

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Getty Research Institute

MONVMENTA
GERMANIAE
HISTORICA

INDE AB ANNO CHRISTI QVINGENTESIMO
VSQVE AD ANNVM MILLESIMVM
ET QVINGENTESIMVM

EDIDIT

SOCIETAS APERIENDIS FONTIBVS
RERVVM GERMANICARVM MEDII AEVI

AVCTORVM ANTIQVISSIMORVM TOMVS XIV

MEROBAVDES DRACONTIVS
EVGENIVS TOLETANVS

BEROLINI
APVD WEIDMANNOS
MCMV

FL. MEROBAVDIS RELIQVIAE
BLOSSII AEMILII DRACONTII CARMINA
EVGENII TOLETANI EPISCOPI CARMINA
ET EPISTVLAE

CVM APPENDICVLA CARMINVM SPVRIORVM

EDIDIT

FRIDERICVS VOLLMER

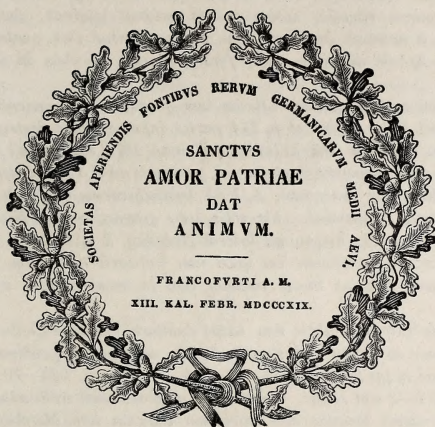

BEROLINI
APVD WEIDMANNOS
MCMV

~~Sketch~~
~~DD₃~~
~~MB~~
~~ser.~~
~~pt.~~
~~v. 14~~

DD
3
m8
A9
v. 14

86546

I. DE MEROBAVDIS CODICE EDITIONIBVSQVE.

*Fl. Merobaudis*¹⁾ Hispani poetae quae extant nobis tradita esse schedis ipsi prope aequalibus nota res est. servantur hodie ubi a. 1823 repertae sunt in bybliothea S. Galli sub n. 908. cum tamen Niebuhrio inventori et editori felici uti etiam licuerit foliis liberis facileque tractandis, postea bybliothearius anxius sedulusque secutus ordinem scripturae secundae, qua glossarium non attinet quale pictum est, liganda curavit cum aliis rescriptis in permagnum volumen, cuius paginae nunc obtinentur verbis Merobaudis hae:

- fol. I pag. 255—6 et 273—4
 fol. II pag. 257—8 et 271—2
 fol. III pag. 259—60 et 269—70
 fol. IV pag. 261—2 et 267—8

folium illud quod nunc inter dimidia fol. IVⁱ ligatum est, signatum paginarum numeris 263—6, alius cuiusdam olim codicis fuit, non Merobaudis. scriptura foliorum est nitidissima uncialium²⁾ saec. V/VI quae hodieque facile plerumque agnoscitur nisi ubi propter tenuitatem pretiosissimae membranae alterius paginae litterae pellucunt. at talibus quoque in locis folio contra lucem opposito bene cernuntur vestigia litterarum atramento evanescente in ipsa membrana exesa. sunt tamen quae, cum nunc lateant sub tergo foliorum interiorum, sola fide Niebuhrii hodie nitantur, imprimis carminis IVⁱ versuum 1—22 tertiae quartaevae litterae et panegyrici poetici 27—49 secundae vel tertiae a fine, ubi sensus quidem vix ullam admittit dubitationem. peius habentur versus quidam in marginibus foliorum tum cum novus consuebatur codex secundo dimidiati vel adeo paene desecti (carm. 3, 8, 4, 23. paneg. pros. 1 A 1. 1 B 1. poet. 50, 74); ibi enim tempore nonnullae perierunt

1) de poeta ex Baetica oriundo pauca quae novimus sufficit hic adnotare unde conperta habeantur. titulus est statuae in ipsius honorem posita in foro Traiano CIL VI 1724, de qua statua agetur p. 9 nota 2; adde et verba aliquantum malevola Apollinaris Sidonii carm. 9, 296—301 et Hydatii chron. min. II p. 24, 128 ad a. 443. de singulis rebus ex ipsius carminibus quae addiscamus, disputabitur p. 9 not. 1. 2. 23 et p. 20 ad paneg. 2) de scriptura et de orthographia cum cura exponemus in indice p. 444.

membranae particulae cum evolveretur et inspiceretur codex. perlustranti autem editionem nostram, cuius paginae singulas ipsius codicis reddunt paginas, facile apparebit tria folia mutilata esse a margine superiore, ubi deesse videntur fere quaterni versus, unum (p. 257—8. 271—2) ab inferiore, item fere quaternis versibus in unaquaque pagina privatum.

atque Niebuhrium, qui passim litteras iam pereuntes medicamentis aptis reparavit, unde dolendum quod hodie p. 272 et p. 274 partes infimae paene destructae sunt, diligentissime legisse testes sumus et Bücheler¹⁾, qui anno 1875 codicem ad S. Galli contulerat suaeque notata ultro mihi commodavit, et ego, cui, postquam ad S. Galli degens intellexi longius studium in his laciniiis esse ponendum, A. Fäb bybliothecarius qua multos superat liberalitate codicem Monacum transmisit. his solis locis gravius erravit Niebuhr: carm. 2, 7, paneg. pros. 1 B 1, 2 A 23 (hispaniam dederat Niebuhr), 2 B 18, poet. 108 (de correctione non recte rettulerat); gravissimum est quod non indicavit ante cum versum qui nunc est primus panegyrici alterius unum vacuum esse in membrana, i. vere primum deesse (v. p. 10 nota).

itaque cum de litteris traditis non saepe dubitare liceat, difficilior surgit quaestio, quo ordine olim inter se secuta sint singula folia. nam seriem pristinam turbatam hodie iam testantur litterae in pp. 255—6. 259—60. 261—2. 267—8. 269—70. 273—4 inversae, cum pp. 257—8. 271—2 sint rectae. is igitur qui ad glossarium scribendum (totus codex 908 hoc nunc efficit) consuit lacinias cum variorum codicum tum Merobaudis, non retinuit veterem foliorum conexum²⁾. quem ut restituamus, unum habemus certum testimonium: in paginae enim 269 superioris orae angulo sinistro, qui fuit in vetere libro inferioris dexter, legitur numerus VIII, folium igitur quod ex ordine primario continebat paginas 260—59. 270—69 extremum erat quaternionis VIII³ in codice nunc discrepto. leguntur autem in his paginis:

260	259	270	269
c. 1, 1—23	c. 2, 1—3, 7	pros. 2 A	pros. 2 B

non tam certe constat de alio folio quod complectitur pp. 256—5. 274—3. cernitur tamen p. 274—3 intervallo fere 2 cm. a nova plicatura separata vetus plicatura, cuius tergum videtur fuisse p. 273, non p. 274, paginae igitur 255 et 274 interiores erant huius folii, 256 et 273 exteriores. haec autem continent:

256	255	274	273
3, 8. 4, 1—22	4, 23—46	pros. 1 A	pros. 1 B

quae cum ita sint facere non possum quin probem Niebuhrii coniecturam ponentis hoc alterum folium esse eiusdem quaternionis VIII⁴ atque fuit puto secundum, i. priori extremo proximum, nam pentametrum (3, 8) nunc dimidiatum in principio p. 256 nil obstat quin iungamus cum carmine 3 elegiaco. sequitur ut panegyrici prosarii pars in pp. 274—3 scripta praecedat eam quae in pp. 270—69 agnoscitur, id quod rebus tractatis probatur. folia autem duo huius quaternionis interiora nunc deperdita continebant olim finem carminis 4, si finis deest, alia fortasse carmina minora et initium panegyrici prosaici.

quae restant duo folia 257—8. 271—2 et 268—7. 262—1 repleta sunt hexametris, quos unius in Actium panegyrici esse res narratae convincunt. atque de ordine recte iudicavit Niebuhr (ad v. 50) statuendo esse eiusdem quaternionis primum i. extremum folium (numerus perit in margine inferiore absciso) et tertium, deesse igitur post v. 49 duas paginas, post 97 quatuor, post 143 duas.

at in una re gravissime erravit vir clarissimus. videtur enim, quamvis caute p. VI⁵ verba posuerit, tamen hunc alterum quaternionem numerasse pro IX° indeque coniecisse

1) cf. ind. lect. Bonn. 1877 p. 13. 2) foliis singulis secundum pristinam plicaturam inter se adaptatis efficitur veterem librum latum fuisse fere 16 cm., altum fere 26 cm.; codex qui nunc est habet formam 13/20 cm.

Merobaudis coepisse a panegyricis maioribus ut Claudianum maiorem quem dicebant, continuasse carmina minora, exiisse in prosaria. quod si verum est, sextus potius quam decimus olim fuit ille alter quaternio. atque adeo potuit in singulis partibus servari series temporum, nimirum ut inter panegyricos ille deperditus in primum Aetii consulatum locum haberet ante eum quem tenemus, qui tertium celebrat consulatum, aequae ac nunc inter carmina minora primum et secundum, quae sunt a. 439 vel 440, leguntur ante quartum, quod potest esse a. 440, quamquam non nego merito carmina quae sunt de domo Augusta antecedere Actiano.

edidit reliquias quas Merobaudi rectissimo iudicio vindicavit primus B. G. Niebuhr (S. Galli 1823), quam editionem anno post iteravit (Bonnae 1824), cuius libri censuram conscripsit P. Hofman Peerlkamp (bibl. crit. nov. II 1826 p. 105—111). repetivit editionem W. E. Weber (corp. poet. latin. Francofurti 1833 p. 1367 sqq.), item I. Bekker ante Corippum (Corp. Script. Byzant. Bonnae 1836). symbolas criticas C. Fr. Heinrichii suis mixtas publici iuris fecit Fr. Heimsoeth (Rhein. Mus. 2, 1843, 531—43), pauca attigit E. Bachrens (Rhein. Mus. 27, 1872, 225).

carminis christiani secundum G. Fabricium e libro antiquo quem ad nos Oporinus misit Merobaudi recte ut videtur adscripti (cf. Jeep, Rh. Mus. 28, 1873, 301) satis habeo hic verba cum brevissimo apparatu critico repetere; plura vide in Birtii Claudiano (Mon. Germ. auct. ant. X p. CLXXI et 411). cum ederem, non memor eram Ihmii, qui Pseudo-Damasianis inseruit (n. 69 p. 71), unde petere debebam addenda exemplis imitationibusque. de alio Camertiano carmine quod Merobaudi nullo iure imputabant v. Birt p. CLXXII.

II. DE DRACONTI CARMINIBVS CODICIBVS EDITIONIBVS.

De Draconti Eugenique libellorum fatis priusquam exponam quae opus erunt, turis acerra litandum manibus RVDOLFI PEIPER, quem quae sibi proposuerat perficere vetuit sors angusta mortalium. conlegerat autem magnam partem eorum quae erant colligenda, recensuerat etiam pleraque carmina, ita tamen ut in dies ut fit deleret, corrigeret, hic illic etiam pessum daret curas priores. itaque ego cui liberalissime intercedente W. DE HARTEL viro clarissimo Peiperi schedae traditae sunt tum cum et ipse operis magnam partem confeceram cuique non id erat agendum ut Peiperi ederem reliquias, sed ut Draconti Eugenique restituerem memoriam, excussi defuncti chartulas, comparavi cum meis, excerpti utilia, abieci inutilia, pro virili parte cautus ne quid periret quod ille bene invenerat neu mihi quae ille occupaverat adscriberem. multum sic sane temporis perdidit retractando ea quae melius faciliusque ex integro essent acta, neque tamen ita rem instituisse me paenitet; optime enim aliqua administraverat Peiper, quae me fugerant, et iniustum erat diuturnas viri de latinis litteris bene meriti lucubrationes putore tineisque perire. quaequae igitur fugere horae inutilia legendo iudicando abiciendo, compendia sint diligentiae sedulitatisque indefessae PEIPERI.

iam cum de vita poetae egerim sub nomine 'Dracontius' in encyclopaedia Wissouae¹⁾ breviterque scitu dignissima in indice huius ipsius libri (p. 299) composuerim, hic sufficere persequi quae de tempore librorum ab ipso editorum licet scire.

atque cum inter omnes constet primos adulescentis adhuc poetae fetus esse carmina illa ex Romuleis quae memoriae Feliciani magistri sacra ipse voluit, non minus certe affirmari potest hanc variorum poematum collectionem, quam 'Romulea' inscripsit ipse Dracontius²⁾, non esse editam ante carmina christiana³⁾ quae a captivo poeta sub Gunthamundo rege (a. 484—496) pacta esse ipsa docent. namque epithalamium Ioannis et Vitulae (Rom. VII) et ipsum per tempus captivitatis compositum est (v. 25, 69, 106, 118 sqq.), epithalamium in fratribus dictum (Rom. VI) vel a poeta ex carcere dimisso (v. 40). dubi-

DE
DRACONTI
LIBRORVM
TEMPORIBVS

de editione
Romuleorum

1) V p. 1635—1644. partim nondum absolutis curis illa conscripta sunt, ita ut hodie ipse aliqua non iam comprobem. inprimis monendum est tum nondum inventum fuisse librum Bambergensium A ideoque numeros versuum ex fine libri tertii laudum dei adlegatorum inde a versu 3, 632 minores esse (plerumque numero 17) quam in editione cernantur.

2) hoc nomen ex florilegio Veronensi rectissime restituit acephalis in Neapolitano carminibus W. Meyer, Sitz. Ber. Berl. Akad. 1890, 267. Romulea autem poeta voluit appellari non quasi Graeca cecinisset aut Punica Vandalicare, sed quae poetas imitarentur Romanos, quam artem a Feliciano doctus est (Rom. III 17 de vestro fonte, magister, Romuleam laetus sumo pro flumine linguam), fortasse etiam ut opponeret christianis. neque tamen se ipse barbarum fuisse dicit Rom. I 14 aut linguam in schola demum Latinam didicisse Rom. III 17, quod conicit Meyer.

3) vide tamen p. VI.

tare autem num ordo carminum in Neapolitano serratus genuinus sit hoc est evertere fundamentum artis notitiaequē¹⁾.

et optime concinunt cum his quae scimus ea quae aliunde licet conicere. cum enim Orestis tragoedia sit Dracontii²⁾, quaeritur quomodo edita sit. neque dubium esse potest, modo spectes raptum Helenae et Medeae carmina in ipso Romuleorum corpore tradita, quin et Orestis tragoedia pars olim fuerit huius collectionis. hoc ne audacius positum putes facit florilegium Veronense, in quo cum insit cum titulo Bloxus in Romulea fragmentum (vide infra p. 228 frg. 1) quod in Neapolitano frustra quaeras, pro certo concluditur Romulea olim fuisse pleniora quam nos habemus. necdum metam attigimus. etenim quae CORIO (L'istoria di Milano, in Vinegia 1554 p. 13) edidit poematia (de mensibus, de origine rosarum p. 227 sq.) et maius illud quod se in antiquo codice vidisse testatur 'in laudem Thrasamundi'³⁾, quin Draconti fuerint, dubitari non quit quidquid ille de Trasimundo comite Capuano nugatur⁴⁾. quod si Dracontius scripsit laudes Thrasamundi, qui post Gunthamundum inde ab a. 496 usque ad a. 523 inter Vandalos regnavit, lusitque poematia quae sunt de mensibus et de rosarum origine, nonne haec sunt qualia vocitabat 'Romulea'? horum corpori indidit duo epithalamia, potuit igitur et panegyricum regis, in quo quin Claudianum vel Merobaudem fuerit imitatus nemo dubitabit, et illa minora qualia minus ante eum facere Romani. 'potuit', inquam, non 'debuit', quamquam qui secum reputabit quam facile vetus Romuleorum exemplar Italicum unicum illud, de quo certam habemus notitiam, in quattuor partes potuerit dividi ita ut 1) una esset ille codex Bobiensis, ex quo descriptus est Neapolitanus carminum quae dicuntur minorum, 2) altera XIV etiam saeculo cum prima coniuncta, ex qua florilegium Veronense, in quo non adhibetur Orestis tragoedia fragmentum suum hausserit, 3) tertia archetypum Orestis tragoediae, quae postea semper sola descripta et excerpta est, 4) quarta illa folia, quae Corius vidit⁵⁾ — haec qui reputabit concedet opinor esse similia esse quae divinavimus.

quod si fuit illud magnum corpus Romuleorum de quo egimus, compluribus editum est libris. et quamquam in Neapolitano nullum eiusmodi divisionis esse vestigium, fieri potuisse concedo ut carmina I—V (600 fere versus) quasi liber primus Romuleorum eederent ante poetae captivitatem. nihil tamen ob versuum numerum obstat quominus huic primo libro etiam impertias carmina VI et VII⁶⁾: tunc editum putabis post captivitatem. ergo

1) tali coniecturae etiam obest id quod in florilegio Veronensi loci allegantur ex carm. VIII et IX, haec igitur iam tum erant iuncta. 2) quam Angelus Mai coniecturam (appendix ad opera edita ab A. M. Romae 1871 p. 1 not. 1) veram esse sat superque probaverunt qui in Orestis Dracontique sermonem artemque accurate inquisiverunt: R. Peiper, Dracontii Orestes tragoedia Wratislaviae 1875 p. 44 sqq. C. Rossberg, de Dracontio et Orestis quae vocatur tragoediae auctore eorumdem poetarum Vergilii Ovidii Lucani Statii Claudiani imitatoribus. diss. Gotting. Nordae 1880 B. Westhoff, quaestiones grammaticae ad Dracontii carmina minora et Orestis tragoediam spectantes. Monasterii 1883. C. Rossberg, Neue Studien zu Dracontius und der Orestis tragoedia, Fleckeis. Jahrb. 135 (1887) p. 833 sqq. B. Barwinski, quaestiones ad Dracontium et Orest. trag. pertinentes. questio I: de genere dicendi. diss. Gotting. 1887. C. Rossberg, Materialien zu einem Commentar über die Or. trag. Hildesheim 1888/9. B. Barwinski, quaestiones etc. questio II. de rerum mythicarum tractatione. progr. Deutsch-Krone 1888. questio III. de rationibus prosodiacis et metricis. progr. Deutsch-Krone 1890. 3) A. Riese, Rhein. Mus. 32 (1877) 319 et rectius E. Baehrens, Rhein. Mus. 33 (1878) 313. Poet. lat. min. V (1883) p. 127. Daverius fecit veteris codicis apographon, sed et hoc et ille si non perierunt, adhuc latent. Corii verba sunt haec: Transimondo Conte di Capua, à laude del quale Dracontio poeta elegantemente scrisse et l'opera del quale noi in caratteri Longobardi hauendo trouata, par Giouan Cristoforo Dauerio, la cui famiglia già per Federico primo à Milano fu ornata della cittadinanza, è stata tradotta in lettere latine. Onde per dignità dell'elegante poeta, n'è parso metter questi suoi uersi; secuntur illa carmina. 4) gravissimum documentum est quod carminis Coriani alterius de rosis v. 6 ad verbum, ut solet Dracontius, repetit versum satisfactionis 162. v. ad l. 5) Thrasamundi autem laudes seorsum esse editas vix probabile videtur, cum in codice Coriano carmina tam leuidentia fuerint adiuncta. 6) carm. VI quamquam posterius esse tempore, positum est ante VII ea de causa ut honoraretur domus Victoris eius qui poetae libertatem reconciliavit; potuit igitur bene pandere librum alterum.

quomodo libri diuisi fuerint quandoque editi incertum est. certum autem puto magnisonam illam inscriptionem 'Romulea' non inditurum fuisse nisi eum qui plus quam unum eumque paruum paratum habuerit libellum. atque etiam si obicies florilegium Veronense non afferre versus nisi ex carminibus VIII et IX neque igitur constare etiam priora fuisse sub titulo Romuleorum, respondebo facilius titulum 'Romulea' potuisse perire in initio codicis quam inter VII et VIII carmen. "at" inquit 'legitur ante VIII: Dracontii opus de raptu Helenae, vestigium fortasse antiquae librorum divisionis'. respondeo: at etiam ante carmen X legitur in N: Dracontii Medea, quae inscriptiones profectae sunt a librario saeculi XVⁱ qui cavebat ne haec folia cum alterius codicis miscerentur.

finem facio, ne hariolandi fiam reus. hoc statuo, Dracontium et ante et post captiuitatem fecisse fautoribusque, quiqui fuerunt sive nobiles sive magister sive ipse rex, misisse carmina illius generis, quod post cum erat omnia praeter christiana complexurus appellabat 'Romulea', edidisse autem hoc corpus post christiana demum regnante Thrasamundo.

christiana vero carmina iam diximus facta esse a poeta dum esset in vinculis (subscr. sat.). atque apparet satisfactionem missam esse ad regem a quo libertatem sperabat captiuus. carmen maius¹⁾ nusquam adloquitur regem, ergo non ad eum est datum. quod probatur etiam ea re quod 2, 100 sqq. acriter²⁾ Arrianam haeresin condemnat poeta; adeo inuehi in fidem regi acceptam potuit postea Fulgentius cum rege iubente Arrii doctrinam refutaret fretus Thrasamundi, non potuit Dracontius qui iam contraxerat in se regis iram. contra in satisfactione licet ter de Christo agatur, nullum est verbum quod Arrianum potuerit offendere. regnantis igitur Gunthamundi, qui ipse manebat Arrianus et tamen procedente regno magis magisque catholicis si non favebat at indulgebat³⁾, satisfactionem veri similis est referre in annos priores⁴⁾, tres maioris carminis libros putare non esse compositos, nedum editos nisi posterioribus.

de satisfactione autem certius opinor posse sciri. dicit poeta v. 213

contulit absenti terrae pelagique triumphos:

Ansila testatur, Maurus ubique iacet

de editione
satisfactionis
et laudum dei.

quae per chiasmum quem dicunt intellegenda esse agique de Ansilae clade maritima apertum est⁵⁾. atqui ex Cassiodoro (chron. min. II p. 159, 1327 cf. Ennod. paneg. Theoder. 13, 70 p. 280, 13 H.) novimus a. 491 Vandalos coactos esse cedere Sicilia, quam annuis expeditionibus vastare suueverant. Ansilam autem fuisse Gothum, legatum Theoderici, ipsum docet nomen. eum devictum esse a Vandalis testis est Dracontius. quare et clades Ansilae et Draconti carmen non multo, sed aliquanto certe ante a. 491 reiciendae sunt⁶⁾; suggerere enim regi memoriam receptus recentis est insipientis, non supplicis.

restat quaestio de carmine quo Dracontius regis mouerat iras. habemus haec ipsius testimonia:

carmen ad
principem
externum.

1) de titulo qui est de laudibus dei mihi non tam certo constare quam Meyero l. l. p. 271 libere profector. res enim tractatae aliam videntur sibi vindicare inscriptionem. qui adhuc carmen enarrare (Ebert l. l. p. 387 sqq. Manitius, Gesch. d. christl. lat. Dicht. p. 331—338, Meyer l. l. p. 271) non sat diligenter ad consilium dispositionemque carminis attenderunt, quare longior fui Paviy-Wiss. l. l. p. 1638. debebat inscribere Dracontius de dei ira et venia: hoc enim quasi thema suum per tres illos libros tenacissime sequitur. id autem concedo: non esse nobis traditum alium titulum, retinendus igitur erat in editione. 2) conuicia: insipiens omnis rationis egenus. 3) a. 488 Victor Vitensis queritur de persecutionibus catholicorum nondum finitis (3, 64 sqq.); eodem tamen anno coemeterium sancti martyris Agilae apud Carthaginem catholicis dare praecepit Gunthamundus Eugenio Carthaginensi episcopo iam de exilio revocato. decimo autem anno regni sui (10. Aug. 495) ecclesias catholicorum aperuit et omnes dei sacerdotes petente Eugenio . . . de exilio revocavit latere. reg. Wandal. Mommsen chron. min. III p. 459. 4) falsissimum puto sat. v. 94 vel dominum interpretari de carmine in laudem dei iam perfecto, quae sequitur comparatio talem sensum plane excludit. 5) de victis Mauris cf. quae nuper composuit L. Schmidt, Geschichte der Vandalen. Lpg. 1901 p. 114. 6) contrarium inde deducit L. Schmidt l. l. p. 115, 2.

- sat.* 19 sic mea corda deus . . . pellit ad illicita
 21 ut qui facta ducum possem narrare meorum,
 nominis Asdingui bella triumphigera . . .
 25 praemia despicerem tacitis tot regibus almīs
 ut peterem subito certa pericla miser.
porro: 93 culpa mihi fuerat dominos reticere modestos
 ignotumque mihi scribere vel dominum¹⁾.
deinde: 105 te coram primum me carminis illius, ausu
 quod male disposui, paenitet et fateor.
tum: Rom. VII, 70 dederant quia carmina clades.
denique: 127 non male peccavi nec rex iratus inique est,
 sed mala mens hominis, quae detulit ore maligno
 et male suggessit tunc et mea facta gravavit.
 130 poscere quem veniam decuit, male suscitāt iras
 et dominum regemque pium saevire coegit.

ex his versibus Papencordt²⁾ conlegit Dracontium carmine suo celebrasse Leonem II Zenonem, id quod sane veri simillimum est³⁾. nempe catholici tum temporis ab imperatore Byzantino suae fidei auxilium sperabant et expetebant⁴⁾. atque si rerum spectas memoriam, hoc probabile videtur: Dracontium, cum novum regem Gunthamundum secus ac speraverant christiani viderent non minus fidei catholicae infestum esse quam Hunericum, carmine ad Zenonem misso id egisse ut imperator denuo quasi sequester et defensor existeret christianorum.

conspicuis ut igitur summam faciam eorum quae cum aliqua probabilitatis specie poni possunt, arbitror

<i>carmen ad Zenonem datum esse</i>	<i>a. 485 vel 486</i>
<i>satisfactionem ad regem missam</i>	<i>a. fere 490⁵⁾</i>
<i>carmen maius trium librorum compositum</i>	<i>per annos fere 486—496⁶⁾</i>
<i>Romulea edita</i>	<i>post a. 496</i>

LECTORES IMITATORES

fata librorum Draconti enarraturum oportet incipere a christianis. atque laudes dei in Africa lectitatas⁷⁾ fuisse vix comprobāt Anth. lat. 383, 2⁸⁾: accedit quod ex carm. 387 probabile fit hos versus de singulis causis esse antiquiores carmine Dracontiano⁹⁾.

1) versum melius editoribus, qui nec interpolabant, intellexit A. Ebert, *Gesch. d. christl. lat. Litteratur* I² p. 385 'seine Schuld bestand darin, einen Fremden sogar als seinen Herrn besungen zu haben'. 2) *Geschichte der vand. Herrschaft in Africa* p. 377. cf. A. Ebert, l. l. C. Lohmeyer, *Schedae philologiae Hermanno Usener oblatae* (Bonn 1891) p. 66. cogitare de Anastasio vetat tempus satisfactionis nec novimus Zenonis successorem succurrisse catholicis Africanis. 3) non recte aliquando dubitabam (v. Pauly-Wissowa *Real-Enc.* p. 1636), cum ad Hunericum carmen datum esse putarem. 4) cf. *Vit. 1, 51* (ecclesia Carthaginis) vix reserata est Zenone principe supplicante per patricium Severum. 2, 2 (Hunericus) dedit . . . licentiam, Zenone imperatore atque Placidia . . . rogantibus ut Carthaginensis ecclesia sibi quem vellet episcopum ordinasset. 2, 3. 3, 19. *Euagrios scholast.* 3, 20 (*Migne gr.* 86, 2 p. 2637). 5) *Dracontium iam aliquod temporis in vinculis fuisse probat v. 120* tempore tam longo non decet ire pium. 6) carmina christiana videntur coniunctim libris IV edita fuisse cum in codicibus Hispanis et Columbanis coniuncta ferrentur. v. infra p. IX. 7) hanc de Draconti imitationibus provinciam multi administrare, non semper sat cauti, saepe magis lexeon thesauris quam historiae litterarum consulentes. quare si in exequenda taediosa inutilium farragine quaedam me bona fugerunt, veniam rogo a peritis. in notis hoc egi ut certas indicarem imitationes, hic illic eas de quibus dubitari liceret, reliqua quatenus ad cognoscendum poetae sermonem facerent in indice verborum exhiberem. 8) cf. *Drac.* 1, 263 et X 90. 9) quae collegit C. Rossberg (*Fleck. Jahrb.* 133, 1885, 721sqg.) de carmine in laudem Solis (*Anth.* 389) vix efficiunt ut credas poetae Dracontium exemplo fuisse nedium cum fuisse ipsum Dracontium, eodem iure Dracontio attribueres *Anth.* 718.

*Fulgentium novisse poetam catholicum fere aequalem veri simile est*¹⁾. imitatore *Dracontii saepe se prodit Corippus*²⁾. apud *Verecundum Iuncensem* nil inveni notabile, at qui scripsit carmen ad *Flavium Felicem de resurrectione mortuorum*³⁾ aliqua describendi auxilia ex *Dracontio* petisse videtur. nec *Byzantium* pervenisse opinor *Dracontii* carmina, cum apud *Priscianum* non extent quae eius exempla sequantur⁴⁾.

in *Hispania* legerunt carmen qui composuit a. 630 titulum *Legionensem*⁵⁾, *Isidorus*, *Eugenius*, de quibus infra plene erit agendum. per *Hispaniam* potest pervenisse ad *Gallos*, inter quos nondum novit *Alcimius Avitus*⁶⁾, incertum est an sit imitatus *Venantius*⁷⁾.

ex *Italis* nondum vidit *Ennodius*⁸⁾ necdum *Boethius*⁹⁾; passim in suos usus contulerunt *Arator*¹⁰⁾ et *Rusticius Helpidius*¹¹⁾, versus solidos inde ut ex satisfactione suis inseruit carminibus *Columbanus*¹²⁾.

inter *Anglos* innotuisse *Dracontii* carmen maximum *Aldhelmo* non satis probaret unus locus¹³⁾, nisi constaret eum legisse satisfactionem genuinam, non *Eugenianam*. certiora adsunt exempla in carminibus *Bedae*¹⁴⁾, maxime in celeberrimo de die iudicii.

restant poetae aevi *Carolini*, apud quos iam caute discernendum erit inter ipsum *Dracontium* recensionemque *Eugenii*. ac de hac infra seorsum agetur; genuinum carmen novisse probari potest solus *Alcivinus*¹⁵⁾, anceps est iudicium de carmine illo quo conventus *Caroli* et *Leonis* papae *Paderbornae* celebratur¹⁶⁾. at *Koena*¹⁷⁾ non habuit *Dracontium*, sed versum imitatus est *Alcivini*. neque sufficit unus versus clausula atque ea sat vulgaris¹⁸⁾ ut statuamus *Egbertum Leodiensem* (a. fere 1000) in manibus habuisse *Dracontium*.

certo autem constat unum *Dracontii*, non *Eugenii*¹⁹⁾ versum abisse in *Exempla Vaticana* prosodiae causa saeculo *VIII*o composita, quae etiam *Orestis* tragoediae unum versum bis exhibent²⁰⁾. item unus versus²¹⁾ comparet in glossario *Philippico* 4226 saec. *XII*²²⁾, qui tamen videtur esse *Eugenii*, non *Dracontii*.

satisfactionem noverunt *Corippus*²³⁾, *Isidorus*²⁴⁾, *Eugenius*, in *Italia* *Maximianus*²⁵⁾, *Arator*²⁶⁾, *Columbanus*²⁷⁾, ex *Anglis* *Aldhelmus*²⁸⁾, *Cellanus*²⁹⁾ abbas

1) ex iis quae composuit *R. Helm*, *Rhein. Mus.* 54, 1899, 118 sq. cetera nullius sunt momenti ut communia cum aliis scriptoribus; unus est qui probare possit, locus de arca (*Drac.* 2, 391 sqq.) comparatus cum *Fulg. aet. mundi* p. 136, 5 sqq. 2) *Amann*, de *Corippo* prior. poet. imitatore I p. 39 sq. *Manitius*, *Zeitschr. f. öst. Gymn.* 37, 1886, 101. luculentiora vide in notis ad 1, 439. 744. 2, 311. 3, 545. 546. 3) v. ad 1, 625. 4) non sufficiunt phrases nobilis ira (*Lucan.*) et movet arma leo (*Very.*) apud *Prisc.* laud. *Anast.* 68 sqq. et *Drac.* 1, 295 et V 310 nec quae adscripsimus ad III 15 vel in indice sub vocibus egestas specto. 5) ad 1, 611. *Hübner* inscr. christ. *Hisp.* 142 (*Bücheler* carm. epigr. 720) cf. *N. A.* 26, 394 not. 6) hoc dico contra *Manitium* (*Zeitschr. f. österr. Gymn.* 37, 1886, p. 245 sqq.). quae in libro primo de *genesis* occurrunt similia *Dracontianis* velut *Alc.* 1, 34. 154. 172. 221 sq. (hic comparandus est *Sidon.* carm. 2, 409), 1, 302 ea generavit materia eadem aut exemplum *Vulgatae*, non imitatio *Afri.* neque *Alc.* *Ae.* 6, 170 cum portet nomen inane coniugis formatum est ad *Drac.* 2, 637 flebile coniugii portabant nomen inane, cum sensus utrobique plane diversus subsit. 7) v. ad 2, 159. 8) fallitur *Manitius* l. l. p. 407 sq. aliquantulum speciem habet comparatio *Drac.* 2, 13 credaturque chaos spatio sub noctis adesse et *Ennod.* carm. 1, 6, 10 antiquum credit adesse chaos, nec tamen sufficit. 9) nihil probat comparatio locorum *Drac.* 2, 460 cum *Boethii* cons. 2, 5, 28. 10) certissimum exemplum v. ad 1, 542, alia ad 1, 473. 2, 87. 90. 537. 770. 772. 11) ad 3, 467. 12) v. ad 3, 47. 539. 13) v. ad 2, 554. ceteri multi quos congesti *Manitius* *Sitz-Ber. Wien. Ak. CXII, II* (1886) p. 579 sq. nil valent. 14) v. ad 1, 7. 14. 16. 650. 2, 559. 3, 692. 15) v. ad 2, 391. 3, 559, praeterea ad 1, 650. 3, 1. 3, 20; de florilegio *A* ex libris 2 et 3 ab *Alcivino* facto vide infra p. XV. 16) ad 1, 279. 17) ad 3, 20. 18) qui condidit omnia solus, cf. *Drac.* 3, 11 et secunda ratis 1, 1005. 19) v. ad 1, 326 et attende lectionis varietatem. 20) ad *Orest.* 661. 21) ad *Eug.* hex. 163. 22) v. *Ellis*, *Journal of phil.* VIII, 1877, 122 *Bährens* poet. lat. min. IV p. 440. de carm. de *Benedicta* cf. infra de *Eug.* 23) ad v. 4. 58. 263. 24) ad v. 63. 25) ad v. 224. 26) hoc propter locos ex laudibus dei sumptos verisimile est, non probatur ex sat. 28. 27) ad v. 229 et 247. 28) ad v. 5 et 9. 29) ad v. 189; nota lectionem concinere cum *Dracontio*, non cum *Eugenio*.

Perronensis (mortuus a. 706)¹⁾, postea *Alevinum* qui laudes dei imitatus est et excerptis habuisse etiam satisfactionem sinceram probabile est²⁾. versum unum (sat. 53 quem quidem habet et Eug.) mutuatus est qui ante *Alevinum* composuit miracula Nynie episcopi in cod. A id est *Bamb. B II 10 saec. X* (cf. infra p. XV) fol. 157^r sqq. vers. 131.

ROMVLEA

Romulea carmina certum est legisse *Flavium Felicem* (Anth. 254)³⁾ *Corippum*⁴⁾, *Maximianum*⁵⁾, *Venantium*⁶⁾, *Aratorem*⁷⁾; dubito de *epithalamio Laurentii*⁸⁾, de *Aldhelmo*⁹⁾. ex *Orestis* tragoedia an sumpti sint aliquot in *Anthologia*¹⁰⁾ loci potest ambigi. verisimilius est meminisse *Orestis Corippus*¹¹⁾, incertum an *Arator*¹²⁾ et *Venantius*¹³⁾. de tragoediae versu bis recepto in *Exempla Vaticana* iam dixi¹⁴⁾, florilegia recentiora infra erunt tractanda¹⁵⁾.

CODICES

iamque, cum de *Eugeni* imitatoribus postea videndum sit, pergamus ad notitiam et descriptionem eorum librorum qui nobis servaverunt verba *Dracontii*.

LAVDVM DEI

vidimus laudes dei per totum orbem christianum quatenus latine loquebatur lectas fuisse. attamen non plus unius exemplaris memoria ad nos pervenit, quod exemplar per *Hispaniam* propagatum est. id infra probatum eo, nunc agatur de codicibus ipsis.

- 1) Traube, *Perrona Scottorum* p. 489. 2) ad v. 29 et cf. ind. s. v. pagina. de *Ermoldo* *Nigellio* mihi non sufficit in *hon. Hlud.* 2, 337 deseruitque deum, coluit mox idola vana comparatus cum *Drac.* sat. 96 cum dominum norunt, idola vana colunt. adde quod *Eugenius* eadem retinuit verba. 3) ad III 19. at *Florus* (Anth. 88), cuius versus 4 admodum accedit ad *Rom. X 21*, videtur *Dracontio* antiquior esse. *Patricius*, si hoc nomen est poetae, qui fecit *epithalamium Auspicii* et *Aellae* (Anth. 941) et ipse vetustior est *Dracontio*; neque tamen insunt in hoc poemate, quae *Dracontius* sit imitatus, id quod voluit *Bunte* diss. *Marpurg.* 1891 p. 26. 4) ad II 22 III 16 IX 171 X 220. etiam V 308 *Bücheleri* coniectura arma tenentes probatur imitatione *Corippi* *Joh.* 6, 426. 5) cf. ad VIII 236. postea inveni etiam hos locos: V 195 cf. *Maximian.* 5, 149; X 344 cf. *Maximian.* 5, 65. 6) ad VIII 334. 7) ad II 46 VIII 3. 388 sqq. 415 X 20. 601. 8) ad VIII 648. verba ite pares non memini me alibi legisse, videntur tamen sollemnia fuisse in *epithalamii*. 9) ad VII 154. exemplum potest antiquius esse, cf. *Verg. buc.* 6, 81 *Ciris* 51. 10) *Reposianus* (cf. ad *Orest.* 278, viz 221) potest ante *Dracontium* vixisse. scholae usum sapit phrasin de *Medea* apud *Dracontium* (*Orest.* 431) et *Anth.* 102, 3 obvia, nimis leve indicium est quod adnotavimus ad *Orest.* 588. 11) ad 182. 523. 850. 909. 933. 938 omnia levia sunt, sed fortasse inuncta probant. 12) ad 165. 13) ad 820, cf. ad 183. 14) v. p. IX. 15) somnia sunt quae dixit *Peiper* *Orestis* trag. p. 42 de *Alberto Stadensi* *Orestis* tragoediae imitatore. quae ille adtulit nil valent neque ipse cum perlustarem *Trailii* libros quidquam attendi quod concineret cum tragoedia aut cum *Medea* *Helenave*. alia etiam vestigia fallunt. sane titulus tragoediae per multa saecula non fuit ignotus, cf. *Donati* art. (gramm. *Keilii* IV p. 375, 24): sunt praeterea alia sono masculina, intellectu feminina, ut *Eunuchus* comedia, *Orestes* tragoedia, *Centaurus* navis. commentum *Einsidl.* saec. X (anecd. *Helvet. Hageni* p. 236, 11) *Orestes* tragoedia. *Orestes* sono masculinum est quia in -es desinit, intellectu femininum, quia cum dico 'Orestem lego', intellegis fabulam, quae de eo est scripta apud *Terentium*, quae tragoedia vocatur. ex nota cod. *Einsidl.* marginali haec addo: (*Orestes*) postea fuit, de cuius miseris *Horatii* tragoediam fecit id est luctuosum carmen. haec autem et similia grammaticorum commenta redeunt sine dubio ad *Serrii* verba (*Aen.* 4, 471 scaenis agitur *Orestes*) quia et fuit et infrae sunt de eo tragoediae. at subesse etiam memoriam carminis *Dracontiani* multi crediderunt (*Hagen*, l. infra, *Peiper* p. 43 editionis, *Bährns* poet. min. V p. 218 not.; rectius indicat *Usener* *Rh. Mus.* 23, 1868, 223) imprimis nixi scholio cod. *Bern.* 165 saec. IX ad ipsum locum *Verg. Aen.* 4, 471 (*Hagen*, *Philologus* 27, 1868, 167): *Orestes* *Agamemnonis* filius et *Clitemestrae*, cuius tragoediam *Lucanus* describit . . . cui *Oresti* videbatur quod illum ubicumque esset mater sua persequeretur armata facibus et nigris serpentibus et quodcumque intrasset templum *Apollinis*, illa non ingrediebatur templum, sed expectabat eum in limine ut rursus egredientem invaderet. namque *Hagenus*, licet recte intellexisset ultima scholii verba nil habere cum *Dracontiano* carmine commune, putabat verba armata facibus et nigris serpentibus reddere ipsum *Dracontii* versum 822 sed faculis armata rogi subiecta cerasis, quasi non legeretur apud *Verg. Aen.* 4, 471 armatam facibus matrem et serpentibus atris. nec magis appositum ad persuadendum (ut taceam de *Hageni* *Lucano* altero per V vel VI saeculum vivente) quod ponit *Peiperus*, hunc scholiasten in manibus habuisse ipsum *Bongarsianum* librum, in quo *Lucanus* excipit tragoedia, sive eius libri simillimum; modo legisti sciolos et *Terentio* et *Horatio* attribuisse *Orestem* tragoediam: an forte ex his nigris speras te aliquid veri extorturum? res eadem est cum glossa cod. *Bern.* 224 f. 195^a (*Hagen* l. l. p. 168 *Thes. gloss. VII* p. 31): *Orestis* traguidia ubi prosternuntur multi homines in bello, quam facile apparet deductam esse ex aliqua definitione tragoediae. mihi quidem ex omnibus his gramma-

longe uberrimus fons ut qui totum contineat carmen est codex nunc *Bruxellensis* **B** bybl. reg. 10 615—729 saec. XII, olim Nicolai Cusani, quem post Traubium (Poet. aevi Carol. III p. 152) accuratius describere supersedeo, addo quae ad ipsum spectant Dracontium. legitur carmen de laudibus dei in parte codicis, quae numero 10723 (non ut solent referre 10722) distincta est, atque incipit in summo folio 204^v. titulus deest¹⁾, item littera initialis Q, utrumque videtur pictori explendum esse relictum. carmen scriptum est litteris perparvis sed nitidissimis tam anguste ut in unoquoque folio duo extent ordines quorum uterque 70 contineat versus. initium libri secundi indicatum est f. 207^{rA} v. 47 post verba Quo te promittis (sic) nimia pietate parentem additis Incip(it) L(iber) II, nullo relicto spatio. contra inscriptio INCIPIT LIBER TERCIVS explet unum versiculum f. 210^{rA} v. 25. finit Dracontius f. 212^{vA} v. 28, subscriptum est EXPLIC(IT) LIB(ER) S. AVGVST(IN) DE LAVDIB(VS) DEI, reliquum ordinis primi vacuum est, sequitur f. 212^{vB} DE S. LVICIA | (V)irginis eximiae cunctis recolenda Luciae. folia et scriptura tam bene servata sunt ut perraro de lectione dubitandum sit. totum carmen ipse cum Bruzelli esculareum bis contuli neque nunc iam commemorandum duxi si quid Grossius et qui Meyeri in usum multos contulit versus Vollgraffius in legendo peccasse videbam, id quod sane raro accidit. non semel erravit librarius²⁾ in describendo exemplari, quod cum sensisset, carmen finitum ipse sedulo correxit atramento iam usus aliquanto magis nigricante et ductibus si res ferebat maioribus. quae ita addidit signavi **B**², ut monerem his etiam certiorum subesse **B**² fidem quam quae prae se ferant notam simplicem **B**. bis enim de suo aliquid ascripsit **B**², ceteris locis id solum egit ut errores in describendo ortos tolleret³⁾.

ticorum tricis nihil hauriendum videtur nisi suspicio, rene vera Dracontius carmini inscripserit Orestis tragoedia an potius tragoedia vocabulum additum sit a tali scholastico quales supra accivimus. atque libere profiteor me titulum in uno exemplari (tragoedia **B**, fabula **A**) traditum (non habent florilegia quae offerunt proverbialia Horestis) in editione mutatum fuisse, nisi succurreret altera Romuleorum scriptio (post II) exp. fabula Hylae. de hac quaestione iam ab aliis nota v. Cloetta, Beiträge zur Litt. Geschichte des Mittelalters und der Renaissance, Halle 1890, p. 5.

1) errat Meyer p. 270. 2) notanda sunt vitia in ordinandis versibus haec: 1, 164 qui est in **B** debuit esse 151; 1, 287 positus post 289; 2, 225—53 ponendi erant post 2, 261; 2, 635 post 638; 3, 680—686 post 3, 707. de versibus omissis dicitur p. XII not. 2. certius inde quidquam de magnitudine et forma archetypi ratiocinari non potui, at aliqua conveniunt cum eis quae sequuntur ex turbis factis in v. 36—49. haec cum non iterentur post fere 20—30 versus, intellegitur v. 1—49 olim scriptos fuisse duobus scilicet ordinibus in vetusti codicis primo folio verso. in tali autem codice potuit facile perire nomen poetae, quod in avo aut abavo Bruzelliensium factum esse apparet cum ipse exhibeat nomen Augustini. ceterum ad explicandam illam in **B** post 1, 35 furriginem non sufficiunt ea quae disputavit Meyer (l. l. p. 278) de finibus versuum super initii adscriptis; necesse est putare primi folii partem anteriorem scissura ita fuisse loco mutatam ut fines versuum cum initii antecedentium coire viderentur describenti. quamquam ne sic quidem omnes quae adsunt falsae versuum consectorum copulationes satis explicantur. Traube (Bibl. de l'École des chartes LXIV 1903 p. 456) ex his turbis et ex magna in **B** circa finem libri tertii lacuna mavult conicere carmen olim scriptum fuisse in codice papyraceo. tamen turbas factas esse ante IX saec. non veri est simile.

3) exempla ut ponam: 1, 1 nescire **B**¹, ut scire **B**², 1, 58 statum corr. in satur **B**¹, fatur **B**², 1, 122 solor(um) i. r cum cauda qua solet notari rum **B**¹, hanc caudam deleuit **B**², 1, 159 apert plane deformata t **B**¹, apex in margine **B**¹, 1, 174 lacinam inter Numera et spondens reliquit **B**¹, laecinae inscripsit **B**², 1, 279 rancos **B**¹, raudos **B**², 1, 309 inter fragrans et messes spatium reliquit **B**¹, neque **B**² agnoscere potuit quae erant in exemplari, imitata tamen est adpingendo besaa 1, 518 Teda leticie **B**¹, Teda leticiae **B**², 1, 545 fretida in fine om. **B**¹, add. **B**², 1, 707 Qui aur' **B**¹, d & f interposuit **B**², 1, 735 et **B**¹, te **B**² quod falsum est (item falsum restituit 2, 405) 2, 147 in initio bona solas legit **B**¹, neque **B**² intellexit quae antecederant, appingebat tamen ductus fere Vt possim addere plura, sat habeo enumerare versus omissos a **B**¹, suppletos a **B**²: sunt enim 1, 287, 2, 32, 3, 453 bis tamen coniecturam temptavit **B**²: 1, 348 ammiratur amgenū pinxerat **B**¹ ad exemplar, et **B**² in margine praeposito (ue) addidit coniecturam facilem et rectam mirat(ur) amenu(m) 3, 537 ludendo (an deceptus signis in archetypo adpictis?) scriba **B**² verba versus alio ordine repetivit aliquot locis corruptis adscripsit **B**² in margine I ut 1, 309, 2, 147, 245. 249. 2, 375, aliis .N. ut 3, 679. 687. 688; hoc signum potest esse R ex archetypo repetitum. aliquoties ut correctis in margine suum attribueret locum usus est punctis . vel :: (1, 45. 2, 255. 321. 542), bis ~ vel ^ (1, 159. 2, 650).

ex uno *B* deducti sunt codices quos habemus recentiores

<i>M</i> Vaticanus lat. 3853	sacc. XV
<i>V</i> Vaticanus lat. 5884	" XV
<i>R</i> Rehdigeranus bybl. municip. Vratisl. 59	" XV
<i>U</i> Vat. Urbinas 352	a. 1481

M id quod recte exposuit *W. Meyer* (l. l. p. 263). *M* codex membraneus formae quartanae foliis 37 exhibet solum *Dracontium*. eum qui scripsit *M*¹, castigare tres docti *M*² *M*³ *M*⁴ doctrina non ex alio codice petita, sed ex ingenio hausta. potissimum digna relatu sunt ea quae adscripsit vel correxit *M*³, partim correctiones elegantissimae. ex *M* codice *V* iam ab *M*² correcto descriptus est *V*, codex papyraceus formae octavariae foliorum 43, et ipse solo hoc carmine completus. etiam *V* subiit manum correctricem (*V*²), quae tamen *R* in folio fere viciesimo sexto elanguit. *V* codicem nondum correctum propagavit *R* papyraceus formae quartariae¹), qui post *Calpurnium Nemesianum Serenum Sammonicum* habet carmen de laudibus dei fol. 57^r—108^r sat vitiose scriptum. *Rehdigeranus* priusquam corrector parum acutus invaderet, *Federicus Veteranus Vrbinas* transcripsit anno salutis MCCCCLXXXI *U* id. Aug., ut ipse in fine testatur, in codicem *U* membraneum forma maxima. quae insint in codice pulchriore quam pretiosiore enumerat *Arevalo Drac.* prol. p. 50 sqq. *Dracontius* occupat folia 260—297^r.

haec de stemmate codicum recentiorum quae rettuli nondum cognoverat *Peiper*, optime ordinavit *W. Meyer* et ipse probavi dum codices evolvo ac digero. argumenta exemplaue qui desiderabit poterit inspicere quae *Meyer* attulit p. 263 et examinare *Meyeri* apparatus ad 1, 1—53 compositum p. 272²). meum est referre habuisse me librum tertium *Peiperi* in usum collatum cum *M* et *V* ab *E. Haulero*, cum *U* a *L. Sternbachio*, codicem *R* totum descriptum a *L. Glaesero*, eiusdem *R* librum primum excerptum ab *Aem. Grossio*, praeterea me ipsum Romae enotavisse ex *MVU* quae usui essent. neque tamen ut par est in apparatus criticum recepi ex recentibus *MVRU* nisi quae a correctoribus doctis bene essent inventa, tum ex *M* aliqua addidi ut fulcirem lectionem hodie dubiam codicis *B*, ex quo ille *M* ante hos quingentos annos sua hausit. *Bruzellensis* autem varietates exhibui praeter orthographicas in indice seorsum componendas ad unam omnes.

cum *Bruzellensis* editioni sit solum atque fundamentum, antiquioris et melioris *C* codicis non habemus nisi excerpta, centones dico *Claromontanos* cod. *Berolinensis*, *Meermann-Phillipps* 1824, saec. IX, olim collegii *Parisiensis* soc. *Iesu*, de cuius fatis et materia videndi sunt *W. Meyer* l. l. p. 259 *Rose* (*Verz. d. lat. Hss. d. K. Bibl. zu Berlin* I 382 n. 169). codicem cum *Parisiis* adhuc esset³) vidit *Ph. Labbeus*; refert ille (*nova bibl. mss. Paris* 1653 p. 58): *Dracontii* nonnulla carmina nisi forte mentitur inscriptio ijs superaddemus, quae pridem emisit in publicum cum nonnullis alijs *Eugenii Toletani* &c. *R. P. Iacobus Sirmundus* et porro (p. 59): *Gisleberti Aureae Vallis abbatis ordinis cisterciensis* versus in sanctissimam eucharistiam addi poterant ex *Petauiano* *Indice* cum centonibus de poenitentia ex *Dracontio*, oratione ad *Christum* versus *adonici* . . . et pluribus alijs.

centones⁴) in codice occupant f. 1—7^r, ultimam paginam luce imitandam curavit *Meyer* (l. l. tab. II). excerpti sunt ex tribus *Dracontii* libris, qui 2317 sunt versuum,

1) accuratius descriptum esse in programme gym. *Frederic. Vratisl.* 1839, p. 2 dicit *Glaeser* praef. p. 3. 2) tamen in usum eorum qui dubitant in scriptis per recentes codices traditis agnoscere lacunas, adscribo quot versus in hoc carmine per saecula interierint. in *B* desunt iam 62 versus (1. 285. 327. 328. 340. 684. 710. 721. 3. 623—677) nisi etiam plures exciderunt per librum II et III, in *U* (item fere in *Arevali* editione inde derivata) non minus 97 versus desiderantur (praeter eos qui in *B* iam desunt 2. 100. 109. 147. 156. 167. 200. 294. 319. 422. 493. 3. 9. 14—16. 88. 297—301. 366. 425. 481. 560—2. 617. 749). v. 1, 271 sq. quos numeravit *Arevalus* non sunt *Draconti*, sed *Eugenii*. v. ad l. 3) neque enim ex *Labbei* verbis id deduci oportet, etiam *Dracontii* centones fuisse in indice *Petauiano*. 4) sequor editionem *Meyeri*, praeterea habui descriptos a *Peipero*; qui vades cum nisi bis terve in minimis non inter se discrepent, ipse supersedi codicem denuo conferre.

fere 410 versus. cave tamen credas illum qui florilegium confecit hos integros ex codice suo sane optimo transtulisse. ut materiam suam in duas divisit partes

I in laudibus dei et de sua penitentia

II de origine mundi ab Adam et Eva,

ut sub his partibus collegit singulos sententiarum ordines plane securus de genuina versuum apud Dracontium serie, repetivit etiam aliquot versus alio loco¹⁾, ita non erubuit in versibus suum in usum compositis verba demere addere mutare ut singuli coirent ad sententiam excerptoris, non Draconti. quare qui antiquam codicis perboni fidem ex his centonibus recuperare studet nec vult improbos accipere nummos pro asperis, oportet diligenter perpendat cur florilegus ita composuerit versus ut nos nunc legimus²⁾. quae cum ita sint necesse est in usum eorum qui suum sequi iudicium malunt quam editoris adiungere laterculum eorum versuum qui extant in C et adnotare graviora quae a centonario videantur esse mutata.

VERSUS CENTONI EX LIBRIS DRACONTII IN LAUDIBVS DEI ET DE f. 1^r
SVA PAENITENTIA.

I 1—9. 18. 19. 42. 62. 71. 74—77. 302. 79. 86³⁾.

89—92. 96—98. II 565⁴⁾. 566. I 101. 103. 106. 110. 560. 696—697. 699—700⁵⁾. f. 1^r
702—703. 707—708. 711⁶⁾. 714—

I—715. 733—736. II 36. 696—697. 700. 704—706. 713⁷⁾. I 738—739. 741. 746— f. 2^r
750⁸⁾. II 57⁹⁾. 154—155¹⁰⁾. 157—158¹¹⁾.

159. 161. 198+199¹²⁾. 208—214. 216—217. 204¹³⁾. 218—219. 221—223. 235—238¹⁴⁾. f. 2^v
597. 603¹⁵⁾. III 98¹⁶⁾. 248—249¹⁷⁾.

II 481—484¹⁸⁾. 467—473. III 564. 566—567¹⁹⁾. 572—577. 579—583— f. 3^r

III—584—590. 592—593. 599—601²⁰⁾. 603—607. 610—611²¹⁾. 613. 618—626—²²⁾. f. 3^v

III 627—631. 643—661. 664—669²³⁾. f. 4^r

III 674—678. 720—725²⁴⁾. 735—736²⁵⁾. 745—748²⁶⁾. 750—755. EXPLICIT | f. 4^v

INCIPIE EIUDEM DRACONTII DE ORIGINE MVNDI AB ADAM ET EVA

I 329—330²⁷⁾. 333—334.

1) 1,560 f. 1^v et 6^r, 2,566 f. 1^v et 7^r, 597 f. 2^v et 7^r. 2) qua in re ne Meyerus quidem semper sat cautus egit. 3) verborum ordo iam in archetypo turbatus fuisse videtur. 4) Aut certe et reum pro Paeniteat et reos mutata propter centonum conexum. 5) 700 novae terrae pro vaga terra inducti est centonarii. 6) 711 prodidit ex condidit propter centones et antecedentem et consequentem mutatum. 7) 713 reuocans in C adulteratum ex-ans. 8) 748 Conatusq; in C vetus mendum. 9) Deus pro Nam in C interpolatum. 10) 155 igne C falsatum. 11) 158 facis pro facto mutatum in C ut sententia esset plena. 12) versus est mirum in modum concinnatus ex versiculorum 198, 199 et 88 partibus ut fieret initium grandisonans novi capitis centonum. 13) non est dubium quin 204 in C falsum teneat locum. quare vereor ne lectiones quae discrepant a B ortae sint a centonarii licet non ita sollerti manu. 14) 236 foliis frondescit C interpolate; agitur de fructibus non de fronde. item 237 laudant additum versui corrupto. 15) circa te qui in centonibus pro vero pœnes te substituit, doctrina glossarii usus est male sedulus, cum penes et paene confunderet; cf. Corp. gloss. IV375, 17 pene prope circa vel iuxta. 16) finem expectat C mutavit quod in exemplari invenerat expectat finem contra metrum; cf. I, 445. 17) 248 Nam pro Quid substituit centonarius. 18) II 482 superat corruptit centonarius in superbos. 19) II 472 ego miser, 473 captivum, III 564 sum ignarus contra metrum sat inepte induxit florilegus propter singularem in versu sequenti III 566. 20) 599 et 600 quod in unum contracti sunt in causa fuisse puto vetus mendum exemplaris; idem valet de v. 603 clausula corrupta. 21) 610 domine a florilego additum contra metrum. 22) 622 His scelerum in C pro scelerum videtur ortum ex scriptura hispica isclerum. 23) vv. 623—677 desunt in B. 24) 722 quæso, 723 somni (hoc etiam A) C interpolate. 25) 735 benigna quin sit falsatum, genuinum sueta (sic B) nullus dubito. 26) 748 post corpus, ut habet B, magis Dracontianum videtur quam vulgare illud post tempus (C). 27) I 329 in genitis voluisse videtur centonarius pro inutit in initio capitis his genitis. 330 Formatus (pro -tur) sat defenditur Eugenii recensione; Forma dei in B ortum est ex verbis insequentibus.

ex uno *B* deducti sunt codices quos habemus recentiores

<i>M</i> Vaticanus lat. 3853	saec. XV
<i>V</i> Vaticanus lat. 5884	" XV
<i>R</i> Rehdigeranus bybl. municip. Vratisl. 59	" XV
<i>U</i> Vat. Urbinas 352	a. 1481

M id quod recte exposuit *W. Meyer* (l. l. p. 263). *M* codex membraneus formae quartanae foliis 37 exhibet solum *Dracontium*. eum qui scripsit *M*¹, castigavere tres docti *M*² *M*³ *M*⁴ doctrina non ex alio codice petita, sed ex ingenio hausta. potissimum digna relatu sunt ea quae adscripsit vel correxit *M*³, partim correctiones elegantissimae. ex *M* codice *V* iam ab *M*² correcto descriptus est *V*, codex papyraceus formae octavariae foliorum 43, et ipse solo hoc carmine completus. etiam *V* subiit manum correctricem (*V*²), quae tamen *R* in folio fere vicesimo sexto elanguit. *V* codicem nondum correctum propagavit *R* papyraceus formae quartariae¹⁾, qui post *Calpurnium Nemesianum Serenum Sammonicum* habet carmen de laudibus dei fol. 57^r—108^r sat vitiose scriptum. *Rehdigeranus* priusquam corrector parum acutus invaderet, *Federicus Veteranus* *Vrbinas* transcripsit anno salutis MCCCCLXXXI *U* id. Aug., ut ipse in fine testatur, in codicem *U* membraneum forma maxima. quae insint in codice pulchriore quam pretiosiore enumerat *Arevalo Drac. prol.* p. 50 sqq. *Dracontius* occupat folia 260—297^r.

haec de stemmate codicum recentiorum quae rettuli nondum cognoverat *Peiper*, optime ordinavit *W. Meyer* et ipse probavi dum codices evolvo ac digero. argumenta exempla quae desiderabit poterit inspicere quae *Meyer* attulit p. 263 et examinare *Meyeri* apparatus ad 1, 1—53 compositum p. 272²⁾. meum est referre habuisse me librum tertium *Peiperi* in usum collatum cum *M* et *V* ab *E. Haulero*, cum *U* a *L. Sternbachio*, codicem *R* totum descriptum a *L. Glaesero*, eiusdem *R* librum primum exscriptum ab *Aem. Grossio*, praeterea me ipsum Romae enotavisse ex *MVU* quae usui essent. neque tamen ut par est in apparatus criticum recepi ex recentibus *MVRU* nisi quae a correctoribus doctis bene essent inventa, tum ex *M* aliquid addidi ut fulcirem lectionem hodie dubiam codicis *B*, ex quo ille *M* ante hos quingentos annos sua hausit. *Bruxellensis* autem varietates exhibui praeter orthographicas in indice seorsum componendas ad unam omnes.

cum *Bruxellensis* editioni sit solum atque fundamentum, antiquioris et melioris *C* codicis non habemus nisi excerpta, centones dico *Claromontanos* cod. *Berolinensis*, *Meermann-Phillipps* 1824, saec. IX, olim collegii *Parisiensis* soc. *Iesu*, de cuius fatis et materia videndi sunt *W. Meyer* l. l. p. 259 *Rose* (*Verz. d. lat. Hss. d. K. Bibl. zu Berlin* I 382 n. 169). codicem cum *Parisiis* adhuc esset³⁾ vidit *Ph. Labbeus*; refert ille (nova bibl. mss. *Paris* 1653 p. 58): *Dracontii* nonnulla carmina nisi forte mentitur inscriptio ijs superaddemus, quae pridem emisit in publicum cum nonnullis alijs *Eugenii Toletani* &c. *R. P. Iacobus Sirmondus* et porro (p. 59): *Gisleberti Aureae Vallis abbatis ordinis cisterciensis* versus in sanctissimum eucharistiam addi poterant ex *Petauiano* *Indice* cum centonibus de poenitentia ex *Dracontio*, oratione ad *Christum* versibus *adonicis* . . . et pluribus alijs.

centones⁴⁾ in codice occupant f. 1—7°, ultimam paginam luce imitandam curavit *Meyer* (l. l. tab. II). excerpti sunt ex tribus *Dracontii* libris, qui 2317 sunt versuum,

1) accuratius descriptum esse in programme gymn. *Frederic. Vratisl.* 1839, p. 2 dicit *Glaeser* praef. p. 3. 2) tamen in usum eorum qui dubitant in scriptis per recentes codices traditis agnoscere lacunas, adscribo quot versus in hoc carmine per saecula interierint. in *B* desunt iam 62 versus (1. 285. 327. 328. 340. 684. 710. 721. 3. 623—677) nisi etiam plures exciderunt per librum II et III, in *U* (item fere in *Arevali* editione inde derivata) non minus 97 versus desiderantur (praeter eos qui in *B* iam desunt 2. 100. 109. 147. 156. 157. 200. 294. 319. 422. 493. 3. 9. 14—16. 88. 297—301. 386. 425. 481. 560—2. 617. 749). v. 1, 271sq. quos numeravit *Arevalus* non sunt *Draconti*, sed *Eugeni*. v. ad l. 3) neque enim ex *Labbei* verbis id deduci oportet, etiam *Dracontii* centones fuisse in indice *Petauiano*. 4) sequor editionem *Meyeri*, praeterea habui descriptos a *Peipero*; qui rades cum nisi bis terve in minimis non inter se discrepent, ipse supersedi codicem denuo conferre.

fere 410 versus. cave tamen credas illum qui florilegium confecit hos integros ex codice suo sane optimo transtulisse. ut materiam suam in duas divisit partes

I in laudibus dei et de sua penitentia

II de origine mundi ab Adam et Eva,

ut sub his partibus collegit singulos sententiarum ordines plane securus de genuina versuum apud Dracontium serie, repetiuit etiam aliquot versus alio loco¹⁾, ita non erubuit in versibus suum in usum compositis verba demere addere mutare ut singuli cohererent ad sententiam excerptoris, non Draconti. quare qui antiquam codicis perboni fidem ex his centonibus recuperare studet nec vult improbos accipere nummos pro asperis, oportet diligenter perpendat cur florilegus ita composuerit versus ut nos nunc legimus²⁾. quae cum ita sint necesse est in usum eorum qui suum sequi iudicium malunt quam editoris adiungere laterculum eorum versuum qui extant in C et adnotare graviora quae a centonario videantur esse mutata.

VERSVS CENTONI EX LIBRIS DRACONTII IN LAVDIBVS DEI ET DE f. 1^r
SVA PAENITENTIA.

I 1—9. 18. 19. 42. 62. 71. 74—77. 302. 79. 86³⁾.

89—92. 96—98. II 565⁴⁾. 566. I 101. 103. 106. 110. 560. 696—697. 699—700⁵⁾. f. 1^r
702—703. 707—708. 711⁶⁾. 714—

I—715. 733—736. II 36. 696—697. 700. 704—706. 713⁷⁾. I 738—739. 741. 746—f. 2^r
750⁸⁾. II 57⁹⁾. 154—155¹⁰⁾. 157—158¹¹⁾.

159. 161. 198—199¹²⁾. 208—214. 216—217. 204¹³⁾. 218—219. 221—223. 235—238¹⁴⁾. f. 2^v
597. 603¹⁵⁾. III 98¹⁶⁾. 248—249¹⁷⁾.

II 481—484¹⁸⁾. 467—473. III 564. 566—567¹⁹⁾. 572—577. 579—583— f. 3^r

III—584—590. 592—593. 599—601²⁰⁾. 603—607. 610—611²¹⁾. 613. 618—626—²²⁾. f. 3^v
III 627—631. 643—661. 664—669²³⁾. f. 4^r

III 674—678. 720—725²⁴⁾. 735—736²⁵⁾. 745—748²⁶⁾. 750—755. EXPLICIT | f. 4^v

INCIPIT EIUSDEM DRACONTII DE ORIGINE MVNDI AB ADAM ET EVA

I 329—330²⁷⁾. 333—334.

1) I, 560 f. 1^v et 6^r, 2, 566 f. 1^v et 7^r, 597 f. 2^v et 7^r. 2) qua in re ne Meyerus quidem semper sat cautus egit. 3) verborum ordo iam in archetypo turbatus fuisse videtur. 4) Aut certe et reum pro Paeniteat et reos mutata propter centonum conexum. 5) 700 novae terrae pro vaga terra indocti est centonarii. 6) 711 prodidit ex condidit propter centones et antecedentem et consequentem mutatum. 7) 713 reuocans in C adulteratum ex-ans. 8) 748 Conatusq; in C vetus mendum. 9) Deus pro Nam in C interpolatum. 10) 155 igne C falsatum. 11) 158 facis pro facto mutatum in C ut sententia esset plena. 12) versus est mirum in modum concinnatus ex versiculorum 198, 199 et 88 partibus ut fieret initium grandisonans novi capitis centonum. 13) non est dubium quin 204 in C falsum teneat locum. quare vereor ne lectiones quae discrepant a B ortae sint a centonarii licet non ita solerti manu. 14) 236 foliis frondescit C interpolate; agitur de fructibus non de fronde. item 237 laudant additum versui corrupto. 15) circa te qui in centonibus pro vero pēnes te substituit, doctrina glossarii usus est male sedulus, cum penes et paene confunderet; cf. Corp. gloss. IV 375, 17 pene prope circa vel iuxta. 16) finem expectat C mutavit quod in exemplari invenerat expectat finem contra metrum; cf. I, 445. 17) 248 Nam pro Quid substituit centonarius. 18) II 482 superat corruptit centonarius in superbos. 19) II 472 ego miser, 473 captivum, III 564 sum ignarus contra metrum sat inepte induxit florilegus propter singularem in versu sequenti III 566. 20) 599 et 600 quod in unum contracti sunt in causa fuisse puto vetus mendum exemplarii; idem valet de v. 603 clausula corrupta. 21) 610 domine a florilego additum contra metrum. 22) 622 His sclerum in C pro sclerum videtur ortum ex scriptura hispanica isclerum. 23) vv. 623—677 desunt in B. 24) 722 quaeso, 723 somni (hoc etiam A) C interpolate. 25) 735 benigna quin sit falsatum, genuinum sueta (sic B) nullus dubito. 26) 748 post corpus, ut habet B, magis Dracontianum videtur quam vulgare illud post tempus (C). 27) I 329 in genitis voluisse videtur centonarius pro inutili in initio capitis his genitis. 330 Formatus (pro -tur) sat defenditur Eugenii recensione; Forma dei in B ortum est ex verbis insequentibus.

f. 5^r I 336. 338—341¹). 343—348. 183. 182. 192²). 349—351. 353—355³). 360. 371—374⁴). 377—384.

f. 5^v I 386—390⁵). 393—397. 364—365. 367—370⁶). 399—400. 402. 405+404⁷). 406—407. 414—415. 427—429. 435—436. 439. 440—441. 443—444—

f. 6^r I —445. 459—465. 469—474⁸). 477—484⁹). 488—491¹⁰). 493. 535—536¹¹). 542. 545. 549—551. 553. 555. 560. 619. II 373—

f. 6^v II —374—379. 388—389. 393. 405—406. 412¹²). 415¹³). 418—420. 429—431¹⁴). 435—436¹⁵). 485. 625—628. 630—633. 636—637. 635¹⁶). 641—642. 650—652¹⁷). 657. 796—¹⁸)

f. 7^r col. 1 II —797. 800—801. 803—805. 808. 659—661¹⁹). III 480—481²⁰). 483²¹). 485—486²²). 489—490. II 664—666²³). 672—673. III 210. 212. 216—218. II 686—688. 690—692. 597²⁴). 599—601. 509—510.

f. 7^r col. 2 II 516—519. 524. 528. 531. 534. 536. 541—542. 552—554²⁵). 556—559. 566 |

EXPLICUIT LIBER.

ex hoc indice et eis quae adnotavi sat puto apparet quam saepe centonarius recesserit ab archetypo suo ut laciniæ delectae melius conecterentur. qua in re ne metro quidem ubique parcebat (cf. adn. p. XIII not. 5. 11. 21. XIV not. 12. 13), licet alibi propter metrum mutavisse videatur (p. XIII not. 15. XIV not. 8). accedit quod iam vetustus ille codex a quo pendet gravium vitiorum non erat expers (p. XIII not. 8. 14. 16. 20. 22. XIV not. 9. 14. 18. 22) nec florilegus omnia recte videtur intellexisse. neque credendum nos habere ipsius florilegii primarium exemplar: codex Claramontanus uno tenore est perscriptus, nusquam apparent vestigia laboris adscribendi mutandi corrigendi qualem exercuisse consentaneum est cum qui ex ipsis Dracontio libris collegit centones²⁶). hoc igitur omnino iis qui apparatu critico quem Dracontio subiunxi sunt usuri cavendum est ne singulas expiscentur ex C lectiones easque non respecto centonum ordine malint ipsi Dracontio obtrudere.

A his codicibus BC tum demum²⁷) cum verba poetæ iam operis tradideram comes et socius accessit A, codex Bambergensis B II 10 saec. X, de quo cum Fischer byblio-

1) 338 totum transformavit qui inseruit centonibus. 2) hos versus 183. 182. 192 interpositos esse a florilego inter 348 et 349 facile intellegitur: appositus ut interpretaretur illud miratur amoenum in v. 348. neque dubitandum est de recto ordine versuum 182. 183 in B et Eug., namque post miratur amoenum centonarius maluit addere 183 quam 182, quia hortus in orbe dei statim indicabat agi de paradiso. sane quomodo intellexerit ille v. 192 et cur excerpterit plane corrumpendo sensum cum pro Non induceret Quem, ipse rationem reddat si poterit, ego nescio.

3) 355 rura cf. not. 5. 4) 374 de quo pro de quod adulteratum. 5) de lectionibus 358 astare ut 355 rura v. p. XXVII not. 3. 6) versuum seriem turbavit florilegus breviandi causa. 7) duo versus in unum redacti et deus additum ut hexametri exaderet species.

8) 471 iam pro heu metri causa positum ut videtur. 9) 481 peregit pro comedit ortum est ex mendo. 10) 488 ut excerptus est omni sensu caret.

11) 536 si pro sed mihi suspectum; potuit interpolator sic aliquatenus adnectere sequentia. 12) 412 mutatus ita ut metrum discinderetur propter ea quae in centonibus sequuntur. 13) 415 cunctos pro e cunctis contra metrum novatum. 14) 429 Lothque plus pro Loth iustus vetere vitio ortum videtur.

15) 435 augeat ex 437 videtur error scribentis inlatum. 16) 636. 637. 635 genuinum esse ordinem, turbatum in B iam vidit Meyer. 17) 650—651 a librario in unum versum conflati sunt, cum oculus a nova nupta aberraret ad nova gaudia.

18) 796 licenter deformatus, nisi forte vetus suberat mendum. 19) sub finem operis historiolas a Dracontio tractatas ex ordine temporis composuisse centonarium dixit Meyer id quod probatur vel titulo De origine mundi ab Adam et Eva; cum vero Tobias et Iudith ante David locum habent rectius indicabis eum secutum esse ordinem librorum Vulgate. 20) 3, 480 utrum C an B verum servaverit, vix poterit diiudicari. certe causam aut rationem interpolandi non video. 21) 3, 483 Ingredditur additum ex 482 ut sententiae coirent. 22) 3, 486 in centonarij exemplari erat corruptus.

23) 2, 666 quae a B recedunt suspicioni interpolationis sunt obnoxia. 24) 2, 597 deus ab interpolatore additum. 25) 2, 554 interpolator mutavit ut explicaret vocem caterva. 26) noli putare notam Trioniam qua f. 7^r in versu 2, 808 scriptum est sanguine huius operae esse testimonium. 27) necesse erat p. 65—74 editionis mene iterare ut lectiones codicis A suis locis darentur, cum tamen novis 17 versibus augerentur inde a 3, 632 numeri in margine adscripti, id fieri non potuit ut numeri ex hac parte carminis in prioribus paginis allegati corrigerentur omnes.

thecarius regius sponte ad Traubium rettulisset hic me certiore fecit ut statim Bambergam profectus describerem quae ilico opus esse viderentur. postmodo codicem liberaliter transmissum iterum Monaci tractare licebat. descripta est prior pars codicis (saec. XI) Augustini sermones aliquot et libellum de spiritu et anima continens in Fischeri catalogo bybl. reg. Bambergensis p. 363 sq., de altera paulo vetustiore pluribus hic erit exponendum (cf. Fischer, catal. p. 364 sq.). continet hic liber (compositus est 3 quaternionibus, 1 trinitone; ultimum folium periit, sed novum saec. fere XIV° additum est et suppletus exitus Albini creduli):

*fol. 133—157 DE LAUDE DEI ET DE CONFESSIONE
ORATIONIBUSQUE SANCTORUM COLLECTI AB
ALCHONIO LEVITA libri IV.*

fol. 157° ordo 1 vers. 11 MIRACULA NYNIAE EPISCOPI

fol. 161° „ 1 vers. 4 HYMNUS SANCTI NYNIAE EPISCOPI

„ 2 vers. 24 (ALBINUS CREDULUS)¹⁾

haec omnia ab Aluvino esse collecta et composita prope certum est ut iam Fischer l. l. monuit. scilicet et Alchionius et Albinus est ille clarissimus Euboricensis. Aluvini autem proprii versus non sunt nisi extrema oratio Albini creduli (inedita ut videtur quippe quae ut conclusio huius ipsius collectionis pacta sit); miracula Nyniae, quibus adhaerebat hymnus (utrumque nondum editum), ille accepit ab Eboracensibus; nostrum est referre quorum dicta vel versus in libris de laude dei collegerit. praetereo igitur libros I et II qui excerpta continent ex bibliis (si fides est indici capitulorum fol. 133); de tertio et quarto haec praedicat index:

(CAPITA LIBRI TERTII) De ecclesiastica historia

Policarpus

Verba confessoris

De martirologia

Sancta agnes, agathe, valentinus, iuliana

LIII milia, gregorius, laurenti, cosme

damiani

de exemplorum patrum

fol. 133° Arsenius abba

Sarra cuiusdam monachus

Macharius, arsenius, paulus

De soliloquiorum isidorus

De libris confessionum augustinus

De libris sanctae trinitatis augustinus

CAPITA LIBRI IIII

Carmen augustini symbolum

De antiphonario

De hymnis sanctorum

De metro sedulius

Iuvenus Arator

Prosper

Fortunatus beda

Altelmus prosper tyro

Dragontus

De miraculis ninię episcopi

Albinus credulus.

1) titulus hic deest, legitur in indice capitulorum fol. 133°.

hic autem est catalogus versuum in libro IV° compositorum¹⁾:
(deest titulus libri IVⁱ)

- fol. 148° ord. 2 vers. 16 CARMEN AUGUSTINI Gloria in excelsis deo et in terra eqs.
 „ 7 ab imo SIMBOLUM Credo in unum deum patrem eqs.
 „ 149^r „ 1 „ 20 DE ANTIPHONARIO Expectemus te dominum deum nostrum
 eqs.
 „ 150° „ 2 „ 20 DE HYMNIS Veni redemptor gentium eqs.
 „ 151^r „ 1 „ 23 SEDULIUS Omnipotens eterne deus spes unica mundi eqs.
(sunt Seduli I 60—102. 282—290. 312—319. 334—363).
 „ 152^r „ 2 „ 25 IUUENCUS Immortale nihil mundi compage tenetur eqs.
(sunt Iuenci praef. 1—27).
 „ 152° „ 1 „ 20 ARATOR (t)ransferor ad niveas petri sine turbine caulas eqs.
(sunt Arat. epist. ad Vigil. 11—26. act. 1, 481—484.
1007—1009 diem. 1012 quem ditat—1017. 2, 579—
583).
 „ 152° „ 2 „ 19 PROSPER Dum sacris mentem placet exercere loquelis eqs.
(sunt Prosperi epigr. praef. 1. 3—4. 7. epigr. 3, 1—14.
8, 1—6. 12, 3—4. 16, 3—6. 22, 5—6. 30, 5—6. 37, 1—6.
82, 1—2. 97, 1—2. 99, 5—6. 39, 5—6. 41, 1—6. 55, 1—6.
56, 1—4. 57, 1—4. 58, 1—2. 64, 1—2. 65, 1—6. 103, 1—6.
104, 1—8. 105, 1—8.
 „ 153° „ 1 „ 17 FORTUNATUS Culmina multa poli eqs.
(sunt Ven. Fort. carm. 8, 3, 1—22. 25—38. 129—178.
393—400).
 „ 154^r „ 2 „ 10 BEDA Cervus ut ad fontes siciens festinat aquarum eqs.
(carmen de psalmo 41 anecdoton se mox editurum ex cod.
Sangall. 265 adnotat Traube).
 „ 154° „ 1 „ 12 ITEM DE EIUSDEM Laudate altithronum pueri laudate
 tonantem eqs.
(de psalmo 112; edidit Canisius lect. antig. VI 619, repetet
Traube ex cod. Sangall. 869).
 „ 154° „ 1 „ 24 ALDELMUS Omnitens dominus formator et auctor eqs.
(sunt Aldelmi laud. virg. praef. 11—18. laud. virg. 1—
16. 32—44. de princ. vit. 369—383. 426—459.
 „ 155^r „ 2 „ 5 PROSPER Ille deus rerum caeli terreque creator eqs.
(sunt Ps. Prosp. ad uxor. 79—90. 97—99. 113—114; cf.
Paul. Nol. ed. Hartel II p. 346 sq.).
 „ 155^r „ 2 „ 22 DRAGONTIUS Omnipotens aeterne deus fons auctor origo eqs.
(exhibet laud. dei 2, 1—46. 66—97. 101—106. 115—146.
154—162. 208—224. 3, 1—23. 25—26. 125—127. 530—
546. 548—557. 564—598. 613—619. 625—630. 632—
649. 662—664. 666—677. 720—726.

de scriptura codicis nihil fere est adnotandum nisi quod et ille ut B versibus corruptis praefigit signum r (3, 17. 542. 565. 627); de orthographia pauca quae opus erunt commemorabuntur in indice.

1) quae praepono versibus nomina in codice perscripta sunt litteris uncialibus in margine descenditibus.

quae causa Alcinum induxerit ut librum primum laudum dei, quamquam eum novit (v. ad I, 650), universum hoc in florilegio neglegeret, ignoro. ceterum statuendum est eum plane alia ratione atque auctorem florilegii C nusquam corrupisse verba Dracontiana ut melius in opusculo suo coirent; quaequae in A insunt menda, sunt librariorum.

quartus verborum Dracontianorum fons in primo carminis libro ut in satisfactione affluit. Eugenius igitur Toletanus episcopus († a. 657) iussu Visigothorum regis Chindasvinthi, qui nonagenarius obiit kal. Oct. a. 652, Dracontii cuiusdam libellos multis hactenus erroribus involutos subcorrexerat, id quod ipse testatur in praefatione opusculi (infra p. 27, 6). habuit igitur exemplar quod utrumque carmen christianum Dracontii continebat, et laudes dei et satisfactionem. neque tamen hoc exemplar tunc temporis erat integrum. an putas Eugenium scripturum fuisse a Dracontio satisfactionem missam esse ad Theodosium II¹⁾ (v. p. 67, 5), nisi perisset in codice quem manibus terebat subscriptio illa, quae Gunthamundo destinata esse epistulam probatur? simul autem cum subscriptione desecti erant fere 65 versus carminis, quorum nullus in Eugenianis codicibus legitur²⁾. codex igitur vetustus in fine³⁾ graviter erat laesus: cur tandem Eugenius non tres libros qui erant de laudibus dei, sed unum solum, primum dico, emendavit, cur huius quoque libri primam partem usque ad v. 118 omnino neglexit? quod si viginti fere annis ante Eugenii editionem Isidorus scripsit haec verba (viri ill. 24): Dracontius composuit heroicis versibus hexameron⁴⁾ creationis mundi et luculente quidem composuit, nil amplius⁵⁾, si idem Isidorus occasione data non offert versus Dracontii nisi laud. I, 515 et sat. 63, ex iisdem igitur carminum partibus, quas postea Eugenius tractavit — nonne certum putabis, in Hispania exstitisse septimo saeculo ineunte exemplar horum carminum mutilum, in quo exciderant folia ea quae continebant laud. dei libros II et III, initium primi et satisfactionis finem⁶⁾? hanc ob causam Isidorus⁷⁾ non laudat nisi hexameron heroicis versibus, neque enim ille meminerat sequi in codice disticha satisfactionis⁸⁾. talem igitur codicem⁹⁾ iussu regis cum editurus erat Toletanus episcopus, sciebat¹⁰⁾ se simile negotium suscepisse quale qui postumum amici opus emendaverat Varius, vel secundum sciolos (Leo,

EUGENI
RECENSIO

1) de hoc agi non sine doctrina ex sat. 214 coniecit adhibito Prospero, qui ad a. 441 (Mommсен, Chron. min. I 478, 1344) refert Ansilam quandam a Theodosio in Siciliam esse missam. 2) si Eugenius in manibus habuisset satisfactionem plenam, certo non substitisset in recensenda circiter v. 250; namque sic ut ille edidit totum carmen caret fine et consilio. 3) neque enim veri simile est satisfactionem in antiquo illo codice praecessisse laudibus dei, cum Eugenius expressis verbis libros I (hexameron) et II (satisfactionem) numeraverit; cf. praecedenti carmine in argumento p. 67, 4. 4) anotandum etiam quod titulus hexameron non bene convenit in partem libri primi quam Eugenius edidit. neque enim finem fecit ille in Dracontii v. 1, 426 quo finitur re vera hexameron vel saltem post 1, 555 quo explicit caput de origine peccati, sed recensuit libri I v. 118—754, ergo omne quicquid in promptu habebat. 5) de ultimis Isidori verbis haec mihi ex codicibus suppeditavit M. Ihm collega: composuit et scripsit Paris. 1791 saec. X Casin. 294 saec. XI, composuit scripsit Montepess. 406 saec. VIII/IX (ubi composuit deletum est) et Bern. 289 saec. X, composuit Barberin. saec. XII et rec., scripsit Regin. 551 saec. XII. permira est interpolatio in cod. Laur. S. Crucis plut. XXII dext. 12 saec. XIII: composuit. scripsit et alium eroico carmine librum, in quo veniam deo procedenti (-di codex) poscit opusculo metuens ne quid in eodem opere incauta voce notasset quae nihil est nisi vitiatum enuntiatum ex iis verbis quae Eugenius interposuit inter hexameron et satisfactionem (v. p. 67). ergo talis Eugenii codex praesto fuit interpolatoris. ceterum ad locum Isidori redire videtur glossa (IV 69, 21 Goetzii) exalteremon librum unum composuit. 6) ne quid praeterdisse dicar addo me coniecturam fecisse, illius exemplaris cuius alteram partem habebant Isidorus et Eugenius, alteram ob oculos venisse Alcinio ideoque illum in florilegio A nullum ex primo libro neque ex satisfactione attulisse versum. tamen haec cum suspicaver mihi ipse arguitur licito esse videtur. 7) praeterea quam maxime est attendendum Isidorum cum afferret v. 1, 515 ob oculos habuisse idem mendum suillus (pro Psyllus) quod Eugenii codex optimus isque Hispanus testatur. 8) pentametros non ἐνδοξοὶ distinctos fuisse docent etiam Eugenii in fine satisfactionis artificia. 9) multis mendis illum etiam in seratis versibus affectum fuisse clamant nonnullae correctiones Eugenii, quas minime eum facturum fuisse veri simile si versus non corruptos in codice suo invenisset. 10) legerat etiam cum praefationem scriberet Serri ad Aeneida praefationem, v. p. 27 notam.

plaut. Forsch. p. 58) Varius et Tucca (Eug. praef. poet. 22). nec tamen ut ille summam correxit quae in manibus habebat, sed ubiubi aliquid non intellegebat vel non probabat, summa cum licentia mutabat; ut ipsius verba apponam: pro tenuitate mei sensuli subcorrexī, hoc videlicet moderamine custodito, quo superflua demerem, semiplena supplerem, fracta constabiliorem et crebrius repetita mutarem. versiculos sane quos huic operi detrahendos esse putavi¹⁾, et sensu tepidi et verbis inlepidi et nulla probantur ratione subnixa nec in iis aliquid reperitur, quo lectoris animus aut mulceatur doctus aut doceatur indoctus. de singulis mutationibus agere hic longum est; duas res adnoto: sustulit Eugenius in satisfactionis v. 22 nominis Asdingui bella triumphigera, at reliquit 214 Ansila testatur, Maurus ubique iacet, ut intellegas eum de Asdinguis nihil iam novisse, hos triumphos Theodosio adscripsisse²⁾; porro mutavit in satisfactione doctrinam, qua Dracontius exposuerat deum et bona et mala cum consilio creavisse (v. 15 sqq.), substituit aliam: adversa probrosa maligna inhonesta tu fieri pateris, qui mala nulla facis.

apparet puto ex his omnibus, quam caute ei agendum sit, qui ex Eugeni recensione subsidia ad redintegranda verba Draconti petiturus est³⁾.

nitur editio Eugeni codicibus sat bonis⁴⁾. duos libellos, et hexaameron et satisfactionem, servaverunt M et FP, hexaameron solum LQ.

M fidelissimus testis est codex Matritensis olim Toletanus 14, 22 visigothicus saec. IX¹⁾, de quo infra denuo erit agendum. descriptioni Gustavi Loewe (bibl. patr. lat. Hisp. I p. 284—290)⁵⁾, in hac parte haec sunt addenda. praefatio prosaria non ut debuit operi praeposita est, sequitur tandem post finem f. 17^r et hic omissa praescriptione (p. 27, 1—3). neque altera praefatio versibus scripta plenum habet principium: incipit codex f. 1^r a versu tandem quarto Ceperis ut limen egs. et omittit statim sequentem quintum. cum vero in ipso *M* ante primum non desit folium, putabimus turbas iam factas esse in exemplari ex quo descriptus est. idem efficitur eo quod in sequentibus bis versuumordo disruptus est. sequitur enim post v. 11 statim v. 122; id est: 5 × 22 versus omissi sunt. unam autem ex his paginis omissis (v. 56—77) falso loco, dico fol. 4^r post v. 254, addidit librarius medio folio medium in contextum⁶⁾. ergo in archetypo perierant duo folia (I III), tertii (II in ordine) una pagina aut ita erat pessumdata ut legi non posset

1) haec verba non spectare initium libri primi vel omissos libros II et III laudum vel finem satisfactionis supra exposui. quamquam fieri potuit ut ante hexaameron libri I aliquot superstarent versus in codice vetusto. omisit autem Eugenius hos Draconti versus: 1, 251. 412—413 sat. 5—6. 22—23. 35—36. 51—52. 113—116. 121—130. 133—136. 193—196. 207—208. 217—218, in unum contraxit 1, 661 et 662, addidit duos post 1, 272, item duos post sat. 16, pentametros post 245 et 251. 2) cf. p. XVII adnot. 1. 3) neque tamen utique sperni potest Eugenius in recensendo carmine. solus servavit v. 285. 327. 328. 684. 710. 721, rectos locos dat v. 164. 287, praeterea innumeris locis veram contra B suppediavit lectionem. fides eius corroboratur codice C v. 340, quem B omisit, et multis singulis verbis, velut v. 339. 372. 402. 435sq. 460. 477. 545. 549. 741 ut graviora tantum enumerem. atque etiam codice G aliquot lectiones Eugeni contra B defenduntur, vide infra p. XXIV. 4) existit a. 882 Oretli: catalogus Oretensis (Ewald N. A. VI, 1880, 279) affert Draconti . . . lib. hunc librum non fuisse M, mihi cum Ewaldio (ib. p. 581 sqq.) convenit. tamen de Oretensi ad carm. min. erit accuratius agendum. plenus Eugenius, non ab Wigbodo decurtatus (LQ), praeterea aderat in monasterio Augiensi; catalogus a. 822 (Becker p. 13) affert sub n. 413 metrum Dracontii de exameron lib. II in volum. I. item saec. XII° inter libros Cluniacenses (n. 531 Delisle, cabinet des mss. II p. 479) erat volumen in quo continetur Eugenius episcopus de commone mortali-tatis humane et idem ipse in libros Dracontii et quedam epistola, opuscula diversorum auctorum versifice scilicet de evangelistis de compoto de epitaphiis et de huius modi. de poetis doctisque qui Eugeni Dracontiana noverint, agam infra simul ac ad carmina Eugeni minora tractanda pervenero. 5) Peiperi in usum contulerat Dracontianos libellos R. Beer non satis accurate, quare ego ab H. Plenkens tum Hispaniam permigraturo petiri et impetrari ut dubia fulciret, vacantia explet. qui quamquam munere suscepto strenue et quam maxime liberaliter perfunctus est, restant tamen de quibus dubitem. quare ubi de lectione codicis M mihi non constabat nisi silentio Beerii, signum uncis inclusi ut sit (M). 6) ante v. 56 et ante 255 in margine conspicitur * signum nigro colore scriptum et adnotatio miniata: hic des(unt) . . . (cetera iam legi nequeunt), qua versus suo loco esse redditos probabile videtur.

aut librari negligentia praetermissa est. praeterea desunt in *M* praef. v. 1—3 et 5, de quibus iam rettuli, et ipsius carminis v. 230 (346), sat. 10 (12), quae lacunae iam satis demonstrant *FP* et *LQ* non fluxisse ex *M*. ceterum *M* lectionum integritate longe superat reliquos Eugenianos.

proxime accedit codex *Parisinus* (olim *Nicolai Fabri*) 8093, cuius pars prior *F* (f. 1—38) *Eugeniana* continens scripta est saec. *VIII*/*IX* litteris visigothicis. descripsit *L. Delisle* apud *De Rossi* inscr. christ. II p. 292¹⁾. codex habet *Draconti* libellos ab *Eugenio* recensitos inde a f. 25 col. 1 eodem ordine quo ego edidi. contulerat in usum *Peiperi*

1) repeto hic partim descriptionem codicis pretiosissimi, cuius folia haec *Traubii* liberalitate expressa luce apud me habeo: 15^v. 17^v. 18. 20^v. 21. 25^v. 26. 31^v. 32. 32^v. 33. 33^v. 34. 36^v. 37. 37^v. 38. 38^v. 39. 47^v. 48. 51^v. 52. 77. 83^v. 84. descriptionem composui ex variorum enotatis et imaginibus photographis; contuli ipse photographa ad carm. 6, 15—14, 33. hex. 10—136, sat. 137—198, monosticha.

fol. 1 carmina *Sedulii* (non novit hunc codicem *Huemer*).

„ 15^v ordo 1 vers. 18 EXPLICIT LIBER SEDVLII

„ 19 Prima dies nam lux terre mors una tenebris eqs.

(i. heptameron ex versibus *Draconti* compositum, nobis *G*, de quo infra p. *XXII* accuratius erit agendum).

„ 2 „ 25 Pius preclarus doctor alacer facundus eqs.

(anthol. epigr. hispana carm. 1—8, ed. de *Rossi* inscr. christ. II 1 p. 293 sqq.).

„ 16^v „ 2 med. ORATIO BEATI EUGENI IUNIORIS

Rex deus immense eqs.

(Eng. carm. [deest praef.] 1. 2. 3. 4. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 5. 16. 18. 19. 28. 36. 37. 38. 39. 42. 70. 97. 98. 99. 100. 96. 78).

„ 20 „ 2 vers. 10 PREFATIO IN LIBRO CATONIS

„ 20^v „ 1 „ 15 EXPLICIUNT PRECEPTA CATONIS
INCIPIIT LIUER CATONIS PRIMVS

„ 21 „ 2 „ 3 INCIPIIT LIBER SECUNDUS

„ 23 Aspera condicio eqs.

(Ven. Fort. carm. 9, 2 p. 205 *Leo*).

„ 24 „ 1 CONFESSIO BEATI ISIDORI

Sume miser debitum eqs.

(cf. *Rossi* II 1 p. 292).

UERSUS IN TRIBUNAL

Spiritus hic homines eqs.

(cf. *Rossi* II 1 p. 295).

„ 24^v PROVERBIA

(Eng. carm. 80—85).

EPITAFION BEATI LEANDRI YSIDORI ET FLORENTINE

(*Rossi*, anth. Hisp. 9—12, II 1 p. 255 et 296).

„ 24^v „ 2 UERSUS DE ESTATE EUGENI Dura que gignit eqs.

(Eng. carm. 101).

„ 25 „ 1 IN NE DÑI INCIPIUNT LIUELLI DRACONTII

INCLITO GLORIOSO eqs.

(Eng. *Dracontiana*).

„ 32 MONOSTICA RECAPITULATIONIS eqs.

(Eng. monost. p. 67).

UERSUS BEATI MARTINI EPISCOPI

(edidit *Peiper* post *Alc. Arat.* p. 194 sqq.; ordo est in *F* *XXII*. *XXIV*. *XXIII*).

„ 32^v „ 1 UERSUS PAPE DAMASI IN LAUDE PAULI

(*Rossi* II 1 p. 247 n. 12 *Ihm* n. 2).

„ 2 UERSUS . . . UASSI . . . IN TUMULO . . . MÜNIGE

(*Riese*, anth. 670, *Rossi* II 1 p. 252 et 273).

C. Wotke sat neglegenter, ut et in hoc codice exhibendo item ut in *M* mihi cavendum esset ne silentio conlatoris nimis confiderem¹⁾ lectoresque deciperem; his igitur locis signavi (*F*). praefationem *Eugeni* prosariam omnino non inspezerat *Wotke*: mihi rogatus liberalissime contulit v. cl. *H. Omont*. — *F* non habet lacunas illas, quibus *M* foedatus est, omnes exhibet versus *Eugeni* praeter satisfactionis ultimam partem inde a. v. 199 (231); hi 21 versus, i. exemplaris pagina una, periere in Φ aut non descripti sunt nescio qua de causa²⁾. codex exaratus ab homine indocto scatet vitiiis pronuntiationis et scripturae eius aevi Hispanicae³⁾. de correctore *F*² infra erit agendum.

P plane eadem⁴⁾ *Eugeniana* quae *F* continet alter codex *Parisinus* Reg. 2832 recentior, at et ipse sat antiquus, quippe voto bonae memoriae *Mannonis* († 880) ad sepulchrum sancti *Augendi* oblatus⁵⁾, quem plene descripsit *E. Dümmler*, *N. A.* IV 1878, 245. 297 sqq. poet. aev. Carol. II p. 508. *Dracontiana* leguntur fol. 11—29. in *P* codice utendo maxima est adhibenda cautio. neque enim ille ut *F*¹ fideliter descripsit exemplar, sed sine altero teste suis nixus viribus conatus est emendare.

† tanta autem est affinitas codicum *F* et *P*, ut necessario referendi sint ad unum archetypon Φ valde iam discrepans ab *M* et *LQ*⁶⁾. atque id facile restituitur, plerumque

EPHITAFION

Aspicite venientes eqs.

(i. Bücheler, *carm. epigr.* 756, *Rossi* II 1 p. 273 n. 3).

fol. 33 ordo 1 vers. 1 Quidquid ab hebreo eqs.

(*Theodulf.* *carm.* 41 I et II).

„ 35 „ 2 med. hos versus sybillae sic beatissimus *Augustinus* contra *Iudaeos* adorsus est in libro ciuitatis dei (18, 23) eqs.

perierunt quattuor folia.

fol. 36^v ordo 1 vers. 1 SCISSIMO DOMNO MEO MODOENO IVLIANVS SERUORŪ DÑI SERUUS
Tua etas grauis iā et maturato senio ualida eqs.

„ 2 „ 9 Uersus *Isidori* minoris in laude uirorū illustriū. Ille *Origenis* ego

(sunt versus *Migne* 83 p. 1108 v. 7—29).

perierunt quaterniones VI—IX.

fol. 37 ordo 1 vers. 1 UITA UERGILII INCEPT A FOCA GRAMMATICO URBIS ROMAE
UERSIBUS EDITA

(*Riese*, *anth.* 671, 1—131).

perierunt sex folia quaternionis Xⁱ.

fol. 38 ordo 1 vers. 1 exegit largum tempus statuitque repperta

(carmen christianum mutilum ab initio).

„ 38^v „ 1 „ 13 INCIPIUNT UERSUS AGRESTI EPSCPI DE FIDE AD AUITŪ EPSCPM...

Inter chisticolas celebres quos fama frequentat eqs.

in cuius carminis versu 49

Inmemor arbitrii dum simplex *Eva* draconi

finit pars codicis visigothica. de reliquis codicis partibus non minus pretiosis hic referre longum est.

1) codicem ipsi mihi inspicere non licuit, neque enim roganti transmitti permiserunt bybliothecarii *Parisini*. at hercle si librum ipse uidissem spero me non commissurum fuisse eum errorem quo iusto longius detinebar scilicet ut putarem *P* ex *F* esse descriptum. 2) in *F* post 198 tres vacui sunt versus. deest praeterea hex. 466 v. not. 4. 3) vide ind. orthograph. 4) desunt etiam in *P* hex. 466 et satisfactionis finis.

5) de *Mannonis* codicibus v. *L. Traube*, *Rhein. Mus.* 48, 1893, 284 sqq. specimina scripturae ex *P* petita dat *L. Delisle*, *Cabinet des mss.* III 260 planche XXVIII, 2. 3. 6) vitia in *FP* communia permulta sunt; satis habeo afferre exempla gravissima: hex. 53 proferens, 141 Cum om., 177 cunctis pro certa deus, 226 rubens ignes totus pro rubuere genae totos, 386 Concordat pro Conrodāt; accedunt lacunae supra not. 2 et 4 commemoratae. tamen falsus eram cum putarem, *P* ex *F* fluxisse. obstrept huic sententiae praecipue id quod in carminibus minoribus *Eugeni* *P* non redire ad ipsum *F* certum est (v. infra). inde etiam hoc discimus, non, ut olim opinabar, *P* ante oculos habuisse correctiones ab *F*² in *F* factos, sed versa vice *F*² suum codicem correxisse ad exemplum *P* codicis. quae cum ita sint, aliquid accipiunt ponderis pauci ii loci quibus *P*, qui cum cura orthographica reuera expulsi, talia retinuit quae

enim F^1 ipsa ea exhibet quae in Φ inuenit, at P de suo interpolasse arguitur¹⁾. cavendum solis iis locis quibus F^2 ex P falsas induxit correctiones²⁾. ego in apparatu de P non constanter rettuli, addidi eius lectiones plerumque ut interpolationes editionum veterum unde provenierint appareat.

Cum M et F omnia ea exhibeant quae ex Dracontio composuit Eugenius, LQ Laudu- LQ nenses codices solum continent hexameron, omittunt et satisfactionem et praefationes epilogumque de VII dierum opere³⁾. atque id explicatur eo quod hi codices tradunt collectionem magnam quales his temporibus contexere solebant, collectionem quaestionum prosariarum Wigbodi⁴⁾ de singulis heptateuchi libris et carminum Hilari, Cypriani Galli, Probae, Alcimi, Draconti quae eosdem libros versibus enarrabant. plenum huius operis indicem est videre apud Peiperum p. LIIIsq. ante Alcimum. qui autem confecit hanc de heptateucho saturam⁵⁾, usus esse potest codice vetustiore S. Nazarii apud Laurishamenses, de quo post alios (Becker catal. p. 111 n. 463) egit Peiper Alc. Av. p. LIII Cypr. Gall. p. I⁶⁾. codicum autem Laudunensium paulo vetustior est 279 (L), tamen recentior⁷⁾ quoque 273 (Q) etiam IXⁱ est saeculi. descripsit Peiper (Alc. Avit. p. LIIIsq. Cypr. Gall. p. V); contulerat in eius usum utrumque E. Voigt cum editione Carpzovii, quod exemplar inter schedas Peiperianas possidet academia Vindobonensis.

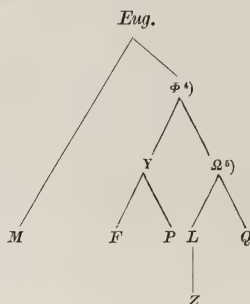
maxime notabile est quod in LQZ desunt hex. 363—420 (Drac. 1, 481—538), perierat ergo archetypi unum folium quod altera utra pagina continebat 29 versus.

non cernuntur in F ut hex., 110 spera P , sphaera F , 217 omnem P , 298 inquit P , potestque ad archetypum redire quod P hex. 175 recte habet Atque eadem, F vitiose Atque quadam.

1) v. ex. gr. hex. 390 aut om. F , et P , 230 surgunt F , surgit P , 415 obtare (*i. obstare*) F , hebetare P . raro P quae in Φ non intellexit omisit, velut hex. 98 est in F : Quae numero maiore uhaeris et plenā more (merore F^2), non habet P nisi: Quae numero maior. 149 F scripsit more Hispano quocata, quod P non intellegebat, ergo omisit. 150 unda vel nimis (pro ignis) F , nihil P . 2) exempla habeto haec: hex. 51 Et semper vesti comis frondescit olīa (oliba vidi habuisse F^1 , ergo erat in Φ) quibus ramis addidit F^2 et oliba in olea mutavit secutus P qui habet mirum verum Semper vesticomis frondescit et olea ramis, item F^2 signis adpositis ordinavit; 84 celer forma (pro ceris formare) F^1 , celestis forma PF^2 , 195 feta F^1 , fetata PF^2 , 301 lunare luces F , lunare lucente PF^2 , 371 redeiit (*i. redegit*) F^1 , reiecit PF^2 , 477 animat om. F^1 , recreans PF^2 , sat. 7 addit verisimile est habuisse F^1 , confert PF^2 , 82 sidus oc (pro sirius hoc) F^1 , sidus et hoc PF^2 . usus est autem corrector F^2 scriptura plerumque Franca, tamen non semel ulli tota verba vel versus rescribere imitatus est pingendo manum Visigothicam; hic illic hoc studio mixtum aliquod genus scribendi effectum est. 3) item dimidiata est in LQ Proba, omissis Alcimi carm. lib. sextus. 4) collegit hic ante a. 800 iussu Caroli tum patricii Romani dicto Augustini, Gregorii, Hieronymi, Ambrosii Hilarii Isidori Eucherii Junilii. 5) nunc ipse Wigbodus etiam carmina singulis libris quaestionum praemisit, quaesivit iam Peiper Cypr. p. III, tamen dubium reliquit. sane testes nos frustrari videntur, nam ut in LQ qui coniungunt prosarias quaestiones cum carminibus (cf. etiam bibl. Centulensis cod. 81 Becker catalogi p. 26) deest nomen Wigbodi, ita in cod. Trevirensi Martenii et in Laureshamensi altisque (PMA I p. 88) qui Wigbodi nomen habent, desunt carmina. attamen adnotandum quod Wigbodus ipse scribit v. 58 Parvula excerpti Mosaica carmina bibli, qui versus licet factus sit ad exemplum Eugenianum Parvula praeparavi Draconti carmina libri, tamen de quaestionibus prosariis solis dici aegre mihi persuado. accedit quod, ut iam Peiper monuit (Alc. Av. p. LVII; non observavit Dümmler in PMA I p. 95) Wigbodus in carminibus praecambulis furatus est non solum Eugeni versus multos ex praefatione Dracontianorum et monostichis, sed etiam Alcimi transcripsit 36 versus ex carm. libro sexto, hoc est ex Eugeni et Alcimi iis carminibus, quae non apparent in collectione Laudunensium, quibus igitur uti potuit Wigbodus ita ut fraus furis non statim perciperetur a lectoribus. postremo quod in LQ non legitur nomen Wigbodi, id argumentum multum debilitatur eo quod neque ante primum quaestionum librum excerptoris nomen allegatur nec totius collectionis titulus ullus traditur. tamen plane dissimile est veri ante saturam tam bene ordinatam non nominatum fuisse olim qui composuit; perit igitur in LQ vel eorum exemplari titulus et fortasse cum eo nomen Wigbodi. collectio autem ea quae carminibus caret ex maiore potest facta esse in usum homiliarum (similem collectionem ex Wigbodiana factam saec. X nuper invenit H. Omont, Notices et extraits 38, 1903, 22 in codice S. Maximini nunc Paris. nouv. acq. lat. 762). 6) infulsit in Nazarianum metrum Dracontii de fabrica mundi, quibus verbis plena dici Dracontiana Eugeni non certum est. nimis confidenter de hac affinitate inter Nazarianum et LQ iudicat Peiper. 7) nec tamen ex L descriptus est; qua de re sufficiunt quae p. XXII not. 1 composui.

ex L¹⁾ fluxit codex multo recentior Paris. lat. 14758 (Sti Victoris 380) saec. XIV, Z descriptus a Peipero (Alcinus p. LIX, Cyprian p. VI). librum Monacum liberaliter transmissum ipse contuli neque tamen lectiones eius omnes exhibui, adpersi hic illic graviores quia ex Z impressa est editio princeps Morelii indeque assumpta sunt aliquot vitia in editiones vulgares²⁾.

Dracontiana igitur Eugeni restituenda sunt ex codicibus³⁾ secundum hoc stemma:

G codicibus magnis BCA et Eugeni recensio accedit testis parvus nec tamen spernendus, auctor carminis de septem diebus servati in codice F (Paris. 8093) f. 15°, cuius pretium me sero perspexisse paenitet⁶⁾. habemus igitur in codice haec:

fol. 15^v col. I v. 18 EXPLICIT LIBER SEDVLII

Drac.

Prima dies nam lux terrę mors una tenebris.	118
Lux datur ante polum lux clari causa diei	119
Lux iubar etherium lux noctis limis et umbris	120
Lux facies rerum cunctis lux elementis	121
5 Lux genitis cunctis calor lux gloria solis.	122
Altera quippe dies cęli conuexa merentur	138
Et supra cęlos ingentia flumina dantur	139
Hac dnatat aqua glomeratis fontibus alma	140
Unda beata nimis meruit que tecta polorum	142
10 Celsa labore dei iussu suspensa conatis	143

1 dies nam lucis erat mors B, dies lux est terris mors Eug. 2 polos B, polum Eug. 4 rerum dux lux cunctis B, rebus cunctis et lux Eug. 5 per cuncta color B, factisque calor Eug. gratia B Eug. 6 celo B meretur B Eug. (-entur F) 8 Ac B Eug. intellege dominatur fluctibus B, fontibus Eug. 10 tonantis B Eug.

1) non ex Q, ut ostendunt v. 617 luna minuente minore LZ, rectius liquore Q, item 67 est in anni L, in annis est Z, at recte Q cum reliquis inest anni. namque quod Voigt ad v. 503 adnotavit in Q esse Parvula quod fuerat, cum silentio testetur in L esse Parva deo fuerat, cum erravisse opinor, habet enim Z Parvula dum fuerit; erit in L Parvula dum fuerat. cf. etiam 75 grandinis ictus recte LZ, grandinis metus Q. quibus frictus lacunis Peiperus dixerit Z neque ex L neque ex Q germinasse, nescio; certe in Dracontiana hoc arbitrium non cadit. 2) velut deest versus 248 in Z Moreliana Weitzii Rivini editionibus. omnino reiici cod. Paris. lat. 8321 saec. XV qui hexameron habet fol. 133 sqq. ex Z descriptum esse me docuerunt quae H. Lebęgue intercedente Traubio mihi excerptis. 3) neque enim qui legerint nori praeter Iulianum Eugeni discipulum, Albarum item Hispanum, in Gallia Theodulfum Wigbodi aequalem; glossarium nominatum ad v. 163 originis incertae est. 4) nam ad unum exemplar FP et LQ redire docent corruptiones in his communes hex. 81 (c)onus 136 tenue (FLQ, tennes P) cf. et 114 milex F¹LQ. 5) 2 num fuerit Nazarianus 463 vel eius filius ego discernere non ausim. 6) in culpa erat Wotkii tenuis nec perfecta conlatio in usum Peiperi missa; vera tandem me docuit photographon Traubio intercedente a Parisinis acceptum hoc libro iam paene absoluto.

	Tertia egruleum ponti lux edidit equor	149
	Fluctibus immensis pelagi freta glauca liquescunt	150
col. II	Et mari nauigerunt quatitur spumantibus undis	164
	Eruitur terra uasto dimerso profundo	152
15	Ac solidante globo grabior per inane pependit	153
	Aurora iam quarta dies premiserat undis	206
	Et rutilante globo compresserat astra robore	207
	Mox solis fulgere globum iubet ire igne salutis	208
	Cuius ab igne suo luna iubet ire secunda	211
20	Nigra tenebrarum perrumpere tempora noctis	212
	Adet quinta dies animalia cuncta profundo	234
	Et quo sunt fluctus tot gignunt equora pisces	238
	Exilit inde uolans gens plumea leta per auras	242
	Aera concutiens pinnis crepitante uolatu	243
25	Ac uarios fundunt blando modulamine cantus	244
	Sexta dies species hominis formatur in artus	cf. 255. 330
	Spiritus infusus subito per membra cucurrit	340
	Inde de cos(ta) uiri socia formatur adulta	— cf. 382. 383
	His datur omnis umus quum quidque iussa creabit	402
30	Aeri uel pelagi fretus elementa duorum.	403
	Sabbatus inde sacer compagat clausula mundi	—
	P . . . a data quies macina feriate librata	—
	Hac opera . . çis sidere eque dicata perennis	—
	Recintibusque bonis dedit rebus sistere s . . . s	—
35	P . . . us ergo cunctis hostia sancta prefixit.	—

carmen igitur habemus propria ratione compositum quippe cuius 35 versus septem-partiti singulis quinis celebrent opus illud ἑρτά ἡμεῶν. primus, sextus, undecimus ac deinceps quinti in ordine versus etiam in codice rubris sunt signati litteris. ipsum scripturientem (namque tacet cum poetam dicere) deprendimus inde a versu 26; illuc usque sat habebat paucis mutatis (5 gloria nisi hoc est librari, 18 fulgere, 20 perrumpere, 22 gignunt aequora.) Draconti conscribere versus. atque primum fere ipsius verbum (Sexta die) sat denotat balbutientem barbarumque; luce clarius v. 30 sqq. quos ipse conferruminavit demonstrant nos rem habere cum Hispano Albari fere aequali et aeque inlitterato. ut interpretemur singula: v. 26 sextâ die voluit; 28 dè costâ; 29 fortasse probabat ipse illud quidque depravatam ex Draconti quidquid; 30 bellus est aeri gen.; 31 intellegendum compaginat clausula(m); v. 32 sqq. metrum et Latinitatem derelinquere oportebit qui auctoris sententias recuperare studebit: nescio an voluerit: Prima data quies machina feriante librata, de reliquis despero; hostia v. 35 videtur esse ostia.

hoc carmen non ex Eugeni hexamero, id quod ante credidi, sed ex genuinis Draconti versibus factum esse duae res comprobant: neque ille in septimo die usus est Eugeni versibus de hoc die additis (v. p. 67 monost. 7 sqq.) et exhibet aliquot lectiones Dracontianas, quas nemo ex Eugeni recensione restituere poterat. inter quas eminet et validissimi instar argumenti est illud quum quidque in v. 29: quis gentium hanc audacem Draconti iuncturam praepositionis cum quidquid iussa creavit ex levi et simplici coniectura Eugeni et quidquid i. cr. unquam potuit resuscitare? huic loco accedunt alii: v. 1 nam, 4 rerum,

13 (quem falso loco habet B) mare nauigerum B Eug. 14 tellus B, terra Eug. demersa B Eug. (pars codd. habet dimersa) 15 Et B Eug. 16 Aurora om. B, Aurora (sic) etiam codd. Eug. omnes (deest M) 17 polo B Eug. ora B, astra Eug. 18 solis radiare B Eug. ire om. B Eug. 19 lunam i. i. secundam B Eug. 20 corrumpere B Eug. 21 Vidit B, Addit Eug. profundo Eug. FP, profundi B Eug. LQ (deest M) 22 quot B Eug. tot forsitan equore B, tot forsitan in equore Eug. 25 varias fundunt uoces m. bl. B, varias fundunt bl. m. uoces Eug. 28 ta s. s. man. 2 29 cum quidquid BC, et quidquid Eug. 30 Aeris et B Eug. fetus B Eug. (fretus FP) 32 an P(rim)a? non fuit P(atr)i 33 ci non certae, possunt fuisse ti vel etiam n potest esse perenni 34 in fine tam sum(m)is quam sumens quadrat ut ponam exempla

5 cunctis, qui per se minus valerent, nunc grata afferunt adiumenta. ergo *G* suum sibi locum in historia traditionis Draconti exposcit iuxta ipsum Eugenium et pleniores codices; docet nos adfuisse etiam saec. IX° in Hispania genuinum Draconti poema vel certe partem eius¹⁾.

quae cum ita sint, aliquot libri primi Dracontiani locis quibus *G* carmine nondum bene cognito Eugenium interpolata dedisse verba, *B* autem genuina retinuisse credebam, Eugeni fides testimonio *G* codicis corroboratur, *B* autem per quinque illa saecula quibus illis est recentior menda traxisse. mutanda inde in meo contextu haec: 1, 119 polum (sic *G* Eug.), 121 fortasse verus est ordo cunctis dux lux, 122 calor (sic *G* Eug.), 138 caeli (sic *G* Eug.), 140 fontibus (sic *G* Eug.), 207 astra (anachronismus igitur est Draconti, non Eugeni), 234 addit (sic *G* Eug.), 244 vide ne genuinus fuerit ordo ac varias fundunt blando modulamine voces²⁾.

CONSPECTVS iam ut uno obtutu qui quoque laudum dei loco aut fluant aut cessent fontes conspiciatur addo interculum omnium:

<i>I</i> 1—9	<i>B</i> <i>C</i> — — —	<i>I</i> 123—137	<i>B</i> — — Eug. —	<i>I</i> 329. 330	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
10—17	<i>B</i> — — — —	138—140	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	331. 332	<i>B</i> — — Eug. —
18. 19	<i>B</i> <i>C</i> — — —	141	<i>B</i> — — Eug. —	333. 334	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
20	<i>B</i> — — — —	142. 143	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	335	<i>B</i> — — Eug. —
21	<i>B</i> <i>C</i> — — —	144—148	<i>B</i> — — Eug. —	336	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
22—41	<i>B</i> — — — —	149. 150. 164	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	337	<i>B</i> — — Eug. —
42	<i>B</i> <i>C</i> — — —	151	<i>B</i> — — Eug. —	338. 339	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
43—61	<i>B</i> — — — —	152. 153	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	340	— <i>C</i> — Eug. <i>G</i>
62	<i>B</i> <i>C</i> — — —	154—181	<i>B</i> — — Eug. —	341	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
63—70	<i>B</i> — — — —	182. 183	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —	342	<i>B</i> — — Eug. —
71	<i>B</i> <i>C</i> — — —	184—191	<i>B</i> — — Eug. —	343—351	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
72. 73	<i>B</i> — — — —	192	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —	352	<i>B</i> — — Eug. —
74—77	<i>B</i> <i>C</i> — — —	193—205	<i>B</i> — — Eug. —	353—355	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
78	<i>B</i> — — — —	206—208	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	356—359	<i>B</i> — — Eug. —
79	<i>B</i> <i>C</i> — — —	209. 210	<i>B</i> — — Eug. —	360	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
80—85	<i>B</i> — — — —	211. 212	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	361—363	<i>B</i> — — Eug. —
86	<i>B</i> <i>C</i> — — —	213—233	<i>B</i> — — Eug. —	364. 365	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
87. 88	<i>B</i> — — — —	234	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	366	<i>B</i> — — Eug. —
89—92	<i>B</i> <i>C</i> — — —	235—237	<i>B</i> — — Eug. —	367—374	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
93—95	<i>B</i> — — — —	238	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	375. 376	<i>B</i> — — Eug. —
96—98	<i>B</i> <i>C</i> — — —	239—241	<i>B</i> — — Eug. —	377—384	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
99. 100	<i>B</i> — — — —	242—244	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	385	<i>B</i> — — Eug. —
101	<i>B</i> <i>C</i> — — —	245—250	<i>B</i> — — Eug. —	386—390	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
102	<i>B</i> — — — —	251	<i>B</i> — — — —	391. 392	<i>B</i> — — Eug. —
103	<i>B</i> <i>C</i> — — —	252—284	<i>B</i> — — Eug. —	393—397	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
104. 105	<i>B</i> — — — —	285	— — — Eug. —	398	<i>B</i> — — Eug. —
106	<i>B</i> <i>C</i> — — —	286—301	<i>B</i> — — Eug. —	399. 400	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —
107—109	<i>B</i> — — — —	302	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —	401	<i>B</i> — — Eug. —
110	<i>B</i> <i>C</i> — — —	303—325	<i>B</i> — — Eug. —	402	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. <i>G</i>
111—117	<i>B</i> — — — —	326	<i>B</i> Eug., Ec. Vat.	403	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>
118—122	<i>B</i> — — Eug. <i>G</i>	327. 328	— — — Eug. —	404—407	<i>B</i> <i>C</i> — Eug. —

1) opinor autem eum qui carmen *G* composuit ante oculos habuisse illud ipsum lacerum exemplar ex quo Eugenius suum descripsit hexameron. quod ut credam moreor lectionibus aliquot apud Eug. et in *G* convenientibus, quae eadem archetypi menda referunt: velut v. 1 in exemplari veteri iam peccatum erat terre pro erat (potest olim scriptum fuisse luc^o erat more Hispano s supra i longiorem imposita) quod postea Eug. deletum nam interpolavit in lux est terris; porro iam in archetypo exciderit in v. 4 dux, quod nec *G* nec Eug. praestant; etiam terra in v. 14 pro tellus Hispani est non Draconti. 2) quae in apparatu critico mutanda sint componam in addendis.

<i>I</i> 408—411	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	<i>I</i> 716—720	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	<i>II</i> 435. 436	<i>B</i> <i>C</i> —
412. 413	<i>B</i> — — —	721	— — — <i>Eug.</i> —	437—466	<i>B</i> — —
414. 415	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	732—732	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	467—473	<i>B</i> <i>C</i> —
416—426	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	733—736	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	474—480	<i>B</i> — —
427—429	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	737	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	481—485	<i>B</i> <i>C</i> —
430—434	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	738. 739	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	486—508	<i>B</i> — —
435. 436	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	740	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	509. 510	<i>B</i> <i>C</i> —
437. 438	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	741	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	511—515	<i>B</i> — —
439—441	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	742—745	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	516—519	<i>B</i> <i>C</i> —
442	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	746—750	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	520—523	<i>B</i> — —
443—445	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	751—754	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	524	<i>B</i> <i>C</i> —
446—458	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —			526—527	<i>B</i> — —
459—465	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	<i>II</i> 1—35	<i>B</i> — <i>A</i>	528	<i>B</i> <i>C</i> —
466—468	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	36	<i>B</i> <i>C</i> <i>A</i>	529. 530	<i>B</i> — —
469—474	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	37—46	<i>B</i> — <i>A</i>	531	<i>B</i> <i>C</i> —
475. 476	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	47—56	<i>B</i> — —	532. 533	<i>B</i> — —
477—484	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	57	<i>B</i> <i>C</i> —	534	<i>B</i> <i>C</i> —
485—487	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	58—65	<i>B</i> — —	535	<i>B</i> — —
488—491	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	66—97	<i>B</i> — <i>A</i>	536	<i>B</i> <i>C</i> —
492	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	98—100	<i>B</i> — —	537—540	<i>B</i> — —
493	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	101—106	<i>B</i> — <i>A</i>	541. 542	<i>B</i> <i>C</i> —
494—514	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	107—114	<i>B</i> — —	543—551	<i>B</i> — —
515	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	115—146	<i>B</i> — <i>A</i>	552—554	<i>B</i> <i>C</i> —
	<i>Isid.</i>	147—153	<i>B</i> — —	555	<i>B</i> — —
516—534	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	154. 155	<i>B</i> <i>C</i> <i>A</i>	556—559	<i>B</i> <i>C</i> —
535. 536	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	156	<i>B</i> — <i>A</i>	560—564	<i>B</i> — —
537—541	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	157—159	<i>B</i> <i>C</i> <i>A</i>	565. 566	<i>B</i> <i>C</i> —
542	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	160	<i>B</i> — <i>A</i>	567—596	<i>B</i> — —
543. 544	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	161	<i>B</i> <i>C</i> <i>A</i>	597	<i>B</i> <i>C</i> —
545	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	162	<i>B</i> — <i>A</i>	598	<i>B</i> — —
546—548	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	163—197	<i>B</i> — —	599—601	<i>B</i> <i>C</i> —
549—551	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	198. 199	<i>B</i> <i>C</i> —	602	<i>B</i> — —
552	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	200—203	<i>B</i> — —	603	<i>B</i> <i>C</i> —
553	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	204	<i>B</i> <i>C</i> —	604—624	<i>B</i> — —
554	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	205—207	<i>B</i> — —	625—628	<i>B</i> <i>C</i> —
555	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	208—214	<i>B</i> <i>C</i> <i>A</i>	629	<i>B</i> — —
556—559	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	215	<i>B</i> — <i>A</i>	630—633	<i>B</i> <i>C</i> —
560	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	216—219	<i>B</i> <i>C</i> <i>A</i>	634	<i>B</i> — —
561—610	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	220	<i>B</i> — <i>A</i>	635—637	<i>B</i> <i>C</i> —
611	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	221—223	<i>B</i> <i>C</i> <i>A</i>	638—640	<i>B</i> — —
	<i>lap. Legion.</i>	224	<i>B</i> — <i>A</i>	641. 642	<i>B</i> <i>C</i> —
612—618	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	225—234	<i>B</i> — —	643—649	<i>B</i> — —
619	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	235—238	<i>B</i> <i>C</i> —	650—652	<i>B</i> <i>C</i> —
620—660	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	239—372	<i>B</i> — —	653—656	<i>B</i> — —
661	<i>B</i> — — —	373—379	<i>B</i> <i>C</i> —	657	<i>B</i> <i>C</i> —
662—683	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	380—387	<i>B</i> — —	658	<i>B</i> — —
684	— — — <i>Eug.</i> —	388. 389	<i>B</i> <i>C</i> —	659—661	<i>B</i> <i>C</i> —
685—695	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	390—392	<i>B</i> — —	662. 663	<i>B</i> — —
696. 697	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	393	<i>B</i> <i>C</i> —	664—666	<i>B</i> <i>C</i> —
698	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	394—404	<i>B</i> — —	667—671	<i>B</i> — —
699. 700	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	405. 406	<i>B</i> <i>C</i> —	672. 673	<i>B</i> <i>C</i> —
701	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	407—411	<i>B</i> — —	674—685	<i>B</i> — —
702. 703	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	412	<i>B</i> <i>C</i> —	686—688	<i>B</i> <i>C</i> —
704—706	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	413. 414	<i>B</i> — —	689	<i>B</i> — —
707. 708	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	415	<i>B</i> <i>C</i> —	690—692	<i>B</i> <i>C</i> —
709	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	416. 417	<i>B</i> — —	693—695	<i>B</i> — —
710	— — — <i>Eug.</i> —	418—420	<i>B</i> <i>C</i> —	696. 697	<i>B</i> <i>C</i> —
711	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	421—428	<i>B</i> — —	698. 699	<i>B</i> — —
712. 713	<i>B</i> — — <i>Eug.</i> —	429—431	<i>B</i> <i>C</i> —	700	<i>B</i> <i>C</i> —
714. 715	<i>B</i> <i>C</i> — <i>Eug.</i> —	432—434	<i>B</i> — —	701—703	<i>B</i> — —

II 704—706	B C —	III 250—479	B — —	III 612	B — —
707—712	B — —	480. 481	B C —	613	B C A
713	B C —	482	B — —	614—617	B — A
714—795	B — —	483	B C —	618. 619	B C A
796. 797	B C —	484	B — —	620—622	B C —
798. 799	B — —	485. 486	B C —	623. 624	— C —
800. 801	B C —	487. 488	B — —	625—630	— C A
802	B — —	489. 490	B C —	631	— C —
803—805	B C —	491—529	B — —	632—642	— — A
806. 807	B — —	530—546	B — A	643—649	— C A
808	B C —	547	B — —	650—661	— C —
809—818	B — —	548—557	B — A	662. 663	— — A
		558—563	B — —	664	— C A
III 1—23	B — A	564	B C A	665	— C —
24	B — —	565	B — A	666—669	— C A
25. 26	B — A	566. 567	B C A	670—673	— — A
27—97	B — —	568—571	B — A	674—677	— C A
98	B C —	572—577	B C A	678	B C —
99—124	B — —	578	B — A	679—719	B — —
125—127	B — A	579—590	B C A	720—725	B C A
128—209	B — —	591	B — A	726	B — A
210	B C —	592. 593	B C A	727—734	B — —
211	B — —	594—598	B — A	735. 736	B C —
212	B C —	599—601	B C —	737—744	B — —
213—215	B — —	602	B — —	745—748	B C —
216—218	B C —	603—607	B C —	749	B — —
219—247	B — —	608. 609	B — —	750—755	B C —
248. 249	B C —	610. 611	B C —		

quae adhuc descripsimus et disputavimus ex iis facile cognoscitur nullum ex quinque quibus laudum dei carminis fides nitatur testibus BCAG Eug. inter se ab alio pendere, omnes sui esse iuris. difficilior restat quaestio num olim aliqua et quali fuerint consanguinitate coniuncti.

si cum cura perlustrabis varietatem lectionum, quam ad hexaemeron Eugeni et librum primum Draconti adscripsimus, non te fugiet aliquot locis mirum in modum concinere Eugeni codices et Draconti Bruzellensem. nihil ponderis tribuerem locis velut 1, 200 laedat B Eug. pro laedant, vel 675 languescunt (B Eug.) pro Dracontiano languescant, vel 322 Frigidus B Eug. pro Phrygius, vel 744 Inpendis B Eug. pro Inpendes, vel 500, ubi iam in Eugeni codice destructum fuisse videtur rarum vocabulum omnituum, vel 300 ubi ante temperat Eugenius non iam vidit vocem in B quoque amissam tempore, vel 282, in quo versu pro Massyla B praebet marsyla neque Eugenius integrum ferarum epitheton invenisse videtur cum scriberet maxilla — his, inquam, locis non confiderem in iudicio faciendo, at quattuor restant versus qui mihi probare videntur id quod non expectaveram, scilicet Bruzellensem codicem longinquo quidem gradu, at tamen redire ad ipsum illud exemplar ex quo Eugeni codex mutilus Dracontianus descriptus est. primum non credo Eugenium v. 255 ausurum fuisse interpolare pro Sexta dies verba Ipsa dies, nisi in suo codice similiter ut in B invenisset corruptum Exta; deinde apparet v. 205 Eugenium sibi corrigere visum esse quae tradita invenerat cum scriberet Cetera, invenisse autem Littora (sic B) aut simile monstrum; tum v. 252 pro genuina lectione Est unus in Bruzellensi habemus E studiis, Eugenius totam quidem sententiam deformavit, attamen subluet adhuc lectio archetypi eadem quae in B est, quam tamen Eugenius interpretabatur Est viridis; postremo in loco de tigride orбата v. 311 verba vento fetata marito in B corrupta sunt in un&o fetata marito, simile autem mendum probabile est in causa fuisse ut Eugenius ex sua facultate et prosodia daret venit ac feta marito. etiam 515 quod pro psyllus B habet

sibilus concinit cum lectione codicis Hispani ab Isidoro et Eugenio probata suillus. quae cum ita sint viz negari potest, ascendere nostros laudum dei codices (namque A et C proximos esse Bruzellensis paulo infra demonstrabimus, ut G concinere cum Eug. iam diximus) ad exemplar Hispanum non recentius VII saeculo ineunte. atqui Eugeni et Isidori, ut p. XVII docuimus, codex Dracontianus iniuria temporum admodum laceratus et corruptus erat: videntur igitur nostra exemplaria fluxisse aut ex hoc ipso codice nondum laeso aut ex patre eius item Hispano¹⁾. neque dubito quin qui titulum Legionensem a. 630 dictavit versum 12 (= 1, 611) omnibus his mox est de flammis tollere flammās insculpendum curaverit secundum huius codicis fidem²⁾.

praeter G et Eugenium qui extant laudum dei codices ex uno eodemque libro Y fluxisse veri simile est³⁾. namque A et C non multa quidem at tam luculenta vitia habent communia, ut facile perspicias eos redire ad unum exemplar, cui Ω nomen in stemmate esto⁴⁾. iam cum BC in ea parte, ubi Eugenius adest, non conspirent in vitiis⁵⁾, A et B in secundo et tertio libro eadem habent vitia talia, qualia non facile imputes vetusto illi exemplari Hispano⁶⁾. quare in stemmate B non quasi ex ipso Ξ derivatum representavi, sed cum Ω ad idem archetypum Y reduxi, quod iam minusculis q. d. litteris, fortasse insularibus conscriptum opinor.

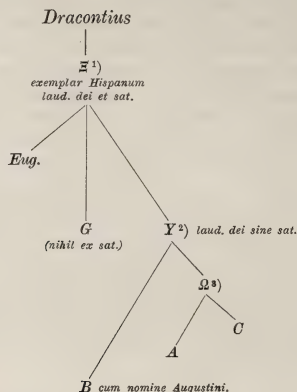
1) nihil igitur obstat quin coniciamus Columbā, cuius epistulas poeticas versibus Draconti exornatas a. fere 613—615 scriptas esse Gundlachius docuit, hunc codicem Hispanum vetustiorē Isidoro describendum curasse, probari tamen non quia desunt in versibus a Columba usurpatis vitia arguta (non sufficit sat. 220).

2) namque si in eo in fuisset is, viz aut B haberet his aut Eugenius scripsisset hic. 3) fortasse in hoc iam non descripta erat satisfactio cuius in BAC nec vola cernitur nec vestigium. bis errari in recensione carminis Eugenio et C codici menda communia tribuendo quae pro veris lectionibus habenda sunt. dico v. 1, 330, ubi legendum cum Eugenio Formatur, quia C Formatus exhibet; Forma dei in B ex male intellecta abbreviatione syllabae -tur orta esse videtur. item nunc probo in v. 1, 435 ea quae C Eug. habent bonitate pius (at pietate bonus B), ut v. 436 legendum sit bonus (sic B Eug.; pius C). attamen v. 355 rura et 388 astare et ab Eugenio et a centonario ex intempestiva Vergili memoria interpolata sunt, ut uterque 374 singularem constructionem de quod in de quo falso mutavit. contra a variis librariis eodem modo peccatum est: 1, 406 ingeni C Eug. (recte ingenui B), 550 fructum C Eug. (recte fructus B), item 415 nescire B Eug. (recte nescite C). neque ad Y ascendere puto 1, 379 quod BC (recte quo Eug.), 482 futuros BC (recte futuros Eug.), sed bis eodem modo in singulis codicibus esse peccatum. unus restat locus 350, ubi fortasse consensus codicum BC in stringente probat idem mendum fuisse iam in Ξ, nam quod Eugenius dedit stringentes potest item redire ad stringente.

4) en habes conspectum: 2, 208 Te cherubim seraphim dominumque deumque AC pro recto ordine qui est in B Te seraphin cherubique deum dominumque; 2, 210 Pronus AC, recte Thronus B; 3, 723 somni AC, recte noctis B; quibus adde leviora 2, 159 rabide AC pro rapidae (B), 2, 213 hiempsque A, hiemps C pro hiemes (B), 3, 576 adies A (?) C pro ades (B), 3, 579 sit AC pro si (B). B autem et C contra A non conspirant nisi in talibus quae facile uterque librarius commisisse potest, scilicet 2, 210 precantur BC pro precatur (A) et 3, 725 precatur BC pro precantur (A). eadem res est utroque loco quo A et B errant, cum C veram det lectionem: 2, 209 laudant AB, recte laudans C; 3, 721 pressus AB, recte pressum C.

5) neque enim sat gravia sunt quae respiciantur in versibus 1, 379. 482 (v. nota 3) neque hac in re valent orthographica qualia 1, 183 Ortus, 489 Hos, licet haec redire videantur ad Ξ. 6) sunt haec: 2, 8 auctore AB pro aurorae, 2, 11 vices sua AB pro vice sua, 2, 14 tua AB pro tu, 2, 17 qui AB pro quia, 2, 41 Mentibus AB pro Omnibus, 2, 77 Num quid AB pro Nam quid, 2, 78 alvum AB pro alvo, 2, 87 his qui AB pro qui, 2, 92 hisdem AB pro isdem, 2, 96 tua AB pro sua, 2, 127 visus AB pro iussus, 2, 133 exemptis AB pro exemptus, 2, 134 Sanguis insolitis AB (verum adhuc latet), 3, 4 innumeris AB pro innumeri, 3, 6 iubes AB pro iubens, 3, 7 polos stent AB pro polo stent, 3, 12 iubet AB pro iubes, 3, 569 quod AB pro quot, 596 est AB pro es: — enotavi omnia haud nescius posse aliqua iam ad Ξ redire ut 2, 77 Num, 2, 92 hisdem, aliqua librariis imputari bis commissa ut 2, 133 exemptis, 3, 6 iubes, 3, 569 quod.

stemma igitur memoriae est hoc:

quae cum ita sint nemo mirabitur quod in *ABC* adhuc leguntur vestigia orthographiae qualem praebent codices Hispani⁴⁾. *Y* autem aut aliquis inter Ξ et *Y* codex scriptus videtur fuisse litteratura insulari quam dicunt, id quod veri simile reddunt errores in *B* commissi quales 1,310 inceptus pro incertus, 3,274 retibit pro petivit, 3,480 captissima pro castissima, 1,474 fatuit pro patuit, 2,259 heros pro error, 3,77 defendere pro dependere, aut in *A* 2,75 fugeant pro vigeant, 2,90 intra se pro intrasse, aut in *C* 1,89 perire pro ferire.

iam codicum stemma si cum eis componimus quae p. VIII—IX collegimus de lectoribus poetae christiani haec fere evadit imago notitiae:

	Dracontius		
exemplaria Africana	Hispanum	Itala	Gallicum (?)
(Fulg. Coripp.)	(Isid. Eug. GBC Alcvin.)	(Arator, Rust. Help., Columba)	(Venant. ?)
	Anglicum		
	(Aldh. Bedae)		
	exempl. Vatic.		

SATISFACTIO

genuinam satisfactionem integram unus nobis servavit codex ab Arevalo inventus Vaticanus Reg. 1267 saec. IX ut mihi videbatur formae quartanae. liber, quem ipse Romae excussi, ex variis partibus compactus est: folia 1—138 sunt XIVⁱ vel potius XVⁱ saeculi, continent secundum indicem fol. 1° perscriptum Euclidis elementorum libri sex, Boetius de Arithmetica, Practica Arithmetices, Tractatus de sphaera, Practica Quadrantis, Calendaris elucidatio; folia 139—142, dimidius igitur quaternio, monstrant varias notationes arithmeticas litteris Beneventanis adscriptas (velut f. 139 incipiunt menses hebreorum a. XII kal. Aprilium Nisan eqs.), secuntur fol. 141° Versus Marci poetae de sancto Benedicto, ab eadem manu antiqua descripti quae post pinxit Dracontium. post Marci versus leguntur fol. 142° iterum varia de temporum computatione. folia 143—150, ultimus libri quaternio, prima

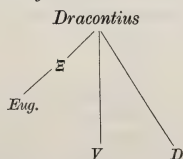
1) huius codicis errores ex *B* et *Eug.* composui p. XXVI. XXVII. 2) quae in *Y* inerant vitia, cernuntur in *BA*, cf. p. XXVII not. 6. 3) menda huius libri congesti p. XXVII not. 4. 4) vide indices orthographicos p. 448 sqq.

pagina exhibent quaestiones et responsa de rebus arithmetiis scripta eadem manu quae cernitur f. 139 sq. fol. 143° incipit satisfactio sine ullo titulo, quae finit fol. 150° in hac subscriptione nigris uncialibus perscripta Explicit satisfactio Dracontii ad Guthamundum regem Guandalorum dum esset in vinculis. paulo infra manus altera adscripsit versum cuius non legi nisi haec verba Ei michi quod domino. in extrema pagina cernitur indicium possessoris Liber ecc(lesia)e maioris Ben(eventana)e. in angulis superioribus fol. 143. 144. 145 inveni numeros foliorum sat antiqua manu adpictos 1. 2. 3. carminis verba raro (nota maxime v. 14. 39. 241. 289) correxit manus secunda et ipsa antiqua; nullius sunt pretii notae manus tertiae, quae in margine addidit talia v. 31 de Nabuchodon., v. 69 de ferro v. 81 de sole eqs. manus primae litteratura est pulcherrima Beneventana, in his duabus rebus hic illic obnoxia errori: t tam plene pingitur ut facile pro et legatur (at ex. gr. v. 1 non inest in codice conditor, ut legit Kaibel, sed conditor), deinde fi ita ligantur ut incautus sibi si legere videatur, velut v. 163 non sit habet V, sed fit.

Vaticani frater Gallicus est codex nunc Darmstadenis 3303. de his foliis Wimpfen- D sibis (nunc Darmst. 3149. 3301. 3303) v. E. Dümmler N. A. 11, 77 sqq. foliorum biga quae nunc habet n. 3303 scripta est saec. IX a manu docti Galli. Monacum liberaliter transmissa fragmenta ipse excussi. continet f. 1—2° finem tractatus alicuius grammatici, deinde 2° lin. 22 litteris minimis epithalamium anecdotum medi aevi Felices iunguntur ecce Benedicto foedere Sponsus atque sponsa sibi, quod recogniturus est P. de Winterfeld in IV volumine PMA; tum fol. 3° incipit Conflictus veris et hiemis (Beda ed. Giles I p. 35). deinde legimus fol. 3° Incipit satisfactio Traconi (sic) ad Gunthamundum regem. in duobus ordinibus sunt perscripti v. 1—80, tum finit pagina et carminis fragmentum, neque unquam amplius in codice fuisse putabimus, cum tractatus grammaticus fol. 1° et 2° uno tenore pergat. secuntur autem post satisfactionem fol. 4° et 4° variae explicationes rhetoricae. atque folium 3°, quod continet carmen, maxime circum v. 3—10 et 46—50 adeo detritum habetur ut multae litterae non iam agnoscantur. cumque fragmentum ad verba Draconti recuperanda non magni sit momenti (cf. tamen v. 39 et 67), hoc saltem inde discimus adfuisse nono saeculo etiam in Gallia integram satisfactionem. lectiones aliquot a V recedentes et ab Eugenio comprobatae nec non orthographica quaedam ad antiquiorem usum redeuntia (38 bobe, 44 Eu, 47 modolamine) docent, Darmstadensem non ex Vaticano esse descriptum.

atque etiam in satisfactione nobis praesto est recensio Eugeni, de qua supra fusius Eug. egimus. hic unum restat monendum, Eugenium carmen brevius multo licentius tractasse quam hexaemeron ideoque eius opere hac in parte maiore etiam cum cautione utendum esse.

iamque in satisfactione hoc imaginandum est stemma memoriae:

neque enim ulla in V vel D vitia nos docent hos codices affinitate iungi cum vetere illo exemplari Hispano E, de quo supra p. XXVIII et XVII egimus. conspectus geographicus sit hic:

Dracontius sat.			
exemplar Africanum (Corippi)	Hispanum E (Isid. Eug.)	Italia (Arat. Columb.)	Anglicum (Aldhelm. Ceilan.)
		Karolinorum (mirac. Niniae, Aleuin.)	

EDITIONES ex editionibus carminum christianorum hae tantum memoratu sunt dignae: *Moreliana* Paris. 1560¹); *Guilelmum Morelium* exprimentum curasse cod. Z iam vidimus, altera sic inscripta est: B. Eugenii, Episc. Tolet. Opuscula, quibus inserti sunt Dracontii libelli duo, ab Eugenio eodem recogniti. Adiecta sunt aliorum aliquot veterum scriptorum varia. Cura Iacobi Sirmondi Paris. 1609, *Sirmondus* adhibuit cod. P, bene edidit, atque satisfactionem quidem primus, haud pauca correxit, ex. gr. ex *Moreliana* adscivit v. 466, qui deest in P. ego usus sum editione repetita quae exstat in *Sirmondi operibus* variis tom. II (Paris. 1696) p. 875sqg. ex M libellos auctos edidit *Fr. de Lorenzana* in S. S. p. p. Toletanorum quotquot extant operum tomo I (Matriti 1782). praeterea nomino quia de superioribus editionibus plene refert librum: Dracontii presbyteri Hispani carmen epicum hexaëmeron ab Eugenio II. Episcopo Tolet. emendatum eiusdemque elegia ad Theodosium iuniorem, Imperatorem Augustum. denuo edidit ac *Carpzov* NOTIS illustravit Ioh. Bened. Carpzov. Helmstadii apud C. G. Fleckeisen 1794. editio est utilis ad cognoscendos uno conspectu errores illos quos de Dracontio credebant viri docti ante Arevalum, nam Carpzov initium fecit a variorum testimoniis de Dracontio et Eugenio Toletano, deinde in notis conlegit varias lectiones et ut potuit difficiliora explicare conatus est, hac tamen in parte fere nihil boni praestitit. neque ille compertum habebat iam tribus annis ante produsse eam editionem, quae prima iustum in Dracontio artis criticae fundamentum struxit; liber est: Dracontii poetae christiani seculi V carmina. *Arevalo* ex mss. Vaticanis duplo auctiora iis quae adhuc prodierunt recensente Faustino Arevalo, qui prolegomena varias veterum editionum lectiones perpetuasque notationes adiecit. Romae 1791. doctissimus in Vaticana bybliothearius amplissimis prolegomenis disputat de Draconti vita et scriptis, de Eugeni recensione, et pleni Draconti tractat codices ab ipso inventos. atque satisfactionis quidem reppererat optimum illum Vaticanum, minus ei favit fortuna in laudibus dei restituendis. neque enim habebat nisi ultimum pessimumque codicem U. attamen Arevalus invidiam fortunae superavit acrimonia ingenii, plurima vitia optime correxit atque in adnotationibus uberrimam utilissimamque explicandi materiem concessit. ad primum librum rectissime adhibuit Eugenium ita ut huius libri pars quae est de creatione mundi et de peccati origine in Arevaliana rarissime a probis Draconti verbis recedat. Arevalus igitur titulum restitutoris Draconti promeruit.

ROMVLEA hactenus de carminibus christianis; pergendum est ad Romulea. atque quot qualiaque carmina olim complexum sit hoc corpus, supra p. VI coniecturam fecimus; nunc erit referendum, ad quosnam praedes recurrant partes quae adhuc exstant. locupletissimus *N* praestat codex Neapolitanus bybl. nat. IV E 48 saec. XV chartaceus formae quartariae maximae. librum mihi ab humanissimo bybliothecae Neapolitanae praefecto Monacum missum cum pulvisculo ut dicunt potui excutere. continet autem codex 116 paginas, ultima et p. 32—36 (inter carmen VII et VIII) et p. 76 (post carmen IX) sunt vacuae. religata sunt folia hoc ordine:

carm. I 1—V 192	I quaternio p. 1—16	charta insignita est imagine aquata agni dei imago aquata: arbor imago aquata: canis vel alius quadripes imago aquata: anguis imago: mulier piscicaudaria (p. 103[4] et 107[8] vel stella (p. 111[12])
V 193—VII	II quinio p. 17—36	
VIII 1—474	III quinio p. 37—56	
VIII 475—IX	IV quinio p. 57—76	
X apographon prius	V quinio p. 77—96	
X „ alterum	VI quinio p. 97—116	

hae sex partes omnes excepta quinta (p. 77—96) ab uno eodemque scriba nitide et dilucide exaratae sunt (nam quod partes III et IV paullo alium praebent aspectum atque I, II,

1) titulum longum diligenter rettulit Schenkl, poetae christ. min. I p. 339 not. 2.

VI, ea culpa est chartae deterioris), ut decebat exemplar poetae antiqui, plane alia est condicio partis quintae. in hac enim carmen X exstat raptim manu festinante ductibus cursivis scriptum. neque dubium videtur quin hic totus quinio errore tantum ceteris interalligatus sit, cum is qui codicem conficiendum curabat eius loco sextum quinionem substitui voluerit. qui error nos aliquantum adiuvat in aestimando pretio reliquarum partium. apparet enim partes I—IV et VI scriptas esse a librario mercenario, cum scriptura cursiva partis quintae omnino referat manum docti cuiusdam. atque partem VI (n) ex parte V (N) descriptam esse iam Duknius (praef. p. III) monuit et facile videbit quisquis varias lectiones huius partis (n) ob eam ipsam rationem a nobis quamquam non plene receptas perlustrabit. quae cum ita sint vix quisquam credet partes I—IV ex ipso antiquo codice iam deperditas esse descriptas, immo mihi puto adstipulabitur ponenti, has partes item ac partem VI^{am} rescriptas esse secundum apographon illius docti, qui quinionem V^{um} confecit. neque in hac re neglegendum videtur in initio quinionis quinti sicut et tertii nomen poetae repetitum (carm. VIII tit. Dracontij Opus de raptu Helenae, carm. X tit. Draconij Medea), unde intellegitur has partes aliquando, nimirum antequam colligarentur, seorsum exstitisse possessoremque cavisse ne dispersarum partium auctor ignoraretur. quis autem scripserit illum quinionem quintum haud difficile est conicere: Parrhasium manu propria confecisse totum librum nimis temere posuerat Ianellius (l. l. p. 172) neque tamen omnibus numeris absoluta est Duknii sententia lata p. IV praefationis. Parrhasius igitur scripsit quinionem quintum¹⁾, quem nunc unum superesse ex toto libro maxime est dolendum; pro partibus perditis apographi ab ipso Parrhasio ad exemplar Bobiense decursi nobis substitutae sunt aliae perscriptae a calligrafo cui id munus Parrhasius mandaverat.

correctorem non passus est liber nisi uno loco. scribe enim qui opere finito atramento fusciorie addidit titulos subscriptiones in locis ob eam causam inter scribendum vacuis relictis (monendum tamen subscriptionem illam praeclarā carminis quinti primo impetu esse scriptam) cum primam paginam evolveret, vidit se in I 4 errasse scribendo rex et ex exemplo in margine restituit grex. numeri et carminum et decimi cuiusque versus (de errore hac in re commissio v. ad II 10 et II 50) adscripti sunt a manu recentissima fortasse A. Mai; eadem carmini VI° titulum indidit Epithalamium. saepe cernitur signum corruptionem indicans (v. notas ad I 6. 20 II 17. 24. 36 passim), pars maxima horum signorum quin ex archetypo repetita sit nullus dubito. aliquotiens (V 254 VI 103 VII 85 X 127) versibus adpictum est R i. require, quod et ipsum ex codice antiquo iteratum esse docet egregie II 126, ubi R male intellectum abiit in Cy.

hunc librum Neapolitanum in cuius ultima pagina legitur Antonij Seripandi ex Iani Parrhasij testamento redire ad antiquum Bobiensem²⁾ repertum ibi a. 1493 a Georgio Merula, dixit iam Duknius (praef. p. IV), comprobavit O. von Gebhardt (Centralblatt f. Bibl. V, 1888, p. 391sqg. ³⁾). nos quae de quadrupetito olim codice pervetusto coniecimus v. p. VI.

1) hanc meam coniecturam rectam esse confirmavit epistula liberalissimi bybliothecae nationalis praefecti, in qua legitur: (la mano) 'che scrisse le pagine 77—96 è sicuramente del Parrasio, con'. Ella ragionevolmente suppone, e come affare in modo evidente del confronto con altre scritture autografe di lui, qual'è per il M. S. IV F 35, con cui ho collezionato le pp. 77—96.' 2) cod. Hannov. XLII, 1845 fol. 111° Dracontii opus in carmine. Raph. Volaterr. comm. urban. IV p. 140 Draconti varium opus. liber memoratur iam in catalogo monasterii Bobiensis a. 1461 (Peyron, de bibl. Bob. in M. Tulli Ciceronis orationum pro Scauro pro Tullio et in Clodium fragmenta inedita Stuttg. 1824 p. 45) n. 164 Dyaconti cuiusdam versificatoris tractatus in versibus. in littera longobarda. medioc. vol., neque dubitandum quin sit idem qui est in catalogo saec. Xⁱ (Becker, catal. antiqui p. 69) n. 376 librum Dracontii I, nam christiana Draconti carmina, quae habuit Columbanus, adfuisse Bobii etiam saeculo decimo nulla re probatur. ceterum vetus ille Bobiensis scriptus fuisse videtur litteris minusculis, adpersis hic illic uncialibus, velut etiam nunc in N legitur VIII 379 Dicere, 389 Dum, X 113 uolucere, 118 PerRsulcans, 224 ferRum. de rebus orthographicis et vitis crebris dicitur in indice orthographico. 3) addendum, his quae de quinione quinto ab ipso Parrhasio scripto disputavimus effici Parrhasium non potuisse ipsum acquirere codicem Bobiensem sed debuisse acquiescere in eo describendo.

codex *N*, de quo relatum est in libro Catalogus Bibliothecae Latinae veteris et classicae manuscriptae quae in regio Neapolitano Museo Borbonico adservatur, descriptus a Cataldo Iannellio, Neapoli MDCCCXXVII p. 172 sqq. et ex quo Helenam ediderat usus schedis Ianellii (v. Duhn praef. p. V sqq.) *A. Maius* (Appendix ad opera edita ab Angelo Maio, Romae MDCCCLXXI p. 103 sqq.), totus conlatus est a Fr. de Duhn, qui inde edidit carmina (Dracontii carmina minora plurima inedita ex codice Neapolitano edidit Fr. d. D. Lipsiae 1873). quam in editionem iusto severius invecus est *Aem. Baehrens* gloriam editionis principis sibi praereptam aegre ferens (*Jahrb. f. Phil. u. Pädag.* 107, 1873, 265 sqq.), qui et ipse carmina postea recensuit (*poet. lat. min.* V p. 126 sqq.). sane Duhnus haud raro in referendis codicis lectionibus peccavit (graviora commisit VIII 44. 246. 556), at saepius licet levius ipse Baehrens erravit, velut VIII 454 et Duhn et Baehrens silentio testantur placidasque esse in codice, cum non legatur nisi placidas.

V plenior *Bobiensi Romuleorum* codicem habebat qui composuit florilegium *Veronense bybl. capitul. CLXVIII* (155) membr. formae quartanae, 27 foliorum cum subscriptione:

Expliciunt flores moralium a(u)toritatum maxime utilitatis et honoris sub breui interuallo conditi per me : V. In hoc Cassinii (?) opere laboro sub anno Christi imperantis millesimo bis centesimo iunctis centumque triginta minus uno.

florilegium, quod ipse totum *Veronae* descripsi, affert hos *Draconti* versus:

fol. 1^r, col. 2 lin. 1 Bloxus in Romulea:

Quia numina semper irasci miseris possunt felicibus autem
et praestare volunt (*frg. 1*)

fol. 3^r, 2, 23 Bloxus in Romulea: Egregias mentes virtus delectat in hoste = IX 5.

fol. 4^r, 2, 12 Bloxus in Romulea: Dat virtus exempla bonis pravisque pudorem
Debilitat quos lapsa premit (*sic*) = IX 8. 9.

fol. 8^r, 1, 17 Bloxus in Romulea:

Sed quid fata veto quid flexos (*deletum*) fixos arceo casus
cum nihil adversis prosit prudentia signis = VIII 131–2.

primum igitur fragmentum, quod esse re vera *Draconti* etiam imitatione *Lucani* ostenditur, pertinet ad carmen nobis non servatum, reliqua ab lectionibus in *N* servatis non nisi in minimis (*Debilitas, lassa*) discedunt, possunt igitur ex ipso *Bobiensi* sumpta esse. atque etiam id ipsum quod florilegus erravit flexos pro fixos nobis quasi ante oculos ponit codicem vetustum minusculis scriptum, in quo fi litterae solito more erant ligatae ut sane imperitus primo obtutu fi legere posset.

quisquis igitur conlegit flores illos *Veronenses* volvebat codicem *Romuleorum* auctiorem quam *Merula* invenit; antea¹⁾ iam avulsae erant aliae partes duae, altera *Orestem* continens, altera laudes *Thrasamundi* et carmina de mensibus et de origine rosarum.

atque ea quidem pars quae *Orestis* tragoediam habebat, tribus quantum scimus exemplaribus propagata est²⁾: primo *Gallico* ex quo fluxit *B*, altero *Danico* ut videtur, eiusdem

1) non puto ab ipso *Bobiensi*, sed ab antiquiore codice; etenim vitia in quibus *Orestis* tragoediae libri *B* et *A* concinunt, pleraque redeunt ad exemplar visigothicis litteris perscriptum. 2) neque enim de aliis certius aliquid notum est. vestigia quidem adsunt duorum exemplarium; de altero haec scripsit *I. Lelandius* qui mortuus est a. 1552, in opere de scriptoribus *Britannicis* I, 13 (*Ozoni* 1709 p. 19 sq.). annis abhinc tribus aut eo amplius (fuerit fere a. 1540) auctioni veterum librorum interfui... hic ego non carbonem sed thesaurum inveni, nempe *Orestem*, tragoediam antiquissimam sed auctoris hactenus mihi incerti nominis, non iambicis senariis, verum quod admiraberis hexametris heroicis accuratissime scriptam; coniectura (nimirum falsa) tantum est opus a *Pomponio Secundo* poeta conscriptum. de hoc codice nihil amplius est notum. de altero extat epistola *M. Antoni Cocci Sabellici* (mortui a. 1506) in quarto tomo operum (*Basileae*, sine anni indicatione) inter epistulas libri VIⁱ p. 406 *M. Antonio* Vergilio *Rhithymneo*. Legi uno spiritu *Orestem* quem mihi cognoscendum dedisti: vix credas quam ridicule me ea lectio suspenderit. nam dum tuum sequor testimonium ac quodammodo te autore

tamen stirpis ex qua est *B*, quod male nunc reddit *A*, tertio incertae patriae et aetatis, quo utebatur qui composuit in florilegio Proverbia Horestis. antiquissimus optimusque modo recte utaris in tragoedia testis est codex Bernensis Bongarsianus 45 saec. IX circa Parisiorum fines scriptus¹⁾. exhibet post Lucanum²⁾ inde a fol. 52° ord. 2 Orestis tragoediam, quam sequitur fol. 59° ord. 1 Hygini fragmentum de astronomica. singulae paginae binis ordinibus continent fere 75—78 versus. cernuntur raras correctiones plerumque rubricatoris manu factae. codicem quamquam iam a multis conlatus est non sine fructu ipse denuo contuli partim Bernae degens partim Monaci, quo egregia viri docti qui bybliothecae Bernensi praeest transmittendum curavit liberalitas. descripsit librarius latinam linguam paene non edoctus ex exemplari minusculis perscripto visigothicis ut videtur atque mendis illis quibus iam scatebat illud permulta sua adiecit. cum tamen non adulteraret quae inveniebat nisi rarissime et simplicissime ut aliquatenus verba efficeret latina³⁾, certissimus exstat dux ad reperiendum verum ei qui diligentissime orthographiam et mendorum genera attendit. itaque dedi in appendice (p. 451) conspectum has res inlustraturum.

at fallacissimus gubernator habendus est codex recentissimus Ambrosianus O. 74 sup. *A* chartaceus, quem mihi post C. G. Muellieri A. Maii Baehrensii curas benignissime intercedente G. Fumagallio denuo contulit D. Bassi. eidem debeo codicis descriptionem. constat foliis 3 non numeratis et 183 numeratis atque videtur diversis olim partibus esse compactus, vacua enim habet haec folia vel paginas 30. 60°—64°. 79°—86°. 105°—111°. 133°—136°. 173°—175°, 180, item primum non numeratum. in hoc legitur Felicibus Ill^{mi} et R^{mi} Federici Card. Borrhomaei auspiciis Olgiatus vidit anno 1603, qui Olgiatus fuit primus bybliothecae Ambrosianae praefectus. quae continet codex carmina haec sunt:

f. 1—30 Vergilii poemata

31—79° Claudiani epigrammata

87—105° Horestis fabula ab enoch asculano reperta incipit

112—133° Titi Calpurnii eclogae septem (accedit Nemesianus, cf. Calp. ed. H. Schenkl p. LI)

137—168° Ioviani Pontani liber cui titulus Parthenopeus

persuasum habeo sexagesimo abhinc anno fabulam in Dacia repertam inter vetustissima quaedam Romanorum scripta, dum praeterea lumina ibi haud pauca intercurrent merae vetustatis aemula, prope modum adducor ut credam quod vis me credere esse id carmen haud nostri temporis. sed multo plura sunt quae non patiuntur me temere tuae de vetustate opinionis accedere nec potui in assidua scribendi occupatione totum carmen per ocium rimari. verum quia postulas ut de ea tota illius figura in universum loquar quod sentio: tantum affirmare possum aut ex recentioribus aliquem extitisse aliquando qui multo similior veteribus fuerit quam iis cum quibus vixit, aut si priscorum unus fuit, is certe habendus est qui ex ipso sit carmine poetice auspiciatus. Vale. ex hac epistola hausit qui scripsit in libro 'Giornale de' letterati d'Italia' X (Venezia 1712) p. 492 per altro fu ordita al Sabellico una poco differente impostura. Angelo Vergizio da Rettimo nel Regno di Candia gli mandò una Tragedia latina intitolata 'Oreste' come lavoro di mano antica trovato già 60 anni nella Transilvania tra alcuni scritti antichissimi di Romani (inde cum mendis A. Mai spicil. Rom. I p. XXIII). hic doctus cum pro Dacia quam vocaverat Coccius poneret Transilvaniam, decepti Maium Schenkelium Peiperum, quorum nemo ipsam Sabellicae epistulam evolvere studuit. neque enim opinor dubium est quin Vergitius miserit Sabellico codicem eius stirpis qualis est *A* (v. p. XXXIV), descriptum ex exemplari ab Henocho Asculano in Dacia (id ipsum a Vergitio discimus) i. in Dania invento, ut est in codd. Vossiano et Vaticano elegiarum in Maecenatem elegia uirgilii maronis in mecenatem inuenta ab Henoc in Dacia (v. Ty. Mommsen, Rh. Mus. VI, 1848, 627). cum Henochus annis 1451—55 (v. G. Voigt, Wiederbel. d. klass. Altert. I^o p. 200 sqq.) regiones septentrionales permigraverit, etiam sexaginta illi anni de quibus Coccius verba facit fere conveniunt. his autem testimoniis, dico codicis *A* et Vergitii, concinentibus equidem non iam dubito quin vera sit illa de Oreste ab Henoch invento memoria, praesertim cum codicem *A* non ex *B* esse descriptum mihi certum sit, de qua re v. p. XXXIV not. 1.

1) v. Traube, Neues Archiv f. alt. d. Gesch.-Forschung XXVII p. 269. 2) v. Lucanus ed. Hosius p. XII. 3) exemplum sit v. 862 ubi deplectent *B*; sine dubio in exemplari videbat deplent corruptum ex deflent.

169—172° Eiusdem elegiae duae (Bophilus adolescens phiellam amicam suam alloquitur. 171 De fontibus baianis)

176—178° Antonii Panormitae ad Iohannem Lamolam bononiensem elegia

178° Pulex poeta de ortu atque obitu Hermaphroditii

179—180 Iani Pannonii epitalamium in Salomonem Sacratum et Liberam Guarinam

181—183° Carmen in Venetae urbis laudem.

tragediam igitur Draconti fert sub titulo Horestis fabula ab Enoch Asculano reperta, de quo supra p. XXXII not. 2 egimus. atque hoc certum est A, apographon codicis Enochiani, non fluxisse ex B¹). verum exemplar per se non malum tam gravibus interpolationibus foedatum est, ut in usu vocari non possit nisi summa cum diffidentia. quae lex eo acrius servanda est quo saepius vides leviter corruptam lectionem vetustam, qualis in B pura integraque exstat, in A recte levigatam esse. namque qui codicem A vel potius parentem aut avum eius correxit ubiubi levis emendatio non in propatulo erat, non erubuit litteras servatas susque deque habere et substituere quidquid libebat.

1) hoc ostendunt exempla orthographiae vetustioris servata iis locis, ubi in B iam substitutae erant formae usitatae, velut 14 dactilico A (-co B), actores pro auctores in A 482. 498. 714, consonantes simplices pro geminatis 28 et 111 Pupibus, 49 feret, 243 Iupiter, 476 surexit, 507 decenalis, 518 comertia, 277 flamis, 813 flamas (407), 220 flamante, 429 flamata (541), 443 flama (451), 864 molosus, 887 molosum, 906 culeus, at versa vice 50 uellum, 942 duplex; ex orthographia nata sunt etiam haec menda: 367 estis A, recte hostis B A margo, ergo in vetusto erat ostis; 420 hostem A, recte ostrum B, ergo in vetusto erat hostrum, et similia. non desunt loci ubi A veras habeat litteras quae in B perierunt, ut 67 Vi(uis an e)ffigies, quod sane coniectura recuperatum putari potest; minus suspecti hi loci: 24 ge(ni)alis, 140 (lectum), 182 per(i)clum), 221 (faciebat amor), 273 (fa)tidicos, 613 minis(tra), 640 subi(to), 730 (iam), 746 expectat a(d umbras), 748 post Hect(ora Pyrrhum), 870 (quod ferro), maxime notabilis est v. 279 ubi ... ma B, (sum)ma A consentiente florilegio. neque coniectura verum inventum esse sed niti antiqua memoria credo his locis: 301 Nec uinci quisquam metuens nec uincere feruens A recte, Nec unuerquocquam metuens nec uincere serens B (partim nec tamen plene a B² correctus); 391 rudes A, ciues B; 396 nullas tuba uerberet aures A, nulla stipulauerat aures B; 509 maculare penates A, macula repente B; 824. 823 recto ordine habet A, falso B; accedunt vitia aperta in A, ubi B clare verum exhibet, velut 9 feroci B A margo, moueri A; 130 concepta A, contenta B; 260 faucem A, frontem B; 370 lacuna trium litterarum A, pueri B; 534 Sipeto B, Spero A, verum Sic peto; 551 infraude A, infande B; 567 perpetuo A, pectoreo B; 820 diademate pulcher B, diademate frangit (ex glossmate) A; 833 portas B, postes A; 847 Alcides B, egides A; 525 falso in A post 526 positus. ne tamen hanc extremam rationem eludas: illorum mendorum pars sane post Xum saeculum inrepsisse potest, inrepsisse omnia vix est probabile. quae cum ita sint, certissimum puto A non ex B fluxisse (nec obstrepit v. 68 ubi casus est quod vitium in A legitur, emanerunt macula aliquot in B litterae), non minus autem certum, ambo unius stirpis esse. quod quae probent (de falso loco positis v. 427—52 v. infra p. XXXVI) non opus est omnia adferre: hic habes gravissima: in BA hiat lacuna post 309; 9 surorum potest fuisse in archetypo; 18 lebat archetypum et B, inde fecit labat A; 44 ester archetypum et B, aether A, verum auster (scriptum olim oster); 64 sin-cultus B, singultus A, verum singultibus; 73 puto in archetypo fuisse per orida, quod cum B non intellexeret, lacunam reliquit, audacior qui patrem A codicis scripsit substituit nemoralis, quod ipse A corrupit in memoriali; 86 in codice hispano pro Plectriferi scriptum erat Pletriueri, unde B descriptus Peletriuri, A partem tantum veri adsecutus dedit Plectriferi; ibidem lectua B, letima A, in archetypo erat letuia pro Letoia; 94 regi BA, in archetypo erat redngi pro reduci; 108 Praeterea BA, pro Interea; 146 pulorum B, malorum A, in codice visigothico erat pulorum pro polorum, hoc prope accedit ad speciem malorum (idem vitium suberat v. 357 ubi populorum B, bonorum A); 176 usti B, ulti A, verum usu; 257 in archetypo hispano erat accibit pro accivit, inde B fecit accipit metri securus, A audacius accepit, 275 Desertorem BA, verum Eversorem; 281 morte BA, sorte recte florilegia; 299 in archetypo et B iubilans pro iubenis, inepte A iubilans; 345 quavis BA, verum quam vix; 362 plenda pro plectenda archetypum, plenda descriptit B, non fienda A; 367 in archetypo hispano pro boat erat uoat, hoc B descriptit, interpolavit A in uocat; 443 in archetypo erat pro sodalem monstrum redalem, hoc repetiuit B, audacissime ex Statio interpolatum exstat in A nealcan; 608 gemitus feracula B, semifera colla A probum gemitu fera colla; 638 Sicaetaten iuuenes B, Sic tacite iuuenes ambo A, verum Sic et Athenaei iuuenes; 754 satis B, sortis A, verum vatis; 756 net necet B, necet nec A, verum necet necet; 859 in exemplari visigothico erat furia coibente, inde B furiaccibente, A furia accumbente; 867 pro configerat habet B conticiera, A constiterant; 930 exemplar visigothicum pro Obiciat habuit Ouiciat, hoc integre reddidit B,

non inutile in recensendo Orestis carmine est florilegium incerti auctoris, quod *floril.* saeculo XI° aut XII° factum esse videtur. pars quae est de Oreste transit in codices XIII vel XIV saeculi hos¹⁾: Leidensem Bon. Vulc. 48 saec. XIV fol. 33²⁾; Berolinensem L Dietzianum B. Santen. 60 fol. 2° (descriptum ab E. Voigt, Ysengrimus p. XI et a D Peipero, Aululariae edit. praef. p. XIV not., mihi contulit J. Schwalm); Harleianum H 2745 s. XIV fol. 93° (mihi liberaliter contulit Gilson; praecedunt proueria sicci, secuntur proverbia comediae) et in fragmentum quod olim fuit monasterii Carthusianorum Busheim, X nunc est in possessione Ludovici Traube, saec. XIV. recepit autem florilegus hos versus, quibus addo varias lectiones ex B et A petitas:

Proverbia horestis.

- 191 Semper Mars securus erit qui perculit hostem.
 278 Discite felices non numquam credere fati.
 279 Felices dare summa dei, tamen ante relinquunt
 280 Et miseris sine fine nocent aut forte repente
 281 Destituunt poenasque petunt de sorte secunda.
 331 Est aurum pulcrum, sed femina pulcror auro,
 332 Auro foeda placent, auro decorantur honesta.
 337 Sordida mens regnare cupit.
 539 Nullum crimen erit matrem punire nocentem.
 452 Quid sit honestus amor, multae didicere puellae
 544 Hic patrem docet esse suum quem vindicat armis.
 671 Gaudia dant gressus celeres quos denegat aetas.
 903 Quid iam peccasse pudebit,
 904 Cum prius est in matre nefas?
 927 Quis demens audeat almos
 928 Incusare deos, quibus est perfecta potestas?
 951 Qui temerator erit caelestia iura movere,
 952 Non erit inpunis.

animadvertenti facile cognoscitur florilegum³⁾ et habuisse codicem certis locis corruptum (191 mars, 279 Felices, 280 sine, 452 didicere, 904 Cum) et non abhorruisse ab interpolatione temeraria eo consilio adigenda ut sententiae quales efficere studebat facilius

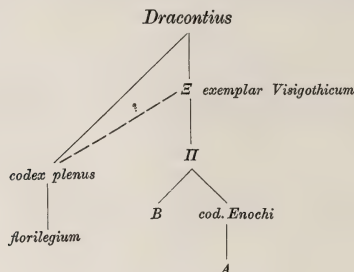
horrestis D || 191 om. L emper (omissa initiali) X, Nunquam H mars XHD, iners recte B, inops A erit recte AXHD, egit B hostem om. D 278 om. L umquam recte BA, numquam XHD 279 om. LX Sunt faciles dare recte BA dare ... ma B reliquit H 280 om. L miseros recte BA¹ in fine recte BA aut forte recte BX, at forte A, as forte HD 281 om. L Destituit X sorte recte XHD, morte BA secunda H 331 Pulcrus est aurum BA 337 om. DL 539 punisse BAL, pucire H 452 om. L docuere recte BA 544 Nam patrem recte BA, Hunc patrem H deest H sicū B qui L vindicat BAXDL, uendicat H 671 dat L sceleres XL 903 pigebit XH 904 Cui recte BA pius L mente H 927 om. AL Quis demens BXD, Quis prudens H 928 om. L Accusare BA perfecta BAX, permissa HD ex Luciano 1, 595 951 om. L Qui interpolate AXHD, Quis B iussa B^b iure D 952 om. L erit B^aAXHD, erat recte B^b inpuis X, inpuenis H

adulteravit in Quid faciat A; 946 pro fertur habet B perra, A substituit uera; 953 pro Teresias nec erat dat B: Nec terestas erat, falsavit A: Non praestatus erat. haec sufficient exempla, facile poterant duplicari. multa iam docuere quam malus testis sit A; addo deesse in eo etiam fere 11 versus: 12. 16 (erat dimidiatus). 213. 300. 364. 366. 511. 664—5. 810 et 811 in unum contracti. 927 (est in floril.).

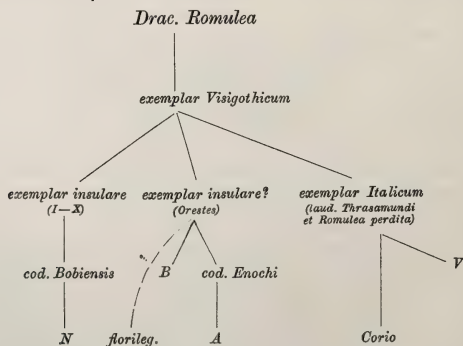
1) perierunt folia in quibus scripti erant Orestis versus in Paris. lat. 15155; cf. Lohmeyer, Guil. Bles. Alda com. p. 41sq. 2) mihi benigne contulit PC. Molhuysen; fol. 32° Proverbia philosophorum et poetarum, fol. 33 proverbia virgilianorum (primi versus sunt Copa 37sq., deinde sine titulo Orest. 331. 332. 539. 544. 671. 903. 904), post proverbia Tibulli. 3) optimum testem esse X, licet omiserit v. 279, interpolaverit 903 pigebit, probant lectiones hae: 280 aut, 928 perfecta.

coirent (331 Est aurum pulcrum, 544 Hic, 951 Qui, 952 erit) aut inusitata levaret (280 miseris). item apparet archetypum alienum fuisse a stirpe BA iis locis ubi verum exhibent florilegia (191 erit, 281 sorte). gravius tamen his locis est aliud. qui excerpsit has sententias, secutus est cum cura ordinem versuum qualem in suo codice ante oculos habebat, non ut alii florilegi capita composuit similitum vel de eadem re sententiarum. atqui v. 452 exhibet inter v. 539 et 544 neque ulla ratio elucet, cur suo Marte hoc versu interposito separandos putaverit versus 539 et 544 quippe qui agant de matre et patre. ergo in bono et antiquo codice hic erat ordo. quibus rebus perpensis mihi quasi fax quaedam conlustrare videbatur difficultates in quibus antea haerebam. totum enim caput v. 427—452, quod est una atque continua declamatio de grandibus quidem, non tamen scelestis mulieribus, neque in initio post v. 426 neque in fine ante v. 453 sic cum viciniis conspirabat ut res postulat. declamandi autem coloribus tam vividis decoratum videtur ut vix locum habere potuerit nisi in oratione directa quam dicunt grammatici a poeta cum arte edolata. itaque secutus sum viam quam monstrabat florilegium atque versus 427—52 proprium opinor in locum post v. 540¹⁾ rettuli ut pars sint declamationis illius qua ipse Agamemno per somnum filium ad matris necem compellit.

superest proponere stemma affinitatis in codicibus perspicuae:

hanc speciem coniungentibus cum iis quae de toto Romuleorum corpore exposuimus (p. VI) ita fere imaginari licet fata libellorum:

1) apparet igitur librarium eum qui archetypum codicum BA confecit unam paginam quae continebat versus 26 praepropere descripsisse ante quatuor illas in quibus legebantur 453—540.

restat ut de tragoediae editionibus afferam quae sunt necessaria. versus 1—2. 752—770 ex *B* protulerat J. B. Sinner (catal. cod. lat. bibl. Bern. 1760 p. 507 sqq.), versus 1—53 ex *A* ediderat A. Mai (spicil. Rom. I p. XXIV sqq.), prima plena editio ex ambobus codicibus derivata est C. W. Muellerei, qua a. 1858 universitati Ienensi sollemnia saecularia tertia celebranda gratulatus est.¹⁾ cumque Mueller officio suo non ingeniose quidem, at caute functus esset, mox exitit qui carmen summa cum licentia pessumdaret I. Maehly (anonymi Orestis tragoedia emendatiorem edidit I. M. Lipsiae 1866). multo melior est libellus: Orestis tragoedia, carmen epicum saeculo post Christum natum sexto compositum emendatius edidit Carolus Schenkl (Pragae 1867) quippe in quo et verba cautius et diligentius edita et de codicibus nec non de sermone arte tempore poetae multa sint bene disputata. nec tamen Schenkelius, id quod maxime erat necesse, ipsos denuo inspexit codices; multo melius de *B* codice Hageni studio et officio edoctus erat R. Peiper cum emitteret librum: Dracontii Orestes tragoedia recensuit R. P. (Vratislaviae 1875). interim publici iuris facta erat appendix ad opera edita ab Angelo Mai'o (Romae 1871), in quo opere postumo p. 1 sqq. tragoedia ad solum codicem *A* erat recensita atque id pessime. denique iterum conlato codice *A* emisit carmen Aem. Bachrens in poet. lat. min. V p. 218 sqq., cuius nomen iam est sententia de editione dicenda. honoris causa his editionibus adiungo libellos utilissimos: Materialien zu einem Commentar über die Orestis tragoedia des Dracontius . . . von Konrad Rossberg (programmata Hildesheim 1888. 1889).

1) quale exemplar ego non vidi; editionem alteram (progr. Gymn. Rudolstadiensis 1859) diu quae sitam tandem transmisit bybliotheca regia Berolinensis.

III. DE EVGENI CODICIBVS.

*Fata carminum*¹⁾ quae *Eugenius* ipse composuit aliqua parte similia et coniuncta sunt eis quae *Dracontiana* subierunt; plane diversa sunt epistularum, de quibus infra seorsum erit agendum.

M atque carminum clarissimus est codex nunc *Matritensis* bybl. nat. 14, 22 saec. X^o *litteratura visigothica*²⁾ scriptus, qui olim fuit *Michaelis Ruyzii Azagra*, ab *Iohanne Baptista Perez* a. 1587 inlatus in bybliotheam ecclesiae *Toletanae*. descripserunt *Paulus Ewald* (*N. A. VI*, 1880, p. 316 sqq.) et *Gustavus Loewe* (*Hartel-Loewe bibl. patr. Lat. Hisp. I* p. 284 sqq.), *L. Traube* (*PMA III* p. 125). utebar conlatione apographoque a. 1878 ab *Ioh. Heller* facto quod nunc numeratur inter codices *Berolinenses* lat. fol. 448. quo in libro si qua dubia mihi videbantur rogatus optime aut explevit aut correxit *H. Plenkers*. post *Ewaldum* et *Loewium* ego singula describere supersedeo, in universum tamen aliqua praefanda sunt. continet *M* non plenum carminum *Eugeni* exemplar, sed duo facta sunt quasi florilegia: alterum fol. 53^r sub titulo *DOMNI EUGENI HEPITAFIOS PLURIMORUM* (carm. 13. 15. 16. 17. 18. 19. 25—29. 23. 30—36. 38. 42—69. 70, 1—3. 71—96. 70, 4—6 . . .³⁾), alterum alia, recentiore, scriptum manu nulla inscriptione notatum fol. 62^r (carm. 6—13. 14 omisso v. 20. 15—18⁴⁾). (19) 21, 1—10 . . .⁵⁾. neque ut credi poterat secunda collectio facta est ut prior expleretur, repetita enim sunt carmina 13. 15—19 in posteriore quae iam in illa erant perscripta et, quod gravissimum est, florilegia non videntur olim unius fuisse codicis partes. utut haec res se habet, hoc certum est concinuisse exemplaris vetusti ordinem cum exemplaribus ceterorum codicum neque nobis verendum esse interponere in ordine carminum ab *M* exhibito alia ex aliis codicibus petita, scilicet cum ne *M* quidem plenam musarum *Eugeni* det collectionem sed selectum.

A secundum obtinent locum fragmenta *Legionensia* (*León, Iglesia Catedral N. 8*) saec. Xⁱ ut videtur, descripta summatim in libello: *Noticias bibliograficas y catálogo de los Códices de la Santa Iglesia Catedral de León, par Rodolfo Beer y J. Eloy Diaz*

1) cf. quae exposui *N. A. f. ält. deutsch. Geschichtsk. XXVI* p. 393—409. 2) unum folium ex *Corippi* laud. Iust. libro 2 imagine reddendum curavit *Iosephus Partsch* ante editionem *Corippi* (*MGH. auct. ant. III* 2).

3) abscissum est in *M* ultimum quaternionis VIIIⁱ folium inter f. 60 et 61 quae hodie numerantur. continuisse putandum est finem carm. 70 duoque vel tria carmina *Eugeni* in antecedentibus omissa. videtur autem exemplar quod scriba ille ad manum habuit extisse item in carmen 96, quod nisi ita esset, vix hic addidisset librarius 70, 4 sqq. quos supra omiserat. quaternio autem novus in *M* manu recentiore scriptus quam octavus nunc incipit a titulo *TUTIONUM UERSUS MARTINI GERUNDENSIS AEPSCI IN UASELICA*. Post euangelum eqs. versibus *Martini* potest praecessisse nescio quis liber (*INSTI*)*TUTIONUM* vel (*EXHOR*)*TATIONUM* prosarius, non receptus ab eo qui configavit in hoc poetarum volumen.

4) fol. 68 pars superior hodie perit et cum eo 15, 3—4. 16 et in altera pagina 18, 3—6. 19 totum. 5) finit quaternio novus. quaequae in codice secuntur, licet decimus quaternio eiusdem videatur esse manus cuius octavus, *Eugeni* nihil iam comparat in iis.

Jimenez, León 1888 p. 43), accuratius tractata a me N. A. XXVI, 397 sqq¹⁾. servata nunc sunt ex codice pulcherrimo quinque tantum folia biuiga, falso numerata ab Iulio Tailhau 3. 4^a. 4^b. 4^c. 4^d, admodum lacerata et aqua maxime laesa. quare cum cura enumerandum quid in iis appareat.

ternio V	{	4 ^a p. 1 (admodum fuscata ut vix versuum fines dispiciantur) Iuveni versus 4, 783—800 cum subscriptione (EXPLICIT IUUENCI) LIBER III	
		p. 2 ITEM IPSIUS, secuntur Iuv. 4, 801—810 (deest 811) item valde obscurati, deinde subscriptio EXPLICIT OPUS (EUANGE)- LI(ORUM) ...	
	 ²⁾	
		4 ^a p. 3 Eug. carm. 2, 9 (vix 8)—14. 3 4, 1—2	{ partim legitur
ternio VI	{	p. 4 4, 3—12 5, 1—8	{ partim legitur
		(x p. 1. 2) ³⁾	
		4 ^b p. 1 7, 10 9, 1—16	{ sat bene legitur
		p. 2 9, 17—22 10	
		4 ^c p. 1 11 ⁴⁾	maximam partem optime legitur
		p. 2 12 13, 1—7	{ praeter fines primarum clare legitur
		4 ^c p. 3 13, 8—10 14, 1—23	
		p. 4 14, 24—48	maxima pars clarissime legitur
		4 ^b p. 3 14, 49—68	multa evanescere vel perire
		p. 4 14, 69—96	pars pessime legitur
		(x p. 3. 4) ⁵⁾	

1) tum nitebar iis quae R. Beer in usum Peiperi et quae multo diligentius mihi H. Plenckers enota-
verant. hodie quod nihil fere latet quod unquam ex his laciniis erutum iri sperare possumus, factum est insigni
liberalitate v. cl. Rafaelis Altamira qui intercedente Farinellio a Traubio rogatus non destitit ab opere
taedioso donec mihi praeter duas transmitteret omnes paginas luce expressas. quibus acceptis intellexi me
tunc in universum recte de ordine foliorum disputasse, hoc unum esse corrigendum: folium 4^a 1. 2, de quo
olim nihil fere sciebam, postquam aegerrime legi, Traube invenit versus continere ultimos Iuveni (4, 783—810);
ergo in ordine ponendum erat non post 4^c, sed ante 4^a 3. 4, simulque apparebat codicum ligatum fuisse non
quaternionibus sed ternionibus foliorum. ceterum non nescio eum qui ipsa folia ad editionem meam ali-
quando est comparaturus, si per thesauri custodes unquam licebit, non paucas posse expiscari litteras mihi
non visas, id quod in carminibus alias non servatis aliquanti esse momenti poterit. 2) in 8 paginis
deperditis praeter initium operis Eugeniani aliud infuisse probabile est, possunt epigrammata Cypriani
Cordubensis, quae in Matr. 14, 22 evangeliorum libros excipiunt; v. Hartel-Löwe, bibl. patr. lat. Hisp. I
p. 288. 3) spatium conveniunt versus 5, 9—30. 6. 7, 1—9. 4) deest 11, 4 neque in margine suppletus.
5) spatium conveniunt 14, 97—100. 15. 16. 17 (hoc novem versibus scriptum) 18. 19. 20, 1—15.

ternio VII ¹⁾	{	3 p. 1	20, 16—35	multa non agnoscuntur
		p. 2	20, 36—55	fere tota bene legitur
		⟨y p. 1. 2⟩		
		⟨z p. 1. 2⟩		
		⟨z p. 3. 4⟩		
		⟨y p. 3. 4. 2)⟩		
	{	3 p. 3	21, 5—24	pagina lacerata et exesa
		p. 4	21, 25—30	} pars prior corrugata et mutilata
			22, 1—14	
ternio VIII ³⁾	{	4 ^a p. 1	22, 15—30	} maxima pars evanida
			23, 1—5	
		p. 2	23, 6	} item
			24	
			25, 1—8	
	{	⟨v p. 1. 2⟩		
		⟨w p. 1. 2⟩		
		⟨w p. 3. 4⟩		
		⟨v p. 1. 2) 4)⟩		
		4 ^a p. 3 ⁵⁾	40	} 'toute la partie supérieure manque et le reste est très froissé et obscur' Altamira.
	{		42, 1—6	
		p. 4	45, 4—49, 2	

L codex Legionensis eccl. cath. 22 (nunc 21), descriptus in catalogo Beer-Jimenez p. 23, forma quartaria, saec. Xⁱ (continet acta concilii Cordubensis a. 839). Eugeniana Peipero contulit R. Beer, adhibenda sunt etiam quae ex apographo facto s. XVIII, nunc Escorial, J II 10 descripsit Loeve (Hartel-Loewe bibl. patr. Lat. Hisp. I p. 83 sqq.). leguntur f. 30^a sqq. haec carmina Eugeni: 37. 39. 41. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 50. 51. 52. 54. 56. 57. 59. 60. 62. 61. 66. 81. 82. 86—89, 9. 101 secuntur aliena, deinde fol. 71^r col. 2 incipit epistula Eugeni ad Braulionem, quam sequitur f. 72^r col. 1 responsum Braulionis (Eug. epist. 1. 2).

F rariorem etiam delectum quam *AM* exhibent codices Parisini, alter visigothicus **P** Reg. 8093 saec. VIIIⁱ, de quo vide p. XIX, alter Gallicus Reg. 2832 saec. IXⁱ, quem tractavimus p. XX. atque clarius quam in Dracontianis hac in parte apparet, quo nexu hi codices iuncti sint. neque enim **P** licet ubique proxime eius vestigia accedat ex **F** descriptus **Φ** est, sed exemplar habuit antiquius (**Φ**)⁶⁾, idem scilicet ex quo **F** fluxit. continent enim **FP** haec carmina hoc ordine⁷⁾:

1) numerum ima in pagina 3⁴ agnosco ⟨V⟩II. 2) quoniam hic locum habuerint carmina Eugeniana coniectura vix poterit cognosci. 3) hunc numerum ima in pagina 4^a sibi legere visus est Beer. 4) in spatium fere conveniunt carm. 25, 9—39. 5) paginas 4^a3 et 4^a4 ut luce exciperet non contigit Altamirae. quaequae inde referre possum debeo oculis acerbis Plenkensii. 6) hoc praeter praefationem in **F** non extantem, at in **P** suo loco descriptam ostendunt loci hi quibus **P** exhibet lectiones probas cum **M** vel **A** concinentes, depravatas in **F**: 3, 7 pectora, 5, 4 nutat; etiam 4, 11 et 12 id quod legitur in **P** trina recedit ad antiquam lectionem tria (sic **A**), cum **F** dederit pia. 7) in **F** fol. 16^a—19^a, in **P** fol. 1^a—10^a. — florilegiorum **Y** codices non adposui quia nullius sunt usquam pretii. tamen carminibus 5. 16. 37. 97 addidi libros qui item ut **FP** ad **Φ** redeunt.

<i>praef.</i> — <i>P</i>	10 <i>FP</i>	19 <i>FP</i>	97 <i>FP Harl. Lips.</i>
1 <i>FP</i> ¹⁾	11 <i>FP</i>	28 <i>FP</i> ²⁾	98 <i>FP</i>
2 <i>FP</i>	12 <i>FP</i>	36 <i>FP</i>	99 <i>FP</i>
3 <i>FP</i>	13 <i>FP</i>	37 <i>FP Harl.</i>	100 <i>FP</i>
4 <i>FP</i>	14 <i>FP</i>	38 <i>FP</i>	96 <i>FP</i>
6 <i>FP</i>	5 <i>FP Brux.</i>	39 <i>FP</i>	78 <i>FP</i>
7 <i>FP</i>	16 <i>FP Lips.</i>	42 <i>FP</i>	101 <i>FP</i> ³⁾
9 <i>FP</i>	18 <i>FP</i>	70 <i>FP</i>	

atque ut in *Dracontianis* item in his *Eugeni* ipsius versibus *F* multo integrus servavit exemplar suum, cum *P* libere et licenter emendandis, nimirum corrumpendis traditis verbis operam navaverit. vetustiore autem codice, *F*⁴⁾ dico, postea ut iam in *Dracontianis* vidimus aliquis (*F*²⁾ ex *P* correxit vel potius corrupit⁵⁾.

quos iam enumeraturus sum codices omnes fere nil valent ad constituenda vel corrigenda verba *Eugeni*, inlustrant autem aliquam partem fata libelli.

agmen ducant tres coniuncti inter se et tempore et numero carminum quae contineant. *Parisinus* Reg. 7540 olim *Colbertinus* saec. X⁶⁾ fol. 5° habet titulum hunc: INCIPIT C OPUSCULU(m) BEATI EUGENII EPÍ, secuntur carmina haec: *praef.* 1. 2. 3. 4. 6. 7. 38. 37. 28. 42. 70. cui collectioni praecedunt fol. 5^r carmina de *Philomela* (*Eug. carm.* 30. 31. 32. 33), at ita praecedunt ut intellegas primitus non pertinuisse ad florilegium huius codicis *Eugenianum*; leguntur enim post carmina de *Iuscinia* hi versus: Utere namque librum iugiter per secula longa, vir pie, vir sapiens, vir venerande mihi. Sit tibi cunctipotens semper placatus in aevum, iungat et angelicis choris in astra piis. — *Peipero* contulerat *E. Hauler*.

cod. Vaticanus Reg. 2078 saec. IX/Xⁱ, descriptus ab *A. Reifferscheid*, *Bibl. patr.* R *Lat. Ral.* I 319 sqq. et *E. Dümmler* *N. A.* IV 1879, 143 sqq. *PMA* I p. 393. *Eugeni* quae insunt carmina postea addita sunt collectioni poetarum *Carolinorum*. sunt autem: *praef.* 1. 3. 4. 38. 37. 28. 42. 70, quae leguntur fol. 141, et 6. 2. 7, quae leguntur fol. 149°; omnia *Peiperi* in usum contulerat *L. Sternbach*; ipse *Romae* librum evolvi. nec sine fructu: haud perspexerant viri docti, quomodo orta esset haec bipertita carminum *Eugenianorum* collectio. at facile apparet cum cura obtuenti codice, prima excerpta esse *carm.* 6. 2. 7 in fol. 149, nam eadem manus quae amplius florilegium in fol. 141 addidit, recognovit et correxit quae in fol. 149 iam scripta erant.

codex Parisinus Reg. 8071 saec. Xⁱ; primum *Iacobi Augusti Thuani*, postea *Colbertinus*. *Peipero* contulit *E. Hauler*. praebet fol. 23 col. 1 EPITAPHIUM PROPRIUM i. *Eug. carm.* 16 et 18 cum versibus quattuor ad lectorem supra ex *C* excerptis, deinde INCIPIUNT OPUSCULA BEATI EUGENII, cui titulo subdita sunt carmina haec: *praef.* 1. 2. 3. 4. 6. 7. 38. 37. 28. 42. 70 (desunt v. 8—10).

hos tres codices *CRT* continere unum idemque florilegium *Y* demonstrant numeri et ordo carminum; de eorum inter se et cum *FP* affinitate dicetur infra.

1) vers. 1, 3 omisit *P*, non *F*. 2) 28 in ordine omisit, supplevit fol. 121° *P*. 3) uterque omisit v. 13—16 in *L* servatos. — *F* carmen 101 non exhibet in fine collectionis *Eugenianae* sed postea inter aliena fol. 24°. 4) addendum in *F* fol. 24° extare etiam *carm.* 80—85 sub titulo PROVERBIA: diversa ab *M* lectio nulla praeter orthographica et 80, 2 recumbans (in erasa) *F*¹⁾. 5) exempla luculenta (cf. etiam p. XXI not. 2) sunt hi loci: 11, 14 totum versum Gestit et athletam mirificare suum interpolaverat *P*, eundem eraso genuino (Et daemon eqs.) subindidit *F*²⁾. 14, 1 in archetypo erat vitium quibus senecta pro curvare senecta, *P* falso adiecerat versui me, inde sumpsit *F*²⁾. 14, 51 *P* sibi visus est versum malum emendare addendo seu deleto que, item fecit *F*²⁾. 9, 11 in archetypo pro magnorum inreperat viroorum, quod *F*¹⁾ descripsit; *P* attenderat mendum et coniecerat sanctorum, idem recepit *F*²⁾. 6) haec indicatio est catalogi veteris IV p. 371; ego codicem non inspexi, videtur tamen *IX*ⁱ potius esse saeculi.

Lips. *codex Lipsiensis bybl. senat. XLVIII saec. XIIⁱ (Naumann catal. p. 17). contulit Peiper. habet fol. 31 sqq. haec carmina: 1. 2. 3. 4. 97. 16. praecesserat fol. 27^r Ne vinum immoderate bibatur, i. carm. 6 v. 1—10.*

Bruz. *codex Bruxellensis Burg. 8860—67 saec. Xⁱ, descripsit E. Dümmler, N. A. IV 1879, p. 155 sqq., Eugeniana contulit Peiper. insunt haec: fol. 33 De aebrietate cavenda (carm. 6), 33° Item contra crapulam (carm. 7) et sub titulo Precepta salutis carm. 2, fol. 35° sine titulo carm. 1, fol. 45° de annuntiatione ruinae (carm. 5), fol. 63° Disticon in phylomella (carm. 30—33), dispersa inter carmina Carolinorum poetarum et antiquiorum.*

restant qui complura Eugeni carmina exhibeant tres codices: Rotomagensis (Rouen) 1470 (O. 32) saec. X|XIⁱ descriptus Catal. gén. N. S. I p. 440, in quo fol. 79 post Catonis disticha leguntur haec verba: Incipit quintus invectionis in ebrium vel insensatum seu in pinguem atque divitem, secuntur carm. 6 et 7, interpositum tamen esse etiam 2 probabile est, licet catalogus eius mentionem non faciat. eadem eodem ordine carmina habet Pragensis, bybl. univers. VIII H 7 saec. XIIⁱ fol. 2, v. Abh. d. böhm. Ges. d. Wiss. 6. Folge 5. Bd. Prag 1872 p. 38, item Halberstadensis Domgymn. 71 saec. XVⁱ sub titulo Ovidius Naso de Baccho cf. Wattenbach, Anzeiger f. Kunde deutscher Vorzeit 25, 1878, p. 319.

Harl. *Harleianus codex 3685 saec. XVⁱ, olim Peutingerianus (v. Dümmler, Zeitschr. f. deutsch. Altertum XXI 84 N. A. IV 108 sq. Poet. aev. Carol. I p. 32) inter varia variorum dispersa carmina continet fol. 2° Eug. carm. 97 et fol. 6° carm. 37 de sex operibus dei. hoc praetermisi, illud mihi contulit G. F. Warner.*

Mon. *Monacensis lat. 18628 (Tegerns. 628) saec. XIⁱ (catalog. IV 3 p. 191) praestat fol. 91° de decem plagis Aegyptii (carm. 38), ebtameton de primordia mundi (carm. 37), sequitur mutilato in folio carm. 42, 1—5 et fol. 93° de bono pacis (carm. 4). ipse contuli.*

B(ern.). *Bernensis 36 saec. X|XIⁱ descriptus ab H. Hagen (Anecdota Helv. p. CXXXXVI) dat fol. 138 carmina de philomela (Eug. 30—33), quae secuntur idem versus quos p. XLI ex C exscripsimus. statim fol. 139° B INCIPIT OPUSCULUM BEATI EUGENII EPI, cui tamen subdita est sola praefatio, nil aliud. contuli ipse praefationem, in reliquis Hagenum secutus sum.*

Parisinus bybl. Mazarine 512 saec. XIⁱ fol. 134 habet carmen 2, fol. 134° carmen 3, utrumque mihi contulit Lebègue.

Trevirensis 1464 saec. Xⁱ ex. continet fol. 168° carm. 42, post fol. 245 carm. 6, 1—6. de his cf. Huemer, Wien. Stud. 5, 1883, p. 168 sq.

Berolinensis Phill. 1732 saec. XIIⁱ exhibit fol. 126 carm. 4, fol. 126° carm. 3, 1—6. mihi contulit P. de Winterfeld.

iam eos codices in quibus non inest nisi unum Eugeni carmen hic repetere supersedeo cum ad singula carmina in adnotationibus adscripserim.

ut uno conspectu quae in his codicibus legantur Eugeniana cognoscatur, en laterculus:

C	30—33. praef. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 38. 37. 28. 42. 70
T	16. 18. praef. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 38. 37. 28. 42. 70 (sine v. 8—10)

R	fol. 141 praef. 1. 3. 4. 38. 37. 28. 42. 70 fol. 149 6. 2. 7
---	---

Lips.	6 v. 1—10 1. 2. 3. 4. 97. 16
-------	---------------------------------

Bruz.	6. 7. 2 1. 5. 30—33
-------	------------------------------

Monac.	38. 37. 42. 4
--------	---------------

Rotomag. Prag. Halberst.	6. 2. 7
--------------------------	---------

Paris. Maz.	2. 3
-------------	------

Harl.	97. 37
-------	--------

Bern.	30—33. praef.
-------	---------------

Trevir. 42. 6
Berol. 4. 3

praeterea in aliis codicibus extant haec singula carmina:

- 1 passim.
- 2 Bern. 255
- 3 Angers. Casin. Berol.
- 6 Sangall. 899
- 37 Matrit. Sangall. 248 Reims 743 aliis, etiam quod me benigne docuit
P. B. Hammerl in cod. Zvettalensi 70 saec. XIIIⁱ fol. 79^a.
- 38 Orléans. Bern. 92
- 39 Vind. 3261 (v. p. XLIV not. 25)
- 42 Bern. 363

neque tamen, id quod ex hoc laterculo forte aliquis concludat, Eugeni carmina in florilegium Φ non recepta non excesserunt finis Hispaniae patriae; non solum versus de philomela, etiam alia poemata per Gallias Germaniamque lecta sunt, quod ut appareat compono indicem lectorum imitatorum.

in Hispania igitur¹⁾ Eugenium magni aestimabant Iulianus²⁾ Toletanus discipulus, nec non Valerius abbas³⁾, duobus saeculis post Paulus Albarus⁴⁾ (PMA III p. 126 sqq.). Albari aequalis videtur fuisse qui exorcismos composuit; v. ad carm. 77—79. nec desunt vestigia lectionis Eugeniae in reliquis carminibus Hispanis a Traubio editis (PMA III 143 sqq.), velut apud Samsonem inde ab a. 858 abbatem Cordubensem⁵⁾. adnotatu autem dignissimae sunt inscriptiones quae iam inde a saeculo VII° exeunte multos exhibeant Eugeni versus⁶⁾ atque etiam duobus locis⁷⁾ probiores codicibus praestent lectiones.⁸⁾ IMITATORES

in Gallia adfuisse Eugeni carmina praeter codices testatur lapis Massiliensis⁹⁾; in poetis Carolinis multa adsunt Toletani vestigia. ipse imperator usus est carm. 100 et 97, 13 sqq.¹⁰⁾, Wigbodus qua impudentia versus Eugenianos pro suis venditaverit, iam vidimus¹¹⁾; carmen de bibliotheca (8) imitatus est Alcvinus in eadem materia¹²⁾, idem recepit carmen 1 in librum off. per ferias¹³⁾; et Dracontiana et carmina minora ante oculos habuit Theodulfus¹⁴⁾; nimis incertum est documentum de Angilberto¹⁵⁾; at Micon

1) cf. N. A. XXVI p. 394 not. neque tamen Sisibuti regis (612—620) est versus praemissus sed alienus carmini vulgato ab Riesio anth. II p. 13 not. est Eugeni hex. 13 nescio quo casu in codice additus.
2) cf. ut ad carmina 2. 1. 5. 7. 9. 17. 13. 1. 33. 13. 39. 55. 1. 70. 1. 79. 86. 88 ita ad Dracontiana praef. poet. 13. hex. 1. 2. 13. 89. 217. 241. 430. 511. 603. sat. 180. monost. 1. 34; v. etiam p. 291. quae Iuliani testimonia ut etiam aliquot ex sequentibus non nihil valent ad probandam originem genuinam eorum carminum de quibus alias dubitari liceret. neque hoc loco praetereundum nos coniecturam fecisse (N. A. XXVI, 1901, p. 408) Iuliano fortasse auctore scriptum esse carminum exemplar in usum regis Wanbae, id quod docet interpolatio in carm. 69, 5; ad hoc autem exemplar redire M codicem nostrum. 3) cf. ad Eug. c. 83. 4) hex. 21 (Albar. carm. 10, 34 celi convexa meretur). 132 (Alb. c. 9, 106 ipse iacintus adest). 159 (Alb. v. 11, 43). 164sq. (Alb. c. 11, 44). 168 (Alb. c. 4, 5). 207 (Alb. c. 6, 8. 9, 108). 292 (Alb. 9, 119 sqq.). 589 (Alb. c. 5, 8). 630 (Alb. c. 7, 13). cf. notae ad carm. praef. 5. 7. carm. 1, 17. 22. 2, 4. 8, 7. 16. 19. 23. 26. 27. 41. 11. 20. 33 passim. 41 passim. 5) cf. nota ad carm. 4, 1. praeterea compara Cipriani c. 1, 3 cum Eug. 8, 5; 3, 2 cum Eug. hex. 127. et cum versibus divisus Eugeni (carm. 70) Samson 10, 2 Athana... gildum et PMA p. 149, 4, 1 Dei... servus. 6) cf. ad carm. 12, 1. 13, 9. 23, 3. 4. 6. 26, 6sq. 27, 5. 28, 2. 8, 79. 7) 27, 6. etiam 29, 5 coniectura mea pretioso vera probatur lapide tum mihi nondum noto Hübner, inscr. Hisp. christ. 144 (Oveti saec. VII—IX) inclusi tenerum praetioso marmore corpus. 8) Manitius, Sitz.-Ber. Wien. Ak. CXII, II, 633 CXXI, VII, 27, Rhein. Mus. 44, 1889, 550 multa coniecit ut probaret etiam Anglos Althelmu Buedamque usos esse Eugeni versus; nec tamen ego ullum in iis certum argumentum agnosco. 9) v. ad carm. 12, 1. 10) cf. Petri et Pauli carm. PMA I p. 76 n. 43 v. 3 et 21, v. 11sq. 11) p. XXI not. 5; notae ad hex. praef. 1. monost. 1. 12) ad carm. 8, 5. 13) ad carm. 1. 14) ad monost. 34 hex. 158. 191 (cf. 61). carm. 7, 8. 8 passim. 15) ad carm. 11, 4.

duos *Eugeni* versus¹⁾ in *breviarium de prosodia* recepit, aliis usus est *Engelmodus*²⁾, item *Ionas Aurelianensis*³⁾ nec non qui scripsit *carmen de Benedicta* (*PMA. IV* p. 209 sqq.)⁴⁾, *Petrus grammaticus*⁵⁾. decimi autem et posteriorum saeculorum iam sunt *Ecbasis Captivi*⁶⁾, quae aliquot versus ab *Eugenio* sumpsit, *Egbertus Leodiensis*⁷⁾, qui dubitari potest num *Eugenium* viderit.

attamen redeundum est ad codices. ex recentioribus fere nihil hauriri posse vidimus, restat ut de vetustiorum pretio et affinitate agamus. atque ut facile quibus quodque *carmen* traditum sit codicibus perspiciatur intericio laterculum hunc⁸⁾:

prae f.— — — — — P	27 — — — — — M ^a — — — — —	55 — — — — — M ^a — — — — —
1 — — — — — F P Lips.	28 — — — — — M ^a — — — — — F P	56 — — — — — L M ^a — — — — —
Bruz.	29 — — — — — M ^a — — — — —	57 — — — — — L M ^a — — — — —
2 A ⁹⁾ — — — — — F P ¹⁰⁾ Lips.	30 — — — — — M ^a — — — — — Bruz.	58 — — — — — M ^a — — — — —
3 A — — — — — F P Lips.	31 — — — — — M ^a — — — — — Bruz.	59 — — — — — L M ^a — — — — —
4 A — — — — — F P Lips.	32 — — — — — M ^a — — — — — Bruz.	60 — — — — — L M ^a — — — — —
5 A ¹¹⁾ — — — — — F ¹²⁾ P ¹³⁾ Bruz.	33 — — — — — M ^a — — — — — Bruz.	61 — — — — — L ²³⁾ M ^a — — — — —
6 — — — — — M ^b F P Lips.	34 — — — — — M ^a — — — — —	62 — — — — — L ²³⁾ M ^a — — — — —
7 A ¹⁴⁾ — — — — — M ^b F P	35 — — — — — M ^a — — — — —	63 — — — — — M ^a — — — — —
8 — — — — — M ^b — — — — —	36 — — — — — M ^a — — — — — F P	64 — — — — — M ^a — — — — —
9 A — — — — — M ^b F P	37 — — — — — L — — — — — F P Harl.	65 — — — — — M ^a — — — — —
10 A — — — — — M ^b F P	38 — — — — — M ^a — — — — — F P	66 — — — — — L M ^a — — — — —
11 A ¹⁴⁾ — — — — — M ^b F P	39 — — — — — L — — — — — F P ²⁵⁾	67 — — — — — M ^a — — — — —
12 A — — — — — M ^b F P	40 A — — — — — — — — — —	68 — — — — — M ^a — — — — —
13 A — — — — — M ^a M ^b F P	41 — — — — — L — — — — —	69 — — — — — M ^a — — — — —
14 A ¹⁵⁾ — — — — — M ^b ¹⁶⁾ F P	42 A ²⁸⁾ L M ^a — — — — — F P	70 — — — — — M ^a ²⁹⁾ — — — — — F P
15 — — — — — M ^a M ^b ¹⁷⁾ — — — — —	43 — — — — — M ^a — — — — —	71 — — — — — M ^a — — — — —
16 — — — — — M ^a M ^b ¹⁸⁾ F P Lips.	44 — — — — — L M ^a — — — — —	72 — — — — — M ^a — — — — —
17 — — — — — M ^a M ^b — — — — —	45 A ²⁷⁾ L M ^a — — — — —	73 — — — — — M ^a — — — — —
18 — — — — — M ^a M ^b ¹⁹⁾ F P	46 A L M ^a — — — — —	74 — — — — — M ^a — — — — —
19 — — — — — M ^a — — — — — F P	47 A L M ^a — — — — —	75 — — — — — M ^a — — — — —
20 A ²⁰⁾ — — — — — — — — — —	48 A L M ^a — — — — —	76 — — — — — M ^a — — — — —
21 A ²¹⁾ — — — — — M ^b ²²⁾ — — — — —	49 A — — — — — M ^a — — — — —	77 — — — — — M ^a — — — — —
22 A — — — — — — — — — —	50 — — — — — L M ^a — — — — —	78 — — — — — M ^a — — — — — F P
23 A — — — — — M ^a ²³⁾ — — — — —	51 — — — — — L M ^a — — — — —	79 — — — — — M ^a — — — — —
24 A — — — — — — — — — —	52 — — — — — L M ^a — — — — —	80 — — — — — M ^a — — — — —
25 A ²⁴⁾ — — — — — M ^a — — — — —	53 — — — — — M ^a — — — — —	81 — — — — — L M ^a — — — — —
26 — — — — — M ^a — — — — —	54 — — — — — L M ^a — — — — —	82 — — — — — L M ^a — — — — —

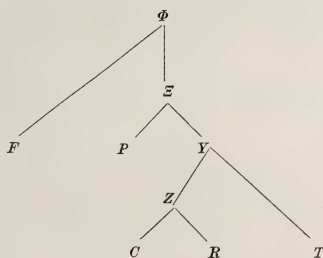
1) *carm. 2. 5. 6. 9.* 2) ad praef. 3. *carm. 97, 19; sat. 46; cf. etiam Engelmod. carm. 3, 53 cum Eug. carm. 1, 11.* 3) offert *Eug. carm. 81* verbis: illud cuiusdam. 4) compara *Eug. hex. 169* cum *carm. de Bened. 395 a; carm. de Bened. 240 c = Eug. hex. 280.* versus hos ut non ex *Dracontio*, sed ex *Eugenio* sumptos ponam persuadeor eo quod *carm. de Bened. 650* videtur respicere *Eug. praef. hex. pros. 13; minus valent quae ad Eug. carm. 89, 7* adnotavi. 5) ad *Eug. carm. 1, 2*; de simili carmine cf. ad *Eug. carm. 16, 1.* 6) ad *Eug. carm. praef. 13. carm. 1, 6* (ubi limine lectio concinit cum florilegiis). 1, 7. 13. 15. 33. 5. 7. 7) ad *Eug. carm. 89, 1 (?)*. posteriora etiam sunt opera *Luitprandi* et *vita S. Blasii* (v. ad *Eug. carm. 1, 1*), *saeculi XIII*; *Emonis chronicon* (v. ad *Eug. carm. 55*). 8) *Matritensis* duas series distinguo signis M^a et M^b. 9) soli v. 9—14. 10) *carmen 2* inquit etiam in codice *Cluniacensi* v. p. x not. x. 11) soli v. 1—8. 12) *alio loco* (post 14) quo A. 13) solus v. 10. 14) deest v. 4. 15) non iam adsunt v. 97—100. 16) om. v. 20. 17) perierunt v. 3—4 in M^b. 18) perierunt v. 1—4 in M^b. 19) perierunt v. 3—6 in M^b. 20) desunt v. 1—15 et 56sq. 21) desunt v. 1—4. 22) perierunt v. 11—30. 23) *alio loco* (post 29) quo A. 24) v. 1—8 soli. 25) *carmen 39* legitur etiam in cod. *Vind. lat. 3261* (*Endlicher 306*), quod est *apographon Sannazarii*, fol. 26^v (cf. *Ausonius* ed. *Schenkl* p. XXXIV). potuit autem *Sincerus* ex P transcribere, de aliis huius carminis codicibus cf. *Meyer* ad anth. suae *carm. 386.* *Riese* anth. lat. II p. XXXVII. *Zuettalensem Scaligeri* cum nomine *Italiani* nondum inveni. 26) deest iam v. 7. 27) desunt iam v. 1—3. 28) *carmen 62* in L legitur ante 61. 29) desunt v. 7—10, v. 4—6 post 96 supplendi sunt.

83 — — — — —	Ma — — — — —	97 — — — — —	F P Harl.
84 — — — — —	Ma — — — — —	Lips. ¹⁾	
85 — — — — —	Ma — — — — —	98 — — — — —	F P
86 — — — — —	L Ma — — — — —	99 — — — — —	F P
87 — — — — —	L Ma — — — — —	100 — — — — —	F P
88 — — — — —	L Ma — — — — —	101 — — — — —	F ²⁾ P ²⁾
89 — — — — —	L Ma — — — — —	90 — — — — —	Ma — — — — —
		91 — — — — —	Ma — — — — —
		92 — — — — —	Ma — — — — —
		93 — — — — —	Ma — — — — —
		94 — — — — —	Ma — — — — —
		95 — — — — —	Ma — — — — —
		96 — — — — —	Ma — F P

quattuor illos testes *A* et *L* et *M*³⁾ et *PF* unumquemque sui esse iuris satis probat varietas carminum in singulis conservatorum. addendum est illud quod ne *A* quidem qui solus olim plenus fuisse videtur ceterorum fuit fons; deest enim in *A* v. 11, 4 quem habent et *M* et *FP*. fluxisse autem *L* ab *A* adhuc pleno ex paucis illis carminibus quae nunc in utroque leguntur codice (42. 45—48) nec probari nec negari potest. porro cum plane desint vitia duorum testium contra reliquos communia, nihil conicere licet de superiore singulorum affinitate.

at certum est florilegium recentius *Y* non redire ad proprium et ingenuum memoriae rivulum, sed descendere ex Φ , quem fontem codicum *FP* nominavimus. hoc quam luculentissime docet versus praef. 15 eadem in *CTR* qua in *P* (deest *F*) glossa corruptus⁴⁾. nec tamen ex *P* fluxisse putandum est *Y*, quia versus 1, 3, quem habet *T*, deest in *P*. neque *CR* ex *P* originem traxerunt quia omiserunt ut *P* vers. 1, 3, immo in *P* et in *Z*⁵⁾, patre codicum *CR*, idem peccatum erat bis, dumtaxat ut duorum versuum a *Sit* mihi ordinentium prior omitteretur.

hoc igitur erit stemma florilegiorum sat contortum:

de singulis codicibus haec addenda: codex Lipsiensis cum exhibeat carmina 97 et 16 in *Y* non iam extantia, referri debet ad Ξ vel ipsum Φ ; tamen carmen 6 seorsum spectandum, arto enim vinculo iunctum est cum Sangall. 899, neque ad eundem redit fontem unde reliqua in Lipsiensi Eugeniana emanaverunt. iam in Bruxellensi licentissime interpolato⁶⁾ et in reliquis supra enumeratis codicibus non attinet persequi unde quisque originem ducat, quamquam aliqua observari possunt⁷⁾. neque in apparatu retuli de omnibus lectionibus;

1) Harl. et Lips. hoc in carmine affines esse docet mendum commune in v. 97, 11. 2) in *FP* desunt v. 13—16. 3) *M*^a et *M*^b possunt ex eodem exemplari fluxisse, possunt ex diversis; desunt vitia communia in versibus qui utrobique leguntur (carm. 13. 15—18). neque enim ad demonstrandum quidquam valet v. 17, 11. 4) praeterea idem mendum limine 1, 6 legitur in *P* et in *CTR*. quod 3, 3 *PCR* exhibent falsum displicet, *T* recte cum *F* complacet, *T* facillima coniectura potuit verum assequi. 5) *C* non ex *R* esse descriptum comprobatur sincerus carminum ordo in *C* servatus, *R* non ex *C*, recta lectio praef. 16 vereare in *R* servata, corrupta in *C*. 6) tamen Brux. uno loco ubi non adsunt ex ceteris nisi *FP* verum solus tuetur: 5, 16 crede Brux., credet *FP*; ergo ille non redit ad Φ florilegium, sed ad plenius et sincerius exemplar. 7) ex. gr. carmina 6. 2. 7 in *R* non eiusdem fontis esse videntur atque reliqua huius codicis, sed artius iuncta cum eadem trinitate quae in Rotomagensi eiusque legitur asseclis.

elegi si quae ad inlustrandum progressum interpolationis erant usui. solis in carminibus 5 et 97 lectiones et Bruzellensis et Harleiani Lipsiensisque erant referendae quippe quae cum FP ad eundem traditionis gradum redeant.

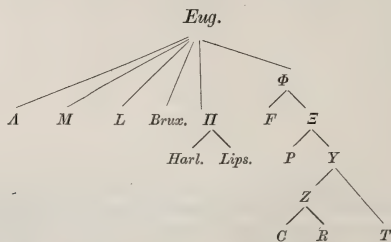
ex singulis carminibus dignum de quo separatim agatur est primum. hoc enim maxime admatum fuisse demonstrant codices permulti iam VIII° et IX° saeculo scripti, quos infra contextum nominavimus. simul tamen gravius aliquid inlustrant hi auctores, hoc scilicet, quam securi tunc temporis fuerint cum nominis et gloriae tum verborum poetae christian¹⁾. eadem fere qua carmen 1 florebant gratia carmina de philomela 31—33, quae Eugeni quin sint, abhinc nemo opinor dubitabit qui et Iuliani testimonium (ad 33, 13) et Albari viderit imitationes. idem Albarus Eugenio vindicat carmen 41 solo codicis L testimonio collectioni redditum.

postremum, antequam proponamus stemma codicum Eugenianorum plenum, referendum erit de aliquibus codicibus antiquioribus. etenim de vetustis Draconti et Eugeni libris Hispanis hae ad nos pervenerunt notitiae:

fuit Oveti a. 882²⁾ Lb Ex diversis opusculis beati eugenii³⁾ item dracontii lb. praeterea Cixila episcopus Legionensis a. 927 donavit monasterio SS. Cosmae et Damiani prope Legionem sito collectionem librorum⁴⁾, inter quos erant liber alcimi et dracontili liber unus, deinde eugenii et marci catonis liber unus, deinde diversos libellos domini eugenii liber unus.

facile est de his codicibus et de libris LAM coniecturas facere, velut sane species aliquid habet concludere M^a et M^b esse vel redire ad codices Cixilanos; at recte iam P. Ewald⁵⁾ monuit quam sit lubricum secundum breves veterum catalogorum indicationes quidquam docere velle. neque video quid talibus coniecturis proficiamus; sat est scire his saeculis adfuisse in monasteriis sine dubio quam maxime iunctis tales codices quales adhuc extare laetamur.

hoc autem, ut finem faciamus disputandi de Eugeni codicibus, stemma in recensendis carminibus rectam lectiones inter se pensitandi docebit rationem:

restat ut pauca quaedam addam de iis carminibus quae quia in codicibus Eugeniis vel affinis traduntur in appendicem recepi.

CARM.
APPENDIX

app. carm. I—XIX extant in M fol. 69 sqq.⁶⁾. non esse Eugeni, cui ne codex quidem adscribit, probant vitia prosodica ab illius arte aliena⁷⁾. id autem ipsum quod in M leguntur mihi sufficit ut credam versus esse datos ad regem aliquem Visigothorum in Hispania, fortasse ad illum Wambam⁸⁾. neque enim ab ipso Alcino compositi sunt

1) vide praecipue ad 1, 2 adnotata. 2) v. Hartel-Loewe bibl. patr. lat. Hisp. I p. 135 Beer, Handschriftenschatz Spaniens p. 376. 3) adscriptum est in catalogo apud Iohannem ass(erunt) h(ab)eri.

4) v. I. E. Diaz-Jiménez, Boletín de la Real Academia de la Historia XX 1892 p. 129, Beer l. l. p. 145.

5) N. A. VI 1881 p. 581sq. 6) v. Hartel-Loewe, bibl. patr. Lat. Hisp. I p. 287. 7) composui in indice

p. 443 gravissima. 8) v. p. XLIII not. 2.

quia habentur in codice Cantabrigiensi Gg 5, 35 (1567)¹⁾ fol. 378—381, quamquam Alcvinus hoc credi voluisse videtur cum in praefatione distichorum sequentium scripserit dactylicis librum quem feci versibus istum²⁾.

app. carm. XX—XXV solo in M servatu similem possunt habere originem quam antecedentia, quamquam vix sunt eiusdem collectionis. carm. autem XX ceteris adeo praecellit suco et vigore sermonis ut qui Eugeni esse dicat ei vix habeas certi quod opponas³⁾.

scholam sapiunt app. carm. XXVI—XXVIII lecta in M; ut XXVII et XXVIII ad Persium sunt formata⁴⁾, ita XXVI redire videtur ad Iuvenal. 3, 27 sq.

item apta exempla praexercitamentorum, quibus qualia in ludis componere tunc temporis soliti sint cognoscas, sunt XXIX—XLVII. sane imperitus fuit librarius M qui talia quasi cimelia ex vetustiore codice depinxit.

carm. XLVIII ut in ipso v. 6 legitur scriptum vel potius insculptum est quattuor post Eugeni obitum annis a. 661⁵⁾.

de carm. app. II alias⁶⁾ deceptus editione interpolata Migni non recte iudicavi. nunc semitam a Traubio monstratam facio viam: est carmen factum cum promulgaretur ea pars legis Visigothorum Reccesvinthianae quae est de nuptiis incestis⁷⁾ vel de coniugiis et adulteriis incestivis⁸⁾ atque propositum picto stemmati cognationis eiusmodi qualia potissimum ex Visigothorum iuris codicibus publicaverunt viri docti⁹⁾. et re vera unum quem ut invenirem mihi contigit carminis codex est qui continet leges Visigothorum Escorialensis M III 2 anni 1188¹⁰⁾. nec tamen quia ad tempora Reccesvinthi referendum est carmen, ideo Eugenio quoque tribuendum: sane coeunt hexametri et disticha ut in versibus de bybliothea (p. 238), ad insunt menda qualia Eugenio tribui non licet¹¹⁾. quamquam si quis propter nomen Eugeni in titulo traditum hoc posuerit: scriptum esse carmen ab ipso episcopo iussu regis, post in renovandis codicibus iuris auctum interpolatumque — haec ponenti ego non oblocuturus sum.

Eugenio videntur ea de causa tributi esse versus carminis L qui sunt omnes Maximiani eleg. 1, 1—6, quod ille carm. 14 de adventu propriae senectutis tam acriter erat conquestus. tamen qui hoc furtum fecit¹²⁾ nobis servavit documentum non inutile ad diiudicandam fidem Maximiani codicum. nempe lectiones duae v. 2 an et pigra non dubitandum quin consensu codicum P p g vindicentur exemplari alicui vetusto quod integriora habebat verba poetae quam in nostris codicibus, etiam in Etonensi feruntur¹³⁾. hoc igitur exemplar ego p. 281 edendo restituere conatus sum.

hymnum LII iam saeculo IX° Eugeni esse credebant, id quod comprobatur et titulus in P et testimonium Hildwini; tamen ars metrica quam acerrime huic arbitrio refragatur.

1) inde edidit Dümmler, Zeitschr. f. d. Altert. 1877 p. 68sqg. cf. Neues Archiv IV p. 135. 2) Dümmler l. l. p. 72 vers. 3. dixi de hac re Neues Archiv XXVI p. 406 not. notandum quod carm. XI deest in C. 3) adest etiam productio brevium vocalium finalium, quam adamat Evg., v. 21 pinnivola, 26 timida. 4) apte demonstrant Persium etiam post Tryphonianum in Hispania lectum esse. 5) cf. Neues Archiv l. l. p. 406. 6) Neues Archiv l. l. p. 407. 7) Mon. Germ. hist. leg. sect. I 1 cod. Euriciani leg. 2 p. 28, 12 Zeumer. 8) lex Visigoth. 3, 5, 1 p. 159 Zeumer. 9) v. Huschke, Iurisprud. Ant.-Justiniana⁵ p. 628sqg. et cf. lex Visigoth. ed. Zeumer p. 171. 10) Hartel-Loeve bibl. patr. Lat. Hisp. I p. 194. 11) abl. forma v. 8, hiatus graecanicus v. 11. 15. 12) scilicet in ipso codice P quem quam maxime interpolatum esse vidimus p. XX. XXI not. 2 XLI not. 5; nam qui cum eo ex vetustiore fonte derivati sunt p et g, servaverunt probum nomen poetae Itali. quamquam quid sibi velint verba in g hos versus maximianus cum eēt p' f' composuit certo explicare nequeo: maxime mihi verisimile est librarium dicere voluisse cum esset praefatus pro cum praefaretur. 13) cf. Arch. f. lat. Lexicogr. 12, 443. tamen cave omnes lectiones P codicis proprias geminas Maximiani esse putes; dignae fide sunt solae eae quas fulciunt p g. librarium autem P ut suam de Eugenio auctore fraudem probabiliorem redderet versus aliquot locis adulteravit inducens v. 1 tardas mortem, 4 nam mors est requies; versus autem 2 fortasse ipse lectione oc fesso deceptus est ut effesso, effesso, novum verbum, recte sibi fingere videretur.

ego autem quaestionem de auctore et tempore hymni aliis solvendam relinquo in his rebus magis versatis.

EPISTVLAE

ne quid deesset ex *Eugenianis* subieci et epistulas duas cum responso *Braulionis* epistulaque *Taionis* ad *Eugenium* data et parva fragmenta, licet hae vix sint editae ab ipso *Eugenio*, illa quo in opere locum habuerint non constet.

traditae sunt epistolae I et II in corpore epistularum *Braulionis*, servato nobis L codice *Legionensi* 22 (nunc 21), de quo p. XL egimus, fol. 71—74. inde edidit *Manuel Risco*, *España sagrada*, tom. XXX p. 328—395 (a quo pendet *Migne* 80, 649 sqq.). *Eugeni* epistolam et *Braulionis* ad eum datam composuit *Lorenzana* (ss. *Patrum Toletanorum* opera, I 80 sqq. inde *Migne* 87, 411). ego ipsum codicem conlatum habeo a R. Beer, ab eodem apographon eius saec. XVIII, codicem *Escorialensem* monasterii S. Laurentii J II 10 (*Hartel-Loewe* I 83) fol. 50^a sqq.

III epistula *Eugeni* ad *Protasium* servata est in codice clarissimo eiusdem monasterii E *Escorialensis* d I 1, anni 992 (*Ewald*, N. A. VI 236 sqq. *Hartel-Loewe* I 43), in quaternione saeculo fere ceteris recentiore (fol. 230—235). *Peipero* contulerat Beer, mihi iterum H. Plenkens. apographon huius codicis saec. XVII est cod. Matr. C 81 (*Hartel-Loewe* M I 395), epistula legitur fol. 141^r. et ipsum contulerunt et Beer et Plenkens.

Baluzius

epistulam quartam *Taionis* ad *Eugenium* edidit primus ut videtur *Stephanus Baluze* (*Miscell.* IV Paris 1683, 397 sqq.), inde *Risco*, *España Sagrada* XXXI 166, inde multis cum erratis *Lorenzana* l. l. p. 90 (*Migne* 80, 723. 87, 413). hodie unus tantum antiquior M codex eam servasse videtur, codex saec. XII vel XIII academiae realis historiae *Matritensis*, ex eorum ordine qui olim *Sancti Aemiliani* in *Cogolla* fuerint primus (*Hartel-Loewe* I p. 482 cf. etiam Beer, *Handschriftenschätze Spaniens* p. 120); hunc mihi partim contulit partim descripsit H. Plenkens.

T extat tamen alterius vetusti codicis apographon inter *Pereziana* in cod. nunc *Tolentino* bybl. capitul. 27. 24 (*Ewald*, N. A. VI 362), ubi *Taionis* epistula legitur f. 130 'ex codice *Toletano*'; mihi contulit P. Reichert O. P. haec tria testimonia, *Baluzius* MT, duplicem nobis aperiunt memoriae fontem, alterum in quo epistula iuncta vel praemissa erat moralibus in *Hiob* S. Gregori Magni, de quo in ea maxime agitur, alterum ubi epistula locum habebat in maiore sanctorum vel regum Hispanorum epistulario. huius generis est T (v. *Ewald* l. l.), illius M et *Baluzi* archetypon. *Baluzius* ipse in elencho operum tomo IV *miscellaneorum* recensitorum refert se hanc epistolam hausisse 'ex veteri codice MS. illustrissimi Archiepiscopi *Bituricensis*' et testatur post descriptam epistolam (p. 402) infuisse in codice praeterea epistolam S. Gregori ad *Leandrum* Episcopum *Hispalensem*, deinde prologum super capitula moralium beati Gregori. quem ordinem rerum si comparaveris cum descriptione *Matritensis* data ab *Loewio*, statim perspicies *Baluzianum* et M eiusdem esse stirpis proxime cognatos. cum autem capitulorum numerum in *Baluziano* se addidisse in sequentibus (p. 403) testetur 'Henrici secundi imperatoris tempore *Rainerius Aretinae* ecclesiae canonicus presbyter' nec desint iuxta plurimos consensus inter *Baluzium*¹⁾ et M certae discrepantiae (v. p. 289, 3. 36), *Baluzianus* atque M non idem est codex, sed ex his duobus testibus nobis restituenda erit fides vetustioris codicis talis qualis fuisse videtur nunc laceratus academ. real. hist. inter *Aemilianos* cod. 2 (saec. X), v. *Hartel-Loewe* I p. 483. — T autem plane alius generis esse, et conspectus variarum lectionum aperte demonstrat, velut videndi p. 289, 6. 18. 25.

INDICES

de variis quos addidi indicibus, opere taedioso sed ut spero utili doctis, vix est quod pluribus disseram. tamen libens merito profiteor *Barvinski* *Rossergi* *Westhofi* libellis

1) harum rerum peritis vix opus erit exponere, inter lectiones a me cum nomine *Baluzi* ex eius editione relatas praeter lectiones codicis vetusti non paucas esse ipsius *Baluzi* emendationes tacite contra fidem codicis conlati textui inmissas.

in indicibus verborum et grammatico meas curas haud raro auctas vel spectatas esse. solo de indice orthographico adiciendum aliquid. composui non solum ut apparatus criticum exonerarem adnotationibus ad constituenda verba fere inutilibus, sed etiam ut pro parte virili aliquantum conferrem ad cognoscendam historiam rei orthographicae latinae, quam tum demum certis in permultis quaestionibus fundamentis nixuram esse constat cum vel posteriorum saeculorum usus et ratio scribendi diligentius erunt explorata. simul aptis locis adnotavi si quid ex re orthographica abstrusius de origine et parentatu codicum cognosci poterat.

iamque satis praefatum esse arbitror ut qui hoc libro ante hos septem annos coepto et saepius ob alia negotia relicto nec derelicto usuri sunt quid secutus quidque consecutus sim iudicare valeant. nec tamen decet silere qui opus aut suaserint aut iuverint. **BVECHELERVS** igitur, ad quem redire libri initia grato animo libens profiteor, illum quem olim Monumentis Germaniae se praestitutum ipse promiserat ut edendum susciperem **Merobaudem** me hortatus **MOMMSEN**, cuius sideris lucem nunc extinctam omnes lugeamus et lugebimus, persuasit ut a me oblatum acciperet probaretque. accidit autem ut tunc ipsum praefectura auctorum antiquissimorum a **Mommseo** transferretur ad **LYDOVICVM TRAVBE**, qui re diutius et varias in partes deliberata mecum rationem voluminis **XIV** ita constituit partitusque est ut ego **Merobaudem Dracontium Eugenium**, ipse anthologiam quam dicere consuevimus **Salmasianam** minoraque **Afrorum Hispanorumque eiusdem aevi** carmina curaret. quod consilium num aliquando solidum perpetretur incertum reddidere res et fata societatis; certe **Traubius** priorem partem operis communiter suscepti nunquam auxilio et auctoritate sua denudavit: consiliando, admonendo, dissuadendo corrigendo, intercedendo nunquam fessus aut satiatas librum nascentem et auctorem non tam ex officio quam amico animo et aluit et promovit. iam in congerenda materia non me reliquit societas Monumentorum: **DYEMMLERO** cl. m. praeside procuratum est ut ipse bybliothecas **Helvetiae Italiaeque** adirem. atque etiam bybliothecarum praesides ea liberalitate erga me uti voluerunt qua maxima de litteris merita sibi parare huius ordinis decus et praesidium est: nomino praefectos et amanuenses bybliothecarum **BAMBERGENSIS BERNENSIS BRUXELLENSIS MEDIOLANENSIS MONACENSIS NEAPOLITANAE SANGALLENSIS VATICANAE VERONENSIS VINDOBONENSIS**; inprimis autem hoc loco mihi gratiae agenda sunt patribus **Bollandianis** qui suis thesauris quam liberalissime mihi ut uter per aliquot menses permiserint. in edendis et tractandis poetarum verbis **Buechelero** et **Traubio** qui indefessa opera me comitati sunt **SKVTSCHIVS** accessit et multa egregie monuit praecipueque **Catulli** et **Persi** vestigia in his carminibus detexit. partem libri, satisfactionem scilicet et **Romulea**, etiam **LEO** percurrit antequam absolveretur cum magno rei et editoris fructu ut in tanto viro non opus esset confirmari. proverbis **Eugenianis** suam ut regis in hac provincia denegare operam noluit **CRVSIVS**.

iam prodeat liber **TRAVBIO** dedicandus si per leges societatis licuisset.

Monaci a. d. VII. kal. Sept. a. 1904.

FR. VOLLMER.

PRAEFATIONIS SUMMARIVM

p. I: De Merobaudis codice editionibusque.

p. V: De Draconti carminibus codicibus editionibus

p. V: de carminum temporibus p. VIII: lectores imitatores p. X: codices p. XI: laud. dei B p. XII: C p. XIV: A p. XVII: Eug. hex. p. XXII: G
p. XXIV: conspectus p. XXVIII: satisf. V D p. XXX: Romul. N p. XXXII: V
p. XXXIII: Orest. B A p. XXXV: floril.

p. XXXVIII: De Eugeni codicibus

p. XXXVIII: MA p. XL: LFP p. XLI: CRT p. XLII: Lips. Bruz.
p. XLIII: imitatores p. XLVI: carminum appendix p. XLVIII: epistulae.

CODICES TRACTATI

	<i>pag.</i>		<i>pag.</i>
<i>Bambergensis B II 10</i>	XIV	<i>Matritensis C 81</i>	XLVIII
<i>Bernensis 36</i>	XLII	<i>Real acad. Cog. 1</i>	XLVIII
45	XXXIII	<i>Mediol. Ambros. O 74 sup.</i>	XXXIII
<i>Berolinensis Phill. 1732</i>	XLII	<i>Monac. lat. 18628</i>	XLII
1824	XII	<i>Neapolit. bybl. nat. IV E 48</i>	XXX
<i>Dietz. B. Sant. 60</i>	XXXV	<i>Paris. lat. 2832</i>	XX
<i>Bruzellensis 8860—8867</i>	XLII	7540	XLI
10723	XI	8071	XLI
<i>Buscheim (Traube)</i>	XXXV	8093	XIX. XXII. XL
<i>Cantabrig. Gg 5, 35 (1567)</i>	XLVII	8321	XXII not. 2
<i>Darmstadensis 3303</i>	XXIX	14758	XXII
<i>Escorial. d I 1</i>	XLVIII	<i>Mazarine 512</i>	XLII
<i>J II 10</i>	XLVIII	<i>Sangall. 908</i>	I
<i>M III 2</i>	XLVII	<i>Toletan. capit. 27, 24</i>	XLVIII
<i>Harleianus 2745</i>	XXXV	<i>Trevirensis 1464</i>	XLII
3685	XLII	<i>Vatican. lat. 3583</i>	XII
<i>Laudun. 279</i>	XXI	5884	XII
273	XXI	<i>Reg. 1267</i>	XXVIII
<i>Legion. catedr. frg. 8</i>	XXXVIII	2078	XLI
21 (22)	XL. XLVIII	<i>Vrb. 352</i>	XII
<i>Leidensis Bon. Vulc. 48</i>	XXXV	<i>Veron. capit. CLVIII (155)</i>	XXXII
<i>Lipsiensis bybl. senat. XLVIII</i>	XLII	<i>Vindobon. lat. 3261</i>	XLIV not. 25
<i>Matritensis Tol. 14, 22</i>	XVIII	<i>Vratislav. Rhed. 59</i>	XII
XXXVIII. XLVI. XLVII		<i>Zwettlensis 70</i>	XLIII

FL · MEROBAVDIS

QVAE SVPERSVNT

CARMINA I—IV

PANEGYRICVS PROSARIVS IN II CONSVLATVM AETHI

PANEGYRICVS POETICVS IN III CONSVLATVM AETHI

DE CHRISTO CARMEN

FRAGMENTVM

Codicis S. Galli 908 folia palimpsesta 255—262 et 267—274

(CARMINA)

(I)

desunt aliquot versus paginae et carminis

Codex p. 260

mediocriter

legitur

incumbit foribus pictae Concordia mensae
 purpureique sacer sexus uterque laris,
 aeternas ubi festa dapes convivia gestant
 purpureisque nitent regia fulcra toris.
 5 ipse micans tecti medium cum coniuge princ(eps)
 lucida ceu s(u)mmi possidet astra poli,
 terrarum veneranda salus: pro praeside n(ostro)
 amissas subito flet novus exul opes;
 cui natura dedit, victoria reddidit orbem
 10 claraque longinquos praebuit aula toro(s).
 hic ubi sacra parens placidi petit oscula na(t)i,
 Castalium credas cum genetrice deum;
 cum soror adsisit, nitidae candentia Luna(e)
 sidera fraterna luce micare putes;
 15 si coniux aderit, dicas Nereia Pelei
 Haemonio Thetidos foedera iuncta toro.
 hac etiam de prole licet sperare nepotem,
 cui Larisa suum conferat una virum.
 en nova iam suboles, quae vix modo missa sub (auras
 20 mystica iam tenero pectore sacra gerit,
 vagitu confessa deum; sentire putare(s),
 mollia sic tremulo moverat ora sono.
 o felix, uno geminam cui tempore vitam ***

VARIA LECTIO supplementa sunt Niebuhrü nisi contra dicerem [I] 1 concordia 5 e litterae
 in princeps cernitur pars sinistra 6 ceu exesae quidem litterae, at certae videntur; non praesto su in
 summi. Niebuhr dubitabat de c et u in ceu et de u in summi 7 o prioris in nostro sinister ductus adest
 11 placida t in nati vidi cornu sinistrum 13 e in lunae adest pars hemicycli 15 dicas omisum,
 super nereia adscriptum peliæinoniô, deinde aemonio parvis litteris ante tethidos (sic codex) in v. 16
 suppletum est 21 uagium punctum super m non vidi membrana exesa in fine imitatur ductum s litterae

NOTAE carmina I et II non possunt esse anni prioris quam p. Chr. 439, cum agatur de baptismo
 Placidiae secundae Valentiniani filiae; duxit autem uxorem imperator anno 437 1 falsus est Heimsoeth
 p. 532 cum dicit 'describitur . . . primum cenatio. vela foribus praetenta ornat imperatoriae familiae una
 enantis imago'; immo describitur utroque carmine baptismus sollemnis qui habetur in triclino palatii
 Ravennatis scilicet, cuius nymphaeum aliquod appositis cervis (II 6 sq.) mutatum erat in baptisterium.
 cuius mensae i. triclino, pictae scil. marmoribus, in larario positi erant sexus uterque i. genius et tutela
 domus Augustae cum Concordia 2 sexus uterque Claud. 1, 201 (22, 360 Dracont. saepe) 4 Claud.
 10, 151 purpureis . . . toris 5 coniuge Licia Eudocia Theodosii II filia 8 exul Iohannes
 tyrannus (423—5) flet amissum regnum quod ante flevit Valentinianus. poetae verba non apte concinunt
 cum testimoniis aliorum (Mommsen, Hermes 36, 1901, 519), quibus Iohannes Ravenna capta esse necatus
 traditur 10 longinquos Byzantio petitos 11 sacra parens Galla Placidia Theodosii I filia placidi
 ludit in nomine principis Flavi Placidi Valentiniani 13 soror Honoria, quae propter stuprum palatio
 expulsa est a. 434 (Marcell. chron. min. II p. 79), ergo tunc in gratiam iam redierat. probantur igitur
 hoc versu ea quae Mommsen (Hermes 36, 527. 2) ponit de duabus annotationis Marcellinianae partibus
 falso conglutinatis 17 prole Eudocia filia Valentiniani maiore, post Hunerici uxore etiam non
 bene continuat comparisonem cum Peleo Thetideque; coniungit matri sorori coniugi filiae nepotem.
 dictionem corrupti fortasse ut offerret clausulam Catulli 64, 379 sperare nepotes, quae et ipsa est de Achille
 19 nova iam suboles Placidia post uxor Olybrii 23 geminam carnalem partu, spiritalem baptismo

p. 259
bene legitur

deest carminis primi unus, vix tres versus.

(II)

unum distichon deesse videtur

- aul)a uiret pulchram domini sortita iuventam
i)psaque primaevo lumine tecta nitent,
qu)ae Phoebi flammata rotis et principis ostro
aetheris ac terrae sidera mixta tenent.
5 m)armoreos rigat unda lacus fictasque metallis
cornigeras rapido proluit amne feras
...)aque festinis onerat crystallas fluentis:
gemma vehit laticem, quae fuit ante latex.
.)mina celsa tenet socia cum coniuge princeps,
10 c)uius sacra petit pignora mundus ovans.
mi)ra fides! optare licet, qui sceptras capessant,
n)ec numerum regum poscere vota timent
et) dominos secura sui de stemmate regni
c)ontinuat proprios dum creat aula novos.

(III)

... DIAR

- ex)plicat aestivas ramis errantibus umbras
f)rigoris arcani silva referta gelu
nec) commune sibi tempus permittit et anno
pr)ivatamque hiemem frondea tecta tenent.
5 int)ertonsa comas Spartani marmoris instar
por)rigit excisum bubus amoena latus,
qua)m nec Achaemeniae possent penetrare sagittae ***

[II] 1 in initio ante a superest inferius cornu litterae, quae non erat u, potest fuisse c, vix r, maxime probabile fuisse l silu)a Niebuhr, aul)a ego 3 foebi 4 a in initio dimidiata 5 et 6 a et c prima- rum adsunt partes tantum at certae 7 aq' non baq' in initio codex, etiam a plane erosa tur)baque Niebuhr, albaque Heinrich; possis alia velut claraque curvaque pigraque, vix lymphaque 8 g primae non cernuntur nisi cornua dextra 9 proxima ante mina non fuit l; ergo pravum est cul)mina Niebuhr; puto limina 12 n primae cornu adest inferius 13 sic) Niebuhr, et) ego

[III] post II 14 vacui sunt duo versus in codice miniatis olim litteris expleti; quid in priore infuerit nescimus (facilis est de numero coniectura), in altero sibi legere visus est Niebuhr RIDIARIS VIRI INL. FAVSTI, ex quibus Bücheler vidit DIAR, ego nihil. nisi umbrae luserunt Niebuhrum, potest fuisse Anicius Acilius Glabrio Faustus, cos. a. 438 (Mommmsen chron. min. III 530). titulus carminis vide ne fuerit In vel De viridiariis 1 implicat H. Schenkl ad Calp. 1, 12 non recte 3 c litterae in nec paene cornua apparent 4 ante i cauda litterae r agnoscitur 5 ante e cernuntur cornua litterae deperditae, quae non fuit p nec b, potuit c vel t intertonsas Bücheler, quod verum puto, licet alibi non legatur

[II] novum esse carmen, non idem cum I, licet de eodem agatur festo, clare docent versus I 5 sq. et II 9 inter se comparati 1 domini Augusti, cuius iuventa est flia 2 primaevo quasi et ipsa revirescentia Lucil. frag. 1 B. aetheris et terrae, similia saepe. 6 cervos in baptisterio ponebant memores psalm. 41, 2. cf. imprimis Anth. lat. 378, 14 et formam cervi gremium perduxit aquarum i. finxit cervum per aquas euntem. picti extant similes cervi de fonte bibentes in sepulcrario Gallae Placidiae Ravennae 8 cf. Plin. nat. 37, 23 Sen. nat. 3, 25, 12 Claud. c. min. 33—39, maxime 34, 2 Sidon. carm. 11, 94 sqq. 11 optare licet propter pacem restitutam et virtutes principis Claud. 5, 295 sceptrumque capessere fervet

[III] 1 Calpurn. buc. 1, 12 ramis errantibus implicat umbras aquis fagus 4 Verg. georg. 4, 61 frondea ... tecta 5 Spartani nimirum viridis 7 Prop. 2, 13, 1 non tot Achaemeniis armantur Bactra sagittis

desunt quattuor, vix sex versus

8 . . . M)arti iunxit amica Venus.

p. 256
bene legitur;
initia versuum
adsunt p. 273

(IV)

Annus panditur ecce iam secundus
et festum puero diem reducit,
quo vitalibus inchoatus auris
infusi bibit aetheris vigorem.

- 5 omnes nunc Latiae favete Musae,
omnes nunc Latiae virete silvae;
vernent limina laureisque sertis
inserpant hederae vagante nexu;
exultet placido tumore Thybris
10 et nulla rutilus nec asper unda
hibernis vada molliat serenis.
laxet pectora bellicosa ductor
(est dignus rude) lacteamque prolem
nodosis ferus ambiat lacertis;
15 adsit cum socio parente coniunx,
coniunx non levibus canenda musis,
heroum suboles, propago regum;
cuius gloria feminam su(p)erstat;
quae non ut Thetis anxium pavorem
20 secretis Stygos abluit sub undis
et natum trepidis anhela curis
contra fata deum metusque leti . . .

[III] 8 forfice dimidiatus; adsunt vestigia inferiora litterarum arti iunx, totae sequentes sequitur inter
III 8 et IV 1 unus versiculus vacuus, in quo minui vestigia cernuntur, nil legitur versuum IV 1—22 tertiae
quartaque litterae latent fere hodie in ipsa foliorum plicatura; si quae cernuntur probant Niebuhrum recte
rethulisse 9 tybris 13 et dignus, correxi 17 rerum 18 p iam perit, vidit Niebuhr

[III] in fine carminis silva laudata erat comparata cum illo luco, (qua thalamos M)arti iunxit
amica Venus, cf. ex. gr. Anth. 253, 33 sqq.

[IV] Aetii, qui brevi post obsidium apud Hunnos Carpilionis factus est gener (Frigeridus ap. Greg.
Tur. 2, 8), ex uxore nobili (v. 17 Sidon. c. 5, 204) Germana, at christiana (Greg. Tur. 2, 7) duo fuerunt
filii, maior Carpilio, a. 425 Hunnis obses datus (Prisc. frg. 8 p. 296, 31 Dind. Cassiod. var. 1, 4, 11),
minor Gaudentius (Sidon. c. 5, 205), anno 455 cum filiabus Valentiniani a Genseric Carthaginem raptus
(Hydat. chron. II p. 28, 167). dubium non est quin carmen Merobaudis sit de minoris festo secundo
natalicio, quem probabile est natum circa a. 440, ut carmen factum putes hieme (v. 11) a. 440 vel 441.
puer natus erat Romae (v. 38); ubi die festo pater ipse aderat (v. 12 sqq.) totum carmen ad exem-
plum genethiaci Lucani (Stat. silv. 2, 7) compositum est, a quo Merobaudes etiam metrum huic materiae
inutilitatem mutuatus est 4 Stat. silv. 2, 7, 4 pendens bibit ungulae liquorem. cf. Claud. 20, 498
nihil aetherii sparsit per membra vigoris 5 Stat. l. 1. 20 vestra est ista dies, favete Musae
6 Stat. 13 et plus Aoniae virete silvae 7 sqq. cf. Stat. 10 sqq. 8 Stat. silv. 5, 3, 8 hederis
inrepere taxum. Claud. 35, 111 hic hederae serpunt. Sidon. epist. 8, 11 vers. 6 succingant hederae
expeditores

p. 255
*minus facile
 legitur*

desunt 4 fere versus

primaevos pueri rec(entis) art(us)
 plenis numine fontibus rigavit,
 25 qua puri deus arbiter lavacri
 arcana laticum receptus unda
 pellit crimina nec sinit fuisse
 et vitam novat obruitque poenam.
 his te primitiis, puer, sacratum
 30 excepit gremio micante Roma
 et nudi lateris recincta vestem,
 quae bellis procul omnibus patebat,
 nutricem tibi praebuit papillam.
 felix distulit addulitque partum
 35 Lucinae mora: praestitit morari,
 ut spebus timidus diu negatus
 et civis dominae futurus Vrbi
 natalem tibi regiam Quirini
 et primas Latii domos videres,
 40 proles Martia Martios penates,
 hoc iam clarior inclyto parente,
 quod vix puberibus pater sub annis
 obiectus Geticis puer catervis,
 bellorum mora, foederis sequester,
 45 intentas Latio faces removit
 ac mundi pretium fuit parentis.

23 *finis dimidiatus; Niebuhr vidit rec . . . s art; 'c et s vestigia maxime dubia' Bücheler; ego non praesto*
nisi r art 40 *prohs, at i in e correcta* 41 *hic* *inclyto sic* 46 *potest ultimus car-*
minis fuisse versus

29 sqq. *cf. Stat. 36 sqq. et Claud. 1, 87 sqq.* 36 *Catull. 2, 13 diu negatam. Stat. silv. 4, 3, 11*
 42 *Frigeridus apud Greg. Tur. Franc. 2, 8 tribus annis (405—7?) Alarici obsessus, mox Chunorum.*
cf. Merob. paneg. II 127 sqq. 43 *Claud. 3, 316 Geticas catervas* 44 *Lucan. 1, 100*
Crassus erat belli medius mora 46 *Merob. paneg. II 130 mundi pretium fuit*

(PANEGYRICVS I)

desunt aliquot paginae codicis et p. 274 fere 4 versus

frg. I A

.... fort)una tua potius quam a na(tura ...
 nihil quod cupias latere deprehendi (potest; de-
 nique omnia agis ut qui scias in conspe(ctu et iudi-
 cio omnium esse quod gesseris.

- 5 Lateant ergo hi quos deprehendi pudet(— nec enim
 bonae conversationis est nimis pet(ere secre-
 tum — et tamen mali frustra arbitros f(ugiunt;
 quid enim eis prodest non habere co(nscios, qui
 habent conscientiam? veniant sane ad (nos qui vo-
 10 lunt arbitri, quam volunt severi iudic(es morum
 atque virtutum nec tantum Catones nost(ri sed et pe-
 regrina Lacedaemoniorum et Athen(iensium
 nomina: nullum profecto tempus, null(um diem,
 nullam denique horam in actibus tuis quam (non admi-
 15 rentur invenient. tibi enim cubil(e nuda ru-
 pes aut tenue velamen in caespite, nox (in vigiliis,
 dies in laboribus, iniuria iam pro volunta(te, lorica
 non tam munimen quam vestimentum, (.
 non adparatus sed conversatio, postre(mo
 20 qui aliis procinctus, tibi usus est.

Nec immerito te ita communem alacrit(ati ac la-
 bori, labori ac potestati natura forma(vit
 orecium gra(uares la . oran . ra
 proximitas tua i velocitatem tuam

p. 274

*satis difficilis**lectu;**in finibus desunt
fere 6—8 litterae*

1 una tua p us quam ana legit Niebuhr in versu omnino dimidiato, ego inter p et us praesto oti
 nisi quod t litterae caput non conspiciunt. porro ana litterarum reliquiae sunt in membrana, sequitur i vel
 similis litterae hasta inferior, deinde vestigium semicirculi qualis convenit o vel u litterae et unum punctum
 litterae plane incertae sic supplebat Heimsoeth: et quamquam in excelso loco versaris, quem bellica fort)una
 tua potius quam a na(tura tenes), nihil egs. 4 post gesseris versus reliquum vacuum, deinde 5 La cum
 ex96et ut N 21 5 hu t ultimae non extat nisi hastae obliquae superioris dimidium sinistrum (etenim
 Niebuhr, nec enim vel nec iam Heinrich 6 pet(re conspec)tum Niebuhr, secretum ego, cf. Phaedr. 4, 25, 6
 e post pet apparet particula sinistra 8 co(nscios cum) Niebuhr, qui Heinrich 9 post ad sequitur
 nuda hasta recta, neque igitur tui t (ad (te quos vo)lunt Niebuhr), sed n vel r vel ipsa i; nos qui ego, viz
 ius vel rem 11 adq- t ultima ut v. 5 et inserui Niebuhrianis 12 lacedaemoniorum 13 ultimae
 1 i. alterius non adest nisi pars sinistra 14 m superest solus ductus primus 15 ante tibi spatium vacuum
 2 fere litterarum ciuil i. ciuil corr. in cubil sic codex caua ru)pes Niebuhr, durum rupes Heinrich, nuda ego
 16 x ultimae non apparet nisi sinistrum cornu superius, idem valet de a ultima v. 17 (in consiliis) Hein-
 rich 18 non ausus sum dare munimen quam vestimen, tum (convivium) (cena) Niebuhr, (tum cena) ego
 19 post postremo addidit Heinrich gladii, Bücheler belli, ego gravis 20 post est versus vacat ut v. 4
 22 post forma vidi u dimidiat 23 sq. quas dedi legit Niebuhr, ego mihi deprendere visus sum has
 orec . . umgrauares la . oran . ra
 pro . im . tas . . aturvelocitatem tuam . . q
 o prima v. 23 potest fuisse u post la non fuit b sola 24 u in atur non certa

hunc pedestrem panegyricum Niebuhr cum putaret esse praefationem alterius poetici, in qua re eum
 graviter errasse in praefatione demonstravi, utrumque retulit ad III Aetii consulatum anno 446, cuius
 sane est poeticus. ad prior ego non dubito quin spectet ad II potius Aetii consulatum a. 437. similis
 enim est veri de statua sua (frg. II A 2) dedicata a. 435 poetam verba fecisse a. 437 quam 446, deinde
 quae II A 22 et II B 10 ut modo gesta narrantur, videntur esse victoriae de Gothis in Gallia relatae
 a. 436 (v. notas). nec neglegendum est frg. II A 1 respicere carmen prius (a. 432?) in Actium dictum (v.
 ad frg. II A 2) veri partem divinabat Mommsen, Herm. 36, 516, 5 15 Ann. 22, 4, 6 non saxum
 erat ut antehac armato cubile 17 iniuria molestiae vitae militaris

desunt fere 4 versus

p. 273

facilis lectus;
in initis desunt
fere 6-8 litterae

frg. I B

..... na tentorio in aequum q gu.
 tentorium ducit. tunc si quid a bellis
 vacat, a)ut situs urbium aut angustias montium
 aut vasta) camporum aut fluminum transitus aut
 5 viarum) spatia metiris atque ibi quis pediti, quis
 equiti) accommodatior locus, quis excursui
 aptior, qu)is receptui tutior, quis stationi uberi-
 or, explo)ras. ita ad bellum proficit etiam ipsa in-
 tercaped)o bellorum. iam vero praeter Mar-
 10 tias laud)es cuius tanta in consiliis alacritas, in
 iudici)is severitas, in conloquiis mansuetu-
 do, in vultu aequalitas, in ira brevitatis, in amore
 diurnitas? o fortunatissimum orationis
 meae te)mpus: vera me dicere omnes fatentur,
 15 queruntu)r hactenus me de actibus tuis aliquanta
 omisisse). et quidem multum dicturo obest igno-
 rantia; d)ebet nosse quem loquitur. nec sola
 illa de v)iris fortibus praedicanda sunt quae pu-
 blica fa)ma denuntiat. nam et cum victoria per-
 20)tum, designatur hoc nomine quidquid
 contuli)t favens fortuna bellorum: non tamen
 sic audie)ntum impleat animos, ut si ipsa itinera
 atque moli)mina et imago certaminum et vulnera
 et exiti)a et hostili caede pulvis eruentatus ***

de 1 non bene rettulit Niebuhr, qui dedit a tentorio .. ac quamq; Bücheler et ego
 vidimus plura, quae supra indicavi, licet plenae non adsint nisi a tentorio, ceterae omnes dimidiatae vel decimae
 usque ad pedes; porro ante na sunt vestigia duarum quales 10 vel tu, post u paenultimum punctum tantum
 superest, potest fuisse s 2 t prima lacera sed certa post ducit spatium 4 aut plana) Niebuhr,
 vasta ego 7 planior Heimsoeth 8 r primae non adest nisi cauda dextima 9 in(terminatio)
 Niebuhr, in(tercaped)o ego post bellorum spatium Mar(tios labor)es Niebuhr, Mar(tias laud)es Heinrich
 11 ante is foramen marginis, cuius oram facit i non plena, quae potest et u fuisse et n salubritas i. corr.
 in seuentas licet l deletae non viderim signum 12 ante u reliquiae t litterae 13 in(eund)itas manult
 Skutsch ob clausulam 15 ante r fuit u rel a 15/16 testantur et dixisse) Heinrich, Niebuhr nihil,
 queruntu)r et omisisse) ego 16 ante et membranae fenestra qualis convenit in o vel e 17 ante ebet
 adest vestigium hemicyclii quale in o vel d nolui interserere qui 20 non explevit Niebuhr, per(hibetur
 vel per(fertur tan)tum Heinrich, per(sonat, lae)tum ego, licet malim tale per(sonat sena)tum, quod spatio longius
 videtur 21 contuleri)t Niebuhr 22 ante ntum adesse videtur e, certe non fuit a monume)ntum
 Niebuhr, sic audie)ntum ego impleat sic codex neque ego vidi correctionem, qua Niebuhr implet restitutum
 esse dicit 23 atq. ag)mina Niebuhr 24 et proel)i)a Niebuhr languide in fine supple tale paene
 oculis subiciantur.

5 cf. Stat. silv. 5, 2, 41 Bolanus iter praenosse timendum, Bolanus tutis iuga quaerere commoda
 castris, metiri Bolanus agros, aperire malignas torrentum nemorumque moras. Pacat. paneg. Theod. 10
 ne tum quidem . . . remisisti quin omnium castrensiu munera primus aut cum primis
 obires: stare pro signis, excubias sorte agere, vallum ferre, locum bello antecapere, speculatum egredi,
 castra metari eqs. 13 cf. Cassiod. orat. p. 475, 18 o me beate superatum: video relationem meam
 per augmenta transcendendi, cui putabam posse vix credi 16 multum iunge cum obest; debet scil.
 dicturus.

*desunt fere 4 versus**p. 270
bene legitur*

frg. II A

lentem in collegium togae senatus adscivit,
 pro his me laudibus tuis Roma cum principe vic-
 turo aere formavit, pro his denique nuper ad ho-
 noris maximi nomen ille nascenti soli prox(i-
 5 mus imperator evexit. intellexit enim, qua fide eius pr(ae-
 sentis gesta memorarem, qui de absentis
 meritis non tacerem. iam considera, ductor
 invicte, quanta tibi haec agenti praemia deb(e-
 antur, pro quibus mihi tanta sunt conlata refe-
 10 renti. tibi quidem nullum commune praemi-
 um nec par ceteris honor aut laus aliqua usit(a-
 ta referenda est. habes tamen praemiatrice(m
 conscientiam tuam: etenim recte factorum
 summus fructus est fecisse nec ullum virtu-
 15 tum pretium dignum ipsis extra ipsas est. ergo
 vel ego vel alii qui in hac dicendi professione
 sunt, quotiens de actibus tuis aliqua disserimus,
 aut ingenia nostra exercemus aut vota ceter(orum:
 tu tibi inniteris, ad te respicis nec ullum quod
 20 imitari velis exemplar extra te quaeris; et ta-
 men nulla regio, nullus locus, nulla denique lin-
 gua laudibus tuis vacua est. euntes in Thracia(m
 triumphum, qui consiliis tuis intra Hispanias(. .

3 o in fine via dimidiata adest 5 intellexit omissum in contextu superadditum erat enim vocabulo;
legit Niebuhr; ego vestigia, non litteras agnovi 8 tibi a haec 10 prēmi post renti punctum et
spatium 12 e ultima non adest nisi vestigium 14. 15 u et o ultimarum cernuntur vestigia
 18 r ultima lacera 20 ēstra a ultima erosa at certa 23 triumphum hispanias sic clare; sequitur
*vestigium superius unius litterae, quam quae sequebatur erat a vel g ut cuius litterae sinistrae deliciolae
 appareant infra versum*

1 antecessisse colon incipiens a verbis pro his me laudibus tuis probat illud denique in v. 3
 a castris aetate remotum nec armis patriae prodesse iam va)lentem Heimsoeth quod de adlectione in
 senatum refert, non pugnat cum honore in statua memorato v(ir) s(pectabilis) com(es) s(acri) c(onsistorii),
 cum hoc tempore senatorii locum habeant medium inter clarissimos et spectabiles, v. Hirschfeld, Sitz.
 Ber. Berl. Akad. 1901 XXV p. 600, 4 2 verba in statua imago aere formata . . . quod huic . . .
 cum augustissimis Roma principibus . . . in foro Vlpio detulerunt. cum tamen elogii verba generaliter
 concepta sint, hic discimus statuum decretam esse propter carmen in Aetium factum, de quo v. p. 20
 3 honoris maximi nomen cave de consulatu intellegas; nam cum nomen Merobaudis non sit in fastis
 neque his temporibus de suffecto cogitare liceat, quamquam consulatus alter datur ab imperatore orientis
 (Mommson chron. min. III p. 498), consulem nuntiatum poetam negandum est, nisi forte ponis eum
 latere sub Fl. Senatore a. 436 a Theodosio nuntiato. quae cum ita sint ego arbitror Merobaudem a
 Theodosio (eum enim certe spectat v. 4) inter patricios fuisse adlectum, de qua dignitate nunc v. Hirschfeld
 l. I, p. 594 6 absentis v. p. 20 14 Claud. 17, 1 ipsa quidem virtus pretium sibi . . . nil opis
 externae cupiens, nil indiga laudis 23 suppl. ex. gr. Galliasque partus est, comperimus. agi vide-
 tur de soluta a. 436 per Litorium comitem (consiliis, non actibus tuis) obsidione Narbonensis oppidi, de
 qua vide Prosp. chron. I p. 475, 1324 Hydat. chron. II p. 23, 116. Merobaudes cum suis haec facta iam
 in itinere audisse videtur, ipsius Aetii victoriam ad montem Colubrarium (frg. II B 315) tum demum cum
 Salonas advenisset. Aetium interfuisse his rebus Gallicis testis est Hydatius chron. II p. 23, 112

desunt fere 4 versiculi

p. 269

difficilior lectu

frg. II B

t)ui aestimator es, quam enormis ubique et quam
 i)nsueta gratulatio sit, cum aliquis index de ac-
 t)ibus tuis secunda loquitur. praeter id enim quod
 i)n te mundi amor consonat, quem probasti, tum
 5 i)n successibus tuis veritas ipsa delectat: nemo
 enim de fama dubitat quotiens vicisse te nuntiat.
 D)elatus ego in augusti litoris sinum, qua Salonas usque
 per anfractus terrae pronum pelagus
 inlabitur, nactus sum quendam qui se tuis re-
 centibus gestis interfuisse memoraret.
 10 'Gothorum' inquit 'manus universa cum rege
 exierat Romana populatum. hoc ut dux comperit' —
 i)am non expectavi ut diceret: 'progressus est, ma-
 num contulit', neque enim haec a te acta dubitabam,
 15 quaesivi statim, ubi qualiter quantosve fudis-
 ses. tunc ille: 'ad montem' inquit 'quem Colubra-
 rium quasi praescia vocavit antiquitas (in eo
 enim nunc rei publicae venena prostrata sunt), maximam
 hostium partem improvisus, ut solet, neci dedit
 20 f)usisque peditum copiis, quae plurimae erant, ipse
 p)alantes turmas persecutus stantes robore,
 f)ugientes alacritate compressit. nec multo
 p)ost rex ipse cum reliquis copiis suis adfuit
 d)efixusque horrore subito calcata prope cadavera ***

1 supra uiae cernuntur vestigia inferiora duarum infra longiorum litterarum versus antecedentis
 initium Heimsoeth, supplent sic: (non fugit te, quamquam modestissimus ipse tui aestimator es; Niebuhr:
 (q)ui enormēs 7 d prima videtur in ecthesi fuisse angusti Heinrich 7/9 sinum pelagus
 | inlabitur cetera quae supra exhibui ommissa fuerunt et supra versus addita; legit Niebuhr qui testatur etiam
 pelagus supra versum repetitum, tum linea transfixum esse. ego non agnovi nisi qua salonas usque (sic, non
 usq') supra pelagus et per anfractus supra inlabitur 10 post memoraret spatium et 11 Gothorum cum
 g maiore 11 in fine regē 16 inquit 18 reip. venena in fine maxima² i. maximam, falsus
 est Niebuhr 20 in initio ecessa membrana imitatur f litteram 23 et 24 p et d primarium adsunt
 vestigia 24 subcalcata infra in dextro angulo paginae legitur numerus quaternionis VIII

7 augusti litoris propter domum Diocletianam v. Corp. inscr. Lat. III p. 305 11 de re superiore
 verba similia apud Hyd. chron. II p. 21, 92

[PANEGYRICVS II] incipit novus codicis quaternio, decimus puto, cuius habemus primum et
 tertium folium. continebat panegyricum II vel potius III Aethi, (v. praef.), ex cuius praefatione pedestri
 superstant verba si hic litterae excusandae sunt, quae aptum praefationis dedicatio faciant finem.
 sequitur versus E(X)P(L)I(C)I(T) . P(R)A(E)F(A)T(I)O, deinde alter vacuus in quo quid fuerit dubium
 esse non potest. neque enim inerat tale incipit panegyricus; quod si scriptum fuisset, sine dubio eodem
 lusu usus esset librarius quem in antecedenti videmus versu, nimirum ut alternas pingeret litteras
 minio, non omnes, utque nos nunc videremus nigras. ergo qui fuit totus miniatus perit ipse primus
 poematis versus. hunc deesse evincit etiam rerum ordo in proemio compositarum, quaequae narrat
 poeta a. v. 1 usque ad 30 non sequitur temporis seriem, sed ostendit per totum orbem terrarum et
 per extremas eius partes Scythicam Germaniam Belgicam Gallias Africam pacem ab Aetio restitutam
 esse: passim bella dedere locum (33). puto igitur tale quid quasi thema proemii dictum fuisse: Pacis
 adest regnum: pandit qui parvulus olim Danuvii cum pace redit Tanaisque egs. (cf. pan. II 132
 edomuit quos pace puer). iam ut perspicatur quomodo carminis partes nunc magnis lacunis dissociatae
 potuerint inter se cohaerere, dispositionem qualis mihi fuisse videtur adponam. pacato igitur orbe tertium
 fasces sumit Aetius (1—49), nec tamen alter eius consulatus pacis serenitate vacabat (lacuna post 49),
 at diva noceus (69 Tesephone?) hunc sui contemptum non ferebat et novum bellum instigat alitque socia
 sibi assumpta Enyo (50—97). magnum exoritur bellum (lacuna fere 110 versusum), in Gallia ut videtur
 a. 439. Romae autem civibus unus qui his periculis obvencit commendatur Aetius cumque de eius meritis
 locuntur poeta inserit laudationem solito more a patre infantiaque exorsus (98—143). in 56 versibus
 deperditis finita laudatione iam se accingit ad canenda illa proelia quibus patricius pacem ante 446
 restituit, Gallica nimirum (144—153), narrataque expugnatione castrorum (prope Tolosam? a. 439) laudes
 incipit pacis, in quibus subsistunt fragmenta non longe a fine carminis ut videtur.

(PANEGYRICVS II)

(PRAEFATIO)

periiit fere tota cum foliis quae antecederant

si hic litterae excusandae sunt.

E (X) P (L) I (C) I (T) · P (R) A (E) F (A) T (I) O

.....

p. 257,
initia p. 272;
satis bene leguntur

- Danuvii cum pace redit Tanainque furore
exuit et nigro candentes aethere terras
Marte suo caruisse iubet; dedit otia ferro
Caucasus et saevi condemnant proelia reges.
5 addidit hiberni famulantia foedera Rhenus
orbis et Hesperii flecti contentus habenis
gaudet ab alterna Thybrin sibi crescere ripa.
lustrat Aremericos iam mitior incola saltus,
perdidit et mores tellus adsuetaque saevo
10 crimine quaesitas silvis celare rapinas
discit inexpertis Cererem committere campis
Caesareoque diu manus obluctata labori
sustinet acceptas nostro sub consule leges
et quamvis Geticis sulcum confundat aratris
15 barbara vicinae refugit consortia gentis.
hinc quoque, Tyrrhenis qua fluctibus ima resultat
Gallia et aërii conscendens ardua montis
limite nimbo terras perstringit Hiberas,
nil nostri iam iuris erat. sed belliger ultor
20 captivum reseravit iter clausasque receptit
expulso praedone vias populosque relictis
urbibus et sociis confinia reddidit arvis.
undique iam Scythicis erepta furoribus hostem

desunt fere duo versus

inter EPII PAFTO quae desunt litterae, minio erant pictae, item versus sequens qui nunc omnino vacuus

est 4 sem 9 saeno sic 17 cōdens aper ardua, v. v. 18

de versu ante l v. p. 10 not.

1—4 non apte dicuntur nec de Gothis nec de Noris ab Aetio debellatis
(Sidon. carm. 7, 233 Hydat. chron. II p. 22, 93. 95), conveniunt solos in Hunos; agitur de pueri apud
Hunos obsidatu (v. ad carm. 4, 42 et verba similia pan. II 129). idem coniecit Mommsen, Hermes 36,
518, 4. vix quadrant in ea quae narrat Prosper chron. I p. 473, 1310 (cf. Chron. Gall. chron. I p. 658, 112)
5 Francos (a. 428 Prosp. chron. I p. 472, 1298) vicerat Aetius et Burgundiones (a. 435 Prosp. chron.
I p. 475, 1322 Hydat. chron. II p. 22, 98. 108) 7 dicit Rhenum gaudere quod confluentes ut Moenus
Mosellaque Romani sint facti fluvii; cf. Mart. 10, 7, 7 et Romanus eas utraque ripa 8 de rebus
per Aetium post a. 425 in Gallia septentrionali gestis v. Sidon. carm. 5, 210. 212 (cf. 7, 247) Ioh. Antioch.
frg. 201, 2 12 divi Iulii notissimum contra Venetos bellum spectat 16 quae Litorius et Aetius
in Gallia Narbonensi egerint referunt ad a. 425 vel 427 Prosp. chron. I p. 471, 1290 Hydatius chron. II p.
21, 92 Chron. Gall. chron. I p. 658, 102; ad a. 436 Prosp. p. 475, 1324 Hyd. p. 23, 110; ad a. 439 Prosp.
p. 476, 1335 Hyd. p. 23, 116 21 cf. Orientii descriptionem Galliae vastatae common. 2, 165—184
23 Scythicis i. Gothorum suppl. ex. gr. invenit iam Roma novum ut ad Vandalos transitus fiat

- insessor Libyes quamvis fatalibus armis
 25 ausus Elisaei solium rescindere regni
 milibus Arctoïs Tyrias compleverat arces.
 nunc hostem exutus pactis proprioribus arsit
 Romanam vincere fidem Latiosque parentes
 adnumerare sibi sociamque intexere prolem.
 30 sic tranquilla togae recipit dum praemia ductor
 pacatamque iubet lituos nescire curulem,
 ipsa triumphales habitus mirantia passim
 bella dedere locum. Scythici iuvat axe subacto
 cardinis arcanis lustrare securibus urbem.
 35 ipse pater Mavors, Latii fatalis origo,
 festa ducis socii trucibus non inedit armis:
 tela dei currusque silent vacuique iugales
 pabula Rhiphaeis retegunt abstrusa pruinis.
 exarmat Bellona comas galeamque remittens
 40 pulvereum glauca crinem praecingit oliva
 cristatamque docet foliis mansescere frontem.
 hanc tot bella tibi requiem, Romane, dederunt:
 Pax armis accita venit, Victoria semper
 ductoris sociam traxit praelata curulem.
 45 post lauros rediere togae meritumque secuti
 alta triumphorum relegunt vestigia fascēs.
 nec certare valent: vincit sua praemia virtus
 successumque labor superat. quae munera Fati
 acta viri pensare queant? an nomina rara * * *

p. 258;
finis p. 271;
optime leguntur

desunt fere 2 versus paginae

27 *malim propioribus*

38 *rifaeis*

49 *actauripen dimidiæ tantum adsunt*

- 24 *Verg. Aen. 4, 355 fatalibus arvis. Calp. ecl. 1, 83 fatalia civibus arma. Prosp. chron. I p. 477, 1339 Aetio rebus quae in Gallia componebantur intento Gisiricus, de cuius amicitia nihil metuebatur, Carthaginem dolo pacis invadit omnesque opes eius . . . in ius suum vertit (d. 19. oct. 439)*
 26 *Sidon. carm. 5, 67 Porsenna . . . complevit milite Tusco Ianiculum quondam* 27 *Prosp. chron. I p. 479, 1347 ad a. 442 cum Gisirico ab Augusto Valentiniano pax confirmata et certis spatiis Africa inter utrumque divisa est. desponsationem Hunerici et Eudociae puto in eundem annum 442 referendam esse, non cum Mommseno (Hermes 36, 516, 5) in a. 435. mecum stat L. Schmidt, Gesch. d. Wandalen p. 77*
 30 *Chron. Gall. chron. I p. 660, 123 pacatis motibus Galliarum Aetius ad Italiam regreditur (a. 439), cf. Prosp. chron. I p. 477, 1338 Hyd. chron. II p. 23, 117* 37 *Verg. Aen. 7, 686 nec clipei currusve sonant*
 38 *Verg. georg. 4, 518 Rhiphaeis . . . pruinis* 39 *Claud. 8, 12 Bellona . . . parmamque removit et galeam*
 40 *Verg. Aen. 5, 494 viridi Mnestheus evinctus oliva. Claud. 20, 271 glaucae . . . olivae (cf. 22, 228)* 42 *Claud. 26, 360 curaeque laborque pervigil hanc requiem terris . . . dabant. cf. Verg. catal. 3, 5*
 49 *Claud. 24, 76 quantae pensabunt facta coronae?*

intercidit unum folium i. fere 56 versus et p. 268 fere versus 4

p. 268

optime legitur

- 50 A et Nili populis ploratus (Osiris.
despicimur: sic cuncta mei revere(n)tia regni
alterna sub sorte perit: depellim(ur undis
nec terris regnare licet. nec inulta (feremus
haec tamen et nostris aderit sors ius(ta querellis:
55 eliciam summo gentes aquilone r(epostas
Phasiacoque pavens innabitur hospit(e Thybris.
confundam populos, regnorum foede(ra rumpam,
nobilis et nostris miscebitur aula (procellis.
haec ait et pigros zephyris invecta t(riones
60 nubila Rhiphaei penetraverat algida (montis.
hic curva sub rupe sedens crude(lis Enyo
texerat annosa refugum sub pace f(urorem.
huius luctus erat, quod sit sine lucti(bus orbis:
laetis maesta gemit. squalent infor(mia taetro
65 ora situ siccique rigent in veste cruo(res;
dura supinato pendent retinacula (curru,
languet apex galeae, clipei nec trist(is in orbe
lux rubet et totae pereunt mucroni(bus hastae.
hanc ubi diva nocens liquido de trami(te cernit,
70 desilit et tali residem licet excitat o(rsu:
'quis miseros, germana, tibi sopor ob(ruit artus
pace sub immensa? quoniam tua pecto(ra
mersit iniqua quies, inopes tua classi(ca

50 a primam fuisse certum est licet non iam cernatur nisi ductus longus inferior ante et fuit r
vel potius a, praecedentis litterae adest una lineola infima quae r maxime deceat; optime convenit Aurora nec
tamen Argiva plane abhorret quae secuntur dimidiatae sunt sed certae post ploratus vestigia adsunt
unius litterae; maxime placet a, potest tamen fuisse et o 51 despicimur 52 adest u litterae cornu
sinistimum depellim(ur axe Leopardi, undis Heinrich 53 expl. Leopardi 54 post ius apparet
t cornu superius 56 fasiacoq(uaens gurges Niebuhr, Nereus Bücheler, Thybris ego 57 e in
fine lacera 58 post aula hasta recta parva, potest fuisse u vel p vel f vel i, viz u 60 r(iaei
a ultima lacera 61 pup(pe propter vitium membranae separatas corr. in ru(pe 62 post f cornu superius
adhuc extans et forma exesi marginis prope certum reddunt secutam esse u; certe non erat e nec l, viz i vel a
f(eretrum) Niebuhr, f(urorem) ego 64 post infor initium m litterae cernitur infor(mia foedo vult
Birt, v. Claud. 66 (collo) Niebuhr, (curru) Heimsoeth, v. Stat. 68 post mucroni exesa membrana
imitatur b 70 illicet Baehrens post o in fine apparet ductus quali r incohatur, sed r ipsa in foramine
marginali membranae non superstat 71 'sopor obi nec tertia videtur r fuisse quia in supremo aliquid
spatii comparet, quod r suo flexu oportebat obtinere: puto i fuisse, certe non est t vel n sim.' Bücheler; mihi
r prope certa videbatur 72 noli conicere quoniam pecto(ra somno) Niebuhr, Martis puto, pridem Bücheler
73 post classi cernitur ductus inferior ut intellegas a mox insecutam inopes tua classi(ca flatu foedabunt
aurae Heimsoeth

50 Ov. ars am. 1, 75 Veneri ploratus Adonis. queritur diva nocens molles placidosque deos coli, se
neglegi 64 Claud. 33, 80 squalent inmania foedo sceptru situ 66 Stat. Theb. 3, 414 erecto
currum temone supinant 71 cf. Verg. Aen. 7, 331 sqq.

desunt 4 vel 5 versus

p. 267
bene legitur

-)es habitus, tege casside (vultus,
 75 coge truce)s in bella globos Scythicasque pharetras
 egerat i)gnotis Tanais bacchatus in oris.
 auratas con)sterne domos et operta metallis
 culmina, qua)e toto Latii conspeximus orbe;
 fulgentes i)n tela ruant: gravis ardeat auro
 80 balteus, a)uratae circumdent tela pharetrae,
 aurea cri)spatis insidat lamna lupatis;
 incendant) gemmae chalybem ferroque micantes
 cassidis a)uratis facibus lux induat enses.
 moenia n)ulla tuos valeant arcere furores:
 85 gentes at)que tremant furialia murmura reges.
 tum super)os terris atque hospita numina pelle:
 ture suo p)opulare deos et nullus in aris
 messis od)oratae fatus strue palleat ignis.
 ast ego te)cta dolis palatia celsa subibo.
 90 maioru)m mores et pectora prisca fugabo:
 segnes at)que simul nullo discrimine rerum
 laudentur) fortes nec sit reverentia iustis
 spretaque n)eglecto pereat facundia Phoebo,
 indig)nis contingat honos et pondera rerum
 95 non virt)us, sed casus agat tristisque cupido
 cordibus et) saevi demens furor aestuet auri.
 non tamen) haec sine mente Iovis, sine numine summo ***

74 dimidiatae omnes litterae sed agnoscuntur ante es supersunt pedes duarum quae non sub lineam
 descendebant velut al il at it nt sim. item post casside extant vestigia inferiora quae bene conveniunt in vult
 neque tamen excludunt alia velut crinem (indue mortal)es Niebuhr, quod non huic sed alteri deae tribuitur
 v. 89; (indue terribil)es Heimsoeth; possis alia ut (exue sordent)es 75 (urge truce)s Niebuhr, corr.
 Heimsoeth faretas 77 ante sterne via fuit o potius n; (aeratas pro)sterne Niebuhr, regales Heinrich,
 auratas Heimsoeth con)sterne, ut arma inde fiant domus correctum est in -os 79 (una omnes i)n
 Niebuhr, (fulgentes i)n ego 80 u prima dimidiata faretas 82 (includant) Niebuhr, (incendant) ego
 calybem 83 u prima minus certa quam 80 (fulgens a)uratis Niebuhr, cassidis ego 85 (Roma
 ipsi)que Niebuhr, (gentes at)que ego, purpureique Bücheler 87 (Romanos p)opulare Niebuhr, ture suo
 ego 88 (Vestae ex)oratae Niebuhr, (messis od)oratae Bücheler 89 (his instru)cta Niebuhr, (ast ego
 te)cta ego 91 (funditus at)que Niebuhr, (ignavi at)que Heimsoeth, (segnes at)que ego disci)ne
 92 (spernantur) Niebuhr, (laudentur) ego 93 in initio electo ita ut e non adsit tota; (Attica
 n)eglecto Niebuhr, spretaque Heimsoeth 94 ante is adest hasta recta, n duntaxat pars dextra
 95 u prima dimidiata 96 (pectoribus) add. Niebuhr, (atque animis) Heinrich, (cordibus et) ego
 97 (omnia)que Niebuhr, (non tamen) ego adde velut exequor

91 cf. Verg. Aen. 1, 151 sqq. ibid. 1, 574 nullo discrimine (10, 108. 12, 498. 770) 1, 204 per tot
 discrimina rerum 97 Verg. Aen. 5, 56 haud equidem sine mente reor, sine numine divum

- interciderunt 2 folia i. fere 110 versus et p. 262 fere 4 versus*
- ... et placidus sub pace pudor. non proelia mandet,
sed gerat et priscis instauret fata triumphis,
100 quem non praeda docens aurique insana cupido
cogat inexhaustis animum permittere curis,
sed ferri laudandus amor Latique cruoris
indocilis iugulisque madens hostilibus ensis
indomitum mitemque probet. nec vota cadebant
105 in dubium notumque fuit quem posceret Orbis:
Aëtium coniunctus amor populi patrumque
et procerum mens omnis habet. nec dicere mussant,
sed petiere palam. iam quod sententia mundi
cunctorumque fides nullis auctoribus ambit,
110 Fata iubent: aderat studiis iuvitque favorem
nota viri virtus et magni gloria patris.
nam claro genitore satus — sed forte parentem
caedibus Arctoïis et iusta sorte potitum
callidus et falsa tectus prece perculit ensis
115 mercatum vita leti decus: haut secus olim
pugnaces Fabii patria pro gente cadebant
et Decius, propero lucem qui fine refudit,
sed famam sine fine tenet, nam mortis amorem
pensat laudis honor — tanti sibi conscius heros
120 sanguinis emeritum praestantibus innovat actis

p. 262
initia p. 267;
non bene leguntur

99 triumphis	100 insania (i deleta)	praeda nocens <i>Heinrich</i>	101 curius	104 cēdebant
cadebant. indubium minus probabilis distinctio		107 omnis avet <i>Heinrich</i>	108 fēppēnere sic clare codex	
senſu	110 studiūq. uuatq.			

98 verba facit quidam ante aras vel ad cives *Sidon. carm. 2, 383* veterum qui more parentum
non mandet sed bella gerat 107 *Verg. Aen. 11, 345* sed dicere mussant. *Stat. Theb. 3, 92* excussae
procerum mentes turbataque mussant concilia 111 *Verg. Aen. 4, 3* multa viri virtus animo multus-
que recursat gentis honos 112 *Chron. Gall. chron. I p. 658, 100* Gaudenti comitis a militibus in
Gallia occisi

desunt 4 vel 5 versus

p. 261
fines p. 268;
bene leguntur

ut vix prona novis erexit gressibus ora
 primaque reptatis nivibus vestigia fixit,
 mox iaculum petiere manus lusingue gelatis
 imbribus et siccis imitatus missile lymphis
 125 temptavit pugnas tenerosque ad proelia ludos
 imbuit et veras iam tunc respexit ad hastas.
 nec mora, cum Scythicis succumberet ensibus orbis
 telaque Tarpeias premerent Arctoa secures,
 hostilem fregit rabiem pignusque superbi
 130 foederis et mundi pretium fuit (hinc modo voti
 rata fides, validis quod dux premat impiger armis
 edomuit quos pace puer) bellumque repressit
 ignarus, quid bella forent. stupuere feroces
 in tenero iam membra Getae. rex ipse verendum
 135 miratus pueri decus et prodentia fatum
 lumina primaevae dederat gestare pharetras
 laudabatque manus librantem et tela gerentem
 oblitus quod noster erat. pro nescia regis
 corda, feris quanto populis discrimine constet
 140 quod Latium docet arma ducem! sed nomine natum
 nuncupat et mavult naturae dicere pignus
 quam pacis. tali teneros sub iudice primum
 gaudebat studiis flammare ferocibus annos . . .

122 repitatus (<i>deleta i priore</i>)	124 lymphis	127 scythicis	131 ratas fides	rara <i>Heimsoeth</i> ,
nata <i>Skutsch</i> , attamen peccavit poeta, non librarius	136 faretras			

122 *Verg. Aen. 6, 159* vestigia figit (*Claud. 26, 170* fixit) 130 *carm. 4, 46* ac mundi pretium
 fuit paventis; cf. *ad carm. 4, 42* 132 *Claud. 26, 400* nascentia bella repressit 133 *Sidon. carm.*
7, 392 feroci] . . . Getae 134 rex i. *Alaricus. totum locum imitatur Sidon. carm. 7, 221 sqq.* 135 *Stat.*
silv. 3, 4, 31 miratur puerile decus vultumque 136 *Verg. Aen. 1, 336* gestare pharetram (*Claud.*
35, 242)

desunt duae paginae i. fere 56 versus

- Teutonicum Latiis hostem cum ste(r)neret armis
 145 tunc ad bella rudem nec adulto ma(r)te probatum;
 ille tamen magnis opibus Romaque vire(n)te
 Gallica bis quinos certamina traxi(t) in annos
 et senior post bella redit. nunc glo(ri)a maior,
 quod iam barbaricae mutatos semi(ne) terrae
 150 et bellare pares, uno quod tempore (cunctos,
 quod clausos castris hostes supera(vit) et arces,
 quae quondam victoris erant, hic dext(ra) recepit
 magnanimi luctata ducis. nam claustr(a) tegebant
 et turritus apex ingestaque moenia c(olli
 155 naturam cumulante manu. nec signi(fer) unus
 illic, turba fuit, longo sed tempore c(astris
 barbaries iunctis occasum miscui(t) ortu.
 stat clipeis vallata cohors, hastilia (torquens,
 ense minax volucrique nocens per in(ane) sagitta,
 160 nobile non animis, sed non ignobile (factis
 vulgus; inaequali iustus Mars sorte (probatu(r):
 inuius hinc vertex manibusque et moenibus (horrens,
 inde ducis virtus bellum domitu(r)a per artem.
 ergo immite fremens coniuncto ro(bore) miles
 165 naturae certare parat. cadit agmin(e) caesa
 silva ferox: nudi mirantur sidera (fontes
 ignotumque vident montana cubilia (caelum.
 textitur in turres abies et vincere (muros
 iussa renitentes exterret culmin(e) pinnas.
 170 horribi)les crevere viae, quas vique (manu)que

p. 271
optime legitur

desunt fere 2 versus

- 145 Ma(r)te ferocem) Niebuhr, probatum ego 146 ultima e non tota adest 149 semi(na) vitae)
 Bücheler 150 (vici) Niebuhr, (cunctos) Traube 151 supera(uit et arma) Niebuhr, arces Heimsoeth
 152 t ultima non cernitur nisi caput sinistrum 153 claustr(a) uetabant) Niebuhr, tegebant ego
 154 c ultima dimidiata; c(aelo) Niebuhr, c(olli) ego 155 natura sic codex signi(fer) ullus) Niebuhr,
 unus ego 156 ec ultimae extritae tamen certae 157 post miscui adest t litterae pars sinistima
 158 clypeus legit Niebuhr, clipeus Bücheler; quid fuerit nescio, cum superior pars litterae lateat sub nova
 scriptura (torquet) Niebuhr, (torquens) Fromm 159 erin exesae tamen certae 160 post ignobile
 sequitur cornu litterae superior, fuisse potest t, viz u, nec tamen f omnino excluditur u. et) mavult Traube
 161 (peremit) Niebuhr, (probatu(r)) ego 162 uertix in-ex correctum manib(us) et) (extat) Niebuhr,
 (horrens) ego 163 post domitu apparere hasta qualis r inchoat superior domitu(r)a perenne) Niebuhr,
 per artem ego minatur (et horret) 164 ductor Niebuhr, miles ego 165 gadit tamen
 cauda g litterae videtur absterge esse n ultimae maior pars adest; agmin(e) facto) Niebuhr, caesa Heinrich
 166 post sider membrana exesa imitatur a (saltus) Bücheler 168 (montes) Niebuhr, (muros) ego
 169 (nubes) Niebuhr, pinnas ego; cogitari etiam de vectes, minus placet turbas 170 plus quam dimidiatus
 et medicamento vastatus los in initio Niebuhr, litterae tamen alterius non adest nisi rotunditas superior,
 potest fuisse e non supplevit Niebuhr, horribiles spatio bene convenit, per scalas Heinrich, perque dolos
 Heimsoeth unaquas sic codex post utq(ue) fuisse m verisimile

- 144 sterneret diuus Iulius 155 Claud. 28, 50 subnixasque iugis inmanibus aedes naturam
 cumulante manu. 10, 296 nec signifer ullus nec miles (cf. 15, 149) 157 dici puto communiter pugnando
 barbaros a Romanis artem defendendi didicisse. Niebuhr ex hoc versu (adiuncto 149) coniecit agi de
 Bogadardum tumultu (Chron. Gall. chron. I p. 660, 117, 119), id quod non convenit in hanc carminis
 partem, qua ultimam et principalem Actii in Gallia victoriam celebratam fuisse consentaneum est, v. p. 10).
 ego non dubito quin spectet poeta ea quae Actium gessisse putabis postquam bello Gothico sub Theoderico
 rege apud Tolosan Litorius Romanus dux captus est (Hyd. chron. II p. 23, 116), ita ut mox pax in-
 queretur (ibid. 117 Sidon. carm. 7, 299—311 qui tamen de oppugnatione nil habet). Theodericus autem huc
 certamini non interfuit (cf. v. 155). 159 Stat. Theb. 8, 399 ense minax ensis repellitur 160 Verg.
 Aen. I, 149 ignobile vulgus (Claud. 18, 512) 161 Mars iustus quod Actii virtutem opportuniore hostium
 loco compensat 170 describuntur scalae, quas vique manuque transiciant in moenia

p. 272
difficillima lectu,
usu detrita et me-
dicamentis male
habita

.....)us longis in caelum molibus urget
aeris)que iubet socios consistere castris.
iam nullu)s sine Marte dies, nox omnis in armis.
tunc latet) obscuras bellatrix pinna per umbras
175 illatu)ra neces et mors incerta tenebris
dimov)et indubia quamvis sub sorte cruorem.
ancipiti)gnaros fatorum lumine cursus
avia te)la regunt et letum errantia portant.
iamque sub)actorum bello pars magna reorum
180 pacta diu) tardata (p)a(r)at sensimque recepta
.....)are minas et iam discordibus armis,
dum pars b)ella gerit, veniam pars poscere gestu,
pars prope)rare fugam, donec penetrata labore
longo vi)ettrices hauserunt moenia flammæ
185 proelique op)tatam en victis dant ultima famam,
qui saevo sub) Marte cadunt. sed carmina tandem
sancta c)ruentatos vertant ad foedera cantus:
semper) bella sonant, semper memorabitur hostis.
pax sat la)udis habet, cui tot praemisimus arma:
190 pax mun)di longaeva salus, qua vindice tutam
exerc)ent elementa fidem, qua conprimit undas
Vulcanu)s noctisque vices lux alma recondit,
Phoebo n)ec siccās urit Titania terras;
pax popu)lis quae iura dedit, quae condidit urbes
195 xit Latium post bella Quirini
.....c. ato animam virtute Quirinum
.....sus geminos oris nunc m...

deest finis

171 lon ego non agnovi nec magis et ultimas (patrici)us Niebuhr; puto acer opus vel fervidius;
(sic mur)us Heimsoeth 172 (vicinis)que Niebuhr, (inclusos)que Heimsoeth, (aeris)que ego 173 (iam
totu)s Traube non male 174 (emicat) Niebuhr, (tunc latet) Traube 176 (fertur) et Niebuhr, (dimov)et
Bücheler 177 ante gnaros superior pars litterae 1 adest (spargunt i)gnaros Niebuhr, (ancipiti) gnaros ego
cursos sic codex 178 primae sic ta; (caeco te)la Niebuhr, avia ego, nullo Heinrich 179 act primas
ego non agnovi (inde sub) actorum Niebuhr, iamque ego 180 ante tardata cernitur una littera, nescio
tamen quae fuerit (dedere se) Niebuhr, (pacta diu) ego in parat litteras p et r ne Niebuhr quidem
agnovit; ego haesitabam an potius uacat scriptum esset 181 super primis are umbra apparet qualis d
nec tamen expedit quid sibi velit (detrect)are Niebuhr, (exarm)are Heinrich; ego ratione habita illius d
suprascriptae conieci dissuadere arbitratus fuisse dissuade 184 haus vidi, erunt non item 185 (car-
minaque op)tatam Niebuhr, proelique Heimsoeth; ante tatam adest pars litterae quas potest fuisse p
186 cadunt sub 187 nostra Heimsoeth 188 (qui dum) Niebuhr, (semper) Heimsoeth mper vidi,
non se 189 ante udis cernitur angulus a litterae (et sat la)udis Niebuhr, pax ego similem ludum
finisse ratus Merobaudem qualis est Dracontii laud. dei 1, 119 sqq. de luce et Eugenii Tol. carm. 4, 5 de
pace; cf. et Anth. 376, 28 sqq. (Carthago), 389, 38 sqq. (sol). 190 (est mun)di Niebuhr 192 s prima
nunc exesa, potest fuisse e 193 ante ec cernitur dextra hasta litterae qualis n (flammea) nec Niebuhr,
Phoebo ego 194 (... popu)lis Niebuhr 195 ante xit Niebuhr legit ui, meos secundum oculos nil
obstat quin re legatur puto (pax quondam re)xit; (qua felix vi)xit Heimsoeth 196 in initio dedi
Niebuhriana; ego non praesto nisi c. t.mam eqs. 197 quae scripsi dedit Niebuhr; hodie propter
medicamentum diffusum fere omnia evanida sunt; agnovisse tamen mihi videor ssus geminos tum o tum r,
nisi fuit 1 cum altera, tum is nunc has paene decias, deinde ma quam maxime dubias. post has tertia vel
quarta fuit 1 quam clare prodit caput eminens gres)sus Niebuhr

188 sonant i. camuntur; Sidon. carm. 2, 313 funera servat cantus et aeterno vivunt in carmine
mortes 191 Claud. c. min. 17, 35 senserunt elementa fidem. 193 Phoebo iunge cum siccās i.
solis ardore siccatas

DE CHRISTO

- Proles vera dei cunctisque antiquior annis,
 nunc genitus, qui semper eras, lucisque repertor
 ante tuam matrisque parens; quem misit ab astris
 aequaevus genitor verbique in semina fusum
 5 virgineos habitare sinus et corporis arti
 iussit inire vias parvaeque in sede morari,
 quem sedes non ulla capit; qui lumine primo
 vidisti quicquid mundo nascente crearas,
 ipse opifex, opus ipse tui, dignatus iniquas
 10 aetatis sentire vices et corporis huius
 dissimiles perferre modos hominemque subire,
 ut possis monstrare deum, ne lubricus error
 et decepta diu varii sollertia mundi
 pectora tam multis sineret mortalia saeculis
 15 auctorem nescire suum; te conscia partus
 mater et attoniti pecudum sensere timores,
 te nova sollicito lustrantes sidera visu
 in caelo videre prius lumenque secuti
 invenere magi; tu noxia pectora solvis
 20 elapsasque animas in corpora functa reducis
 et vitam remeare iubes; tu lege recepti
 muneris ad manes penetras mortisque latebras
 immortalis adis: nasci tibi non fuit uni
 principium finisque mori, sed nocte refusa

C(amertis editio) F(abricii editio) ex diversis codicibus Merobaudis Hispani scholastici carmen de
 Christo *F*, Claudiani laus Christi *C* 2 Non *Riese* 3 nate tuae *Barth* tuae *FC*, corr. *Heinsius*
 4 verbi, qui *Barth*, verbumque *Birt* 5 artus *F* 8 creares *F* 9 ipse sui *CF*, corr. *Scaliger*
 iniquos *F* 12 posses *Claverius* 13 decoepta *C* vani *Heinsius* solertia *FC* 15 auctorem
 sciure deum te *F* 21 om. *F* recepti *C* 22 mundus et ad manes *F* 23 adis nasci tibi nam fuit *C*,
 adis tibi tantum non fuit *F*, corr. *Barth* 24 finisue *F* reclusa vel retusa *Heinsius*, repulsa *Bücheler*,
puto refusus

imitatus est *M. potissimum Claudiani carm. min. 32* de salvatore; novit Merobaudis carmen
Dracontius. 1 Drac. l. d. 3, 236 ficta dei proles 2 *Claud. 11* mundique repertor 3 *Claud. 2*
 quem fudit ab alta mente pater 4 verbique in semina fusum verbum dei ad virginem quasi semen
 fuit maritale; cf. *Drac. l. d. 2, 61* semine . . . verbo conceptum. *Anth. 766, 5* verbum pro semine sumpsit
 5 *Claud. 8* virginei tumere sinus. *Drac. l. d. 2, 89* verbo fetante marito virgineos intrasse sinus
 (*Arator 2, 73*) 7 *Claud. 14* qui non spatiis terrae . . . nec capitur caelo, parvos confluit in artus
 v. ad *Drac. l. d. 2, 599* 10 *Drac. l. d. 2, 94* passus . . . quaecumque subit diversi temporis aetas
 11 *Claud. 6* hominemque fateri. *Drac. l. d. 2, 108* mortalia dura subivit, ut posset monstrare deum
 14 *Verg. Aen. 3, 56* mortalia pectora 15 *Claud. 10* auctorem paritura suum. *Help. de Jesu benef. 72*
 auctorem peperisse suum. *Drac. l. d. 1, 4* auctorem confessa suum (2, 212) 18 *Sedul. 2, 89* servantes
 lumina caelo fixa magi sidusque micans regale secuti 20 *Help. de Jesu benef. 112* extinctas animas
 et corpora functa reducis in caelum legesque pias 23 *Drac. l. d. 2, 526* Christo nec fuit initium
 nasci nec finis obisse

25 in caelum patremque redis rursusque perenni
 ordine purgatis adimis contagia terris;
 tu solus patrisque comes, tu spiritus insons
 et toties unus triplicique in nomine simplex: —
 quid nisi pro cunctis, aliud quis credere possit
 30 te potuisse mori, poteras qui reddere vitam?

25 in coelum ad patrem scandis *F* 27 insons *FC*, idem *vel* idem es *Birt*, *puto* ingens 29 Quis
 nisi *F* Qui nisi praestares aliud *Claverius* 'ex libris excusis'; Quis nisi pro cunctis, aliter quis *Birt*; *Scaliger*
multa deesse putabat; parenthesin (aliud—possit) *statuit Barth*

26 *Claud.* 19 purgata . . . tellure 27 *Drac.* l. d. 2, 68 et consors cum patre manens et spiritus,
 unus trina mente deus. *Drac.* l. d. 2, 105 spiritus immensus 28 *Drac.* l. d. 1, 563 triplex deus omnis
 et unus 30 *Help. de Jesu benef.* 119 ut vitam reddere posses

PANEGYRICVS IN I AETII CONSVLATVM

deperditus

Corp. inscr. Lat. VI 1724 remunerantes in viro antiquae nobilitatis novae gloriae
 vel industriam militarem vel carmen, cuius praeconio gloria triumphali crevit imperio.

Merobaud. pan. I frg. II A 1 (pro his me laudibus tuis . . .)lentem in collegium
 togae senatus adscivit, pro his me laudibus tuis Roma cum principe victuro aere
 formavit, pro his denique nuper ad honoris maximi nomen ille nascenti soli prox(i)mus
 imperator evexit. intellexit enim, qua fide eius pr(ae)sentis gesta memorarem qui de
 absentis meritis non tacerem.

conieci hoc carmen celebrasse primum Aetii consulatum haud nescius eo anno (432) fortunam con-
sulis admodum dubiam fuisse quocum Bonifacius et post gener Sebastianus de principatu decertarent
(Prosp. chron. I p. 473, 1310 Hyd. chron. II p. 22, 99 Chron. Gall. I p. 658, 109. 112). at ipsum illud
absentis vocabulum mihi probare videtur Merobaudem quasi praevidisse certam Aetii victoriam eiusque
laudandi arrepta occasione sibi ipsum honorem statuae comparavisse callide usum temporum favore.

BLOSSII AEMILII DRACONTII

DE LAVDIBUS DEI }
SATISFACTIO } cum recensione Eugenii Toletani
ROMVLEA

ORESTIS TRAGOEDIA
DE MENSIBVS
DE ORIGINE ROSARVM
FRAGMENTA

LIBRI

- DE LAVDIBVS DEI *B* Bruxellensis 10723 saec. XII vide praef. p. XI
M Vaticanus lat. 3853 saec. XV, ex *B* descriptus
V Vaticanus lat. 5884 saec. XV, ex *M* descriptus
R Rehdigeranus 59 saec. XV, ex *V* descriptus
U Vaticanus Vrbinae lat. 352 a. 1481, ex *R* descriptus } *ε* v. praef. p. XII
- C* centones cod. Berolinensis Meerm. Phill. 1824 saec. IX v. praef. p. XII
A excerpta Alconii levitae de laude dei et de confessione orationibusque
sanctorum in cod. Bamberg. B II 10 saec. X v. praef. p. XIV
G florilegium cod. Paris. lat. 8093 (*F*) f. 15^v v. praef. p. XXII
Eug. recensio Eugenii Toletani, cuius sunt codices hi
M Matritensis Tol. 14, 22 saec. IX/X v. praef. p. XVIII. XXXVIII
F Parisinus (olim Fabri) lat. 8093 saec. IX v. praef. p. XIX. XL
P Parisinus lat. 2832 saec. IX v. praef. p. XX. XL
L Laudunensis 279 saec. IX }
Q Laudunensis 273 saec. IX } gemelli v. praef. p. XXI
Z Parisinus lat. 14758 saec. XIV, ex *L* descriptus
Morel ed. Moreliana Paris 1560 ex *Z*
Sirmond ed. Sirmondi Paris 1619 ex *P*
Lorenzana SS. Patres Toletani I, Matriti 1782 p. 34 ex *M*
Arevalo Dracontii carmina rec. Faust. Arevalo, Romae 1791 ex *U*
Satisfactio *V* Vaticanus Reg. lat. 1267 saec. IX v. praef. p. XXVIII
D Darmstadensis 3303 saec. IX v. praef. p. XXIX
Eug. v. sub DE LAVDIBVS DEI
- ROMVLEA *N* Neapolitanus IV E 48 saec. XV v. praef. p. XXX
n in Medea eiusdem codicis quinio sextus ex quinto descriptus
V florilegium Veronense bibl. capit. CLXVIII (155) a. 1329 v. praef. p. XXXII
- ORESTIS TRAGOEDIA *B* Bernensis 45 saec. IX v. praef. p. XXXIII
A Ambrosianus O. 74 sup. saec. XV v. praef. p. XXXIII
floril. florilegia varia v. praef. p. XXXV
- DE MENSIBVS }
DE ORIGINE ROSARVM } *B.* Corio, l'istoria di Milano, Venetiis 1554, p. 13 v. praef. p. VI

litteras compendiis significatas his uncis () inclusi ubi ex re visum est

DE LAVDIBVS DEI

LIBER I

(numeri uncia
inclusi sunt
Arevali)

- Qui cupit iratum placidumve scire tonantem,
hoc carmen, sed mente legat, dum voce recenset.
agnoscet, quem templa poli, quem moenia caeli
auctorem confessa suum veneranter adorent.
- 5 (5) quinque plagae septemque poli sol luna triones
sidera signa noti nix imber grando pruinae
fulmina nimbus hiemps tonitrus lux flamma procellae
caelum terra iubar chaos axis flumina pontus
vel quicquid natura dedit praecepta creare,
- 10 (10) hoc agit et sequitur variis sub casibus iras
et pia vota dei. miseris hinc atque beatis
pro meritis morum, pro certo tramite vitae
paupertas mors vita salus opulentia languor
taedia tristitiae splendor compendia damnum
- 15 (15) gaudia nobilitas virtus prudentia laudes
affectus maeror gemitus successus egestas,
ira potestatum, trux indignatio regum:
omnia quae veniunt, bona gaudia tristia saeva,
descendunt ex arce dei, de sede tonantis,
- 20 (20) qua pietas aeterna manet, lux spiritus ardor,
arce, ubi dicuntur laudes sine fine perennes,
et merito, quia fine carens primordia nescit

leguntur in C 1—9. 18. 19. 21.

VARIA LECTIO 1 u om. initiali sicut et titulo B cupit iratum C, cupiunt animis B placidumve scire C, placidum nescire B¹, u super n B² 2 sed CB, præ M, si Meyer 3 Agnoscat C 4 confessa C, conuersa B uenerentur C adorent (e ex a) C 5 Quinque C, Que(m)q(ue) B luna triones C, luna (et) om(ne)s B 7 tonitruus C 13 scelus B, salus Arevalo 18 tristitia seua C, tristitia sed B 19 ex arte C, (et) arce B, corr. M² 20 Vna B, Qua Arevalo 21 Arce ubi C, Arce(m) ubi B, atque ibi M³

NOTAE 2 cf. 3, 91 ergo deum si verba colunt, et mens veneretur voce de more clara voce legendi cf. ex gr. Norden, ant. Kunstprosa p. 5 sq. 7 Beda de die iud. (Giles I p. 102) 133 fulmina nimbus hiems tonitrus nix grando procella. cf. tamen versum laudatum Isidoro orig. 1, 36, 13 (Iulian. Tol. Gramm. suppl. p. CCXXXVII, 13) nubila nix grando procella flumina venti 10 hoc agit i. agnoscit deum eique oboedit cum irato tum placido cf. sat. 15 sqq. 12 cf. 2, 427 segregat omnipotens merita pro moribus orbis 14 Beda de die iud. 115 taedia tristitiae trux indignatio languor. 132 taedia tristitiae curae tormenta ruinae 16 Beda de die iud. 134 angor paupertas maeror mors casus egestas 19 Iacob. epist. 1, 17. cf. 1, 564 22 2, 30 sine fine parens exordia nescis

- rerum causa deus. taetrum chaos igne resolvens
 igne creata fovet; nam totum flamma vaporat
 25 (25) et flammae pascuntur aquis, quibus omnia constant
 nubibus et radiis solis pascentia anhelis.
 inde potens generata manet natura creatrix,
 intra se retinens, quicquid per saecula refundit.
 ac pietas quia sancta dei virtute modesta est,
 30 (30) clade repentina numquam punire nocentes
 adsumat: poenam cohibet poenamque minatur,
 territa quo dominum possit mens nostra precari
 et peccatorum veniam non laesa mereri.
 sic inpune reis licuit peccasse fatendo.
 35 (35) ante prophetarum dictis sonuere futura;
 (36) sed postquam Christus
 advenit sub voce dei solvensque necantes
 (37) <occidit,> ne nostra futuri
 (38) gens hominum, dare (s)igna r(eis) natura iubetur.
 40 (39) ne lateant mortale genus quaecumque propinquet,
 (40) praemonet ante pius quam <mittat> tanta pericla,
 (41) prodigiis signisque docens elementa fatigat.
 nam quare coitu simili <bipedumque> creantur
 (43) partus quadrupedes? sterilis fecundior <alvus>
 45 cernitur; infantem discors natura biformem

in C 42 prodigiis signisq; docens elementa fatigat

24 uapof (i. uaporat) B, uapore ε 26 radii et pascuntur Meyer 28 int(ra) sic B 29 At U
 31 Adsumat B, Assumat R², Ad summam M²

in B sic scripti sunt versus 36—51:

S; p'q̃ χρ̃c quē nōcantes aduenit sub uoce
 Dissoluens nra futuri 7 ne ignarā natura
 Iubetur gens hōiū dare cūq; p̃pinquet
 Ne lateat mortale gen' quē tanta picla
 Imou7 ante pius q̃ elem̃ta fatigat
 P̃d̃gus signisq; creant̃
 Nāq; reor̃ sumi
 Part' q̃drupedes 7 sterilis fecundior au
 Fornā cernit̃ infantē discors 'ahumero 'n
 Quom̃ quē ptulit imparib' m̃bris p̃ anatu
 Et pauet infelix enixa puer in germina part'
 Sic peccata parant horrenda erat ifans an suos ort'
 Quid iā peccabor te parentū n̄ fuit ifantis facin'
 S; ante reatū noxa cap̃t sequit̃ pena cepit

in necantes a ex e corr.

Dis uidetur in D¹ correctum et Dei legit M
 q in propinquet ex g correctā

correctio est manus secundae

sub pe in pena cauda insolita

totum locum optime consuit Meyer p. 272 sqq. quamquam de causa turbationis dubitari potest 38 sic Meyer:
 Sit ne ignara . . . et non incerta futuri mens hominum 36 (conceptus semine nullo) Rossberg 38 est
 quia peccatis obtusa et caeca futuri mens Rossberg 41 mittit Meyer 43 bipedumque supplēvi, namque
 viri coitu simili muliere Rossberg 44 alvus addidit Meyer

25 quibus i. aqua et igni, cf. Isid. orig. 13, 12 Mar. Vict. aleth. 1, 63 sqq. Drac. sat. 59 sq. 29 cf.
 Carm. de Iona 10—13 Ezech. 18, 23, 33, 11. II Petr. 3, 9. Drac. 2, 496 sqq. 2, 699. 3, 126. 714 sqq. sat. 102
 33 sq. cf. sat. 159 sq. 34 cf. 2, 665 39 cf. Germ. phaen. 399 sq. Verg. georg. 1, 351 sqq. 44 sterilis
 fecundior cum quae antea fuit sterilis, nunc monstrum producit humana mulier 45 Lucan. 1, 589 mon-
 stra . . . , quae nullo semine discors protulerat natura, rapi sterilique nefandos ex utero fetus . . . urere

- protulit inparibus membris numeroque modoque
 (46) et pavet infelix enixa puerpera natum.
 (47) 'sic peccata parant horrenda in germina partus'.
 ante suos ortus quid iam peccaverat infans?
 50 'non fuit infantis facinus, sed (f)orte parentum
 noxa caput sequitur, poenam capit ante reatum.'
 (50) quid fera, quid pecudes, quid peccavere volucres?
 quid caelum, quid terra polus, quid pontus et astra?
 quid solis radii, quid lunae frigidus orbis?
 55 nonne fatigantur dantes per tempora signa?
 nam ventura monet per tot praesagia somnus
 (55) proditor et quid sit post tempora certa futurum
 59 (57) quodque hominis mala lingua tacet, fera belua piscis
 58 (56) cornipes effatur, pecudes volucresque loquuntur:
 60 (58) despiciunt proprii generis servare figuras,
 contra naturam dum turpia membra rebellant.
 (60) nam micat unde polo veniens quicumque cometes,
 hinc matres et monstra creant, hinc unda cruores
 inficit et spumis rubicundior alveus exit,
 65 hinc calidas pluit imber aquas et roscida tellus
 sanguine puniceas spicis producit aristas
 65 et viola est mentita rosam pallore fugato,
 at rubor infelix et candida lilia tinxit.
 tertia sors Erebi terrae prorumpit hiatu
 70 et discit perferre diem, violare serenum
 audet et exsanguis caelo producere manes
 (70) vivida funereis admiscens ora, sepultis
 pestibus Hereuleos mundo mentita furores,
 cum niger umbrarum veniens exercitus orbem
 75 appetit invadens non humida tempora lunae.
 auditur mugire solum, solisque tenebras
 (75) quis neget et stellas alieno tempore visas,
 caeruleum pallore diem roseumve colore

in C: 62. 71. 74—77.

48 et 50—51 *adversarium aliter induxit et horrendi germina legit Meyer* 52 peto des B, corr. M²
 56 praesagia corvus Arevalo 59 pisces B, correxi et 58 et 59 locum inter se mutare iussi 58 (et)
 stat(ur) B¹, (et)fat(ur) B², effatur V² cornix effatur Arevalo 62 nolo C comites B 64 albeus B
 65 calidus B 66 p(ro)ducis B, corr. M 68 Ac B, correxi 70 p(er)ferri B¹, corr. B²
 71 exsanguis C, exsanguis B munes C 74 umbrarum a saxis veniens C orbe B 75 Infinit
 inuadens C tempora brumae C 76 auditum Arevalo pallere Peiper 78 colore(m) B, corr. Arevalo

46 *Lucan. 1, 562 monstrosique hominum partus numeroque modoque membrorum matremque*
suus conterruit infans. cf. Claud. in Eutr. 1, 1 semiferos partus metuendaque pignora matri. Anth. 224, 7
conubitu turpi monstrum paritura, biformem quem mater ipsa suum timeat contingere natum
 58 cornipes v. *Plin. nat. 8, 161* 59 mala cf. 1, 490. 3, 668. sat. 44 62 unde et 63 hinc causali
vi accipe de re v. Manil. 1, 892 sqq. Sen. nat. 7, 17, 3. Verg. georg. 1, 488 63 cf. *Cic. div. 1, 98*
 72 *Claud. 35, 221 quid viva sepultis admiscet? cf. Coripp. Ioh. 3, 347 sqq.* 75 non noctu sed interdum
 76 *Verg. Aen. 6, 256 mugire solum cf. Lucan. 3, 418* 78 colore scil. sanguineo

- lunaremque globum fuscata lampade tectum
 80 et mare purpureum nudato litore siccum,
 piscibus oceani proprias sitientibus undas?
 (80) nescia mentiri rerum cognata fidelis
 conservat natura fidem pietate parentis
 participans, quaecumque forent mundoque minentur,
 85 ostentis ventura monens, ut pectore laeto,
 si bona sunt ventura, bonis nos ante fruamur,
 (85) si mala portendant, liceat placare precando
 naturae caelique deum post saecula manentem.
 nemo ferire volens se praemonet ante cavendum,
 90 sed qui terret, amat; sic indulgentia poenam
 praevenit et nullos capiunt tormenta reatus.
 (90) non negat omnipotens veniam cuicumque roganti,
 supplicium cum saepe vetet, licet inde minetur
 omnibus, et nullum feriat censura tonantis,
 95 ni vitium peccantis agat perstando maligne,
 et quemcumque ferit moderanter temperat ictus;
 (95) corrigit errantem, non punit morte repente,
 si peccare diu parcat quicumque profanus.
 sed cum perstat homo semper delicta sequendo,
 100 sentiet iratum poena plectente furorem.
 nemo deum sentit, quotiens irascitur ulli,
 (100) † ni fulget praeclare minas pietatis amore
 donec ab excelsis veniat vindicta coercens:
 impete terribili gravis ingruit ira repente,
 105 sensim rursus adest nullo terrore minante,
 ante nec agnoscit dominum quicumque furentem,
 (105) donec in extremos gemitus recidente ruina
 ingruat incautum graviori pondere frangens.
 sed non (est) omnis manus exstirpanda reorum;
 110 solos quippe necat, quos cernit nolle reverti,
 addere sed gravibus peccatis crimina dura;

in C: 79. 86. 89—92. 96—98. 101. 103. 106. 110.

79 q(ue) ex g B gobum B text(ur) B, texunt V 84 que(m)cu(m)q(ue) fore(m) B 86 sibonis
 bona uentura sunt nos C 89 perire C praemonet B¹, corr. B² 90 Sed C, Se B, Si Peiper
 indulgentiam C 92 rogantur C 93 nitet B, corr. Bücheler, nuens M³, neget Arevalo 95 maligne B
 96 quaecumque C mo|||te exesa r B 102 Ni fulget B, indulget Arevalo probabiliter praeclare B,
 praestare ego coniecī ratus versum 102 suum locum habuisse aut post 95 aut post 88. contra Bücheler censet
 101 sqq. sic esse distinguendos: nemo deum sentit (quotiens irascitur ulli, indulget praestare minas pietatis
 amore) donec eqs. 106 Ante nec C, Nec omisso ante propter antecedens minante B 107 Donet B,
 corr. M 108 Ing(r)uat B, correxi 109 est om. B, addidit M²

89 cf. 2, 606. 699 sqq. 783 sqq. Prosp. epigr. 4 Mar. Vict. aleth. 1, 465 sqq. 90 Prosp. epigr. 75, 9
 qui terret, parcit, qui percutit ipse medetur. Drac. l. d. 2, 608 indulgentia parta reatum praevenit
 97 2, 704 errantes punis, sed mitis corrigit omnes 109 cf. 2, 413 sqq.

INCIPIVNT LIBELLI DRACONTII

Inclito glorioso rerum domino Chindasuinto, principi summo et maximo regum, Eugenius vestrorum fidelium servulus.

Clementiae vestrae iussis, serenissime princeps, plus volendo quam valendo deserviens, Dracontii cuiusdam libellos multis hactenus erroribus involutos Christo domino tribuente valorem pro tenuitate mei sensuli subcorrexii, hoc videlicet moderamine custodito, quo superflua demerem, semiplena supplerem, fracta constabilerem et crebrius repetita mutarem. versiculos sane quos huic operi detrahendos esse putavi, et sensu tepidi et verbis inlepidi et nulla probantur ratione subnixi; nec in eis aliquid reperitur quo lectoris animus aut mulceatur doctus aut doceatur indoctus. et quoniam de die septimo praefatus auctor omnino reticuit, semum mihi opusculum videbatur, si non inde aliquid in hoc codiculo haberetur. idcirco in fine libelli, quamvis pedestri sermone, sex dierum recapitulationem singulis versiculis, quos olim condidi, renotavi; de die vero septimo quae visa sunt dicenda subnexui decretumque divale ac si non ut volui, vel ut valui consummavi, inplorans vestri solii praelargissimam pietatem, ut vile servuli fidelis oblatum vestra sibi gloria efficere dignetur acceptum fiatque mihi misero repensio fructuosa laboris placida respectus vestri contributa gratia vel favoris.

PRAEFATIO

Principis insignem faciem visure libelle, cuius ad imperium meruisti sorde carere et capere nitidam longo post tempore pallam, coeperis ut limen aulae regalis adire
 5 atque auro rutilo radiantem cernere sedem, incipe quamprimum largas persolvere grates, errorum quod nube carens correctus haberis. dein prostratus veniam deponere precatu lautorisque tui sollers patronus adesto:
 10 ignoscat placidus, ignoscat mente benignus,

quod te sordidolum dum conor rite lavare asperius inpressa manus tenuando polivit. at si de plebe quisquam livore perustus dixerit: iste quis est veterum qui carmina mutat
 15 inscribitque levis epigrammata vana libellis?, noverit hoc ipse, quod nusquam culpa putatur, cum non velle valet, sed maior iussio cogit. denique iussa bona dum promulgantur, agenda qui complet, sapiens, qui vult contemnere, demens.
 20 quod si Vergilius et vatium summus Homerus

epistolam sine titulo habet M fol. 17^r, cum titulo F fol. 35^r, P fol. 11^r, utrumque omittunt LQZ
 1 sic F¹ DRACONTII LIBRI P 2 rerum suspectum Chindasuindo P MAXIMO RER(um) F¹ maximo (om. rerum) P, corr. edd. 4 ut dedi, M, deserviens quam valendo F, item sine mutandi ordinis notis P
 5 multis videns erroribus edd. valorem om. P 6 sensulu (u altera corr. in i) subcorrexii F, sensus correxii P edd. moderamen necustodito M 7 facta M crebro FP edd. uersiculi FP edd. 8 puta. bi F¹ probatur M nec mire pictum in F, ut fere legatur non et; fortasse hoc in illud est correctum, namque nec descripsit P 9 aliquod MF, aliquid P edd. quod lectoris F animus animetur FP edd.
 10 reticuit omnino F, item at sine notis P 11 in finem F 12 renotavi M, denotavi F edd., consideram adnotavi P cf. Ildeph. 13 diuale & si P velut MFP edd., discerpsi post 15 FINIT subscribit M

PRAEFATIO F, om. MP, item v. 1—3 non adsunt in M, totum carmen non descripserunt LQZ
 2 meruisti ordo cod. Wigb. 4 Ceperis MFP regialis in M legit Löwe 5 om. M cernere eden F 7 arens F, cares cod. Wigb. 8 prostratis P, prostratus humi Sirmond. edd. 9 Lautorisq. sic M Wigb., Latorisq. F(P) edd. 10. 11 om. cod. Wigb. unus versus spatio relicto 12 Asperi aut edd. Wigb. tenuendo P 15 Inscriptique Wigb., Scribit//que M, Scribitque FP 16 mutatur cod. Wigb. 17 Quam (M), Quum F, Cū P Wigb. ualet et maior cod. Wigb. maiorum iussio M
 18 iussa di quam (i. quum) M, iussa bona cum Wigb. (errat Dümmler), vide igitur ne cum sit scribendum aienda F

Ildephonsus de vir. ill. 14 libellos quoque Dracontii de creatione mundi conscriptos, quos antiquitas protulerat vitiatos, ea quae inconvenientia reperit subtrahendo immutando vel meliora(-ando cod. Cas. 294 saec. XI, contulit Ihm) coniciendo ita in pulchritudinis formam coegit, ut pulchriores de artificio corrigentis quam de manu processisse videantur auctoris. et quia de die septimo idem Dracontius omnimodo reticendo semiplexum opus visus est reliquisse, iste et sex dierum recapitulationem singulis versiculis renotavit et de die septima quae illi visa sunt eleganter dicta subiunxit 6 sq. Serv. Verg. Aen. praef. Augustus vero, ne tantum opus periret, Tuccam et Varium hac lege iussit emendare, ut superflua demerent, nihil adderent tamen: unde et semiplexus eius invenimus versiculos ut.... et aliquos detractos ut in principio.... et in secundo hos versus constat esse detractos

PRAEFATIO 1 cf. Mart. 8, 1, 1 Eugenii versus fere omnes furatus est Wigbodus (Poet. Carol. I p. 95); Eugenii 2—12 = Wigb. I 4—13, Eugenii 13—25 = Wigb. II 47—61 13 Iulian. Tol. ars gramm. 2, 171 (p. CII ed. Rom.) at si de plebe quisquam exemplum at coniunctionis

- (110) nam mox tempus adest veniae, cum vota recurrunt
ad meliora semel, sed non reditura secundo
ad scelus, abiectum lacrimis prece corde reatum.
- 115 quis genus humanum nescit servare volentem
auctorem dominumque deum? cui contulit index
- (115) per tot facta dies, quem sexta luce creavit.
prima dies nam lucis erat, mors una tenebris:
lux datur ante polos, lux clari causa diei,
- 120 lux iubar aethereum, lux noctis limes et umbris,
lux facies rerum, dux lux cunctis elementis,
- (120) lux genitis per cuncta color, lux gratia solis,
lux decus astrorum, lux aurea cornua lunae,
lux fulgor caeli, lux et primordia mundi,
- 125 lux splendor flammae, lux magni temporis index,
lux opus auctoris primum, lux cardo pudoris,
- (125) lux honor agricolis, requies lux omnibus aegris,
lux aevi media est, lux quae dat tempora metis.
et bene constituit mundi primordia luce
- 130 clarus ubique deus numquam maculabilis auctor,
quem non obscurant quaecumque ex parte tenebrae
- (130) nec celantur ei quaecumque obscura geruntur:
initium factis lucem dat lucis origo.
quanta spes mundi promissa est principe luce?
- 135 quae totum praecessit opus quod continet orbis,
quae solis praevenit iter lumenque coruscum,
- (135) cuius iussit ope clarescere cuncta creata.
altera quippe dies caelo convexa meretur
et supra caelos ingentia flumina dantur
- 140 ac dominatur aqua glomeratis fluctibus alma,
ignibus aethereis caelesti sede locatis.
- (140) unda beata nimis, meruit quae tecta polorum,
celsa favore dei, iussu suspensa tonantis.
limitibus contenta suis elementa morantur
- 145 nec flammās restringit aqua glaciemve reponit
flammeus ignis aquae: servant sub lege tenorem
- (145) incorrupta suum, non impugnata vicissim;
non discreta quidem, sed nec permixta morantur.

112 ueniens quo *B*, *correxi* recurr(it) *B*, *licet* recurrunt *descripserit M* 115 seruīre
nolentem *B*, *corr. M*² 117 facta deus, quod *Arevalo* 118 mors] i oris *B*, in oris *M*¹, mox *M*² *marg.*,
mors *Eug.*; nox unde tenebrae *Arevalo* 120 aetherium *B* 121 elim(en)tis *B* 122 solor(um) *B*¹, solor
videtur voluisse *B*², calor *Eug.*, color ego
metis *Eug.* 129 constituat *B*, *correxi* 131 quicumque *B*, quacumque *M*³ *Eug.* 132 scelantur *B*
138 caeli *Eug.* 140 nescio an hac dominatur voluerit *Drac.* 141 caelestia sede loquit(us) *B*, celesti
sede locatur *Eug.* 142 meruit(ue) *B*, *corr. M*² *Eug.* texta *B*, tecta *Eug.* 143 iussa *B*, *corr. M*² *Eug.*
145 teporat *Eug.* 146 seruāt *B*, servant *Eug.*

117 generi humano deus contulit, in potestatem dedit ea quae per tot dies fecit, indicando consilium
suum, cum hominem post omnia sexta demum luce crearet 118 mors una luce apparente funditus
omnes victae sunt tenebrae, cf. *ind. s. v. unus* 128 media i. dimidia 129 cf. 1, 447. 2, 658. 1, 22
138 meretur i. accipit obtinet v. *ind.* 140 cf. *anth. 377. 7* in flammis dominantur aquae 142 meruit
cui datum est ut super caelum tolleretur 145 restringit gelu constringit 146 *Claud. 1, 17 fata . . .*
servantia lege tenorem

censuram meruere novam post fata subire,
quam dat Aristarchus Tuca Variusque Probusque,
cur dedignetur, quod iussus principe magno
parvula praeparvi Draconti carmina libri
parvulus Eugenius nugarum mole piavi?

(numeri parvi sunt
Dracontii pleni)

INCIPIT DRACONTII LIBER PRIMVS

- 118 prima dies lux est terris, mors una tenebris.
lux datur ante polum, lux clari causa diei,
120 lux iubar aethereum, lux noctis limes et umbris,
lux facies rebus cunctis et lux elementis,
5 lux genitis factisque calor, lux gratia solis,
lux decus astrorum, lux aurea cornua lunae,
lux fulgor caeli, lux et primordia mundi,
125 lux splendor flammae, lux magni temporis index,
lux opus auctoris primum candorque pudoris,
10 lux honor agricolis, requies lux omnibus aegris,
lux aevi media, lux quae dat tempora metis,
qua bene constructa mundi primordia lucent.
130 clarus ubique deus, numquam mutabilis auctor,
quem non obscurant quacumque ex parte tenebrae
15 nec celantur ei quaecumque obscura geruntur,
initium factis lucem dat, lucis origo,
qua vita mundo praemissa est principe luce,
135 quae totum praecessit opus quod continet orbis,
quae solis praevenit iter lumenque coruscum,
20 cuius iussit ope clarescere cuncta creata.
altera quippe dies caeli convexa meretur
et supra caelos ingentia flumina dantur
140 ac dominatur aqua glomeratis fontibus alma,
ignibus aethereis caelesti sede locatis.
25 unda beata nimis, meruit quae tecta polorum,
celsa favore dei, iussu suspensa tonantis.
limitibus contenta suis elementa morantur
145 nec flammas restinguit aqua glaciemve teporat
flammeus ignis aquae: servant sub lege tenorem
30 incorrupta suum, non inpu gnata vicissim;
non discreta quidem, sed nec permixta morantur.

21 Sensuram *M*, Censura *F* facta *P* 22 aristarcus tunc auariusq. *FP*, aristarcus tua uariusq. *cod.*
Wigb. probatos *M* 24 Parvula non iam legi potest in *M*, sequitur reparabi Parvula excerpti Mosaica
carmina bibli *Wigb.* 25 Wigbodus humilis nuclarum *Wigb.* piavi in *M* evanuit, sed manus recentior
adscriptis EXPLICIT PREFATIO subdit *M*

INCIPIT DRACONTII LIBER PRIMVS FLCTR AMEN *M*, INCIPIT LIBER PRIMVS *FLQ*, LIBER
PRIMUS *P*. 1—5, 21—26 in *G* 1 nam lux terre *G* mox una *FP* 3 etherium *LQ* 4 rerum *G*
5 genitis cunctis *G* 9 post 10 habent *LQ* candoreq. *LQ* 11 eui media *MLQ(F qui ebi) Z*,
aeni meta *P Sirmond Tol.* dat lux quoque tempora metis *Z edd.* moeitis *M*, methis *F* 12—55 desunt
in *M* 12 Quia *F* constructa luce primordia *FP* constructa *LQ* 14 obscura gerunt *FP*
16 Principium *Sirmond edd.* 17 mundo vita *Z edd.* 18 Quem *FP* 19 inter *F¹* 20 iussa *P*
opere *FP* 21 merentur *FG* dies om. *LQ* 22 Id supra *LQZ* 23 domina/tur (-atur *Q*) aque
LQ, dominantur aque *Z* 24 aetheris *LZ*, etheris *Q* 25 Unde *LQ* tacta *Q* 26 iussu om. *FP*
suspensa conatis *G* 28 restringit *P Drac.* 31 discreata *Q* moratur *F*

1 habet *Julian. Tol. gramm. Gramm. suppl. p. CCXVI*, 10 exemplum feminini dies 2 *Julian.*
Tol. p. CCXXXV, 15 (polum) 13 *Julian. Tol. p. CCXXX*, 20 *Sisebut. anth. lat. II p. 13 n. 1* (hic Magnus)

- tertia caeruleum ponti lux edidit aequor;
 150 fluctibus immensis pelagi freta glauca liquescunt
 164 et mare navigerum quatitur spumantibus undis.
 151 (150) ipsa dies terram meruit de fluctibus actam;
 eruitur tellus vasto demersa profundo
 et solidante globo gravior per inane pendit
 axe rotante solum; sunt pro radicibus undae;
 155 quam molles portant ceu fundamenta liquores,
 (155) arida materies rapitur de corde fluenti
 nondum mater humus; cuius pars solvit harenas,
 in glebam pars membra ligat, pars saxa tumescunt
 et cautes stant montis apex, pars flumina mergit,
 160 planities pars tensa iacet, pars litora curvat,
 (160) pars datur in tumulos, pars aspera rupibus horret,
 in scopulos pars certa riget, pars valle profunda
 163 cingitur et colles tumidi iuga celsa supinant
 165 atque humiles campos spatiis aequalibus aptant;
 pars data dulcifluis undantes fontibus agri.
 (165) herba virens prodit, it surculus omnis in auras
 et semper vestita comis frondescit oliva;
 omnia poma virens profert, non parturit arbor;
 170 linguae laurus honos solvit donanda poetis;
 torta per obliquos it vitis in orbe corymbos,
 (170) verberat et palmas ramos fluitante flagello;
 vinea pampineos subarundinat ebria campos,
 munera laetitia spondens pendentibus uvis,
 175 fluctibus et variis redolent florentia rura.
 una parens tellus non unum fundit honorem,
 (175) sed quot sunt herbae, tot permisceantur odores.
 India mundus erat gemmans, pigmenta per herbas
 producant sub sole novo rudibusque racemis.
 180 est locus interea diffundens quattuor amnes
 floribus ambrosiis gemmato caespite pictus,
 (180) plenus odoriferis numquam marcentibus herbis,

in C 182

149 cia ceruleum *omissa initiali B* 164 in *B* post 163 *positus*; suo loco habet *Eug.* 151
 auctam *Eug.* 152 uasta de m(er)sa *B*, corr. *M*² 154 Axe portante *B*, rotante *M*³, ferente *VRU*
 155 seu *B*, ceu *Eug.* 159 montes *B*, corr. *M*² apex *B*¹, apex *B*² in *marg.* 161 oret *B*, heret *M*² *VRU*,
 horret *M*³, orret *Eug.* 165 aptat *B*, aptant *Eug.* ante 165 in *B* legitur 164 167 uirens p(ro)de(st)
 surculus *B*¹, su- in fu corr. *B*² et ferulus habent *MVRU*, prodest it surculus *V*², promitur herba uirens it
 surculus *Eug.*, correxi 171 sit uitis *B*, fit *V*² cf. *Eug.* 172 Verb(er)et(et) *B*, Verberat et *Eug.* 173 sub
 arundina tenebria *B*, teneat sub harundine *M*³, subarundinat ebria *Eug.* 174 Numera spondens
*B*¹ quae spatium reliquit vacuum, in quo *B*² ex archetypo depinxit laesissae; cf. *Eug.* 175 fructibus *Eug.*
 flornancia *B*, florentia *M*² *Eug.*; fragrantia propter *Verg. georg. 4, 169 Traube*; an flöritantia? 176 odorem
Eug. 179 Producant *B*, Eduxit *Eug.* sole s novo r|||db(us)q(ue) *B* at v in *rasura*; u inter r et d
 nunc evanuit 180 in terra *Rivinus perperam* 182. 183 inverso ordine in *C* marcescentibus *C*

151 ipsa i. eadem 153 solidante cum forma globi materiam solidat, nisi scribendum solidata,
 quod invenit ac reiecit *Arevalo* 156 arida cf. *Gen. 1, 9* 157 solvit se solvendo efficit 175 fluctibus
 v. ind. 178 India v. ind. 179 producant v. ind. sub sole novo at cf. v. 208 180 est
 locus post *Verg. Aen. 3, 163 crebrum*; paradisi sic incipit descriptionem *Alc. Av. carm. 1, 193, hic et Drac.*
ex Sidonio carm. 2, 407. cf. praeterea Carm. de pascha 1 Ps. Cypr. de resurr. 193 interea v. ind.

- tertia caeruleum ponti lux edidit aequor.
 150 fluctibus immensis pelagi freta glauca liquescunt
 164 et mare navigerum quatitur spumantibus undis.
 35 151 ipsa dies terram meruit de fluctibus auctam;
 eruitur terra vasto demersa profundo
 et solidante globo gravior per inane pendit.
 sustentant solidam fluidis radicibus undae,
 155 quam molles portant ceu fundamenta liquores.
 40 arida materies rapitur de corde fluenti;
 nondum mater humus; cuius pars solvit harenas,
 in glebas pars membra ligat, pars saxea turget,
 cautibus extat montis apex, pars flumina mergit,
 160 planitie pars tensa iacet, pars litora curvat,
 45 pars datur in tumulos, pars aspera rupibus horret,
 pars riget inculta, residet pars valle profunda
 163 et colles tumidi cumulis iuga celsa supinant
 165 atque humiles campos spatiis aequalibus aptant,
 pars data dulcifluis undantes fontibus agri.
 50 promitur herba virens: it surculus omnis in auras
 et semper vestita comis frondescit oliva;
 omnia poma virens profert, non parturit arbor;
 170 linguae laurus honos solvit donanda poetis;
 torta per obliquos it vitis in orbe corymbos
 55 verberat et palma calamos fluitante flagello;
 vinea pampineos subarundinat ebria campos
 munera laetitiae spondens pendentibus uvis.
 175 fructibus ex variis redolent florentia rura:
 una parens tellus non unum fundit odorem,
 60 sed quot sunt herbae, tot permiscuntur odores.
 India tunc primum generans pigmenta per herbas
 eduxit sub sole novo rudibusque racemis.
 180 est locus interea diffundens quattuor amnes,
 floribus ambrosiis gemmato caespite pictus,
 65 plenus odoriferis numquam marcentibus herbis,

32—34. 36—38 in G 32 PONTI LUAT L (totus versus uncialibus pictus) 34 nauigerunt G
 36 dimersa LQG 37 Ac G 43 an et stat voluit Eug.? apex montis P edd. 44 par litora Q
 46 rigat P uelle (e corr. in a man. 2) F¹ 49 undantur F²P, undantis Z 50 uirens id LQZ¹
 aras LQ 51 Et semper vesti comis frondescit ole[a] F¹, quibus ramis addidit manus posterior, cui deberi
 etiam e in olea conicio, (fuerit a manu priore oliba) licet sileat Wotke; Semper vesticomis frondescit et olea
 ramis P 52 proferens FP arbor F² 53 onus FP donando FP 54 obhect fit P iduitis LQ
 55 fluante F^a (d deleta et r substituta) F, fluitante flit (nil amplius) L, flit Q 56—77 M ponit post
 254, at marginale nunc fere evanidum rectum videtur ordinem restituisse 57 |||spondens M, spondens om.
 F, preb& P 58 Fluctibus FP ex MLQ, haec F, et (P) edd. 59 Uua F fundunt LQ 60 permis-
 cuntur LQFP, permiscuntur (M) 64 ambroseis LQFZ pictos FP

- hortus in orbe dei cunctis felicior hortis.
fructus inest anni, cum tempora nesciat anni.
185 illic floret humus semper sub vere perenni,
arboreus hinc inde chorus vestitur amoene:
(185) frondibus intextis ramorum murus opacus
stringitur atque omnes pendent ex arbore fructus
et passim per prata iacent. non solis anhelis
190 flammatur radiis, quatitur nec flatibus ullis
nec coniuratis furit illic turbo procellis;
(190) non glacies destrecta domat, non grandinis ictus
verberat aut gelidis canescunt prata pruinis.
sunt ibi sed placidi flatus, quos mollior aura
195 edidit exurgens nitidis de fontibus horti;
arboribus movet illa comas, de flamine molli
(195) frondibus impulsis immobilis umbra vagatur:
fluctuat omnis honos et nutant pendula poma.
ver ibi perpetuum communes temperat auras,
200 ne laedant frondes et ut omnia poma coquantur.
non apibus labor est ceris formare cicutas:
(200) nectaris aetherei sudant ex arbore mella
et pendent foliis iam pocula blanda futura,
pendet et optatae vivax medicina salutis,
205 dependent (quis dat) sollers pictura figuras.
(auroram) iam quarta dies praemisera undis
(205) et rutilante polo compresserat ora rubore:
mox solis radiare globum iubet igne salutis.
flamma salutaris perfundit lumine mundum,
210 cuncta salutifero rident elementa vapore;
cuius ab igne suo lunam iubet ire secundam
(210) nigra tenebrarum corrumpere tempora noctis
et trepidum proferre diem comitante quiete;
candida somnigeris collustrans cornibus axem,

in C 183. 192

183 Ortus CB cunctos B felicior ortis C, ortus in hortis corr. B¹, cf. Eug. 185 flore B, floret M² Eug. 188 aque B, atque M² Eug. 189 anhelis Eug. 190 ullis Eug., illic B; an ille? 191 (coni)urat(us) fuerit B 192 Quem glacies C destrecta B et (i ex u) C, distrecta R Eug. 195 sontibus orti B 200 ledat B Eug., laedant Rivinus 202 ethereis undant B, corr. M³ Eug. 205 sq. Littora dependent sollers pictura figuras la(m) q(ui)nta dies p(rae)miserat undis B, ut appareat Auroram ex v. 206 abuisse in initium versus antecedentis ibique corruptum esse in Littora, idque mendum iam Eugenio (cf. Cetera) sub oculis fuisse, qui audacter et tamen neglegenter locum depravavit. dependent scil. alia mella. suppleri ex gr. quis dat i. quibus adhibitis profert. (et quae) dependent sollers pictura figurat Bueheler 207 co(m)-p(re)sserat ora B, compresserat astra Eug. astris nondum creatis 208 sol radire B, corr. M³ V² Eug. 210 salutifera B, corr. M² Eug. 212 corrup(er)e B 213 tepidu(m) p(er)ferre B, cf. Eug. quieti B 214 Candidas omigerunt conlustrans B, cf. Eug.

183 Isai. 51, 3 quasi hortum domini 192 destrecta quasi ensis 199 Or. m. 1, 107 ver erat aeternum. cf. Prud. cath. 3, 103 Sidon. c. 2, 409 Alc. Av. 1, 222, etiam Mar. Vict. aleth. 1, 228 Boeth. cons. 1, 2, 18 201 cicutas cf. ind. 202 Verg. ecl. 4, 29 pendebit sentibus uva et durae quercus sudabunt roscida mella. Drac. l. d. 2, 448 207 diem orientem puduit caeli rutilantis modo facti itaque ut se quoque ornaret solem produxit 209 cf. sat. 81 sqq. 211 suo sc. igne 213 trepidum 'dubius, opinor, et incertus, quia nec verus dies, cum luna ipsa solum sit solis imago' Arevalo

- hortus in orbe dei cunctis felicior hortis.
fructus inest anni, cum tempora nesciat anni.
185 illic floret humus semper sub vere perenni,
arbores hinc inde comis vestitur amoenis,
70 frondibus intextis ramorum murus opacus
stringitur atque omnes pendent ex arbore fructus
et passim per prata iacent. non solis anhelis
190 flammatur radiis, quatitur nec flatibus ullis
nec coniuratis furit illic turbo procellis;
75 non glacies districta domat, non grandinis ictus
verberat aut gelidis canescunt prata pruinis,
sunt ibi sed placidi fructus, quos mollior aura
195 edidit exurgens nitidis de fontibus horti;
arboribus movet illa comas, de flamine molli
80 frondibus impulsis immobilis umbra vagatur:
fluctuat omnis honos et nutant pendula poma.
ver ibi perpetuum communes temperat auras,
200 ne laedat flores et ut omnia poma coquantur.
non apibus labor est ceris formare cicutas:
85 nectaris aetherei sudant ex arbore mella
et pendent foliis iam pocula blanda futura
pendet et optatae vivax medicina salutis:
205 cetera depingit variis pictura figuris.
auroram iam quarta dies praemisera undis
90 et rutilante polo conpresserat astra rubore.
mox solis radiare globum iubet igne salutis;
flamma salutaris perfundit lumine mundum,
210 cuncta salutifero rident elementa vapore.
cuius ab igne suo lunam iubet ire secundam
95 nigra tenebrarum corrumpere tempora noctis
et trepidum proferre diem comitante quiete.
candida somnigeris perlustrat cornibus axem,

67 est inanni cum *L*, in annis est cū *Z*, in annos est *ed. Morel* 69 amoenes *corr. in-is Q*
70 muros *M* 71 omnis *M*, homines *F*, om̃s *LP*, omnes *Q*, omni *Z* arbore poma *LQZ*, at confer v. 72
72 Et pastis *FP* anelis fructus *LQ*, non fructus anelis *Z* 73 fluctibus (*F*)*P* 74 coniratis *F*
75 grandinis metus *Q* 77 placidi fructus sic *MFPLQZ* (at placiti *F*) quod mollior *LQ* 78—121
desunt in M 78 frontibus *Q*, functibus *P* 81 omne conus (hoc deleto *suprascriptum* nemus) *F*, omne
nemus *P*, omne onus *LQ* (in hoc glossa eiusdem manus sumitas arborum) Fluctuat hic onus omne *Z*
83 sed ut *P* 84 celer (stis *super r scripsit man. 2*) forma cicutas *F*, celestis forma cicutas *P* 85
etheriis *FLQ* 88 pictura) natura *Sirmond et Tol.* 89—91. 94. 95 in *G* 89 Aurora *FLQZ*, *corr. P*
premisera *FP*, permanserat *LQZ* 90 rutilante globo *G* robore *QG* 91 solis fulgere *G* radiare
polum *P* igni *F*^a 94 iuuet *F*, iubat *P* 96 trepidam *P*, tepidam (*LQ*)*Z* somniferis *Z* *edd.*

89 *Julian. Tol. ars gramm. 1, 1, 35 (Gramm. suppl. p. CCXXXII, 12) exemplum au diphthongi*

- 215 quae numero est crescente brevis, sed plena minore.
 flammeus ornatus caeli per sidera fulsit:
 (215) officia stellis, numeros et nomina iussit,
 tempora distribuit, loca contulit, ignibus egit,
 limitibus fixit, iubar induit, axe rotavit,
 220 cursibus aptavit, caeli regionibus addit.
 agminis innumeri nec flammea sidera solem
 (220) destituunt quacumque die, sed luce premuntur
 luminis inmensi radiato vertice fusi.
 nec mirum, si clara latent sub sole corusco
 225 sidera, quo mundum monstrat mensura minorem,
 qui fovet igne pio caelum mare sidera terras
 (225) concepta virtute dei, quem sphaera polorum
 sustinet et sentit dominum per cuncta tonantem,
 cuius ab imperio veniunt quaecumque ministrat.
 230 omnia iussus agit, totum sub lege laborat,
 miles et ipse dei, cum luna et sidera cuncta
 (230) ostentans sub vere novo, sub tempore primo,
 sub tirone die veterana in saecula parato.
 vidit quinta dies animalia cuncta profundi:
 235 in corpus solidantur aquae nervique ligantur.
 musculus humor erat, fluctus durescit in ossa
 (235) atque oculi gemmantur aquis humore gelato.
 et quot sunt fluctus, tot forsitan aequore pisces
 luserunt fluido per caerula vasta natatu
 240 et crispante freto perflabant naribus undas.
 terrigenis factura cibos post cuncta creandis
 (240) exilit inde volans gens plumea laeta per auras
 aera concutiens pennis crepitante volatu
 ac varias fundunt voces modulamine blando
 245 et puto conlaudant dominum meruisse creari.
 hae niveo candore nitent, has purpura vestit,
 (245) est croceus his pluma color, has aureus ornat
 galbanus, ast aliis pennae solidantur ocellis
 atque hyacinthus adest per colla et pectora fulgor;
 250 eminet his cristatus apex, has lingua decorat

215 Que(m) B 217 numero sed nomina B 220 Curribus B 222 quaecumque M, quocumque Eug. 225 minore B, minorem Eug. 231 lunę et sidera cuncto B, cf. Eug. 233 paratus Eug.
 235 quę B, aquę M³ V³ Eug. 237 geminantur B 238 Et q(uo)d B forsan in Eug. 239 Iusser(ii)
 B¹, corr. in Iusser(un)t B² 240 proflabant Rivinus 241 post 234 poni iussit Arevalo 242 per euras
 B¹, corr. B² 243 pinuis B² 247 ornant B 248 Lalbanus B, corr. M³ pinne B² ocelli B
 249 iacinct(us) B

215 numero *lunarum i. dierum* 217 *Verg. georg. 1, 137 navita tum stellis numeros et nomina fecit*
 220 *Drac. l. d. 3, 5 nomina dans astris et stellis cursibus aptans* 224 2, 7 *stellae sub luce latent*
 228 *sentit et* 229 *ministrat sc. sol* 230 *totum opus suum* 231 *videtur dici solem hoc quarto die et lunam et sidera ostentavisse, non oppressisse de imagine cf. ad. 2, 25*
 241 *mira haec de avibus praedicatio non concinit cum bibliis; fortasse Afer poeta coturnicum erat memor* 245
 cf. 1, 347 247 *de constructione audaci cf. 249. 252. 310*

- 215 quae numero est maiore brevis et plena minore.
 flammeus ornatus caeli per sidera fulsit:
 100 officia stellis, numeros et nomina iussit,
 tempora distribuit, loca contulit, ignibus egit,
 limitibus fixit, iubar induit, axe rotavit,
 220 cursibus aptavit, caeli regionibus addit.
 agminis innumeri nec flammea sidera caelum
 105 destituunt quocumque die, sed luce premuntur
 luminis inmensi radiato vertice Phoebi.
 nec mirum si clara latent sub sole corusco
 225 sidera, quo mundum monstrat mensura minorem,
 qui fovet igne pio caelum mare sidera terras,
 110 conceptum virtute dei quem sphaera polorum
 sustinet et sentit dominum per cuncta tonantem,
 cuius ab imperio veniunt quaecumque ministrat.
 230 omnia iussus agit, totum sub lege laborat,
 miles et ipse dei cum luna, et sidera cuncta
 115 ostentat sub vere novo, sub tempore primo,
 sub tirone die veterana in saecula paratus.
 addit quinta dies animalia cuncta profundis:
 235 in corpus solidantur aquae nervique ligantur.
 musculus humor erat, fluctus durescit in ossa
 120 atque oculi gemmantur aquis humore gelato.
 et quot sunt fluctus, tot forsan in aequore pisces
 luserunt fluido per caerula vasta natatu
 240 et crispante freto perflabant naribus undas.
 terrigenis factura cibos post cuncta creandis
 exilit inde volans gens plumae laeta per auras
 125 aera concutiens pennis crepitante volatu
 ac varias fundunt blando modulamine voces
 245 et puto conlaudant dominum meruisse creari.
 hae niveo candore nitent, has purpura vestit,
 130 his croceus plumae color est, has aureus ornatus;
 albentes aliis pennae solidantur ocellis
 atque hyacinthus adest per colla et pectora fulgens;
 250 eminet his cristatus apex, has lingua decorat,

98 maiore uhaeris et plena more (in more delevit o et ero *suprascriptis* man. 2) F, maior (reliquis *omissis*) P 100 officia et stellis Z *edd.* post 102 unus versus erasus in F, sequitur tamen 103
 103 Cursib; tautit F 105 dies et LQZ 111 deum *corr.* in dnm F 112 ad Q ministrant LQZ
 114 Milex et F¹LQ lunam (L) 116 diem LQ in sede P 117 est in G Addidit LQ
 profundo PG 118 In cor solidantur FP 121 est in G quo sunt G tot forsam in aequora LQ, tot
 gignuntur aequora G 122 inde ab hoc versu rursus subvenit M Lux erunt M natatur M 123 fre-
 tum M, freti F 124 in contextu omisit, at in margine scriptum huc post 123 delegavit M¹; post 123
 habent FPLQZ 125 est in G auras F 127 est in G varios G fundunt magno M modu-
 lamine cunctis G 128 puta *corr.* ex - o (an o ex a ?) M 129 Hee LQ nitent bas M 130 Hi M
 131 alis FP, alas LQ, alias Z 132 iacinthis Q ppora F¹ 133 his om.F, et P apex bas M
 Drac. 251 omisit Eug.

- et breuitas formae pensatur voce canora;
 (250) est unus his pluma color, has discolor ornat
 penna, per innumeras currens pictura volucres,
 et rudibus tenuem subtexunt aera pennis.
 255 sexta dies folium ramis et floribus herbas
 evomit et spicans acuit seges omnis aristas.
 (255) silva comis vestita viret nidosque loquaces
 exhibet et varias decantat garrula voces,
 cum natabunda volat non motis plausibus ales:
 260 frondibus insidens vento cum fronde movetur,
 unguibus ad ramos infixata tenacibus haeret.
 (260) pennigerum vernare nemus vapor urget in usus
 pigneris et molli durescunt ova tepore.
 pennantur membrata globis, animantur, anhelant,
 265 rumpuntur, confracta sonant, nutrita volatus
 temptant et rudibus librantur in aera plumis.
 (265) sed cum discordent inter se elementa coacta,
 fetibus eductis concordant unda vel ignis:
 unda creat volucres, producit flamma volucres.
 270 pabula mundus erat, sed non qui pasceret herbas
 adfuit: intactis senuissent floribus herbae,
 (270) ni pascenda daret tellus iumenta per agros.
 (273) cornibus erumpunt armata fronte iuvenicque
 et per prata vagum sequitur sua bucula taurum;
 275 (275) cervus in arva fugax palmatis cornibus errat
 et velox prorumpit equus, pecus utile belli.
 impia terribiles producit terra leones,
 simplicitas ovium fraudes passura luporum
 et raudos timuit discurrens damma molossos.
 280 spumat aper, mortes lunato dente minatur
 et latus obliquans meditatur proelia torvus,
 ne Massyla fames duos descendat in armos
 aut aper alter eat spumantia bella movere.
 promittit omne genus pecudum, genus omne ferarum

252 E studiis his *B*, *correz*; fortasse *Eug.* legere sibi videbatur Est uiridis 253 Pinna *B*²
 255 Extā die *B*, *corr.* *M*² 256 spicis *Eug.* 259 n(on) mosq(ue) *B*, *cf.* *Eug.* 261 err(et) *B*, *corr.* *V*²,
 haerens *Eug.* 262 Pinnigerum *B*² 263 unguet *B*, *corr.* *M*² 263 Pignoribus *B*, *cf.* *Eug.* curescunt *B*,
corr. *M*² 264 Pinnantur *B*² 266 e truditibus *B* 268 Fletibus *B*, *cf.* *Eug.* 270 Paruula *B*, *cf.*
Eug. 271 intact(us) *B*, *cf.* *Eug.* post 272 duos versus finxit *Eug.* (*Arevali* 271 et 272), corrupto simul
 v. 255 inde a v. 273 usque ad finem libri I numeri mei sunt pares *Arevalianis* 273 arēmata *B* iuvenicq;
sic B, q; omiserunt *MYRU Eug.* 278 om(n)i(um) fraude *B*, *corr.* *M*², *cf.* *Eug.* 279 raudos *B*¹ *Eug.*, raudos
*B*² molursos *B*, *corr.* *M*² *Eug.* 281 turbus *B* 282 Nec marsyla *B*, *correz* (*Massyla iam Arevalo*)

255 recapitulasse poetam res adhuc creatas antequam bestiarum et hominis creationem aggrederetur
 non sensit *Eugenius*, ideo quinto diei subiecit versus 255—72 et post 272 duos versus de suo addidit
 257 *Verg. Aen.* 12, 475 nidisque loquacibus 263 *Anth.* 383, 2 (*de halcyonibus*) liquescunt ova tepore
 270 de constructione *cf.* 1, 178 273 de versu hypermetro *cf.* *L. Müller, de re metr.* p. 295 sq., vide
 tamen ne iuvenicq; in *B* sit ortum ex inueni 276 *Stat. Theb.* 7, 66 pecus utile bello (*sic Put.*,
bellis recc.) 279 *Ps. Angiltb. carm.* 6, 146 huc illuc timido discurret dammula gressu 280 *Iuv.*
6, 116 spumat aper (*Claud.* 35, 243) 284 *Verg. georg.* 3, 480 et genus omne neci pecudum dedit, omne
 ferarum. *Drac. l. d.* 1, 458 *cf.* *Ov. epist.* 10, 1

- 252 has virides penna reddit, has discolor ornat
 135 multa per innumeras currens pictura volucres,
 et levibus tenuem subtexunt aera plumis.
 255 ipsa dies folium ramis et floribus herbas
 evomit et spicis acuit seges omnis aristas.
 140 silva comis vestita viret nidosque loquaces
 exhibet et varias decantat garrula voces,
 quum vagabunda volat non motis plausibus ales:
 260 frondibus insidens vento cum fronde movetur
 unguibus ad ramos infixi tenacibus haerens.
 pennigerum vernare nemus vapor urget in usus
 145 pigneris et molli durescunt ova tepore.
 pennantur membra globis, animantur, anhelant,
 265 rumpuntur, confracta sonant, nutrita volatus
 temptant et rudibus librantur in aera pennis.
 sed cum discordent inter se elementa coacta,
 150 fetibus eductis concordant unda vel ignis:
 unda creat volucres, producit flamma volucres.
 270 pabula montis erant, sed non qui pasceret herbas
 adfuit: intactae senuissent floribus herbae,
 272 ni pascenda daret tellus iumenta per agros.
 155 — sexta dies Phoebi rutilo processerat ortu,
 — cum natura parens gignit animantia terris.
 273 cornibus erumpunt armata fronte iuveni
 et per prata vagos sequitur sua vaccula tauros;
 275 cervus in arva fugax palmatis cornibus errat
 160 et velox prorumpit equus, pecus utile belli.
 impia terribiles producit terra leones,
 simplicitas ovium fraudes passura luporum
 et raucos timuit discurrens damma molossos.
 280 spumat aper, mortes lunato dente minatur
 165 et latus obliquans meditaturo proelia torvus
 ac maxilla ferox duos desaevit in armos
 audacter certans spumantia bella movere.
 gignitur omne genus pecudum, genus omne ferarum

134 pennae reddunt *edd.* 135 currens *om.* *P* in spatio vacuo 136 rudibus tenue *LQZ*
 tenues *P* 137 erba *F*, herbam *P* herbis hę uomit (*om.* Euomit in v. 138) *M* 138 omnes *LQ*
 141 Quum *om.* *FP* uacuūda *L*, uacuūda *Q*, uacuanda *Z* *edd.* commotis *edd.*, non motib(us) *LQ*
 et *M* ut videtur, non montis *Z* 143 innixa *corr.* in infixa *M* 145 Pignorīs (*M*) 146 tunc membra
Z *edd.* animat(ur) *LQ* anhela... (*erasis* nt) *F*, anela *P* 148 tridibus *LQ* 149 quoaeta *MF*,
om. *P* 150 et ductis *FP* unda vel nimis *F*, *om.* *P* 151 Vnde *P* produc(et) *LQ* 153 Adfuit *LQ*
 inacte *Q* 154 pascendaret *Q* 156 paret gignit *LQ*, parit gignitque *Z* *edd.* 158 baccula *M*, uaccula
LQ, buccula *P*, bucula (*F*), uincula *Z* *edd.* taurus (*LQ*) 159 palmitis *Q* 160 bellis pars *edd.*
 162 fraude *LQ* 165 preliat orbis *LQ* 166 duos destituit *M* 168 pecudum *FLQ*

158 Theodulf. *carm.* 28, 213 quo vitulus matrem sequitur, quo bucula taurum 163 glossarium
cod. Phillipici 4626 (*Ellis, journal of phil.* VIII 1879, 123) molossi sunt rustici canes. unde quidam
 poeta ait: et raucos timuit discernere damma molossos. *propter* raucos *potius ex Eug. quam ex Drac.*
sumptum puto

- 285 inter prata vagum nullo custode per herbas.
instar montis habens incedit bestia moles;
promitur anguis hians, quatitur sub dente venenum,
et maculosa repit squamis per viscera serpens,
ante venena nocens, missura flatibus oris
290 et subita sparsura grauis per sibila mortes
atque eadem membris vitae paritura medellas.
sed ne cuncta simul passim per cuncta fuissent,
distribuit loca certa deus et tempora fixit.
tempore non uno veniunt quae saeva vocantur:
295 non semper movet arma leo nec scorpius ictus
semper habet nec semper agit fera vipera mortes
nec semper tollunt ad vulnera colla cerastae;
non semper furit unda maris nec semper adurit
solis ubique calor: pro tempore temperat ignes,
300 pro regione plagae, pro tempore temperat undas
et modo bellantes fluctus freta pigra iacebunt.
ipse polus, qui grande tonat, sine nube serenus
iam tacet et puro redeunt sua lumina caelo.
multa locis data sunt variis dispersa per orbem:
305 arida vipereos angues suscepit harena,
humida sortitur tellus fera colla leonum,
India cum gemmis et eburnea monstra minatur
(belua divinos inter generatur odores
ambrosiasque rapit male fragrans bestia messes)
310 incertusque color tigris per mille colores
montibus Hyrcanis vento fetata marito
mittitur ut vincat currens orbata procellas.
cornibus erectos sortita est Africa dammas,
concava suscipiunt per montes saxa dracones.
315 cetera distribuit diversis semina terris,
plurima coniunxit, sed caespitem, mente diremit.
munera praeterea funduntur divitis agri:
protulit eximias et ditior India gemmas,

in C 302

285 omisit B; Eugenius hic fide dignus 286 mortis h(abe)t intend(it) B, cf. Eug. 287 omissus
a B¹, in margine a B² suppletus (ians), at falso post 289 relegatus; recto loco habet Eug. quatiens Eug.
290 subitas passura B, cf. Eug. 291 medullas B, cf. Eug. 292 pars impar cuncta B 300 tem-
pore om. B, add. M³ V² 303 et om. B, non de suo addidit Eug. 309 pro bestia B¹ reliquit spatium
vacuum, in quo B² scripsit besaa (et sic MVRU), bestia Eug., balsama Arevalo frangens Eug. 310 In-
ceptusque B 311 un & o fetata B, correxi 316 sic distinxit Bücheler; ego conieceram haec sospite
318 et ditior B, inlustrior Eug.

288 per viscera cf. Isid. orig. 12, 4, 3 289 Lucan. 9, 724 sibilaque effundens . . . ante venena
nocens . . . basiliscus 291 cf. ind. sub v. serpens 292 sq. cf. 1, 315 sq. sat. 55—92, 257 sqq.,
etiam Verg. georg. 1, 60 Ov. hal. 92 295 Verg. Aen. 12, 6 tum demum movet arma leo at cf. Plin.
nat. 11, 87 semper cauda in ictu est nulloque momento meditari cessat, ne quando desit occasione
300 temperat undas mare, cf. v. 298 308 Petron. frg. 31, 3 de psittaco hic ego divinos inter gene-
ratus honores 311 videtur de tigride, quae ocior dicebatur procella, similis indicari fabula qualem
de equabus favonio fetante perniciosissimos edentibus partus adfert Plin. nat. 8, 166 314 montes cf. Isid.
orig. 14, 3, 7 Solin. 30, 14 315 cf. ad 1, 293

- 285 inter prata vagum nullo custode per herbas.
 170 instar montis habens incedit bestia moles;
 promitur anguis hians quatiens sub dente venenum
 et maculosa repit squamis per viscera serpens
 atra venena nocens missura e flatibus oris
 290 et subito sparsura graves per sibila mortes
 175 atque eadem membris inperitura medellas.
 sed ne cuncta simul passim per cuncta fuissent,
 distribuit loca certa deus et tempora fixit.
 tempore non uno veniunt quae saeva vocantur:
 295 non semper movet arma leo nec scorpius ictum
 180 semper habet nec semper agit fera vipera morsus
 nec semper tollunt ad vulnera colla cerastae;
 non semper furit unda maris nec semper adurit
 solis ubique calor: pro tempore temperat ignes,
 300 pro regione plagae contemperat unda vaporem
 185 et modo bellantes fluctus freta pigra iacebunt.
 ipse polus, qui grande tonat, sine nube serenus
 iam tacet et pura redeunt sua lumina caelo.
 multa locis data sunt variis dispersa per orbem.
 305 arida vipereos angues suscepit harena,
 190 humida sortitur tellus fera colla leonum,
 India cum gemmis et eburnea monstra minatur
 (belua divinos inter generatur odores *
 ambrosiasque rapit male frangens bestia messes)
 310 incertusque color tigris per mille colores
 195 montibus Hyrcanis venit ac feta marito
 mittitur ut vincat currens orbatu procellas.
 cornibus erectis sortita est Africa dammas,
 concava suscipiunt per montes saxa dracones.
 315 cetera distribuit diversis semina terris,
 200 plurima coniunxit, sed caespite multa diremit.
 munera praeterea funduntur divitis auri;
 protulit eximias inlustrior India gemmas,

171 Promittitur *LQ* 172 uisera *F*¹ pro viscera *Q* 173 missura flatibus *M*, missura flatibus *LQ*,
 missura afflatibus *Z* *edd.* 174 montes *M*, mortis *LQ* 175 Adq. quadam *F* //medelas (erasa a) *M*
 176 per prata *M* 177 loca cunctis et tempora *FP* finxit *LQZ* 181 tollit *M* ad vulner//
 (a erasa) *M* 182 Nnon *M* maris non (*M*) 183 temperet *L* 184 uoporem *F* 186 Ipse
 populus *Q* serenum *Q* 187 puro *P*² *edd.* 192 adores *Q* 193 Ambroseasque *MLQPZ* sapit
 (*M*) *edd.* 195 archanis *LQZ* ac feta marito *MF*¹*LQZ* ac fetata *F*²*P*, atque effoeta *edd.* 200 diri-
 mit *corr.* in diremit *F*, derimit (vel diremit margo) *LQ* 202 industrior *M*

191 Theodulf. *carm.* 7, 7 Indus habens gemmas pigmenta et eburnea monstra. 28, 263 Gangetis
 eburnea monstra

- 320 producunt niveos et litora rubra lapillos,
flammanes viridesque tulit Babylonia crustas;
Persica nobilitas pretiosis litora gemmis,
Phrygius et roseo carbunculus ardet honore,
Serus fila trahit nullo sub pollice ducta,
325 balsama Caesareos plorant virgulta per agros
et nimis ambrosium lacrimae dant munus odoris;
cinnamon interior profert sub Phoenice tellus
solis amica nimis, nam non de sole perusta
haec nardi flores, haec portio fundit amomum.
omnibus his genitis animal rationis amicum,
330 forma dei, virtute dei limatur in artus,
ut dominanter eat moderatior omnibus unus.
naturae iussit quae protulit omnia princeps,
ast hominem non terra parit, non pontus ab undis,
non caelum, non astra creant, non purior aer,
335 sed dominaturum cunctis dominator et auctor
plasmavit per membra virum de pulvere factum.
limus adhuc deformis erat, membratur in artus
corporeus, species hominis, caelestis imago.
conspicitur nova forma viri sine mente parumper.
340 spiritus infusus subito per membra cucurrit
et calefacta rubens tenuit praecordia sanguis,
mox rubuere genae, totos rubor inficit artus.
iam cutis est qui pulvis erat, iam terra medullas
ossibus includit, surgunt in messe capilli.
345 orbe micant gemino gemmantia lumina visus
et vocem conpago dedit nova machina surgens
auctorem laudare suum gavisa, quod esset,
atque oculos per cuncta iacit: miratur amoenum
sic florere locum, sic puros fontibus amnes

in C 329. 330. 333. 334. 336. 338—341. 343—48. 349

321 Persida nobilitant *Eug.* 322 Frigidus *B Eug.* Et Phrygius *Arevalo inutiliter* 323 Seres
M³ Eug. 325 munus honoris *at corr. n in d B¹* 326 finice *B* 327. 328 *om. B, servavit Eug.*
329 his *B*, in *C* genitis *C*, gentis *B* amicus *C* 330 Forma dei *B*, Formatus *C*, Formatur *Eug.*
limatus *C* 331 d(omi)nant(ur) *B*, dominator *V², cf. Eug.* 332 Nat(us) ac *B*, cf. *Eug.* 334 prior aer *C*,
purior uer *B* 335 cunctis dominat(ur) *B*, corr. *M²* 336 Limaui *Eug.* 338 Corporeus *B*, Corporeos
hominis uestit caelestis imago *C*, cf. *Eug.* 339 Conspic: sine forma uiri mte parūp et in margine 'nuda *B*
340 deest in *B*, habent *C Eug.* 344 in m(en)se *B* 345 Erba micant *C* gem(en)tia *C*, geminantia
B, cf. *Eug.* lumine uifus *C* 348 amiraturamgenū *B¹*, l(eg)e: mirat(ur) amenu(m) *B²* in marg.
349 amne(m) *B*

324 facete ludit: virgulta prope Caesaream non sudant, sed plorant balsama (acc.), quia non iam
sunt libera, sed Caesari subiecta, ideo et nimis ponitur v. 325; cf. *Plin. nat. 12, 116. 118 Stat. silv. 5, 2, 138*
326 habent *Exempla poetarum Vaticana Keilii v. 193 (interior) s. v. cinnamon phenice sine nomine poetae*
vel carminis 329 cf. *Ov. met. 1, 76 sqq.* 332 sqq. cf. *Prud. apoth. 1031 sqq. Alc. Av. 1, 302* 335 cf.
ad 1, 571 340 *Verg. Aen. 12, 66 ignem subiecit rubor et calefacta per ora cucurrit. cf. Anth. 83, 24, 71*
341 *Verg. Aen. 10, 452 coit in praecordia sanguis* 342 *Ov. met. 7, 78 erubescere genae totoque re-*
canduit ore 343 v. ind. sub qui 347 cf. 1, 245 348 *Verg. Aen. 2, 570 oculos per cuncta ferenti*
(cf. 8, 618, unde miratur).

- producunt niveos et litora rubra lapillos,
 320 flammantes viridesque tulit Babyloia crustas;
 205 Persida nobilitant pretiosis litora gemmis,
 frigidus et roseo carbunculus ardet honore,
 Seres fila trahit nullo sub pollice ducta,
 balsama Caesareos plorant virgulta per agros
 335 et nimis ambrosium lacrimae dant munus odoris;
 210 cinnamon interius profert sub Phoenice tellus
 solis amica nimis, nam non de sole perusta
 haec nardi flores, haec portio fundit amomum.
 omnibus his genitis animal rationis amicum
 330 formatur virtute dei, limatur in artus,
 215 ut dominanter eat moderatior omnibus unus.
 naturae iussit quae protulit omnia princeps,
 ast hominem non terra parit, non pontus ab undis,
 non caelum, non astra creant, non purior aer,
 335 sed dominatorum dominator summus et auctor
 220 limavit per membra virum de pulvere factum.
 limus adhuc deformis erat, membratur in artus
 corporea species hominis, caelestis imago.
 conspicitur nova forma viri sine mente parumper.
 340 spiritus infusus subito per membra cucurrit
 225 et calefacta rubens tenuit praecordia sanguis,
 mox rubuere genae, totos rubor inficit artus.
 iam cutis est, qui pulvis erat, iam terra medullas
 ossibus includit, surgunt in messe capilli.
 345 orbe micant gemino gemmantia lumina visu
 230 et vocem conpago dedit nova machina surgens
 auctorem laudare suum gavisa, quod esset.
 tunc oculos per cuncta iacit: miratur amoenum
 sic florere locum, sic puros fontibus amnes

204 cristas *F*¹*P* 205 nobilitat *MFPLQ*, corr. *Fabricius* 206 carbunculus *F* 207 Seres *codd.*;
Eugenio dederim Serus vel Seris pro nom. triit *LQ*, trahunt *edd.* 208 et 209 sic habent *LQ*:

Plorant uirgulta per agros et nimis ambroseum

Balsama caesareos lacrimae dant munus odoris

unde *Z* priorem versum sic sibi sanasse visus est: Et nimis ambroseum plorant uirgulta per agros

209 odores *FP* 210 Cinnamun (-un ex -o) *F*, Cinnamū *P* Phoenicia *edd.* 211 nam nunc *Z* *edd.*

213 amica *P* 214 arcus *Q* 215 dominater *M*, dominator *edd.* erat *Q* moderantior *Z* *edd.*

unus] usis *LZ*, uris *Q*, istis *edd.* 216 Natura *M* Isit *F*¹, iussu *Z* *edd.* qui *P* 218 Non gelu *P*

222 Corporeas *LQZ* 224 currit *M*¹ 225 calefactura (ur *erasae*) *M* 226 Mox rubens (rubeus) *P*

ignis totus *FP* 228 immense *LQZ* 229 gemino om. *LQ* lumine *F* uiso *FP* 230 om. *M*

uoce *LQ* surgunt *F* surgit *P* 232 per et supra lineam ad *F*, ad *P* iacet *F*¹*LQ* 233 flore *Q*

217 *Julian. Tol. ars gramm.* 2, 172 (*Gramm. suppl. p. CCXXVII, 28*) sub ast (pontus sub undis
cod. Palat.), iterum recte 2, 184

- 350 quattuor undisonis stringenti gurgite ripas
 ire per arboreos saltus camposque virentes,
 miratur se: quid sit homo, quos factus ad usus
 scire cupit simplex et non habet unde requirat,
 355 quo merito sibimet data sit possessio mundus
 et domus alma nemus per florea regna parata;
 at procul exspectat virides iumenta per agros
 et de se tacitus quae sint haec cuncta requirit
 vel quare secum non sint haec cuncta volutat;
 360 nam consorte carens cum quo conferret egebat.
 viderat omnipotens haec illum corde moventem
 et miseratus ait 'demus adiutoria facto
 participem generis'. tamquam si diceret auctor:
 non solum decet esse virum, consortia blanda
 noverit, uxor erit, cui sit tamen iste maritus;
 365 coniugium se quisque vocet, dulcedo recurrat
 cordibus innocuis et sit sibi pignus uterque,
 velle pares et nolle pares, stans una voluntas,
 pax animi concors paribus concurrere votis,
 ambo sibi requies cordis sint, ambo fideles
 370 et quicumque datur casus, sit causa duorum.
 nec mora, iam venit alta quies oculosque supinat
 somnus et in dulcem solvuntur membra soporem.
 sed cum iure deus nullo prohibente valeret
 demere particulam de quod pius ipse pararat
 375 (sed si ablata daret iuveni sua costa dolorem,
 redderet et tristem subito, quem laedere nollet),
 fur opifex vult esse suus. nam posset et illam
 pulvere de simili princeps formare puellam,
 sed quo plenus amor toto de corde veniret,
 380 noscere in uxorem voluit sua membra maritum.
 dividitur contexta cutis, subducitur una

in C 350. 351. 353—55. 360. 364. 365. 367—370. 371—74. 377—381

350 udisonos C stringente BC, corr. Traube 351 caposq; B 352 se codd. Eug. pars, s(ed) B
 355 rura parata C, regna paratu(m) B, cf. Eug.; rura in C et Eug. ex Verg. (Aen. 1, 430) inlatum, cf. Drac.
 3, 311 356 atque procul spectat Peiper 358 setū B 360 corda C 364 Nouerit om. C
 cui tamen sit (correcto tamen ordine) C, cu(m) sit tamen B, cuius tamen Eug. 366 sint Eug. 368 Par
 VU, Pars Eug. concurrere uoces B 371 Nec mora om. C supinat CM² Eug., sopinat B, soporat V²
 372 soporem C Eug., quietem B; cum et membra quietem et membra soporem usitatae sint clausulae, hic
 puto B errasse (quies v. 371); alia res est v. 355, 368 373 cum om. C 374 de quod B, de quo
 C Eug., de q̄ M, de qua VRU 375 conieci sed sublata 377 possit et illum C alumnam Eug.
 379 quo Eug., quod CB, quia MVRU corpore corr. in corde C¹ 380 uxore Sirmond, uxoris Barth
 advers. 21, 2

350 cf. Gen. 2, 10 Sedul. 3, 173 354 cf. Drac. VIII 196 Troianis dabitur totus possessio mundus
 361 Gen. 2, 18 faciamus ei adiutorium simile sibi (Sirach 17, 5) 365 Verg. Aen. 4, 172 coniugium
 vocat 367 Sall. Cat. 20, 4 idem velle atque idem nolle; cf. ad. Or. 293 374 de quod cf. 1, 402
 cum quicquid iussa creavit. 2, 186 de quicquid ubique creasti 377 sq. cf. Mar. Vict. aleth. 1, 374 sqq.
 posset molli cum pulvere fingi, posset et ex nihilo 380 Mar. Vict. aleth. 1, 380 ut... misceret amorem,
 semet in alterius cogens agnoscere membris 381 Mar. Vict. aleth. 1, 363 mentis ut experti pollens
 subducere costam, inde etiam Alc. Av. 1, 154 cunctis costarum ex ossibus unam subducit laevo lateri,
 cf. et Coripp. Iust. 2, 24

- 350 quattuor undifluo stringentes gurgite ripas
 235 ire per arboreos saltus camposque virentes,
 miratur se: quid sit homo, quos factus ad usus,
 scire cupit simplex et non habet, unde requirat,
 quo merito sibimet data sit possessio mundus
 355 atque domus alterna nemus per florea rura.
 240 parva procul spectat virides iumenta per agros:
 hac de re tacitus angit et corde requirit
 vel quare secum non sint haec ipsa volutat;
 nam consorte carens cum quo conferret egebat.
 360 viderat omnipotens haec illum corde moventem
 245 et miseratus ait 'demus adiutoria facto
 participem generis'. tamquam si diceret auctor:
 non solum decet esse virum, consortia blanda
 noverit, uxor erit, cuius tamen iste maritus;
 365 coniugium se quisque vocet, dulcedo recurrit
 250 cordibus innocuis et sint sibi pignus uterque,
 velle pares et nolle pares, stans una voluntas,
 pars animi concors paribus decurrere votis,
 ambo sibi requies cordis sint, ambo fideles
 370 et quicumque datur casus sit causa duorum.
 255 nec mora, iam venit alta quies oculosque supinat
 somnus et in dulcem solvuntur membra soporem.
 sed cum iure deus nullo prohibente valeret
 demere particulam de quo pius ipse pararat,
 375 attamen ablata iuveni ne costa doleret
 260 redderet et tristem subito, quem laedere nollet,
 fur opifex vult esse suus. nam posset alumnam
 pulvere de simili princeps formare puellam,
 sed quo plenus amor toto de corde veniret,
 380 noscere in uxorem voluit sua membra maritum.
 265 dividitur contexta cutis, subducitur una

234 tringentes *M*¹ 235 saltos *M*¹ 236 se *LQZ*, sed *M* (*in hoc d supra se*) *FP* 238 mundi
FP 239 Ad quod *F* alterna sic *MFPLQZ* aeterna domus nemoris *edd.* 240 inspectat *M*¹, exspectat
 (ex *erasae*) *F* 241 Ac *MLQZ* *Iul.* angit *codd.*, volvitque *edd.* 242 Et quare *LQZ* 243 clarens
 (1 *erasa*) *F* 245 adluctorio vel adiuctorio *M* demus solatia *edd.* 247 blanda Nouerit et 248 Uxor *F*
 248 om. *Z Morel.* erit om. *LQ* tamen est maritus *LQ* iste ||||| maritus (6 *litterae erasae*) *M*
 250 sint] sine *F* 251 pares ista sunt uoluptas (*litteris supra pictis sic ordinavit man. 2: sunt ista uoluptas*) *M*
 254 sint (n *erasa*) *F* post 254 secuntur in *M* 56—77. 255 supinant corr. in - at *M* 256 //soluuntur
M 259 Ad tamen *MFLQ* 260 subitoq; ledere *LQ* 263 toto (sed o *man. sec.*) *M* 264 uxorem
FPLQZ, uxore *M* maritu *LQ* 265 contexta *M*

241 *Iulian. Tol. ars gramm. 2, 172 (Gramm. suppl. p. CCXXVII, 26) sub ac, iterum exemplum ac
 praepositi 2, 184*

- sensim costa viro, sed mox reditura marito.
nam iuuenis de parte brevi formatur adulta
virgo decora rudis matura tumentibus annis,
385 coniugii subolisque capax quo nata probatur,
et sine lacte pio fit mox infantia pubes.
excutitur somno iuuenis, videt ipse puellam
ante oculos tunc stare suos, pater, inde maritus,
390 non tamen ex coitu genitor, sed coniugis auctor.
somnia erat partus, conceptus semine nullo;
materiem fecunda quies produxit amoris
affectusque novos blandi geniere sopores.
constitit ante oculos nullo velamine tecta,
corpore nuda simul niveo quasi nympha profundi:
395 caesaries intonsa comis, gena pulcra rubore,
omnia pulcra gerens, oculos os colla manusque,
vel qualem possent digiti formare tonantis.
nescia mens illis, fieri quae causa fuisset.
tunc deus et princeps ambos coniunxit in unum
400 et remeat sua costa viro, sua membra recepit,
accipit et fenus, cum non sit debitor ullus.
his datur omnis humus cum quidquid iussa creavit:
aeris et pelagi fetus, elementa duorum
arbitrio commissa manent. his 'crescite', dixit
405 'et replete solum' omnipotens 'de semine vestro
sanguinis ingenui natis; nutriti nepotes
et de prole novos iterum copulate iugales.
vel dum terra fretum, dum terram subleuat aer,
dum solis micat axe iubar, dum luna tenebras
410 dissipat et puro lucent mea sidera caelo,
sumere quidquid habent pomaria nostra licebit;
nam totum quod terra creat, quod pontus et aer
protulit, addictum vestro sub iure manebit
deliciaeque fluent vobis et honesta voluptas:
415 arboris unius tantum nescite saporem'.
dixerat ista deus, sanxit natura, quod inquit

in C 382—84. 386—390. 393—97. 399—400. 402. 404—7. 414—5

382 corta B redditura B, cf. Eug. 385 sobolisq; B q(uo)d B, cf. Eug. 386 fecit max B,
fit mox C, crescit Eug. 388 t(un)c stare B, astare C Eug. 391 facunda B, corr. M 393 teſta B¹
394 profundi C, profundo B 395 Caries C robore C 397 Vi Eug. quale possint C tonantes C
402 cum BC, et Eug., tum Meyer, at cf. ad 1, 374 iussa C Eug., om. B 404 et 5 in C sic: Omni-
potensque deus his crescite dixit. cf. Eug. omniparens Arevalo 405 interpungebant vulgo post vestro
ingenui B, ingenui C₅ Eug. nati Eug. 408 Vel ego, Vi BM, Et VRU 414 Delitiaeque (aeque
in rasura) C uoluntas C 415 nescite C₅, nescire B Eug.

384 cf. ad Drac. X 370 cf. Corp. inscr. Lat. VIII suppl. 15880, 16 puellae rudimat(u)rae
388 Verg. Aen. 3, 150 ante oculos astare 393 Ov. am. 1, 5, 17 ut stetit ante oculos posito velamine
nostros 408 Lucan. 1, 89 dum terra fretum terramque levabit aer 412 Alc. Av. carm. 2, 154
quod caelum, quod terra creat, quod gurgite magno producit pelagus, vestros confertur in usus: res
eadem similia allexit verba

- sensim costa viro, sed mox reditura marito.
 nam iuvenis de parte brevi formatur adulta
 virgo decora rudis matura tumentibus annis,
 385 coniugii subolisque capax, quo apta probatur,
 270 et sine lacte pio crescit infantia pubes.
 excutitur somno iuvenis, videt ipse puellam
 ante oculos adstare suos, pater, inde maritus,
 non tamen ex coitu genitor, sed coniugis auctor.
 390 somnus erat partus, conceptus semine nullo,
 275 materiem sopita quies produxit amoris
 affectusque novos blandi genuere sopores.
 constitit ante oculos nullo velamine tecta
 corpore nuda simul niveo ceu nympha profundi:
 395 caesaries intonsa comis, gena pulcra rubore,
 280 omnia pulcra gerens, oculos os colla manusque,
 ut qualem possent digiti formare tonantis.
 nescia mens illis fieri quae causa fuisset.
 tunc deus et princeps ambos coniungit in unum
 400 et remeat sua costa viro, sua membra recepit,
 285 accipit et fenus, cum non sit debitor ullus.
 his datur omnis humus et quicquid iussa creavit:
 aeris et pelagi fetus, elementa duorum
 arbitrio commissa manent. his 'crescite' dixit
 405 omnipotens 'replete solum de semine vestro,
 290 sanguinis ingeniti nati nutrite nepotes
 et de prole novos iterum copulate iugales.
 dumque freta terra, dum caelum sublevat aer,
 dum solis micat axe iubar, dum luna tenebras
 410 dissipat et puro lucent mea sidera caelo,
 295 411 sumere quidquid habent pomaria nostra licebit
 414 deliciaeque fluent vobis et honesta voluptas:
 415 arboris unius tantum nescite saporem.'
 dixerat ista deus. sanxit natura quod inquit

266 costa] constat LQ viros et (s in rasura) M redditura FP 267 adulta uirgo / Decora Q
 269 coniugis LQ sobolisque (M)Z quibus apta edd. 270 pie FP crescit iam edd. 272 adstare M,
 astare FPZ 275 Materiae sopitam LQ 276 genuere oves LQ 278 profundi F 282 causa]
 ausa LQ 283 coniungit M, coniunxit FP, coniunxit LQZ 285 Accipit Q 286—7 habet G
 286 quum quidquid G cf. Drac. 287 fecus M, fretus FPG 290 ingeniti LQ natos Z edd. 292 ferta P,
 fretum (M?) et dum edd. 294 puero LQ¹ 295 nostra / Liceuit F Drac. 412—3 om. Eug.
 296 uoluntas F 298 deus sanxit natura / Quod inquit omnipotens FP (hic deus quod sanxit et inquit)

- omnipotens. mirata diem, discedere solem
nec lucem remeare putat terrena propago
solanturque graves lunari luce tenebras,
420 sidera cuncta notant caelo radiare sereno.
ast ubi purpureo surgentem ex aequore cernunt
Luciferum vibrare iubar flammisque ciere
et reducem super astra diem de sole rubente,
mox revocata foveant hesterna in gaudia mentes;
425 temporis esse vices noscentes luce diurna
coeperunt sperare dies, ridere tenebras.
tot bona facta deus non obliviscitur umquam,
quae propter hominem fecit sanxitque manere.
huic dominus pietatis opem subducere non vult,
430 addicet nec plasma suum. scit conditor aevi
esse nihil prorsus praeter se ubique rogandum,
et nisi subveniat, succurrens non erit ullus.
inde malo bonus est homini deus, omnibus auctor
spes opifex dominus rector dux arbiter index,
435 continua pietate bonus, virtute modestus,
simplicitate pius, sed culmine celsior omni.
ibant per flores et tota rosaria laeti
inter odoratas messes lucosque virentes
simpliciter pecudum ritu vel more ferarum,
440 corporibus nudis et nescia corda ruboris.
quid pars membrorum secretior esset habenda?
unde rudes scirent, quid moribus esset honestum?
quod digitos oculosque, putant hoc quoque pudenda.
publica iungebant adfectibus oscula passim
445 nec rubor ullus erat, cum staret origo pudoris,
illicitumque sibi prorsus nihil esse putabant.
et bene credebant, quibus omnia iussit ad usus
arboris unius fructu sub lege negato.
vomere non tellus, non rastris iussa domari,

in C 427—29. 435—36. 439—41. 443—45.

417 migrare diem *Eug.* fortasse post 417 excidit versus unus 419 glabres lunari *B*, corr. *M*³
420 ante 419 ponendus? 421 surgente *B*, corr. *M*² *Eug.* aequore gemunt *B*, corr. *V*² *Eug.* 423 rubentem
Eug. 424 fouet ext(er)na *B*, cf. *Eug.* 428 homines *Eug.* sensitque *C* scm sanx(it)q(ue) manare *B*
429 Huic *C*, utrum Huic an Hinc in *B* incertum; cf. *Eug.* dñs *B*, dñ *C* 430 nec *Eug.*, ne *B*
431 se praeter *edd.* 434 spes opis et *B*, cf. *Drac.* I 10 435 bonitate pius *C*, pietate bonus *B* 436
pius *C*, bonus *B* sed *BC*, et pars *codd.* *Eug.* celsior culmine *B*¹, corr. *B*² 437 Inuant *B*, corr. *M*²
laeti *Eug.*, beas *B*, bini *M*², loti *M*³ 441 Quid *B*, Quod *C*, Quae *Eug.* 442 sciret *B* 443 Quae *C*
quoque *C*, q̄q *B*, quaeque *V**R**U*, membra *Eug.* 444 Publica *B*, Publice *C* adhaecibus *C*, arrectibus
B, amplexibus *M*³ passim *B*, parsi *C* 445 cum extaret *C* 449 rast(ra) *B*, rastro *M*², rastris *Eug.*

417 cf. *Manil.* 1, 69 tum velut amissis maerens, tum laeta renatis sideribus 420 *Verg. Aen.*
3, 515 sidera cuncta notat tacito labentia caelo. 3, 518 cuncta videt caelo constare sereno 430 addicet
i. prodet Claud. carm. min. 32 (*de salu.*), 1 redeuntis conditor aevi, inde etiam *Ps. Prosp. de provid.*

div. 466 conditor aevi 439 *Stat. Theb.* 8, 71 more ferarum. *Coripp. Ioh.* 6, 419 ritu pecudum vel
more ferarum 449 *Ov. met.* 1, 101 rastroque intacta nec ullis saucia vomeribus... tellus. *Verg.*
Aen. 9, 608 rastris terram domat. cf. *Drac.* 2, 442

- 300 omnipotens. migrare diem, discedere solem
 nec lucem remeare putat terrena propago
 subductisque nigris lunari luce tenebris
 420 sidera cuncta notant caelo radiare sereno.
 ast ubi purpureum surgentem ex aequore cernunt
 Luciferum vibrare iubar flammisque ciere
 305 et reducem super astra diem de sole rubentem,
 mox revocata foveant hesterna in gaudia mentes,
 425 temporis et requiem noscentes luce diurna
 coeperunt sperare diem, ridere tenebras.
 tot bona facta deus non obliviscitur umquam,
 310 quae propter homines fecit sanxitque manere.
 hic dominus pietatis opem subducere non vult
 430 proicere nec plasma suum. scit conditor aevi
 esse nihil prorsus praeter se ubique: rogandus
 et nisi subveniat succurrens non erit ullus.
 315 inde malo bonus est homini deus, omnibus auctor
 spes opifex dominus rector dux arbiter index,
 435 continua bonitate pius, virtute modestus,
 simplicitate bonus et culmine celsior omni.
 ibant per flores et tota rosaria laeti
 320 inter odoratas messes lucosque virentes
 simpliciter pecudum ritu vel more ferarum,
 440 corporibus nudis et nescia corda livoris.
 quae pars membrorum secretior esset habenda?
 unde rudes scirent, quid moribus esset honestum?
 325 quod digitos oculosque, putant hoc membra pudenda.
 publica iungebant affectibus oscula passim
 445 nec rubor ullus erat, cum staret origo pudoris,
 illicitumque sibi prorsus nihil esse putabant.
 et bene credebant, quibus omnia iussit ad usum
 330 arboris unius fructu sub lege negato.
 vomere non tellus, non rastris iussa domari,

299 migra *P* discere *FPQ* 301 luna relucit *LQ*, lunare lucet (-et *corr.* in -ente *man. 2*) *F*,
 lunare lucente *P*, nigris relucet luna *Z*, collucet luna *edd.* 306 externa *M* 308 Ceperunt *FPLQZ*,
 Ceperunt *M* redire *MFP* 309 obliscitur *F*¹ 311 His *edd.* 312 suum vult *edd.* 313 nil *F*¹
 314 succurrans *F*¹ 315 Idem *P* deus hominibus *F*, hominibus *LQ* 316 Spes opifex sic *MFP*, Ipse
 opifex *LQZ* dominus /// rector *M* 318 omnis *M* 319 et *om. LQ*, per *Z* *edd.* 320 lucosq; quirentes *F*
 321 morte *LQZ* 322 liboris (*corr. in paboris*) *M*, liboris *F*, liuoris *PLQZ*, tamen *Eugenii esse puto* ruboris
ut Drac.; pudoris *edd.* 323 honestum *corr. in habenda Q* (*omisso in contextu* 324, qui tamen a manu
prima additus est in margine inferiore) 324 quid] q̄ (*i. quae*) *F* 325 Quid *corr. in Quod M*
 329 ad unum (*LQ*) *Z* 330 fructus *LQ*

- 450 quaerere nec sudor fructus quocumque labore
cogitur aut campos aliquo de fonte rigare;
imbre ferax nullo, pluuiis absentibus uber
caespes et arbitrio crescit fetura marito.
praeterea solis datus est locus ille duobus:
455 deliciis hominum tantum constructus opacis
nec placidas sustentat aves, non ore cruentas,
unguibus armatas nescit perferre volucres,
omne genus pecudum nescit, genus omne ferarum.
solus ibi inrepsit squamoso corpore serpens
460 fraudibus imbutus mortis, caput omne malorum,
pectore vipereo mellitum ex ore venenum
funereo sub dente parans spumante palato.
ergo ibi livor edax, coctum serpente venenum
invidiae mordacis habens sub fronte modesta,
465 quaerit opem sceleri, per quam fallatur honestas
simplicitasque cadat vel credula corda reatum
incurrant non fraude sua, sed clade perenni.
fortia corda viri non expugnanda per anguem
praesensit pietatis inops et coniugis aures
470 adgreditur sub voce pia, sermone maligno
insidiosus adit heu mollia corda puellae:
ingerit ore cibos crudeli funere plenos.
his semel adsumptis reserantur lumina cordis
ac permixta bonis patuit doctrina malorum.
475 paenituit nescisse dapes et damna putantur
temporis exacti spatia. procedere peius
ausum quippe nefas: temptat seducta maritum
et capit insontem iam noxia femina victum.
circumventa perit, sed circumscripta fefellit.
480 nec circumscriptor serpens inipune triumphat.
nam postquam et iuuenis violata mente comedit
funereos sine lege cibos in morte futurus,
mox sapit infelix, quid pravam, quid sit honestum:
cognita simplicitas, sed mox est corde fugata.

in C 459—65. 469—74. 477—84

452 Imbre ferat B, corr. Peiper p|||||is nunc B, pluuiis legerat M in fine uer B, aer M²; cf. Eug. 453 et Eug., ex B, ex deleuit M² 455 hominum M³ Eug., om(n)iu(m) B, cuium VRU
456 placida B, corr. M² Eug. cruentus B, corr. M² Eug. 457 nescit ferre B, cf. Eug., ferire VRU
459 ibi C, ubi B 460 imbutus C, indutus B 462 palati B 463 ibi C, ubi radendo corr. in ibi B,
ubi ε Eug. contusum dente Eug., coctum sub dente Grosse 464 Inuidia C modesti C 465
sceleris pars codd. Eug. quem C fellatur B 471 heu B Eug., iam C 474 Hac C patuit C,
fatuit B 476 exactis pacia B 477 Ausum C, Aut suū B 478 uictum C Eug.; in B utrum uinctū
fuerit an iunctū discerni nequit; potest hoc verum esse 480 circumscriptor B, circumscripta Eug. et C¹,
quae tamen ipsa a sive quae alia fuit (nam potest credi scribam notam archetypi quae est pro or imitatum
esse) in o mutavit 481 et CB (in hoc supra lineam additum), om. Eug. M² uiolenta B¹, corr. B³
comedit B Eug., peregit C 482 futurus Eug., futuros CB 484 sed B, et Eug., om. C simplicitas
mox est a corde C corda B

458 ad v. 284 468 cf. Alc. Av. carm. 2, 140 sq., ubi eadem sententia plane aliis verbis induitur
472 Verg. Aen. 4, 308 crudeli funere 473 Arator 1, 610 lumina cordis 484 cf. Hor. sat. 1, 6, 63.
epist. 1, 2, 3

- 450 quaerere nec sudor fructus quocumque labore
 cogitur aut campos aliquo de fonte rigare;
 335 imbriferis semper pluviis absentibus uber
 caespes et arbitrio crescit fetura marito.
 praeterea solis datus est locus ille duobus:
 455 deliciis hominum tantum constructus opacis
 non placidas sustentat aves, non ore cruentas;
 unguibus armatas nescit perferre volucres,
 340 omne genus pecudum nescit, genus omne ferarum.
 solus ibi inrepsit squamoso corpore serpens
 460 fraudibus inbutus mortis, caput omne malorum,
 pectore vipereo mellitum ex ore venenum
 funereo sub dente parans spumante palato.
 345 ergo ubi livor edax contusum dente venenum
 invidiae mordacis habens sub fronte modesta
 465 quaerit opem sceleris, per quam fallatur honestas
 simplicitasque cadat vel credula corda reatum
 incurrant non fraude sua, sed clade perenni:
 350 fortia corda viri non expugnanda per anguem
 praesensit pietatis inops, sed coniugis aures
 470 adgreditur sub voce pia, sermone maligno
 insidiosus adit heu mollia corda puellae:
 ingerit ore cibos crudeli funere plenos.
 355 his semel adsumptis reserantur lumina cordis
 ac permixta bonis patuit doctrina malorum.
 475 paenituit nescisse dapes et damna putantur
 temporis exacta spatia. procedere peius
 ausum quippe nefas: temptat seducta maritum
 360 et capit insontem iam noxia femina victum.
 circumventa perit, sed circumscripta fefellit.
 480 nec circumscripta serpens inpune triumphat,
 nam postquam iuvenis violata mente comedit
 funereos sine lege cibos in morte futurus,
 365 mox sapit infelix, quid pravum, quid sit honestum:
 cognita simplicitas et mox est corde fugata.

334 Imbrueris *M*¹ iuber (i erasa) *L* 337 constructis *LQ* 338 substantant (b deleta) *F*
 339 armata *LQ* p(ro)ferre *P* 340 habet *G* omne genus ferarum (litteris correcto ordine) *M*
 341 scamoso omisum a manu prima superscripsit *F*² 343 mollitum *LQZ* edd. pars. 344 Fundere
 sub dente parans ipsum ante palato *M* Munera sub dente *Z* 346 fonte *M* 347 sceleri *LQZ* per
 om. *M*¹ quem *LQ* 348 reatum *MLQ*, reatu *FP*, reatus *Z* edd. 351 sed] & *Q* 353 Insidiosus
 suadit *LQ* 355 reseratur *M* 358 exacti (*L?*) edd. spacio *Z* edd. 360 caput *Q* 362 Ne *M*
 363—420 desunt in *LQZ* edd. Morelii Weitsii 363 mentem (in ultima erasa) *F* 365 apud (corr.
 n sapit) *M* quit prauum *M* parbū *F*¹

- 485 membra pudenda putant partem, quae est prolis origo,
et qua ventris erat digestio turpis habetur.
omnibus e membris pars mundior illa putatur,
noxia sola magis fuerat quae in corpore toto,
os, aditus mortis, quam protulit atque recepit
490 lingua suada mali, sed et aures limina mortis.
viderat omnipotens homines didicisse pudorem,
perdiderant quem fraude truci dapibusque comesis,
errantes per prata reos foliisque tegentes
fecundos artus: dant agnita membra reatum,
495 illicitum fas ante putant licitumque profecto
creditur esse nefas. hos increpat ore tonanti,
sacrilegos quos iura dei calcasse profanant,
dum quaerunt ulla foliis vel rupe latebras,
tunc magis obtunsi, cum credunt posse latere
500 omnium quodcumque deum, cui cuncta patescunt,
et merito, quia cuncta facit fecitque iubendo.
non fugit artificem chalybis, quae massa caminos
sustineat, rubigo latens quae viscera ferri
exedat, quae missa semel fornace liquescat;
505 hic non defossa prodit tellure metalla,
promittit saxis et non de pulvere gemmas;
scit, quibus inmittat mordaces fluctibus hamos
retibus aut pisces fallat scrutator aquarum,
et male venturas spondet sibi nauta procellas;
510 si pluvialis hiems aut saxeus urgeat imber,
non latet agricolas; sub terris providus undae
promittit fontes designans ante saporem
inspecta tellure semel, sine fluctibus ullis;
sibila dum reticent necdum serpente probato
515 praedicat Psyllus vim cuiuscumque veneni;
signa videt mortis medicus reducisque salutis

in C 488—91. 493

485 patre(m)q(ue) e(st) B 486 erat] abiici eat digesti B, cf. Eug. 487 puratur B 488 Noxia
magis erat quae C fueratq(ue) B, corr. M² Eug. 489 Hos CB auditus C, cf. Eug. 490 Linguas
ut damalis sed C, Ling(ua) sua damali s(ed) B, corr. M limana B 491 homines didicisse C, hominē
dedicisse sic B, cf. Eug. 492 q(uam) B comesis sit B, comesis Peiper 493 pratas eas C 497 quos
B, qui Eug. tonanti sacrilegos, quod Traube iurē B¹ calcata Peiper 499 cum condunt B,
quod credunt Eug. 500 omnium ego, Om(n)e tun(m) B, omne suum Arevalo dñi corr. ex tuū B¹
501 quia facit cuncta facitque B, corr. M² Eug. 502 calibis que(m) B 503 latensq(ue) B
504 Exedatq(ue) B 506 Promittit B, Promittens Eug., cf. 512 508 retibus ut Skutsch 509 spondent
B, corr. M² Eug. 512 P(ro)mitet B, Promittit Eug. designant (t in s correctā) B¹ 515 P(rae)dic(it)
sibilus B, corr. Morel, suillus Isidorus et Eug.

488 Prud. perist. 10, 891 linguam . . . quae corpore omni sola vivit nequior 497 intellege: qui
cum pudenda obtegent produunt (de profanant v. ind.) se sacrilegos iura dei calcasse 499 cf. 3, 577

502 Persius 5, 10 coquitur dum massa camino 504 Verg. Aen. 8, 446 chalybs vasta fornace
liquescit 508 Stat. Theb. 7, 720 scrutator aquarum 511 de aquilege cf. Plin. nat. 26, 30
514 Isid. orig. 12, 2, 37 ichneumon graece vocatus eo quod odore suo et salubria ciborum et venenosa
prodantur. de quo Dracontius ait: praedicat suillus vim cuiuscunque veneni. suillus autem a setis
est nuncupatus.

- 485 membra pudenda putat partem, quae est prolis origo,
et qua ventris erat pridem digestio turpis.
omnibus ex membris pars mundior ipsa putatur,
370 noxia sola magis fuerat quae in corpore toto.
os auditus mortis tunc protulit atque redegit
490 lingua malisuada, sed et aures limina mortis.
viderat omnipotens hominem didicisse pudorem,
perdiderat quem fraude truci, dapibusque comesis
375 errantes per prata reos foliisque tegentes
fecundos artus: dant agnita membra reatum,
495 illicitum iustum reputant licitumque profecto
creditur esse nefas. hos increpat ore tonanti
sacrilegos, qui iura dei calcando profanant,
380 dum quaerunt ulla foliis vel rupe latebras,
hinc magis obtunsi, quod credunt posse latere
500 tunc quodcunque deum, cui cuncta creata patescunt,
et merito, quia cuncta facit fecitque iubendo.
non fugit artificem, calidos quae massa caminos
385 sustineat, rubigo latens quae viscera ferri
conrodant, quae missa semel fornace liquescant;
505 hic non defossa prodit tellure metalla,
promittens saxi et non de pulvere gemmas;
scit quibus inmittat mordaces fluctibus hamos
390 retibus aut pisces fallat scrutator aquarum
et male venturas spondet sibi nauta procellas;
510 si pluvialis hiems aut saxeus urgeat imber
non latet agricolis; sub terris providus undae
promittit fontes designans ante saporem
395 inspecta tellure semel, sine flatibus ullis;
sibila dum reticent necdum serpente notato
515 praedicat suillus vim cuiuscumque veneni;
signa videt medicus mortis reducisque salutis

371 potest Hos legisse Eug., cf. Drac. codd. CB - auditus FP redeiit (corr. man. 2 in reiecit) F, reiecit P edd. 372 mali suadas (s ultima deleta) F 374 Perdiderant (FP) datibusque FP
376 Fedos artus (sic) F, Fedatos artus P, Iam foedos artus edd. 377 iustum bis, alterum deletum M
379 iura lei F¹ 381 credun F 382 Nunc (P) edd. 384 fuit M q; F¹, que F² 385 robigol
abens M rufigo F¹ 386 Concordat FP q; F¹, quae F² 387 Hinc M 390 aut om. F, et P
393 agricolis (o prior in i correcta) M, agricolas FP 394 ante M, arte F, sate (sic) P 397 suillus M,
siuillus F, sibilus P, cf. Isidorus ueneno F¹

372 malisuada compositum voluisse opinor Eugenium, non mali suada, produxisse autem i ob sv sequentes

- et negat aut spondet victurum iudice visu
taedia laetitiae vel gaudia luctibus indens.
cur exempla damus homines praescire futura,
520 cum testante deo doceatur nosse quod instat?
'natio viperea', clamans mortalibus inquit
'signa poli nostis, praedicitis "imminet imber"
et veniet, nec fallit hiems nec tardat adesse'.
ecce genus hominum ventura scire probatur.
525 nec mirum, Christi si sentit imago futurum,
cum nos venturum moneant animalia muta:
bucula rana sues formicae corvus hirundo
praedicunt pluvias nec clam praesagia fallunt.
quid res exanimas, testas? ardente lucerna
530 scintillare oleum fungis crescentibus igne?
an deus omnipotens posset nescire latebras
rupis et ex foliis vestis contexta caducis
aspectus obstore? deo tunc voce reatus
crimine femineo semet peccasse fatetur
535 infelix coniunx, in coniuge facta redundat
et reus accusat; sed non purgandus agebat
† sed si participem propter solacia cladis
consciis adscivit socius, ceu femina † dixit
ad scelus horrendum vel saeva piacula mortis.
540 supplicio sociante duos relevare reatum
credidit infelix, si par sententia damnet,
quos par culpa tenet (gradus illic temporis inter-
est tantum, nam causa ligat communis utrumque).
exsurgit censura dei pietate severa
545 et vitae mortisque simul sententia fertur.
supplicium infelix, quo mors datur atque negatur,
ultio vitalis cohibetur limite mortis:

in C 535—36. 542. 545.

518 Teda letieie B¹, hoc correxit in leticiae B², illud Eug. in fine index B, corr. Eug. 520
doceantur Arevalo 521 Nato BMV, Nate U, corr. Eug. 522 praedicitis B, corr. Eug. 526 moneat
B, corr. M² Eug. multa Eug. 527 Bucula ranas ue B, Ardea rana sues Eug. grues Arevalo
528 praedicant B 529 testa candente videmus Peiper 530 igne B, ignem Eug., imbre Arevalo
532 vestis om. B, dat Eug. 533 deo B, dei Eug. reatum Eug. 536 excusat Eug. sed B, si C,
cf. Eug. 537 S(ed) si B, Et sic Eug.; sed sibi ego; sic, si Bücheler 538 femina dix(it) B, conieci
dnxit vel dux sit, Bücheler desit 539 At B, cf. Eug. 541 pars sententia B, cf. Eug. 542 par C,
pars B illic B Eug., illi C 545 sic C Eug., Et vita ē morsq; simul sententia sic versus legitur in B¹,
quibus addidit B² fretida 547 Ultio Eug., Vlla B

521 natio viperea: *Matth. 12, 34* progenies viperarum. cf. ad 522 522 *Matth. 16, 2—4* facto
vespere dicitis 'serenum erit, rubicundum est enim caelum' et mane 'hodie tempestas, rutilat enim
triste caelum'. faciem ergo caeli diiudicare nostis: signa autem temporum non potestis scire? gene-
ratio mala et adultera signum quaerit eqs. 527 cf. *Verg. georg. 1, 373 sqq.* sues cf. *Verg. georg.*
1, 400 Plin. nat. 18, 364 529 *Verg. georg. 1, 391* testa cum ardente viderent *puellae* scintillare oleum
et putris conrescere fungos. *Plin. nat. 18, 357, Apul. met. 2, 11* 535 obstore c. acc. v. ind.
539 *Drac. 2, 370* ut scelus assiduū vel saeva piacula mundus adderet 542 *Arator 1, 447* nec poena
sequestrat quos par culpa ligat. ad sententiam cf. *Drac. 2, 428. 2, 477 sq. 2, 258 sat. 281; ad metrum cf.*
Hor. sat. 1, 2, 42 quid inter-est

- et negat aut spondet victurum iudice visu
 400 taedia laetitiae vel gaudia luctibus indens.
 cur exempla damus populi praescire futura,
 520 cum testante deo doceatur nosse quod instat?
 'natio viperea', clamat, mortalibus inquit,
 'signa poli nostis, praedicitis "inminet imber"
 405 et veniet nec fallit hiems nec tardat adesce.'
 ecce genus hominum ventura scire probatur.
 525 nec mirum, Christi si sentit imago futurum,
 cum nos venturum moneant animalia multa:
 ardea rana sues formicae corvus hirundo
 410 praedicunt pluvias nec iam praesagia fallunt.
 quid res exanimas, testas? ardente lucerna
 530 scintillare oleum fungis crescentibus ignem?
 an deus omnipotens posset nescire latebras
 rupis et ex foliis vestis contexta caducis
 415 aspectus obstare dei? tunc voce reatum,
 crimine femineo semet peccasse, fatetur
 535 infelix coniux; in coniuge facta redundat
 et reus excusat, sed non purgandus agebat
 et sic participem propter solacia cladis
 420 conscius adscivit socius, ceu femina possit
 ad scelus horrendum vel saeva piacula mortis.
 540 supplicio sociante duos relevare reatu
 credidit infelix, sed par sententia damnat,
 quos par culpa tenet: gradus illic temporis inter-
 425 est tantum, nam causa ligat communis utrumque.
 exsurgit censura dei pietate severa
 545 et vitae mortisque simul sententia fertur.
 supplicium infelix, quo mors datur atque negatur,
 ultio vitalis cohibetur limite mortis:

399 spondit *F* 405 hiem *M* 414 uentis *M* 415 Adspectus (d *erasa*) *M* obtare *F*,
 hebetare *P* 418 se' non *M*, set non *FP* 419 solacia laudis *M* 420 cehu (h. *erasa*) femina ponit *M*
 posset *P* 421 ab hoc versu denuo succurrunt *LQZ* Adae scelus *L*, Ad es celus *Q*, At scelus *Z*,
 omnes propter magnam illam lacunam mutantes 423 pars *MLQ* 424 pars *LQ* temporis index *M*
 temporis interest | Tantum *F* 426 Exurget *LQ* 427 At *Z*, Ac *edd.* 428 mors deutraque nega-
 tur *LQZ* (hic deutroque)

420 possit ad quasi medicina valeat ad relevandum

- poena mori crudelis erat, sed vivere peius.
 550 otia delicias perdunt discuntque labores,
 qui cultore deo fructus telluris habebant.
 agricolam dominum qui non diviserat umquam
 (ipse rigator erat, sator altor, messor arator)
 offendunt hunc ambo pium: trudentur ab horto
 555 perpetui floris nec habet sub iure reorum
 et vitae mors meta datur cum fine malorum.
 magna dei pietas, venia qui temperat iras:
 vita gravis hominum subciditur inpete mortis,
 quae recidiva magis conversis corde resurgit.
 mors mundanorum requies vel certa laborum
 560 et male viventi praestatur fine salutis
 continuans quodcumque nocet pravumque bonumque.
 solus in aeternum deus est regnator et auctor,
 virtus trina deus, triplex deus omnis et unus,
 de quo speratum conceditur omne benignum
 565 nec mens quaecumque praesumpsit pura fefellit,
 dicturum effectus non desunt tempore eodem,
 penes quem sensu praecordia muta loquuntur
 et lingua reticente sonat super aethera sermo
 ac mens pura deum potius quam lingua precatur.
 570 ergo operis memor ipse sui deus imperat ambos
 sedibus egressos placidis dominantur ut orbi
 et totum quod mundus habet sub iure tenerent.
 ac quod floret humus, viridis quod germinat herba,
 quod spicant messes, quod ramis parturit arbor,
 575 quod gemmant vites, quod amoena comantia frondent,
 flumina quod mittunt fontes, quod fluctuat aequor,
 quod pelagi trahit unda fretum, quod litora tundit,
 murmure quod venti flantes vaga marmora crispant,
 quod generant terrae, quod flammae, pontus et aer:

in C 549—51. 553. 555. 560 (hic bis)

549 Otia CV² Eug., Ora B 550 fructum C Eug. habebant C Eug., habebat B 551 Agri-
 colam CM, Agricola B Eug. diuiserat B, diuideret C 553 orto C, ortu B 555 mors mea datur C
 558 p(rae)cidiua B, corr. M² Eug. (con)u(er)sus B, corr. M 559 (uel) certa B, est certa Eug.
 meta Arevalo 562 regnat(ur) B 565 Nec que(m)cu(m)q(ue) mens B, correxi 566 Victuru(m) B,
 correxi, nolui dictorum fefellit victurum, effectus distingu iubet Bücheler 568 sup(er) ter(ra) B, cf. Eug.,
 super aera M² 571 ut orbi Eug., at orbi B, in orbe M 573 Ac ego, At B, Et Eug. germin(et) B
 575 co(m)mancia B 576 mittant B, mutant M 577 tundit Arevalo, tundat B, tundunt Eug.
 579 generat terra quod flamma B, cf. Eug. flumina ex Eug. recentibus recepit Arevalo

551 agricolam . . . diuiserat sc. eius negotia diuersis distribuendo 554 habet i. manet sc. hortus
 555 Prud. perist. 5, 527 finem malorum praestitit mortis supremus exitus 556 Drac. 3, 190 magna
 dei pietas. sat. 209 temperat iras 559 Verg. Aen. 3, 393 requies ea certa laborum 561 nocet
 c. acc. v. ind. 563 Paul. Nol. carm. 19, 133 nam deus unus, virtus trina deus, pater unus et unus in
 ipso filius eqs., cf. Prud. apoth. praef. 1 Merobaud. Christ. 28 Drac. 2, 69 564 cf. Drac. 1, 18 sq. epist.
 Iacobi 1, 17 566 psalm. 32, 9 ipse dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt. Drac. 3, 548
 effectus iussa sequuntur 568 cf. Drac. 2, 602 et 615 Paul. Petr. 3, 336 571 et 582 Gen. 1, 28
 dominamini piscibus eqs., inde etiam Alc. Av. carm. 2, 79 dominarier orbi 4, 610 dominetur et orbi
 574 Verg. buc. 3, 56 nunc omnis parturit arbos. Drac. 1, 169

- 430 poena mori crudelis erat, sed vivere peius.
otia delicias perdunt discuntque labores
550 qui cultore deo fructum telluris habebant,
agricola dominus quam nondum verterat umquam:
ipse rigator erat, sator auctor messor arator:
435 offendunt hunc ambo pium, truduntur ab horto,
perpetui flores nec sunt sub iure reorum
555 et vitae mors meta datur cum fine malorum.
magna dei pietas, semper qui temperat iras:
vita gravis hominum subducitur impete mortis,
440 quae recidiva magis vivaci corde resurgit.
mors mundanorum requies est certa laborum
560 et male viventi praestatur fine salutis
continuans quodcumque nocet pravumque bonumque.
solus in aeternum deus est regnator et auctor,
445 virtus una deus, trinus deus omnis et unus,
de quo speratum conceditur omne benignum
565 et quaecumque iubet, praesumptio nulla refellit.
nec deest effectus faciendi tempore eodem,
penes quem sensum primordia multa loquuntur
450 et voce reticente sonat super aethera sermo
ac mens pura deum potius quam lingua precatur.
570 ergo operis memor ipse sui deus inperat ambos
sedibus egressos placido dominantur ut orbi
ac totum quod mundus habet sub iure tenerent
455 et quod floret humus, viridis quod germinat herba,
quod spica messis, quod ramis parturit arbor,
575 quod gemmant vites, quod amoena comantia frondent,
flumina quod mittunt fontes, quod fluctuat aequor,
quod pelagi trahit unda, freti quod litora tundunt,
460 murmure quod venti flantes vaga marmora crispant,
quod generant terrae, quod flammae, pontus et aer:

433 quem *M* umquam ipse | Rigator *F* 435 hunc *LQZ*, nunc *FP*, tunc *M* 436 flores
nec sunt *M*, floris nec est *F* (*in hoc-ris ex-res*) *PLQ* 439 inpet̃ *LQ* 441 laboris *M* 447 fefellit
M Drac. 448 affectus *FP* 449 sensu *FP* muta puto *Eug. voluit* 451 Hac *MLQZ* quam
om. LQ 452 sui *om. M* deus *om. Z*, tunc *edd.* 453 placidos *M* dominetur et *Q* orbis *F*
455 erbam *F* 456 spicat *FP* 457 amenas orantia *M* 458 fondes *F* quod fluebat aut aequor *LQ*,
quod fundit et equor *Z*, quod fluunt amnis *F¹*, quod fluitat amnis *F²P* 459 feti *M* litura *M*
460 murmura *M* quod bis, alterum deletum *M* uentis *Q* flant et *P* 461 flammae pontus
aether *LQ*, flumina pontus et ether *Z*

- 580 usibus humanis data sunt haec cuncta venire,
ut similis qui factus erat de pulvere Christo
his dominaretur cunctis, sub carne creatis
corpora corporibus servirent cuncta subacta.
spiritus interea servit sine corpore ventus;
585 ventus agit nubes, in nubila crassius aer
cogitur: hoc imbres veniunt placidumque serenum;
ventus alit fructus et ventus spicat aristas,
ventilat aestivo quas flatu mollior aura;
deflorat fructus et decutit arbore flores;
590 flatibus accendit flammās et temperat aestus.
flatibus alternis redeunt commercia vitae
itque reditque suos repetendo spiritus haustus
et reduci vento fibrae pulmonis anhelant:
faucibus excurrrens it naribus aura vicissim,
595 vitales animat per membra tepentia sensus
et modo quae gelidis, calidis nunc flatibus ora
illustrata vigent et tangunt flabra palatum.
non haec humanis tantum spiramina membris
sunt data, sed cunctis animantibus aura recurrit.
600 spiritus ille dei, quo corpora cuncta moventur,
omnia complectens agitat fovet inserit urget,
unde genus diversa trahunt et semina rerum.
molis ab immenso venientia fonte perenni
artificis formante manu digesta vomuntur
605 ordine cuncta suo: manet inrevocabile munus.
nec tamen intereunt pereuntia lege diurna.
quis neget undifluos procedere fontibus amnes,
quorum iam reditus non umquam sperat origo?
incessanter aquas licet evomat impete pleno,
610 iacturam tamen unda negat sentire fluenti.
omnibus is mos est de flammis tollere flammās

585 crassior *Eug.* 586 hoc *Eug.*, huc *B*, hinc *edd.* 587 ag fluctus sic *B*, cf. *Eug.*
588 Ventilet *B* 589 puto deflorat flores et d. a. fructus 592 Itaque rediitque *B*, corr. *M*² *Eug.*
594 it *B*, et *M*, in *Eug.* 595 animat *Eug.* animē *B* 596 Atque modo gelidis *Eug. Arevalo*
597 flabra *Eug.*, labia *B*, labra *M*² 601 (con)plet spatio trium litterarum relicto *B*¹, (con)plete(n)s *B*³
603 Mollis ab imm(en)so tenenda fonte *B*, correxi mittenda *M* 604 uomuntur *B*, moventur *Eug.*
611 is mos ego, hic mos *Eug.*, his mos *B*, his mox lapis

585 *Verg. georg. 1, 462* ventus agat nubes *Cic. nat. deor. 2, 101* aer... concretus in nubes cogitur.
Verg. Aen. 5, 20 in nubem cogitur aer. *Iob 37, 21* subito aer cogetur in nubes 588 *Ov. am. 1, 7*,
54 populeas ventilat aura comas 591 *Stat. Theb. 6, 848 (873)* flatibus alternis. *Or. 518* flatibus
alternis perflans commercia somni *Stat. Theb. 5, 668* commercia vitae. ad rem compara *Prud.*
apoth. 836 sqq. Alc. Av. carm. 1, 104 sqq. 592 itque reditque passim inde a *Verg. Aen. 6, 122* 593
Lucan. 1, 622 pulmonis anhelii fibra latet 594 naribus i. in nares 597 illustrata cf. 2, 43
601 inserit i. inseminat 2, 39 fovet erigit urget et auget spiritus 602 *Ov. fast. 6, 132* genus
inde trahunt. 6, 802 unde trahit... genus semina rerum passim inde a *Lucretio* 604 artifices
spiritus 606 quae cotidie perire videntur non tamen intereunt 607 *Claud. 20, 259* procedunt fon-
tibus amnes cf. *Coripp. Ioh. 6, 120 sqq.* 611 locum invenit in epitaphio Hispanico aera 668
(= 630 p. Chr.) *Hübner, inscr. Hisp. christ. 142 (Bücheler, carm. epigraph. 720)* 12 omnibus his mox est
de flammis tollere flammās. cf. etiam *Hor. sat. 1, 3, 1* omnibus hoc vitium est cantoribus

- 580 usibus humanis data sunt haec cuncta venire,
ut similis qui factus erat de pulvere Christo
his dominaretur cunctis, sub carne creatis
465 corpora corporibus servirent cuncta subacta.
spiritus interea servit sine corpore ventus;
585 ventus agit nubes, in nubila crassior aer
cogitur: hoc imbres veniunt placidumque serenum;
ventus alit fructus et ventus spicat aristas,
470 ventilat aestivo quas flatu mollior aura;
defforat fructus et decutit arbore flores;
590 flatibus accendit flammās et temperat aestus.
flatibus alternis redeunt comitantia vitae
itque reditque suos repetendo spiritus haustus
475 et reduci vento fibrae pulmonis anhelant:
faucibus excurrēns in naribus aura vicissim
595 vitales animat per membra tepentia sensus
atque modo gelidis, calidis nunc flatibus ora
inlustrata vigent et tangunt flabra palatum.
480 non haec humanis tantum spiramina membris
sunt data, sed cunctis animantibus aura recurrit.
600 spiritus ille dei, quo corpora cuncta moventur,
omnia complectens agitat fovet inserit urget,
unde genus diversa trahunt et semina rerum,
485 mobilis immenso veniens et fonte perenni.
artificis formata manu digesta moventur
605 ordine cuncta suo: manet inrevocabile munus.
nec tamen intereunt pereuntia lege diurna.
quis neget undifluos procedere fontibus amnes,
490 quorum iam reditus numquam sperabit origo?
incessanter aquas licet evomat impete pleno,
610 iacturam tamen unda negat sentire fluenti.
omnibus hic mos est de flammis tollere flammās

462 sunt et cuncta *M* 466 om. *FP* 467 aiit *F*, alit *P* 468 hinc *Z* *edd.* placidosq.
serenus *FP* sereno *M* 469 fluctus *MLQZ* 470 estiuo quam fluctu *M*, estiuo aquas flatu *LQ*
471 descutit (e *corr.* in *i*) *F*, discutit *P*, excutit *LQ* atque excutit *Z* *edd.* 477 Uita leta animat *M*,
Vitales animat *L* (*hic* animant n *altera* *erassa*) *Q* animat om. *F*, in quo superscripsit *man.* 2 recreans, idque
pro animat *habet* *P* 478 Adq. modo gelis *M* 480 Non ac *F*¹ 482 dei qui *M* corpore *L*¹
mouetur *M*, monentur *F*¹ 483 urguet *FLQ* 485 Nobilis *LQZ* immense *Q* ex fonte *F*
486 formame (*corr.* in -ta ma) *F* 488 per euo utilia *LQ* 489 sontibus *M* 490 speravit *F* *edd.*
491 Incessanter quas *LQ*, Quas incessanter *Z* *edd.* 493 Hominibus *M*

nec minuit quicquam detractus ab ignibus ignis.
 damna aliena solent aliorum lucra parare:
 hi quaestus cui damna parant? in fomite? flammae
 615 detractae? cui forte iubar subeiditur igni?
 nec carnale genus minuit fetura creando;
 ecce dedit homini plus quam sibi rex deus auctor:
 formantur virtute dei mas unus et una
 et multos creat unus homo, mansura propago
 620 maxima fit, generis quam parvula fudit origo.
 parva deo fuerant succedere nata, premissis
 ni consumpta daret post saecula resurgere vitae. —
 sed ne sit fixum, reditus non esse sepultis,
 cordibus illorum, qui legis sancta profanant,
 625 annua conspiciant agris frumenta renasci
 mortua per sulcos terram findentis aratri.
 maior et ex truncis surgit radicibus arbor
 et foliis vestita viret redeuntibus annis.
 pampinus uviferae vitis sarmenta revestit
 630 et gemmata rosis redeunt virgulta ruboris:
 ambrosio reduces rumpunt de cortice fructus,
 quis est vita fugax et par cum flore senectus;
 fit rediviva virens et crinibus herba renatis,
 ligna renascentur reduci sub germine cuncta:
 635 quae nunc herba fuit, lignum iacet, herba futura.
 squameus exiit stellato tegmine serpens:
 pelle renascenti rursus redeunte iuventa
 reptat hians anguis per sibila guttura pandens.
 frontibus arboreis amittunt cornua cervi,
 640 anguibus assumptis sed mox palmata resurgunt.
 aerias enodat aves iam penna vetusta
 et nova subvestit reparatas pluma volucres.
 mortua praeterea caecorum lumina dudum
 nube tenebrarum discussa, luce recepta
 645 ad visus redire suos vultusque sepulti
 nocturnos perpressa dies oculatur imago;

in C 619

617 ho(min)i ling(ua)m plus s(ibi) rex B, cf. Eug. 618 formatur Eug. 619 multos B Eug.,
 malos C 623 S; n... it fixū B ita ut n et it sint additae a manu 2, ceterae detritae iam antequam M
 descripsit 627 truciis B, corr. M², cf. Eug. 628 annis Eug., arbor B ex versu priorē 629 ubi
 fere B, umbriferę M² V² armenta B 630 rubetis Barth 631 rumpuntur Eug. 632 sic plene
 Eug., par cum flore quae inclusi evanuerē in B, pari flore falso descripsit iam M 633 virens Eug.,
 florens B 638 guttura pandens B 639 Fontibus B, corr. M², cf. Eug. 640 Anguibus Eug.,
 Vnguibus B 642 nouo B, corr. M² Eug.

612 cf. Enn. trag. 366 sqq. 614 Verg. Aen. 1, 176 in fomite flammam 621 brevis aetatis
 neque admodum digni dei successore fuissent homines, nisi eis spes data esset post mortem resurgendi
 624 psalm. 88, 32 si iustitias meas profanaverint 625 ex Dracontio possunt abbreviata esse Ps.
 Cyprian. de resurr. mort. 121—136 628 Verg. Aen. 8, 47 redeuntibus annis Drac. 2, 222 635 v. ind.
 sub qui 638 Verg. Aen. 6, 421 guttura pandens 639 Verg. Aen. 1, 190 cornibus arboreis cervos
 640 de re v. ind. sub serpens 644 Ov. met. 15, 70 discussa nube

- nec minuit umquam detractus ab ignibus ignis.
 495 damna aliena solent aliorum lucra parare:
 hi quaestus non damna parant in fomite flammae
 615 detractae, cui forte iubar succiditur ignis.
 nec carnale genus minuit fetura creando;
 ecce dedit homini plus quam sibi rex deus auctor:
 500 formatur virtute dei mas unus et una
 et multos creat unus homo, mansura propago
 620 maxima fit, generis quam parvula fundit origo.
 parva deo fuerat succedere cura, peremptis
 ni consumpta daret post saecula resurgere vitae. —
 505 sed ne sit fixum, reditus non esse sepultis,
 cordibus illorum, qui legis sancta profanant,
 625 annua conspiciant agris frumenta renasci
 mortua per sulcos terram findentis aratri.
 maior et ex truncis surgit radicibus arbor
 510 et foliis vestita viret redeuntibus annis.
 pampinus uvifera vitis sarmenta revestit
 630 et gemma rosei redeunt virgulta ruboris:
 ambrosio reduces rumpuntur cortice fructus,
 quis est vita fugax et par cum flore senectus.
 515 fit rediviva virens et crinibus herba renatis,
 ligna renascuntur reduci sub germine cuncta:
 635 quae nunc herba fuit, lignum iacet, herba futura.
 squameus exiit stellato tegmine serpens:
 pelle renascenti rursus redeunte iuventa
 520 reptat hians anguis per sibila guttura pandens.
 frontibus arboreis amittunt cornua cervi,
 640 anguibus assumptis sed mox palmata resurgunt.
 aeriae nudantur aves, cum penna vetusta est,
 et nova subvestit reparatas pluma volucres.
 525 mortua praeterea caecorum lumina dudum
 nube tenebrarum discussa, luce recepta
 645 ad visus rediere suos vultusque sepulti
 nocturnos perpressa dies oculatur imago.

494 quicquam *Z* *edd.* detractis ab ignibus ignes *M* 495 ante solent falsum verbum oblevit *M*
 496 In *M*, Hi *LQZ* flamas *M* 497 Detracta ei cui *LQ* iubar succiditur *M* succeditur *LQ*,
 succenditur *Z* 498 factura *LQZ* *edd.* 503 Parvula quod fuerat *Q* (*de L non liquet*), Parvula dum
 fuerit *Z* succedere *M* peremotis *LQ*, perhennis *Z* cura | Peremtis *F* 504 Ne *F¹Z*, Nec *LQ*
 508 terra *M* 509 truncis (*s. erasa*) *M*, trunci *Z* *edd.* 511 Pampirus //u//ui//fera *M* 512 Et
 temma *M*, Et gemina *LZ* ruboris (*ru in rasura*) *L* 513 Ambroseo *MFPLQZ* 514 Cui est *MLQ*,
 Cuius est *FP*, Est cui *Z* *edd.* 515 Fuit *L*, Fuit *Q*, Sit *edd.* criminibus *Q* 518 tegimine *F¹*
 519 renascente *F¹* iubente *M* 520 Reptantia anguis *FP* 521 Frondibus *MFP* 522 assumptis *edd.*
 resurgens *LQ* 523 Aeria *M* pinna *MFQ* est *om.* *PLQZ* vetusta | Est et (*sed Est deletum*) *F*
 524 subvertit *Q* plumas *LQ* 525 post cecorum in *M* rasura 4 fere litterarum 526 post tene-
 brarum item 527 redire *MFPLQ*, rediere *Z* *edd.*

511 *Julian. Tol. gramm. suppl. p. CCXVI, 6* (ubi fera et reuesti)

mortua pars hominis quotiens, pars viva iacebat,
 funera viva gemens, vivax in morte cadaver
 ac sine morte tamen vitali in morte perempta?
 650 et rediviva salus reduci per membra vapore
 nascitur et calidus repetit vitalia sensus
 ossa tenens venasque ciens udansque medullas.
 Phoenicis exactam renovat deus igne iuventam
 exustusque senex tumulo procedit adultus:
 655 consumens dat membra rogos sine sorte sepulcri.
 ignibus extinctis iam mortua flamma resurgit,
 redditur ignis edax redivivo lumine candens
 et scintilla volans incendia vasta reducit
 et quod fumus erat, stridet iubar ignis anhelis;
 660 igne vago rutilatur apex, fax aera lambit
 et cinis extinctus gelida moriente favilla
 tollitur alta petens, erecto crine vagatus.
 mortua nox sub luce cadit, perit aurea luna
 atque per ascensus et cornua colligit ignes
 665 et dum caeca latet, reparato lumine fulget
 mentiturque diem lux frigida, solis imago.
 lucifero redeunte polo moriuntur et astra:
 nuntius aurorae subductus morte diurna
 lucifer extinctas reficit per sidera flammis
 670 et nocturnus eques iubar emicat igne corusco.
 roscida puniceum spargens aurora ruborem
 ducit ubique diem periturum noctis ab umbris
 et tamen haec de sole perit, quo missa rubebat.
 sol, oculus caeli, famulus super astra Tonantis,
 675 cuius ab immensis languescant sidera flammis,
 ni gelidis animentur aquis per caerula ponti,
 occidit; ipse dies super aequora sole cadente
 aequore mersus abit, novus aequore mane resurgit:
 vespere nocturno radiata luce rubentem
 680 purpureis attollit aquis, redditque diurne

648 Funera *Eug.* et *M.*, Funerea *B* gerens *Eug.* 649 in delendum? 652 udasque *B*, cf. *Eug.*
 653 Fenicis (Fi-B²) exacta me renouat *B*, corr. *M*² *V*², cf. *Eug.* 654 Extussenes tumulo *B*,
 cf. *Eug.* 657 redivivo *Eug.*, diuino *B* 660 aera *B*, aethera *Eug.* (cetera *codd.*) 663 cadet *B*,
 corr. *M*², cf. *Eug.* 664 accessus *Arevalo* 665 celo latet *B*, cf. *Eug.*, Dumque latent caelo *M*²
 670 Et noc(et) un(us) *B*¹, nocturnus *voluit corrigere B*², *evasit nocturnus* 673 quo missa *Eug.*, comissa *B*
 674 Sol oculus *Eug.*, Sola cuius *B* 675 languescunt *B Eug.*, corr. *Arevalo* 676 animetur *Eug.*
 677 Occidit *Eug.*, Occid(et) *B* cadente *Eug.* et *M*², candenti *B* 678 obit *Eug.* 679 hunc radiata
 luce *Eug.*, radiat *ulix B* 680 reieci abstollit diurne *Eug.*, diurne *B*

647 2, 126 mortua pars hominis, pars altera viva iacebat 650 *Beda mirac. S. Cuthb.* 25, 8
 laxatosque salus rediviva subintrat in artus. *Alcuin* 3, 31, 12 (*Poet. Carol. I p.* 217) et rediviva salus per
 membra cucurrit ubique 653 *Phoenicis avis exemplum resurgendi inde a Commod. apol.* 139 *recurrat*
apud poetas christianos 660 *Verg. Aen.* 3, 574 sidera lambit *Aetna* 662 *Verg. Aen.* 7, 362 perfidus
 alta (maria) petens 664 per ascensus *repetito ascensu Verg. georg.* 1, 427 luna revertentes cum
 primum colligit ignes 668 *Stat. Theb.* 6, 238 roscida iam novies caelo dimiserat astra *Lucifer et*
totidem lunae praevenerat ignes mutato nocturnus equo. cf. Ov. fast. 2, 314 *met.* 15, 189 669 per
 sidera noctu 679 vespere nocturno sub finem noctis, mane rubentem solem 680 attollit dies

- 530 mortua pars hominis quotiens, pars viva iacebat,
 funera viva gerens, vivax in morte cadaver
 ac sine morte tamen vitali morte perempta?
 650 et rediviva salus reduci per membra vapore
 nascitur et calidus repetit vitalia sensus
 ossa tenens venasque ciens udansque medullas.
 535 Phoenicis exactam renovat deus igne iuventam
 combustusque senes tumulo procedit aduſus:
 655 consumens dat membra rogos sine sorte sepulcri.
 ignibus extinctis iam mortua flamma resurgit,
 redditur ignis edax redivivo lumine candens
 540 et scintilla volans incendia vasta reducit
 et quod fumus erat, stridet iubar ignis anhelat;
 660 igne vago rutilatur apex, fax aethera lambit
 661. 662 et caelum repetens erecto crine vagatur.
 663 mortua nox sub luce cadit, perit aurea luna
 545 atque per ascensus et cornua colligit ignes
 665 et dum caeca latet, reparato lumine fulget
 mentiturque diem lux frigida, solis imago.
 lucifero redeunte polo moriuntur et astra:
 nuntius aurorae subductus morte diurna
 550 lucifer extinctas reficit per sidera flammās,
 670 exhinc nocturnus iubar emicat igne corusco.
 roscida puniceum spargens aurora ruborem
 ducit ubique diem periturum noctis ab umbris
 et tamen haec de sole perit, quo missa rubebat.
 555 sol, oculus caeli, famulus super astra tonantis,
 675 cuius ab immensis languescunt sidera flammis,
 ni gelidis animetur aquis per caerula ponti,
 occidit; ipse dies super aequora sole cadente
 aequore mersus obit, novus aequore mane resurgit:
 560 vespere nocturno hunc radiata luce rubentem
 680 purpureis abscondit aquis redditque diurne

529 om(n)is *FP* uia *Q* 533 vitali *LQ* 534 venasque cignensque medullas *M* sudansque
FPLQZ 535 exausta *F*, exhaustam *P* ignem *Q* iuuenta *LQ* 536 senex (*L*) *P* 539 cadens
MLQ 540 scintilla uorax *LQZ* 542 cetera *MFPLQZ*, *correci* 544 cadet *M* 545 ignis *LQZ*
 546 latent *LQZ* fulgit *F* 548 Lucifere *LQ* 549 subducitur *FP* 551 Exin *P* nocturnus
MLQ, nocturnas *FP*, nocturnum *edd.* 552 puniceo *F*¹ 554 haec] *ec M*, hoc *FP* 556 Cuius ab
 aspectu l. s. caeli *LQZ* cf. 578 557 Ne *LQZ* 558 Accidit *M* dies insuper *Q* 559 Equorem
 mersus uuit (ouit *man.* 2) nobis *M*; fortasse abit *Eugenio restituendum est.* Et quo reuersus ouit nouus
LQZ edd. (hae demersus vel Ex quo conversus, omisso obit 561 aequē *M*

- depositum natura suum sub nocte sepultum,
mane resurgentem, de fluctibus orbe refecto. —
tot simul exemplis moniti defuncta renasci
credamus virtute dei, qua cuncta creavit
685 et generata vigent sub nutritore Tonante,
qui cum regna poli teneat stellantis et alti,
aera concludit, terram levat, aequora solvit
et totum capit una manus, quod sermo creavit
munus ubique dei, dum iussio rumperet una.
690 qui tantum pius est, quantum decet omnipotentem,
et nulla virtute minor nisi verberis ira,
sed voto, nam sponte bonus pietatis amore;
quem mens pura iuvat hominum, non victima supplex,
aut si paeniteat sceleris mala vota reorum
695 et nova succedant animorum corda piorum.
ille etenim deus est, quem nulla traxit origo,
cuius ab aspectu montes et saxa fluescunt
in cineres et pulvis erit quae dura rigeat;
qui visa tellure semel mox pondera mundi
700 concutit et subitum monstrat vaga terra tremorem
ac formidatos ostendit pendula motus.
alveus expavit violento vertice torrens,
dum reduces sentiret aquas et sisteret amnes.
visa dei facies et marmora glauca fugaret
705 gurgitis aequorei, quo mundus cingitur omnis,
et pelago spatiente fretis ac litoris aestu.
qui de thesauris ventorum flamina mittit
et frenat rapidas in tempestate procellas,
grandinis atque nivis venientis quae sit origo;
710 qui dat fulmineos conlisas nubibus ignes;
qui saxis abscondit aquas et condidit ignes;
qui scit, quo nitidus crystallus ventre creatus,

in C 696—97. 699—700. 702—3. 707—8. 711

681 natura *M*² *Eug.*, matura *B* 684 *om. B.* servavit *Eug.* 685 *gnata B* 686 poli *M*²
Eug., celi *B* 689 dei *om. B.* add. *M*³*V*² unus ubique deus *Eug.* 692 Sed votis et sponte *Eug.*
amore(m) *B*, amore est *Peiper* 694 fortasse paeniteant 695 succedant *B*, cf. *Eug.* 696 etenim
*CM*²*V*²*R*², eni(m) *B* quem *om. C* traxit *BC*, attraxit *M*³, retraxit *VRU*, retardat *Eug.* 698 rige-
bant *Peiper* 699 simul *Eug.* mundi concutit | Et *C* 700 et *CM*², *om. B* subito *Eug.*
monstrat Nouae terrae tremorem *C* tremore *B* 702 uiolente *C* turgens *Eug.* 703 et sisteret
*CM*² *Eug.*, existeret *B* amnem *Eug.* 704 marmoras lauca *B*, corr. *M*³ *Eug.* 706 aestu *Eug.*,
estus *B* 707 Qui[d& ãs]aur' [inclusa scripta a *B*²]*B* flamina *C*, fla(m)ma *B* 708 rabidas pars
codd. *Eug.* 709 nivis qui novit quae *Eug.* 710 *om. B.* habet *Eug.* 711 Qui laxas *Eug.*
(con)dedit *B*, prodidit *C*, cf. *Eug.* imbres *Eug.*

681 *Or.* 682 reddidit interea rutilum post astra refundens depositum natura diem stridentibus
undis 692 sed voto *i. sed libenter* 697 *Isai.* 64, 1 a facie tua montes defluerunt (64, 3)
698 rigeat rupes quaelibet 699 *psalm.* 103, 32 qui respicit terram et facit eam tremere (17, 8.
76, 19) 701 *Iob* 9, 6 qui commovet terram de loco suo 702 alveus *Iordanis*, cf. *Iosua* 3, 15. 16
703 reduces *i. quae non defluerent*; alia vi 2, 168 704 *psalm.* 76, 17 viderunt te aquae, deus, . . . et
timuerunt 707 *psalm.* 134, 7 qui producit ventos de thesauris suis 710 *Verg. Aen.* 3, 199 ingemi-
nant abruptis nubibus ignes. cf. *Drac.* 3, 15 711 cogita de fonte et pyrite 712 cf. *Iob* 38, 29
de cuius utero egressa est glacies?

depositum natura suum, sub nocte sepultum,
 mane resurgentem, de fluctibus orbe recepto. —
 tot simul exemplis moniti defuncta renasci
 565 credamus virtute dei, qua cuncta creavit
 685 et generata vigent sub nutritore tonanti,
 qui cum regna poli teneat stellantis et alti,
 aera concludit, terram levat, aequora solvit
 et totum capit una manus quod sermo creavit,
 570 unus ubique deus, dum iussio rumperet una;
 690 qui tantum pius est, quantum decet omnipotentem,
 et nulla virtute minor nisi verberis ira,
 sed votis et sponte bonus pietate et amore;
 quem mens pura iuvat hominum, non victima supplex,
 575 ut se paeniteant sceleris mala vota reorum
 695 et nova succedant animorum corda piorum.
 ille etenim deus est, quem nulla retardat origo,
 cuius ab aspectu montes et saxa fluescunt
 in cineres et pulvis erit quem dura ligabant;
 580 qui visa tellure simul mox pondera mundi
 700 concutit et subito monstrat vaga terra tremorem
 ac formidatos ostendit pendula motus.
 alveus expavit violato vertice turgens,
 dum reduces sentiret aquas et sisteret amnem.
 585 visa dei facies et marmora glauca fugaret
 705 gurgitis aequorei, quo mundus cingitur omnis,
 et pelago spatiente fretis ac litoris aestu.
 qui de thesauris ventorum flamina mittit
 et frenat rabidas in tempestate procellas;
 590 grandinis atque nivis qui novit quae sit origo;
 710 qui dat fulmineos conlisis nubibus ignes;
 qui laxas abscondit aquas et continet imbres;
 qui scit, quo nitidus crystallus ventre creatur

562 Dispositum (*L?*) *QZ* 563 ore *M* 564 Quod simul *M* 567 teneant *LQZ* stillantis *MFP*
 et apti *LQZ* 569 salpit (*l deleta*) *F* recreavit (*re erasae*) *F* 571 om(ni)p(oten)s *LQ* 572 irā *M*
 574 simplex *corr. in* supplex *F* 575 Ad se *F*¹, At si *F*²*P* 576 succedent *M* corda] uota *LQZ*
 578 fluescunt *Z edd.* 579 et inpluis *L*, et inpluis *Q* dure *LQ* 581 Concutiet subito *FP*
 monstrat uagus (*nūl amplius*) *M* remorem *Q* 582 motos *M* 583 uiolento *M* urgens *M*
 585 Una *FP* 586 Gurgitis *Q* 587 estū *P* 588 fulmina *P* 589 rapidas *LQ ut Drac.*
 590 nouit q(ue) *corr. in* q(u)a ut videtur *F* 591 Qua dat flumineos *Q* 592 latas *M quod fortasse*
est Eugenii 593 qui nitidus *LQ* creatus *M(F)*

- candida materies, glacies imitatur aquarum;
 qui noctes hiemis producit sole minore
 715 et solis protendit iter flammantibus horis;
 qui lunae saltus statuit solique labores;
 qui rosulis stellare nemus vel floribus agros
 imperat; autumnus cui dulcia poma saporant
 et fragiles gemmae variant in vitibus uvas,
 720 ut cibus et potus sint ubera dulcia musti;
 qui dat corvorum pullis alimenta facitque
 noverit ut vultur, qua sit regione cadaver,
 dux odor atque sagax quem mox invitat ad escam,
 praepetis aut aquilae senio renovare iuventam,
 725 quae rostro crescente famem tolerabat adunco;
 qui pascit quodcumque creat pietate parentis,
 vitae certa salus per mille pericula mortis,
 debilibus virtus, opulencia maior egenis,
 auxilium miseris, spes et defensio pressis,
 730 fessorum virtus, dans nutrimenta salutis;
 qui facit aeternam mortalia lege latenti
 membra tegant animam vento spirante loquaci;
 qui lunae crescente globo iubet aequora crescant,
 fluctibus adiectis crescant cum fontibus amnes,
 735 crescat et inclusum capiti genus omne cerebri
 et minuantur aquae luna minvente liquentes
 vel decrescente decrescant lege perenni;
 qui reges et regna domat sternitque potentes,
 deicit elatos et mergit ab arce superbos
 740 atque oppressores deus opprimit et pius ultor
 elevat elisos et consolatur adactos
 luctibus et damnis et vulnera saeva dolentes.

in C 714—15. 733—36. 738—39. 741

714 noctis C 715 flamantibus oris C 716 Qua B Qui Phoebi Eug. solisque V², lunaeque
 Eug. 717 rosulis B^{1,2}, cf. Eug. stillare B 718 cui ego, qui B 719 uvas sumpsit ex Eug.,
 uue B 721 om. B, habet Eug. 722 ut Eug., (et) B 723 odor usque Sirmond, non recte
 mox B Eug., mos Arevalo ante 724 deest versus, nisi aut iungis facitque... renovare aut corrigis cum
 Eugenii codice Z Praecipit aut aquilae 725 crescente(m) B, corr. M Eug. 727 Vitae Eug., Vita B
 728 debilibus vires Skutsch 731 aeternam ut Eug., eterna B 732 animam Eug., animum B
 734 adiectis C, abiectis B cf. Eug. crescant C Eug.; crescunt B 735 et B¹ C Eug., te B² mire
 capitis C, capit(ur) B, capite Eug., capiti Morel 737 vel ego, Vt B, Ac Eug. 738 reges C Eug.,
 regis B 741 adactos C, ab actos B, cf. Eug.

716 Verg. georg. 2, 478 defectus solis varios lunaeque labores. Aen. 1, 742 hic canit errantem
 lunam solisque labores 721 psalm. 146, 9 qui dat iumentis escam ipsorum et pullis corvorum. cf.
 Iob 38, 41 Luc. 12, 24 722 Iob 39, 27—30. Matth. 24, 28. Luc. 17, 37 723 cf. Isid. orig. 12, 7, 12
 724 psalm. 102, 5 renovabitur ut aquilae iuventus tua 725 Plin. nat. 10, 15 aquilae appetunt non
 senio nec aegritudine, sed fame, in tantum superiore adrecescente rostro, ut aduncitas aperiri non
 queat 729 2, 695 maior defensio pressis 733 sqq. cf. Isid. de nat. rer. 18, 6 Drac. sat. 237 sqq.
 735 Isid. de nat. rer. 19, 2 cf. Drac. sat. 241 sq. 738 Luc. 1, 52 deposuit potentes de sede, exal-
 tavit humiles 741 cf. 2, 696, 732 cum notis

- (candida materies glacies imitatur aquarum);
 595 qui noctes hiemis producit sole minore
 715 et solis protendit iter flammantibus horis;
 qui Phoebi saltus statuit lunaeque labores;
 qui rosulis stellare nemus vel floribus agros
 imperat; autumnus qui dulcia poma saporat
 600 et fragiles gemmis variat in vitibus uvas,
 720 ut cibus et potus sint ubera dulcia musti;
 qui dat corvorum pullis alimenta facitque
 noverit ut vultur, qua sit regione cadaver,
 dux odor atque sagax quem mox invitat ad escam,
 605 praepetis aut aquilae senio renovare iuventam,
 725 quae rostro crescente famem tolerabat obunco;
 qui pascit quodcumque creat pietate parentis,
 vitae certa salus per mille pericula mortis,
 debilibus virtus, opulentia maior egenis,
 610 auxilium miseris, spes et defensio pressis,
 730 fessorum virtus, dans nutrimenta salutis;
 qui facit aeternam ut mortalia lege latenti
 membra tegant animam vento spirante loquaci;
 qui lunae crescente globo iubet aequora crescant,
 615 fluctibus adiectis crescant cum fontibus amnes,
 735 crescat et inclusum capite genus omne cerebri
 et minuantur aquae luna minuente liquores
 ac decrescente decrescant lege perenni;
 qui reges et regna domat sternitque potentes,
 620 deicit elatos et mergit ab arce superbos
 740 atque oppressores deus opprimit et pius ultor
 elevat elisos et consolatur adactos
 luctibus et damnis et vulnera saeva dolentes.

594 mitatur *Q* aquarum *om. LQ* 595 noctis *F* minorem *FP* 596 pretendit *FP*
 oris *FP* 597 phoebe] pleni *Q* altus *M*, saluatus *LQ* 598 rosulas *P*, rosolis *LQ*, roseis *Z*
 599 autumnus *MF*¹ 600 fragiles hiemis *LQZ* varie *M* 601 Et *LQ* sunt *M* 602 facitq.
 noberi | Et uulturem *F*¹ 603 Nouem & uulturem *P* Noueri *Q* qua si *M* 604 Dux oratque
 sagax *LQ*, Dux rectorque sagax *Z* *edd.* non credo silentio Beerii in *M* fuisse usque pro atque esca *LQ*
 605 Prepetit *LQ*, Precipit *Z* seniu(m) *M* iubenta *M*, iuventu *LQ* 606 Qui *FP* abunco
FPLQZ, quod fortasse ipsius Eugenii est. obunco nititur silentio de *M* 607 quocumque *FP* *edd.*
 608 certe *LQ* 610 defensio oppressis *M* 612 eterna *FP* ut] in *LQ* 614 iubente quo cres-
 cant *LQZ* 615 abiectis *FP* frontibus *L* 616 Crecat *Q* et *om. LQ* capiti *Z* homini *F*
 celebri *FP* 617 minuatur aqua luna minuente minore *LZ* (liquore *Q*) 618 decrescenti (*M*) *edd.*
 621 prius *MP* 622 addictos (*altera d deleta*) *F*, adictos *P* 623 et post damnis *om. LQ*

603 laudat *Julian. Tol. ars gramm. 1, 12 p. VI ed. Rom. exemplum u geminatae (in vultur)*

- et nobis vexata salus, pietate medelam
 impendes cui, sancte, tuam, medicamine nullo
 745 quod species terrena parat, sermonis † adestu
 spes hominum intendens et vota precantia complens.
 aspice despectum, deiectum attolle parumper
 confusumque iuva, quia paenitet esse nocentem,
 ut valeam memorare tuas hoc carmine laudes,
 750 quas potero (nam nemo valet narrare creatus
 vel modicum facientis opus), quod mens rea clamat
 pectore contuso lacrimans et voce fideli;
 obses sermo tuus nostro nam corde tenetur,
 quo te promittis nimia pietate parentem.

(uncis inclusi
 numeri Are-
 valiani)

LIBER II

- Omnipotens aeternae deus, fons auctor origo
 inventor genitor nutritor rector amator
 cunctorum quae mundus habet, quae celsa polorum,
 quae caeli secreta tegunt produntque parumper,
 5 (5) sidereus quod ab axe globus super astra rotatur,
 pendula quod tremula vibrant face sidera flammās
 et stellae sub luce latent, sub nocte refulgent,
 nuntius aurorae quod lucifer emicat ardens,
 ut fugat astra poli, fugiturus lucis habenas,
 10 (10) quod calor est solis, quo splendet frigida luna
 partita cum fratre vice sua tempora lustrans,
 ne simul invadant mundum sine luce tenebrae
 credaturque chaos spatio sub noctis adesse,
 quod tu cum faceres mundum virtute negasti —
 15 (15) tu deus inspiras, ut sol auriga vocetur:

in C 746—750

in A II 1—15

744 *Impendis B, correxi tua opinor* 745 *ad estu B, ad aestus Eug., temptavi adactu vel*
adortu; olim conieci (cf. Plin. nat. 24, 4) parat sermonis ad astus. spes eqs. sermonis (divini) ad aestum
(i. cupidinem) sp. h. i. Bücheler 747 *:deiectū :despectū B, cf. Eug.* 748 *Conatusque C quem Eug.*
 751 *facie litis oplis B*

LIBER II post 1, 754 eodem versu Incip(it) L(iber) II B, qua ex re explicatur quod MVRU hunc
 versum 1, 754 primum posuerunt libri alterius 3 *que(m) mundus A* 6 *uibrant A, uibrat B*
 7 *refulgent sic AB, refulget descripsit M* 8 *Nuncius auctore B et A (in hoc tamen aurore videtur*
coeptum esse scribi, extat auctore), corr. M² 9 *fugat B, fugiat A* 10 *quod splendet Arevalo dubitanter*
 11 *cu(m) f(rat)re A, cu(m) patre B* uices *AB, corr. Grosse* 14 *Quod tua A, Quo tua B, corr.*
Arevalo negasti A, nec astu B, necasti Arevalo

744 cf. 2, 607 cf. Coripp. praef. in laud. Anast. 45 verbo pestem qui submovet uno et sine
 composito medicamine vulnera curat 745 *species terrena homines* 749 3, 719 *ut merear cantare*
tuas per carmina laudes, quamvis nemo tua praeconia congrua dixit. VI 32 ut valeam cantare tuos
per vota triumphos. Or. 15 da valeam memorare nefas

LIBER II 1 *Sedul. 1, 60 omnipotens aeternae deus, spes unica mundi* 2 *amator cf. Sap. 11, 25*
 7 1, 224 *clara latent sub sole... sidera* 8 *Verg. Aen. 6, 5 emicat ardens* 9 *Hor. carm.*
3, 21, 24 dum rediens fugat astra Phoebus 11 *Sedul. 1, 255 sol partitur cum nocte vices, cf. Ven.*
Fort. carm. 4, 1, 21 13 *cf. Ennod. carm. 1, 6, 9 confusam ventis naturam perdere leges iurat et anti-*
quum credit adesse chaos

tu nobis, invicte deus, pietate medellam
 625 inpendis, cui sancta salus medicamine nullo est,
 745 quod species terrena parat languoris ad aestus.
 spes hominum cernens et vota precantia complens
 aspice deiectum, despectum tolle parumper
 confessumque iuva, quem paenitet esse nocentem,
 630 ut valeam narrare tuas hoc carmine laudes,
 750 quas potero (nam nemo valet narrare creatus
 vel modicum facientis opus), quod mens rea clamat
 pectore contuso lacrimans et voce fideli;
 obses sermo tuus nostro nam corde tenetur,
 635 quo te promittis nimia pietate parentem.

EXPLICIT DRACONTII LIBER PRIMVS DE FABRICA MVNDI
 ARGVMENTVM

hoc sequenti libello auctoris satisfactio continetur, qua omnipotenti deo
 veniam petit, ne praecedenti carmine aliquid incautus errasset, dein
 5 Theodosio iuniori Augusto precem defert, cur de triumphis illius eodem
 opere tacuisset.

INCIPIT LIBER SECVNDVS DRACONTII SATISFACTIO PRO SE

(*Eugenii recensionem nos iuxta Dracontii opus infra edemus*)

EXPLICIT EIVSDEM DRACONTII LIBER SECVNDVS

10 INCIPIT MONOSTICHA RECAPITVLATIONIS SEPTEM DIERVM

Primus in orbe dies lucis primordia sumpsit,
 alter splendifluis caelum firmavit in oris,
 tertius undivagum mare dat cum germine terrae,
 quartus habet Phoebum lunamque et sidera caeli,
 5 quintus plumigeras volucres piscesque natantes,
 sextus quadrupedes, reptans hominesque sagaces.
 septimus est domino requies his rite peractis,
 non quia cunctipotens humano more laboret

624 Tunc *M* medellam inpendis | Cui sancta *M* 625 Inpendis cum sancta *LQZ*, Inpendis cui
 (*hoc om. P*) cuncta *FP* *edd.* est *om. PZ* 626 adetus *LQ*, adepti *Z* 629 iubat *FP* quem non
 p. e. noctem *LQ* 630 Et *F* 632 mens reclamat *LQ*, mente reclamat *Z*

1. 2 sic *M*, *om. PFQ*, *L* nil habet nisi EXPLICIT DRACONTII LIBER PRIMVS, deinde satis-
 factio et monosticha desunt in *LQZ* 3 actoris *F*, auctori *M* quam *M*, nolui qua ab 4 errasset *M*,
 eraset *F* 5 theodosio *M*, theodosio *FP* 5. 6 eodem opere tacuisset *om. M* 7 *om. FP* 9. 10 sic
 in *FP*: MONOSTICHA (-STICA *PM*) RECAPITULATIONIS SEPTIMI DIEI A BEATO (DOMNO *P*)
 EUGENIO IN FINE LIBRI DRACONTII ADICIENDA(-IECTA *F* *margo, P*)

versus 1—7 erant iam inter Eugenii carmina minora, nunc carmen 37 . versus 1—33 suo more
 furatus est Wigbodus, sunt enim cum titulo: Ratio VII dierum ordinatur in codice *S. Maximini* edito a Martène
 (*M. et Durand, vet. script. et monum. ampl. collectio* IX 295—8), 34 et 35 usus est idem in carmine II (*Poet.*
Carol. I p. 97), 60 sq. 2 in horbis *M*, in orbis *A* (*carm. min.* 37) 6 fugaces mire *edd.*

- non quia vectus equis est quattuor axe rotato,
 sed quia praefectus sol quattuor est elementis,
 quattuor alternat sollers auriga colores;
 permutat iussus sol tempora quattuor anni,
 20 (20) non ausus transire vices sub lege perenni
 praefixas dicione tua, non ille vapores
 auget sponte sua, medios nec temperat ignes
 aut gelidum dat forte iubar nisi praeduce iussu
 imperii per saecula tui sine fine manentis:
 25 (25) militia famulante sua servire fidelis
 oceano, mundo vel caelo teste probatur.
 sic opus omne tuum visibile non latet orbem.
 te, deus, auctorem, te novimus omnia patrem,
 te pariter dominum, qui das exordia rebus
 30 (30) et finem, sine fine parens exordia nescis,
 spes hominum, rerum princeps mundique superstes.
 sanctus ubique tuus complectitur omnia, princeps,
 spiritus immensam penetrans per saecula molem:
 nam quasi aer fusus sic omnia contegit implens,
 35 (35) singula non partim, generaliter omnia nutrit,
 totus ubique iuvans et totus ubique ministrans
 quae vibrans natura dedit. quaecumque creantur
 aut generata valent, haec spiritus inserit almus:
 corporeos artus fovet erigit urget et auget,
 40 (40) continuanda manent et succidenda labuntur;
 omnibus insidet, penetrat caput ossa medullas,
 pectora cor sensus animam praecordia mentem
 illustrat, venas oculos et viscera replet.
 quidve latet, quem cuncta gerunt, quo cuncta reguntur,
 45 (45) temporis et spatii quem spiritus omnis et ignis
 laudat et aeternum venerantur cuncta parentem?
 nec caeli secreta vacant, quae spiritus auctor
 non habeat virtute tua, quae solis in orbem

in C 36 in A 16-46

16 vectus <i>AM</i> , vetus <i>B</i>	axe <i>B</i> , axa <i>A</i>	17 Sed qui <i>BA</i> , corr. <i>Arevalo</i>	sol quattuor est <i>AM</i> ² ,
quattuor est sol <i>B</i>	elementis <i>B</i> , elementi <i>A</i>	18 calores <i>perperam V</i> ²	20 uices <i>B</i> , uias <i>A</i>
25 sua <i>A</i> , suas <i>B</i>	28 nouimus <i>AV</i> , no(m)i(n)i(s) <i>B</i>	omniparentem <i>Glaeser</i>	30 paras vel parans
<i>Arevalo</i> nescis <i>A</i> , nescit <i>B</i>	32 om. <i>B</i> ¹ , addidit <i>B</i> ² in marg. sup.	34 fusus aer ponunt <i>VRU</i>	
36 Totus <i>ACM</i> ² , Tectus <i>B</i>	37 uibrans <i>A</i> , uib(r)ax <i>B</i> , uibrat <i>MVRU</i>	38 inserit <i>A</i> , ingerit <i>B</i>	
40 Continuanda <i>AV</i> , Continuenda <i>BM</i>	labascunt <i>Arevalo</i>	41 Mentib(us) <i>AB</i> , correxi	insidet <i>Arevalo</i>
caput <i>AM</i> , cap(it) <i>B</i>	44 Quidue latet <i>A</i> , Quid letat <i>B</i>	45 ignis <i>B</i> , ignis corr. in	nes <i>A</i> 48 uirtu-
te(m) tua(m) <i>B</i> , corr. <i>M</i> ²	solus <i>B</i> , corr. <i>Arevalo</i>		

18 colores comparat circi factiones (*Mart. Cap. 2, 187*), cogitat de quattuor equis Solis; cf. *Mart. Cap. 2, 189* quattuor alipedes dicunt te flectere habenis, quod solus domites quam dant elementa quadrigam. *Coripp. Iust. 1, 315* patres, qui quattuor esse solis equos... putabant, tempora continui signantes quattuor anni, in quorum speciem... aurigas totidem, totidem posuere colores eqs. *Fulg. myth. 1, 12 p. 23, 11 Helm* 24 *Sedul. 2, 66* imperium sine fine manet (*ex Verg. Aen. 1, 279*), v. *Huemer ad l. p. 367* 25 cf. 1, 231. 2, 340 *Sophon. 1, 5* qui adorant super tecta militiam caeli 28 cf. 2, 46 et *Anth. 718, 5* 30 1, 22 fine carens primordia nescit 33 *Verg. Aen. 6, 726* spiritus intus alit totamque... mens agitat molem 42 *Or. 558* pectora cor sensus animum praecordia mentem 46 cf. 2, 28

- actibus aut fessus quaerat requiescere tandem,
 10 qui semper requietus agit faciensque quiescit,
 sed quod sacra quies typicis adoperta figuris
 multa gerat signis et pandat mystica nobis.
 dicta dei requies, quod rebus iure creandis
 ipsa modus fuerat cunctis et maxima finis;
 15 nam nova quaeque fiunt, iam tunc ordita probantur.
 dicta dei requies, quod nostra redemptio Christus
 in carne veniens et carnis vincla resolvens
 hoc redeunte die felici morte quievit.
 dicta dei requies, quod nos post mille labores
 20 solus ubique fovens in se requiescere cogit
 nec datur ulla quies miseris nisi suscipit ipse.
 dicta quoque requies, mundana quod actio praesens
 post sex aetates, quas mundus in ordine currit,
 otia percipiens aeterna pace quiescit.
 25 dicta quoque requies, quae nobis ultima sors est,
 nam vitae cursu mundanae molis ad instar
 sex sunt aetates hominis et septima mors est.
 prima tenet ortum generis infantia simplex,
 altera deinde pueritia mollis habetur,
 30 tertia quae sequitur ipsa vocitatur adulta,
 quarta gerit virtutis opem speciosa iuventa,
 quinta senecta gravis et in ultima tempora vergens,
 sexta venit senium, quae vitae terminat aevum.
 haec tibi, rex summe, iussu compulsus herili,
 35 servulus Eugenius devota mente dicavi.

9 quiescere *Wigb.* 10 faciesque *P* 11 est operta *Wigb.* 14 fuerit *Wigb.*, ferat *FP* 15 quaeque
MF Wigb., que *P* iam tum ordinata *Wigb.*, iam tunc ordita *M*, iam (*hoc delevit F² et om. P*) tunc
 ordinata *FP* 16 quo dominus ac redemptio *Wigb.* 17 ueniens ac *Wigb.* 19 pos *F¹* 21 suscipit]
susci man. 2 supra rasuram F 22 post quoque supra versum scripsit est *F²*, est habet etiam *P*
 23 quos *FP* 24 precipiens *M* 25 ut v. 22 26 cursus *Wigb.*, cursu *M*, cursum *FP* 27 homi-
 num *M* 28 hortum *F* 29 post deinde addidit loco rubricator in *M* 30 q̄ *F¹* corr. in quae *F²*
 uocitatur adulta in -amus adultam corr. rubricator in *M* 31 irtutis *M¹* iubentus *F*, iuuentus *P*
 32 et in *M*, et (*om. in*) *Wigb.*, ad (*sine et*) *FP* 33 qui *FP*, quod *edd.* 34 et 35 uno versu *F*
 summe *om. Iuliani cod. Palat.* 35 seruulus ut potui *Wigb.* dikavi (*sic*) *M*, dicani *Wigb.*, dicavit *FP*
 FINIT SEX DIERUM RECAPITULATIO ET DIEI SEPTIMI ENARRATIO subscribit *M*

27 sat. 221(189) sex sunt aetates hominum. cf. *Isid. orig.* 11, 2, 1—8 34 *Iulian. Tol. ars gramm.*
 1, 1, 35 *gramm. suppl. p. CCXXXII, 6 exemplum ae dipthongi. Theodulfi carm.* 23, 39 quas ego Teudul-
 fus cecini sub nomine regis, servulus exiguus iussu compulsus erili 35 *Coripp. Ioh. 8, 158 culpam*
 devota mente piavit

- lunaresque amplexa globos dominatur agitique,
 50 (50) quicquid habet pietatis opus simul † ubi orbis;
 qui nihil est, nisi lege tua servetur in aevum:
 circulus haerebit, nisi iusseris ire meantem,
 et stellatus honos; mox sphaera volubilis haeret
 ac mittent elementa vices per circla morantes
 55 (55) et cadet ante diem sublimis machina rerum;
 sed tu lege tua retines, qua cuncta coerces.
 nam quis stare queat contra tua iura reluctans?
 aut tibi quis reputet, si perdere iusseris orbem,
 quem ipse repente iubens solo sermone creasti?
 60 (60) quo libuit genuisse deum ante omnia Christum,
 semine quem verbo conceptum corde ferebas,
 quo sine non umquam fuerat mens sancta parentis,
 multa profunda potens sollers pia provida perpes
 simplex celsa levis vibrans immensa serena
 65 (65) vivida cunctiparens mens innumerabilis una.
 ergo deum deus auctor ovans eructuat ore.
 corde sacer genitus mox constitit ipse parenti,
 et consors cum patre manens, et spiritus unus,
 trina mente deus, deus auctor, temporis expers,
 70 (70) multiplici virtute potens, pietate modestus
 innumera, caelis elementis fluctibus astris
 impendens, ut stare queant, famulante adorent,
 angelica dicatione preces sine fine canentes,
 omnibus his praestat dilato fine manere,
 75 (75) ut vigeant homines pisces armenta volucres
 et pecus atque ferae, quicquid natura creavit.
 nam quid, ad innumeros diversi sanguinis ortus
 qui nasci dignatus homo est? membratur in alvo
 sanguine femineo concretus spiritus almus
 80 (80) fitque deus post templa poli sub carne figura
 passibilis, mortalis homo sine fine perennis.
 et tenuis per cuncta vapor iam mollior igni
 inrepsit tenerumque parat per viscera corpus.
 induit compage deus, structura ligatur
 85 (85) ossibus et nervis, pinguescunt intro medullae,

in C 57 in A 66—85

50 sic B, obtinet orbis Pitra, orbis ubique Glaeser, ambitus orbis ego, exhibet orbis Bücheler
 52 tonante(m) corr. in meantem B¹ 53 stillatus B, corr. M moxifera volubilis B, corr. Arevalo heret B,
 erret Glaeser 54 mitent B¹, mittent B², mutant MVRU Arevalo 55 cadat Arevalo 56 S(ed) te B,
 corr. Arevalo coheres B, corr. M² 57 Nam quis B, Deus qui C iura B, iussa C 59 iubeas B,
 corr. M² 60 ante haec omnia Arevalo; malim te ante 63 praepes M² 64 uibrat B, uibrans B²,
 cf. v. 37 65 cunctiparens immensurabilis una Arevalo 66 ut dedi, A; (ergo) d(eu)m d(eu)s ouans
 eructuat ore suo auctor B 72 queant AM², queat B famulante A, famulentur B 73 dicatione A,
 des ne B canentes A, carentes B 74 his enim praestat A 75 Ut fugeant A, Et uigeant B
 natura B, naturę A 77 Nu(m) AB, correxi 78 est A, om. B alu(m) AB, corr. Arevalo
 80 poli B, populi A 82 it tenuis Arevalo ignis idem 83 tenerūque A 85 intro ABRU, intus MV

57 Sap. 12, 12 quis statit contra iudicium tuum? ... aut quis tibi imputabit, si perierint
 nationes quas tu fecisti? Iob 11, 10 69 ad 1, 563

- hinc cruor, hinc humor, solidatur musculus omnis
et caro plasmatur. qui sanctus spiritus illic
egerit, ipse potens novit, qui cuncta creavit;
qualiter aure deus, verbo fetante marito,
90 (90) virgineos intrasse sinus dignatur et alvum
terrarum caelique capax anhelantis et ignis,
aeris et pelagi, sed non capiendus ab isdem,
claustra puerperii passus sub lege creandi
vel quaecumque subit diversi temporis aetas.
95 (95) haec fragilis humana iacens natura meretur
de pietate sua, qua non vult perdere mundum,
quem fecit sanxitque regens per saecula manere. —
(99) ergo ubi corporeos artus dominator et auctor
(99) induit, et caelum patri servire reliquit,
100 (—) ut putat —? insipiens omnis rationis egenus;
(100) nam quicumque sapit, novit, quia sic tulit artus
et fuit in terris, ut nec caeleste tribunal
linqueret, omnipotens numquam sine patre probatus,
nam pius et genitor numquam sine pignore dictus,
105 spiritus immensus sanctus bonus arbiter index,
(105) tertius unus idem, primus mediusque perennis.
ast ubi terrenum sumpsit cum corpore pondus
(107) immortale genus, mortalia dura subivit,
(—) ut posset monstrare deum, quia lumina carnis
110 (108) non nisi corpoream possent spectare figuram.
nam quaecumque daret princeps miracula carni,
(110) sanctis haec homines eventibus acta putarent.
addo quod humanis vitium est generale catervis,
hoc credant, quod visus habet, spernantque relata.
115 credimus inde deum mundo venisse videndum,
ut faceret virtutis opus per mille catervas.
(115) mentibus obsessis insana clade furoris,
spiritus inpatiens animas quascumque gravabat,
tabe fluens quaecumque cutis madefacta rubebat,
120 ossibus et nervis resoluta carne reiectis

in A 86—97. 101—6. 115—20

87 plasmatur his qui AB, his *delevit* M² quid *Arevalo* s̄cs s̄ps B, s̄ps s̄cs A 88 novit A,
notuit B 89 foetantet A, fetento B 90 intrasse B, intra se A 91 atque ignis anhelit *Arevalo*
92 hisdem AB 93 puerperet A 94 subiit B² diuersi B, diuerso A etas A, estas B
95 fragilis B, fragili A 96 pietate tua AB, corr. *Arevalo* 99 relinquit B, corr. M² 100 om. U
Ut putat B, conieci sic putat ut interpellatio exeat in vocem reliquit Ut putat et haud caelum in v. 99
Arevalo 103 p(ro)hatus corr. ex h(b)atus B¹ 105 s̄ps bonus A 106 idem] neutrum; cave legas item
108 subitit B, corr. M 109 om. U 110 corporeum B, corr. M² 112 S(an)c(tu)s B, corr. *Arevalo*,
Sanctus M²R² acta putar(ent) euentib(us) B, corr. M² (putaret tamen M²VRU) 113 adde *Arevalo*
catenis B, corr. *Arevalo* 116 uirtutes A catenas AB, catenas MYRU 119 quecu(m)q(ue) A⁵,
q(ua)cu(m)q(ue) sic B 120 (et) soluta corr. in resoluta B¹, resolutaque A

87 *Arator* 1, 748 quod spiritus illic sic operator adest 89 cf. *notam ad Merobaud. de Christo* 4
90 *Merobaud. de Christo* 5 virgineos habitare sinus et corporis artus. *Arator* 2, 73 virgineos intrare
sinus 92 ad 2, 599 93 *Sedul.* 2, 39 rerumque creator nascendi sub lege fuit 94 *Merobaud.*
de Christo 10 aetatis sentire vices 100 insipiens *Arrianus* 103 et 104 omnipotens et pius *pars*
praedicati utrumque 108 *Merobaud. de Christo* 11 hominemque subire, ut possis monstrare deum
111 daret... carni per *Christum* hominem fieri curaret

- praestatur de clade salus: reparare sepultos
 (120) novit et exanimis iterum revocare saluti.
 ipse oculos gemmare iubet sub fronte micantes
 ignotumque diem mirantur nosse tenebrae,
 125 quem simul ex utero matris natura negarat.
 mortua pars hominis, pars altera viva iacebat
 (125) usque dei iussus; post sanus et integer omnis
 redditur atque vapor vitalis in ossa cucurrit.
 quod de parte viri fecit, de corpore toto
 130 praestitit, orba parens fleret cum funera nati.
 nec semel ista dedit, nam sit sibi virgo superstes
 (130) imperat, exsurgit vel Lazarus ante sepultos,
 quattuor exemptus transacta luce dierum.
 † sanguis insolitis solitus decurrere sanguis
 135 de muliere perit, dempto simul amne cruoris.
 corripit hic febres, ventos conpescit in undis,
 (135) per quas Christus iter Petro veniente peregit,
 cum miraretur stringi natura liquorem
 fluctibus aequoreis domini sub pondere victis.
 140 vertit aquas, ut vina fluant, mirabile donum:
 pocula sunt latices et fluminis ebriat unda.
 (140) copia panis abest et copia panis abundat.
 milia virtutum sunt admiranda; sed ut quid
 miremur dominum tantum potuisse polorum,
 145 discipuli famulique sui cum tanta per orbem
 (144) gentibus innumeris omnes fecisse legantur,
 (—) advena sermo fidem cum spargeret ore piorum
 (145) et simul indociles docilesque audire moneret
 supplicium post grande crucis reditumque supernae
 150 lucis ad aethereos tractus thronumque parentis
 caelestis, veniens cum linguas funderet ignis
 spiritus, alme, tuus, nostro commercia mundo
 (150) consona dissimili infundens sermone beatis.

in A 121—46

123 iubet A, om. B 124 Ignotumque A, Ignitumque B 125 negarat *pinxit a imitando aper-*
tam A, negavit B 126 altera AB², alteri B¹ 127 visus AB, *correx* 130 sic A, parens lerēc' fine
 renati (i superscript B²) B 131 na(m) ut sibi A, na(m) ut sit B, *corr. Traube; antea dederam Nain:*
ut sit 133 exemptis AB, *corr. Arevalo* 134 Fluctibus vel Mensibus opinor, *via Annis; Inguinis insoliti*
Peiper decurrere A, discurrere B Sanguinis insoliti (sic M²) s. discurrere fluxus *Arevalo* 136 undis B,
 undas A 137 huius et v. 138 paroemiacos inter se mutavit R, *correx* tamen ordinem; *falsum inde sump-*
serunt U Arevalo 147 om. U advena ego, ///bena B¹, at in rasura pingendo imitata est B² duas
 archetypi litteras ita ut nunc videantur Vt esse Cum bene M² (con)spargeret B, *corr. Peiper*
 148 monere B, *corr. M²* 149 redditurūq; supna B, reddit(us)q(ue) supernae M³, reditumque supernae
Arevalo 152 Sēs (i. Sanctus) B, *corr. M²* 153 Consona *Arevalo*, Cū sola B, Cum se M²

126 1, 647 mortua pars hominis quotiens, pars viva iacebat de re v. Marc. 2, 3 sqq. Luc. 5, 18 sqq.
 128 Verg. Aen. 8, 390 medullas intravit calor et labefacta per ossa occurrit 130 v. Luc. 7, 11 sqq.
 3, 403 non orbata parens deflevit funera nati 131 virgo Iairi filia Matth. 9, 18 sqq. Luc. 8, 41 sqq.
 Marc. 5, 22 sqq. 132 Lazarus Ioh. 11 134 v. Matth. 9, 20 sqq. Luc. 8, 43 sqq. Marc. 5, 25 sqq.
 137 v. Matth. 14, 22 sqq. 140 v. Ioh. 2 141 Verg. georg. 3, 529 pocula sunt fontes... atque...
 flumina 142 Matth. 15, 32 sqq. Marc. 8. Ioh. 6, 5 sqq. 147 die pentecostes, cf. acta apost. 2, 2 sqq.

- tu deus es, quem terra tremit, quem mundus adorat:
 155 (152) te mandante pluunt nubes et ab imbre coruscant
 (—) fluctibus assumptis pelagi sub sidera caeli;
 (—) te mandante poli post nubila maesta serenant.
 (153) surgere tu ventos et crescere turbine facto
 praecipis, ut rapidae perturbent cuncta procellae
 160 (155) et mare caeruleum rapiant super aethera nimbi;
 tu rursus reprimis flatus recidentibus euris
 et mare purpureum tranquillo marmore tendis,
 ut post ima freti ludant super aequora pisees,
 horrida monstra natent et belua gestiat ingens.
 165 (160) hoc est nempe fretum, quod se divisit et haesit
 in partes hinc (inde) duas, cum turba piorum
 impia regna fugit, Moseo principe gentis;
 rursus aquae reduces repetunt loca prisca fluentis,
 cum fugitiva manus de fluctibus omnis abesset.
 170 (165) tunc demersus obit populus, qui saeva parabat
 Israelitarum plebi, quae facta superstes
 vindice naufragio: tali sub clade doletur,
 qui fuit ante metus; mox libera turba Tonantis
 miratur mutatum itiner: via prisca salutis
 175 (170) semita mortis erat nec servans membra sepulcro.
 Africus interea motus virtute iubentis
 inlaesurus adest, nulla comitante procella,
 delicias portare parans novus ingruit imber,
 innumeras dat nimbus aves, datur esca polorum,
 180 (175) angelica de parte cibus, sitientibus autem
 flumina petra dedit nullo fodiente ligone.
 et ne plura loquar, tua sunt quaecumque videntur
 vel quae nemo videt; tibi debent omnia quod sunt,
 tu tamen ipse quod es nulli debere probaris

in C 154—155. 157—159. 161 in A 154—162

154 Tues d(eu)s B 155 pluent C ab imbre BA, ab igne C, at cf. 2, 419 156 hoc versu
 post 160 posito numeri orationis aequales fiunt et in versibus 155 sq. et in longiore enuntiato 158—164. hunc
 ordinem vel imitatio Ven. Fortunati commendare videtur 156. 157 om. RU 158 turbine facis C
 159 rabide AC perturbant A 161 recedentibus A 164 narent et gestitat B, utrumque corr. M²
 166 inde om. B, addidit om. M³V² 168 aquae Arevalo, at(ue) B fluentes RU 169 adesset RU
 170 dimersus B obiit B 172 doletur sic B, deletur RU, aboletur Arevalo 174 Mirat(ur) mutatu(m)
 int(er) B, corr. Peiper; Mutatum miratur iter Arevalo 175 servens B, corr. M 177 Illesur(us) B
 178 iubens B¹ 179 apes B, corr. Arevalo ursa polor(um) B¹, corr. in sca polorum (sic) B², esca polorum M

159 sqq. Ven. Fort. Mart. praef. 11 si fera crescat hiems, ut spumis verberet auras et mare
 caeruleum tollat ad astra caput, fluctibus excussus per nubila navita currit 165 cf. 2, 797 sqq.

171 cf. 2, 793 176 cf. num. 11, 31 psalm. 77, 26 transtulit austrum de caelo et induxit in virtute
 sua Africum et pluit super eos sicut pulverem carnes Drac. VIII 385 Africus interea veniens comi-
 tante procella 178 Verg. Aen. 12, 284 ingruit imber 179 exod. 16, 4 ego pluam vobis panes de
 caelo. psalm. 77, 24 panem caeli. . . panem angelorum manducavit homo. sap. 16, 20 angelorum esca
 nutritivisti populum tuum et paratum panem de caelo praestitisti illis sine labore. Ioh. 6, 31 Corinth. 1,
 10, 3 escam spiritalem. Sedul. 1, 148 innumeras caelesti pane catervas angelicos sumpsisse cibos
 181 exod. 17, 6 num. 20, 11 Corinth. 1, 10, 4 183 Iob. 41, 2. Rom. 11, 35 sq.

- 185 (180) et quasi qui debes sic omnibus omnia reddis.
 est tibi cura, deus, de quidquid ubique creasti;
 ne tantum succumbat opus, stat cūra minorum
 et speciale iubet tam quam generale tueri.
 sic fit mater humus, qua germina cuncta creantur,
- 190 (185) sic mare velivolum mercator nauta vagatur
 telluremque novam circumspicit impiger hospes
 et complexus amat non cognitus advena cives
 foedere concordī, quia vis, elementa tenentur
 tam longa conexa mora, sic iuncta ligantur,
- 195 (190) ut disiuncta tamen concordī lite probentur.
 si disiuncta fiant, solvetur machina rerum,
 si coniuncta forent, omnis natura periret.
 tu, deus omnipotens, nosti, quod feceris orbem
 (194) semine, quo caelos, solem lunamque creasti
- 200 (—) vel caeli quaecumque gerunt, unde esse dedisti
 (195) ex nihilo simul; esse tamen diversa putamus.
 ad nihilum reditura iterum sunt omnia, cum tu
 iusseris esse chaos, solus mansure superstes,
 angelicas animasque † suis adorande catervis.
- 205 qualiter ergo labor nullus fuit ante iubendo,
 (200) omnia cum fierent, sic nec labor ullus erit iam,
 iusseris ut finem, cum plurima saecula norint.
 te seraphim cherubimque deum dominumque precantur,
 te chorus angelicus, laudans exercitus orat,
- 210 thronus et incessans humili te voce precatur;
 (205) agmina te astrorum, te signa et sidera laudant
 auctorem confessa suum, te fulmen adorat,
 te tonitrus hiemesque tremunt, te grando procellae,
 te glacies nimbique pavent, te spiritus omnis
- 215 personat, imber hiems pelagus nix frigus et aestas.
 (210) te tellus fecunda vocat, te suspicit aer,
 unda super caelos tibi supplicat et polus omnis,
 flumina te metuunt, te fontes stagna paludes
 voce sua laudant, te nubila crassa coruscant,
- 220 te lux alba dies, te nox obscura tenebris,
 (215) te bona temperies, te tempora cuncta precantur,
 ver aestas autumnus hiems redeuntibus annis.
 per te fetat humus, per te, deus, herba virescit,

in C 198—9. 204 (*hic infra inter 217 et 218*). 208—14. 216—9. 221—3 in A 208—224

185 debet *Arevalo* 186 quidquid *M*², quid quod *BM*¹ 187 Nec *B*, corr. *M*³ onus *Arevalo*
 188 tamquam *B*, *discerpsi* 189 Sic sit *B*¹, corr. *B*² 192 cognitos *B*, corr. *M*² 196 fiant *B*, forent *M*³
 198 sq. sic habet *C*: Tu deus omnipotens solus qui cuncta creasti q(uo)d *B*, quo *Arevalo* 200 om. *U*
 202 reditura sunt omnia iterum cum tu *B*, corr. *M*² 204 sic *B*; Angelicis animisque piis adorante
 cateruis *C*, Angelicis hominumque piis adorande catervis *Arevalo*; temptavi subis, *Bücheler* super 208 sera-
 phin cherubimque *B* Te cherubim seraphim dominumque deumque *AC* 209 angelici *A* laudans *C*,
 laudant *AB* 210 Pronus et incessans *AC*, Thronus inincessans *B* humilitate uoce *C* precatur *A*,
 precantur *CB* 212 flumen *A* 213 hiempsque *A* tonitrus hiemps tremunt *C* 214 glacies n.
 fauente spiritus *C* 215 ut *supra*, at frigus et ast(ra) *B*, Persona thimber et aestas hiemps pelagus nix
 frigus *A* 216 suspicit *B*, suscipit *A*, suscitāt *C* 217 Unde *A* 218 metuunt fontes stagnaque
 paludes *C* 220 die *Skutsch* 221 et tempora *C*

190 *Verg. Aen. 1, 224* mare velivolum

199 semine eodem, quo; nam orbem dicit terram

- 224 frondescent silvae, spirat flos, germinat arbor;
 234 messis aristatas acuit per culmina fruges,
 235 (220) palmite gemmato post pampinus admovent uvas
 et numquam caritura comis pinguescit oliva.
 te fera, te pisces pecudes armenta volucres
 turba cerastarum laudat, genus omne veneni
 sibilat ore fero, lingua vibrante trisulca,
 240 (235) et tibi quicquid habet reputans debere fatetur.
 auctorem vitae gaudet stridore minaci
 materies laudare necis poterasque, creator,
 non angues, non omne nocens permittere nasci,
 ut vitas hominum tantum mors una tulisset.
 245 (230) sed nos quoque rei cognoscimus omnia, quae res
 fecerit ista dari: data sunt per crimina nostra,
 (232) quod praecepta dei passim contemnimus omnes.
 (234) nec modo peccatum, subrepsit moribus olim,
 (235) olim primus homo transcendit iussa tonantis,
 250 ingratus, quia factus erat caelestis imago,
 iura potestatis retinens super omnia solus
 et semper, nisi iussa dei contemneret audax.
 mox quod factus erat nullo peccante creatus
 (240) peccavit, quid nos miseri de crimine nati?
 255 principio nostrae peccator originis auctor
 damnatur sub lege necis vel clade perenni.
 continuat nobis similis, heu, poena manere,
 nec similis nos culpa tenet: semel incidit ille
 (245) una lege reus, nos multis legibus error
 260 (246) contemptis retinet captivos sorte reatus.
 261 (253) cur non debuimus sortis peiora mereri,
 225 (233) quos peccatorum retinent tot milia victos?
 (247) illud praetereo, quod parvi pendimus omnes,
 quod caelo tellure fretis atque aere toto,
 ignibus aethereis et lumine dignior omni
 (250) est homo, quem libuit per se formare tonantem.
 230 nam diversa dei solo sermone creantur:
 (252) illic iussor erat, nos autem operarius aptat.

in C 235—8

versus 225—233 qui sunt in B, posui non obloquente C post 261 (idem voluisse videtur Meyer p. 268, licet dicat „11 versus“). non recte Arevalo sic constituit ordinem: 224. 234—247. 225. 248—260. 226—231. 261. 232. 233. 262 sqq. 235 ge(m)matu(m) B, gemmatum et C, corr. Arevalo admonet C 236 caritura (spatium 5 litterarum) foliis frondescit C 237 pisces (et) pecudes B, correxit M Te laudant fere pisces pecudes C 238 Turba terrarum sequitur spatium parvum vacuum C omne ueni C 242 nescis B, corr. M² 245 omnia queres B, corr. M 247 passu(m) B, corr. M² 251 solos B, corr. M² 253 Mox quam Arevalo; possis Mox cum nullo peccante reatu Rossberg 255 n(ost)r(a)e loco rasurae addidit in margine B² origiēis B¹ 256 lege nescit B, corr. M² 257 Continet nobis B correxi, Continet et M³, Contigit ut...maneret Arevalo 259 legibus heros B, corr. Arevalo 260 reatis B, corr. Arevalo 261 sortes B, correxi, soutes Arevalo 225 uinclos B, vincla Arevalo, victos Glaeser 226 praeterea B, corr. Arevalo 228 lunę B, corr. Feiper, luna M³ lunae dignior orbe Arevalo 231 ne concias illis, cf. 2, 87 iussor eat B, corr. M³ aptet B, corr. M²

236 Drac. III 10 et numquam positura comas flectatur oliva 240 reputans alludit voci reptans
 248 cf. 2, 303 261 cf. 2, 337 sq. 10*

- (254) addo, quod innumerae pestes mortale minantes
 233 (255) membrorum de parte sua dant saepe salutem.
 262 vipera quid praestet cauda et cervice recisa,
 quid serpens maculosa iuvet, medicina fatetur,
 aspidis obliquae quid pingua membra medantur,
 265 informes ursi, fulvus leo, quid lupus audax.
 (260) et quodcumque malum vindex natura creavit,
 miscuit optandam dira cum morte salutem.
 quid? quod mortiferis animalibus induit auctor,
 ut sentire queant: reddant sectantibus iras
 270 et prorsus non sint non se † videntibus hostes.
 (265) non pudet hoc homines? gens inopportuna probamur
 iustitiam retinente fera; pro dedecus ingens!
 anguis agit ignarus opus, nos inproba turba,
 quid nos? iustitiam noscentes temnimus actu
 275 plectibili. 'at veniam ignorantia iure meretur,
 (270) forte sit et nobis haec excusatio certa.'
 ne furtim noceant, angues quaeruntur in herba;
 quaerimus inmites et per deserta leones,
 ne gregibus sparsis vastent cultoribus agros;
 280 sectatur venator aprum, cui retia figit,
 (275) vinea ne pereat sub morsu dentis adunci.
 cervus ut occumbat: quaerit medicina medullas;
 quid nocuit per rura lepus, quid damma vel hircus?
 quos medicina iubet haec ut capiantur ad usus,
 285 ut sub fraude cadant venantum aut ante molossos?
 (280) quid pisces meruere freti, quid turba volucrum?
 pervasit gens nostra fretum, pervaditur aer,
 ut capiantur aves ex nulla parte nocentes.
 quae natura negat, per nos elementa petuntur:
 290 per pelagus celebratur iter: seclusus ab undis
 (285) navigat, audaces quatiens super aequora remos.
 parva putant homines fluctus transire nocentes,
 (287) insuper armati medias grassantur in undas.
 (—) aut bellator aquas aut iam pirata uagatur
 295 (288) sollicitat glaucumque fretum mucrone cruento,
 et bellum ignotis transfert manus hospita terris.

233 Membru(m) B, corr. M² 263 iub(et) B facetur B, corr. M 264 medantur B, vindicavit
 Bücheler; medentur corr. M² 269 sectantibus hircas B, corr. M³ 270 melius at seui dentibus B
 viz recte; se vexantibus Arevalo, se laedentibus Traube, se invadentibus Bücheler, se intendentibus ego
 273 ignarus Arevalo, ranis B 275 at ego, et B ignoranua B, corr. M mōnetur B¹ 276 viz
 excusatio. certe 277 Nec B, corr. Arevalo herbas B, corr. Peiper, herbis Arevalo 279 passis B,
 corr. Arevalo, pasti coni. idem 280 Nectator B, corr. Arevalo 281 Venea B, corr. M³ 283 pessura B,
 corr. Arevalo, passura M³ 285 unanctiu(m) ante male B¹, malo refinxit et sis super mal pinxit B²,
 venantes ante molossos M³ quod correxi; venantum aut ense maligno Glaeser, venantibus ante molossis
 Bücheler 286 meruere M², monere B, nocuere Arevalo 290 s(ed) iussus B, correxi; seimunctus Arevalo,
 divisus Peiper 294 om. U ad B¹, i(u) B² uagit(us) B, correxi, vagatus Glaeser 295 cruentu(m) B,
 corr. M², cruentat Glaeser

262 cf. ind. sub v. serpens 277 Verg. buc. 3, 93 latet anguis in herba 278 Sedul. 1, 356
 fremit vox per deserta leonis 279 Verg. Aen. 8, 8 latos vastant cultoribus agros 280 Verg.
 buc. 3, 75 tu sectaris apros, ego retia servo 289 Iuv. 1, 79 si natura negat

- (290) non sat erant terrae tolerant quae bella cruenta?
ut vel in externos tantum produceret hostes
inpaciens armata manus, cur tela propinquis
300 impulsant peraguntque (nefas) civilia bella?
nec solum civile sat est — socerosque patresque
(295) germanosque petunt saevo certamine fratres.
nec modo temptatur noviter, primordia mundi
hoc taetrum doluere nefas hominumque secundum
305 conspexere pii perfusum sanguine fratris.
gessit hoc impietas (et postea conditor Vrbis)
(300) et quasi lex fuerit, miserum sic venit in usum.
faucibus obsessis cadit a latrone viator;
quid fur nocturnus, pravo velatus in actu
310 ne capiatur, agat, ferro comitante per umbras,
multorum nos saeva docent exempla priorum.
(305) quid quod adulterium dulces male venit in usus
incestique nefas agitat plectenda libido?
invadunt plures alieni caespitis agros
315 et domibus iunxisse domus non iure modesto,
ac promissa fides non custoditur amico.
(310) nobilium plures decepti fraude clientes,
(311) canities despecta senum laesique parentes
(—) infantumque animas nullo pro crimine raptant
320 (313) (nam quae tam parvis fecisset culpa reatum?).
(312) iam genitos utinam tantum fera dextra feriret!
(314) et necdum natos properant in ventre ferire.
(315) externos pariterque suos furit impia mater
conceptus damnare, sui nec cura pericli est.
325 quae bibit impietas truculenta inipune venenum?
repperit hoc quis grande nefas, ut non sibi mortem
hauriat os quodcumque bibit? minus ecce noverca
(320) audet in externos genitos, quam mater agit rem.
dextra novercalis iam natos mittit ad umbras,

297 erat... quod *Arevalo* tolerant(ue) *B*, *correxi* 299 p(ro)pinquis *B*, *corr.* *M*³ 300 In-
plisat *B*, *corr.* *M*³ 303 nouites *B*, *corr.* *M*¹ 304 hominemque *Arevalo* 306 Gessit et *M*³, Gessit
id *Arevalo* orbis *B*, *correxi* et *parenthesin* statui 308 post cadit in spatio a m. 1 vacuo relicto *B*²
scripsit aluigrisne, unde *Grosse*: a lucrione, antea a latrone *Arevalo*, a lurcone *Peiper* 309 uolatus *B*,
corr. *Arevalo*, violatus *M*³ 312 Quicquid *B*, *corr.* *Arevalo* usu(m) *B*¹, *corr.* *B*² 315 Est temptavi;
servato et scripsit iunxere *Arevalo* „domos *corr.* in -us *B*¹ 317 decept *B*, *corr.* *Arevalo* 319 om. *U*
raptas *B*, *correxi*; animae n. p. c. raptae *Glaeser* 320 Nam(ue) *B*, *corr.* *M*³ 321 genit(us) *B*, *corr.*
Arevalo ut(er) *B*¹, utinam *B*² 322 Et nec da(m)pnatos p(ro)p(er)ent *B*, *corr.* *Arevalo* 324 sui nec
Arevalo, suos (et) *B*; possis etiam sui secura pericli 325 uiuit *B*, ut et 327 327 Hauriat hos *B*, hoc
U Arevalo, qui et quaecumque mun(us) ecco noverca(m) *B*, *corr.* *Arevalo* 328 Addit *B*¹, *corr.* in Adet
*B*², Audet *Arevalo* gemit(us) *B*, *corr.* *Arevalo* 329 Dext(er) *B*, *corr.* *M* nouercales *B*, *corr.* *Arevalo*

298 produceret intr., v. ind. 308 *Iuven.* 10, 22 cantabit vacuus coram latrone viator. cf. *Drac.*
V 72 ut teneant fauces obsessas nocte latrones 311 *Coripp.* *Ioh.* 4, 90 sic nos exempla priorum ipsa
docent 317 sq. *Verg. Aen.* 6, 609 pulsatusve parens et fraus innexa clienti 319 *Verg. Aen.* 6, 427
infantumque animae ... et ab ubere raptos 320 v. 1, 49 321 *Drac. VIII* 44 atque utinam infelix
urbs tantum morte periret eqs. 322 necdum i. nondum, cf. ind. sub v. *Iuv.* 6, 596 quae... homines
in ventre necandos conducit 323 externos patris adulteri 326 non sibi sed fetui

- 330 ante mori genetrix quam nasci pignora cogit.
haec mala sufficerent: faciunt peiora nocentes.
mortua quin etiam non linquunt membra quieti,
(325) sollicitant animas mortis iam lege quietas
cantibus infaustis, herbis atque arte nefanda
335 et responsa petunt tenebris de voce sepulcri.
excantavit agens animam maga nocte prophetae
.
fascibus (his) scelerum cur non graviora mereri
(330) omnia debuimus, qui sic peccamus inique?
sol lux clara dies luna stellaeque micantes
340 vel quaecumque deo famulantur sidera magno
militia per clara poli vel pontus et aer
et tellus accepta dei praecepta reservant
(335) ac devota pie per saecula mille morantur;
nec tam longa movet diversi temporis aetas,
345 ut legem servare negent aut tempora mutant
contra iura dei, contra praecepta tonantis.
splendet sole dies, illustrat Cynthia noctes
(340) et quasi gemmatum distinguunt sidera caelum.
aestuat undosum pelagus, ceu fluctibus astra
350 impetat, et terram spumis operire minatur,
nec tamen egreditur transgresso limite punctum:
in sua regna furens confringitur et redit in se
(345) aestus et unda maris, (saevus) licet aequora tollat
ventus et insani feriant sub littora fluctus.
355 pendula caeruleum non audet scindere tellus
invasura fretum, tantum contenta moratur
tramite vincta suo, ripis mirantibus aequor
(350) in cumulos montesque videns insurgere fluctus,
nec pavet invadi quae nil invadit ab undis.
360 est homo grande malum: legis transgressor et audax
criminis inventor, scelerum repertor et auctor.
inmemor auctoris, mortis dux, terminus aevi,
(355) oblitusque sui, post trux inimicus et hostis
omnibus atque suus, solus sub tempore parvo
365 transgreditur praecepta dei; scelerata propago
nascitur: ex fonte sceleris genus omne meamus;

330 morte(m) genit(ri)x B, corr. M³ pignora B¹, corr. B² 336 Escantavit B, correxi; Et cantavit M², Vt cantavit Arevalo a(n)i(m)am ag(et) nocte B, corr. Peiper post 336 minimum unum ver- sum deesse puto 337 Fascib(us) sceleru(m) B, explevi; fasci sub scelerum Peiper 341 militia praeclara poli, oppositum ad sidera, non male Arevalo 343 pie B, corr. M 347 quinta noctes B, corr. M⁴; cf. sat. 239 sq. 351 pontum Arevalo 353 saevus om. B, add. Glaeser 354 sua littora B 356 contempta moratur (hoc ex minatur corr. B¹) B 359 inuaditq; nihil B, correxi; invaditque nec illa invaditur undis Arevalo 361 scelerumque M² 362 t(er)minis B, corr. Arevalo licet de sensu dubitans; germinis Evae idem 363 post trux temptavi, p(er) t(r)ans B, patrans M, patris M³, perstans Skutsch, patriis Bücheler 366 Nascimur Arevalo

331 cf. Iuv. 2, 45. 14, 57. 6, 134 336 de maga in Endor cf. I reg. 28, 7—25 337 cf. 2, 261 sq.
352 Iob 38, 11 usque huc venies . . . et hic confringes tumentes fluctus tuos. proverb. 8, 29 Verg.
georg. 4, 444 in sese redit Proteus 354 Verg. buc. 9, 43 insani feriant sine litora fluctus

- ex primo quicumque sumus nunc usque creati,
 (360) non pietas, non ira dei nos ulla coercet.
 saecula quod fuerant transacta ad tempora Noe,
 370 ut scelus adsiduum vel saeva piacula mundus
 adderet et nullus hominum retineret honestum,
 nec tamen ulla simul processit poena reorum:
 (365) inde rebellantum moles praesumpta gigantum
 sacrilega cervice tumens, quodcumque volebat
 375 aut poterat, sibi cuncta dabant, sua cuncta putabant
 nil reputando deo, per quem valet omne, quod extat.
 despexit dominum velut insuperabilis audax
 (370) terrigena proles meruitque infanda propago
 naufragium terrestre pati, dum littora nusquam
 380 terra licet distenta daret, cum flumina pontus
 obrueret pontumque nocens absconderet imber,
 cum moribunda fretis silvestria cuncta natarent
 (375) et genus aequoreum spatietur montibus altis,
 ac pariter pelagus vastas gestiret in undas,
 385 agmina cum volucrum quae protulit unda necaret;
 cum grege fit tractura lupus; venator et ursus
 mergitur et nullos metuunt armenta leones.
 (380) nam pavor unus erat: totum sors mortis habebat;
 nec qui fleret erat: cunctos mors una tenebat.
 390 hoc solum servatur aquis quod diligit auctor:
 enatat inter aquas cum mundi civibus arca,
 conceptu paritura simul iuvenesque senesque
 (385) et pueros matresque pias tenerasque puellas.
 una dies produxit avum serosque nepotes;
 395 excepit pariter tellus natosque patresque
 aequaevosque facit diversi temporis ortus.
 non homines tantum fecundior arca refundit:
 (390) pace quidem modica dilata † littore tenta.

in C 373—379. 388—9. 393

369 quot *M*³ furant *B*, corr. *M*³ 370 Et *B*, correxi adsidu(um) *B*, corr. *M*³ 373 sic *C*
 nisi quod mores habet, Inde gigantarum moles pr. rebellat *B*, in quibus gigantarum frustra *M*² 374 uale-
 bat *CB*, corr. *Meyer* 375 sibi *C*, om. *B*¹, siuli in spatio vacuo *B*² dabat *C* 376 per quem *C*, per
 quod *B* 377 velut *C*, fui (hoc deletum) lió *B*, sicut *M* insuperabiles *B*, corr. *M* 379 terra e(st)
 repati *B* 383 equor(um) *B*, corr. *M*³ pascat(ur) in montib(us) *B*¹, paciat in sic corr. *B*², pascit in *M*¹,
 pascit sub *M*¹, pascens *Arevalo*, spatietur ego 384 in auras *Arevalo* 386 g(re)ges *B* Cum grege
 nat per rura lupus *Arevalo*, Cum grege sic tractura lupos *Peiper*, uterque non agnoscens subst. tractura
 uenerator *BM*, corr. *RVU* 388 habebā *B*, recte *CM* 390 seruanti quis q(ui)d *B*, corr. *Grosse*
 392 Conceptum *M* 398 pace qui de *B*, corr. *M*² dilata littore tenta sic *B*; modico ditata est tempore
 terra *Arevalo*, modica dilata maligna rettemptant tale quid latere puto

370 1, 539 ad scelus horrendum vel saeva piacula mortis 373 cf. gen. 6, 4 Mar. Vict. aleth. 2, 364
 379 Ov. met. 1, 292 deerant quoque litora ponto 383 Hor. carm. 1, 2, 7 sqq. Ov. met. 1, 304 sqq.
 Verg. georg. 3, 243 genus aequoreum 385 protulit cf. 1, 269 386 Ov. met. 1, 304 nat lupus inter
 oves, fulvos vehit unda leones, unda vehit tigres 387 Verg. buc. 4, 22 nec magnos metuent armenta
 leones 391 Fulgent. de aet. mundi 2 p. 136, 5 Helm enatat futuri mundi seminalis entheca praeteri-
 tae nationis reliquias futuro saeculo productura. Alvin. 115, 11 en natat in liquidis mundi cum civibus
 arca 397 fecundior nimis fecunda, quia cum hominibus et malum mundo servat et reddit

- nam postquam revocantur aquae per viscera terrae
 400 diluviumque nocens altus suscepit abyssus,
 (littora nudantur montes mare flumina silvae,
 apparent fontes paulatimque arida tellus
 (395) redditur et redeunt cunctis iraeque metusque
 iam tecta tellure feris gregibusque avibusque):
 405 impia gens hominum scelerum mox vota resumit,
 et facinus reparare cupit, ne perderet usum
 criminis inluvies et tamquam damna subiret.
 (400) sic adherent delicta malis grassante reatu,
 sic passim redeunt ad saeva piacula mores.
 410 pertulit ista diu princeps inpune vagari,
 ut revocarentur satiati crimine multo;
 sed postquam in peius hominum procedere vidit
 (405) pessima vota (deus), rursus ne perderet orbem
 aut impune reos passim dimitteret omnes,
 415 eligit e cunctis quos plus peccare videbat
 supplicio censura dei super astra coacta.
 et quia diluvium iam non dabit unda secundum,
 (410) sulphureas his fundit aquas nigrumque bitumen
 conpluit et flammis ultricibus imber adussit
 420 quinque cremans urbes: populos et moenia damnat
 (415) ignibus aethereis, succoso caespite cocto
 (—) mox fecundus ager steriles expauit harenas,
 (414) pinguis et in cineres putrescit gleba solutos.
 (415) nos sumus auctores nostris, heu, cladibus; omnes
 425 pauperiem gemitus mortem tormenta dolores
 nos nobis facimus peccando sponte maligne.
 segregat omnipotens merita pro moribus orbis:
 non sociant poenae, quos non iunxere reatus.
 (420) Loth iustus famulusque dei sine fraude fidelis
 430 inter tot scelerum turbas pius unus et insons
 eripitur de morte truci sine crimine visus
 et servatus abit vitae melioris amator,
 qualiter ereptus Noe servatur in arca,
 (425) nec generale malum sensit specialis et hostis.
 435 tot gens nostra malis non est correpta, sed audet
 criminibus laxare frenos sine fronte pudoris;

in C 405. 406. 412. 415. 418—20. 429—431. 435. 436

399 renocanti(ue) p(er) B, corr. Glaeser 405 Impia B¹, Impiae B² resumit M², resumet B,
 resumpsit C 408 adherent B, haerent M² c(ra)ssante B 410 ista diu ego, stadiu(m) B, et
 stadium M² 411 saciati B, sociati M¹ 412 Postquam genus hominum impeius producere uidit C
 413 deus Arevalo, om. B; reieci omnem 414 dimiu(er)(et) B¹, corr. B² 415 Eligit cunctos C
 418 Sulphureas (1 ex s) B¹ is fudit C 419 adussit C 422 om. RU 423 soluta Arevalo
 426 an maligna? 428 pena B, corr. M² 429 Lotque pius C 431 truci C, crucis B 432 abiit
 B, corr. M² 434 specialis hostis B, correxi; specialis honestus Bücheler, specialior hostis M², specialior
 hospes Arevalo 435 est C, u(e)l B auget C ex 437 436 laxat M³ frenos CB, fores Arevalo

405 Claud. 5, 141 scelerumque inmane resumit ingenium 417 gen. 9, 11 neque erit deinceps
 diluvium 418 Verg. Aen. 7, 517 sulphurea... aqua. georg. 3, 451 nigrumque bitumen 428 ad. 1, 542
 434 hostis sc. Sodomitatum

- supplicia scelerum non damnat prava, sed auget.
hinc obscena fames morbi mors luctus egestas
(430) taedia bella lues clades iactura labores.
440 nam sic factus homo fuerat, primordia nostra,
ut volucres; pascendus erat sine clade laboris:
vomere non terram proscinderet atque ligone,
non peregrina vagus rabidis deposceret undis
(435) committens animam ventis et fluctibus audax;
445 sponte parans fructum vinum de fontibus iret
in morem fluvialis aquae; longaeva liquores
semper oliva virens, non certo tempore ferret,
mella darent vepres, sentis sudaret amomum,
(440) omnis ager pigmenta daret vernantibus herbis
450 et rosulas proferret hiems, servaret et aestas
lilia purpurea, flos omnis staret odore
nec marceret honos violae pallore decenti;
non niger aut albus tantum color esset in agnis,
(445) sed rubicunda daret pretiosus vellera sandix,
455 lanigeras vestiret oves et muricis ostrum;
fabula certa foret Phrixiei velleris aurum,
famam scaenaei verax arietis haberet
per populos certamque fidem sine crimine tanto.
(450) viscera non terrae tantum pretiosa metallum
460 servarent, abstrusa nimis nec gemma lateret,
omnia sed passim facies telluris haberet,
omnibus in terris regio non indiga mercis,
vilior illa foret populis spectantibus euros.
(455) at nunc plectibiles humanae mentis ubique
465 dulcia subducunt mores et amara ministrant.
forsitan opponant homines delicta fatendo,
angelicum peccasse genus, quos purior aer
et super astra polus vel caeli regna tenebant.

in C 467—8

437 Supplicia et M² aug(ent) B, corr. M 438 mox B, corr. Arevalo 442 ligones B, corr.
Arevalo 443 rapidis B 444 Co(m)mitens B¹, corr. B² uenas & fluct(us) B, corr. M² 445 parens B,
corr. V irq B¹, corr. B², uvq M² 446 In morte(m) fluctualis B, corr. M² 447 oliuar(um) n(on)
certo B, corr. Arevalo; liquorem S. o. suum Peiper 449 Omnis ag(it) B¹, corr. B² 450 p(rae)ferret B¹,
corr. B², perferret M 457 scenei B, Schoenei Glaeser, quod non intellego haberet Glaeser, cauer(et) B
462 n(on) indigna B, corr. M² 463 mercis Vilius ulla Traube spectantibus Bücheler, peccantibus B;
portantibus euris Arevalo 465 amare minist(ra)ns B, corr. amara M², ministrant Arevalo 467 quod VRU
468 tenebunt C

438 ad 3, 641 441 volucres cf. Matth. 6, 26 Prud. psych. 619 sqq. Ov. met. 1, 89—112
442 ad 1, 449 444 Iuvenal. 12, 57 ventis animam committe 448 ad 1, 202 453 Verg. buc. 4, 43
aries iam suave rubenti murice, iam croceo mutabit vellera luto, sponte sua sandyx pascentes vestiet
agnos 456 Stat. Theb. 2, 281 Phrixiei velleris aurum (Drac. X 32) 457 scaenaei in scaenam
prolati per Medae fabulam, adiectivum singulare verax i. verus aries, re vera extans 459 Ov. met.
1, 138 itum est in viscera terrae quasque recondiderat . . . effodiantur opes. cf. ind. sub viscus
460 cf. Boeth. cons. 2, 5, 28 auri qui pondera tecti gemmasque latere volentes, pretiosa pericula, fodit
462 Verg. buc. 4, 39 omnis feret omnia tellus 463 spectantibus euros 'coactis spectare vecturam
et navigationem' Bücheler

- (460) 'ante tribunal erant, ubi casta et sancta viderent
 470 corporis expertes terreni ponderis omnes;
 et sic error eos tenuit crimenque nefandum.
 quid homines miseri, fragili sub tegmine carnis
 captivos quos membra tenent et corporis usus?'
 (465) sic vobis responsa dabo: quid culpa aliena
 475 obicitur? purgare potest quod gessit iniquus
 alterius quodcumque nefas? scelus omne peractum
 respicit auctorem, socios cunctosque ministros
 implicat, et solum facinus quos inquinat arguet.
 (470) inde magis mens nostra rea est, quod poena secuta est
 480 caelestes famulos, his nec gravis ira pepercit.
 sideris innumeri cecidit pars tertia caelo
 cum duce pulsa suo, superat vindicta coercens
 agmina caelicolum pereuntia clade perenni.
 (475) militiae pars tanta poli distincta severe
 485 debuerat nostros ultro compescere mores:
 et tamen in nobis nullus timor exitit umquam.
 quis canis inlatret, vibices si terga leonis
 colla caputque ferant et sanguine fulva rubescant?
 (480) aut solis pereunte die simul obice terra
 490 sidera despiciant umbram, qua cuncta teguntur,
 et superare putent crassas tenui igne tenebras?
 (483) aut siccante freto iacet se rivulus unda
 (—) vel minor unda velit caelesti occurrere flammae,
 (484) quam neque grandis aquae possint sedare fluenta
 495 (485) gurgitis aequorei, cunctos si eructuet amnis?
 sed quia caelestis pietas veniale minatur
 plusque coruscantes flammis quam fulmina vibrat
 aut, si fulmen habet, montes et culmina tangit
 arboribusque caput, cedros celsasque cupressus,
 500 (490) ut terrore domet potius quam clade profanos,
 est nobis contemptus atrox animique nocentes
 omnibus; et nobis pietas tamen alma parentis,
 indulgere volens cito quam punire parata,
 misit ab arce pium caeli per sidera Christum,

in C 469—73. 481—4. 485

469 uidebant C, uiderent B 470 expartes C, exp(er)tis B 471 t(er)ror eos B, eos terror (sed t
 erasa) C 472 Quidnam M³ Quid ego miser fragilis C 473 Captium quem C 474 nobis B,
 corr. M³ 476 peractu B, corr. M² 478 solus B, solos Arevalo, solum ego q(uo)d B, corr. Arevalo
 482 suo C, suos B superas B, superbos C, corr. Arevalo 484 Militia C, Milicia B, corr. Arevalo
 distincta seuerē C, distinctas eibere B, districta sine usu (hoc ex RU) Arevalo 485 ultro C, ult(ra) B
 488 cap(it)q(ue) B, corr. M rubescunt B, corr. M³ 489 An Arevalo pereunte sc die sic B
 492 iacto seruulus unda B, corr. Glaeser undae Peiper 493 om. MVRU 494 nec legandisq(ue)
 possunt sedare fluenta B, nec (neque Peiper) grandia aquae possunt (possint ego) sedare fluenta, g. a. cunctus
 Glaeser 495 eructuet Bücheler, fluctuet B 497 fulmina uib(ra)nt B, corr. Arevalo 499 cap(it) B,
 corr. Arevalo celsasq(ue) cyp(re)ssus cedros (as B³)B, corr. M² 501 (con)tentus arax B, corr. Arevalo
 animusque nocendi Omnibus est nobis Arevalo 502 tamen alma nocentes (ex -is) B, corr. Arevalo

478 solum i. arguet tantum qui patrauerunt, non purgat alios Lucan 5, 290 facinus quos
 inquinat aequat 481 apocal. 12, 4 495 cf. Val. Fl. 4, 345 eructat Bosphoros amnes 496 sqq.
 cf. 1, 29 sqq. 498 ad sat. 277 500 cf. 2, 699

- 505 (495) qui virtute sua serpentis frangeret artes
per vexilla crucis hostis populando cohortes,
praecipiti iactu quas celsa palatia caeli
exilio trusere gravi sub perpete culpa.
expavit Iudaea deum post viscera matris
- 510 (500) maxima tot populis dantem miracula Christum.
invida continuo semet laesura profane
sacrilega tenet arte viam livoris iniqui
et quaerit peritura dolos, quibus improba perdat
insontem, sanctum rea noxia callida fallax,
- 515 (505) et pretium dat turba, dei commercia fiunt
discipulo vendente suo, funesta duobus:
venditor infelix, sed non felicior emptor,
pars pretium perdit, perdit pars altera mercem;
proficit in nobis, qui non contraximus, emptus:
- 520 (510) sanguine distracti maculatur venditor emptor,
quo mens nostra † maculabitur imbre cruoris.
ah scelus atque nefas! insontem turba reorum
supplicio, quo digna fuit, cruce verberare ferro
affligit letique vias et limina mortis
- 525 (515) ingerit aeterno, cui lex ab origine mundi
nec fuit initium nasci nec finis obisse.
ergo salutaris quod passio membra peremit,
fecit abire diem solis restantibus horis
et noctem sub luce dedit; rediere tenebrae,
- 530 (520) sed sine more suo, violata lege polorum.
tunc niger axis erat, quem lurida palla tegebat,
candida sanguineum monstravit luna ruborem,
cardine sub gemino nox inopportuna pependit
et planxit natura deum; monumenta piorum
- 535 (525) clausa patent, plures mundo rediere sepulti
et vitas mors ipsa dedit. dum vita perennis
limina mortis adit, poenae intremuere ministri;
effugiunt tormenta reos, invita pepercit
tortorum metuenda manus, lux funditur umbris

in C 509—10. 516—19. 524. 528. 531. 534. 536

507 P(rae)cepit iactu B, corr. Arevalo 509 ubuera C, ubera Meyer 510 Maxime C
dante BC, corr. M 511 semel B, corr. Arevalo profanam Arevalo 514 re s(an)c(tu)m B
callide B, corr. M² 516 duorum C 517 Venditor C 518 perdidit perdidit C 519 in B, et C,
at vel proficiet Meyer 521 n(ost)ra maculabit(ur) imbre sic B corruptus ex versu antecedente, post nostra
addidit sacri M² VRU, inde sacri mundabitur falso tempore Arevalo. litteris paene convenit sacri laetetur in
imbre, cf. 2, 611; magis maculas lavet imbre Bücheler 524 letique via sed lumina C 528 solis C,
soli B 531 Tunc sic BC lucida C tegebat CU, tegebant B 534 monim(en)ta B, munu m(en)ta C
deorum C 535 redire B, corr. M² 536 Et vitas C, E uita e(st) B, Et uitam M² VRU; conieceram
Et vitae m. i. redit 537 adiit B pena ut tremuere B, correxi; Stygii tremuere Arevalo, poenam
tremuere Bücheler

520 Iuvenc. 4, 634 dum sanguis distraheretur de Christo 521 cf. Hebr. 9, 14. Ioh. epist. 1, 1, 7
526 Merobaud. Christ. 23 nasci tibi non fuit uni principium finisque mori 528 Matth. 27, 45 sqq.
537 sqq. Arator 1, 181 infernus tunc esse timet nullumque coercens in se poena redit, nova tortor ad
otia languet. tartara maesta gemunt eqs.

- 540 (530) descensum comitata dei, simul orbe fugata.
 tartarus infelix numquam satiabilis umbris
 et solitus gaudere neci turbatur amare
 et supplex augmenta dolet, nam damna futura
 haec augmenta dabant; animas, quas claustra tenebant
- 545 (535) carceris aeterni, redituras lucis ad usus
 ingemit et legem violari deflet Averno.
 luminis inpatiens, ut iam remearet ad auras
 aethereas, optat dominum regemque polorum,
 ne chaos omne grauet iubar insuperabile Christus
- 550 (540) aut spoliēt toto nigros simul agmine manes
 ad superos revocans animas virtute parentis.
 tertius interea processit lucifer astris
 oceano spondente diem, redit almus ab umbris
 rex reducum vitae magna comitante caterva;
- 555 (545) discipuli reducem laeti videre magistrum.
 inde reversus abiit: repetit sua regna triumphans.
 dexter in arce sedens, consors genitoris amatus
 iudicio venturus erit post saecula futuro
 reddere mercedem cunctis, quam quisque meretur,
- 560 (550) ad dextram laevamque iubens astare catervas,
 exigit ut meritum vitae pravaeque bonaeque.
 si scelus est et grande nefas tempsisse potentem,
 factorem temerasse suum quod crimen habetur?
 et tamen indultor mansit post funera carnis;
- 565 (555) paeniteat si forte reus, clementior audit
 datque repente pius veniam donatque reatum.
 Iuda miser veniam si vel speraret, haberet;
 sed memor infandae tamen et sine nomine culpae
 credidit infelix nil iam veniale mereri
- 570 (560) iudicioque suo veniae subtractus abiit.
 redditur argentum, scelerata ad colla pendit
 vix tandem iustus, nam nec permansit avarus,
 expensus obiit se mox ultore severo.
 vincula rumpuntur, cecidit crepuitque cadaver,

in C 541. 542. 552—4. 556—9. 565. 566 (*hic bis*)

541 Tartarus a manu 1 *versui praefixum* C 542 neci a manu 1 *omissum in margine supplevit* B²
 545 reddituras B, *corr. M*² 546 defle tab(er)ni B 547 aures B, *corr. M*² 548 optat B, *orat Arevalo*
 549 Necatos om(n)e g(r)uat B, *corr. Glaeser* nolui Christi 553 die C 554 Rex reduci cū
 uitę B; Ipse surgentu(m) C, *unde resurgentum Meyer* 556 abiit repetit C, *habitare petit B, corr. M*³
 558 erat *corr. in* erit C¹ futurus C 562 tempsisse parentem *Arevalo* 565 Peniteat B, *Aut certe C*
 reos B, *reum C, corr. Rossberg* clementior C, *dementis B, clementius M*² 566 Dat repente C *semel*
fol. 1^b 568 infandae M, *in fraude B* 569 nihil B, *corr. Glaeser* 570 abiit B, *abiuit M*²
 573 Suspensus *Arevalo*, Et pensus *ego olim*

554 Verg. *Aen.* 2, 40 magna comitante caterva (2, 370. 5, 76 *Drac. VIII* 449. 620) *Aldh. de XII*
apost. 7, 7 dum chaos inferni surgens de morte redemptor linqueret abstrusum vasta comitante caterva

559 Beda *de die iud.* 49 adveniet iudex mercedem reddere cunctis 562 cf. 3, 265 potentem
ut regem ipse poeta laesit 565 2, 700 reos clementior audis cf. sat. 99 sq. 568 3, 267 hoc facinus
 nec nomen habet 573 expensus i. scelere solutus

- 575 (585) viscera fusa iacent, hinc cor crudele patescit
funestatque diem de corpore tabe madenti.
legimus innumeras veniam meruisse catervas
Iudaea de gente reas mortisque ministros
optima perpetuae sumpsisse et munera vitae,
580 (570) quorum Paulus erat caput extans grande malorum:
et tamen ipse fuit legis post crimina doctor;
martyrium Stephano qui fecerat inde recepit
et meruit plenam quam contulit ante coronam.
in se vera dei confirmans verba probavit
585 (575) 'hoc patietur homo, quod quisquam fecerit ulli'.
sed bonus excepit quod tunc malefecit iniquus
quod populos gentesque docens convertit eundo
per mare, per terras, ut Christi nomen adorent
gentilesque deos et cordibus idola pellant;
590 (580) Mars cadat ex animo, pereant Saturnus et Arcas,
Juppiter atque Venus, Titania Juno Cupido
vel quicumque dei ficti sermone vetusto
credantur nil posse, simul nihil esse probentur.
solus ubique deus, rerum fons, conditor et spes,
595 (585) idem semper eris, quod et es, quod et ante fuisti,
nil addens minuensque tibi crescentibus annis.
tempora mutantur, te numquam saecula mutant:
qualem prima dies, talem simul ultima noscet.
cum te non caperent caeli terraeque fretumque
600 (590) aeris et spatium, modico te corde reponis
pectoris humani conceptus mente fideli.
exaudis quod lingua tacet sub corde loquaci;
ante futura vides, penes te nulla futura,
sint licet, omnipotens, praesentia cuncta videntur
605 (595) aut transacta magis nobis ventura creantur.
qui peccaturos homines tu spiritus auctor
ante vides, primum medicinam, sancte, parasti
quam faceres hominem: indulgentia parta reatum
praevenit et facinus venia praecedat iniquum.

in C 597 (bis). 599—601. 603

575 huic B, corr. Arevalo 576 tabe omissum in spatio vacuo add. B^a 579 perpetua B,
corr. M^a sūpiss; munera B, correxi; haec interposuit Arevalo 582 Martirum B, corr. M^a
585 fecerat B, corr. Arevalo 589 pellent B, corr. M^a 592 dii B ficto B, corr. Arevalo
596 minuensve Arevalo 597 numquam te C fol. 2^b, mutantur d(eu)s te numquam C fol. 7^a 599 caperet
B, recte CM 603 penes B, circa C, penes et Arevalo 606 Quin Glaeser, Sic Arevalo 607 videns RU

579 et i. etiam 585 cf. Matth. 7, 2. Ephes. 6, 8 594 sat. 1 deus cunctorum conditor et
spes 595 3, 541 idem semper erit, numquam mutabilis aevo. cf. 537. sat. 8 idem semper eris qui
es modo vel fueras 596 3, 535 cui tempora nil dant aut tollunt. sat. 9 nil addit demitque tibi
tam longa vetustas 597 Cypr. Gall. iud. 156 tempora mutantur Drac. 3, 537 saecula nec tamen hunc
mutant, quia quod fuit hoc est. Coripp. Ioh. 7, 91 tempora permutas nec tu mutaris in illis . 599 cf. 2, 92
Claud. c. min. 32 (de salo.) 14 Meroaud. Christ. 7 Sedul. c. pasch. 2, 59 sqq. 602 cf. 1, 568 cum nota
608 1, 90 indulgentia poenam praevenit

- 610 (600) Christus enim datus est nobis spes una salutis,
qui nostra hic peccata lavet pius amne cruoris:
et licet ipse ferat maculas et crimina nostra,
inmaculatus adest tamen agnus et unicus heres
semper viventis, semper victurus et ipse.
- 615 (605) largitur peccata reis sine voce rogatus
pectoris affectu secreto, mente fide spe.
cum sit ubique deus semper praestare paratus,
tardius accipimus heu nostro corde morati.
oderunt pia vota moras, festinus adoptat
- 620 (610) ut praestet quam nos quae purget causa mereri.
arbitrio posuit clemens deus omnia nostro:
libera mens hominum est peccare aut vivere sancte,
libera vota dedit, quando sperare velimus,
credere si placeat, facile est nam posse mereri.
- 625 (615) credidit Abraham dominoque est factus amicus.
confectus senio membrisque trementibus aeo
inter avos atavosque fuit, sed prolis egenus
ut soboles inpubes erat frustra maritus,
officii genitoris iners; argente vapore
- 630 (620) germinis extinctus cecidit genitalibus ignis
et fecundus amor, quem iam subduxerat aetas.
nec solus steriles retinebat marcidus artus:
femina deterius praemortua membra trahebat,
- 634 (624) spes generis recidens et vis materna peracta.
- 636 (626) frigida progeniem senibus natura negarat:
flebile coniugii portabant nomen inane,
- 638 (628) spes tantum iuvenilis erat; crescentibus annis
- 635 (625) augebat spem sola fides, praesumptio maior
- 639 (629) affuit his prolem spondens cum gente nepotum:
- 640 (630) non hos certa fides nec spes incerta fefellit.
fecundus per membra vapor discurrit utrique,
dulcior et gelidis inrepsit flamma medullis

in C 625—8. 630—3. 636. 637. 635 hoc ordine. 641—2

616 secreta mente <i>Arevalo</i>	618 nostra <i>B</i> , corr. <i>Arevalo</i>	620 quo purget <i>B</i> , correxi; si quae
nos purget causa morandi <i>Arevalo</i>	625 abraham d(e)o qu(a)e <i>C</i>	626 membrisque trementibus <i>C</i> ,
membris remeantib(us) <i>B</i>	628 At soboles <i>BC</i> , Ut soboles <i>Meyer</i> , Ad soboles <i>Bücheler</i>	At sobolis immunis <i>M</i> ²
632 astus <i>B</i>	633 prope mortua <i>C</i> , p(ro) mortua <i>B</i> , corr. <i>Arevalo</i>	634 ui <i>B</i> , corr. <i>M</i> ² an spe
g. r. est vis ?	versum 635 post 638 duce <i>C</i> codice posuit <i>Meyer</i>	636 negarat <i>C</i> , negar(et) <i>B</i>
637 portabat <i>C</i>	635 sic <i>C</i> , qui spe tamen habet; Angebat spes sola fide(m) p(rae)sumit u(e)l spes <i>B</i>	
641 utrique <i>Arevalo</i> , uritque <i>B</i> , ubique <i>C</i> , utrinque <i>M</i> ²		

610 *Lucan* 2, 113 spes una salutis (*Sil.* 15, 402) 612 cf. *Ioh.* 1, 29. *Petr. epist.* 1, 2, 24 *Isai.* 53, 4
Ioh. epist. 1, 3, 5 613 *Prud. cath.* 12, 81 summo patri heres creatur unicus 619 *intellege: deus*
promior est ad praestandam causam quae nos excuset quam nos ad merendam vel accipiendam
625 *gen.* 15, 6 credidit Abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam (*Rom.* 4, 3) 633 *Ov. am.* 3, 7, 65
nostra tamen iacuerunt velut praemortua membra. cf. *Alc. Av. c.* 6, 183 matris commortua membra
636 *Sedul. pasch. carm.* 1, 108 prolemque negabat frigidus . . . sanguis 637 *Lucan.* 2, 342 nomen
inane conubii. v. ind. s. v. inanis 642 *Verg. Aen.* 4, 66 est mollis flamma medullas

- miranturque senes recidivo fomite venas
in sobolem caluisse suas: animatus anhelat
645 (635) intra membra puer vinctus compagibus artis.
intumuer sine rugis pereuntibus alvi,
dum tandem fit mater anus paritura prophetam
et sterilis fecunda parens. miratur et haeret
650 (640) sic uterum crevisse suum tenerasque puellas
consulit et trepidans tamquam nova nupta requirit;
saepe verecundos faciunt nova gaudia vultus:
fructus honestatis datus est de ventre pudoris.
sic licet unius genitor post saecula creati
gentibus et populis tamen est pater unus origo.
655 (645) omnis harena maris vel flammea sidera caeli
aequantur numero benedicti germinis, apte,
nam cui terra datur et caeli sancta parantur,
rectius aequatur geminis hinc inde elementis. —
Sarra socerque simul dominum petiere rogantes;
660 (650) illa virum meruit stabilem post funera septem,
hic visum: fugiunt cum paupertate tenebrae
et gemino capit orbe diem reducesque sereno
lumine sunt acies post nubila crassa micantes. —
David adulterii facinus homicida peregit,
665 (655) sed scelus agnoscens culpas inpune fatetur.
sic reus et veniam sceleris sub voce meretur
credulus et domini famulus post ista fidelis
attestante deo caelesti voce vocatur
in tantum, ut regem faceret post crimina natum
670 (660) ex eadem muliere virum, cui tempore partus
omnia concessit merito genitoris amati. —
fleverat Ezechias sub puncto temporis uno
et prece praemodica vitae tria lustra meretur. —
murmure sub tacito sterilem defleverat Anna
675 (665) matricem; fecunda redit per vota priora

in C 650—2. 657. 659—61. 664—6. 672—3

643 recidue (ue incertae) fronte B¹, recidivo fomite B² b(er)nas B, corr. M² 644 sobo et
spatium duarum litterarum vacuum B¹, le addidit B², sobolem Arevalo 645 Inter MVRU uinctis B¹,
corr. B² 646 alvi Arevalo, aui B, ani U², hac ui M³ 650 noua om. B¹, in marg. suppl. B²
651 quantunt Meyer 650 et 51 in C sic: Consulit et trepidans tamquam noua gaudia uultus 652 est
CM², om. B 653 sec(ula) B¹, saecula B² conieci creatis 655 flumina sydera B, corr. Arevalo;
fulgida Glaeser 656 Equatur B, corr. Arevalo benedicti B¹, corr. B² 657 Nam om. C
658 Rectio B¹, c expunxit B² aequatis Arevalo 659 petebant C 660 meruit uirum C 661 Hic C,
Hinc B 665 Et C 666 Sic reus om. C sceleri B, correxi cf. 1, 533. 2, 730, celerem C 667 p(ost)
stat fidelis B, corr. Bücheler; post atque fidelis Arevalo 668 uocatus B, correxi 670 parcis B, corr. M;
an tempora pacis? amato Peiper ex II. reg. 12, 24 sq. 673 Et p(re)ce p(ri)mo dicauit (et) tria (sub
modica vitae tria C)BC, corr. Peiper 675 Materiem B, corr. Arevalo rediit B, corr. M²

645 Verg. Aen. 1, 293 compagibus artis 646 Claud. c. min. 32 (de salu.) 8 virginei tumuere
sinus Mariae 659 Tob. 6, 11 sqq. 665 sat. 159 David confessus facinus veniam pro clade meretur
noxius inpune. cf. 1, 34 670 sat. 161 insuper et Salomon eadem muliere creatus 672 v. IV reg. 20
674 v. I reg. 1, 13 675 vota priora murmur illud, quod non sequebatur clara vox

- et non est ultra vox expectata secunda.
 hi solas fudere preces, ieiunia nulla,
 nam nec tempus erat longum, quo vota piarent,
 cum nec plena fuit cunctis poscentibus hora,
 680 (670) qua votum meruere suum pietate Tonantis,
 quod vetus atque novum, duo testamenta loquuntur,
 milia tot subito veniam meruisse reorum,
 pro quibus una semel vox est aut nulla precata. —
 exegit quid plena fides et credula, dixi,
 685 (675) quid non credentes mereantur, dicere cura est.
 incurrit culpam sancti pater ille Johannis,
 pontificis loca sacra tenens magnusque sacerdos,
 credere cunctatus domini promissa Tonantis,
 angelico senior monitus sermone repente.
 690 (680) mox vindicta datur per longa silentia linguae,
 donec ventris onus his quinis mensibus actis
 fundatur de matre puer sub sorte beata. —
 tu, deus omnipotens, rerum caelestis origo,
 tu pius et clemens et consolator herilis
 695 (685) tempore tristitiae, maior defensio pressis —
 erigit elisos, relevat tua dextra iacentes,
 confovet abiectos et semper pascit egentes,
 pocula larga parans sitientibus alma ministrat.
 nescius irarum, monitis non clade coercens
 700 (690) peccatum sine clade reos clementior audis
 ante preces veniale iubens; non ira furorem
 excitat, ut iubeas vel iuste occidere sotes.
 plus pius es quam iustus: agis non ergo severus,
 errantes punis, sed mitis corrigis omnes
 705 (695) sub pietate bonus, poenae cessante flagello,
 et quotiens commotus eris, placidissimus extas:
 nil inmite iubens levis est sententia caeli.
 rex pie, supplicium cunctis revocabile dictas
 ut, si peccantes agnoscant corde reatus

in C 686—88. 690—2. 696—97. 700. 704—6

677 His sola B, corr. *Arevalo* ulla B, corr. *EU* 679 ora B, corr. M 681 fortasse quid?
 vetus eqs. 685 cura est *Arevalo*, curq B 686 parit(er) corr. in pat(er) C 691 honus BC, corr. M
 actus C 692 Tundatur de ventre U 694 consolator habetis *Arevalo* 696 sqq. Erigis... Con-
 foves... pascis C eleuat C dextra CM, dext(er)a B 697 Confouit B, corr. M² 698 Pocula B²
 699 Neccius corr. in Nescius B¹ 700 Peccantum C fortasse recte 704 corripis C 705 pene CB,
 pene M 707 inmite *Arevalo*, in m(en)te B, inmane *Peiper*

684 3, 215 plena fides... exegit... opus. 3, 240 ecce quid alma fides exegit. 3, 253 inpendat
 quid pura fides 686 sat. 39 antistes... pater ille Johannis 690 *Verg. Aen. II, 241* facta silentia
 linguis 694 herilis *dominorum, quibus opponuntur* pressi 695 1, 729 spes et defensio pressis
 696 cf. 1, 741. 2, 732 V 201. *psalm. 145, 8* dominus erigit elisos. 146, 3. 145, 7 699 cf. 2, 500
 700 2, 565 paeniteat si forte reus, clementior audit 703 *Paul. Nol. c. 32, 224* plusque pius quam
 iustus erit deus 704 1, 97 corrigit errantem, non punit morte repente. 3, 610 punisti errantem
 706 *Habacuc 3, 2* cum iratus fueris, misericordiae recordaberis 709 ad 1, 89

- 710 (700) et damnent meliore animo delicta priora,
sint quibus ignoscas. sed non semel ista relaxas,
saepius indulges ostendens limina mortis
et revocans a morte truci quos culpa premebat
faucibus inferni raptos inducere formas.
- 715 (705) hi soli pereunt, semper quos esse profanos
constiterit, sine fine mali peccare volentes:
criminis et poenae limes semel unus habetur.
et poteras servare malos pius usque senectam,
ut damnare simul horrenda piacula nossent
- 720 (710) et veniam sperare tuam, sed maior habetur
hic ratio, nam inpune diu peccare nocentum
si fuerit permissa manus, turbata repente
mens insontis erit, mox paenitet esse modestum
optaturque nefas et plus pia turba nocetur,
- 725 (715) improba quam rabies atque impia vota fatigant.
quid quod et erranti mora non brevis esse probatur
servaturque diu veniae, si desinat audax
illicitum temptare nefas? nam gaudia caelo
conversus dat quisque reus; sibi quisque medelas
- 730 (720) arbitretur homo culpa sub voce requiri.
vox tua cum sileat, tua sed sententia clamat.
erigis oppressos humiles sternisque superbos,
tu captivorum rumpendo tenacia vincla
colla levas adtrita iugis cervice soluta
- 735 (725) et proceres servire facis famulosque iubere,
paupertate iubes opulentos turpis egestas
vestiat et ditas opibus bene largus egentes.
ima levas et celsa premis, praesumpta coactus
adteris et tenues adiecto robore firmas
- 740 (730) iura potestatis refinens sub nomine vero.
solus enim dominus dominum qui non habet extat
vel cui cuncta parent, per quem sunt omnia quae sunt
et transacta simul vel sunt quandoque futura.
qui dedit Elysios iustis et Tartara pravis,
- 745 (735) qui placidis saevisque iubet procedere solem

in C 713

- 712 indulgens B¹, corr. B² lumina B, corr. M 713 reuocas C, reuocans B cruci C
714 raptas B¹, corr. B² 721 nam om. B¹, add. B² 722 p(rae)missa B, corr. Arevalo 723 mox
om. B¹, add. B² penitens se mod(er)atu(m) B, corr. Arevalo 724 necetur falso M³ 729 medellas B²
730 culpa sub uoce requirit B, correxi (cf. 1, 533. 2, 666); culpas M², relinquit Arevalo 733 te noxia
uincla B¹, corr. in te necia B², corr. Bücheler; noxia (deleto te) M² 737 ditat B, corr. Arevalo; dicit M²
738 coactu nolui; coercens Arevalo 742 paret B; patent Arevalo ob metrum 743 uel q sunt B
744 dedit elisos B, corr. M² prauus B, corr. RU

714 inducere formas sumpsisse videtur ex Verg. Aen. 6, 614 ne quare doceri, quam poenam aut
quae forma viros fortunave mersit, cum forma interpretaretur genus poenae, ut ipse diceret subire
insignia tormenta 728 sq. Luc. 15, 10 732 ad 2, 696. Coripp. Ioh. 7, 101 erige..., prosterne
733 Verg. georg. 4, 412 contende tenacia vincla 734 Prud. psych. praef. 32 Loth... attrita bacis
colla liber erigit. cf. perist. 1, 73 737 Iuven. 1, 102 opibus ditavit egentes 738 coactus super-
borum obstinatione, cf. 1, 99 745 Matth. 5, 45

- et lunam stellasque vagas et sidera cuncta
 imperat et pluvias nullo discrimine fundit.
 nec ratione caret pietas: generaliter una
 mercedem iustis, iniustis munera nobis
- 750 (740) praerogat, ut vel sic nos convertamur ad illum;
 illectos donis, non poenis mutat adactos.
 expectat pia vota deus, non tura requirit;
 victima sola placet purgatae mentis honestas,
 nec tamen expensis, sed puro corde litandum.
- 755 (745) pectore contritos, genibus cum pectore flexos
 suppliciterque suas pendentis fletibus ulnas
 exaudit: nam siquis erit miseratus egentis,
 texerit et nudos, inopes defenderit, insons
 contentusque suis alienis non inhiarit,
- 760 (750) si impetrare velit, vel ut impetret ista meretur;
 effectus faciles oratio pura reportat,
 quam non impugnatur cuiusque precatio tristis
 et fortasse iuvat: pauper peccata relaxat
 pastus et indutus; viduae pupillus et aeger
- 765 (755) et defensio inops plus quam sumpserunt rependunt.
 vestibus expensis epulis de more Tabitha
 expendebat opes miseris alimenta ministrans;
 numquid ad annorum numerum cuiusque modesta
 addidit et vitam longum produxit in aevum?
- 770 (760) et meruit tamen ipsa iacens post funera vitam
 amissam reparare suam testantibus illis,
 quis proprias fundebat opes miserata rogantem.
 Petrus enim medicus fuerat, medicina catervae
 paupertatis erant: caelis extorsit egestas,
- 775 (765) quod voluit. nos turba rapax calcamus egenos
 conferimusque nihil: forsitan spoliamus avari
 pauperiem, si forte ferat quodcumque decorum;
 expectamus adhuc de paupere xenia nobis
 afferat et praedam potius; de nobile pauper
- 780 (770) iam modo dives eget, cui confert indiga dextra
 non sibi mendicans, quod divitis usibus addit.
 quicquid agamus adhuc sceleris fraudisque dolique

747 fundi <i>Arevalo</i>	750 fortasse convertamus	754 expensis <i>B, corr. M²</i>	litandū <i>B, litandus RU,</i>
fortasse litanda legendum	756 suos p. fl. uenas <i>B, corr. Grosse</i>	758 T(x)axerit <i>B, corr. M²</i>	759 iniariit <i>B</i>
760 imp(er)are <i>B, corr. Arevalo</i>	uelut imp(er)(et) ita <i>B, correxi;</i>	velut impetrare <i>Arevalo</i>	762 cui(us)
q(uam) <i>B, corr. RU</i>	764 eger <i>M², eg(et) B</i>	765 quam suum serere pendunt <i>B, corr. Peiper</i>	766 epulas
de morte dauita <i>B, corr. Arevalo</i>	767 opus <i>B, corr. Arevalo</i>	768 Nūquid sic <i>B, Nunq(uam) MVRU</i>	
772 Qui <i>B, Queis Arevalo</i>	777 Paup(er) ite(m) <i>B, corr. Arevalo</i>	778 senia <i>B, corr. M⁴</i>	det
pauper <i>Arevalo</i>	779 p(rae)da(m) paciatur de nobili <i>B, corr. Arevalo</i>	780 indigna <i>B, corr. M²</i>	
782 ad hęc <i>B; adhuc spreuit Arevalo</i>			

753 psalm. 50, 18 754 cf. Verg. Aen. 2, 118 755 psalm. 146, 3 sanat contritos corde, cf. 50, 19
 763 iuvat scil. precatio grata faustaue 766 act. apost. 9, 36 sqq. Arator 1, 801 sqq. 768 ipsa
 nemini vitam miraculo (opp. de more) extendit neque tantum affectabat modesta, attamen illi vita est prorogata
 770 Arator 1, 806 (de Tabitha) post funus victura suum 772 Arator 1, 803 Tabitha . . . mansuras funde-
 bat opes 779 potius quam nos ei largiamur pauper factus 780 ad 3, 43

- supplicio dignum, differt punire benignus
vel, si paeniteat, magis indulgere paratus,
785 (775) qui facit angelicas flamma crepitare cohortes.
nam pia turba dei sunt spiritus omnis et ignis,
quamvis et ipse deus se prodidit igne loquaci,
cum iubar ignitum domini rubus asper haberet
et lacrimas populi pro libertate gementis
790 (780) diceret ante suum deus ascendisse tribunal;
se tamen asseruit merito tunc alma potestas
descendisse polis, ut quae captiva iacebant
libera turba foret, domini victura superstes.
mox sua promissor perfecit verba fidelis
795 (785) exutosque iugo deduxit per mare rubrum.
candida dux fuerat nubes flammaeque columna;
fluctibus aequoreis gemina de parte ligatis
in scopulos, pelagi non iam latrantibus undis,
transierat salsus ponti sine remige fluctus
800 (790) et pedibus siccis iter est navale peractum.
laudavere deum, sed plus de morte natantum;
sexus uterque deo magnas in laude choreas
certatim resonant et palmis tympana pulsant
et celebrant vincente deo saltando triumphum.
805 (795) non gladiis iaculisque datis missisve sagittis
gens oppressa perit, sed tantum surgere iussa
arma elementa deo, nullum fusura cruorem,
et tamen innumeras faciunt sine sanguine mortes.
una eademque die populis datur ecce duobus
810 (800) ira furens pietasque simul: sine nubibus ullis
diluvio periere gravi, splendente sereno.
omnibus ostendit domini sententia lata,
quid peccata creent, quid iusti vita meretur,
quid bona simplicitas, quid noxia vota reportent,
815 (805) quid pius aut humilis, quid et impius atque superbus,
quid ferus aut mitis, quid clemens quidve cruentus,
dapsilis et largus, quid praedo aut raptor avarus:
agmina condemnant et mores agmina purgant.

in C 796—97. 800—1. 803—5. 808

783 defert B, corr. M² 784 Ut B, correxi 786 spiritus igneus om(ne)s B, correxi ex 2, 45
787 et del. Arevalo 790 ascendisse B 791 merito tusis B, correxi; ventosis Peiper, meritis M²
792 iacebat M² Arevalo 795 Et ut(er)q(ue) iugo B, correxi; Excussoque Arevalo, Exsortesque Peiper
796 Candida nubes (pubes legit Peiper) erat et flamma columna sic C colu(m)ba B, corr. M²
797 gemina om. C ligatis B, liquoris C 798 scopula B, corr. M² 799 Transierant salsos (hoc
iam M²) Arevalo 800 it(er) e(st) B, ite(m) C 801 Laudab(er)e B sed plus BC, populus RU
802 d(eu)m corr. in d(e)o B¹ choreis B, correxi; magnis... choreis RU 803 palmis et C
804 iuvante deo C saltando CM², spaltante bis (a B¹ et B²) corr. in spaltando B, psaltando M¹; an
psallendo ? 805 sagistis C 806 fugere iussa B, corr. Arevalo; fingere Peiper, figere Bücheler 808 san-
guine nota Throniana scriptum in C 816 mitis quicquid clemensue cruentus B, corr. Arevalo 818 Ag-
mina (con)demnant (et) mores atq(ue) agmina purgant B; et deleverunt M Arevalo, ego atque reieci

783 ad 1, 29 786 psalm. 103, 4 788 exod. 3, 2 sqq. 793 cf. 2, 171 797 cf. 2, 165 sqq.
798 Verg. Aen. 7, 588 latrantibus undis (Sil. 3, 471. 5, 397 Drac. VIII 405) 799 transierat traictus,
superatus erat, cf. Val. Fl. 5, 120 801 exod. 14 et 15 sap. 10, 20 804 exod. 15, 20 cum tympanis et choris

LIBER III

- Luminis aeterni lumen, lux, lucis origo
orbis et astrorum, iubar aetheris, aeris auctor,
pax elementorum, naturae conditor et fons,
sideris innumeri numerus quem non latet omnis,
- 5 (5) nomina dans astris et stellas cursibus aptans
immobilesque iubens septem constare triones,
axe licet volvente polo stent sidera pigra;
(8) qui numeras cunctas quas praefert litus harenas,
(—) scis, deus, et pelagi quantos ferat unda liquores
- 10 (9) per freta cuncta maris totum factura coactu.
(10) omnia nosse deum, quia condidit omnia solus,
quis dubitet? quod nosse iubet, caelestia norunt,
(12) quod tu scire vetas, ignorant omnia caeli.
(—) nam tua iussa parant, ut sint elementa ministra:
- 15 (—) fulgura crebra micant conlisis nubibus euro
(—) et tonitrus imbresque movent aut fulmina caelo
(13) missa cadunt hiemesque cient comitante fragore;
verberis igniti volitant per inane flagella
(15) et rutilat radians crinitum missile flamma.
- 20 iustitiae monitor, sed plus pietatis amator,
celsior excelsis, specie sed pulchrior omni,
virtutum virtus, dulcedine dulcior omni,
lucidus omnituus vel lumine clarior omni,
- (20) editor omniparens, sed non tamen edite ab ullo,
25 qui placidos pluviis das descendentibus imbres.
sic annona datur cunctis animantibus esca
et natura parens per tempora cuncta ministrat,
sic plumis vestitur avis, sic frondibus herbae,
- (25) sic calamos nutrita seges stans armat aristas
30 et tunicis vestita ceres pubescit adulta,
sic viridis flavescit ager sine semine iacto.
creditor extorquet sub vomere faenus arator,

in A 1—23. 25—6

INCIPIIT LIBER TERCIVS B 1 lumen A, lunę B 2 iubar ac ceteris auctor A 4 innume-
ris BA, corr. M²; in numeris Peiper quem B, que A 5 stellas AM², stellis B aptans B, abstans A
6 immobilesque A, immobilisque B, immotosque Arevalo iubens BA, corr. Arevalo 7 polos BA,
corr. Peiper 8 praefert B, perfert A 9 om. Arevalo, adest in U 10 coactu ego, q(ue) act(us) A,
queatis B¹, corr. in -tus B² 12 quod A, quid B¹, corr. in quod (sic) B² iubet BA, corr. Arevalo
14—16 om. U parant B, parent A 15 micant AM², micent B 17 hiemisque A fragore AM,
flagore B 18 ignoti violant U 20 monitor AM², monit(us) B 21 specie vel Arevalo; an species et?
23 om(n)ituus A, om(n)itus B, correxi; omnituens Grosse 24 Editur B, corr. Arevalo ab illo B, corr.
Arevalo 25 descenditibus A, discedentibus B 26 datus A 29 amat B, corr. M aristas Arevalo

1 cf. Alvin. carm. 121, 1 luminis fons, lux et lucis origo 4 cf. Sedul. 1, 66 sq. lusur ver-
borum iam Lucretianus (2, 1054. 3, 779) 10 maris totum universum mare 11 Egbert. Leodiens.
fec. ratis 1, 1005 laus domino soli, qui condidit omnia solus 19 Stat. Theb. 5, 387 multa crinitum
missile flamma 20 Prosp. epigr. 101, 1 cultor iustitiae divinae et pacis amator. cf. Ven. Fort. carm. 3, 22, 5.
6, 1^a, 21. Alvin. 43, 5. 1, 138 (Koaena, Mon. Germ. epist. III p. 413, 3) 29 calamos pendet a nutrita

- usura praestatur edax, centesima grandis
 (30) redditur, utque placet vota credentis avari,
 35 debitor exoptat millesima reddere lucra.
 non exactorem pudor inprimit aut dolor ullus
 afficit exactum: contraria vota duorum
 conveniunt solusque dolet captator iniquus
 (35) annonae pretiique vorax, inimicus amicis,
 40 omnibus adversus, populis insontibus hostis,
 nam sua damna vocat compendia publica mundi,
 nil opibus propriis quacumque ex parte minutis;
 extinctam dolet esse famem, bene dives egenus.
 (40) semper avarus inops, pauper sub divite nummo
 45 aestuat et custos alieni thuris † odoret.
 iudicio punita suo mens semper avara
 dat poenas animi, quae se dum nescit amare
 diligit heredem, cui servat cuncta fidelis.
 (45) nec bona praesentis hic tantum perdere vitae
 50 contingit miseris, perdunt bona cuncta futura:
 numquid eris pius, alme deus, iam morte perempto
 illi quippe, magis qui proditur impius in se
 et sibi vel cunctis solacia tota negavit?
 (50) non exempla docent damnati divitis ignes
 55 pauperis et requies, qui post sua membra beatus
 Abrahæ portante sinu per saecula quiescit?
 divitis extincti tormenta expectat egestas
 inmitesque vices alterna sorte rependit.
 (55) serica quem tenuis, quem mollia lina gravabant,
 60 qui solet aestivum membris sudantibus ostrum
 poscere, deposito confractus murice denso,
 cuius et in digitis non sedit crassius aurum
 et licet exiguae non ferret pondera gemmae,
 (60) inter anhelantes tormenta ultricia flammæ
 65 supplicium crudele luens exaestuat ardens

33 p(rae)stator *B*, corr. *Arevalo* certissima *B*¹, corr. in centissima *B*², centesima *M*² 34 atq(ue) *B*,
 correxi ac paret voto *Glaeser* redditus auar(us) *B*, corr. *Arevalo* 36 inp(ri)mis *B*, corr. *M*²; in-
 ficit *Arevalo* 40 adu(er)sis *B*¹, corr. in -us *B*² 41 nocat *B*, corr. *M* publica (b ex p corr.) *B*¹
 43 Extincta modul(et) *B*, corr. *Arevalo* 45 custos alieni thuris odoret sic *B*; custos a. ruris et auri *Arevalo*;
 temptavi captans alieni turis odores 48 Diligat *B*, corr. *Arevalo* 49 an his? 51 fortasse nam quid
 53 negabit *B*, corr. *Arevalo* 54 ingens *B*, correxi; possis et ignis; igni *Arevalo* 57 spectat *Arevalo*
 58 uies *B*, uias *M*, corr. *Glaeser* respondit *B*, corr. *M*² 59 quæ tenuisq; *B*, corr. *Arevalo* ligna *B*,
 corr. *Arevalo* 60 membrisq(ue) *B*, corr. *M*² 63 ferre *B*, corr. *M*²

33 ludendo mutat *Lucani* 1, 181 usura vorax, ut edax sit quae edatur 38 sqq. proverb. 11, 26
 qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. cf. *Ambr. de off. ministr.* 3, 6, 38 sqq. 41 cf. *Ambr.*
l. l. 41 lucrum tuum damnum publicum est 43 *Paul. Nol. carm.* 18, 255 semper dives egenis. *Drac.*
 2, 780 iam modo dives eget. *Ven. Fort.* 4, 26, 150 dives, egenus 44 *Hor. epist.* 1, 2, 56 semper avarus
 eget 47 *Columban. epist. ad Seth.* 41 divitias cumulans dum sese nescit amare, plus amat heredem,
 servat cui cuncta fidelis 51 *Verg. Aen.* 6, 163 morte peremptum 58 *Prop.* 4, 4, 58 alterna lege
 repende vices 60 sqq. *Iuv.* 1, 28 cum ... *Crispinus Tyrias* umero revocante lacernas ventilet aestivum
 digitis sudantibus aurum nec sufferre queat maioris pondera gemmae 65 *Verg. Aen.* 11, 841 nimium
 crudele luisti supplicium

- et tolerat poscitque rogans ardente palato,
 ut gelidum digito mereatur lingua liquorem,
 sed negat hoc inmane chaos: crudele profundum
 (65) dividit inter aquas et saeva incendia mortis,
 70 quae sine fine manent et stant sub perpete nexu.
 et miser hic, qui dives erat, non vixit egenter;
 vestibus indutus Tyrii processit et ostro,
 delicias consumpsit edax, reus inde vocatus,
 (70) pauperibus miseris quod trux alimenta negabat,
 75 nam sibi dives erat dapibus conviva repletus.
 si tales damnare placet sub perpete poena,
 qui sibi, non aliis proprium dependere curant,
 quid passurus erit, qui nec sibi praestitit umquam
 (75) aut qui aliena rapit praedo temerarius audax,
 80 cuius facta gemens plaudit spoliatus egenus?
 hi nam sunt, quos sola iuvant convivia, praedae
 gutturi, et ventris curam sine laude ferentes,
 ignari quia quisquis erit praesentis amator
 (80) vitae animaeque suae, non diligit ille, sed odit:
 85 contemptor vitae magis hic servator habetur.
 nil opus est praeferre deo. sententia prisca est:
 (83) 'summum crede nefas animam praeferre pudori'.
 (—) si maius scelus est animam praeferre pudori,
 (84) quam sit grande nefas animam praeferre datori,
 90 (85) demere dum liceat quicquid dedit et cui confert?
 ergo deum si verba colunt, et mens veneretur;
 nil opus (est) praeferre deo, deus omnis amor sit
 ante (artus) animamque; simul conubia natos
 postponat mens pura deo totamque salutem
 95 (90) reiciat, contemnat opes, patrimonia damnet,
 et securus erit vitae melioris amator
 temporibus sine fine datis, sine limite perpes.
 quod spectat finem, fragile est totumque caducum.
 quam sit insipiens contemnere velle perenne
 100 (95) et modico quaesisse die peritura repente,
 Abrahæ doceant iam nos exempla parentis,
 qui natum senior susceptum tardius unum
 spe cito contempsit, iussus produxit ad aram
 aptavitque neci nimia pietate cruentus;

in C 98

66 poletio B, corr. M³ 70 stat B, corr. M 77 defend(er)e B, correxi; defundere Arevalo
 80 plaudit Arevalo 83 Ignaris B, corr. Arevalo 88 om. U 90 nolui libeat 92 est om. B, add. M³
 93 artus addidi, om. B; 'potest etiam animam (vitam) que ut 84'. Bücheler (con)uiuia B, correxi 98 Quot
 finem expectat C 104 cruentu(m) B, corr. M²

68 Luc. 16, 26 inter nos et vos chaos magnum firmatum est 72 v. ind. s. v. Tyrius
 80 plaudit etiam plaudere, laudare cogitur cum malit plangere 83 Ioh. 12, 25 qui amat animam
 suam, perdet eam et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam. cf.
 Matth. 10, 39. Luc. 9, 24 87 Iuv. 8, 83 89 cf. 3, 136 93 Stat. Theb. 8, 385 (10, 768) domos
 conubia natos

- 105 (100) nudato mucrone pater, ferus ille sacerdos,
stabat in officio iam iam feriturus amatum
et pius inmitis, non tristis fronte doloris,
non lacrimis udando genas, non unguibus ora
dilacerans: lamenta silent et verbera cessant.
- 110 (105) non dat pectoribus, pietas secura minatur
exitium sine morte truci per funera nati,
qui devotus erat, qui ad vulnera colla parabat.
hostia grata iacens et victima mente quieta
displicuit placuitque simul, quia corde fideli
- 115 (110) et pater obtulerat nec natus vota negabat.
mox pater omnipotens arietem subrogat aris:
hostia praestatur non orbaturo parentes.
si deus ullus erat Saturnus falcifer umquam,
hoc faceret puerosque neci subduceret omnes,
- 120 (115) annua quos pietas flebat miseranda parentum,
heu, non orbaret dilecto pignore. natos
qui planctos mortisque facit per sacra rogatus,
nescio si minus est quod deplacandus ademit
quam praestare potest; (quod) si non praestat, et absit.
- 125 (120) nam deus omnipotens, verus deus, omnia praestans,
non cupit insontum mortes vitasque nocentum
non cito consumit, veniae dum cuncta reservat.
nam quod Isac iussit pius hostia (patris ut esset),
non crudelis erat concessum auferre parenti
- 130 (125) per patris tam grande nefas aut vota probare
censuit amborum (non est temptator habendus)
aut ignarus erat, quem mens humana lateret
(cum ratione iubet fieri, quaecumque iubebit),
sed voluit monstrare deus, qua mente rogetur,
- 135 (130) qualiter omnipotens se vult et iussit amari.
ostendit cunctis, ut nil praeponier umquam
debeat aeterno domino, qui cuncta creavit,
cuius amore pio sunt contemnenda pericla
vel quaecumque placent animis et quicquid amatur.

in A 125—7

108 undando V 109 Dilatans B, corr. Arevalo; dilanians M² 110 peccatoribus B, corr. Grosse
111 morte crucis B, corr. Arevalo funere B, correxi 112 Quid uotus B, corr. Meyer 121 pignore
natos sic B, matres Arevalo qui et patres; pignore natis. Bücheler 122 planctus M² sera B, corr.
Peiper; saeva Glaeser 123 Nescio s(ed) minus e(st) a quo deplacunt(ur) ademit B, correxi 124 potest
si B; interposui quod adsit B, corr. Glaeser nescio sed minus est, quia d. a. quod p. p., quam si non
praestet et adsit Traube 126 Nam caput insonti A. 127 Non cito non sumit A 128 non plenus
in B, explevi ego 130 uita B, correxi cf. 3, 708; iura M² 134 quia mente M 136 p(rae)ponere
(ent) B, corr. Arevalo

108 Verg. Aen. 11, 86 pectora nunc foedans pugnis, nunc unguibus ora 110 Verg. Aen. 12, 760
minatur | exitium 118 Commod. instr. 1, 4 Saturnusque senex si deus, deus quando senescit? aut
si deus erat, cur natos ille vorabat terroribus actus? sed quia deus non erat ille, viscera natorum
rabie monstruosa sumebat. cf. Prud. c. Symm. 2, 296 sq. Drac. V 148 sqq. 126 ad 1, 29 131 Iacob. 1, 13
nemo cum temptatur, dicat quoniam a deo temptatur; deus enim intemptator malorum est, ipse
autem neminem temptat 136 cf. 3, 86. 89. 92

- 140 (135) sic iactura fiat: praestat compendia damnum;
temporis exigui si sint dispendia vitae,
semper et aeternae felicia lucra dabuntur.
nec nudo sermone decet promittere tanta.
quid pater Abraham, quid Isac meruisse leguntur?
- 145 (140) horum posteritas replevit gentibus orbem.
barbaries nec sola datur de germine iusto,
et Romana manus hoc est de sanguine fusa.
dat maior gentile genus germanus et hostis
et minor eduxit nos munera pacis amantes.
- 150 (145) subiciat quisquam: 'sanctorum vera propago
pacis amatores merito iusteque creavit;
numquid et inmites, qui gaudent sanguine fuso,
debuerat proferre simul feritate cruentos?'
haec illum responsa domant faciantque silere:
- 155 (150) non agnoscit iners animi, rationis egenus,
tempora quod mundi rebus sunt capta duabus:
aut pax est aut bella fremunt; quicumque duorum
alterutrum mos tempus habet, nec tertia res est
tempora quae teneat. dedit ergo tempora princeps
- 160 (155) omnia perpetui generi manifestius Isac.
aetatem mundi retinens descendit origo,
continuans dominata manet per saecula mundi.
nec tempus retinet tantum, spatiat in orbem,
qua profert tollitque diem sol luminis index,
- 165 (160) qua nescit lustrare polos, qua flammeus urit
imperat et pelago; caelum possedit origo
sancta prophetarum, tenet et loca magna piorum:
omnia possedit benedicti lata propago.
sed nec solus erat, quem spes secunda futuri
- 170 (165) egregie faceret praesentem temnere vitam.
igneas tres pueros fornax exceperat ardens
nomine pro domini; sed mox tepuere calores,
frigidus ignis erat, gelidis incendia flammis
mirantur cecidisse, simul non fervor anhelat
- 175 (170) torridus aut aditum lambibat flamma camini.
crinibus ignitis ieiuna alimenta recusant,
fastidita fames, reiecto fomite pingui
non fuit ignis edax: quem roris spiritus afflans

140 Si <i>Arevalo</i> , Sin <i>Glaeser</i>	dapnu(m) B ¹ , corr. B ²	142 Semper at <i>Arevalo</i>	145 replebit B,
corr. <i>Arevalo</i>	154 faciuntque M ² , domet faciantque <i>Arevalo</i>	156 apta coni. <i>Arevalo</i> , pacta <i>Peiper</i>	
156 duob(us) B, corr. <i>Arevalo</i>	158 mox B, correxi; hoc servato quodcumque <i>Arevalo</i> (non U)		
159 teneant B, corr. <i>Arevalo</i>	160 perpetui iunge cum Isaac; perpetuo <i>Arevalo</i>		manifestus B ¹ ,
corr. B ²	164 Qui B, corr. <i>Arevalo</i>	165 qua(m) fla(m)meus B, corr. <i>Arevalo</i>	169 quęs spes B,
corr. M	170 Facer(et) eg(re)gię B, corr. M ²	176 recusat F. f. <i>Arevalo</i>	177 formite B, corr. M

143 nudo *exemplis non allatis* 152 *Lucan.* 4, 278 (cf. 2, 158. 439) gaudebit sanguine fuso.
cf. *Commod. apol.* 176 157 v. sat. 257 cum adnotatione 171 sqq. *Daniel* 3, 23 sqq. *Sedul.* 1, 197 sqq.

175 *Sedul.* 1, 205 *clausula* flamma camini 178 *Dan.* 3, 49 angelus... excussit flammam ignis de
fornace et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem et non tetigit eos omnino ignis neque
contristavit nec quidquam molestiae intulit

- imbrifer extinxit mitissimus angelus intrans,
 180 (175) cuius erat similis divinae prolis imago.
 non vestis flammata viris, non crinis adustus,
 pruna nec extremae laesit vestigia plantae
 conculcata licet totiens gradientibus illis.
 illaesos pueros expavit Persa tyrannus:
 185 (180) 'egrediantur' ait dominum confessus eorum
 plenius atque suum solium iubet omnis adoret
 Parthicus imperio subiectus regis et aulae. —
 saeva Daniele rabies atque ora leonum
 non tetigere pium, cui destinat insuper escam
 190 (185) magna dei pietas, ieiuno utroque leone.
 quis petit et vixit venator inermis harena?
 amphitheatrales qui non tremuere furores,
 cum crepitante sono productor verberat auras
 (longius assistens Massylum ex arte lacessit
 195 (190) lintea fluxa trahens venabula longa tenenti
 poplite subnixo, dura sub pelle lacerto,
 inguinibus strictis, sinuato pectore nisa),
 cum residens caveis inter spectacula festa
 vota facit populus, ne † valida bestia † nota
 200 (195) † sanguinis ab ore † farte facies in morte ruborem?
 quando duos pariter suscepit harena leones
 praesidio sic apta fugae, spatiosior orbis,
 clausa patensque simul bis seno cardine verso?
 hinc vir adest atque inde fera, stans unus ad unum;
 205 (200) hinc armata manus ferro, hinc dentibus ora.
 et tamen auxilio supra caput imminet alter,
 morsibus inlisis ne bestia membra iacentis
 vexet et horrorem faciat dilecta voluptas.
 quis, rogo, tam saevas rabies compescere vindex
 210 (205) armatus praesumpsit homo? clarissimus ille
 Alcides, quem monstra ferunt domuisse nefanda,
 qui virtute polos meruisse est dictus et astra,
 vix unum extinxit captum per colla leonem,
 si tamen hunc verax per saecula fama locuta est.
 215 (210) sed hic plena fides hominis pietate Tonantis

in C 210. 212

181 uentis B, corr. Arevalo 183 gracientibus B, corr. M illie B, corr. U¹ 186 solu(m) B,
 corr. Arevalo 190 leonē B, corr. Arevalo 191 areuam Arevalo 193 u(er)b(er)(et) B, corr. Arevalo
 197 sinuato ego, muto B, mutato M³, munito Bücheler uisa B, corr. Glaeser nudato pectore sursum
 Arevalo, nudato pectoris usu Peiper 199 pop(ul)is B, corr. Arevalo ne ualida belua nota B¹, bestia pro
 belua substituit B³ 200 Sanguinis ab ore farte facies B valido ne bestia morsu Sanguinis humani sanie
 perfusa madescat (uersus 200 in U non plenus adest) Arevalo, valida ne bestia uotum sanguinet ore fero
 faciens in m. r. Glaeser, valida ne bestia mala Sanguinem ab ore ferat faciens i. m. r. ego, ne valida bestia
 notas Sanguineas referat (cf. Claud. 4, 10) faciens i. m. r. Bücheler 202 si capta B, corr. Peiper
 205 arm(en)ta B¹, corr. B² 208 faciet B, corr. M uoluntas B, corr. Arevalo 211 quē B, corr. M¹
 212 uirtute sua polos C 214 huic U

180 Dan. 3, 92 193 Verg. Aen. 5, 377 verberat ictibus auras 195 tenenti pendet ex assistens
 196 Ov. met. 7, 191 in dura submisso poplite terra. cf. Val. Fl. 6, 245 Hor. sat. 2, 7, 97 203 bisseño
 cf. Auson. 408, 11 Cassiod. var. 3, 51, 4 205 Ov. met. 8, 429 insignia dentibus ora

- exegit virtutis opus, miracula summa.
 ille dei famulus fuerat, non forte Dianae,
 quae solet insontum fuso gaudere cruore,
 sanguinis humani numquam satiata catervis
 220 (215) hospitibus caesis; humana tabe madescens
 Taurica per Colchos crudelis virginis ara. —
 Petrus apostolico digne subnixus honore,
 discipulus domini, crucis almae signifer et dux
 gentibus innumeris positus sub lege fideli,
 225 (220) retia post pelagi vilissima piscis aquosi
 praeco dei sollers et veri dogmatis index,
 ianitor aethereus vel primus in orbe sacerdos
 temporibus placidis Christo regnante, tonanter
 quanta docens populos turbis miracula fecit,
 230 (225) inpendens Asiae nulla mercede salutem
 Europaeque simul, nixus virtute magistri?
 et ne Roma diu nesciret munera Christi,
 hanc Paulo comitante petit, pia iussa sequendo.
 exorat precibus magicum per celsa volantem,
 235 (230) Simona mendacem sternit spectante Nerone:
 ficta dei proles nimia est conlapsa ruina.
 sic imitatore sed non imitabilis ignis,
 fulmina mentitum percussum fulmine vero
 sacrilegum cecidisse ferunt Salmonea regno.
 240 (235) ecce quid alma fides exegit ab arce Tonantis,
 ut vitas mortesque daret sermone fideli.
 mors cita, vita redux verbo mandante ecurrit:
 naturae famulatus adest servire paratus,
 obsequitur dominique vices cognoscit agentem.
 245 (240) exigit hoc semper spes, sors pia, vita fidelis;
 247 omnia nam constat precibus cito posse mereri
 246 vivere quos libuit sub tali tramite vitae.
 248 quid? si cuncta velim miracula currere sollers,
 non mihi sufficient mortalis tempora vitae,
 250 (245) multa licet maneant sub quovis limite longo.

in C 216—18. 248—49

216 Exigitur C 218 insonte in -tu(m) corr. C 220 madescit Glaeser 222 digne B
 229 ducens B, corr. M² 231 Europeque B, corr. M 233 petet B, corr. M² 234 magnum B, cor-
 rexi; magum Arevalo 235 Symona B 238 culmine B, corr. Arevalo 239 fer(et) B¹, in fer(un)t
 correxisse videtur B², certe ferunt legit M 245 vox pia Arevalo nota U 246 sq. versusum ordinem
 correxit Arevalo 248 Qui B, Nam C, Quid ego, Quin Glaeser, Quod Arevalo sollers CM², soleas B

218 Cassiod. var. 5, 42, 2 Scythicae Dianae..., quae sanguinis effusione gaudebat 221 Ov.
 trist. 4, 4, 63 Taurica... ara deae 225 Verg. georg. 4, 234 sidus... piscis aquosi 231 acta apost. 3, 12
 235 cf. index s. v. Simon 236 acta apost. 8, 10 de Simone dicentes 'hic est virtus dei quae vocatur
 magna' 237 sqq. Verg. Aen. 6, 585 vidi et crudelis dantem Salmonea poenas, dum flammas Iovis et
 sonitus imitatur Olympi... demens qui nimbos et non imitabile fulmen... simularet..., at pater...
 telum contorsit... praecipitemque immani turbine adegit. cf. Manil. 5, 91 sqq. 240 ad 2, 684
 248 Sedul. carm. 5, 436 si cuncta sacris voluissent tradere chartis facta... nec totus cingere mundus
 sufficeret... libros.

- sed si forte legat haec carmina nostra profanus,
quem lateat lex sancta dei, ne incredulus extet,
impendat quid pura fides, praesumptio simplex,
nec tamen aeternum modico pro tempore quaerat
- 255 (250) et neget Abraham tantum fecisse beatum
vel quoscumque docet sancta scriptura fideles:
historias curram Danaum gentisque Quirini,
qui pro laude sua vel qui pro regno alieno
mentibus infectis animosae cladis amore
- 260 (255) ausi omnes scelerare manus de morte suorum
aut certe de strage sua. Menoecea Creontis
Staius ostendit quia fuso sponte cruore,
ut pater orbatus furiarum regna teneret,
Thebanos proprio perfudit sanguine muros.
- 265 (260) si consanguineos scelus est iugulare propinquos
et furiale nefas: in se convertere ferrum,
hoc facinus nec nomen habet. sed nemo profecto
miretur hominum tam saeva piacula gentis:
non aliter potuit sceptrum transire profanum
- 270 (265) ad successores quod gesserat Oedipus umquam
(nam ferus ipse Creon Iocastae proximus heres
et germanus erat); quasi lex est ipsius aulae
criminibus lacrimisque ducum sua regna dicare. —
Codrus Apollinei tripodis responsa petivit:
- 275 (270) accipit infelix, alieni causa triumphii,
vestibus indutus famuli post arma tyranni.
nam cui bella negant, fecerunt iurgia mortem;
induviis mors est inopem simulare tyranno. —
ausa Leonidae nocturnaue bella legantur.
- 280 (275) castra inimica petens invasit nocte silenti
et fuit una cohors tantum munita tenebris.
nox erat umbo viris, manus haec confisa periclis,
spe mortis praesumpta suae; qui luce repulsa
millenos petiere viros spernendo salutem.

251 ne forte *B*, correxi 252 nec incredulus *B*, correxi; nec credulus *M*² 257 currant *B*,
corr. Bücheler, currat ego (cf. 279) 258 Quid et quid *B*, corr. Arevalo 260 Aut si *B*, corr. Arevalo
261 me necea *B*¹, coniunxit *B*² 262 qui fuso Arevalo 264 Te uanos *B*, corr. *M* 266 ferum *B*,
corr. *M* 270 hidippus *B*, corr. *M*³ 271 p(ro)cimus *B*, corr. *M*² 273 ducare *B*, corr. *M*² 274 apol-
line *B*, correxi; Apollineae *M*² VERU Arevalo Glaeser retibit *B*, corr. Peiper; recituit *M*² 277 negat *B*,
corr. *M* iuria *B*, corr. *M*³ 278 In dubiis *B* edd., corr. Grosse 279 leguntur *B*¹, corr. *B*²
282 umbo om. *B*¹, add. *B*² confusa *B*, confisa Glaeseriana errore typographi, at recte

253 ad 2, 684 260 Verg. Aen. 6, 624 ausi omnes inmane nefas. 3, 42 scelerare manus
262 Stat. Theb. 10, 756 sqq. 263 orbatus cf. Stat. Theb. 10, 708 ne perge meos orbare penates
264 Stat. Theb. 10, 777 sanguine tunc spargit turres et moenia lustrat 267 2, 568 infandae... et
sine nomine culpae 277 Verg. buc. 5, 11 iurgia Codri 279 sequitur Dracontius non Herodoteam
(7, 223), sed Diodoream (11, 9 sq.) narrationem atque hanc ex Trogo Iustini haustam (2, 11), cuius pars
nunc perit. certe ad v. 283 conferenda sunt verba Iustini (2, 11, 16) se pugnare non spe victoriae,
sed in mortis ultionem. cf. Oros. 2, 9, 8 sqq. 280 Verg. Aen. 9, 315 castra inimica petunt

- 285 (280) invadunt populos, obscura strage cruentant;
dum nescit quemcumque ferit quicumque repugnat,
obtruncat socium, earum prosternit amicum,
amputat ignarus fratrem iugulatque propinquum.
dum pater obscura defendi nocte putatur,
- 290 (285) sic ibi procubuit nati pietate peremptus;
viveret et vitam longo produceret aevo,
ni sobolem genitor nimiae pietatis haberet.
foedera naturae rumpuntur crimine sancto,
nec reor esse nefas Persis occidere patres,
- 295 (290) quos sua iura probant thalamis asciscere matres. —
(291) ara Philaenorum Libycas possedit harenas
(—) limitis exusti, fratrum memoranda sepulcra;
(—) extiterunt aliis tamquam sibi mentis avarae.
(—) nec caespes fecundus erat, sed limes adustus:
- 300 (—) solverat in cineres coctas plaga fervida glebas,
(—) hinc sitis inde fames steriles retinebat harenas;
(292) portio telluris tantum concessa Medusae,
solis adusta rotis, nigris infecta venenis,
ignibus aethereis, gelidis obsessa cerastis;
- 305 (295) inter serpentum glacies atque aeris aestus
ignorat mutare vices per tempora tellus,
puniceum retinens ingenti sole ruborem.
illuc securi spatiantur ubique chelydri,
defendit quos flamma nocens vel nulla potestas
- 310 (300) est ibi sertorum, quorum sub iure tenentur.
quid facerent fratres, si florea rura petissent,
si tellus fecunda foret nimis ubere glebae
aut si vipereis non esset noxia tellus
flatibus et nullas mandarent sibila mortes?
- 315 (305) nonne per extremos issent, qua flammeus axis
extendit vel zona polos rubicunda calore
aut hiemis glacies aeterno frigore tristis,
semper anhelantis torpens ignara vaporis?
haec plaga germanos numquam prohiberet euntes,
- 320 (310) limite sed posito niveas mensura pruinas
finderet et Scythicas retineret facta paludes. —

286 quem quisque ferit cui quisque *Arevalo* 289 pates *B*, corr. *M*² 290 Sic ubi *B*, corr. *Arevalo* 293 Fed(er)a natura reru(m) punitur *B*, corr. *Peiper* 294 pares *B*, corr. *M*² 295 ma(er) *B*, corr. *M*² 296 philenor(um) liuicas *B* 297—301 om. *U* 298 Extiterant *M*³ 299 facundus *B*, corr. *M*² 300 cocta(m) *B*, corr. *M*² 307 rubore *B*, corr. *M* 308 Illi *B*, corr. *Arevalo* celydri *B*, celydri *V* 309 vel *Glaeser*, ut *B* 310 Et sibi sertor(um) *B*, ubi sertorum scripsit *B*² in lacuna relicta; corr. *Glaeser* 312 minis subere *B*, corr. *M*² et *M*³ 314 montes *B*, corr. *M*² 316 uelut zona *B*, corr. *Peiper*, qua *M*³ colore *B*, corr. *Peiper* 318 torpet *Arevalo* 321 Finder(et) esquaticas *B*; et add. *M*³, scythicas *R*² tacta *B*, correxi; tracta *Arevalo*

293 *Carm. adv. Marc.* 1,30 foedera naturae transcendere 294 contra *Herodot.* 1, 137 296 sqq. *Sall. Jug.* 19, 3, 79, 5 sqq. *Val. Max.* 5, 6 ext. 4 *Mela* 1, 38 303 *Verg. Aen.* 7, 341 Gorgoneis . . . infecta venenis 306 *Hor. Carm.* 4, 7, 3 mutat terra vices 311 ad 1, 355 312 *Verg. Georg.* 1, 67 at si non fuerit tellus fecunda. *Aen.* 1, 531 ubere glaebae 320 *Verg. Aen.* 12, 898 limes agro positus

- quae Romanus amor patres implere coegit,
dicere si valeam, vero sermone probabo.
optima nam vindex exempla ac pessima Brutus,
325 (315) horror amorque novus, civis pius, impius auctor,
iure pater patriae, natis et regibus hostis,
atque pudicitiae laesae castissimus ultor
post regale nefas, quod castae ingessit adulter,
latro maritalis, genialis praedo pudoris:
330 (320) quod scelus admisit, postquam fera regna tyranni
expulit et gemino praestrinxit consule Romam
annua festivis disponens fascibus acta?
regia bella gerens naturae bella peregit,
membra cruore suo perfudit ab hoste reversus
335- (325) consul et in sobolis vertit pia colla secures
hostibus aptatas, funesta fraude profanas,
civibus hostiles orbatricesque suorum.
ibat in exequias iuvenum execranda senectus:
unus erat vitae natorum et funeris auctor.
340 (330) hoc scelus admissum? tam saevo crimine non est
dulcis amor patriae, qui patrem fecit amarum
aut fecit non esse patrem iam prole perempta
pro quibus arma tulit, hostes qui in pignore praebet. —
alter erat senior, qui natam perculit ense.
345 (335) quando dolens genitor plactus de pignore fecit?
adfectus perimit, ne condemnanda libido
tolleret ingenua cum libertate pudorem.
causa pudicitiae naturae iura diremit,
libertatis amor vicit pietatis amorem.
350 (340) inmemor hinc generis factus, non inmemor Vrbis,
sanguinis oblitus fecit de patre novercam.
virginis eximiae pater impius esse recusat,
ne sit avus famuli; pondus dicionis honestas
extimuit, formido fuit lasciva voluptas
355 (345) illicitosque toros obsceno crimine captos
horruit iratus: gemitus virtute doloris
fudit virginei truculentus funeris heres,
libertatis honos solacia plancibus egit.
militis armati tantum potuisse dolorem
360 (350) miramur populi, quia captus amore pudoris

324 brucus B 325 Oror B, corr. M³ cui(us) B, corr. M 327 castissimus auctor B, corr.
Arevalo 328 caste B, corr. M³ 329 lā maritalis B, correxi (olūm fama) 334 perfundit B, corr.
M³ 335 Consul(et) (et) sobolis B, corr. M³ 343 cave conicias pignora praebent B, corr. V
344 natu(m) B, corr. Arevalo 346 P(er)imit affectus (adf. B²) B, corr. Arevalo conde(m)pn(a) liuido B,
corr. M² 347 ingenua M³ ingendia B pudore B, corr. M 349 uincit B, corr. Arevalo 351 parte B,
corr. M 353 famulus B, corr. Arevalo; famulis Glaeser 356 iratos B, corr. Arevalo 357 Fundit B,
corr. Arevalo heres om. B¹, add. B² 358 honus B, correxi, opus Arevalo 360 Mirantur M²

328 *Liv.* 1, 59, 1 regiam iniuriam et 3 scelus regium 339 *Ov. epist.* 7, 134 nati funeris auctor eris
343 nimius Bruti amor patriae ex filiis sibi fecit hostes. cf. *Rom.* V 7 necare, pro quibus arma tulit (95)

- hostis erat generis, prolis mors, sanguinis haustor. —
 quid Torquata manus? nato pro laude periculum
 intulit ostendens, quae sit censura parentis.
 nam nec culpa fuit. patriae pugnando triumphum
 365 (355) vulneribus dedit ille suis, quibus hoste perempto
 contigit extingui, tamquam superata iuventus.
 quamvis nemo suas stravit post bella cohortes,
 reliquias gladii gladio fervente necavit,
 addo, quod invictum dantemque ex hoste tropaea
 370 (360) moenibus ereptis patriae de clade duelli.
 quis, rogo, dux princeps umquam est victoribus ausus . . .
 aut quis adoratum populo laudante per urbes
 inter victrices audax post bella cohortes
 atque triumphales post horrida proelia currus
 375 (365) percuteret sublime caput, lamenta triumphis
 iungeret et laetis misceret tristia rebus?
 oppressit votiva dolor, festiva recedunt,
 publica funereo turbantur gaudia luctu.
 paenituit vicisse ducem, cui gloria mortem
 380 (370) intulit, et miles bellorum prospera flevit.
 dum lueret victor poenas virtutis honestae,
 maxima iustitium victoria grande paravit.
 vindicat hostiles gemitus fera dextra parentis,
 sanguinis ingessit pietas inimica dolorem;
 385 (375) barbara quem rabies hostili cuspide missa
 (—) si fudisset atrox, res publica tota doleret,
 (376) pullati proceres, vadimonia nulla fuissent,
 crinibus effusis lacerasset pectora palmis
 inlustris matrona dolens, plebea lacertos
 390 scinderet ungue secans vultus pia turba modestos;
 (380) ut quondam Iliades fleverunt Hectora matres,
 nympharum ceu turba suum tunc planxit Achillem,
 ut Brutum planxit maesta cum plebe senatus
 (non aetas, non sexus erat qui funus acerbum
 395 non gerneret reputando suum): Torquata propago
 (385) sic est plancta diu scelere prostrata parentis. —
 Scaevola, flammipotens, dextrae cum temneret ignis,
 constituit punire manum, licet ipse fefellit,

361 sanguinis hostis *B*, corr. *Arevalo* 367 sua stravit *B*, corr. *Arevalo* 368 gladii *B*, correxi
 cladis *Arevalo* feriente idem necabit *B*, corr. *Arevalo* 369 tropaea *B* videtur post v. 371 unus
 excidisse versus, viz enim sufficit cum *Arevalo* corrigere dux poenam vel, ut feceram, ante umquam inter-
 ponere vim 375 percutere *B*, corr. *M*² triumphus *B*, corr. *M*² 377 dolo *B*, corr. *Arevalo*
 380 flevit *M*², flevit *B* 381 honeste *B*, corr. *M* 382 uirtutu(m) *B*¹, iusticiu(m) *B*² 384 pietatis *B*,
 corr. *M*² 386 om. *U* publica corr. in publica *B*¹ 389 ma(er)na *B*¹, corr. *B*² plebeia *M*²
 391 iliades *M*², illa dies *B* flever(it) *B*, corr. *M*² 392 nolui seu achilles *B*, corr. *M*²
 397 Scevola *B* dextram *Arevalo* (con)temp(er)e dignus corr. in -is *B*, correxi

376 *Op. fast.* 6, 463 miscentur tristia laetis 387 *Iuvenal.* 3, 213 pullati proceres, differt vadi-
 monia praetor 390 *Stat. Theb.* 6, 625 ora . . . ungue secat 397 *Val. Max.* 3, 3, 1 perosus . . .
 dexteram suam, quod eius ministerio in caede regis uti nequisset. *Mart.* 1, 21, 7 maior deceptae fama
 est et gloria dextrae: si non errasset, fecerat illa minus

- non manus audaces animos: plus praestitit error,
 400 ut sine morte ducis vir tantum laudis haberet.
 (390) non Romana nurus doluit per bella maritum,
 non genitor natum planxit, non nata parentem,
 non orbata parens deflevit funera nati
 nec germanorum mortem flere sorores.
 405 nec bellum pax ulla ligat pretiumve redemit:
 (395) una manus tantum bellum compressit inermis. —
 quid Romanus eques? vasto telluris hiatu
 praecipiti iactu demersus sponte per umbras
 Curtius ingemuit, cum vivum terra cadaver
 410 sorberet armato deterrens funere manes.
 (400) fortis et incolomis populo mirante sepultus,
 vir galeatus adhuc ferrato pectore visus
 inter Tartareas sic descendisse tenebras.
 pallida gens Erebi, poenarum portio tristis,
 415 tertia sors, quae lucis inops damnata laborat,
 (405) creditit Alcidem praedam repetisse secundam
 aut alium vatem casus renovasse sinistros,
 Amphiaræ, tuos, quem perfida vendidit uxor. —
 420 quid Romana fides? legatio Punica missus,
 terror Agenoridum, maior Carthaginis hostis,
 (410) Regulus inplevit, horrendae mortis amator,
 odia: constipans magnum cum plebe senatum
 compulit infelix ad inexorabile pactum,
 (413) captis lege data Poenorum in viscera ferrum
 425 (—) per iugulos transire suos et pectora dura.
 (414) inmemor uxoris natos contempsit et Urbem,
 (415) libertatis opem, nec ferrea vincla tenebant
 captivum tunc forte ducem; iam liber agebat
 inter patricos, praetores atque tribunos
 430 plebis adorandae, domuit quae viribus orbem.
 institit occidi, ne esset post bella superstes
 (420) hostis Elissaeus, quem par fortuna tenebat
 cum duce Troiugenum; qui tempta luce reversus
 in sua membra furens tormentis intulit artus,

404 mortes <i>Arevalo</i>	408 dimersis <i>B</i> , corr. <i>M</i> ²	409 Cercius <i>B</i> , corr. <i>M</i> ²	410 Sorbuit <i>M</i> ³
de torrens <i>B</i> , corr. <i>M</i>	412 corpore <i>M</i>	413 In <i>B</i> , Inter <i>M</i> ²	417 reuocasse <i>M</i>
(et) uos <i>B</i>	420 Terror (a add. <i>B</i> ²)	genitori du(m) <i>B</i> , corr. <i>M</i> ³	418 Amfiara
(con)stinans <i>B</i> , constituens <i>M</i> ² , correxi	424 penar(um) <i>B</i> , correxi	422 Otia contemnens <i>Arevalo</i>	
<i>B</i> , corr. <i>Grosse</i>	426 urbes <i>B</i> , corr. <i>Arevalo</i>	425 om. <i>U</i>	t(r)a(n)sire (et) uos
nec esset <i>B</i> , corr. <i>M</i> ²	432 eliseus <i>B</i>	428 tum <i>RU</i>	430 domuitq(ue) <i>B</i> , corr. <i>M</i> ²
		431 pari fortuna tenebant <i>B</i> , corr. <i>M</i> ²	

403 cf. 2, 130 407 *Sil.* 9, 540 vasto telluris hiatu, v. ind. sub hiatus, imprimis *Stat. Theb.* 8, 19
 novo ... telluris hiatu 409 *Stat. Theb.* 7, 821 *Amphiaræus* respexitque cadens; caelum campumque
 coire ingemuit 410 *Stat. Theb.* 8, 3 armato turbavit funere manes *Amphiaræus* 414 *Stat. Theb.* 8, 4–20
 421 *Sedul. carm.* 4, 93 nigrae mortis amator. *Aldhelm laud. virg.* 2756 taetrae mortis amator 423 *Verg.*
georg. 2, 491 inexorabile fatum pactum est hoc ut ferrum, quod lege lata in *Poenos* captos stringitur,
 ipse lator legis in se converterit 426 *Sedul. carm.* 1, 283 in urbem, libertatis opem 433 *Claud.* 15, 78
 voluit contempta luce reverti *Regulus*

- 435 pervigil extingui gavisus lumine nudo,
ut plus terreret Tyrios de morte minaci
(425) quam gladiis, cum bella daret pugnamque cieret:
mox senis emeritum formidavere cadaver. —
intemerata fides ad quae fera bella Saguntum
440 conpulit atque famem vel saeva incendia mortis?
Hannibal inclusis nullo surgente reatu,
(430) praeter quod fuerant Romanae gentis amici,
crimen amicitiae reputans, pro laude periculum
intulit et poenas exegit ab urbe fideli,
445 perfida quas lueret sub iusto vindice turba.
intoleranda semel toleravit mensibus octo;
(435) quae nec sponte fidem violat nec clade coacta,
victa caterva fame: gladios ut vinceret hostis,
incendit patriae populos cum moenibus urbis
450 et sibi dat cum morte fugas; secura sepulcri
poscit ab igne neces, hostis sua iure triumpho
(440) subducens et colla iugo: rogos omnibus unus,
moenia sunt patriae tumulus, cinis omnibus unus. —
sic Numantini pro libertate cremati
455 in cineres iacuerunt suos cum moenibus urbis.
nec iuga Romani fuerant metuenda senatus:
(445) parcere victor amat, sed debellare rebelles
urguet et hortatur; veniam donare suevit;
pacies et armorum similes portasse triumphos,
460 invenisse magis, cui dent post bella salutem
quam bellis punire volunt. sic (urbs) tamen illa
(450) libera conspirans flammis civilibus arsit,
non iram metuens clari post bella senatus,
sed veniam: qui liber erat, servire recusat,
465 nec pavor est (mortis), dominatio sola (timetur)
mentibus ingenuis necdum speraverat ullus
(455) quae nos aeternae speramus munera vitae. —
sed ne forte viris tantum data verba putentur
et quasi sexus iners, fragili sub corpore mollis
470 laudis onus metuens, ne sit sibi fama superstes
tormentis quaesita suis, aeterna recuset
(460) plurima dona dei — laudis mala femina summae

439 adq(ue) *B*, corr. *M*² sagunt(ur) *B*, corr. *M*² 441 inclusos *B*, corr. *Arevalo* inclusos nullos
urgente *Bücheler* 442 fuerat *B*, corr. *M* humane *B*, corr. *Glaeser* 443 amicitiam *Arevalo* 445 iu-
dice *B*, corr. *Arevalo* 447 Qui *B*, corr. *Arevalo* sponteride(m) *B*, corr. *Arevalo* 448 cat(er)ue ame *B*,
corr. *Glaeser* 450 fugos *B*, corr. *M*²; faces vel fugam *Arevalo* 451 ab igneces *BM*, corr. *V* iure *B*,
iura *MVRU* 453 om. *B*¹, add. *B*² in margine patria (et) *B*, correxi omnibus ignis *MVRU* idem
Arevalo 454 Signu(m) antum *B*, correxi cremat *B*, correxi 457 rebellare *B*, corr. *M*² 460 In-
venire *B*, corr. *Arevalo* 461 nellis *B*, corr. *M*² urbs om. *B*, add. *Arevalo*; vel sic *Glaeser* 462 assit *B*,
corr. *Peiper*, ussit *RU* 465 mortis om. *B*, addidi dominati *B*, correxi timetur ex. gr. addidi, om. *B*.
466 nec separant ustū (? corr. in ullus *B*²) *B*, correxi (nec tum mavult *Bücheler*) 470 Laudisonos *B*,
correxi; Laudis opus *Arevalo*, laudis inops *Peiper* 471 quesitas uita eīna *B*, corr. *Glaeser*

450 *Stat. Theb.* 12, 781 secure sepulcri 457 *Verg. Aen.* 6, 853 parcere subiectis et debellare
superbos. cf. *Cic. off.* 1, 35 *Coripp. Ioh.* 2, 360—8. 4, 343 sqq. 6, 425 sqq. 467 cf. *Rest. Help. de Jesu*
benef. 149 iustitiae sperantes munera vitae. cf. *Aldhelm. laud. virg.* 790

- materiem retinere potest; audacius illis
deprensis nihil est, animos de crimine sumunt
475 datque nimis grandem mulieribus ira furorem.
unde igitur furiale nefas assumere possunt,
(465) inde pios animi rapiant sub pectore motus
et faciant quod honesta decet, quod fama pudoris
exigit et vitae prodest sub laude futurae.
480 (468) Iudith Holofernem castissima finxit amare
(—) et sibimet peperit de ficto crimine laudem
(469) castra ducis metuenda viris ingressa virago.
(470) inter belligeros fremitus et tela cruenta,
inter et ensiferas saevo sub Marte catervas
485 ingreditur vestita fide, munita pudore
et quod tanta manus non est adgressa virorum,
nocte sub obscura perfecit femina sola
(475) et duce truncato viduavit castra tyranni,
quae caput ad patriae proceres portavit et urbis
490 civibus una dedit cum libertate triumphum.
femineo mucrone perit dux fortis et audax,
quem non bella domant, domuit promissa voluptas;
(480) haec sperata licet, non est perfecta libido
et certae noctis poenas persolvit adulter
495 inpollutus adhuc nullo sub crimine facti. —
femina prima ducum Nino viduata marito
invasit thalamos et regnum prolis amatae
(485) (exhibet infelix incesto pectore matrem
et sibi socrus erat fili turpissima coniux);
500 bella diu gessit iuvenem mentita sub armis. —
quis neget et Scythicae Tamyris crudelia bella
cum duce Persarum Cyro sub fraude peracta?
(490) ultrix facta sui post tristia funera nati,
cum regale caput demissum sanguine multo
505 clausit in utre cruor, quem mens furiosa dolore
fuderat innumera iuvenum cervice recisa. —
casta quid Euadne fecit Capanea coniux?

in C 480—1. 483. 485—6. 489—90

474 Dep(re)hensis B, corr. R 476 furie B, corr. M³ 478 faciant quid B, corr. Arevalo
479 in laude B² aut addidit aut refinxit au 480 Iudith olofernē aptissima (corr. in capti- B²)B,
castissima CM Iudit holofernī castissima finxit amorem C 481 om. U fincto C 483 Ingreditur inter
belligeros C 484 sensiferē (corr. in ens- B²)B, corr. Arevalo cateruus B, -uē M, corr. Arevalo
485 fidē uita pudore C, fide uestita pudore M 486 Et quod manus tantum aliorum non C non om. B¹,
add. B² 489 patrie C, patre(m) B urbem C, urbes B, correxi 494 certe B 496 Nino Arevalo
(voluit Semiramis dulces Nino), uno B 501 neg(et) exquirit tamir(us) B, corr. M³ 502 cyro M²,
quiro B 504 dimissu(m) B, corr. Glaeser, demersum Arevalo 505 dolore M², dolo B 507 Casta
q(uo)d B, corr. Glaeser capanea B, corr. M³

473 Iuvenal. 6, 284 nihil est audacius illis deprensis: iram atque animos a crimine sumunt.
Orest. 234 audaces animos de crimine sumunt 484 Stat. Theb. 4, 321 et ensiferas inter potes ire catervas
488 Paul. Nol. carn. 26, 165 Iudith barbara truncato victrix duce castra fugavit 496 Iustin. 1, 2
Oros. 1, 4 Ampel. 11, 3; Semiramis in chronicis sim. prima inter reges numeratur femina 497 Verg.
Aen. 6, 623 thalamum invasit natae 501 Herodot. 1, 214 Val. Max. 9, 10 ext. 1 Orest. 427 sq. 507 Stat.
Theb. 12, 545 Capanea coniux. de re Stat. Theb. 12, 797—803. Orest. 442 sqq.

- (495) dum post sulphureos iaculati fulminis ictus
ignibus appositis arderent ossa mariti,
510 conscendit mors viva rogos. viduamne vocamus,
quae simul infernam cum coniuge venit ad urbem? —
dives Dido fugax extincti coniugis ultrix
(500) urbis Elisaeae perfectis moenibus amplae
ipsa pyram manibus propriis construxit ut aram,
515 quam pedibus furcata suis conscendit et arsit.
impulit ad flammam adcurrere funera viva
aut amor Aeneae, veniens aut terror Iarbae. —
(505) quid formosa nurus populo spectante pudica
post maculam thalami Lucretia casta peregit,
520 quam tulit infelix alieni poena furoris?
ut rea procubuit nullo surgente reatu,
concidit ense suo, mansitque superstes adulter,
(510) qui solus feriendus erat mercede pudoris. —
milia femineis numerantur ubique catervis
525 exempla scelerum: modicae vel laudis amore
aut certe fecere pie pro numine vano.
conficti sermone dei, quos fabula mendax
(515) extulit et miseros incassum adorare coegit,
unde nihil meriti, sed vitae damna tulerunt,
530 cum sit nemo deus nisi noster ubique tremendus.
omnia praecepti solo sermone creantur,
ipsius imperio, per quem stant cuncta per aevum.
(520) ecce deus verus, de quo nil fingitur, in quem
fabula nulla cadit, quem numquam verba disertis
535 exornant aut forte notant, cui tempora nil dant
aut tollunt currente die: qui saecula mutat
nec mutant hunc saecula tamen, quia quod fuit hoc est,
(525) hoc erit aeternus, qui praesens constat ubique.
omnia qui tollit minuitque volatile tempus,
540 incrementa deus vel detrimenta recusat;
idem semper erit, numquam mutabilis aevo,
qui cum sit dominus, se vult tamen esse parentem:
(530) exhibet inpendit praebet; testatur adoptat
nos genitos vocitare suos: nos ergo fideles

in A 530—44

510 mox viva M at cf. 516 uacamus B, corr. M² 511 infernas . . . umbras Arevalo, ad undam
puto 513 elise B, corr. M² ample U 514 puram B, corr. M² 516 adcurrere B, corr. M funere
vivo Arevalo 517 aut venientis Arevalo, vemens aut Peiper 520 pena pudoris M 523 feriendus B,
feriendus M 525 modice B amores B, amore M² 526 pie B 527 quem Arevalo 528 incassu
adorare B, incassum orare Arevalo 529 nihil me c(ri)sti B, correxi, nihil lucris Arevalo dapna B,
corr. M 532 stant A, sunt B 535 forte BA, sorde vel sorte Arevalo 536 tollunt A, recolunt B³
mutat B, mutant A 537 sic A et B¹ in contextu (est primus in B folii versus), supra tamen adscripsit B³
sic constitutum: Saecula nec tamen hunc mutant eqs. 539 qui B, om. A 542 cum B, dum A se
vult B, vult sed A (et r i. require in margine)

510 et 515 Verg. Aen. 4, 646 conscendit furibunda rogos cf. Orest. 448 sqq. 517 Verg.
Aen. 4, 196 sqq. cf. Macrobian. Sat. 5, 17, 5 525 modicae i. paucae 535 sqq. ad 2, 595 sqq. 539 Columbian.
epist. ad Sethum 70 (cf. ad sat. 247) omnia dat tollit minuitque volatile tempus 541 cf. sat. 7

- 545 vivere debuimus tamquam factoris imago,
quos doceat factura dei pietate magistra.
rex pie, bellantum comitata potentia supplex
(535) fit quodcumque iubes: effectus iussa sequuntur.
stat famulans natura deo constructa elementis,
550 nescia, quid iubeas, donec praecepta repente
audiat et domino citius parere labore:
exultans iussisse sibi gavisia ministra
(540) perficit iniuncta placido sermone iubentis
et rerum natura parens famulata tremescit
555 per quem celsa poli tellus mare sidera constant
et gestit servile pavens. quota portio rerum
nos sumus audaces, ut contemnamus acerbē
(545) imperium caeleste truces? par causa locatur
(546) nostra deique simul: qui vult sua vota venire,
560 (—) impleat ipse dei. simili dicione voluntas
(—) servorum dominique manet pietate modesta.
(—) qualiter optamus nostra spe vota mereri,
(547) cum nos iussa dei fieri contemnimus ultro?
nec sumus ignari, quid sit fas quidve nefastum:
565 gens scelerata sumus, nil de pietate merentes,
(550) quorum primus ego plus quam peccator habendus.
quando fatebor enim scelerum simul omne, reatum
pectoris et carnis? non si mihi ferrea vox sit,
ora tot exurgant, quot dentes ossibus alben,
570 aut mihi sint linguae, quantos caput omne capillos
(555) pectinat, explebo numerum sine fraude fidelem,
sed satis est dixisse reum sub crimine cuncto.
quod tua iussa vetant, solus peccasse fatebor,
omne, quod horrescis, non me fecisse negabo.
575 quid prodest cuicumque nefas celare peractum,
(560) cum iudex et testis ades deus unus et idem?
sacrilega quasi mente putem non omnia nosse

in C 564. 566—7. 572—7 in A 545—6. 548—57. 564—77

546 doceat A, doceat B 552 ministrat Arevalo 553 Perficit B, Perficit A 554 natura B,
naturā (virgula erasa) A 556 gestit A, gessit B servire Arevalo 557 contempnamus B, c(on)-
te(m)pnam(ur) A acerbē AM², acerbē B 558 causę B¹, causa B² locetur Glaeser 560—62 om. U
564 sum ignarus C nefandum C 567 enim om. C omne AC, esse B 569 Ora tot AM², Orator B
q(uo)d dentes BA, corr. Arevalo oribus Glaeser 570 sint AM, sunt B 572 reum BC, rerum A
cuncto BC, iuncto sive iuncto A 576 ade(st) C et idem inchoasse videtur A, nunc legitur ades ut in B

545 Coripp. Iust. 2, 29 parvus homo, inmensi factus factoris imago 546 Prosp. epigr. praef. 9
pietate magistra (Ven. Fort. carm. 4, 1, 21). Coripp. Ioh. 1, 283 dei pietate magistra 547 bellantum
i. militiae tuae, angelorum elementorumque, cf. 1, 231. 2, 25 548 1, 566 iussurum effectus non desunt
549 cf. Sedul. 1, 220 sqq. 556 cf. Lucret. 6, 652 Coripp. Iust. 2, 30 559 Alcin. 62, 6 impleat ipse
dei qui vult sua vota venire 563 cf. 2, 273 sqq. 566 Paul. ad Tim. 1, 1, 15 quorum (peccatorum)
primus ego sum 568 Verg. georg. 2, 43 Aen. 6, 625 non, mihi si linguae centum sint oraque centum,
ferrea vox, omnis scelerum comprehendere formas... possim. cf. Carm. de laud. dom. 86 Alc. Av. carm. 3, 335
Arator 1, 459 sqq. 569 Verg. Aen. 12, 36 campique ingentes ossibus alben 570 psalm. 39, 13 iniqui-
tates multiplicatae sunt super capillos capitis mei 576 Ierem. 29, 23 ego sum iudex et testis
577 cf. 1, 499 sqq.

- aut aliquid nescire deum, cui fraude nocebit
mens mea quod reticet, cum, si confessio simplex
580 indicet admissum, venia sperata sequetur:
(565) qui negat, ipse sibi veniam iam sponte negavit.
ergo ego confiteor miseranda mente reatum
plenum, grande malum, non uno crimine partum,
nam scelus omne meum numeros superabit harenae
585 littoris et pelagi vincent mala nostra liquores.
(570) non puto diluvium tantos punisse reatus,
quantos ipse gero culparum pondere pressus.
flumina me scelerum rapiunt quatiuntque procellae
et peccatorum torrens simul obruit unda;
590 me delictorum meruerunt fluctibus amnes,
(575) usque animam venit unda meam, gravis horror aquarum.
hei mihi, quod facinus non uno tempore gestum,
ut mea facta luam, tempus convenit in unum.
nunc ubi sit pietas, ubi sit miseratio prisca
595 aut tua quo, domine, clementia nota recessit?
(580) oblitusne mei es? precor, obliviscere non me,
omnipotens, sed facta mea: gravor undique pressus,
vincla ligant, tormenta domant, consumit egestas;
ludibrium generis, dolor omnibus atque inimicus
600 factus et exutus magna de parte bonorum,
(585) crinibus intonsus, pannis squalentibus usus;
notus et ignotus desunt, abiere parentes
et quibus inpendi, mox discessere propinqui
vel quicumque fuit subito discessit amicus,
605 agmina servorum fugiunt, tempere clientes
(590) nec doluere meam tanta sub clade ruinam:
irascente deo solacia cuncta negantur.
hoc superest, ut vita cadat, nisi parcere mitis
iusseris afflicto, quem sic fregere dolores.
610 punisti errantem, nunc iam miserere fatenti.
(595) paenitet en peccasse nimis, iam parce flagello:
nam nequeo tolerare miser tot cladibus actus.
accipe, quaeso, satis, precibus ne clauderis aures,

in C 579—590. 592—3. 599—601. 603—607. 610—1. 613 in A 578—598. 613

578 sibi fraude *Arevalo*, quin fraude *Glaeser* 579 cum sit *CAM*¹ 580 Indicet *CAU*, Iudic(et) *B*
ueniam sperare *C* 582 ego *om. C* miserandā intē reatū sic *A* 583 Planum *C* crimine *AB*,
tempore *C* ex 592 584 superavit arenae *C* 590 meruerunt *CAM*, merser(it) *B* 591 mea *A* 592 Hei *BA*,
Et *C* 595 quo *B*, quoque *A* 596 mei e(st) *BA*, corr. *M* non me *B*, non mei *A*, ne me *M*²
598 domant *B*, dominant *A* 599 et 600 contractos sic dat *C*: Ludibrium (sic) generis factus et exutus de parte
bonorum 600 ex corr. in et *B*¹ 603 discesserunt amici *C* 605 clientes *B*, dicentes *C* 606 meum *C*
tanta *C*, tanta(m) *B* ruina *C* 610 errantem domine nunc *C* fatentis *M*² 611 en *om. C* peccasse
*CM*², portasse *B* parce in *C* legit *Peiper*, at parte *Meyer* 613 Aspicte *Arevalo* aurē corr. in aures *A*

578 cui i. ego cui *Ioh. epist. 1, 1, 8* si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus
589 *psalm. 17, 5* torrentes iniquitatis conturbaverunt me (37, 5) 590 *psalm. 68, 3* veni in altitudinem
maris et tempestas demersit me. *Ion. 2, 4* 591 *psalm. 68, 2* intraverunt aquae usque ad animam
meam. *Ion. 2, 6. cf. Ov. trist. 2, 102* 602 *psalm. 87, 9* longe fecisti notos a me. 37, 12 qui iuxta me
erant, de longe steterunt. *Iob 19, 14* dereliquerunt me propinqui mei et qui me noverant oblitī sunt
mei (*psalm. 37, 12*) 605 *Iob 19, 15 sq.*

- nostris, sancte, tuas, qui das praecepta benignus,
 615 ira hominis cum sole cadat de corde furentis
 (600) et veniam nox ipsa ferat: qui praecipis, ut sit
 (—) septies et frater clementior atque modestus:
 (601) fac fieri, quod et ipse iubes, miserere rogantis
 et lacrimas intende meas, quas fundo diurne
 620 tristis et extenso prostratus corpore plango.
 me miserum! qui tanta fero, cui tanta parasti
 (605) supplicia scelerum, peccans licet acrius uri
 (—) debueram, qui saeva diu delicta peregi.
 (—) addo, quod et vita brevis est, mors longa moratur.
 625 (—) magnus es, omnipotens, qui scis, cui iusta parasti.
 (—) eripe me his, invicte, malis in corpore sanum,
 (—) exitio succurre meo. lassatus anhelō,
 (—) tot fractus hinc inde malis. ignoscere gaudes.
 (—) eripuit tua sancta, pater, clementia morti
 630 (—) agmina peccantium (veniam donare suetus
 (—) ad quaesita reis veniam conversus adoro),
 (—) post scelus evasit vitae melioris honestas:
 (—) tu pius et clemens populo peccante Ninive
 (—) iratus non es, potius miseratus eorum es
 635 (—) suppliciumque necis spondes ,
 (—) qui veniam missurus eras vitamque parabas
 (—) exitium mortis iam praedicante propheta,
 (—) mendacemque facis famulum sermone fideli;
 (—) Iona tamen sine fraude reus mendacia verba
 640 (—) prodidit et veniam meruit post viscera cetae.
 (—) in cruce pendentem veniam meruisse latronem
 (—) novimus et dominum venientem in tartara Christum:
 (—) ergo, deus, miserere mei; iam te rogo solum.
 (—) qualiter ipse vides, me paenitet ante quod egi:
 645 (—) omne nefas placitum iam nunc suspiria damnant;
 (—) flumina dant oculi, gemitus praecordia rumpunt
 (—) et lacrimis maduere genae; ieiunia reddo

in C 618—620. 622—631. 643—47 in A 614—19. 625—30. 632—647

615 cadat B, cadit A furentis A, fruentis B 616 sit AM, sic B 617 om. U Septies A,
 Sepius B 618 roganti C, rogantis BA 619 diurnae C 620 extenso C, sed t super rasuram (ex p?)
 622 Supplicii B, Supplicia His C 623—677 om. Bz 624 brevis e(st) et C; et del. Bücheler, est
 del. Meyer vide ne 624 unus relictus sit ex longiore sententia 625 qui iusta C, q(ui)b(us) ista A
 626 inulcto A, inulcta C 628 fructus an fractus incertum C, fluctus A hinc A, hic C 629 morti A,
 mortes corr. in -is C 630 peccantium A, peccatum C 631 Adquisitā reis C, correxi, Da quaeso
 sceleris Meyer, adquisitam aliis Rossberg, adquisitoris Peiper vide ne post 631 desint aliquot versus 633 pec-
 canti A, correxi 635 Suppliciumq. nescis (sic) spondes miseratus eorum es sic A repetita parte posteriore
 ex v. 634; excidit tale quid pietate minatus 640 cete A, nolui ceti (ut Tert. resurr. carn. 32 viscera ceti)
 post 642 possunt aliqua esse omissa 644 penitet ante C, penitenti A 646 rumpunt C, rumpit A
 647 inter genae et ieiunia spatium trium litterarum vacuum in C

615 Paul. Ephes. 4, 26 sol non occidat super iracundiam vestram (Matth. 5, 25). cf. sat. 155 sq.
 617 cf. Luc. 17, 4 Matth. 18, 21 sqq. 626 Verg. Aen. 6, 365 eripe me his, invicte, malis (Drac. X 207)
 ad 3, 728 627 Claud. 35, 271 exitio succurre meo. cf. Drac. IV 46 647 Ov. ars 3, 376 lacrimis . . .
 nadere genas reddo i. spectanda praebere

- (—) pallidus et macie confectus pectora tundo.
 (—) en genibus curvis palmas extendo supinas,
 650 (—) cum manibus tibi vincla levo stridente catena.
 (—) carceris horrorem, suspendia, verbera passus
 (—) obscenamque famem, quam maior traxit egestas,
 (—) me miserum, quanto cecidi de culmine lapsus!
 (—) ille (ego) qui quondam retinebam iura togatus,
 655 (—) exemi de morte reos, patrimonia nudis
 (—) divitias mea lingua dedit rapuitque tenenti
 (—) ac servile iugum vel libertatis honorem:
 (—) † nam quod tua accusando dii defensor amavi;
 (—) inpunities vendens poenasque nocentum
 660 (—) insontumque simul pretio delicta coegi
 (—) ad caput † hinc inde meum, quibus opprimor, olim.
 (—) nunc tamen agnovi sine te nil posse moveri
 (—) grande vel exiguum, medium minimumque profundum:
 (—) da mihi iam veniam, finem concede malorum,
 665 (—) vincula solve mea, stridentes frange catenas,
 (—) pelle famem, disclude sitim, compesce dolores,
 (—) omne quod admisi facinus crimenque relaxa.
 (—) iam miserere mei, custodia longa fatigat
 (—) inter anhelantes gemitus cladesque diurnas.
 670 (—) nil peto difficile (spes est mihi posse mereri),
 (—) nil licet, omnipotens, per saecula cuncta profecto
 (—) sit tibi difficile: prosint mihi tanta flagella,
 (—) ad veniam sit poena ferax; meminisse iuvabit
 (—) cum pius indulges et haec ad gaudia transfers:
 675 (—) erige prostratum, vindex, adtolle iacentem
 (—) et repara adfictum tali sub clade malorum.
 (—) quae per me cecidit, per te spes nostra resurgat.
 (606) munera percipiam domini redeunte favore
 679 quicquid amara dies quaecumque (et) tempora dempsit.
 687 lucida redde, precor, qui tempora subtrahis Job

in C 648—61. 664—9. 674—8 in A 648—9. 662—4. 666—77

649 En A, Et C 651 suspendia et C, et del. Meyer 653 quanta C, corr. Meyer 654 ego
 om. C, add. Meyer iuret hogatus C, iura togati Meyer 657 Hac C 658 ut exhibui, C; Nam quod
 tu accusas, dudum defensor amavi Meyer, Namque tua accusando aliud d. a. Bücheler, Nam quod in accusando
 odi d. a. Rossberg; Non te accusando nec te defensor amavi scriberem, nisi suspicarer centonarium ex suo
 more duos contraxisse versus 660 Insontem(ue) C, corr. Meyer delicto C, corr. Meyer 661 Ad
 caput (haec) hinc Meyer, Ad caput (et) hinc Bücheler post 661 fortasse deest sententia qualis: magna
 quidem affectavi gloriam divitiasque petendo, nunc tamen ego. 662 nihil A 664 malorum A, malum C
 666 disclude ego, disclude A, excludere C 667 amisi A, admisi C teste Meyer, admisi altera i longa
 legit Peiper 668 fatigat A, fatigar C 670 mereri ego, misereri A 673 poena ferax ego, pene
 ferox A 674 Cum A, Iam C indulges ego, indulgens A, indulge C et haec ego, et hoc A, et me C
 transfers A, transfer C 675 vindex C, unde A 676 tali A, talem C 677 cecidit C, cecidi A
 resurgit corr. in -at A 678 Munera p(er)cipia(m) B, Munere p(rae)cipuum C 679 fides (corr. in
 dies B²) quocu(m)q(ue) temp(us) deisit (derisit M) B, correxi; dies quodcumque et tempus ademit Arevalo
 vv. 680—686 post 707 posuit Arevalo 687 Lucida M³, Lucito B, Lucem Arevalo, Lucis Bücheler

652 Verg. Aen. 3, 367 obscenamque famem (Coripp. Ioh. 8, 29) 654 Ps. Verg. Aen. 1 ille ego
 qui quondam 656 fuit cum putarem post 655 versum excidisse incipientem ab restitui, possunt tamen
 inter se opponi nudis et tenenti 673 Verg. Aen. 1, 203 forsitan et haec olim meminisse iuvabit

aspera, restituens quicquid malus hostis ademit.
 (610) arida qui reparas antiquis mortibus ossa,
 690 quae membris rediere suis clamante propheta
 atque homines factura rubent reptante cruore.
 humor ad absumptas intraverat ante medullas,
 nascuntur venae, iam nervis membra ligantur,
 (615) iam tegit ossa cutis multos distenta per artus;
 695 quaerit colla caput, constringit guttura cervix,
 verticis eximii replentur et ossa cerebro:
 inde duces oculi gemmato lumine vibrant
 et palpebra tegunt lucis nudantque fenestras,
 (620) scaena capillorum fundens a fronte coronam
 700 tempus et omne caput vestit de crine decorum
 atque supercilium gemino superiuninet orbi.
 naribus obductis duplex data semita vento
 et geminae rubuere genae, lanugine malae
 (625) crispantur revirentis adhuc post ossa senectae
 705 mortua temporibus multis olimque sepulta.
 ordine muratum dentes cinxere palatum,
 707 ut bene verba sonent ipsis modulantibus ora,
 680 obsessamque domant densata repagula linguam
 (630) et pontem factura iacet sermonibus oris;
 interpretis mentis, secreti pectoris index,
 echo voluntatis tacitae vel cordis imago
 verbere distinctas spargit per murmura voces,
 685 omne nefas atque omne bonum dictura loquendo;
 686 (635) dentibus adduntur rubicundo labra flabello.
 708 accedunt humeris remorum more lacerti,
 brachia iunguntur, vola nascitur et manus omnis,
 710 unguibus armanantur digiti sub dispare forma.
 curvis spina latus complectitur aspera costis,
 (640) pectora circumstant crates iugulique ligantur;
 cetera membrorum currit compago per artus,
 usibus officiis aptantur cuncta ministra:
 715 aedificant hominem longae fraumenta ruinae.

693 bene ia(m) B, corr. M m(em)b(r)aq(ue) legunt(ur) corr. in ligantur B¹; que del. M 695 Que-
 r(it) B, Querunt M (con)stringunt (constringit M²) guttura ceruis B 697 geminato M 699 fun-
 dens M³, funde B 701 gemin(et) (corr. in -no B²) sup(er) iminet (supereminet M) B 702 semita M,
 seminata B 704 reurentis Arevalo, uentis B, viventis Bücheler 706 moratu(m) B, corr. Arevalo
 680 dentata Glaeser repabula B, corr. M² 681 E ponte(m) B, corr. M iac(et) B, latet Arevalo
 683 Eclionolu(m) tantis B, corr. Pirra 685 om(n)e bou(m) B, corr. M 686 flabello B, corr. M
 710 dispari B, corr. M³ 711 Cur his B, corr. M 713 propago V 714 officiisque Glaeser ab-
 stantur B, corr. M 715 fragmenta M

689 Ezech. 37, 4 ossa arida, audite verbum domini 690 Ezech. 37, 7 sqq. 692 Verg. Aen. 8, 389
 notusque medullas intravit calor. cf. Drac. 1, 652 694 Ezech. 37, 8 super ea (ossa) nervi et carnes
 ascenderunt et extenta est in eis cutis desuper 695 Ezech. 37, 7 accesserunt ossa ad ossa, unum-
 quodque ad iuncturam suam 703 ad 1, 342 707 cf. Cic. nat. deor. 2, 149 Plin. nat. 7, 70 cf. sat. 48
 11c. Av. carm. 1, 87 sqq. 680 cf. Gell. 1, 15, 3 682 Beda mir. S. Cuthb. 14, 17 puri sit pectoris index
 685 ad 1, 59 712 cf. Ov. met. 8, 806

- ante tamen quam membra forent compage ligata
 (645) iam prior auris erat, quae audivit verba Tonantis.
 Persarum rector timuit post regna bubuleum
 inter prata pecus, sed post regnavit in arce:
 720 me, rogo, iam repara sub libertate solum
 clade catenarum ferrato pondere pressum.
 (650) sit vitae requies, animae sint otia fessae,
 sit segura dies, sit nox cum munere noctis,
 sit fortuna redux, sit virtus usque senectam,
 725 sit venerandus honos et quicquid vota precantur
 aut amissa dolent, totum pietate reforma.
 (655) nosco quid iratus vel quid mitissimus ipse
 des, pater: adverto, non est formido salutis,
 sed veniam sperare licet. res ipsa probavit,
 730 quod vivus sum: mortis inops pietate reservor,
 non ira, nam si domini gravis ira fuisset,
 (660) non me differres, subita sed morte necares,
 ne peterem veniam, quam numquam, sancte, negasti,
 aut ut non essem prorsus, cui parcere posses.
 735 servatum reparare iube pietate sueta,
 ut merear cantare tuas per carmina laudes.
 (665) quamvis nemo tua praeconia congrua dixit
 aut umquam dicturus erit, nam formula laudis
 temporibus tribus ire solet, tu temporis expers.
 740 numquid habes, deus, 'ante' tuum vel 'post' cadit in te?
 si laudator abest, narrator plenus adesset,
 (670) sed quis opus narrare tuum sermone valebit?
 suspexisse deum satis est de corde trementer
 et lacrimis precibusque piis veneranter adire:
 745 'sint reduces sensus, mens sana in corpore sano,
 sit mihi longa dies felici tramite vitae,
 (675) sit bona vel perpes felix numerosa propago,
 (676) sit sine tormentis post corpus vita futura.
 (—) noxia mens non sit, non sit rea, non sit iniqua,
 750 (677) sit requies animae, quae mox purgata quiescat.

in C 720—5. 735—6. 745—748. 750 in A 720—6

721 pressum CM, p(re)ssus BA 722 requies queso sint C sint odefesse A 722—6 post 744
 ponit Arevalo, at etiam ordo in CA obloquitur 723 noctis B, somni CA 724 senecta C 725 uota CA,
 uita B, cf. 3, 130 precantur A, precatur CB 727 Nosco q(uo)d vel q(uo)d B, corr. M 731 ira(m) B,
 corr. V 734 qui parcere posse(m) B, corr. Arevalo, qui poscere possem idem 735 pietate benigna C
 carmine C 744 uenerant(ur) B, corr. M 745 sensus C, tenuis B, vires Arevalo sano corr. in -a B¹
 747 bona vel perpes C, h(om)o v(er)plex B 748 corpus B, tempus C 749 em. U versus
 post 745 ponendum esse conicio 750 Sit C, Et B quę mox C, qua nox B

717 Ioh. 5, 25 mortui audient vocem fili dei et qui audierint vivent 718 cf. Daniel. 4, 30 Sedul.
 1, 206—211 Drac. sat. 31 sqq. 731 ad 1, 29 736 ad 1, 749 cf. Auson. 153, 4 (p. 7 Peiper)

739 falso de tribus orandi deum temporibus verba facit Arevalo, agitur de laudationis secundum tempora
 partitione, de qua videndus est Quint. 3, 7, 10 745 cf. Auson. 153, 59 sqq. Paulin. Nol. carm. 4, 8 sqq.
 Eug. Tol. carm. 1, 3 sqq. Iuvenal. 10, 356 orandum est ut sit mens sana in corpore sano 747 Aldh.
 laud. virg. 687 numerosa propago

iudicio, deus alme, tuo detur inde triumphus,
inter odoratos flores et amoena virecta
(680) in nemus aeternum veniam sedesque beatas
et grates exceptus agam de fasce malorum,
755 additus insonti populo sub sorte piorum'.

in C 751—5

751 triumphans C 752 odorat(us) B 753 In nemus C, Qua(m)uis ad B; ad nemus *Arevalo*
ueniam C, uenit B beatas CM², beatus B 754 grates CM³, gr(ati)as B de C, ex B EXPLIC(it)
LIB(er) S(ancti) AVGVST(ini) DE LAVDIB(us) DEI *subscripsit B*

752 *Verg. Aen. 6, 638* devenere locos laetos et amoena virecta fortunatorum nemorum sedesque
beatas. *inde similia Prud. cath. 3, 101 ham. 795 Sedul. carm. 1, 53 Paul. Nol. carm. 31, 605 carm. de iud.*
dom. alii 754 fasce i. *agmine, turba nocentum*

SATISFACTIO

Rex immense deus, cunctorum conditor et spes,
 quem tremit omne solum, qui regis igne polum,
 sidera flamma dies quem sol nox luna fatentur
 auctorem, dominum saecula cuncta probant:
 5 principio seu fine carens et temporis expers
 nescius alterni nec vice functus agis,
 omnia permutans nullo mutabilis aevo
 idem semper eris qui es modo vel fueras;
 nil addit demitque tibi tam longa vetustas,
 10 omnia tempus habent, nam tibi tempus abest;
 qui mentes hominum qua vis per singula ducis
 et quocumque iubes dirigis ingenia,
 qui facis iratus homines contraria velle
 propitiusque iubes ut bona cuncta gerant.
 15 quicquid agunt homines, bona tristia prospera prava,
 hoc fieri ammittunt ira favorque dei:
 hoc tua verba probant Moseo dicta prophetae,
 quod duraturus cor Pharaonis eras.
 sic mea corda deus, nostro peccante reatu
 20 temporis immodici, pellit ad illicita,
 ut qui facta ducum possem narrare meorum,
 nominis Asdingui bella triumphigera,
 unde mihi merces posset cum laude salutis
 munere regnantis magna venire simul,
 25 praemia despicerem tacitis tot regibus almis,
 ut peterem subito certa pericla miser.
 quis nisi caelesti demens compulsus ab ira
 aspera cuncta petat, prospera cuncta negat?

VARIA LECTIO *titulus deest V, Incipit satisfactio Traconi ad Gunthamundum regem D* 1 Rex
 aeternae deus deus auctor conditor et spes *D, cf. Eug.* conditor *sic V* 2 tremit *D Eug., timet V*
 5 sine fine *Rosberg, [eu] (eu oblitae, tamen non fuit sine) D* expers *D* 12 ingenium *D*
 14 gerat *V¹, lineolam super a pinxit ut videtur V²* 16 admittit *D* 17 Haec *D Eug.* museo *D*
 21 qui *corr. ex quid V* 25 Proemia despiciere (*super ultimam e virgulam add. V²*) *V* 26 ut *V¹ D,*
 et *V² Eug.* 28 negat *VD, neget Arevalo*

NOTAE 1 *Eug. Tol. carm. 1, 1 rex deus immense* 2 *cf. 2, 154. 3, 554* *cf. 1, 226*
 4 *Coripp. Ioh. 1, 287 te cuncta fatentur auctorem et dominum et factorem elementa tremiscunt*
 5 *Prud. c. Symm. 2, 95 qui vel principio caruit vel fine carebit. cf. Sedul. 2, 250. Paul. Nol. carm. 5, 3*
 principio extremoque carens, antiquior aevo. *Help. de Iesu benef. 20 tam coepto quam fine carens.*
Aldhelm, laud. virg. 2874 principio vel calce carens et temporis expers. Eusebii aenigm. 4, 4 7—9 *ad*
2, 595 sqq. 9 *Aldhelm, laud. virg. 2875 cui dedit aut dempsit nil mundi longa vetustas* 11 *Verg.*
Aen. 6, 565 perque omnia duxit 15 *Iuvenal. 1, 85 quicquid agunt homines, votum timor ira voluptas*
 17 *exod. 4, 21 ego indurabo cor eius (7, 13)* 18 *quod non causalis* 28 *Arator 1, 1052 aspera*
 cuncta domat negat *petere*

Eugenii recensio

numeri parvi
sunt Dracontii
pleni

- Rex aeternae deus, auctor rectorque serenus,
quem tremunt omne solum, qui regis igne polum,
sidera flamma dies quem sol nox luna fatentur
4 auctorem, dominum saecula cuncta probant,
5 7 omnia permutans, nullo mutabilis aevo,
posthac semper eris, qui es modo vel fueris,
nil addit demittitque tibi tam longa vetustas:
10 omnia tempus habent, nam tibi tempus abest;
tu mentes hominum quasvis per singula ducis
10 effingisque bonis candida corda viris,
qui facis iratos homines contraria velle
propitiusque iubet ut bona cuncta gerant.
15 quicquid agunt homines, bona prospera sancta modesta,
— te faciente fiunt, quo bona cuncta fiunt.
15 — econtra adversa probrosa maligna inhonesta
— tu fieri pateris, qui mala nulla facis.
17 haec tua lex docuit Moyse praescripta notante,
cum perduratum cor Pharaonis ait.
sic mea corda, deus, lingua patrans reatum
20 20 noxia culpa ligans traxit ad illicita,
21 ut, qui facta ducum possem narrare meorum,
23, 24 unde mihi possent dona venire simul,
25 praemia despicerem tacitis tot regibus almis
et peterem subito certa pericula miser.
25 quo, nisi caelestis domini conceptus ab aethra
aspera cuncta premit, prospera nulla iuvant.

MFP 1 serenus quem tremunt omne | Solum *F* 2 polior(um) *M* 3 fatetur *M* 4 probant
(pro priores erasae) *F* 6 Posthac (*M*), Post haec (*F*), Noster *P* 7 Nil addit demittitque *M*, Nil |||||t
demittit. (post Nil aliquot litterae evanidae; in demittit corr. e in i) *F*, Nil confert adimitque *P* 9 quamvis (*M*)*P*,
quasvis (*F*) 10 om. *M* effingisq. *F*¹ 11 iratos *M* homini *FP* velle *Drac.*, bella *MPF*²
(uella *F*¹) 12 regit *M*, gerat *FP* 14 in fine fiant *F*¹ 17 mōse *F* 19 Si me corda *M*, Sic mea
lingua *FP* 20 inter culpa et ligans spatium 6 litterarum *M* ad illicita *P* 21 meorum *M*, tuorum (*F*),
reorum *P* 23 tactis *M* 25 conceptus ab aethra *M*, conspectus ad ethrum (&rā *P*) *FP*

irascente deo mentes mutantur et artus,
 30 vertuntur sensus, vertitur et species:
 Persarum regem Babylonae regna tenentem
 post decus imperii quis neget esse bovem?
 et diademalem turparunt cornua frontem,
 mugitus pecudis verba fuere duci:
 35 agricolam timuit post Parthica regna bubulcum
 summisitque pavens regia colla iugo,
 erravit per prata vagus mala gramina pastus,
 et qui homo bos fuerat, de bove factus homo est.
 liquit et antistes serus pater ille Iohannis
 40 elinguisque fuit voce tacente silens.
 ast ego peccando regi dominoque deoque
 peior sum factus deteriorque cane.
 vulnera vexati curat sua lingua molossi,
 heu mea quippe mihi vulnera lingua dedit.
 45 sed qui restituit pecudis post membra tyrannum
 ut fieret rediens ungula fissa manus,
 quique reformavit tacitae modulamina linguae
 ne mutilante sono verba ligata daret,
 ipse meo domino deus imperat atque iubebit
 50 ut me respiciat restituatque pius,
 servet, avi ut laudes dicam patriasque suasque
 perque suas proles regia vota canam.
 culpa quidem gravis est, venia sed digna, reatus,
 quod sine peccati crimine nemo fuit:
 55 nam deus omnipotens potuit, cum conderet orbem,
 tristibus amotis gaudia sola dare,
 sed diversa creans et discordantia iunxit
 et bona mixta malis et mala mixta bonis.
 sic elementa potens contraria miscuit auctor,
 60 humida cum siccis, ignea cum gelidis.
 littera doctiloquax apibus cognata refertur,
 quis datur ut habeant vulnera castra favos:
 cera dat ingenium pueris, primordia sensus,
 inde fit ut praestet littera vel noceat.

29 astus (*viz* actus) *V* ut videtur 31 persurū (*a visigothicam imitatus*) *V* babyloniae *D* cf.
Eug. codd. 39 liquit *Eug.*, *Lil|qt* (*n videtur erasa*) *V*, Linquit *D* senex *D*, idem videtur scripsisse *V*¹,
 senior *V*², *correz*i; uerus cum *Eug.* *Arevalo*; an legendum liquit *i. perdidit*... sensum? iohannes *corr. in -is D*
 43 molossi *VD Eug.*, molossus *V*² 45 tyrannum *D Eug.*, tyranni *V* 50 restituit respiciatque *V* (*D legi*
nequit), recte *Eug.* 52 suos *D* 53 venia *Eug.*, uenia(m) *VD* 63 ingenia *D* 64 prestat *D Eug.*, prosit *V*

29 *Alcvin. c. 9, 117* sic ventura dies mentes mutabit et artus 31 *ad 3, 701* 37 *Verg. Aen. 2, 471*
 coluber mala gramina pastus (*Coripp. Ioh. 6, 357*) 38 *Ov. epist. 14, 86 (fast. 5, 620)* quo (quae) bos
 ex homine est, ex bove facta dea 39 liquit *i. deliquit peccavit*; cf. 2, 686 incurrit culpam sancti
 pater ille Iohannis serus cf. *Sidon. carm. 16, 37* dum faceret serum rugosa puerpera patrem *Zachariam*
 42 *Prud. apoth. 216* cane milite peior 48 *ad 3, 690* cf. *Stat. Theb. 5, 613* verba ligatis imper-
 fecta sonis 54 *Ioh. epist. 1, 1, 8. 10 III reg. 8, 46. Cato dist. 1, 5, 2* 57 1, 292 sqq. 58 *Coripp.*
Ioh. 7, 25 hic mala mista bonis 60 *Ov. met. 1, 19* frigida pugnabunt calidis, uementia siccis. cf. *Boet.*
carm. 3, 9, 10 sq. 4, 6, 19 sqq. 63 *Isidor. orig. 6, 9, 1* ceræ litterarum materies, parvulorum nutrices;
 ipsae 'dant ingenium pueris, primordia sensus'

- irascente deo mentes mutantur et artus,
 30 vertuntur sensus, vertitur et species.
 Persarum regem Babylonica regna tenentem
 30 post decus imperii novimus esse bovem.
 tunc diademalem turparunt cornua frontem,
 34 mugitus pecudis verba fuere ducis,
 37 erravit per prata vagus, mala gramina pastus,
 et qui bos fuerat, de bove factus homo est.
 35 liquit et antistes verus pater ille Ioannis
 40 elinguisque fuit voce tacente silens.
 ast ego peccando regi dominoque deoque
 peior sum factus deteriorque cane.
 vulnera vexati curat sua lingua molossi:
 40 heu me, quippe mihi vulnera lingua dedit.
 45 sed qui restituit pecudis post membra tyrannum,
 ut fieret rediens in sua regna bonus,
 quique reformavit taciti modulamina verbi,
 ut mutilata sonos lingua ligata daret,
 45 ipse meis parceret erratis atque iubebit,
 50 ut me respiciat restituatque pius.
 53 culpa quidem gravis est, venia sed digna, reatus,
 quod sine peccati crimine nemo fuit.
 55 nam deus omnipotens potuit dum conderet orbem
 50 tristibus amotis optima sola dare,
 sed diversa creans et discordantia iunxit
 et bona mixta malis et mala mixta bonis.
 sic elementa potens contraria miscuit auctor
 60 humida cum siccis, ignea cum gelidis.
 55 littera doctiloquax apibus cognata probatur,
 quis datur ut habeant vulnera mella simul;
 cera dat ingenium pueris, primordia sensus,
 inde fit ut praestet littera vel noceat.

27 mentes *M*, membra *FP* 28 uertuntur et ispecies *M* 29 babilonum *FP* 30 Pos *P*
 31 Tunc *M*, Tum *FP* 37 Ad se ego *M*, Adst ego *F*¹ 39 curant *MFP* 44 sonus *P* 46 Vt
 me (*M*), Et me *FP* respiciat respiciatq. *F*¹ 49 cōcederet *F* 51 discordia *P* iungit *M*, iussit *FP*
 56 Qui *FP* 57 det (e in rasura) *F*

46 *Engelmodi carm. 1, 24* ut te respiciat

- 65 aspis habet mortes, habet et medicamina serpens,
vipera saepe iuvat, vipera saepe nocet.
cerva salutare pasto serpente medullas
conficit et pellunt ipsa venena neces.
materies ferri simplex et noxia fertur,
70 impius inde nocet, rusticus inde placet.
ipsa parit gemmas pretiosos terra lapillos,
ipsa dat et vepres spinea ligna rosas.
delicias mortesque parat mare fluctibus altum,
et generat pelagi concula divitias.
75 aera temperies auris vitalibus aptat,
quae corrupta dies eripit atque animas.
aspera vel facilis retinet natura volucres:
blanda columba avis est, aspera vultur avis.
nubibus aggestis pluviae nix grando pruinae
80 gignuntur, vicibus igne vapore gelu.
sol dat temperies, species gratissima mundi,
cuncta creanda parans, cuncta creata fovens;
per quem fetat humus flores et messis aristas,
sole perustus ager putris harena iacet.
85 corpora sol reficit radiis et corpora vexat,
solibus alternis itque reditque salus.
omnia nec mala sunt nec sunt bona sidera caeli:
Lucifer hoc docuit, Sirius hoc monuit.
temperies caeli medium nec possidet orbem,
90 nam de quinque plagis vix habet ipsa duas.
quod caelum, quod terra, fretum, quod purior aer
non meruere simul, hoc homo quando habeat?
culpa mihi fuerat dominos reticere modestos
ignotumque mihi scribere vel dominum,
95 qualis et ingratos sequitur, qui mente profana,
cum dominum norunt, idola vana colunt.
Israelitarum populum sic culpa tenebat,
quando deum oblitus flens vitulum coluit.
et tamen indulges veniam poscentibus, auctor,
100 si sceleris facti mens rea paeniteat.
te precor, omnipotens, te quem decet esse benignum,
quem non ulla iuvat ultio, sed venia,

66 nocet post erasas 4 litteras scriptum atramento clariore D 67 medullas D, medellas V
69 fertur V, constat Eug. 75 auris corr. in auri V post 80 deficit D 81 puto temperiem,
cf. Eug. codd. 88 syrius V 94 uel V, nec Eug., ceu Duhrn 98 flens sic V, flans Arevalo
99 indulgens V Eug., corr. Arevalo, Est tamen indulgens Rossberg; Dat tamen indulgens Bücheler

65 v. ind. s. v. serpens 67 Lucan. 6, 673 cervi pastae serpente medullae; cf. Drac. 2, 282
72 Ov. rem. 45 terra salutare herbas eademque nocentes nutrit et urticae proxima saepe rosa est
77 cf. 1, 456 78 Ov. am. 2, 6, 56 blanda columba 89 sqq. cf. Ov. met. 1, 45 sqq. 91 cf. ind.
s. v. caelum 93 cf. Drac. VII 70 96 Ermold. Nig. Htud. 2, 337 deseruitque deum, coluit mox
idola vana 98 flens 'exodum, desertam Aegyptum, cf. num. 11, 4. 10. non sponte, sed pressi calamitate peccarunt Iudaei' Bücheler 99 cf. 2, 565 sqq. 102 ad 1, 29

- 65 aspis habet mortem, habet et medicamina serpens,
 60 vipera saepe iuvat, vipera saepe nocet.
 cerva salutaris pasto serpente medella est,
 conficiunt pelluntque ipsa venena neces.
 materia ferri simplex et noxia constat:
 70 inpius inde nocet, rusticus inde placet.
 65 ipsa parit gemmas pretiosos terra lapillos,
 ipsa dat et vepres spinea ligna rosas.
 delicias mortesque parat mare fluctibus altum
 et generat pelagi concula divitias.
 75 aera temperies auris vitalibus aptat,
 70 quae corrupta dies corripit atque animas
 diras vel placidas retinet natura volucres:
 blanda columba avis est, aspera vultur avis.
 nubibus aggestis pluviae nix grando pruina
 80 gignuntur vicibus ordine lege poli.
 75 sol dat temperies, species gratissima mundi,
 cuncta creanda parans, cuncta creata fovens,
 per quam fetat humus flores et messis aristas;
 sole perustus ager putris arena iacet.
 85 corpora sol reficit radiis et corpora vexat,
 80 solibus alternis itque reditque salus.
 omnia nec mala sunt nec sunt bona sidera caeli:
 Lucifer hoc docuit, Sirius hoc docuit.
 temperies caeli medium nec possidet orbem,
 90 nam de quinque plagis vix habet ipsa duas.
 85 quod caelum, quod terra, fretum, quod purior aer
 non meruere simul, hoc homo quando habet?
 culpa mihi fuerat dominos reticere modestos
 ignotumque mihi scribere nec dominum,
 95 qualis et ingratos sequitur, qui mente profana,
 90 cum dominum norint, idola vana colunt.
 Israhelitarum populum sic culpa tenebat,
 quando oblita deum plebs vitulum coluit
 et tamen indulgens veniam poscentibus auctor
 100 contulit et legem post mala facta dedit.
 95 te precor, omnipotens, quem sat decet esse benignum
 et quem nulla iuvat ultio, sed venia;

59 Aspes *M*, Appes (*hoc deletum*) apes (*hoc correctum in aspis*) *F* aust *F*¹ mortes (*F*) 62 que
 om. *FP* 69 iutalibus *F*¹ 70 corripit *F* animos *FP* edd. 73 agestis *M* pruine *M*
 75 Sultat *M*, Sultat iterum superscripto sultat *F*, Sultat *P* temperie *MFP*; an forte ipsius *Eugenii* est
 saltat (*i. gaudet*) temperie? 76 parens *FP* 77 quem *P* feta (*a in rasura*) *F* mescis *F*¹ 82 Lucifero
 hedocuit *P* Sirius hoc *M*, sidus oc *F*¹, sidus et hoc *F*² *P* 85 fretum *FP*, creat *M* 86 morire
 (*i corr. in e*) *M* homo *M*, modo *FP* edd. 87 retice *F*¹ molestos *M* 89 ingrato *P* 91 Sraheli-
 tarum *M* siclic *F*¹ 95 q̄ (*i. quae*) *F*¹; quem voluisse videtur *F*² 96 uenia /// *F*

- cuius sancta manus sustentat corda regentum
 et pius inclinas mox ubicumque iubes:
 105 te coram primum me carminis illius, ausu
 quod male disposui, paenitet et fateor.
 post te, summe deus, regi dominoque reus sum,
 cuius ab imperio posco gemens veniam.
 imperet armato pietas tua, prospera mandet
 110 rex dominusque meus semper ubique pius:
 nec mihi dissimilis quam quod solet esse catervis
 sit pietate sua, sit bonus et placidus.
 nam tua sunt quaecumque gerit quaecumque iubebit,
 iudiciumque dei regia verba ferunt.
 115 exorent haec pauca deum, qui mentis opertae
 sensibus aetheriis condita vota videt.
 ad te nunc, princeps, mea vela retorqueo supplex,
 pectore mente rogans, voce manuque petens:
 da dextram misero, veniam concede precanti,
 120 tempore tam longo non decet ira pium.
 nam qui inimicorum culpis veniale minaris,
 captivosque tuos deliciis epulas —
 puniat ut sit quod Christus, tu parcis iniquis,
 vindice quo regnas, quo vigilante viges.
 125 qui pereunt, bello soli moriuntur in hostes,
 qui superest pugnae, vivat, ut ipse iubes.
 captivus securus agit solusque rebellis
 formidat mortem, praeda quieta sedet.
 conservas animas, victum super ipse ministras,
 130 ne sit vita gravis subripiente fame.
 nemo cadet sub iure tuo sub morte cruenta,
 scit se victurum qui volet esse tuus;
 turba rebellantum quotiens oravit in armis,
 vinceret, aut certe praeda fuisset iners.
 135 securus sine morte manus dat hostibus hostis,
 nam bene conservas colla subacta iugo.
 sic leo terribile fremit horridus ore cruento
 unguibus excussis dente minante neces,
 acrius iratus crispato lumine ferri,
 140 et mora si fuerit, acrius inde furit,

105 illius *Eug.*, ullius *V* 112 tua *Arevalo* 121 Nam q(ui) sic *V*, Namque *Arevalo* *Duhn* (at
 123—148 sunt parenthesis loco) 125 moriuntur ut *Arevalo*, moriantur ut *Leo* 131 sub iure at deest
 nota in margine *V*; nolui tamen de iure (sic. cod. *F* *Eugenii*) 133 oravit *Bücheler*, foravit *V*

103 *proverb.* 21, 1 sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu domini; quocumque voluerit,
 inclinabit illud 113 *Drac.* III 20 nam tua sunt quaecumque loquor, quaecumque canemus 114 *Paul.*
ad Rom. 13, 4 130 subripiente *v. ind.* 133 ad sensum cf. 127; saepe hostes in armis oraverunt ut
 aut vincerent aut caperentur, captivos enim se fore incolumes bene norant 137 cf. *Drac.* V 307 sqq.
VIII 350 sqq. *Verg. Aen.* 1, 296 fremit horridus ore cruento (*de leone etiam* 9, 341. 12, 8). *proverb.* 19, 12
 sicut fremitus leonis, sic ira regis

- cuius sancta manus sustentat corda regentum
 et pius inclinas mox ubicumque iubes;
 105 coram te primum me carminis illius orsa
 100 quod male disposui paenitet, en fateor!
 post te, summe deus, regi dominoque reus sum,
 cuius ab inperio posco gemens veniam.
 inperet armato pietas tua, prospera mandet,
 110 rex, deus omnipotens, semper ubique pius,
 105 sed mihi dissimilis quam quod solet omnibus esse,
 112 sit pietate sua, sit bonus et placidus.
 117 te nunc, summe, precor, magnorum maxime regum,
 pectore mente rogans, voce manumque petens,
 da dextram misero, veniam concede fatenti:
 110 120 tempore tam longo non decet ira pium.
 131 nemo cadet sub iure tuo sub morte cruenta,
 132 scit se victurum, qui volet esse tuus.
 137 sic leo terribilis fremit, horridus ore cruento,
 unguibus excussis, dente minante nece;
 115 acriter ardescit crispato lumine ferri
 140 et, mora si fuerit, acrius inde furit;

98 iuues *FP* 100 hen (an heu ?) *M* 103 armata *M* 104 Rex dominusq. semper *F*¹,
 reus addidit *F*², unde dominusque meus *P* *edd.* 105 Sed *M*, Nec *FP* 108 manu///q. *F* 111 de
 re *FP* 112 Scit esse *M*, Sci se *F*¹ 113 Si *FP*

- at si venator trepidans venabula ponat
 territurus et iaceat, mox perit ira cadens:
 temnit praedo cibos, quos non facit ipse cadaver,
 ac ferus ignoscit, ceu satis accipiat,
 145 et dat prostrato veniam sine vulnere victo
 ore verecundo deiciens oculos.
 sic tua, regnator, non impia frangitur ira,
 cum confessus erit crimina gesta reus —
 ignoscendo pius nobis imitare Tonantem,
 150 qui indulget culpas et veniam tribuit.
 principis augusti simile est ad regna polorum,
 ut canit ad populos pagina sancta dei,
 sacrilegis referens caelestia iura catervis,
 cinctus apostolica discipulante manu.
 155 nonne dei praecepta iubent ne sol cadat intrans
 irascente alio, sed pius extet homo?
 rex inimicorum iugulis mucrone pepercit
 David et hic sceleris certus adulter inest:
 confessus facinus veniam pro clade meretur
 160 noxius impune vel sine morte reus,
 insuper et Salomon, eadem muliere creatus
 quae scelus ammisit, munus honoris habet:
 non fit Abessalon heres de coniuge natus,
 sed sceleris fructus sceptrum paterna tenet.
 165 ecce quid impendit patri clementia parcens
 ut sibi regna daret, haec daret et suboli.
 ipse inimicorum Salomon non colla poposcit,
 dum peteret dominum, sed sapientis opem:
 extitit hic prudens, quia noluit esse cruentus,
 170 pacificusque fuit consilii tenax.
 Stephanus ante alios lapidum sub grandine martyr
 hostibus orabat sponte suis veniam;
 haec bona simplicitas praestat ieiuna cruoris:
 vir sine morte gerens nil habet ipse necis.
 175 Caesar ubique potens hosti post bella pepercit
 (et, quod erat peius, civis et hostis erat):
 sponte facultatem redhibens reparavit honores,
 inde vocatus abit, dignus honore, deus.

141 Ac si *V*, recte *Eug.* 145 victor *Eug.* 149 pius non uis *V*, recte *Eug.* 150 culpis *Eug.*
 155 cave legas instans *cf. ind.* 158 puto sceleri sc. inest 160 reus *Eug.*, om. *V* interpunctione finali
 versus omisa 163 fit sic *V* heres *V* 165 patris *V* *Eug.*, corr. *Duhn* 166 ut sibi regna daret et
 sub nil amplius neque addita est finalis interpunctio in *V*; plene *Eug.*; ut daret et suboli *Arevalo* 177 red-
 hibens paravit (spatio quidem inter duo verba relicto at non maiore quam in caesura usu venit) *V*, plene *Eug.*
 178 obit divus *Bücheler* dei *V*, correxi, *cf. Eug.*

141 *cf. Ov. trist.* 3, 5, 33 sqq. 143 idem versus *VIII* 380 145 *Plin. nat.* 8, 48 leo prostratus
 parcit. *Sen. de clem.* 1, 5, 5 148 *cf. Phaedr. epil.* 3, 22 149 *Ov. trist.* 2, 40 utere more dei. *Sen.*
de clem. 1, 5, 7 151 principis augusti scil. regnum; sententia detorta videtur ex *Matth.* 18, 23 154 cinc-
 tus (i. Christus) quod non coit cum pagina, licentius locutus videtur poeta, vix cum *Duhnio* lacuna post
 154 est statuenda 155 *cf. 3*, 615 cum nota 157 sqq. *cf. 2*, 665 sqq. 162 *Drac. de ros.* 6 quae
 scelus admisit, munus odoris habet 167 *III reg.* 3, 11 sap. 9, 4 171 acta apost. 6, 8 sqq., im-
 primis 7, 59; *cf. Drac.* 2, 582

- at si venator trepidans venabula ponat
 territurus et iaceat, mox perit ira cadens:
 temnit praedo cibos, quos non facit ipse cadaver,
 120 ac ferus ignoscit, ceu satis accipiat,
 145 et dat prostrato veniam sine vulnere victor
 ore verecundo deiciens oculos.
 sic tua, regnator, non inopia frangitur ira,
 cum confessus erit crimina gesta reus;
 125 ignoscendo pius nobis imitare Tonantem,
 150 qui indulget culpis et veniam tribuit.
 principis imperium simile est ad regna superna,
 ut canit ad populos pagina sancta dei,
 sacrilegis referens caelestia iura catervis,
 130 vinctus apostolica discipulante manu.
 155 nonne dei praecepta iubent ne sol cadat intrans
 irascente alio, ne malus extet homo?
 rex inimicorum populis mucrone pepercit
 David et sceleris certus adulter erat:
 135 confessus facinus veniam pro clade meretur
 160 noxius inpune vel sine morte reus,
 insuper et Salomon eadem muliere creatus:
 qui scelus admisit, munus honoris habet.
 non fuit hic Salomon casta de coniuge natus,
 140 sed sceleris fructus sceptrum paterna tenet.
 165 ecce quid impendit patris clementia parcens
 ut sibi regna daret, haec daret et suboli.
 ipse inimicorum Salomon non colla poposcit,
 cum peteret dominum, sed sapientis opem:
 145 extitit hic prudens, quia noluit esse cruentus,
 170 pacificusque fuit consillique tenax.
 Stephanus ante alios lapidum sub grandine martyr
 pro hostibus orabat sponte suis veniam;
 haec bona simplicitas praestat ieiuna cruoris:
 150 vir sine morte furens nil habet ipse necis.
 175 Caesar ubique potens hosti post bella pepercit
 (et, quod erat peius, civis et hostis erat):
 sponte facultatem retinens reparavit honores,
 inde vocatus abijt, dignus honore, pater.

122 uerecunda *M* 123 Sit *F*¹ 124 fuerit *F*¹ 124 // iesta *F*¹ superscripta est t super i,
 subscripta g 128 Canit ad *F*¹, et interponit *F*², unde Canit & ad *P* 130 Vinctus (*MP*), Victus (tus
 supra lineam) *F* apostolica *F*¹ discipulante *M*, discipula (ta super a, at in margine -laq) *F*, disciplinaque *P*
 132 exstet uno *M* 134 ante sceleris rasura in *F* 138 amisit *F*¹ 139 hic om. *F*¹ 140 tenent *P*
 142 regnaret hec daret *M*, regna daret et (an ec? *F*, hec *P*) daret *FP* 145 Estitit *F*²*P* 148 Pro
 (hostibus sic *MFP* 149 Et *M*, Ec *F*¹ geiuna *F* 151 potens octui post uella *F*¹, octui delevit
 et tibi hoc superscripsit, hoc iterum supra uella scripto at deletio *F*², potens tibi post hoc bella *P*
 152 cuius et onestis *F*¹, cuius (h)onestus *F*²*P* 153 reparavit mores *M* 154 pater *edd.*, puer *MFP*

cuius ab imperio surgens et origine Caesar
 180 Augustus meruit tempus habere pium;
 tempore namque eodem est natus de virgine Christus,
 cuius et emicuit stella per astra poli.
 dux princeps Romanus erat de principe Titus,
 si non praestaret, dicere saepe solens
 185 'perdidimus hac luce diem', si nulla dedisset
 non exoratus praestita supplicibus.
 alter ait princeps modico sermone poeta
 Commodus Augustus, vir pietate bonus
 'nobile praeceptum, rectores, discite post me:
 190 sit bonus in vita qui vult esse deus'.
 ecce quid impendit homini clementia simplex,
 ut praestet bona dans conferat atque animae.
 ne facias populum mendacem, qui tibi clamat
 vocibus innumeris 'rex dominusque pius':
 195 ut vox vera sonat 'dominus', sic vera 'pius' sit;
 orbis in ore volat publica merx procerum.
 fama ducum mos est bellis collecta cruentis,
 ex quibus occurrit saepe reatus atrox.
 Gloria bellorum ducibus populisque triumphos
 200 in commune datos dividit armipotens.
 nam ducibus solis praestat clementia laudem,
 non habet haec comitem participemque negat.
 dicit 'in arma pares fuimus cum principe' miles,
 'me pugnante' comes 'victor ab hoste redis'.
 205 numquid ut ignoscat rector, pars militis intrat?
 soli qui ignoscit gloria laudis erit.
 qui fodit adversos hostes certamina Martis
 horrida concurrens, vincit in arma fremens:
 rex, qui dat veniam subiecto et temperat iras,
 210 plus quam turba facit, qui sua corda domat.

189 *Nobilem Laur.* 190 deus *V*, diuus *Laur.*, dei *Eug.* 195 sonet *V*, corr. *Duhn* 197 mos
V Eug., merx *Arevalo*, non *Bücheler*, sons *Leo* 204 comes *seposuit Traube* 206 adversus *V*, corr. *Bücheler*

183 *Suet. Tit. 8 Eutrop. 7, 21, 3 Auson. 419, 72* 188 *aperte Commodum confundit cum patre philo-*
sopho (cf. script. hist. Aug. 4, 18, 2. 3), quem eleganter scripsisse et simpliciter laudant verba modico ser-
mone poeta. quamquam dictum tum allatum non inveni; fortasse fictum est secundum ea quae apud
imp. Iulian. Caes. p. 333° et 334° leguntur, quae mihi indicavit Bücheler 189 sq. *leguntur in codice*
Laurentiano lat. LXVI 40 saec. IX; vide Traube, Perrona Scottorum p. 487, v. 16. 17; picti videntur
fuisse in ecclesia, ob hoc fortasse divus substitutum est antiquo deus 197 *accipe: ducum mos est fama*
ea quae bellis colligitur; solent alii principes ea frui, at non propria eorum est, quippe communis cum
vulgo, propria tua esse debet ea quae clementia paratur 199 *Cic. pro Marcello 6 bellicas laudes solent*
quidam extenuare verbis easque detrahare ducibus, communicare cum multis, ne propriae sint impera-
torum eqs. imprimis 11 haec enim res unius est propria C. Caesaris, ceterae duce te gestae... sed
tamen multo magnoque comitatu. huius autem rei tu idem es et dux et comes. Fronto ad Verum
p. 120, 19 N. bellicae... tuae laudes et adoriae multos habes administros 204 *Claud. 34, 40 victor*
ab hoste redis 207 *qui fodit hostes, vincit, hanc solam habet gloriam quae etiam militi convenit: rex*
qui ignoscit, maiorem sibi parat adorem *Verg. buc. 10, 45 (Aen. 12, 266) adversos... hostes* 210 *pro-*
verb. 16, 32 melior est patiens viro forti et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium

- 155 cuius ab imperio surgens et origine Caesar
 180 Augustus meruit tempus habere pium;
 tempore namque eodem natus de virgine Christus,
 cuius et emicuit stella per astra poli.
 dux princeps Romanus erat de principe Titus,
 160 si non praestaret, dicere saepe solens
 185 'perdidimus hac luce diem', si nulla dedisset
 mox exoratus praestita supplicibus.
 alter item princeps modico sermone profatur
 Commodus Augustus, vir pietate bonus
 165 'nobile praeceptum, rectores, discite post me:
 190 sit bonus in vita qui volet esse dei'.
 ecce quid impendit homini clementia simplex,
 192 ut praestet vitam conferat atque animum.
 197 fama ducum mos est bellis collecta cruentis,
 170 ex quibus occurrit saepe reatus atrox.
 gloria bellorum ducibus populisque triumphus,
 200 in commune datum dividit omnipotens;
 nam ducibus tantum praestat clementia laudem,
 non habet haec comitem participemque negat.
 175 dicit 'in arma simul fuimus cum principe' miles,
 'me pugnante comes victor ab hoste redit'
 205 numquid ut ignoscat rector, pars militis instat?
 206 soli qui ignoscit gloria laudis erit.
 209 rex, qui dat veniam subiecto et temperat iras,
 180 210 plus quam turba facit, qui sua corda domat.

157 eodem natus (om. est) MFP 158 et om. M 162 exortatus P 163 profatur M, probatur F edd., probatū P 167 impedit F¹ 168 conferatq; animum F¹ 169 mors (F) 170 excurrit M, hoc currit P 171 uello F¹, bello F² P 173 prestat clementie F¹ (-tia corr. F²), F², prestat clementię P 174 ex comite M, ex comitem F, & comitem P 175 Ducit M 176 uictor in M omisum addidit man. recens 179 uenam P 180 ad facit marginale vel 'patrat' in P

180 affert Iulian. Tolet. ars gramm. frg. cod.. Bern. 16 (Anecdota helv. p. XLV, 15) ut exemplum pentametri

te deus aspiciens effundere nolle cruorem,
 ut sine peccato, non sine laude daret,
 contulit absenti terrae pelagique triumphos:
 Ansila testatur, Maurus ubique iacet.
 215 quod pereunt hostes, regis fortuna vocatur,
 quod pereunt populi, temporis ordo regit:
 nam si debilitas faceret discurrere mortes,
 non caderent pueri aut femina sexus iners.
 omnia tempus agit, cum tempore cuncta trahuntur,
 220 tempora eunt vitae, tempora mortis eunt:
 sex sunt aetates hominum procul usque senectam,
 hae distincta tenent tempora quaeque sua.
 numquid adulatorum strepitus infantia simplex
 vindicat aut fremitus pigra senectus habet?
 225 non catulaster agit puerilia, non puer audet
 attretare tener Martia tela manu.
 non furit in venerem nondum pubentibus annis
 nec sub flore genae marcidus est iuuenis,
 maturus tractat, gemit et tremebunda senectus
 230 nescia fervoris vel levitatis inops.
 numquid mox natas segetes viror armat aristis,
 floribus aut genitis fructus inest subito?
 novimus astra poli confectos perdere cursus
 transactasque simul sic repetisse vias.
 235 tempore luna suo crescit vel deficit orbe,
 cuius ad aetatem plurima lege notant.
 nam luna crescente fretum crementa resumit,
 qua minuente polis est minor unda maris.
 Cynthia dum crescit, fontes et flumina crescent,
 240 haec eadem minuunt, Cynthia dum minuit.
 ipsa medulla latens observat cornua lunae,
 observant lunae tecta cerebra globos.
 sol oculus caeli radians fuscatur ab umbra
 et tamen ad solitas itque reditque plagas,
 245 ac recipit facies priscas lucesque resumit:
 damna vel augmentum dant quae elementa ferunt.

213 Consulit *V*, recte *Eug.* 214 marus (an masus?) *V*, recte *Eug.* 218 puer *Duhn* 220 tempora
 sunt vitae, sunt tristia tempora mortis *Columbanus* 225 Non catusaster *V*¹, catulaster *V*² sive ipsa *V*¹
 correxit 233 cave substituas pergere, cf. v. 250 236 Cuius et *Duhn* rotant *Peiper* 237 incre-
 menta *Eug.* 239 Quintia *V* 240 Quintia *V* 241 obscurat *V*¹, observat *V*² 242 cereura corr. in
 -bra *V*¹ 246 damnae lamentū *V*, corr. *Arevalo* dantq. elementa *V*, corr. *Arevalo*, qui tamen in editione
 maluit delere que

215 sqq. v. ad v. 265 219 v. *eccles.* 3, 1 omnia tempus habent et suis spatiis transeunt universa
 sub caelo et sequentia, quorum partem hic poetice enarrat *Dracontius* 219 sq. v. ad 247 221 *Eug.*
Tol. monost. rec. 27 sex sunt aetates hominis 223 *Eug. Tol. monost. rec.* 28 infantia simplex
 224 *Maximian. eleg.* 1, 246 gemitus aegra senectus habet 226 cf. *Sen. Troad.* 775 non arma tenera
 parva tractabis manu 229 *Columban. epist. ad Seth.* 16 tremebunda senectus 233 *eccles.* 1, 5 sqq.
 235 1, 733—7 236 lunae secundum aetatem plurima regi sique lege fieri ut sunt adnotant homines

- te deus aspiciens effundere nolle cruorem,
 ut sine peccato, non sine laude daret,
 contulit absentī terrae pelagique triumphos:
 Ansilā testatur, Maurus ubique iacet.
 185 215 quod pereunt hostes, regis fortuna vocatur;
 216 quod pereunt populi, temporis ordo gerit.
 219 omnia tempus agit, cum tempore cuncta creantur,
 220 tempora sunt vitae, tempora mortis erunt.
 sex sunt aetates hominum cuiusque senectae
 190 et distincta tenent tempora quaeque sua.
 numquid adulterii strepitus infantia simplex
 vindicat aut fremitus pigra senecta gerit?
 225 non catulastra gerit puerilia, non puer audet
 attrectare tener Martia tela manu.
 195 non furit in venerem nondum pubentibus annis
 nec fetum partus femina reddit anus.
 maturus tractat, gemit et tremebunda senectus
 230 nescia fervoris vel levitatis inops.
 numquid nata seges homines mox armat agrestes
 200 floribus aut genitis fructus inest subito?
 novimus astra poli confectos perdere cursus
 transactasque simul sic repetisse vias.
 235 tempore luna suo crescit vel deficit orbe,
 cuius ad aetatem plurima saepe fiunt.
 205 nam luna crescente fretum incrementa resumit,
 qua minvente polis est minor unda maris.
 Cynthia dum crescit, fontes et flumina crescunt
 240 et minuuntur item, Cynthia dum minuit.
 ipsa medulla latens observat cornua lunae,
 210 servant et lunae tecta cerebra globos.
 sol oculus caeli radians fuscatur ab umbra
 et tamen ad solitas itque reditque plagas.
 245 accipiunt facies crispas lucemque resumunt
 — ordine cuncta suo sidera fixa polo.
 215 246 damna vel augmenta rebus elementa dederunt:

184 Ansilā P 186 ipopuli M 187 om. FP edd. ante Lorenzanam 189 sunt etes F¹
 192 gerat F¹ 193 gerit| git *supra versum* F¹ 195 Non sunt in (at sunt in rasura) F, Non sunt in P
 196 redit F¹ 198 feboris F¹ est ultimus versus in FP edd. ante Lorenzanam; ceteros habet solus M
 199 natos egēs (o corr. in a) M 201 Nobimus ast//apoli M 202 quē M 206 Quam in vente
 poli M unda manus M 207 Chintia M, item 208 212 idq̄ *correcta in margine* t M 213 Acci-
 piana M nisi male attendit Beer

- alternant elementa vices et tempora mutant,
tempus habent noctes, tempus et ipse dies.
accipiunt augmenta dies noctesque vicissim,
250 amittunt cursus perpete lege poli.
tempora sunt florum, retinet sua tempora messis,
tempus et autumnum, tempus habet hiemes:
ver aestas autumnus hiems (redit annus in annum)
quattuor alternant tempora temporibus.
255 omnia cum redeant, homini sua non redit aetas,
sed velut acris avis sic fugitiva volat.
tempora sunt pacis vel tempora certa cruoris,
otia tempus habent militiaeque labor.
tempora gaudendi, sunt tempora certa dolendi,
260 tempora dant lucrum, tempora damna ferunt.
nubila tempus habent et tempora certa serenum,
tempora servare iussit et ipse deus.
horam quaesivit faciens miracula Christus,
horam speravit passio sancta crucis.
265 ut mi irascaris, qui sim † dignior ira
tam magni regis iudicer esse tua?
quando per aetherias aquila volante rapinas
praeda cibusque fuit passer hirundo picus?
quando fames rabidi quamvis ieiuna leonis
270 ut sit adoptavit faucibus esca lepus?

251 retinent s. t. messes *Columbani cod. Monac. 17208* 252 cf. 260; autumnus, tempus habent *Arevalo*
fortasse recte 255 redeunt *Columbanus* hominis una *V¹*, corr. in -nis sua *V²*, homini sua *Columbanus*
262 seruari *Arevalo* 264 an servavit? 265 Ut mihi *V* qui sim dignior *V*; qui sim, si *Bücheler*,
an qui sum? num?

247 cf. *X 132 et ind. s. v. vicis* *Columban. epist. ad Sethum (M. G. epist. III p. 185) his suis verbis*
61 pulchre veridici cecinit vox talia vatis
62 tempora dinumerans aevi vitaeque caducae
inducit versus Dracontii hos: sat. 219. 247. 249. 251, sequitur
67 sic iterum spisso vestitur gramine campus
quem unde sumpserit nondum agnovi (potest tamen esse ex Dracontii deperditis), deinde Dracontiani
iterum sat. 259. 220, de deo 3, 539, sat. 253. 255, mutatis paucis quae ad singulos versus erunt adnotanda.
ex Columbano, adiecto primo versu ex Beda, factum est carmen Anth. 676, cf. Lohmeyer, schedae phil.
Vsenero oblatae (Bonnae 1891) p. 74, Traube Anz. f. deutsch. Alt. 18, 1892, 208 251 cf. *Ov. rem. 187 sq.*
253 v. ind. s. v. ver; cf. *laus Pison. 150* 257 *eccles. 3, 8* tempus belli et tempus pacis. *Drac. 3, 157*
aut pax est aut bella fremunt 258 cf. *laus Pison. 140* *Ov. Pont. 1, 6, 10* militiaeque labor
259 *eccles. 3, 4* tempus flendi et tempus ridendi 260 *eccles. 3, 6* tempus acquirendi et tempus
perdendi. cf. *Iuvenal. 6, 571* 261 cf. *Hor. carm. 2, 9, 1* *laus Pison. 147* 263 *Coripp. Iust. 4, 306*
faciens miracula Christus *Ioh. 2, 4* nondum venit hora mea 265 post longam digressionem redit
ad thema suum: 'quod autem mihi irascaris, tecum reputa' eqs. ipsa tamen digressio (219—264) non
exit in eam sententiam: 'cum tempore peribit ira tua', sed coneca est cum iis quae ante v. 219 leguntur:
'deus cum videret te paratum esse ad veniam, hostes tuos necavit, neque enim ex ordine temporis mortui
sunt, sed ut gloria tua augetur, neque erant invalidi (et hi tempore pereunt), sed fortes, gloria ergo est
tua (huc respiciunt 266 tam magni regis)'. iam inseritur de tempore sat molesta declamatio

- 248 tempus habent noctes, tempus et ipse dies;
accipiunt augmenta dies noctesque vicissim
250 et minuunt cursus perpetue lege poli.
251 tempora sic flores, retinent sic tempora messes
220 — et cum lege redit vitis amoenus honor.

desunt reliqua.

subscribit M: EXPLICIT EIUSDEM DRACONTII LĒRE SECUNDUS INCIPIT MONOSTICA RECAPITULATIONIS SEPTEM DIERUM, *vide p. 67*

- devorat egregios ingenti corpore tauros,
 et rapiunt aquilae † membrida membra pedes.
 dat semel iratus veniam post vulnera pardus
 nec reduces morsus dat feritate pia.
- 275 despicit irasci pastoribus optima tigris,
 despicit et talpas flammeus ore draco.
 fulmina non feriunt reptantia gramina terris
 nec modicas salices flamma trisulca cremat,
 sed feriunt celsas pulsantes nubila cedros
- 280 et montes vastos proxima saxa polo.
 sontes peccantes tantum sua culpa fatigat:
 ecce etiam insontes noxia poena petit.
 si ipse ego peccavi, quatenam est, rogo, culpa meorum,
 quos simul exagitat frigus inopsque fames?
- 285 diluvio periere rei sine clade piorum,
 Loth bonus et iustus tollitur ex Sodomis.
 si non humani generis peccata fuissent,
 unde pium nomen posset habere deus?
 sed quia dat veniam populis peccata relaxans,
- 290 per pietatis opus nomen habet placidum.
 si veniam frater fratri donare iubetur,
 quid rex subiectis et dominus famulis?
 si iustis solem dominus pluviasque dedisset
 nec daret iniustis, quae fuerat pietas?
- 295 non quaerit veniam qui nil peccasse probatur;
 nonne manus medici languida membra petunt?
 materiem laudis praebet tibi culpa reorum
 et titulos famae dat pietatis opus.
 inclitus armipotens, vestrae pietatis origo,
- 300 et doctus genio pronior ad veniam,
 'non homini ignosco', dixit 'sed lingua meretur':
 hic reus et doctus Vincemalos fuerat.
 non laedunt delicta deum, sed laeditur auctor,
 ni peccata dolens paeniteat sceleris.
- 305 qui poscit hac lege deum ut peccata relaxet,
 debet et ipse suo parcere ubique reo.

272 membrida membra pedes scripta sunt a V¹, sed ut videtur obstipuit haesitavitque scriba, antequam corruptelam apertam archetypi repeteret; splendida membra Bücheler, possis et fervida, vivida; acceptius erit adiectivum a nomine pecudis ductum 276 talpis Arevalo 277 Flumina V, corr. Arevalo 279 cedros V 289 quid /// ueniā sic, mediis iam erasis, V¹, qd///dat ueniā V², nihil igitur obstat quin sed qui dat legas relaxans ex -ent ut videtur corr. V¹ 300 genio primo non intellectum post interiecit V¹ 302 uinco malos V, Vincemalos Duhn, Vincemalos Arevalo

271 Verg. georg. 4, 538 (550) quattuor eximios praestanti corpore tauros 275 cf. Claud. 35, 213 viles pastorum despicit iras leo 277 Drac. V 312 gramina non tangunt, feriunt sed fulmina quereus. 2, 498 sqq. Hor. carm. 2, 10, 11 feriuntque summos fulgura montes. Ov. rem. 369. plura conlegi ad Stat. silv. 2, 7, 90 281 ad 1, 542 282 Boeth. 1, 5, 29 premit insontes debita sceleri noxia poena 286 cf. 2, 429 sqq. 291 Matth. 5, 43. 18, 15. Luc. 17, 3 293 Matth. 5, 45 296 Matth. 9, 12 297 Ov. trist. 2, 32, cf. Sen. de clem. 1, 17, 3 300 cf. Ov. Pont. 1, 6, 5 sqq. sensus ambiguus; conieci doctis 303 Ido 35, 6 si peccaveris, quid ei nocebis? 306 Matth. 6, 12

non semel ignosci dixit lex sancta reatum,
 sed quotiens culpa est, sit totiens venia.
 dicam regnanti domino pia verba prophetae
 310 'etsi peccavi, sum tamen ipse tuus'.
 da veniam, miserere, precor, succurre roganti,
 pristina sufficiant verbera vincla fames.
 sessorem, dum carpit iter, si cornea palpans
 ungula concutiat quadrupedantis equi,
 315 verbera corrigitur culpa plectente flagello,
 non simul abscisi crura pedesque iacent.

EXPLICIT SATISFACTIO DRACONTII AD GUTHAMUNDUM REGEM GUANDALORUM
 DUM ESSET IN VINCULIS.

310 et si V, e lineola delevit V² 313 iter si // cornua palpans (in rasura videtur fuisse c) V pulsans
Arevalo 316 abscissi *Arevalo* in parte inferiore paginae adscripsit V² versum, cuius supersunt hae
 litterae Ei michi qd dno; deinde in infimo angulo dextro manus recentior lib(er) ecc(lesie) maioris Ben(eventanae)

307 ad 3, 617 310 sapient. 15, 2 si peccaverimus, tui sumus. cf. psalm. 118, 94 312 Damas.
 carm. 2, 19 verbera vincla famem 313 Verg. Aen. 8, 596 quadrupedante putrem sonitu quatit ungula
 campum. Lucan. 6, 83 ungula . . . discussit cornea campum palpans quasi palpitans intellegi vult
Bücheler, ego desidero quale lapsans

(ROMVLEA)

I.

PRAEFATIO DRACONTII DISCIPVLI AD GRAMMATICVM FELICIANVM,
VBI DICTA EST, METRO TROCHAICO, CVM FABVLA HYLAE.

- Orpheum vatem renarrant ut priorum litterae
cantitasse dulce carmen voce nervo pectine
inter ornos propter amnes adque montes algidos,
(quem benignus grex secutus cum cruenta bestia
5 audiens melos stupebat concinente pollice:
tunc feras reliquit ira, tunc pavor iumenta, tunc
lenta tigris, cervus audax, mitis ursus adfuit,
non lupum timebat agna, non leonem caprea,
non lepus iam praeda saevo tunc molosso iugiter;
10 artifex natura quis negat concordiam,
hos chelys Musea totos Orpheusque miscuit):
sancte pater, o magister, taliter canendus es,
qui fugatas Africanæ reddis urbi litteras,
barbaris qui Romulidas iungis auditorio,
15 cuius ordines profecto semper obstupescimus,
quos capit dulcedo vestri, doctor, oris maxima.
nostra vota te precamur ut secundes, optime,
ante cuncta non recusans illud ipse pendere,
non tuas qui rite laudes, mente sed qua concinam:
20 nos licet nihil valemus, mos tamen gerendus est.
ergo deprecantis, oro, cinge lauro tempora.

EXP. PRAEFATIO TROCHAICIS VERSIBVS DICTA.

VARIA LECTIO	1 enarrant <i>N</i> , corr. <i>Bücheler</i>	3 atque <i>N</i> , corr. <i>Bährens</i>	4 rex, at in <i>marg. man.</i> 2 grex <i>N</i>
	6 tūc panor in mei, Territa sic <i>N</i> sine dubio ex exemplo suo; ergo qui correc- tionem marginalem addidit, voluit ita inseri post in mei, quo inserto iumenta paene habes effectum; iumenta, tunc ego monosyllabon rhetoricae versus sequentis librationi condonandum ratus (cf. etiam <i>Ter. Maur.</i> 509), perterritas <i>Duhn</i> , nil terruit <i>Bücheler</i> , non territat <i>Petschenig</i>	7 Lentas <i>N</i>	9 molosso iungitur <i>Peiper</i>
	10 Artis ex <i>N</i> , corr. <i>Bährens</i>	11 Hos cēlis musea <i>N</i> , corr. <i>Bücheler</i>	12 patero <i>N</i> , patriae <i>Bücheler</i>
	aliter <i>N</i> , corr. <i>Bücheler</i>	18 Antea <i>N</i> in recusans sunt ns in rasura <i>N</i>	19 tua <i>N</i> , corr. <i>Bährens</i>
	quirite uno verbo <i>N</i>	20 mox tamen genendus sic <i>N</i> , corr. <i>Bücheler</i>	

NOTAE	1 cf. <i>Sen. Herc. O.</i> 1031 sqq., <i>Claud.</i> 34, <i>Boet. cons.</i> 3, 12 <i>carm.</i> 5 sqq., potissimum <i>Fronto epist.</i> 4, 1 p. 58 <i>N. Anth.</i> 628	8 <i>Hor. epod.</i> 12, 25 ut pavet acres agna lupos capreaeque leones
	19 cf. <i>Calp. ecl.</i> 4, 14 sq.	rite magis secundi quam prioris est membri

II.

INCIPIT HYLAS.

- Fata canam pueri Nympharum versa calore
 in melius; sic Musa mones. quis casus ademit
 Alcidi comitem, solamen dulce malorum?
 fuderat Idalius gremio se forte parentis
 5 pinniger et collum violentis cinxerat ulnis
 oscula pura rogans. mater devota coruscos
 indulget vultus roseoque est orsa labello:
 'o mundi domitor, caeli quoque, flamma Tonantis,
 numen posco tuum, cuius sub iure vapore,
 10 per tua tela, puer, fecundis inlita flammis
 ut des effectum votis de more parentis.
 nil rude, nate, precor nec supplex improba posco;
 ardua non iubeo, quamvis magis ardua vincas.²
 ille refert matris disrumpens verba precantis:
 15 'magna iube, non ausa prius, sublimia manda,
 o genetrix. quo tela vocas aut quid petis uri,
 quem divum modo forte iubes hominumve (calere)?
 exprime: flammetur. quid fletu lumina tinguis?
 audeo, si cupias ipsum flammare Tonantem
 20 et dominum caeli facie vestire iuveni
 oblitumque poli rursus mugire per herbas
 confessum per prata bovem; cadat aureus imber,
 divitias ut tecta pluant; sit fulminis ales
 ipse sui, satyrus cyncus Latonia serpens;
 25 Alceenam galeatus amet, mucrone coruscet
 et clipeo rutilante tonet, dum miles adulter
 coniungat noctes subtracta luce dierum.
 si Pallas placeat, nostros iam sentiet ignes
 virgo ferox sexu: fugiet viresque fatetur

tit. Ylas et sic semper N 1 Facta N colore N, corr. Duhn 2 si N, corr. Petschenig
 5 uolentis N, corr. Bücheler 8 genitor corr. in domitor N 10 versum in textu omissum man. 1 in margine
 adscripsit et signo '|| suo loco attribuit. in numeris marginalibus non numeratum; item v. 50 17 homi-
 num de . sic N; hominumve lacessi Duhn; calere ego, peruri Peiper, qui versui 16 ex Vergilio dedit istis
 22 Confessus N, corr. Bährens 23 sint N, corr. Bücheler 24 . Ipse ui N, corr. Bücheler 26 post
 miles distingui vult Rossberg 28, 29 nostro i. s. igne v. f. sexum Skutsch 29 ferox: fugiet, sexum
 viresque f. Leo

2 Ov. met. 4, 143 quis te mihi casus ademit? 8 sqq. cf. Verg. Aen. 1, 664 sqq. Ov. met. 5, 364 sqq.
 Drac. X 127 sqq. 9 Verg. Aen. 1, 666 tua numina posco 10 Lucret. 5, 1094 caelestibus inlita
 flammis 12 Stat. Ach. 1, 942 nimis improba posco 14 cf. Stat. silv. 1, 2, 105 16 Verg. Aen. 9, 94
 o genetrix, quo fata vocas, aut quid petis istis? 17 Stat. silv. 1, 2, 66 quemcumque hominum
 divumque dedisti, uritur 21 v. ind. sub mugio 22 Coriipp. Iust. 4, 73 pluat aureus imber 23 post
 Europam Danaenque denotantur Ganymedes (an Asterie?) Antiopa Leda Callisto Proserpina, cf. cata-
 logum Ovidi met. 6, 103—14 29 cf. Stat. Theb. 12, 529 Amazones nondum trepidae sexumve (sexuque
 Put.) fatentur. Claud. 11, 33 peltata pugnas desereret cohors sexu recepto. Lucan. 8, 527 metiri sua
 regna decet viresque fateri sentiet amorem se agnoscendo feminam fatetur futurum videtur, v. ind.
 sub 'coniugatio' cf. CFW Müller in Friedländeri Iuv. ad 2, 39

- 30 vel solas tractet reiecta cuspide lanas.
 noster si reus est auctor Neptunus, anhelans
 aestuet inter aquas telo flammante per undas;
 igne meo vincentur aquae: fumantibus undis
 Tritones Galatea, Thetis delphines amabunt,
 35 quidquid fluctus habet, totum succendo pharetris.
 sive, parens, optas homines his ignibus ustos
 inlicitos violare toros, ut non pia patris
 oscula nata petat nec natus matris amator
 dulce nefas cupiat, frater vitietque sororem
 40 privignoque suo potiat blandam noverca:
 alter erit Perdica furens atque altera Myrrha,
 Iuppiter alter erit terribilis de fratre maritus,
 (parva loquor) tauro, si iusseris, altera regis
 flammatur coniux, reddetur et altera Phaedra.
 45 at his laeta Venus vultu mutata renarrat:
 'impubes lascive puer, cui subiacet omne
 quod natura creat, caelum mare sidera tellus,
 nemo notet Venerem, quod supplex mater Amorum
 ignis opem de prole rogat. nam munere in isto
 50 quamvis sit communis honor, tamen, alme, fatemur
 hic numen plus posse tuum. lamenta parentis
 si placet ulcisci, paucis (adverte) docebo.
 Nympharum, puer alme, chorus dum pensa revolvit
 Penei sub fonte sui, (pudet ore referre)
 55 Solis amata canit Clymene mea crimina Nymphis
 meque suo pensam Nymphas monet indice Sole
 Vulcanique sonat captivo Marte catenas.
 quas audire libet de nostra clade canentem.
 sed si de nobis certe cantare placebat,
 60 iudicium Paridis vel nostros, nate, triumphos
 cantarent fluidae carpentes pensa puellae.
 est gemitus haec causa mei. quas ure sagittis
 corda vel illarum dulci contingere veneno:
 noscant quid sit amor, discant tua tela.....

30 Vt N, Et Peiper, Vel ego solus N, corr. Duhn Vt sollers Rossberg reiecta N, corr. Duhn,
 cf. VIII 357 32 perustas Bährens 34 Thetis Rossberg 36 ~ Si parens optans N, corr. Bücheler
 38 nec N, vel Duhn 39 cupiat N, rapiat Peiper 40 moriatur Rohde 42 terribilis N, Cereris Rossberg
 43 tauros N 46 Impudens N, corr. Bücheler Imprudens Peiper 48 notat N, corr. Bücheler 49 opē
 corr. ex opes N munere mixto Bährens 50 hic versus eodem modo quo 10 in margine suppletus
 est nec numeratus in ordine 51 Hinc N, corr. Bährens 54 ora Peiper 56 nympha Bährens
 57 sonant N, corr. Petschenig 58 cave ne legas Quis neve iuvat; de libet c. acc. v. index 62 genitus N,
 corr. Bücheler 64 ~ Noscat N, corr. Duhn in fine puellae Duhn, per ossa Bährens, vereri Petschenig,
 possis alia velut perustae loquaces vel nocere sim.

32 cf. X 86 33 Sil. 4, 694 fumantibus undis (Drac. X 88) 38 cf. Catull. 64, 402 sq. nec
 iunge cum dulce 41 Verg. buc. 4, 34 alter erit tum Tiphys et altera quae vehat Argo eqs. 42 recte
 terribilis, agitur de hominibus 46 Arator 1, 527 cui subiacet illud, quod natura negat 52 Verg.
 Aen. 4, 116 paucis, adverte, docebo (8, 50 Claud. 15, 388 Sidon. c. 7, 138) 55 cf. Verg. georg. 4, 345 sqq.
 60 Verg. Aen. 1, 27 iudicium Paridis 64 Verg. buc. 8, 43 nunc scio, quid sit amor (Ov. met. 13, 762)

- 65 Alcidis comes est comis puerilibus annis,
 quem rubor ut roseus sic candor lacteus ornat;
 illi purpureus niveo natat ignis in ore.
 hoc puero viso Nympharum turba calescat;
 haec illis sit poena nocens, ut vota trahantur
- 70 ipsarum in longum, donec pubescat amatus.²
 iret adhuc in verba dolor, ni pinniger audax
 dimittens matrem fricuisset cote sagittas.
 arcu cinctus erat, dantur post terga pharetrae,
 accipit et flammam hominum divumque voluptas.
- 75 evolat armatus: vix caelum liquerat ales,
 iamque tenet terras; sic currit mentis acumen.
 ut venit ad fontem, lapidem proiecit in undas.
 concussit vitreo sonitus sub fonte puellas:
 exiliunt cunctae, quaerunt quae causa quietas
- 80 sollicitet. volucer fugiens nemus intrat opacum,
 moxque dei vultus vestivit imago Naidis;
 tendit membra puer, longos ut crescat in artus,
 ut possit complere dolos ac iussa parentis;
 pedes fluitans vestis laxatur ad imos,
- 85 candida diffusi ludunt per colla capilli
 et vento crispante gradu coma fluctuat acta,
 frons nudata decet diviso fulgida crine;
 et velut invitos gressus pudibunda movebat
 incedens fluxoque latent sub tegmine pinnae.
- 90 misceturque puer Nymphis sub fronte puellae
 et causas perquirat Amor, cur fonte relicto
 terras cauta petit; facilis cui turba fluenti
 rem pandit, periurat Amor, quasi nescius esset.
 interea post bella suis Tirynthius ibat
- 95 victor ovans, cui iunctus Hylas pulcherrimus haeret
 gestans fulminei pellem cum dentibus apri;
 et licet invalidus haec pondera ferre laborat,
 ipse tamen gaudet, quasi iam commune triumphum
 gestet et Alcides non solus fuderit aprum.
- 100 horrent Alcidem Nymphae mirantur Hylanque.
 ex quibus una tamen cunctas adfata sorores

65 comes est comes *N*, corr. *Wagler* 74 Accipiet *N*, corr. *Duhn*, Arripit et *Bührens* 81 imago
 apaeae *Bührens*, Dryadis vestivit imago *Peiper*, Naidis vestivit imago *Ellis* 84 in initio nulla lacuna *N*,
 lauca *Duhn*, Vsque *Rosberg* (cf. *Orest.* 787) 89 Incendens *N*, corr. *Duhn* 92 Terrae tuta petant
ossberg (cf. *Verg. Aen.* 6, 358) 93 nescius extet *Rosberg* 96 Gegans corr. in Gestans *N* 98 com-
 une tropaeum *Bücheler*

65 *Ov. met.* 2, 55 (5, 400) puerilibus annis 67 *Stat. Ach.* 1, 161 niveo natat ignis in ore purpureus
 71 *Claud.* 15, 201 iret adhuc in verba dolor, ni Iuppiter... coepisset 72 cf. *Hor. carm.* 2, 8, 14
 74 *Lucret.* 1, 1 (6, 94) hominum divumque voluptas 76 *Claud.* 35, 201 quantum... mentis discurrit
 umen (*Coripp. Ioh.* 6, 233) 79 *Verg. Aen.* 4, 379 ea cura quietos sollicitat. *Claud.* 36, 6 quae causa
 ietos excierit 84 *Verg. Aen.* 1, 404 pedes vestis defluxit ad imos (cf. *Prud. psych.* 636) 89 *Lucan.*
 499 tutoque latet sub tegmine pectus 92 cauta scil. turba 98 triumphum neutr. v. ind. s. v.
 101 *Or. met.* 11, 6 e quibus una. *met.* 5, 255 doctas sic est affata sorores

- haec ait: 'o faciles Penei numina Nymphae,
dicite, quando parem puero natura dedisset.
non fuit Hippolytus talis, non pastor ab Ida,
105 nocturnae fulgore deae non pulcher Iason;
nec Bromius iam talis erit nec magnus Apollo.
felix sorte sua, cui talis semper imago
serviet et roseis recubans dabit oscula labris.'
cum nimium laudatur Hylas, se subtrahit ales
110 et profert arcum permiscens mella venenis,
armat tela dolis et spargit spicula Nymphis:
pallescent omnes, subitus rubor inficit ora,
tendunt membra simul, cunctis respirat hiatus
oris et ad crines digiti mittuntur amantum,
115 incipiunt fari mediaque in voce resistunt:
tot signis vulgatur amor. Clymeneque sorores
adloquitur: 'placet, almus Hylas rapiatur in undas,
ut sit noster amor. nec erit mihi crimen amanti:
Oenone Paridem, Lycastum zelat Amazon,
120 pulcher amatur Adon, Furias amat ipse Cupido:
quod caelum, quod terra fretum, quod sidera Pluton
exercet per saecula diu, cur Nympha veretur?'
cum loquitur, cantabat Hylas fontemque petebat
hauriturus aquas. urnam licet ipse tenebat,
125 ut puer est visus, faciles risere puellae
et lentum venisse putant; placet omnibus idem;
vix urnam submisit aquis dextramque tetendit,
cum quo se Nymphae pariter mersere sub undas.
expavit sic raptus Hylas pavidusque petebat
130 herbida quod vitreum tellus perfuderat antrum.
Deiopea tamen cunctas hortata sorores
adloquitur puerum: 'non te decet ora rigare
fletibus, alme puer; ploret deformis imago,
non est flere tuum. mundum tibi nullus ademit:
135 nos rosa, nos violae, nos lilia pulchra coronant,

103 parem puero natum natura *N* puerum natura *Duhn* ante 105 deesse versum de *Endymione*
dictum coniecit *Skutsch* 106 erat *Bährens* 110 proferat *N*, corr. *Duhn* 116 Clymeneque *N*
117 ut undas *N*, corr. *Duhn* 118 amanti *N*, corr. *Duhn* 119 Dione *N*, corr. *Duhn* in indice
Lycassum celat *N*, corr. *Duhn* 122 Exercent *Duhn* vetetur *Rossberg* 123 cantabat] transibat
Bücheler, cursabat *Bährens* 124 licet] Alcidae *Bährens*, laeva *Peiper* 126 Cy Et* lentum sic *N*
(illud *Cy* puto ex *Q* deformatum); Et lautum *Bücheler* 129 pavidusque] pratiumque *Bährens* 130 quo *N*,
correcxi, qua *Peiper*

102 *Stat. Theb.* 4, 684 incipit: agrestes fluviorum numina nymphae 104 *Val. Fl.* 1, 549 venit
Phrygia nam pastor ab Ida (*Drac.* VIII 117) 105 cf. *Val. Fl.* 5, 329 sqq. 112 *Or. met.* 6, 46 sub-
tus... invita notavit ora rubor 113 *Drac.* X 232 cur explicat artus... quid spirat hiatus oris et
ad zonam digiti mittuntur inermes 115 *Verg. Aen.* 4, 76 incipit effari mediaque in voce resistit
120 cf. X 460 (aliter *Anth.* 240, 8) 121 cf. index s. v. caelum 123 *Val. Fl.* 3, 631 fontemque
petebat 125 *Verg. buc.* 3, 9 sed faciles nymphae risere (*Hor. carm.* 2, 8, 13) 128 cum quo videtur
esse pro et cum eo 131 *Stat. Ach.* 1, 803 Deidamia... cunctas hortata sorores 133 *Sen. Phaedr.* 233
deformis senii... imaginem

nos Hyacinthus amat, noster Narcissus alumnus:
fontigenis datserta comis redimitque capillos
quidquid floris olet, quidquid dant prata ru(boris.)
tu noster iam sponsus eris sine fine dierum.²

- 140 his dictis mentem pueri mulcebat amica.
interea furibundus adhuc Tirynthius ibat
et clamans quaerebat Hylan; cui litus et unda
Herculea cum voce sonant et nomen amati
montes silva vocant; tantum fons ille tacebat,
145 in quo raptus Hylas. cum iam remearet ad (astra)
post factum pinnatus Amor matrique triumphum
adportaret ovans, vocem deus Hercules hausit
et gemitus quaerentis Hylan; cui gesta fatetur,
Alcidis comitem fontis rapuisse puellas,
150 ignibus Idaliis exustas Herculeas spes.
obriguit gemuitque simul clavamque remisit:
'o frustra nutrite puer, spectator ubique
virtutis per cuncta meae (te teste pericla
saepe tuli, cum victus aper, cum fracta leonis
155 colla Cleonaei telo parcente necantur,
cum simul Antaeum rapui Telluris alumnus):
quis mihi sudorem lasso post proelia terget?
quis comes alter erit, cum dat fera bella noverca?
quid matri narrabo tuae, quae te mihi parvum
160 deposuit pietatis inops? quae pignora reddam,
cum conventus ero? dicam tamen ipse parenti:
"exulta, genetrix, nimium laetare, beata
ante parens hominis, pulchri modo numinis auctor"³.

EXP. FABVLA HYLAE.

III.

INCIPIT PRAEFATIO AD FELICIANVM GRAMMATICVM, CVIVS SVPR
IN AVDITORIO, CVM ADLOCVTIONE.

Fructibus apta quidem cunctis est terra creatis,
altius intendens sed causas perspice partus
et totum cognosce poli. nam rore maritat
arva suo vel sole fovet vel temperat aestus
5 alternans elementa potens, ut reddat et umbras
montibus arboreis et culmos armet aristis,

II 136 alumnus Bährens, ab undis N. 137 redigitque N, corr. Duhn 138 ~ Quidquid floris solet N
ru N, expl. Bücheler 140 amicis Bährens 145 astra om. N, cum signo ~ ante versum; addidit
Duhn, auras Rossberg 150 Idalii rexutas N, corr. Wagler (exutas Duhn) 151 clauumque N 160 post
eposuit distinxit Duhn

III 1 creatrix Bücheler, creandis Bährens 2 partas N, corr. Duhn 3 cognosce ~ polus nam
Bährens, fotum c. poli Rossberg 4 tempera haustus N, corr. Duhn 6 arboreas Bücheler

II 140 Stat. Theb. 3, 294 dictisque ita mulcet amicis (Ach. 1, 79, cf. Verg. Aen. 8, 126 Stat. Theb.
478. 3, 178) 145 Drac. 2, 547 ut iam remearet ad auras aethereas 159 cf. Val. Fl. 3, 734

III 3 Claud. 35, 89 glaebras fecundo rore maritat 4 Drac. 1, 590 temperat aestus 6 Nemesian.
m. 292 culmusque armavit aristas. vide ind. sub armo

- ventilet et matrem gravidam pendentibus uvis
 pampinus exultans et palmes verberet ulmos
 contortusque fluat nodo viridante corymbus
 10 et nunquam positura comas flectatur oliva;
 at si temperies rerum opportuna negetur,
 infecunda forent squalentia viscera terrae
 (et limus obducit; ager deceptus inhaeret):
 discipuli sic quippe silent, si forte magister
 15 tollatur, doctrina potens. qua praeduce † dictator
 antistesque tuus de vestro fonte, magister,
 Romuleam laetus sumo pro flumine linguam
 et pallens reddo pro frugibus ipse poema:
 tu mihi numen eris, si carmina nostra levaris;
 20 nam tua sint quaecunque loquor, quaecunque canemus.

EXP. PRAEFATIO.

IV.

INCIPIT ADLOCVTIO. VERBA HERCVLIS CVM VIDERET HYDRAE
 SERPENTIS CAPITA PVLLARE POST CAEDES.

- Iuppiter omnipotens, celsi moderator Olympi,
 cur mihi viperei fetus mala fata minantur?
 te regnante, parens, in me coniurat iniqua
 (serpe)ntum cristata manus; sed forte superbi
 5 (nunc) caelum terras pontum fulmenque trisulcum
 (her)edes et Iuno tenent, seu fulgidus ortu
 (desilis) ad terras seu iam defessus anhel
 sideris occasu maestus tua regna relinquis.
 paenitet, alme parens, vestra de stirpe creatum
 10 Alcidem, quia nullus honos et mille pericla.
 nam quodcunque malum superas evincit in auras,
 Herculis hostis erit. per nos nam bella geruntur,
 Iuno noverca furens potuit quae victa parare
 privigno (natum quem comprobat esse Tonantis,

III 8 uerberet uuas *N*, corr. *Bährens* 13 in obducit est b ex d correcte in *N* parentesi signata
 subvenire temptavi intellectui; coniecerunt *Bücheler*: et limos obducit ager d. inertes, *Ribbeck*: et limo se
 obducit a. d. inertis 14 magistri *Bährens* 15 opinor dicto i. haec scribo; qua praeduce, ductor antistes-
 que tuis, d. v. f., magister, *R. Bücheler* 17 Romuleum et summo *N*, corr. *Bücheler* 20 sunt *Roseberg*

IV tit. pulare *N*, pullulare *Duhn*, cf. *Calp. ecl.* 5, 20 4 secundum lacunam in archetypo extantem
 in initis v. 4—7 spatia octonarum vel denarum litterarum vacua relicta sunt. 4—6 expl. *Duhn* 4 in
 initio mum *N* 7 expl. *Bücheler* 8 maestos *N*, corr. *Duhn* 11 superans se uincit *N*, corr. *Bücheler*
 emergit *Duhn*, exurgit *Peiper*

III 13 cf. *Verg. georg.* 1, 116 buc. 1, 48 15 cf. *Prisc. Anast.* 249 doctrina potens 16 *Coripp.* in
 laud. *Anast.* 46 summe magister . . . vestro de fonte creatur rivulus iste meus antistes est *Dracontius*
Feliciani, quem quasi numen colit (v. 19), cuius est fons ut *Musarum* 19 *Ov. met.* 14, 124 numinis
 instar eris semper mihi. *Anth.* 254, 13 tu mihi numen eris levaris quasi recens genitum 20 sat. 113
 nam tua sunt quaecumque gerit, quaecumque iubebit. cf. *Hor. carm.* 4, 3, 21 sqq.

IV 1 cf. *Sen. Herc. f.* 205 sqq. *Herc. O.* 1 sqq. 6 cf. *Sidon. carm.* 7, 17. 11 v. ind. sub superus
 13 victa scil. bella cf. 37 14 cf. *Sen. Herc. f.* 35 *Herc. O.* 9

- 15 dum nobis immensa iubet); me quoque triumphis
 horrida bella manent, et nunquam stare licebit
 hoste sine, trucibusque diu concurrere monstria
 compellor. genitor, te in nosmet pessima coniux
 horrescit: misero semper tu causa periculi es.
- 20 nam mihi reptanti tumida cervice dracones
 Iuno duos misit, quis frontem crista tegebat,
 flammea lux oculis, pro spumis taetra venena,
 sibila vibrabant linguis sub dente trisulcis:
 terror erat visus cunctis sonitusque draconum.
- 25 quos manibus ridens compressi parvulus ambos.
 hi tribuere mihi primum pro morte triumphum
 et letum, non praeda fui Iunonis alumnis.
 hostes deesse mihi dixi post bella leonis,
 quem nullo mucrone peti nec restibus ullis
- 30 implicui: fretus manibus nec Maurus † ad illum,
 cuius pelle tegor. nunc fortiter ecce tabescens
 tertia bella gero, quae caedes passa resurgunt.
 en totiens percussa lues magis extitit ardens
 et nunquam sternenda venit. pro fata nefanda,
- 35 vincere peius erit: propriis nam viribus ipse
 impugnor; saevos gladius mihi suggerit hostis,
 non rapit ecce meus, sed proelia victa reformat.
 huc quicumque deus frater mihi summus Olympo es,
 huc ades et miseri tandem succurre periculis;
- 40 sed quaeso venias soboles ut nulla novercae,
 quamvis sis frater. iam tu succurre, Minerva
 bellipotens, patrius cui casside fulgurat ardor,
 quae clipeo rutilante tonas, quae fulmina vibras,
 pectore saxifico cui militat impia Gorgon:
- 45 intemerata soror de vertice missa Tonantis,
 sudori succurre meo. quibus artibus angues
 extinguam, qui sponte petunt mucronis acumen?
 ut crescent gaudentque mori fera colla draconum!
 caesa vigent, alter surgit de vulnere serpens.
- 50 consilium mihi virgo dedit: 'quia mucro laborat
 incassum, gelida flammis exure venena
 et praestent cum morte rogos; caput omne perurat
 ignis edax anguesque cremant post vulnera flammae.'

15 proque *Duhn*, deque *Bührens* 20 reptantes *Bücheler* 22 tēcta uenena *N*, corr. *Bücheler*

23 sub *Bährens*, ab *N* 24 Terrot *N* 28 duxi *Bährens* 29 uestibus *N*, corr. *Haupt*, retibus
Bährens 30 nec maurus ad illum *N* adivi *Bährens*, adibam opinor 31 tabescent *N*, corr. *Duhn*,
 navescent *Peiper* 33 luens *N* 36 gladios *N*, corr. *Bücheler* 37 meos *N*, corr. *Schenkl* 38 Huc
Duhn, Hoc *N*, O *Bährens* frater *Bücheler*, pater *N* 47 fortasse acumen, ut crescant 48 corda *N*,
 corr. *Rosberg* (cf. *Verg. Aen.* 6, 49) 51 Incassum *N* 52 praestem *N*, correxi in morte est e ex o
 correctā in *N* in *N* subscriptum est τέλος

23 *Verg. Aen.* 2, 211 sibila lambebant linguis vibrantibus ora (2, 475 linguis . . . trisulcis)

30 Maurus 'i. per iacula' *Bährens*; idem ut probaret *Bücheler* attulit *Val. Fl.* 3, 587 40 cf. *Sen.*

Ierc. O. 1313 sq. 43 *Drac. II* 26 et clipeo rutilante tonet 48 *Claud. 44*, 58 gaudetque mori

V.

CONTROVERSIA DE STATVA VIRI FORTIS.

vir fortis optet praemium quod volet. pauper et dives inimici. bellum incidit civitati. dives fortiter fecit: reversus praemii nomine statuam petiit et meruit. secundo fortiter egit: reversus petiit praemii nomine asylum fieri statuam suam et meruit. tertio fortiter fecit: reversus petiit praemii nomine caput pauperis inimici. pauper 5 ad statuam divitis confugit. contradicit.

(PROOEMIUM) Quis furor iste novus? quae tanta licentia ferri?

poscitur, ut civi liceat prosternere cives
et facinus sub laude gerat crimenque triumphum
dicat et hostiles patriae revocare sagittas

5 civili sub lege velit, viduare maritis
matronas, orbare patres, iugulare propinquos.
reliquias belli scelus est cum lege necare,
pro quibus arma tulit. mitis si vinceret hostis,
parceret atque humiles vellet servare catervas.

10 iam non pro patria vir fortis bella gerebat
defendens umbone latus, per proelia cristas
dum quateret galeatus apex, aciesque cruentas
letifero mucrone premens: sub imagine civis
impious hostis erat merito, qui vincere vellet,
15 ut cives iugularet ovans. optate tyrannos
iam, proceres, vincant hostes quibus aspera mens est
nec studium post bella manet. dum classica rumpunt,
hostibus externis gravis (est) inimicus in armis;
post aciem dominus mitis qui vicit habetur

20 aut ex hoste manet simplex ac fidus amicus,
si bellum sub pace cadat. quod sentio prodam:
iam, cives, formido, mei, vos ergo cavete:
hostibus obstrictus patriae de clade pacisci
clam potuit, qui saeva parat, qui colla propinqui

25 civis et insontis nititur truncare cruentus.
perdidimus quoscunque viros, forte iste necavit:
classica dum reboant et Martia tela pluuntur,
inter ferratas acies lituosque sonantes
obvius armato iuveni si civis adesset,

30 quid faceret qui in pace furit, qui turpibus instat
mortibus insontum, qui funera pressa reformat?
servati civis nunc sunt ubi praemia quercus?
reddite bella, duces, inimicas reddite gentes:

tit. 1 inimici 2 nomie N || 1 PROOEMIUM om. N, addidi 5 maritas N, corr. Böhrens
12 apex Bücheler, apte N 15 ovans Duhn, orbans N 16 uincat N, corr. Bücheler 18 est om.
sine lacuna N, add. Duhn in ex ut (?) corr. N¹ 19 uincit N, corr. Böhrens 20 manet] venit Bücheler
22 cadete N, corr. Bücheler 26 fortes N, corr. Duhn, fors Feiper 31 fessa Leo 32 in Servati
est i correcta (ex e ?) in N

1 Verg. Aen. 5, 670 quis furor iste novus? (Arator 1, 601). Lucan. 1, 8 quis furor, o cives, quae tanta licentia ferri? 7 95 necare, pro quibus arma tulit. 3, 343 prole perempta, pro quibus arma tulit (cf. Coripp. Ioh. 2, 296) 21 Prad. psych. 701 si virtus sub pace cadit 31 pressa oppressa finita

32 Lucan. 1, 358 servati civis referentem praemia quercum

- barbarus omnis eat, rapiant simul arma Suevus
 35 Sarmata Persa Gothus Alamannus Francus Alanus
 vel quaecunque latent gentes aquilone remotae
 in nos tela parent: minor est pavor. advena campo
 producat armatus: muris servare salutem,
 si nequeas pugnare, licet. cum cive per urbem
 40 infelix quid civis agat? quid, nocte dieque
 moenia rostra forum capitolia templa penates
 † inlustrant et fana simul delubra theatra
 circumeat cum cive malo, cum cive cruento?
 nullus ab insidiis locus est qui fraude vacabit.
 45 adde quod iratus victor cum lege minatur
 et lator legis civilia iura repellit,
 ut legem premat ipse suam, quam sanxerat ante.
 dum victor post bella redit, cum testis imago
 formatur virtutis, honos et gloria campi:
 50 laetantur humiles, gaudebat turba reorum
 et veniam meruisse putant. quis civis asylum
 credat in arce micans insontibus esse periculum?

NARRATIO

- pauper adest miserandus inops, sed civis honestus,
 semper egens humilis, dignus quem dives amaret,
 55 cuius in obsequio famulari posset alumnus,
 torva superborum sineret si turba clientum;
 qui dignum servire putans indignus habetur
 vel fastiditur supplex; inimicus et hostis
 divitis arguitur pauper, qui vota clientis
 60 ausus habere miser; nec (haec) tamen ipse meretur,
 sed probus horretur. domibus magis ille potentum
 liber amicus erit, quisquis vult esse satelles,
 quo praesente nefas committitur atque siletur,
 aut scelus hoc si forte sonet, tamen ille negabit
 65 sponte petens tormenta cruces, per membra, per artus
 carnifices flammis proprio satiare cruore,
 tortoris laudare manum; pro divite poenas
 si patitur, si vincla gerens ergastula portet,
 se reputet cruciasset alios ut crimina celet;
 70 (ut) talis dives qualis mendicis amari

36 remoto Bährens 38 ∆ Producat N, Prodeat Duhn, Producat turmas Peiper 42 Inlustrant N,
 lustrans (eadem vi qua lustrans, conlustrans) Bücheler, ni lustrans Peiper, opinor inlustres 44 in qui
 t i (ex e v) correcta N 47 ipsa N 50 Laetantur mites N, correxi; minus probandum viles; Bücheler:
 entes 54 agens Rossberg 55 Turba superborum. Cuius in eqs. sic N, corr. Bücheler 56 Turba N,
 rr. Duhn 57 Quid N, corr. Bücheler 58 fastiditus N (sic) 60 haec om. N nulla lacuna, add.
 Bücheler ipsa Rossberg 61 ∆ Nec tamen ipse meretur sed probus eqs. nulla littera deleta N 63 nephas
 ∆ N 64 negavit N, corr. Bücheler 65 cruce Bährens per membra paratus Schenkl 66 Carnificis
 mnas Bährens 68 gemens Traube portet] perfert Bücheler 69 an aliorum? celent Bücheler
 70 ut om. N, nullo spatio relicto, add. Duhn

35 cf. Mart. Dum. 1, 12 sqq. Coripp. Ioh. 2, 383 61 cf. Iuv. 3, 49 sqq. 65 Lucret. 2, 282 per
 membra, per artus (cf. 4, 119)

- possit et infelix, ad crimina conscius esto.
 ut teneant fauces obsessas nocte latrones
 aut pelagi rabidos fluctus pirata vegetur
 nec timeat validas sub tempestate procellas,
 75 praeda iubet; petulans ut luxurietur adulter
 et tractet de clade viri, de morte mariti
 (ultima cena datur, quam praestat adultera coniux
 pocula mortifero corrumpens blanda veneno:
 cum gaudet conviva, perit), spes crimina ducit
 80 ad facinus, cum lucra petunt; impune libido
 dum peccare cupit, vindex subducitur
 quem perimit sub fraude reus: cuicumque furori
 est operae pretium, sperant sua praemia culpa.
 conicitur 'cuicumque bono' quod Cassius inquit.
 85 crimina temnantur, fortisque in paupere dives
 quid timet aut optet, vos saltem advertite, cives.
 res est nulla domi, cupiat quam dives avarus,
 non aurum, non gemma micans, set turpis egestas
 obsedit ieiuna fores. 'audacia forsitan
 90 pauperis horretur, ne clam temerarius exstet'.
 quando fugax praesumptus erit vel debilis audax?
 nam si fortis erat saeva virtute, superbus
 praemia, non veniam peteret sub hoste reorum.
 qui nihil admisit, crimen dat prava voluntas
 95 divitis insonti. furor est voluisse necare,
 pro quibus arma tulit. quid prodest pellere bellum,
 si revocat post bella neces? aut pacta nefanda
 hostibus obstrictus servat, qui civibus instat
 ut pereant, aut ipse cupit magis esse tyrannus,
 100 civibus extinctis credens sua vota latere.
 si iugulet miseros iniusta morte necando
 suspectos quoscunque putat, nihil ergo relinquet:
 omnia sunt suspecta reo. sin moribus esset
 ille bonus, servare pios, servare modestos
 105 debuerat sub pace sua, non colla nefandus . . .
 aut inimicorum mallet fudisse cruorem,
 quorum verba pavens dives vixisset honeste.
 sic sapiens olim Romana potentia iussit,
 ne pereat Carthago nocens, inimica senatus

71 Posset N, corr. Duhn esso N, correxi, esse Duhn post 71 graviter distinxit 72 obsessa N,
 corr. Duhn 75 Praeda inuget (incertum inuget an inuget) N, correxi, Praedo inuget Duhn 80 Fit facinus
 Bücheler 81 in fine add. omnis Duhn, ante Peiper; puto aequi 83 sperans N, corr. Bücheler
 84 cui quidque bono Bährens 85 temnentur N, corr. Bährens, temptentur Peiper 86 optat Schenkl
 88 et turpis N, corr. Bährens 91 praesumptor Bährens 93 sub sorte Bährens 94 Quid N, correxi,
 Quod Duhn parua N, corr. Bücheler 95 in necare est e altera ex i correctae N 97 Scire vocat N,
 corr. Duhn 100 patere Petschenig 101 necandos N, corr. Bücheler 103 reos in (vel ni) N, corr. Peiper
 mortibus N, corr. Bücheler 104 bonos N, corr. Bücheler post 105 versum excidisse puto orum ab
 posceret 106 inimicorum ex inimice cum corr. N 107 honestae N 109 Nec N, corr. Duhn

72 Drac. 2, 308 c. nota 83 Hor. sat. 2, 4, 63 est operae pretium 84 Cic. Mil. 32 illud
 Cassianum 'cui bono'. Ascon. in Mil. 32 96 ad v. 7

- 110 et populi Aeneadam: cotem virtutis habendam.
sed ne Troiugenis per tempora pigra lacertis
torporem pax longa daret, post victa rebellis
et consumpta simul iacuit congesta ruinis,
et tamen haec renovata micat quibus occidit armis.
115 haec igitur recidiva viget post busta resurgens
Phoenicis in morem. virtus elementia patrum:
tu testis Carthago manes invita volensque.

EXCESSVS

- quod scelus est, iuuenis? socios in bella tueris
et cives in pace necas? quid fata minaris
120 impia supplicibus? quid funestare triumphos
contendis post bella tuos et luctibus impleas?
nec pudor est variasse viro? de cive tropaeum
nemo triumphator rapuit nec in arbore cristas
erexit quicunque cruci suspendit. imago
125 vestra caput civis, manes mereatur et umbras?
virtutis vestrae circumdant funera testem
et fortis simulacra viri civile cadaver
polluat ac putres effundant ossa medullas?
victoris genio sanie cum tabe litetur?
130 quaere sacerdotem: veniet crudelis Erictho.
haec est apta tuis antistita saevior aris,
quae calidas rapiat fibras pulmonis anhelis,
sorbeat ereptum vel morsibus illa cruentis
vel vivente iecur vel cor, cum palpitat, intret
135 dentibus obscaenis, lingua lambente palatum
prostrati civis. haec sint tua munera, victor?
hostia talis eat, talis tibi victima pergat?
sit tua terribilis Phalaris ceu taurus imago?
Taurica crudelis mitis tamen ara Dianae
140 nec Busiris atrox Aegyptius ille cruentus,
solus enim per templa deum sine morte propinqui
sacra peregrinus funestat et advena tantum,
inlaesus nam civis erat. tu, victor, inique,
Sardorum qui sacra probas et moenia foedas
145 lauro cincta tua, vestris ornata coronis.
insula delubris natorum colla secabat,
verticis unde comam vera pietate parentes

117 invicta valensque Bährens 119 facta Bährens 124 et 125 sic in N: Exerit quicunque cuius:
manes mereatur et umbras: suspendit imago | Virtutis. Vestra (corr. ex uestre) caput cuius eqs. 124 cruci
Bücheler 127 Et portis N, corr. Bücheler 130 Erictho et in marg. allēcto N 131 antistia N 134 de
vel ex vivente Peiper 137 parcat N, corr. Rossberg; pactast Leo 138 centaurus N, corr. Bücheler
142 funestat et Duhn, funestet N 143 eras N, corr. Bücheler inique es Bährens 144 quid Peiper

110 cf. Cic. acad. priorum 2, 135 iracundiam fortitudinis quasi cotem esse dicebant; vide tamen
ne Drac. ad manum habuerit ipsius Scipionis Nasicae de Carthagine dictum, cf. Flor. 1, 31, 5 111 cf.
Sulp. sat. 26 sqq. 118 EXCESSVS v. Quint. inst. 3, 9, 4 123 Claud. 3, 346 hostiles suspendit in
urbore cristas 132 Lucan. 1, 622 pulmonis anhelis fibra latet 134 vel illud ante vivente (quod
est abl. abs.) non respondet duobus aliis, sed est pro atque id, etiam 139 X 177 c. nota

- inlaesa cervice metunt. Carthago duorum
 annua nobilium praestabat funera templis
 150 Saturnoque seni pueros mactabat ad aras;
 tristitia plangentum foedabant ora parentum.
 hoc vir fortis agis? rapientur viscera matri
 et perit ante oculos genitoris pignus amatum
 aut populo spectante cadet? cum Troia periret,
 155 filius Aeacidis vel vindex Pyrrhus Achillis
 ante oculos Priami percussit nocte Politen
 belli iure furens. tamen ultio digna relata est:
 ipse Neoptolemus iacuit percussus ad aras.
 qualiter en pietas se vindicat, impie victor!
 160 quid matris patriae venerandam polluis arcem?
 in qua templa sedent, ubi numina saepe precati
 fleximus, ut sospes rediens et victor in armis
 captivos post bella trahens ex vulnere lassos
 intrares patriam, ne saevus vinceret hostis,
 165 qui scandens muros cives laniaret in urbe.
 hoc matres puerique rogant, hoc ipsa senectus,
 virginitas hoc casta petit, hoc pauper adorat.

QVAESTIO

AT INQVIES: SED PAVPER INIMICVS INSIDIANTER POTVIT
 DE MORTE DIVITIS COGITARE.

- si potuit, voluisse puta. nam vita potentis
 non patet insidiis nisi divitis atque propinqui
 170 aut certe, si sceptrum vigent sub regis avari
 imperio. fortem timidus formidat et horret,
 non fortis lassum metuit nec dives egentem.
 debilis est pauper nudus mendicis egenus:
 quem macies suprema tenet, quem frangit egestas,
 175 unde necem potuit pauper tractare potentis?
 solus abit pauper nec se circumspicit unquam
 nec timet insidias semper bene conscius insons;
 sollicitus multos metuit, quem turba veretur:
 circumdant famuli, plures stipantur amici,
 180 divitis obsequio concurrunt turba clientum;
 sic iter aptatur vel transitus ille paratur,
 audeat ut nullus hoc praetereunte venire.

QVAESTIO

AT INQVIES: SED POTEST VENENVM PAVPER DIVITI
 SECRETA OBREPTIONE SVPPONERE.

- taetra venena neci pretio maiore parantur
 et munus secreta fovet: qui conscius unquam
 185 incorruptus erit, quis non sit forte redemptus,

152 viscera tr (*nil amplius*) *N*, *expl. Duhn* 159 impietas *N* 163 et vulnere *N*, *corr. Bährens*
 169 patet *Bährens*, iacet *N* 172 lassum timuit *N*, *corr. Duhn* 173 Debilis et *N*, *corr. Rossberg*
 178 timuit metuit *N* 181 transitus inde *Bährens* 184 qui *N*, quis *Bücheler* 185 quis pro
dativo ego, quisquis *N* qui non sit sorte r. quantam d. h., quantam n. p. h. *Bücheler* quis non foret
 aere redemptus *Bährens*, at *supple* tanto

167 *cf. Iuvenal. 3, 300* 181 *Ov. met. 15, 469* quo transitus inde paratur? 183 *Iuvenal. 5, 56*
 pretio maiore paratus

- quantum dives habet, quantum nec pauper habebit?
 adde quod infelix pauper nec nocte propinquat
 divitis ad tectum; nam mox pro fure tenetur,
 nocturnus grassator erit, ferietur inermis
 190 et prostratus inops armabitur ense cruento,
 ut gladium strinxisse putes in fata potentis
 divitis ante fores. medicos aut forte ministros
 sollicitare potest audax sub nocte silenti,
 qui sub luce fugit? pavidos informat egestas;
 195 divitiae vires praestant animosque resumunt,
 paupertas conferre metus, adferre pavorem
 (no)vit et in miseros semper stimulare potentes.

QVAESTIO)

- forsitan obicias: urbis defensor habetur;
 non opus est laedatur, ais. nec laedat honestos,
 200 in commune bonus totos defendat et ornet,
 erigat oppressos, mediocris pauper ametur.
 non ideo bellum tota virtute peregit,
 ut liceat civi cives impune necare.
 fortior est dives iuvenis, magis inde timendus.
 205 divitiae (fortes) semper fecere tyrannos:
 hinc Marius, hinc Sylla ferus, hinc Cinna cruentus,
 inde fuit Caesar, dominatio prima senatus.
 nam domitor Libyae, bellorum Scipio fulmen,
 fortis adultus adhuc totos qui vicit Hiberos
 210 Hannibalisque trucem fregit per bella furorem
 ac populatorem Romanae gentis adegit
 sorbere mortiferum ceu pocula blanda venenum
 et caput infaustum legatus vexit ad urbem,
 Minturnas depulsus obit. pius inde Camillus
 215 missus in exilium; nec Romula tecta videret,
 ni satis offerret, victor licet exul ab urbe,
 cum Romanorum Gallis vexilla tulisset;
 exul et extorris meruit de clade triumphum.
 mentibus ingenuis semper pro lege tenete:
 220 solliciti veniam debent sperare potentes,
 securi ne regna petant. das otia servo:
 mox liber vult esse suus. iam nemo quietus
 divitis insidiis durabit paupere caeso.

191 potentis *N*, corr. *Duhn* 194 infirmat *Haupt* 197 ~ uit (*spatium relictum duabus litteris*
tum) *N*, explevit *Duhn*; suevit *Rosberg* post 197 lacunam statuit *Duhn*; ego puto non desse nisi
 dum novae quaestionis, quem addidi 205 ~ Divitię semper *eqs.* nulla lacuna *N*, explevi; nimiae
 siderat *Duhn* 208 ~ Nam dominator Lybię *N*, corr. *Duhn* 216 lice *N* 220 parentes *N*, corr. *Duhn*
 222 Libera, mox *Peiper* 223 duravit (*sic*) *N*, corr. *Duhn*

200 *Lucan.* 2, 389 regidi servator honesti in commune bonus 201 *ad* 2, 696 206 *Lucan.* 4, 822
 la potens Mariusque ferox et Cinna cruentus Caesareaeque domus series 208 *Lucr.* 3, 1034
 piades belli fulmen 213 *fabula non abunde nota videtur* 214 *Minturnas depulsus est Marius,*
Scipio Literni obiit (cf. *Oros.* 4, 20, 29 exulans apud Amiternum oppidum morbo perit).

QVAESTIO

AT INQVIES: SED LEGI PARENDVM EST, QVAE SANXIT

VT VIR FORTIS OPTET PRAEIVM QVOD VOLET.

si leges tractare placet, veniatur ad illas.

225 'accipiat quodeunque velit vir fortis et optet.'

hoc cupit et pauper, pro voto divitis instat,

ut maneat lex lata rogat. venialis imago

aut valet aut certe simulacrum lege perempta.

interea non aera micent, non marmora surgant

230 nec sub lege pia fortis nova praemia quaerat,

quae damnat mox sponte sua. non submovet unquam

legis cauta furor, quam dant pro laude triumphi.

instar habent hostis quos sanctio nulla coercet;

condemnat solus civilia iura tyrannus.

235 nonne triumphantis legem si forte superbus

temneret aut parvi pendens quicunque negaret,

sacrilegus temerator iners inimicus et hostis

publicus ille foret? legum secreta tribunal

iam quateret strepitu iuvenis, fora nostra creparent,

240 ipse cicatrices subducta fronte recentes

pectoris effossi populo monstraret et urbi,

'virtutis laesae gravis est iniuria Marti'

clamaret per templa Iovis, per templa Minervae,

'nemo aciem subeat, nullus prorumpat in hostem'

245 diceret, infremerent omnes uno agmine cives.

pauperis, o procures, languentia colla sinetis

carnificis truncare manu? non arma tubasque

tollitis et saltem civilia bella movetis?

quid, plebs nostra, taces? dives praeiudicat urbi

250 et pariter tua iura negat; praescriptio surgit,

quae populo vitam libertatemque negabit.

non gemitis, non fletis adhuc, non arma paratis?

laudis erit, fateor, pro libertate perire:

nam pro Verginia cum plebs arderet in ira

255 montis Aventini tenuit Romana cacumen,

cum pater egregiam prostravit morte puellam

impietate pius, ne Claudius esset adulter.

nec populus liber capto de monte rediret,

plebs nisi sumpsisset cum libertate triumphum.

EPILOGI

260 vidimus, o cives, fugientis pauperis ora

cum manibus quaesisset opem sine voce rogantis.

diximus 'hostis adest. veniat vir fortis et adsit,

cuius inops simulacra tenet, cui crura lacertis

225 uolet corr. in uelit (sic) N 228 olim conieceram certe simul est cum lege perempta lego
(g correcta ex et ?) N 229 surgunt N, corr. Duhn 232 ~ Lēgis sic N 234 tyrannus N 240 obducta
Petschenig 242 martis N (sic), corr. Duhn 243 Clamare N 245 Dicerent N 247 manum Duhn
250 necat N, corr. Duhn proscriptio Bährens 254 B. Nam pro verginia sic N

228 simulacrum anceps dictum: non veniale, sed fallax 257 Ov. met. 8, 477 impietate pia est,
cf. Orest. 8

- cinxit et ad plantas prostratus plangit egenus
 265 belligerum ceu numen habens.' dum pronus adhaeret,
 divitis optata praesentia turbida rostris
 adparet. conclamat inops 'succurrite, cives!
 civis adest violentus atrox mea fata requirens,
 quem nihil offendi, nisi quod sum pauper honestus.
 270 ecce triumphalis metuendum dextera ferrum
 id quod in hostiles iugulos ex urbe tulisti,
 in Patria revocare velis? ne viscera matris
 transadigas gladio, laceres ne membra parentis,
 quae te palmiferis docuit concurrere telis.
 275 parce, precor, ferrata manus: civilia colla
 ne ferias, quae mucro tuus defendit ab hoste.
 sit pudor atque nefas extinguere proelia campo
 et mortes transferre foro.' lamenta minora
 credimus auditu: dolor est spectare cadentem,
 280 funera sive oculis vivum vidisse cadaver
 cum gemit et moriens tremibundos palpitat artus.
 mugitus quos ille dabit per moenia pauper,
 cum vulgo spectante cadet, cum membra cruore
 perfundat moribunda, solo cum mordet harenam!
 285 anguibus implicitum credas Laoconta gementem.
 sic decet ut fortis lassos, ut dives egentes,
 cives civis ames? aut sic defenditur insons?
 si vocem simulacra darent, tua signa rogassent
 et dolor ista daret defendis verba querelis:
 290 'dic, iuvenis dives, patriae dic fortis amator:
 si pauper reus est, tua quid peccavit imago,
 virtutis monumenta tuae? quid testis honorum
 temnitur et patriae foedantur moenia nostrae?
 haec simulacrorum vox est; Patriaeque gementis
 295 audi verba tuae: 'merito te laeta creavi,
 infantem gremio tenui, simul ubera parvo
 Vrbs mater tremibunda dedi cunabula praestans,
 quem praetextatum iaculis proludere iussi:
 impubes iam fortis eras, invictus adultus
 300 et iuvenis victor. sed ne fraudatus abires
 fortunae quocunque bono, largitur honores,
 divitias confert, tribuit per bella triumphos.
 et pro tot meritis instas orbare parentem
 pignore percusso, cui nil fortuna bonorum
 305 contulit iniusto censens moderamine fatum?
 si ratio te nulla movet, si mente cruenta

268 Dives *Duhn* 272 patriam *Haupt* 274 concurre *N* 280 sine *N*, corr. *Duhn* 284 Per-
 idet *Bührens* 285 Laoconta *Bührens* 286 lassos fortis *N* 288 rogarent *Duhn* 304 nihil *N*
 305 pensans *Bücheler* 306 movet *Bücheler*, fouet *N*

274 *Claud.* 39, 8 decuit paribus concurrere telis 281 cf. *index* sub palpito 283 ad *Orest.* 792
 294 Patria inducitur secundum *Cic. Cat.* 1, 17 sqq. 305 censens i. iniusto censu moderans fatum eius

- humana pietate cares, imitare leones,
 quos feritas generosa iuvat: super arma tenentes
 ingruere fremitusque dare procul ore cruento
 310 nobilis ira solet, subiectis parcere gaudent
 et praedam rabies contempsit fulva iacentem.
 gramina non tangunt, feriunt sed fulmina quercus.
 nunquam taurus iners lassa cervice Tonanti
 victima fessa datur, sed iam quis grandia surgunt
 315 ingentes per colla tori, quos fronte superba
 pascua cornigeros armant in bella iuvenco.
 hostia victorem funestat languida, pauper
 si mactatus erit. sed sint tua sacra coronae,
 sint hederae lauri quercus et palma triumphii,
 320 sint clipei galeae contus lorica tropaeum.
 accipe tura potens deus ut Tirynthius aris,
 (ut) Thebis partus, magnus cum Castore Pollux
 semidei post fata vigent: his quintus adesto
 virtutis ratione fide pietate vigore
 325 possessure polos, scandens qua lacteus axis
 vertitur, aetherii qua se dat circulus orbis
 lunarisque globus qua volvitur axe tepenti
 aut certe qua Phoebus agit super astra iugales:
 sidera sic capies, poteris sic astra mereri².

EXP. CONTROVERSA STATVAE VIRI FORTIS QVAM DIXIT IN
 GARGILIANIS THERMIS BLOSSIVS EMILIVS DRACONTIVS VIR
 CLARISSIMVS ET TOGATVS FORI PROCONSVLIS ALMAE KARTHA-
 GINIS APVD PROCONSVLEM PACIDEIVM.

VI.

(EPITHALAMIUM IN FRATRIBVS DICTVM.)

- 'Egregii iuvenes, (o) gloria summa parentum,
 foedus amicitiae, solamen grande clientum,
 dulcia cantatis dum votis carmina vestris,
 facundos vos fecit amor. Venus alma, potestas
 5 Delphica, flammipotens invasit templa Cupido:
 tempora iam lauro vel myrto cingite frontes

308 iuuat superba tenentes (et \wedge ante versum) N inbet super arma tenentes Bücheler 310 gaudet
 Bährens, gaudens Peiper 311 contemnit Bährens 315 quis fronte N, corr. Bücheler 316 armat
 (et \wedge ante versum) N 317 funesta N 322 \wedge Tedi partus sic N; Bacchum intellegendum esse vidit Bücheler
 (non recte scripseram Vt Thetidis) proposuitque Vt Thebis; in mentem mihi venerat Vt taedis (cf. Ov. met.
 4, 12 ignigenam) 323 quintus N 325 nolui candens 326 aetheriei corr. in -ij N qua sedat N,
 corr. Duhn; qua candet Rossberg ex Manilio 328 quae N, corr. Duhn 329 posteris sic castra N,
 corr. Duhn in subscriptione: Gurgulianis et armae Karthaginis N, corr. Duhn Pacidegium N

VI titulus deest in N, add. man. 3 1 o add. Bährens, et Duhn, vos Rossberg, lacuna duarum
 fere litterarum in N et \wedge ante versum 5 inausit N, corr. Duhn, inclusit Bücheler tecta Bährens

309 ad sat. 137 310 Lucan. 6, 487 nobilis ira leonum. Prisc. laud. Anast. 68 nobilis ira leonis
 cf. ad 3, 457 312 ad sat. 277 322 Hor. epist. 2, 1, 5 cum Castore Pollux (inde saepius)
 326 Manil. 1, 802 altius aetherii quam candet circulus orbis

VI 4 Ov. met. 6, 469 facundum faciebat amor

- et violis ornate comas, dent alba coronas
 lilia mixta rosis: candor pallorque ruborque
 crinibus insidat qui vernat in ore puellis,
 10 floribus ambrosiis sponsalia sarta ligentur.
 saltet Apollineum Musis cantantibus agmen,
 laurea sarta comis imponat pulchra Dione,
 Pallados armonisonae crinem praecingat oliva,
 arma ferat Martis, quibus et proludere nostis
 15 et bellum, si tempus eget, perferre valetis:
 interius vos Musa Venus Phoebusque, Cupido
 et Bromius possedit Hymen! Mars saltat amores
 et Venerem placare cupit, cui militat omnis
 marcidus et nudis ludit post arma lacertis;
 20 ac furibundus Amor Veneris per castra triumphat:
 in praedam venere dei vincente Dione.
 ergo, Venus, te, docta, voco, facunda perita,
 per sensus te funde meos; tua gaudia fervent:
 sponte venire decet, non te decet ire rogatam.
 25 sufficiant tibi vota, Venus (praecordia dura
 mollis adire soles, nolentibus ire per artus
 et mentes intrare senum venasque levare
 ignibus et gelidas calidis reparare favillas,
 ut veteranus amet senior ceu nuper adultus):
 30 non ego lascivos opto mihi crescere sensus,
 sed precor aspergant nostrum tua carmina pectus,
 ut valeam cantare tuos per vota triumphos
 et mixtis saltare choris, cantare choreas.
 publica magnifice per moenia vota geruntur:
 35 quas dedit una domus, domus excipit una sorores,
 quorum umbone tegor vel quorum munere vivo:
 post varios casus, post tot discrimina vitae
 porrexere piam placido pro tegmine dextram
 et, quod maius erat, laesi tribuere salutem
 40 fortunamque mihi reducem pietate novarunt.
 quisquis adest sapiens scholasticus atque peritus
 accurrit laudare volens, cantare paratus:
 quanto ego festinem laudes et carmina ferre
 pro meritis animisque virum? puer alme Cupido,

13 amisonae (an arnisonae?) crimen et a. ante versum N, corr. Duhn 16 Cupidoque Rossberg
 22 docta duco (-co ex -ca? correctae) N, corr. Bücheler facunda per ora Bährens 24 rogatum N,
 corr. Bücheler, rogatu Bährens 31 tua numina Bährens 34 gerantur N, corr. Bährens, cf. X 288
 39 laeso Bährens 42 sqq. sic in N:

42 Accurrit laudare volens et carmina ferre cantare paratus

43 Pro meritis animisque virum Quanto ego festinē laudes et carmina ferre

44 Pro meritis animisque virum puer alme Cupido

in 43 verba Pro — virum semieraso 43 Quanto N, Quin Bücheler

13 Verg. Aen. 3, 544 Palladis armonisonae 14 ferat scil. crinis 18 Claud. 24, 52 cui militat
 omnis | Gallia et v. ind. sub milito 24 cf. X 27 32 I, 749 cum nota 33 mixtis cf. Verg. buc.
 O, 55 35 Ov. epist. 4, 143 ut tenuit domus una duos, domus una tenebit (cf. met. 1, 240 13, 482)
 37 Verg. Aen. 1, 204 per varios casus, per tot discrimina vitae 43 quanto ego festinem i. quanto
 festinantior accurram

- 45 ignea progenies et rerum perpes origo,
huc ades armatus fluidis post terga pharetris,
indue pinnatis precor oscula blanda sagittis,
morsibus alternis ut lambens lingua palatum
tergat et uidentur suspensis dentibus ora.
- 50 sponsa maritales cognoscat utraque vapores
et sponso sic iungat amor quasi corpore in uno
brachia virgineis adnectens stricta lacertis;
has matronali societ de more catervae
blanditus sub fraude dolor, sub vulnere casto
- 55 servatumque diu rapiat hac nocte pudorem
et poenae sit merces amor, pia pignora, nati.²
vix ea fatus eram, subito venit aliger, ignis
ore micans ac fronte minax et crine coruscans,
impubes lascivus, erat cui castra voluptas.
- 60 ibat in obsequium Risus, amplexibus haerens
iusta Libido coit, venit et moderata Voluptas,
candida legitimas accendens Gratia taedas
accurrit, venit alma Fides, Petulantia simplex,
casta Pudicitia procedit mente quieta,
- 65 Sobrietas per cuncta vigil devota cucurrit
et quidquid iustos solite comitatur amores.
Liber pampineis ornatus fronte corymbis
intrat et uviferos vibrat super agmina thyrsos;
Pan calamis perflare melos Bacchaeque rotari
- 70 Sileno saltante placent populosque movere
in fescenninos fremitus et gaudia mentis.
adfruit interea Cypris; subvecta columbis
apparet de parte poli, qua flammeus axis
volvitur australis conlustrans cardinis oras.
- 75 florea purpureas retinebant frena columbas
et rosa blandifluas rutilans nectebat habenas,
lilia sunt inserta rotis; iuga pulchra volucrum
verbere purpureo Cypris iubet ire iugales,
remigat ammotis pinnarum plausibus ales.
- 80 moenia respexit Carthaginis alma Cythere,
'illo', dixit, 'aves, convertite mando volatus:
Victoris soboles felici sorte iugantur.
illic pura fides, illic prudentia simplex,

46 pharetris (<i>sic</i> , <i>incepta f</i>) <i>N</i>	47 Inbue <i>Bücheler</i>	50 utra vapores <i>N</i> , <i>corr. Haupt et Bährens</i>
51 sponso his <i>Bährens</i>	55 rapiant ac <i>N</i> , <i>corr. Bücheler</i>	57 post aliger <i>distinxit Bücheler</i> ignifer
ales <i>Rosberg</i>	59 viz erant	60 complexibus <i>Bücheler</i>
63 Occurrit <i>N</i> , <i>corr. Bährens</i>	69 potari <i>N</i> , <i>corr. Bücheler</i>	61 Voluntas <i>Rosberg</i>
62 accedens <i>N</i>	70 placent <i>N</i> , parant <i>Duhn</i> , calant <i>Bährens</i>	
72 post Cypris <i>distinxit Leo</i> , post columbis <i>Duhn</i>	77 rotis <i>ego</i> , rosis <i>N</i>	78 ire, iugalis remigat
<i>Bücheler</i>	80 Cythereq <i>N</i>	81 convertite <i>convertite N</i>

58 *Orest. 713* ore fremens et fronte minax mucrone coruscus 59 castra v. 20 60 *Or. met. 4, 134*
 amplexibus haerent (7, 143 *Val. Fl. 1, 316*) 67 *Verg. buc. 7, 58* Liber pampineas invidit collibus uvas.
Hor. carm. 4, 8, 33 ornatus viridi tempora pampino Liber 75 *Claud. 31, 104* florea purpureas
 adnectunt frena columbas 75 sqq. cf. X 156 sqq. 78 *Stat. Ach. 1, 58* telo iubet ire iugales.
 cf. *Claud. 36, 138*

- coniugis in gremio pietas, sine fraude voluntas;
 85 non ibi livor edax, non est elata potestas,
 privato sub more gerens sua iura modeste
 quae mercede sua multos coniunxit egentes:
 haec inopes dotare solet vel pascere egenos,
 legibus et nostris nudas vestire puellas.²
 90 dixerat haec Cytherea parens; iam tecta subibant
 Idaliae volucres: occurrunt Gaudia cuncta
 obsequium latura deae, tamen ore modesto
 anxia sola procul thalamo florente relicto
 Virginitas pudibunda fugit gratumque pavescens
 95 fletibus ora rigat; quae non reditura recedit.
 at Venus attingens urbem petit antra mariti
 Neptunique domos intravit Maximianas:
 illic turba fremit matrum iuvenumque pudica
 et matronali sponsas cinxere corona,
 100 pompa catervarum felix votiva canebat;
 progenies crementa domus Victoris honesta
 suscipit et nurbus natos iunxere parentes;
 Victorianus enim et Rufinianus
 lege maritali veniunt sub iura Dionae.
 105 tunc Venus ad sponsas intrans hac voce profatur:
 'crescite fecundis gaudentes lusibus ambae;
 nocte tamen properante viris certate modeste,
 sed hoc certamen modico conamine constet:
 acrior est puer ille meus, dum temnitur, et plus
 110 urit amoriferis certantia membra sagittis.'
 dixerat et puerum genetrix implere pharetras
 imperat. ille libens imbutas melle sagittas
 misit et ambarum sensus transfixit arundo,
 corda ferit iuvenum veniens et pectora fratrum,
 115 quorum vota sonant. longa est lux ipsa diei,
 et cupiunt transire diem; succedere noctem
 exoptant paribus votis spatiumque morarum
 lucis adoptatae transire in tempora noctis.
 pergitur ad thalamos, convivia laeta celebrant,
 120 agmina saltantum miscentur lusibus aptis.
 pignora pulchra micent et talia vota celebrent,
 floribus et vestris crescat generata propago.

EXP. EPITHALAMIVM IN FRATRIBVS DICTVM.

84 voluptas Bährens 87 Qui N, corr. Bücheler, Quin Bährens 99 matronalijs N 103 versui
 scriptum est B in N Victorinianus (conl. Anth. lat. 254) Duhn post enim add. fratres Bährens; in fine
 ntes Duhn 105 haec voce Bährens 108 certamine N, corr. Bücheler; luctamine Haupt Bährens
 99 Atrior N 111 Dixit et N, corr. Duhn 112 melle sagaci N, corr. Bücheler 117 moratum Bährens

91 Stat. Theb. 12, 16 Idaliae volucres (Ach. 1, 372. Theb. 5, 63 Drac. VIII 464) 99 Lucret. 2, 606
 alique... cinxere corona 112 Claud. 31, 142 imbutis melle sagittis 115 cf. Hor. epist. 1, 1, 20
 8 adoptatae i. novae nuptae

VII.

EPITHALAMIVM IOANNIS ET VITVLAE.

- carminis Idalii cuperem nunc ebrius esse
nobilium thalamis Fabiani sanguinis index.
quod mihi si felix hodie fortuna dedisset,
non inhonorus eram, sed laude redemptus adirem,
5 vel recreatus agens, si non tamen ipse renatus
emerito referens generosas auspice laudes,
et Vitulae canerem taedas per vota Ioannis.
laurea sarta comis religans et tempora myrto
prodere gestirem haec quae nunc per vota geruntur.
10 cantarem, quia Cypris adest, bona mater Amorum
(agmine molliu ducens sua pompa choreas
impubes, lascivus atrox, violentus amoenus,
lis pacis tacitusque loquax, fur garrulus audax,
nudus et armatus, ferus et pius, improbus insons)
15 et quod amoriferum, secum huc duxisse volucrem.
vulgarem, quia tela gerit quibus auctor Achillis
arserit Aeacides nymphae radiatus amore;
spicula dixissem, quibus arsit Apollo disertus
cum peteret Daphnen, Liber quibus arserat Indus,
20 candida Dictaeae cum cerneret ora puellae,
vel quibus, ipse furor, Mars est accensus amare,
Vesticolae niveos peteret cum virginis artus,
ut daret aeternum Romana in saecula Quirinum
et post fata deos faceret super astra senatum.
25 sed quia captivo fas non est dicere carmen
nec reticere licet festivo in tempore vati,
ista canant pueri, quia carmine vera loquentur;
plausibus insultent et tympana rauca puellae
percutiant palmis, digitis sub arundine ventos
30 dispensent hinc inde melos perflante flabello
et quatiant dulces Museo pectine chordas
et vocis textura sonet nervique loquaces.
Bybliades Satyris iungant Nymphisque hymenaeos,
et Dryades passim † cohibent per prata Napaeis,
35 Oreadas Faunis iungant et Naidas omnes,
et Bacchis copuletur Amor per castra Dionae;
saltet et imparibus calamis Pan corniger intrans,

4 erae Bährens abirem N, corr. Rossberg 5 Vere creatus N, correxi, Ver recreatus Duhr
sed non N, corr. Bücheler 11—14 parenthesin statui 15 hunc dixisse N, hunc duxisse Duhr, huc
nuxisse Bährens 17 Asserit N, Arserat Duhr 19 Daphnem N 20 cernerat N 21 furor N,
pater Haupt, ferox Bährens amore Duhr 24 senatus (nom.) opinor 27 quia N, qui Bücheler
29 ventus N, corr. Bücheler, motis Bährens 34 coeant Duhr, sociant Bücheler; an coient (cf. v. 61)?
35 amnes Bücheler 36 copletur Duhr

4 eram i. Vitulam 15 quod amoriferum tela (v. 16), cf. Ven. Fort. carm. 6, 1, 37 ... volucrem
ipsum Cupidinem 22 Catull, 64, 364 niveos ... virginis artus 25 cf. VII 69. 106 27 cf. VII 64

- ebrius interea nutet Silenus asello.
 oscula nectantur calamis imbuta rosatis,
 40 et nervo cedente sonet nova murmura lingua;
 morsibus alternis suspenso dente fruuntur;
 Gratia vernantes adnectat pulchra dolores,
 casta Pudicitia stricto placitura marito
 floribus ex variis textat per prata coronas
 45 lilia mixta rosis socians violasque hyacinthis;
 purpuret et niteat gemmae pallente rubore
 Sardoasque iuvet rosulis Sitifensibus herbas.
 sic puer Idalius permiscet mella venenis,
 sic rosa miscetur spinis, medicina cerastis
 50 perficitur stimulisque favos apis alma tuetur:
 sic pia virginitas non tollitur ante pudoris
 unguibus infensis quam vulnerat ora mariti
 et prior ante sui vindex est ipsa cruoris,
 ut discat sacras fecundo vulnere flammās.
 55 sic fiunt dulces modo pignora blanda parentes,
 et genus humanum sic stat sub lege perenni.
 tot bona proveniant sponsis quot dextra parentum
 iungit amoriferas per festa iugalia palmas.
 cana Fides Pietasque iugent et casta Voluptas
 60 brachia constringat celeres visura nepotes.
 pronuba Iuno venit fecunda sorte maritans
 lanigera comitante dea per vota Minerva,
 concordisque simul celebrent pia sacra Dionae.
 ista canant iuvenes, hoc cantent carmen aduetae
 65 et simplex aetas, pueri teneraeque puellae,
 cantitet hoc veteranus amor, reverenda senectus
 cantet: amator erit qui non cantarit amores;
 nescit enim senibus veniam donare Cupido.
 ast ego, qui nequeo captus mea plectra movere
 70 carmine, sollicito dederant quia carmina clades,
 et modo sic positus, Cythereae cantibus absens,
 sollicitus, tabidus temerarius, anxius audax:
 ut vacat expositis post proelia miles ab armis,

40 cedente *scripsi*, cādente *N*, cantante *Bücheler*, comitante *Rossberg*, stridente *idem* 42 colores
henkl 47 ~ Sardoasque iubet poscūlis siti fēnsibus herbis *N*, corr. *Peiper* iugēt poclis *Duhn*
 herbas iam *Bücheler* 48 mella *Bücheler*, bella *N* 49 cerastjs (-stjs ex -cis corr.) *N* 54 Ut ducat
icheler 58 amoriferis p. f. i. palmis *N*, corr. *Bährens* 59 iungēt *N* 60 constringant *N*, corr.
ihrens celebres *Rossberg* uisura *N*, missura *Bährens*, fusura *Peiper* 61 venit *N*, meet *Bährens*
 secunda *N* 63 Dione *N* 66 Cantilet *N* 69 neq; hoc aptus *N*, corr. *Bücheler* plectra *N*
 70 Carminis officio, d. *Leo* 71 Cytherea *N*, corr. *Duhn* 72 pavidus *Duhn* 73 Et *N*, corr. *Duhn*

38 *Ov. ars* 1, 543 ebrius ecce senex pando Silenus asello 41 cf. *VI* 48. 49 42 dolores
res dolore ortos quales rosa hyacinthos 47 *Plin. nat.* 20, 116 in confessa damnatione est venenatum
 Sardinia *apiastrum. Verg. buc.* 7, 41 Sardoniis . . . amarior herbis. *Ser. Samm.* 427. *Nemes. ecl.* 4, 53
 49 *Claud.* 14, 10 armat spina rosas, mella tegunt apes 52 *Claud.* 31, 135 infensis unguibus in
tem re 64 cf. *VII* 27 65 *Verg. Aen.* 6, 307 pueri innuptaeque puellae 73 *Prop.* 2, 25, 5
 les depositis annosus secubat armis

- saucius atque gemens quo languida vulnere curet,
 75 classica si subitis feriant clangoribus aures,
 it dolor, ira redit, ceu iam sit plaga cicatrix,
 redditur et saniem sistit furor arma reposcens,
 (fit medicina furor, furor et vox tessera Martis
 et dare iam membris discit tuba rauca salutem); —
 80 aut velut acer equus circi iuga ferre dicatus,
 orbita cornipedo sequitur quem ducta volatu,
 si fretus propria voluntate, favoris alumnus
 plus eat in frenos et concitus axe sonoro
 pulveris in nubem radiatis orbibus actas
 85 accipiat post crura rotas et corruat ictus,
 mox studium dolor omnis habet plangente colore,
 adversa plaudente manu, stabulisque refertur:
 hinnitus si forte sonent strepitusque rotarum
 et favor excussus caveis circensibus ingens,
 90 elevat elisum: directis auribus audax
 erecta cervice caput tremibundus et artus
 pensat nec stabulum fessis hinnitibus implet,
 (iam qua stat pluitur tellus sudore furoris)
 vulnere despiciens absentibus ora lupatis
 95 ingerit et vacuos dat post praesepia cursus; —
 aut avis insidiis curvato vimine clausa,
 quae cantu mulcere solet sub voce canora
 arboreum per cuncta nemus durosque labores
 agricolum, silet intus habens captiva dolorem
 100 libertatis amans auras nemorumque cacumen
 et tacet omne melos retinens sub voce silenti:
 altera si resonet modulatis cantibus ales,
 ingenuos dat capta sonos quasi libera, vernans
 ut credatur avis ramo cecinisse virenti,
 105 illa tamen querulas miscet male garrula voces: —
 sic ego captivus tot festis plausibus actus
 carmina pauca feram delectis ipse duobus
 ex genere amorum, qui me modulante canentur;
 pontifices sacri Statulenus Optatianus
 110 moribus innocuis, sancta pietate modesti,
 religione pii, castis altaribus apti,
 quorum cana fides per sacra palatia pollens

75 si *Bücheler*, his *N* 78 et ego, est *N* tessera *N* 79 discit *N*, dicit *Bücheler* 81 corni
 pedum *Peiper* 82 voluntate *N*, cf. *ind. metr.*; *displacent coniecturae ut levitate, volet arte, velut arte*
 virtute 84 radiatus *N*, corr. *Duhn* 85 cornua ictus *R*, sic *N* 86 stadium *Peiper* studium
 calor omnis abit *Bücheler* plangente dolore *N*, corr. *Rossberg* 87 Adverso *N*, corr. *Duhn* 90 inlatus
Peiper 95 post presentia *N*, per praesepia *Bährens* 101 reticens *N*, corr. *Bücheler* 107 ipse *N*
 109 Optavianus *N*, corr. *Duhn* qui etiam Octavianus proposuit

75 *Verg. Aen.* 3, 226 Harpyiae et magnis quatiunt clangoribus alas (auras *codd. rec.*). *Orest.* 63.
 classica bellisonis quatiunt clangoribus auras 78 *Arator* 1, 178 vulnus iniqui fit medicina de
 80 *Ov. met.* 3, 704 ut fremit acer equus 88 *Hor. epist.* 1, 17, 7 strepitusque rotarum 94 *Ov. am.*
 1, 2, 15 asper equus duris contunditur ora lupatis (cf. *Prud. psych.* 192)

- floruit (unus erat Latialis mysticus aulae,
alter apud Danaos sacrata mente dicatus);
- 115 quorum sanguis adest, quos omina fausta iuvabunt:
ex hac progenie iunctis et gente togati
coniugio tali speremus numina nasci!
nam mihi quod teneor non (est) dolor alter acerbus
quam quod apud tales oblivio longa moratur
- 120 nominis inclusi. sed si me claustra fatigant
temporis immodici, nec vos impune tacetis:
(poena) est non levior vobis quatiente pudore,
quod licet exiguum tamen inter iura poetam
temnitis immemores facunda mente periti.
- 125 quid prodest servasse hominem per tanta pericla
et clausum liquisse diu sub clade salutis?
non male peccavi nec rex iratus inique est,
sed mala mens hominis, quae detulit ore maligno,
et male suggessit tunc et mea facta gravavit.
- 130 poscere quem veniam decuit, male suscitāt iras
et dominum regemque pium saevire coegit.
nam deus omnipotens compunget corda regentis,
quando iubet pietate sua veniamque relaxat.
at cum liber ero domino ignoscente reductus,
- 135 dum tacet os vestrum nec nos sermone iuvatis,
nomina vestra reor praeconia nulla manebunt.
sed ne maesta canens concludat carmen amoris,
post haec vota parens quid sit factura Dione,
murmuret os tacitum, Carales cum coeperit iri:
- 140 Aeolias petet illa domos aditura tyrannum,
ut frenet ventos et caerula marmora tendat,
mollior aura means tantum bona flamina mittat,
ut ratis incolumis Sardorum littora tangat.
nec negat haec Eolus Veneri sua iura roganti.
- 145 Cypris in ornatu veniens freta glauca vagatur,
cum pelagi Nymphis ibunt Tritones alumni
Nereidum spumante choro Phorcique clientes
gurgitis aequorei pisces immania cete
et quaecumque latens surget de fluctibus imis
- 150 belua terribilis summas gestire per undas;
inter quas delphine sedens Galatea minaci
Neptunum perfundet aquis: rorante fluento
ille caput barbamque citet ridente Dione.

115 quod scriptum est in *N*, potest esse omina aut omnia 116 togata Bücheler 118 quod *N*,
quo Duhn est add. Duhn, omisit nulla lacuna *N* 122 Est non *N*, poena add. Bücheler 123 via
uter tura 125 per Bährens, post *N* 129 fata *N*, corr. Duhn 132 compungit Bücheler
133 lubet Ellis veniaque Bährens 137 nec mēsta *N*, corr. Duhn concludam Bährens
142 flumina *N*, corr. Duhn micat *N* 146 Tritonis Bücheler 148 castē sic *N* 149 At *N*,
corr. Duhn surgit *N*, corr. Bücheler 150 Bella *N* 153 citet ego, ciēt sic *N* (non est corruptelae
ignum) barbam quatiet Rossberg

148 Verg. Aen. 5, 822 inmania cete

151 Ov. met. 11, 237 delphine sedens, Theti.

at volucer Veneris volitans super aequora pinnis
 155 iam spargens sub fraude rosas tamen igne sagittas
 mandat ad aequoreos comites et frigida ponti
 aequora flammata atrox, elementa ut vota celebrent.

haec dixisse sat est, sed qui modo iure tacemus,
 omnia reddemus quandoque nepotibus almis.

EXP. EPITHALAMIVM IOANNIS ET VITVLAE.

VIII.

[DRACONTII OPVS] DE RAPTV HELENAE.

Troiani praedonis iter raptumque Lacaenae
 et pastorale scelerati pectoris ausum
 aggrediar meliore via. nam prodimus hostem
 hospitibus et thalami populantem iura mariti,
 5 foedera coniugii, consortia blanda pudoris,
 materiem generis, sobolis spem, pignora prolis:
 nam totum de matre venit, de matre creatur
 quod membratur homo; pater est fons auctor origo,
 sed nihil est (sine) matre pater: quota portio patris
 10 omnis constat homo? mater fit tota propago.
 ergo nefas Paridis, quod raptor gessit adulter,
 ut monitus narrare queam, te, grandis Homere —
 mollia blandifluo delimas verba palato;
 quisquis in Aonio descendit fonte poeta,
 15 te numen vult esse suum; nec dico Camenae
 te praesente 'veni': sat erit mihi sensus Homeri,
 qui post fata viget, qui duxit ad arma Pelasgos
 Pergama Dardanidum vindex in bella lacessens —
 et qui Troianos invasit nocte poeta,
 20 armatos dum clausit equo, qui moenia Troiae
 perculit et Priamum Pyrrho feriente necavit:
 numina vestra vocans, quidquid contempsit uterque
 scribere Musagenes, hoc vilis colligo vates.
 reliquias praedae vulpes sperare leonum
 25 laudis habent: meruisse cibos, quos pasta recusant
 viscera, quos rabies iam non ieiuna remisit,
 exsultant praedamque putant nuda ossa ferentes.
 Attica vox te, sancte, fovet, te lingua Latina
 commendat: vulgate, precor, quae causa nocentem
 30 fecit Alexandrum raptu spoliaret Amyclas.

VIII tituli si modo ullum, certe duo priora verba genuina non sunt 1 laeae N 2 pastorale (sic, non -e) N 3 maiore via Ribbeck, meliore lyra Bährens 6 pignora an pignora habeat N, discerni nequit 8 Quo Duhrn 9 sine add. Duhrn; om. nulla lacuna N, praes. add. Iannelli 12 te N, tu Iannelli, Duhrn, des Bährens 13 delimas N, delibes Iannelli, defundas Duhrn, delibans Bährens 16 praesenti (sic) N 20 Armato N, corr. Bücheler 23 cave conicias Musagetes collogeo N 30 spoliare N, ut spoliaret Duhrn

154 Aldh. heptast. 6, 2 volitans super ardua pennis 156 Lucret. 5, 1000 ponti | aequora
 3 Stat. silv. 5, 1, 71 meliore via. Arator 2, 941 attollor meliore via. cf. et Coripp. Iust. 1, 3 au-
 spicio meliore cano 13 Hor. sat. 2, 3, 274 balba feris animoso verba palato

- caelicolum praetor iam sederat arbiter Idae:
iam gremium caespes, iam surgens herbida tellus
stabat et aetherium fuerant herbosa tribunal.
solverat Iliacus caeli vadimonia pastor
35 et litem facit ipse suam: laudata recedit
contempta Iunone Venus; tunc virgo decore
victa dolet, nam tristis abit: heu nescia mens est,
quae mala circumstant ausum dare iura Minervae!
iudicis Idaei pretio sententia fertur
40 damnaturque Paris; nec solus pastor habetur
ex hac lite reus: damnantur morte parentes,
damnantur fratres, et quisquis in urbe propinquus
aut cognatus erat, cunctos mors explicat una.
atque utinam infelix urbs tantum morte periret!
45 damnantur gentes, damnatur Graecia sollers
heu magnis viduanda viris: orbatur Eous
Memnone belligero, damnatur Thessalus heros
et Telamone satus, pereunt duo fulmina belli.
pro matris thalamo poenas dependit Achilles
50 (unde haec causa fuit), forsan Telamoniux Aiax
sternitur invictus, quod mater reddita non est
Hesione Priamo; sic est data causa rapinae,
cur gentes cecidere simul, cum sexus uterque
concidit, infanti nullus post bella pepercit.
55 sic dolor exsurgit divum, sic ira polorum
saevit et errantes talis vindicta coercet? —
compellunt audere virum fata, impia fata,
quae flecti quandoque negant, quibus obvia nunquam
res quaecumque venit, quis semita nulla tenetur
60 obvia dum veniunt, quibus omnia clausa patescunt.
iam grex horretur, fontes casa pascua silvae
flumina rura pigent nec fistula dulcis amatur;
non placet Oenone, sed iam prope turpis habetur,
ex quo pulchra Venus talem promisit in Ida,
65 qualis nuda fuit: talem iam pastor anhelat.
sordent arva viro post iurgia tanta dearum,

31 pastor i. s. a. Ida Bücheler Idae Iannelli, idem N 34 Iliacas N, corr. Iannelli 35 Sed
Ribbeck 36 decora N, corr. Peiper 37 abiit N 42 quisquis in morte (cf. 41 et 43) N, corr. Duhn
in arce Rossberg, in orbe Peiper, sorte Bährens 44 Ag utinam infaelix (sic) N ad urbs in
margine glossa Troia N 46 orbatur et eos Iannelli 49 deponit N 52 Estone N, corr. Iannelli
53 cur sexus Iannelli 54 perpepercit N 56 coercet ex -cit corr. N 57 facta impia Rossberg,
quod pendeat ex audere 59 tuetur Bücheler 62 armatur N, corr. Iannelli 63 Oenones iam N,
corr. Bährens 66 post iurgia N, corr. Iannelli

31 Stat. Ach. 1, 67 arbiter Idae (Drac. VIII 221) 32 gremium est media scaenae i. iudicii area,
in qua stetisse deae putandae sunt; surgens h. tellus i. herbae in clivo stabant quasi corona iudicialis,
in herbosis i. in summo colle quasi in tribunali sedebat Paris iudex 37 ad X 301 43 explicat
cf. ad Stat. silv. 5, 3, 261 44 2, 321 iam genitos utinam tantum fera dextra feriret 47 Stat. Theb.
6, 420 Thessalus heros 48 Verg. Aen. 6, 842 duo fulmina belli (Drac. VIII 365 Coripp. Ioh. 6, 535)
66 Stat. Theb. 10, 837 iam sordent terrena viro

- Pergama sola placent et moenia quaerere Troiae
mens et fata iubent. monitus Paris omnia norat
blandita nutrice puer, quo sanguine cretus,
70 qui genus, unde domus; rapiensque crepundia pastor
Troianum carpebat iter. vix viderat arcem
lassus, et intactae procumbunt culmina turris,
ingemit et tellus, muri pars certa repente
concidit et Scaee iacuerunt limina portae;
75 tunc Simois siccavit aquas, crystallina Xanthi
fluminis unda rubet, sudat pastore propinquo
Palladium vel sponte cadunt simulacra Minervae.
forte dies sollemnis erat, quo Pergama rector
infelix Priamus post Herculis arma novarat:
80 annua persolvens ingratum munera divis
Laomedontiadis capitolia celsa petebat
reddere vota Iovi, laturus sacra Minervae.
ad dextram genitoris erat fortissimus Hector,
Troilus ad laevam pavidus comitante Polite;
85 cetera natorum turba stipata subibat.
reginam interea natarum turba coronat
et nurbus comitata venit pia vota ministrans:
rex Helenum sequitur, Cassandrae mater adhaeret.
dum pergunt et templa petunt, prorumpit in agmen
90 pastor et attonitos elata voce salutat:
'sis felix, princeps, omnes salvete sodales
aut fratres, ut vera feram: tu fortior Hector,
culmen et urbis apex, et viribus indolis alme
Troile: frater ego, fratrem cognoscite vestrum.
95 germanus sum vester ego Priamique propago,
Hecuba mi genitrix, abdicor crimine nullo:
paruus Alexander pastor nutritur in Ida.
nec pastor sit vile, Phryges: ego iurgia divum
compressi, nam lite caret me iudice caelum.
100 si credis, germana manus, (nec cetera regis
conscia corda negant nec mater pignus abhorret),
noscite depositi vel certa crepundia, fratres'.
dixerat et testes generis proiecit in arce.
verba fides pietas quatiunt mox corda parentum,
105 admissumque nefas generosa mente fatetur

70 domo Peiper 73 certa N, celsa Rossberg, versa Schenkl 74 lumina N, corr. Iannelli
78 in sollemnis altera l erasa N 79 nouerat N, corr. Bücheler 81 Laomedontiadis N 83 Addex-
tram (x in rasura) N 85 stipatus abibat N, corr. Bährens 91 foelix princeps N 93 tu viribus
Ribbeck alme N, corr. Bährens 94 cognoscite N 97 nutritus Duhn, nutritar Bährens 99 nam N,
iam Peiper 100 conieceram Ni credis; traditum si credis defendit Bücheler exemplis velut Iuv. 10, 68, 246
102 fratris Bücheler 104 Vera N, corr. Ribbeck mox Iannelli, mors N

69 Verg. Aen. 2, 74 quo sanguine cretus (3, 608 Drac. VIII 509) 74 Verg. Aen. 3, 351 Scaee...
limina portae 81 Verg. Aen. 8, 653 capitolia celsa tenebat 85 Lucan. 1, 221 cetera... turba
86 Claud. 33, 108 te felix natorum turba coronat 93 Homer. 529 patriae columnen... Hector
94 Or. met. 3, 230 Actaeon ego sum, dominum cognoscite vestrum

- fusus in ora rubor. Paridis mox colla lacertis
 adligat et natum fletu gaudentis inundat
 convictusque pater veniam de prole rogabat.
 obstupere omnes. mater gavis recurrit
 110 (dat celeres pietas gressus quos denegat aetas),
 mox iuvenem complexa tenet: per colla per ora
 oscula diffundunt et lambere membra parentes
 insistunt iuvenis certatim, sed pius ardor
 adfectus dispensat, agens alternat utrique
 115 et vicibus cara Paridis cervice fruuntur.
 nuntius interea totam compleverat urbem:
 fama volat per templa deum, quod pastor ab Ida
 se velit ostendi regni de stirpe creatum.
 tunc Helenus vates templum dimisit et aram
 120 et procul exclamat: 'pater impie, pessima mater,
 quid pietas crudelis agit, quid perditis urbem?
 haec est illa tuo fax, mater, prodita somno,
 quae simul incendet Troiam regnumque parentum
 in sortem dabit illa nurus. coniurat in arma
 125 Graecia tota dolens raptum punire Lacaenae,
 litora nostra petent Danaï cum mille carinis,
 Dorica castra fremunt, iam Pergama vexat Achilles,
 iam pugnant Danaï, iam cernimus Hectora tractum,
 Troile, iam per bella furis, iam sterneris audax
 130 ante annos, animose puer, virtute protervus.
 sed quid fata veto, quid fixos arceo casus,
 cum nihil adversis prosit prudentia signis?
 † me fortuna potens et Pyrrhus ingens exspectat †.
 dum loquitur, Cassandra venit furibunda sacerdos
 135 et matrem complexa canit: 'quid, mater iniqua,
 quid, pater infelix, quid funera nostra paratis?
 immemor heu pietas: uni pia mater haberis
 pastoremque foves, sed multis impia constas
 regibus, Hectoreum supplex emptura cadaver
 140 per montes per saxa datum; nec venditur Hector

106 pallidis *N*, corr. *Iannelli* 108 rogabat *Iannelli*, negabat *N*, fortasse recte non iam d. p. negabat
Bährens 112 parentis *N*, corr. *Bücheler* 113 iuvenes *N*, corr. *Bücheler* 114 Adfectus (A in
rasura) *N* agens *Duhn* (qui tamen post agens distinzit), agens *N* 115 ut . . . fruuntur *Ribbeck*
 118 ostendit *N*, corr. *Iannelli* velut ostendit *Bücheler*, vultu ostendit *Ribbeck* regni] *Teucri Rossberg*,
regum Bährens 123 Quae *Bährens* 125 volens *Bücheler* 128 Danaï iam (corr. ex iam sic) *N*
 130 animos et puer *N*, corr. *Duhn* 131 sq. habet *V fol. 8v, 1, 17* flexos fixos *V* 132 nichil *V*
 133 ut dedi *N*; M. f. p. exspectat Pyrrhus et ingens frustra *Iannelli*, Me exspectat F. p. et regia Pyrrhi
Bücheler, Me exps. F. p. Epirus et ingens *Bährens*, ego desidero Me exspectat fortuna potens, vos Pyrrhus
 et ignis

109 *Ov. met. 8, 616* obstupere omnes (8, 765. 12, 18) 110 *Orest. 671* gaudia dant gressus celeres
 quos denegat aetas 115 *Stat. Theb. 12, 388* et cara vicibus cervice fruuntur (*Val. Fl. 1, 259*)
 116 *VIII 443* nuntia fama ducis totam repleverat urbem. cf. *Orest. 109* 117 *II 104* cum nota
 118 *Verg. Aen. 1, 626* seque ortum antiqua Teucrorum a stirpe volebat 126 *Verg. Aen. 2, 198*
 mille carinae (9, 148 et passim) 127 *Verg. Aen. 2, 27* Dorica castra (6, 88) 131 *Stat. Theb. 3, 646*
 sed quid vana caeno, quid fixos arceo casus? cf. *Drac. VIII 152* 140 *IX 187* cum nota

- integer et lacerum retines pro pignore corpus
funeris Hector ei pretio maiore redemptum.
me stuprum per templa manet, me pessimus Ajax
invadet pereunte domo. iam Troia crematur,
145 sed flammis, rex, ipse cares; iamque Hecuba latrat,
Astyanax Danaï muro iactatur ab alto.
sic praestat Bellona nurum, gener ipse Tonantis
Idaeus sic pastor erit capietque triumphum,
sed post ipse cadet. veniet mox Pyrrhus ad arma,
150 qui scindat muros, qui damnet Pergama flammis,
qui Priamum gladio fervens obtruncet ad aras.
sed quid vana cano? iam consocer esse Tonantis
vult genitor patriamque premit natosque nefandus
odit et Andromachen quaerit viduare marito.
155 Troile, quid cessas? quid parcis, fortior Hector?
vos repetunt Mortes, in vos mala fata feruntur,
vos petit Aeacides, saevum vos fulmen Achilles
amputat, insontes poenam raptoris habetis.
provida non credor. vos saltem surgite, cives,
160 rumpite complexus, quos dant per colla parentes
infausto iuveni, muris depellite fratrem!
(hic) hostis quem fata canunt, qui mortibus urbem
congeret et Priamum faciet non esse sepultum.
pectore Cisseo rapiatur pignus acerbum
165 macteturque nefas et Pergama nostra pientur,
placetur Iuno, placetur virgo Minerva,
sacrilegi de morte Iovem placate tonantem,
cuius postponens Vulcani laudat amorem.
urbibus in multis mos est donare Salutem
170 mortibus insontum, sed vos mactate nocentem,
ut liceat servare pios. augere dolores
ut reseceat medicina solet membrisque salutem
membrorum de parte dabit; nam corporis aegri
fit iactura salus, et vires passio praestat
175 quas auferre solet. hoc (hoc) adsumite fratres,
hoc cives audite mei, laudate parentes:
dicite pastorem gladio pietatis obire,
fraterno mucrone cadat. si forte profanus
hunc feriet quicumque reum, sit in urbe sacerdos:
180 cedo; loco si forte meo pius esse recusat,

141 retinet *N*, corr. *Bührens*, rediet *Bücheler* 147 perestat *N*, corr. *Iannelli* 148 rapietque *Duh*
150 scindat (c ex t) *N* 152 qui nana *N*, corr. *Iannelli* esset *N* 153 Vult *N* 154 Obi
corr. *Iannelli* 162 Hostis quē *N*, hic add. *Bücheler*, Hostilem q. *Iannelli* 163 Egeret *Bührens* (ex *Sto*
Theb. 1, 37), Conteret *Ribbeck* 165 ut Pergama *Ribbeck* 166 Placitur *N* 167 placete *N*, corr.
Iannelli 172 relevet *Bücheler* 174 solus *N*, corr. *Iannelli* 175 nulla in *N lacuna*; alterum h
add. *Peiper*, vos hoc *Iannelli*, hoc vos *Duhn* 177 Ducite *Bücheler* 178 profamus *N*, corr. *Iannelli*
180 recusat *N*, corr. *Iannelli*

144 cf. *Sen. Troad.* 54 sqq. *Orest.* 277 147 *Stat. Ach.* 1, 34 fert Bellona nurum 151 *Orest.* 81
cum nota 152 *VIII* 131 cum nota 155 *Sen. Troad.* 1000 Pyrrhe, quid cessas? age 169 *Luca*
9, 1067 victis donare salutem alia quidem vi 180 *Verg. Aen.* 2, 704 cedo equidem nec, nate, tū
comes ire recuso

- pontifices Helenus Laocoon, sacrata potestas,
cedent oranti vel mysticus exstet uterque'.
dum canit infelix gemitus Cassandra futuros,
visus adest cunctis Phrygibus Thymbraeus Apollo,
185 qui mercede carens conclusit Pergama muro
et genus ingratum poenas persolvat avari
exoptat: stupuere Phryges, tacet ipse sacerdos.
effatur: 'quid virgo canit? cur invidus alter
exclamat? Helenus deterret Pergama verbis?
190 pellere pastorem patriis de sedibus umquam
fata vetant, quae magna parant. stant iussa deorum:
magnanimum Aeacidem solus prosternet Achillem.
Troianos regnare placet, qua solis habena
ostendunt tolluntque diem, qua vertitur axis
195 frigidus et zona flammatur sole corusco.
Troianis dabitur totus possessio mundus,
tempore nec parvo Troum regnabit origo.
fata manent, conscripta semel sunt verba Tonantis,
'imperium sine fine' dabit. cohibete furem.
200 mortali divum periet quo iudice iudex?
nec hoc fata sinunt. pudor est voluisse nocere
et non posse tamen. pigeat! iam nemo minetur,
quem Clotho, quem Lachesis, quem vindicat Atropos ingens.
scindite pellitis niveo de pectore vestes,
205 murice Serrano rutilans hunc purpura velet.
nec pudeat, quod pavit oves: ego pastor Apollo
ipse fui domibusque canens pecus omne coegi,
cum procul a villa fumantia tecta viderem;
Alcestem sub nocte pavens deus ubera pressi,
210 Admetus intrantes haedos numerabat et agnos'.
dixerat, et Phoebum Priamus submissus adorat
et grates securus agit, tacet optimus Hector.
iam regno non impar erat, sed sceptram tiam
imperium trabeas iam post caeleste tribunal
215 totum vile putat, solam cupit addere famam
maiorum titulis, vivaces quaerere laudes,
ut celet quod pastor erat. vix viderat aulam

181 Laucon *Bührens* 182 Ced et oranti *N, corr. Iannelli* velamysticus exstat *N, corr. Iannelli*
183 infaelix genitus *N, corr. Iannelli* 187 ipsa *Iannelli* edd. 192 prosternit *|||| Achillem sic*
(prosternit ex prosterneret *correctum*) *N* 194 tolluntq; (tq; in rasura) *N* 197 regnabi *N* 203 quem
ante Lachesis delet Peiper 198 rutilans *N* 205 post 212 lacunam statuit *Duhn,*
non recte 213 Tiara (sic) *N* 217 cele *N, corr. Iannelli*

181 *cf. Lucan. 1, 595* 186 *Verg. Aen. 1, 28* et genus invisum 190 *Lucan. 2, 574* expulit...
patriis e sedibus 192 *Stat. Ach. 1, 1* magnanimum Aeaciden 194 *Hor. c. saec. 9* alme sol, curru
nitido diem qui promissis et celas 196 *1, 354* data sit possessio mundus 198 *Epic. Drusi 357* fata
manent (*cf. Verg. Aen. 1, 257*) 199 *Verg. Aen. 1, 279* imperium sine fine dedi 201 *Carm. VII*
sapient. 1, 7 quid stulti proprium? non posse et velle nocere 204 *Homer. 846* scindit... de pec-
tore vestes (1018) 205 *Sil. 15, 205* Sarrano murice fulgens 207 *cf. Verg. buc. 6, 85* *Hor. carm. 1, 2, 7*
208 *Verg. buc. 1, 82* et iam summa procul villarum culmina fumant (*cf. Ov. met. 13, 421*)

- regis, et Iliacas quaerit per litora puppes;
 Aegaeum sulcare fretum iam mente parabat.
 220 sic pater adloquitur iuvenem sermone verendo:
 'nate, redux pietatis amor, bonus arbiter Idae,
 dic, ubi vis armare rates, ubi carbasa tendis.
 nusquam bella paro, regnum sub pace guberno.
 sed si torpor iners pudor est et turpe vacare
 225 credis, Alexander, certe legatus adesto
 et Telamona ducem conventum exposce sororem
 Hesionen mox, nate, meam: captiva tenetur
 me regnante soror. dum Dorica regna peragras,
 dat Venus uxorem, faciet te luno maritum'.
 230 tunc iuvenis gavisus ait 'paremus ovantes,
 optime Troiugenum, nihil est quod iussa recusem.'
 laetatur senior tali moderamine nati;
 effatur 'tua vota, Paris, di iusta secudent,
 hoc tantum supplex genitor rex, nate, precatur:
 235 Iliacos proceres tres tecum pergere saltem
 imperio concede meo: veneranda senectus
 praecipitem frenat monitis per cuncta iuventam.
 egregios comites praestem, tria lumina gentis
 Hectore praelato, cui tota potentia cedit:
 240 Antenor, Polydamas erunt iuvenisque Dionae
 Aeneas cognatus adest'. sic fatus et omnes
 ut veniant rex ipse iubet properante ministro.
 cum ducibus redit ipse volans ad tecta satelles
 regia; cognoscunt proceres quo vela parantur.
 245 nec mora, conscendunt puppes et litora linquunt.
 Dardana iam Tenedon classis transibat, Abydon
 et Seston dimisit aquis curvasque Maleas;
 iam Salamina vident Telamonia regna petentes.
 ut portum tetigere rates, mox ancora mordet
 250 litus et inventas ferrum pertundit harenas:
 puppibus adnexis terram Troiana iuventus
 et proceres petiere simul, sed regis ad aulam
 linquentes mox litus eunt. quos suscipit heros

222 post rates habet ubi *N*, cur *Duhn*, si *Bührens*, quo *Peiper* (cf. 244) 223 bello *N* 226 talamona *N* conuentam *N*, corr. *Bücheler* 227 Esionem *N* 229 Det *Bührens* faciet te uno (ex une corr.) *N* 232 Laetatus *Duhn* (at cf. 188) 237 iuventam *N* 238 tria *Bührens*, tua *N* 240 Dione *N*, corr. *Duhn* 241 Dione A. prognatus *Bührens*, at cf. v. 366 fatur *Bührens* 243 redi *N* ille *Ribbeck* 244 bella *N*, corr. *Bücheler* 246 Dardana: iam tenedon iam classis transibat ahydron *N*, corr. *Iannelli* 247 aquis vovastis maleas (vovastis spatio vacuo postea inscriptum et secundum litteras scribuae obscuras archetypi delineatum est) *N*, corr. *Iannelli*; saevasque *Duhn*, nocuasque *Bührens*, raucisque *Löwe* 250 inuentas *N*, inuitas *Bücheler*, umentes *Rosberg*

221 VIII 31 cum nota 224 Stat. silv. 5, 3, 260 sed te torpor iners 229 Iuv. 6, 619 si fecisset Juno maritum | insanum 230 Verg. Aen. 3, 189 paremus ovantes (4, 577) 233 Verg. Aen. 7, 259 di nostra incepta secudent 236 Maximian. el. 2, 65 veneranda senectus (Coripp. Ioh. 7, 202) 239 Claud. 3, 358 en nostra potentia cessit 249 Verg. Aen. 5, 8 ut pelagus tenere rates

- hospitio Telamon. ramos frondentis olivae
 255 portantes ad tecta ducis sub imagine pacis
 non pacem, sed bella gerunt; nam dicta tenebant,
 quae possent armare virum, nisi iura vetarent
 hospitii, quae nemo parat violare modestus.
 rege salutato postquam legatio Troiae
 260 sedit, et Antenor placida sic voce profatur:
 'Troiuigenas proceres et regis pignus ad aulam,
 rex Telamon, venisse tuam quae causa coegit,
 insinuare decet: si iusseris ipse, loquentur
 consortes nunc ore meo vel regia proles.
 265 Dardanides Priamus, gentis reparator et urbis,
 quam vestras populasse manus meminisse fatemur,
 iussit ab Iliaco delectos pergere regno
 ad tua regna, potens, germanam regis ut, heros,
 bellorum quam iure tenes, in pace refundas:
 270 posceris Hesionen. iacet ingens Troia favillis
 excidii compressa sui, nec Pergama ductor
 surrexisse putat, nisi iam, rex magne, sororem
 reddideris regi, quae nunc captiva tenetur.
 turpe ducis servire genus crimenque putatur,
 275 si non bella dabunt regi quod bella tulerunt.
 sed pax hoc optata negat: pro rege rogaris.
 te repetisse puta Priamo retinente sororem:
 non dolor armaret, si non daret ille rogatus?
 quod peteris, Telamon, scelus est et fama pudoris;
 280 nascitur invidia, Priamo regnante sororem
 Graiugenis servire suam, livor malus inde
 creditur: "Iliacas potuit reparare ruinas"
 murmur erit Phrygibus, "consortem sanguinis unam
 non valuit" dicent "rector de rege mereri".
 285 dixerat. at Telamon mentes armabat in iras;
 nam pietas affectus amor concordia proles
 accendunt motus in pectore fellis amari.
 conubium regni, thalami consortia casti
 scindere poscebant, et, quod mens nulla tulisset,
 290 Aiakis haec mater erat! sic incipit ore
 turbidus Aeacides iusta succensus in ira:
 'si pudor Iliacis aut mentibus esset honestas,
 excidium Troiae si pectora victa dolerent,

259 solutato *N* 260 Sederat, Antenor *Duhn*, Sedit, ita *A.* pl. sub *v. Bährens* 262 Talamon *N*
 263 decet et si *N*, corr. *Iannelli* 268 petens *Bährens* heios *N* 270 Posteris Hesionem *N*,
 corr. *Duhn* 272 nisi iā in rasura (fuerat non si vel iam si) *N* 276 Si pax *N*, correxi por rege *N*,
 corr. *Iannelli* 277 repetisse (e ultima in rasura) *N* 278 illi *N* 279 rogatus quod peteres, Telamon?
Duhn 282 Editur *Rosberg* 284 meieri *N* 287 Accedunt *N*, corr. *Iannelli* 290 incipiat (-ipiat
 in rasura) *N*, corr. *Iannelli* 291 iustas accensus in iras *Bährens* 293 iucta dolerent *N*, corr. *Iannelli*

254 *Or. met.* 8, 295 cum ramis semper frondentis olivae (*Anth.* 719, 93) 259 *Stat. Ach.* 1, 57
 rege salutato 282 *Lucan.* 9, 1019 Thessalicas . . . reparare ruinas 287 *Arator* 1, 640 cordis amari
 felle tumens 291 *Stat. Theb.* 12, 589 iusta mox concitus ira (*cf.* 12, 714)

- Herculeos comites Priami gens, praeda Pelasgum,
 295 non magis auderent in bella lacessere Graios
 semideum post bella ducum, quibus Ilios ingens
 victa iacet. placuitne Phrygis periuria gentis
 solvere vos iterum? sic dudum parva luistis
 supplicia? Priamo, Troes, mea dicta referte:
 300 victori quis victus ait "te bella gerente
 me maneat virtutis honos, me praeda sequatur,
 praemia me laudis, me praemia cuncta triumphi
 expectent, sterili victor sed laude potitus
 et ieiunus eat"? quis regi quisve marito
 305 vel misero sic ausus ait cum voce proterva
 "conubium rescinde tuum, rumpatur honesto
 foedere iuncta domus, thalami damnentur amantum,
 festivas extingue faces"? quis vicit, ut istud
 audiat Aeacides, patriam qui perculit hosti?
 310 quando tamen victor victi sub lege tenetur?
 si Priami recidiva domus manet illa tyranni
 post ignes reparata meos, si pendit amorem
 germanae rex ipse suae, pro dote sorori
 vel regni pars iusta detur, ne vindicet Aiax
 315 quod matri donasset avus, si Troia maneret.
 temporibus socieri senuit si Graia iuventus,
 quam nostis per bella, Phryges: successit in armis
 bellipotens ducibus cunctis optata propago.
 est mihi bellipotens non vilis pignoris Aiax:
 320 imminet et quaerit, de qua iam gente triumphet;
 Thessalus Emathia fratris nutritus Achilles
 emicat et torvos exercet in arma biformes
 Patroclo populante simul Centaurica lustra;
 Tydides Sthenelusque fremunt Aiaxque secundus;
 325 Nestoris Antilochus Palamedes Teucer Vlives
 exultant quod Troia redit, quod Pergama surgunt'.
 tunc Polydamas ait submissa voce profatus:
 'belliger armipotens, animarum iudicis heres,
 rex cui de nostris est gloria summa ruinis,
 330 temperet invidia, frangat dolor, ira quiescat.
 captivam repetit, reginam frater honorat,

298 si dudum *N*, corr. *Ribbeck* 305 Vel misericoiis sic *N*, corr. *Iannelli* cum *Duhn*, tum *N*
 tam *Ribbeck* 307 damnatur (e in rasura) *N*, corr. *Iannelli* 309 Alcides *N*, corr. *Bährens* perculis *N*
 corr. *Iannelli* 317 Quam nostris *N*, correxi 319 pignoris *N*, pectoris *Bährens* 320 Eminent *N*, correxi
 321 Thassalus *N* 323 Patroclo ex Patrolo videtur correctum *N* 324 Stenelus *N* 326 surgant *N*
 corr. *Iannelli* 329 Cloria *N*

297 *Op. met.* 13, 505 iacet Ilion ingens 298 *Verg. Aen.* 11, 841 crudele luisti supplicium
 cf. *Orest.* 716 299 *Verg. Aen.* 10, 491 mea dicta referte 300 *Lucan.* 3, 30 te bella gerent
 311 *Verg. Aen.* 4, 343 Priami tecta alta manerent et recidiva manu posuisssem Pergama victi
 323 *Stat. Ach.* 1, 266 Centaurica . . . lustra 324 *Stat. Ach.* 1, 469 Tydides Sthenelusque preman
 1, 501 Aiaxque secundus 327 *Mart.* 8, 75, 11 submissa voce precatur

- nos et adoramus. non sic, si Troia maneret,
 nuberet Hesione: regnum captiva meretur,
 fit felix de sorte mala, fit praeda potestas,
 335 imperium de clade tenet, diadema tiamam
 qui tulit ipse dedit. quae sit gens Dardana, rector,
 exhinc nosce precor: nescit servire subacta,
 quam melius regnare decet; haec imperat Argis,
 per quos victa perit; dominam sibi Graecia victrix,
 340 non famulam quaesivit ovans. miranda per orbem
 mens generosa ducis, quae non vult regna gravare,
 cum ruerint virtute tua: relevare iacentes
 et reges regnare iubet regesque creare,
 dum possent servire tibi. sors cassa duelli
 345 te moderante vacat nec possunt bella nocere.
 te vincente, potens, quis nolit victus in armis
 sorte tua post bella capi? qui vicerit hostis,
 serviet, et victi melius te praesule regnant?
 haec legatus ait. regis iam corda tepescunt,
 350 quae fuerant accensa nimis. sic magna leonis
 ira fremit, cum lata procul venabula cernens
 venantis crispare manu iam verbera caudae
 cruribus incutiens spargit per colla per armos
 erecta cervice iubas, iam tenditur altus
 355 dentibus inlisis et pectus grande remugit
 (flumina tunc resonant, montes et lustra resultant):
 ast ubi venator reiecta cuspide sollers
 sponte cadit pronusque iacet, perit ira leonis,
 turpe putans, non dente suo si praeda iacebit,
 360 (temnit praedo cibos, quos non facit ipse cadaver,
 ignoscens feritate pia, veniale precatus
 venator si cesset iners): sic rector Achivus
 frangitur et Phrygibus convivia laeta parari
 per septem iubet ipse dies. Cythereus et Ajax
 365 colloquium commune tenent, duo fulmina belli;
 regis Alexandrum iuvenem regina Pelasgum
 Hesione complexa fovet, germana parentis:
 vultibus in Paridis Priami laudatur imago.
 octavo veniente die iam sidera Phoebeis
 370 elatis condebat equis, iam cuncta rubeant

333 meietur <i>N</i>	342 ruerint uritur tua <i>N</i> , corr. Bücheler	344 servite <i>N</i> crassa Ribbeck
347 qui cicerit <i>N</i> , corr. Iannelli	350 accensa minis Bücheler	353 Cruribus Peiper, Naribus <i>N</i> ,
artibus Rossberg, nātibus Iannelli	360 praedā <i>N</i> fecit <i>N</i> , corr. Iannelli	361 precatus ego,
uenatus <i>N</i> , reatus Iannelli, minatus Rossberg	362 Achivus (u altera in rasura) <i>N</i> , Achivum Peiper	
368 laudatu <i>N</i> , corr. Iannelli	370 rubeant <i>N</i> , corr. Ribbeck	

346 cf. Claud. 11, 27, 24, 342 350 sat. 137 cum nota 352 cf. Catull. 63, 81 sqq. Lucan. 1, 208
 se . . . stimulavit verbere caudae (Coripp. Ioh. 4, 877) 353 Verg. Aen. 11, 497 luduntque iubae per
 colla per armos 354 Lucan. 1, 209 erexitque iubas 358 Claud. 1, 25 tunc fulva leonis ira perit
 360 idem versus sat. 143 363 Iuvenc. 3, 743 convivia laeta parasse 365 ad VIII 48 367 Verg.
 Aen. 4, 686 germanam amplexa fovebat

- oceanò nudante rotas stridentibus undis;
 tunc Anchisiades sublimi voce profatur:
 'rex invictè armis, felix in pace senesce,
 quamvis nemo ducum vos umquam in bella lacessit,
 375 ex quo Troia perit, nec vester creverat Aiax.
 at modo, rex, ter cuncta domans, ter cuncta revellens
 murus erit sociis, aries metuendus in hostes
 Aiax, magne, tuus! Priamo tua dicta loquemur.'
 sic fatus. dixere 'vale' regemque salutant.
 380 tunc iter ad portum vertunt et litora tangunt.
 conscendere ratem, subducitur ancora mordax,
 vela levant nautae, proras a litore torquent;
 puppibus incumbit ventus, mox carbasa tendit,
 dum fluctus scindunt et prospera flamina crescunt.
 385 Africus interea veniens comitante procella
 turbidus occurrit, mox sparsit in aequore classem.
 gurgite curvato rapiuntur ad astra liburnae
 et suspensus aquis per nubila nauta cucurrit
 navigium vectante salo. dum summa ceruchis
 390 sidera tacta putant et nil superesse fatentur
 montibus aequoreis, malo venit altior unda
 naufragiumque diu ratibus suspensa minatur
 desuper intentans pelago veniente ruinam.
 iam ventus subduxit aquas, extundit harenas
 395 pressa carina solo: murus stat celsior unda
 circumfusa rati, vastarum turris aquarum
 pendet et elati percellunt carbasa fluctus.
 obriguit per membra Paris, transire parabat
 ad legatorum propria de nave carinas.
 400 ast ubi dispersos longo videt aequore Troas,
 solvitur in gemitus lacrimosae vocis amarus
 et sic orsus ait: 'felici sorte creati
 pastores, quos terra capit, quos nulla procella
 concutit. haut ponti metuunt super aequora fluctus
 405 et rabidum pelagus temnunt latrantibus undis,
 sed celso de monte vident ut in arce sedentes
 pascua rura nemus fontes et flumina prata,
 per campos gestire pecus, pendere capellas

373 inuincte *N*, corr. *Iannelli* 374 lacesset *N*, corr. *Schenkl* 377 eris *N*, corr. *Bücheler* sociis
 (corr. ex s otis) *N* 378 tuos *Iannelli* 382 leuant nauae *N*, corr. *Iannelli* 387 Curgite *N* rapiuntur
 (u ex j corr.) *N* 389 ceruchis (i prior eradi coepta) *N*, ceruchis *Bährens*, carinis *Duhn* 393 uenientem *N*
 395 muris *Bücheler*, muro *Bährens* 397 percellunt *Bücheler*, per coelum *N* 400 longe *Peiper*
 404 aut *N*, corr. *Iannelli* venti m. s. a. flatus *Bährens* 407 fontes sata flumina *Bährens*

371 *Lucan.* 9, 866 stridentibus undis (*Orest.* 683) 379 *Ov. met.* 4, 79 dixere 'vale'. 7, 651 regem-
 que salutant. (*Sil.* 16, 279 cf. *Iuven.* 4, 647) 384—93 aperte imitatur *Ven. Fort. Mart. praef.* 11 sqq.
 385 2, 176 Africus interea motus . . . nulla comitante procella (cf. *Coripp.* *Ioh.* 4, 305) 387 *Verg.*
Aen. 3, 564 tollimur in caelum curvato gurgite 388 sqq. cf. *Arator* 2, 1072 sqq. 400 *Verg. Aen.*
 81, 12 disiectam . . . toto videt aequore classem 402 ad 461 405 2, 798 cum nota

- praerupta de rupe procul dumeta sequentes:
 410 ut virides tondent lascivis dentibus herbas!
 ubera lactantes contundunt frontibus agni,
 dum cauda crispante tremunt mollique palato
 exultant potare cibos atque edere potus.
 mulgere balantum depressis ubera mammis
 415 decedente die noctis venientibus umbris
 quantus amor, cum lacte novo iam caseus albens
 formatur manibusque premit lac pastor ad orbem!
 candida summittit ferventes bucula tauros
 committitque duces armata fronte iuencos.
 420 nam gravis est regnare labor, metus excutit ingens
 corda ducum, ne bella ruant, ne tela minentur
 exitium crudele: necis timor omnis ubique est.
 nam gladios tellure pavent pelagoque procellas
 formidant nec plena datur ducis hora quieti.
 425 dum loquitur, venit unda gravis resonatque fragore
 et puppim percussit aquis: sublata carina
 tollitur et Cypro classi depulsa resedit.
 post signum venere rates recidente procella
 et Cyprum tenere simul. legatio sola
 430 defuit, una fretis et fluctibus acta negatur
 puppis in Ionium rabidis conlisa procellis;
 Aegaeo nam pulsa caret. mox pastor harenis
 Dardanus exsiluit tremulis post aequora plantis
 et se cum sociis tacta tellure refovit.
 435 Cypro festa dies natalis forte Dionae
 illa luce fuit. veniunt ad sacra Cytherae
 reddere vota deae quidquid capit insula Cypros,
 quod nemus Idalium, quod continet alta Cythera,
 quod Paphon exornat, tacitas quod lustrat Amyclas.
 440 candida praeterea Iovis alitis Helena proles
 venerat, absentem retinet dum Creta maritum.
 nuntia fama ducis totam repleverat urbem,
 advenisse Parin Troiano sanguine cretum.

410 Et *N*, corr. *Ribbeck* tudent *N*, corr. *Iannelli* 411 lactentes *Bücheler* 414 Mulcer(e) *N*,
 corr. *Iannelli*; mulctrae *Bücheler* qui cum antecedentibus coniunxit 415 diem *N* 419 duces *N*, quies
Bücheler 420 est labor regnare labor *N* Quam *Ribbeck* 421 Cordax ducum *N* 422 Exitum *N*,
 corr. *Iannelli* neci *N*, corr. *Bücheler* 424 queti *N*, corr. *Iannelli* 425 fragore (corr. ex fl.) *N*
 427 Gyaro *Bährens*, scopulo et recedit *Bücheler* classi *Schenkl*, classis *N* 428 residente *N*, corr. *Peiper*
 430 vagatur *Ribbeck* 435 Dione *N*, Diones *Iannelli* 439 paphos *N*, corr. *Bücheler*

409 *Verg. buc. 1, 76* dumosa pendere procul de rupe videbo capellas 415 *Arator 1, 714* dis-
 cedente die 418 *Verg. buc. 1, 45* submittite tauros 424 *Verg. Aen. 5, 844* datur hora quieti
 433 *Iuv. 6, 96* tremulis... plantis 434 *Lucan. 5, 677* fortunamque suam tacta tellure recepit
 (cf. *Orest. 239*) 435 *Ov. met. 10, 270* festa dies Veneris tota celeberrima Cypro venerat 436 *Ov.*
met. 7, 85 illa luce fuit 438 *Verg. Aen. 10, 86* alta Cythera (10, 51) 439 *Verg. Aen. 10, 564* tacitis
 regnavit Amyclis 442 *ad VIII 116. Verg. Aen. 9, 474* nuntia fama ruit, cf. *Sil. 11, 374* 443 *Verg.*
Aen. 4, 191 venisse Aenean Troiano sanguine cretum

- audit (ut) adventum iuvenis Spartana decori,
 445 mox iubet et famuli veniunt mandante Lacaena:
 hospitio speratus eat, nam turpe videri,
 regina praesente Paris ceu navita villis
 litus harenosum teneat. tunc hospes ad aulam
 pervolat Atridis socia comitante caterva.
 450 praeceptum dum carpit iter festinus ad urbem,
 respicit ad templum Veneris, cui turba precantum
 vel conventus erat; mox vertit iturus ad aras.
 interea nivei volitant per litora cygni
 flumine contempto, placidas hinc inde columbas
 455 molliter intendunt omnes per inane vagari;
 quas insanus agit rapidusque sequente volatu
 miluus insontes cunctas clamore fatigat,
 quas super accipiter volitans gravis imminet ales.
 tunc sollers augur cretus de gente Melampi,
 460 quem fors ad Cyprum dederat per festa dierum,

 et sic orsus ait prorumpens voce sagaci:
 'te oblative petunt avium responsa volantum:
 conubium spondent praefulgens ore decoro
 Idaliae volucres, de gente Tonantis olores
 465 promittunt genitam, sed miluus horrida fata
 (Ditis enim signatur avis), licet hora peracta
 tertia quippe sinat Phoebo candente volucrem
 vera per immensum praesagia ferre rapacem;
 Martius accipiter dotem fera bella minatur'.
 470 tunc Paris ad caelum tendens cum lumine palmas
 numina magna vocat puerum matremque Dionen:
 'aurea siderei proles Venus alma Tonantis,
 numina mille tenens, artes cui mille favendi
 dat pater et natus supplet simul, omina firma,
 475 quae cygnus genitoris agit, quae vestra columba
 prodidit. infaustos opus est cohibere volatus:
 Martis et inferni volucres raptoris obuncas
 augur averrunces sacris, quibus imperat auctor
 Troius ille puer Ganymedes, conditor artis,
 480 et Polles, cui pinna loquax dat nosse futura'.

444 Audit ut *Rosberg*, Audit *N*, Audiit *Iannelli* 450 Perceptum *N*, corr. *Duhn*, inceptum
Bücheler 451 cui *N*, puto ubi precatum *N*, corr. *Iannelli* 452 iturus *Bücheler*, iter *N*, ut intret *Ribbeck*
 453 cygni *N* 454 placidas (*sine que*) *N* 456 rapidusq; *N*, corr. *Iannelli* post 460 lacunam
 statuit *Duhn* 464 volucres *N* 467 pandente *Bährens* 471 Dionem *N* 473 Nomina *Bährens*
 474 omnia *N*, corr. *Iannelli* 475 Genitoris *N* 476 Prod-dit (*voluit* Prodidit) *N* 478 Augur
 aberrantes *N*, corr. *Bücheler*

449 ad 2, 554 453 sqq. cf. *Sil.* 4, 105 sqq. 455 *Lucret.* 2, 105 per inane vagantur (109)
 461 *VIII* 402 et sic orsus ait (531) 464 ad *VI* 91 467 *Ditis avis est miluus, licet nunc interdu*
cernatur 469 de mens. 5 Martia iura movet, signis fera bella minatur 470 *Verg. Aen.* 1, 93 tendem
 ad sidera palmas (*similia passim*) 471 *Verg. Aen.* 3, 264 numina magna vocat 473 *Verg. Aen.* 7, 33
 tibi nomina mille, mille nocendi artes 474 *Verg. Aen.* 2, 691 da . . . pater atque haec omina firma
 479 *Lucan.* 1, 636 conditor artis . . . Tages augur

- pauca precatus erat supplex et templa subibat
 vestibus indutus Tyriis et murice regni.
 pers(picu)a chlamys ipsa fuit, quam purpura fulgens
 flammabat diffusa humeris; hanc fibula mordax
 485 iungit, et ornatus iuveni plus admovet aurum,
 quo distincta micat radians per stamina vestis.
 cetera turba comes Phrygio succincta decore
 fulgebat. delubra petens intravit ad aras
 pastor et in sese cunctorum lumina vertit:
 490 aspiciat hunc errans oculis ornata Lacaena,
 effigiat per cuncta virum, quibus ille decorus
 vestibus incedat vel qua lanugine malas
 umbret et in roseo prorumpat flosculus ore.
 laudat amans mirata virum flammata Lacaena
 495 ignibus Idaliis; nam dudum flammiger ales
 matre iubente puer telo candente medullas
 Ledaici partus furtim iaculatus amorem
 usserat. at pastor repetit post sacra Dionae
 hospitium. regina venit pallente rubore,
 500 nam flammis perfusa genas pallentibus ibat:
 fusus uterque decor manifestum vulgat amorem.
 pastorem pudibunda petit cohibente pavore
 hortaturque virum fervens, qua stirpe creatus,
 indicet, et fuerit qua iam vexante procella
 505 ad Cyprum pulsus. medio sermone Lacaena
 iam tacet et quaerit, iuvenem quibus appetat ardens
 dictorum verbis. sed pastor, perfidus hospes,
 ut sensit fragiles mulieris pectore sensus,
 incipit Iliacus non quo sit sanguine cretus
 510 nec quibus excussus ventis ad litora Cypri
 venerit effari — trepidus iam voce remissa
 reginam laudabat amans, culpae maritum
 coeperat absentem, quod iam pulcherrima coniux
 a tepido deserta viro neglecta vacaret,
 515 sacra Dionaeae matris vel templa petisset,
 adiungens 'si talis erit, quam forte merebor
 uxorem, sic blanda genis, sic ore modesto,

482 indutus (-us ex -is ut videtur) *N* murice ex natrici *corr. N* 483 Perspicua *ego, Persa N,*
Versicolor Bücheler, Persa tamen Iannelli 485 aurum *Iannelli, aurū N, auri Leo* 486 Quod *N,*
corr. Iannelli 490 errant *N* 491 decorus ex -is *corr. N* 493 in *N, ut Böhrens* ut in *Ribbeck*
 494 intrata uirum *N, corr. Iannelli* 498 Vesserat *N, corr. Iannelli* Dionem *N, corr. Duhn, Diones*
Iannelli 500 fortasse fulgentibus, ferventibus, viz candentibus 501 decor *N, color Böhrens, Bücheler*
 504 quamam *Ribbeck* 506 ardens ex arce *corr. N* 507 uerbis] nervis *Rossberg, illecebris Böhrens*
 508 faciles (cf. 530) *Böhrens* 511 et fari *N, corr. Duhn* 515 vel tempta *Bücheler, contempta*
Böhrens 516 erit ex erat *corr. N*

482 v. ind. s. v. Tyrius 483 chlamys holoserica alba tabula purpurea erat distincta, cf. Marquardt-
Mau Priv. Leb. p. 550 484 Verg. Aen. 12, 274 fibula mordet 490 Ov. met. 3, 577 aspiciat hunc ...
 oculis 500 Verg. Aen. 12, 65 flagrantis perfusa genas 507 Hor. carm. 1, 15, 1 pastor ... perfidus
 hospitam 509 ad VIII 69 515 Verg. Aen. 3, 19 sacra Dionaeae matri vel i. et

- sic oculis ornata suis, sic pulchra decore,
 candida sic roseo perfundens membra rubore,
 520 sic flavis ornata comis, sic longior artus
 et procera regens in poplite membra venusto:
 tali semper ego dignatus coniuge felix
 non desim: famuler supplex et iussus adorem,
 conubio servus veniam sub lege mariti
 525 nocte dieque pavens, quidnam velit illa iubere
 quae specie fulgente micat. Menelaus oberrat
 numine contempto non dicam, coniuge pulchra,
 quamvis numen adest veniens de stirpe Tonantis,
 unde genus duco.' mox haec est verba locutus,
 530 Tyndaridis faciles quatiunt suspiria sensus
 et sic orsa refert: 'quae sit tua, pulcher, origo,
 te reticente magis dudum cognovimus omnes.
 est commune genus: pariter tua regna petamus,
 sis mihi tu coniunx et sim tibi dignior uxor.
 535 hoc nam fata iubent vel nos hoc Iuppiter urguet:
 vivere me gemini iussit sub sorte mariti.
 conferet Atridi, quisquis me duxit amator,
 ut vivum linquam non iam moriente marito,
 post thalamos primi cui debent fata secundum'.
 540 dixit, et egressi puppes et litora poscunt.
 dum portus classemque petunt, respexit ad urbem
 pastor et ingentem vidit consurgere nubem
 pulveris extorti, movit quam turba sequentum.
 tunc Paris adloquitur comitantem praedo rapinam:
 545 'occidimus, regina, pares, nos Graia iuventus
 insequitur; gladio vestigia nostra sequaci
 captatum pervenit iter quicunque satelles
 coniugis Atridis, subnixus et hospite turma,
 mox armatorum rapiens ad bella cohortes:
 550 et mecum fortasse cades, si tela sequentur.'
 tunc Spartana refert: 'iuvenis, quid nostra retardas
 pectora colloquiis? Phrygibus tamen arma capessant,
 rex dilecte, iube, gressus celerare ministros

518 armata <i>Leo</i>	tuis <i>Rossberg</i>	521 uenusta <i>N</i> , corr. <i>Rossberg</i>	524 maritus <i>Iannelli</i> ,
maritae <i>Bährens</i>	526 oberrat <i>ex -et corr. N</i>	529 mox <i>N</i> , vix <i>Duhn</i>	534 Sic (sic) <i>N</i> ,
corr. <i>Iannelli</i>	ego sim <i>Ribbeck</i>	tibi <i>Duhn</i> , tui <i>N</i> , tua <i>Iannelli</i>	537 Confer et <i>N</i>
<i>Iannelli</i>	543 exorti <i>Iannelli</i>	monet <i>N</i>	544 Paris <i>Iannelli</i> , patris <i>N</i>
545 regina <i>Iannelli</i> , regna <i>N</i>	547 per venit <i>N</i>	iter] iet <i>Bücheler</i>	quicunq; <i>N</i> , corr. <i>Iannelli</i>
548 Aridis <i>N</i> , corr. <i>Iannelli</i>	et vix delendum, it <i>Bährens</i>	549 Nos <i>Duhn</i>	rapiunt <i>Duhn</i>
550 cade si <i>N</i> , corr. <i>Iannelli</i>	551 retardes <i>N</i> , corr. <i>Duhn</i>	552 Tempora <i>Ribbeck</i>	

519 ad <i>Orest.</i> 792	524 <i>Anth.</i> 83, 28 sub lege mariti (cf. <i>Prud. apoth.</i> 98)	525 <i>Val. Fl.</i> 2, 281
nocte dieque pavor	529 <i>Verg. Aen.</i> 5, 801 unde genus ducis (<i>Drac. IX</i> 229)	535 <i>Hor. carm.</i> 1, 23, 20
Iuppiter urguet	547 gladio sequaci satellites <i>Menelai iter pereniunt ut capiant vestigia nostra</i>	
550 <i>Stat. Theb.</i> 5, 247 et mecum fortasse cades. cf. <i>Orest.</i> 188	552 <i>Verg. Aen.</i> 3, 234 sociis tunc	
arma capessant edico		

- imperio compelle tuo: properamus ad aequor,
 555 et vacat e iussis concurrens turba ministris.
 sic effata volens rapitur per colla tyranni
 iam Priami cum clade nurus: sic terga iuveni
 Europam rapuere dei, cum Iuppiter ipse
 taurus Olympiaca produxit cornua fronte;
 560 fulmineus vector sobolem famulantibus undis
 gaudet Agenoriam caelestia colla gravantem,
 cum Cadmi cognatus aquas freta magna secaret.
 ergo ubi pervenit raptor turbatus ad aequor
 et licet exhaustus cursu vel pondere lassus,
 565 qui gratum portabat onus tamen ipse Lacaenam
 litore non posuit, media sed puppe locavit:
 nautae vela levant et remis castra moventur.
 adveniunt collecta manus iam classe remota
 et quatiunt omnes palmis in litore frontes,
 570 nunc galeas, nunc tela simul clipeosque tonantis
 proiciunt; tunc ipse volans per rura maritus
 sudanti pervectus equo, quem nuntius horrens
 fregerat ad Cyprum venientem sacra dicare,
 ut conspexit amens sulcari puppibus undas
 575 et thalamos gestare suos, collisus harenis
 ingemit et flavos extorquet vertice crines.
 Hyrcanae sic saepe solent per devia tigres
 affectu stimulante rapi, cum pignora mater
 perdit et elusa feritas pietate nocentis
 580 raptoris sectatur iter, vestigia sollers
 insequitur praedonis equi, sessoris anhelis;
 ast ubi torva parens transacto flumine natos
 secerni conspexit aquis, redit orba dolore
 et gemit infrendens amissum nobile pignus:
 585 Atrides sic maestus erat de coniuge rapta.
 interea Aeneas rediens legatio Troiam
 venerat et Priamo Telamonis dicta reportat.
 sed Paridem genitor postquam non vidit amatum,
 plangit et albentes immundat pulvere canos.

554 tuos Ribbeck	properemus Iannelli	555 Et uacate Iussis N,	Atque uacat iussis Iannelli,
Et vacat aversis (elulis Bährens)	Bücheler olim	556 Sic fata N,	Et sic fata Iannelli, Sic ecfata Bährens
557 nurus ex murus radendo N	561 grauentem N,	corr. Duhn	563 peruenit N
corr. Iannelli	564 nec pondere Ribbeck	567 castra N,	transtra Peiper
570 sonantes Iannelli	571 Puiciūt: tunc uenit ipse N,	corr. Duhn	572 provectus
Bücheler	574 amans Duhn	577 Hic canē N,	corr. Iannelli
579 Perdidit; elusa Rossberg	nocenti N,	corr. Ribbeck	580 sollers corr. ex solers N
corr. Iannelli	582 transactos lumine N,	corr. Duhn,	transiecto fl. Peiper
equis Iannelli	584 pignus (pi in rasura) N	583 aquis Duhn,	quis N,

555 e iussis post iussa tua 567 Verg. Aen. 3, 519 nos castra movemus navigando 572 ad X 471
 576 Catull. 64, 350 canos solvent a vertice crines 579 Ov. epist. 11, 219 Peliæ natas pietate nocentes
 581 Stat. Theb. 4, 316 praedatoris equi sequitur vestigia tigris 582 Stat. Theb. 4, 249 torva parens
 (Claud. 33, 128. 36, 97) 586 Verg. Aen. 10, 287 interea Aeneas

- 590 Antenor Priamo pelagi narrare labores
iam fletu manante genis et mille pericla
cooperat: ignarus quid de pastore procella
fecerit aut iuvenis classem si merserit unda
nescius ore refert; hoc tantum nosse fatetur,
595 quod pelagi rabies subverso gurgite ponti
sparserit Iliacas in tempestate carinas.
his dictis gemit aula ducis sub luctibus atris:
moenia iustitio foedant et plangitur urbe,
sexus uterque gemit, non pro virtutis honore
600 aut quod talis erat qui posset bella subire
aut ingesta pati vel summis viribus hostem
frangere et ensiferas acie iugulare cohortes
(quamvis Alexander si viribus Herculis esset
aemulus aut certe Meleagrum aut Thesea fortes
605 aequaret virtute potens, tamen Hectore magno
sospite nemo Parin lugeret corde dolenti),
sed regis quia natus erat, fit planctus in urbe.
nam quicumque memor Heleni mox dicta tenebat,
laetatur gaudens et tantum voce dolebat.
610 tunc pater absenti tumultum formabat inanem,
ut iacuisse putes praesenti morte cadaver.
dum parat inferias genitor mactare sepulchro,
non ubi corpus erat, vel nil satiare cruore,
per freta conspiciunt notam de litore classem.
615 prima ratis iuvenis regali praedita signo
apparet, quam sarta ligant; ornata rosetis
candida pepla volant et carbasa sericus ornat,
et Veneris celsa spectatur ab arbore myrtus,
quam sponsus defixit ovans. occurrit ad undas
620 Hecuba cum Priamo populi comitante caterva,
suscipiunt sponsam, dat cunctis oscula pastor
ad patrem Priamum gradiens matremque salutans;
dulcia colla tenent et vultibus oscula figunt.
non invitus adest, non gaudet fortior Hector,
625 quem Troilus sequitur nec lividus, attamen aeger,
non membris sed mente gravis: praesagia sensus
concutiunt animosque viri: Mors ore cruento
inter Troianos discurrit, saeva catervas,

590 Anteno (n prior in rasura) *N*, corr. Iannelli 594 ore *N*, esse Bährens 597 sub Peiper, sed *N*,
de Bährens ducis se l. a., m. eqs. Duhn 600 bella *N*, an tela? 602 aciem *N*, corr. Iannelli 606 Parin
(n ex m) *N* 609 gaudens sed *N*, corr. Bährens 614 conspiciunt *N* 616 legant *N*, corr. Iannelli
ornata *N*, enata Bücheler, pronata Bährens, hi iungentes cum sarta 617 sericus Iannelli, seriens *N*
622 At p. P. gaudens *N*, corr. Bücheler 624 non gaudet *N*, nec gaudet Iannelli 625 nec (ec in
rasura) inuitus attamen *N*, non invitus tamen Iannelli, nec lividus at tamen Duhn, non invidus ac tamen
Bährens 626 praesagia (agia in rasura) *N* 627 Concutiunt (c altera ex g) *N* animosq; in niri
(ultima i ex e) *N*, corr. Iannelli morsore *N* 628 Troianas Duhn caterva *N*, corr. Duhn

605 Homer. 206 virtute potens 614 Or. om. 2, 11, 43 aspiciam notam de littore puppin
620 ad 2, 554 623 Or. met. 4, 141 in vultibus oscula figens

- heu quantos raptura viros, quae fata datura
 aut quantas per bella nurus viduare parata!
 Troile, sectatur vestigia vestra Polites.
 sic solet umbra sequax hominem larvalis imago
 muta sequi nec membra movet, nisi moverit ille
 quem sequitur; si cesset homo, cessabit imago
 635 vel quodcunque movens si sederit, illa sedebit
 motibus et falsis veras imitata figuras,
 nil faciens quasi cuncta facit: sic quoque Polites.
 duxerat uxorem pastor cum sorte sinistra:
 iam muros, iam tecta petunt, iam regis ad aulam
 640 intratur sponsamque tegunt sua flammea pulchram,
 iam thalamis ornata sedet; saltatur in urbe,
 tympana iam quatiunt, iam rustica fistula carmen
 pastorale canit. lituus nil dulce remugit,
 fescennina silent et bucina bella minatur;
 645 nec molles tuba rauca sonos dedit, aere canoro
 increpat arma duces clipeos et mille carinas;
 classica Tydidis committere bella putares.
 ite pares, sponsi, iam somnia tetra probastis
 matris et ornati misero flammastis amore
 650 ostensam sub nocte facem, qua Troia cremetur,
 qua Phryges incurrant obitum sine crimine mortis.
 sanguine Troiano dabitur dos, clade Pelasgum
 ditetur Ledaëa fugax per castra propago,
 orbentur superi, caelum gemat et mare plangat:
 655 crimen adulterii talis vindicta sequatur.

IX.

DELIBERATIVA ACHILLIS, AN CORPVS HECTORIS VENDAT.

- si decus est virtus et praemia cuncta meretur,
 si meritum post prima manet, si fama superstes
 eminent et gaudet titulis ornare sepulchra,
 annue quod petimus. fortis pro forte rogaris:
 5 egregias mentes virtus delectat in hoste,

629 quanto *N*, corr. *Iannelli* raptura (ura ex tribus aliis corr.) *N* uiros atq; fata *N*, corr. *Ribbeck* et fata *Iannelli*, quot fata *Rossberg*, fatoque *Peiper* 633 Multa *N*, corr. *Bücheler* 635 Vel *N*, nil *Ribbeck* quodcumq; (m ex n) *N* 638 Dixerat *N*, corr. *Iannelli* 640 Intratu·ri (tu ex ri correctae) *N* 641 Iiā *N* 642 Typana *N* rustica (corr. ex fistula) fistula *N* 645 post dedit incidit *Bücheler*, cf. *Verg.* 648 iam omnia (o et na in rasura) *N*, corr. *Bährens* 649 Martis *N*, corr. *Rossberg* ornati *N*, unati *Rossberg* 650 Ostensa *N*, corr. *Bührens Duhn* in *N* subscriptum τέλος

IX 2 post pama *N*, correx; postrema *Bücheler*, post fama vel palma *Rossberg*, post fata *Duhn*
 3 Emetinet *N* 5 habet *V* fol. 37, 2, 23 hoste (correctum radendo hostem in hostes, deinde et s. rassa) *N*

638 cf. *Hor. carm. 1, 15, 5* mala ducis avi domum 643 *Val. Fl. 7, 513* pastorale canit signum
Verg. Aen. 9, 503 at tuba terribilem sonitum procul aere canoro increpuit, sequitur clamor caelum-
 que remugit 646 ad VIII 126 648 *Epith. Laurentii (Anth. 742)* 79 ite pares sponsi 652 *Verg.*
Aen. 7, 318 sanguine Troiano... dotabere. cf. *Drac. IX 63*

- invidia mens summa caret, laudare decora
 novit et ingentes attollere gestiet actus.
 dat virtus exempla bonis pravisque pudorem,
 debilitas quos lassa premit. tu, fortis Achilles,
 10 quid prohibes tumulos, quamvis iactura sepulchri
 temnitur et nihil est, quod vis, in morte periculum?
 si sensus post fata perit, cur busta negantur?
 si mens ulla manet, iam rectius ergo putatur
 non requies, sed poena rogos: tormenta sepulchrum
 15 ingerit et manes tolerant per membra dolorem.
 sed sensum cum luce simul post fata perire,
 segnibus et pueris mentitur fama relatrix.
 sunt animae post membra piaae; quas ignea virtus
 tollit ad astra micans et solis in orbe recondit
 20 lunares non passa globos; ac desuper orbem
 expectant stellasque vagas et signa leonis
 Augusto quid mense parent, quid cetera temptent
 ornamenta poli. rident sua membra videntes,
 funeris abiecti fragiles et corporis usus,
 25 ut doleant animae iam libertate recepta
 corporibus vixisse suis et clausa tulisse
 carceris angustii. tumulos aut ossibus urnas
 dedignant animae, non curant vile sepulchrum
 et plangunt non esse simul, quos urna polorum
 30 claudit et aetherium Phoebus suspendit ad axem.
 adventurus eris, pietas si sancta manebit
 corpore belligero, si non crudelis in hoste
 post vitam morientis eris, si immitis Achilles
 nec post bella manes nec spectant funera poenas
 35 arbitrio subiecta tuo, si parcitur umbris,
 quaesitor quas torquet avus, si vera feruntur.

AT INQVIES: SI POST VITAM ANIMAE CORPORA SVA
 DESPICIVNT, PRO HECTORE CVR ROGAMVS?

QVAESTIO

non Hector, sed Troia rogat miserieque parentes,
 Andromache viduata gemit vel ad ubera parvum

8 et 9 —premit habet *V fol. 4r, 2, 12, in quo legitur* Debilitat quos lapsa premit 11 quodvis *Duhn*
in fine placum *Bährens* 12 cui busta *N, corr. Duhn* 13 Sin *Bährens* manet et iam pectus
 ergo putatur sic (punctum supra p viz delendae litterae destinatum) *N, corr. Bücheler* 15 post membra
Bährens 17 Signibus *N* 21 Expectat *N, corr. Duhn*, Aspectant *Bährens* 23 Ornamenta (ta ex
 ti) *N* 24 adiecti *N, corr. Bücheler* 26 clausa *N, corr. Duhn*, claustra *Bährens* 27 angustii tum
 tumulos *N, corr. Duhn* 29 Nec ego olim non opus est quas scribere 31 Hac venturus *Bährens*,
 debuit Huc vel Has 33 marcentis *Rossberg* immitis *C. Schenkl*, mitis *N* 35 parcitur ego,
 parcis *N*, parcis et *Schenkl*, parseris *Rossberg* 38 uelud ubera *N, corr. Bährens*, uel ut ubere *Duhn*

15 *Lucret. 6, 657* morbi per membra dolorem 16 *Anth. 389, 29 sol* praestat cum lumine sensus
 18 *Lucan. 9, 7* quos ignea virtus... patientes aetheris imi facit 23 *Lucan. 9, 14* risitque sui
 ludibria trunci 26 clausa cf. *Lucret. 1, 354. 4, 612* *Lucan. 6, 721* claustra timentem carceris
 antiqui animam 28 non... et nec... nec 33 *Verg. Aen. 1, 30* immitis Achilli (3, 87) 38 *Homer.*
 505 Andromache parvumque a pectore natum Astyanacta tenet

- Astyanacta tenet, sic caelum questibus implet;
 40 virgo Polyxene lacrimis ornata decoris
 et planctu laniata genas, contusa lacertos
 ac longis dispersa comis onerata pudore
 ingemit et tantum nutu sine voce precatur,
 funeris Hectori poscens exsanguē cadaver;
 45 quem retines iratus adhuc (cognosce puellam),
 plangentis germanus erat, cui vita daretur,
 ante aciem si visa foret, Troiaequē periclis
 femina bella dedit, sed femina bella negaret:
 'da veniam, iuvenis'. magnum est punisse triumphos
 50 Hectoris, hoc sat erit quod de victore triumphas;
 iam luctus converte tuos ad gaudia, victor,
 gaudia qui Phrygibus sollers in funera vertis.
 infelix plus Troia gemit quam perdidit Achilles
 fortior occisi consurgens ultor amici.
 55 infremis Aeacides? qui vindicet Hectora, non est.
 anne Parin fortuna iubet? qui crine madenti
 inter lanigeras gaudet latuisse puellas
 nec mater veneranda iubet, quod laudis habetur;
 hoc agit et pugnam thalamis exercet adulter,
 60 pectore femineo Veneris nam bella lacessit,
 ut Martis declinet opus vel fulmina campi
 effugiat, magnoque iacet dotata Lacaea
 sanguine Troiugenum, Graium dotata cruore.
 Dardanidis quis murus erit post Hectora campo,
 65 adversus Danaos quis Pergama fessa tuetur,
 puppibus Argolicis Phrygios quis dirigit ignes,
 quis Telamone satum constans umbone tonantem
 sustinet aut Teucri tolerat per bella sagittas?
 quis hostis Diomedis erit, quae turma furentem
 70 excipit? in clipeum surgens cum torserit hastam
 turbine belligero, quis non sine vulnere fractus
 concidit et moriens tremibundos porrigit artus?
 Tydidem Aeneas rediens in bella lacesset,
 a quo victus abit, qui impressit vulnera Marti?
 75 nam niveam luisse fuit plagare Cytheren.
 Pergama Pelidi, fateor, post Hectora tractum
 non bellum, sed praeda patent spectante triumpho.

39 tenens Bährens 42 longis (is ex us?) N 45 retines sic N 47 foret Troiaequē pericla;
 Peiper 56 iuvet Bücheler qui crimen adenti N, corr. Bücheler 57 in lanigeras sunt ras postea
 additae, sed a manu prima N, lanificas Bährens 64 Dardanis N, corr. Bährens, Dardanio Bücheler
 66 phrygibus N, corr. Bücheler 73 Tydiden N lacessit N, corr. Bücheler 74 vulnena N
 matri N, corr. Rossberg 76 nactum N, corr. Bücheler 77 spectanda Rossberg

39 Val. Fl. 6, 726 his caelum questibus implet 42 Claud. 33, 55 incultas dispersa comas
 43 Sil. 6, 567 vultu interdum sine voce precati unde tamen cave cum Rossbergio vultu Dracontio
 quoque des; Polyxena ut virgo modesta Andromaches precibus adnuit tantum, non adclamat 56 Verg.
 Aen. 4, 215 ille Paris... crinemque madentem 63 ad VIII 652 72 cf. Homer. 376 Drac. V 281

AT INQVIES: DOLOREM MEVM LENIAM, PERCVSSOREM
PATROCLI CANEVS ET VOLVCRIEVS (SI) DEDERO LANIANDVM.

QVAESTIO

- Hectoreum si forte canes laniare cadaver
ipse paras crimenque putas, hoc Medus honestum
80 credit et ad Persas honor est, si membra volucres
eripiant: et nulla detur licet ossibus urna,
multis membra tamen condentur rapta sepulchris:
corpus flamma cremans absunit, membra (vorantes)
hoc canis hoc volucres faciunt; vix ossa relinquunt,
85 et rogos ossa rapit. forsán servabitur Hector,
ut madefacta cadant siccantibus ossa medullis
et longa sub tabe fluant? hoc cuncta sepulchra
exercent; tamen intererit, quod clausa tenebris
putrescant tumulis, at hic sub luce madescent
90 aspectusque tuos funestent ossa diurnis
visibus. Andromache tumulum sibi formet inanem
et causam lacrimis faciet quam denegat hostis:
te tamen, Iliacae populator gentis, Achillem
sacrilegi iam poena manet, qui viva peremptis
95 funestas elementa viris. corrumpitur aer
morbis, unde caret laesus vitalibus auris;
non purus sub sole dies, non sidera noctis
impullata micant, fuscantur cornua lunae,
sordibus et totum caeli nox inficit orbem.
100 non Phoebus Danaís morbos, non Troia Pelasgis
inferet aut natam repetens per castra sacerdos
Chryses Apollineus: hinc sunt, hinc funera maesta
fortibus et bellum geritur cum Morte cruenta.
Hector in hoste fuit saevus, cum vita maneret:
105 plus post fata nocet. certe medicabilis ille
te Chiron docuit pestes sanare iacentum,
cum chordas quateret plectro, cum bella manerent,
et citharam post lora daret, cum mentis onustae
post Centaurorum raptas de flumine praedas

in quaestionis titulo SI add. Duhn 81 nulli N, corr. Bücheler nulla et Peiper 83 absun-
(u in rasura) N uorantes om. N, add. Bücheler 86 male facta N, corr. Bücheler medullis (u
prior l erasa) N 88 clausa inter scribendum ex causa correctum N 89 Putrescunt Bährens made-
cunt N, corr. Bücheler 92 faciat Bährens 94 poenam (at m erasa) N 96 laesus N, tell-
Duhn 97 puro Bährens 98 Impolluta Bücheler fulcantur N, corr. Bücheler lunae Duhn
luce N 99 coeli mox N, corr. Rossberg 100 virgo Pelasgis Bährens 101 Inseret N, corr. Bährens
Infert Bücheler aut nauta repetens N, corr. Duhn 105 certe sic N, corr. Duhn medicabilis (u
ex lsi correctae) N 107 moneret Bücheler, tacerent Bährens 108 honestae (erasa h) N, honestae Duhn

82 non mos est illis urnam dare mortuis. tamen sua sepulchra inveniunt, cum a canibus vel vol-
cribus decorantur. metaphora Gorgiana. futurum condentur relatiuum 87 Lucan. 2, 166 cum ia-
tate fluunt 91 Verg. Aen. 3, 303 Andromache... tumulum... inanem... causam lacrimis 93 O-
met. 12, 593 operis nostri populator Achilles 94 Paul. Nol. carm. 19, 437 sacrilegum sua poena ma-
104 Verg. Aen. 6, 608 dum vita manebat (6, 661). Claud. 15, 306 dum vita maneret 105 Ant-
672, 32 post fata nocens 109 cf. Stat. Ach. 1, 153

- 110 ingentes animos puerili in corde levaret;
non docuit, quia maestus odor, quia putre cadaver
aera tellurem ventos animasque gravabit?
inde homines volucres pecudes et cuncta necantur;
corpora vivorum pariter mundique salutem
- 115 mors neglecta nocet: non sunt commercia iuncta
mortibus et superis, divisit limite mundos
imposito natura parens; non congruit aether
funeribus nec funus amat sub sole iacere,
infernī secreta dei sub nocte petuntur.
- 120 non tibi per somnos aderit censoris imago,
Aeacus in medias veniens ad castra tenebras
voce manuque furens et te culpabit amare
asper et increpitans? et iusta voce notabit:
'tene, deum soboles, caeli pelagique nepotem,
- 125 atque Erebi gens clara mei, te, fortis Achilles,
ista decent? tumuli caesis et busta negentur?
nec dabis occisos iuvenes Acheronta natare,
prostratis dum busta negas mortesque sepulchris
abdicas? me vita pia promovit ad urnam,
- 130 humani generis laudes et crimina quaeram;
nec tamen hinc securus eris, quia noster ad urnam
advenies quandoque nepos: ignoscere manes
ignorant mecumque Minos vel Gnosius illic
iudicium Rhadamanthus habet commune barathri.
- 135 nominis invidiam vestri per flumina manes
exagitant, sua iura neges quod morte peremptis,
Patroclumque tenent, quem nec conscendere cymbam
permittunt, nisi primus aquas transenderit Hector.
et nullum pars nostra sinit transire per undas
- 140 ac sortem retinere suam, nisi rite sepultum.'

EPILOGVS

desine, bellipotens, animos retinere feroces,
dux, iras depone, precor: non sentiet Hector,
quidquid in hoste furis, lacerum tenuisse cadaver;
supplicium non Hector habet, sed poena Pelasgum
servantur per castra tuis, dum funera punis.

145

110 Ingentes *N*, corr. *Bährens* leuabant *N*, corr. *Bücheler* 113 Inde *N*, unde *Duhn* 114 pariter
Leo, rapiet *N*, rapiet *Duhn* 114 ante 113 posuit *Rossberg* 115 iuncta an vincta voluerit *N*, non liquet;
vitae *Bücheler* 116 Manibus *Bücheler* superis (sup in rasura) *N* 118 an nec corpus? 122 ah te
et 123 iusta te *Peiper* 124 Te ne (T ex D) *N* 126 cegsis sed *N*, corr. *Duhn* 128 reges *Rossberg*
mor/esq sic (foramine per rasuram in pagina contraria antecedente orto) *N*, corr. *Rossberg*, manesque *Bücheler*
129 merita piam *N*, corr. *Duhn* 130 Humani (ut) *Bährens* 132 ngoscere *N* 133 Ignorant (Igno ex
Igo corr.) *N* Gnoscius *N* 135 inuidia *N*, corr. *Duhn* 136 negis *N*, corr. *Duhn* peremptis (mp in
rasura) *N* 138 transenderit (i ex e) *N* 139 pars (a in rasura) *N*; vix pax 142 Dux iras (corr. ex
Dixeras ?) *N* Trux *Bährens* 144 Supplicum *N* 145 Servatur *Duhn* Servantur p. c. lues *Bährens*

110 *Verg. georg. 4, 83* ingentes animos angusto in pectore versant (*georg. 3, 207 Stat. Theb. 8, 734.*
Val. Fl. 6, 630. Sil. 16, 350) 112 *Stat. Theb. 12, 567* caelum ventosque gravantem mortuum
116 *Lucan. 2, 11* fatorum immoto divisit limite mundum. cf. *Iuv. 10, 169* 124 *Verg. buc. 4, 49* cara
deum soboles. *Stat. Ach. 1, 869* tu caeli pelagique nepos 139 cf. *Verg. Aen. 6, 327 sq.*

- Aeacus invidiam, carus tormenta Patroclus
 sustinet et vestri poenas luit ille doloris.
 vel medium Priamo, generose, refunde cadaver;
 nam partem tractura tenet. si reddere corpus
 150 et laceros artus tempta pietate negabis,
 exiet Andromache socero comitante per agros
 Astyanacta trahens, qua tristior orbita monstrat,
 et leget infelix dispersi membra mariti,
 vepribus et mediis rupem complexa cruentam
 155 oscula fixa dabit dicens de rupe maritum;
 in qua sanguis erit, rupem vocat Hectora coniux
 et puerum miseranda docet, ne calcet harenas,
 infecit quas forte cruor; tardumque per horas
 exspectat socerum, sed non vacat: exprimit herbas,
 160 quas rubuisse videt; hoc nati vultibus addit,
 ut patrem ferat ore puer; suadente dolore
 ipsa sibi demens extorquet, ut Hectora credat
 Astyanacta suum; Priamo tamen Hectoris ossa,
 si qua iacent dispersa rotis, ostendet et ambo
 165 carnibus Hectoreis defigunt oscula flentes.
 ore cruentato puerum simul ambo monebunt,
 oscula det membris; 'laceros ubicumque iacere'
 dicet avus puero 'pater est quos videris artus'.
 moribus his si nulla venit pietatis imago,
 170 aspice quid faciant coniux pater Hecuba natus
 et pudibunda soror: Priamus iacet oscula plantis
 rex senior dans ipse tuis nec turpe putabat,
 quod miserum fortuna iubet; hinc virgo pudica
 Astyanacta tenens parvum super Hectora ponit
 175 et puerum deflere docet, sed parvulus optat
 ire nec extincti cognoscit funera patris.
 heu lacerum nam corpus erat, quod mater et uxor
 complexae per colla tenent et vulnera ferri
 per laceros artus generoso in corpore quaerunt.
 180 sed quid dorsa viri palpant? iniuria constat
 magnanimi iuvenis: plagam, qua concidit Hector,
 et vulnus si nosse placet, versate supinum
 corpus et occisi tractentur pectora regis:
 invenient unguis, quanto descendit hiatus

146 invidia *N*, corr. Bücheler
 Bücheler 154 e mediis *Duhn*

147 ille furoris *Bährens*
 156 versus mihi suspectus; post erit gravius distinguere iubet *Le*

151 conitante *N*

152 tritio

157 miseranda *N*
 sororis *N*, corr. *Bährens*
 (ui ex iui correctae) *N*
 174 ponens *N*, corr. *Bücheler*

161 patre *N*, corr. *Duhn*
 165 defigunt *N*, corr. *Bücheler*
 169 Mortibus *N*, corr. *Rosberg*, Motibus *Bücheler*

163 tamen *N*, tandem *Bährens* *Peiper*
 166 manebant *N*, corr. *Bücheler*
 176 humera patris *N*, corr. *Duhn*

164 dispersa
 168 uideri
 172 nolui putab
 184 descendi (e prior ex i) *N*

164 recte stant futura, nam expectat socerum 159 169 *Verg. Aen.* 6, 405 si te nulla move
 tantae pietatis imago 171 *Coripp. Ioh.* 1, 155 oscula plantis pressa dedit (7, 234 *Iust.* 1, 158)

172 *Iuvenal.* 6, 390 nec turpe putavit (-bit *P*) 173 *Sen. Troad.* 710 (verba *Andromaches*) nec turp
 puta quidquid miseros fortuna iubet 184 *Stat. Theb.* 12, 340 quanto descendit vulnus hiatus

- 185 hasta potens quantumque dedit Vulcanius ensis.
nam quod terga ferunt, hoc currus fecit Achilles,
dum trahit extincti iuvenis per saxa cadaver
et domino iam damna parant de funere tracto.
Hectora mirantes plus te laudamus, Achilles,
190 a quo victus obit: finem da, magne, dolori
et post vindictam veniam concede perempto,
qui poenas in luce dedit. iam respice mitis:
Astyanacta vides, Pyrrhi succedat imago
ante oculos dilecta tibi, Priamique senectus
195 mentibus adsciscat venerandi vota parentis.
nam genitor Peleus laetum post bella videre
te cupit; et senior Lycomedes, coniugis auctor,
exoptat reduci gaudens offerre nepotem.
planetibus Andromaches ceu praesens blanda putetur
200 Deidamia simul, quae sollers nocte dieque
mente oculis attenta volat; nam fluctibus atris
carbasa prima videns amens occurrit in undis
perquirens, si Troia ruit, si concidit Hector,
sollicita quem mente timet; te plectra tenentem
205 atque iterum blandas iuvenili pollice chordas
tangentes laudare cupit et brachia collo
nectere mellifluis adiungens oscula labris.
Hecuba maesta gemens et canos pulvere foedans —
omine non tali matrem praesentet ab undis
210 corde tuo pietas: licet haec mortalia fata
in se nulla timet, tamen haec te, fortis Achilles,
mortalem genuisse dolet. haec, summe, retracta
et veniam largire pius. si parva putantur,
fac pretium, victor, generosum vende cadaver.
215 vendatur ceu vivus adhuc nec munere parvo,
sed veniat tantum quantum pensabitur Hector.
hoc placet ut fortis habeatur iudice bello
mors pretiosa viri: cunctos hortaris in hostem,
si non vilis erit veniens occasus in armis,
220 qui se despiciens cives dilexit et urbem.
Dardanides dependat opes, det magna talenta:

186 ferunt *Duhn*, dederunt *N*, gerunt *Bährns*, rubent *Rossberg* Achillis (i altera ex e) *N*
188 tractus *Rossberg* 193 vides ego, videns *N*, rudem *Rossberg* 194 dilecta (i ex e) *N* 196 pelens *N*
198 offere *N* 199 ceu presens bland maritū l' putatur *N*, corr. *Bücheler* 201 volat *N*, vocat *Leo*,
qui maritum in v. 199 huic verbo primitus adscriptum fuisse coniecit 202 amens *Bücheler*, animis *N*,
summis *Peiper* 205 blandas (a altera ex i) *N* 206 et *N*, vel *Bücheler* 207 adiunges *N*, corr. *Duhn*
208 canos plure *N*, corr. *Duhn* fœdans (a ex e) *N* 209 tali (i ex e ?) *N* 211 timent (nt ex ns) *N*,
corr. *Duhn* 212 haec *Bücheler*, hoc *N* 214 Fac pretium *N* 216 conieci Conveniat Sed veneat
tanto quanto *Bücheler olim* 218 Mois *N* 219 occasus (ultima s ex m) *N* 221 det (d ex nescio
qua alia) *N*

187 *Lucan.* 6, 639 trahitur per saxa cadaver (*Drac. VIII 140*) 188 parant sc. saxa 193 cf.
Homer. 986 sqq. 198 *Claud.* 28, 75 puerum gaudens offerre favori 201 volat fere quod trepidat
202 cf. *Ov. epist.* 2, 121 sqq. 205 *Ov. met.* 5, 339 pollice chordas (et passim) 208 *Catull.* 64, 224
canitiem... pulvere foedans 214 veniat et 219 veniens ab 'venum ire'

- Astyanax egeat, Priamus mendicet et omnes,
 infelix quos Troia capit. haec poena manebit
 Laomedontiadas, si carior ille sodalis
 225 sollers Hectoreo condetur dignius auro,
 dum tamen infernis requies detur et bona vivis
 praestetur de morte salus ac pace fruuntur
 aeris innocui caelum mare Tartara tellus.
 unde genus ducis, morti licet illa sepulchrum
 230 comparet; omen erit, si reddat Troia tributum,
 Troia vel Danais vectigal funera praestent.

EXP. DELIBERATIVA ACHILLIS DELIBERANTIS
 AN CORPVS HECTORIS VENDAT.

X.

[DRACONTII] MEDEA.

- fert animus vulgare nefas et virginis atrae
 captivos monstrare deos, elementa clientes,
 naturam servire reae, servire puellae,
 astra poli et Phoebi cursus et sidera caeli
 5 arbitrio mulieris agi, pendere Tonantem,
 quod iubeat Medea nefas, ubi mittere flammās
 imperet aethereas. penetrat vox illa per auras,
 cum vitas mortesque facit, cum fata retorquet
 ad cursus quoscumque velit. licet hospite caeso
 10 serviat et Scythicae currat per templa Dianae,
 possidet astrigerum funesto pectore caelum
 et superos impune premit prece nixa virago
 invitos parere sibi. quae carmina linguis
 murmuret aut urens species quae nomina dicat,
 15 haec vatem nescire decet; quae nosse profanum est,
 quod fuerit vulgasse nefas. nos illa canemus,
 quae solet in lepido Polyhymnia docta theatro
 muta loqui, cum nauta venit, cum captus amatur
 inter vincla iacens mox regnaturus Iason;
 20 vel quod grande boans longis sublata cothurnis
 pallida Melpomene, tragicis cum surgit iambis,

223 haec Bücheler, et N, sic Bährens 224 Leomedontiadas N sic Bährens 225 dignus N
 corr. Duhn 228 Tartarea N 231 Troica Bährens

X de titulo vide praef. 1 arte Peiper 3 deae N, reae n sub iure puellae Bährens 4 curru
 Peiper 13 carmina labris Bährens, lingua Duhn 14 urens N 16 quod N, quae Bücheler
 non illa Peiper 17 Polymnia Nn 18 Multa N, corr. Bücheler amator N, corr. Roscher
 20 Vel quae Bücheler boat Bährens

229 ad VIII 529 de Gaea loquitur

X 1 Ov. met. I, 1 fert animus (ars 3, 467 Lucan. 1, 67) 5 pendere expectatione metuq
 13 Ov. fast. 3, 323 quid agant, quae carmina dicant... scire nefas homini 20 Avator 2, 7
 pomposo reboant tua bella cothurno, Troia 21 Hor. sat. I, 5, 64 (Orest. 13) tragicis... cothurn
 Anth. 88, 4 Melpomene reboans tragicis fervescit iambis

- quando cruentatam fecit de matre novercam
mixtus amore furor dotata paelice flammis,
squamea viperei subdentes colla dracones
25 cum rapuere rotis post funera tanta nocentem.
te modo, Calliope, poscunt optantque sorores:
dulcior ut venias (nec te decet ire rogatam)
ad sua castra, petunt. lauro succincta poetae
Pegaseo de fonte veni, quo rore medullas
30 et sensus infunde meos. cur hospes amatur,
qui mactandus erat, vel cur mactatur amatus?
dives apud Colchos, Phrixiei velleris aurum,
pellis erat, servata diu custode dracone.
hanc propter pelagi temerator primus Iason
35 venerat, ut rutilas subduceret arbore lanas.
ut Scythia conspexit Graiam de littore puppim
ire per undosum proscissis fluctibus aequor,
expavit, nam monstra putat: quis crederet umquam
per freta, per rabidas hominem transire procellas?
40 barbarus ignaro regi iam nuntius ibat,
quae nova perferret pelagus; sed callidus heros
solus Iason adhuc vento corrente carina
prosilit in fluctus et littora visa natatu
nudatus ceu nauta petit. sed Colchus alumnus
45 nuntius ille redit secum comitante inventa,
ut nossent quid puppis erat, quid vela, quid arbor.
membra viri mox nuda vident fugientis ad undas;
quem sequitur directa manus capiuntque paventem
et manibus post terga ligant. tunc Iuno Cytheren,
50 ut vidit iuvenem Scythicas artasse catenas
et pavidos fugisse simul cum puppe sodales,
adloquitur: lasciva Venus, iucunda modesta
blanda potens mitis, fecunda venustas amoris,
pulchra voluptatum genetrix et numen amantum,
55 te divum regina precor, matrona Tonantis:
est nimis acceptus iuvenis mihi pulcher Iason,
qui gelidum quondam mecum transaverat Istrum
et nunc infelix trahitur captivus ad aulam

24 nupereis *Nn*, corr. *Bücheler* 26 medo *N*, modo *n* 27 nec te ego, nocte *N*; nunc te *Bücheler*
rogatam (sic) *N*, supple sed sponte, cf. VI 24 31 Qui (facile pro Que legi potest) *N*, Quae *n* 32 Diues
magna initiali *Nn* 39 tabidas *N*, corr. *Duhn* 40 nuntius *N*, Mutius sic *n* 42 vento] lente *Bährens*
44 Colchis *N*, corr. *Duhn* 45 secum] socia *Rosberg* ex VIII 449 46 nosset *N*, corr. *Bücheler*
47 ab unda *Leo* 49 citherem *N* 53 venusta decora *Bibbeck*, venusta suavis *Bährens*

27 VI 24 sponte venire decet, non te decet ire rogatam 32 ad 2, 456 36 cf. *Acc. Med.*
fig. 1—3 37 *Verg. Aen.* 4, 313 per undosum... aequor 38 *Ov. ars* 2, 43 quis crederet umquam
aeris hominum carpere posse vias 48 *Ov. met.* 3, 575 cepimus... manibus post terga ligatis
50 sqq. cf. *Apoll. Rhod.* 3, 8 sqq. *Val. Fl.* 7, 158 sqq. 56 *Apoll. Rhod.* 3, 66 (verba Iunonis) καὶ δ' ἄλλως
ἐν καὶ πρὶν ἐμοὶ μέγα φίλον ἦσαν 57 *Claud. carm. min.* 77, 7 gelidum transaverit Istrum
(cf. 26, 489)

- Aetis immitis forsā mactandus ad aras.
 60 eripe captivum, retinent quem mille catenae,
 mitte pharetratum puerum, mea Cypris, Amorem,
 igne tuo flammata cadat furibunda virago,
 discat amare furor, tandem sit blanda sacerdos,
 templa pharetratae contemnat virgo Dianae,
 65 despiciat delubra deae. licet immemor exstet
 religionis amor timeant nec fulmen amantes,
 te solam putet esse deam, te numen adoret,
 te metuat metuenda deis, te iudicet unam,
 quam mare quam tellus quam numina cuncta fatentur
 70 imperio subiecta tuo per templa per aras,
 esse voluptatum dominam. quae corda parentis
 flectis et exutum telo candente Tonantem
 despiciat me saepe iubes nec castus Olympum
 destituat, sit ut imber olor, bachetur adulter
 75 vel quodcumque meum placuit mutare maritum —
 non queror: Aesonidem tantum peto filia regis
 nunc amet et laudet; mox hunc suspiret anhelet,
 quem mactare parat; solvat cervice catenas
 torpescens armata manus, cui brachia collum
 80 circumdant mucroque cadat ieiunus ad aras.⁷
 finierat matrona Iovis. sic orsa Dione:
 'me Venerem me, Iuno, decet me, blanda noverca,
 imperio parere tuo. quid plura loquemur?
 oderunt mea castra moras.' sic fata Cythere
 85 quaerit amoriferum per tota rosaria natum:
 ille deas ponti telo flammabat in undis
 maternis submissus aquis. Hymenaeus ad illum
 mittitur. huic fluctus produnt fumantibus undis.
 ut pelagus caluisse videt, 'hic aliger' inquit,
 90 'hic latet Idalius. sed non latet, aequora fervent:
 agnosco stridere fretum, ceu Phoebus anhelos
 oceano demergit equos, cum nocte propinqua
 luna venit stellante polo pendentibus astris.
 huc ades, o lascive puer, te mater ubique
 95 quaerit et e cunctis vestrum me misit alumnū,
 ut venias parcente mora.' sic fatus. at ille
 fluctibus e mediis surgens rutilante capillo
 excussit per inane caput, quatit impiger alas,

59 ~ Aethios sic voluit N, ~ Aethos n, corr. Duhn, Aeidō (i. Dianae) Rossberg, Aetae Bähr
 61 Miete n 65 exstat N, corr. Bücheler 66 timent N, corr. Bücheler 68 iudicet (t ex n)
 72 sperne exutum 74 Destituet N, corr. Bücheler 75 quocumque Duhn 77 anhelat N, co
 Duhn 80 mucroque Bährens, mucro N, et mucro Duhn 88 hunc N, corr. Bücheler 93 stilla
 Bährens 94 Huc (intellege Huic) sic N, Huc n

59 Ov. Pont. 3, 2, 71 immitem Triviae ... ad aram. met. 15, 114 mactatus ad aras. cf. ind. s.
 macto 79 Ov. met. 9, 459 circumdet brachia collo 86 cf. II 32⁷ 88 ad II, 33 91 Sil. 1, 2
 atque ubi fessus equos Titan immersit anhelos

- ut pinnas desiccet aquis: micat ignis ut astra
 100 plausibus excussus pueri, per cuncta videres
 scintillare diem, volitant super aequora flammae.
 sic, ubi puniceos rutilans Aurora capillos
 pectinat ante diem, quae mox perfundat Eoum,
 Phoenix, sola genus, senio lassata vetusto,
 105 cinnama cui folium nardum tus balsama amomum
 informant post saecla pyram reditura, sepulchrum
 conscendit factura rogos et verberat alas
 ut flammam adsciscat avis (sic nascitur ignis
 ante alitem ambrosios iam consumpturus odores):
 110 sic puer Idalius spargebat plausibus ignes:
 piscis aves armenta pecus fera pastor anhelant
 flammigero surgente deo. volat inde per altum.
 iam volucer non udus erat: quocumque propinquat
 aut ubicumque fuit, blando fervore vaporat,
 115 quem sequitur vernalis odor; via pulchra rosarum
 tenditur et violas pallentes candida peplo
 lilia distingunt ac florea semita crescit:
 persulcans per inane polos micat orbita florum.
 Cypris odoriferos sensit fraglare volatus:
 120 'natus adest' inquit; 'multis iam spargitur aer
 floribus, ambrosio totum respirat odore'.
 dum loquitur lasciva Venus, venit ecce Cupido
 fessulus et gremio matris libratur anhelans,
 quo sessurus erat. quem protinus illa volantem
 125 occupat et crines componit mater Amori
 ac puerum complexa fovet dans oscula nato.
 sic blandita iubet: 'Pyrois, mens ignea mundi
 atque vapor fecunde poli, successio rerum,
 affectus natura genus fons auctor origo,
 130 tu vitae fecunda salus, tu blanda voluptas,
 tu princeps pietatis, Amor, te praeduce mundo
 alternant elementa vices et non perit orbis,
 cum pereant quaecumque (creat), nec sentit ademptum
 successu redeunte novo. venit ecce noverca,
 135 in manibus iam Iuno meis supplexque precatur
 quae fuerant optanda tibi: Medea sacerdos,
 sacrilega quae voce solet compellere caelum,

99 in (vel ad) astra *Bährens* 100 excussis *n* 103 perfundet *Duhn* 105 Cinnama *N*,
 om. spatio relicto *n* 108 adsciscat (d supra addita) *N* 109 Alitem et *Rossberg* 113 voluceret *N*,
 voluceret *n* 115 pulchra (l ex r) *n* 119 fraglare (r prior ex l) *n* 127 Pyrois et *B*, ante versum *Nn*
 132 duces (d deleta et i supra u) *N*, uices *n* 133 creat add. *Bücheler*, om. *Nn* nulla lacuna 135 pre-
 catur *Bährens*, nocatur *N*, uocatur *n*, locatum *Bücheler*, abieci profatur

102 *Ov. met. 5, 440* udis veniens Aurora capillis 104 cf. ex gr. *Ov. am. 2, 6, 54* unica semper
 avis *Stat. silv. 2, 4, 36* senio nec fessus inertis... Phoenix 105 cf. *Ven. Fort. Mart. 4, 574* flos
 odor esca sapor mera cinnama balsama tura 115 *Claud. 35, 90* quaque volat Amor, vernus sequitur
 rubor eqs. 126 *Ov. met. 8, 211* dedit oscula nato (similia passim) 131 cf. *Boet. de cons. 4, 6, 16* sqq.

- invitos accire deos, arguere Tonantem,
 dum precibus elementa quatit mare sidera terras,
 140 naturam turbare simul, tua tela medullis
 excipiat (hoc Iuno petit) iuvenemque Pelasgum
 diligat optet amet cupiat suspiret anhelet.
 sollicitus tamen ista para cautusque memento:
 Medeam fixurus eris.² sic fata Dione.
 145 risit Amor matrisque sinu se subtrahit ales;
 spicula saeva legit, quibus olim Luna per umbras
 pastorem flammata tenet nec sustinet ignes
 Luna Cupidineos, Solis quae sustinet orbem
 et fratris radii conceptus lucis adoptat.
 150 'hoc' ait ignipotens 'telo Medea cremetur,
 quo Scythicam succendit Amor, dominaeque favillas
 excutiam per templa volans, et virgo cruenta
 adprobet hos arcus dominae plus posse pharetris.
 namque Diana feras, cervos et figere dammas
 155 adsolet: hoc telum reges et numina figit.³
 quattuor interea niveas adstare columbas
 Cypris amoena iubet: roseis frenantur habenis,
 candida puniceis subduntur colla rosetis
 (nam iuga sunt compacta rosis), fert dextra flagellum,
 160 purpura quod mollis, tenuis quod sericus ornat.
 iam volucer conscendit aves et blanda Voluptas
 it comes, Amplexus veniunt, Hymenaeus adhaeret,
 Gaudia concurrunt, Risus atque Oscula pergunt.
 nam licet Idalias sociarint frena columbas
 165 et iunctae per cuncta volent, tamen impiger ales
 nunc hanc nunc illam residet gaudetque iugales
 iam relevare suas et se pensare volatu
 (sublatum propriis persentit in aera pinnis
 aurigam quadriga volans) iterumque columbas
 170 appetit et pharetris concludit dorsa volantum.
 nondum per Scythicas glacies stat barbara Colchis,
 et iam bruma rigens Aetoi tristior axis
 torpebatque coacta gelu † et pinniger audax
 et magis accessu pueri plaga maesta serenat
 175 adventum testata dei: mox tetra fugantur
 nubila, caeruleos excludit flammiger imbres.
 impia iam Colchis, iam saevior ara Dianae

147 substinet n
 effigere N, corr. Bücheler
 olim, contundit Peiper
 sic Nn, concreta gelu: it Bücheler olim, quod hiatus talis unum apud Drac. esset exemplum; compacta gelu
 set Bährens, stant cuncta gelu nec Leo
 177 coch (haec deletae) colchis N

151 Quos N, corr. Duhrn
 167 dispensare Bährens

152 Excutiam N, Excipiam (x ex t) n
 volatu Bücheler, volatum N

170 concludit Bücheler
 172 Set iam Bücheler
 173 torpebatque ego, torpebat N coacta gelu et

145 Claud. 10, 47 risit Amor . . . matri 147 sq. cf. Aegr. Perd. 44 sqq. 156 cf. VI 75 sqq.
 158 ad Orest. 792 165 Stat. Theb. 1, 292 impiger ales 171 cf. Lucan. 5, 436 nondum adveniat
 Colchidem glacie rigentem 172 Lucan. 1, 17 bruma rigens 175 Claud. 33, 9 adventum testata dei
 176 Verg. Aen. 3, 194 caeruleus . . . imber (5, 10) 177 Lucan. 1, 446 non mitior ara Dianae (Drac. V 139)

- coeperat ostendi: iam tunc mandante tyranno
 ecce trahebatur ceu taurus pulcher Iason,
 180 quem sequitur Medea nocens urguetque ministros
 nudato mucrone furens. delubra subibant
 iamque propinquabant aris. sed numen amantum
 furtim templa petit: sonuerunt tela pharetris.
 exultat gavisia nimis Medea sacerdos:
 185 telorum strepitum castae putat arma Dianae
 increpuisse tholo, credit sua vota sacerdos
 ante preces audisse deam. mox numen adorans
 'omen adest' inquit, 'Triviam te, Luna Diana,
 confiteor perstans, heres Proserpina mundi;
 190 nam tria regna tenes: tu caelo Cynthia regnas,
 venatrix terrena micas, capis atria Ditis,
 tempora distribuens regnis et cursibus apta:
 iam grates audita loquor. iacet hostia templis
 per fluctus advecta tuis.' sic fata per aras
 195 virgo cruenta molam perfert. at mystica nutrix
 fessa licet tremebunda gemat, tamen ipsa iacentem
 tendere colla iubet vel pectora prona supinet.
 ergo peregrinus cum iam versatur Iason,
 forte oculos per tecta levat: videt ecce volentem
 200 atque salutantem puerum. sed nauta precatur
 murmure sollicito: 'numen, quod mundus adorat,
 si caelum, si terra tui sunt, alme, triumph
 vel quidquid natura creat, si sanguinis expers
 mortis et infaustae es et sunt tamen hostia flores
 205 matris et insertae pendent per templa coronae
 sanguine virginei tantum contenta pudoris:
 eripe me his, invicte, malis. ego victima servor,
 atque utinam server, iaceo feriendus in aris.'
 audiit ignipotens (hominum nam murmura sentit)
 210 et ridens gavisus ait: 'pirata decore,
 quid metuis, quem fata manent, cum vita superstes
 restat adhuc, quem regna petunt, cui pellis inaurata
 imminet et coniux dabitur Medea sacerdos?
 sed memor esto mei, ne te fortuna superbum

179 trahebatur centaurus *N*, corr. Bücheler 180 ministras *N*, corr. Bücheler ex 261 182 sed
 Bücheler, sic *N*, hic Bährens 183 tecta pharetris Bücheler ante 185 in eadem linea scriptus est 187
 sed supunctus: *n* strepitu Schenk 189 Confidit *eo* perstans *N*, corr. Duhn mundi (*u ex o*) *N*
 192 nolui incidere post distribuens cursibus acta *n* 204 infaustae sed *N*, corr. Bährens, i. si Rossberg sed
 sunt tantum Bücheler 206 contente Bährens 207 me om. *n* ergo uictima *n* 208 servar *N*, corr. Duhn
 iaceoꝝ (*o ex t*) *n* 211 cum *N*, cui Bücheler 212 pellis aurata *Nn* (in *N* facile pro amata accipi potest,
 est tamen aurata nec ullam passum est rasuram) in utroque apographo signum α ante versum pictum est
 amata Duhn, amato Rossberg scripsi inaurata, ut sit versus hypermeter (cf. hypermetrum Verg. Aen.
 6, 603 ante imminet) 213 coniux *N*, coniux *n*

179 Verg. Aen. 2, 403 ecce trahebatur... Cassandra 182 Verg. Aen. 9, 371 iamque propin-
 quabant (11, 631) 187 Stat. Theb. 5, 157 ante preces venere deae 207 ad 3, 626 209 Verg.
 Aen. 4, 220 audiit omnipotens

- 215 reddat et incipias iterum ceu nauta venire.
dum loquitur pinnatus Amor, iam virgo levabat
detricto mucrone manum. captivus Iason
exclamat: 'succurre Venus, succurre Cupido:
iam ferior, Medea ferit.' sic fatus. at ille
- 220 ignea sidereo componit spicula nervo,
misit arundineum per flammea cornua ferrum,
stridula tela volant: rapiunt praecordia flammæ,
corda calent oculique labant, suspiria rumpunt,
marcida funereum laxavit dextera ferrum.
- 225 sed nutrix mirata moras 'dic, virgo, quid haeres?'
increpat, 'ecce feri. fibrae rapiantur et exta,
consultum det fata iecur. Medea moraris?
occidimus: torpescit iners antistita Phoebe
permixto pallore rubens, non lumina vibrat,
- 230 non furit aut tremuli strident in murmure dentes.
cur homicida vacas et stas rea? sed rea non es,
si fueris homicida magis. cur explicat artus
aut tangit cur saepe caput, quid spirat hiatus
oris et ad zonam digiti mittuntur inermes?
- 235 an magus est pirata iacens et sacra Dianae
murmure sollicito prohibet solvitque profanus?
dixerat et gladium dextrae revocabat inerti
impia turpis anus. rursus conclamat Iason:
'victima sum, pereo: iugulis male mucro minatur.'
- 240 pinnatus subrisit Amor rursusque sagittas
iecit et ardentis nutantia corda fatigat.
aestuât interea sacris repetita sacerdos
ignibus. effatur: 'non est haec victima digna:
non torta cervice iacet, male palpitât, artus
- 245 erigit impatiens et saucius ante dolorem:
sanguine membra carent; iam non erit hostia grata,
quae sicco mucrone cadet.' conversa sacerdos
ad iuvenem: 'dic, nauta fugax, pirata nefande:
est consors matrona decens an caelibes vita
- 250 degis adhuc nullumque domi (tibi) pignus habetur?'
'solus' ait captivus 'ego: mihi pignora nulla
coniugis aut sobolis.' dictis gavisus virago
blanda refert: 'vis ergo meus nunc esse maritus?'

215 Reddet et incipies *N*, corr. *Bücheler* 226 rapiuntur *N*, corr. *Bücheler* exsta *N*, exsta *n*
227 Consultrun *N*, recte *n* 228 tepescit *N*, tepescit *n*, corr. *Bücheler* Antistia *Nn* 230 tremulis *N*,
corr. *Duhn* 231 sed stas *N*, corr. *Bücheler* 232 fueris (s ex t) *N* 235 Iacens (Ia ex no) *N*
244 Contorta *Peiper* 245 dolonem *Bührens* 248 dignata fugax *N*, corr. *Duhn* 250 tibi add.
Duhn, om. *Nn* lacuna trium fere litterarum capaci relicta, iam *Bührens* 251 Solus (S ex C) *n* ago
Rossberg

220 *Coripp. Joh. 8, 512* compellit spicula nervis 222 *Od. met. 9, 172* sorbent... praecordia
flammae 232 *II 113* tendunt membra simul, cunctis respirat hiatus oris et ad crines digiti mit-
tuntur amantum 241 *Iuven. 4, 752* corda fatigat 243 cf. *Orest. 880 sqq.* 246 *Orest. 881*
sanguine corda carent, non est haec hostia grata 249 *Hor. epist. 1, 1, 88* caelibe vita

- 'servus', Iason ait 'tantum ne vita negetur
 255 te precor et dominam fateor.' sic fatus. at illa
 rumpi vincla iubet; virgo suspendit ab aris,
 ut facinus purget proprium; vocat ipsa maritum
 vestibus indutum Tyriis, quas sericus ambit
 mollis et in medio fulvum distinxerat aurum,
 260 blattea puniceo radiabant stamina filo.
 expavit nutrix, omnes stupere ministri;
 at puer ignipotens victor per templa triumphat,
 nudus ludit Hymen, mollis Lascivia saltat,
 blanda Libido coit, simplex Affectus inhaeret,
 265 ludicra puniceis resonabant Oscula labris,
 dant faciles plausus Concordia Gratia Lusus:
 sponsus Iason erat gaudens et sponsa sacerdos
 ad thalamos post templa. duci tunc pronuba Iuno
 adfuit et grates Veneri facunda canebat.
 270 ecce triumphantes Ingratia dura iugales
 consequitur, gressus consors Oblivio iungit.
 marcidus interea domitis rediebat ab Indis
 Liber, anhelantes residens post proelia tigres;
 quem sequitur iucunda manus saltare parata
 275 ebria pampineis miscens vestigia thyrsis.
 sensit amoriferum Scythicam fixisse sagittis
 et volucem puerum populatum templa Dianae:
 'illo iam gressus' dixit 'convertite, tigres:
 estis opus, mea turba, deo. properate, ministri:
 280 pinniger Idalius minor est sine munere nostro'.
 dixerat et Scythiam vacuus iam sponte petebat:
 iam venit ad Colchos, iam se Semeleia iungunt
 agmina, Bybliades saltant Bacchaeque rotantur.
 venatu interea rediens delubra petebat
 285 plectriferi germana dei mirata, repente
 quod sileat templum, subito quod sparsus ubique
 ambrosius sic fraglet odor; sonuere per aures
 fescennina deae: 'pulchrorum vota geruntur,
 iungitur Aesonidi fulgens Medea marito'.
 290 erubuit doluitque simul: 'non omine fausto
 coniungatur' ait 'nec prospera flammea sumat:

256 ~ Rumpit vincla iuueniq; virgo suspendit *Nn*, *corrazi*, Rumpit vincla iubetque viro suspendat
Bücheler 258 quam *N*, quas *n* 260 Bl'atea (*nulla in margine nota*) *Nn* radiabat *n* 266 Risus
 (*ex VI 60 X 163*) *Rossberg* 267 sacco sacerdos *N* 268 duci tunc *ego*, ducit et hunc *Nn*, ruit. tunc
Bücheler, fugit. tunc *Leo* 269 Veneris *N*, *corr. Duhr* 271 concors *n* iungit (*iu ex nu*) *n*
 280 murmure nostro *n* 281 Bacchus iam *Bücheler* 284 petebat *N*, petebat *n* 288 pulchro
 dum *Rossberg*, Colchorum *Peiper* 291 Coniungatur *N*, *recte n*

258 *Ov. met. 5, 51* indutus ehlamydem Tyriam, quam limbus obibat aureus (*v. ind. s. v. Tyrius*)
 268 *Ov. epist. 6, 43* Iasoni pronuba Iuno adfuit et . . . (*Verg. Aen. 4, 166 Ov. met. 6, 428*) 272 *Lucan.*
 5, 237 interea domitis Caesar rediebat Hiberis (*cf. Ov. met. 15, 569*). *Stat. Theb. 4, 652* marcidus edomito
 bellum referebat ab Haemo Liber 275 *Claud. 33, 19* ebria . . . firmat vestigia thyrsus

- displceat quandoque viro, cui turpiter audax
sacrilegus processit amor; sed iustius opto:
perfidus egregiam contemnat nauta iugalem,
295 dulcior affectus vel amara repudia mittat;
funera tot videat, fuerint quot pignora, mater,
orba parens natos plangat, viduata marito
lugeat et sterilem ducat per saecula noctem.
advena semper eat, se tanti causa doloris
300 auctorem confessa gemat.³ sic fata Diana
tristis abit; delubra tacent, sacraria maerent,
sanguine templa carent, nutrix tamen atria tantum
templorum servabat anus, haec anxia crimen
virginis et raptum deflebat maesta pudorem:
305 qualis in exustis per sordida tecta ruinis
strix nocturna sonat rostro stridente per umbras;
qualis et horrendus funesto carmine bubo
conqueritur deflenda gemens, dum tristia maestus
funerea sub nocte canit, sic anxia nutrix
310 ingemit et tremulas diffundit maesta querellas. —
nuntius interea maesto volat ore satelles
ad regem subvectus equo natamque tyranno
indicat ignoto passim nupsisse marito.
expavit genitor: sic quondam tristis Agenor
315 concidit Europae senior fraudatus amore,
cum nesciret adhuc generum meruisse Tonantem.
(ira dolor) numen pietas iniuria regnum
(concuti)unt franguntque virum, iubet arma ministris
(expediant), nam fama ducem rapiebat in enses.
320 cum poenas mortesque parat, venit Indus ad aulam
Liber et egregia compressit voce furentem:
'sic tibi, rector,' ait 'mentem possedit inanis
relligio? sic pignus amas ut tela parentur?
qui furis, exspecta dulces de prole nepotes.
325 virginitatis onus melior tolerare sacerdos
non potuit: fervescit amans et casta Diana
pastorem confessa virum.' haec Liber aiebat.

294 nata *N*, corr. *Duhn*298 per saecula senectam *Rossberg*, per saecula sortem *Ribbeck*

299 se *Duhn*, sit *N* 301 Tristis abiit delubra tacent nutrix tamen atria tantum sic *N*, in quo ~ ante
versum pictum et deletum cernitur; recte versum habet (tamen hic quoque abiit) *n*, in quo item ~ pictum et
deletum ante versum extat 302 tamen] vacua *Bährens* 305 exhaustis *N*, corr. *Rossberg* 307 bufo *N*,
corr. *Bücheler* 309 ante nutrix scriptum erat nutrix fere pictum secundum ductus archetypi non intellec-
to, statim deletum et recte scriptum nutrix *N*, recte *n* 316 nescisset *n* 317 in versum 317—19
initis spatia undenarum fere litterarum vacua sunt relicta *Nn*; 317 et 318 explevit *Bücheler*, 319 ego, ubi
Coniugii *Bücheler*, Dedecoris *Bährens* 319 rapiebant *N*, recte *n* 320 Dum *Peiper* 324 Quid *Bücheler*
326 post amans distinguit *Duhn*, rectius docuit *Traube* 327 agebat dubitanter *Bücheler*, aibat *Bährens*

296 *Claud. c. m. 53, 57* ergo quot dederit natos, tot funera matri reddamus. cf. *Orest. 477* cum nota

301 *Iuv. 6, 128* tristis abit. cf. ad *X 527* et *Orest. 649* 307 *Verg. Aen. 4, 462* ferali carmine
bubo . . . queri (*Ov. met. 10, 453 Lucan. 6, 689*) 313 *Stat. Theb. 3, 705* misero nupsisse marito

- mulcentur iam corda ducis natamque tyrannus
 purgat et extemplo Medae laudat amorem:
 330 sic meruit veniam generum confessus Achilles,
 sic pater ignovit Lycomedes, pectore natae
 et Pyrrhum suscepit avus gremioque nepotem
 fovit et ad Troiam post crimina misit Achillis.
 ut Scythia mollitus blanda pietate mitescit,
 335 mox iubet ut generum vel pignus regis ad aulam
 eiecto terrore rogent. tunc regia lauro
 cingitur et postes soceri pia sarta coronant.
 mox thalamos subiere pares: laetatur Iason
 sponsus et in castris Veneris Medea triumphat.
 340 quattuor interea Phoebus transegerat annos,
 sed natos Medea duos fecunda marito
 ediderat, cum nocte iacens suspirat Iason
 nec gemitus latuere magam: 'quam, callide, fraudem
 quodve nefas moliris?' ait 'non fallis amantem.
 345 dulcia saepe vigil contrectans pectora coniux
 agnovi, quia furta paras, quia mente fugaci
 infaustum quodcumque cupis. secreta polorum
 cognosco, si morbus erit, si bella parentur,
 si pluet aut flamma caelum rutilante coruscet:
 350 et tu Medeam credis quia fallis, Iason?'
 tunc sic Aesonides stimulet quae forma medullas
 indicat et pellis causas vel tempore tanto
 quod lateat socios, quia iam sic regnat amicus,
 consumptum quem morte putant planguntque parentes:
 355 'optarem revidere meos iterumque reverti
 ad thalamos, regina, tuos, monstrare Pelasgis,
 quid coniux, quid fata valent.' Medea marito
 'iam pariter pergamus' ait; 'sic aurea pellis
 tollatur, lateant vastum ut mea facta draconem.'
 360 dixerat et stratis rapitur sub nocte silenti.
 astra vocans et signa ciens iubet illa Soporem
 in nemus ad pellem vel templum Martis abire.
 dormierat serpens: pellis subtracta marito
 traditur, et pariter fugerunt fratre necato.
 365 accipiunt natos et singula pignora portant.

328 nant, natamq; sic N, nautamque Duhn non recte 331 ignovit Duhn, innotuit N
 333 A'chillis N, Achillem Rossberg 334 tepescit B'cheler 336 vocent B'cheler 'lauro et
 in margine 'electro Nn 338 laetatus N, corr. B'cheler 341 Et B'ahrens 343 Ne gemitus N,
 corr. Duhn 349 caelum B'cheler, caelo N 351 Tunc huic B'ahrens forma N, cura B'cheler 354 Con-
 sumptumq; morte N, corr. Duhn 355 Optareu Nn 357 fata] vota B'cheler, pacta Ribbeck, facta Leo
 359 Tollatur ut l. v. mea N, correxi Tollitur ut Duhn fata N, corr. Duhn 361 sopoñem N
 362 Ad nemus N, corr. B'ahrens Ad nemus ac pellem B'cheler 365 Arripiunt B'ahrens

330 Claud. 35, 290 confessus socerum 333 Verg. buc. 4, 36 ad Troiam... mittetur Achilles
 (Stat. Ach. 1, 894); licet Achilles se deceiverit, tamen postea Pyrrhum ad eum ulciscendum misit 340 sqq.
 ex Stat. Theb. 2, 306 sqq., hic ex Verg. Aen. 4, 296 sqq. 343 Stat. Theb. 2, 334 'quos, callide, motus
 quamve fugam moliris', ait, 'nil transit amantem'

ventum erat ad Thebas, pellis datur aurea regi.
 miratur rex ipse Creon, laudatur Iason,
 quod freta quod terras sic felix praedo vagetur.
 regis nata decens fuerat pulcherrima Glauce,
 370 iam cui virginitas annis matura tumebat;
 haec ubi conspexit iuvenem, flammata nitore
 aestuat et laudans alieni membra mariti
 optat habere virum. sonuit genitoris ad aures.
 tunc rector Thebanus ait: 'si Iuppiter auctor,
 375 si Lachesis, si fata iubent, nil ipse morabor.
 progenies mea turpe cupit: Fortuna favorem
 praestet et innumeri laudent per saecula nepotes.
 virgineo dabitur pellis cum dote pudori.'
 finierat senior. votum cognovit Iason
 380 et grates electus agit. praecepta tyrannus
 diffundit per regna nocens, invitat iniquus,
 ut veniant ad vota duces. dum festa parantur,
 cognovit Medea nefas nec tardius illud
 credidit; ingratum nam senserat ipsa maritum.
 385 ante diem tamen illa dolens, cum cerneret aulam
 et regis fervere domum, cum magna parantur
 prandia (venturi mittebant praemia reges),
 signorum cursus et plenae cornua lunae
 captabat Medea furens: iam clauserat orbem
 390 Cynthia sidereis transcendens saltibus astra.
 mox Colchis se spargit aquis et sulphure puro
 cum taedis fumans purgabat membra sacerdos
 et campum secreta petens, ubi mille sepulchra,
 astabat deiecta oculos, confessa reatum,
 395 et Lunam manibus tensis cum voce precatur:
 'astrorum princeps, signorum gratia fulgens
 et caeli stellantis honos, caliginis hostis
 ac nocturnorum triplex regina polorum
 atque tenebrarum splendens patrona mearum,
 400 cui cancer domus (est), ora clarissima mundi,
 brachia contorquens stellis, quae mense peragras

370 timebat n 372 ~ Aestum et Nn, corr. Duhn 376 puto turpe iacet vel simile ut de Haemone
 occaso fiant verba 377 Praestet ut Bährens 380 elatus N, electus n agit ex ait corr. N, agit n
 382 festa Duhn, sexta N, sexta n 384 nam Bücheler, nec N ipsa N, ipse n 387 Prandia
 Bücheler, Premia N 391 sulphure puro (largo Leo) ego, sulphura lauro N; hoc servato fumant Bücheler;
 fortasse stare potest sulphure, lauro 394 Astabat Bücheler, Stabat N 400 est sine lacuna om. N,
 add. Duhn 401 stellisq; mense N, corr. Duhn

366 Stat. Theb. 2, 65 ventum erat ad Thebas 368 v. ind. s. voce caelum Lucan. 10, 21 felix
 praedo 370 Stat. Ach. 1, 292 virginitas matura toris annique tumentes (Verg. Aen. 7, 53 Claud.
 31, 125. 33, 130 similia passim) 380 Stat. Ach. 1, 366 et grates electus agit 391 Tibull. 1, 5, 11
 sulphure puro. Verg. Aen. 2, 698 late circum loca sulphure fumant 394 Verg. Aen. 11, 480 oculos
 deiecta decoros 395 Verg. Aen. 9, 403 suspiciens altam Lunam sic voce precatur. 3, 176 tendoque
 supinas ad caelum cum voce manus (10, 667 Stat. Theb. 8, 146). cf. Orest. 686 cum nota 396 Verg.
 Aen. 9, 405 astrorum decus 400 v. ind. s. v. cancer

- quod Phoebus radians toto vix explicat anno,
 corporis et dominam verax quam turba fatetur,
 tu nemorum custos, tu mors pinnata ferarum
 405 (ursus cervus aper pantherae damma leones,
 retia cum veniunt aut cum venabula vibrant,
 ante necem tua praeda iacent); te tertius heres
 participem regni, consortem iuris amari
 optavit mundumque dedit tibi dona secundum
 410 (sub tua terribilis rapiuntur sceptrum tyranni,
 dives pauper inops raptor pirata sacerdos
 advenient sub lege pari, non sorte sub una:
 tu punis post fata reos et viscera saevo,
 Persephone, das nostra cani), post regna barathri
 415 quae vultum mutare soles visura Tonantem:
 da veniam, Medea precor: cum clade suorum
 non decet ira deos. mereor pro crimine poenam,
 te feriente tamen, non ut mendicus Iason
 sit vindex, regina, tuus, qui criminis auctor
 420 ipse fuit: miseram solus non puniat, oro,
 qui mecum ferendus erat; cuicumque iubebis,
 colla paro feriat: tantum ne virgo Creontis
 discidium pariat nautam ductura maritum.
 exaudi famulam: dolor est, non zelus Iason.
 425 quinque dabo inferias (sat erunt pro crimine nostro
 inlustres animae): niveam cum Iasone Glaucem,
 mortibus amborum regem superaddo Creonta
 et natos miseranda duos, mea pignora, supplex
 offero, sacrilegos nostro de corpore fructus,
 430 ne prosit pecasse mihi.⁷ sic fata sacerdos
 suspexit non ire polos nec Luna videtur
 sic tauros urguere suos, sed cursibus astra
 ignitis responsa dabant. gavisus sacerdos
 vertit ad infernum gemitus regemque barathri
 435 secuta iam voce ciet Furiasque precatur:
 'impie rex Erebi, qui formidabile regnum
 Mortis habes, quem terra premit, qui funera mundi
 excipis et tantis non exples luctibus aulam;
 anguicomae vos quoque deae, quibus impius horror
 440 turpia viperae funduntur membra cerastae
 (plurimus ora tegit pendens de vertice serpens

414 post fata regna n 418 mentitus Duhn 421 erit Bährens 423 parat N, corr. Duhn
 425 dabo N, dabo n erint Nn 426 animas Duhn Glaucem Nn 431 non iure polos N,
 corr. Rossberg 432 crinibus Bährens 436 iam pie N, corr. Duhn 440 funduntur n

404 Verg. Aen. 9, 405 et nemorum Latonia custos (Hor. corm. 3, 22, 1) 407 Claud. 35, 167
 tertius heres Saturni 413 Lucan. 6, 702 qui viscera saevo spargis nostra cani 415 cf. Lucan. 6, 736
 426 Verg. Aen. 6, 758 inlustres animas (Iuv. 4, 152) 431 Lucan. 6, 465 Iuppiter... miratur non
 ire polos. cf. Val. Fl. 5, 371 432 Claud. c. min. 28, 60 nitidos stupefacta iuvenco Luna premit
 pigrosque polos non concitat axes 436 Stat. Theb. 4, 473 formidabile regnum Mortis 441 Stat.
 Theb. 4, 555 de vertice serpens

et sinuant orbes per pallida colla dracones):
 si manibus laniata meis mala victima vestros
 ad manes pervenit homo, si viscera matris
 445 vos propter scindens homines in ventre necavi,
 nunc nostras audite preces. regnator Averni,
 crastina cum Glauce veniet nuptura marito,
 mox Furias admitte tuas; properate, sorores
 Tartareae: Thebis iterum iam vota geruntur,
 450 currite, per thalamos Iocastae frater et heres
 coniungit natam. gens (haec) est vestra: dicavit
 mortibus impietas, affectus funera praestant.
 cur mora? nam nihil est quod non me exaudiat umquam.
 455 si libet et numquam contagia blanda mariti
 quaeritis, innuptae nuptam exhorrete sorores.
 si Furias saevire precor nec sponte nocetis,
 non estis Furiae: nomen mutata domosque,
 ponite serpentes, alienas reddite flammam
 460 et puerum Veneris, quem iam tempsistis, amate.²
 dixerat et terra spatium tremibunda ciebat:
 quo steterat Medea loco, telluris hiatus
 finditur. attonitas inclinat cautior aures
 et surgens 'audimur' ait, 'nam terra tremescit,
 465 verbera plaudentum resonant per inane sororum,
 sibila vipereis vibrant sub dentibus angues.
 res melior tempusque monet redeatur ad urbem.
 ante tamen fluvio corpus mergatur et undis.'
 quod maga digrediens mox perficit et petit urbem.
 470 exilit interea tecturus Lucifer astra
 puniceo praevectus equo rutilusque micansque
 concusso de crine iubar diffundit in orbem
 flammigeri roseas praecedens solis habenas:
 coeperat aula ducis strepitu resonare clientum.
 475 iam Phoebus scandeat equos et luce rubeat
 post noctem ventura dies, iam tecta Creontis
 regibus implentur, iam proxima virgo marito
 sederat et tabulas calamo sulcabat lason;
 'conventum pactumque', sonat 'signate tabellas'.

451 genus est vestra *N* nulla lacuna, corr. Bücheler dicabit *N*, corr. Bährens 453 est quod
 me non *N* (item omisso quod *n*), corr. Duhn 457 nocebis *n* 460 tempsistis aetate *Nn*, corr. Duhn
 461 spatium] strepitum Bücheler 463 aures (e ex a) *n* 464 adimur (u superaddita) *n* 469 magni
 475 rubeat *N*, corr. Bücheler 479 Coniectum *n* sonant signat[†] tabellas *crux repetita ante v*
sum Nn, corr. Bücheler

445 *Iuv.* 6, 596 homines in ventre necandos 446 *Verg. Aen.* 4, 612 et nostras audite preces
 448 *Verg. Aen.* 7, 327 sorores Tartareae 449 *cf. Orest.* 491 462 *v. ind. s. v.* hiatus 471 *Verg. Aen.* 7, 166 praevectus equo. *Claud.* 35, 122 Lucifer . . . roranti praevectus equo 475 *Verg. Aen.* 10, 256 revoluta rubeat (rubebat *P*) matura iam luce dies. *Lucan.* 4, 125 noctes ventura luce rubebat
Claud. c. m. 28, 5 unde rubeat ventura dies 479 *Iuv.* 6, 200 pactam iunctamque tabellis coniungem

- 480 horrida Tartareo veniens de gurgite virgo
 Tesiphone signumque premit gavisa Megaera,
 Allecto testis ceras adamante notavit:
 anguibus horrendis per regia tecta flagellant.
 interea Medea novam formare coronam
 485 coeperat et niveis miscebat sulphura ceris,
 pix et stuppa ligat, species dat quattuor artis
 mascula tura cremans, sterili suffire cypresso
 cura fuit cyproque ligat, quod naufraga puppis
 perdiderat; cristata manus sancire iubetur:
 490 lambere caeruleis permisit sarta cerastis.
 exitiale repit mox praemia taetra venenum,
 atque aurum mentita nocens radiare corona
 creditur et gemmas flores imitantur iniqui.
 dum funus Medea parat haec munera Glaucae,
 495 processit roseis sol mundum amplexus habenis.
 at maga sulphuream ponens ad busta coronam
 haec ait: 'o mundi facies pulcherrima, Titan,
 naturam fervore tenens, elementa coartans,
 ne dispersa fluant aut mundi machina mergat,
 500 stelligeri iubar omne poli, quem sphaera polorum
 sustinet et prohibet rutilam plus ire per aethram,
 dum contra rapis axe rotas et colligis ignes;
 ipse pias animas mittis et claudis in aevum
 orbe tuo: miserere tuae, deus optime, nepti.
 505 insidant haec sarta comis et virginis ora
 digna corona premat: sint, inquam, regis in aula
 munera nostra rogi, dent praemia tanta sepulchrum,
 ignea mors rapiat sponsum cum paelice busta.'
 sic effata minax Solis mox numen adorat.
 510 'tempus (ad)est, pergamus' ait. sic fata coronam
 tollit et insontem fingens ad tecta Creontis
 venerat, oblata sponsae dat sarta puellae:
 'accipe, virgo, libens auratam in fronte coronam,
 quam captiva dabo, qualem mea pignora sumant.'
 515 dixerat et capiti, quod iam diademate regni
 splendebat, fera sarta locat. laudata recedit
 Colchis, et infaustas vomuerunt munera flammis:

482 Allectos <i>Nn</i>	484 formare <i>ny</i> coronam <i>N</i>	486 aris <i>Bährens</i>	487 cremat <i>Bücheler</i>
488 cypus puppis <i>N</i>	491 rapit <i>Bücheler</i> , replet <i>Rosberg</i>	494 funus <i>Bährens</i> , munus <i>Nn</i> (munus ... funera <i>Bücheler</i>)	495 ante amplexus scribi coepit <i>p et</i> <i>deleta N</i>
499 vergat <i>Bücheler</i>	501 prohibes <i>N, corr. Duhn</i>	503 mitis <i>N</i> , mites <i>Bücheler</i> , mulces <i>Peiper</i>	510 Tempus ² est <i>nulla lacuna Nn</i>
511 et] ut <i>Duhn</i>	tacta <i>Leo</i>	508 paelice adusta <i>Rosberg</i>	513 in del. <i>Bücheler</i>
	pingens sic <i>N, corr. Duhn</i>		516 Splende- bat <i>N, corr. n</i>

- 482 *Claud. 15, 202* voces adamante notabat Atropos 484 sqq. cf. *Val. Fl. 5, 446 sqq.*
 487 *Verg. buc. 8, 65* mascula tura (*Ov. med. 94*) 490 *Stat. Theb. 1, 91* lambere sulphureas permise-
 rat anguibus undas 495 *Claud. 1, 1* sol ... flammigeris mundum complexus habenis 500 *Stat.*
Theb. 12, 565 stelligeri iubar omne poli 504 *Claud. 15, 35* miserere tuae, pater optime, gentis

has radians nam Phoebus alit. iam creverat ignis:
 uritur ingratus usta cum virgine nauta;
 520 cum genero nataeque parat succurrere rector,
 uritur ipse Creon; rogos est mox aula tyranni.
 diffugiunt omnes, populi conviva ministri,
 saltantum fugere chori, nam festa canentes
 ambusti lamenta sonant nec tympana plausu
 525 percutiunt, sed turba gemens hinc inde lacertos
 verberat et flentes sed non sua funera plangunt.
 stabat sola nocens necdum satiata sacerdos
 nec secuta tamen: numquam sic posse venena
 credidit aut precibus tantum servire furores.
 530 sed postquam solos quos iusserat ignis adussit,
 tunc natos furibunda premit. nam Mermerus insons
 et Pheretes matrem blanda pietate vocabant.
 ut flammis vitare queat, infantia simplex
 affectu petit ipsa necem vel sponte pericla
 535 quaerit inops, passura necem mucrone parentis,
 ignari, quae mater erat quid saeva pararet.
 tunc genetrix furibunda manum suspendit et ense
 ac fatur: 'Sol testis avus Sol Persice Mithra
 Luna, decus noctis, Furiae, Proserpina, Pluton:
 540 accipe, Sol radians, animas, tu corpora, Luna,
 nutrimenta animae; fundit quem mucro cruorem
 sumite vos; Furiae; noctis rex exigit umbras;
 spiritus in ventos
 satis est punisse nocentes
 insontesque simul. miseros hoc ense necabo,
 545 quo genitor feriendus erat: nihil ipsa dolebo,
 si ingrata maneat nullus de gente superstes.'
 haec ait et geminos uno simul ense noverca
 transegit pueros. quos sic portabat ad arcem
 (ut procures videre nefas, timere cruentam
 550 et doluere simul), ceu quondam baccha Lyaei
 saeva caput iuvenis mater gestabat Agaue.
 'his' inquit Medea 'rogis, ubi pulchra noverca
 et pater ipse Creon vel perfidus arsit Iason,
 vos, miseri, commendo, meis'. sic fata minorum

529 <i>vix saevire</i>	530 adusit <i>Nn</i>	531 Mermerus ⁺ <i>Nn</i>	532 + Et ferentes <i>Nn</i> , corr. <i>Bäcker</i>
Et Feretus <i>Duhn</i>	533 <i>quant Bächeler</i>		
534 Affectu petit ipsa necem mucrone parentis vel sponte pericla			
Quaerit inops passura necem vel sponte pericla mucrone parentis <i>sic N</i>			
538 ~ Af Ac fatur <i>sic N</i> , Ac fatur <i>n</i>	sol perse <i>ministra N</i> , perse ministra <i>n</i> , corr. <i>Duhn</i>		in 54
<i>lacunam statuit Duhn</i>			
546 ingrata meneat (<i>sic, ut tamen meurat facile legas</i>) <i>N</i> , meurat <i>n</i> , corr. <i>Duhn</i>			
551 testabat <i>N</i> , corr. <i>Bächeler</i>	554 mei <i>Duhn</i>		

522 *Ov. met. 8, 298* diffugiunt populi 526 *Homer. 1002* plangunt sua funera Troes 527 *I*
 6, 130 necdum satiata recessit. cf. ad X 301 532 secundum *Ov. met. 6, 624 sqq.* 543 3, 618 poen
 que nocentum insontumque simul

- 555 corpora saeva parens funestos mittit in ignes
et currus metuenda petit. venere dracones
viperea cervicē iubas et colla levantes
squamea, cristato radiabant vertice flammae.
currus taeda fuit, sulphur iuga, temo bitumen
560 et rota cupressus, solidarat frena venenum,
plumbeus axis erat raptus de quinque sepulchris.
occupat illa gravem funesto corpore currum,
ire Furor residens taetros simul imperat angues.
tolluntur celeres, mox se tellure levabant,
565 iam nutant per inane rotae hinc inde labantes,
aera saeva petit volitans quadriga venena
et poterat fuscare diem, corrumpere ventos,
ni Phoebus rubuisset avus de crimine neptis
et totum meliore coma perfunderet orbem.
570 saeve Furor, crudele Nefas, infausta Libido,
Impietas, Furiae, Luctus, Mors, Funera, Livor,
linquite mortales miseroque ignoscite mundo,
parcite iam Thebis, diros cohibete furores.
inde venit quodcumque nefas: sic Cadmus (aratro)
575 obruit infaustis crudelia semina sulcis,
inde seges ferrata micat vel Martis anhelī
heu male conceptis praegnatur terra venenis:
emicuit galeata cohors aciesque nefanda,
rumperet ensiferis cum ferrea messis aristas,
580 insurgunt clipeis, rapiunt simul arma phalanges
mortibus alternis et mutua fata minantur
fratrumque nefas qui gessit vindicat ensis;
inde Athamas miserandus erat, miser inde Palaemon,
inde Iocasta fuit, turpis fuit Oedipus inde,
585 inde Eteocles erat frater Polynicis et hostis,
et Polynices inops germani morte peremptus.
blanda Venus, lascive puer, Semeleie Bacche,
parcite vos saltim, Thebis quibus auctor origo

560 cupressus sic *N*, cipressus *n* solidarat *n* 563 Ire furore sidens (ultima s ex t) *N*, item *n*,
in quo ~ ante versum (non in *N*) 564 mox e tū tellure *N*, corr. *Duhn* 565 lavantes *Nn* 566 veneni
Bücheler; si mutandum est, praefero venenis i. serpentibus 569 profunderet *N*, corr. *Bücheler* 571 Im-
pietas fur furie *N* 572 Linquite *Nn*, corr. *Duhn* 574 aratro supplementum docti lectoris ex archetypo
margini adscripsit *N*, item *n* advena Cadmus *Leo* 576 ferrā *N*, ferri *n*, corr. *Duhn* ferri nutat
Rosberg anhelī *Nn* 578 Emicuit galat galeata *N* 583 + Inde thalamūs *N*, + Inde thalamus *n*,
corr. *Duhn* 585 Inde Thocles *Nn* (videtur] hocles in archetypo fuisse). 586 Poliniceps *n* morte
terentus sic *Nn*, corr. *Bücheler* 587 Semeleiae Bacchae *Nn* 588 saltis *Nn*, corr. *Duhn*

557 *Claud.* 33, 12 squamea . . . colla levant 561 *Ov. met.* 2, 107 aureus axis erat. *Sen. Med.* 798
de medio rapta sepulcro fax *Medae* 562 *Ov. met.* 2, 150 occupat ille levem iuvenali corpore currum
569 *Claud.* 1, 3 meliore coma *Solis* 572 cf. *Orest.* 973 574 nonnulla secundum *Ov. met.* 3, 104 sqq.
Ov. met. 1, 123 semina . . . sulcis obruta sunt 575 *Stat. Theb.* 1, 8 Cadmum agricolam infandis con-
dentem proelia sulcis 576 *Verg. Aen.* 12, 790 Martis anhelī 587 *Claud. c. min. app.* 6, 1 Semeleie
Bacche

aut soboles praeclara fuit: tibi mater, Iacche,
 590 Thebana de stirpe, † Tartara tibi Diones,
 Harmoniam nupsisse ferunt: pro munere Thebae
 et pro tot meritis sic funera tanta merentur?
 crimen erit genuisse deos! iam Creta Tonantem
 depositum nutrisse neget, iam Delos in undas
 595 fluctuet et paveat partus meruisse deorum,
 te Venerem freta vestra negent, abiuret Amores
 Cyprus et Idalium pigeat coluisse Dionen,
 Vulcanus Lemno, Iuno spernatur ab Argis,
 Gorgone terribilis Pallas damnetur Athenis,
 600 sitque nefas coluisse deos, quia crimen habetur
 religionis honos, cum dat pro laude pericla.

589 mater iacet *Nn*, corr. *Duhn*, Iacche est *Bührens* 590 stirpe Tartara tibi Diones sic *Nn*; stirpe
 tuam Thebisque, Dione, temptavit *Bücheler*; idem: stirpe, gener, tibi, Cadme, Diones; *Leo*: stirpe, tibi, sp
 tarcha, Diones 591 Armonia *Nn*, corr. *Duhn* 596 adiures *Nn*, corr. *Duhn* 597 Cypri
 dionem *Nn* 600 Sit nefas *Nn*, corr. *Bücheler* in fine τέλος *Nn*

601 *Arator* 2, 180 impius olim religionis honos

INCIPIT ORESTIS TRAGOEDIA.

- Gaudia maesta canam detestandosque triumphos:
victoris pro laude necem, festiva cruenta,
funeris affectus et lamentabile votum
coniugis Iliacae, non quae iugularet Atridem,
5 laurea regali rutilantia sarta cruore
et diadema ducis foedatum tabe cerebri;
matris in exitium memorem oblitumque parentis,
inpietate pium, reprobae probitatis Orestem,
iniustos, sed iure, deos ratione feroci
10 insontemque reum, purgantia templa sororum
Thraecia, virginitas qua dat de clade salutem,
fraude pia mendax melior germana sacerdos. —
te rogo, Melpomene, tragicis descende cothurnis
et pede dactylico resonante quiescat iambus:
15 da valeam memorare nefas laudabile nati
et purgare foro quem damna(vere sorores),
quem dolor accendit, pudor excitat, erigit ira,
mens levat, attollunt animi, bonus impetus arguet
(dat furor arma pius, pietas dat noxia ferrum)
20 et medicinales quatiunt sanare furores
extinctos titulos vitriciciaeque arma sepulta:
criminis ultorem dum criminis amputat auctor
et thalami vindex thalamo spectante necatur,
ante toros iacet ille tori genialis amator.

VARIA LECTIO *titulus ut dedi in B, Horestis fabula ab enoch asculano reperta Incipit A*
 3 *post funeris non recte incidit Haase* 4 *nā quē B iugularat A* 5 *Anrea BA, corr. Schwabe*
 regalia B seria B 6 *fedatum sic B cerebrum B* 7 *patentis B* 8 *reprobae A, prebe B,*
pravae L. Müller *Oresten B, horestem A* 9 *feroci B, moueri (in marg. al' feroci) A* 10 *puer-*
gantia B *sorum BA, furorum margo A* 11 *Tertia B, Tracia A, Taurica Rossberg* *qua Schwabe,*
q; B, cui A, an cum? 12 *om. A* *melior mendax B, corr. Mähly* 13 *melpomen B* 15 *Da*
balē B 16 *om. A* *quem damna nil amplius B, explevit Haase* 18 *lebata tollunt B, labat attollunt A*
 21 *utriciaq; B* 23 *thalamis B* *thalamo spectante Rossberg; thamos rectante B, thalamo sectante A*
 24 *genialis A, gēlis (sic) B, regalis C. G. Müller*

NOTAE 6 *Stat. Theb. 8, 760* perfusum tabe cerebri 8 *V 257 cum nota* 12 *Ov. met. 8, 475*
 melior germana parente. *cf. X 325* 13 *Hor. sat. 1, 5, 64* tragicis ... cothurnis. *cf. X 21 cum nota*
 15 *Sil. 1, 3* da ... memorare 21 *Verg. Aen. 3, 54* res Agamemnonias vitriciciaeque arma

- 25 ductorum ductor, regum rex dux Agamemnon
post duo lustra redux et post duo bella triumphans
Marta bellipotens referebat classica princeps,
puppibus Argolicis rex Pergama victa reportans
Iliacasque nurus et Troica germina matrum.
- 30 divitias Asiae rex censens corde silenti
maxima fulmineo dictabat dona Tonanti,
optima Iunoni scribebat munera magnae
atque Minervales donis addebat Athenas
omnibus et superis, Danais quicumque favebant.
- 35 nescius uxoris scelerumque ignarus Egisti
dona Clytaemestrae non dignae multa parabat;
plurima subridens genitor disponit Oresti,
quae aptabat pietatis amor vel origo paterna,
non tamen aequa simul meritis animisque futuris;
- 40 dona verecundae servabat pulera puellae.
interea findebat iter per caerula ponti.
irato tranquilla deo recidentibus euris
candida fluctivagi tendebant carbasa venti:
quo non cursus erat, sed quo dux inpulit auster,
- 45 Taurica perducunt ad litora castra Pelasga.
imperat indomitus praedam praecire Mycenis
ipse secuturus post vota soluta Dianae.
ingreditur templum supplex, veneranter adorat
numina casta deae. dum ferret munus ad aram
- 50 (stamina purpureum pingebant serica velum,
pepla coruscabant variis gemmata lapillis),
vidit Iphigeniam turibula sera ferentem.
haeret et attonitos oculos in virgine figit:
obstupuit pietas et mens sibi conscia pravi.
- 55 agmine pro Danaum cultro feriente litatam
noverat et similem nasci potuisse putabat.

25 dux rex B Agamemnō (virgula supra o deleta) B 26 relux B et post dua uella B, post ardu
bella Peiper, at cf. *Apollod. epit.* 3, 18, 19 29 Iliagasq; B 31 flumineo B 32 iunonis A, tunonis
corr. C. G. Müller 33 adolebat Peiper 34 ante 33 posuit Haase 35 Nestius B 36 diene
38 patena B, parenti A, corr. Haase 39 simul B, suis A 43 carasa penti (e radendo in
mutari coepta) B 44 lux B auster Schwabe, ester B, aether A, aestus Böhrens 45 transt
L. Müller pelasca B, pelasgi A 47 posuota B 49 casta dae B ferre B, feret A 50 pign
bant B¹, corr. B³ seriga uellu B, serica uellum A 52 ifigeniam B, ephigeniam A turabu
(coll. *Alc. Ae. p.* 33, 23) Peiper sero A, sacra C. G. Müller 54 Obstupuit A siui constia prabi
55 cultor B litata B

25 *Cic. ad Att.* 14, 17^a, 2 Agamemnoni regum regi. *Oc. epist.* 8, 44 dux erat ille (*Agam.*) ducum
Sen. Ag. 39 rex ille regum, ductor Agamemnon ducum. *Homer.* 983 Hector dux ille ducum. *Corip.*
Ioh. 1, 50 ductorem... ducum 27 *Tib.* 1, 1, 4 Martia... classica 28 cf. *Hor. epist.* 2, 1, 11
29 *Sil.* 3, 151 Iliacaeque nurus 43 *Lucan.* 9, 77 tendunt mihi carbasa venti. *Val. Fl.* 4, 422 placid
tendebant carbasia venti 47 *Ov. met.* 5, 289 ipse secuturo 52 sera quae olim ipse erat obliu
53 *Verg. Aen.* 11, 507 oculos... in virgine fixus (cf. 12, 70. *Ov. met.* 4, 196) 54 *Verg. Aen.* 1, 604
mens sibi conscia recti (cf. *Stat. Theb.* 1, 466). *Anth.* 21, 240 et mens est conscia pravi 56 *Ov. me*
7, 370 miraturus erat nasci potuisse. 15, 388 nasci potuisse putaret

- candida virgo tamen plus iam cognoscere patrem
coeperat, officium citius dedit ipsa ministrae.
mystica continuo sumptum vas igne replevit;
60 regia virgo cito per patria colla pependit,
oscula pura petens et dans, commercia mundi;
mox imber rigat ora pius nataeque patrique.
conticuit genitor, dum vultus gaudia plorant
et gemitus crebris singultibus oscula rumpunt;
65 tandem vocis iter pietas reseravit et infit:
'filia, noster amor et noster, nata, reatus,
vivis an effigies et imago volatilis extas?
sic l(eto n)on es sacrata morte dicata?
(gaudeo, da veniam) sic corruis ense deorum?
70 nam vivam te membra docent actusque fatentur.
dic igitur, qua sorte manes a matre dirempta,
ad delubra deae postremum tempora vineta
et, quod plus miror, per sacra Dianae?'
dixerat haec genitor, cui sic est virgo locuta:
75 'cum, pater, Hectoreos peteretis classibus agros,
fraudis Vlixiae formatur epistola mendax,
nomina vestra tenens, quasi iusseris ipsa venirem
ocius ad thalamos coniux sponsantis Achillis.
credula mater erat, quae me commisit Vlxi;
80 nec vocor ad thalamos, sed victima trador ad aras.
at mitis pia templa deae: miserante Diana
pro me cervae datur lugenda vicaria nullis.
sic rapior cultris et servio turis alumna.'
casibus auditis doluit gavisus Atrides,
85 qui numen veneratus ait prece pectore ture:
'plectriferi germana dei, Letoia Phoebe,

59 esūtum uas B, summum uas A 60 priā colla A, pauca colla B 61 das commercia B
62 Nox inher B ore B 63 cenitor B 64 gemitu crebro A sincultus B, singultus A, corr.
C. G. Müller 65 ita B reserabit B 66 Iulia noster ramor set noster nota reatus B in 67
et 68 initiis aliquot litterae macula deletae ita ut nunc non legantur nisi Viu ffigies et Sic l ou
es B, Viuis an effigies et Si uiuis et non es A 67 isolatilis exta B 68 explevi; Si Diti non es
Bührens, Si cultro non es Hagen 69—71 bis scripti (B^a B^b) B 69 sic A, si B 70 uiuantē B^b
docen tactusq. B, docent tactusq; A 71 Dicitur qua B^a, recte B^b direpta A 72 deae posterarū
tempora uita (t in tempora ex p ut videtur) B, deae post tergum brachia uincta A, correxi, deae posita per
tempora vitta Schenkl, prostrata in tempora vitae Bücheler 73 miror p sacra (lacuna 7 fere
litterarum capax) B, miror memorali (n ex m corr.) sacra A Taurica suppl. Schwabe, iniquae Bührens,
melius Peiper horrida per(solvens) Bücheler 75 classib; sacros B 76 ulixeuor firmatur B, ulixeq
formatur A 77 uestra B, nrā A ipse L. Müller uenire B 78 achilli A, a-lis B 79 quē
me B uliati B 80 tradadoras B 81 Et mitis at (at om. A) pia B^a, correxi, Et traxis ad pia
Peiper, Artemidis. pia Rossberg, alii alia deae A, de B dianae B 82 Promcerua B datus lu-
cenda B, datur ducendo A nullus B 83 cultrix B Tauris alumna L. Müller 84 Cas · bus
(una littera casu deleta) B 85 agit B, ait corr. in adit A¹ preceptoretur (non -rq) B, precepta
repertae A, correxi (sic Eug. hexam. 132 ptora pro pectora F¹), prece caespite ture Rossberg 86 Pele-
triuri B, Plectrigeri A, corr. Peiper lectuia B, letima A, corr. C. G. Müller

60 v. ind. s. v. pendeo 61 cf. ind. s. v. osculum et commercium 62 Verg. Aen. 10, 125
gnatoque patrique (11, 178, cf. Lucan. 6, 785) 64 Lucan. 4, 180 singultibus oscula rumpunt
81 V 139 Taurica crudelis mitis tamen ara Dianae

- nomine tu quocumque dea praeclara vocaris,
 numine mox ipso praestas quodcumque rogaris,
 mitior existens, sacrum largita cruorem,
 90 luctibus omissis donans lamenta parentum;
 mucro sacerdotum fervet ieiunus et expers
 sanguinis humani, contentus sanguine vili;
 tu rapis ex aris animas et morte parata:
 pignora redde precor regi post funera patri,
 95 ut prosit dempsisse neci: tibi, Delia, supplex
 mille dabo pecudes, cervos hircosque suesque,
 cornibus armatas lunata fronte iuvencae.
 nil actum Troiae est, si non comitante Mycenae
 virgine pergo redux plangenti reddere matri,
 100 quam putat extinctam: vestra pietate redemptam
 sentiat et vertat proprios in gaudia planctos.²
 his precibus commota dea crudescit in iras:
 avertit vultus oculos mentemque rogata.
 sensit ut armipotens flammari corda Dianae,
 105 terretur retroque pedem cum voce coercet,
 tristis ad aequoreos celerat vestigia fluctus,
 puppibus inpositus proscindens cursibus aequor.
 interea dum carpit iter spumantibus undis
 fama Mycenaeas volitans repleverat oras,
 110 advenisse ducem ditatum sorte duelli.
 nec mora: praeda venit palmatis puppibus omnis,
 occurrunt oculi Danae de turribus urbis,
 moenia femineis replentur cuncta catervis.
 captivos visura Phryges Agamemnonis uxor
 115 affuit, adventus metuens impura mariti.
 qua visa cessere loco matresque nurusque:
 constitit insipiens ut adultera regia coniux,
 publica plantigeris execrans gaudia votis
 (anxia sollicito quatiuntur corda pavore),
 120 supplicium expectans scelerum veniente marito,

87 deae preclara BA, corr. Rothmaler 88 prestas B, tribuis A, praestans Bücheler quodq;
 quocumq; A, corr. C. G. Müller 90 et missis L. Müller, amissis Schwabe, via o missis donas Pei
 91 febre B, corr. Rothmaler expres B 93 Iarapis B 94 regi BA, reduci Bährens, po
 segni past B patri (s videtur fuisse erasa) B 95 dēsis senec tiui B 97 armata B arm
 lunatas Schwabe 98 altum B troies si B, troes si A, corr. C. G. Müller cōmitante licenas
 100 extigam corr. in extinctam B¹ uestrā B, nra corr. in urā A, nostra L. Müller 101 plan
 sic B, uultus et in marg. luctus A 102 non mota Haase dea crudea crudescit in iras
 103 Abertit B¹, Abent a (sic) B² rogatam BA, corr. Haase 104 ramipotens B 106 aethereos
 107 proscindit (s duas vel tres litterae casu deletae) B, proscindit A 108 Prēterea BA, corr. Ma
 109 moeceneas B repleat B, impleuerat A 112 dane B 113 implentur A 114 Capturos
 frijges (u erasa) B, reges (phryges margo) A 116 uisaccessere lom matresq. B 117 incipient
 118 plantigeris B, plantigeris A

98 Lucan. V 287 nil actum est bellis, si nondum... (cf. Stat. Theb. 12, 422 Iuv. 10, 155) 102
 met. 5, 41 ardescit volgus in iras 105 Verg. Aen. 2, 378 obstipuit retroque pedem cum voce repres
 109 cf. Verg. Aen. 4, 173 sqq. 7, 104 volitans... Fama (9, 473). Drac. VIII 442 fama... repleve
 urbem, advenisse Parim, cf. VIII 116 116 Ov. met. 3, 529 matresque nurusque (4, 9 Val. Fl. 8, 1

- atque oculos per cuncta iacit mandante timore
et pallor premit ipse genas fervore recenti,
attamen infelix animo versatur adulter.
ast ubi non vidit descendere puppe tyrannum,
125 inpunita putans sua crimina posse manere
gaudet et internae mentis secreta fatetur
permixtus candore rubor pallore fugato,
et lasciva reos pulcrescunt gaudia vultus.
credidit aequeas quod rex sit mersus in undas,
130 nec vult scire moras, tantum contenta quod absit,
et celeri cupit ire gradu dictura maritum
non reducem moecho; sed spes ibi fallitur audax.
propter eam sors regis erat Cassandra sacerdos,
inter Dardaniae clades Danaumque triumphos
135 non habita indigne, licet esset portio praedae.
ipsa Clytaemestrae sacro correpta furore
longius exclamat: 'salve regina Pelasgum,
ultio Dardanidum, captae solacia Troiae,
tuque triumphalis domitor bone pastor Egiste,
140 plumea cui praestant post pelles stramina lectum,
quem post tecta casae regalis suscipit aula:
quid dubitatis adhuc vestros relevare timores?
perdite, ne pereat vestri cito fructus amoris
(tempus adest et fata iubent et culpa perurguet):
145 iam amputet eripiens victricia colla bipennis!
vos licet et similis maneant censura polorum,
sit saltem mora longa reis, dum crescit Orestes.
victima carnificis nati post funera patris
mater eris, tecumque ferox ferietur adulter
150 Pyladis fodiente manu (mihi credite) cari.
vae miserum furor alter habet: purgandus Orestes.
dixit et elisam retinent per transtra rudentes.
provida terruerant reginam dicta nefandam:
it pallor super ora redux facinusque parare
155 disponit sub corde truci, furor urget amoris
sollicitusque timor grassatur mente paventi.

121 mandata timori A	122 ipsos radendo corr. in ipse B	terrore Schwabe	123 Attamen
(At a B ² additae) B	125 Inpunitans B	127 ruor B, pudor A	129 equoreis q. r. s. m. i.
undis A	130 concepta A	131 gradu B	132 moecis sed (d ex t) B
an sibi? fallitir B	133 Preterea BA, correxi	135 licet es se B	137 regna pelagū B
138 dardanedū (e corr. in i)	capte solucia (u corr. in a) troie B	139 Tuqui B	140 lectum om. B,
habet A	143 Pergite Mai frutus B	144 adestefata iubant B, unde iuvant Peiper	145 lam-
putet B, Amputat A, corr. Peiper	nutricia B, ultricia Rossberg	collo pupenis B	146 licet (e radendo
ex g) B	pulorū B, malorum A	147 fit L. Müller	148 inctima B ¹ , Victima B ²
Grai Peiper	151 Me BA, corr. Schwabe	miseram A	150 credite
elisam B	transta B	purgandis B	horestem A
			152 D ete-

- 121 1, 348 cum nota 127 Ov. met. 3, 423 mixtum candore ruborem (3, 491 Sen. Med. 859)
140 Claud. 26, 352 nec mollia fesso strata dedere torum 143 Lucan. 5, 794 perit tam longi fructus
amoris 151 Orest. 945 purgandus Orestes 153 Orest. 825 cum nota

- maesta domo quasi laeta redit terrente pavore,
 ingrediens thalamos suspiria longa trahebat
 corde premens gemitus et gaudia vultibus aptans.
 160 quid rumor, quid fama ferat, quid nuntia portent,
 auribus adtonitis lascivus quaerit Egistus.
 quae sexus armata dolis sub fraude latenti
 incipit effari: 'iuvenis, dic, quid sit agendum.
 occidimus: redit ille meus post bella maritus
 165 victor et armatus zelo mordente minatus
 moribus Argolicis leges inducere castas
 tristibus imperiis. alieni criminis ultor
 quid faciat pro iure suo? moriemur inulti
 et periet iam noster amor: mactabit utrumque
 170 turbidus ante diem, solitus punire nocentes
 letifero mucrone ferus. spes nulla salutis
 est, nisi vitalem contemnimus ambo salutem.
 gloria belligeri feriantur et arma tyranni,
 et prior occumbat quam nostros sentiat ignes,
 175 prospera bellorum quem sic fecere superbum
 et Priami fortuna nocens, ut sanguinis usu
 humani generis vilem putet esse cruorem.
 per te casta negor, per te fero damna pudoris,
 nec volo tam multi sceleris reperdere fructum.
 180 an verbis inimica loquens extorqueo? factis!
 communis nos casus habet vitaeque necisque,
 est nobis commune bonum, commune periculum,
 sors pariter nos una manet: iubeoque rogoque
 pastorem regina monens; formidine mortis
 185 territa sollicitor miserandi femina sexus,
 conveniens tamen hortor opus, dum congrua vitae

159 aptans *B*, addens *A* 160 nuntia *B*, numina *A* *161 attonitus *A* 164 post uela
 165 zelo *B*, telo *A* 173 armata *B* 175 uellorū quē *B* 176 usu *Rothmal*, usti *B*, ulti
 178 gasta *B* 179 multis *B* deperdere *Mai* 180 post extorqueo *distinzi*, extorpeo factis *Mā*
 181 nos causa habet uiteq. nescisq. *B* 182 per. (in macula ultimae periere) *B* 184 formid
 morus *B* 186 hortor tam *B*

157 *Sil.* 5, 80 terrente pavore 159 *Verg. Aen.* 10, 465 sub imo corde premit gemitum (1, 2
Homer. 975) 162 *Claud.* 33, 223 tuis armata dolis 163 *Verg. Aen.* 4, 76 incipit effari 164 *Sil.*
Ach. 1, 532 occidimus 165 *Arator* 1, 515 zelo mordente 168 *Verg. Aen.* 2, 670 moriemur inu
 4, 659 *Hor. sat.* 2, 8, 34 *Ov. met.* 9, 131 *fast.* 2, 233) 171 *Verg. Aen.* 2, 354 una salus victis null
 sperare salutem. *cf. Octavia* 331. 906. *ad Drac.* 2, 610 175 *Lucan.* 7, 683 nec te videre sup
 bum prospera bellorum *cf. Sen. Ag.* 250 *sqq.* 176 *cf. Lucan.* 2, 477. *Stat. Theb.* 7, 199 178 *cf.*
fast. 4, 321 casta negor (*cf. Verg. Aen.* 4, 321). *ars* 1, 100 casti damna pudoris (*Claud.* 8, 86. 15, 15
 181 *Manil.* 4, 23 vitaeque necisque (4, 549) 182 *Verg. Aen.* 2, 709 unum et commune pericu
 una salus ambobus erit *Coripp. Iust.* 2, 255 ex quibus est commune bonum, commune levame
cf. Ven. Fort. carm. 5, 3, 4 *Alc. Av. carm.* 6, 282 183 *Ven. Fort. carm.* 4, 12, 1 omnes una mar
 sors *Stat. Theb.* 7, 506 iubeoque rogoque 184 *Ov. met.* 15, 153 gelidae formidine mor
 (*Manil.* 5, 185)

- inpero, ne moriar tecum peritura cruenta;
nam mecum miser ipse cades Agamemnone viso,
inpie. funereis nos casibus eripe sollers;
190 nec labor ullus erit victorem sternere ferro:
semper iners securus erit, qui perculit hostem,
et patet insidiis nullo terrente quietus.
non est quem metuas: brevis est et parvus Orestes,
unaque natarum cinis est per templa Dianae,
195 altera sexus iners recidens miseranda quid audet?
exulat interea Menelaus alter Atrides.
quidquid agis, inpune geris, scelerisque peracti
sic merces, non poena datur; felicior ibis
atque Agamemnonio regno poteris et aula;
200 exemplumque recens tibi iam superaddo, Lacaenam
interfetricem tot regum, tot populorum
vivere felicem post funera tanta quiete.
nec metuam Danaos: heredem sterno Thyestis.
dixerat haec mulier, spes est data maior Egisto.
205 'tramite, dic, quo' pastor ait 'geminare valebo
hoc tam grande nefas? labor est extinguere regem
atque triumphantem quod plus in principis aula.'
tunc pandens regina viam scelerata profatur:
'bellorum maculis et crasso sanguine vestem
210 rex ferus inbutus veniet; mutare necesse est
indumenta duci; tunicam dabo vertice clauso.
dum caput indutum cupit exertare tyrannus,
egredere praeventor atrox violentus: Atridis
finde secure caput cervicem colla cerebrum.
215 ultima res tantum quae restat sola iuvabit.
consilio subcumbe meo: haec una medella est,
luctibus inlatis avertere funera nostra.
dum moror, adveniet nostri modo criminis ultor.'
haec infausta loquens lacrimis simul ora rigabat.
220 turbidus in ferrum rapitur flammante timore
(audacem faciebat amor terrorque protervum)
et movet armatos icu quatiente lacertos

187 inplone B	188 agamemñie uisu B	vivo Mähly	189 funereos B	191 habent HDX
iners B, mars HDX, inops A	egit B, erit AHDX, agit Rossberg	hostem om. D	193 brbis (sic)	
est B	195 retidens (an rec-?) B, recidens A, residens Schenkl	196 Exolat B	Menelaus frater	
Mähly	198 felicioribus B	199 Adq. gamemnonio B	200 regens BA	201 Interfectur
itemtot B	203 metuant B	206 laur ē B, laborem A	209 grasso B	210 feris B, erit A,
corr. C. G. Müller	inbutus Rossberg, indutus BA	212 cupit hec certa B, volet exertare A	213 om. A	
215 q: restat B	216 subscribe meo Hagen	217 Ictibus Bährens	218 nris B	219 Non
infausta rogans A	infauta B	221 Audacē terrorq: proterbum nil amplius nec indicata lacuna B, Audacem		
faciebat amor terrorq: superbum A	(facit ipse pavor) Rothmaler, cf. Ov. fast. 3, 644 Coripp. Ioh. 1, 556			

188 VIII 550 cum nota 189 Lucan. 6, 597 casibus eripe 196 Homer. 424 alter Atrides
209 ad 240 Ov. met. 9, 153 inbutam Nesseo sanguine vestem 219 Verg. Aen. 6, 699 sic memorans
largo fletu simul ora rigabat 221 Ov. met. 4, 96 audacem faciebat amor, cf. met. 6, 469 Reposian. 28
222 cf. Verg. Aen. 5, 376 sqq.

- absentemque ferit pavidus quem non videt hostem.
 sic solet anguis hians obsesso fonte venenum
 225 fauce parare necis fati mortalibus aptum
 pectore sublatus lingua vibrando trisulca.
 motibus his mulier melius gavisia resumpsit
 turpiter infames animos: redivit illa voluptas.
 inpete plecti(bili) per rustica colla pendit
 230 dulcia lascivens deficiens basia labris;
 ille vicem redhibens dabat oscula crebra per artus.
 dum commune nefas aequali mente fruuntur,
 regia puppis adest variis ornata coronis.
 plus magis audaces animos de crimine sumunt:
 235 illa rapit tunicam, pastor rapit inde bipennem.
 officio stat quisque suo: celatus adulter
 intra claustra latet, mulier progressa parumper
 morte maritali tunicam subnixā ferebat.
 rex rate descendens tacta tellure triumphat:
 240 bellorum maculis rutilabat, sanguine pulcher,
 grandis in aspectu, pugnarum horrore decorus;
 qualis erat referens caelo post bella gigantum
 Iuppiter astriferam stellata fronte coronam
 atque coruscales fundebat vertice flammās.
 245 pignora naturae concurrunt dulcia patri;
 itur in amplexus et reddunt oscula danti.
 lumina volvebat genitor visura iugalem,
 pergit et ad thalamos post publica limina portae.
 inopia quae reducem fallaci voce salutat:
 250 'belliger armipotens, cultus depone minaces
 atque habitus dignare pios vix pacis amator.
 en tibi vestis adest nostro contexta labore,
 aurea purpureo radiantur fila colore.'
 dixit et exutum tutanti tegmine regem

223 rabidus falsissime Rothmaler 226 trisulcat B linguas v. trisulcas Rossberg 227 resumit A
 229 Inplete plecti ||||| rustica (rasura 7 fere litterarum) B, Impletem amplecti per rustica A, corr. Rossberg
 231 retibens B, reddens A 233 varios B 234 Hinc magis A, Post magis Haase discrimine A
 suniunt corr. in sumunt B 235 rupit B uipennē B, securim A 237 Inter A 239 ratē B
 tracta tellurē B 242 caelo referens A post uela B 244 findebat A 246 danti Rothmaler
 panti B, nati A 248 Pergit et ad A, Pertinget ad B 249 qua Bährs, at cf. 383 251 uix B
 uir A, dux Peiper 252 contesta B 254 D et exutū B

223 Stat. Theb. 6, 379 (401) absentemque ferit gravis ungula campum (cf. Varius frg. 4, 3). Ov.
 met. 13, 548 quem non videt hostem (trist. 3, 10, 69). 226 Verg. Aen. 2, 474 coluber... lubrica con-
 volvit sublato pectore terga arduus ad solem et linguis micat ore trisulcis. Drac. 2, 239 lingua vibrante
 trisulca 228 Stat. Theb. 6, 465 (487) redivit illa fames 233 Ov. met. 7, 492 Attica puppis adest
 234 3, 474 cum nota 239 VIII 434 cum nota 240 Stat. Ach. 1, 853 rubebat bellorum maculis
 (Orest. 209). Theb. 7, 69 Hyrcano in sanguine pulcher 242 Lucan. 1, 36 post bella gigantum. cf.
 Claud. 27, 19 sqq. 246 Stat. silv. 1, 1, 97 ibit in amplexus 250 Sen. Troad. 883 depone cultus
 squalidos. Stat. Ach. 1, 259 animos submitte vires atque habitus dignare meos 252 Sen. Ag. 881
 detrahare cultus uxor hostiles iubet, induere potius coniugis fidae manu textos amictus 253 Nemes.
 cyn. 84 aurea purpureo longe radiantia velo signa

- 255 callida funereo perfundit corpus amictu.
sed capiti dum quaerit iter tunicaeque fenestram,
illa manum retinens armatum accivit Egistum.
erigit ille truncem dextra vibrante bipennem
et ferit incautum caput inpius inpetre mortis
260 ac diademalem frangit cum vertice frontem
in partes hinc inde duas; geminantur et ictus,
terque quaterque ferit, diffundit testa cerebrum.
regina laudante manu rex concidit insons,
saucius et tremulo quatiebat corpore terram;
265 sic aper implicitus venantum cassibus ingens,
dum cupit exiliens evadere retia torvus,
concutit ora ferox spumantia dentis adunci
et perdit vacuos conlisis morsibus ictus:
sic Asiae domitor consumptus fine eruenta.
270 heu, pastoralis populavit membra securis.
aspera sors hominum vel mens ignara futuri!
credere quis posset, si centum flatibus acta
Delphica fatidicos quateret cortina recessus
antra movens tripodasque ciens et plectra fatigans,
275 eversorem Asiae foderet quod cultor agelli
aut desertor iners, ovium pecorumque magister,
et caret igne rogi, dederat qui Pergama flammis!
discite felices non umquam credere fati:
sunt faciles dare summa dei, tamen ante relinquunt
280 et miseros in fine nocent aut forte repente
destituunt poenasque petunt de sorte secunda.
credere qui non vult, Priameia fata revolvat
atque Agamemnoniam videat male credulus aulam.

257 accipit *B*, acceperit *A*, corr. *Rothmaler* 258 dextram *A* uib//ante upennem (quae littera fuerit erasa non liquet) *B* 260 uertice faucem *A* 261 seminantur *B* 262 testa *Bährens*, exta *B*, in exta *A*, dextra *Haase* 263 laudate *B* manum *Haase* plaudente manu *Hagen* condidit *B* 264 corporis *B* 266 exiliens (iens in *rasura*) euader et retia torvus *B* 268 collisis dentibus *A* 269 cruento *A* 270 populabit *B* 273 Delicatidicos *B* 275 Desertorē asiae *BA*, corr. *Rothmaler* 276 pecundumq; *A* 278—81 sunt in *HDX* 278 numquam *HDX* 279 Felices dare (om. *Sant*) *HD* (v. 279 om. *X*) dare summa *ALHD*, dare ... ma relicto interstitio *B* reliquit *H* 280 miseros *B*, miseris (corr. ex -ros) *A*, miseris *HDX* sine fine *HDX* aut *BX*, at *A*, as *HD* forte (r ex n) *B* 281 Destituit *X* sorte *HDX*, morte *BA* 283 Adque agamēnoniā *B*

255 *Stat. Ach.* 2, 35 callida femineo... violavit amictu. *Sen. Oed.* 551 funesto integit... amictu corpus 257 *Or. met.* 6, 35 vixque manum retinens 262 *Or. met.* 12, 288 terque quaterque gravi iuncturas verticis ictu rupit et in liquido sederunt ossa cerebro 265 cf. *Sen. Ag.* 893 sqq. 271 *Verg. Aen.* 4, 508 haud ignara futuri (*Or. met.* 15, 815) cf. *Lucan.* 2, 14 *Stat. Theb.* 5, 718 *Coripp. Iust.* 4, 267 271 sqq. cf. *Sen. Troad.* 1 sqq. 273 *Lucan.* 5, 70 Delphica fatidici reserat penetralia Phoebi. *Claud. carm. min.* 3, 2 quidquid fatidico mugit cortina recessu 275 *Stat. Ach.* 1, 530 eversorem Asiae (*Orest.* 899) *Ov. fast.* 5, 499 cultor agelli (cf. *Hor. ars* 117) 276 *Verg. Aen.* 12, 15 desertorem Asiae *Aenean. Sil.* 2, 690 stabuli gregisque magister 277 *VIII* 144 cum nota 278 *Reposian.* 1 discite securos non umquam credere amores 279 *Lucan.* 1, 510 o faciles dare summa deos eandemque tueri difficiles 282 *Lucan.* 8, 316 cuncta revolvens vitae fata meae

- clade repentina premitur Pelopeia virgo,
 285 sed tamen ultorem patris servavit Orestem:
 faucibus eripiens germanum Electra parentis
 inposuit puppi secumque adduxit Athenis
 et bene sollicita studiis sapientibus addit
 (quae ratis advexit regem, haec pignora regis,
 290 spesque Agamemnonias et Troica gaze reportat).
 cuius erat nimium fidus Pylades amicus;
 iunxerat hos studium sollers et gloria linguae.
 velle fuit commune viris et nolle duobus:
 exercebat opus iuvenes si forte palaestrae,
 295 pacatum luctamen erat; per lustra ferarum
 venandum fuerat: socios venatus habebat;
 cornipedem si quisque levem frenabat habenis,
 hoc similis faciebat amor; producere telis
 si fuerant animi, iuvenis iaciebat uterque;
 300 par bene lusus erat pueris, si calculus esset:
 nec vinci (est) quisquam metuens nec vincere fervens.
 sic amat atque fovet germanum Castora Pollux
 et paribus votis Pollucem Castor amavit,
 mortibus alternis et vitae damna repensant.
 305 vestibus induitur Tyriis homicida et adulter
 et poenale caput cingit diadema coruscum.
 tamquam legitimus heres Agamemnonis aulae
 (et magis heredem convenerat esse Thyestis)
 intrat et orbatum per singula quaerit Orestem.

 310 ast ubi res Danaum defossas sensit Egistus,
 Troianas raptaret opes spes una manebat:
 has quoque cognovit regis cum pignore captas.
 aestuat inpatiens, quod regni nomen inane
 offendit, quia perdit opes, quibus esse tyrannus
 315 posset et armari ferroque auroque valeret.

285 sere abitoresten *B* 286—88 post 290 ponunt *Bährens Rossberg* 287 athenas *A* 288 so
 citum *BA*, corr. *Rothmaler* sapientis *B* 289 abexit regē heque pignora *B*, adnexit regem haec quae
 que pignora *A* 290 Spesque sic *BA* agamemnonias *B* ante gaze rasura unius litterae *B* 291 erā
 pilades amoris *A* 292 iunxerat//hos (rasura unius litterae) *B* 295 Paçcatū *B*, Paccatum *A* fe
 nil amplius *B* 297 si quis celerem *Mähly* 298 Hunc *A*, Hos *Rossberg* proludere *Mähly*,
 cf. ind. s. v. producere te//lis (fuit fortasse tellis) *B* 299 iubalenis *B*, iubilans *A*, corr. *Müller*
 300 om. *A* Par uene insus *B*, corr. *Rothmaler* nisus *Peiper* sic acullus es nil amplius *B*, co
Rothmaler, qui tamen ibat (esset *Mähly*, exit *Rossberg*) 301 ec unerquequā *B*¹, Nec uinequisquā
 est add. *Bährens* uincere serens *B* 302 amataq; fouet *B* pastor apollux *B* 303 post lo
 pastor amabit *B* 304 Ventibus *B* (ex 305) 305 in contextu a *B*¹ omisum in margine inferiori
 addidit *B*² 307 aulē *B* 308 At *L. Müller*, Ah *Peiper* tietis *B* post 309 hiare histori
 vidit *Bährens* 310 defossa *B*, defessas *A* 312 reges *B* castas *B*, raptas *A*, correxi 313 Extuat
 314 Ostendit *A* 315 aurag; *A*

284 *Or. trist.* 4, 4, 67 virgo Pelopeia *Iphigenia* 290 *Verg. Aen.* 3, 54 res Agamemnoni
Aen. 1, 119 Troia gaze (2, 763) 293 *Sil.* 9, 406 velle ac nolle ambobus idem. cf. *Drac.* 1, 367 cum ne
 294 *Or. met.* 6, 241 ad opus nitidae iuvenale palaestrae 304 *Verg. Aen.* 6, 121 si fratrem Poll
 alterna morte redemit (cf. *Sil.* 9, 295. 13, 805. *Claud.* 33, 58)

- callida participem sceleris solatur et arte
 fraudis et ancipitem confirmat in arte manere:
 femineas ostentat opes quas sexus habebat
 et diademales, profert quas garrula, capsas,
 320 turpibus inducens pretiosa monilia membris.
 'his' ait 'Argolicos emimus per regna favores
 muneribus proceresque novos veteresque trahemus
 in nostram transire fidem; nam principis uxor
 cuiuscumque libet, licet extet pulchra pudica,
 325 censibus his ornata nitens placare maritum
 adgreditur: praesumpta suae dulcedine linguae,
 divitiis armata meis haec dulce venenum
 auribus adtonitis fundet blandita peritet,
 mollibus artifices iungens amplexibus artus,
 330 et faciet nobis sublimes sexus amicos.
 pulchrius est aurum, sed femina pulchrior auro:
 auro foeda placent, auro decorantur honesta,
 emollit Cytherea trucem per proelia Martem.
 crede mihi, iuvenis, de sexu femina tracto.'
 335 artibus his sollers animos reparavit amantes
 et gratis gavisus agit muliebribus ausis:
 sordida mens regnare cupit, dux sceptrum tenere.
 extinctum sub fraude ducem nil tale timentem
 coniugis insidiis, ausu pastoris iniqui —
 340 haec tacito sub corde premunt de principe cives;
 murmure sollicito flentes haec dicta loquuntur:
 'in pia sic Lachesis Parcarum lege bipennis
 censuerat regem tam turpi morte periret?
 atque utinam iuvenem per bella feriret Amazo
 345 Penthesilea fremens, quam vix evasit Atrides,
 et non infami prostratus morte periret
 crimine cum gentis, Danaum cum clade suorum

316 particō B solaturearte B, solatur et altē A; an solatur et artae? 317 anticipitē B in arce
 Bährens 318 quos A 319 quassarrula gapsas B, quas scrinia capsas A, corr. Rothmaler 320 preciosa
 munilia B 321 pauores BA, corr. C. G. Müller 322 trahemus A, trēm'////s B 324 exte B
 327 Diuitias B haec ego, et BA, en Schenkl 328 peritē B 331 et 332 habent LHDX
 331 post 332 ponit L. Müller contra BA et florilegia 331 Est aurum pulchrum LHDX feminea
 pulchrior B 332 decoratur (sed n super a a B¹) onesta B 333 citereatricē B, cythara (in marg.
 cytherea) trucem A 335 repabit B 336 agit (gi in rasura) B mulieribus A 337 Sordida — cupit
 habent HX 338 timente (sic, puncto post e posito) B, cf. 898 339 Coniugis B 340 Haec ego,
 AE t (sic) B, Sed A ante 340 lacunam voluit esse Mähly, 341 et 340 locum inter se mutare iussit
 Bährens (hic 340 Dum et fremunt novando) 341 loquantur B 342 In pia sillacessis B, In pia si
 lachesis A, corr. Haase 343 Censuera B perirē B, perire A, cf. 1, 570 344 Adque utinā miualenē
 per uella periret amazō B, illum bellatrix utinam strauisset amazon A, corr. Rothmaler 345 quavis B,
 qua uix A, corr. Haase Achilles Mähly, at cf. Dares 36 346 infami B, infanda A perisset A
 347 clade A, clamide B

318 Verg. Aen. 4, 75 Sidoniasque ostentat opes. cf. Val. Fl. 6, 61 329 Val. Fl. 3, 310 miscere
 amplexibus artus 331 cf. Hor. epist. 1, 1, 52 344 cf. Ov. met. 12, 610 sq. Sen. Herc. O. 1184 sq.
 345 Verg. Aen. 1, 491 Penthesilea furens

et pede tractus humo iacuisset ab arce remotus,
 cuius honore carens tumulatur nocte cadaver.[?]
 350 dic mihi, Musa, precor, qua re materna noverca
 quaerere neglexit pueros et tradere captos
 patris in occasus? Dorylas libertus Atridis
 et pueri nutritor erat fugientis Orestis.
 consilium mendax sollerti pectore sumpsit
 355 fingere, quod pelagus rabidum demersit Atridas
 fluctibus aequoreis. qui stans in litore dixit:
 'di maris et terrae, pietas et origo polorum,
 naturae caelestis amor, mendacibus ausis
 vos, precor, annuite (et) fallacia vota iuvate:
 360 credar et advertar mendax adsertor honestus.
 tollere nam insontes cupio de sorte paterna,
 quam mater pl(ect)enda parat vel vitricus hostis.'
 dixit et undivagis vestitus fluctibus intrat
 in mare caeruleum, tumide spumantibus undis
 365 mersus ad usque caput; tunc litore sicca petivit.
 turbidus haec plangens funestam currit ad urbem
 et querula sic voce boat: 'pro Iuppiter, hostis
 sic placet ulcisci Troes et perdere Graios?
 pro Phrygibus pelagus saevit, mare vindice Troiae.
 370 quod pueri gessere nefas? quid mollior aetas
 gessit in Iliacos bellorum tempore campos,
 ne fuga sit miseris optata per aequora vectis?
 vidi ego mergentes fluctu sorbente carinam,
 in qua vectus eram comes et nutritor Atridum,
 375 de qua solus inops evasi remige planta.
 iusta Clytaemestre, mitis crudelis Egistus:
 saevior unda maris, quae nec post bella pepercit
 pignoribus Danaum! felix iam Troia vocanda![?]
 diceret haec cum voce pia, raptatus ad aulam
 380 muneribus cumulatur opum, quod gaudia ferret

348 Nec Rothmaler perdetractus B, detractus A, corr. Rothmaler 349 cadens B 350 qu
 spe B, qua spe A, corr. C. G. Müller 352 occasu A dodilas B, dorilas A atridae A 355 Finge
 ravidus B, rapidum A demersit atridis B 356 litore d B 357 Dii BA populorum L
 cf. 146, bonorum A 359 annū fallacia B, annuite fallatia A, annuite et f. Haase 360 auertar A
 honestis B, horestis A, corr. Hagen 361 insortes B 362 plectenda Mähly, plenda B, non flenda A
 biticus B 363 D eī tundiagiis B 364 om. A In Mähly, Et B Et mare caeruleo Rothmaler
 365 litore B, littora A petēbit B 366 om. A adirbem B 367 uoat B, uocat A hostis L
 et marg. A, estis A¹ 368 vel perdere Peiper 369 saeuit pelagus A 370 pueri B, om. in lacum
 trium litterarum A 371 Gessit in liacos B Iliacis b. t. campis A 372 Nec BA, corr. Rothmaler Ne
 fuga fit Rossberg 373 u uidi B¹, Dū uidi B² mergentem Rothmaler carinas A 374 com||||&orat
 ridū B¹, corr. B² atridas A 376 clitemmes atremitis B¹, clitemestra remitis B², clitemestra mitis A
 Iussa Clytaemestrae tremitis? crudelis Egistus Peiper 377 bella C. G. Müller, uela BA

350 Hor. ars 141 dic mihi Musa 354 Homer. 176 sollerti pectore (705) 357 Verg. Aen. 3, 52
 di maris et terrae (Ov. Ibis 67) 358 Ov. met. 7, 178 adiuvet et . . . ingentibus adnuat ausis 372 Verg.
 Aen. 6, 335 per aequora vectos (1, 376. 3, 325 passim) 373 Prop. 1, 13, 14 et 15 vidi ego (Ov. met.
 12, 327. 15, 262 passim) 377 Stat. Theb. 9, 379 mitior unda maris, quae 380 Verg. Aen. 5, 531
 muneribus cumulatur

- mentibus incestis. nam mox regina proterva
 inperat acciri populos, venere coacti.
 aedibus in mediis quae sic est orsa profari:
 'eximii proceres Danaum populique pusilli,
 385 quos Agamemnonii per ferrea lustra triumphii
 non mersere neci, sed adhuc superatis inanes
 visceribus vacuis, exhausti sanguine fuso:
 quod vos sic minuit saevis Bellona duellis,
 regis culpa fuit, qui exhausti civibus urbem,
 390 conisus viduare nurus, orbare parentes
 et natos spoliare rudes pietate paterna.
 inde ferox percussus obit sub morte securis
 (at)que sua proles iacuit modo vindice fluctu.
 spondeo iam requiem, placidam sperate quietem:
 395 otia pacis erunt, nullum nocturna cubantem
 classica sollicitent, nullas tuba verberet aures:
 temporibus licitis blandos recerpere somnos.
 aspera tela vacant: curventur falcibus enses,
 ossibus et nervis deflexos cornibus arcus
 400 ad solas aptate feras celerisque volucres.
 deliciis epulisque bonis refovet senectam,
 pignora natorum dulces nutrite nepotes.
 unica mors restat morbis finire salutem:
 tramite naturae finem labentibus annis
 405 iam sperare licet et praeter vulnera ferri
 corporis exitum; fas est sperare sepulchra
 ordine legitimo, flammam sperare rogales,
 et tumultum sibi quisque paret post busta perennem.
 germinis ille sui crudelis et impius hostis
 410 rex Agamemnon erat, patriae dominator amarus:
 civis Egistus erit me profitente maritum.'
 dixerat et cunctos discedere iussit ab aula

381 incertis *Peiper* 382 Inperat . . . citu populos (*duae litterae non scriptae*) *B* acciri *A* 383 ex-
 torsa *B*, exorsa *A*, corr. *Peiper* cf. 809 profatur *A* 385 agamemnonin perferre *B* 386 necis *B*
 supertis *B*, superatis *A*, superestis *Haase* 388 Quod sic minuit uos *A* duellis (*i paenultima*
ex o?) *B* 389 quæ exausit cibus (*ui super ci B?*) *B* 390 To nisus *B*, Tot nixus *A*, corr. *Rothmaler*
 391 rudes *A*, ciues *B* 393 Atque *L. Müller*, Quae *B* Quo sua cum prole iacuit *A* fluctum *B*
 395 cubante *B* 396 sollicitant nulla stipulauerat aures *B* 397 decerpit *A*, praecerpit *Peiper*
 398 uacent *A* ensens *B* 399 deflexis *A*, et flexis *Haase*, et flexos *Peiper* 400 agitate *A*
 scelerisque *B* 402 nutritæ *B* 403 finire (*i altera in rasura*) *B* senectam *A* (*ex 401, cf. tamen*
Lucan.) 405 et *B. A.*, vel *L. Müller* 407 O||rdine (*erasa o*) *B* 409 impius heres *A* 410 patri *B*
 411 me proficiente *B*, me proficiente *A* meme *Rothmaler*, me iam *Peiper* 412 descendere *A*

382 *Stat. Theb. 1, 532* imperat acciri (*Claud. 33, 77*) 387 *3, 152 cum nota* 389 *Lucret. 6, 1138*
 exhausti civibus urbem (*Stat. silv. 3, 5, 73 Sidon. carm. 5, 581*) cf. *Verg. Aen. 8, 571* 395 *Sil. 9, 7* tubas
 nocturnaque classica. *Lucan. 7, 24* ne rumpite somnos castrorum vigiles, nullas tuba verberet aures
 398 *Claud. 21, 223* in falcem curvet gladios 399 ossibus et nervis (*v. ind. sub os*) pro hominibus.
deflectite arcus ab hominibus et ad solas feras aptate 403 *171 cum nota. Lucan. 5, 282* liceat morbis
 finire senectam 404 *Ov. trist. 4, 10, 27* labentibus annis (*Stat. silv. 4, 1, 31*) 407 *Ov. am. 3, 9, 41*
 flammæ . . . rogales

- ac domibus remeare suis. sed vilis adulter
nescius atque rudis regnorum frena tenere
415 ipse sibi genium fastu facit: ore minaci
asper erat famulis regalibus, advena servis;
imperium non mite dabat, quibus ipse profecto
si famularetur, crimen sibi turpe putarent.
sceptra triumphorum data sub pastore tyranno
420 pro pretio scelerum, mercedem sanguinis ostrum,
matronale nefas, uxorem dedecus aulae
quis, rogo, non gerneret? tamen hos formido iubebat
infami parere novo: timere bubulcum
acrius, Hectoreos qui non timere furores.
425 ius Agamemnonium fuerat; post Pergama capta
426 verbero plectibilis comes armipotentis Achillis.
453 dum regnaret iners, Parcarum crimina, pastor
et simul illiciti sese fruerentur amores
455 annorum septem spatiis et mensibus octo,
ibat alumna manus tumulis regalibus omnis
noctibus in mediis flens per haec tempora regem,
anxia quae gemitum tremulis ululatibus usa
temperie moderante premit terrente pavore.
460 tunc ibi libertus sollers nutritor Orestis
evomit in gemitus voces et verba doloris:
'optime rex quondam, sed nunc miserabilis umbra,
prosperitas cui saeva fuit, victoria crimen
intulit et mortem peperit post bella triumphus,
465 cuius adoratus constat per templa precantis
iratos audisse deos, placata negabant
numina proventus: Danaos si vincere rectum est,
si gremio Paridis remanens est rapta Lacaena
(nonne laborastis, Helenam ne pastor haberet?
470 ecce, tuam nunc pastor habet!), si transitus est mors,
si sensus post fata manent, post membra solutae
si remanent animae, si stat post fata superstes
spiritus, exaudi lacrimas fletusque tuorum!

415 Ipsa A 416 aduenas erbis B¹, corr. B² recte primus distinguit Leo 417 Imperi/um
(erasa t ut videtur) B 418 sibi uile A, siue turpe B 420 mercede BA, corr. Rothmaler san-
guinis hostem A 423 novo ego, bono B²A, uono B¹, bonos Rothmaler parere: bova Bücheler
subulcum B 426 achilli A, Atridis Bährens v. 427—52 post 540 ponendos esse conieci (post 271
voluit L. Müller) remque ita se habere didici ex ordine versuum in florilegiis servatorum 453 iners BA,
inher & B crimine C. G. Müller 454 illicitis ðe (illiciti sese A) fruerentur amores BA, illiciti scelere
fr. amoris Rossberg, illicito sese fr. amore Mähly 457 fluens B flens tempora perdita regum A
458 Anxiag; B gemitū et B, gemitu et A, corr. Rothmaler, gemitum ei Peiper 459 tremit BA,
corr. Rothmaler, fremit (458 gemitu et) Rossberg pauorem B 463 scaena Bährens 464 post uela
triumphis B 465 presantis B 467 uincere tecta B 468 pauidis B remanes B et rapta B,
erepta A, corr. Peiper 469 laboratis elenam B pastorali haberet B 471 census B solutae
Barwinsky, soluta A, salutem B 473 fluctusq; B, luctusque C. G. Müller

458 Verg. Aen. 7, 395 tremulis ululatibus (Coripp. Ioh. 2, 172) 470 Sen. epist. 65, 24 mors quid
est? aut finis aut transitus 471 Stat. Theb. 12, 265 si manibus ulla effigies errantque animae post
membra solutae. cf. Lucan. 3, 39, 7, 471 Ov. Pont. 1, 2, 111 si superest aliquis post funera sensus,
Lucan. 8, 749 si quid sensus post fata relictum est. Stat. Theb. 12, 214 et passim similia

- rumpe solum, findatur humus telluris hiatus,
 475 nixus et armatus subito furialibus umbris
 surge, velut quondam tumultu surrexit Achilles:
 exige subplacium de coniuge, solvat adulter
 tot poenas quot membra gerit. morieris inultus,
 et pastor tua regna tenet? post busta severe
 480 exegit mortem de virgine Thessalus heros
 moribus innocuis: tu dux impune relinques
 tot scelorum auctores victricia regna tenere?
 di, regitis quicumque chaos crudele barathri,
 rumpite tartareas proscisso gutture fauces,
 485 mittite virgineas funesta in tecta cerastas!
 ne dubitate: truces venient ad regna Thyestis,
 notum iter invenient, sua per vestigia current.
 (non estis Furiae, si quaeritis ante rogari
 ad quodcumque nefas, si non et sponte nocetis;
 490 sed dubito quia iusta peto, tamen oro cruenta.)
 spes mihi maior adest: Thebis vicina petuntur
 moenia tartareis quondam sacrata tenebris
 et claro privata die sub luce diurna.
 ergo precor, cum iusta truces sententia mortis
 495 participes scelorum percusserit ense severo,
 vos Acheronteis tortoribus addite flammās,
 et Furiis augete malum mortale venenum,
 torqueat auctores scelorum crudelis Enyo:
 non sat erunt quaecumque reis tormenta paratis.
 500 dixit; et ex imo gemuit vox missa sepulchro:
 'parcite funesto mentem vexare dolore
 meque piis onerare malis (relevare sepulchrum
 debuerat famularis amor), quem pessima coniunx
 criminibus succensa suis et amore pudendo
 505 vel fama prostante sua muliebribus armis
 extinxit, cui victor eram regressus ab hoste
 praedo decennalis fraternique ultor amoris,

474 iatur *B*, hiatu *A*, cf. *X* 462 475 furialibus *B* 476 achilles *A*, acillis *B* 478 qd
 membra *B* 480 eros *B*, heros *A* 481 relinquens *B* 482 actores *A* teneret *B*, an tenerent? cf. 343
 483 Dii geritis *BA*, corr. *Mühly* 484 upite *B*¹, Rūpīte *B*² prosciso *B*, prociso *A*, perscisso *L. Müller*
 485 vipereas *C. G. Müller* 486 dūitatet *B*¹, corr. *B*² trucid *Peiper* testis *B*, thuestis *A*
 488 fu//rie (erasa videtur e) *B* 489 non licet sponte potestis *B*, non nisi sponte venit *A* et *Peiper*,
 vel *Rosberg* nocetis (ex *X* 457) *Bährns* nefas, non hic et sp. potestis *Bücheler* 490 oro cruen *B*
 488—90 post 493 locum habere vult *Rosberg* 491 petantur *Peiper* 495 percusserit tense *B*
 497 furis (-iis *B*²) *B* 498 actores *A* crudeli senio *B*, crudelis enio *A* *Erichth Rossberg* ex *V* 130
 499 erū *B* parentis *B* 500 geimuit (n delevit *B*²) *B*, gemitu *A* 501 lalore (do super la) *A*
 502 sepultum *Rothmalar* 505 prostrante *BA*, corr. *Mühly* 507 Credo *BA*, corr. *Rosberg*

476 cf. *Sen. Troad.* 176 sqq. 477 *Prud. perist.* 10, 880 quot membra gestat, tot modis pereat
 volo. *Orest.* 907 aequenter vulnera membris. *X* 296 478 ad 168 480 ad *VIII* 47 483 *Stat.*
Theb. 1, 56 di, fontes animas... qui regitis. *Theb.* 1, 85 tartarei barathri 487 *Stat. Theb.* 1, 101 *Tesiphone*
 arripit... notum iter ad Thebas 491 cf. *X* 449 500 cf. *Verg. Aen.* 3, 39 sqq. 507 *Lucan.* 3, 286
 fraternique ultor amoris *Agamemno*

ultor adulterii, quem fudit adultera coniunx
 nec timuit foedare domum, maculare penates
 510 impete mortifero subita cum fraude profana.
 nam nec inultus ero, veniet his poena cruenta.
 sed ne plura loquar, verum est Cassandra locuta:
 credite Cassandrae, verax Cassandra sacerdos,⁷
 dixit, et abscedunt omnes linquendo sepulchrum.
 515 illa nocte tamen volitans Agamemnonis umbra
 venit Athenaeis mox sedibus (altus Orestes
 illic quippe fuit, cum quo Pylades amicus:
 flatibus alternis perfians commercia somni
 lassus uterque fuit, concussus amore palaestrae)
 520 et stetit ante toros ambobus visus Atrides
 in somnis, non qualis erat post bella triumphans,
 sed qualis cecidit percussa fronte bipenni;
 tristis iners tremulus, gemitu suspiria rumpens;
 pallida puniceo perfuderat ora cruore
 525 et tremulas languore manus; cervice vacanti
 ac pede vincla trahens quibus est abstractus ab aula,
 'non pudet, o iuvenes', dixit, 'pubentibus annis
 vestitos sub flore genas lanugine crista,
 grandibus instructos studiis et fortibus armis,
 530 ut pastor mea regna notet promotus in arce
 sanguinea mercede, cluat sub crimine multo
 laetus et indomitus, tumida cervice supinus,
 plaudat et infamis vos iam (non fama?) perisse?
 sic peto Cecropidas vindictam sospite nato,
 535 incolumi Pylade suo? Patroclus Achillen,
 Thesea Pirithous non sic expertus amavit.
 armati gladios in bella domestica ferte
 atque adfne nefas cognato abscondite ferro:
 nullum crimen erit matrem punisse nocentem;
 540 morte maritali sceleratam iure necabis.

508 adulteri B	adulter coniux B	509 macula repente B	510 cum A, tunc B	511 om.
512 loquar ex -or B ¹	514 abscedunt A	liquendo B	516 alter horestes A	518 commercia
519 palestres B	520 thoros ambobus B	521 post uela B	523 tremulo Peiper	524 Palla-
perfunderat (u del. B ²) B	525 post 526 habet A	vaganti BA, correxi	526 abstactus	
527 pudentibus B	528 Vestita BA, corr. Rothmaler	gena A	529 Gradibus B	530 Quo
p. m. v. tenet L. Müller	arcem Rothmaler	531 luat A	533 Plaudat et Mai, Plaudat	
Plaudat A, Gaudeat Böhrens	non fama BA, (nam fama) Böhrens	perissem B	tumida cervi-	
supinus Prodeat infamis? vos iam non fama peruret, Si peto eqs. Rossberg	534 Si peto B, Spero A	535 Si peto B, Spero A	perithous A	amabit
correxi cecropidas B	535 acillen B, achillem A	536 Tesera piritous B	perithous A	amabit
537 gladio A	538 cognato A	ascendite BA, corr. L. Müller, excindite Rothmaler	539 habet	
LHDX atque eum ante 452	punire LHDX			

518 1, 591 cum nota 520 Verg. Aen. 2, 270 in somnis... Hector visus adesse mihi. cf. Sen. Troad. 443 sqq. 522 Coripp. Ioh. 6, 152 percussus fronte bipenni taurus 524 ad 792 525 Lucan. 9, 261 quaerisque iugum cervice vacanti 527 Verg. Aen. 12, 229 non pudet, o Rutuli 528 Verg. Aen. 8, 160 genas vestibat flore iuventus 532 Lucan. 9, 701 tumida cervice. 9, 589 cervice supinus 536 Stat. Theb. 1, 476 Thesea Pirithoo. cf. Verg. Aen. 6, 393 538 Stat. Theb. 4, 392 cognatumque nefas

- 427 praecidit regnum Tamyris regina Getarum,
sed nil turpe gerens vindex fuit illa suorum;
si fecit Medea nefas, flammata dolore
430 dulcis amoris erat, cum regia tecta cremabat
incolumi viduata viro de paelice Glauce;
in pia Lemniades sumpserunt arma puellae
atque maritali foedarunt sanguine lectos,
sed Veneris furor acer erat facinusque nefandum.
435 quod Scythicae gessere nurus, in crimine tanto
barbara turba fuit. nam tu, regina Pelasgum,
Graecia quam genuit legum fecunda creatrix,
clara Mycenaei coniunx et vindicis uxor
crimen adulterii geminasti caede mariti.
440 Alcestis meminisse fuit, quae morte maritum
manibus eripuit, pia coniugis, in pia de se.
quid loquar Euadnen Thebanis ignibus ustam
et post fata viro flamma crepitante sodalem,
in pia cum pietas, affectus dulcis amaram
445 iussit habere necem, quae contra vulnera luctus
fortior igne fuit, crudelibus usa medellis,
et simul ad manes in pulvere coniugis ivit?
pertulit urna duos, funus quos iunxit, amantes.
conubium felix! exemplum grande pudoris!
450 in pia sacrilego nupsit post fata marito:
pronuba flamma fuit, thalami rogos et pyra lectus.
452 quid sit honestus amor, multae docuere puellae.
451 natus amore pio flammatus morte paterna
vindicta ut patrem qui matrem straverit ictam,
crimina purgabit matris de tempore prisco;
nam patrem docet esse suum quem vindicat armis,
454 dignus adulterii vindex, pius ultor et heres.
noster amor Danais, sunt odia saeva duorum.
ite pares animis: vobiscum vernula turba
sentiet; irati potius quod tardius istis,
ore fremunt famuli, qui carpere dentibus optant
455 corpus Egisteum vel vivum, tradere flammis

427 Praecidit ego, Possedit BA Occidit regem Mähly tamiris BA 428 suor (sed r ita for-
mata ut solet in nota rum) B, cf. 573 429 Sic A 430 cremaret A 431 glaucę B 433 lectus A
435 Q uosquitice B, Quid scythicae A 436 nā tum regina pelascum B 437 facunda puto cestrix B
439 adulteri seminasti B 442 euadnen tebanis B 443 uiros B, uiri A crepitante redalem B,
crepitante nealcen A ex Stat. Theb. 12, 122, cr. sodalem Rothmaler 444 cum BA, quam C. G. Müller
amara B 445 avere Rossberg necęq; B 446 Fortiorior B 447 ibit B
449 Conubium L. Müller, Conuium (ui super n B³) B, Coniugium A 452 habent HDX didicere HDX
451 paterne B 542 qui om. A quo... ictu L. Müller 544 habent LHDX Nam BA,
Hic LDX, Hunc H decet H suum ALHDX, sicū B qui L uendicat H 545 ultores theres B
546 danaum A taedia Peiper deorum BA, corr. Peiper, reorum Rossberg 548 Sentient B,
Saeuiet A quo A itis A 550 vivae Duhn

427 ad 3, 501 430 Ov. met. 6, 614 regalia tecta cremaro 431 Anth. 102, 3 mater vivo viduata
marito Medea 440 cf. Ov. ars. 3, 17 sqq. fuit i. poterat Clytaemestra 442 ad 3, 507 443 Lucret.
6, 155 flamma crepitante (Verg. Aen. 7, 74) 452 cf. 916 et notam ad II 64 547 ad VIII 648
548 Hor. sat. 2, 3, 101 quia tardius irent

coniugis infandae crudelia membra cremanda.²
 dixerat haec, gemitus somni rupere quietem.
 mox Agamemnonia proles instructa sodali
 dum narrare parat sua somnia noscit ab ipso
 555 ac stupet adtonitus, quae tanta potentia patris
 tempore sidereo mentes monuisse duorum.
 'dic mihi, frater', ait, 'dic iam modo, quid sit agendum.
 pectora cor sensus animum praecordia mentem
 conturbat pietas dolor anxia maeror origo
 560 affectus natura pudor reverentia fama.
 transigo funereum materna in viscera ferrum?
 quae (perpendo diu) bis quino mense peregit
 conceptus portare meos stimulante dolore,
 semina naturae, blandae primordia vitae,
 565 viscera lucis iter vel magni ianua mundi.
 ast ubi sortitus nascendi iura peregi,
 flumine pectoreo dedit ubera lactea labris,
 dulcia nectareum fundentia mella saporem:
 fit nutrix quae mater erat, regina ministra,
 570 exhibet affectus patrios ignara soporis.
 haec pater, haec mihi mater erat pugnante parente,
 donec ab undecimis me aetas eximeret annis.
 inmemor existam tantorum in matre bonorum?
 an pater extinctus per me remanebit inultus?
 575 facta luat pastor solusque superstita matre
 conruat, et patrios manes satiabo cruore.
 poena sit haec matri, ut prostrato vivat Egisto,
 ante oculos recidente suos; muliercula tristic
 aspiciat moechum, quae garrula vidit Atriden.²
 580 dixerat haec dubius, sed non cunctator amicus
 dentibus infrendens suspiria traxit ab imo
 pectore longa ferox et sic aggressus Orestem
 increpitat: 'sic sensus iners tua corda tepescit,
 ut facienda putes quae nec dicenda fuissent?
 585 dicere grande nefas, scelus est audire nefandum:
 imus ad Argolicas veniam donare Mycenae?

551 infandae B, infraude A cremanda A, oremanca B 554 ab illo A 555 adtonib: q: B
 attonitus quod A potenta B 559 anxia BA, angor Mähly 562 Que B¹ perpendo A, per
 penda B, perpessa Bährens bis] uie B, uix A primo A peregit Böheler, pericia B, periclo A, pericli Ross
 berg, peracto L. Müller 563 portasse A stimulante B 567 Flumina... ubere Rossberg perpetuo A
 568 neciareum B nectareum et saporis A 569 q: B 571 parentē B 572 mea etas eximeret B
 aetas me duceret A exemerat Haase, exemerit Rossberg 573 uonor (r ut in 428 formata) B 575 qu
 om. A matrem B 576 et BA, hoc Bährens sacciabor B 579 meū B qui gaudens vidi
 atridem A 580 diuini B cunctatur A 582 aggressos B 583 si A 585 est om. A aud
 bene fandum B, audiri nefandum A

551 Verg. Aen. 11, 267 coniugis infandae 558 2, 42 pectora cor sensus animam praecordi
 mentem 563 Sil. 6, 256 stimulante dolore (7, 316) 567 Verg. georg. 2, 525 ubera... lactea
 Aen. 11, 572 teneris inmulgens ubera labris 572 Verg. buc. 8, 39 alter ab undecimo tum me iam
 acceperat annus 581 Verg. Aen. 3, 664 dentibus infrendens (10, 718). Ov. met. 10, 402 suspiria
 duxit ab imo pectore

- criminibus matris magis est quae dignior, horum
 (a scelus indignum) poenis ferienda duorum?
 quaeso cave, iuvenis, Danaum praescripta dolentum,
 590 ne, iugulatricem patris dum vivere censes,
 credaris non esse suus. non iure parentis
 umbra, soporatum quae te convenit Athenis,
 occurret per mille vias? per limina portae
 obsidet et tremulis haec vocibus astra lacessens
 595 invehitur: "sic, nate, paras defendere patrem,
 sic decet extincti genitoris fata dolere,
 sic dabis inferias nostris tu manibus ultor?
 vitreus optabit tali se morte perire,
 ut sit quae post membra rei crudelibus umbris
 600 ingerat inferias animam parentis Orestis:
 victima servaris, fuerit nisi victima mater."
 quid facias genitore tuo tibi maesta loquente?
 parcitur infaustis: pius an pietate repulsa —
 ad tumulum patris fundantur membra reorum!
 605 surge iuventutis melior spes indole regni,
 excitet ingenium virtus et gloria mentem,
 armentur pietate manus, crudelior ensis
 truncet in extremo gemitu fera colla duorum.
 ibo libens comes ipse tuus per tela, per ignes
 610 nec metuum quemquam, vestri sunt patris alumni.
 sed dabo consilium sollers immune salubre:
 explorator eam; tacita quos voce monebo
 adventus sperare tuos. quae turba ministra
 credula dum fuerit, nobis mox corde favebunt
 615 ac pro te rapiant gladios: sic tutius itur.
 talibus adloquiis accensus felle doloris
 erigitur iuvenale fremens, mortale minatus,
 (dentibus inlisis frangebat murmura morsus)
 et, quasi adulterium caperet pastoris Egisti

587 mageitq: dignior ora B, magis est quae dignior hora A, mago sit q. d. oro *Schenkl* horum
Bücheler 588 Ad A 590 uidere B 592 soporat B, soporati A, corr. *Mähly* 594 Obsid ete
 tremulis B, Obsidet tremulis B, corr. *Rothmaler* haec te C. G. Müller lacessent B, lacescens (s
 supra c) A 595 Invenitur B, Immeritum A, corr. *Rothmaler* 596 extincti fata genitoris adempti A
 598 Vitricus B 601 Victima set uaris B 602 loquentē B 603 pius est A, pius es C. G. Müller
 604 fundentur B 608 gemitus feracula B, semifera colla A, corr. *Rothmaler* 609 Idboldbens
 (d bis expunxit B²) B 610 Hanc B, Nec A, Haut *Rothmaler* nostri A 611 immane BA, corr.
Bücheler et Leo 612 tacitā quos B, tacitaeque hos *Mähly* 613 quē turba minis nil amplius B
 614 favebunt *Rothmaler*, fruerant B, ferentur A 615 rapiunt B, correxi, rapiunt A totius B,
 pius A, corr. C. G. Müller 616 adloquis B 617 morte minatus B, mortemque minatus A, corr. *Bührens*
 618 inlisis B, illesis A, corr. *Mähly* murmure A

588 cf. *Anth.* 672, 4 at scelus hoc dignum? 597 *Verg. Aen.* 4, 625 nostris ex ossibus ultor
 603 *Prud. c. Symm.* 1, 522 pietate repulsa. sensus brevitate quaesita obscuratus: soli infausti parcunt,
 cil. ipsi sibi infortunium parcendo parant; tu — nihil refert utrum pius sis an pietatem repellas —
 uia necentur rei 606 *Prud. psych.* 387 excitet... mentes... gloria 609 *Stat. Theb.* 3, 378 ibo
 ibens. *Verg. Aen.* 2, 664 per tela, per ignis. cf. nota ad 813 616 *Verg. Aen.* 8, 219 Alcidae...
 xaraserat atro felle dolor 618 *Stat. Theb.* 11, 337 obnixa frangunt mala murmura dentes

- 620 matris in amplexus infamia membra ligare,
percutit absentes nullo moriente reorum:
qualiter infremuit post somnia Pyrrhus Achillis,
quae sensus monuere suos cum nocte sopora
Aeacide stimulante truci, cum posceret heros
625 virginis inferias in Pergama saevior umbra.
ergo ubi consilium placuit Pyladis Oresti,
mentibus armantur, solis mucronibus usi.
callibus occultis, qua semita ducit euntes,
ibant obscuro quaerentes ausa latere,
630 donec in infames iugulos vindicta veniret.
sic Diomedeos gressus comitatus Ulixes
Dardana nocturnus peteret cum castra viator,
sollicitum carpebat iter (non indice cornu
classica bellisonis quatiens clangoribus auras:
635 sic pede suspenso tacitus sine flatibus oris
ibat ab Argolicis progressus puppibus audax
fortior Oenides, sollers Laertius heros):
sic et Athenaei iuvenes petiere Mycenae.
qui dum iter inceptum peragunt, nutritor Orestis
640 apparet Dorylas subito trepidantibus illis:
'unde venitis', ait, 'iuvenes, quive estis, amici,
quove tenetis iter?' qui nullis vocibus usi
dum transire parant, Dorylas cognovit Orestem,
cuius in amplexum per dulcia colla ruebat
645 'vivi alumne?' sonans 'quia vivi, vivimus omnes.
cessimus insidiis, dum luxuriatur adulter;
deliciis fruitur polluta matre potitus,
templa triumphorum, regalia tecta potentum,
et delubra ducum vel pulvinaria regum
650 crimine prostituens gaudet fecisse lupanar.
nos tamen ad tumultum magni genitoris euntes
plangimus adsidue; cuius promissa tenemus,
quamvis Cassandrae fuerint responsa priora,

620 ligaret *BA, correxi* cum infamia m. ligaret *Schenkl* 621 eorum *B* 623 sub nocte *Rossberg*
624 truci deposceret *A* 625 inferia *B* 626 Sic ubi *A* 627 Protinus *conieceram*, Tenuibus
Bährs 629 obscuro *B* ausa *A*, causa *B* 630 D//onec (*erasa d*) *B* 634 quatiens *BA, correxi*,
quatiunt *Rothmaler* quatiens cl. audax *Leo* (aeris *L. Müller*) 635 Sic *A*, Si *B*, Sed *C. G. Müller*
637 inides sollers lertius *B* 638 Sicaetene iuvenes *B*, Sic tacite iuvenes ambo *A, corr. Rothmaler*
639 iter coeptum *B* 640 doliras sibi trepidantib- *B*, dorilas subito tr. *A* 643 dorilas *BA*
644 amplexu *B* 649 ducum *B*, deum *A* 653 fuerit *B*

623 *Stat. Theb. 1, 403* sub nocte sopora 628 *Verg. Aen. 11, 524* tenuis quo (qua *Serv.*) semita
ducit. *Arator 1, 939* cuius via ducit euntes 629 *Verg. Aen. 6, 268* ibant obscuro 631 sqq. cf.
Homer. 703 sqq. 634 cf. ad *VII 75* 635 *Phaedr. 2, 4, 18* felis inde evagata noctu suspenso pede
637 *Stat. Ach. 2, 30* Laertius heros 638 *Verg. Aen. 2, 180* petiere Mycenae 639 *Verg. Aen. 6, 384*
ergo iter inceptum peragunt cf. 8, 90 et *Beda mirac. Cuttb. 10, 12* dumque iter inceptum peragunt
641 *Verg. Aen. 9, 376* quive estis in armis quove tenetis iter (*1, 370*) 643 *Stat. Theb. 7, 818*
transire parantes... equos 649 *Iuv. 6, 132* lupanaris tulit ad pulvinar odorem

- quod superest cito poena reis. properate, sodales
 655 indole Cecropia: vobis divina favebunt;
 regia familia scelus hoc punire precantur.
 ne dubitate, viri, vestras accendere mentes
 et capulis armare manus, astringere ferrum:
 hunc stimulet pietatis amor, te foedus amici,
 660 hinc dolor exurgat, hinc famae pulchra cupido.
 nec labor ullus erit mulierem sternere turpem;
 rustica praeterea quae sit mora frangere membra?
 dixerat haec senior. spes haec accendit amicos
 accelerare gradus: prope iam non esse Mycenae
 665 quisque dolent iuvenes; sed 'pergimus' inquit Orestes,
 'adceleramus iter' subicit Pylades et inquit
 'ito prior, senior; nos festinare necesse est
 audiat haec servilis amor secretus in aurem
 et subito speret nos quarta luce venire.'
 670 dixit; et abscedens senior praecessit ad urbem:
 gaudia dant gressus celeres, quos denegat aetas.
 iamque iter emensum: fessus pervenit ad arces,
 indicat occulte paucis, quia vivit Orestes
 et venturus erit vindex sub luce futura
 675 sanguinis auctoris, monitis urgentibus omnes,
 ut taceant furtimque ferant cuicumque ministro.
 cunctis nosse licet, solis hoc scire negatur
 complicitibus scelerum, ne se subducere possent
 aut armis conferre manum, defendere vitam.
 680 adventum ad domini retinet pars vernula portas:
 altera pars aedes, pars obsidet altera muros.
 reddidit interea rutilum post astra refundens
 depositum natura diem stridentibus undis;
 sol micat et melior compensat damna Thyestis.
 685 viderat Atrides muros, quos liquerat infans,
 sed memor illorum dextram cum voce tetendit:

654 cita C. G. Müller 655 fauebant A 656 Regales famuli A 658 et stringere A
 661 nec multus labor est exempla Vaticana v. 63 (recte 178) 663 spes hinc Bährens amicus B
 664 et 665 om. A 665 Quidq: dolenti valenes B, corr. Rothmaler nolui iuvenes et 666 Accelere-
 mus A subicit A 'at' inquit Haase 667 nos supra lineam scriptum, sed a B¹ 671 habent LHD
 dent B, dat L celeris B, sceleres LX 672 pervenit uterque A 675 moniti surgentibus B
 676 circumque ministro A 677 hoc scire A, hoc nescire B 678 possint A 679 Aut (Au a B²) B
 680 ad om. A pars retinet pars A portus BA, corr. Rothmaler 682 rutilum B 684 ol
 migans & B¹, Sol (at l expuncta) micans & B² 685 arides B linquerat B 686 Et A dextrum B

661 habent exempla Vaticana Keitii v. 63 et 178 s. v. mulierem non indicato nomine poetae nec
 carminis 666 Verg. Aen. 6, 630 adceleremus ait (9, 221) 670 Stat. Theb. 2, 120 dixit et abscedens
 671 VIII 110 dat celeres pietas gressus quos denegat aetas 672 Verg. Aen. 11, 244 atque iter
 emensi 675 Verg. Aen. 7, 49 sanguinis... auctor (et passim) 677 cf. Lucan. 1, 452. Drac. VIII
 594 X 15 683 Lucan. 7, 201 egit Thessalicum natura diem. Drac. 1, 680 redditque diurne depositum
 natura suum i. diem VIII 371 cum nota 686 Verg. Aen. 2, 688 palmas cum voce tetendit.
 cf. Stat. Theb. 8, 146 et Drac. X 395 cum nota

- ‘salve, prisca domus, patriae salvete Mycenae,
 execranda prius, sed post veneranda manebis,
 sanguine si matris cineres satiabo paternos.
 690 sentiet umbra potens ultam se vindice nato,
 quando Eriphylae percussam vulneris ictu
 viderit uxorem velut auguris Amphiarai.’
 dixerat et trepidus muros circum inspicit hospes;
 qua meminit, carpebat iter comitatus amico.
 695 postquam introgressus, cognoscit turba ministra
 os Agamemnonium, gressus oculosque manusque
 et planctu gaudente fremunt sine vocibus oris.
 ‘iam portae claudantur’, ait Pylades Orestii.
 claustra ligant aditus, crepuerunt classica mortis.
 700 securi stipuere rei, terretur Egistus:
 ‘non ego promisi Danaïs per saecula quietem?
 nullus ad Argolicos moveat qui bella remansit
 Hectore consumpto, Troia pereunte sub armis.’
 dicebat regina furens irata ministris:
 705 ‘vindico, sic vivam mecumque senescat Egistus.’
 talia dum loquitur (quasi vindex saeva minatur),
 una puellarum male concita currit anhelans;
 ‘venit Orestes’, ait, sed statim credita non est.
 dum dubitant somnumque putant et vana locutam,
 710 apparet violentus atrox Pylades in aula,
 qualis in hoste fuit trux inrevocabilis Ajax,
 Hectora cum peteret clipeo septemplíce tectus;
 ore fremens et fronte minax, mucrone coruscus
 intonat auctores scelerum: ‘crudelibus ausis
 715 regnantes nunc usque truces evadere iustas
 sperastis vos posse manus? modo saeva luetis
 supplicia scelerum non una morte perempti.’
 dixit et ad famulos ultricia verba retorsit:
 ‘praecipitate nefas solio de principis ictum

687 salve micenę B 689 satiaro Böhrens haud male 691 Eriphylae (‘i. necis a filio inlatae’) Bücheler, erifile B, eriphilem A; nomen ut glossam ad 692 uxorem eiecerant editores 692 agurus anfiarat B
 693 circumpicit A oспes B, hostes A 695 introgressu cognosci B, introgressum cognoscit A, correxi
 696 Hos agamemnonium B manusque B, minaces A 697 gaudentes B 700 stupuere A
 702 Ullus A qui duella B, quid bella A, corr. Rothmaler 704 Dicebā B 705 si A 706 minata Rothmaler 707 puellarumale B 709 locuta B 712 septemplici B 713 coruscis B 714 Aintonat (sed A deleta) B autores B, actores A 715 Regnantis B, Regnastis A 716 suos B¹ 717 Suplia B
 perenti B 718 famulos suos ultricia B 719 actum Böhrens

687 Verg. Aen. 2, 180 patrias... Mycenae (2, 577) 694 Stat. Theb. 9, 755 sequitur... qua
 meminit 695 Verg. Aen. 1, 520 postquam introgressi (11, 428. Stat. Theb. 3, 345) 698 Sil. 10, 281
 claudantur portae 707 Sil. 10, 494 una puellarum 708 cf. Verg. Aen. 2, 247 711 Verg. Aen.
 2, 541 talis in hoste fuit Priamo (Drac. IX 104) 712 Homer. 611 Ajax... clipeo septemplíce (Verg.
 Aen. 12, 925 similia passim) 713 VI 58 ore micans et fronte minax et crine coruscans 715 Verg.
 Aen. 9, 560 nostrasne evadere demens sperasti te posse manus? 717 cf. ad VIII 298 et Verg. Aen.
 11, 258 supplicia et scelerum poenas expendimus omnes

- 720 et pede tractus eat fera victima regis Atridis.
carnifices frangant durissima membra secures
et pereat pastor qua regem morte peremit;
ante tamen nostram perfundat sanguine dextram.²
dixit et exertum costis inmerserat ensem.
- 725 saucia membra trahunt famuli pede vincla ligantes
postque fores portae, quibus est prostratus Atrides,
ossibus effractis minuunt per mille secures,
et male partitos per vulnera palpitat artus.
at genetrix dilata putat sibi parcere natum
- 730 et secura sui iam pro pastore dolebat,
cum subito truculentus adest inmanior hoste
matris in exitium famulorum nixus Orestes
agmine terribilis, qui captam crine trahebat
increpitans: 'inpune tuum post funera patris
- 735 sperasti regnare nefas tumuloque parentis
iungere natorum voluisti fata duorum?
vivo (vides), scelerata parens, moriere cruento
sed manibus iugulata meis super ossa mariti.'
conturbata parens nudis exerta papillis
- 740 orabat natum: 'per haec, puer, ubera, parce!
per superos patremque tuum, per cara sororis
pectora, quae nostro te tunc rapuere furori,
et per Pyladen, quod plus est, testor amicum:
da veniam, miserere, precor, miserere parenti,
- 745 si dici sum digna parens.' tum natus 'inanes
perdis' ait 'lacrimas, genitor te expectat ad umbras.
Ilias ingemuit domini Cassandra ruinam
nec ferit Andromache famulans post Hectora Pyrrhum,
cum regina Phrygum fieret captiva Pelasgum:
- 750 praelato pastore ducis tu colla cruentas.
haec mihi Pylades meus imperat et soror urget,
ut iaceas mucrone meo, truculenta virago.'
ast ubi nil potuit mulier de prole mereri,
mox redeunt animo Phrygiae praesagia vatis.
- 755 'si placet ulcisci genitorem' dixit 'in ambos,
Pyladis me dextra necet, necet ensis et idem,

720 atridae A 721 securis B, securi A 722 rege B 727 et fractis B 729 Ad B
730 iam A, apto spatio relicto om. B 732 nixus A 733 crimine trahebat B 738 Et Mühlly,
Sic opinor 739 mamillis A 740 pe hec puer ubera B, puer ista per ubera A, per ego haec p. u.
Peiper 741 cara Rothmaler, clara BA 742 Pectoraq: B furore B 743 piladem A estor B
744 parente B, parentis A, corr. Westhoff 745 dicis B tu natus B 746 te expectata nil
amplius B 748 post hec nil amplius B 751 haec soror non male Rosberg 752 iactas B
uirgo B 754 vatis Sinner, satis B, sortis A 756 dextra nec necet ensis B, dextra necet nec ensis A,
corr. Sinner

723 Catull. 64, 230 respergas sanguine dextram 727 Or. met. 5, 58 et fractis... ossibus.
Coripp. Ioh. 4, 755 ossibus et fractis 731 Lucan. 1, 480 victoque inmanior hoste 741 Verg. Aen.
11, 215 cara sororum pectora (Stat. Theb. 7, 495) 744 Verg. Aen. 12, 43 miserere parentis (et passim)
745 Stat. Theb. 2, 655 inanes perdis, ait, lacrimas 746 Stat. Theb. 3, 86 feror expectatus ad umbras

- et super ossa ruam recidens spirantis Egisti,
 et, scelerum complex et nostri criminis auctor,
 mixtus uterque cruor testabitur omnibus umbris,
 760 consortes scelerum quia sors manet una malorum.⁷
 'quod super ossa rogas moechi moribunda iacere',
 natus ait, 'melius recides super ossa mariti;
 nec cruor amborum miscebitur ense minaci,
 criminibus nec fructus eat morientis amoris
 765 aut operae pretium capiat sorte malorum,
 supplicio sociante nefas: discreta iacebis.'
 dixit et ad patris veniens dat verba sepulchrum:
 'sancte parens, quia sensus iners et spiritus extas,
 accipito inferias, quas offero. victima iusta est:
 770 macto Clytaemestram matronam regis Egisti
 atque (utinam non!) ante tuam. solacia nosce:
 nam iacet ille loco, quo tu percussus obisti.
 aetatis mora iusta fuit, quod tardius hoc fit;
 olim velle fuit.' subicit Danaeia mater:
 775 'sol pietas elementa poli mare flumina tellus
 et rerum natura parens tuque atra vorago,
 expectate vices nato redhibente parenti
 quod genitus fuerit, mercedem cernite lactis.'
 dixerat haec genetrix, surdis tamen auribus inquit.
 780 quod potuit pietas, vultus avertit Orestes.
 sol negat almus equos iterum de more Mycenis
 atque tenebroso subtexitur aere caelum,
 et non legitimam timuit mox Graecia noctem,
 extimuit natura chaos, elementa tenebras;
 785 laudat Enyo nefas, dextram capulabat Erinys.
 pallia purpurea praestricto dente momordit,
 concidit et tunicam manibus tendebat ad imos
 usque pedes, metuens ne mortua nuda iaceret:
 maesta verecundoolvebat lumina visu,
 790 vix semel infelix extrema in morte pudica,

757 recedens B 758 Qui Haase sit nostri A post 760 habet A 766 inclusum litteris va- ca-
 iterum eundem suo loco 763 Ne A mense B 764 ne fructus A 768 Sancte pater A 769 i
 fecias B 770 Mato clitēestrā B 772 iam A 773 quo tardius BA, corr. Rothmaler 774 daneia A
 danq 776 natura potens A 777 Haec spectate A vices Rothmaler, ciues B, truci et A nato
 et hibente B, nato perhibete A parente A 778 Quo fuerit genitus A 779 Dixerat et g.
 780 potum A orestis B, horestis A 781 regat A almus quos B 782 aere ex -rum
 videtur corr. B² 785 Laudatenio (at emo t enio margo A) BA copulabat Rossberg, culpabat Mah
 erinis B, herinis A 786 purpureo BA, corr. C. G. Müller prestricto B, constricto A 790 ox I
 corr. in Vix B²

768 Verg. Aen. 5, 80 salve sancte parens 769 Ov. met. 8, 490 accipite inferias (Prud. c. Symm
 1, 387) 776 Verg. Aen. 9, 105 atraque voragine (10, 114) 780 Ov. fast. 5, 472 quod potuit, lacrima
 manibus ille dedit. cf. epist. 8, 5. rem. 167. met. 4, 684 783 Verg. georg. 1, 468 aeternam timuerun
 saecula noctem interfecto Caesare 784 Lucan. 5, 634 extimuit natura chaos. cf. Ven. Fort. carm. 3, 9, 6

787 cf. Ov. met. 13, 479 de Polycena ex Euripide, fast. 2, 833 Suet. Iul. 82 789 Ov. met. 14, 84
 illa verecundo vix tollens lumina vultu 790 Verg. Aen. 2, 447 extrema iam in morte (11, 846)

- quod non ante fuit, metuens in funere famam.
 candida puniceo rutilantur membra cruore,
 verbere corporeo pressas quatiebat arenas,
 tandem iussa mori vitam cum sanguine fudit.
- 795 tunc repetunt pariter regalia limina torvi:
 sic duo terribiles fulva cervice leones
 caede iuvenearum satiati lustra reposcunt.
 regia sanguineos suscepit aula sodales;
 conveniunt Danaï, regis sub honore salutant,
- 800 pars dolet Atriden, set pars dolet altera matrem,
 nemo tamen facinus verbis culpabat apertis,
 nec fuerat quisquam qui non damnaret Egistum.
 transierat funesta dies, sol merserat undis
 oceano stridente rotas, redeunte sorore
- 805 roscida somnigerum revocabat palla soporem,
 tempus adhuc mediumolvebant sidera noctis:
 nuntius Hermione venit de virgine, raptam
 stirpis Achilleae Pyrrhi praedante rapina.
 mox furit Atrides, qui sic est orsus amico:
- 810 'nos alius vocat ecce labor, novus ignis amoris.
 quid faciam? scelus est, passim rapiatur adulta
 sponsa toris promissa meis. tu regna gubernas;
 ibo ego per gladios flammam et mille cohortes,
 (nam decet ultorem patris sibi quippe mereri),
- 815 dum tamen eripiam clamantem nomen Orestis.
 dixit et accinctus capulo produxit in hostem.
 repperit Aeacidem subientem templa deorum,
 adgreditur iuvenem, securum obruncat ad aram
 et redit ad Danaos elatus caede secunda.
- 820 dum solio fruitur patrio diademate pulcher,
 astitit ante oculos genetrix sua non ut inermis,

791 fune B¹, corr. in funere B¹ 793 Verbe B¹, corr. in Verbere B³ arena B 794 Tamdē B¹,
 corr. in Tandē B² 795 lumina A 796 Tunc B¹, corr. in Sic B² 797 saciati A, saciari B
 800 atridens et B, atridem et A mater B 804 sororem B 805 Rosida A 806 uoluerant B
 807 ermione B, hermoniae A rapta A, pacta Bährens 808 Achillē piriti predante B 809 sic
 extorsus B, sic exorsus A, corr. Bährens amicum BA, corr. Rothmaler 810 et 811 in unum versum
 coartavit iungens labor rapiatur (sic) adulta A novus Bährens, notus B, vocat Rossberg amoris
 Peiper, laboris B nova signa laboris Hagen 811 est passim ē rapiatur B, corr. Peiper 814 puto
 sibi quoque 817 subeuntem A 818 obruncata dara B aras Bährens ex Verg. 820 pulcher B,
 frangit A

792 *Ov. met.* 2, 607 candida puniceo perfudit membra cruore. cf. *Orest.* 524 794 *Verg. Aen.*
 3, 323 iussa mori. *Aen.* 2, 532 vitam cum sanguine fudit (*Ov. met.* 2, 610 *Homer.* 515 *Anth.* 1, 4, 10)
 795 *Stat. Theb.* 11, 756 limen... regale petebat 796 *Verg. georg.* 4, 408 fulva cervice leaena
 797 *Ov. met.* 10, 541 armenti saturatos caede leones 799 ad VIII 379 808 *Verg. Aen.* 3, 326
 stirpis Achilleae fastus *Pyrrhus* 810 *Stat. Ach.* 1, 539 nos vocat iste labor 818 *Ov. met.* 8, 76
 ire per ignes et gladios ausim. cf. *Verg. Aen.* 6, 110. *Ov. epist.* 16, 246 ibit per gladios... noster amor.
 cf. nota ad 609 815 *Ov. epist.* 8, 9 clamantem nomen Orestis (cf. *Stat. Ach.* 2, 83) 818 *Verg.*
Aen. 3, 332 *Pyrrhum* incantum... obruncat ad aras (2, 663). *Drac.* VIII 151 820 *Ven. Fort. Mart.*
 2, 289 diademate pulcher 821 *Verg. Aen.* 3, 150 visi ante oculos adstare incensis

- sed faculis armata rogi, subcincta cerastis.
 824 ignibus admotis resolutos orbibus angues
 823 ingerit in faciem iuvenis, mortale minatur.
 825 terruerant haec monstra virum, fugit atria lustrans,
 sed sequitur metuenda parens; petit ille recessus
 per secreta domus, illic magis invenit hostem.
 obice postposito mox ianua cluditur omnis:
 repperit interius matrem in penetralibus aulae.
 830 infremuit conata loqui: 'crudelior', inquit,
 'inpie, non sat erat pietatis vulnus acerbum,
 ut scelerata manus macularet sacra deorum?
 claude adamantneas ferrato cardine portas,
 obstrue per chalybem, si sunt tibi mille fenestrae:
 835 omnibus ipsa locis adero tibi saevior umbra
 per freta per campos per silvas flumina montes.'
 dixit et angue rogi crepitanti pectora turbat.
 ast ubi pernicem non est fas vincere matrem,
 it manus ad capulum, sed crebris ictibus auras
 840 dividit et vacuam revocat sine vulnere dextram
 ac miser increpitat: 'meus est hic mucro eruentus;
 quo, meretrix, percussa iaces, feriere secundo.'
 dixit, et agnoscens gladium gravis umbra fugatur
 aera per tenerum, tamen heu remanente furore
 845 perfurit Inachus vindex Agamemnonis heres,
 ut furit ex Baccho male sobrius ille Lycurgus,
 ut furit Alcides saeva terrente Megaera,
 ut quondam furuit Danaum fortissimus Aiax,
 infremit inpatiens, tota discurrit in aula.
 850 qui famulos matrem, matrem putat esse sodales:
 mater erat quicumque fuit, vicinus ubique
 aspis et ignis erat; fugit hos, simul adpetit illos,

822 faculis *B*, facibus *A* rogis *B* 823. 824 ordinat *B* (hunc ordinem servat legendo minata
Rothmaler), 824. 823 *A* 824 resolutio sortibus angues *B*, resolutos crinibus angues *A*, corr. *Rothmaler*
 823 in faciem inalenis *B* 825 fuit *B*, furit *A*, corr. *Rothmaler* 826 recensens *B* 828 clauditur *B*,
 clauditur *A* 829 inferius *BA*, corr. *Mähly* 831 Inpie nons aterant *B* aceraum *B* 832 Vt *B*,
 Ni *A* maculare *B* 833 adamanteos f. c. postes *A* 834 Estrue p calliū est si s tibi mille funestę *B*,
 Obstrue per calcem si sunt tibi mille fenestrae *A* per clatros *Rossberg*, per clauas *Bährens*, per chalybem *ego*
 836 campos *B*, terras *A* silua *B* 837 angue *B*, igne *A* 838 perniciem *BA*, corr. *Schenkl*, per-
 nici *Rothmaler* matr *B*, matris *A*, corr. *Rothmaler* 839 It manus ad *A*, In manib; ad *B* et crebris *BA*,
 corr. *Rothmaler* 843 agnosces *B* fugatur *B*, gravatur *A* 844 eu r. furorem *B* 846 ex
 uaco *B* licirgus *B*, ligurgus *A* 847 alcides (1 fenestra paene absorpta, at certa) *B*, egides *A* seu
 terrentem egebat *B* 848 quandam *B* 849 totam *A* aulā *B*, aulam *A* 850 matrem semel *B*
 putant *B* 852 fugit os *B*, furit hos *A*

822 *Verg. Aen.* 4, 471 Orestes armatam facibus matrem et serpentibus atris cum fugit 823 *Prud.*
psych. 43 pinum ingerit in faciem 824 *Verg. Aen.* 2, 204 innensis orbibus angues 825 *Lucan.* 1, 673
 terruerant satis haec pavidam praesagia plebem. cf. *Orest.* 153 *Verg. Aen.* 2, 528 fugit et vacua
 atria lustrat... illum... Pyrrhus insequitur. cf. 12, 474 835 *Verg. Aen.* 4, 386 omnibus umbra
 locis adero 839 *Stat. Ach.* 2, 84 illius ad capulum rediit manus 844 *Lucret.* 2, 146 aera per
 tenerum (*Verg. Aen.* 9, 699) 847 cf. *Lucan.* 1, 575 sqq. 848 *Verg. Aen.* 1, 96 o Danaum fortissime
 gentis Tydide 850 *Coripp. Ioh.* 1, 201 matrem putat esse Creusam

- Pyladis tantum facies non terret amicum.
inter delicias epulis regalibus aptas
- 855 esurit et facibus prohibetur tangere mensas.
sic inferna fames animo torquetur inane:
prandia conspiciens dapibus conferta potentum
ingemit, ac nullus cibus est, sed imago ciborum,
quos nec ut attingat furia cohibente vetatur.
- 860 quid faciat? quos ille deos, quae numina poscens
eliciat supplex? vel tertia regna fatiget?
dum deflent omnes et tota plangitur aula,
alter adest gemitus, tristis dolor et metus ingens.
venerat Andromachae soboles Pyrrhique Molossus
- 865 ultorem genitoris agens. Pylades Orestem
tollit et externas subtractum mittit ad oras.
litora contigerat, fuerant ubi templa Dianae —
mos ubi saevus erat: miser advena victima ferri
ducitur — erectus mox stat vittatus ad aras.
- 870 vidit ut, armatur quod ferro (ex) more sacerdos,
expulsus terrore furor: mors proxima mentem
reddidit et partem tribuere adversa salutis;
nam miser ingeminans Agamemnona saepe vocavit.
audierat sollers Iphigenia nomen Atridis:
- 875 'hostia, dic, quis eras, aut cur Agamemnona clamas?'
saucius ille refert: 'ego sum miserandus Orestes
matre Clytaemestra genitus, regnator Atrides
noster erat genitor.' non ultra passa loquentem
proiecit cultrum percussa fronte sacerdos:
- 880 'solve, carnifices, trepidantia membra ligati:
sanguine corda carent, non est haec hostia grata.'
dixit et exutum vittis summovit ab ara,
omnibus exclusis non se negat esse sororem;

855 Esuriret faucibus B 856 Sic an Sit incertum B interna Mähly fame somno
Rossberg inani Mähly 857 Grandia conspiens B conserta A 859 Quos nocē adtinguat
furiaccibente utatur B, Quos nec ut attingat furia accumbente utatur A ne contingat Bährens furia
cohibente Hagen 860 deos quae A, deos quo B poscent B 861 ut B, an A, vel Rossberg,
aut Schenkl 862 deflent A, deplectent B 863 Alter B, Ultor A 865 piladis A 866 Tollit
et A, Tollite B externas B, extremas A 867 Litera conticera B, Littore constiterant A ubi B,
ibi A 868 ubi saevus A, serbus ubi B, ibi saevus Rothmaler 869 erectas Rothmaler mox statui-
tatus B, mox ipse staturus A 870 Vuidit (u del. B²) B armatur B¹, armetur B³A quod ferro A,
om. lacuna novem fere litteris apta B ex addidi armatur ferro de more Rossberg 871 mors B, mox A
872 tribuere A, triuere B 873 uocant B 874 siſigenia B, ephigenia A atridae A 875 clamans B
876 refr& B, cf. 900 880 ligatis BA, corr. Rothmaler 881 carent B, micant A 882 uittis
sūmouit A, uittis sūmobitā B

854 Ov. met. 6, 488 regales epulae. Coripp. Iust. 3, 128 inter delicias. 3, 87 regales epulas.
cf. 3, 217 856 comparantur Lapithae v. Verg. Aen. 6, 603 sqq.; ingemit et vetatur coniungenda cum
inferna fames 860 Homer. 970 quid agat? quae numina supplex invocet? 861 Ov. am. 3, 8, 50
tertia regna (fast. 4, 584 Lygd. 5, 22). cf. ind. s. v. tertius 867 Lucan. 8, 33 litora contigerat
870 Stat. Theb. 7, 568 tigridas ex more sacerdos... curat 873 Verg. Aen. 2, 769 Creusam...
ingeminans iterumque iterumque vocavi 881 X 246 sanguine membra carent. iam non erit
hostia grata

- sed videt interdum vitata mente furem
 885 nil sano sermone loqui. quem nocte precatu
 purgat et ablata migrat cum fratre Diana.
 ut patriam redire suam, mox Fama Molossum
 instruit: accusat gemino de crimine Orestem:
 legibus exhibitum mediis induxit Athenis.
 890 conscendere patres templum praebente Minerva;
 surgit Achilleus stimulatus amore paterno
 et sic orsus ait: 'proceres, legalis origo,
 arguo mortiferum sceleratae mentis Orestem,
 sanguinis oblitum, humani iuris egenum,
 895 sacrilegum superum, perfusum sanguine matris
 et dextra fundente sua. sed adultera fors
 mater erat. Pyrrhus numquid fuit alter Egistus,
 quem necat in templo caelestia dona ferentem
 eversorem Asiae, natum armipotentis Achillis?
 900 forte refert, quia mater erat scelerata profana,
 crimen adulterii cumulat quae morte mariti.
 percutienda fuit rea maxima iudice iusto,
 non tamen ense suo. quid iam peccasse pudebit,
 cui prius est in matre nefas? censete severa,
 905 Cecropidae proceres: decet ultio talis Athenas.
 cuius in exitium sat erit non culleus unus;
 talibus hic opus est: aequentur vulnera membris,
 partibus abscisis sibi sit de morte superstes,
 tempore sed modico vivax laniando cadaver.'
 910 haec ait et tacuit. cui sic respondit Orestes:
 'summates Danaum, sapientes, lumina cordis,
 culmen Athenaeum, censores iuris honesti,
 gaudeo securus quod apud vos causa movetur,
 sunt quibus uxores, quibus est affectus amandus,
 915 et meminisse reor primaevi temporis annos,
 quid sit amor sponsae, thalami quae vota futuri.
 dis superis grates, quod post tot funera mentis
 arguor adsistens inter subsellia sospes.
 incolomis veneror sanctum per iura tribunal,

884 vitia in vitata corr. B¹ 885 q̄ nocte precatum B 887 patria redire sua B, patriae r.
 suae Haase 888 discrimine horestem A 889 inducit A 890 Conscendere A praesente Rossberg
 891 atihilleus B 896 adultera L. Müller, altera B, et altera A 898 ferente B, cf. 338 899 Auer-
 sorem B achilli A 900 ref//& (r erasa, sed super & iterata) B, cf. 876 901 q; B 902 fuittrea B
 903/4 Quid — nefas habent LHDX 903 pigebit HX 904 Cum LHDX pius L mente H
 cens & hec reuera B 905 recopide B¹, Cecropide B² 907 hic C. G. Müller, hoc B.A., huic Rossberg
 908 superestes B 909 sed B, sit A, an sub? 911 lumine A 914 amandi C. G. Müller
 915 annis Schenkl 916 Quod B 917 Diis A 918 adsistens B subsellia opes B
 919 per iara B

894 Stat. Theb. 7, 569 sanguinis oblitus (alia vi) 905 cf. Stat. Theb. 12, 569 sqq. 906 Or.
 met. 7, 406 huius in exitium. Iuv. 8, 213 cuius supplicio non debuit una parari simia nec serpens unus
 nec culleus unus 907 Lucan. 2, 177 aequataque vulnera membris. ad Orest. 477 908 Prud.
 perist. 4, 115 morti propriae superstes 909 Coripp. Ioh. 6, 44 tempore sub modico 915 cf. Sil.
 10, 493 Maxim. eleg. 2, 35 916 ad II 64

- 920 a licito discerno nefas. tractate, verendi.
non de lite mea sententia vestra ferenda est,
sed de iure deum, qui me purgasse probantur,
dum medicinalem tribuunt per corda salutem;
nemo poli servare deum, puto, vellet iniquum.
- 925 iustior invenior, dum matrem vindicat ultor:
si ulciscenda rea genetrix, quid iam pater insons?
quis, rogo, sacrilegus, quis demens audeat almos
accusare deos, quibus est perfecta potestas?
scilicet accuset, vocet in certamina divos,
- 930 obiciat facinus: praesumat bella gigantum.
forsitan obiciat: fuerant cur ergo furores?
cura doloris erat, proceres, nec poena reatus:
taedia sollicitant animos mentemque fatigant.
Pyrrhus erat raptor, vindex post bella rapinae:
- 935 arguit unus iners quem conprobat ordo deorum.
quaeso, duces legum, sententia vestra resolvat
purgatum sub iure deum, sub sorte benigna.
dixit et inposuit moderata silentia linguae.
consilium petitur, facta tractantur Orestis.
- 940 mos erat arbitrii quod dispar calculus iret:
albus adest vitae, nam mortem russeus urguet.
iudicii certamen erat, sententia duplex
discrepat et numerus par est utrique coloris.
calculus albus erat, habuit quem dextra Minervae:
- 945 is datur ad vitae numerum, 'purganda Orestes'
dicitur et procerum talis sententia fertur:
'si decreta deum homini tractare liceret,
posset Orestis opus legali tramite quaeri;
sed quia praescripto capimur, clementia caeli
- 950 non sinit audiri, iuris censura quiescat.
quis temerator erit caelestia iura movere?

920 disterno *B* tractante uerendi *A*, tractate uenendi *B* 921 ferenda (*om. est*) *A* 923 sa-
lutes *B* 924 servare reum *Bährens* 925 et 926 non recte loco moverunt: post 920 posuit *Mähly*,
post 933 *Rosberg*, alii alibi 926 rea est *L. Müller* 927 *om. A* 927 quis demens — 928 potestas
habent *LHDX* sacrilegos *B*, corr. *Mähly* quis prudens *LH* 928 *om. L* Incusare *HDX*
perfecta *BAX*, permissa *HD ex Lucano 1, 595* 929 ancuset *B* duos *B* 930 Oniciat *B*, Quid
faciat *A* 931 furores *B*, nocentes *A* 932 ne *B*, nec *Peiper*, non *A* 935 deorum *A*, deo nil
amplius *B* 936 sententia *A*, sentia *B* 939 facta *A*, fata *B* 940 arbitrii quod *A*, arbitri quos *B*
arbitris *Bährens* 942 duplex *A*, suplex *B* 943 numerus paris utrique (paris est utrinque *A*)
coloris *BA* par est *C. G. Müller*, parilis *Haase* 945 His *B* orestis *B*, horestis *A* 946 ucitur *B*¹,
corr. in Dicitur *B*² pocerum *B* fertur *Rothmaler*, perra *B*, uera *A* 947 deum deum *E* 950 Nec
sinit *Mähly* tensura *B* 951 Qui temerator — 952 inipunis habent *HDX* 951 et 952 post 952
repetiti sunt in *B* (*B*² *B*³) 951 Qui *AHDX* iura *B*²*AHX*, iussa *B*³, iure *D*

920 *Stat. Theb. 12, 569* properate verendi Cecropidae 929 *Verg. Aen. 6, 172* cantu vocat in
certamina divos 933 *Coripp. Ioh. 2, 311* animum corpusque fatigans 938 *Coripp. Ioh. 4, 338*
silentia linguas inposuere suis 940 *Ov. met. 15, 41* mos erat antiquus niveis atrisque lapillis his
damnae reos, illis absolvere culpa. *Anth. 192, 1* discolor... cauculus astat. 193, 3 discordans cau-
culus exit 942 *Hor. ars 219* sortilegis non discrepuit sententia Delphis 945 *Orest. 151* pur-
gandus Orestes

- non erat inpunis Paris arbiter ille dearum,
 Teresias nec erat iudex inpone Tonanti.
 raptor obit Pyrrhus, iusto mucrone peremptus.
 955 quod per templa ruit, fuit et perfecta potestas,
 si vellent, punire deis. securus Orestes
 sitque redux patriae nullo damnante reatu.²
 actum erat. excipiunt populi clamore faventes,
 suscipit egressum Pylades laetus amicum
 960 amplexaeque tenent laeva dextraque sorores,
 quattuor et reduces laeti petiere Mycenae;
 regia divitiis reputantur tecta relatis.
 di, quibus imperio est facilis concessa Tonantis
 aeris et pelagi terrae caelique potestas,
 965 vos pietas miseranda rogat, vos mitis honestas,
 vos bona simplicitas, affectus sanguinis orat,
 vos genus humanum, consortia sancta cruoris,
 stemmata vos generis, cognatio iuncta precatur:
 crimina Lemniadum sat erant, Danaeae festa,
 970 quae thalamos fecere rogos, et facta Thyestis
 innumerumque nefas, quod sit narrare pudoris;
 ecce Mycenaea triplex iam scaena profanat
 Graiugenum famam: vestro iam parcite mundo
 atque usum scelerum miseris arcete Pelasgis.

952 N||on' (erasa n) B erat B^b, erit B^aAHDX inpuis X 953 Necterestas erat B, Non
 praestatus erat A, corr. L. Müller inpone B 954 pirrus iuxto B 955 fuit et C. G. Müller, fui
 est BA 957 damnantes B 958 Actum erat A, A||tuerant (erasa c) B 959 egressus BA, corr.
 C. G. Müller 960 Amplexaeq- tent leua B, Amplexuque tenent laeva A 962 Regia diuitis reputantur B
 R. diuitis implentur A repetuntur Rothmaler, reparantur Haase, replentur C. G. Müller, potiuntur Leo
 963 Dii BA 965 honestos B 966 bona A, una B 968 uos A, hos B iuncta BA, cuncta
 C. G. Müller 969 lemniadum B, naiadum A, Laiadum L. Müller erunt A daneia BA fecta B
 facta A, pacta L. Müller, festa ego 970 et facta A, effacta B 971 narrare pudori A, narra
 pudoris B 972 miceneas B, myceneos A, corr. C. G. Müller stena B 973 Gradumgenum famamq
 uestro B nostro corr. in uestro A 974 sceleris A Finis subscribit A, nihil B

960 Verg. Aen. 2, 490 amplexaeque tenent. Claud. 10, 100 dextra laevaue sorores 963 Verg.
 Aen. 5, 235 di quibus imperium pelagi est (6, 264) 965 Claud. 15, 404 te pietas polluta rogat
 970 cf. Orest. 451 X 521 971 Ov. met. 7, 687 sed enim narrare pudori est 973 cf. X 572 et 588
 974 Lucan. 2, 97 scelerum... usum

DE MENSIBVS

	Ianuarius.	Purpura iuridicis sacros largitur honores et nova fastorum permutat nomina libris.
	Februarius.	Sol hiemis glacies solvit iam verbere † nives, cortice turgidulo rumpunt in palmitē gemmae.
5	Martius.	Martia iura movet, signis fera bella minatur, excitet ut turmas et truncet falce novellas.
	Aprilis.	Post chaos expulsum rident primordia mundi, tempora pensantur noctis cum luce diei.
	Maius.	Prata per innumeros vernant gemmata colores, floribus ambrosiis caespes stellatur odor.
10	Iunius.	Messibus armatis flavae crispantur aristae, rusticus expensas et fluctus nauta reposcit.
	Iulius.	Humida dant siccas messes domicilia Lunae; fontanas exhaurit aquas, ut Nilus inundet.
15	Augustus.	Atria Solis habet, sed nomen Caesaris adfert. mitia poma dabit, siccas terit area fruges.
	September.	Aestuat autumnus partim variantibus uvis agricolis spondens mercedem vina laborum.
	October.	Promitur agricolis saltantibus ebrius imber rusticitasque decet gaudens plus sordida musto.
20	November.	Pigra redux torpescit hiems; mitescit oliva, et frumenta capit quae faenore terra refundat.
	December.	Algida bruma nivans onerat iuga celsa pruinis et glaciale gelu nutrit sub matribus agnos.

de hoc et insequenti carmine vide praefationem 2 permittit Bährens 3 nives Corio, mitis
Traube, vemens Leo; an tundens? iam vere nivosque Bährens 9 uernat Corio, corr. Bährens
10 caespes Corio 11 crispae flavantur Corio, corr. Bährens 17 an passim? 19 Euhius imber
Bährens 22 foenore Corio

1 plane gemellum est carmen Anth. 117, nil tamen habet in singulis simile; cf. etiam 394. 395
4 Beda de celebr. temp. 69 turgent in palmitē gemmae

DE ORIGINE ROSARVM.

- Icitur alma Venus, dum Martis vitat amores
 et pedibus nudis florea prata premit:
 sacrilega placidas irrepsit spina per herbas
 et tenero plantas vulnere mox lacerat.
- 5 funditur inde cruor, vestitur spina rubore;
 quae scelus admisit, munus odoris habet.
 sanguine cuncta rubent croceos dumeta per agros,
 et sancit vepres astra imitata rosa.
- 10 quid prodest, Cypris, Martem fugisse cruentum,
 cum tibi puniceo sanguine planta madet?
 sanguineis Cytherea genis, sic crimina punis,
 uracem ut spinam flammea gemma tegat?
 sic decuit doluisse deam, sic numen amorum,
 vindicet ut blandis vulnera muneribus.

1 Dicitur Corio, corr. Traube 2 praemit Corio 7 croceus Corio, corr. Bährens 12 uracem
 confidenter posui licet nusquam legatur, Veracem Corio, mordacem Bährens

6 sat. 162 quae scelus ammisit, munus honoris habet

FRAGMENTA.

I.

floril. Veron. fol. 1^r col. 2 vers. 1 Bloxus in Romulea:
 quia numina semper
 irasci miseris possunt, felicibus autem
 et praestare volunt.

cf. Lucan. 3, 449 et tantum miseris irasci numina possunt

II.

periit carmen in honorem Zenonis imperatoris Byzantini. cf. praef.

III.

*de carmine in honorem Thrasamundi regis v. praef. comparandi sunt versus
 a Florentino in laudem regis facti Anth. lat. 376. Cassiodor. var. 5, 43. 44. Procop. 1, 8
 Fulg. ad Thras. (Migne 65, 223 sqq.) passim, imprimis 1, 2 et 36.*

EVGENII TOLETANI

EPISCOPI

CARMINA

APPENDIX : DVRIA ET SPVRIA

EPISTVLAE

FRAGMENTA

*Dracontii libros ab Eugenio recensitos cum epistola et carminibus quae ad hoc opus pertinent
iuxta Dracontii versus edidimus supra p. 27 sqq.*

LIBRI

CARMINA

- M* Matritensis bybl. nat. 14, 22 saec. X
M^a conlectio prior fol. 53
M^b conlectio altera fol. 62
A fragmenta Legionensia León Iglesia Catedral fragm. 8 saec. X
de horum foliorum mutilorum lectionibus cave ex silentio meò quidquam concludas
L codex Legionensis León Iglesia Catedral n. 22 (nunc 21) saec. X
F Parisinus (olim Fabri) lat. 8093 saec. IX
P Parisinus lat. 2832 saec. IX
Y florilegium vetus servatum codicibus his:
C Parisinus lat. 7540 (olim Colbertinus) saec. X
R Vaticanus Reg. lat. 2078 saec. IX/X
T Parisinus lat. 8071 (olim Thuani) saec. IX
Lips. Lipsiensis bybl. senat. XLVIII saec. XII
Bruz. Bruxellensis 8860—67 saec. X

qui praeterea singula carmina exhibent codices ante haec carmina nominati sunt

APPENDIX

- M* v. sub CARMINA
C Cantabrigiensis G g 5, 35 (1567) saec. XI

EPISTVLAE I II

- L* codex Leg. n. 22 v. supra; inde fluxit
E Escorialensis J II 10 saec. XVIII
 III *E* Escorialensis d I 1 saec. XI; inde descriptus est
M Matritensis bybl. nat. C 81 saec. XVII
 IV *M* Matritensis real. acad. hist. S. Aemil. in Cogolla 1 saec. XII/XIII
Baluzius Stephanus Baluze, Miscellaneorum liber IV. Paris. 1683 p. 397
T Toletanus bybl. capit. 27, 24 saec. XVI (apographon Perezii)

numeri carminum in marginibus adiecti sunt editionis Lorenzanae (patrum Toletanorum tom. I Matriti 1782, inde Migne patrol. Lat. 87) atque

<i>romani</i> I—XXXI	<i>respondent parti primae</i> Lorenz. p. 19 sqq. Migne p. 359
<i>arabici</i> 1—89	<i>parti alteri</i> Lorenz. p. 87 sqq. Migne p. 389
<i>graeci</i> α—δ	<i>parti tertiae</i> Migne p. 402 sq. cf. Lorenz. p. 78

(CARMINA.)

(PRAEFATIO.)

Obliquo memet visu qui figis, ocelle,
si mihi rite placet, quae tibi cura manet?
quamvis rancidulum rugata fronte susurre,
non pavet Eugenius, non pavet Eugenius.
5 nil valet, infelix, nasutas fingere sannas
atque animum coeptis tristificare bonis.
invide, iam cessa, iam cessa, perfide, cessa:
prodest hoc animae, fac mihi crede, tuae.
quod si livor adest et adhuc te concutit, audi:
10 nec nobis noceas nec tibi proficias.
at tu, qui nostras tranquillo pectore nugas
perlegis et blande rustica verba foves,
sis vita locuples et Christi munere dives
sermone pollens ingenioque vigens
15 suavis effinges at
nec vereare libris aemula flabra tuis.
praesens incolomi transcurras tempore saeculum.
et faveat iugis pax tibi paxque tuis.

VARIA LECTIO *Totius libelli diversi carminis (sic Ildephonsus) titulus non extat in AL (de M v. ante carmen 13) neque in FP, Incipit opusculum beati Eugenii episcopi CB, Incipiunt opuscula beati Eugenii T, Incipit opus celebre beati Eugenii episcopi R*

[PRAEFATIO]: *P (non F) C (ex hoc descriptus B[ern]. 36 saec. X f. 139^v B, quem contuli) TR praefatio pro titulo non legitur in ullo codice 1 Obliqui equi uisum figis opelle T, Obliquum nostrae vultum qui figis opellae Sirmond edd. 6 Neque R 8 sat mihi Sirmond edd. 9 Et si R 10 Nec bonis T 12 mistica R¹ 14. 15 om. Sirmond edd. 14 Permoue CB 15 Suauibus (Suauitas B) effinge sat (effinges ut R) duo pentametris codd., quod conferruminatum videtur ex hexametro-casu in formam pentametri mutilato et glossa marginali ad 15/16 spectante duo pentametri. ut exemplum ponam versus destructi: suavis effingas et florida carmina dictis (sat pulcra poemata metris Bücheler ingeniose) 16 uereare PR, uereas CB, metuas T fabra CB*

NOTAE [PRAEFATIO] 3 *Engelmodi carm. 1, 13 nec non rancidulam resones cum paene querelam (3, 15) 5 Pers. 1, 33 rancidulum quiddam balba de nare locutus. 5, 91 ira cadat naso rugosaque sanna. Paul. Albar. c. 10, 29 fingere sannas. 4, 22 rancide sannas . . . pangit 7 Paul. Albar. c. 10, 28 perfide crede 13 Ecclasis captivi 805 sit vita locuples et Christi munere dives*

(I)

I. ORATIO.

Rex deus immense, quo constat machina mundi,
 quod miser Eugenius posco, tu perforce clemens:
 sit mihi recta fides et falsis obvia sectis,
 sit mihi praecipue morum correctio praesens,
 5 sim carus, humilis verax, cum tempore prudens,
 secreti tacitus et linguae fame cautus.
 da fidum socium, da fixum semper amicum,
 da blandum sobrium parcum castumque ministrum.
 non me pauperies cruciet aut langor obuncet.
 10 sit comes alma salus et sufficientia victus.
 absint divitiae fastus et iurgia litis,
 invidia luxur et ventris pensio turpis.
 crimine nec laedam quemquam nec crimine laedar.

[I] *FPCTR Lips. Bruz.* hoc carmen pervulgatum per medium aevum solum extat scriptum in multis codicibus, partim electo Eugenii nomine e v. 2 aliis quasi auctoribus adaptatum atque etiam aliis locis interpolatum. libros non numero nisi antiquiores:

a *Cotton. Vespasian A I saec. VII/VIII f. 156* (catalogue of anc. mas II p. 8 sq.; mihi contulit George F. Warner)

β *Leidensis Voss. lat. Q. 69 saec. IX f. 19^v* (mihi contulit P. C. Molhuysen)

γ *Berolinensis Phill. 1825 saec. IX f. 45^v* (mihi contulit P. de Winterfeld)

δ *Darmstadensis 3301 saec. IX f. 3^r* (contuli)

ε *Valentinianus (387) 405 saec. IX f. 1^r* (contuli)

ζ *Casinensis 439 saec. IX/X f. 142^b* (Caravita, i codice e le arte a Monte-Cassino I 180, Reifferscheid bibl. patr. It. II 371; non contuli)

η *Paris. lat. 528 saec. IX f. 121*

θ *Paris. lat. 1153 saec. IX f. 66*

ι *Paris. lat. 13377 saec. IX f. 149^b*

} mihi contulit Lebègue

totum carmen affert *Alcivinus off. p. fer. 150* (*Duchesne I p. 264 Migne 101, 570*), praeterea v. 1—2 et 3—7 duobus alienis interpositis quasi Bedae sint exhibet *Giles* (Bedae opera I p. 103, neque vero insunt in Bedae codicibus *Parisinis 3088. 4887. 8092. 8319*), v. 1. 2 repetivit subscriptor codicis *Casinensis 23 (173) saec. X/XI f. 121* (*Caravita II p. 52*) ex codicibus qui hoc carmen solum praestant non delibo nisi graviora

Oratio beati Eugenii iunioris *F*, Oratio *PCT*, Oratio eiusdem *R*, Oratio (sancti add. ε) Eugenii Toletani (om. ζ) episcopi (e. T. δ) *adēδθ Alcvin.*, Oratio Eugenii Toletanae sedis episcopi *Lips. βη, sine titulo γ Bruz.*, Oratio ad deum *Sirmond edd.* 1 immense *FPCTR Lips. Bruz. α¹δ^r*, immensi *Ta²βηθ Alcvin.* *Giles edd.*, immensus γ, immense et ε qui ι 2 Quod miser imploro Eugenius tu δ, Quod miser imploro Egilhart tu ε Quod miser imploro, tu Christe (om. β, per Christum α²) perforce αβθ *Alcvin.* Q. m. imploro dd tu perforce c. η, Q. m. imploro exposcens tu perforce c. ι, Infelix ego quicquid posco perforce clemens *Cas. 23*, Unde ego posco miser supplex clementer adest(o) γ, Quod miser imploro per Christum (te add. *Giles*) pie clemens Da vigilem sensum rex regum cuncta gubernans, Da precor ingenium, da mentis lumen honestum *Bruz. et Giles 3 om. PCR 4 recipue F¹, praecipuae Cε, praecipua ι 5 om. Lips. verax humilis T Sirmond edd. uerus R¹ 6 Sim crebro γ flamine F, fulmine C margo, Lips. Bruz. βγερ¹ Giles, fame T margo, R margo, αθ (in hoc a ex correctione) Alcvin. Sirmond edd., limine *PCTR Ecb. capt.*, culmine calamine δ 8 ministrum latet sub tegmine in F 9 cruciet nec *Bruz. adēδθ Alcvin.* 10 uirtus P 11 iurgia lites *Bruz. γδθ Alcvin.* 12 Invidia ac luxur F, Invidia luxur *PTC¹R (Lips.¹ legi non potest) βη, Inuidiae luxur C² Bruz. αγδεθ Alcvin.*, Invidia et luxur *Sirmond edd.* tensio C² 13 ne ledam R *Bruz. αγδεθ Alcvin.* ne crimine γ*

[I] *Dracont. sat. 1* rex immense deus. cf. *Aldh. laud. virg. 1678 Luitprand antapod. 2, 22 v. 3* imperio Christi quo constat machina mundi. *Vita S. Blasii 4, 20 v. 1 (Acta SS. Febr. I 356)* omnipotens dominus quo constat machina mundi 2 cf. *vers. Petri gramm. (poet. med. aevi IV p. 441) 4* perforce quod posco, per Christum quaeso, benigne 3 sqq. cf. *Paul. Nol. carm. 4* (oratio) et *carm. 5* (oratio)

6 *Ecbasis captivi 571* Secreti tacitus... cautus limine linguae 7 *Ecb. capt. 968* sis nobis fixus amicus 13 *Ecb. capt. 1053* nec lesero quemquam

- sic bene velle queam, quo pravum posse recedat.
 15 nil turpe cupiam, faciam vel proloquar umquam.
 te mens desideret, lingua canat, actio promat.
 da, pater altitonans, undosum fletibus imbrem,
 quo valeam lacrimis culparum solvere moles;
 da precor auxilium, possim quo vincere mundum,
 20 et vitae stadium placido percurrere passu.
 cumque suprema dies mortis patefecerit urnam,
 concede veniam, cui tollit culpa coronam.

(II)

II. COMMONITIO MORTALITATIS HYMANAE.

- O mortalis homo, mortis reminiscere casus:
 nil pecude distas, si tantum prospera captas.
 omnia quae cernis vanarum gaudia rerum
 umbra velut tenuis veloci fine recedunt.
 5 praecave, non felix, ne te, dum nescis et audes,
 quassans praecipiti dissolvat turbine finis.
 porrige poscenti victum vel contege nudum,
 et te post obitum sic talia facta beabunt.
 dilige pauperiem, mordaces effuge gazas,
 10 nam reddunt cupidis post carnis dulcia flammās.

14 recreat δ 15 Turpe nil Bruz. ut proloquor R 16 desiderat βη Te mens lingua canat
 desiderat actio promat T, Te mea mens sitiāt sermo canat actio promat Bruz., Lingua canat te, mens
 desideret actio promat Barth 17 altetonans α¹ 18 mores δ 19 Deprecor αδ quo possim Pa
 20 studium β placidum p. possim γ 21 Dumque α 22 Concedes T et (s erasa) Lips., Concedet γ
 Da ueniam clemens cui tollit culpa coronam. Gloria summa tibi caeli terrae (q; add. man. recens) creator,
 Qui deus es trinus regnans super omnia solus Bruz.

(II) A (fol. 4^d v. 9—14 sed maximam partem non iam legibiles) FPCTE Lips. Bruz., praeterea:

α Bernensis 455 saec. IX f. 23 (contuli)

β Parisinus bibl. Mazar. 512 saec. XI f. 134 (mihi contulit Lebègue)

γ Paris. 8319 saec. XI f. 54 (v. ad c. VI)

Rotomag. Prag. Halberst. (v. ad c. VI; non contuli)

δ Bernensis 312 saec. XI/XII f. 1^b (contulit Hagen, carm. med. aevi p. 97) habet vv. 3—5

Alcivinus vv. 3—6. 13. 14 sum in usum sumpsisse videtur; leguntur in τ cod. Monacensi 19410
 saec. IX p. 52 inter Alcivini versus 55, 2 et 3, quem contuli; ex Alcivini codice S. Bertini
 nunc deperdito (Dümmeler N. A. 4, 1879, 138) recepit Duchesne (Alcivini opera, CXO CXCI
 p. 1721) fortasse tamen P. Daniel hunc ipsum descripsit codicem in s Bern. 268 saec. XVI

p. 42 (contulit Hagen, l. l. p. 97), duas cum fecerit ut ille partes (I vv. 1—8 II vv. 9—14).

ζ Paris. nouv. acqu. lat. 241 saec. IX f. 202^v post Bedae carmen de die iudicii (mihi contulit
 Lebègue) vv. 1—6, 13. 14 habet

Precepta salutis praescriptum in Bruz., Versus Eugenii (insuper Catonis) α 2 Ni ε 3 variarum
 Duchesne gloria rerum β 5 habet Micon 282 nun felix δ, nunc felix βr Bruz. (hic om. felix),
 nunc miser Micon felix dum te dum F¹, corr. F² nec in ne corr. Miconis b nec te R¹ α, nec C¹
 tu Miconis b dum cernis βε nescit corr. b Miconis audis C²R¹β²γδ² Duchesne Miconis b corr.
 in α sic ordinati 6. 9. 8. 11. (item γ, qui 10 et 7 omisit) et 10 et 7 (hic bis) in margine suppleti; similes
 turbae in Rδ 6 tuchine F¹ ut videtur 7 et contege Bruz. mortales ε mendaces α¹ ut videtur
 8 Ut Lips., Non ε 10 sic Ut ualeas felix thesauros prendere caeli Bruz.

- [I] 15 Ecbasis captivi 804 nil prave cupiat faciat nec proferat umquam 17 cf. Paul. Albar. 7, 17
 22 Paul. Albar. 7, 25 misero veniam, qui tollit culpa coronam, ... gratia ... tribuat

- [II] 1 affert Iulian. Tol. ars gramm. 1, 21 (Gramm. Suppl. p. CCXXX, 4) exemplum o brevis et
 iterum 1, 28 exemplum h non consonae 4 Paul. Albar. 8, 20 veloci fine recessi 5 Micon 282

quamvis perspicuus auro gemmisque nitescas,
 pauper et exiguus ibis et nudus ad umbras.
 id solum tecum post mortis facta manebit
 quod bene, quod iuste, quod recte feceris ipse.

(III)

III. DE MENTIS HVMANAE MVTABILITATE.

Nescia mens nostri fixum servare tenorem;
 nolumus et volumus, non unum semper amamus.
 displicet ante placens atque olim conplacet horrens,
 nunc rectum sequimur, nunc pravum corde tenemus:
 5 nunc sancti castique sumus, nunc scorta fovemus;
 nunc pollent sobria, nunc marcent ebria corda.
 semper in ambiguo volvuntur pectora cursu.
 quid iam plura loquar? quot lucent sidera caeli,
 quot punctis horae, quot currunt saecula momentis,
 10 tot nostra faciem mutat sententia formis.

(IV)

IV. DE BONO PACIS.

Qui cupis infestum semper vitare chelydram,
 cordis ab affectu pace repelle dolum.
 mens pace rutilat, quae Christum pectore gestat:
 quae pacem spernit, haec furibunda perit.
 5 pax animae vita, pax virtus paxque medella,
 pax ordo rerum, pax bonitatis amor.
 pax fessis requies, pax denique certa laboris,
 pax blanda sociat, pax bona conciliat.

12 ibis sed *T* exhibis nudus γ 13 At *R*¹(*C*¹?) tecum solum γ mortes β ¹ facta
AFPCR $\alpha\epsilon\gamma\zeta$ *Bruz.* *Duchesne*, fata: *Lips.* β *Sirmond* *edd.* manebunt *C*¹*R*² α *Bruz.*, beabunt *R*¹,
 beabunt *corr.* in meabit γ , meabit ζ tecum post mortem manet in aeuum τ 14 quod recte quod iuste
Sirmond *edd.* recte feceris ipse *clare leguntur in A*

[III] *A* (fol. 4^{d1} initia fere evanida) *FPCTR* *Lips.*, praeterea habent: β *Paris. bibl. Mazarine* 512
saec. XI f. 134^v (mihī contulit *Lebègue*), *Andegavensis* (274) 283 *saec. XI* p. 28 (non contuli),
Casinensis 30 *saec. X* f. 196 (*Bibliotheca Casin. I florileg. p. 214*), *Casinensis* 230 *saec. X* f. 47
 (*Bibl. Cas. IV p. 241*), *Berolinenses* *Phill.* 1732 *saec. XII* f. 126^v (habet v. 1—6 tantum, mihī contulit
P. de Winterfeld) et *Phill.* 1694 (*Meerm.* 471) *saec. XII* f. 241 (mihī contulit idem) titulo praeposit
Eugenius Phill. motabilitate β De mutabilitate animorum *Meerm.* 1 Nescit *Meerm.* *Cas. uterque*
 nostra *Meerm.* *Cas. uterque*, *Sirmond* *edd.* 3 conplacet *AFT* *Lips.*, conplacet β , quod placet *Meerm.*,
 displicet *PCR* 4 recte *Phill.*¹ 5 casti sanctique *Meerm.*, sancti incestique *Cas. uterque* 6 Sobria
 nunc pollent *Meerm.* pallent *R* 7 tempora cursu *F* 8 et 9 fere quod *codd.*, etiam *A* quod
 lucent quod luant sidera (*syd. Cas. 230*) *Cas. uterque* celo (tamen o fortasse manus demum tertiae) *F*,
 celis *Meerm.* 9 currunt quod *Cas. uterque* 10 nostra *AP*¹*Cas. 30*, nostra (*F*¹)*P*²*CTR* *Lips. β*
Cas. 230 faciem nostram *Meerm.* motat β

[IV] *A* (fol. 4^{d1.2}) *FPCTR* *Lips.* et: *Berol. Phillips* 1732 *saec. XII* f. 126^r (mihī contulit
P. de Winterfeld), *Monacensis* 18628 *saec. X* f. 93^r (contuli) in *A* multa non agnoscuntur post
 titulum carmen eroticum elegiacum *A* 1 cupit *Phill.* celidrum (sic *AF*) vel chelidrum *codd.* 2 ab
 (certum in *A*) om. *F*¹ pace relinque *Phill.* 3 pacem *T*, parce *Phill. Mon.* rutilans et xpo (*corr.*
 in xpū *man. alia*) pectore gestans *Phill.*, rutilans et xpm p. gestat *Lips.* 5 medellis *Mon.*

[IV] 1 *Samson* (*PMA III p. 146*) 4 infestum virgo mallens vitare celidrum 7 *Verg. Aen.*
 3, 393 requies ea certa laborum. cf. *Drac. 1, 559*

- pax lites reprimit, pax gaudia tota remulcet,
 10 pax pia corda regit, pax mala cuncta fugat.
 pax tria summa deus pacatis praemia praestet,
 iurgantes perimet pax tria summa deus.

(XIII)

V. DE BREVI-TATE HVIVS VITAE.

Criminum mole gravatus et reatu saucius
 carmen insonare nitor luctuosis questibus:
 lacrimis ora madescant, verberentur pectora.

- mundus ecce nutat aeger et ruinam nuntiat,
 5 tempora grata fugantur, ingeruntur pessima,
 omnia mala propinquant et bona praetervolant.

Eugeni miselle plora: langor instat inprobus,
 vita transit, finis urguet, ira pendit caelitus,
 ianuam pulsat ut intret mortis ecce nuntius.

- 10 cur, inique, concupiscis falsa mundi gaudia?
 cur caduca non relinquis, curris ad perennia?
 dum petis tantilla luera, dona perdis maxima.

dic, miser, carne soluta quid tibi solacium?
 nil boni portabis illic quo recedat ultio,

- 15 poena te cremabit ardens, anxiabit spiritus.

nemo te, miselle, crede, nemo consolabitur,
 non parentes aut propinqui, non sodales optimi;
 cuncta te procul abibunt, quae amasti dulciter.

corrige, crudelis, actus, terge noxam fletibus,

- 20 sit tibi pro pane luctus, lacrimae pro gaudio,
 pande Christo probra cordis eiulando fletibus.

9 gaudia multa Mon. 10 reget F^1 , gerit T Mon. fugit F Phill. (A non legitur) 11 placatis
 Phill., peccatis Sirmond edd. 11 et 12 pax tria AC^1T Lips. Mon. Phill., pax pia F , pax tria PRC^2 ,
 pax tua Phill.² in v. 12 praestet quod conieci, potest fuisse in A , praestat cett. codd. 12 perimet A Lips.
 Phill., perimit reliqui

[V] A (fol. 4^a v. 1—8, in quibus fines iam evanidi) FP Bruz. carmen titulo praeponit A , Item
 eiusdem metro trochaeo de brevietate (e altera erasa) huius vite F , De annuntiatione ruinae Bruz.
 trinorum versuum strophae in AP Bruz. initialibus seu rubris seu maioribus solito, in F notis post
 tertium quemque versum indicatae sunt 3 ora ma scripsit F^2 in rasura madescunt codd., correzi
 uerberentur A , uerberantur reliqui 4 nutat AP Bruz., natus ($F^?$) edd. ru//inam (erasa g) A
 nuntiet videtur esse in A 6 appropinquant ex correctione manus primae Bruz. 7 Eumenis ille
 plorans Bruz. 8 pendit sic AFP , pendet Bruz. edd. 13 solutus quod Bruz. miser futurum in
 luctu quod Sirmond edd. 14 Nihil boni tecum portabis illic quod recipias ultio Bruz. 15 anxiabis
 spu Bruz. 16 crede Bruz., credet cett. 18 inter Cuncta et te interposuit a F^2 , Cuncta a te P , Cuncta
 tunc Bruz. abebunt F^1 19 hactu F , actum P crudeles actus Bruz. 20 lacrimis F^1 , lacrimę F^2P ,
 lacrimas Bruz. 21 Christo pio corde hieulando Bruz.

11 *Prud. apoth. praef.* 1 est tria summa deus. cf. ad *Drac.* 1, 563

[V] 1 *Iuenc.* 2, 786 curarum mole gravatis 7 exhibet *Iulian.* *Tol. ars gramm.* 1, 35 (*Gramm.*
suppl. p. CCXXXII, 14) exemplum eu diphongi

o deus, bonum perenne, semper exorabilis,
cerne fletum profluentem de medullis intimis,
vincla criminum resolve, pone finem lacrimis.

- 25 nolo me, pater, Avèrni mancipis incendio,
flamma quo iugis adurat membra citra terminum;
hic repende quod meremur, sit quies post transitum.

- o genus mortale, mecum lacrimas effundite,
pauperi praebete victum, 'parce' Christo dicite;
30 forsitan iram refrenat, donat indulgentiam.

(V)

VI. CONTRA EBRIETATEM.

Qui cupis esse bonus et vis dinoscere verum,
ut mortis socium sic mordax effuge vinum.
nulla febris hominum maior quam viteus humor
inmodice sumptus: vincit letale venenum,
5 sontior est igne, viroso sontior angue.
quantum vina nocent, non tantum vipera laedit.
inde tremor membris, inde est oblivio mentis
et gressus poplite nutans et visio fallax.
surdescunt aures, balbutit denique lingua,
10 perdens eloquium profundit semilatratum.
dic mihi, dic, ebie, vivis an morte gravaris?

22 bonus perennis *P*, bone perennem *Bruz.* 23 profluendum *F* 25 Nolbo *F*¹ 26 Flammaq:
iugis *P*, Flammae quo iugis *Bruz.* aduret (*F*?) adurat citra mundi terminum *Bruz.* 29 Christe *Bruz.*
30 ira refrenans *Bruz.* don& (sic) in versu omisum in marg. add. *P* post 30 sic *Bruz.*: Gloria
et honor deo virtus et imperium una patri filioque inelyti paraclyto cui honor et potestas in aeterna saecula

[VI] *M^bFPCTR Bruz. Lips.* (hic v. 1—10 tantum), praeterea: *Trevirensis* 1464 saec. X fol. 245
(v. 1—6 tantum, contulit *Huemer*, *Wiener Studien* 5, 1883, 169) *Rotomagensis* 1470. O. 32 saec. X[XI] fol. 79
(habet carmina VI II VII hoc ordine non separata) eiusque cognati, si non ex eo ducti: *Pragensis bibl. univ.*
VIII 47 saec. XII fol. 2 (item VI. II. VII, cf. *Abh. d. böhm. Ges. d. Wiss.* 6te Folge Bd. V Prag 1872 p. 38)
et *Halberstadensis Domgymn.* 71 s. XV (v. *Wattenbach*, *Anzeiger f. Kunde d. d. Vorzeit* 25, 1878, 319; hos
tres non contulit) *Paris.* lat. 8319 saec. XI f. 54 (et ipse continet VI II VII non distincta, mihi contulit
Lebègue); porro *Casinensis* 294 (495) saec. IX fol. 1^a (inde expressit *Caravita II*, p. 18 cf. *Bibliotheca*
Casinensis V 1 p. 61), *Sangallensis* 899 saec. X p. 11 sq. (contulit), *Parisinus* lat. 8440 saec. X
fol. 37^v (mihi contulit *Lebègue*) *Parisinus* lat. 8433 saec. XIII ex. f. 130 (mihi contulit *Lebègue*)

Coloniensis XCI saec. VIII fol. 1 'manu satis antiqua' (habet v. 1. 2 solos; mihi contulit *Klinkenberg*)
tit. Canon de diversis causis Colon., Ne unum inmoderate bibatur *Lips. Sang.*, De aebrietate cauenda
Bruz., Versus egregii doctoris Sedulii de ebrietate *Paris.* 8433, nullo titulo *Trevir. Cas. Paris.* 8319 1 Qui
cupis esse bonus et vitam queris honestam (i. versus *Catonis* 1) Qui cupis egs. *Cas.* dignoscere *Paris.* 8433,
discernere *Cas.* uerum *Trev.* 2 mortus *M* unum *M*, unenum *prima man. Paris.* 8440

3 homini *M Paris.* 8433, hominis *T* viteus humor *Sang.* 5 igne *MFC²R Trev.* *Paris.* 8319. 8433,
igni *PC²R²T Cas. Paris.* 8440 Sontias est igne uraso sed sontias angue unenum *R*¹, Sontior igne unum
sed sontior unum et angue *Bruz.*, Sontior igne uiroso sontior angue unenum *Paris.* 8319 6 om. *Lips.*
Sang. Paris. 8433 7 in membris *Cas.* est olibio *M*, et o. *FC* 8 Egressus *TC¹ Cas.* poplitum
natans *Paris.* 8433 Egressus fallax poplite n. et visio *T* 9 Sordescunt *Sang.* balbutit *MC Lips.*
Sang. Bruz., balbutit *FPR Cas. Paris.* 8319. 8433. 8440 Micon, balbutat *T* 10 Perdes *M*, Perpens *Cas.*
perfundit *M*, perfundit *C* semina oratum *TC²R²* ante 11 novus titulus in *Sang.*: Ad ebrium 11 uic
bis ac morte *M*, uisus ac morte *T Sirmond* edd.

[VI] 5 *Hor. epist.* 1, 17, 30 cane peius et angui vitabit 9 *Micon* 51 praescripto BALEVTIT;
cf. *Eug. c.* 14, 45

- pallidus ecce iaces, ecce sine mente quiescis;
 aegra quies oculos letali pondere clausit;
 non bona, non mala, non dura, non mollia sentis.
 15 hoc tantum distas a fati sorte sepulto,
 quod tenuis miseros suppungit anhelitus artus.

12 ecce sine *MEPRC*¹ *Sang.*, et nunc sine *T Sirmond* *edd.*, et sine *C² Bruz.*, estu sine *Paris. 8433*
 sine] egra *Cas.* quiescit *M¹* 13 *om. Sang. Paris. 8433* Egre geris oculos l. p. clausos *Cas.*
 14 non mala seīs non durae mollia *Paris. 8433* 15 a facti *M*, affati *Sang. Paris. 8433* fati soror *R*,
 fatis ore *Bruz. Paris. 8319* fati morte remotus *Cas.* sepulti *Paris. 8433* 16 Quod genus *M*
 misero *Paris. 8319* ane... nil amplius *Cas.*

ne quis desideret hic addo carmen non *Eugenianum*, at secundum illius versus *VI* et *VII* postea factum:

VERSVS CATONIS CONTRA LVXVRIAM

- Qui cupis esse bonus, qui vitam quaeris honestam,
 dilige munditiam corporis atque animae.
 munda domus mundi dominum retinere valebit,
 nam tali semper hospite sospes erit.
 5 cernitur omnipotens a mundo corde beatis,
 cernere sordiduli non meruere deum.
 luxuriam fugito, si vis conscendere celsa,
 nam petit inferna luxuriosus homo.
 luxuria proceres multos detraxit ad ignes,
 10 pro dolor, et minimos semper ad ima trahit.
 luxuria prorsus sensus detruncat acumen,
 inficit et mentem, sauciat atque gravat,
 diuitias animi pariter detexit ut aurum,
 enervat vires, sordidat atque premit.
 15 semper amat miseros piceas demergere flammis,
 semper amat socios subdere daemonibus.
 ergo cave prudens nocitura libidinis arma,
 scilicet ingluviem musticeamque luem.
 crapula cum bibuli crassam repleverit alvum,
 20 ad ioca sordidulam luxuriosa trahit.
 semper amat risus, semper crispare cachinnos,
 semper luxuriam venter obesus amat.
 ardua regna petis: ventris moderentur habenae,
 ne stomachi currens frena remissa cadas.
 25 si vis ergo poli, frater, conscendere regna,
 dilige munditiam corporis atque animae.

praesto sunt codd. P Parisinus 2832 saec. IX fol. 135 (inde Martène et Durand, Thesaurus anecdotorum, Paris 1717, V 399 cum falso nomine Theodulfi; contulit Peiper codicem), Coloniensis CIII saec. XI fol. 192^v (inde Jaffé-Wattenbach, catalog. cod. p. 41; mihi iterum contulit Klinkenberg), Bernensis 455 saec. X fol. 21^a (inde Hagen, carmina mediū aevi p. 96), Bruzellensis 8860—7 saec. X fol. 32 (contulit Peiper, qui Eugeniū esse crederet), Palatinus 243 fol. 66 manu saec. IX]X (cf. Reiferscheid Bibl. patr. Ital. I 268 Stevenson, cod. Palatini I p. 60, descripsit Traube) Versus Catonis contra luxuriam Col., Item alium (post versus Zmaragdi) Bern., De castitate corporis Bruz., sine titulo P 1 habet cod. Casinensis 294 (495) ante Eug. carm. VI; in suum usum convertit Theodulfus 42, 1 (Poet. aev. Cor. I p. 540), cf. Columban. monastica 2 vitam qui quaerit honestam quaeris uitam Hagen ex Bern., errore puto 2 atque] et Bruz. 4 tals- semper Bruz. hospites sospes Bruz. 5 beati Bruz. Hagen 7 conscendere caelum Bern. 9 et 10 offert Smaragdi ars (gramm. suppl. ed. Hagen p. CCXLVI luxuriam Smaragdi cod. Bern., luxuriam Bruz. ignem P 13/14 in unum contraxit omissis verbis animi — enervat Palat. 15 miseras Bruz. mergere Bern. piceis dem. flammis Col. Palat., piceis inmergere flammis Hagen 18 ingluviem Palat. ingluvie mystice atque lue Bruz. musticeam Bern.², nephticam Hagen, at musticeam est musto, vino factam lucem Col. 19 crassum P Bern. Bruz. 20 Ad ioca Col. sordidulum Col. Palat. 21 ama Bern. risus miseros Bruz. 22 erasus in Palat. luxuria Bruz. uentus Col. 23 petens v. moderemur Palat. 24 cades Bruz., credas Palat. 25 vis] cupis Bruz.

16 *Verg. Aen. 5, 199* creber anhelitus artus aridaque ora quatit

(VI)

VII. CONTRA CRAPVLAM.

- Propense stomachum qui facit dape ciborum,
viscera crassa vehit, sed macra corda gerit.
decrescit sensu, grandescit corporis auctu,
carnea fit moles membra caduca ferens.
- 5 gutturi arina fauces angustat obesae
et perdit liquidos vox male rauca sonos.
cuncta soporifero marcescunt ossa tepore;
ambulat et stertit, nec vigilare valet.
- qui cupit ergo suam doctrinis crescere mentem,
10 castiget ventrem, tunc homo doctus erit.

(59)

VIII. (VERSVS IN BIBLIOTHECA.)

- Regula quos fidei commendat noscere libros,
hos nostra praesens bibliotheca tenet.
quinque priora gerit veneranda volumina Legis,
hinc Iosue Sopthimque, hinc Ruth Mohabítica gesta;
- 5 bis bini Regum neuntur in ordine libri
atque bis octoni concurrunt inde (Pro)phetae;
en Iob, Psalterium, Salomon et Verba dierum.
Esdrae consequitur, Esther, sapientia Iesu,
Tobi et Iudith: concludit haec Macebeorum.
- 10 hic testamenti veteris finisque modusque,
nunc reserare libet carmine scripta (no)vi.
quattuor in capite sacrorum dicta librorum,
quos euangelia recte dixere priores.
haec conscribere clara quos nomina produnt:
- 15 Matthaeus, Marcus, Lucas sanctusque Iohannes.
hic Pauli monita doctrinae flore coruscant,
qui bis septena concludens fine volumen
corda pia mulcet et terri(ta)t in pia corda.

[VII] *A* (fol. 4^b v. 10 tantum) M^b FPCTR Brux., proeterea Rotomag. Prag. Halberst. (v. ad *carm. VI*; non contuli). Paris. 8319 saec. XI f. 64 (v. ad *carm. VI*; *milli descripsit Leblégue*) CRAPULA F¹

1 Propens est histomacum *M*, Propens & stomachum *PC*, Prope stomachum *Brux.*, Pre stomachum semper qui *Paris.* quod facit *TC* 2 om. *M* 3 sens gradescit *M*, sensus grandescit *Paris.* actum *MT*, setu *PF²C*, auctu *F¹ Brux.*, auctus (deleta s) *R*, autus *Paris.* 4 mollis *MCT Paris.* feres *M* 6 mala *CE¹ Paris.* 7 Cuncta om. *R¹ Brux. Paris.* 8 non uigilare *R¹ Paris.*

[VIII] *M^b sine titulo* 4 Inc iosues optimque inc rhu *M* 5 Bis bini regum *Peiper*, Bisbi regnum *M*. Bisbis regum *Lorenzana* 6 indephete *M*, expleit *Lorenzana* 7 salterium *M* 9 indit *M* 10 Hic testa meru etheris *M* 11 scripta ui *M*, explevit *Lorenzana* 15 matteus *M* 17 conculdens finem *M* 18 teritit ego, teritit *M*, terret *edd.*

[VII] 8 *Theodulf. carm. I, 30* ambulat et stertit, marmurat atque tacet

[VIII] ad totum carmen compara *Isidori vers. in bibl., Alerin. carm. 65, 68 et 69 (PMA I p. 287), Theodulfi praef. bibl. (ibid. I p. 532 sqq.), Albari versos in bibl. (ibid. III p. 132), anonymi ad Car. Calcum (ibid. III 244)* 3 *Isidor.* 5 hic geminae radiant veneranda volumina legis 5 *Alerin.* 68, 3 Ruth Iob et regum bis bini namque libelli atque prophetarum sancti bis octo libelli (69, 133) 7 *Theodulf.* 69 quis nomen Verba dierum est. *Albar.* 39 15 *idem versus Theodulf.* 87. cf. et *Alerin.* 68, 11 (69, 137 anon. 91) 16 cf. *Albar.* 62 ordo librorum Hispanicus, cf. *Berger, hist. de la vulg. p. 26*

- Iacubus hic nitido praepollens ore renidet
 20 et Petri gemina resplendet epistola dictis
 ac triplex legitur magni doctrina Iohannis
 parvaque, sed prudens gestatur pagina Iudae.
 hinc et apostolicos percurrans invenis actus,
 quos sanctus merito conscripsit nomine Lucas.
 25 hos sequitur plana versis et plena figuris
 visio Iohannis consummans omnia legis.
 haec sunt sacra dei, iuris haec mystica divi,
 haec servare decet, haec temerare nocet.
 his lectis animus divino munere crescit,
 30 inlecebras mundi vincit amore dei.
 hinc pravum rectumque parat discernere doctus
 optima perficiens et male suasa cavens.
 hinc turgens ponit perculsa superbia fastus,
 frenatur luxur conprimiturque dolus.
 35 turbida clamosos amittit rixa tumultus
 adquireturque fovens pacis amore quies.
 quid iam multa loquar? virtus hic proficit omnis,
 haec perimit totum lectio sancta malum.
 ecce (haec), qui dominum prono vis cernere corde,
 40 haec meditare loquens, haec memorare tacens.
 nunc superest fari, quo sint praescripta iubente
 vel cuius studio in codice missa simul.
 summus et egregius congressit cuncta Iohannes
 rite ministerium pontificale gerens.
 45 Caesareae Augustae dum pastor praesidet urbi,
 haec veneranda suo nomine dona dedit.
 credite iam cuncti post mortem vivere functum,
 cuius post obitum magnificatur opus.

(VII) IX. DE BASILICA SANCTORVM DECEM ET OCTO MARTYRVN.

Incolit hoc templum sat felix turba piorum,
 quorum promeruit sors benedicta polum.
 hic morte sacros, virtutum culmine celsos
 unica ter senos continet urna viros.

19 Iacubus sic *M* ore renidet *ego*, ore nitet *M*, ordine nitet *Lorenzana* 21 magni *Lorenzana*,
 magnitudo *M* 23 Hic et apostoli quos *M* invenis *Lorenzana*, invenire *M* actus *super lineam M*
 24 nomina lucus *M* 27 mystica dei viui *M Lorenzana*; *correxerit et post dei distinxit Peiper* 32 male
 suasa cavens *Lorenzana*, mala suasa cadens *M* 33 perculsa *ego*, perclusa *M* 35 clamosus *M*
 38 Ec *M*; Et *Peiper* 39 Ecce haec (*nolui Ecce o ego*, Ecce *M* qui dominum prono *Traube*, quid
 hominum per nomen *M* scernere *M* 41 quo *Lorenzana*, quod *M* cave conicias perscripta
 45 Caesareae Augustae *Lorenzana*, Caesareae uaste *M* FINIT subscripsit *M*

[IX] *A* (fol. 4^{b1}) *MbFP* tit.: de basilica *F*, in basilica *P* 1 felix uerba *A* 3 morte
 sacros *clare legitur etiam in A*, morte sacro rum (*corr. in ros*) *M*, montes sacros *edd.* uirtute *M*

19 sqq. cf. *Albar.* 64 sqq. 23 cf. *Alcvin.* 68, 13, 69, 159 *Theodulf.* 133 anon. 105 26 cf. *Theodulf.*
 135 *Albar.* 68 anon. 112 27 cf. *Albar.* 73 et 45, *Alcvin.* 65, 5, 69, 173 41 cf. *Albar.* 142

[IX] 1 eosdem celebrat martyres *Prudentius hymno IV peristephanon*

- 5 fumea caenosi liquerunt gaudia mundi
 proque fide domini membra dedere neci.
 hic etiam conpar meritis Encratia martyr
 sorte sepulchrali dissociata iacet;
 huius inexhaustum testantur sancta triumphum
 10 palla cruore rubens, secta papilla fibris.
 nomina magnorum si mavis nosse virorum,
 edicet cursim subdita summa tibi.
 sed quia cuncta simul metrum non suscipit unum,
 accipe diversis haec variata metris:
 15 Quintilianus adest, Euodius atque Cassianus,
 Felix, Lupercus Ianuariusque,
 Iulius, Vrbanus, Apodemius, inde Primitivus,
 Optatus, Publius, Caecilianus.
 hic Successus inest, hic Matutinus habetur,
 20 ecce Faustus, ecce Fronto postque Martialis.
 haec tibi turba potens concedat prospera, lector,
 et veniam praestet haec tibi turba potens.

(VIII) X. DE BASILICA SANCTI VINCENTI QVAE EST CAESAR-
 AVGVSTAE, VBI CRVOR EIVS DICITVR EFFLVXISSE.

- Macte decus proprium, Vincenti martyr alumne,
 unica spes nobis, macte decus proprium.
 purpureus niveum meruisti sanguine caelum,
 et sequeris agnum purpureus niveum.
 5 passio sacra tuum provexit ad aethera nomen,
 conservet populum passio sacra tuum.
 hic iacet ille cruor, quem das pro corpore pignus,
 nare fluente tuus hic iacet ille cruor.
 hic tua nunc tunica quod Christi fimbria praestat,
 10 tactu nam salvat hic tua nunc tunica.
 hic veniam culpae mereantur, vota favorem;
 gaudia summa ferat, qui petit hic veniam.

5 cenosi *AFP*, cenose *M* 6 Pro qui *M* domini *om. M* 7 Hinc *A*, Hien *M* engratia *AM*
 9 Hui inexastum *F¹* testatur *M* 10 Pallat *M* febris *M* 11 magnorum *AM*, uirorum *F¹*,
 sanctorum *F²P* *edd.* 13 metrum nos *F* scuscipit (*sic*) *A* 14 Accipi *M* 15 Quintilianus *A*
 eubotius *F¹*, euotius *A*, euotius *MPF³*, Eventius *edd.* 18 Obtatus *AMF* Plublius *M* 19 Successus *M*
 20 postqum *M* marcialis *P* 22 uenia *M*

[X] *A* (fol. 4^{b2}) *M^bFP* titulus: in basilica *P* verborum tituli post uncenti in *A* non leguntur
 nisi qui est ces que est cesaragusta *M*, in Caesaraugusta *F*, cesaraugustē *P* ubi dicitur cruor *FP*
 dicit *M* effluisse *F*, fluxisse *P* 2 macte (*e in ras.*) *M* 5 sacra tum *M¹F¹* 6 Conserbet
 (*e altera in ras.*) *M* 9 Hi tua *A* (*item in 10*) frimbria *M* 10 Tat tu *A* 11 fauore *F¹*

[IX] 5 *Prosp. epigr. 103, 23* mala gaudia mundi. *Alcvin. carm. II, 34, 33* linquens mala gaudia mundi
 7 *Prud. perist. 4, 109* hic et, Encrati, recubant tuarum ossa virtutum 10 *Prud. perist. 4, 123*
 pectus abscissa patuit papilla corde sub ipso 15 *in nomine Euodii variant codd. etiam Prud.*
perist. 4, 157, cf. et Braulion. Migne 80, 717^c 17 *ut exemplum Archilochii ithyphallici affert Iulian.*
Tol. ars gramm. 1, 244 p. LIV ed. Rom.

(IX)

XI. DE BASILICA SANCTI AEMILIANI.

- Quem maeror, quem culpa premit, quem denique morbi
 tabida, convexans aut valetudo quatit,
 huc festinus agat devoto pectore cursum:
 anxia deponens prospera cuncta geret.
 5 certa salus aegris, spes et tutela misellis,
 et pater et genetrix Aemilianus adest.
 huius ad inperium dispulsus pectora daemnon
 tenta diu linquit, cum retinere nequit.
 hic clodis gressus dantur et lumina caecis,
 10 reddit et incolumem lepra repulsa cutem.
 vita redit functis et langor pellitur omnis,
 servit ad obsequium mox reparata salus.
 hic sua signa deus respectans crescere gaudet
 et daemon cernens hic sua damna gemit.
 15 quisque precator ades, fidenter poscere noris,
 inpos namque redit qui dubitanter adit.
 cumque precum murmur te propter fuderis intus
 et gemitum toto prompseris ex animo,
 Eugenium, quaeso, propriis adiunge querellis:
 20 sic culpis veniam promerere tuis.

[XI] *A* (fol. 4°) *M*^b*FP*, praeterea α (cod. real. acad. hist. Matrit. S. Millan de la Cogolla 10 [F 181 antea 7] saec. XII/XIII fol. 110^r Hartel-Löwe I p. 492) et β (ibid. 13 [F 177 antea 6] saec. X/XI fol. 203^v, Hartel-Löwe I p. 488); α et β , qui unum reddunt exemplar, quod α admodum corruptum, mihi contulit H. Plenkens
 In basilica *P* De basilica emeliani (om. sancti) *M* iambo metro titulo addit *M* 1 morbida uita
 (ordinem mutavit et Morbida versui 2 tribuit manus novicia in marg.) β , morbi (hoc del.) uita / Morbida α
 2 conuexans *AM*, cōnexans $\alpha\beta$, conuexat *FP*, conuexant *Peiper*, vis vexat *edd.* aut] ut *M* 3 Hic *F*
currum (*F*) *edd.* 4 om. *A*; num in margine suppletus fuerit, iam dici nequit 5 Certe *F*¹ tutelam β ¹
 6 genitris α emelianus *M* 7 Ad cuius β , Cuius ad α pectora *FPa* β , corpora *AM* 8 Temta *F*¹ β
qum A ut videtur (voz fere extincta), qūn *M*, cum $\alpha\beta$, quae *F* *edd.*, que *P* 9 clodis *AMFP* β , claudis α
gressis *F*¹ lumina celis *A* et cecis lumina dantur α 10 Redditur incolomem (hoc et *A*) β lebra *M*
p(ro)pulsa *F*¹ 11 functis et lingua p. o. β , functis reparatur lingua loquelis α 12 Seuit *M*¹ obqueum *P*¹
 14 sic *AMa* β (huc β ¹); omisit eiusque loco post 20 addit: Gestit et adletam (d in t corr. man. 3) mirificare
 suum *F*, eundemque versum post 13 habent *P* *edd.*, omisso 14 15 ante Quisque rasura 4 litterarum in *F*
precatur *M* adest $\alpha\beta$ 17 et propter β murmur pro te perfuderis α 19 Et genium β ¹, idemque
videtur habuisse *M*¹, correctum in utroque proprius *M*, propius *edd.* quelis α ¹ 20 Si $\alpha\beta$ pro-
 mereare (are in ras.) *M*, possis (i corr. in e) mereri (i corr. in e) β post tuis addit α : Amen.

[XI] de Aemiliano cf. Hübner, *inscr. Hisp. christ. fals.* 65 (p. 100) 3 Iuenc. 1, 609 devoti
 pectoris altum servitium. *Eug. carm.* 99, 3 devoto pectore 4 Angilbert. *carm.* 1, 26 prospera
 cuncta gero. cf. *Drac. sat.* 28 5 hymn. in S. Felicis (Blume-Dreves XXVII p. 177 n. 123) 9 hic
 dei virtute pressi lancinantur daemones, verberantur, vinciuntur, vincuntur acriter... hic salus
 optata fessis sede caeli profluit, visio caecis patescit, lingua mutis advenit, surdus aures hic receptat
 atque claudus exsilit 9 *Sedul. pasch. carm.* 4, 41 lumina caecatis dedit et vestigia claudis 20 cf.
Albar. 9, 165

(X) XII. IN BASILICA SANCTI FELICIS QVAE EST IN TATANESIO.

- Ecce domus domini, quae ducit ad atria caeli:
 cordibus afflicti huc properate viri.
 gaudia pro luctu referet laetusque redibit,
 fuderit hic tristis qui lacrimando preces.
 5 quattuor in titulis constat haec ianua templi,
 sed prima Felix culmina sanctus habet.
 hic fessis requies, hic victus manet egenis,
 hic sacrum monachis extat ovile piis.
 hoc opus Aetherius cara cum coniuge fecit,
 10 cui nomen olim Teudesuintha fuit.
 quisque precator ades, horum memorare benigne,
 sic pater omnipotens sit memor ipse tui.

(XI) XIII. QVERIMONIA AEGRITVDINIS PROPRIAE.

- Vae mihi, vae misero, qui semper fessus anhelus
 et fractus animo languida membra traho.
 morbus adest iugis, desunt fomenta salutis:
 hinc dolor ossa terit, cor pavor inde quatit.
 5 omnia quae prosunt validis, sunt noxia nobis,
 dum stomachus tenuis viscera laesa gerit.
 frigida me laedunt nec semper fervida prosunt:
 dum male corpus habet, nec mea vita placet.
 da, Christe, quaeso, veniam, da, Christe, medellam,
 10 nam taedet animum tot mala ferre simul.

[XII] *A* (fol. 4^c) *M*^b *FP* Tatanesio *AP*, Tutanasio (*FM*?) 1 quaeque ducit *M*(*A*?) 2 afflictis
FP *edd.* hu/c *P* 4 huc *P*² 6 Het *M* primo *M*¹ culmine *AM* 7 manet *AM*, manat *FP* *edd.*
 9 Etherius *M*¹, etherius *AM*² *F*¹, aetherius *P* cara *AFP*, om. *M* coniunge *M* 10 teudesuintha *A*,
 teumdesuinta *M*, teudesinta *FP*

[XIII] *A* (fol. 4^c 2. 3) *M* (vis: *M*^a fol. 53, *M*^b fol. 65) *FP* Domni Eugeni hepitasios plurimorum
 sine alio titulo incipit *M*^a egritunis plageq̃ *M*^b 1 Ei (Hei) *Iulian.* 2 fratus *A* 3 formenta *A*
 4 Hien *M*^b corpabet inde *M*^a 5 ualidi *A* 6 lesa tegit *M*^b 7 ne semper *F*¹ 10 tobt *M*^b
m. pr. totlimala *F*¹

[XII] 1—5 repetiti sunt in titulo reperto prope Massilian nunc mutilo cf. De Rossi, *inscr. christ.*
Rom. II 1 p. 256

† ECCE DOMUS DOMINI QVE DVCIT ad atria celi cordibus afflicti HVC PROPE
 RATE VIRI GAUDIA PRO LVCTV Referet letusque redibit fuderit HIC TRISTIS
 QVI LAGRIMANDO PRECES Quattuor in titulis constat haec IANVA TEMPLI
initium v. 1 frequentatum in ecclesiarum portis, v. De Rossi II 1 p. 168 n. 21 (*Papiae c. a. 730*) *Hübner*,
inscr. Hisp. christ. 240 (*de Valverde prope Villafrancam a. 986*) 1 *Prosp. epigr.* 19, 1 arta via est
 verae quae ducit ad atria vitae

[XIII] 1 *Iulian. Tol. ars gramm.* 1, 1, 35 (*Gramm. suppl. p. CCXXXII*, 16) *exemplum ei diphthongi*
tetatur Ei (Hei *cod. Pal.*) mihi vae *eqs.* 2 *Ven. Fort. carm.* 7, 12, 44 languida membra foveat
 4 *Iuenc.* 4, 710 quatiuntur corda pavore 9 *Hübner inscr. Hisp. christ.* 258, 10 (*Oveti a. 1039*) da
 Christe quaeso veniam, parce precor. amen.

(XII) XIV. LAMENTVM DE ADVENTV PROPRIAE SENECTVTIS.

Inpia iam miserum captat curvare senecta,
 inde dolore novo carmina maesta cano.
 fletibus ecce rigo roranti vertice malas
 et lacrimosa petunt murmura nostra polum.
 5 ante tamen nostris ipsa pandetur iambis,
 quam noceat morbis intoleranda suis:

Crudelis aetas, o senectus inproba,
 quae cuncta pulera fauce saeva devoras,
 rictu voraci nigra pandis guttura,
 10 mortale germen ut noverca saucias
 et sauciatum mortis ense perforas.
 te proximante robur omne deficit,
 salus recedit, aegritudo provenit,
 sensus hebescent, pulcritudo deperit,
 15 tabescit aegrum pectus in suspiriis,
 gaudere taedet, eiulare conplacet.
 tu frangis ossa, membra rugis asperas,
 comas recidis atque canos inseris,
 dentes retundis, muculentos efficis,
 20 tremore foedo corpus omne discutis,
 febres minaris et dolores ingeris.
 per te podagra dura gignit tubera,
 anhela tussis expuit putriflua,
 cutem perurit vulnere profusio,
 25 potus cibique nulla delectatio:
 lamenta sola conferunt solacium.
 haec taediosa mente dum recogito,
 libet, relictis omnibus quae transeunt,
 deum timere, sempiterna quaerere,
 30 terrena lucra deputare pulverem,
 orare semper atque flendo dicere:
 abite pessum vana mundi gaudia,
 opes caducae, lutulenta praedia,
 fasces, honores, blandimenta noxia;

[XIV] *A* (fol. 4° 3^a 4^b 3^a v. 1-96) *MFP* in titulo Lamentatio legit Beer in *A* et alteram t clare reddit photographon aduentum propria *M* 1 miserum (mi supra versum) *M* post miserum add. me *F*², miserum me *P* qurba (curua *P*) senecta *FP* me captat curva senectus edd. 2 In dolore *A* 3 roranti *AM*, rotanti *FP* edd. 5 pandentur (a ante t deleta) *A*, patetur *M* 6 Qu///uum *M* 7-36 strophas trinorum versuum (velut 7+8. 9+10. 11) dat *A* 8 deforas *A* 10 sq. saucia / Sed sauciatum *M* 12 deficit *M* 14 abescunt *A*, ebescunt *MF*¹ 16 Gaudet *M* 18 redis *M*¹ 19 macilentos (a et i in rasura scriptae manu saec. XII) *M*, maculentos *A* 20 om. *M* discutis *A*, succutis *FP* 23 anela sic *A*, Anela (sed Ane manu saec. XII scriptae in rasura) *M*, Anela *FP* 24 per/uret *M* 31 Morare (*M* a rubricatore) *M* 33 luculenta edd.

[XIV] 8 *Catull.* 3, 13 malae tenebrae Orci, quae omnia bella devoratis 23 *Verg. georg.* 3, 497 tussis anhela 27 *Brautii hymn. in Aemil.* (Migne 80, 713; Blume-Dreves anal. hymn. XXVII p. 125) 31 haec mente rite fixa dum revolvimus, libet dictum praedicare servulum

- 35 iam finis instat et ruina proximat,
iam mors cruenta nostra pulsat limina.
- O mors omnivorax, ad te nunc verto querellam:
cur miserum sequeris? cur properata venis?
tu facis ut rapido volvantur tempora cursu
- 40 adcelerentque suos fata cruenta gradus.
cum tu deproperas, tunc vitae gaudia cessant,
umbra pavenda venit, lux radiata fugit.
omnia vitali privantur viscera motu,
clauduntur oculi, garrula lingua tacet,
- 45 surdescunt patulae trusis anfractibus aures,
naribus obclusis non odor ullus adest,
non spirat pulmo flabris vitalibus auras,
frigida membra rigent nec cruor ipse calet.
tabe fluunt carnes, conrodunt omnia vermes,
- 50 sic species hominis fit putrefacta cinis.
multa pavenda quidem cecini multaque tremenda,
sed magis quid verear, nunc lacrimando loquar.
iudicis altithroni iam tristis cerno tribunal,
cuius ad intuitum cuncta creata tremunt.
- 55 substernit niveas caelorum turba coronas
et titubante genu proruit ante thronum;
cernere sic ambit dominum, sic semper amare,
ut pulset animum mixtus amore timor.
quid faciet ergo vermis, putredo, favilla,
- 60 si Christi faciem corda beata pavent?
oppressi, rapui, nudavi, crimina finxi,
pauperis ad vocem mens mea surda fuit,
corrupti proprium lascivo vulnere corpus:
hinc miser, hinc pavidus, hinc tremulentus eo.
- 65 nulla meas umquam venia conpescuit iras
nec sine felle furens nec sine caede fui.
inde pavet animus, similes ne perferat ictus
aut poena laceret, quae sine fine nocet.
nam licet hic modico patrentur tempore probra,
- 70 longa tamen animam post male flamma cremat.
talita dum rite paveo, dum corde tremesco,
te te, summe deus, pro pietate peto

35 ruina (a in ras.) M proximat F, proxima edd. 36 Iam mox A 37 querella P
38 properando edd. 41 tunc uita egaudea M, tū cui gaudia P 43 motum A 45 trusis AMFP,
tunsis edd. 46 inclusis F^a 48 riget F^a cbalet in fine A 51 cecinit ultaque A seu
ante multa addidit et que delevit F², cecini seu multa tremenda P edd. 52 magis A 54 introitum
(sed ro a manu saec. XII in ras.) M 55 Susternit vineas M 56 prouit A 58 Ut om. M
61 fixi AM 63—68 initia periere in A 64 Hic edd. 67 nec perferat A 68 qui sine M
69 paterentur M tempora F¹ 72 Te te AEP edd., a te M proprietate MF¹

36 20, 34 mors ecce dira nostra pulsat pectora. *Hor. carm. 1, 4, 13* pallida mors... pulsat...
tabernas. *Beda minac. Cuthb. 33, 21* insistent pulsat quia limina letum 38 *Boet. cons. 1, 1, 9* (v. ad
app. 51, 1) 45 cf. 6, 9 47 *Sedul. pasch. carm. 5, 52* hausisset placidas flabris vitalibus auras
49 *Drac. de deo 2, 119* tabe fluens... cutis (versus *Eugenio ignotus*)

- (te sine nemo valet peccati tollere labem
aut mentem vitiis emaculare suis):
75 dimitte culpam misero, dimitte reatum,
effice post lapsum, post mala tanta bonum.
parce, precor, animae pulsanti, parce petenti,
quae flammās metuit, dum sua facta gemit.
gaudia tu sanctis, tu reddis praemia iustis,
80 Eugenii miseri sit rogo poena levis.

- Nosse quicumque cupis aut requiris,
quae mei causa fuerit laboris,
huius ut vitae mala funerarem,
disce benigne.
85 dum quaterdenos simul et novenos
vita non felix agitare annos
dumque me pigra peteret senectus
praepete cursu,
accidit lasso gravis aegritudo,
90 quae ferae mortis minitaret ictum
ac diu fessa cruciaret acri
membra dolore.
febris incerta terebrabat ossa,
languida morbis caro defluebat,
95 nulla quassatum recreabat esca,
potio nulla.
tanta me crebro mala dum ferirent,
mortis horrendae trepidus pavore
labilem cursum fugientis aevi
100 carmine planxi.

(2)

XV. ITEM TETRASTICHA IN SENECTAM.

Nulla bona grataque senilis devehit aetas,
sed dura generat diraue cuncta parat.
hoc solum praestat miseram tetigisse senectam,
quod luxum carnis iam caro fessa cavet.

77 petendi *M* 79 tu retis *M* alterum tu om. *F*¹ 80 Eugenii miseri *AFP* edd., Eugenio
misero *M* 81 sqq. *sapphicae strophae in A binis versibus distribuuntur* 88 uita *A* 89 Accedit *M*
90 fere *AM* edd. uictum *F*¹ 91 agri *A* 94 mortis edd. 97 abhinc deficit *A* feriret *M*¹
98 pauore erasum in *M* 99 laulem erasit et lacrimabili substituit man. saec. XII in *M* currum edd.
100 planxi *M*, promsi *FP*, prompsi edd.

[XV] *M* bis (*M*^a fol. 53, *M*^b fol. 67v, hic v. 1—2 soli) 1 N||||nulla *M*^b quę *M*, quae edd.
2 duraque edd. 3 attigisse edd.

79 *Iuven.* 4, 303 meritis sua praemia reddet

(XIV)

XVI. EPITAPHION PROPRIVM.

Excipe, Christe potens, discretam corpore mente**M**,
 Vt possim picei poenam vitare barathr**I**.
 Grandis inest culpa, sed tu pietate redunda**S**.
 Elue probra, pater, et vitae crimina toll**E**,
 5 Non sim pro meritis sanctorum coetibus exul**L**,
 Iudice te prosit sanctum vidisse tribunal.
 Vis, lector, uno qui sim dinoscere vers**V**,
 Signa priora lege, mox ultima nosse valebi**S**.

(1)

XVII. ITEM ALIVD.

Mole culparum graviter onustus,
 crimine summus, vitiis abundans,
 quem bona nusquam recoles amasse,
 occubat istic.
 5 vixit horrendo madidus tepore,
 tardus ad sanctum, celer ad malignum,
 ore, non corde monachi retentans
 religionem.
 inprecor inde tumultus ipse:
 10 propter has culpas dominum precare
 quisque funesto relegis amarum
 carmine threnum.

(XV)

XVIII. ITEM ALIVD.

Qui me de nihilo formasti, conditor alme,
 tu pius in tumulo, tu mea membra fove.
 en cinis ad cinerem redii vitamque peregi,
 sed putres cineres tu reparare vales.
 5 ascendat, o Christe potens, post fata peracta
 Eugenius dextram laetus ad astra viam.

[XVI] *M* (bis, fol. 53^v et 68^r, altero tamen loco non supersunt nisi versuum 5—8 initia scil. 2—6 litterae) *FPT Lips.* acrostichis et telestichis litteris et colore in codicibus notatae sunt Epitaphion *F*
 1 corpore] tempore *T* 2 uitam *T* 4 uita *T* 6 uidere *M*, uidisse *FPT Lips.* 7 uno om. *P*

[XVII] *M* bis (*M^a* fol. 53^v, *M^b* fol. 68^r in pagina lacerata) item alium *M^a*, titulus periit *M^b*
 2 suū *M^b* 3 recolens *M^b* 4 occubat isto ut videtur *M^a* edd., occupat iti ic *M^b* 10 precari edd.
 11 religis animarum *M^a*, relegis armorum *M^b*

[XVIII] *M* bis (*M^a* fol. 53^v, *M^b* fol. 68^r, ubi tamen perierunt v. 3—6) *FP(T* hic mihi non con-
 latus est) in tit. alium *M^a*, alius *M^b* 2 membra mea *F* 5 o om. *M^a* 6 dextra *F* dextra...
 via edd.

[XVI] 1 *Eng. Vulgaris app. 4*, 1 excipe, Christe potens 3 *Sedul. pasch. carm. 2*, 260 plena
 pietate redundans omnipotens

(XVI)

XIX. ITEM ALIVD.

Spes mihi summa, deus, quod functus morte resurgo
 nec iam post tumulum sic moriturus ero.
 sed quia mortalis numquam sine crimine vixi,
 Eugenii miseri tu miserere pie.

(—)

XX. (HYMNVS IN PACEM.)

- 15
 (F) replete civibus
 ent bestiarum fletibus
 bentur vulpibus. parce redemptor.
 (G) misellos opprimit
 20 amu(r) ethnicis
 p . . . q dicantur idolis. parce redemptor.
 (Hae)c (nostr)a nobis conferunt peccamina,
 (quae) provocarunt iudicis sententiam,
 (qua)m nulla flexit digna paenitentia. parce redemptor.
 25 (luc)unda nobis quando donat tempora,
 (nil la)udis illi, nil sacramus gratiae;
 (nunc er)go deest qui ruentes allevet. parce redemptor.
 (Ka)ptis amicis et perustis praediis
 deum precemur corde cum suspiriis,
 30 ut curvet hostes et resistat improbis. parce redemptor.
 (L)ux angelorum, iam benignus accipe:
 compesce bella, redde pacis gaudia,
 contrita corda sanet indulgentia. parce redemptor.
 Mors ecce dira nostra pulsat pectora,
 35 fames perurguet, tela belli concrepant;
 concede, Christe, iam quieta tempor(a). parce redemptor.
 Non ira duret, sed medella prox(im)et,
 qua deleantur prava, quae commis(imus),
 et finiantur dura, quae pavescim(us). parce redemptor.
 40 O pax perennis, o perennis gloria,
 pacem rogamus, pacis infer copiam;
 favore pacis gens quiescat barbara. (parce redemptor).

[XIX] *M* (fol. 54^r et 68^r, hic tamen periit) *FP* 1 summe *edd.* resurgam *edd.*

[XX] *A* fol. 31^r 2 supplementa mea sunt in hoc et insequentibus carminibus, nisi contra dixerō
 hymni abecedarii desunt 15 priores versus 16 ante replete cernitur una littera (s ?) et hasta inferior
 longa, quae potest fuisse p vel q vel i longae; maxime placet legere i(s)is, quod expleatur sic fere (Frustrantur
 urbes) his repletae civibus (cladesque maer)ent bestiarum fletibus, (lupis et atris quod prae)bentur vulpibus
 21 ante dicantur non fuit e, potest c; 19—21 sic fere expleo: (Gravis fortuna nos) misellos opprimit: (turbis
 ubique territ)amu(r) ethnicis (templaque sancta nunc) dicantur idolis 24 penitentia *A* 26 in initio cernere
 pedes litterarum illi mihi videor 27 ante deest duae non clarae, maxime go similes, nec tamen ce plane ab-
 horrent 28 praediis *A* 30 ostes *A* 38 praua^q *A* 39 dura^q *A* 40 perhennis bis *A* 42 favore *A*

[XIX] 1 *Alcim. Av. carm.* 6, 267 victa . . . morte resurgens 3 v. *ind. s. v.* crimen

[XX] 19 *carm.* 14, 36 iam mors cruenta nostra pulsat limina. et v. notam ad h. l. 22 cf.

Blume-Dreves anal. hymn. XXVII n. 200, 12. 204, 9. 206, 8

- Pater superni numinis piissime,
 assiste fessis et iacentes erige,
 45 bellum paventes iam quietos effice. (parce redemptor).
 Quur nostra vota, quur repellis lacrimas?
 quur deruisti, ne gementes audias?
 succurre lassiss consueta gratia. pare(e redemptor).
 Rivos aquarum profluamus proximi,
 50 panem petenti porrigamus pauperi,
 clamemus omnes, rugiamus acriter: pa(rce redemptor).
 Salvator alme, qui creasti saecula,
 ignosce, prosper solve culpa(v) vincula,
 ne puniamur tanta propter crimina. p(arce redemptor).
 55 Te confitentes, te dolentes poscimus
 desunt minimum 14 versus

(89)

XXI. (EPITAPHION) IOHANNIS (EPISCOPI).

- (Compesce) lacrimas, subduc suspiria lector,
 non iacet in tumulto res lacrimanda (nimis).
 hic raptus recubat felici sorte sacerdos,
 quem laetum caelis intulit alma fides,
 5 nomine baptistam referens et mente Iohannem,
 doctrina pollens, virginitate nitens,
 corde pius, vultu placidus et mente benignus,
 prudenter simplex, simpliciter sapiens.
 omnibus in studiis tantum celebratus habetur,
 10 cedat ut ingenio Graecia docta suo.
 (non verbo aut facto hic quemquam la)esit iniquo
 (e)um boni(ta)te pius, cum pietate bonus.
 (non sibi mul)tiplices auri congessit acervos,
 (s)ed (praestans) miseris largus ubique fuit
 15 (e)t b(revis immo)dicum tenuit sic corpore mundum,
 u)t semper animo cerneret ille deum.
 nobilis hunc genuit clara de matre sacerdos
 factis egregius, nomine Gregorius.
 (b)issenis praesul primatum gessit in annis
 20 mercedem sanctis adcumulans meritis.
 (h)ic decimum revolvit agens in tempora lustrum,
 mox animum caelo, membra dedit tumulto.

45 paventes *A* 48 iam lassiss *A* *puto ex dittographia non correcta; non commendo lassiss iam*
 49 non est proximis in *A* 53 culpe *A*

[XXI] *A* (fol. 3^a v. 5—30, at 5—10 adeo mutilati, ut ex silentio meo nil de lectionibus concludere liceat) *M*^b (v. 1—10 soli) tituli non extant vestigia nisi haec in *M* IOANNIS et in versu sequente duae hastae ultimarum PI ut *puto* (non recte Loeue bibl. *Hisp. I p.* 287, accuratiora debeo Plenkensio) 1 Compesce addidi lacrimis ex *M* exscripsit Plenkens errore *puto*, pro lacrimas stant Lorenzana Heller Loeue 2 in fine fere evanido lacrima du *M*, unde Heller coniecit lacrimanda diu; ego adieci nimis, mavult Traube tibi 8 ante prudenter deletum prudente in *M* 11 in fine viz fuit (adh)esit 19 presul *A* 21 H primam mihi cernere videor 22 celo *A*

47 deruisti de caelo

[XXI] 2 Ven. Fort. *car. m.* 4, 12, 7 hoc iacet in tumulto. cf. *car. m. epigr.* 556 et 596 similia passim
 7 Ven. Fort. *car. m.* 4, 8 13 sic vultu semper placidus ceu mente serenus

- (i)ura sacerdotii germano liquit amato,
 (q)ui vivo gratum detulit obsequium.
 25 cuius et inpen(s)is (tumulus constructus habetur);
 persolvit votum (ille libens merito).
 ast ego te, sancte, qu(aeso, largire precanti),
 semper ut Eugeni(i) sis mem(or heu miseri).
 digna tuis me(riti)s non (novi pangere vota):
 30 sint peto quae cecini digna (tua venia).

(—)

XXII. (EPITAPHION BASILLAE).

- Incipe luctificos anima perculsa dolore
 et gemibunda tuos concine maesta modos.
 concute singultu pectus, die funus am(arum)
 et salso geminas perlue rore genas.
 5 non hic terrena deflentur carmine damna,
 non caro, non sanguis, non periturus amor;
 plangitur en pietas probitas prudentia sancta
 et pudor et gravitas et bona cuncta simul.
 omnibus his opibus quondam Basilla referta
 10 transiit e mundo, vivat ut ipsa deo.
 quis, Basilla, tua condigne promere gesta
 virtutesque tuas enumerare queat?
 tu privata viro primaevio flore iuventae
 ad Christum celeri religione venis.
 15 m g

 a

 n
 20 a . g
 n
 u i . . .
 q paravit
 hin(c) veterana cupit.
 25 n(ulla tuos umquam su)p(eras)set femina mores:
 (semper ama)ta bonis, maxima semper eris.
 a(uxiliare tu)is, (nunc te) Pomponia quaeso,
 (astri)s emeritis auxiliare tuis;
 s(it) tibi perplacidum, quod te programmata signo,
 30 quodque loquor breviter sit tibi perplacidum.

23 liquid et 24 detulid A 24 Cui Peiper non recte 25 fol. 3^a initium in imagine photographa
 fere inlegibile; reddo Beerii apographon nisi secus dicam 26 Persolui motum Beer ex A; correxi
 27 Adst A (vidi) 29 mem/us non Beer ex A; correxi (posse sic legi docet photographon)

[XXII] A post XXI fol. 3^a 4^a 1 titulus minio pictus evanuit in versu iam vacuo (Car)m(en)
 eroicu(m) scriptum est ante Incipe ubi Beerium nomino, imago nil certius docuit 2 mesta (hoc vidi)
 tuodos Beer ex A; correxit Peiper 3 am . . . ç Beer ex A; correxi 5 Noc Beer ex A, at sunt on ligatae
 6 perituros A, correxi 7 proutas A 9 condan A 13 primo A rubente A 15 incipit
 fol. 4^a 1 24 veterana A 27 queso A Pomponiae igitur matererae nomine Eugenius hoc Bassillae
 epitaphion conscripsit, ut carm. 28 et 29 nomine Euanthii fratris 29 quo Bücheler

(88)

XXIII. ITEM IBI.

Sparge rosas, lector, et lilia candida pone
 et rite sacrum sic venerare locum.
 hic dilecta deo recubans Basilla quiescit,
 clara parentatu, clarior et merito,
 5 virtutum gemmis et morum flore venusta:
 hanc imitare velis, si bonus esse cupis.

(—)

XXIV. (EPITAPHION)

(Pla)nges praemi

 . . on

 5 (o)mnia . . . q
 (o)mnia liq
 nempe tuis
 (e)olligit i
 (m)ultis d(ic)te bonis
 10 dives (per)ge boni, pauper (.... mali).
 nunc (miser) Eugenius poscit: (miserere benigne);
 e(st t)ibi sors felix, sit mihi (vita levis).

(85) XXV. EPITAPHION CHINDASVINTHO REGI CONSCRIPTVM.

Plangite me cuncti, quos terrae continet orbis,
 sic vestra propriis probra laventur aquis,
 sic Christus vobis dimittat debita clemens,
 sic pateat summi fulgida porta poli.
 5 promite funereum contrito pectore fletum
 et facite luctum conlacrimando pium,
 suspirate deo, gemitum producite maestum
 ac pro me misero dicite 'parce precor'.

[XXIII] *A* (fol. 4^a v. 2) *M*^a titulus, qui non supra sed iuxta versum 1 pictus erat minio, evanuit in *A* 2 logum *A*

[XXIV] *A* (fol. 4^a v. 2) in pagina admodum detrita et obfuscata titulus qui fuit in margine periit 8 post colligit sequitur longa aut i aut h 10 non sat placet (abito mali) nec (adesse mali)

[XXV] *A* (fol. 4^a v. 1—8 servati sunt) *M*^a Epitafion *MA* (in hoc cetera legi nequeunt, videtur tamen post adscriptum fuisse (carmen eroi)cum 3 Sit *A* 5 Promitte *M*¹ 6 faciat edd. 7 fremitum corr. in gem. *A* 8 Hac *M*

[XXIII] 3 Hübner, inser. *Hisp. christ.* 258 (*Oveti a. 1039*), 2 hic dilecta deo recubans Tarasia Christo dicata 4 *ibid.* 4 clara parentatu clarior et merito 5 *Paul. Nol. carm.* 21, 75 virtutum varias ut viva monilia gemmas 6 lapis s. l. 6 hanc imitare velis si bonus esse cupis

*carm. XXV et XXVI a. 1849 denuo lapidibus incisi extant in monasterio S. Romani de Hormisga v. Hübner, inser. *Hisp. christ. fals.* 52*

- Chindasuinthus ego noxarum semper amicus,
 10 patrator scelerum Chindasuinthus ego.
 inpius obsecaenus, probrosus turpis iniquus,
 optima nulla volens, pessima cuncta valens
 quidquid agit qui prava cupit, qui noxia quaerit,
 omnia commisi, peius et inde fui.
 15 nulla fuit culpa, quam non committere vellem,
 maximus in vitiis et prior ipse fui.
 en cinis hic redii sceptrum qui regia gessi:
 purpura quem texit, iam modo terra premit.
 non mihi nunc prosunt biblattea tegmina regni,
 20 non gemmae virides, non diadema nitens.
 non iuvat argentum, non fulgens adiuvat aurum,
 aulica fulera nocent nec mihi gaza placet.
 omnis enim luteae decepatrix gloria vitae
 et flatus abiit, mox liquefacta perit.
 25 felix ille nimis et Christi munere felix,
 qui terrae fragiles semper abhorret opes.

(XXXI) XXVI. EPITAPHION IN SEPVLCHRO RECCIBERGAE REGINAE.

- Si dare pro morte gemmas licuisset et aurum,
 nulla mala poterant regum dissolvere vitam.
 sed quia sors una cuncta mortalia quassat,
 nec pretium redimit reges nec fletus egentes;
 5 hinc ego te, coniux, quia vincere fata nequivi,
 funere perfunctam sanctis commendo tuendam,
 ut cum flamma vorax veniet comburere terras,
 coetibus ipsorum merito sociata resurgas.
 at nunc cara mihi iam Reccibergera valet
 10 quodque paro feretrum rex Reccesvinthus, amato.
 coniuge defleta restat edicere summam,
 qua tenuit vitam, simul et conubia nostra.
 foedera coniugii septem fere duxit in annis,
 undecies binis aevum cum mensibus octo.

10 chindasuinthus *M* (at th tit. et v. 9) 14 sui *M* fuit (cf. Pers. 5, 153) Bücheler 15 quem *M*
 18 textit *Peiper*, exit *M*, exiit *edd.* 24 nolui *Vt*

[XXVI] *M*^a (unde habuerit *Sirmondus*, qui inscripsit De morte coniugis Chindasvindi regis, nescio)
 reccibergera *M* (similiter in v. 9) 1 mortem (ultima erasa) *M* 2 nulla mihi *Sirmond* poterat *M*
 regnum (n erasa) *M* dissolveret (t erasa) *M* 3 sors *Sirmond*, cor *M* 4 pretium *Sirmond*,
 premium *M* 9 Ad *M*, Et *Sirmond* 10 rex Chindasuinthus *Sirmond* 11 Iunge deflecta, res ta
 te dicere summam sic *M*; corr. *Traube*, Annorum breviter r. ed. s. interpolavit *Sirmond* 13 annos
Sirmond

[XXVI] *Hübner* inscr. *Hisp. christ.* 158, 8 (in valle Guadamur a. 693; *Anthol. epigr.* 724) (funere)
 perfunctum sc̄is (com)mendo tuendum (ut cu)m flamma vorax ve(n)iet comburere terras ce(ti)bus sc̄orum
 merito sociatus resurgam 10 Reccibergeram Chindasvinthi uxorem fecit *Sirmondus* interpolando, fuit
Reccesvinthi, qui optat ut monumentum paratum coniugi placeat

(86)

XXVII. EPITAPHION NICOLAO.

- Quisquis Romulidum fasces clarumque senatum
concelebrare cupis, quod venereris, habes.
si tibi bella placent aut te prudentia mulcet,
perfer ad hoc tumulum funeris obsequium.
5 Nicolaus ille, perpes quem fama loquetur,
cuique reor similem saecula nulla ferent,
postquam magnificos gessit ex hoste triumphos,
dura sorte necis hic tumulatus inest.
o felix vita! o mortis sententia dira!
10 sic vixisse placet, sic abiisse dolet.

(XVII)

XXVIII. ITEM.

- Nobilis et magno virtutum culmine celsE,
Ingens consiliis et dextrae belliger actV,
Care mihi genitor et vita carior ipsA,
Hoc nati pietas offert post funera carmeN,
5 Offerre incolumi quod mors infanda vetaviT.
Lux tibi summa dei necnon et gratia Christi
Adsit, perpetuo nec desit temporis usV
Omnipotensque tuis non reddat debita culpiS.

(87)

XXIX. ITEM.

Ecce patet aditus et sacri ianua templi,
reddite vota deo, ecce patet aditus.
hanc in honore dei supplex Euanthius aulam,
sacram fabricans hanc in honore dei

[XXVII] Mª Nicolao avo falso inscripsit Lorenzana 4 ad hoc tumulum sic M 6 Cuiqueor
similem M, correxi ex lapide infra indicato, Cuique alium similem Lorenzana 10 abiisse M, corr.
Lorenzana

[XXVIII] M^aFPCT (ex hoc Riese, Anthol. lat. 669) R Item M, domni Euanthii FCTR, sine
titulo P 1 uirtute M 2 dextro PCR 4 offerret P, offerret C post munera carne T
5 incolumi PR, columi MF, columni CT notabiT M 8 deuita MF (in hoc t erasa, ut supersit deuia)

[XXIX] M^a

[XXVII] 4 Coripp. Ioh. 3, 356 funeris obsequium 5 Hübner, inscr. Hisp. christ. 251 (Oveti a. 886)

Ordonius ille princeps quem fama loquetur
cuique reor similem secula nulla ferent
ingens consiliis et dexterae belliger actis
omnipotensque tuis non reddat debita culpis.

cuius carminis vv. 3 et 4 sunt ex Eug. 28, 2 et 8

[XXVIII] de vers. 2 et 8 cf. ad carm. 27, 5 de Euanthii nomine cf. ad 22, 27 8 Iuvenc. 3, 313
reddetque hominum sua debita vitae

- 5 hic patrios cineres praeciso marmore clausi,
 servet ut omnipotens hic patrios cineres.
 Nicolae genitor, pro te devotio summa est,
 hic tibi fructus erit, Nicolae genitor.
 iure mea tua sunt, quo non serente nec essem,
 10 sed qui sum fateor: iure mea tua sunt.

(5) XXX. DISTICHON PHILOMELAIQVM.

Sum noctis socia, sum cantus dulcis amica,
 nomen ab ambiguo sic philomela gero.

(6) XXXI. ITEM.

Insomnem philomela trahit dum carmine noctem,
 nos dormire facit, se vigilare docet.

(7) XXXII. ITEM DIALOGON TETRASTICHON.

Dic, philomela, velis cur noctem vincere cantu?
 'ne noceat ovis vis inimica meis'.
 dic, age, num cantu poteris depellere pestem?
 'aut possim aut nequeam, me vigilare iuvat'.

5 preciso *M*, an pretioso? clausit *edd.* 10 quia sum, fateor, *Skutsch*

[XXX—XXXIII] *M^aC* (fol. 5^a ante cetera *Eugeniana*), ex *C* fluxit

Bern. A 36 saec. *X* *XI* f. 2^v (conlationem dedit *Hagen*, anecd. *Helv.* p. *CXLVI*)

Riese (*Anth.* lat. 658) edidit ex his codd.:

m Montepessulano 306 saec. *IX*

t Turicensi *C* 78 saec. *IX* f. 103

p Parisino lat. 8440 saec. *IX* f. 37

b Bruzellsensi 1828—30 saec. *XI* f. 35^r (et ipse contuli)

l Leidensi *Voss.* lat. *Q.* 33 saec. *X* f. 159.

hos partim denuo contulit *Bährens* (poet. lat. min. *V* p. 368) addiditque

a Angelicanum *V* 3. 22 saec. *XI* f. 25^v.

praeterea *Peiper* contulit *z* Bruzellsensem 8860—7 saec. *X* f. 63^v,

ego addo *π* Parisinum lat. 5577 saec. *IX* f. 133^r

q Parisinum lat. 8318 saec. *XI* f. 67^r (utrumque mihi contulit *Lebègue*).

solut testis sincerus est *M*, secundus ab eo sed longe sequitur *p*; ceteri omnes interpolati, qui etiam unum ex quattuor faciunt carminibus. attuli tamen gravissima ut progressus patefieret interpolandi

tit. Disticon filomelaicum *M*, Disticon in filomela *Cp Bern.* *z* (hic phylomella), De philomela *b*, Versus de filomel(1)a mlaq, sine titulo *t π*

[XXXI] *XXXI* post *XXXII* ponit omissis titulis *π* Item *Mp*, om. ceteri 1 trahit dum *Mπ*, trahit diu *p*, trahit per *b*, transducit *Cmlt Bern.*, canens duc *a* Insontem filomella canens ducit carmina noctem *q* carmina *bq* Transducit phylomella insomnem carmina noctem *z* 2 uigilare iubet *p*

[XXXII] titulus sic in *Mp* (dialogon tetrasticon), om. ceteri 2 Ovis ne noceat *b*, Ne noceat ovis uobis sic *π* 3 nunc *Cmltaz¹ Bern.*, nun *l* cantus *l* Pestem dic *a. n. p. d.* cantu *t* Dic filomela uelis an uoles pellere *π* pestes *z* 4 Ut *edd.* ante *Riesium* An possis nequeam me uigilare cupit *π*

[XXX] 2 ludit in vocabulis μέλας et μέλος

[XXXII] 2 *Iuven.* 2, 722 vis inimica homini

(8) XXXIII. ITEM CARMEN PHILOMELAICVM.

- Vox, philomela, tua cantus edicere cogit,
 inde tui laudem rustica lingua canit.
 vox, philomela, tua citharas in carmine vincit
 et superat miris musica flabra modis.
 5 vox, philomela, tua curarum semina pellit,
 recreat et blandis anxia corda sonis.
 florea rura colis, herboso caespite gaudes,
 frondibus arboreis pignera parva foves.
 cantibus ecce tuis recrepant arbusta canoris,
 10 consonat ipsa suis frondea silva comis.
 iudice me cygnus et garrula cedit hirundo,
 cedat et inlustri psittacus ore tibi.
 nulla tuos umquam cantus imitabitur ales,
 murmure namque tuo dulcia mella fluunt.
 15 dic ergo tremulos lingua vibrante susurros
 et suavi liquidum gutture pange melos.
 porrige dulcisonas attentis auribus escas;
 nolo tacere velis, nolo tacere velis.
 gloria summa tibi, laus et benedictio, Christe,
 20 qui praestas famulis haec bona grata tuis.

[XXXXIII] titulum ex *M* (fil-) dedi; Carmen simpliciter *p*, nihil ceteri 1 et 2 post 4 in *b*,
 post 5 in *t* 1 edicere *MCp̄n̄x*, seducere *m'blat*, educere *m'q*, ediscere *Pithoeus* cantu se dicere
Bern. 2 Uide *C*, Unde *a* cui almt 3 citara *C'*, cithara *p* 4 fabra *Cm'bl* *Bern.*, fibra *tx*
 8 pignera sic *MCpb*, pignora ceteri parna *Mn'x*, multa ceteri et *edd.*, tuta *Heinsius* 9 ecce tuis *Mpn*,
 et coetus *Cmlt* *Bern.* *aq*, et cetus *b* 10 Concinat *a* 11 Iudice me *MC*, Iudicet me *pml̄n̄x*, Iudicio *bq*,
 Iuditio *a* cedit *bx* 12 Cedat *M*, Caedat *Cn*, Cedit vel Cedit ceteri inlustri *M*, inlusti *π*, —is ceteri
 siptacus *Cmq*, siptachus *π*, syptacus *Bern.*, psatacus *x* 13 tuos *Mb*, tuis *ml̄p'qx*, tuus *Cp'2* *Bern.*
 imitatur *M* 14 murmura *t* 15 tremulus *Cptm'qx* *Bern.* fibrante *x* susur(r)us *Ctm̄p* *Bern.* *x*,
 -as *l* 16 suabi *M*, suauē *Cpml̄apx* (-ae) *t* suauī liquidos (in marg. suauē liquidum) *π* pangere *lm*
 17 Corrige *a* dulces sonas *M*, dulcis sonas *lx*, dulcis sonis *π* adtentis *Mlm̄p* *escas*] odas *Pithoeus*
 18 nolo tacere uelis alterum *om.* *p* 19 tibi summa *C'pml̄t* 20 servulis *Lorenzana*, viz *M*

[XXXXIII] multifariam imitatus est Paulus Albarus (*PMA* III p. 126) carm. 1 et 2 1 cogit
 scil. poetam (cf. *Anth.* 762, 45) 3 *Alb.* 1, 1 vox, filomela, tua metrorum carmina vincit. 1, 6 ut
 citharas vincat sibila ter tua, ter 4 *Alb.* 1, 2 et superat miris flamina magna modis *Sisebut*
 (*Anth.* 483) 2 musica flabra (cf. *Alb.* 2, 16) 5 *Ecbas. capt.* 1063 plectris dulcisonis curarum semina
 pellis 7 *ibid.* 985 herboso caespite gaudes 9 *Verg. georg.* 2, 328 avia tum resonant avibus virgulta
 canoris. *Alb.* 2, 11 cantibus ecce tuis responsa poetica currunt 11 *Alb.* 1, 9 cedat omnigena, tibi
 vox quoque garrula cedat iudice me carmen fulgeat homine tuum, cf. 2, 15 sq. 13 *Julian. Tol. ars*
gramm. 1, 1, 21 (*Gramm. suppl.* p. CCXXIX 26) exemplum a longae, iterum 1, 1, 34 *Anth. lat.* 762, 6
 Nulla potest modulos aequiperare tuos. *Alb.* 1, 11 Nulla certe tibi aequetur nunc cantibus ales
 14 *Ven. Fort. carm.* 1, 15, 102 cuius ab eloquio dulcia mella fluunt 15 *Alb.* 1, 13 Dic ergo varias
 blandi modulamine voces et funde solite gutture sepe melos. Porridge dulcisonum gaudenti pectore
 plectrum 16 *Ven. Fort. carm.* 3, 22, 4 liquido ... melo 17 cf. *Pers.* 1, 22 auriculis ... colligis
 escas 18 *Carm. cod. Paris.* 2773 (saec. XI fol. 83v) apud *Riese Anth. lat.* I 2 p. 117 v. 6 Nolo
 tacere velis te filomella nimis. *Alb.* 2, 14 Nolo timere velis, nolo tacere velis 19 *Alb.* 1, 17 gloria
 summa deo dico per secula Christo qui nobis famulis gaudia tanta dedit. cf. 2, 19

(9)

XXXIV. DE VLMIS ET PASSERIBVS.

En per frondisonas herbosi caespitis ulmos
 concentu pariles dulce queruntur aves:
 hic fessa gelidis tradamus corpora flabris
 promentes verbis carmina dulcifluis.

(10)

XXXV. DE IVRGIO, QVOD ACCIDIT.

- Non sensus, lector, quaeso, non verba requiras,
 scribere nam versus inpulit ecce dolor.
 Christe, fove segnis torpentia carmina linguae,
 ut possim questus ipse referre meos.
- 5 da guttas oculis, posco, da verba querellis,
 nam flere requies, gaudia poena mihi.
 iunctus eram nimium dilecto mente sodali,
 cuius ab affectu carmina maesta canunt.
 non sic Euryalum Nisus dilexit amatum,
- 10 nectebat ut nos pax in amore deus.
 concordēs animos solvens discordia carpsit
 et cessit duris pax tenuata dolis.
 ut turtur solus percusso compare plango
 et frustra lacrimas penso perire meas.
- 15 labor, io cari, labor, succurrite fratri,
 praebete socio cum pietate manum.
 pelle, precor, penitus pungentia iurgia, Christe,
 ut possim sacris laetus adesse tuis.

(XVIII)

XXXVI. PACIS REDINTEGRATIO.

- Gaudia praepetibus concurrunt undique votis
 et gestit animum pax recreare meum.
 vivescunt sensus bello liteque repressi
 et venit ad primum mens lacerata modum.
- 5 crescit amore salus: procul, o, procul este dolores,
 nam iussit refugos iam stabilire deus.
 at tu, perverse daemon et pestifer anguis,
 nil prodesse tibi nunc, periture, dole.
 non tua praeda sumus, quamvis pia pectora rixis
- 10 punxeris ad modicum, non tua praeda sumus.
 sic semper rapidis vanescas tabidus auris
 et nos in Christo sic tueatur amor.

[XXIV] M^a

[XXXV] M^a 3 segnis et M 7 Hinctus (*in marg.* Iunctus) M dilecta M 8 ab
 affectum M, ob affectum *Lorenzana* 10 cave scribas dei, cf. 4, 11 15 iocari *edd.*

[XXXVI] M^aFP 3 repressis P 4 Et redit FP *edd.* 7 Ad tu M, Actu F¹ 8 Nil
 prode est tibi M peritura (F) *edd.* 9 tuad M 11 rapidus M

[XXXVI] 5 Verg. *Aen.* 6, 258 procul o procul este profani

(XIX) XXXVII. HEPTAMETRON DE PRIMORDIO MVNDI.

Primus in orbe dies lucis primordia sumsit,
 alter splendifluis caelum firmavit in oris,
 tertius undivagum mare dat cum germine terrae,
 quartus habet Phoebum lunamque et sidera caeli,
 5 quintus plumigeras volucres piscesque natantes,
 sextus quadrupedes, reptans hominesque sagaces,
 septimus est domino requies his rite peractis.

(XX) XXXVIII. MONOSTICHA DE DECEM PLAGIS AEGYPTI.

Prima plaga Aegypti lymphas in sanguine vertit,
 altera ranarum crepitus tabemque creavit,
 tertia mordaces culices de pulvere movit,
 quarta dedit muscas ictu sonituque pavendas,
 5 quinta quoque morte damnat animantia cuncta,
 sexta putrescenti vesicas vulnere patrat,
 septima fulmineum murmur cum grandine vibrat,
 octava frugi nocuas frondique locustas,
 nona parat piceas tactu palpante tenebras
 10 ultimaque decima prolis primordia truncat.

[XXXVII] vide supra p. 67 inter carmina Eugeni minora habent *L* (non *M*) *FPCTR*, praeterea praestant:

Sangallensis 248 saec. IX fol. 67 sine titulo (contuli),

Bernensis 704 saec. XII (non contuli)

Monacensis 18628 saec. X fol. 91^v (contuli),

Vindobonensis 281 saec. XII n. 26, 6 Versus de ordine creature dei (non contuli)

Parisinus nescio quis saec. X (inde Dübner apud Beck, de Orosii fontibus p. 63)

Matritensis non numeratus saec. XII fol. 69^r sine titulo (inde Hartel-Loewe I p. 308)

Remensis municip. 1043. 743 saec. XIII fol. 187 (non contuli)

Harleianus 3685 saec. XV fol. 6^v De sex operibus dei (non contuli)

Epitameron *L*, Eptametron *F*, Ebtametron *Mon.* primordia *LOT Mon.* 2 horis *P*, horbis *M*,
 orbis *L* 3 undivaguū *L*, undeuagum *FC*¹ germine eternū *Mon.* 4 et om. *Matr.* 5 Quinta *L*
 plumigeras *Matr.* 7 is *L* rite] ita *Mon.*

[XXXVIII] *M* *FPCTR*, praeterea carmen ut id quod antecedit valde adamatum monachis migravit in codd. hos:

Vaticanum Reg. 300 saec. X fol. 78^b metrum Eugenii de decem plagis Egiptiorum (non contuli)

Monacensem 18628 saec. X fol. 91^v (contuli),

Bernensem A 92 saec. XII 28^d fol. 2^b (contuli),

Parisinum nescio quem saec. X (inde Dübner apud Beck, de fontibus Orosii p. 64),

Burnesianum 357 saec. XII/XIII p. 5 (v. 1. 2), } (non contuli)

Aurelianensem 262 (218) saec. XV pag. 2, }

Paris. lat. 13029 saec. IX fol. 28^v (mihi contulit Lebègue)

monostica *MFP*, om. ceteri, Versus *Paris.* 13029 2 crepitus *M*, crepitum ceteri. 3 pulvere
 traxit *Bern.* 4 hic tu *M*, hictu *F* facie morsuque *Paris.* 5 Quinta etenim morte *Bern.* Quinta
 interimit morte damnaque a. c. *Paris.* 13029, Quinta grauis peste pereunt a. c. *Paris.* 6 sextaque
 turgentes *Paris.* putrescentes *PC*² (-is *C*¹) *R* uessicas *PTRC*² *Paris.* 13029 patrat] om. *Mon.*, gigit
Paris. Bern. 7 cum sanguine *R* 8 Octa dedit frugi *Bern.* frugibus *Paris.* lucustas *FPCT*³
 9 Nona patet *Paris.* 10 que codd., quae edd. decimae *T*, decima est *Bern. Paris. Paris.* 13029

[XXXVII] 1 *Petron. frag.* 27, 1 (*Stat. Theb.* 3, 661) primus in orbe deos fecit timor

(XXI)

XXXIX. DE INVENTORIBVS LITTERARVM.

Moyses primus Hebraeas exaravit litteras,
mente Phoenices sagaci condiderunt Atticas;
quas Latini scriptitamus, edidit Nicostrata,
Abraam Syras et idem repperit Chaldaicas;

- 5 Isis arte non minori protulit Aegyptias,
Gulfila promsit Getarum quas videmus ultimas.

(—)

XXXX. (ITEM).

M(oyses
.
. re)perta est
. mine cepit
5 discit
. Gulfila Gotus.

(Anth. 730)

XLI. DE VOCE HOMINIS ABSONA.

Dissona vox hominis rugitum signat aselli
grunnitumque suis et raucae murmura mulae;
quod bos mugitu fingit blateratque camelus
quodque lupus ululat vel quod vulpecula gannit,

- 5 quod pardus felit, quod raccat pessima tigris,
quod gratit catulus, quod miccit saetiger hircus,
absona cuncta sonat et dulcia nulla repingit
estque feris socia, non nostrae vocis amica.
desine iam talis incassum pandere labra,
10 desine iam frustra pulmunum rumpere guttras,
desine postremo miserum discerpere guttur:
non deus hoc recipit, quod homuncio sanus abhorret.

[XXXIX] *L* (versibus non distinctis) *FP* de inu-teribus *L* 4 item *Julian.* caldaycas viz
recte ex *L* enotavit *Beer*, erit -icas 6 ietarum *F*

[XXXX] *A* (fol. 4^a, descripsit *Plenkens*)

[XLI] *L* (versibus non distinctis) *Riese* (*Anthol. lat. II* 730) edidit ex *Par(isino)* 8440 saec. X
fol. 38^v, repetiuit *Bährens* poet. lat. min. V p. 368 1 ruditum *Riese*, at peccavit *Eugenius*, non librarius
2 Grunitumque *Par.* 3 Qui bos *Par.*, Quod bus (an uos? in bos posuit *Beer* u pro o, voluit
opinor pro b) *L* blatteratque *L*, blatteatque *Par.* 4 uel uulpicla (om. quod) *Par.* 5 ratcat *L*,
rahat *Par.*, ranchat *Bücheler* 6 glatit *Par.* micit *L* ircus *L*, hyrcus *Par.* 7 Adsona *Par.*
refingit *Riese* 9 Estque feris ego, Estq̄sis *L*, Estquelis (unde Estque illis *Bücheler*) *Par.* 10 fibra *Par.*
12 Non *L*, Num *Par.* humuncio *L*

[XXXIX] carmen enarravit et totum exscripsit *Julian.* *Tolet. ars gramm.* 1, 1, 6 et 1, 1, 7 p. VI
ed. Rom. *Eugenii fons* fuit *Isid. orig.* 1, 3, 5. 1, 4, 1. *chron.* 350, cf. *Traube*, *Perrona Scott.* p. 533

[XLI] exemplo fuit *Ausonii* c. 76 in hominem vocis absonae, quod auxit *Eug.* usus doctrina
Suetoniana (*Reifferscheid* p. 247 sqq., *Löwe gloss. nom.* p. 247 sqq.) imitatur *Paulus Albarus* (*PMA III*
p. 128) carm. 4 1 *Alb.* 4, 1 rug(ens et v)ilis asellus 2 *Alb.* 4, 2 (Grun)niensque sues 4 *Alb.* 4, 4
(Gannit et) hic vul(pes) 5 *Alb.* 4, 2 raccan(s et pessima) tigris 6 *Alb.* 4, 3 catulus glatte(ns).
4, 4 miccit hirs capella

SCRIPTORES ANTIQUISSIMI XIV 1.

33

(XXII)

XLII. DE ANIMANTIBVS AMBIGENIS.

Haec sunt ambigena, quae nuptu dispare constant:
 burdonem sonipes generat conmixtus asellae,
 mulus ab Arcadicis et equina matre creatur,
 tityrus ex ovibus oritur hircoque parente,
 5 musmonem capra verveno semine gignit,
 apris atque sue saetosus nascitur ibris,
 at lupus et catula formant coeundo lyciscam.

(11)

XLIII. DE PARTIBVS HVMANI CORPORIS.

Partibus (his) constat humanae machina carnis,
 sed multipliciter quae numerentur habes:
 portio prima caput, collus ac brachia, truncus,
 intera, sensus iners, femora, crura, pedes.

(12)

XLIV. DE PHOENICE AVE.

Vnica sum Phoenix inmensi temporis ales;
 cum volo, tunc morior et vitam morte resumo.

(13)

XLV. DE ALCYONE.

Aleyon hibernum cum ponit litore nidum,
 spumaea fluctivagi frangitur unda sali.
 duc ergo celerem festinus navita puppem:
 bis septem soles aequora tuta tenent.

[XLI] *A* (fol. 4^a v. 1—6) *LM^aFPCTR*, praeterea extat in

Bernensi 363 saec. VIII, atque in eo bis: fol. 194^v (= B^a) et fol. 28^r (= B^b), quem contuli,
Trevirensi 1464 saec. X fol. 168^b (sine titulo; cf. Huemer Wiener Studien 5, 1883, p. 168),
Antverpensi (Musei Plantin-Moretus) 89 (D 66) saec. XI fol. 35^v (descripti),
Paris. lat. 13029 saec. IX fol. 12 sub titulo diversitas animalium mixta. (mihi contulit Lebègue),
 de codice *Turonensi* saec. XI deperdito et a Brequignio descripto cf. Delisle, Notices et extraits
 XXXI (1884) p. 281 et 356.

1 Hq B^{ab} *Trev.* ambigena (A?) *LF* (hic an- ut et in titulo) *P* *Antv.*, ambigena vel -q *MB^{ab}CTR*
Trev., ambiguae *Paris.* quae videtur omisise *A* nutu *B*, nupta *Paris.* 2 conmixtus *F* asellus *B^{ab}*
 3 creatus *B^a* *Paris.* 4 Tityrus *B^{ab}CR* *Trev. Paris.*, Titirus *cett.* ex ouis *T* 5 Musonem *Trev.*
Antv. (in hoc Pulmann adnotavit Musimonem) uerbeno *ALMFPC* *Paris.*, uerbene *R* 6 sups exosus *AL*
ibris *ALFCT*, hibris *MPR*, ybris *B^{ab} Antv.*, hybris *Paris.*, idris *Trev.* 7 Ad *LFT* quoendo *MF*,
 quoendo *L* liciscam omnes codd.

[XLIII] *M* (i. *M^a* abhinc ubique) 1 his addidi, haec *Lorenzana* macine *M* 4 Intera sic *M*

[XLIV] *LM* 2 tum *edd.* resurgo *L* (ex *Isid. orig.* 12, 7, 22? potius ex *Eug. c.* 19, 1)

[XLV] *A* (fol. 4^a), quod descriptis Plenkers, habet v. 4 mutilum) *LM* 3 celestem *M¹* nauta *L*

[XLI] cf. *Isid. orig.* 12, 1, 61

[XLIII] 3 cf. *Isid. orig.* 11, 1, 25 4 *Ov. met.* 14, 64 femorum crurumque pedumque

[XLIV] 1 *Mart.* 10, 16, 6 unica . . . avis cf. *Isid. orig.* 12, 7, 22

[XLV] cf. *Anth. lat.* 383 et *Isid. orig.* 12, 7, 25

(14)

XLVI. DE HIRVNDINE.

Arboreas exosa comas et rura relinquens
 vestrae tecta domus hospes hirundo colo.
 parce, precor, nostros dente contingere natos,
 est namque facinus hospita membra cibus.

(15)

XLVII. DE TVRTVRE.

Vtile coniugibus exemplum praebeo turtur:
 non repeto thalamum nec coniunx casta maritum.

(16)

XLVIII. DE PAVONE.

Fulgida pinna facit inlustrem tegmine pavum;
 aurea pluma nitet, sed caro dura manet.

(17)

IL. DE AVIBVS LOQVACIBVS.

Psittacus et corvus, cornix et garrula pica,
 graculus et sturni verba referre solent.

(18)

L. DE BVBONE.

Vitans plumigeras infelix bubo catervas
 carmine fatali funera dira canit.

(19)

LI. DE ECHENAI PISCICVLO.

Parvulus echenais ingentem pondere navem
 fluctibus in mediis ore tenere valet.

(20)

LII. DE STELLIONE.

Stellio guttatus nomen de corpore sumsit
 stellata maculis languida membra trahens.

[XLVI] *A* (fol. 4^{aa}, initia tantum leguntur) *LM* 1 comes *L* 2 domos *A* 4 cibus *L*,
 cibum *M* edd., *A* non legitur

[XLVII] *A* (ut 46) *LM* —

[XLVIII] *A* (ut 46; fines non leguntur) *LM* 2 nitent *L*

[IL] *A* (ut 46, initia non leguntur) *M* in tit. loquacibus *A*, loquacis *M* 2 Graculus *M*

[L] *LM* 1 Vitans corr. man. post. in Nitens *L*

[LI] *LM* De echina *M*, Decihna *L* et 1 ecihnas *LM* cf. ind. s. v. echenais

[LII] *LM* 1 Stilio *L*

[XLVIII] *Aug. civ. dei* 21, 4, 1 deus . . . dedit carni pavonis mortui ne putesceret eqs. cf. *Isid.*
orig. 12, 7, 48 *Aldh. aen. tetr.* 16, 3, 4

[L] cf. *Isid. orig.* 12, 7, 39

[LI] cf. *Isid. orig.* 12, 6, 34

[LII] cf. *Isid. orig.* 12, 4, 38

(21) LIII. ASYNDETON DE QVINQVE SENSIBVS.

Auditus, visus, gustus, olfactio, tactus
aure, oculis, ore, nare, cute corporis extant.

(22) LIV. DE TEMPORIBVS ANNI.

Ver gignit flores, pinguescit messibus aestas,
autumnus uvas, bruma succidit olivas.

(23) LV. DISTICHON PROGNOSTICVM.

Mane rubens caelum venturos nuntiat imbres,
vespere puniceum signat consurgere ventum.

(24) LVI. ITEM PROGNOSTICVM.

Cum terras nebulae pressant, lux clara propinquat;
aethera cum densant, imbris arva rigant.

(25) LVII. DE GLACIE.

Frigore constrictae pendent ut vellera lymphae
et stat fixa loco cursilis unda gelu.

(26) LVIII. AENIGMA.

Quae res progenerat quo demum gignitur ipsa?
unda gelu generat, gignitur unda gelu.

(27) LIX. DE GAGATE LAPIDE.

Sum levis et lenis piceo nigrore gagates;
ardeo tinctus aqua, restingor tinctus olivo.

[LIII] *M* 1 olfactio (*M*)

[LIV] *LM* 2 pruma *M*

[LV] *M* —

[LVI] *LM* 1 nebula *M* *edd.*

[LVII] *LM* 1 Frigor *M*

[LVIII] *M* —

[LIX] *LM* 1 nigrore *L*, colore *M* *edd.* 2 restingo *M* ollo *L*

[LV] 1 *Julianus Toletanus anecd. Helv. p. CCXV, 24*: Caelum mane rubens futuros nuntiat imbres *pro exemplo neutri generis vocabuli* caelum. *Emonis chron. (Mon. Germ. SS. XXIII 515)* nocte rubens caelum cras indicat esse serenum, si de mane rubet signum donat pluviale. *cf. c. 72*

[LVIII] *grammaticorum me admonuit Bücheler, qui in aenigmatis definitione adlegant versum mater me genuit, eadem mox gignitur ex me (Donat. gramm. IV p. 402 Diom. I p. 463 Charis. I p. 276). cf. et Sympos. aen. 10*

[LIX] *cf. Isid. orig. 16, 4, 3. Nies Pauly-Wissowa R. E. I p. 704 et Thes. ling. lat. s. voce aetites*

(28)

LX. DE MAGNETE.

Magnes ferricolor ferrum suspendere novit:
sit praesens adamans, quod tenet ille, cadit.

(29)

LXI. DE ASBESTO.

Asbestos calido si sit succensus ab igne,
nec valet extinguī nec sua flamma perit.

(30)

LXII. DE ADAMANTE.

Praedurus adamans ferrum non suscipit omne;
hircino tactus sanguine mollis erit.

(31)

LXIII. DE SPECVLARI.

Vt Phoebus specular in(trans cor)rumperē nescit,
sic Christum generans virgo Maria manet.

(32)

LXIV. DE CITRI QVALITATE.

Pulchra cute, carne dulcis et acerba medullis
.

(33)

LXV. IN DISCO ARGENTEO.

Candida conspicuum produxit massa catinum,
quo parce nitidus transit in ora cibus.

(34)

LXVI. IN VASE SALARIO.

Congrua pulmentis introrsus grana geruntur
concreta lymphis aut nutrita montibus.

[LX] LM —

[LXI] LM De asbeston LM 1 Asbeston LM calidos hi sit M

[LXII] LM 2 irgino L¹ sanguin M¹

[LXIII] M 1 Ut rebus (Phoebus in *marg. man. recens*) M specular intrans corrumpere ego,
specular inrumperē M; *potuisse eum etiam* Vt Ph. (radiis) specularia r. n. *adnotat Bücheler*

[LXIV] M *versum alterum deesse puto* (cf. *Isid.*); *lacuna nulla in M*

[LXV] M —

[LXVI] LM De uas salario L

[LX] cf. *Isid. orig.* 16, 4, 1 et 16, 13, 3 *Aldh. aen. pentast.* 8, 3 frigida nam chalybis suspendo
metalla per auras. 5 mox adamante Cypri praesente potentia fraudor

[LXI] cf. *Isid. orig.* 16, 4, 4

[LXII] cf. *Isid. orig.* 16, 13, 2 *Prisc. periheg.* 1066 *Aldhelm. aen. tetrast.* 11, 1—3

[LXIV] cf. *Isid. orig.* 17, 7, 8

[LXVI] cf. *Diom. gramm.* I p. 462, 23 sqq.

(35)

LXVII. IN FIBOLAM MATRONILEM.

Officii nostri vincere est tegmina morsu,
ut tensa pulcros palla premat umeros.

(36)

LXVIII. IN COLVMNAM PARVOLAM.

Cum sim parva nimis, ingentia pondera porto,
nititur et fabricae me super omnis onus.

(α)

LXIX. IN LECTO REGIS.

Regius hic lectus auro rutilante coruscans
vertice tantundem vibrantia fulera gerebat;
nam pars magna sui fusca mutilaque manebat,
multa quoque raptim minuit audacia furax.
5 sed cuncta reparans, rex (Reccesvinthe), reformas,
quae laetus habeas et longo tempore cernas.

(XXIII)

LXX. ITEM AD IOHANNEM.

O IO-versiculos nexos quia despicias-HANNES,
excipe DI-sollers si nosti iungere-VISOS.
cerne CA-pascentes dumoso in litore-MEOS,
et POR-triticea verrentes germina-CELLOS.
5 AR-sitibunda petunt lympharum pocula-MENTA
atque BV-glandiferae recubant sub tegmine-BVLCHI.
nunc PAS-lanigeras ducunt ad pascua-TORES
et FE-consumunt fraudulentas munera-TVRAE.
PRO-tibi ut nostro veniat ex carmine-FECTVS,
10 instar Lucili cogor disrumpere versus.

(37)

LXXI. DE ARVLA.

Arula sex rebus semper candescit: asello,
ignibus et lignis cum forceipe, folle, batillo.

[LXVII] *M* 1 est vincere segmina *edd.*

[LXVIII] *M* —

[LXIX] *M* 5 Reccesvinthe *ego, cf. N. A. XXVI (1900) 408 sq.;* uamha *M* reformas *Lorenzana,*
reforma *M*

[LXX] *M* (fol. 59^r v. 1—3 soli; fol. 60^v v. 4—6 soli) *FPCT* (v. 1—7) *R;* adde *Paris. lat. 13029*
saec. IX f. 28^v (mihi contulit Lebègue) verba *divisa in codd. uncialibus aut rubris litteris picta sunt*
in titulo IOANNEM F 1 dispicias *PC^aR* hannem *M,* hannes *ceteri* 2 uisus *M* 4 triticea *M*
gramina PR Paris. 5 petunt olimparum (pa *abstersae*) *M* 6 tecmine *MF Paris.,* tegmine *PCR,*
tegmina T 7 Non *FP Paris.,* Nos *T,* Nunc *RC edd.* 8 PHE- *codd.* 9 PRO tibi *F,* PROque tibi
PCR Paris., PRO tibi uti *L. Müller re metr. p. 398* 10 lucilii *codd.*

[LXXI] *M* 1 sempe *M* asello v. *ind. sub voce*

[LXX] 1 laudat *Julian. Tol. ars gramm. 1, 197 (ed. Rom. p. 43) in capite de tmesi* 6 Verg.
ecl. 1, 1 recubans sub tegmine fagi 10 Lucili] *cf. Consent. gramm. V 391, 1 (Donat. gramm. IV 401, 14*
Pomp. V 310, 3) Auson. epist. 5, 38 Lucili vatis sic imitator eris

(38) LXXII. INTERROGATIO PRO CAELI QVALITATE:

Suspice, si rutilis refulgent aethera flammis.

RESPONSIO PRO SERENITATE:

Lucida lucifluis perlucent sidera signis.

ITEM PRO NVBILO:

Igne nimbivoma compressit nubila palla.

ITEM CVM CAELVM MIXTVM EST:

Pars caeli claret stellis, pars pallet ab umbris.

(39) LXXIII. DE QVALITATE VENTORVM.

Circius aestivo, vulturnus frigore gratus;

Circius aestivos conspescit flamine morbos.

.

(40) LXXIV. AD CALIDAM.

Vivas innumero saeculorum tramite, rector,

effracta vobis aemula colla premens;

sis regno felix et pacis munere pollens,

sis pietatis amans iustitiaeque tenax.

(41) LXXV. AD SABANA.

Omnibus effectis, quae poscit cura lavaeri,

praetende membris lintea clara tuis.

ut haec candifico praenitent tegmina cultu,

vestrum sic meritum promicet ante deum.

(42) LXXVI. CONCLVSIO.

Omnipotens rerum factor regumque creator,

accipe propitius, quae tibi, summe, loquor.

porrige victricem pro sacro principe dextram,

quae praestet votis prospera dona suis.

[LXXII] *M* 1 refulgeat *Bücheler* 4 istellis *M*

[LXXIII] *M* *carmen non plenum esse apparet; compara Isid. orig. 13, 11* 1 extiuo et 2 extiuos *M*

[LXXIV] *M* 1 Vivas innumeros saeculorum *M* 2 vobis (*cf. 75, 4 app. 20, 4*) *Bücheler*, nobis *M*

[LXXV] *M* 1 effectus *corr. in -is M* 3 Et *M*, *corr. Lorenzana* prendeat *corr. in -teat M*,

correzit

[LXXVI] *M* 4 dona ego, bona (*M*) *edd.*

[LXXII] *cf. c. 55 et Matth. 16, 2—4*

[LXXIV] 4 *Iuvenal. 8, 25 iustitiaeque tenax*

[LXXVI] 1 *Valer. Soran. frg. 4 Iuppiter omnipotens rerum regumque repertor*

- 5 perferat insignes semper ex hoste triumphos
 nec cedat ullis te comitante malis.
 sit blandus famulis, sit lenis censor iniquis:
 sic nobis placeat nec tibi displiceat.
 ut multa breviter parvo sermone perorem:
 10 sit bona tota gerens et mala nulla gemens
 te donante, precor, qui regnans trinus et unus
 texit in aeternum saecula cuncta deus.

(3)

LXXVII. VERSVS SVpra LECTVM.

- Inclite parentis alme Christe pignus unicum,
 membra, quae labore fessa nunc repono lectulo,
 cerne mitis et benignus atque clementissimus;
 tolle monstra, stringe fibras et soporem tempera,
 5 improba ne dum quiete praegravantur viscera
 daemonum fraude maligna sentiant picacula.

(XXIX)

LXXVIII. (ITEM ALIVD).

- Imperat omnipotens: procul, o procul effuge daemon,
 ne fraude nostrum possis adire torum.
 ne somnos turbes nec mortis vincla ministros
 nec fallas animam sordibus ipse meam.

(4)

LXXIX. ITEM ALIVD.

- Crucis almae fero signum: fuge daemon.

11 regnans *ego*, regnas *M* *edd.*

[LXXVII] *M* uersu *M* 1 Incliti *Lorenzana edd.*, Inclitae *Bücheler* almi *corr. in me (seu versa vice)* *M* unicus imitator 2 prepono *M*, recte imitator 3 et *M*, ac imitator 5 ne imitator, nec *M*

[LXXVIII] *MFP* titulus deest in *M*, at Imperat magnam habet initialem versus supra lectum *FP* (hic om. versus) 3 somnium imitator ne mortis *FP* uincula (u *erasa*) *M* 4 Ne *FP* animum s. i. meum (*F?*) ne fallax animam sordides imitator

[LXXIX] *M* alium in titulo *M*

[LXXVII] totum carmen redit in initio exorcismi Hispani, quem ex *M* fol. 158 edidit Traube *PMA III* p. 149 6 *Iuenc.* 2, 112 sine fraude maligna

[LXXVIII] 1 *Iuenc.* 3, 300 procul hinc, procul effuge daemon. *Paul. Diac.* (*PMA I* p. 65) 30, 3 fuge, maligne, pedes et hinc procul effuge demens totum *Eugenii* carmen in suum usum convertit et ampliavit, versu intercalari usus *Eugenii* carm. 79, exorcissator quidam Hispanus in ipso codice *M* fol. 158, cuius versus edidit Traube *PMA III* p. 150

[LXXIX] cf. ad carm. 78 laudat quasi 'anapaesticum dinetron colophon' *Julian. Tolet. ars gramm.* 1, 259 p. *LV* ed. *Rom.* *Hübner* inscr. *Hisp. christ.* 268 (a. 1051 in *S. Mariae de Leorio*) Crucis almae fero signu(m) fugie demon

(43) LXXX. DE SVPERBIA ET HVMILITATE.

Qui petit excelsa, debet vitare ruinam;
in terra recubans non timet unde ruat.

(44) LXXXI. DE FRONTIS INDICIO.

Frons hominis mentem proprio depromit amictu:
qualis vultus erit, talia corda gerit.

(45) LXXXII. PROVERBIVM.

Frigidus in bellis frustra praecingitur armis:
nil valet exterius, deficit ubi propria virtus.

(46) LXXXIII. ALIVD.

Ille iubere nefas, ille perhibetur amare,
qui prohibere valet nec prohibere volet.

(47) LXXXIV. ALIVD.

Coniugis et nati vitia vix nosse valeamus
quodque domi geritur postremi scire solemus.

(48) LXXXV. ALITER.

Cum coniux, natus vel servus peccat alumnus,
cantica vulgus habet, nos tamen ista latent.

(49) LXXXVI. ALIVD.

Pane suo vivens, aliena negotia supplens,
iste sanus aeger est.

[LXXX] M —

[LXXXI] LM tit. iudicio M

[LXXXII] LM 2 deficit edd.

[LXXXIII] M —

[LXXXIV] M 2 iscire M

[LXXXV] M —

[LXXXVI] LM —

[LXXXI] *Ionas Aurelianus* (*Migne* 106, 309^A) post *Ambrosii illud*: habitus mentis in corporis statu cernitur sic affert hos versus: et illud cuiusdam: Frons hominis propriae mentis depromit amictum. Qualis vultus erit, talia corda gerit

[LXXXIII] *Valer. Abbas (España sagr. XVI 390 = Migne 87, 439)* ipse iubere nefas ipse perhibetur amare, qui prohibere valet nec prohibere volet cf. *Hieron. adv. Pelag.* 3, 7 de homicida

[LXXXVI] 2 laudat *Iulian. Tol. ars gramm.* 1, 256 p. LV ed. Rom. exemplum 'trimetri trochaici'

SCRIPTORES ANTIQUISSIMI XIV 1.

(50)

LXXXVII. ALIVD.

Carduus et spina cum pastum praebebat asello,
lactuca labris conpar est.

(51)

LXXXVIII. ALIVD.

Ipse manus sibimet in mundo stercore foedat
qui canem cauda retentat.

(52)

LXXXIX. ALIVD.

Esca fies canibus, fueris si furfure mixtus.

ALIVD. Detrahit adversus famam, componit amicus.

ALIVD. Si barbae sanctum faciunt, nil sanctius hircio.

ALIVD. Femina nuptura servorum crimina fingit.

5 ALIVD. Verba perdit et salivam ponderoso incantans.

ALIVD. Tortus erit animo, fuerit qui corpore tortus.

ALIVD. Sat melior vivens catula quam functa leaena.

ALIVD. Mendaces faciunt ut verum falsa putemus.

ALIVD. Mendax est promissa negans aut reddere tardans.

10 ALIVD. Duplex nec bello fortis nec pace fidelis.

[LXXXVII]	LM	1 Cardus et ispina L	2 conpar om. L	
[LXXXVIII]	LM	tit. aliut LM	2 Qui caudam canem retentat L	
[LXXXIX]	LM	1 furfure mistus edd.	2 fama L	5. 6 om. M
incantanti L	7 Ad M	melior melior est uiuens L	8 puteris M	10 om. L

[LXXXVII] *Lucil. frag. 895 Bährens (ex Hieron. epist. 7, 5 I p. 340 Migne)* similem habent labra lactucam asino carduos comedente. cf. *Crusius, Rh. Mus. 46, 1891, 320 Babrius fab. 133 Otto, Sprichw. p. 189. haec mihi indicavit Crusius*

[LXXXVIII] 2 laudat *Julian. Tol. ars gramm. 1, 257 ut exemplum 'tetrametri trochaici' (ed. Rom. 1797 p. 55)*

[LXXXIX] 1 *Egbert. Leodiens. fec. rat. 1, 9 iure canes rumpunt maculantem furfure vultum cum nota Voigtii (ed. Halle 1889 p. 4). cf. Phaedr. 4, 18, 4 furfuribus sibi consparsum quod panem darent* 3 *'Lucill. Anth. Palat. 11, 430 εἰ τὸ τρέφειν πάγων δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν, καὶ τρέγων εὐπώγων εὐστοχὸς ἐστὶ Πλάτων. cf. Mart. 4, 53, 9, 47, 2' Crusius* 5 *'i. qui hernioso mederi vult incantamentis'. Bücheler* 6 *cogita de pumilione doloso; 'cf. Physiognom. II p. 247, 22 I p. 240, 10'. Crusius* 7 *eccl. 9, 4 melior est canis vivus leone mortuo. cf. carm. d. s. Benedicta (poet. Carol. IV p. 227) 486 carior estque canis vivus functoque leone* 8 *'cf. Ps. Babrius fab. 169 Demetr. apud Stobaeum 12, 18 p. 446 H. Cic. div. 2, 146 cum mendaci homini ne verum quidem dicenti credere soleamus'. Crusius* 10 *cf. Hesych. s. v. δειλοῦς ἄνθρωπος, e lexico Zenob. volg. 3, 23 p. 64 G.*

(53)

XC. DISTICHON DIVERSVM.

Divina bonitas ne saeviat, exerit iram
hicque pie cruciat, ne perpetualiter urat.

(54)

XCI. ITEM ALIVD.

Quisque bene loquitur et vita pravus habetur,
hunc sua verba ligant et vox quoque propria damnat.

(55)

XCII. ITEM ALIVD.

Omnia, quae metuunt homines, haec rite caventur;
namque deum metuens post ipsum currit ab ipso.

(56)

XCIII. ITEM ALIVD.

Virginitas carnis intacto corpore habetur,
virginitas animae fidei integritate tenetur.

(57)

XCIV. ITEM MONOSTICHON.

Recta fides sensum pandit, non credere claudit.

(58)

XCV. ITEM DISTICHON.

Mors prima pellit animam, secunda retentat,
ut nolens subeat meritam de corpore poenam.

(XXVIII)

XCVI. VERSVS DE TEMPORIBVS ANNORVM.

Quinque trahit volvens annorum tempora lustrum,
quattuor ex annis numerus finitur Olympi,
nam tribus inpletis trieterida solvere mos est.

[XC] *M* 1 ne feriat *edd.*

[XCI] *M* 2 ligant *M*

[XCII] *M* 1 metunt *M* 2 currat *M*

[XCIII] *M* 1 animi *edd.*

[XCIV] *M* Idem *corr.* in Item *M*

[XCV] *M* —

[XCVI] *MFP* versus *om.* *P* tempori *F* 1 Quamque *M* 3 trietherida *M*, triecheria *F*,
trieteria *P*, Trieterica *edd.*

[XC] *cf. ad Drac. laud. d. 1, 29*

[XCIII] *Prosper epigr. 76* carnis virginitas intacto corpore habetur, virginitas animae est
intemerata fides

(XXIV)

IIIC. AD HESYCHIVM PRESBYTERVM.

- Sanctorum meritis claro semperque beato
 Hesychio Eugenius vilis et exiguus.
 accipe conscriptos plebeio carmine versus,
 quos dat, dilecte, pagina maesta tibi.
- 5 cara mihi vestros advexit epistola questus
 et me tristifico perculit inde sono.
 oblitum te namque gemis vilesce nobis
 inque meo vultum corde perisse tuum.
 crede meis verbis, nam fas est credere nobis;
- 10 credere nempe licet, cum dubitare nocet.
 testor namque deum, sanctorum nomina testor
 affectum vestri non tepuisse mihi.
 ante polus solis ac lunae luce carebit
 quam sim conspectus inmemor ipse tui.
- 15 ante quoque nostro discedet pectore vita
 quam vestrae mentis dulcis amicitia.
 volvent puncta dies, volventur mēsisbus anni:
 semper in ore meo nomen amorque tuus.
 en quia depromsit affectum pagina nostrum,
- 20 dilige me nimium, dilige me nimium.
 obsequio cordis persolvens iura salutis
 hinc precor ut miseri sis memor, alme, tui.
 Christus ubique tuis concedat prospera votis
 et parcat culpis Christus ubique meis.

(XXV)

IIIC. ITEM AD QVENDAM FAMILIAREM.

- Saepe tuam placide cupio quia nosse salutem,
 idecirco nostrum percipe laetus 'ave'.
 ac ne longifluo grandescat epistola tractu,
 quod possum breviter, dulcis amice, 'vale'.

[IIIC] *FP Lips., praeterea Harleianus 3685 saec. XV fol. 2^v (mihi contulit George F. Warner) tit.: Item ad euscium presbyterum F, Ad hesytium presbyterum P, Epistola ad Eusebium prbm Lips., nullus in Harl. titulus* 2 Euscio *F, Esicio P, Eusitio Lips., Eustcio sic Harl.* 4 Quo *F dilecte Lips., dilecti FP edd., dilecto Harl.* 5 Caras *Lips. adduxit Lips.* 6 Et meristifico *F percutit Lips., percula Harl.* 8 Inque *F* 9 credere *ius (i. veris) Harl.* 10 docet *Lips.* 11 Testor sanctae deum *Lips. Harl.* 13 ac] et *edd.* 15 ante nostro una littera (a?) erasa *Lips.* 16 qua *Harl.* 19 deprōssit *F* 22 Hic *F³* Imprecor *Lips., Inpreco Harl.*

[IIIC] *FP Item om. P*

[IIIC] 13 sqq. *dirae* 98 dulcia amara prius fient et mollia dura... quam tua de nostris emigret cura medullis. *cf. Verg. ecl. 1, 61 sqq.* 17 *Prosp. de provid. 1* mēsisbus anni. 19 *Engelmodi (PMA III p. 58) carm. 1, 114* carminis affectum pagina fata meum

[IIIC] 4 *Anth. lat. 762* dulcis amica veni (*alia apud Huemer, Wien. Stud. V, 1880, 76 sqq.*) ad totum carmen *cf. formulam ave atque vale (primum apud Catull. 101, 10)*

(XXVI)

IC. ITEM AD EVNDEM.

Inmensas domino laudes gratesque rependi,
quod missa incolumem te mihi carta dedit.
inde salutigerum devoto pectore carmen
mittimus et caro dicimus ore 'vale'.

(XXVII)

C. ITEM AD EVNDEM.

Multa salus nobis, si sunt tibi dona salutis:
at tu sospes ave, tu sine fine vale.

(XXX)

CI. DE INCOMMODIS AESTIVI TEMPORIS.

Dura quae gignit et amara cunctis
tempus aestivum, resonare cogor
Sapphico tristis modulante versu,
omnia passus.
5 nunc polus Phoebi nimio calore
aestifer flagrat fluviosque siccatur;
intonat tristis iaculansque vibrat
fulmina dira.
ingruit imber inimicus uvis,
10 flore nam saevit spoliare vites,
spem quoque frugum populat nivosis
grando lapillis.
nunc sitis ora lacerat anhela;
febre tabescunt moribunda membra,
15 corpora sudor madidans acora
foetidat unda.
bufo nunc turgens et amica silvis
vipera laedit gelidusque serpens,
scorpius ictu cruciat paratque
20 stellio pestem.

[IC] FP Item om. P 2 Quo missa columem (-en P) FP, corr. Sirmond 4 claro Skutsch

[C] FP Item om. P 2 Ad F.

[CI] L (hic versibus non separatim) FP tit. ut dedi L, Versus (om. P) de estate Eugenii FP
1 Dura quod P edd. 3 Saffico LFP tristis L, tristi FP edd. 6 aestifer L, Ectiba (Estibes F²) F,
Estiber P, Aestibus edd. fragrat corr. in flagrat L 7 tristi P 9 uvis LP, abis F¹, r suprascr. F²,
eademque in margine scripsit destruditeuia?? 10 seuit L, suebit F, sueuit P edd. 11 ispem L
13—16 om. FP edd. 14 fiebre L¹ meribunda L¹ 16 fetidat L 17 Unfo F¹, Bubo L
turgens L, turgit F, turgit P edd. 19 iscorpius L hictu LF cruciat L, ingulat FP edd.
paritque (F) edd. 20 stillio L, stilio F

[IC] 1 Iuenc. 1, 96 magnificas laudes animus gratesque celebrat (rependit M) . . domino. cf. 1, 117
3 devoto pectore cf. ad 11, 3

[C] 1 Arator 1, 286 pete dona salutis. Pauli et Petri carm. (PMA I p. 76) 43, 3 Gaudia sunt
nobis, si sunt tibi dona salutis

[CI] 4 Auson. 151, 22 Sapphico suadet modulata versu 9 Verg. Aen. 1, 123 accipiunt inimicum
imbrem. 12, 284 ferreus ingruit imber

musca nunc saevit piceaque blatta
 et culex mordax olidusque cimex,
 suetus et nocte vigilare pulex
 corpora pungit.

- 25 tolle tot monstra, deus, inprecanti,
 pelle langorem, tribue quietem,
 ut queam gratas placido sopore
 carpere noctes.

22 pulex *L* cimes *L* 23 et *L*, in *FP* *edd.* 25 Tolle tot *P*, Tolle toh *L*, Tollet
 hot *F*, Tollet haec *edd.*

APPENDIX:

DVBBIA ET SPVRIA.

(60)

I. DE DILECTIONE.

Impleat ut vestrum domini dilectio pectus,
 rex, ipsum dominum iugiter rogitare memento.
 diligit ille prior tribuens praecepta suorum,
 maxime, natorum cupiunt qui currere callem,
 5 quem caeli rectum regnator et ipse cucurrit,
 semper amans natos, ut semper ametur ab ipsis.

(61)

II. DE TIMORE.

Vt timeas dominum legis praecepta secutus,
 maxime, Davidicos debes percurrere campos,
 in quibus aeterno latices de fonte manantes
 invenias tibimet vitalia pocula dantes.
 5 quae segetem magna foveant dulcedine cordis,
 hic et in aeternum florentia regna ministrent.

(62)

III. DE OBSERVANDIS MANDATIS DOMINI.

Quisquis amat dominum, debet sermonibus eius
 cernuus in cunctis iugiter parere libenter.
 verba sonant domini: 'si quis me diligit', inquit,
 'nostra suis curet describere munia fibris'.
 5 servus enim factis utilissimus esse probatur,
 si cupit exsequi factis, quod auribus hausit.

[I—XIX] in *M* et (omisso XI) *C* (antabrigiensi) *Gg* 5, 35 (1567) saec. XI, fol. 378 (glossas hoc in codice adscriptas omisi) Incipiunt dogmata Albini ad Carolum imperatorem (om. De dilectione) *C*

[I] 1 ut *M*, o *C* 5 rectum *C*, rectam (*M*) edd.

[II] 2 Davidicos *ego*, dauidicos *MC*, daniticos edd., dominicos *coni. Lorenzana* 4 Inuenias *M*, Inueniet *C*, Inuenies edd. 5. 6 sic in *C*: Qui tibi mortiferam pellant de pectore sitim semper et aeterna florentia regna ministrent

[III] 4 Uestra († nostra *suprascr.*) *C* describere munera († munia *suprascr.*) *C* 5 factis videtur ex v. 6 inlatum; repone ex gr. cunctis 6 exsequi *C* quod factis auribus *MC*, corr. *Lorenzana* quod fidei auribus *Dümmler* ausit *M*

[II] 6 *Carm. de resurr. (Cypr. Harteli III p. 316)* 190 semper florentia regna caeli

[III] 3 *Ioh. 14, 15* si diligitis me, mandata mea servate

(63)

IV. DE SAPIENTIA.

Ut valeas vero regi coniungier uno,
 regia sit semper regnans sapientia tecum,
 quae tibi consilium valeat conferre beatum,
 amplificet regnum, tribuat sine fine coronam.
 5 tegmine purpureo temet circumdet et ornet,
 hic et in aeternum felicia gaudia praestet.

(64)

V. DE PRVDENTIA.

Temperet interea virtus prudentia regem
 actibus in cunctis et sanctis moribus ornet;
 componat mores, sermones ordinet omnes,
 componat linguam sensusque ministret acumen.
 5 exornet habitum, gressum componat honestum:
 ipsa dei virtus tibimet concedat utrumque.

(65)

VI. DE SIMPLICITATE.

Simplicitas animae virtutum semina nutrit,
 simplicitas regum mores componit et ornat,
 sermones nitidos puro de corde ministrat,
 odia non retinet, laudes nec captat inanes
 5 nec cupit absentum fratrum derodere vitam,
 auferet inluyes hominis de pectore totas.

(66)

VII. DE PATIENTIA.

Vir patiens patriam poterit conscendere celsam,
 si hic nitidam primum teneat sine crimine vitam;
 torporem patiens debet calcare nugacem,
 ne pereat tardus nocuo sub pondere pressus:
 5 ingenium debet serpentis habere columba,
 callidus et prudens debet mitescere serpens.

(67)

VIII. DE IVDICIO.

Dilige iudicium, si vis conscendere caelum,
 taliter et vestris censoribus ipse minator:

[IV] 1 naleat *C* coniugier uno *M* *edd.*, contingere christo *C* 4 regna *C* fine *om.* *C*
 corona *M* 5 Clamide purpurea *C*

[V] 4 Erudiat linguam *C*

[VI] 1 animi *C* 4 non captat *C* 6 inluyes homines *M*

[VII] 3 calcarem *M* 4 nocuo *C*, ne quo *M* *edd.* 5 Ingenium *M*, Astutiam *C* columbae (?) *C*

[VIII] De iudicium *M* 2 minato *C*

[VI] 3 *Iuenc.* 1, 463 puro . . . corde

'discite, si cupitis nostrum conquirere munus,
iudicii callem recto percurrere gressu'.

- 5 ipse tamen sacras debes perquirere leges,
ex quibus auxilium valeas conferre subactis.

(68)

IX. DE IVSTITIA.

Iustitia totum cura disponere regnum,
quod tibi rex regum commisit iure regendum.
iudicibus iuste manda disponere cuncta.

- vivere cunctipotens sanxit legaliter omnes,
5 nam digitus domini legum censura lapillo
scripsit et in cartis iussit describere teris.

(69)

X. DE MISERICORDIA.

Omnia praevideat sollers industria regis,
magna ferat magnis et praestet parva pusillis:
non cesses miseros a famis clade levare,
si cupis in caelo fructum mercedis habere.

- 5 ille poli poterit regnum conscendere celsum,
noverit hic miseris qui plenam tradere dextram.

(70)

XI. DE DECIMIS DANDIS.

Da decimas domino, tibimet qui plura subegit
regna, tibi populos iussit servire potentes.
aurea vasa dedit, diversa metalla paravit,
imposuit gemmis ornatam vertice mitram,
5 sericeo limbo, roseo conclusit et ostro,
ornavit habitum regali purpura totum.

(71)

XII. DE THESAVRO IN CAELO CONLOCANDO.

Felix qui poterit thesaurum condere caelo,
clanculo quem rapiens nequeat dirumpere latro,
tinea nec maculans valeat conrodere mordax.
est ibi praedives nimium thesaurus et ingens,
5 angelicus panis potusque et vita perennis,
sufficiens cunctis per grandia saecula iustis.

6 subactis fere abstersum *M*

[IX] 2 comisit iure *M*, commisit rite *C* 5 Iam *C* 6 describere *C* teris *MC*, uestris *edd*.

[X] 2 ferat magis *M* 3 Ac famis haut miseros cesses a clade leuare *C* 5 regni c. celsa *C*
6 dexteram *M* Qui miseris norit plenam iam porgere dextram *C*

[XI] *om. C* 3 dedit *ego*, adpetit *M* 5 Sericeo limbo *ego*, Siricio lembo *M*; *cf. Anth. lat.* 390, 3
sericeum tegmen 6 regali *ego*, regalis *M*

[XII] conlocandum in titulo *M* 3 nec *C*, ne *M*. 4 Est tibi *edd*. thesauri *M* 5 per-
hennis *C* 6 gradia *M*

[VIII] 4 Theodulfus contra iudices (*XVIII PMA I p.* 493) 1 Iudicii callem censores prendite iusti

[XII] 1 *cf. Luc.* 12, 33. *Verg. georg.* 2, 490 felix qui potuit

SCRIPTORES ANTIQUISSIMI XIV 1,

- aurea regna tenet supero thesaurus in aevo:
 illic angelica praefulgida vestis habetur,
 incorrupta manens semper sine fine beatis.
 10 illic gemma nitet, pendentia pallia lucent,
 anulus, armillae, torques, dextralia, mitra,
 aurea cuncta micant, lucentia cuncta coruscant.

(72) XIII. DE DEFENDENDO PVPILLOS ET VIDVAS.

- Fortis ad auxilium regalia brachia tende
 et viduas, miseros pariter defende pupillos:
 sis clipeus iustis et turris et arcus et arma,
 ne valeant actus pravi defendere pravos.
 5 eripiat cunctos praeclara potentia regis,
 qui iacuerunt diu pravo sub pondere pressi.

(73) XIV. DE AVARITIA.

- Pestis avaritiae ne regia pectora tangat,
 munificans cunctis, dilargus et omnibus esto:
 parva dabis parvis et magnis magna parabis.
 inferat auxilium regalis dextera cunctis:
 5 omnia discreta regis industria servet
 munere iucundos faciens per regna ministros.

(74) XV. DE PACE.

- Pax tecum maneat, rex, pacem semper amato.
 pax regnum solidat, regni pax cornua firmat;
 pax animam nutrit, retinet concordia pacem;
 pax reprimit litem, concordans nectit et idem.
 5 lis pacem metuit, refugit discordia pacem,
 odia pax pellit, castum pax nutrit amorem.

(75) XVI. DE ZELO BONO.

- Zelus ut in numerum virtutum transeat, ante
 ferveat ignifero fratris succensus amore.
 pacis amator homo debet zelare, propinquos
 qui moneat fratres germano foedere cunctos:
 5 arguat et reprobos frontosa voce superbos,
 pacis ad amplexus pariter convertat adactos.

10 gemme *C* 11 torques (s. in rasura) *M*

[XIII] defendende in titulo *M* 3 Clipeus esto bonis *C* 4 acta *C* defendere prava *C*

[XIV] vitanda in titulo addit *C* 2 Munificus *C* praelargus *C* 5 discreta *C* 6 iucundos *C*

[XV] 4 et idem (vel eadem suprascr.) *C*

[XVI] 4 iunctos *Lorenzana* 6 ad *C*, et *M* adactos *ego*, adulteros *M*, et ambos *C*, utrosque

Bücheler

[XV] 4 *Eug. c. 4*, 9 pax lites reprimit in simili *lusu*

[XVI] 2 *Verg. Aen. 7*, 496 laudis succensus amore

(76)

XVII. DE CLEMENTIA.

Luceat in vestro semper clementia vultu
 laetificans vestros per cuncta palatia servos.
 imbres laetitiae regis clementia fundat,
 dulciter ut populus valeat laetari omnis,
 5 viderit ut vultum regis lucere serenum
 clarius argento fulgentem et purius auro.

(77)

XVIII. DE CONSILIO.

Accipe consilium multis de cordibus unum,
 quod tibi disponens faciat discretio gratum.
 utile consilium regis confirmat honorem,
 totius et regni fines defendit ab hoste.
 5 alto consilio debes disponere regnum,
 rex: tibi commissum regnum per compita totum.

(78)

XIX. DE PRAESIDIO DOMINI.

Praesidio domini firmantur brachia regis,
 eius et in manibus victrix servabitur hasta.
 praesidio domini regnum defenditur omne,
 crescit et eximium pollens virtutibus annet.
 5 praesidium domini custodit denique regem,
 a pravis semper defendit et hostibus illum.

(79)

XX. (ORATIO).

Oremus pariter toto (de) corde rogantes,
 ut tibi praesidio caelestia porrigat arma
 arbiter omnipotens, ut possis fortiter hostes
 debacchare tuos ferri de cuspidе fossos
 5 et valeas regum multorum frangere colla,
 qui dominum verum nolunt cognoscere Christum,
 qui deus est unus vere cum patre colendus,
 quem superus totus cognoscit et infimus ordo,
 quem chorus angelicus conlaudans semper adorat,
 10 et genitum patris totum diffusa per orbem
 ecclesia Christum cognoscit et omnipotentem;
 qui mare tellurem caelum, qui cuncta creavit,

[XVII] 1 vultu *om. C^a*, corde *C^a* 4 laetari *(suprascr. C^a letari) C* 6 Clarus *M*

[XVIII] 6 regni *C* competa *C*

[XIX] 4 eximiae *C* uirtutibus annet *sic M*, uirtutis honore *C* 6 Semper et a pravis defendit
 hostibus idem *C*

[XX—XXV] *M*, Eugenii esse potest *XX*, vix *XXV* [XXI] Oratio ego *inscrpsi*, De oratione *M*
 1 de *om. M*, add. *Lorenzana* 4 Debaccaret uos *M* ferri vel forti *Lorenzana*, foro *M* 8 superius
 corr. in -rus *M*

[XVIII] 3 *Iuuenal* 9, 124 utile consilium

[XX] 9 *Drac. l. d. 2*, 209 te chorus angelicus, laudans exercitus orat 10 *Ermold. Nig. in*
hon. Hlud. 1, 355 (*PMA II p. 16*) latum diffusa per orbem

- quae mundus totus per totum continet iste.
 qui posuit celso lucentia sidera caelo
 15 et roseis totum coloravit floribus orbem,
 sideribus variis superum depinxit olympum,
 muneribus sacris mundum ditavit et imum;
 qui concessit aquis geminos producere fructus
 et diversa locis diversis ponere sanxit,
 20 scilicet altitium sursum laticumque deorsum,
 ut plebs pinnivola caeli concreseat in auris
 et squamosa sali fluidis concreseat in undis:
 illa poli volitans siccas transverberet auras,
 ista maris bibulas natans transcurrat arenas.
 25 cuius ad imperium rutilans adlampadat ignis,
 et tremulas mittunt timida tonitrua voces,
 nebula discurrens properat dispergere nimbos,
 grandinis ut fractos iaculet de ventre lapillos;
 arcus in excelso servato foedere durat,
 30 ne cataclysmus aquae terrarum germina perdat,
 tendit et igniferos mundi per compita crines
 sol nimium rutilus, pulcherrimus atque coruscus,
 impleat ut totum proprio de lumine mundum.
 plura quid enumerem? Christo parere potenti
 35 omnia festinant, quae nunc per saecula durant.

(80)

XXI. DE SACERDOTIBVS.

Tu decus ecclesiae, virtus et gloria regni,
 semper ama dominum, te quia semper amat.
 praecipe praecipue primum: conservet et ornet
 iura sacerdotii pontificalis honor.

(81)

XXII. DE PONTIFICIBVS.

- Ipse prior nitidam ducat sine crimine vitam,
 ut sit commissi splendida forma gregis.
 formosum et nitido perfusum semper olivo
 culmen apostolicum debet habere caput.
 5 ambrosium populis praesul conflagret odorem,
 eius ut exemplo contio salva fiat.
 tu decus egregium, virtus et gloria regni,
 semper ama dominum, te quia semper amat.

19 locus *M* diversa *edd.* 21 pinnivola *Peiper*, pinnibula *M* aures *corr. in -is M* 22 squamosa
 sali *ego*, squamososolum *M edd.* 23 siccas *M* 24 transcurrat *ego*, transcurrit *M edd.* 26 timida *ego*,
 timidus *M edd.* 30 nec cataclismus *M*

[XXI] *puto* 3. 4 *olim praecessisse prioribus, cf. 22, 9, 23, 9, 24, 9*

[XXII] De ponticibus *M (teste Loeve)* 3 Formoso et perfuso *M edd., correxi* 6 concio *M*

31 *Theodulf. carm. 28, 19 (PMA I p. 494)* per compita mundi

[XXI] 2 *Anth. 24, 6* amanti redde vicem, quia semper amat qui semper amatur. 78, 1 mens,
 ubi amaris, ama

[XXII] 1 *v. ind. s. v. crimen* 4 *Ven. Fort. carm. 8, 3, 141* culmen apostolicum 7 *Verg.*
Aen. 7, 473 hunc decus egregium formae movet

(82)

XXIII. DE PRESBYTERIS.

- Dicito presbyteris: vestram fuscare serenam
non debet heresis Simoniaca fidem.
tollitur aeternum terreno munere munus
et maculat parva sportula multa bona.
5 deditus esse dei servus non debet usuris
terrenis, cuius est super astra locus.
nec vitio clerus debet succumbere, sacra
assidue cuius infula colla premit.
tu, decus ecclesiae, virtus et gloria regni,
10 semper ama dominum, te quia semper amat.

(83)

XXIV. DE ADMONENDO MONACHOS.

- Admoneat monachos dulcis vox regia cunctos,
ut rebus careant, regna superna petant.
non hos vanarum turbet possessio rerum,
est quibus in celso vita parata throno.
5 exemplo Eliae populi consortia vitent
et Pauli, Antonii atque Iohannis ament.
propria dimittant, habeant ut propria cuncta,
vir nihil extraneum pacis amator habet.
tu decus egregium, virtus et gloria regni,
10 semper ama dominum, te quia semper amat.

(84)

XXV. DE IUDICIBVS.

- Iudicibus iubeat vestra praeclara potestas,
rite regant populum semper ubique tuum.
non hos decipiat auri decoctio pura,
noxius argenti nec male captet amor.
5 censoribus populi obediant ut postulat ordo:
sic pax obtineat omnia regna tua
et tibi, (rex), sit laus virtus et gloria semper,
hic et in aeternum sit tibi semper honor.

(—)

XXVI. IN BACVLO.

Portantem me porto senem et vestigia firmo;
sum gravibus regimen, levibus nam verbera praesto.
his ergo officiis geminum mihi nomen ubique:
defessis baculum, perversis virga voc(ab)or.

[XXIV] 4 in caelo *edd.* patrata trono *M*

[XXV] 5 obediunt *M* 7 rex *addidi*, et *post* laus *inserit Skutsch* et gloria Christe Lorenzana *edd.*

[XXVI—XXVIII] *M* fol. 61v—62r *inter versus Martini Dumiensis et Eugenii carminum collectionem alteram*

[XXVI] 1 Portante *M* semen *M* 2 Suum *M* nam tur uera *M* 3 geminum (-um *in ras.*) *M* 4 uaculum *M* uiga *M* vocabor ego, notar *M*, vocatur *Peiper*

[XXIV] 2 *Ven. Fort. carm. 4, 18, 24* regna superna petit 3 *Iuvenc. 3, 499* rerum possessio fulgens *cf. Alvin. (PMA I p. 231) 9, 97*

(—)

XXVII. DE REPRENSIONIBVS.

Cum nemo in sese temptat descendere primum,
sed praecedentis spectator . . .

.
.

(—)

XXVIII. DE BENE VIVENTIBVS.

Qui potuit nigrum vitiis praefigere theta,
huic brabium vitae mors imitata dedit.

(—)

XXIX. ITEM.

non esse (fas) festis thalamis proximum tumulis sociari
(c)aput senis et nubtiale vestem coniugii non esse
decus, sed (de)decus.

(—)

XXX. ITEM.

Frigori senili cedere iuveniles flamma(s)
etsi non † modeti ad tempus cogat.

(—)

XXXI. ITEM.

Stolide anceps, an laetus ad thalamum,
an funereus pergat ad tumulum.

(—)

XXXII. ITEM.

Infructuosa virtutibus aetas, quae
proximitatem tumuli festo thalami
mutat.

(—)

XXXIII. ITEM.

In risum plorata senis vesania venit,
ut quaerat thalamos qui ruat ad tumulos.

[XXVII] 1 Quum *M* temptat dissendere *M* 2 praecedentis (-is *ex correctione*) spectator (-or *ex ur corr.*) *M*

[XXVIII] *titulus* deuene uiuentibus in eodem versu legitur quo XXVII, 2 1 Qui pait *M*, *corr.* Peiper nigris *M*, quod recte staret, si in poetae Persio fuisset nigro perficere *M* Huic brabium (utrumque in rasura) *M*

[XXIX—XLVII] *M fol. 69^r post Eug. c. 21, 1—10 progymnasmata rhetorica et poetica, difficilia lectu*

[XXIX] 1 esse fas ego, estu *M* festis ego, festu *M* inhoneste festo Bücheler proximum ego, proximis *M*

[XXX] 2 etsi non domet proponit Bücheler

[XXXI] 1 Stollide *M* 2 pergas opinor

[XXXII] 1 estas *M*

[XXVII] *Persius 4, 23* ut nemo in sese temptat descendere, nemo, sed praecedenti spectatur mantica tergo

[XXVIII] 1 *Persius 4, 13* et potis es nigrum vitio praefigere theta 2 *apocal. Ioh. 2, 10* dabo tibi coronam vitae

(—)

XXXIV. ITEM.

Quid redis ad thalamos? tumuli iam priorior aetas;
hunc vetuli thalamum cantica nulla decent.

(—)

XXXV. ITEM.

Magne senex, stolide copulas cum funere pompam:
pompa decet iuvenem, funera fessa senem.

(—)

XXXVI. ITEM.

Serta, senex, pelle: thalamorum gaudia turpas,
conpar non aevo, turpior inde toro.

(—)

XXXVII. ITEM.

Qui male diffuso vetulorum velle supremo
dicis velle, senex, reprobas esse puer.

(—)

XXXVIII. ITEM.

Ridicula materia pompa distincta monum(ento).

(—)

XXXIX. ITEM.

Discors frons aurea cum pallore senili.

(—)

XL. ITEM.

Non inlustratur vetusta pellis fulgore metalli.

(—)

XLI. ITEM.

Frustra temporibus margaritum aurumque vibra(tur),
ubi vetustatem vultus probat sericum abtare † signi

(—)

XLII. ITEM.

Ne Thali saccum! quid ergo sera aetas cum pallio iuvenili?

[XXXIV] 1 reddis *M* 2 thalamum *ego*, talami *M*

[XXXV] 1 senes *M* 2 Pompa *ego*, Iam pu *M*

[XXXVI] 1 Serta, senex, pelle (*cf.* 40) *ego*, Serta senes puella *M*; cogitavi etiam de Verte, senex pullo th., Bücheler: Verte, senex, pellem, th. turpas (*as incertae*) *M*

[XXXVII] 2 Diei uelle senes reprobis *M*, correxi; reprobis ut servet, Quid male legit Bücheler

[XXXVIII] materiam *M* munum (*at obscuris litteris*) *M*, expl. Bücheler

[XXXIX] 1 Discors Bücheler, Vecors Peiper, Ricors (*incertis prioribus*) *M*

[XL] 1 pellis fulgore Peiper, puellis fulgo *M*; hexameter est nondum limatus

[XLI] 1 vibra *M*; videtur voluisse hexametros 2 finem sericum, apta res igni intellegit Bücheler

[XLII] 1 tali *M*; puto proverbium esse quale μή παιδί μάχαιραν; adagium Κύλλου πύραν confert

Bücheler

(—)

XLIII. (.....).

Femina, quae matrimoniale(m) torum frequenter adisti,
(de)sine fulera tori iam renovare tibi.

(—)

XLIV. ITEM.

Quid, veter(an)a, cupis pueri nu(dare decorem)?
non decus in forma est, non color ore ruber.

(—)

XLV. ITEM.

Non puerum rapias, pueri non munera tollas:
proxima es mortī, convenit urna tibi.

(—)

XLVI. ITEM.

Quae poteras bene casta (viri) servare sepulcrum,
cur petulans risu conicis ipsa virum?

(—)

XLVII. ITEM.

Aemula femineo mixta commercia tactu:
plangere per tumulos, ludere per thalamum.

(δ)

XLVIII. VERSVS DE ECCLESIA SANCTI IOHANNIS.

Praecursor domini martyr baptista Iohannes,
posside constructam in aeterno munere sedem,
quam devotus ego rex Reccesvinthus amator
nominis ipse tui proprio de iure dicavi
5 tertio post decimum regni comes inclitus anno,
sexcentum decies aera nonagesima nona.

[XLIII] 1 matrimonia letorum *M*, in quo fortasse torum delendum; matrona torum *Peiper* adistis
an adisti *M* incertum 2 reno aure *M*

[XLIV] 1 vetera *M*, expl. *Peiper* puerina non decus i. f. e. *M* uno versu; explevi 2 in ore *M*

[XLV] 2 est *M* una *M*

[XLVI] 1 Quae ego, Qui *M* casta uiri ego, carta *M*

[XLVII] 1 Emule *M* factu dissuasit *Bücheler* adnotans 'femina tangit plangendo, tangitur ludendo'

[XLVIII] *M* post XLVII ex *Morale Hübner*, inscr. christ. *Hisp.* 143, inde *Bücheler*, *carm. epigr.* 322.
Morales testatur se legisse in ecclesia S. Iohannis in Gallaciae regione Baños Versi in titulo *M* 2 con-
structum (corr. in -am) *M* marmore *Lorenzana* sede *M* 3 Recesuintus *M* 5 tertii *M* 6 decies]
dege(n)s suspicatur *Bücheler* era *LXVIII** sic *M* novem *Morales*

[XLVIII] 1 *Paul.* *Nol.* 27, 411 hic et praecursor domini et baptista Iohannes. (*Carm. adv.*
Marc. 1, 110) *Alcein.* *carm.* 106, 1 (*PMA I* p. 333) Praecursor domini magnus baptista Iohannes

$(\beta + \gamma)$

IL. EPITAPHIVM CONIVGALE A BEATO

EVGENIO EDITVM GLORIOSO DOMINO RECCESVINTHO REGI.

- Rex legum, rex imperii, rex iuris honesti,
 en coram te stat humanae stirpis origo;
 distincta gradibus totis et nomine toto
 laetatur se constare te iudice certo,
 5 ut quod lex sacra tali de themate narrat,
 elatum sceptrum terrenti robore firmet:
 'quisquis coniugii nexum contingere quaerit,
 humanam stirpem hac sibi forma notet:
 sic clarus genere tota de parte manebit,
 10 immundo mundus sanguine cum fuerit.
 non ergo iungat vicina origine foedus
 qui vult laetari prolis amore pius.
 nam si confinem ducat de sorte iugalem,
 incestu turpi commaculat sobolem
 15 sicque qui inlustri naturae luce refulsit,
 ad tenebras sceleris sordida culpa trahit
 ac mox census honor libertas gloria compos
 foedo laesa toro cuncta simul perient^r.

(—)

L. EVGENII DE SENE.

- Aemula quid cessas finem properare senectus?
 an et in hoc fesso corpore pigra venis?
 solve precor miseram tali de carcere vitam,
 mors est iam requies, vivere poena mihi.
 5 non sum qui fueram: periit pars maxima nostri,
 hoc quoque quod superest, langor et horror habet.

[IL] *E* (scorialensis) *M* III, 2 fol. 2^v versibus non distinctis (mihi contulit *H. Plenkers*). ex alio codice *Antonius bibl. hisp. vet.* I 382 habuisse dicitur *Mignio*, ego non inveni. *Mignius* inde a v. 7 novum facit incipere carmen tit. In nomine dñi incipit epitaphium (u in f corr.) *E* recesuinto *E* 1 regum *Migne* iuris (-ris in ras.) *E* 3 om. *Migne* totis (-ti manu rec.) *E* 4 laetatur ego, letetur *E* *Migne* uindice *E*¹ 5 temate *E* ante 7 legitur *idilhon E*, *Idilion praescripsit Migne* 10 In mundo *E* *Migne*, quod noli iungere cum manebit 11 vicina ab origine coni. *Migne*, at cf. v. 15 13 om. *E*¹ add. man. posterior saec. XIII in margine 15 ut 13 q (i. qui) *E* margo, quod *Migne*; de hiatus cf. v. 11 15 naturae *Migne*, ñ *E* 16 culpanti (corr. in culpa trahit man. post.) *E* 17 ut 13 Ac ego, *Hac E* margo et *Migne* gloriae *E*

[L et LI] *P* fol. 119^r (contulit *Peiper*; edidit *De Rossi*, *inscr. christ. Rom.* II p. 267 n. 19) [L] sunt versus *Maximiani* (I 1—6), cf. *Traube*, *Rhein. Mus.* 48, 1893, 287 sqq., cumque eius nomine traduntur hi 6 versus soli in codd. *p* *Parisi*no 8319 saec. XI/XI et *g* *Gaddiano* 90, 25 saec. XII/XIII (v. *Baehrens poet. lat. min.* V p. 315), quos ex fonte codicis *P* esse descriptos varietas lectionum comprobat 1 tardas mortem *P* 2 An *Ppg*, Cur *Maxim.* codd. hoc fesso codd. *Maximiani* et *pg*, effesso *P*, unde effeto *Traube* pigra *Ppg*, tarda *Maxim.* codd. 4 Nam mors est requies *P* 6 habent optimi *Maxim.* codd.

[L] 1. 2 *Eng. carm.* 14, 38 cur properata venis? *Boet. cons.* I, 1, 9-venit enim properata malis inopina senectus *Verg. Aen.* 5, 415 aemula... senectus. 5, 395 gelidus tardante senecta sanguis habet frigentque effetae in corpore vires

(—)

LI. EPITAPHIVM EIVSDEM.

Gloria divitiae fundi domus ampla, valete:
olim vos, olim pondera vestra tuli.
me praesens tumulus cognato caespitè claudit:
vos ite et dominos ludificate novos.

(—) LII. HYMNVS EVGENII EPISCOPI DE SANCTO DIONYSIO.

<p>Caeli cives adplaudite
mundi iocundo lumini,
quo inlustratur caelitus
huius diei gratia.</p> <p>5 Praecelsa fides martyr
sacrique vita antistitis
Dionysii nobilis
hodie palmam suscepit.</p> <p>Areopago Athenae</p> <p>10 regis sumpsit diadema
caelestis gemmam fulgidam,
Dionysium sophistam.</p> <p>Paulo docente speculum
habet fides fidelium</p> <p>15 et spiculum gentilitas,
quem ante murum noverat.</p> <p>Miro clarescens dogmate
inluminavit Graeciam
et inclitus hinc pontifex</p> <p>20 urbem Romanam adiit.</p> <p>Clemente Romae praesule
iubente venit Galliam,</p> | <p>cui iubar solis splendidi
inluxit signis, fame.</p> <p>25 Tandem repulso daemone,
constructo sacro opere,
poenis affectus maximis
caesa cervice caelum petit.</p> <p>Ave, pater, scandens polum,
30 ave, pie visens solum,
annua festi munera
tua sacrans praesentia.</p> <p>Offer, sacerdos optime,
gemitus nostros et preces,
35 firma fidem, martyr dei,
moresque nostros corrige.</p> <p>Ope gubernata fragiles
in mundi huius pelago
atque exutos corpore
40 pie benignus suscipe.</p> <p>Quo sine fine gloriam
deo patri cum filio
una cum sancto spiritu
tecum canamus perpetim. Amen.</p> |
|---|--|

[LII] P fol. 111^r (contulit Peiper). M(onacensis) lat. 14843 saec. IX¹ fol. 102 (contuli), N(amurcensis) 15 saec. XIII¹ (inde editum Anal. Boll. II p. 135), B(ernensis) 455 saec. XI¹ fol. 7^a (inde edidit Hagen, *carm. med. aevi* p. 56 sq.). A(utricanus, Chartres) N 44 (34) saec. XI¹ fol. 2 (mihi rogatus contulit de Mianville). priores aliqui sumpsere ex Menardo (dissertatio de unico Dionysio Paris. 1643: liber neque hic nec Berolini exstat), Daniel (thesaurus hymnol. I p. 352) ex Halloix, qui 'ex sacro Dionysiani coenobii armario se proferre gloriatur. de edd. cf. Ul. Chevalier, *repertor. hymnolog.* I p. 208 n. 3473 tit. sic, at ymnus et dionisio P, versus de sancto dionisio B, hymnus sancti Eugenii episcopi de beato Dyonisio A, sine titulo MN 2 lumine P 4 Diei huius B 8 caelitus palmam N 9 ariopago BAM athenae PBAMN, ecclesia Dan. 10 regi M 11 gemmam] grāmā P 16 que et uouerat M 17 Miror M 18 gretiam A, gratia M 19 hunc M 20 orbem romam M 21 Romae] omne M 26 constructus M 27 affectis M, afflictus Dan. 28 petit PBA, petiit MN; adit Dan. malo cervice periit 30 visens solum] Christe praesul N 31 festa M 32 sacra M 33 sacris gratia N 35 fide M 37 Ope] Xpe M 38 immundi A 41 gloria BM 42 dones patri A 44 Amen om. PN

[LI] 1 cf. *Eng. carm.* 14, 32 sqq. 4 cf. *Bücheler, carm. epigr.* II 1498 evasi effugi. spes et fortuna valet, nil mihi voviscum est, ludificate alios et *Bücheleri adnotationem*

[LII] hymnum sancti Eugenii Toletani de beato Dionysio iam novit a. 835 Hildwinus (*Mon. Germ. epist.* 5 p. 331, 5) neque dubito quin sit idem hic 1 eodem versu incipiunt sex hymni apud Ul. Chevalier *repert. hymnol.* I p. 207 s. 9 cf. *act. apost.* 17, 19 16 ante adv.

(EPISTVLAE).

(I).

SVGGERENDVM DOMNO MEO ET VERE PROPRIO DOMINO
BRAVLIONI EPISCOPO EVGENIVS SERVVLVS VESTER.

Duae res obortae sunt in ecclesia tua, unde nimium contabescit anima mea, et quid remedii adhibeam, nisi consilium vestrum praebuerit, penitus scientia nostra non habet.

de quodam fratre repperimus, qui non accepto presbyterii gradu presbyteri peragit officium, et ut causam certius agnoscatis, omnia singulariter innotesco. fuit idem ipse frater molestissimus domino meo Eugenio. rogatus a rege, ut eum presbyterum ordinaret, quia iussioni principis resistere non praevaluit, hoc genus factionis invenit: duxit eum ad altarium, manum non inposuit et cantantibus clericis in excelso, pro benedictione maledictionem effudit, sicut ipse hoc personis idoneis et sibi carissimis postmodum publicavit coniurans, ut hoc quamdiu viveret reticerent. quid inde fieri praecipit vestra prudentia, cita me iussione certifica; nam nescio aut si iste presbyter habeatur, aut si illi qui per eum baptizati chrismate praenotati sunt, recte Christicolae vocitentur. solve mihi hanc de qua satis ambigo quaestionem: ita solvat Christus culpaestrae si tamen est aliqua nexionem.

in aliquibus itidem locis diacones chrismare persensimus, et ignoro quid de his, qui ab eisdem chrismati sunt, facere debeamus: numquidnam iterabitur sancti chrismatis unctio? aut si non iterabitur, haut pro chrismate reputabitur quod forsitan aut praesumptio compulsi aut nescientia perpetravit? quid in hoc servare me deceat, suggero ut vestra mihi pietas innotescat.

duabus praemissis occurrit et tertia. presbyteri aliqui contra ius et vetitum canonum de chrismate quod sibi ipsi conficiunt (si tamen chrisma istud est nominandum), baptizatos signare praesumunt. quid aut taliter signatis remedii aut his possit pro correctione praeberi, me fateor ignorare; sed a te de his inluminari me postulo, qui divinae sapientiae maiori lumine pollens et legis sanctae cotidie meditationi deserviens latebrosas nigrorum cordium factiones et vehementer insequeris et prudenter invenis et acute dissolvis.

VARIA LECTIO: [I] LE 1 Traubio suadente scripsi DOMNO et hic et p. 286, 22. 287, 1 donne, quia hac in re nec notis est fides nec conlationibus 3 ecclesia tua sic LE (cf. 1 vere proprio domino), e. mea edd. falso ex Braulione p. 284, 29, sprevi etiam e. Toletana 6 gradu presbyterii Braulio p. 284, 31 8 post frater rasura trium litterarum L 12 publicabit LE 13 praecipiat vitatum ob cursum tardum 19 haut pro ego, aut pro LE 20 perpetrabit L 22 quaestionibus (cf. p. 285, 43) facile intellegitur ex l. 15 26 sapientiae omissum in margine additum L

- 6 in nobis autem etsi fuit aliquantula scientiolae modiculae venula, ingruentibus aegritudinibus et curarum multifidis tempestatibus ita penitus exsiccata defecit, ut nec tantillo sudore distillet. inde per eum te precor, cuius dono beatus, cuius instructione peritus esse probaris et doctus, ut me de his causis celerrime sacra tui oris iussione certifies.

II.

DOMINO SINGVLARITER MEO **EUGENIO** PRIMATI EPISCOPORVM
BRAVLIO SERVVS INVTLIS SANCTORVM DEI.

- Si immensa curarum genera non me circumvallarent, si procellis suis mundi nequitia non obvolveret, si denique oblatrantium invidorum erga me strepitus sileret nec solitudo, in qua merito destitutus obveni, terreret, nec sic quoque interrogationibus vestris inauditis mihi et inexpertis facile, ut iubes, responsum redderem, cum et res incognita animum turbet nec ante praevisa et diu meditata facile responsum habeat.
- 2 sentio tamen acuminis tui prudentiam illud velle in me experire, quod mihi nequeat impedire et peritiam quae deest aliis ostendere. velle tuum bonum persentio, sed posse meum non ignoro. quid enim in nobis aut quantum est, quod doctae vocis praeconio ita adtollis, ut segnem et paene iam senem oblitum sui attingere celsa cogas et veteranum iam atque utinam non inveteratum in his quaestionibus introducas,
- 3 in quibus est perniciosa nescientia et scientia praesumptuosa? verumtamen, quia ait unicus magister et doctor caelestis, qui docet hominem scientiam 'quia sine me nihil potestis, mecum autem omnia poteritis' et iterum propheta 'dominus dabit verbum' atque iterum 'aperi os tuum, et ego adimplebo illud' pro iussu tuo, pro obsequio meo, pro spe divini promissi, pro eo quod nihil impossibile est credenti, temptabo dicere ut potuero et ut mihi ille ministrare iusserit, qui ecclesiam suam regit, si qua invenire quivero, et tibi meo domino consentanea rationi narrabo. iam tuum erit ea quae suggero discretionem qua viges, sollertia qua polles, instructione qua plurimum vales et adprobare recta et corrigere errata et tegere indigna et reserare digna.
- 4 igitur iam ad ipsas causas veniamus. dicis tu in epistolis tuis duo observata fuisse in ecclesia tua, unde contabescit anima tua, et quid remediis adhibeas, penitus scientiam vestram non habere. scilicet de quodam fratre, de quo scribitis, qui non accepto presbyterii gradu presbyterii peragit officium; et ut causam omnem exponeres, narras eum fuisse molestissimum praecessori vestro, qui 'rogatus a rege ut eum presbyterum ordinaret, quia iussioni principis resistere non praevaluit', (ut vestris verbis loquar)
- 5 'hoc genus factionis invenit, duxit eum ad altarium, manum ei non imposuit et cantantibus clericis in excelso, pro benedictione maledictionem effudit', sicut ipse praecessor vester hoc personis idoneis et sibi carissimis postmodum publicavit coniurans, ut hoc quamdiu ipse viveret reticerent. quid inde fieri debeat, a me iubes expetere, quia ignorare vos dicitis, utrum presbyter habeatur, an si illi, qui per eum chrismate praenotati sunt, recte Christicolae vocitentur.

[II] LE 9 inuidiorum L, corr. E 10 nolui in quam inmerito licet queratur de Eugenio iussu regis sibi ablato destitutos corr. in -us L 12 habeat ego, habeant LE 13 prudentia L, corr. E experire sic LE, expedire Skutsch 14 pronuntiandum aljis praesentio (E) edd. 15 clausula rariorem non ignoro 17 cogas ego, cogaris LE; neque enim clausula melior sufficit ut deponens probetur; coegeris Traube 18 praesumptiosa L 19 scientia LE 22 meo E, me (i. meae) L eo Lorenzana, id LE 25 quia uigens L, corr. E 28 cursus erit velox causas perveniamus tu ego, te LE, a te edd. 29 contabes (om. cit ut in fine versus) LE, corr. E margo 30 scientia vestra LE, correxi; cf. p. 283, 4 36 publicabit LE 38 expediri Skutsch, at a me . . . expetere est i. q. cum animo reputare

post hoc coniuras meam inscitiam, ut hanc quaestionem solvam. haec est 6
 prima interrogatio vestra, ad quam dum multis, ut praemisi, ad respondendum
 impediari causis; summa illud conficit, quod nequit tenebris obsitus videnti praebere Matth. 15, 14
 ducatum. sane, quia iubes, ut dicam quod sentio, perquiratur persona, quae maledicto
 subiecta esse dicitur; si tempore maledicentis, ipso praesente, officium presbyterii
 egit nec tamen prohibitus ab ipso est, si baptizavit, si chrismavit, 'si sacrificium
 obtulit et ille passus est eum hoc agere, qui sibi conscius erat eum maledixisse, in
 nullo iste mihi, sed potius ille videtur culpabilis fuisse, qui dolo malo aliud egit et
 aliud simulavit. ac per hoc ille, cuius factio in tantum nefas prorupit, ut mihi videtur,
 onus suum ipse portabit; vestra autem sanctitas ab hoc delicto immunis erit, quia
 unumquemque in qua vocatione invenistis, in ea esse permittitis. et cur non habeatur 7
 presbyter, non video, si ille eum publicavit presbyterem esse, qui noluit ut iste pres-
 byter esset; aut quare non ab isto unguine sacro tincti vocentur Christicolae, quia
 etsi iste indignus, chrismate tamen vero sunt illi peruncti. optime novit prudentia
 tua canonum antiqua esse statuta, ut presbyter chrismare non audeat; quod servare
 et orientem et omnem Italiam hucusque scimus; sed postea consultum est, ut chris-
 marent presbyteres, sed de chrismate benedicto ab episcopis, ut non videretur
 presbyterorum hoc esse privilegium, cum ab illa unctione sancta populum dei sacrant,
 sed episcoporum, quorum benedictione et permissu, quasi de manu episcopi, ita huiusce
 rei peragunt officia. quod si ita est, cur et iste, quasi manus episcopi, quamvis 8
 inutilis, quos chrismavit non habeantur catholici, cum, ut dixi, sancto et vero chris-
 mate ab episcopo sacramento et cum illius permissu fuerint peruncti? manifestum est
 baptisma in nomine trinitatis data non debere iterari, chrismare autem non
 prohibemur haereticos, quos a vero chrismate invenimus extraneos. iste autem recto
 chrismate chrismavit, ut iam dixi; non mihi videtur frivolum esse quod fecit. additur 9
 his, quod ille qui eum permisit, numquam contradixit et chrisma a se benedictum
 tradere isti non dubitavit ac per hoc quod iste fecit, ille egit. quid enim sive per
 occasionem, sive per veritatem? quia in catholica actum est, necesse iterari non est.
 nam et illi, qui post excessum praecessoris vestri eum talia narrasse referunt, melius
 facient, si istam causam in aliam vitam sibi reservant. quis enim eis, illo desistente,
 aut contradicere nunc poterit aut purgare obiecta poterit? vobis tamen quod ille
 non dissipavit, dissipare non convenit, memores illius sententiae 'nolite ante tempus
 quidquam iudicare' et iterum 'quod apertum est, vobis; quod occultum est, deo'. I Cor. 4, 5
 ecce quod videtur nescientiae meae, et pro modicitate capacitatis nostrae nec 10
 affirmans nec spernens omnino ista suggessi.

ad ceteras interrogationes, si hoc non abhorret, transeamus. scribitis etiam 11
 et hoc, in quibusdam locis diacones chrismare vos repperisse. nihil in hac quaestione
 amplius quam in prima invenio, nisi ut sacrum chrisma vestra auctoritate et indul-
 gentia pontificali persistat et illi, qui ista aut nescientia aut praesumptione pa-
 trarunt, dignam in se et districtioris vindictam et ecclesiastici ordinis normam sub
 poena et paenitentia persentiant et ita sint multati, ut in exemplum aliis dati talia
 nequaquam ultra praesumant.

his duabus in brevi praemissis quaestionibus, tertiam ingerit ignorantiae meae 12
 prudentia vestra scribens, quod quidam presbyteri de chrismate, quod sibi ipsi con-

1 inscitiam (*del. en*) *E* 2 premissi *E* *edd.* 5 maledictionis *E* 6 baptianit *L*, baltidauit *E*
 9 videatur *E* 10 portavit *Traube* 12 presbiterum *E* *edd.* esse *om. edd.* 15 statuta (*L*),
 instituta (*E*) *edd.* 22 clausulam reddet fuerint uncti 23 baptisma *LE*, hunc pluralem vindicavit
Traube data *LE* baptisma . . . datum *edd.* 22 (si) manifestum est continuata sententia usque ad 25
 quod fecit *Traube* 27 isti sti *L*, stius *E* dubitabit *L* 31 tamen *L*, autem (*sic edd.*) *corr. in* tamen *E*
 34 nescientia me et pro *L*, nescientem est pro *E*, *corr. edd.* 39 petrarunt *LE*, *L*(egendum) patrarunt
 aut perpetrarunt *E* *margo* 43 duobus *LE* *edd.* 44 scribens eo quod *L*

- ficiunt (si tamen chrisma istud erit nominandum), baptizatos signare praesumunt. bene, fateor, et optime dubitas non esse chrisma, quod non solum non ab episcopis, sed contra ius et vetitum canonum a praesumptoribus presbyteris videtur esse sacratum. nam si caelestis magister et dominus reliquit suum episcopis vicariatum, quod constitutum ab illis est, a spiritu Christi iuxta apostolum constitutum est; et si quis
 13 praecepta eorum spernit, Christi praecepta spernit. unde videntur mihi a sancto et vero chrismate denuo praesignari debere hi qui a talibus sunt peruncti fraude. praesumptorum tamen disciplina in vestro est arbitrio posita, dum aliter emendetur error atque aliter condemnatur praesumptor. iam vestrae est sapientiae et cum ignaris mitius agere et praesumptores vehementer distringere.
 14 pro ineruditae impedimento linguae brevem evenire volui tramitem epistolae; sed ut est illud tibi notum: dum urceum facere nitor, amphoram finxit manus. iam nunc salutem persolvo et cotidianas molestias meas tribulationesque assiduas orationibus vestris commendo fovendas et per Christum te coniuro, ut quidquid inutiliter aut secus quam habet ratio in hac paginola reppereris effusum, non ante aliis pateat quam mihi hoc tua epistola innotescat. nam neque spatium fuit inde cogitandi neque vacatio dietandi, et quod lingua deprompsi, aliena manu exaravi, nec inde retractare occurrit.

III.

DOMNO MEO PROTASIO EPISCOPO EUGENIVS.

- Vestrae pietatis oracula favi dulcedine suaviora ingenti me fateor perlegisse
 laetitia; unde etiam creatori domino precum obtuli vota propter vestrae facultatis augmenta. cuius enim anima, quamvis sit sapientiae privata, tantam in te, domne, non amet amoris industriam, cum ab arce culminis, qua sublimis emines et praecellis,
 2 ad amandum infirmos et exiles ultronea benignitate descendis? sinceræ pacis conditor et purae dilectionis amator deus dei filius Iesus Christus ipse in vobis haec bona
 3 quae contulit ampliet, ipse inlibata perpetua perennitate conservet. vestrae enim dignationis alloquia ita nos ad amorem vestri per dies singulos incitant, ut, sicut ipse fari dignatus es, nec exprimi verbis nec exarari valeat atramentis, quantum vos
 reddat et animos enarrantis. quaero namque ac mecum saepenumero cogito, quid vestrae potestati pro tanta possim rependere bonitate; sed quia nihil dignum aut
 30 aequabile valeo reperire, me ipsum offero totumque me ob hoc placabilem reputo, quia granditer a vobis amari confido. puto enim quod non displiceat animis vestris, cum id offero, quod amatis. nam quod officium nostri sermunculi iussioni vestrae parere compellitis, sincere meam fateor voluntatem, non solum verbo vobis me velle
 35 parere sed et animo; si tamen vestrae orationis obtentu et vita nostra meruerit

2 dubitas *L*, dubitatur *E* *edd.* 6 videntur *ego*, videtur *LE* 7 hi *om.* *E* *edd.* clausula erit peruncti sunt fraude 12 urceum *edd.*, orcium *LE* 15 clausula erit effusum reppereris 16 tue *corr.* in tua *L*, tue *E*, *L*(ege) tua *margo* epistulae *corr.* in -a *L* 17 depromisi *corr.* in depromsi *L*, deprompsi *E*, deprompsit *edd.* 18 occurri *L*, *corr.* (*E*)

[III] *EM* 22 sapientia *edd.* 23 cum *scripsi*, quam *EM*, via qua ferri potest 24 exiles *scripsi*, exibiles *EM* descendis *edd.*, discendi *EM* 25 deus *EM*, dominus *edd.* hec *E*, et *M* 27 vestri *edd.*, vestre *EM* 28 valeat *om.* *M* 29 ac *M*, hac *E*, et *edd.* 31 valeo *ego*, valet *EM* valet reperiri *edd.*

12 cf. nota ad p. 290, 12

[III] 28 per ambages dicit epistolas Protasii ipsius reddere et imaginem et animos

veniam et lingua facundiam. nam etsi est in nobis, ut tu domne reputas, venula 4
tantilla sermonis, nunc inutilitate morum, nunc adsidui langoris aggestu cotidie
intercluditur et siccatur. missam sancti Hippolyti vel orationes, si nobis oratu vestro
vita comes adfuerit, ut potuero, pro vestra iussione patrabo; missam vero votivam
5 ideo non scripsi, quia in hac patria tam accurati sermonis habentur atque sententiae,
ut simile non possim excudere, et superfluum iudico inde me aliquid dicere, unde
meliores recolo iam dixisse.

ecce, piissime domine, dulcedo gratiae vestrae verbosum me reddidit et superbum; 5
sed prece ut parcas audaciae, quam non tumor adtulit, sed amor invexit. nam si
10 hoc trutinæ subtilis examine aequae librae pensa iusseris ponderare, ad te dominum
videbis recurrere, quod servulum tuum inveneris oberrare; quia numquam ego tam
temerarius in loquendo, nisi tu fuisses tam profundissimus in amando. quid ergo hac
occasione vel deliquerim vel deliqui, vobis imputari iubete; quia tantum amas et
tantum amaris, ut ei verecundiae pondus auferas et timoris. scriptum enim est: 1 Joh. 4, 18
15 timor non est in dilectione, sed perfecta dilectio foris mittit timorem.

de cetero † pro peculiariter suggero, ut mihi misero temptationum fluctibus 6
errabundo tuae precis impendas auxilium. sic beatorum merearis habere consortium.

IV.

SANCTISSIMO AC VENERABILI DOMINO MEO **EVGENIO** EPISCOPO
TOLETANAE VRBIS **TAIVS** VLTIMVS SERVVS SERVORVM DEI
CAESARAVGVSTANVS EPISCOPVS.

Congrua satis valdeque necessaria dispositione fortioris exquirat solacium qui
propriae virtutis caret officio eoque facilius corporis gressum porrigit, quo trahitur
dextera potioris, ut saltim desideratum cursum valentioris auxilio possit explere quam
segnis in sui itineris medio remanere. ita ego, mi venerabilis domine, animo licet 2
25 invalidus, tuis tamen adiutus orationibus, ardui operis auspicia quasi cuiusdam maximi
montis malui adire principia, qui velut magni cuiusdam in sui superficie ostentat
spatia paradisi nemorum proceritatibus obsita, floribus albescentia, foliis viridantia,
pomis etiam mellificantia, liliorum quoque pulcritudine nitentia, rosarum rubore
candentia, violarum purpurantium floribus splendentia coloribusque croceis pleraque
30 fulgentia, nullo umquam tempore marcescentia, sed perpetua sui viriditate vernantia;
mirifica arte disposita, directis quae consistunt linearum ordinibus coaptata, tantam
subministrant examinantibus gratiam, ut suavitate sui non solum exteriores corporum
sensus, sed interiora cordium arcana satietate sui perlustrent. cumque talia intentis 3
obtusibus cernerem ac plerosque his multimodis dapibus satiari viderem, inaeestimabili

1 d(omi)ne E, domne M 2 sermonis nun EM sic laboris M 3 yppoliti E 4 parabo edd.
5 sermonis E, sermones M edd. 7 recolo E 9 prece sic EM, precor edd. 10 examine ego,
examinis EM 11 inueniris E 12 quod edd. 15 dilecti E 16 an pro (tua dilectione)?
an praepreculariter, perpeculariter? flatibus M

[IV] M Baluzius T 18 ac M Baluzius, et T 19 Toletanae urbis episcopo Baluzius 24 animo
om. Baluzius 26 quod velut Baluzius ostentat ego, ostentans TM Baluzius 27 spatia om.
Baluzius albescentia T foliis viridantia post mellificantia ponit Baluzius 29 crocei T 30 sui
veritate T 31 directis quae ego, directisq; TM Baluzius 32 subministrant examinantibus ego, sub-
ministrantes amantibus TM Baluzius 33 post sensus excidisse fortasse verbum quale delectent bene monet
Traube 34 inextimabili TM, cf. p. 289, 7 et ind. s. voce

3 missam Hippolyti num perfecit Eugenius, non constat Ildephonso tacente. erant qui dicerent
(Antonius bibl. vet. Hisp. 5, 5, 259) eam extare in codice E, neque tamen Ewald (N. A. VI 1880 p. 236 sqq.)
repperit

accensus desiderio, tamquam unus ex collegio esurientium puerorum inediae coactus impulsu, eiusdem ianuam paradisi pedetemptum adgressus et quasi temerarius introrsus explorator ingressus, dum per eadem spatia pulcherrima quaeque ac multimoda prospectando nimia admiratione suspensor, quaedam ramusculorum floscula more pusillorum
 4 infantium ludendo collegi ac manu avida contrectando decerpsi. quorsum ista prae-
 cipua quadam curiositate quibusdam comparationibus praemittens verbis simplicibus
 quasi oris obstrusi aditum resero nisi ut tam incomparabilis excellentiam viri, sancti
 scilicet papae Gregorii, in ipso locutionis exordio quibusdam parabolis anteferebam
 eiusque magnitudinem sapientiae, quo perspicuo lumine sanctam inlustravit ecclesiam,
 5 aliquatenus non scientibus, sed nescientibus propalarem. optaveram siquidem tuae
 deut. 32, 7 nunc adesse praesentiae, ut (sicut scriptum est 'interroga patrem tuum, et annunti-
 abit tibi; maiores tuos, et dicent tibi') ex tui oris prudentia formulam sumerem, quam
 in principio huius operis velut cuiusdam telae verborum texturam praeponerem vel certe
 ex tui cordis artificiosa manu quasi in cuiusdam magni constructione aedificii politos
 atque quadratos humeris propriis verborum lapillos deferrem; quoniam frater fratrem
 prov. 15, 19 6 adiuvens exaltabitur sicut civitas munita. ordo namque rationis exposcit, ut sub-
 sequentia praecedentibus quodam vinculo tenacitatis nectantur, quatenus in utrumque
 rectitudinem sui prolata aequitas pandat ac ducente tramite veritatis ad destinatum
 7 finem laeta succedat. idcirco quod comparationibus paulo ante praetulimus, verbis
 nunc apertioribus propalemus. de opusculis quippe eiusdem sanctissimi viri sese
 infert subsequens sermo aliquantula narratione officiosissimus dignumque fore censui
 de sanctis operibus eius primum pauca retexere. vidimus, vidimus Gregorium nostrum
 Romae positum, non visibus corporis, sed obtutibus mentis. vidimus eum non solum
 in suis notariis, sed etiam in familiaribus, qui ministerio corporali eidem fidele
 exhibuerant famulus obsequium, eorumque revelatione de virtutibus eius plura
 8 cognoscens, brevissime pauca retexam. fuit denique gratia Christi omni morum
 probitate compositus, animo vultuque serenus, corde benignus, conscientia purus,
 moribus discretus, virginitate nitens, caritate refertus, pietate praecipuus, patientia
 insignis, modestia incomparabilis, abstinencia singularis, hospitalitatis sectator, pere-
 grinorum susceptor, eleemosynarum largitor, ecclesiasticarum rerum optimus dispen-
 sator, amicitii devinctus, oppressorum relevator, tribulantium consolator, acris ingenii,
 consilio providus, sermonibus nitidus, eloquentia facundus, prudentia disertus, sapientia
 praeditus, doctrina multimodus, scripturarum divinarum mirabilis interpretator, ab-
 ditorum mysteriorum acerrimus investigator, fidei catholicae magnificus defensor,
 contra haereticos fortis assertor, superbis auctoritate erectus atque humilibus prompta
 9 devotione subiectus. quattuor namque virtutibus animi, prudentia scilicet, temperantia,
 fortitudine atque iustitia ita exstitit perornatus, ut non homo, sed angelus inter
 homines putaretur. quis denique nostri temporis eloquentia facundus, prudentia
 praeditus, sapientia profundus sanctum condignis efferat laudibus Gregorium? nec

5 quorsum *Risco*, cursim *TM* *Baluzius* 7 excellentiam *Risco*, -tiae *T*, -tie *M*, -tia *Baluzius*
 9 praespicio *T* 12 quam *MT*, cum *Baluzius* 13 textura *Skutsch* praeponerem *Baluzius*, po-
 nerem *MT* 14 politos *om. T* 16 namque *M* *Baluzius*, numquam *T* *puto* orationis 17 tenas-
 citatis *M* *vis* in utramque 18 ducente *M* *Baluzius*, ducam te *T* 19 laetus accedat *Baluzius*
 uerb' *M* 21 sermo subsequens *Baluzius* officiosissimum *T* que *om. M* 22 sanctis *MT*,
 suis *Baluzius* pauca primum *Baluzius* vidimus alterum *om. T* 23 eum] enim *Baluzius*
 24 fidelem *MT* 25 exhibuerant *T*, -unt *M* *Baluzius* relatione (*T*) *Baluzius* 26 retexem
 (an -xeam?) *T* 29 setator *T* 31 amicis *Baluzius*, quod *clausula*, non sermonis ratio commendat
 sublevator *Baluzius* 33 mirabilis *MT*, multimodus *Baluzius* 34 acerrimus uestigator *M*
 35 subiectus *M* *Baluzius*, sublaetus *T* animae *edd.* 37 praecornatus *Baluzius* 38 denique *MT*,
 namque *Baluzius* 39 efferat *M* *Baluzius*, audiam *T*

ipsi, ut censeo, Graecae Romanaeque facundiae philosophorum praecipui, Socrates
 scilicet vel Plato, Cicero atque Varro, si nostris temporibus adfuissent, condigna eius
 meritis verba promississent. sed ne panegyricis uti censear eloquiis plurima de eius- 10
 dem virtutibus auditu comperta praemittens, ad eius opuscula, quae sunt eloquia
 pulcritudinis, officia linguae retorqueam. igitur cum Romae positus eius quae in
 Hispaniis deerant volumina sedulus vestigator perquirerem, inventaque propria manu
 transcriberem, tantaque dulcedo verborum animum meum inaeestimabili suavitate mul-
 ceret, speciale quiddam in eadem sine cuiuspiam perspexi comparatione potissimum.
 denique dum historiam beati Iob sub triplici indagatione, id est historica, typica vel 11
 morali, studuit explanatione discutere atque Ezechielis prophetae primam vel ultimam
 partem non in pari expositione percurrere tantorumque profunda mysteriorum repulso
 ignorantiae nubilo serena patefactione monstrare, paene totius novi ac veteris
 Testamenti patefecit arcana; actumque est ut hac opportunitate panis ille qui de
 caelo descendit, eiusdem fidelissimi opportuna satis dulcedine satiaret. sed quoniam 12
 in eadem prolixitate voluminum, dum testimonii uniuscuiusque requiritur explanatio,
 paene totius operis eius erat in ambiguo non minima perscrutatio atque animi
 ardentis saepe frigebat intentio, malui semel maximum perferre laborem quam semper
 suspectam tolerare difficultatem. percurri igitur omnia eiusdem monumenta librorum
 et paene totius scripturae sacrae testimonia, quae in eius opusculis ad probationem
 vel expositionem cuiusque rei adhibita diversis in locis continebantur conscripta,
 adiuvante Christo Iesu, qui ex ore infantium atque lactentium perficit laudem psalm. 8, 3
 linguasque mutorum vinculo taciturnitatis absolvit, suis coadunata ordinibus stili
 conscriptione collegi, quatenus studiosus quisque cum in eisdem voluminibus cuius-
 libet sacri testimonii explanationem requirit, ne multiplici lectione fatigatus non cito
 reperiat quod voluerit, ad ista quae decerpsi recurrens, repente quod desiderat videre
 satisfactionis discretione reperiet. lectorem quippe huius operis censeo ammonendum, 13
 ut vigili intentione praevideat, quoniam pleraque testimoniorum capitula in eisdem
 voluminibus, ut supra meminimus, diversis in locis sita, ita ut inventa sunt exposita,
 a me ordinatim collecta fore noscuntur. alia igitur, quae iam in superioribus aut
 inferioribus partibus exposuisse visus est et iterum atque iterum quamlibet aliis
 verbis, eodem tamen sensu diversis in locis recapitulata expositione retexit, praec-
 edentibus testimoniis, ut ordo exponendarum rerum poposcit, aliqua inserenda,
 reliqua vero relinquenda curavi, quatenus ex praecedentibus subsequencia pen-
 derent et subsequencia praecedentibus sese utilius coaptarent. nam si cuncta
 discreto ordine in huius operis serie ponerentur, procul dubio magnitudo voluminum
 brevitatis modum excederet atque, sui recapitulatione lectoris animus offendens,
 facerent nihilominus repetita fastidium. cuius rei quantitatem in sex codicibus, 14
 quattuor scilicet veteris instrumenti, duobus etiam novi testamenti, suis conexis

1 Graecae Baluzius, grece MT 2 vel M Baluzius, om. T eius meritis T, eius mentis M,
 om. Baluzius 3 panegyricis T Baluzius, paralogicis M censetur (setur in rasura a manu 2) M
 4 audita Baluzius praemittens MT, vindicavit Traube, praetermittens Baluzius 5 eius MT,
 eiusdem Baluzius 6 Hispanis edd. inventaque — transcriberem om. T, in margine addidit (alia
 manus?) M, habet Baluzius 7 inextimabili MT, cf. p. 287, 34 8 quidam M eandem T per-
 spexi Baluzius, prospexi M, prespexi T potissima M 11 profundae Baluzius 12 totus T
 15 testimonii T, testimonium M Baluzius; cf. l. 24 16 totus T perscrutatio MT 17 saepe
 Baluzius, spe MT proferre Baluzius 18 Percurri M Baluzius, om. T 19 ad probationem
 Baluzius, aprobationem M, approbationem T 21 perfecti M 22 stili — 23 quatenus addidi ex MT,
 om. Baluzius 25 decerpi T decurrens M uidere T, libere M, liberae Baluzius 26 ammonedum M
 27 intentionem (sed in eraea) M quoniam Baluzius, quam MT 29 alia legitur M in superius M
 30 quam liber M 33 penderent M Baluzius, pendit T 36 animus M, animum (T) Baluzius
 38 instrumenti M Baluzius, testamenti T

INDICES

- I. NOMINVM PROPRIORVM.
 - II. VERBORVM.
 - III. REI GRAMMATICAE ET METRICAE.
 - IV. REI ORTHOGRAPHICAE.
-

Scriptorum loci sic afferuntur:

2, 117	=	<i>Dracontii de laudibus dei lib. 2 v. 117</i>
sat. 32	=	" <i>satisfactio v. 32</i>
VII 80	=	" <i>Romulea, carmen VII v. 80</i>
Or. 113	=	" <i>Orestis tragoedia v. 113</i>
mens. 9	=	" <i>carmen de mensibus v. 9 (p. 227)</i>
ros. 4	=	" <i>" de origine rosarum v. 4 (p. 228)</i>
frg. 1	=	" <i>fragmentum I (p. 228)</i>
Mer. c. 2, 3	=	<i>Merobaudis carmen II v. 3</i>
Mer. pros. 2 A 10	=	" <i>panegyricus prosarius in Aetium frg. IIA v. 10</i>
Mer. poet. 129	=	" <i>" poeticus " v. 129</i>
Mer. Christ. 5	=	" <i>carmen de Christo v. 5</i>
Eug. hex. 114	=	<i>Eugenii hexaemeron v. 114 (p. 35)</i>
Eug. hex. praef. pros. 9	=	" <i>" praef. prosaria v. 9</i>
Eug. hex. praef. poet. 11	=	" <i>" poetica v. 11</i>
Eug. sat. 93	=	" <i>satisfactio v. 93 (p. 119)</i>
Eug. sat. arg. 2	=	" <i>satisfactionis argumentum v. 2</i>
Eug. monost. 9	=	" <i>monosticha recapitulationis v. 9</i>
Eug. c. 21, 2	=	" <i>carmen XXI v. 2</i>
Eug. c. app. 4, 7	=	" <i>carminum appendix c. 4 v. 7</i>
Eug. epist. 1, 3	=	" <i>epistularum I § 3</i>
Braulio epist. 2, 4	=	<i>Braulionis inter Eugenianas epistula 2 § 4</i>
Taius " 4, 7	=	<i>Taii " " 4 § 7</i>
Cato lux. 5	=	<i>versus Catonis contra luxuriam v. 5 (p. 237)</i>

ut brevis sim, hic illic vocabulis emendatis adscribo *, corruptis †

I. INDEX NOMINVM.

Nomina ad historiam vel geographiam IV—VIIⁱ saeculi spectantia litteris data sunt capitaneis.

(Abel)] 2, 305 pii... sanguine fratris.
 Abessalon] *sat.* 163 non fit Abessalon heres.
 Abraham] 2, 635 creditur Abraham dominoque est factus amicus. 3, 56 Abrahæ portante sinu. 3, 101 Abrahæ... exempla parentis. 3, 144 pater Abraham. 3, 255 Abraham... beatum. *Eug.* c. 39, 4 Abraham Syras et idem reperit Chaldaicas litteras.
 Abydos] VIII 246 Abydon / et Seston dimisit aquis navis.
 Achaemenius] *Mer. c.* 3, 7 (qua)m nec Achæmeniae possent penetrare sagittae.
 Acheron] IX 127 Acheronta natare.
 Acheronteus] *Or.* 496 Acherontes tortoribus.
 Achilles] 3, 392 nympharum... turba suum... planxit Achillem. V 155 filius Aeacides vel vindex Pyrrhus Achillis. VII 16 auctor Achillis... Aeacides Peleus. VIII 49 pro matris thalamo poenas dependit Achilles. 127 Pergama vexat Achilles. 157 Aeacides... saevum fulmen Achilles. 192 magnanimum Aeacidem... Achillem. 321 Thessalus Emathia... nutritus Achilles emicat et torvos exercet in arma biformes Patroclo populante simul Centaurica lustra. IX deliberativa Achillis an corpus Hectoris vendat. IX 9 fortis Achilles (125. 211). 33 *voc.* Achilles (189). 53 *nom.* Achilles. 93 *te*... Iliacæ populator gentis, Achillem. 186 currus... Achillis. X 330 meruit veniam generum professus Achilles. 333 post crimina... Achillis. *Or.* 78 sponsantis Achillis. 426 arripotentis Achillis (899). 476 tumulo surrexit Achilles. 535 Patroclus Achillem... amavit. 622 Pyrrhus Achillis. *Mer. c.* 1, 18 cui Larisa suum conferat una virum. 4, 21 *Thetidis* natum. *Drac.* IX 55 infremis... Aeacides. 124 *te*... dum soboles, caeli pelagique nepotem atque Erebi genes clara mei (*ait Aeacus*). 141 bellipotens. 229 Gaeta, unde genus ducis. *Or.* 480 post busta severe exegit mortem de virgine Thessalus heros (VIII 47). 624 Aeacide... truci. *v.* Pelides.
 Achilleus] *Or.* 608 stirpis Achilleae Pyrrhi. 891 Achilleus *i.* Molossus.
 Achivus] VIII 362 rector Achivus Telamon.
 (Adam)] I, 329 *sqq.* 375 iuveni. 383 iuvenis (387. 481). 2, 249 primus homo.
 Admetus] VIII 210 Admētus intrantes haedous numerabat Phoebo pastori.
 Adonis] II 120 pulcher amator Adon.
 Aeacides] Achilles *v. s. voce.* VII 17 auctor Achillis... Aeacides Peleus. VIII 157 Aeacides *i.* Aiax (*cf.* VIII 48). 291 Aeacides *i.* Telamon (309). 817 Aeacidem Pyrrhum.

Aeacus] IX 120 censoris imago, Aeacus. 146 Aeacus invidiam... sustinet. VIII 328 animarum iudicis. IX 36 quaesitor... torquet avus umbras.
 Aeetes] X 59 ad aulam / Aētis (aethios *cod.*) inmitis *gen. tertii ordinis.* 178 tyranno (328). 322 rector. 328 ducis. 334 Scythia. 337 socii.
 Aegaeus] VIII 219 Aegaeum sulcare fretum. 432 Aegaeo... pulsa caret navis.
 Aegisthus, -eus] *v.* Egist.
 Aegyptius] V 140 Busiris... Aegyptius. *Eug.* c. 39, 5 Isis... protulit Aegyptias litteras.
 Aegyptus] *Eug.* c. 38 *tit.* de decem plagis Aegypti. 38, i prima plaga Aegypti.
 S. AEMILIANVS] *Eug.* c. 11 *tit.* de baselica S. Aemiliani. 11, 6 Aemilianus adest.
 Aemilius] *v.* Dracontius.
 Aeneades] V 110 senatus et populi Aeneadam.
 Aeneas] 3, 517 amor Aeneae. VIII 241 iuvenisque (*i.* filius) Dionae Aeneas. 586 Aeneas (IX 73). VIII 364 Cythereus. 372 Anchisiades.
 Aeolius] VII 140 Aeolias petet illa domos.
 Aeolus] VII 144 nec negat haec Eolus Veneri. VII 140 tyrannum.
 Aesonides] Jason. X 76 Aesonidem. 289 Aesonidi. 351 Aesonides.
 AETHERIVS] *Eug.* c. 12, 9 Aetherius... cum coniuge... cui nomen olim Teudesuintha fuit.
 AETIVS] *Mer. poet.* 106 Aetium. *c.* 4, 12 ductor (*poet.* 30. 44). 4, 41 inclyto parente. *pros.* II A 7 ductor invictæ. II B 12 dux (*poet.* 163). *poet.* 19 belliger ultor. 36 ducis socii Marti. 49 viri (111). 119 heros. 135 pueri. 140 Latium... ducem. 153 magnanimi... ducis. *pater* Gaudentius (*v. s. voce*), *socer* Carpilio (*v. s. voce*), *uxor* nominis ignoti, at heroum suboles, propago regum, cuius gloria feminam superstat (*c.* 4, 17), *filius minor* Gaudentius (*v. s. voce*) *puer obses apud Alaricum et Chunus* (*c.* 4, 44 bellorum mora, foederis sequester... ac mundi pretium fuit parentis. *poet.* 1—4. 129—143), *victi Francos et Burgundiones poet.* 5, *Aremoricos poet.* 8, *Galliam meridionalem poet.* 16, *Gothos intra Hispanias (Galliasque) (pros.* 2 A 23) ad montem... Colubrarium (*pros.* 2 B 16), *expugnavit castra Gothica prope Tolosam (?) poet.* 151 *sqq.* (*cf.* nota ad 157) *celebravit Merobaudes consulatum Aetii primum* (*a.* 432) *carmine nunc deperdit, alterum* (*a.* 437) *panegyrico prosario, tertium* (*a.* 446) *carmine (paneg. poet.) cf. p. 7 nota.*
 Africa] I, 313 sortita est Africa dammas.
 AFRICANVS] I 13 fugatas Africanæ reddit urbi (Carthagini) litteras.

- Africus] *ventus*. 2, 176 Africus interea motus... adest. *VIII* 385 Africus interea veniens... occurrit.
- Agamemno] *Or.* 25 ductorum ductor, regum rex dux Agamemnon. 188 Agamemnone viso. 307 heres Agamemnonis. 410 rex Agamemnon erat. 515 Agamemnonis umbra. 845 Agamemnonis heres. 873 Agamemnona saepe vocavit. 875 cur Agamemnona clamas. *Or.* 4 Atridem (84. 213. 345. 352. 520. 579. 720. 726. 800. 874. 877). 7 parentis. 22 criminis ultorem. 23 thalami vindex. 24 tori genialis amator. 27 bellipotens... princeps. 28 rex (*passim*). 104 arripotens. 173 belligeri... tyranni. 190 victorem. 203 heredem... Thyestis. 210 rex ferus. 212 tyrannus. 250 belliger arripotens. 269 Asiae domitor. 275 everesorem Asiae. 344 iuvenem. 438 Mycenaei... vindicis. 462 optime rex quondam. 481 dux. 507 praedo decennalis fraternique ultor amoris. 719 principis. 877 regnator Atrides. *Or.* 45 ad *Tauros depulsus*. *cf.* s. v. Pentheseilea.
- Agamemnonius] *Or.* 199 Agamemnonio regno. 283 Agamemnoniam... aulam. 290 spesque... Agamemnonias (*Electram Orestem*). 385 Agamemnonii... triumphis. 425 ius Agamemnonium fuerat *i. nunc perit*. 553 Agamemnonia proles. 696 os Agamemnonium in *Oreste*.
- Agave] *X* 551 baccha Lyaei saeva caput iuvenis mater gestabat Agave.
- Agenor] *X* 314 tristic Agenor concidit Europae senior fraudatus amore.
- Agenorides] 3, 420 terror *Agenoridum *i. Carthaginiensium, Regulus*.
- Agenorius] *VIII* 561 sobolem... Agenoriam (*Europen*) caelestia colla (*Iovis*) gravantem.
- Aiax] *Od.* *VIII* 143 *Cassandram* pessimus Aiax invadit. 324 Aiaxque secundus. *Or.* 711 trux inrevocabilis Aiax. 848 Danaum fortissimus Aiax. *Telamonius*: *VIII* 50 forsan Telamonius Aiax sternitur invictus, quod mater reddita non est Hesione Priamo. 290 Aiacis haec mater erat. 314 Aiax (364. 375. 378). 319 bellipotens non vilis pignoris Aiax *puer*. *VIII* 48 Telamone satus, *item IX* 67 et umbone tonantem. v. Aecides.
- ALAMANNVS] *V* 35 Alamannus Francus Alanus.
- ALANVS] *V* 35 v. sub Alamannus. *cf.* et *Mer. poet.* 14.
- (ALARICVS)] *Mer. poet.* 134 rex. 138 regis.
- Alcestis] *VIII* 209 Alcestam... pavens Phoebeus pastor. *Or.* 440 Alcestis (*gen.*) meminisse fuit, quae morte maritum manibus eripuit.
- Alcides] v. Hercules.
- Alcmenae] *II* 25 Alcmenam galeatus amet *Iupiter*.
- Alexander] v. Paris.
- Allecto] *X* 482 Allecto testis ceras adamante notavit.
- Amazon] *II* 119 Lycastum zelat Amazon. *Or.* 344 Amazo (-on *A*) Pentheseilea.
- Amor] *II* 48 mater Amorum (*VII* 10). *II* 91 Amor (93). 146 pinnatus Amor (*X* 216. 240). *VI* 20 furibundus Amor Veneris per castra triumphat. *VII* 36 Bacchis copuletur Amor per castra Dionae. *X* 61 pharetratum puerum... Amorem. 125 Amori. 131 princeps pietatis, Amor. 145 Amor... ales. 596 abiuret Amores Cyprus. 2, 591 Titania luno Cupido. *II* 120 Furias amat ipse Cupido (*cf.* *X* 460). *VI* 5 flammipotens invasit templa Cupido. 16 Cupido et... Hymen. 44 puer alme Cupido, ignea progenies et rerum perpes origo. *VII* 68 nescit... senibus veniam donare Cupido. *X* 122 Cupido fessulus. 218 succurre Venus, succurre Cupido. *II* 4 Idalius...
- pinniger. *VII* 48 puer Idalius (*X* 110). *X* 90 aliger... Idalius. 280 pinniger Idalius. *X* 127 Pyrois, (*cf.* *Claud.* 31, 141) mens ignea mundi atque vapor fecunde poli, successio rerum, affectus natura genus fons auctor origo, tu vitae fecunda salus, tu blanda voluptas. *II* 46 impubes lascive (*cf.* *VI* 59 *VII* 12) puer, cui subiacet omne quod natura creat. *II* 50 alme. 53 puer alme. 71 pinniger audax (*X* 173). 74 hominum divumque voluptas. 75 ales (109). 80 volucer (*X* 113. 161). *VI* 57 aliger. 59 erat cui castra voluptas. 109 acrior est puer ille meus, dum temnitur, et plus urit (*cf.* *VII* 67). *VII* 12 impubes lascivus atrox, violentus amoenus, lis pacis tacitusque loquax, fur garrulus audax, nudus et armatus, ferus et pius, improbus insons. 154 volucer Veneris. *VIII* 471 puerum. 474 natus. 495 flammiger ales. *X* 85 amoriferum... natum. 94 lascive puer (587). 112 flammigero... deo. 150 ignipotens (209). 165 impiger ales. 176 flammiger. 182 nomen amantem. 199 volantem... puerum. 263 puer ignipotens. 276 amoriferum... volucrum puerum. 460 puerum Veneris. v. Cupidineus.
- Amphiarus] 3, 418 alium vatem casus renovasse sinistros, Amphiarae, tuos, quem perflida vendidit uxor. *Or.* 692 uxorem... anguris Amphiarai.
- Amyclae] *VIII* 30 fecit Alexandrum rapta spoliare (t) Amyclas. 439 tacitas quod lustrat Amyclas *feminae bellae*.
- Anchisiades] v. Aeneas.
- Andromache] *VIII* 154 Andromachen... viduare marito. *IX* 38 Andromache viduata gemit vel ad ubera parvum Astyanacta tenet. 91 Andromache tumulus sibi formet inanem. 151 exiet Andromache... et leget infelix dispersi membra mariti. 199 planctibus Andromaches. *Or.* 748 nec ferit Andromache famulus post Hectora Pyrrhum. 864 Andromachae soboles Pyrrhique Molossus. *IX* 156 coniunx. 177 uxor. *Or.* 749 regina Phrygum.
- Anna] 2, 674 murmure sub tacito sterilem defleverat Anna^a matricem post mater Samuelis.
- ANSILA] sat, 214 Ansilva victus a Vandalis absente Gunthamundo, non aliunde notus, sed nescio an progenies illius Ansilae Gothi, qui sub Theodosio II cum Ariobindo et Germano in Sicilia contra Vandalos pugnabat (*Prosp. chron.* I p. 478, 1344 ad a. 441). certe ex hoc versu 214 *Eug.* (*arg. sat.* p. 67, 5) satisfactionem ad imp. Theodosium datam esse conclusit.
- Antaeus] *II* 156 Antaeum rapui Telluris alumnus dicit Hercules.
- Antenor] *VIII* 240 Antenor (260. 590) legatus Priami ad Telamonem.
- Antilochus] *VIII* 325 Nestoris Antilochus. (Antiopea] *II* 23 Iuppiter satyrus... amet (*cf.* *Aegr. Perd.* 47 Antiopeam et satyrus tenuit. 3).
- ANTONIVS] *Eug. c. app.* 24, 6 Antōnii monachorum principes.
- Aonius] *VIII* 14 in Aonio descendit fonte poeta. *cf.* *Or. fast.* 3, 456.
- APODEMIVS] *Eug. c. 9, 17* Apodemius *maritry*.
- Apollineus] 3, 274 Apolline(i)... tripodis. *VI* 11 Apollineus... agmen. *IX* 102 sacerdos Chryseus Apollineus.
- Apollo] *II* 106 magnus Apollo. *VII* 18 Apollo disertus, cum peteret Daphnen. *VIII* 184 Thymbraeus Apollo. 206 ego pastor Apollo ipse fui. *Mer. c. 1, 12* Castalium... deum. *VI* 5 potestas Delphica. *X* 285 plectiferi germana dei (*Or.* 86). *Or.* 42 irato... deo. v. Mithras, Phoebus, Sol, Titan.
- (Appius)] v. Claudius.
- Arcadicus] *Eug. c. 42, 3* Arcadicus *i. asinis*.

- Arcas] 2, 590 Saturnus et Arcas i. *Mercurius*.
 Arctous] *Mer. poet.* 26 milibus Arctois *Vandalorum*. 113 caedibus Arctois *Gothorum*. 128 tela ...
 Arctoa *Gothorum*. *Drac.* X 172 Arctoi ... axis
Scythiae.
 AREMORICVS] *Mer. poet.* 8 Aremoricos ...
 saltus.
 Areopagus] *Eng. c. app.* 53, 9 Aréopágo. *cf.*
Drac. Or. 880 sqq.
 Argi] *VIII* 338 gens *Dardana* imperat Argis, per
 quos victa perit. X 598 Iuno spernatur ab
 Argis.
 Argolicus] *LX* 66 puppibus Argolicis. (*Or.* 28.
 636). *Or.* 166 moribus Argolicis. 321 Argolicos
 ... favores. 586 ad Argolicas ... Mycenae. 702
 ad Argolicos (*subst.*)
 (Ariadna)] *VII* 20 Dictaeae ... puellae.
 (Ariovistus)] *Mer. poet.* 144 Teutonicum ...
 hostem.
 Aristarchus] *Eng. hex. praef. poet.* 22 Aristarchus
 Tuca Variusque Probusque.
 (ARRIANA doctrina)] 2, 98 sqq.
 ASDINGVVS] *sat.* 22 nominis Asdingui bella
 triumphigera *regum Vandalorum*.
 Asia] 3, 230 impendens Asiae ... salutem Europae-
 quae simul *Petrus*. *Or.* 30 divitiis Asiae *Troiae*.
 269 Asiae domitor Agamemnon. 275* eversorem
 Asiae Agamemmona. 899 eversorem Asiae *Pyr-
 rhus*.
 (Asterie)]? *II* 23 *Iuppiter aquila*.
 Astyanax] *VIII* 146 Astyanax Danaus muro iac-
 tatur ab alto. *IX* 39 Andromache ... ad ubera
 parvum Astyanacta (174) tenet. 152 Astyanacta
 (163, 193). 222 Astyanax egeat.
 Athamas] X 583 Athamas (talamae *cod.*) mise-
 randus.
 Athenae] X 599 Pallas damnetur Athenis. *Or.* 33
 Minervae ... Athenas. 287 addidit Athenis.
 592 te convenit Athenis. 889 meditis induxit
 Athenis. 905 decet ultio talis Athenas? *Eng. c.*
app. 52, 9 Athenae. *cf.* Cecropides, Cecropius.
 Athenaeus] *Or.* 516 venit Athenaeis ... sedibus.
 638 Athenaei iuvenes *Orestes* et *Pylades*. 912
 culmen Athenaeum assessores *Areopagi*.
 Atheniensis] *Mer. pros.* 1A 12 Lacedaemonio-
 rum et Athen(tensium) nomina.
 Atrides] *plerumque Agamemno*, v. s. voce. *Mene-
 laus*. *VIII* 449 ad aulam ... Atridis. 537 Atridi.
 585 Atrides sic maestas erat de coniuge rapta.
Or. 196 Menelaus alter Atrides. *Orestes*: *Or.* 685
 Atrides (809). Atridae i. *Orestes* et *Electra*: *Or.* 355
 Atridas. 374 nutritor Atridum *Dorylas*.
 Atropos] *VIII* 203 Clotho ... Lachesis ... Atro-
 pos ingens.
 Atticus] *VIII* 28 Attica vox *Homeri*. *Eng. c.*
39, 2 Phoenices sagaces condidit Atticas
litteras.
 Aventinus] V 255 pro Virginia cum plebs arde-
 ret in ira montis Aventini tenuit Romana ca-
 cumen.
 Avernus] 2, 546 legem violari ... Aveni (*chri-
 stiane*). X 446 regnator Aveni *Dis*. *Eng. c.*
5, 25 Aveni ... incendio.
 Augustus] *sat.* 180 Caesar Augustus. 188 Com-
 modus Augustus *M. Aurelius*. *IX* 22 Augusto
 ... mense. v. augustus.
 (imp. M. Aurelius Antoninus Pius)] v. Com-
 modus.
 Aurora] v. aurora.
 Babylon] *sat.* 31 Babylonae (-niae *D*, -nica
Eng. M, -num *Eng. FP*) regna tenentem.
 Babylonica] 1, 320 flammantes viridesque tulit
 Babylonica crustas.
 Baccha] *VI* 69 Bacchaeque rotari Sileno saltante
 placent. *VII* 36 Bacchis copuletur Amor. X 283
 Bacchaeque rotantur. X 550 Baccha Lyaei ...
 Agaue.
 Bacchus] v. Liber.
 (BAGAVDAE)] *cf. not. ad Mer. poet.* 157.
 BASILLA] i. Bassilla, *Eugenii mater*, *Pomponiae*
 soror (*Braulio* *epist.* 18) *Eng. c.* 22, 9 Basilla
 (11, 23, 3).
 Bellona] *Mer. poet.* 39 exarmat Bellona comas.
 (69 diva nocens?). *Drac. VIII* 147 praestat Bel-
 lona, nulum *Helenam*. *Or.* 388 vos sic minuit
 saevis Bellona duellis.
 Blossius] v. Dracontius.
 BRAVLIO] *Eng. epist.* 1 tit. Braulioni. 2 tit.
 Braulio. c. 21, 23 germano ... amato.
 Bromius] *cf. Liber. VI* 17 Bromius ... Hymen
Liberi filius.
 Brutus] 3, 324 optima nam vindex exempla ac
 pessima Brutus *Lucretiae ultor*, *filiorum necator*.
 3, 393 ut Brutum planxit maesta cum plebe se-
 natus *cf. Lucan. 7*, 39. *Stat. silv.* 1, 4, 42.
 (BVRGVNDIONES)] *vicit Aetius Mer. poet.* 5.
 Busiris] V 140 Busiris atrox Aegyptius ille cruen-
 tus.
 Byblias] *VII* 33 Bybliades Satyris iungant Nym-
 phisque hymenaeos. X 283 Bybliades saltant.
 (BYZANTINVS)] *Mer. c.* 1, 10 longinquos prae-
 buit aula toros.
 Cadmus] *VIII* 562 Cadmi cognatus *Iuppiter*.
 X 574 Cadmus ... obruit infaustis crudelia
 semina sulcis.
 CAECILIANVS] *Eng. c.* 9, 18 Caecilianus martyr
Caesar Augustanus.
 Caesar] *sat.* 175 Caesar ubique potens hosti civili
 post bella pepercit. 178 vocatus abit ...* deus.
 V 207 Caesar, dominatio prima senatus. *mens.* 15
 nomen Caesaris adfert *Augustus mensis*. *de*
divi Iuli bello Gallico agunt Mer. poet. 144 sqq.
 CAESARAVGVSTA] *Eng. c.* 8, 45 Caesareae au-
 (gu)stae dum pastor praesidet urbi *Iohannes*.
 10 tit. de basilica sancti Vincenti quae est *Caes-
 ara(u)gusta(c)* (in *Caesarangusta F*). c. 9 est
de XVIII martyribus Caesarangustanis. v. Ta-
 tianesium.
 CAESARAVGVSTANVS] *Taius epist.* 4 tit. Taius
 ... Caesarangustanus episcopus.
 Caesareus] *Mer. poet.* 12 Caesareoque diu manus
 oblectata labori *Venetii divo Iulio*. *Drac.* 1, 324
 balsama Caesareos plorat virgulta per agros
Caesareae Iudaeae.
 (Cain)] 2, 304 hominumque secundum ... pii per-
 fusum sanguine frateris.
 Calliope] X 26 te modo, Calliope, poscunt ...
 dulcior ut venias.
 (Callisto)] *II* 24 *Iuppiter* sit ... Latonia.
 Camena] v. camena.
 Camillus] V 214 pius inde Camillus missus in
 exilium; nec Romula tecta videret, ni satis
 offerret, victor licet exul ab urbe, cum Roma-
 norum Gallis vexilla tulisset.
 Capaneius] v. Euadne.
 CARALES] *VII* 139 Carales cum coeperit iri
 i. cum sponsi in *Sardiniam Iohannis patriam pro-
 ficeiscentur*.
 (CARPILIO)] *socer Actii*; *Mer. c.* 4, 15 socio pa-
 rente.
 CARTHAGO] 3, 420 terror Agenoridum, maior
 Carthaginis hostis, Regulus. V 109 sapiens olim
 Romana potentia iussit, ne pereat Carthago no-
 cens ...; cotem virtutis habendam. 112 post
 victa rebellis ... iacuit congesta ruinis et tamen
 haec renovata micat quibus occidit armis ...
 virtus clementia patrum: tu testis Carthago
 manes invita volensque. 148 Carthago ... Sa-
 turno ... pueros mactabat ad aras (*cf.* 3, 120).
 V *subscr.* togatus fori proconsulis almae Kartha-

- ginis *Dracontius*, VI 80 moenia ... Carthaginis. I 13 Africanae ... urbi litteras reddidit *Felicianus*. *Mer. poet.* 25 ausus *Elissaei* solium rescindere regni milibus *Arctois* *Tyrias* compleverat arces *Gensericius*. *Drac.* 3, 513 urbis *Elissaeae*. v. *thermae Gargilianae* et *Maximianae*. *Dido*. *Poenus*, *Punicus*, *Tyrius*.
- Cassandra*] VIII 88 rex *Helenum* sequitur, *Cassandrae* mater adhaeret. 134 *Cassandra* ... furibunda sacerdos et ... canit (135—182). 183 canit infelix gemitus *Cassandra* futuros. *Or.* 133 sors regis ... *Cassandra* sacerdos (canit v. 137—151). 512 verum est *Cassandra* locuta. credite *Cassandrae*, verax *Cassandra* sacerdos. 653 *Cassandrae* ... responsa priora. 747 *Ilias* ingemuit domini (*Agam.*) *Cassandra* ruinam. *Or.* 4 coniugis *Iliacae*. 754 *Phrygiae* praesagias vatis.
- CASSIANVS*] *Eug.* c. 9, 15 *Cassianus* martyr *Caesaraugustanus*.
- Cassius*] V 84 conicitor 'cui quidque bono', quod *Cassius* inquit. cf. *nota*.
- Castalius*] v. *Apollo*.
- Castor*] V 323 magnus cum *Castore* *Pollux*. *Or.* 302 sic amat ... germanum *Castora* *Pollux* et paribus votis *Pollucem* *Castor* amavit cf. *Claud.* 3, 108 odisset *Castora* *Pollux*.
- Cato*] *Mer. pros.* 1 A II severi iudic(es morum) ... *Catonis* vest(ri). Versus *CATONIS* contra luxuriam v. p. 237.
- CAVCASVS*] *Mer. poet.* 4 dedit otia ferro *Caucasus* i. *Hunni*.
- Cecropides*] *Or.* 534 peto *Cecropidas* vindictam. 905 *Cecropidae* proceres *Arei* pagi.
- Cecropius*] *Or.* 655 sodales indole *Cecropia* *Orestes* *Pyladesque* *Athenis* eruditi.
- Centauricus*] VIII 323 *Centaurica* lustra (σντήλαια).
- Centaurus*] IX 109 *Centaurorum* raptas ... praedas. VIII 322 torvos ... bifformes.
- (*Cerberus*)] X 414 saevo ... cani.
- Ceres*] *Mer. poet.* 11 *Cerem* committere campis. *Drac.* 3, 80 tunicis vestita *ceres* pubescit adulta.
- Chaldaicus*] c. 39, 4 *Abraham* ... reperit *Chaldaicas* litteras.
- CHINDASVINTHVS*] rex *Visigothorum* a. 641—652. *Eug. hex. praef.* 1 inclito glorioso rerum domino *Chindasvinto* (sic *F.*, -do *P.*). c. 25 *Epitaphion* *Chindasvinto* (sic *M.*) regi conscriptum. 25, 9 *Chindasvinto* (sic *M.*) ego (item 10, at *M.*-tus). in 25, 10 *pentametri* lex postulat ut *pronuntietur* *Chindasvinto* (cf. *Teudesvinto*). *epist.* 1, 2 a rege. *ibid.* iussione principis. *monost.* 34 rex summe.
- Chiron*] IX 106 medicabilis ille te *Chiron* docuit pestes sanare iacentum.
- Christicola*] *Eug. epist.* 1, 3 *Christicolae* (2, 5, 2, 7).
- Christus*] *Mer. carm.* de *Christo*. *Drac.* 1, 36 *Christus* (2, 137, 549, 610 sat. 123, 181, 263 *Eug.* c. 25, 3, 97, 23, 24). 2, 60 *Christum* (2, 504, 510). 3, 642 *Eug. c.* 4, 3, 22, 14, 63, 2 app. 20, 6, 11 *Braultio* *epist.* 2, 14). 2, 588 *Christi* (*Eug. c.* 14, 60, 27, 6 *Taus* *epist.* 4, 5) 3, 228 *Christo* (*Eug. hex. praef.* 4 c. 5, 21, 29, 36, 12 app. 20, 34 *Taus* *epist.* 4, 8, 10) *Eug. c.* 13, 9 *Christe* ... *Christe* (16, 1 et 18, 5 potens. 20, 36, 33, 19, 35, 3, 17). 1, 525 *Christi* imago i. homo. 1, 581 similis *Christo* homo. 3, 232 munera *Christi* (*Eug. c. praef.* 13 *Christi* munere dives. c. 25, 25 *Christi* munere felix). *Eug. monost.* 16 nostra redemptio *Christus*. agitur de eo *praecipue* 2, 67 sqq. 2, 504 sqq.; cf. et *Eug. c.* 20, 31 lux angelorum. 52 salvator alme.
- (*CHLVNII*) v. *Hunni*.
- Chryses*] IX 102 natam repetens per castra sacerdos *Chrysaes* *Apollineus*.
- Cicero*] *Taus* *epist.* 4, 6 *Cicero* atque *Varro*.
- Cinna*] V 206 *Cinna* cruentus.
- Cisseus*] v. *Hecuba*.
- Claudius*] *Appius*. V 257 ne *Claudius* esset adulter. 3, 346 condemnanda libido.
- CLEMENS*] *Eug. c. app.* 52, 21 *Clemente* *Romae* praesule.
- Cleonaes*] II 155 *leonis* ... *Cleonaei*. IV 28 post bella *leonis*.
- Clotho*] VIII 203 quem *Clōthō*, quem *Lachesis*, quem vindicat *Atropos* ingens (alterum quem delet *Peiper* ut sit *Clotho*).
- Clymene*] II 55 *Solis* amata ... *Clymene*. 116 *Clymeneque* (-naque *cod.*) sorores adloquitur.
- Clytaemestre*] *Or.* 376 iusta *Clytaemestre* (-stra in -stre *corr. archetypus*). 36 dat. *Clytaemestres* (136). 770 *Clytaemestram* matronam regis *Egistri*. 877 matre *Clytaemestra* genitus. *Or.* 7 matris (71, 79, 541, 542, 577, 587, 601, 620 *passim*). 23 thalamo. 35 uxoris (692). 114 *Agamemnonis* uxor. 137 regina (184, 263, 704) *Pelagum* ultio *Dardanidum*, captae solacia *Troiae*. 453 reginam ... nefandam. 204 mulier (227, 237, 753). 208 regina ... sclerata. 219 infausta. 247 iugalem. 249 impia. 316 callida. 319 garrula. 339 coniugis. 350 materna noverca. 362 mater plectenda. 361 regina proterva. 421 uxorem dedecus aulae. 436 regina *Pelagum*. 438 clara *Mycenaei* coniunx. 503 pessima coniunx. 508 adultera coniunx. 539 matrem ... nocentem, morte maritali scleratam. 551 coniugis infandae. 562 sqq. laudatur mater. 590 iugulatricem patris. 661 mulierem ... turpem. 729 genitrix (779, 821). 737 sclerata parens. 739 parens (744, 745). 752 truculenta virago. 774 *Danaeia* (danē *B.*) mater. 826 metuenda parens. 842 meretrix. 896 adultera ... mater erat. 900 mater erat sclerata profana, crimen adulterii cumulat quae morte mariti. 926 re genitrix.
- Codrus*] 3, 274 *Codrus* *Apollinei* tripodis responsa petivit eqs.
- Colchis*] terra X 171 barbara *Colchis*. 177 impia *Colchis*. X 391, 517 v. *Medea*.
- Colchus*] 3, 221 *Tauricus* per *Colchos* crudelis virginis ara. X 323 dives apud *Colchos* ... pellis erat. 44 *Colchus* (-is *cod.*) alumnus. 282 ad *Colchos*.
- COLVBRARIVS*] *Mer. pros.* 2 B 16 ad montem ... quem *Colubarium* quasi praescia vocavit antiquitas (in eo enim nunc rei publicae venena prostrata sunt) vicat *Aethius Gothos*. mons ignotus.
- Commodus*] sat. 188 *Commodus* *Augustus* nominatur pro *M. Aurelio* patre. eius dictum sit bonus in vita qui volet esse deus. cf. *not.* ad sat. 188.
- Concordia*] v. *concordia*.
- Creon*] *Menoeccei* pater. 3, 261 *Menoecia* *Creontis*. 3, 271 ferus ille *Creon* *Iocastae* proximus heres et germanus erat. 3, 263 pater orbatus. *Glauces* pater, quem *Thebanum* pro *Corintho* facit *Drac.* (cf. X 366). X 367 rex ... *Creon*. 422 virgo *Creontis*. 427 regem ... *Creonta*. 476 tecta *Creontis*. 521 rector ... *Creon*. 553 pater ... *Creon*. 369 regis (386, 506). 374 rector *Thebanus*. 379 senior. 380 tyrannus ... nocens ... iniquus. 450 *Iocastae* frater et heres. 521 tyranni. (*Creusa*)] v. *Glaucē*.
- Creta*] VIII 441 absentem retinet dum *Creta* maritum *Mene-laum*. X 593 *Creta* *Tonantem* depositum nutritis neget. v. *Gnosius*.
- Cupidineus*] X 148 ignes ... *Cupidineos*.
- Cupido*] v. *Amor*.
- Curtius*] 3, 409 *Curtius* (*cercius* *cod.*) ingemuit cum vivum terra cadaver sorberet armato deterrens funere manes.

- Cynthia] v. Luna. Cypris] v. Venus.
 Cyp[us] VIII 427 *Paridis* carina ... Cyp[ro] ... resedit. 429 Cyp[rum] tenere simul. 435 Cyp[ro] festa dies natalis forte Dionae illa luce fuit. 437 insula Cyp[ros]. 460 *Melanipum* fors ad Cyp[rum] dederat. 505 ad Cyp[rum] pulsus. 510 excussus ventis ad litora Cyp[ri]. 573 ad Cyp[rum] venientem. X 597 abiuret Amores Cyp[ros].
 Cyrus] 3, 502 Tamyris ... bella ... cum duce Persarum Cyp[ro]. Or. 427 praecidit (possedit *cod.*) regnum Tamyris.
 Cythera] insula. VIII 438 alta Cythera. v. Venus.
 Cythereus] v. Aeneas. Cytherea] v. Venus. (Danae] II 22 cadat aureus imber. X 74 sit ut imber.
 Danaeius] Or. 774 Danaeia (dane B) mater *Clytaemestra*. 969 Danaia facta (facta B, facta A), quae thalamos fecere rogos.
 Danaus] 3, 257 historias cumam Danaum gentisque Quirini. VII 114 apud Danaos (*Byzanti?*) VIII 126 Danai cum mille carinis. 128 pugnant Danai. 146 Danai i. *Vlxi*. IX 65 adversus Danaos quis Pergama ... tuetur. 100 Phoebus Danais morbos ... inferet. 231 Danais. Or. 34 superis, Danais quicumque favebant. 55 agmine pro Danaum ... litatam. 112 Danaeae de turribus urbis *Mycenarum*. 134 inter Dardanianas clades Danaumque triumphos. 203 nec metuum Danaos. 310 res Danaum defossas. 347 Danaum cum clade suorum *Agam*. 378 pignoribus Danaum *Orestis Electrae*. 384 proceres Danaum. 467 Danaos si vincere rectum est. 546 Danais. 589 Danaum praescripta dolentum. 799 conveniunt Danai. 819 redit ad Danaos *ex Thessalia Mycenae*. 848 Danaum fortissimus Aiax. 911 summates Danaum *Arei pagi indices*.
 Danel] 3, 188 saeva Dantilem rabies atque ora leonum non tetigere pium.
 DANVVIVS] *Mer. poet.* 1 Danuvii (*Chunorum*) cum pace redit *Aetius*.
 Daphne] VII 19 Apollo ... cum peteret Daphnen.
 Dardanides] VIII 18 Dardanidum redem *Homerus*. 265 Dardanides Priamus. IX 64 Dardani (di)s quis murus erit. 221 Dardanides i. *Troiani omnes*. Or. 138 ultio Dardanidum *Clytaemestra*. cf. Troia *egs*.
 Dardanius] Or. 134 inter Dardanianas clades Danaumque triumphos.
 Dardanus] VIII 246 Dardana ... classis. 336 gens Dardana. 433 pastor ... Dardanus *Paris*. Or. 632 Dardana ... castra.
 David] 2, 664 David adulteri facinus ... peregit. sat. 158 David et hic (David et *Eug.*) sceleris certus adulter inest.
 Davidicus] *Eug. c. app.* 2, 2 Davidicos (-ticos *cod.*) ... campos *psalmos*.
 Decius] *Mer. poet.* 117 Decius, propere lucem qui fine refudit, sed famam sine fine tenet.
 Deidamia] IX 200 blanda ... Deidamia *Achillem reducere expectat*. 197 coningis.
 Deiopea] II 131 Deiopea *mypha*.
 Delius] Or. 95 Delia v. Diana.
 Delos] X 594 Delos in undas fluctuet et paveat partus meruisse potorem.
 Delphicus] VI 5 potestas Delphica *Apollo*. Or. 273 si centum flatibus acta Delphica fatidicos quateret cortina recessus.
 Diana] 3, 217 Dianae, quae solet insonitum fuso gaudere cruore ... hospitibus caesis. V 139 Taurica crudelis mitis tamen ara Dianae. X 10 hospitae caeso serviat *Medea* et *Scythicae* currat per templa Dianae. 64 templa pharetratae ... Dianae. 154 Diana feras, cervos et figere dammas adsolet. 177 saevior ara Dianae. 185 castae ... arma Dianae. 188 Triviam te, Luna Diana, confiteor perstans, heres Proserpina mundi. 235 sacra Dianae (*Or. 73*). 277 templa Dianae (*Or. 194. 867*). 300 Diana. 326 ferveat amans et casta Diana pastorem confessa virum. Or. 47 vota soluta Dianae. 81 miserante Diana. 104 flammari corda Dianae. 3, 221 crudeli virginis ara. X 288 deae. Or. 49 numina casta deae. 86 plectriferi germana dei, Letoia (*lectu*a B, letima A) Phoebe. 95 Delia. v. Lantonia, Luna, Phoebe, Titania, Trivia.
 Dictaeus] v. Ariadne.
 Dido] 3, 612 dives Dido fugax *egs*. v. Elissaeus.
 Diomedes] IX 69 quis hostis Diomedis erit. VIII 324 Tydides Sthenelusque. 647 classica Tydidis committere bella putares. IX 73 Tydidem Aeneas rediens in bella lacesset? Or. 637 fortior Oenides, sollers Laertius heros.
 Diomedeus] Or. 631 Diomedes geros comitatus Vlaxes.
 Dionaeus] VIII 515 Dionaeae matris v. Venus.
 Dione] v. Venus.
 DIONYSIVS] *martyr. Eug. c. app.* 52 hymnus ... de sancto Dionysio. 52, 7 Dionysii. 12 Dionysium.
 Dis] VIII 465 miluus ... Ditis ... signatur *avis*. X 191 atria Ditis. VIII 477 inferni ... raptoris. IX 119 inferni ... dei. cf. Pluto.
 Doricus] VIII 127 Dorica castra fremunt. 228 Dorica regna.
 Dorylas] Or. 352 Dorylas (dodilas B, doriles A) libertus Atridis et pueri nutritor erat ... Orestis. 640 Dorylas (doloiras B, dorilas A). 643 Dorylas (dorilas *cod.*) 460 libertus sollers nutritor Orestis. 663 senior. *nomen non aliunde notum*.
 DRACONTIVS] *excerptorum titulus in C*: versus centoni ex libris Dracontii in laudibus dei et de sua paenitentia et ante alteram partem: incipit eiusdem Dracontii de origine mundi ab Adam et Eva. in A bis margini adscriptum est *litteris in pagina descenditibus*: Dracontius. in D: Incipit satisfatio Traconi ad Gunthamundum regem. in V: explicit satisfatio Dracontii ad Gunthamundum regem Gundalorum dum esset in vinculis. in *Eugenii cod.*: incipiunt libelli Dracontii, *praef.* *hecz*. 3: Dracontii cuiusdam libellos. *poet.* 24 parvula preparavi Draconti carmina libri. *deinde*: incipit Dracontii liber primus. *ante sat.*: incipit liber secundus Dracontii satisfatio pro se. in N: I *praef.* praefatio Dracontii discipuli ad grammaticum Felicianum ubi dicta est. V *subscr.*: controversia statucae viri fortis quam dixit in Gargilianis thermis Blossius Emilius Dracontius vir clarissimus et togatus fori proconsulis almae Karthaginis apud proconsulem Pacideglum. VIII Dracontii opus de raptu Helenae. X Dracontii *Medea*. *florid.* *Veron.* f. 1^r col. 2 *lin.* 1 Bloxus in Romulea. 3^r, 2, 23 Bloxus in Romulea (*item 4^r, 2, 12. 8^r, 1, 17*). Corio, *L'istoria di Milano* p. 13 Transimondo ... la laude del quale Dracontio poeta elegantemente scrisse. *Isid. viri ill.* 24 Dracontius composuit heroicis versibus hexameron creationis mundi et luculente quidem composuit, *discipulus Feliciani grammatici (I III), a quo praecipue artem poeticam didicit (III 17), iuris peritus et togatus (V subscr.* 3, 630 veniam donare suetus ad quaesita reis. 654 quondam retinebam iura togatus, exemi de morte reos, patrimonia nudis divitiis mea lingua dedit rapuitque tenenti ac servile iugum vel libertatis honorem. VII 123 inter iura poetam), *sat* dives (3, 605 agmina servorum fugiunt, tempore clientes. 724 sit fortuna redux, cf. 600), *pater fami-*

lias (3, 747 sat. 283) *carmine ad alium principem* (Zenonem?), quem quasi summo adiutus erat (sat. 94), dato (sat. 21 sqq. 105. VII 70) offendit Gunthamundum (a. 484—496), quem acerrimus etiam exasperabat delator aliquis (VII 123 sqq.). vinculis fame (3, 652, 666) tormentis verberibus (3, 651) affectus carmine attractam cladem carminibus (laud. dei, sat.) propellere studebat, per multum temporis frustra, donec incitatis amicis (VII 134 sqq.) maxime intercedente Victore, ut videretur (VI 36 sqq.), liberaretur. vidit celebravitque carmine etiam Thrasimundum regem, qui a. 496 Gunthamundo successit (cf. p. 228). I 30 nos licet nihil valemus. III 16 antistesque tuus de vestro fonte, magister, Romuleam laetus sumo pro flumine linguam. VII 123 licet exiguum tamen inter iura poetam. VIII 23 quidquid contempsit uterque scribere Musagenes (Hom. Verg.), hoc villis colligo vates. Dryades] VII 34 et Dryades passim ... per prata Napaeis iungantur saltando. Egisteus] Or. 550 corpus Egisteum. Egistus] sic semper Or., in sexto pede praeter 411. Egistus: 161 lascivus. 310. 376 crudelis. 411. 700. 705. 897 Pyrrhus numquid fuit alter Egistus? Egisti: 35. 619 pastoris. 757. 770 regis. Egisto: 204. 577. Egistum: 257. 802. 139 triumphalis domitor bone pastor Egiste. 22 criminis ... auctor. 123 infelix ... adulter. 132 moecho (579. 761). 149 ferox ... adulter. 205 pastor (325. 470. 479. 530. 575). 275 cultor agelli aut desertor iners, ovium pecorumque magister. 305 homicida et adulter. 339 pastoris iniqui. 362 vitricus hostis. 413 villis adulter. 426 verbero plectibilibus comes arripotentis Achillis. 453 dum regnaret iners, Parcarum crimina, pastor. 538 adfne nefas. 646 adulter. 662 rustica ... membra. 719 nefas. 734 tuum ... nefas. Electra] Or. 286 faucibus eripiens germanum Electra parentis. 40 verecunda ... puellae. 195 sexus iners recidens miseraunda. 284 Pelopeia virgo. cf. 355 Atridas. 370 pueri et mollior aetas. 378 pignorigibus Danaum. 393 proles. 960 sorores. Elias] Eug. c. app. 24, 5 exemplo Eliae populi consortia vident. Elissaeus] Mer. poet. 25 Elissaei ... regni Carthaginis. Drac. 3, 432 hostis Elissaeus Carthaginensis. 513 urbis Elisaeae. cf. Dido. Elysium] 2, 744 qui dedit Elysios (sc. campos) iustis et Tartara pravis. cf. Lucan. 6, 699. Emathia] VIII 321 Thessalus Emathia nutritus ... Achilles. v. Thessalia. ENCRATIA] Eug. c. 9, 7 Engratia martir. (Endymio)] X 146 Luna per umbras pastorem flammata tenet. 327 Diana pastorem confessa virum. Enyo] Or. 498 crudelis Enyo. 785 laudat Enyo nefas. Mer. poet. 61 crude[is] Enyo). Eous] VIII 46 orbatour Eous Memnone. X 103 Aurora ... mox perfratit Eoum; utrobique accolat orientis. Erebus] 1, 69 tertia sors Erebi. 3, 414 pallida gens Erebi. IX 125 Erebi gens clara mei Achilles. X 436 impie rex Erebi. cf. Pluton. Erichtho] V 130 crudelis Erichtho (-cto N). cf. Epist. Sapph. 139 Lucan. 6, 508. Erinyes] Or. 785 dextram capulabat Erinyes in Orestem profectura. Eriphylaeus] Or. 691 Eriphylaei (erifile B) ... vulneris quale facit qui matrem interfecit. (Eriphyle)] 3, 418 Amphiarae ..., quem perfida vendidit uxor. (Esau)] 3, 148 maior ... germanus. Esdras] Eug. c. 8, 8 Esdrae liber.

Esther] Eug. c. 8, 8 Esther liber. Eteocles] X 685 inde Eteocles erat frater Polyneis et hostis et Polyneis ... germani morte peremptus. Eudadne] 3, 507 casta quid Eudadne fecit, Capaneia coniunx? ... conscedit mors viva rogos. Or. 442 Eudadne. utrobique amplius laudatur. EVANTHIVS] Eug. c. 28 parastichis: Nicholao Euanthus (Evanthio spirantem detraxit ut addidit Nicholao) scil. patri filius. 29, 3 supplex Euanthus. cf. Eugenius. (EVDOCIA)] Licinia Eudocia imp. Theodosii II filia. Mer. c. 1, 5 coniuge (15. 2, 9). EVDOCIA filia Valentianiani III: Mer. c. 1, 17 prole. cf. 2, 10 pignora. desponsata Hunerico: poet. 27. EVGENIVS] I, antecessor alterius in sede Toleatana. Eug. epist. 1, 2 domino meo Eugenio cf. Braul. epist. 2, 4 praecessori vestro. RVGENIVS] II episcopus Toleatani a. 646—13. nov. 657. (vita sancti ad rerum memoriam plane inutilis edita est ex cod. Namurensi 15 saec. XIII. in Anal. Bolland. II p. 151 sqq.; insunt in vita tria carmina 1. 16. apud 52). contin. chron. Isid. (Mommson chron. min. II p. 343) 35 Reccevinthus crebra concilia (sunt Toleatana a. 653 [Mansi X 1205], a. 655 [Mansi XI 23], a. 656 [Mansi XI 31], quibus Eugenius archiepiscopus subscripsit), clarente Eugenio urbis regiae metropolitano episcopo Toletio pio, XLVI episcoporum cum infinito clero vel vicariis desistentium atque officium dignissimum palatinum in unum in basilicam praetoriensem sanctorum Petri et Pauli apostolorum excellentem recolligit et non solum de mundanis actibus, verum etiam de sanctae trinitatis mysterio ignorantes animas instruit. Ildephonsus de viris illust. 14 (ex cod. tum Toletano 31, 20 edidit Lorenzana patr. Tol. I p. 290; lectiones cod. Casinensis 294 saec. XI et recentiorum aliquot mihi dedit M. Ihm). (1) Item Eugenius alter post Eugenium pontifex subrogatus. hic cum ecclesiae regiae clericus esset egregius, vita monachi delectatus est. (2) qui sagaci fuga urbem Caesaraugustanam petens illic martyrum sepulcris inhaesit ibique studia sapientiae et propositum monachi decenter incoluit. (3) unde principali violentia (Chindasvinthi scil.) reductus atque in pontificatum adscitus vitam plus virtutum meritis quam viribus egit. (4) fuit namque corpore tenuis, parvus robore, sed valide fervescens spiritus virtute, studiorum bonorum vim (puto viam) persequens. (5) cantus passivis (sic Ihmii codices, pessimis Lorenz.) usibus vitatiis melodiae cognitione correxit, officiorum omissos ordines curamque discrevit. (6) scripsit (... v. p. 291 ...). (7) scripsit et (... v. p. 291 ...). (8) libellos quoque Dracontii ... (verba v. p. 27 nota) ... subiunxit. (9) clarus habitus fuit temporibus Chindasvinthi et Reccevinthi regum, fere XII annis tenens dignitatem simul et gloriam sacerdotis sique post lucis mundialis occasum in basilica S. Leocadiae (Toletanae) tenet habitatione sepulcrum. Ildephons. epigr. 4 (Lorenzana patr. Tol. I p. 444). Pro S. Eugenio avunculo Toletano pontifice. Praesulis Eugenii iacet hic venerabile corpus, quem Leocadiae templa veneranda tenent. hic monachus fit, mortales dum perfrigit umbras, et Toletano (-a?) praesul in orbe (urbe?) senex. vita beata fuit, mores sine labe pudici, qualis Isidorus atque Leander erat, discipulus dat dilecto postrema magistrato et consanguineo funeris officia. de Eugenii parentibus et propinquis agit carmen eidem Ildephonso adscriptum (Lorenzana patr.

Tol. I p. 443), quod, si huic suppositum est, certe ex bonis fontibus hausit. Ildephonsus igitur inducitur loquens

Lucae sacravit supplex Euantius aedem,
cui Nicolaus erat nobilis ipse pater,
Lucia, nostra parens, soror et Euantia, frater
Eugenius, praesul huius et urbis amans.

5 Lazarus a genetrice mea tecta (re-^{pauper}edd.) optima
accipit hospitibus pauperibusque domum.

templa simul Marco sancta Basilla (Bles-edd.)
facit.

10 quin eius soboles Nicolaique Euantia, coniux
Ophilonis amans et venerata deum,
templa superba Petro sub moenibus erigit urbis,
auget item reditus, complet honore domum.
hic Ophilo regis soboles fuit Athanagildi (a).

atque, meus genitor, frater item Stephanus.
15 coenobium Eulaliae rex Athanagildus et aedem,
noster avus, iustae, sed prius instituit.

secundum octo versus addidit. quo cum carmine coniungentibus quae docent Braulio (epist. 15 ad Basillum germanam suam et epist. 18 ad consanguineam suam Pomponiam abbatissam, quam consolatur de transitu sanctae memoriae germanae tuae domnae Bassillae) et Eug. (v. s. v. Bassilla Euanthius Gregorius Iohannes Nicolaus Pomponia) hoc apparet stemma:

Gregorius

Johannes Braulio Pomponia Bassilla

nupsit Nicolao

Euanthius Euanthia Eugenius Lucia

nupsit Ophiloni

nupsit Stephano

Eugenius igitur, Nicolai ex Bassilla filius ut videtur minor Euanthio, natus Toleti (Chindasio, ad Braul. epist. 32), adolescens clericus et monachus ibidem factus (Idheph. 14, 1), nescimus qui de causa ex monasterio Ayulfi abbas Casearaugustam confugit (Idheph. 14, 2) ibique a Braulione aculicorum receptus et contra legem subduconus et diuconus factus (si quidem recte de Eugenio datam esse suspicio Braulionis epistulam 17 ad Wigboldum episcopum), post archidiaconus ad ecclesiam S. Vincenti (Braulion. epist. 33) artissimo amicitiae et studiorum vinculo episcopo erat nexatus (Braulion. epist. 31). colebat prae ceteris martyrs Casearaugustanos (Idheph. 14, 2) videturque eo tempore composuisse carmina 9—12, quae sunt de priorum martyrum basilicis Casearaugustanis, praeterea carm. 8 de codice bibliorum scripto iussu Iohannis Braulionis fratris et antecessoris in sedes episcopalis, epitaphia etiam Iohannis (carm. 21) item parentum Nicolai (carm. 27—29) et Bassillae (carm. 22—23), qui ante Braulionem diem obierunt (Braul. epist. 15 et 18) scriptae ante a. 646. nec non Braulio (epist. dedicat. vitae Aemiliani 3) refert de eadem quodae sollempnitate (S. Aemiliani) ut missa recitaretur communis, iniuncti dilecto filio meo Eugenio diacono, non putans a me diversum, si eius lingua, cuius in omnibus consiliis cogitationibusque meis teneo animum, ministret ob huius beatissimi viri honorem meum officium. a. 645 a Chindasintho rege vocatus Toletum se contulit cum magno macrore Braulionis, qui frustra (respondit Chindasinthus epist. 32) regem bis obsecravit (Braul. epist. 31 et 33) ut ne amicum sibi iam infirmo (decessit fere a. 646) subtraheret. archiepiscopus factus sedis Tolentanae officiorum omissos ordines curamque discrevit (Idheph. 14, 5; cf. Eug. epist. 1 Braulionisque responsum epist. 2), etiam cantus passivis ususbus vitia-

tos melodiae cognitione correxit (*Ildeph.* 14, 6), de scriptis propriis in praefatione actum est, item de recensione Draconianorum. vitae Ildephonsianae ex ipsius carminibus alvineque haec sunt addenda: discipulis habebat et Ildephonsum, post successorem in sede Toletana (vita Ildephonsi, patr. Tol. I p. 95, 96, 100), et Iulianum (*Id.* Tol. prognost. 3, 17 egregii praecceptoris nostri Eugenii, Toletanae sedis antistitis, 3, 24, 3, 26). valeudinis infirmas (*Ildeph.* 14, 4) morbis propinquante senectute vexabatur (cf. *carm.* 13, 14, 15, 5, 7), mortis memor non nulla conscripsit epitaphia propria (*carm.* 16—19), *carm.* 14, 85 se undequinguesimum agere annum testatur. ante a. 652, quo Chindasvinth rex obit, eius iussu compositum *carm.* 25, regis epitaphium, senilis paenitentiae documentum, non pusilli animi post magni obitum ultionem (ut putant F. Dahn, *Könige der Germanen* V p. 197, 6 et Helfferich, *wesgot. Arianismus* p. 61). verisimiliter post a. 652 (non 649, quo in regnum cooptatus est Reccevinthus) composita esse et epitaphium in Reccevirgam reginam (*carm.* 26) et carmina in lecto regis (69? et 74—76. *epist.* 3, missam S. Hippolyti vel orationes ... ut potuero, pro vestra iussione parabo, missam vero votivam ideo non scripsi, quia in hac patria tam accurati sermones habentur atque sententiae, ut simile non possim excludere. *c. praef.* 4, non pavet Eugenius (*vis*). *c.* 1, 2 miser Eugenius (24, 11), 3, 7 Eugenii melle, 11, 19 Eugenii melle, 14, 80 Eugenii miseri (19, 4, 21, 28), 16 *parastichis* Eugenius missellus, 18, 6 Eugenius, 97, 2 Eugenius vilis et exiguus. *hex. praef. pros.* 1 Eugenius vestrorum fidelium servulus. *poet.* 25 parvulus Eugenius. *monast.* 35 servulus Eugenius. *epist.* 1 praescr. Eugenius servulus vester. *Brail. epist.* 2 praescr. domino singulariter meo Eugenio primati episcoporum. *epist.* 3 praescr. Eugenius. *Taus epist.* 4 praescr. sanctissimo ac venerabili domino meo Eugenio Toletanae urbis episcopo. 5, 10 inique. 5, 13 miser. 5, 16 melle. 5, 19 crudelis. 13, 1 misero (14, 76). 14, 1 miserum (14, 38). *confessio peccatorum* 14, 61 sqq. 17, 1—8 *hex. praef. pros.* 5, pro tenuitate mei sensuli. 14 servuli fidelis. 15 mihi misero. *poet.* 9 lautorisique tui, o libelle, *epist.* 1, 6 in nobis ... etsi fuit aliquantula scientiolae modiculae vena, ingruentibus aegritudinibus et curarum multifidis tempestatibus ita penitus exsiccata deficit, ut nec tantillo sudore destillet. (*epist.* 3, 4). *Brail. epist.* 2 acuminis tui prudentiam ... doctae vocis praeconio. 2, 7 prudentia tua, 2, 11 vestra auctoritate et indulgentia pontificali. 2, 12 prudentia vestra (*Taus epist.* 4, 14). *epist.* 3, 5 servulum tuum. 3, 6 mihi misero tentationum fluctibus erabundo. 3, 7 tuus epist. 4, 2 mi venerabilis domine. 4, 5 ex tui oris prudentia. 4, 15 prudenterisime virorem ... virorem sanctissime. ... vale mi venerabilis ac sanctissime domine.

EV(H)ODIVS] *Eug. c. 9, 15* Eubōtius (eubo- *F*¹,
euo- *A.* enno- *MPF*³) *martur.*

Europe] VIII 558 Europam rapuit iuvenius . . .
sobolem . . . Agenoriam. cf. II 20. X 315 Eu-
ropae senior (Agenor) fraudatus amore. 3, 231
inpendens Asiae . . . salutem Europaeque simul
Petrus.

Euryalus] *Eug. Tol. c. 35, 9* non sic Euryalum
Nisus dilexit.

EVTYCHIVS] ? v. Hesychius.

Ezechias] *rex Iudae*. 2, 672 fleverat Ezechias...
et prece . . . vitae tria lustra meretur.

Ezechiell] *Taius* *epist.* 4, 7 Ezechielis prophetae.
FABIANVS] VII 2 nobilium thalamis Fabiani
sanguinis index. *videtur dici gens Fabia spon-*

sae, nam sponsus est Caralitanus; fuerit Fabia Vitula, de cuius avis v. s. Optatianus.
 Fabius] *Mer. poet. 118* pugnaces Fabii patria pro gente cadebant.
 Faunus] *VII 35* Oreadas Faunis iungant.
 FAUSTVS] *Mer. c. 3 tit.* (in vi)ridiatis viri inl. Fausti legit solus Niebuhr in codice; si verum vidit, fuerit Anicius Acilius Glabrio Faustus cos. 438.
 FAUSTVS] *martyr Caesar Augustanus; Eug. c. 9, 20* Faustus.
 FELICIANVS] *I* praefaticus Dracontii discipuli ad grammaticum Felicianum. *III* praefaticus ad Felicianum grammaticum. *I 12* sancte pater, o magister ... qui fugatas Africanae redditis urbi litteras, barbaris qui Romulidas iungis auditorio. *III 15* magister ..., doctrina potens. *19* tu mihi numen eris.
 FELIX] *martyr Caesar Augustanus. Eug. c. 9, 16* Felix. *12 tit.* basilica S. Felicis quae est in Tatanesio. *12, 6* Felix.
 Feretes] *v. Phereles.*
 FRANCVS] *V 35* Alamannus Francus Alanus. *Mer. poet. 5* addidit hiberni famulantia foedera Rhenus orbis *cf. nota.*
 (FROIA)] *Froia* qui vocatur tumultus fortasse in causa erat quod *Eug. c. 20* pacem orabat; *cf. 20, 42* gens quiescat barbara, ubi Vascones intellegendi sunt, *cf. Chron. min. II p. 343, 36* cum nota Mommseni, et *Taius Migne 80, p. 727 sq.*
 FRONTO] *martyr Caesar Augustanus. Eug. c. 9, 20* Fronto.
 Furiae] *v. furiae.*
 (Gaea)] *IX 229* unde genus ducis o Achilles.
 Galatea] *II 34* Tritones Galatea. *VII 151* delphine sedens Galatea minaci Neptunum perfundet aquis.
 GALLIA] *Mer. pros. 2 A 23* intra Hispanias (Galliaque). *poet. 17* Tyrrenis qua fluctibus ima resultat Gallia. *Eug. c. app. 52, 22* Galliam.
 Gallicus] *Mer. poet. 147* Gallica ... certamina divi Iuli.
 Gallus] *V 217* cum Romanorum Gallis vexilla tulisset Camillus.
 Ganymedes] *VIII 479* Troius ille puer Gany-medes, conditor artis auguralis. *II 23* sit fulminis ales ipse sui Iuppiter.
 GARGILIANVS] *V subscr.: controversiam* dixit in Gargilianis (Gurgul) thermis ... Dracontius Carthagine. *cf. acta conlat. Carthaginiensis cum Donatistis habitae a. 411 cogn. 1, 1 (Mansi conc. IV p. 51°)* in secretario thermarum Gargilianarum (item 2, 1 p. 167^b, 3, 1 p. 181^b) 1, 10 p. 57^c erit ... collationi aptissimus locus thermarum Gargilianarum, in quem die[m] Kalendarum luniarum eosdem episcopos solos qui designati sunt oporteat convenire. *August. ad Donat. 25, 43 (Migne 43, 679)* locus ... re tanta dignus in urbe media procuratur. *35, 58 p. 689* in tam spatioso et lucido et refrigeranti loco. *cf. chron. Isid. in. chron. min. II p. 474 n. 392 (a. 498)* in balneis.
 (GAYDENTIVS)] *Aetii pater: Mer. poet. 112* Aetius claro genitore satus — sed forte parentem caedibus Arctoio et iusta sorte potitum callidus et falsa tectus praee perculit ensis. *cf. nota.*
 (GAYDENTIVS)] *Aetii filius minor, natus Romae (v. 38) fere a. 440, genebhaeus in eius diem natalem alterum Mer. c. 4. cf. nota. 4, 2* puero (23. 29). *21* natum. *12* lacteam ... prolem.
 (GENSERICVS)] *Mer. poet. 24* insessor Libyes. *26* Carthaginem cepit. *27* Humericum filium Eudociae desponsat. *Drac. sat. 51* avi ... laudes. *299* inclitus arripotens, vestrae pietatis origo et doctus genio promior ad veniam Vincomalo ignoscit.

(Germani)] *v. Arioivstus.*
 GETAE] *Mer. poet. 134* feroces ... Getae. *Or. 427* Tamyris regina Getarum. *Eug. c. 39, 6* Gulfila promisit Getarum litteras. *cf. Gotus.*
 GETICVS] *Mer. c. 4, 43* Geticis ... catervis. *poet. 14* Geticis ... aratris.
 Glauce] *Or. 431* de paelice Glauce. *X 369* decens ... pulcherrima Glauce. *426* niveam cum Iasone Glaucen. *447* Glauce. *494 (dat.)* Glaucra. *422* virgo Creontis. *508* paelice. *552* pulcra noverca.
 Gloria] *v. gloria.*
 Gnossius] *IX 133* Gnossius ... Rhadamanthus.
 Gorgo] *IV 44* pectore saxifico cui militat impia Gorgon. *X 599* Gorgone terribilis Pallas.
 GOTHVS] *Mer. pros. 2 B 11* Gothorum ... manus ... cum rege Theoderico. *Drac. V 35* Sarmata Persa Gothus (Goth- cod.) Alamannus Francus Alanus. *Eug. c. 40, 6* Gulfila Götus. *v. Getae* Geticus. Arctous. Scythicus.
 Graecia] *VIII 45* Graecia sollers heu magnis vi-duanda viris. *125* coniuat in arma Graecia tota. *339* Graecia victrix ... ovals. *Or. 437* Graecia ... legum fecunda creatrix. *783* Graecia. *Eug. c. 21, 10* cedat ut ingenio Graecia docta suo. *app. 52, 18* Graeciam.
 Graecus] *Taius epist. 4, 6* Graecae Romanaeque facundiae. *v. Graiugena. Graius. Danaus. Doricus. Pelasgus.*
 Graiugena] *VIII 281* Graiugenis servire. *Or. 973* Graiugenum famam.
 Graius] *VIII 295* in bella lacessere Graios. *316* Graia iuventus (546). *IX 63* Graium ... cruore. *X 36* Graiam ... puppim. *v. Graecus.*
 Gratia] *v. gratia.*
 GREGORIVS] *Eug. c. 21, 18* sacerdos factis egregiis nomine Gregorius Eugeni avus maternus.
 GREGORIVS] *Taius epist. 4, 2* papae Gregorii. *4* Gregorium (6).
 GULFILA] *Eug. c. 39, 6* Gulfila promisit Getarum litteras. *40, 6* Gulfila Gotus.
 GVNTHAMVDS] *rex Vandalorum a. 484—496, sat. tit. in D* ad Gunthamundum regem. *subscr. in V:* ad Guthamundum regem Guandorum. *ad eum verba non sunt in laudibus dei (nam 3, 678* domini redeunte favore de deo accipiendi); *saepius in sat.; cf. 24* regnantis. *41* regi. *49* meo domino. *107* regi dominoque (110. 194). *109* armato. *114* regia verba. *117* ad te nunc, princeps, mea vela retorqueo supplex. *121 sqq.* *ladatur ob clementiam.* *147* regnator. *214* vici absens Ansilam et Mauros. *266* tam magni regis. *299* vestrae pietatis. *309* regnanti domino. *VII 127* nec rex iratus inique est. *131* dominum regemque pium.
 Haemonius] *Mer. c. 1, 16* Pelei (H)haemonio The-tidos foedera iuncta toto.
 Hannibal] *3, 441* Hannibal expugnat Saguntum. *V 210* Scipio ... Hannibalis ... truce[m] fregit per bella furorem et populatorem Romanae gentis adegit sorbere mortiferum ... venenum et caput infantum legatus vexit ad urbem.
 Harmonia] *X 591* Harmoniam nupsisse ferunt Thebis.
 Hebraeus] *Eug. c. 39, 1* Moyses primus Hebraeus exaravit litteras.
 Hector] *3, 391* Iliades flevrunt Hectora matres. *VIII 83* fortissimus Hector. *92* fortior Hector (155. 624). *culmen et urbis apex. 128* Hectora tractum (IX 76). *140* nec venditur Hector integer. *212* optimus Hector. *239* Hectora praelato, cui tota potentia cedit. *605* Hectora magno. *IX tit.* an corpus Hectoris vendat. *IX 37* subscr. pro Hectora. *IX 37* Hector (85. 104. 138. 142. 144. 181. 203. 216). *50* Hectoris (163). *55*

- Hectora (64. 156. 162. 174. 189). Or. 703 Hectore consumpto. 712 Ajax, Hectora cum peteret. 748 Andromache famulans post Hectora.
- Hectoreus] VIII 139 Hectoreum . . . cadaver (IX 78). 142 funeris Hectorei (IX 44). IX 165 carnisbus Hectoreis. 225 Hectoreo . . . auro. Or. 75 Hectoreos . . . agros Troiam. 424 Hectoreos qui non timere furores.
- Hecuba] VIII 96 Hecuba mi genitrix clamat Paris. 145 Hecuba latrat capta urbe (cf. Ov. met. 13, 569 et Höfer apud Roscherum Lex. myth. I. 1882) 620 Hecuba cum Priamo. IX 170 coniux pater Hecuba natus Hectoris. 208 Hecuba maesta gemens. VIII 86 reginam. 88 Cassandrae mater adhaeret. 164 pectore Cisseo. 649 somnia taetra matris. IX 58 mater veneranda.
- Helena] VIII tit. de raptu Helenae. 440 candida . . . Iovis alitis Helena proles. Or. 469 laborastis, Helenam ne pastor haberet. VIII 1 raptumque Lacanae (125). 147 praestat Bellona nulum. 229 dat Venus uxorem. 444 Spartana (551). 445 Lacana (490, 494, 505, 565. IX 62. Or. 200. 468). 463 conubium. 465 de gente Tonantis . . . genitam (cf. 528). 497 Ledaei partus. 499 regina (512, 545). 513 pulcherrima coniux. 516 sqq. laudatur. 527 numine . . . non dicam, coniuge pulchra. 530 Tyndaridis. 544 comitantem . . . rapinam. 557 Priami cum clade nuris. 575 thalamos . . . suos. 585 de coniuge rapta. 621 sponsam (640). 638 uxorem. 653 Ledaee propagat. Or. 200 Lacaeam, interfetricem tot regum, tot populorum vivere felicem post funera tanta quiete.
- Helenus] VIII 88 rex Helenum sequitur. 119 Helenus vates. 181 pontifex Helenus Laocoon, sacrata potestas. 189 Helenus deteret Pergama verbis? 608 Heleni . . . dicta. 187 sacerdos.
- Hercules] II 147 vocem . . . Herculis. IV tit. verba Herculis cum videret hydrae serpentis capita pullare post caedem. IV 12 quodcumque malum . . . Herculis hostis erit. VIII 79 Pergama . . . Priamus post Herculis arma novarat. 603 Alexander si viribus Herculis esset aemulus. 3, 211 clarissimus ille Alcides, quem monstra ferunt domuisse nefanda. 416 Alcidem praedam repetisse secundam ut Cerberum. II 3 quis casus ademit Alcidi comitem (149). 65 Alcidis comes. 99 Alcides non solus fuderit aprum. 100 torrent Alcidem nymphae. IV 10 Iovis de stirpe creatum Alcidem. Or. 847 ut furit Alcides saeva terrente Megaera. II 94 post bella suis Tirynthus ibat victor. 141 furibundus adhuc Tirynthus ibat. V 321 deus . . . Tirynthius.
- Herculeus] III 143 Herculea cum voce. 150 Herculeas spes. VIII 294 Herculeos comites . . . Graios.
- Hermione] Or. 807 Hermione . . . de virgine Orestis sponsa rapta a Pyrrho. cf. Verg. Aen. 3, 330.
- Hesione] VIII 52 Telamonius Ajax sternitur invictus, quod mater reddita non est Hesione Priamo. 227 Telamona . . . exposce sororem Hesionem (Esiouem cod.) . . . meam dicit Priamus Paridi. 270 germanam regis . . . posceris Hesionen (-em cod.). 333 non sic . . . nuberet Hesione. 367 Alexandrum iuvenem regina Pelasgum Hesione complexa fovet germana parentis. 272 sororem (277. 280. 313). 274 ducis . . . genus. 283 consortem sanguinis. 288 conubium regni, thalamos consortia casti. 290 Aiakis . . . mater. 313 germanae. 315 matris. 331 captivam (333) . . . reginam. 334 praedam. 339 dominam.
- Hesperius] Mer. poet. 6 Hesperis . . . habenis Romanis.
- HESYCHIVS] Eug. Tol. c. 97 ad Hesygium (Euscium F, Hesyrium P, Eusebium Lips.) presbiterum.
- HIBERNVS] Mer. poet. 18 terras . . . Hiberas. Drac. V, 209 totos . . . vicit Hiberos Scipio.
- Hiob] 3, 687 qui tempora subtrahis Hiob (iob B) aspera. Eug. c. 8, 7 in lob, psalterium. Tai. epist. 4, 7 historiam beati lob explicavit Gregorius magnus.
- Hippolytus] II 104 non fuit Hippolytus talis tam pulcer quam Hylas. Eug. epist. 3, 4 missam sancti Hippolyti . . . perpetrabo.
- HISPANIA] Mer. pros. 24 23 triumphum, qui consiliis tuis intra Hispanias (Galliasque partus est). Tai. Eug. epist. 4, 7 in Hispaniis.
- Hister] v. Ister.
- Holofernes] 3, 480 Iudith Holofernem . . . finxit amare.
- Homerus] VIII 12 te, grandis Homere . . . mollia blandifluis delimas verba palato. 16 sensus Homeri, . . . qui duxit ad arma Pelasgos. Eug. praef. hex. 20 vatium summus Homerus censuram subiit Aristarchi. VIII 28 Attica vox te, sancte, fovet.
- (HONORIA)] Mer. c. 1, 13 soror imp. Valentiniani III. cf. nota.
- (HVNERICVS)] Geiserici filius Eudociae desponsatus Mer. poet. 27.
- (HVNNI)] Mer. poet. 1 Aetius obses apud Hunnos. 4 saevi reges. v. Caucasus, Danuvius, Phasis, Tanais.
- Hyacinthus] v. hyacinthus.
- Hylas] in codice semper deest aspiratio neque ullo loco metro flagitatur. I tit. cum fabula Ylas (II subscr.). II tit. incipit Ylas. II 95 Herculi junctus Ylas pulcherrimus haeret. 100 horrent Alcidem nymphae mirantur Ylanque. 109 Ylas. 117 almus Ylas. 123 cantabat Ylas. 129 sic raptus Ylas (145). 142 clamans quaerebat Ylan. 148 quaerentis Ylan. II 3 ademit Alcidi comitem, solamen dulce malorum. 65 Alcidis comes est comis puerilibus annis. 149 Alcidis comitem.
- Hymen] VI 17 Bromius . . . Hymen Liberi filius. X 263 nudus ludit Hymen. cf. hymenaeus.
- Hyrcanus] 1, 311 tigris . . . montibus Hyrcanis . . . mittitur. VIII 577 Hyrcanae . . . tigres (cf. Verg. Aen. 4, 367).
- Iacchus] v. Liber.
- (Iacob)] filius Isaac 3, 149 germanus . . . minor. Iacobus] Eug. c. 8, 19 Iacubus . . . nitido prae-pollens ore apostolus.
- IANVARIVS] mens. 1 tit. Ianuarius. Eug. c. 9, 16 Ianuarius martyr Caesaraugustanus.
- Iarbas] 3, 517 veniens aut terror Iarbae Dido percussit.
- Iason] i vocalis praeter X 426. Iasōn X 42. 254. 267, ceterum in sexto pede. II 105 nocturnum fulgore deae . . . pulcher Iason. X 19 captus amator inter vincla iacens mox regnaturus Iason. 34 pelagi temerator primus Iason. 42 calidus heres . . . Iason. 56 est nimis acceptus iuvenis mihi pulcher Iason (179), loquitur Iuno, cf. Apoll. Rhod. 3, 67 sqq. Hygin. fab. 13. 32. 198 peregrinus . . . Iason. 217 captivus Iason. 238 Iason (254. 267. 338. 342. 367. 379. 424. 478). 418 mendicus Iason. 553 perditus arsit Iason. 350 voc. Iason. 426 cum Iasone Glaucon. X 50 iuvenem. 141 iuvenem . . . Pelasgum. 200 nauta (423). 210 pirata (235) decore. 248 nauta fugax, pirata nefande. 294 perditus . . . nauta. 329 Medae . . . amorem. 519 ingratus . . . nauta. v. Aesonides.
- Ida] II 104 pastor ab Ida (v. notam; VIII 117). VIII 31 arbiter Idae (idem cod.). 64 in Ida (97). 221 bonus arbiter Idae.

- Idaeus] *VIII* 39 iudicis Idae.
 Idalius] *II* 150 ignibus Idaliis (*VIII* 495). *VI* 91 Idaliae volucres columbae (*VIII* 464; v. *notam ad VI* 91). *VII* 1 carminis Idalii epithalamii. *VIII* 438 nemus Idalius. *X* 164 Idalias ... columbas. *subst.* *X* 597 Idaliu pigeat coluisse Dionen. *ceterum cf.* Amor.
 Iesus] *Eug.* c. 8, 8 sapientia Iesu *Sirach.* *Tai. epist.* 4, 8 Christo Iesu.
 (Ilia) *VII* 22 Vesticolae ... virginis.
 Iliacus] *VIII* 34 Iliacus ... pastor *Paris.* 218 Iliacas ... puppes. 235 Iliacos proceres. 267 Iliaco ... regno. 282 Iliacas ... roinas. 292 Iliacis ... mentibus. 596 Iliacas ... carinas. *IX* 93 Iliacae ... gentis. *Or.* 4 coniugis Iliacae *Cassandrae.* 29 Iliacasque nurus (*cf. nota*). 371 Iliacos ... campos.
 Ilias] 3, 391 Iliades flevunt Hecora matres (*cf. Homer. lat.* 1032) *Or.* 747 Ilias ... Cassandra. Ilios] *VIII* 296 Ilios ingens victa iacet.
 Inachus] *Or.* 845 Inachus vindex Agamemnonis *Orestes.*
 India] 1, 178 India mundus erat tam pulcher divesque quam India. 307 India cum gemmis (et) eburnea monstra minatur. 318 protulit eximias et ditior India gemmas.
 Indus] *VII* 19 Liber ... Indus. *X* 273 domitis rediebat ab Indis Liber. 320 Indus ... Liber. Iob] v. Hiob.
 Iocasta] 3, 271 Creon Iocastae proximus heres et germanus erat. *X* 450 Iocastae frater et heres. 584 inde Iocasta fuit.
 IOHANNES] tyrannus (423—25) *Mer. c.* 1, 8 novus exul (non cogitari potest enim pictum vel sculptum adfuisse baptismo; poeta animum reducit in eum animum, quo princeps praesens rerum potius est).
 IOHANNES] Caralitanus (*VII* 139) sponsus Vitulae: *Drac.* *VII* tit. epithalamium Ioannis et Vitulae. *VII* 7 per vota Ioannis. *cf.* 47 Sardoas ... herbas. 116 gente togati.
 IOHANNES] episcopus *Caesaraugustanus*, *Eugenii avunculus*, de quo v. *Ildephons. viri illustr.* 6 *Brauhon. epist. dedic. vitae Aemiliani* 1. *Eug.* c. 8, 43 summus et egregius ... Ioannes, *Caesaraeae Augustae* dum pastor praesidet urbi. 21 (epitaphio) Ioannis. 70 tit. ad Ioannem. 70, 1 o IO ... HANNES.
 Iohannes] baptista: *Drac.* 2, 686 sancti pater ille Iohannis. *sat.* 39 antistes *serus pater ille Iohannis. *Eug.* c. 21, 5 baptista ... Iohannem. *app.* 48 praecursor domini martir baptista Iohannes.
 Iohannes] evangelista: *Eug.* c. 8, 15 sanctusque Iohannes. 21 triplex doctrina Iohannis. 26 visio Iohannis. *app.* 24, 6 Iohannis.
 Iona] 3, 639 Iona tamen sine fraude reus mendacia verba prodidit et veniam meruit post viscera cetae. 637 praedicante propheta.
 Ionijs] *VIII* 431 pappis in Ionium (mare) rabi-dis conlisa procellis.
 Iosue] *Eug.* c. 8, 4 Iosue liber.
 Iphigenia] *Or.* 52 vidit Iphigeniam turibula sacra ferentem. 874 sollers Iphigēnia. 12 fraude pia mendax, melior germana sacerdos. 57 candida virgo. 60 regia virgo. 66 filia, noster amor et noster, nata, reatus. 78 coniux sponsantis Achillis. 83 turis alumna. 194 unaque natarum cinis est per templa Dianae. 870 sacerdos (879) *cf.* 960 sorores.
 Isaac] 3, 128 Isac ... hostia (patris). 144 quid pater Abraham, quid Isac meruisse leguntur? 160 generi ... Isac. 2, 645 anhelat intra membra puer. 3, 102 natum ... susceptum tardius unum. 111 funera nati. 115 natus. 150 sanctorum vera propago. 168 benedicti.
 Isis] *Eug.* c. 39, 5 Isis ... protulit Aegyptias litteras. *Israhelita*] 2, 171 *Israhelitarum plebi.* *sat.* 97 *Israhelitarum populum.*
 Ister] *X* 57 gelidum ... mecum (cum Iunone) transnaverat Istrum *Iason.*
 ITALIA] *Braul. epist.* 2, 7 Italiani.
 Iuda] 4, 567 Iuda miser ... expensus obiit se mox ultore severo. *Eug.* c. 8, 23 parva ... sed prudens ... pagina Iudae libellus.
 Iudaeus] 2, 578 Iudaea de gente. terra: 2, 509 expavit Iudaea deum.
 Iudith] 3, 480 Iudith Holofernem castissima finxit amare. *Eug.* c. 8, 9 Iudith liber.
 IVLIVS] *Eug.* c. 9, 17 Iulius martyr *Caesaraugustanus.*
 Iuno] 2, 591 Titania Iuno Cupido. *IV* 6 Iovis (her)edes et Iuno. 13 Iuno noverca furens. 21 dracones Iuno duos misit. 27 Iunonis alumnus serpentibus. *VII* 61 prouba Iuno (*X* 268). *VIII* 36 laudata recedit contempta Iunone Venus. 166 placetur Iuno. 229 faciet te (Iuno) maritum (prouba scilicet; Priamus non memor est irae deorum). *X* 49 Iuno Cytheren ... adloquitur. 82 Iuno ... blanda noverca Veneris. 135 Iuno (141). 598 Iuno spernat ab Argis. *Or.* 32 Iunoni scribebat munera magna. *II* 158 fera ... noverca *Herculis.* *X* 55 diuum regina, ... matrona Tonantis. 57 cum Iunone transnaverat Istrum *Iason.* 81 matrona Iovis.
 Iuppiter] *Mer. poet.* 97 (non tamen) haec sine mente Iovis. *Drac.* 2, 590 cadat ex animo ... Iuppiter atque Venus. *II* 43 Iuppiter alter erit ... de fratre maritus. *IV* 1 Iuppiter omnipotens, celsi moderator Olympi. *V* 243 per templa Iovis. *VIII* 82 reddere vota Iovi. 167 Iovem placate tonantem. 440 Iovis alitis Helena proles. 535 hoc nam fata iubent vel nos hoc Iuppiter urget. 558 Iuppiter ipse taurus Olympica produxit cornua fronte. *X* 81 matrona Iovis. *X* 374 si Iuppiter auctor, si Lachesis, si fata iubent. *Or.* 243 referens caelo post bella gigantum Iuppiter astriferam ... coronam. 367 pro Iuppiter. v. Tonans. *II* 20 dominum caeli. *II* 24 catalogus amorum. *IV* 9 alme parens. *VIII* 557 iuveni ... dei. 560 fulmineus vector. v. sub mugire.
 (Iuvenalis)] 3, 87 sententia prisca est seq. *Iuv.* 8, 83, *Karthago*] v. Carthago.
 Lacaena] v. Helena.
 Lacedaemonius] *Mer. pros.* 1A 12 (pe)regrina Lacedaemoniorum (-caede- cod.) et Athen(iensium) nomina.
 Lachesis] *VIII* 203 Clotho ... Lachesis ... Atropos. *X* 375 si Lachesis, si fata iubent. *Or.* 342 inopia ... Lachesis.
 Laertius] *Or.* 637 sollers Laertius heros. v. Vlives.
 Laocoön] *V* 285 anguibus implicitum credas Laocoonta gementem. *VIII* 181 pontifices Helenus Laocoon.
 (Laomedon)] *VIII* 186 avari. 315 avus. 316 soceri.
 Laomedontiades] *VIII* 181 Laomedontiades (Laocod.) Priamus. *IX* 224 Laomedontiades (Laocod.) Troianos.
 (Lapithae)] *Or.* 856 inferna fames animo torquetur inane. *cf. nota.*
 Larisa] *Mer. c.* 1, 18 cui Larisa suum conferat una virum *Achilleus.*
 LATALIS] *VII* 113 Latialis mysticus aulae v. sub Optatianus.
 Latinus] *VIII* 28 te, Vergili, lingua Latina commendat. *Eug.* c. 39, 3 litteras quas Latini scriptitamus edidit Nicostrata.

- LATIVM]** *Mer. c. 4, 39* primas Latii domos. 45 intentas Latio faces. *poet. 35* Mavors, Latii fatalis origo. 78 toto Latii... orbe. 195 (re)xit Latium.
- LATIVS]** *Mer. c. 4, 5* Latiae... Musae. 6 Latiae... silvae. *poet. 28* Latiosque parentes adnumerare sibi *affinitate iungi cum domo imperatoria. 109* Latiosque cruoris iudiculis. 140 Latium... ducem *Aetium. 144* Latii... (armis) *divi Iuli.*
- Latonia]** *Mer. c. 1, 12* Castalium cum genetrice deum.
- Latonia]** *II 24* Latonia *Iuppiter Dianae usus habitu corrupti Callisto.*
- Lazarus]** 2, 132 exurgit vel Lazarus ante sepultus.
- (Leda)]** *II 24* cyncus *Iuppiter.*
- Ledaeus]** v. Helena.
- Lemniades]** *Or. 432* impia Lemniades sumptuerunt arma puellae atque maritali foedarunt sanguine lectos. 969 crimina Lemniadum.
- Lemnos]** *X 598* Volcanus Lemno... spernatur.
- Leonidas]** 3, 279 ausa Leonidae nocturnaue bella.
- Leto(ius)]** v. Diana.
- Liber]** *VI 67* Liber pampineis ornatus fronte corymbis intrat et uiferos vibrat super agmina thyrsos. *VII 19* Liber... arserat Indus, candida Dictaetae cum cerneret ora puellae. *X 272* marcidus... domitis redebant ab Indis Liber. 321 Indus... Liber. 327 Liber. *X 587* Semeleie Bacche. 589 tibi mater, Iacche (iacet *cod.*), Thebana de stirpe. *Or. 846* furit ex Baccho... Lycurgus. *II 106* nec Bromius iam talis erit *tam pulcer quam Hylos. X 281* vacuus non bellis districtus. v. Lyaeus. Semeleius.
- Libycus]** 3, 296 Libycas... harenas *cf. Ov. met. 4, 617* *Lucan. 1, 368.*
- LIBYE]** *Mer. poet. 24* inessor Libyes *Geisericus. Drac. V 208* domitor Libyae... Scipio.
- (LITORIVS)]** *actes Aetii. Mer. pros. 2 A 23* cum nota, *poet. 16* cum nota.
- Loth]** 2, 429 Loth iustus famulusque dei servatur inter Sodomitae. *sat. 286* Loth bonus et iustus tollitur ex Sodomis.
- Lucas]** *Eng. c. 8, 15* Lucas. 8, 24 apostolicos... actus, quos sanctus... conscripsit... Lucas.
- Lucifer]** 1, 422 Luciferum vibrare iubar. 667 Lucifero redeunte polo moriuntur et astra: nuntius aurorae... Lucifer... reficit... flammis et nocturnus eques iubar emicat. 2, 8 nuntius aurorae quod Lucifer emicat ardens, ut fugat astra poli, fugiturus lucis habenas. 552 tertius... processit Lucifer i. dies. *sat. 88* Lucifer bonum sidus. *X 470* tecturus Lucifer astra puniceo praevectus equo rutilusque micansque.
- Lucilius]** *Eng. c. 70, 10* instar Lucili[i] cogor disrumpere versus. *cf. nota.*
- Lucina]** *Mer. c. 4, 35* felix distulit adtulitque parum Lucinae mora.
- Lucretia]** 3, 519 post maculam thalami Lucretia casta. 3, 328 regale nefas, quod castae ingessit adulter.
- Luna]** v. luna.
- LVPERCVS]** *martyr Caesaraugustanus. Eng. c. 9, 16* Luperus.
- Lyaeus]** *X 550* baccha Lyaei... Agaue.
- Lycastus]** *II 129* Onone Paridem, Lycastum (assum *cod.*) zelat (celat *cod.*) Amazon. *fabula ignota, neque tamen ex Lycasti Ilienesque amore (Parthen. 35) deductam credo, cum noverimus Lycastum Amazonum oppidum similia, v. Roscher lex. myth. II 2174.*
- Lycomedes]** *IX 197* senior Lycomedes. *X 331* pater ignorit Lycomedes.
- Lycurgus]** *Or. 846* ut furit ex Baccho male sobrius ille Lycurgus.
- Maccabae]** *Eng. c. 8, 9* concludit haec Maccabaeorum liber.
- Malea]** *VIII 247* curvasque (vovaso; *cod.*) Maleas. Marcus] *euangelista. Eng. c. 8, 15* Marcus.
- Maria]** *Eng. c. 63, 2* Christum generans virgo Maria manet.
- Marius]** *V 206* hinc Marius, hinc Sylla ferus. *cf. nota ad V 214.*
- Mars]** *Mer. c. 3, 8* (thalamo M)arti iunxit amica Venus. *poet. 3* terras Marte suo caruisse iuven. 145 nec adulto Ma(rte probatum) hostem. 173 (iam nullus) sine Marte dies. 186 saevo (sub) Marte cadunt. *Drac. 2, 590* Mars cadat ex animo. 3, 484 ensiferas saevo sub Marte catervas. *sat. 207* certamina Martis... concurrunt. *II 57* Volcani... captivo Marte catenas. *V 242* virtutis laesas gravis est iniuria Marti. *VI 14* arma... Martis galeam. 17 Mars saltat amorem. *VII 21* ipse furor, Mars est accensus amare. 78 vox tessera Martis. *VIII 477* Martis volucrum v. Martius. *IX 61* Martis declinet opus Paris. *X 362* templum Martis. 576 Martis anhel... praegnantem terra venenis Spartis. *Or. 333* emollit Cytherae truncem per proelia Martem. ros. 1 Venus, dum Martis vitat amores. 9 Martem fugisse cruentum. *Mer. poet. 35* pater Mavors, Latii fatalis origo.
- MARTIALIS]** *martyr Caesaraugustanus. Eng. c. 9, 20* atque Martialis.
- Martius]** *Mer. c. 4, 40* videres proles Martia (Aetii) Martios penates Romam. *pros. 1 B 10* Mar(tias laud)es. *Drac. sat. 226* Martia tela (V 27 *cf. Verg.*) *VIII 469* Martius accipiter. *Or. 281* Martia... classica. *mens. 5 tit.* Martius. Martia iura movet.
- Massylus]** 1, 282 Massyla (marsyla *cod.*) fames ferax. 3, 194 productori assistens Massylum ex arte lacescit leonem (*cf. Mart. 9, 71, 1*).
- Matthaeus]** *Eng. c. 8, 15* Matthaeus Marcus.
- MATVTINVS]** *Eng. c. 9, 19* Matutinus martyr Caesaraugustanus.
- Mavors]** v. Mars.
- MAVRVS]** *sat. 214* Maurus ubique iacet victus regnante sed absente Gunthamundo. *Procop. bell. Vand. 1, 8* *ἡλθοι μὲν πρὸς Μαυρούς ἐμαχέσασθαι ἐπιβολαῖς. IV 30* dicit Hercules: fretus manibus nec Maurus adibam (ad illum *cod.*) leonem. *videtur cogitandum de Mauris iaculis (Hor. c. 1, 22, 2); cf. nota ad IV 30.*
- MAXIMIANVS]** *VI 97* Neptunice domos intravit Maximianus Venus Carthagine ubi nuptiae celebrabantur. *cf. Prosp. chron. min. I p. 446 n. 959 (a. 300)* thermae Romae Diocletianae et Carthagine Maximianae edificatae.
- Medea]** *X 6* pendere Tonantem, quod iubeat Medea nefas. 136 Medea sacerdos (184. 213), sacrilega quae voce solet compellere caelum, invitos accire deos, urgere Tonantem. 144 Medeam (350.) 150 Medea (219. 339. 341. 357. 383. 389. 416. 462. 484. 494. 552). 180 Medea nocens. 289 fulgens Medea. 227 Medea (voc.). 329 Medae... amorem Iasona. 383 cognovit Medea nefas. *Or. 429* si fecit Medea nefas. *X 1* virginis atrae, 3 reae... puellae. 12 virago (352). 76 filia regis. 152 virgo cruenta (195). 228 antistita Phoebeis. 242 sacerdos (267. 433). 276 Scythicam. 294 egregiam... iugalem. 343 magam (469. 496). 391 Colchis (517). 504 nepti Solis (563; *cf. 538*). 547 noverca. *minimus: Medea amatrix X 16—19, tragodia: Medea necatrix X 20—25.*
- Medus]** *IX 79* canes laniae cadaver... hoc Medus honestum credit.
- Medusa]** 3, 302 portio telluris tantum concessa Medusae ubi Philaenorum est ara. *cogitandum*

- de serpentibus cruore Gorgus ortis, cf. *Apoll. Rhod.* 4, 1511 sqq. *Or. met.* 4, 617 sqq.
- Megaera] *X* 481 signumque (nuptiarum Glaucos) premit gavisia Megaera. *Or.* 847 ut furit Alcides saeva terrente Megaera. cf. *Lucan.* 1, 577 cum schol.
- Melampus] *VIII* 459 angur cretus de gente Melampi.
- Meleager] *VIII* 604 Paris si ... Meleagrum ... aequaret.
- Melpomene] *X* 21 loquitur quod grande boans longis sublata cothurnis pallida Melpomene tragicis cum surgit iambis Meleam scil. tragœdiam. *Or.* 13 te rogo, Melpomene, tragicis descende cothurnis et pede dactylico resonante quiescat iambus. cf. *Cloetta, Beiträge zur Litt. Gesch. d. Mittelalters u. d. Renaissance, Halle* 1890, p. 13.
- Memnon] *VIII* 47 orantur Eous Memnone beligerio.
- Menelaus] v. Atrides. *VIII* 526 Menelaus oberrat. *VIII* 571 maritus. 574 amens.
- Menoeceus] 3, 261 Menoeceia Creontis Statius ostendit.
- (Mercurius)] v. Arcas.
- Mermerus] *X* 531 Mermerus insons et Pheretes. (MEROBAVDES)] *adlectus in senatum Mer. pros.* 2 *A* 1 cum nota, statua decreta *ibid.* 2, *adlectus inter patricios?* *ibid.* 3. *pros.* 2 *A* 16 vel ego vel alii qui in hac dicendi professione sunt.
- Minerva] *IV* 41 Minerva bellipotens, patrius cui casside fulgurat ardor, quae clipeo rutilante tonas, quae fulmina vibras, pectore sacrifico cui militat inopia Gorgon, infermerata soror de vertice missa Tonantis. *V* 243 per templa Minervae. *VII* 62 lanigera ... dea ... Minerva. *VIII* 38 ausum dare iura Minervae. 77 sponte cadunt simulacra Minervae. 82 laturus sacra Minervae. 166 placetur virgo Minerva. *Or.* 890 condescere patres templum praebente Minerva de *Arei pagi iudicio.* 944 calculus abus erat, habuit quem dextra Minervae. *VIII* 36 virgo decore victa. cf. *Pallas.*
- Minervalis] *Or.* 33 Minervales ... Athenas.
- Minos] *IX* 133 Minos ... iudicium ... habet ... barathri.
- Minturnae] *V* 214 Minturnas depulsus obit Scipio, at v. notam.
- MITHRAS] *X* 538 Sol Persice Mithra (persice minitra trad.) ... accipe, Sol radians, animas. cf. *X* 503 o ... Titan (cf. *Stat. Theb.* 1, 717 sq.) ... ipse pias animas mittis et claudis in aevum orbe tuo. qua de doctrina chaldaica haec mihi rogatus adnotavit Fr. Cumont. Censorin. de die nat. 8 (cf. *Auson.* 369 p. 95 Peip.) *Heliodori ad Paul. Alexandr. in catal. cod. astron.* *IV* p. 82, 8 *Macrobi.* sat. 1, 19, 17. Mo habiticus] *Eug. c.* 8, 4 Ruth Mōhābitica gesta.
- Molossus] *Or.* 864 Andromachae soboles Pyrrhique Molossus. 887 fama Molossus instruit. 891 Achilleus. v. molossus.
- Mors] v. mors.
- Moyseus] 2, 167 Moiseo principe gentis. sat. 17 verba ... Moseo (Moyse) dicta prophetas. *Eug. c.* 39, 1 Mōyses primus Hebraeas exaravit litteras.
- Musa] *Mer. c.* 4, 16 coniunx non levibus canenda Musis. *Drac.* *II* 2 canam ... si(c) Musa mones. *VI* 11 saltat Apollineum Musis cantantibus agmen. 16 Musa. *Or.* 350 dic mihi Musa, precor. cf. Calliope, Melpomene, Polyhymnia et s. v. Medea.
- Musagenes] *VIII* 23 uterque ... Musāgenes Homerus Vergilius.
- Museus] *I* 11 chelys Musea ... Orpheusque. *VII* 31 Museo pectine plectro.
- Musicus] *Eug. c.* 33, 4 philomela superat miris musica flabra modis.
- Mycenae] *Or.* 46 praedam praeire Mycenis. 98 Mycenae ... pargo. 586 imus ad Argolicas ... Mycenae. 638 petiere Mycenae (961). 664 prope iam non esse Mycenae. 687 patriae salve Mycenae. 781 sol negat almus equos iterum de more Mycenis. 491 Thebis vicina ... moenia Tartareis quondam sacrata tenebris et clara privata die sub luce diurna post cenam Thyesteam. mira illa definitio Thebis vicina automatum videtur poetae Afri, ineptum sane in oratione Dorylae Mycenaei. Dracontium has regiones ipsum non vidisse comprobatur etiam id quod Mycenae in maris litore sitas fingit (*Or.* *III* 113. 152. 233. 239. 248).
- Mycenaeus] *Or.* 109 Mycenaeas ... oras. 438 Mycenaei ... vindicis Agamemnonis. 972 Mycenae triplex iam scaena profanat Graiugenum famam cena Thyesteae, caedes Agamemnonis, matricidium Orestis.
- Myrrha] *II* 41 altera Myrrha (Nabuchodonosor)] 3, 184 illaesos pueros expavit Persa tyrannus. 3, 718 Persarum rector timuit post regna bubulcum inter prata pecus, sed mox regnavit in arce. sat. 31 Persarum regem ... post decus imperii ... esse bovem. 35 agricolam timuit post Parthica regna bubulcum ... erravit per prata vagus.
- (Naim)] vicus, in quo adolescens a Christo expeperfactus est: 2, 130.
- Nais] *II* 81 imago Naidis. *VII* 35 Nāidas omnes.
- Napaea] *VII* 34 Dryades saltant cum ... Napaeis.
- (NARBO)] cf. nota ad *Mer. pros.* 2 *A*. 23. v. et Colubrarius.
- Narcissus] *II* 136 noster Narcissus alumnus (ab undis cod.).
- Neoptolemus] *V* 158 ipse Neoptolemus iacuit percussus ad aras. v. Pyrrhus.
- Neptunus] *II* 31 noster (Amoris) ... auctor Neptunus (unnus cod.). *VI* 97 anta mariti (Yeneris) Neptunique domos (i. thermas) ... Maximianas Carthagine. *VII* 152 Galatea ... Neptunum perfundit aquis.
- Nereis] *VII* 147 Nereidum spermante choro.
- Nereius] *Mer. c.* 1, 15 Nereia Pelei ... Thetidos foedera.
- Nero] 3, 235 Simona mendacem sternit spectante Nerone Petrus.
- Nestor] *VIII* 325 Nestoris Antiochus.
- NICOLAVS] pater Eugenii. *Eug. c.* 27 epitafion Nicolao. 27, 5 Nicolāus. 28 acrost. et telest. Nicholao Euanthus. 29, 7 Nicolāe genitor. fuit inter principes civitatis (27, 1. 2. 28, 1), gessit bella (27, 7. 28, 2). de eius morte (tanti viri) Bassillam conivem consolatur Braulio epist. 15. Nicrostrata] *Euantri mater.* *Eug. c.* 39, 3 edidit Nicrostrata litteras latinas. cf. *Hyp. pag.* 277 *Serv. gramm.* *IV* 421, 1 *Serg. ibid.* *IV* 519, 2 *Pomp.* *V* 98, 10 *Isid. orig.* 1, 4, 1. 5, 39, 11. *Iul. Tolel. gramm.* 1, 1, 4 p. *V* ed. Rom.
- Nilus] *Mer. poet.* 50 Nili populus ploratus (Osiris). *Drac. mens.* 14 ut Nilus inundet.
- Ninive] 3, 633 populo peccante Ninive gen. indecl. cf. *Paul. Nol. c.* 22, 118. 26, 93. 163. *Alc. Av.* 4, 357 Ninive ... populis.
- Ninus] 3, 496 Semiramis Nino (uno cod.) viduata marito. 1 longam habes etiam Anth. 856, 1.
- Nisus] *Eug. c.* 35, 9 non sic Euryalum Nisus dilexit.
- Noe] 2, 369 ad tempora Nōe (cf. *Alc. Av. c.* 4, 187. 339. 651). 433 Nōe servatur in arca.
- Numantini] 3, 454 sic Nūmantini pro libertate cremanti.
- Nympha] v. nympha.
- Octavianus] v. Optatianus.

- Oedipus] 3, 270 sceptrum ... profanum, quod gessit Oedipus (hidippus *cod.*) umquam. X 584 turpis ... Oedipus.
- Oenides] v. Diomedes.
- Oenone] II 119 Oenone (Dione *cod.*) Paridem ... zelat. VIII 63 iam non placet Oenone Paridi.
- Olympiacus] VIII 559 Olympica ... fronte Iovis.
- Olympus] IV 1 Iuppiter ... celsi moderator Olympi. 38 quicumque deus frater mihi summus Olympo es. X 73 Olympus destituit Iuppiter. *Eug.* c. 96, 2 quattuor ex annis numerus finitur Olympi. *app.* 20, 16 sideribus ... superum depinxit Olympum deus.
- OPTATIANS] VII 109 pontifices sacri Statulenus Optatianus (optau-*cod.*) ... unus erat Latialis mysticus aulae, alter apud Danaos sacra tamen dicatus sunt (nam verisimilius videtur nomine Dracontium sponsae genus Africanae quam sponsi Sardis) avi vel proavi (108 ex genere nimirum celeberrimi) Fabiae Vitulae, vix ambo christiani, licet ad hoc negandum epithalamii res mythicae non sufficiant, prior nescio an fuerit Romae flamen alicuius divi imperatoris, alter Byzantii episcopus. alteruter vel uterque videtur dici VII 6 emerito ... auspice.
- OPTATIVS] martyr Caesaraugustanus *Eug.* c. 9, 18 Optatus.
- Oreas] VII 35 Oreas Faunis iungant.
- Orestes] in A semper scriptum hor-... tit. Orestis tragoedia B. Horestis fabula A. nomen genetivo casu. nomen legitur in sexto pede praeter 708. 948. Or. 8 memore oblitumque parentis, impietate pium, reprobae probitatis Orestem (-en *cod.*). 151 purgandus Orestes (945). 285 ultorem patris ... Oresten (-em A). 353 Dorylas ... pueri nutritor ... Orestis (460 libertus solers nutritor Orestis. 639 nutritor Orestis ... Dorylas). 876 miserandus Orestes, matre Clytaemestra genitus, regnator Atrides noster erat genitor. 893 mortiferum ... Orestem, sanguinis oblitum, humani iuris egenum, sacrilegum superum. praeterea nom. Orestes 147. 193. 516. 665. 673. 708. 732. 780. 910. 956. gen. Orestis 600. 815. 939. 948, dat. Oresti 37. 626. 698, acc. Orestem 309. 582. 643. 865. 888. cf. Atrides. Or. 10 insonant ... reum. 15 nati (534. 595. 729. 745. 762. 777). 148 carnificis nati. 245 pignora (289. 312. 378). 286 germanum. 290 spes Agamemnonias. 351 pueros (370. 740). 370 mollior aetas. 393 proles (753). 527 iuvenes (589. 641. 665. 823) 545 dignus adulteri vindex, pius ultor et heres. 553 Agamemnonia proles. 605 iuventutis melior spes indole regni. 638 Athenaei iuvenes. 654 sodales indole Cecropia. 814 ultorem patris. 820 patrio diademate pulcher. 830 crudelior ... impie. 845 Inachus vindex Agamemnonis heres. 853 amicum (853. 959; cf. 291 *sqq.*). 873 miser. 884 vitiosa mente furentem.
- Orpheus] I 1 Orphum vatem. 11 chelys Musea ... Orphusque.
- (Osiris)] *Mer. poet.* 50 Nili populis ploratus (Osiris).
- PACIDEIVS] V *subscr.* apud proconsulem Pacidegium Karthagini. v. *sub v.* proconsul.
- Palaemon] X 583 miser ... Palaemon.
- Palamedes] VIII 325 Antilochus Palamedes Teucer Vlixes.
- Palladium] VIII 77 sudat pastore propinquo Palladium.
- Pallas] II 28 Pallas ... virgo ferox. VI 13 Pallados armisonae ... oliva. X 599 Gorgone terribilis Pallas damnetur Athenis. cf. Minerva.
- Pan] VI 69 Pan calamis perflare melos. VII 37 saltet et imparibus calamis Pan corniger intrans.
- Paphos] VIII 439 quod Paphon exornat i. pulchrae mulieres.
- (Paralipomena)] *Eug.* c. 8, 7 Verba dierum.
- Parca] Or. 342 Parcarum lege (cf. *Sil.* 9, 475. *Claud.* c. min. 11, 1). 453 Parcarum crimina Aegisthus.
- Paris] II 60 iudicium Paridis. 119 Oenone (Dione *cod.*) Paridem ... zelat. VIII 11 nefas Paridis, quod raptor gessit adulter. 40 indicis Idaei pretio sententia fertur damnaturque Paris. 68 Paris (398. 447. 470. 544). 106 Paridis (115. 368. Or. 468). 233 voc. Paris. 443 Paris (606. IX 56). 588 Paridem (II 119). Or. 952 Paris arbiter ille dearum. VIII 30 nocentem ... Alexandrum. 97 parvus Alexander pastor nutritur in Ida. 225 voc. Alexander. 366 regis Alexandrum iuvenem. 603 Alexander si viribus Herculis esset. II 104 pastor ab Ida. VIII 1 Troiani praedonis. 3 hostem hospitii et thalami populantem iura mariti. 31 caelicolum praetor iam sederat arbiter Idae (221). 34 Iliacus pastor. 65 pastor (76. 90. 190. Or. 469). 95 germanus pium vester ego Priamique propago. 148 gener ... Tonantis Idaeus ... pastor. 158 raptoris (563). 161 infausto iuveni. 167 sacrilegi. 251 Troiana iuventus. 432 pastor ... Dardanum. 507 pastor, perfidus hospes, ... Iliacus. 553 rex dilecte. 556 tyranni.
- Parthicus] 3, 187 omnis ... Parthicus Persa. sat. 35 post Parthica regna Nabuchodonosor.
- (Pasiphae)] II 43 tauro ... regis flammetur coniux.
- Patroclus] VIII 323 Patroclo populante simul cum Achille Centaurica lustra. IX 77 tit. percussorem Patrocli. IX 137 Patroclum. 16 Patroclus. Or. 535 Patroclus Achillen ... amavit. IX 224 carior ille sodalis.
- Paulus] 2, 580 Paulus erat caput exans grande malorum ... legis post crimina doctor. 3, 233 Paulo comitante petit Petrus Romam. *Eug.* c. 8, 16 Pauli montis epistulae. *app.* 52, 13.
- Pegasus] X 29 Pegaso de fonte veni Caliope.
- Pelagus] VIII 17 qui duxit ad arma Pelagos Homerus. 294 Priami gens, praeda Pelasgum. 366 regina Pelasgum Hesione. 652 clade Pelasgum ditetur Ledaee ... propago. IX 100 non Troia Pelasgis inferet morbos. 144 poena Pelasgum ... funera Hectoris. X 141 iuvenem ... Pelasgum Iasona. 356 Pelasgis genti Iasonis. Or. 45 castra Pelasga. 137 regina Pelasgum Clytaemestra. 749 cum regina Phrygum fieret captiva Pelasgum Andromache. 974 usum scelerum miseris arcete Pelasgis. cf. Graecus. Graius.
- Peleus] *Mer.* c. 1, 15 Nereia Pelei (peli *cod.*) ... foedera. *Drac.* IX 196 genitor Peleus. VII 17 auctor Achillis ... Aeacides nymphae radiatus amore. VIII 321 fratris ... Achilles. IX 195 venerandi ... parentis.
- Pelides] IX 76 Pelidi. v. Achilles.
- Pelopoies] Or. 284 Pelopeia virgo Electra.
- Peneus] II 54 Penei sub fonte. 102 Penei nymphae.
- Penthesilea] Or. 345 Amago Penthesilea fremens, quam vix evasit Atrides. v. *notam* ad l.
- Perdica] II 41 Perdica furens. eadem mensura semper observatur in carmine Aegridio Perdicae. cf. E. Bährns, *Unedierter lat. Gedächte*, *Lpzg.* 1877 p. 5 *sqq.*
- Pergama] VIII 18 Pergama ... in bella lacessens. 67 Pergama sola placent et moenia quaerere Troiae mens et fata iubent Paris. 78 Pergama ... Priamus post Herculis arma novarat. 127

- Pergama vexat Achilles. 150 qui damnet Pergama flammis (Or. 277 dederat qui Pergama flammis). 165 Pergama nostra pientur *necato Paride*. 185 conclusit Pergama muro Apollo. 189 Helenus dederet Pergama verbis? 271 Pergama ... surrexisse. 326 Troia redit, ... Pergama surgunt. IX 65 quis Pergama fessa tueri. 76 Pergama Pelidi ... patent. Or. 28 pupibus Argolicis rex Pergama victa reportans *Agamemno*. 425 post Pergama capta. 625 in Pergama saevior umbra *Achilles*. v. Troia.
- Persa] 3, 184 Persa tyrannus *Nabuchadonosor*. 294 nec reor esse nefas Persis occidere patres, quos sua iura probant thalamis asciscere matres. 502 duce Persarum Cyro. 718 Persarum rector. sat. 31 Persarum regem Babylonica regna tenentem *Nabuchadonosor*. V 35 Sarmata Persa Gothus. IX 80 ad Persas honor est, si membra volucres eripiant. cf. Medus.
- Persephone] v. Proserpina.
- Persicus] 1, 321 Persica nobilitas pretiosis litora gemmis. X 538 Sol Persice Mithra.
- Persis] *Eug. hex.* 205 Persida nobilitant pretiosis litora gemmis. v. *Drac.* sub Persicus.
- Petrus] 2, 773 Petrus ... medicus fuerat *Tabithae*. 3, 222 Petrus apostolicus digne subnixus honore, discipulus domini, crucis almae signifer et dux. *Eug. c. 8, 20* Petri gemina ... epistola.
- Phaedra] II 44 altera Phaedra.
- Phalaris] V 138 sit tua terribilis Phalaris ceu taurus imago.
- Pharaon] sat. 18 duratius cor Pharaonis eras. Phereutes] X 532 Mermerus ... et Phereutes (ferentes *cod.*) *Medeae filii*.
- Philaeni] 3, 296 ara Philaenorum ... fratrum memoranda sepulcra.
- Phoebe] X 228 antistita Phoebe *Medea*. v. Diana.
- Phoebus] *Mer. c. 2, 3* Phoebi ... rotis. *poet.* 93 neglecto pereat facundia Phoeb. *Drac.* V 328 qua Phoebus agit super astra iugales. VI 16 Musa Venus Phoebusque. VIII 211 Phoebus Priamus ... adorat. 369 veniente de iam sidera Phoebus elatis condebat equis. 467 Phoebus cande. IX 30 Phoebus suspendit ad axem animas. 100 non Phoebus Danais morbos ... inferet. X 4 Phoebi cursus ... arbitrio mulieris agi. 91 Phoebus anhelos oceano demergit equos. 340 quattuor ... Phoebus transegerat annos. 402 Luna quae mense peragras, quod Phoebus radians toto vix explicat anno. 568 Phoebus ... avus *Medeae*. *Eug. c. 37, 4* Phoebum. 63, 1 Phoebus. 101, 5 Phoebi ... calore. v. Apollo. Sol.
- Phoenix] 1, 326 cinnamon interior profert sub Phoenice tellus. *Eug. c. 39, 2* Phoenices ... condiderunt Atticas litoras. aris: 1, 633 Phoenices exactam renovat deus igne iuventam. V 116 *Carthago* post busta resurgens Phoenicis (*nota lusum*) in morem. X 104 Phoenix, sola genus sequitur ampla descripto; de genere feminino cf. *Bücheler, Fleck. Jahrb.* 1875, 306. *Eug. c. 44* de Phoenice ave: unica sum Phoenix immensi temporis ales; cum volo, tunc morior et vitam morte resumo.
- Phorcus] VII 147 Phorcique clientes ... cete.
- Phrixus] 2, 456 Phrixei velleris aurum (X 32) ex Statio.
- Phrygius] 1, 322 Phrygius (frigidus *cod.* et *Eug.*) ... carbunculus. VIII 487 *Paridis* turba comes Phrygio succincta decore. IX 66 puppibus Argolicis Phrygius (ibus *cod.*) quis dirigit ignes. Or. 754 Phrygiae ... vatie *Cassandrae*.
- Phryx] VIII 98 voc. Phryges (317). 184 Phrygius (283. 363. 552. IX 52 Or. 369). 187 Phryges (651). Or. 114 captivos ... Phryges. 754 regina Phrygum feret captiva Pelasgum *Andromache*. adi. VIII 297 Phrygis peritura gentis. v. Troia, Troiani, Tros.
- Pirotions] Or. 536 Thesea Pirithous ... amavit. (PLACIDIA] *Galla Placidia Mer. c. 1, 11* sacra parens. *Placidiae filiae imp. Valentiniiani III baptismus canitur Mer. c. 1 et 2. 1, 19* nova ... suboles. 2, 1 domini ... iuventam. 10 pignora. Plato] *Taius Eug. epist.* 4, 9.
- Pluton] II 121 sidera Pluton superi inferique. X 539 Proserpina Pluton. X 407 tertius heres. 410 terribilis ... tyranni. 434 infernum ... regem ... barathri. 436 impie rex Erebi. 446 regnator Averni. 542 noctis rex. v. Dis. Erebus. Tartarus.
- Poenus] 3, 424 captis ... Poenorum (-arum *cod.*) *Carthaginensium*.
- Polites] V 156 Pyrrhus ... percussit nocte Politen. VIII 84 Troilus ... pavidocomitante Polite. VIII 631 Troile, sectatur vestigia vestra Polites. 637 Polites.
- Polles] VIII 480 Polles, cui pinna loquax dat nosse futura.
- Pollux] v. Castor.
- Polydamas] VIII 240 Antenor Polydamas (327).
- Polyhymnia] X 17 quae solet in lepidio Poly(hymnia docta theatro mul[ta] loqui *pantomimo*. Polynices] v. Eteocles.
- Polyxena] IX 40 virgo Polyxene. Or. 480 exigit mortem de virgine Achilles. 625 cum posceret heros virginis inferias.
- POMPONIA] *Bassillae soror, abbatissa (Braul. epist. 18) Eug. c. 22, 37* Pomponia. v. Eugenius. (Porsena] 3, 400 sine morte ducis.
- Priameus] Or. 282 Priameia fata.
- Priamus] V 156 Priami. VIII 21 Priamum Pyrrho feriente. 53 reddita non est Hesione Priamo. 79 Pergama rector infelix Priamus post Herculis arma novarat. 95 Priamique propago Paris. 151 Pyrrhus ... Priamum ... obruncet. 163 Priamum ... non esse sepultum. 211 Priamus. 265 Dardanides Priamus, gentis reparatur et urbis. 277 Priamo (280. 299. 378. 587. 590. 620. IX 148. 163). 294 Priami gens. 311 Priami ... tyranni. 368 vultibus in Paridis Priami laudatur imago. 557 Priami cum clade nurus. 622 Priamum. IX 171 Priamus ... rex senior. 194 Priamique senectus. 222 Priamus mendicet. Or. 176 Priami fortuna nocens i. *infortunium*. VIII 81 Laomedontides. 88 rex (145. 218 *passim*). 108 pater (220). 120 pater impie. 136 pater infelix. 145 flammis rexisse cares. 231 optime Troiogenum. 232 senior. 271 ductor. 274 deus (597). 284 rector. 331 frater. 588 genitor (612). IX 151 socero (159). 168 avus.
- PRIMITIVVS] *Eug. c. 9, 17* Primitivus martyr *Caesaraugustanus*.
- Probus] *Eug. praef. hex. 22* Variusque Probusque. Proserpina] X 189 heres Proserpina mundi, nam tria regna tenes. 539 Proserpina Pluton. X 144 viscera saevo, Persephone, das nostra cani. II 24 sit ... serpens Iuppiter amans *Proserpinam*.
- PROTASIVS] *Eug. epist. 3 tit.* Protasio episcopo *Tarracomensis*.
- Psyllus] 1, 515 praedicat Psyllus (sibilus B, suillus *Isid. Eug.*) vim cuiuscunque veneni.
- PVBLIVS] *Eug. c. 9, 18* Publius martyr *Caesaraugustanus*.
- Pudicitia] v. sub pudicitia.
- Punicus] 3, 419 legatio Punica missus *Regulus*. cf. Carthago.
- Pylades] *sempre falso* Pylad- Or. 150 Pylades (756. 853). 626 Pyladis. 291 fidus Pylades ami-

- cus (517 Pyládēs amicus). 666 Pyládēs (item 698. 710. 865. 959). 751 Pyládēs. 535 Pyláde. 743 Pyladén. amicicia cum Oreste 292 sqq., 553 sodali. 557 'frater'. 580 amicus (809). 638 Athenaei iuvenes. 710 violentus atrox. 812 'tu regna guberná'. 853 Pyládis tantum facies non terret amicum. 865 Pylades Orestem tollit et externas subtractum mittit ad oras.
- (PYRENAEVS) Mer. poet. 17 qua. . . Gallia . . . aërii descendens ardua montis limite nimboso terras perstringit Hiberas.
- Pyrrus] v. Amor.
- Pyrrhus] V 155 filius Aeacidis vel index Pyrrhus Achillis. VIII 21 Priamum Pyrrho feriente. 133 Pyrrhus in versu corrupto. 149 venit mox Pyrrhus ad arma, qui scindat muros . . . , qui Priamum . . . obtruncat ad aras. IX 193 Pyrrhi succedat imago Achilli. X 322 Pyrrhum suscepit avus Lycomedes. Or. 622 qualiter infremuit post somnia Pyrrhus Achillis . . . cum posceret heros virginis inferias. 748 ne ferit Andromache famulus . . . Pyrrhum. 808 Hermionen raptam stirpis Achillae Pyrrhi (piriti B) praedante rapina. 864 Andromachae suboles Pyrrhique Molossus. 897 Pyrrhus numquid fuit alter Egistus? 934 Pyrrhus erat raptor. 954 raptor obit Pyrrhus. Or. 817 Aeacidem. v. Neoptolemus.
- QVINTILIANVS] Eug. c. 9, 15 Quintilianus martyr Caesaraugustanus.
- Quirinus] Mer. poet. 195 post bella Quirini. 196 Quirinum. Drac. 3, 257 historias . . . Danaum gentisque Quirini. VII 23 aeternum . . . Quirinum.
- RECCESVINTHVS] rex Visigothorum a. (649) 652—672. Eug. c. 26, 10 rex Reccesvinthus. 69, 5 rex Reccesvinthe (unamba cod.) app. 48, 3 rex Reccesvintus. 49 tit. glorioso domino Reccesuinto regi.
- RECCIURBERGA] uxor regis Reccesvinthi per septem fere annos (26, 13), mortua ante 657. Eug. c. 26 epitafion in sepulcro Recciuerge regine. 26, 9 nunc cara mihi iam Recciuerge valet.
- Regulus] 3, 421 legatio Punica missus, terror Agerodum, maior Carthagenis hostis, Regulus implevit . . . odia.
- Rhadamanthus] IX 134 Gnosius illis iudicium Rhadamanthus habet commune barathri.
- (Rhea Silvia)] v. Ilia.
- RHENVS] Mer. poet. 5 addidit hiberni famulantia foedera Rhenus orbis . . . et gaudet ab alterna Thybris sibi crescere ripa. cf. Francus. Burgundio.
- Riphaeus] sic volui scribi utrobique, rif. cod. Mer. poet. 39 Rhiphaeis . . . pruinis. 60 Rhiphaei . . . algida (montis).
- Risus] v. risus.
- ROMA] Mer. c. 4, 30 puerum excepit gremio micante Roma. pros. 2 A 2 Roma cum principe. poet. 146 Roma . . . virente. Drac. 3, 232 ne Roma diu nesciret munera Christi. 3, 331 gemino praestrinxit consule Romam Brutus. Eug. c. app. 52, 21 Clemente Romae praesule. Tuius epist. 4, 7 Romae (4, 10).
- ROMANVS] Mer. pros. 2 B 12 Romana (i. nos fines) populatum. poet. 28 Romanam vincere fidem. 42 hanc tot bella tibi requiem, Romane, dederunt. Drac. 3, 147 Romana manus hoc est de sanguine (Iacob) fusa. 322 Romanus amor patriae. 401 Romana natus. 407 Romanus eques Curtius. 419 Romana fides Reguli. 442 Romanae (hum. cod.) gentis amici Saguntini. 456 Romani . . . senatus. sat. 183 princeps Romanus . . . Titus. V 108 Romana potentia. 211 populatorem Romanae gentis Hannibalem. 217 Romanorum . . . vexilla. VII 23 Romana in saecula. Eug. c. app. 52, 20 urbem Romanam. Tuius epist. 4, 9 Graecae Romanaeque facundiae.
- Mer. poet. 6 Hesperis . . . habenis. Drac. 3, 257 gentisque Quirini. VIII 193 Troianos (196). v. Tarpeius.
- ROMVLVS] III 17 Romuleam (=eum cod.) . . . linguam.
- ROMVLIDES] I 14 barbaris qui Romulidas iungis auditor. Eug. c. 27, 1 Romulidum fasces. (Romulus)] 2, 306 conditor Vrbs. v. Quirinus. Romulus adi.] V 215 Romula tecta i. Vrberem.
- RVFINIANVS] VI 103 Victorianus enim (fratres) et Rufinianus filii Victoris.
- Ruth] Eug. c. 8, 4 Ruth Mohabatica gesta.
- Saguntum] 3, 439 intermerata fides ad quae fera bella Saguntum compulit.
- Salamis] VIII 248 Salamina . . . Telamonia regna.
- Salmonens] 3, 239 fulmina mentium percussum fulmine vero . . . Salmona.
- Salomon] sat. 161 Sälömon . . . sceleris fructus sceptrata paterna tenet. 167 inimicorum Sälömon non colla poposcit . . . , sed sapientis opem. Eug. sat. 139 hic Sälömon (Abessalon Drac.) c. 8, 7 Sälömon liber.
- SALONAE] Mer. pros. 2 B 7 augusti litoris sinum, qua Salona usque . . . pelagus inlabitur. cf. nota.
- Sapphicus] Eug. c. 101, 3 Sapphico . . . modulante versu (cf. nota).
- SARDI] V 144 Sardorum . . . sacra (146 insula delubris natorum colla secabat). VII 143 Sardorum littora Carales.
- SARDOVS] VII 47 Sardoasque iuvet rosulis (posculis cod.) Stitensisbus herbas lusus de nuptus puellae Stitensis iuvenisque Caralitani cf. notam; cf. et Verg. buc. 9, 30 Cyrenae . . . taxos. Plin. nat. 21, 19 Cyrenis odoratissima est rosa. fortasse etiam memor erat versus Horati (ars 375) Sardo . . . melle, ad quem Porph. Corsicum et Sardum mel pessimi saporis est.
- SARMATA] V 35 barbarus omnis eat . . . Sarmata Persa Gothus.
- Sarra] 2, 659 Sarra . . . virum (Tobiam) meruit stabilem post funera septem. Abraham uxor 2, 633 femina . . . praemortua membra trahebat.
- Saturnus] 2, 590 perant Saturnus et Arcas. 3, 118 Saturnus falceifer . . . natos qui plantos mortisque facit per sacra rogatus. V 150 Carthago . . . Saturno . . . seni pueros mactabat ad aras. cf. VIII 169.
- Satyrus] v. satyrus.
- Scaevola] 3, 397 Scaevola flammipotens . . . constituit punire manum.
- Scaeus] VIII 74 Scaee limina portae.
- Scipio] V 208 domitor Libyae, bellorum Scipio fulmen . . . totos qui vicit Hiberos . . . Hannibalem adegit sorbere . . . venenum et caput infaustum legatus vexit ad urbem, Minturnas depulsus obit. cf. notae.
- Scythia] X 36 Scythia Colchus. 334 Scythia Aetes.
- Scythial] X 281 Scythiam Colchus.
- SCYTHICVS] Mer. poet. 23 Scythicus . . . furoribus Gothorum. 33 Scythici . . . cardinis Gothici. 75 Scythicas . . . pharetras Hunorum. 127 Scythicus . . . ensibus Gothorum. Drac. 3, 321 Scythicas (esquaticas cod.) . . . paludes. 3, 501 Scythicae (exquicite cod.) Tamyris. X 10 Scythicae (Colchicae) . . . Dianae. 50 Scythicas . . . catenas Iasonis. 151 Scythicam Dianam. 171 per Scythicas glacies stat barbara Colchis. 276 Scythicam Medeam. Or. 435 quod Scythicae (Quos quicite B) gessere nurus Tamyris Medea Lemniades.

(Semele)] *X* 590 tibi mater, Iacche, Thebana de stirpe. *cf.* *V* 322.
 Semeleius] *X* 282 se Semeleia iungunt agmina *Liberio*. 587 Semeleie Bacche.
 (Semiramis)] 3, 496 femina prima ducum Nino viduata marito inuasit thalamos ... prolis ... et sibi socrus erat.
 Seraphim] 2, 208 Seraphim Cherubimque.
 Serranus] *VIII* 205 murice Serrano (*ex Silio*).
 Serus] 1, 323 Serus (*sic cod.*) fila trahit nullo sub pollice ducta (Serus ... trahunt interpolati; Seres ... trahit *Herod.* *cf.* *cfm. epigr.* 1327, 3 Syrorum *pro* Serum cum nota *Buecheleri*. *v.* *sericus*. *sericeus*.
 Sestos] *VIII* 247 Abydon et Seston.
 Silenus] *VI* 70 Sileno saltante. *VII* 38 ebrius ... nutat Silenus asello. *cf.* *Ovid.*
 Simois] *VIII* 75 tunc Simois sicavit aquas.
 Simon] 3, 235 Petrus exorat precibus mag(ic)um per celsa volantem, Simona mendacem sternit spectante Nerone. *cf.* *Isid. iun. chron. min. II* p. 455, 247 *Aldhelm. XII apost.* 2.
 SIMONIACVS] *Eug. c. app.* 23, 2 hēresis Simōniāca.
 Sirius] *sat.* 88 Lucifer ... Sirius.
 SITIFENSIS] *v.* Sardous.
 Socrates] *Taius Eug. epist.* 4, 9 Socrates.
 Sodom] *sat.* 286 Loth ... tollitur ex Sodomis.
 Sol] *v.* sol. *Sopor]* *v.* sopor.
 Sophim] *Eug. c.* 8, 4 Sophim liber iudicum.
 Spartanus] *Mer. c.* 3, 5 Spartani marmoris. *Drac. VIII* 444 Spartana Helena (551).
 Statius] 3, 262 Menoeceia Creontis Statius ostendit (*Theb.* 10, 756 *sqq.*).
 STATULENIVS] *VII* 109 Statulenus. *v.* Optatianus.
 Stephanus] 2, 582 martyrium Stephano qui fecerat inde recepit *Paulus. sat.* 171 Stēphanus ... lapidum sub grandine martyris.
 Sthenelus] *VIII* 324 Tydides Sthenelusque.
 Styx] *Mer. c.* 4, 20 Thetis ... secretis Stygos abluat sub undis filium.
 SVCCESVS] *Eug. c.* 19, 19 Successus martyr *Caesaraugustanus*.
 SVEVVS] *V* 34 barbarus omnis ... Suevus Sarmata Persa Gothus.
 Sylla] *V* 206 Sylla ferus.
 Syrus] *Eug. c.* 39, 4 Abraham Syras litteras invenit.
 Tabitha] 2, 766 Tabitha (dauida *cod.*) expendebat opes miseris alimenta ministrans.
 TAIVS] *Eug. epist.* 4 tit. Eugenio ... Taius ... *Caesaraugustanus* episcopus.
 Tamyris] 3, 501 Scythicae Tamyris crudelia bella cum duce Persarum Cyro. *Or.* 427 Tamiis regina Getarum ... vindex ... suorum.
 TANAIS] *Mer. poet.* 1 Tanainque furore exiit *Aetius pacando Hunos*. 76 (ignotus Tanais bacchatus in oris *Humi Itadium vastant*.
 Tarpeius] *Mer. poet.* 128 Tarpeias ... secures Romanas.
 (Tarquinius)] 3, 328 nefas, quod castae ingessit adulter, *latro maritalis, genialis praedo pudoris. *rev:* 3, 330 fera regna tyranni expulit *Brutus*.
 Tartareus] 3, 413 Tartareas ... tenebras (*Or.* 492 -is ... -is). *X* 449 sorores Tartareae furiae. 480 Tartareo veniens de gurgite ... *Tesiphone. Or.* 484 rumpite Tartareas ... fauces.
 Tartarus] 2, 541 Tartarus infelix ... turbatur aduentu Christi. 2, 744 qui dedit Elysios iustus et Tartara pravis. 3, 642 venientem in Tartara Christum. *IX* 228 caelum mare Tartara tellus. *X* 590 Tartara corruptum.
 TATANESIVM] *Eug. c.* 12 tit. in basilica S. Felicitis quae est in Tatanesio (*sic AP, Tut-MF,*

sed errasse puto qui contulerunt) vicus *Caesaraugustae opinor (etiam c. 9, 10. 11 sunt de ecclesiis Caesaraugustanis)*.
 Tauricus] 3, 221 Taurica per Colchos crudelis virginis ara. *V* 139 Taurica crudelis mitis tamen ara Dianae. *Or.* 45 Taurica ... ad litora *pulsus Agamemno*.
 Telamon] *VIII* 48 Telamone satus (*IX* 67) *Aiax*. 226 Telamona ducem ... exposce ... Hesione. 254 heros ... Telamon. 262 *voc.* rex Telamon. 279 *voc.* Telamon. 285 Telamon. 327 Telamonis dicta. *VIII* 291 Aeacides (309). 338 belliger arripotens, animarum iudicis heres. 363 rector Achivus.
 Telamonius] *VIII* 50 Telamonius *Aiax*. 248 Salamina ... Telamonia regna.
 Tellus] *v.* tellus.
 Tenedos] *VIII* 246 Tenedon.
 Teresias] *Or.* 953 Teresias nec erat (Nec terestas erat *B*) index impune Tonanti.
 Tesiphone] *X* 481 horrida ... virgo Tesiphone. *cf.* *Mer. poet.* 69 diva nocens.
 Teucer] *VIII* 325 Palamedes Teucer *Vlixes. IX* 68 Teucris ... sagittas.
 TEVDESIVTHA] *Eug. c.* 12, 10 Aetherius ... cum coniuge ... cui nomen olim (*iam mortua est*) Teudesitha (*sic A*, -suinta vel -sinta *celt.*) fuit. *cf.* *Chindasvinthus*.
 Teutonicus] *Mer. poet.* 144 Teutonicum ... hostem cum ste(n)eret *divus Iulius*.
 Thales] *Eug. app.* 42 ne Thali saccum *proverbum?*
 Thebae] *V* 322 Thebis (Tedi *cod.*) partus *Bacchus. X* 366 ventum erat ad Thebas *Creontis regiam*. 449 Thebis iterum iam vota geruntur *furiis grata*. 573 parcite iam Thebis. 588 *di*, Thebis quibus auctor origo aut suboles praelara fuit. 591 Thebae. *Or.* 491 Thebis vicina petuntur moenia *v. sub Mycenae*. 3, 263 turiarum regna.
 Thebanus] 3, 264 Thebanos ... muros. *X* 374 rector Thebanus *Creon*. 590 tibi mater, Iacche, Thebana de stirpe. *Or.* 442 Euadnen Thebanis ignibus ustam.
 (THEODERICVS)] *Mer. pros.* 2 B 11 Gothorum ... manus universa cum rege. 23 rex ipse.
 THEODOSIVS II] *a.* 408–450. *Mer. pros.* 2 A 4 ille nascenti soli proximus imperator. *Eug. arg. sat.* p. 67, 5 Teodosio (teud-*FP*) iuniori Augusto (*errore pro Gunthamundo; v. s. v.* Ansila).
 Theseus] *VIII* 604 sic ... Meleagrum aut Thesea fortes aequaret *Paris. Or.* 536 Thesea Pirithous ... amavit.
 Thessalus] *v.* Achilles.
 Thetis] *Mer. c.* 1, 16 Nereia Pelei .. Tethidos (*sic cod.*) foedera. 4, 19 Thetis (*v. sub v. Styx*). *Drac. II* 34 Thetin delphines amabunt. *VII* 17 nymphae. *IX* 209 matrem ... ab undis.
 Thracius] *Mer. pros.* 2 A 22 euntes in Thracia(m). *Drac. Or.* 11 templa ... Thracia (tertia *B*, thracia *A*) *i. arctica Dianae Tauricae*.
 THYBRIS] *Mer. c.* 4, 9 exulit placido tumore Tybris. *poet.* 7 Rhenus ... gaudet ab alterna Thybrin sibi crescere ripa *i. fluvium Romanae potestati subditum*.
 Thyestes] *Or.* 203 heredem sterno Thyestes *Agamemnona*. 308 magis heredem convenerat esse Thyestes *Aegistum*. 486 truces venient ad regna Thyestes *furiarum*. 684 damna Thyestes solis defectum; *cf.* 492 *sqq.* 781. 971 facta Thyestes.
 Thymbraeus] *VIII* 184 Thymbraeus Apollo.
 Tiberis] *v.* Thybris.
 Tirynthius] *v.* Hercules. Titan] *v.* sol.
 Titania] *Mer. poet.* 193 Titania luna. *Drac.* 2, 591 Titania Iuno Cupido.

- Titus] *sat.* 183 princeps Romanus . . . Titus, si non praestaret, dicere saepe solens 'perdidimus hac luce diem'.
- Tobias] *Eug. c.* 8, 9 Tobī et Iudith *libri. Drac.* 2, 660 Sarra . . . virum meruit stabilem post funera septem. *pater.* 2, 659 Sarra socerque . . . hic visum meruit.
- TOLETANVS] *Totius Eug. epist.* 4 tit. Eugenio episcopo Toletanae urbis.
- (TOLOSA)] *cf. nota ad Mer. poet.* 157.
- Tonans] *v. tonans.*
- Torquatus] *ad.* 3, 362 quid Torquata manus? nato pro laude periculum intulit. 395 Torquata propago sic est planctua dia scelere prostrata parentis.
- Triton] *II* 34 Tritones Galatæa amabit. *VII* 146 Tritones alumni Nereidum.
- Trivia] *X* 188 Trivium te, Luna Diana, confiteor.
- Troia] *V* 154 cum Troia periret. *VIII* 20 moenia Troiae percult *Vergilius carmine.* 67 moenia quaerere Troiae. 123 incendet Troiam. 144 iam Troia crematur. 259 legatio Troiae. 270 iacet ingens Troia favillis. 293 excidium Troiae. 315 si Troia maneret (332). 326 Troia redit, . . . Pergama surgunt. 375 ex quo Troia perit. 586 Troiam venerat. 650 faxem, qua Troia cremetur. *IX* 37 Troia. 47 Troiae . . . periculis. 53 infelix . . . Troia (223). 100 Troia Pelasgis inferet morbos. 203 si Troia ruit. 230 reddat Troia tributum. *X* 333 ad Troiam . . . misit Achillem. *Or.* 98 nil actum Troia est, si non. 138 captae solacia Troiae *Clytemnestra.* 369 mare vindice Troiae. 378 felix iam Troia vocanda. 703 Troia pereunte sub armis. *Or.* 75 Hectoreos . . . agros. *cf.* Dardanus *sim.* Pergama.
- Troianus] *VIII* 1 Troiani praedonis *Paridis.* 19 Troianus invasit nocte poeta *Vergilius.* 71 Troianum carpebat iter. 193 Troianos (*i. Romanos*) regnare placet. 196 Troianis dabitur totus possessio mundus. 251 Troiana inventus. 443 Troianum sanguine (652 s. Tr.). 628 Mors . . . inter Troianos discurrit. *Or.* 311 Troianas . . . opes. *v.* Phryx, Phrygius. Dardanidae. Laomedontidae.
- Troicus] *Or.* 29 Troica germina matrum. 290 Troica gaza (*neutr. plur.*). *cf.* Troius.
- Troilus] *VIII* 84 Troilus . . . comitante Polite. 94 viribus indolis almae Troile. 129 Troile, iam per bella furis, iam sterneris sudax. 155 Troile, quid cessas. 626 quem Troilus sequitur. 631 Troile, sectatur vestigia vestra Polites.
- Troiugeta] 3, 433 cum duce Troiuigenum *Aeneas.* *V* 111 Troiuigenis . . . lacertis. *VIII* 231 optime Troiuigenum *Priame.* 261 Troiuigenas proceres. *IX* 63 sanguine Troiuigenum.
- Troius] *VIII* 479 Troius ille puer Ganymedes. *IX* 231 Troia . . . funera.
- Tros] *VIII* 197 Troum . . . origo. 299 *voc.* Troes. 400 Troas. *Or.* 368 ulcisci Troës et perdere Graios.
- Tucca] *Eug. hex. praef. metr.* 22 Aristarchus Tucca Variusque Probusque.
- Tydidēs] *v.* Diomedes. Tyndaris] *v.* Helena.
- Tyrius] 3, 436 Tyrios *Carthaginenses.* 3, 72 vestibulus indutus Tyris (*VIII* 482. *X* 258 *v.* indutum T. *Or.* 305 *v.* indutur T.). *v.* Carthago.
- Tyrrenus] *Mer. poet.* 16 Tyrrenhis . . . fluctibus.
- (VALENTINIANVS)] *imp. Flavius Placidus Valentinianus III* a. 425–455, *v. notas ad Mer. c.* 1 et 2. *Mer. c.* 1, 5 princeps (2, 3. 2, 9 pros. 2 A 2 Roma cum principe) 1, 7 praeside. 1, 11 placidi . . . nati. 2, 1 domini (2, 13). *cf. poet.* 28 Latios . . . parentes.
- VANDALI] *sat. subscr. in V:* regem Guandalorum. *v.* Gunthamundus. Gensericus.
- Varius] *v.* Tucca.
- Varro] *Totius Eug. epist.* 4, 9 Varro. (VASCONES)] *v.* Froia.
- (Veneti)] *v.* Caesareus.
- Venus] *Mer. c.* 3, 8 (qua thalamos M)arti iunxit amica Venus. *Drac.* 2, 591 Iuppiter atque Venus. *II* 45 Venus (*VI* 16. 96. 105. 229). *II* 48 Venerem (*VI* 18. *X* 82). *VI* 4 Venus alma (*ros.* 1 a. V.). 20 Amor Veneris per castra triumphat (*X* 339 in castris Veneris Medea triumphat). 22 *voc.* Venus (25. *X* 218). *VII* 144 Veneri (*X* 269). 154 volucer Veneris. *VIII* 36 landata recedit contempta lunone Venus. 64 pulchra Venus. 451 Veneris. 472 aurea sideris proles Venus alma Tonantis, numina mille tenens. 618 Veneris . . . myrtos. *IX* 60 Veneris . . . bella lacescit *Paris.* *X* 52 lasciva Venus (122), iucunda modesta blanda potens mitis, fecunda venustus amoris, pulchra voluptatum genetrices et numen amantum. 460 puerum Veneris. 587 *voc.* blanda Venus. 596 te Venerem freta vestra negent. *Or.* 434 Veneris furor acer erat. *apell.* *sat.* 227 non fuit in venerem puer. *VI* 72 Cypris; subiecta columbis. 78 verbere purpureo Cypris iubet ire iugales. *VII* 10 Cypris adest, bona mater Amorum. 145 Cypris in ornatu veniens freta glauca vagatur. *X* 61 *voc.* Cypris (*ros.* 8). 119 Cypris. 157 quattuor . . . adstare columbas Cypris amoena iubet. *VI* 80 alma Cythere. *VIII* 436 sacra Cytherae. *IX* 75 niveam luisse fuit plagae Cytheren. *X* 49 Cytheren. 84 Cythere. *VI* 90 Cytherea parens. *VII* 71 Cythereae cantibus. *Or.* 333 emollit Cytherea truncem . . . Martem. *ros.* 11 sanguineis Cytherea genis. [*II* 119] *VI* 12 pulchra Dione. 21 in praedam venere dei vincente Dione. 104 veniunt sub iura Dionae *uoces ducunt.* *VII* 36 per castra Dionae. 63 sacra Dionae (*VIII* 498). 138 parens . . . Dione. 153 vidente Dione. *VIII* 240 iuvenis (*i. filius*). . . Dionae Aeneas. 435 Cypro . . . natalis forte Dionae . . . fuit. 471 puerum matremque Dionen. *X* 81 sic orsa Dione. 144 sic fata Dione. 590 (tuam) . . . Dione[s] Harmonia(m). 597 Idalium pigeat coluisse Dionem. *II* 48 mater Amorum. *VIII* 168 Volcani . . . amorem. *X* 205 flores matris. *ros.* 14 numen amorum. *v.* Idalius.
- Vergilius] *Eug. hex. praef.* 20 Vergilius . . . censuram meruit *Tuccae Variusque Probrice.* *Drac.*
- VIII* 19 qui Troianos invasit nocte poeta . . . qui moenia Troiae percult.
- Verginia] *V* 254 pro Verginia (-genia *cod.*) cum plebs arderet in ira . . . Romana. *cf.* 3, 344–61 erat senior qui natam percult ense *eqs.*
- Vesticola] *v.* Ilia.
- VICTOR] *VI* 82 Victoris suboles *Victoriam et Rufinianus.* 101 progenies . . . domus Victoris.
- Victorial] *v.* victoria.
- Victorianus] *v.* Victor.
- VINCENTIVS] *Eug. c.* 10 tit. basilica S. Vincenti quae est Caesaraugustae. 10, 1 *voc.* Vincenti. *huius ecclesiae archidiaconus fuit Eugenius antequam Toletum vocaretur (Braulhon. epist. 33).*
- VINCOMALOS] *sat.* 302 hic reus et doctus Vincomalos fuerat cui *Gensericius peccatum ignorat dicendo* non homini ignosco . . . sed lingua me retur. *potest esse idem qui a. 483 i. sex annis post mortem Genserici fuit episcopus Baparensis (notit. episcop. Maurer. Caes. 98 in Vict. Vit. ed. Halm p. 70 Vincemalos Baparensis sic *cod. Laudun.*) de forma nominis non est quod dubites; potuit acc. servari ut in Habetideum similibus, et*

verbi indicativus modus recte stat; cf. CIL V 4844 (Briziae) VINCOM(. . .), 6306 (Mediolani) VINCOMAIVS (sic), Greg. Magn. 5, 26 Gregorius Vincomalo (-li cod.?) defensori; consulti a. 453 in occidente non renuntiati hae praesto sunt indicationes: Marcell. chron. II p. 84, 20 Vincomali (Βυζαντινός) et Opilionis p. 85, 33 Vincomalo et Opilione. Marciani epist. a. 453 Iul. 6 (Hae-nel, corp. leg. p. 256) Βυζαντινός . . . ὁπλίτην δεστυ-νάρη. Acta conc. Arel. 524 Opilione et Vincomalone consulibus (sic cod. Vind.) Fast. Augustani chron. III p. 385 Aecio IIII et Vincomalos (sic).

Virginitas] v. virginitas.

VITVLA] (Fabia?) Vitula Stifensis. VII tit. Epithalamium Ioannis et Vitulae (item subscr.) VII 7 Vitulae taedas . . . per vota Ioannis. (VII 47 v. s. v. Sardous) v. s. v. Fabianus et Optatianus.

Vlixes] VIII 325 Palamedes Teucer Vlixes. Or. 79

mater . . . me commisit Vlixi. 631 Diomedeos gressus comitatus Vlixes. Or. 637 Laertius heros.

Vlixes] Or. 76 fraudis Vlixiae . . . epistola mendax.

VRBANVS] Eug. c. 9, 17 Vrbani martyr Caesar-augustanus.

Vrbs] v. urbs.

Vulcanius] IX 185 Vulcanius ensis Achilles.

Vulcanus] II 57 Vulcani . . . captivo Marte catenas. VIII 168 Vulcani . . . amorem Venerem. X 598 Vulcanus Lemno . . . spernatur. VI 96 Venus . . . petit antra mariti thermas.

WAMBA] Eug. c. 69, 5 rex uamba interpola-tum.

Xanthus] VIII 75 crystallina Xanthi fluminis unda rubet prodigium.

(Zacharias)] 2, 686 incurrit culpam sancti pater ille Iohannis. sat. 39 liquit et antistes *serus pater ille Iohannis.

II. INDEX VERBORVM.

Merobaudis omnia continet verba,

Dracutii plurima, non omnia nec omnibus locis indicatis,

Eugenii asselarumque tantum notabilia.

a ab] Mer. pros. 2 B 14 a te acta. Drac. I, 672 perituum . . . ab umbris (673 de sole perit). I, 675 cuius ab immensis languescunt sidera flammis. I, 697 cuius ab aspectu . . . saxa flues-cent. 2, 155 nubes . . . ab imbre coruscant. 2, 308 cadit a *latrone viator. 2, 5 ab axe globus . . . rotatur. sat. 27 compulsus ab ira. sat. 243 sol . . . fuscatur ab umbra. Mer. poet. 7 Rhenus gaudet ab alterna Thyrim sibi crescere ripa. Drac. I, 333 hominem . . . parit non pontus ab undis. IX 209 matrem praesentat ab undis. II 136 f.

Mer. pros. I B 2 si quid a bellis (vacat). Drac. 2, 359 tellus nil invadit ab undis; cf. s. v. minuire. 3, 334 ab hoste reversus. V 44 nullus ab in-sidiis locus est qui fraude vacabit. I, 211 cuius ab igne suo lunam iubet ire secundam.

a ah] 2, 522 ah scelus atque nefas. Or. 588 a scelus indignum. I, 539?

abdico] VIII 96 ait Paris abdicor crimine nullo. IX 128 prostratis . . . busta negas mortisque sepulcris abdicas i. privas.

ab eo] I, 678 dies . . . aequore mersus abit. 2, 432 serratus abit Loth. 2, 528 fecit abire diem . . . et noctem sub luce dedit. 2, 556 inde reversus abit, repetit sua regna. 2, 570 veniae substractus abit Iudas. 3, 602 abiire parentes i. me negligere. sat. 178 vocatus abit . . . *deus. V 176 solus abit (incedit) pauper. V 300 ne fraudatus abires. VII 4 f.

abhorreo] VIII 101 mater pignus abhorret. Eug. c. 25, 26 qui terae . . . semper abhorret opes.

abicio] I, 114 abiectum lacrimis prece corde reatum. 2, 697 confovet abiectos deus. IX 24 funeris (i. cadaveris) abiecti.

abies] Mer. poet. 163 textur in turres abies et. abiuro] X 596 *abiuret Amores Cyprus.

abluo] Mer. c. 4, 20 Thetis . . . pavorem . . . Stygos abluit sub undis.

abcedo] Or. 670 abcedens . . . praecessit.

abscido] sat. 316 abscisi crura pedesque iacent Or. 918 partibus abscisis.

abscondo] Or. 538 adfne nefas cognato *abscondite ferro.

abscondo] I, 711 qui saxis abscondit (perf.) aquas et condidit ignes. 2, 381 pontum . . . absconderet imber.

absens] v. abesse.

absonus] Eug. c. 41 tit. de voce hominis absona. (41, 1 dissona). 41, 7 absona cuncta sonat.

abstraho] Or. 526 vincla . . . quibus est abstractus ab aula.

abstrudo] Mer. poet. 38 pabula Rhiphaeis rete-gunt abstrusa pruinis. Drac. 2, 460 abstrusa nimis nec gemma lateret.

absum] Mer. pros. 2 A 6 absentis (opp. praesentis) Drac. I, 453 pluviis absentibus. 2, 142 copia panis abest et copia panis abundat. 2, 169 cum fugitiva manus de fluctibus omnis abesset. 3, 124 si non praestat, et *absit (cf. Arator I, 914 absit. Eug. c. I, 11 absit divitiae). 3, 741 si laudator abest, narrator plenus adesset. sat. 10 deo tempus abest. 213 contulit absenti . . . triumphos. VII 71 Cythereae cantibus absens (i. alienus). VII 94 absentibus ora lupatis ingerit equus im-patiens. Or. 223 absentem . . . ferit . . . hostem. 621 percutit absentes.

absumo] 3, 692 absumptas . . . medullas. IX 83 corpus flamma cremans absumit.

? abuncus] v. aduncus.

abundo] 2, 142 copia panis abest et copia panis abundat.

abyssus] 2, 400 diluviumque nocens altus sus-cipit abyssus.

ae] v. atque.

accedo] 3, 708 accedunt humeris . . . lacerti.

accelero] Or. 664 accelerare gradus. 666 adce-leramus iter.

accendo] VIII 287 pietas . . . amor . . . accendunt motus . . . fellis amari. Or. 17 quem dolor accendit. 616 talibus adloquitis accensus felle doloris. 657 vestras accendere mentes. 663 spes haec accendit amicos accelerare gradus.

c. inf.: VII 21 Mars est accensus amare.
 acceptus] v. accipere.
 accessus] X 174 accessu pueri Amoris.
 accido] *Eug. c. 14*, 89 accidit lasso gravis aegritudo. 35 tit. de iurgio quod accidit.
 accio] *Mer. poet.* 43 Pax amica accita venit.
Drac. X 138 invitos accire deos. *Or.* 257 armatum *accivit Egistum. 382 inperat acciri (. citu B) populos.
 accingo] *Or.* 816 accinctus capulo.
 accipio] *Mer. poet.* 33 acceptas nostro sub consule leges. *Drac. 2*, 142 accepta dei praecepta. 3, 613 accipe ... satis. *sat.* 144 ceu satis accipiat (quasi sibi satis fiat). 249 accipiunt augmenta dies. II 74 Amor accipit et flammam i. praeterea capit, item X 365 accipiunt natos praeter pellen. V 321 accipe tura ... deus ... aris. VII 85 accipiat post crura rotas equis in circo. *Eug. c.* 20, 31 accipe i. audi. *hex. praef. pros. 14* oblationem ... efficere dignetur acceptum. *Drac. X* 56 est nimis acceptus ... mihi ... Iason ait Iuno.
 accipiter] VIII 458 accipiter ... gravis ... ales. VIII 469 Martius accipiter dotem fera bella minatur.
 accommodatus] *Mer. pros. 1 B* 6 quis (equiti) accommodatior locus.
 accorro] 3, 516 ad flammam adcurrere funera viva.
 accuso] 3, 658 accusando? *Or.* 888 accusat gemino de crimine Orestem.
 acer] 3, 622 acris uri (*Or. am. 2*, 19, 3). *sat.* 139 acris iratus. 140 acris ... furit. 256 acris avis. *Or.* 434 Veneris fur acer.
 acerbus] 3, 394 funus acerbum. VIII 164 pignus acerbum Paris. *Or.* 831 pietatis vulnus acerbum. *adv.* 3, 557 contemnannus acerbe.
 acervus] *Eug. c.* 21, 13 auri congestit acervos.
 acies] 2, 663 reduceque sereno lumine sunt acies post nubila crassa micantes. V 244 nemo aciem subeat. v. ferratus.
 acorus] *Eug. c.* 101, 15 corpora sudor madidans acora foetidat unda. *ab acor novatum.*
 acqu-] v. adqu-.
 actio] *Eug. c.* 1, 16.
 actus, -ūs] *Mer. pros. 1 A* 14 actibus tuis (1 B 15, 2 A 17 2 B 2). *Drac. 2*, 274 actu plectibili. 2, 309 pravo relatus in actu fur. IX 7 ingentes attollere gestiet actus. *Or.* 70 vivam te membra docent actusque fatentur. *Eug. c.* 5, 19 corrige ... actus (-um?) 8, 23 apostolicos ... actus (librum). 28, 2 dextrae belliger actu.
 acumen] II 76 hic currit mentis acumen. IV 47 mucronis acumen. *Eug. c. app.* 5, 4 sensus ... acumen (*Cato lux. 11*).
 acuo] 1, 256 spicans acuit seges omnis aristas. 2, 234 messis aristatas acuit per culmina fruges.
 ad] *Mer. pros. 1 A* 9 veniant ... ad(nos). 2 A 3 ad honoris maximi nomen ... evertit. 2 A 19 ad te respicias. *poet.* 126 respexit ad hastas. 187 vertant ad foedera cantus. *Drac. sat.* 152 canit ad populos. *Or.* 586 imus ad Argolicas ... Mycenae. VIII 460 quem fors ad Cyprum dederat (605. 573). VIII 639 ad aulam intratur. X 366 ventum erat ad Thebas. X 496 ponens ad busta coronam. *Or.* 80 victima trador ad aras. *Mer. pros. 2 B* 16 ad montem vicit. *Drac. 1*, 261 ad ramos ... haeret. 2, 571 ad colla pendit Iudas. IX 80 ad Persas honor est, si. *Or.* 604 ad tumulum. 702 ad Argolicos moveat qui bella. *Mer. pros. 1 B* 8 ad bellum proficit. *poet.* 125 teneros ad proelia ludos imbuat. 145 ad bella rudem. *Drac. 1*, 297 tollunt ad vulnera colla ceratae. 1, 745 sermonis ad aestu(m) spes hominum intendens (?). VIII 417 premit lac pastor ad orbem. IX 51 luctus con-

verte ... ad gaudia. *Or.* 489 rogari ad ... nefas. *Eug. c.* 17, 6 tardus ad sanctum, celer ad malignum. *Or.* 680 adventum ad domini. *Eug. hex. praef. poet.* 2 cuius ad imperium. c. 36, 10 ad modicum temporis. *sat.* 236 lunae ad aetatem plurima lege notant. V 71 ad crimina conscius esto. *sat.* 151 principis augusti regnum simile est ad regna polorum.
 adamans] X 482 Allecto ... ceras adamante notavit. *Eug. c.* 60, 2 adamans. 62 de adamante. 62, 1 praedurus adamans.
 adamanteus] *Or.* 833 adamantaeas ... portas.
 addico] 1, 415 addictum vestro sub iure manebit. 1, 430 addicet (proicere *Eug.*) nec plasma suum deus i. adidicabit abnegabit.
 addo] *Mer. poet.* 5 addidit hiberni famulantia foedera Rhenu orbis. *Drac. 1*, 220 stellas caeli regionibus addit (*perf.*). 1, 234 addit (*perf.*; vidit B) quinta dies animalia cuncta profundi. 2, 113 addo quod (2, 232, 3, 369. 624; V 45 et 187 adde quod). 2, 371 ut scelus assiduum vel saeva piacula mundus adderet veteribus nova. 2, 596 nil addens minuensque tibi (*sat.* 9 nil addit demitteque tibi tam longa vetustas). 2, 768 numquid ad annorum numerum ... addidit. 2, 781 quod divitis usibus addit. 3, 686 dentibus adduntur ... labra. 3, 755 additus insonti populo. VIII 215 addere famam maiorum titulis. *Or.* 33 donis addebat Athenas omnibus et superis dona adscribendo in laterculo (aliter interpretatur Haase, *miscell. III* p. 36). 288 studiis sapientibus addit (*perf.*) Electra Orestem. 496 Acheronteis tortoribus addite flammam novas.
 adduco] *Or.* 287 secumque adduxit Athenis Electra Orestem.
 ademptus, -ūs?] X 133 nec sentit ademptum successu redeunte novo.
 adeo] 1, 471 insidiosus adit ... corda serpens. 2, 537 limina mortis adit Christus. 3, 744 lacrimis precibusque piis veneranter adire deum. VII 4 eram ... adirem (ab-cod.).
 adf-] v. aff.
 adhaereo] 2, 408 sic adhærent delicta malis. V 265 pronus adhaeret statuae supplex. VIII 88 Cassandrae mater adhaeret i. sequitur. X 162 Amplexus veniunt, Hymenaeus adhaeret.
 adhuc] de tempore praesenti 2, 778. 782 (ad hec B). 3, 704. V 252. *Or.* 142. 386; spectat tempus praeteritum 1, 337. 3, 412. 495. 11 71. *Or.* 806.
 adicio] 1, 734 fluctibus adiectis crescant ... amnes. 2, 739 tenues adiecto robore firmas.
 adigo] 1, 741 consolatur adactos luctibus et damnis. 2, 751 illectos donis, non poenis mutat adactos. V 211 Hannibalem Scipio adegit sorbere ... venenum.
 adimo] *Mer. Christ.* 26 adimis contagia terris. *Drac. 3*, 123 quod *deplacandum ademit (*opp.* praestare). 3, 679 ademit Arevato, deist E. 3, 688 quicquid malus hostis ademit. II 3 quis casus ademit Alcidi comitem? II 134 mundum tibi nullus ademit. cf. ademptus.
 aditus] 1, 489 os aditus mortis. 3, 175 aditum ... camini. *Or.* 699 claustra ligant aditus urbis.
 adiutorium] 1, 361 demus adiutoria facto homini. (*gen.* 2, 18 *sing.*)
 adl-] v. all-
 admirror] 2, 143 milia virtutum sunt admiranda in Christo.
 admitto] 3, 330 quod scelus admisit. *sat.* 162 quae scelus ammisit (*ros. 5*). 3, 340 hoc scelus admissum? 3, 580 si confessio ... indicet admissum. 667 quod admisit facinus. *sat.* 16 hoc fieri ammittunt ira favorque dei. VIII 105 admissumque nefas. X 448 Furias admittite tuas o Dis.

- admoveo] 2, 235 palmitē gemmato post pampinus admoveat uvas. VI 79 remigat ammotis pinnarum plausibus ales. Or. 824 ignibus admotis ... angues ingerit in faciem.
- adnecto] VIII 251 puppibus adnexis terram ... petiere.
- adnumero] Mer. poet. 29 Latiosque parentes adnumerare sibi.
- adnuo] IX 4 annue quod petimus. Or. 359 ausis ... annuite.
- adoleſco] v. adultus.
- adopto] 2, 619 adoptat ut praestet deus. 3, 543 testatur adoptat nos genitos vocitare suos deus. sat. 270 fames ... leonis ut sit adoptavit faucibus esca lepus. VI 118 adoptatae i. novae nuptae.
- adoro] 1, 4 veneranter (-entur C) adorent v. sub v. veneranter. 2, 72 famulanter (-entur B) adorent cf. Paul. Nol. c. 27, 58 famulatu mundos adorat. Coripp. Ioh. 4, 449 Iust. 2, 35 famulantur adorant. Drac. 2, 154 quem mundus adorat (X 201 nomen, quod mundus adorat). 2, 204 adorande catervis (3, 528 adorande coegit). 2, 213 te fulmen adorat. 588 ut Christi nomen adoret. 3, 186 dei solium ... omnis adoret. 3, 372 adorat ... caput victoris. 3, 430 plebis adorandae Romanae. 3, 631 veniam ... adoro (expeto). V 167 hoc pauper adorat (rogat cum ceteris). VIII 211 Phoebum Priamus submissus adorat. 332 reginam frater honorat, nos et adoramus. 523 famulor supplex et iussus adorem Helenam. X 67 te nomen adoret. 187 nomen adorans.
- adoratus, -us] Or. 465 cuius adoratus constat ... iratos audisse deos.
- adp-] v. app-
- adquiro] Eug. c. 8, 36 adquiritur ... quies.
- ads-] v. ass- praeter insequentia:
- adscisco] Mer. pros. 2 A 1 ... lentem in collegio togae senatus adscivit. Drac. IX 195 Priamice senectus mentibus adsciscat ... vota parentis. X 108 verberat alas ut flammam adsciscat Phoenix.
- adsto] 1, 388 ante oculos astare (sic C Eug. ex Verg.; tunc stare B). 2, 560 ad dextram ... astare catervas. X 156 quattuor ... adstare columbas Cypris ... iubet. 394 Medea (a)stabat delecta oculos. Or. 821 astitit ante oculos genitrix (cf. Verg. Aen. 3, 150.)
- adveho] X 194 hostia ... per fluctus advecta. Or. 289 ratis advehit regem (opp. reportat).
- advena] 2, 147 advena (Vtvena B) sermo in pentecoste. 2, 192 amat non cognitus advena cives. V 37 advena opp. civis. 142 peregrinus ... et advena. X 299 advena nescire eat Medea. Or. 416 advena Aegisthus. 868 miser advena apud Tauros.
- adventus] Or. 115 adventus metuens ... mariti. 613 adventus sperare tuos. 680 adventum ad domini. Eug. c. 14 lamentum de adventu propriae senectutis.
- adversus adi.] 3, 40 inimicus amicis, omnibus adversus. sat. 207 qui fodit adversos (-sus cod.) hostes. VII 87 adversa (-so cod.) plaudente manu in circo. 132 cum nihil adversis prosit prudentia signis. Eug. c. 89, 2 adversus opp. amicis.
- adversus praep.] IX 65 adversus Danaos ... Pergama ... tuebatur.
- adverto] 3, 728 adverto i. animum intendo. II 52 paucis (advertē) docebo. V 86 quid timet aut optet, ... advertite cives.
- adult-, a] 3, 328 Sex. Tarquinius. 494 certae noctis poenas persolvit adulter Holofernes. sat. 158 David ... certus adulter. II 26 miles adulter Iuppiter in Alcmena. V 75 petulans ut luxuriatur adulter (Or. 646 luxuriatur adulter). X 74 bacchetur adulter. Or. 117 insipiens, ut adultera, regia coniux Clytaemestra. 148 ferox ferietur adulter Aegisthus. 237 celatus adulter intra claustra latet (cf. Iuv. 6, 237). 508 adultera coniux. 896 a(d)ultera ... mater erat.
- adulterium] 2, 312 adulterium dulces male venit in usus. 2, 664 adulterii facinus ... peregit. VIII 655 crimen adulterii talis vindicta sequitur. Or. 439 crimen adulterii geminasti caede mariti. 901 crimen adulterii cumulat quae morte mariti. 508 ultor adulterii. 545 adulterii vindex. 619 adulterium ... pastoris Egisti i. Egistum adulterum.
- adultus] 1, 383 adulta / virgo. 3, 30 cerebri pubescit adulta. sat. 223 numquid adulterum (adulterii Eug.) strepitus infantia simplex vindicat? V 209 fortis adultus adhuc. V 299 inpuēs iam fortis eras, invictus adultus et juvenis victor. VI, 19 ut veteranus amet senior ceu nuper adultus.
- aduncus] 1, 725 aquilae rostro ... adunco (abunco an obunco Eug.). 2, 281 apri dentis adunci (Or. 267).
- aduro] 1, 298 nec semper adurit solis ubique calor. 2, 419 flammis ultricibus imber adussit quinque cremans urbes. 3, 181 crinis adustus. 3, 299 limes adustus (297 limitis exusti). 3, 303 portio telluris ... solis adusta rotis. X 330 solos quos insenser Medea ignis adussit.
- aedes] Or. 583 aedibus in mediis (Cypr. Gall. gen. 54).
- aedifico] 3, 715 aedificant hominem longae fragmenta ruinae.
- aeger] 2, 764 viduae, pupillus et aeger.
- aegritudo] Eug. c. 13 tit. querimonia aegritudinis propriae. 14, 13 salus recedit, aegritudo provenit. 14, 89 accidit lasso gravis aegritudo.
- aemulus] VIII 604 si viribus Herculis esset aemulus. Eug. c. praef. 16 aemula flabra. c. 74, 2 nobis aemula colla.
- aenigma] Eug. c. 58 tit. aenigma.
- aequaevus] Mer. Christ. 4 aequaevus genitor. Drac. 2, 396 aequaevosque facit diversi temporis ortus terra post diluvium renata.
- aequalis] Or. 232 commune nefas aequali mente frunturn.
- aequalitas] Mer. pros. 1 B 12 (in vultu) aequalitas.
- aequo] 2, 656 sidera caeli aequantur numero benedicti germinis. 658 aequatur ... elementis. Or. 907 aequatur vulnera membris c. nota.
- aequor] 1, 149 caeruleum ponti ... aequor (VII 156 frigida ponti / aequora). 1, 677 ipse dies super aequora (VII 154. X 101) sole cadente aequore mersus abijt (Coripp. Ioh. 2, 420 aequore mersa fuit luna), novus aequore mane resurgit. X 90 aequora fervent.
- aequoreus] 1, 705 gurgitis aequorei (2, 495 VII 148). 2, 139 fluctibus aequoreis (2, 797 Or. 356). 2, 383 genus aequoreum i. pisces (Verg. georg. 3, 243. Carm. ad Fl. Felic. 69). VII 156 aequoreos comites Amoris. VIII 391 montibus aequoreis undarum. Or. 106 ad aequoreos ... fluctus. 129 aequoreas ... undas (Val. Fl. 3, 421).
- aequus] Or. 39 dona ... aequa ... meritis.
- aer] 1, 254 subtextur aera pennis aves. 1, 266 librantur in aera pennis (Or. met. 7, 354 sublatis in aera pennis). 1, 334 purior aer (2, 467 sat. 91). 2, 34 quasi aer fusus. 2, 92 aeris et pelagi (Or. 964). 3, 305 aeris aestus. IX 112 aera tellurem ventos animasque.
- aera] Eug. c. app. 48, 6 aera nonagesima nona.
- aerius] Mer. poet. 17 aerii ... ardua montis Pyrenaei.

aes] *Mer. pros.* 2 A 3 me... victuro aere formavit. *Drac.* V 229 non aera micent, non marmora surgant.

aestas] 2, 215 frigus et aestas. v. ver.

aestifer] *Eug. c.* 101, 6 polus... aestifer.

aestimator] *Mer. pros.* 2 B 1 (t)ui aestimator es.

aestivus] *Mer. c.* 3, 1 (c)iplicat aestivas... umbras... silva. *Drac.* 3, 60 qui solet aestivum membris sudantibus ostrum poscere cf. *nota.* *Eug. c.* 73, 1 aestivo i. aestate (opp. frigore). 73, 2 aestivos... morbos.

aestuo] *Mer. poet.* 96 furor aestuet auri. *Drac.* 2, 349 aestuat undosum pelagus. 3, 45 sub divite nummo aestuat avarus. II 32 anhelans aestuet amore. X 242 aestuat... repetita sacerdos ignibus Amoris. 372 flammata nitore Iasonis aestuat Glaucē. Or. 313 aestuat impatiens irae. mens. 17 aestuat autumnus.

aestus] 1, 745 sermonis ad aestu(m?) spes hominum intendens (langoris ad aestus *Eug.*) 2, 353 aestus et unda maris. 3, 305 inter serpentum glacies atque aeris aestus. v. temperare.

aetas] *Mer. Christ.* 10 aetatis tempore vices. *Drac.* 2, 94 diversi temporis aetas (2, 344). 3, 161 aetatem mundi retinens gens Abrahāe. sat. 221 sex sunt aetates hominum (*Eug. monost.* 27). 236 lunae ad aetatem. 255 homini sua non redit aetas. v. mollis.

aeternus] *Mer. c.* 1, 3 aeternas... dapes imperatorias. *Drac.* 2, 525 aeterno in Christo (3, 538). 545 carceris aeterni. 3, 137 aeterno domino. 142 aeternae vitae. 254 aeternum (neutr.)... quaerat. 317 aeterno frigore. 467 aeternae munera vitae. 471 aeterna... dona dei. 753 in nemus aeternum. 1, 562 solus in aeternum deus.

aether] *Mer. c.* 2, 4 aetheris ac terrae. 4, 4 infusi bibit aetheris vigorem. *poet.* 2 nigro candentes aethere terras. *Drac.* 1, 568 sonat super *aethera sermo. 3, 2 iubar aetheris deus. *Eug. c.* 72, 1 refulgent aethera flammis.

aetherius] 1, 141 ignibus aethereis (2, 228. 3, 304) 2, 150 ad aethereos tractus i. caelum. 2, 548 ad auras aethereas. 3, 227 inanitor aethereus *Petrus*. sat. 116 sensibus aethereis dei quem nihil celatur (*Paul. Petr.* 3, 146 sensu aethereo). 267 aetherias... rapinas aquilae. V 326 aetherii... circulus orbis. VIII 33 aetherium... tribunal unde de deabus iudicetur. IX 30 aetherium... ad axem. X 7 flammās... aethereas fulminis.

aethra] X 501 rutilam... ire per aethram solem. *Eug.* sat. 25 conceptus ab aethra *Christus*.

aevum] 2, 362 terminus aevi ipsius homo. 626 membrisque tremantibus aevo. 769 vitam longum produxit in aevum. 3, 291 vitam longo produceret aevo. 532 per quem stant cuncta per aevum. sat. 7 nullo mutabilis aevo. X 503 animas... claudis in aevum orbe tuo, o sol. *Eug. c.* 14, 99 labilem cursum fugientis aevi.

affari] II 101 cunctas adfata sorores haec ait.

affectus] 2, 616 pectoris affectu secreto dei. VIII 286 pietas affectus amor concordia. 578 solent per devia tigres affectu stimulantē rapi. X 129 affectus (gen.) natura genus fons auctor origo *Amor*. 534 infantia simplex affectu petit ipsa necem. Or. 3 funeris affectus (*Agamemnona mortuum planctum a suis 456 sqq. 651 sqq.*) 444 affectus dulcis amarum iussit habere necem *Eudamen*. 560 affectus (nom.) natura pinguis. 570 exhibet affectus patrios. 966 affectus sanguinis. *Eug. c.* 4, 2 cordis ab affectu. homo amatus: 1, 392 affectusque novos (*Evam*) blandi genere sopores. 1, 444 ingebant affectibus (*coning*) oscula. 3, 346 adfectus (*filiam*) perimit *Verginius*, VIII 114 parentum pius ardor affectus

dispensat (*filium alter alteri adducit*). X 295 dulcor affectus *Glaucē quam Medea*. 452 affectus funera praestant. Or. 914 quibus est adfectus amandus (*infans*). Affectus: X 264 simplex Affectus.

affero] *Mer. c.* 4, 34 distulit adtulitque partum *Lucinae* mora.

afficio] 3, 36 non exactorem pudor imprimit aut dolor ullus afficit exactum.

affinis] Or. 538 adine nefas *Aegisthum*.

affligo] 2, 524 insontem... supplicio... affligit. 3, 609 parcere... afflicto. 3, 676 repara adflictum tali sub clade malorum.

afflo] 3, 178 roris spiritus afflans imbrifer extinxit ignem.

agellus] Or. 275 cultor agelli *Aegisthus*.

aggero] sat. 79 nubibus aggestis.

aggestus] *Eug. epist.* 3, 4 adsidui langoris aggestu.

aggredior] 1, 470 coningis aures aggreditur sub voce pia *diabolus* (cf. *Sil.* 7, 260 fraudisique veneno aggreditur mentes). 3, 486 quod tanta manus non est adgressa virorum... perficit femina sola *Iudith*. VIII 3 carminis materiam aggreddi meliore via. Or. 326 placare maritum aggredditur. 582 sic aggressus Orestem increpat. 818 aggreditur iuvenem telo.

agito] 1, 601 spiritus... dei... omnia complexens agitat fovet. 2, 313 incestique nefas agitat... libido.

agmen] *Mer. poet.* 165 cadit agmin(e caesa) silva. *Drac.* 2, 211 agmina... astrorum. 385 agmina... volucrum. 483 agmina caelicolū i. angelorum. 550 toto agminē mortuorum. 818 agmina condemnant et mores agmina purgant (i. q. permultos; cf. caterva). 3, 605 agmina servorum fugiunt. 630 agmina peccantium. V 245 infremere omnes uno agmine cives (i. q. ex ordine). VI 11 Apollineum... agmen. 120 agmina saltant. Or. 55 agmine pro Danaum... litatam. *Iphigeniam*.

agna] I 8 non lupum timebat agna.

agnosco] 1, 3 agnosceat deum. 1, 494 dant agnita membra (*pudenda*) reatum. 2, 709 si peccantes agnoscant corde reatus. 3, 155 non agnosceat... quod. 662 nunc tamen agnovi sine te nil posse moveri. X 91 agnosco stridere fretum. 346 agnovi quia furta parcas. Or. 843 agnoscens gladium quo necata erat.

agnus] 2, 453 nec niger aut albus tantum color esset in agnis. 613 immaculatus... agnus *Christus*. VIII 210 haedos... et agnos. 411 lactantes... agni. mens. 24 sub matribus agnos. *Eug. c.* 10, 4 agnum... niveum *Christum*.

ago] *Mer. pros.* I A 3 omnia agis ut qui scias in conspectu... omnium esse quod gesseris. 2 A 8 haec agentī. 2 B 14 haec a te acta. *poet.* 95 pondera rerum (non virtus) sed casus agat. *Drac.* 1, 151 terram... de fluctibus actam i. sublatam. 218 ignibus egit stellas deus. 296 agit... vipera mortes. 536 non purgandus agebat 2, 273 anguis agit ignarus opus. 328 mater agit rem. 336 excantavit agens animam *magna nocte prophetae. 691 bis quinque mensibus actis. 3, 358 solacia placentibus egit. 612 tot cladibus actus. 754 grates... agam. sat. 219 omnia tempus agit. VII 106 plausibus actus carmina... feram. Or. 98 nil actum Troiae est, si non. 163 dic, quid sit agendum (557). 272 centum flatibus acta Delphica... cortina. 865 ultorem genitoris agens i. se praestans. 958 actum erat i. sententia lata erat. 1, 10 hoc agit et (IX 69 cf. et 3, 119). *intransitive*: 1, 95 nil vitium (*subi.*) peccantis agat perstando maligne. 2, 703 agis non... severus. 3, 428 iam liber agebat. sat. 6 nescius alterni nec vice functus agis. 127 captivus

- securus agit (*Or.* 191 agit *Rosberg*). VII 5 recreatus agens. (*Eug. sat.* 18 agit?) acta] *Mer. poet.* 49 acta viri. 120 praestantibus ... actis. *Drac.* 3, 332 annua festivis disponens fascibus acta.
- agrestis] *Eug. sat.* 199 homines ... agrestes.
- agricola] I 551 agricolam ... non diviserat unquam deus in satorem messorem aratorem rigatorem. *sat.* 35 agricolam ... bubulcum. VII 99 labores agricolum.
- aiō] *Mer. poet.* 59 haec ait et ... intraverat. *Drac.* 3, 185 'egrediantur' ait. V 199 non opus est laedatur, ais. VIII 300 victori quis victor ait: 'te eqs. 327 ait ... profatus: 'belliger eqs. 349 ... regnant'. haec legatus ait. 402 et sic orsus ait: '... (461. *Or.* 892). X 327 ... virum'. haec Liber aiebat. *Or.* 85 numen veneratus ait (agit B) prece pectore ture: 'plectri feri eqs. 910 ... cadaver'. haec ait et tacuit.
- alacritas] *Mer. pros.* I A 21 alacritas (ati ac la) bori. I B 10 in consiliis alacritas. 2 B 22 (f)ugientes alacritate conpressit.
- albeo] 3, 569 quot dentes ossibus alant. VIII 416 caseus albens. 589 albenes ... canos. *Eug. hex.* 131 albenes (galbanus *Drac.*) ... pennae.
- albus] 2, 220 lux alba dicit (*opp.* nox obscura). *Or.* 941 albus adest vitae calculus.
- ales] I 259 natabunda volat non motis plausibus ales. II 23 sit fulminis ales ipse sui Iuppiter (c. fulmen). VI 79 remigat ammotis pinnarum plausibus ales. VII 102 altera ... ales. VIII 440 lovis altis Helena proles. 458 accipiter ... gravis ales. 495 flammiger ales *Amor* (cf. VI 57 igniger ales *Rosberg*). X 109 alitem *Phoenicem*.
- algeo] 2, 629 algente vapore germinis extinctus cecidit genitalibus ignis.
- algidus] *Mer. poet.* 60 nubila ... algida (montis). *Drac.* I 3 montes algidus. *mens.* 23 algida bruma.
- alienus] I, 77 stellas alieno tempore visas. 613 damna aliena solent aliorum lucra parare. 2, 314 invadunt ... alieni caespitis agros. 474 culpa aliena. 759 contentusque suis alienis non inhiarit. 3, 45 custos alieni *avarus*. 79 aliena rapit praedo. 258 pro laude sua vel ... pro regno alieno. 275 alieni causa triumphus *Codrui*. X 459 alienas redditae flammis *furiae*, non iam sunt *vestrae*. *Or.* 167 alieni criminis ultor quid faciat pro iure suo?
- aliger] VI 57 aliger *Amor*. X 89 aliger ... Idalius.
- alimentum] I, 721 qui dat corvorum pullis alimenta. 2, 767 miseris alimenta ministrans (*Coripp.* *Ioh.* 2, 284 flammis a. m. *Auth.* 718, 10 radiis a. m.). 3, 74 miseris ... alimenta negabat. 176 ieiuna alimenta recusant igni.
- aliquantus] *Mer. pros.* I B 15 me de actibus tuis aliquantus (omissis).
- aliquis] *Mer. pros.* 2 A 11 (*sent. negat.*) lans aliqua. 17 quotiens de actibus tuis aliqua disserimus. 2 B 2 aliquis index. *Drac.* (*sent. negat.*) I, 451 aliquo de fonte. 3, 578 aliquod nescire deum. *Eug. hex. praef. pros.* 9 aliquod subst., at 10 aliquid.
- alter] 3, 269 non aliter potuit.
- alii] *Mer. pros.* I A 20 aliis. 2 A 16 alii plur.
- altampado] *Eug. c. app.* 20, 25 cuius ad imperium rutilans adlampadat ignis.
- alveo] *Eug. c.* 20, 27 qui ruentes alveet.
- alligo] VIII 106 Paridis ... colla lacertis alligat i. amplexibus *Hecuba*.
- allocutio] III praef. praefatio ad Felicianum ... cum adlocutione. IV praef. incipit adlocutio i. *Herculis oratio ad deos*.
- alloquium] *Or.* 616 talibus alloquiis accensus,
- almus] *Mer. poet.* 192 lux alma. *Drac.* 2, 38 spiritus ... almus (3, 79). 2, 152 spiritus, alme, tuus (3, 51 alma deus. 751 deus alma. *Or.* 927 almos ... deos. IV 9 alma parens Iuppiter, cf. *Verg. A.* 2, 664. *Drac.* 2, 791 alma potestas deus. 553 almus ... rex Christus). VI 44 puer alma Cupido. *sat.* 25 regibus almis. II 133 alma puer *Hyla*. VII 159 nepotibus almis. *Or.* 781 sol ... almus. 2, 698 pocula ... sitientibus alma ministrans. 3, 223 crucis almae (*Eug. c.* 79). 240 alma fides. V *subscr.* almae (armae *cod.*) *Karthaginis*. VII 50 apis alma. (c. *abl.* VIII 93 viribus indolis alma Troile.
- alo] *Or.* 516 altus Orestes illic ... fuit i. *adolevit*.
- altare] VII 111 castis altariibus apti.
- altarium] *Eug. epist.* 1, 2 ad altarium.
- alter] 1, 283 aper alter. 3, 206 alter gladiator. 3, 344 alter erat senior transeundis formula. II 41 alter erit *Perdica* ... altera *Myrrha*, Iuppiter alter ... altera *Phaedra* (cf. *nota*). *Or.* 681 pars: ... altera pars ... pars ... altera (cf. *Arator* 2, 999). 897 Pyrrhus numquid fuit alter *Egistus*.
- alternō] 2, 18 quattuor alternat sollers auriga (sol) colores. *sat.* 247 alternant elementa vices (X 132; cf. *Moret.* 29 *Or. met.* 15, 409). III 5 alternans elementa *polus*. *sat.* 254 ver aestas autumnus hiemps ... quattuor alternant tempora temporibus. VIII 114 filium agens alternat utrique pietas i. parentes vicissim alter alteri filium adducunt.
- alternus] *Mer. poet.* 7 ab alterna ... ripa. 52 alterna sub sorte. *Drac.* 3, 58 alterna sorte. I, 591 flatibus alternis spirandi expirandi (cf. *nota* et *Or.* 518). *sat.* 86 solibus alternis. X 581 mortibus alternis (*Or.* 304). VI 48 morsibus alternis (VII 41). *sat.* 6 nescius alterni deus.
- alteruter] 3, 157 quicumque duorum alterutrum mos (mod. *cod.*) tempus habet.
- altis] *Eug. c. app.* 20, 20 altitum i. *volucrum*.
- altithronus] *Eug. c.* 14, 53 iudicis altithroni.
- altitonans] *Eug. c.* 1, 17 pater altitonans.
- altor] I, 552 sator altor, messor arator deus.
- altus] *Mer. poet.* 46 alta triphorum ... vestigia. *Drac.* *sat.* 73 mare fluctibus altum. III 2 altius intendens ... perspicie.
- alveus] I, 64 alveus exit amnis. 702 alveus expavit *Iordanis* ... torrens.
- alumnus, -a] II 136 noster *Narcissus* alumnus (ab undis *cod.*). 156 *Aetaeum* ... *Telluris* alumnus (cf. *Prop.* 4, 3, 67). VII 82 favoris alumnus equus plus eat in frenos. *Or.* 645 vivis alumnus? interrogat *Dorylas* nutritor *Orestem*. *Eug. hex.* 261 alumnus (et illam *Drac.*) ... puellam. *Eug. c.* 10, 1 martyr alumne huius urbis indigena. 85, 1 servus ... alumnus verna. i. q. famulus, servus: *Drac.* IV 27 Iunonis ... alumnus serpentibus. V 55 dicitis in obsequio famulari posset alumnus pauper. VII 146 Tritones alumni *Nereidum*. X 44 *Colchus* alumnus. X 95 vestrum me misit alumnus. *Or.* 83 turis alumna *Iphigenia* sacerdos. 456 alumna manus servorum. 610 patris alumnus.
- alvus] I, 44 sterilis fecundior (alvus). 2, 78 membratur in alvo Christus. 2, 90 virgineum infrasse ... alvum Christum. 2, 646 rugis ... alvi *Sorae*. *Cato lux.* 19 alvum fem. (in aliquot *codd. nasc.*).
- amarus] 2, 465 humane ... dulcia subducunt mores et amara ministrant. 3, 341 amor patriae ... patrem fecit amarus Brutum. 3, 679 amara dies infortunium. VIII 287 in pectore fellis amari. 401 gemitus ... amarus. X 295 amara repudia. 408 *Proserpinam* consortem iuris amari *Ditis*. *Or.* 410 patriae dominator amarus *Agamemno*, 444 amaram ... necem. *adv.* 2, 542

- Tartarus ... turbatur amare. IX 122 te culpa-bit amare.
- amator] 2, 2 nutritor rector amator *deus*. 2, 432 *Lot* vitae melioris amator (3, 96). 3, 20 pietatis amator (*cf. nota*). 3, 151 pacis amatores. Or. 251 pacis amator (*Or. rem. 20 Prosp. epigr. 101, 1 Eug. c. app. 16, 3, 24, 8*). 3, 421 horrendae mortis amator *Regulus* (*cf. nota*). Or. 24 tori genialis amator *Agamemno*. II 38 natus matris amator. V 290 patriae ... fortis amator. VII 67 amator erit qui non cantaret amores (*cf. VI 109*). VIII 537 me duxit amator.
- ambigenus] *Eug. 42 tit. de animantibus ambigenis*. 42, 1 haec sunt ambigena (-ae *pars codd. rec.*).
- ambiguus] *Eug. c. 3, 7* in ambiguo voluntur pectora cursu. 30, 2 nomen ab ambiguo (*μῆλεις et μέλος*) sic filomela gero.
- ambio] *Mer. c. 4, 14* amabat (*i. amplectatur*) lacer-tis prolem. *poet. 109* quod ... ambit *i. cupit*. *Eug. c. 14, 57* cernere sic ambit dominum. *Drac. X 258 vestes sericus* ambit mollis.
- ambitus] 2, 50 ambitus (*ubi cod.*) orbis.
- ambo] 1, 369 ambo ... ambo. 1, 399 ambos (1, 570 IV 25. Or. 755) coniuncti in unum. 3, 131 ambo-rum (*Or. 763*). VI 106 ambae. 113 ambarum. IX 164 nom. ambo (166. Or. 172). 520 ambobus.
- ambrosius] de odore semper. 1, 309 ambrosias ... menses *Indiae*. 1, 181 floribus ambrosiis (VI 10. mens. 10). 1, 631 ambrosio ... cortice. 1, 325 ambrosium ... munus odoris. X 109 am-brosios ... odores (121 -o ... -e. 287 -us ... -or).
- ambulo] *Eug. c. 7, 8* ambulat et stertit.
- amburo] X 524 festa canentes ambusti lamenta sonant.
- amens] VIII 574 amens (amans *Duhn*).
- amicitia] 3, 443 crimen amicitiae. VI 2 foedus amicitiae.
- amictus] Or. 255 *Clytaemestra* callida funereo perfundit corpus amictu.
- amicus] *Mer. c. 3, 8* amica *Venus*. *Drac. 1, 327* tellus solis amica nimis. 1, 329 animal rationis amicum.
- amitto] *Mer. c. 1, 8* amissas ... flet ... opes. *Drac. 2, 771* vitam amissam. 3, 726 vota ... amissa dolent. *sat. 250* dies ... amittunt cursus. v. perdere.
- amnis] *Mer. c. 2, 6* unda ... proluit amne feras. *Drac. 2, 135* amne cruoris (2, 611). 3, 590 me delictorum merserunt fluctibus amnes. 1, 607 procedere fontibus amnes (*cf. nota et Sedul. 3, 174*).
- amo] 2, 192 complexus amat non cognitus hospita cives. 557 consors genitoris amatus *Christus*. 671 genitoris amati *David* deo. 3, 106 iamiam feriturs amatum filium. 135 qualiter *deus* ... se vult ... amari. 139 quicquid amatur. 149 munera pacis amantes. 457 parcere victor amati. II 55 Solis amata ... *Clymene*. IX 118 nec funus amati sub sole iacere. X 66 timeant nec fulmen amantes. Or. 914 quibus est affectus (*i. infans*) amandus.
- amoenus] *Mer. c. 3, 6* buxus amoena. *Drac. 1, 348* amoenus ... florere locum. 1, 575 amoena comantia. 3, 752 amoena vireta (*cf. nota*). VII 12 violentus amoenus *Aurea*. X 157 Cypris amoena. *Eug. sat. 220* vitis amoenus honor. *adv. Drac. 1, 186* arbor vestitur amoena.
- amomum] 1, 328 haec portio terrae fundit amomum. 2, 448 sentis sudaret amomum. X 105 nardum tus balsama amomum.
- amor] *Mer. pros. 1 B 12* in amore (diurni)tas 2 B 4 in te mundi amor consonat. *poet. 102* ferri laudandus amor. 106 coniunctus amor populi-que patrumque. 118 mortis amorem pensat laudis honor. *Drac. 3, 138* amore pio *dei*. 3, 341 crimine amor est dulcis amor patriae. 3, 349 libertatis amor vincit pietatis amorem (*v. sub pietas*). 3, 535 laudis amor (*Verg. A. 7, 496*). VI 4 facundos vos fecit amor. 17 Mars saltat amores. 66 quidquid iustos ... comitatur amores. VIII 416 mulgere ... quantus amor *i. deliciae*. X 23 mixtus amor furor. II 64 nescant quid sit amor. Or. 432 quid sit ... amor ... docere. 916 meminisse ... quid sit amor (*cf. Aeg. Perd. 33. 119. 270*). 546 noster (*pro gen. obi*) amor Danais, sunt odia saeva duorum (*Aeg. Clyt.*). 519 concussus amore palaestrae. *passive, homo vel res amata*: 3, 92 *deus* omnis amor sit. 3, 325 horror amorque novus *Brutus*. II 118 ut sit noster amor *Hylas*. Or. 66 filia, noster amor (*Verg. buc. 7, 21* nymphae, noster amor). VIII 168 Volcani ... amorem *Venerem*. VIII 221 nate, redux pietatis (*i. parentum*) amor. X 329 Medaeae ... amorem *i. sponsum* (*cf. versus insequentibus*). Or. 298 similis ... amor *i. amicus*. 764 morientis amoris (*Aegisthi*). *active*: VIII 66 veteranus amor. X 66 licet immemor extet religionis amor. Or. 668 servilis amor.
- amorifer] VII 15 quod amoriferum esset *i. tela*, amoveo] *sat. 56* tristibus (*neutr.*) amotis gaudia sola dare.
- amphitheatralis] 3, 192 amphitheatrales qui non tremere furores.
- amphora] v. urceus.
- amplector] 2, 49 virtus *dei* lunares ... amplexa globos. X 495 roseis sol mundum amplexus habenis. Or. 960 amplexaeque tenent laeva dextraque sorores *Oresten*.
- amplexus] Or. 246 itur in amplexus. 620 in amplexus ... membra ligare. 644 in amplexum ... rubeat. *πρόσωπον*: VI 60 Amplexibus haerens ... libido coit (*cf. X 264*). X 162 Voluptas it comes, Amplexus veniunt.
- amplus] 3, 513 urbes *Elissaeae* ... amplae.
- amputo] 3, 288 amputat ignarus fratrem. VIII 158 vos ... Achilles amputat. Or. 22 criminis ultorem dum criminis amputat auctor. 145 iam amputet (*iam putet B*) ... victricia colla bi-pennnis.
- an] *Mer. poet. 49* sententia destructa. *Drac. 1, 531* nec mirum, homo si sentit ... futurum ...; an *deus* ... posset nescire latebras ...? IX 56 qui vindicet Hectora non est. anne Parin fortuna iubet? X 235 cur ...? an magus est pirata ...? Or. 180 nec volo tam multi sceleris reperdere fructum. an verbi ... extorqueo? factis. 574 immemor existam tantorum in matre bonorum an pater ... remanebit inultus? 603 pius an pietate repulsa hoc agam nil refert — ad tumulum patris fundantur membra reorum.
- anceps] Or. 317 ancipitem confirmat in arte manere.
- ancora] VIII 249 ancora mordet litus. 381 con-scendere ratem, subducitur ancora mordax.
- anfractus] *Mer. pros. 2 B 8* per anfractus terrae prorum pelagus inlabitur. *Eug. c. 14, 45* surdes-cunt patulae truis anfractibus aures.
- angelicus] 2, 73 angelica dicatione. 180 angelica de parte (*i. de caelo*) cibis. 204 angelicas ani-masque versus corruptus. 209 choros angelicus (*Eug. c. app. 20, 9; cf. Paul. Nol. 18, 142* *Al. Av. 4, 191 a. ... ch.*). 2, 467 angelicus peccase genus. 689 angelico ... monitus sermone. 785 angelicas flamma crepitare cohortes. *Eug. c. app. 12, 5* angelicus panis (*i. manna, cf. Trud. diit. 40*). 12, 8 angelica praefulgida vestis.
- angelus] 3, 179 imbrifer ... angelus. *Eug. c. 20, 31* lux angelorum *deus* (*item ex. gr. Blume-Drees anal. hymn. XXVII n. 28, 9*).

ango] *Eug. hex. 241* hac de re tacitus angit *i. angitur* (aha *Drac.*).
 anguicoma] *X 439* anguicomae ... deae *Furiae*.
 anguis] *1, 287* anguis hians (*v. sub* hiare). *1, 640* anguibas assumptis ... palmata resurgunt *ceruorum cornua*. *v. s. v.* serpens. *2, 273* anguis agit ignarus opus. *277* angues quaeruntur in herbis. *IV 46* angues hydrae (53). *V 285* anguibas implicitum ... *Laoconta*. *Or. 824*. *837* angue rogi in capite *Chlytaemestrae*. *Eug. c. 6, 5* viroso sontior angue de vino. *36, 7* perverse daemon et pestifer anguis discordia.
 angustiae] *Mer. pros. 1 B 3* angustias montium. angusto] *Eug. c. 7, 5* gutturis arvina fauces angustat.
 anhelitus] *Eug. c. 6, 16* suppongit anhelitus artus.
 anhelio] *1, 264* animantur anhelant ova priusquam rumpantur. *1, 593* reduci vento fibrae pulmonis anhelant. *2, 91* anhelantis et ignis. *2, 644* animatus anhelat intra membra puer conceptus. *3, 64* anhelantes ... flammis. *3, 174* fervor anhelat. *3, 318* anhelantis ... vaporis. *3, 627* lassatus anhelio. *3, 669* anhelantes gemitus. *Or. 707* currit anhelans. *II 31* Neptunus anhelans aestuet inter aquas *amorabundus*. *X 111* omnia anhelant ... surgente deo *Amore*. *X 123* anhelans *Cupido*. *X 273* anhelantes ... tigres *Liberi*. *Eug. c. 13, 1* fessus anhelio. *c. acc. VIII 65* feminam talem iam pastor anhelat. *X 77* hunc suspirat anhelat (*X 143*).
 anhelus] *Mer. c. 4, 21* trepidis anhelus curis *Thetis*. *Drac. 1, 26* solis anhelii (189). *659* ignis anhelii. *IV 7* defessus anhelii sideris occasu. *V 132* fibras pulmonis anhelii. *VIII 581* sessoris anhelii *i. equitis*. *X 91* anhelos ... equos *Solis*. *576* Martis anhelii. *Eug. c. 14, 23* anhelus tussis.
 anima] *Mer. poet. 196* animam in versu corrupto. *Christ. 20* elapsae animas in corpora functa reducis (*cf. nota et Paul. Nol. c. 23, 143*). *Drac. 2, 42* animam praecordia mentem (in eodem versu animus *Or. 558*). *2, 118* spiritus inpatiens animas ... gravabat *dementia*. *2, 204* animas in versu corrupto. *2, 319* infantumque animae. *2, 333* sollicitant animas mortuorum. *2, 336* excantavit agens animam * maga. *3, 722* animae sint otia fessae. *IX 18* sunt animae post membra piae. *X 503* pias animas mittit et claudis in aevum o sol. *Or. 471* post membra solutae si remanent animae. *cf. committere*.
 animal] *1, 526* cum nos venturum moneant animalia muta.
 animo] *1, 264* animantur anhelant ova *cf. Colum. 8, 5, 10*. *1, 595* aura ... vitales animat ... sensus. *1, 676* languescant sidera ... ni gelidis animentur aquis. *2, 644* animatus anhelat intra membra puer conceptus.
 animosus] *3, 259* animosae cladis amore. *VIII 130* animosae puer *Troile*.
 animus] *Mer. pros. 1 B 32* montium impleat animos. *poet. 101* animum permittere curis. *160* nobile non animis, sed non ignobile (factis) vulgus. *Drac. 2, 590* Mars cadat ex animo. *VIII 627* sensus ... animosque viri. *IX 141* animos retinere feroces. *X 1* fert animus *c. inf.* (*cf. Or. met. 1, 1*). *Or. 299* producere telis si fuerant animi *i. si libet*. *335* animos repa(r)avit amantibus animi (ut etiam *Or. 18, 39, 933*) *v. s. v.* resumo, sumo.
 anneo] *Eug. c. app. 19, 4* regnum ... eximium pollens virtutibus annet. *cf. Thes. gloss. VI p. 72* annet: fulget similia. *Thes. ling. lat. s. adn.*
 annona] *3, 26* annona (proventus annuus) datur cunctis animantibus esca. *3, 39* captator iniquus annonae pretiique vorax.

annosus] *Mer. poet. 62* annosa ... sub pace.
 annus] *Mer. c. 3, 3* silva non ... commune sibi tempus permittit et anno. *4, 1* annus panditur. *4, 43* puberibus ... sub annis. *poet. 143* teneros ... gaudebat studiis flammare ferocibus annis. *Drac. 1, 184* fructus inest anni, cum tempora nesciat anni. *384* matura tumentibus annis. *X 370* cui virginitas annis matura tumbat (*cf. nota*). *1, 628* redeuntibus annis (*cf. nota et 2, 222*) *v. s. v.* redire. *sat. 227* nondum pubentibus annis (*Or. 537* *Cypr. Gall. gen. 406, 907*; *cf. Stat. Theb. 1, 21* vix pubescentibus annis. *1, 571* *Petron. 119, 20*) *v. crescere*.
 annuus] *1, 625* annua ... frumenta renasci. *3, 120* annua ... pietas ... parentum sacrificia annua. *3, 332* annua festivis disponens fascibus acta. *V 149* Carthago duorum annua nobilium praestabat funera templis. *VIII 80* annua persolvens ... munera divis.
 ante] *adverbium*: *Mer. c. 2, 8* gemma ... quae fuit ante latex. *Drac. 1, 35* ante ... sed postquam. *1, 41* praemonet ante (*1, 89*) ... quam. *1, 86, 1, 106* ante nec ... donec. *1, 512, 2, 132, 2, 173* tali sub clade doletur qui fuit ante metus. *2, 583, 2, 603* ante futura vides deus. *2, 607* ante vides. *3, 644* me paenitet ante quod egi. *3, 692, 3, 716* ante ... quam ... forent ... ligata ... iam prius ... erat. *II 163* ante ... modo. *V 47, VII 51* non tollitur ante ... quam vulnerat. *VII 53* prior ante sui vindex ... cruoris. *Or. 279, 771* matronam regis Egisti atque ... ante tuam. *791* in morte pudica, quod non ante fuit. *adiectivi loco*: *1, 495* fas ante. *subst.*: *3, 740* numquid habes, deus, 'ante' tuum vel 'post' cadit in te? *praepositio*: *de tempore*: *Mer. Christ. 3* ante tuam lucem. *Drac. 1, 49* ante suos ortus. *1, 289* serpens ante venena nocens. *2, 701* ante preces veniale iubens. *VIII 130* sterneris ... ante annos. *Or. 170* mactabit utrumque ... ante diem. *X 245* saucius ante dolorem. *407* ante necem ... iacent. *de loco*: *2, 285* ut cadant ... ante molo(ssos) feras (*cf. Auson. epigr. 35, 2* ante canes). *2, 790* lacrimas ... ante suum ascendisse tribunal. *1, 388* ante oculos adstare (*Verg.*). *1, 393* constitit ante oculos. *Or. 821* astitit a. o. *de ordine*: *3, 93* deus omnis amor sit ante (artus) animamque. *sat. 171* Stephanus ante alios. *118* ante cuncta.
 antiquitas] *Mer. pros. 2 B 17* montem ... quem Colubrarum quasi praescia vocavit antiquitas.
 antiquus] *Mer. Christ. 1* cunctisque antiquior annis *Christus*. *Drac. 3, 689* qui reparas antiquis mortibus (*i. pridem mortuis*) ossa.
 antistes] *sat. 39* antistes ... pater ille Iohannis. *III 16* antistesque tuus ... magister.
 antistita] *V 131* Erietho ... apta tuis antistita saevior *Ar. X 238* antistita *Phoebes Medea*.
 antrum] *II 130* vitreum ... antrum. *Or. 274* antra movens *Pythiae*.
 anulus] *Eug. c. app. 12, 11* anulus armillae torques.
 anus] *X 238* impia turpis anus. *302* nutrix ... anus *Medeae*. *Eug. sat. 196* nec fetum partus femina reddit anus.
 anxia] *v. anxius*.
 anxio] *Eug. c. 5, 15* poena te cremabit ardens, anxabit spiritus.
 anxius] *Mer. c. 4, 19* anxium pavorem. *Drac. Or. 119* anxia sollicito quantiatur corda pavore. *458* anxia servorum turba. *Or. 559* mentem conturbat pietas dolor anxia maeror origo, ubi anxia more *Romanico* esse iam fere. *sing. evinci non potest, cum usus neutri pluralis late pateat apud Draconium neque tali in ἀνσιωπῶν recuset inter singularia interserere plurale, cf. ex. gr. 1, 13 sqq.*

- 2, 438 sqq. *Eug. c. 11*, 4 anxia deponens prospera cuncta geret.
- aper] 2, 280 sectatur venator aprum, cui retia figit, vinea ne pereat sub morsu dentis adunci. *II 96* fulminei pellem cum dentibus apri. 99 quasi ... Alcides non solus fuderit aprum. 154 cum victus aper *Erymanthius*. *Or. 265* aper implicitus venantum cassibus ingens, alia v. s. v. lunatus. obliquare, spumare. *cf. etiam sus.*
- aperio] *Or. 801* verbis culpabat apertis.
- apex] *Mer. poet. 67* languet apex galeae. 154 turrus apex collis *munus*. *Drac. 1, 159* montis apex. 660 rutilatur apex *flammae*. *V 12* per proelia cristas dum quateret galeatus apex (apte cod.) *VIII 93* Hector, culmen et urbis apex. *cf. s. v. cristatus.*
- apis] 1, 201 non apibus labor est ceris formare cicutas. *sat. 61* littera doctiloquax apibus cognata refertur, quis datur ut habeant vulnera castra favos. *VII 50* stimulis ... favos apis alma tuetur.
- apostolicus] 3, 222 Petrus apostolico ... subnixus honore. *sat. 154* cinctus apostolica ... manu *Christus*. *Eug. c. 8, 23* apostolicos ... actus *librum*. *app. 22, 4* culmen apostolicum (*cf. nota*).
- apparatus] *Mer. pros. 1 A 19* (cena) non adparatus sed conversatio.
- appareo] 2, 402 silvae, apparent fontes *diluvio decedente*. *Or. 640* apparet Dorylas subito trepidantibus.
- appono] 3, 509 dum ... ignibus appositis arde- rent ossa.
- apporto] *II 146* cum ... Amor matri ... trium- phum adportaret ovans.
- aprobo] *X 153* virgo ... adprobet (*i. experietur*) hos arcus ... plus posse.
- apto] 1, 220 cursibus aptavit *stellas*. 3, 5 *stellas* cursibus aptans. 2, 231 nos ... operarius aptat *deus*. 3, 104 aptavique neci *natum Abraham*. 3, 336 secures hostibus aptatas. 3, 714 usibus officiis aptantur cuncta. *sat. 75* aera temperies auris vitalibus aptat. *V 181* sic iter aptatur. *Or. 38 dona* aptabat *pater filio*. 159 corde pre- mens gemitus et gaudia vultibus aptans (*quasi* gaudis vultus). 400 arcus ad solas aptate *feras*.
- apts] 3, 202 harena ... praesidio sic apta fugae. *III 1* fructibus apta ... cunctis est terra. *Or. 225* venenum ... fatis mortalibus aptum. *Eug. hex. 269* coniugi ... quo apta (an concepta?) quae nata *Drac.*) probatur *Eva*. *adv. apte]* 2, 656 apte, nam *aridrandi formula*, ut et bene, et merito, quia.
- apud] *Or. 913* apud vos causa movetur *i. agitur*.
- aqua] 1, 140. 145. 146 *saepe*; *plur. passim ut 1, 237. 508. 609. II 32. 33. 124. VIII 247. 388. Eug. c. 20, 49* rivos aquarum profluvium proximi *i. rivalibus benignos nos praestemus*.
- aquila] 1, 724 praepetit aut aquilae senio renovare iuventam, quae rostro crescente famem tolerabat adunco. *sat. 267* per aetherias aquila volitante rapinas. 272 rapiunt aquilae † membrida membra pedes.
- aquilo] *V 36* gentes aquilone remotae.
- aquosus] 3, 225 piscis aquosus.
- ara] *Mer. poet. 87* in aris ... palliat ignis. *Drac. 3, 103* natum senior *Abraham* ... produxit ad aram. 3, 116 arietem subrogat aris. 3, 221 Taurica per Colchos crudelis virginis ara. 3, 296 ara Philaenorum. 3, 514 pyram construxit ut aram. *V 131* aris (*321 X 182. 256*) 158 iacuit percussus ad aras. *VIII 151* Priamum ... ob- truncet ad aras (*Or. 818 o. ad ara(m)*). 452 *itutus ad aras. 488 intravit ad aras. *X 70* per templa, per aras. 80 cadat ... ad aras.
- 208 iaceo feriendus in aris. *Or. 49* ferret munus ad aram. 80 victima trador ad aras (oras B). 869 statt vittatus ad aras. *cf. mactare*.
- arator] 1, 552 messor arator *deus*. 3, 32 creditor extorquet sub vomere faenus arator.
- aratum] *Mer. poet. 14* Geticis ... aratris. *Drac. 1, 626* terram findentes aratri.
- arbitr] *Mer. c. 4, 25* puri deus arbitri lavacri. *pros. 1 A 7* mali frustra arbitros f(ugunt). 10 *pher. arbitri*. *Drac. 1, 434* dominus rector dum arbitri index. 2, 105 spiritus ... sanctus bonus arbitri index. *VIII 31* arbitri *Idae* (idem cod). 221 bonus arbitri *Idae*. *Or. 963* Paris arbitri ille dearum.
- arbitrium] 1, 403 elementa duorum arbitrio com- missa manent. 1, 453 arbitrio crescit fetura marito. 2, 621 arbitrio posuit ... deus omnia nostra. *IX 35* funera ... arbitrio subiecta tuo. *X 5* sidera caeli arbitrio mulieris agi. *Or. 940* mos erat arbitrii *i. Aevi pagi*.
- arbitror] 2, 730 medelas arbitretur homo ... requiri.
- arbor] 1, 169 parturit arbor (1, 574). 1, 196 arbori- bus movet illa (*aura*) comas. 1, 415 arboris unius tantum nescite saporem. 1, 448 arboris unius fructu sub lege negato. *V 123* in arbore cristas erexit *tropaeum*. *VIII 618* celsa spectatur ab arbore (*malo*) myrtus. *X 46* quid vela, quid arbor. *v. etiam s. v. radix*.
- arboreus] 1, 186 arboreus ... chorus. 1, 351 ire per arboreos saltus. *III 6* montibus arboreis. *VII 98* arboreum ... nemus. *Eug. c. 33, 8* frondibus arboreis. 46, 1 arboreas ... comas (*Sedul. 4, 48*). *Drac. 1, 639* frontibus arboreis amittunt cornua cervi. *cf. Thes. II 428, 80*.
- arca] 2, 391 enatat inter aquas cum mundi civi- bus arca. 2, 433 Noe servatur in arca.
- arcanus] *Mer. c. 3, 2* (frigoris arcani. 4, 26 ar- cana ... unda baptismi. *poet. 34* arcanis lustrare securibus urbem *consulem*).
- arceo] *Mer. poet. 84* arceret furores. *Drac. VIII 131* quid fixos arceo casus? *Or. 974* usum sceleris ... arcete Pelagius.
- arctous] *v. Arctons*.
- ardea] *Eug. hex. 409* ardea (bucula *Drac.*) rana sues *inter praesapia*.
- ardeo] 3, 463 *urbs* arsit. *Mer. poet. 79* ardeat auro (balteus). *Drac. 1, 322* roseo carbunculis ardet honore (*v. s. v. carbunculus*). *Mer. poet. 27* arsit ... vincire. *Drac. IV 33* lues magis extitit ardens. *V 254* cum plebs arderet in ira. ardesco] *Eug. sat. 115* acriter ardescit (acris iratus *Drac.*) leo.
- ardor] *IV 42* patrius ... casside fulgurat ardor *Minervae*. *VIII 113* pius ardor *i. pietas*.
- arduus] *Mer. poet. 17* aeri ... ardua montis. *Drac. II 13* ardua non iubeo, quamvis magis ardua vincas.
- area] *mens. 16* siccas terit area fruges.
- arguo] *V 59* hostis divitis arguitur pauper. *Or. 893* arguo ... Orestem. 918 arguor. 935 arguit unus iners quem comprobato ordo deorum.
- aridus] 1, 156 arida materies *telluris*. 2, 402 arida tellus. 1, 305 arida ... harena. 3, 689 arida ... reparas ossa.
- aries] 2, 457 famam scaenae (*i. Phrixiei*) verax arietis haberet. 3, 116 arietem subrogat aris. *VIII 377* aries metuendus in hostes Aiax.
- arista] 1, 256 spicans acuit seges omnis aristas. 3, 29 seges stans armat aristas. *sat. 83* fetat ... messis aristas. 231 segetes viror armat aristis. *III 6* culmos armat aristis (*cum nota*). *X 579* rumperet ensiferis cum ferrea messis aristis *Cadmi. mens. 11* messibus armatis flavae cris- pantur (crispae flavantur *trad.*) aristae.

aristatus] 2, 234 messis aristatas acuit per culmina fruges.
 arma] *Mer. poet.* 24 fatalibus armis *Geiserici*. 36 trubicus ... armis. 43 pax armis accita. 131 validis ... armis. 140 docet arma ducem. 173 nox omnis in armis. 189 *paci* praemisimus arma. *Drac.* 1, 295 movet arma leo (*Verg.*). 3, 343 pro quibus arma tulit (*V* 8. 96 necare p. q. a. t.) *cf. Coripp. Ioh.* 2, 296 p. q. a. movet. *sat.* 203 in arma fremens. *V* 34 rapiant ... arma subito sumant. *VIII* 149 veniet mox *Pyrhus* ad arma.
 armenta] 2, 75 homines pisces armenta volucres. 2, 237 pisces pecudes armenta volucres. 2, 387 nullos metuunt armenta leones. *Eug. c.* 70, 5 ar-sitibunda petunt lympharum pocula-menta.
 armilla] *Eug. c. app.* 12, 11 anulus armillae torques dextralia mitra.
 armipotens] *sat.* 200 *Gloria* bellorum ... armipotens (omnipotens *Eug.*). 299 incitatus armipotens *Genesivus*. *VIII* 328 belliger armipotens *Telamon* (*Or.* 250 b. a. *Agamemno*). *Or.* 104 armipotens *Agamemno*. 426 armipotens *Achillis* (*899*).
 armisonus] *VI* 13 *Pallados* armisonae (*Verg.*).
 armo] 1, 457 unguibus armatas ... volucres. 3, 710 unguibus armantur ... digiti. 2, 293 homines ... armati. 2, 299 armata manus *t.* turba. 3, 205 hinc armata manus ferro, hinc dentibus ora. 3, 210 armatus ... homo. 3, 410 armato ... funere *Curtius*. *sat.* 109 armato *i. regi*. *II* 111 armat tela dolis *Amor*. *Or.* 162 sexus armata dolis. *V* 316 pasqua cornigeros armant in bella iuvenicos. *VIII* 222 arma rates. 285 mentes armabat in iras. *Or.* 165 armatus zelo mordente minatus. 327 divitiis armata meis. 607 armatur pietate manus. 627 mentibus armantur (*non corporibus*), solis mucronibus usi. *v. s. v.* arista. iuvenicos.
 armus] 1, 282 duos ... in armos apri.
 ars] 3, 194 *Massylum* ex arte laecessit *productor*. *Or.* 316 arte fraudis. 317 in arte (*i. fraude, insidiis*) manere. 335 artibus his ... animos reparavit amantis.
 artifex] 1, 502 artificem chalybis. 1, 604 artificis (*dei*) formante manu. *I* 10 *artifex natura rerum. *Or.* 329 artifices (*i. dolosos*) ... artus *feminarum*.
 artio] *X* 50 iuvenem ... artasse catenas.
 artus adi.] *Mer. Christ.* 5 corporis arti. *Drac.* 2, 645 compagibus artus.
 artus subst.] *Mer. c.* 4, 23 primaevos pueri recentis art(us). *Drac.* 1, 330 limatur in artus homo. 2, 101 sic tulit artus *Christus*. 3, 434 tormentis intulit artus *Regulus*. 3, 694 cutis multos distenta per artus. 3, 713 membrorum currit compago per artus. *V* 65 per membra, per artus. *Or.* 231 dabat oscula crebra per artus. *sat.* 29 mentes mutantur et artus. *v. s. v.* induere. palpitare.
 arvina] *Eug. c.* 7, 5 gutturis arvina.
 arula] *Eug. c.* 71 de arula. arula sex semper rebus candescit *eqs.*
 arundineus] *X* 221 arundineum ... ferrum *Amoris*.
 arundo] *VI* 113 sensus transfixit arundo *Amoris*. *VII* 29 digitis sub arundine (*tibiurum*) ventos dispensent.
 arvum] *Mer. poet.* 22 sociis confinia reddidit arvis *Aetius*.
 arx] *Mer. poet.* 26 *Tyrias* ... arces *Carthaginem*. *Drac.* 1, 19 omnia descendunt ex arce dei ... arce, ubi dicuntur laudes ... perennes. 1, 739 deus mergit ab arce superbos. 2, 504 misit ab arce ... *Christum*. 2, 557 dexter in arce sedens *Christus*. 3, 240 ab arce *Tonautis*. 3, 719 reg-

navit in arce *Nabuchodonosor*. *VIII* 406 celso de monte vident ut in arce sedentes *pastores* pascula rura nemus.
 asbestos] *Eug. c.* 61 de asbesto. asbestos (-on *codd.*)
 ascendo] 2, 790 lacrimas ... ante suum ... ascendisse tribunal.
 ascensus] 1, 664 per ascensus et cornua colligit ignes *Luna*.
 ascisco] 1, 538 participem ... ascivit. 3, 295 thalamis asciscere matres.
 asella] *Eug. c.* 42, 2 burdonem sonipes generat commixtus asellae.
 asellus] *VII* 38 nutet *Silenus* asello. *Eug. c.* 41, 1 rugitum ... aselli. 87, 1 carduus et spina ... pastum praebet asello. 71, 1 arula ... candescit: asello, ignibus quem locum intellego de umento, quod aut totam portet arulam cum instrumentis suis vel comportet ligna; via cogitandum de fulcro arulae (*cf. Thes. II* p. 779, 75).
 aspectus] 1, 533 aspectus obstare *dei*. 1, 697 *dei* ab aspectu montes et saxa flescunt. *IX* 90 aspectusque tuos funestent ossa diurnis visibus. *Or.* 241 grandis in aspectu *Agamemno*.
 asper] *Mer. c.* 4, 10 nec asper unda *Thybris*. *Drac.* 1, 163 pars aspera rupibus horret. 3, 688 tempora subtrahis *Hiob* aspera. 3, 711 spina ... aspera costis. *sat.* 28 aspera cuncta petat, prospera cuncta negat. 77 aspera vel faciliis retinet natura volucres: blanda columba avis est, aspera vultur avis. *V* 16 hostes, quibus aspera mens est. *IX* 123 te culpabit amare asper et increpitans. *Or.* 271 aspera sors hominum. 398 aspera tela vacant. 416 ore minaci asper erat famulus regalibus. *Eug. praef. hex.* 12 asper asperus impressa manus.
 aspergo] *VI* 31 aspergant nostrum tua carmina pectus.
 aspero] *Eug. c.* 14, 17 membra rugis asperas o senectus.
 aspicio] *sat.* 211 te deus aspiciens effundere nolle cruorem.
 aspis] 2, 264 aspidis obliquae quid pingua membra medantur. *sat.* 65 aspis habet mortes, habet et medicamina serpens. *v. s. v.* serpens. *Or.* 852 vicinus ubique aspis et ignis erat *Orestis* furenti.
 assero] 2, 791 se ... asseruit ... descendisse.
 assertor] *Or.* 360 mendax assertor honestus.
 assiduus] 2, 370 scelus assiduum. *Or.* 652 plangimus assidue.
 assisto] *Mer. c.* 1, 13 cum soror adsistit. *Drac.* 3, 194 *productor* ... longius assistens ... venabula longa tenenti. *Or.* 918 adistens inter subsellia sospes.
 assoleo] *X* 155 *Diana* ... figere dammas adsoleat.
 assuesco] *Mer. poet.* 9 tellus adsumta ... celare rapinas.
 assum] *Mer. c.* 1, 15 aderit. 4, 15 adsit. *pros.* 2 *B* 23 adfuit. *poet.* 110 aderat studiis iuvitque favorem nota viri virtus. *Drac.* 1, 112 tempus adest *veniae. 523 nec fallit hiems nec tardat adesse. 2, 177 *Africanus* ... adest. 2, 639 praesumptio maior affuit his. [3, 124 adsit]. 3, 204 hinc vir adest atque inde fera. 3, 741 si laudator abest, narrator plenus addeset. *V* 262 veniat ... et adsit. *V* 323 his quintus adesto. *VIII* 225 legatus adesto et ... exposce. *Or.* 491 spes mihi ... adest. 731 adest ... matris in exitium. 863 alter adest gemitus. 941 calculus albus adest vitae. *Eug. hex. praef.* 9 patronus adesto.
 assumo] 1, 473 cibis assumptis. 1, 640 anguibas assumptis. 2, 156 fluctibus assumptis pelagi sub sidera caeli. 3, 476 unde ... furiale nefas assumere possunt, inde pios animos rapiant. *VIII* 175 hoc adsumite (*i. accipite*) fratres, hoc cives audite

mei. c. inf.: 1, 130 numquam punire nocentes adumat deus i.

ast] 1, 248 ast aliis. 1, 333 ast hominem. 1, 421 ast ubi (2, 107. VIII 357. 400. 582. Or. 124. 310. 566. 753. 838). sat. 41 ast ego (VII 69 Eug. c. 21, 37). adst scriptum in codd. Hispanis.

astrifer] Or. 243 astriferam ... coronam Iovis.

astriger] X 11 astrigerum ... caelum.

astringo] Or. 658 capulis armare manus, astringere ferrum.

astrum] Mer. c. 1, 6 lucida ... astra poli. Drac. 2, 211 agmina ... astrorum. sat. 182 emicuit stella per astra poli. V 328 Phoebus agit super astra iugales. V 329 sidera sic capies, poteris sic astra mereri (cf. Eug. c. 22, 28 (astri)s emeritis). X 4 astra poli et Phoebi cursus et sidera caeli.

asylum] V praeser. asylum fieri statuam suam. V 61 asylum ... in arce micians.

asyndeton] Eug. c. 53 tit. asyndeton de quinque sensibus.

at] 2, 275 'at ...' (et cod.). 2, 464 at nunc. sat. 141 at si (III 11. Eug. hex. praef. 13). II 45 at his ... renarrat. VII 134 at cum. VII 154 at volucer. VIII 376 at modo. VIII 498 at pastor. IX 89 at hic. X 195 at mystica.

atavus] 2, 627 inter avos atavosque fuit i. senex decrepitus.

ater] VIII 597 sub luctibus atris. IX 201 fluctibus atris. X 1 virginis atrae Medae. Eug. hex. 173 atra (ante Drac.) venena.

athletia] Ps. Eug. c. 11, 14 (versus interpolatus) athletam ... suum cf. PMA. III p. 801 s. v.

atque] Mer. pros. 1 A 11. 1 B 5. poet. 86. Drac. 1, 29 ac. [1, 68 ac]. 1, 140 ac (1, 244 et passim). 1, 165 atque (1, 237 et passim). 2, 442 atque in sent. negat. 3, 204 hinc ... atque inde. secundo loco 3, 186 sat. 192. atque utinam v. s. utinam. atque pro atque id. Or. 207. ac si i. q. etsi: Eug. praef. hex. pros. 13 ac si non ut volui, vel ut valui consummavi. cf. Thes. II 1085, 5.

atrium] X 191 capis atria Ditis. Or. 825 fugit atria lustrans. mens. 15 atria Solis habet Augustus mensis. Eug. c. 12, 1 atria caeli.

atrox] 2, 501 contemptus atrox (arax cod.). 3, 386 rabies ... atrox. sat. 198 reatus atrox. v. sub violentus.

attamen] VIII 625 nec lividus (inuitus trad.). attamen aeger. Or. 123. Eug. hex. 259 (alia Drac.).

attentus] IX 201 sollers ... attenta. Eug. c. 33, 17 adtentis auribus.

attero] 2, 734 colla ... adtrita iugis. 2, 739 praesumpta (i. superba) ... atteris.

attestor] 2, 668 attestante deo.

attingo] VI 96 Venus attingens urbem i. adveniens. Or. 859 attingat cibos.

attollo] 1, 680 rubentem sole ex purpureis attollit quis dies. 1, 747 deiecit attolles parumper. 3, 875 attolle iacentem. IX 7 ingentes attollere ... actus laudando. Or. 18 quem ... attollunt animi.

attonitus] Mer. Christ. 16 attoniti Christo nato pecudum ... timores. Drac. X 463 attonitas inclinat cautior aures. Or. 161 auribus attonitis (328). 53 attonitos oculos. 555 stupet attonitus. attrecto] sat. 226 attractare ... Martia tela manu.

avarus] 2, 572 nec permansi avarus Iudas. 2, 776 spoliatus avari pauperiem. 2, 817 praedo aut raptor avarus. 3, 34 credentis avari. 3, 44 semper avarus inops. 3, 46 iudicio punita suo mens semper avara. 3, 298 extiterunt aliis tamquam sibi mentis avarae Philaeni. VIII 186 poenas ... avari i. Laomedontis (vix neutrum i. avaritiae).

autor] Mer. poet. 109 nullis auctoribus. Christ. 15 auctorem nescire suum (cf. nota). Drac. 1, 4

auctorem confessa suum (2, 212; cf. etiam Coripp. Ioh. 1, 288. 4, 693). sat. 4 sol nox luna fatentur auctorem. 1, 335 dominator et auctor (2, 98). 2, 241 auctorem vitae (Iuvenc. 3, 503). 2, 361 scelorum repertor et auctor. Or. 482 scelorum auctores. 498 auctores scelorum (714). 758 criminis auctor (X 419 Prop. 2, 6, 19). sat. 303 auctor delictorum. 2, 424 nos sumus auctores nostris heu cladiibus. 3, 2 aeris auctor deus. 3, 325 impius auctor pater. Or. 675 sanguinis auctor. II 163 numinis auctor i. mater. VII 16 auctor Achilles. VIII 8 pater est fons auctor origo X 588 Thebis quibus auctor origo aut soboles ... fuit. 3, 339 unus erat vitae naturam et funeris auctor. Eug. hex. praef. pros. 10 praefatus auctor i. Dracontius.

auctus] Eug. c. 7, 3 grandescit corporis auctu (auctum vel actu pars cod.) vorax.

audax] 2, 252 iussa dei contemneret audax. 2, 265 lupus audax. 2, 291 audaces ... remos. 2, 361 audax criminis inventor. 2, 377 audax terribena proles gigantes. 2, 727 desinat audax ... temptare nefas. 3, 79 praedo temerarius audax. 3, 399 audaces animos (Or. 234). 3, 473 audacius illis (feminis) deprensus nihil est (cf. nota). Eug. hex. 167 audacter certans (alia Drac.).

audeo] Mer. poet. 25 ausus. Drac. 2, 328 minus ... noverca audet in externos genitos. 3, 371 est ... ausus ante lacunam. VIII 38 Parin ausum dare iura Minervae. absolute: VIII 57 compellunt audere virum fata. VIII 305 quis regi ... sic ausus ait. Eug. c. 2, 5 dum nescis et audes. 3, 279 ausa Leonidae. VIII 2 pastoralis ... ausum Paridis. Or. 336 muliebribus ausis. 358 mendacibus ausis. 714 crudelibus ausis. 629 quaerentes ausa latere.

audio] Or. 668 audiat haec ... secretus in aurem. 950 non sinit audiri i. iure agi v. Thes. II 1283, 41 sqq. (ad sonum cf. Or. met. 11, 485 nec s. a.). Or. 466 cuius adoratus ... constat ... precantis iratos audisse deos. i. q. exaudio: 2, 700 reos clementior audis. 2, 565 paeniteat si forte reus, clementior audit. X 187 ante preces audisse deam. X 193 gratas audita loquor.

auditorium] I 14 barbaris qui Romulidas iungis auditorio. III praef. in auditorio.

auditus] V 279 lamenta minor credimus auditu; dolor est spectare eqs. Eug. c. 53, 1 auditus visus gustus.

ave] Eug. c. 98, 2 nostrum ... 'ave'. 100, 2 tu sospes ave.

averrunco] VIII 478 volucres ... angur averrunces (aberrantes cod.) sacris.

averto] Or. 103 avertit vultus oculos mentemque rogata Diana. 780 vultus avertit Orestes. 217 luctibus inlatis avertere funera nostra.

aufero] 1, 375 ablata (subl-?) ... iuveni ... costa. 3, 129 filium concessum auferre parenti. Or. 886 ablata migrat cum fratre Diana Iphigenia.

augeo] 2, 39 artus ... urget et augeat spiritus. 2, 437 supplicia ... non damnat ... sed augeat. 2, 635 augebat spem sola fides.

augmentum] 2, 543 tartarus augmenta (i. Christum qui descendit) dolet, nam damna futura haec augmenta dabant. sat. 246 damna vel augmentum (am- cod.) dant ... elementa. 249 accipiunt augmenta dies.

augur] VII 459 sollers augur cretus de gente Melampi. 478 augur averrunces. Or. 692 auguris Amphiarai.

augustus] Merob. pros. 2 B 7 augusti litoris prope Salonas; cf. nota. Drac. sat. 151 principis augusti ... regnum. v. Augustus.

avis] sat. 78 blanda columba avis est, aspera vultur avis. 256 aetas velut acris avis sic fugi-

- tiva volat. *cf.* 1, 241 terrigenis factura cibos
... gens plumea.
- aula] *Mer. c.* 1, 10 clara ... aula. 2, 1 (aula) a
viret. 2, 14 dominos ... continuat proprios dum
creat aula novos. *poet.* 58 nobilis ... aula. *Drac.*
3, 187 regis et aulae *Persarum*. 3, 272 quasi lex
est ipsius aulae ... criminibus ... regna dicare.
VIII 27 viderat aulam regis *Priami*. *Or.* 141
quem (*Aegisthum*) post tecta casae regalis suscipit
aula. 199 Agamemnonio regno potieris et aula.
207 in principis aula. 283 Agamemnoniam videat
... aulam. *Eug. hex. praef.* 40 a limen aulae
regalis adire. *c.* 29, 3 in honore dei ... aulam
sacram (*i. templum*) fabricans.
- aulicus] *Eug. c.* 25, 22 aulica fulera.
- aura] *Mer. c.* 4, 3 vitalibus incohatus auris *infans*.
Drac. 1, 194 mollior aura (*Ov. fast.* 2, 148). 2, 547
remearet ad auras aetherae. 3, 193 productor
verberat auras. *cf.* vitalis. superus.
- auratus] *Mer. poet.* 80 (auratae) ... pharetrae.
83 (auratis) ... facibus *Drac.* (X 212 v. inauratus)
X 513 auratam ... coronam.
- aureus] 1, 247 has (*aves*) aureus ornat galbanus.
1, 663 aurea luna (*cf. Verg. georg.* 1, 431 *Or. met.*
10, 448). II 22 aureus imber *Iovis*. *VIII* 473
aurea ... Venus.
- auriga] 2, 15 ut sol auriga vocetur. 2, 18 sollers
auriga *Sol*. X 169 auriga volans *Amor*.
- auris] 3, 717 *ceteris membris iam prior aures erat*.
X 463 attonitis inclinat cauter aures. *Or.* 161
auribus attonitis (328). 668 audiat haec ... in
aurem.
- aurora] 1, 206 (auroram) iam quarta dies prae-
miserat undis. 1, 668 nuntius aurorae ... Lucifer
(2, 6). 1, 671 roscida puniceum spargens aurora
ruborem *similia passim*, *cf. Verg. Aen.* 12, 77).
X 102 ubi puniceos rutilans Aurora capillos
pectinat ante oriente, quae mox perfundat Eoum
1. in extremo oriente.
- aurum] *Mer. poet.* 96 saevi demens furor ... auri.
100 aurique insana cupido.
- auspex] *VII* 6 emerito ... auspice nuptiali (*v.*
Optatianus iam canit poeta).
- auster] *Or.* 44 auster (ester B, aether A).
- australis] *VI* 74 australis ... cardinis oras.
- austum] *v.* audeo.
- ausu] *sat.* 105 carminis illius, ausu (orsa *Eug.*)
quod male disposui. *Or.* 339 ausu pastoris
iniqui.
- aut] *Mer. pros.* 1 A 16 aut. 1 B 3 (aut) ... aut
... (aut) ... aut. 2 A 11 nullum ... nec ...
aut. 2 A 18 aut ... aut. *Drac.* 2, 414 ne ... aut.
3, 129 non ... aut ... aut ... sed. V 287 sic
deceat ...? aut sic defenditur insons? *Eug. c.*
32, 4 aut possim, aut nequeam, me vigilare
iuuat. aut certe v. s. certe.
- autem] 2, 180 sitientibus autem / flumina petra
dedit. 2, 231 illic iussor erat, nos autem op-
erarius aptat. *frag.* 1, 2 felicitibus autem / et volunt
praestare.
- autumnus] *v.* ver. *sat.* 252 tempus et autum-
nus, tempus habet hiemes. *plur.* 1, 718.
- avus] 2, 627 inter avos atavosque fuit. 3, 353
filiam interimit *Verginius* ne sit avus famuli.
sat. 51 avi (*Genserici*) ... laudes.
- auxilior] *Eug. c.* 22, 28 auxiliare tuis (27).
- auxilium] 1, 729 auxilium miseris (*Verg. Aen.*
8, 376). 3, 206 auxilio supra caput imminet alter.
- axis] *Mer. poet.* 33 *Scythici* ... axe subacto car-
dinis. *Drac.* 1, 154 axe * rotante solum. 1, 219
axe rotavit *stellas deus*. 2, 531 niger axis (*caelum*)
erat. 3, 7 axe ... volvente *poli*. 3, 515 flammeus
axis (*VI* 73 qua d. a. volvitur). V 325 qua
lacteus axis vertitur. *VIII* 194 qua vertitur
axis frigidus.
- bacchor] *Mer. poet.* 76 ignotis Tanais bacchatus
in oris. X 74 bacchetur adulter *Iuppiter*.
- baculum] *Eug. c.* 26 in baculo. 26, 4 ba-
culum.
- balbutio] *Eug. c.* 6, 9 balbutit (-uit *pars codd.*)
denique lingua.
- ballo] *VIII* 414 mulgere balantum ... ubera.
- balsamum] 1, 324 balsama (*acc.*) ... plorant vir-
gulta. X 105 cinnama cui folium nardum tus
balsama amomum.
- baptista] *Eug. c.* 21, 5 baptistam ... Iohannem.
app. 48, 1 martyr baptista Iohannes.
- (baptismus)] *cf. Mer. c.* 1, 20 sqq. 4, 23 sqq.
- baptizo] *Eug. epist.* 1, 3 baptizati. 1, 5 bapti-
zatos.
- barathrum] *IX* 134 iudicium Rhadamanthus
habet ... barathri. X 414 post regna barathri.
X 434 regemque barathri. *Or.* 483 chaos crudele
barathri. *Eug. c.* 16, 2 picei poenam vitare
barathri.
- barba] *VII* 153 *Neptunus* caput barbamque ci(t)et
asperans. *Eug. c.* 89, 3 si barbae sanctum faciunt,
nil sanctius hircio.
- barbaricus] *Mer. poet.* 149 barbaricae ... (terrae).
- barbaries] 1. barbari. *Mer. poet.* 157 c(astris)
barbaries iunctis occasum miscui(t) ortu. *Drac.*
3, 146 barbaries ... datur de semine iusto.
- barbarus] *Mer. poet.* 15 barbaria ... consortia
gentis. *Drac.* 3, 385 barbaria ... rabies (*opp.*
Romani). I 14 barbaris qui Romulidas iungis
auditorio. V 34 barbarus omnis eat (*secuntur*
Germanorum gentes). X 40 barbarus *Colchus*.
171 barbaria *Colchis terra*. *Eug. c.* 20, 42 gens
quiescat barbaria *Vascones*.
- basilica] *Eug. c.* 9 tit. in basilica (10 tit. 11 tit.
12 tit.). basilica fere legitur in *codd. Hispanis*.
- basium] *Or.* 230 defigens basia labris.
- batillum] *Eug. c.* 71, 2 arula ... candescit ...
forcepe folle batillo.
- beatus] 3, 55 post sua membra beatus. 3, 255
Abraham ... beatum. 3, 753 sedesque beatas
(*Verg.*) *cf.* beo.
- bellator] 2, 294 aut bellator ... aut iam pirata.
- bellatrix] *Mer. poet.* 174 bellatrix pinna.
- bellicosus] *Mer. c.* 4, 12 pectora bellicosa *Aetii*.
- belliger] *Mer. poet.* 19 belliger ultor *Aetius*.
Drac. 3, 483 belligeros fremitus. V 265 belligerum ... nimen. *VIII* 47 Memnone belligero.
VIII 328 bellatrix arripotens *Telamon*. (*Or.* 250
b. a. Agamemno.) IX 32 corpore belligero.
IX 71 turbine belligero. *Or.* 173 belligeri ...
tyranni Agamemnonis. *Eug. c.* 28, 2 dextrae
belliger actu.
- bellipotens] *IV* 42 Minerva bellipotens. *VIII*
318 bellipotens ... propago *Graecorum*. *VIII*
319 bellipotens ... Aiax. IX 141 bellipotens
Achilles. *Or.* 27 bellipotens ... princeps *Agamemno*.
- bellisonus] *Or.* 634 bellisonis ... clangoribus.
- bello] *Mer. poet.* 150 bellare pares. *Drac.* 1, 301
bellantes fluctus. 3, 547 bellantum ... potentia
angeli.
- bellum] *Mer. c.* 4, 32 bellis ... patebat *Roma*.
4, 44 bellorum mora *obses*. *pros.* 1 B 2 si quid
a bellis (vacat). 1 B 8 ad bellum proficit ipsa
in(ter)caped) bellorum. 1 B 21 fortuna bellorum.
poet. 33 bella dedere locum. 42 hanc tot bella
tibi requiem, Romane dederunt. 75 (coge) ...
in bella globos. 132 bellumque repressit ignarus
quid bella forent *puer obses*. 144 ad bella rudem.
143 post bella (*pros.* *Drac.* 3, 431. 460. 463 II
94 post bella suis i. cum *apro*). 163 virtus bellum
domitu(r)a. 179 (sub)actorum bello. 182 (b)ella
gerit. 188 bella sonant. *Drac.* 3, 333 regia
bella gerens naturae bella peregit *Brutus filio*

- rum interfecto.* IX 77 non bellum (*i. hostis*), sed praeda.
- belua] 1, 308 belua *elephas* (*seq. male fragrans bestia*). 2, 164 belua *gestiat ingens cetos*. 3, 199 belua *B*, bestia *B* de leone. VII 150 surget ... belua *terribilis summas gestire per undas*.
- bene] sat. 136 bene *conervas*. 1, 129 et 1, 447 et bene ... quibus in *initio sententiae*, ut et merito, apte, nam. *i. q. valde*: 2, 737 ditas ... bene *largus egenus*. 3, 43 bene *dives egenus*. Or. 288 bene *solicita* (-um *cod.*), cf. *Coripp. Ioh. 1, 520*. Or. 300 par bene *lulus erat*. melius *i. q. magis potius*: VIII 338 melius ... decet. 348 victi melius ... regnant. Or. 227 melius *gavisus*. 762 melius *recides super ossa mariti*.
- benedico] 2, 656 benedicti *germinis Isaac*. 3, 168 benedicti (*Isaac*) ... propago. Eug. c. 9, 2 sors benedicta *martyrum*.
- benedictio] Eug. c. 33, 19 gloria ... tibi, laus et benedictio, *Christe*.
- benignus] 1, 564 a deo *conceditur omne benignum*. 2, 783 benignus *deus*. sat. 101 *deum*, quem decet esse benignum. I 4 benignus (*i. cicer*) *grex* ... cum *cruenta bestia*. Or. 937 sub sorte benigna. Eug. c. 14, 84 disce *benigne i. si libet*.
- beo] 2, 153 dissimili ... sermone *beatis*. Eug. c. 2, 8 te post obitum *sic talia facta beabunt*. bestia] 3, 199 (*v. sub belua*). 3, 207 bestia *leo*. I 4 *cruenta bestia*. Eug. c. 20, 17 (*clades*) ... *bestiarum*.
- biblatta] Eug. c. 25, 19 biblatta *tegmina regni*.
- bibliotheca] Eug. c. 8 (*versus in bibliotheca*). 8, 2 praesens bibliotheca *i. codex veteris et novi testamenti*, v. *Traube PMA. III p. 819*.
- bibo] Mer. c. 4, 4 *infans bibit aetheris vigorem*. Drac. 2, 325 bibit *impietas* ... *venenum abortivum*.
- bibulus] Eug. c. app. 20, 24 *maris bibulas* ... *harenas*. *Cato lux.* 19 *bibuli* ... *alvum*.
- biformis] 1, 45 *infantem* ... *biformem*. (*cf. nota ad 1, 46*). VIII 322 *torvos* ... *biformes centauros*.
- bipennis] Or. 145 *amputet* ... *colla bipennis* (*pupenis B*). 235 *pastor rapit* ... *bipennem* (*securim A*). 258 *erigit ille truem dextra vibrante bipennem*. 342 *bipennis* ... *turpi morte*. 522 *percutsa fronte bipenno*.
- bis] Mer. poet. 147 *bis quinos* ... (*annos*). Drac. 2, 691 *bis quinis mensibus*. 3, 203 *bis seno cardine*. Or. 562 *bis* (*bie B, uix A*) *quino mense*.
- bitumen] 2, 418 *nigramque bitumen compluit super Sodomas*. C 559 in *Medeae curru* *temo bitumen*.
- blandifluus] VI 76 *blandifluus* ... *habenas columbarum Veneris*. VIII 13 *blandifluo* ... *palato Homeri*.
- blandimentum] Eug. c. 14, 34 *fascies, honores, blandimenta noxia*.
- blandior] VI 64 *blanditus sub fraude dolor de- virginatio*. VIII 69 *blandita* (*passive*) *nutrice*. X 127 *sic blandita iubet Venus puerum*. Or. 328 *venenum auribus* ... *fundet blandita mulier*.
- blandus] 1, 203 *pocula blandia*. V 18 *pocula mortifero corruptum blanda veneno*. V 212 *sorbere mortiferum ceu pocula blanda venenum*. 1, 392 *blandi* ... *sopores*. Or. 397 *blandos* ... *somnos*. sat. 78 *blanda columba avis est, aspera vultur avis*. C 63 *sit blanda sacerdos blanda amans*.
- blatero] Eug. c. 41, 3 *blateratque* (*blatt- L, blateat Par.*) *camelus*.
- blattia] Eug. c. 101, 21 *piccaeque blatta*.
- blatteus] X 260 *blattea* ... *stamina*.
- bonitas] 1, 435 *continua bonitate pius* (*sic legendum ex consensu C Eug.*, *pietate bonus B*). Eug. c. 21, 12 cum *bonitate pius*, cum *pietate bonus*.
- bonus] Mer. pros. 1 A 6 *bonae conversationis est*. Drac. 1, 433 *malo bonus est homini deus*. 2, 221 *bona temperies*. 2, 705 *sub pietate bonus*. sat. 188 *vir pietate bonus* (*cf. 1, 435 B falso*). V 200 in *commune bonus* (*cf. nota*). comp: 2, 710 *dament meliore animo delicta priora*. 2, 432 *vitae melioris amator* (3, 96). 3, 632 *vitae melioris honestas*. II 1 *fata* ... *pueri* ... *versa* ... in *melius* (*cf. Lucan. 6, 60 in melius mutare*). VIII 3 *meliore via* (*cf. nota*; *praeterea sexies apud Ven. Fort.*). X 569 *Phoebus* ... *meliore coma perfunderet orbem*. Or. 684 *sol micat et melior compensat damna Thyestis*. Or. 12 *melior germana sacerdos*. 605 *iuventutis melior spes indole regni*. superl.: sat. 275 *optima tigris generosa*. neutrum: 1, 18 *bona gaudia tristia saeva*. sat. 15 *bona tristia prospera prava*. V 84 *conicitur cuicumque bono*. Eug. sat. 50 *optima* (*gaudia Drac.*) *sola dare*. v. *sub bene*.
- bo] X 20 *grande boans* ... *Melpomene*. Or. 367 *querula sic voce boat*.
- bos] sat. 32 *Persarum regem* ... *esse bovem*. 38 *qui homo bos fuerat, de bove factus homo est*. Eug. c. 41, 3 *quod bos mugitu fingit*.
- brabeum] Eug. c. app. 28, 2 *brabium* (-itum *cod.*) *vitae mors* ... *dedit*.
- brachium] 3, 709 *brachia iunguntur*. X 401 *cancer* ... *brachia contorquens stellis*.
- brevis] 1, 215 *luna numero est crescente brevis*, sed *plena minore*. Or. 193 *brevis est et parvus Orestes*.
- brevitas] Mer. pros. 1 B 12 in *ira brevitatis*. Drac. 1, 251 in *avibus brevitatis formae pensatur voce canora*.
- bruma] X 172 *bruma rigens Arctoi* ... *axis mens*. 23 *algida bruma nivans*.
- bubo] X 307 *horrendus funesto carmine bubo* (-fo *cod.*) *conqueritur defenda gemens, dum tristia maestus funerea sub nocte canit*. Eug. c. 50 de *bubone*. *vitans plumigeras infelix bubo catervas carmine fatali funera dira canit*.
- bubulcus] 3, 718 *Persarum rector timuit post regna bubulcum*. sat. 35 *agricolam timuit post Parthica regna bubulcum*. Or. 423 *timere bubulcum* (*sub- B*). Eug. c. 70, 6 *atque BV-glandiferae recubant sub tegmine* -BVLCI.
- bucina] VIII 644 *bucina bella minatur*.
- bucula] 1, 274 *sequitur sua bucula* (*vaccula pars codd. Eug.*) *taurum*. 1, 527 *bucula* (*ardea Eug.*) *rana sues* ... *praedicunt pluvias*. VIII 418 *candida summittit ferventes bucula tauros*.
- bufo] Eug. c. 101, 17 *bufo* (-bo *L*) ... *turgens*.
- burdo] Eug. c. 42, 2 *burdonem generat commixtus asellae*.
- bustum] IX 12 *cur busta negantur Hectori*? 126 *tumuli caesis et busta negentur*? 128 *prostratis dum busta negas*. X 508 *mors rapiat sponsum cum paelice busta i. cadavera*. post *busta v. s. post*.
- buxus] Mer. c. 3, 6 *buxus amoena*.
- cachinnus] *Cato lux.* 21 *crispare cachinnos*.
- cacumen] V 255 *montis Aventini* ... *cacumen*. VII 100 *memorumque cacumen*.
- cadaver] Mer. pros. 2 B 24 *calcata prope cadavera*. Drac. 1, 648 *vivax in morte cadaver*. Or. 909 *vivax laniano cadaver*. 3, 409 *vivum* ... *cadaver Curtii* (V 280 *cf. Sedul. 3, 89*). 1, 722 *noverit ut vultur, qua sit regione cadaver*. 2, 574 *cecidit crepituit cadaver Iudae*. 3, 438 *senis* (*Reguli*) *emeritum formidaverat cadaver Poeni*. sat. 143 *tennit praedo cibos quos non facit ipse cadaver* (VIII 360). IX 44 *exsangue cadaver*

- Hectoris.* 78 canes laniare cadaver. *V* 127 civile cadaver *i. civis.*
- cad[*o*] *Mer. poet.* 104 nec vota cadebant in dubium. 116 Fabii . . . pro gente cadebant. 165 cadit . . . silva. 186 (qui saevo sub) Marte cadunt. *Drac.* 1, 466 simplicitas . . . cadat peccando. 2, 55 cadet ante diem sublimis machina rerum. 2, 308 cadit a latrone viator. 2, 481 sideris innumeri cecidit pama tertia caelo. 2, 590 Mars cadat ex animo. 2, 630 cecidit genitalibus ignis. 3, 17 fulmina caelo missa cadunt. 3, 174 incendia . . . cecidisse *i. tepuisse.* 3, 239 cecidisse . . . Salmonea regno. 3, 533 *deus*, in quem fabula nulla cadit (3, 740 nec 'post' cadit in te). 3, 608 ut vita cadat. 3, 615 ira hominis cum sole cadat de corde furentis. 3, 653 quanto cecidi de culmine lapsus? 3, 677 quae per me cecidit, per te spes nostra resurgat. *sat.* 131 nemo cadet . . . sub morte cruenta. 142 perit ira cadens. 155 ne sol cadat intrans irascente alio. 218 non caderent (*i. morerentur*) pueri. *V* 21 si bellum sub pace cadat *i. cesset.* *VIII* 550 et mecum fortasse cades (*cf. nota*). *Or.* 188 nam mecum miser ipse cades.
- caducus] 1, 532 foliis . . . caducus. 3, 98 quod spectat finem, fragile est totumque caducum. *Eug.* c. 5, 11 cur caduca non relinquis, curris ad perennia? 14, 33 opes caducae.
- caecus] 1, 665 caeca (caelo *B*) latet luna. *Eug.* c. 11, 9 hic . . . dantur . . . lumina caecis.
- caedes] *Mer. pros.* 1 *B* 24 hostili caede. *poet.* 113 caedibus Arctoio. *Drac.* *IV* 32 caedes passa resurgunt *hydrae capita.*
- caelebs] *X* 249 an caelibes vita degis adhuc.
- caelestis] 1, 141 caelesti sede (*Ps. Cypr. resurr.* 178). 1, 338 caelestis imago (2, 250) *i. homo.* *cf. Alc. Av.* c. 4, 35. 6, 221 *Prisc. Anast.* 198. 2, 102 caeleste tribunal (*v. s. voce tribunal*). 2, 151 parentes caelestis. 2, 480 caelestes famulos. 2, 493 caelesti . . . flammae solis. 2, 496 caelestis pietas. 2, 668 caelesti voce dei. 2, 693 rerum caelestis origo (*v. sub origo*). 3, 12 caelestia subst. 3, 558 imperium caeleste. *sat.* 27 caelesti . . . ira. 153 caelestia iura (*Or.* 951). *VIII* 561 caelestia colla *Iovis.* *Or.* 358 naturae caelestis amor. 898 caelestia dona ferentem *sacrficantem.*
- caelicol[a] 2, 484 agmina caelicolum *i. angelorum.* *VIII* 31 caelicolum praetor *Paris.*
- caelitus] *Eug.* c. 5, 8 ira pendit caelitus. *app.* 52, 3 inlustratur caelitus.
- caelum] *Mer. poet.* 171 opus longis in caelum molibus urget. *Drac.* 1, 3 moenia caeli. 1, 138 altera . . . dies caelo (*-li Eug.*) convexa meretur. 1, 139 supra caelos. 2, 199 caelos solem lunamque. 2, 200 caeli quaecumque gerunt. 2, 707 sententia caeli. 2, 728 gaudia caelo conversus dat quisque reus. 2, 774 caelis extorsit egestas quod voluit. 3, 13 omnia caeli (*gen.*). *II* 47 omne quod natura creat, caelum mare sidera tellus (*cf. Lucr.* 5, 68). *II* 121 quod caelum, quod terra fretum, quod sidera Pluton exercet . . . cur nympha veretur? *sat.* 91 quod caelum, quod terra fretum, quod purior aer non meruere simul, hoc homo quodam habeat. *IV* 5 caelum terras pontum. *IX* 228 caelum mare Tartara tellus (*similia passim; adnoto Ov. epist.* 8, 116 *met.* 4, 788. 8, 830. *Lucan.* 1, 110. *Sedul.* 1, 12. *Mar. Vict. aleth.* 2, 469. *Anth.* 389, 13. *Drac.* *X* 139. 368. *Alc. Av.* 2, 154. 3, 230).
- caenosus] *Eug.* c. 9, 5 fumea caenosi . . . gaudia mundi.
- caeruleus] 2, 160 mare caeruleum (*Or.* 364). 2, 355 caeruleum . . . fretum. *X* 175 caeruleos . . . imbres. *X* 490 caeruleis . . . cerastis.
- caerulus] 1, 239 per caerula vasta. 1, 676 per caerula ponti (*Or.* 41 *saepius, ex. gr. Sedul.* 3, 219). *VII* 141 caerula marmora maris.
- caesaries] 1, 395 caesaries intonsa comis *Evae.*
- caespes] *Mer. pros.* 1 *A* 16 tenue velamen in caespite. *Drac.* 1, 316 *deus* plurima coniunxit, sed caespite (*i. regione*), mente diremit. 2, 314 alieni caespitis agros. 2, 421 sucoso caespite cocto cum *Sodom cremaretur.* 3, 299 nec caespes fecundus erat *Libyes.* *VIII* 31 iam gremium caespes. *mens.* 10 floribus . . . caespes stellatur.
- Eug.* c. 33, 7 herboso caespite gaudes *phloemela.*
- calamus] 3, 29 calamos nutrita seges stans armat aristas (*-is Arcealo*). *VI* 69 calamis perfare melos. *VII* 37 saltet et imparibus calamis *Pan.* *VII* 39 oscula . . . calamis imbuta rosatis. *X* 478 tabulas calamo sulcabat.
- calco] *Mer. pros.* 2 *B* 24 calcata. prope cadavera. *Drac.* 1, 497 iura dei calcasse. 2, 775 calcamus egenos.
- calculus] *Or.* 300 si calculus esset (*is acullus es cod.*). 940 mos erat arbitrii quod dispar calculus iret (*cf. nota*). *v. Ov. ars* 2, 207 calculus ibit. *Or.* 944 calculus albus erat.
- calefactio] 1, 341 calefacta rubens tenuit praecordia sanguis.
- calesco] 2, 644 venas in subolem caluisse. *II* 68 hoc puero viso nymphaeum turba calescat. *X* 89 pelagus caluisse *Amore praesente.*
- callidus] *Mer. poet.* 114 callidus . . . ensis insidians. *Drac.* 2, 514 noxia callida fallax *Iudaea.*
- callis] *Or.* 628 callibus occultis . . . ibant. *Eug. app.* 1, 4 currere callem, quem caeli rectum regnator et ipse currit. 8, 4 iudicii callem recto percurrere gressu.
- calor] 1, 122 lux genitis per cuncta calor (*sic G Eug., error in B*). 3, 172 mox tepere calores fornacis. 3, 316 zona . . . rubicunda calore (*col. cod.*). *II* 1 nymphaeum . . . calore *i. amore.*
- camelus] *Eug.* c. 41, 3 blateraque camelus. 70, 3 cerne CA- pascentes dumoso in litore -MELOS.
- camena] *VIII* 15 nec dico camenae te praesente 'veni'.
- caminus] 1, 502 quae massa caminus sustineat. 3, 175 aditum lambebat flamma camini.
- campus] *Mer. pros.* 1 *B* 4 (vasta) camporum. *poet.* *II* inexpertis Cererem committere campis. *Drac.* *V* 49 honos et gloria campi statua. *Or.* 371 in liliacis . . . campos.
- cancer] *X* 400 *Lunae* cancer domus (est), ora clarissima mundi. *cf. Serv.* ad *Verg. georg.* 1, 33 p. 140 17. 21 *Firm. Mat. math.* 2, 2, 3. *Drac. mens.* 13.
- candeo] *Mer.* c. 1, 13 candentia *Lunae* sidera. *poet.* 2 nigro candentes aethere terras. *Drac.* 1, 657 ignis lumine candens. *VIII* 467 Phoebo candente. *VIII* 496 telo candente *Amoris* (*X* 72).
- candesco] *Eug.* c. 71, 1 arula sex . . . rebus candescit.
- candidus] 2, 532 candida sanguineum monstravit luna ruborem. 2, 796 candida dux fuerat nubes. *VI* 62 candida . . . Gratia. *VIII* 519 candida sic roseo perfundens membra rubore. *X* 153 candida puniceis subduntur colla rosetis. *Or.* 792 candida puniceo rutilantur membra cruore. *Eug. sat.* 10 candida corda bonorum.
- candificus] *Eug.* c. 75, 3 candifico praenitent tegmina cultu.
- candor] 1, 246 niveo candore nitent aves; *cf. Iuven.* 3, 322. *II* 66 quem rubor ut roseus sic candor lacteus ornat. *VI* 8 candor pallorque ruborque. *Eug. hex.* 9 lux . . . candor (cardo *Drac.*) . . . pudoris.
- canesco] 1, 193 canescunt prata pruinis. *cf. Alc. Av.* 1, 221.

canis] *sat.* 42 peior sum factus deteriorque cane (*cf. nota*). 2, 487 quis canis inlatet, vibices si terga leonis... ferant. *Eug. c.* 88, 2 qui canem cauda retentat. *v.* molossus.

canities] 2, 318 canities despecta senum.

cano] *Mer. c.* 4, 16 coniunx non levibus canenda musis. *Drac. sat.* 152 ut canit ad populos pagina sancta dei. *I 12* (haliiter canendus es. *II 1* fata canam pueri. *VIII* 135 Cassandra... canit. 152 quid vana cano? 162 hostis, quem fata canunt. 183 canit... gemitus Cassandra futuros. 188 quid virgo canit? *X* 269 grates Veneri facunda canebat.

canon] *Eug. epist.* 1, 5 contra ius et vetitum canonum. *Bravlio Eug. epist.* 2, 7 canonum antiqua... statuta.

canorus] 1, 251 voce canora (*Ov. ars* 3, 311). *VII* 97 sub voce canora. *VIII* 645 tuba... aere canoro (*Verb.*) increpat.

canticum] *Eug. c.* 85, 2 cum coniux... peccat... cantica vulgus habet, non tamen illa latent. *app.* 34, 2 vetuli thalamum cantica nulla decent.

cantilo] *I 2* cantantiae dulce carmen *Orpheia*. *VII* 66 cantitet (i-let *cod.*) hoc veteranus amor.

canto] 3, 736 cantare tuas per carmina laudes. *VI* 32 cantare tuos per vota triumphos. *cf. s. v.* memorare. *II* 123 cantabat Hylas fontemque petebat.

cantus] *Mer. poet.* 187 vertant ad foedera cantus. *Drac.* 2, 334 sollicitant animas... cantibus infans.

canus] *VII* 59 cana Fides. *VII* 112 cana fides. *VIII* 589 albescent immundat pulvere canos *Priamus*. *IX* 208 canos pulvere foedam *Hecuba*. *Eug. c.* 14, 18 comas recidis atque canos inseris.

capacitas] *Bravlio Eug. epist.* 2, 10 capacitatis nostrae.

capax] 1, 385 coniugii subolisque capax *virgo*. 2, 91 terrarum caelique capax... sed non capiendus ab isdem *deus*.

capella] *VIII* 408 pendere capellas... de rupe.

capesso] *Mer. c.* 2, 11 qui sceptra capebant. *Drac.* *VIII* 552 arma capebant.

capillus] 1, 344 surgunt in messe capilli. 3, 570 quantos caput omne capillos pectinat. 3, 699 scena capillorum.

capio] *Mer. Christ.* 7 quem sedes non ulla capit. *Drac.* 1, 51 poenam capit ante reatum. 1, 91 nullos capiunt tormenta reatus. 1, 478 capit insontem iam noxia femina victum. 1, 688 totum capit una manus. 2, 92 terrarum caelique capax... sed non capiendus ab isdem *deus*. 2, 310 ne capiatur *fur*. 2, 599 te non capeant caeli. 2, 662 gemino capit orbe (*i. oculo*) diem. 3, 156 tempora... mundi rebus sunt capta duobus. 3, 355 inlicitosque toros obsceno crimine captos. 3, 360 captus amore pudoris. 3, 424 captis *captivis*. 1, 16 *discipulos* capit dulcedo vestri... oris. *V 329* sidera sic capies. *VIII* 403 pastores, quos terra capit. *X* 191 capis atria *Ditis Proserpina*. *Or.* 619 quasi adulterum caperet (*i. deprehenderet*)... Egisti. 949 praescripto capimur *i. tenemur*. *Eug. hec. praef. metr.* 3 capere... pallam. *c.* 20, 28 (*K*) aptis amicus.

capitollum] *V 41* capitolia templa penates. *VIII* 81 capitolia celsa arcem *Troiae*.

caprea] 1, 8 non leonem caprea timebat. *Eug. c.* 42, 5 musmonem capra verreno semine gignit.

capsa] *Or.* 319 diademaes profert... capsas (*ga. B*).

captator] 3, 38 captator iniquus *faenerator*.

captivus] *Mer. poet.* 20 captivum reseravit iter. *Drac.* 2, 260 nos... error (*heros cod.*)... retinet

captivos. 2, 473 captivos quos membra tenent. 2, 733 captivorum... vincla. 2, 792 quae captiva iacebant. 3, 428 vincla tenebant captivum... ducem *Regulum*. *VIII* 227 captiva tenetur... soror (273). *X* 2 captivos deos *Medaeae*.

capto] *VIII* 546 vestigia... captatum (*sup.*). *X* 389 signorum cursus... captabat (*i. observabat*) *Medea*. *Eug. c.* 2, 2 tantum prospera captas observas. *c.* 14, 1 miserum captat (*i. aggreditur*) curvare senectae.

capulo] *Or.* 785 dextram capulabat (*cf.* 658) *Erinyes* in *Orestem* profectura.

capulus] *Or.* 658 capulis armare manus. 816 accinctus capulo. 839 it manus ad capulum.

caput] 1, 460 caput omne malorum *diabolorum*. 2, 580 Paulus... caput... grande malorum. *cf. Prud. hamart.* 203 vitiorum. *Paul. Petr.* 2, 612 malorum *Mar. Vict. allet.* 2, 58 scelorum (*3, 171*). *Paul. Aquil. (PMA. I p. 128)* 1, 90 caput omne mali. *Drac.* 3, 206 supra caput imminet alter *gladiator*. 3, 375 sublime caput *triumphantem*.

carbasus] *VIII* 222 ubi (*i. quo*) carbasa tendis? 383 ventus mox carbasa tendit. 397 percellunt carbasa fluctus. *IX* 202 carbasa prima vendit *Or.* 43 candida... tendebant carbasa venti (*cf. nota*).

carbunculus] 1, 322 Phrygius (*frigidus trad.*) et roseo carbunculus ardet honore. *cf. carn.* ad *Flav. Fel. de resurr.* 214. *Cypr. Gall. gen.* 59 *exod.* 1099. *Paul. Alb. (PMA. III)* 6, 8, 9, 108. *Isid. orig.* 16, 14, 1.

carcer] 2, 545 claustra... carceris aeterni. 3, 651 carceris horrorum.

cardo] *Mer. poet.* 31 Scythici... axe... cardinis. *Drac.* 1, 126 lux cardo (*candor Eug.*) pudoris. 2, 533 cardine sub gemino caeli. 3, 203 bis seno cardine verso *amphitheatri*. *VI* 74 australis... cardinis oras. *Or.* 833 claude... ferrato cardine portas.

carduus] *Eug. c.* 87, 1 carduus (*cardus L*) et spina... pastum praebet aello.

careo] *Mer. poet.* 3 terras Marte suo caruisset. *Drac.* 2, 236 nunquam caritura comis... oliva. 2, 748 nec ratione caret pietas (*Ov. fast.* 3, 119 ratione carentes). *sat.* 5 principio seu fine carens. *VIII* 99 lite caret me iudice caelum. 145 flammis, rex *Priame*, ipse cares. *Or.* 277 caret igne rogi. *VIII* 185 mercede carens. 432 Aegaeo... pulsa caret *navis*. *X* 246 sanguine membra carent. 302 sanguine templa carent. *Or.* 881 sanguine corda carent.

carina] *VIII* 126 Danai cum mille carinis (*cf. nota*). 426 subлата carina tollitur. *Or.* 373 fluctu sorbente carinam.

carmen] *Mer. poet.* 186 carmina... vertant ad foedera cantus. *Drac.* 3, 251 haec carmina nostra. *VII* 137 carmen amoris *epithalamum*. *X* 307 funesto carmine bubo conqueritur.

carnalis] 1, 616 carnale genus *animantia*.

carneus] *Eug. c.* 7, 4 carneis fit moles *vorax*.

carnifex] *V 247* colla... carnifices truncare manu. *Or.* 148 carnificis nati *i. Orestis*. 880 solvite, carnifices... membra. *adi.* *V* 66 carnifices flammis. *Or.* 721 carnifices... securae.

caro] 2, 109 iuna carnis *i. hominum*. 2, 111 daret princeps miracula carni *i. Christo homini*. 2, 564 post funera carnis. *Eug. c.* 14, 94 languida morbis caro defluebat.

carpo] *sat.* 313 dum carpit iter (*Or.* 108). *VIII* 450 praecipitum (*perc-N*) dum carpit iter. *VIII* 71 Troianum carpebat iter. *Or.* 633 sollicitum carpebat iter (694). *II* 61 carpescent pensa. *Or.* 549 carperet dentibus... corpus *Egisteum*. *Eug. c.* 35, 11 concordet animos solvens discordia carpsit.

casa] VIII 61 fontes casa pascua silvae pastoris.
 Or. 141 quem post tecta casae regalis suscipit aula.
 caseus] VIII 416 lacte novo iam caseus albens formatur.
 cassis, -dis] Mer. poet. 74 tege casside (vultus).
 Drac. IV 42 Minerva . . . , patris cui casside fulgurat ardor.
 cassis, -is] Or. 265 aper implicitus venantium cassibus.
 cassus] VIII 344 sors cassa duelli te moderante vacat.
 castigo] Eug. c. 7, 10 castiget ventrem.
 castra] Mer. poet. 151 clausos castris hostes. 172 (aeris) . . . consistere castris i. aggeribus turribus scalis. Drac. 3, 280 castra inimica petens Persarum. 3, 482 castra ducis (Holofernis) . . . ingressa virago. 3, 488 viduavit castra tyranni. sat. 62 vulnera castra favos apium. VIII 567 remis castra moventur (cf. nota). Or. 45 castra Pelasga i. classem. VI 20 Amor Veneris per castra triumphat. VI 59 Cupido, erat cui castra voluptas. X 84 oderunt mea castra moras ait Venus. 339 in castris Veneris Medea triumphat.
 castus] 3, 327 pudicitiae laeas castissimus ultor Brutus. 3, 328 nefas, quod castae (Lucretiae) ingressit adulter. 3, 480 Iudith . . . castissima. 3, 507 casta . . . Euadne. VI 54 sub vulnere casto novae nuptae. Or. 166 leges . . . castas. subst.: 2, 469 ubi casta et sancta videntur.
 casus] Mer. poet. 95 pondera rerum (non virtus), sed casus agat. Drac. 1, 370 quicumque datur casus, sit causa duorum. 3, 417 casus renouasse sinistros, Amphiaras, tuos. Or. 181 communis nos casus (causa B) habet vitaeque necisque.
 cataclysmus] Eug. c. app. 20, 30 ne cataclysmus aquae terrarum germina perdat.
 catena] 3, 650 stridente catena. 665 stridentes frange catenas. 721 solum clade catenarum.
 caterva] Mer. c. 4, 43 Geticis . . . catervis. Drac. 2, 113 humanis . . . catervis. 2, 554 reducum . . . magna comitante caterva (cf. comitor). 2, 577 innumeras . . . catervas . . . reas (Sedul. 1, 148). 3, 448 caterva Saguntinorum. sat. 153 sacrilegis . . . catervis. V 9 humiles serrare catervas. VI 53 matronali . . . catervae. catervae vel -a i. q. permagnus hominum numerus (cf. turba, agmen): 2, 116 ut faceret virtutis opus per mille catervas. 2, 204 adorande catervis. 2, 560 iubens astare catervas. 2, 773 catervae paupertatis i. pauperum. 3, 219 catervis hospitibus caesis. 3, 484 ensiferas . . . catervas. 3, 524 feminis . . . catervis (Or. 113). sat. 111 nec mihi dissimilis quam quod solet esse catervis (omnibus esse Eug.). VI 100 pompa catervarum i. ingens. VIII 600 populi comitante caterva. 628 Mors . . . saeva catervas . . . raptura.
 catholicus] Broul. Eug. epist. 2, 8 catholici. 2, 9 in catholica actum est.
 catinum] Eug. Tol. c. 65, 1 conspicuum . . . catinum i. discus argenteus.
 catula] i. canis. Eug. c. 42, 7 lupus et catula formant coeundo lyciscam. 89, 7 sat melior vivens catula quam funca leaena.
 catulaster] sat. 225 non catulaster agit (-stra gerit Eug.) puerilia. cf. Thes. Gloss. VI p. 191.
 catulus] Eug. c. 41, 6 gratit catulus.
 cauda] 2, 262 vipera . . . cauda et cervice recisa. VIII 352 verbera caudae leonis. 412 cauda crispante agni.
 cavea] 3, 198 residents caveis . . . populus. VII 89 caveis circensibus.
 caveo] V 22 vos ergo caveo. 232 legis cauta (neutr.). Or. 589 cave . . . praescrpta. Eug. c. 8, 32 male suasa cavens (cadens cod.).

causa] 1, 370 quicumque datur casus, sit causa duorum (Sedul. 5, 206 c. d. Alvin. c. 80, 2 s.). 1, 398 fieri (i. fiendi) quae causa fuisset. 1, 543 causa ligat communis utrumque. 2, 620 quae purget causa. 3, 348 causa pudicitiae naturae iura diremit. 3, 558 par causa locatur nostra deique simul. VIII 50 unde haec causa (his de malo aureo) fuit. X 352 pellis causa (cur Iason pellem sectatus sit). Or. 181 causa falso B) 913 apud vos causa movetur i. agitur.
 cautus] X 463 attonitis inclinat cautior aures.
 cedo] VII 40 nervo cedente (cad. trad.). i. cessante lyra (potest subesse in epithalamio obscena ambiguitas) sonet nova murmur lingua. VIII 180 cedo me abdicco sacerdotio. 182 pontifices . . . cedent oranti. Or. 116 cessere loco reginam salvantes. 646 cessimus insidiis.
 cedrus] 2, 499 fulmine deus tangit . . . cedros (-dras B) celsaeque cupressus. sat. 279 fulmina . . . feriunt celsas pulsanates nubila cedros.
 celebros] 2, 290 per pelagus celebratur (saep. fit) iter. 2, 804 celebrant triumphum. VI 119 convivium laeta celebrant. 121 pignora . . . talia vota celebrant. Eug. c. 21, 9 omnibus in studiis . . . celebratus habetur.
 celer] VII 60 celeres . . . nepotes qui cito nati erunt [2, 666 veniam celerem C, sed sceleris B, recte sceleris]. Eug. c. 17, 6 celer ad malignum.
 celero] VIII 553 gressus celerare. Or. 106 celerat vestigia.
 celo] Mer. poet. 10 silvis celare rapinas. Drac. 3, 575 nefas celare peractum. V 69 alios ut crimina celare. Or. 236 celatus adulter inter claustra latet (cf. Iuv. 6, 237). VIII 217 ut celet quod pastor erat. c. dat.: 1, 132 nec celantur ei quaecumque obscura geruntur.
 celsus] Mer. c. 2, 9 (li)mina celsa. Drac. 1, 143 aqua celsa favore dei, iussa suspensa Tonantis. 1, 436 culmine celsior omni. 2, 507 celsa palatia caeli. 3, 21 celsior excelsis. 3, 234 mag(icum per celsa volantem. 3, 555 celsa poli. 2, 3 celsa polorum.
 cena] V 77 ultima cena datur.
 censeo] 3, 130 vota probare censuit (i. voluit). V 305 fortuna . . . iniusto censens moderamine fatum; cf. nota. Or. 30 divitias Asiae rex censens. 343 Lachesis . . . censuerat regem . . . periret (sic). 590 iugulatricem patris dum vivere censes i. sinis. 904 censete severa, iudices.
 censor] IX 120 censoris imago, Aeacus. Or. 912 censores iuris honesti. Eug. c. 76, 7 sit lenis censor iniquis. c. app. 8, 2 vestris censoribus i. iudicibus. 25, 5 censōribus populi obediunt.
 censura] 1, 94 nullum feriat censura Tonantis. 1, 544 exurgit censura dei 2, 416 censura dei super astra coacta. 3, 363 censura parentis. Or. 146 censura polorum. 950 iuris censura quiescat. Eug. hex. praef. metr. 21 Vergilius et . . . Homeris censuram meruere novam post fata subire. app. 9, 4 digitus domini legum censura(m) lapillo scriptis decalogum.
 census] Or. 325 census (i. divitiis) his ornata.
 centesima] 3, 33 usura praestatur edax, centesima (certissima corr. in centissima B) grandis redditur.
 centum] Or. 272 centum flatibus acta Delphica . . . cortina.
 cera] 1, 201 ceris formare cinctas. sat. 63 cera dat ingenium pueris. X 482 Allecto testis ceras adamante notabat. 485 miscebat sulphura ceris Medea.
 cerasta f.] 1, 297 nec semper tollunt ad vulnera colla cerastae. 2, 238 te . . . turba cerastarum laudat. 3, 304 gelidis obsessa cerastis Libye. VII 49 medicina cerastis conficitur. Furiarum:

X 440 vipereae ... cerastae. X 490 lambere caeruleis permittit sarta cerastis. Or. 485 virgineas cerastas. 822 subcincta cerastis *Clytaemestra*. cf. serpens.

cerebrum] 1, 735 cum luna crescat et inclusum capiti genus omne cerebri (cf. nota). 3, 696 replentur et ossa cerebro. sat. 242 observant lunae tecta cerebra globos. Or. 6 diadema ducis foedatum tabe cerebri. 262 diffundit testa (exta trad.) cerebrum.

ceres] v. Ceres.

cerno] *Eug. hez.* 627 spes hominum cernens (intendens *Drac.*)

cernuus] *Eug. c. app.* 3, 2 cernuus ... parere deo. certamen] *Mer. pros.* 1 B 23 imago certaminum. poet. 147 Gallica ... certamina divi Iulii. *Drac.* 2, 302 saevo certamine. sat. 208 certamina Martis horrida concurrens. VI 108 hoc certamen (*novae nuptiae*) modico conamine (cert- trad.) constet. Or. 929 vocet in certamina divos. 942 iudicii certamen erat, sententia duplex discrepat.

certatim] 2, 803 choreas certatim resonant. VIII 113 insistent ... certatim osculari.

certe] 3, 261 aut certe (3, 526. sat. 134. V 170. 228. 328. VIII 604). II 59 certe (VIII 225. IX 105).

certifico] *Eug. epist.* 1, 3 cita me iussione certifica. 1, 6 me ... iussione certifies.

certo] *Mer. poet.* 47 nec certe valent. 165 (*miles*) naturae certare parat. *Drac.* VI 107 viris certate modeste, *nuptiae novae*, 110 plus uli amoriferis certantia membra sagittis *Amor*.

certus] 1, 162 pars certa i. aliqua (*item VIII 73*) 1, 293 distribuit loca certa deus creatis. 2, 276 forte sit et nobis haec excusatio certa *indubia*. 2, 447 semper ... non certo tempore. 2, 456 fabula certa *luculentia*. 2, 458 certam ... fidem. 3, 494 certae (-te cod.) noctis (i. *vere perpetrati coitus*) poenas persolvit adulter, *hæc non vitaverit virginem*. sat. 26 ne petere ... certa pericla. 158 David ... sceleris (-ri ?) certus adulter inest *re vera peccavit*. 257 tempora sunt pacis vel tempora certa cruoris (259. 261 t. c.). *Eug. c. 4*, 7 pax fessis requies, pax denique certa laboris *inepta divisio rhetoris; intellegit* denique pax fessis est requies certa laboris.

cerva] sat. 67 cerva salutare pasto serpente medullas conficit v. sub cervus. Or. 82 pro me cerva datur.

ceruchus] VIII 389 summa ceruchis (ceruicis N) sidera tacta putant.

cervix] 2, 263 *viperæ* cervicæ recisa. 3, 506 innumera iuvenum cervicæ recisa. (*Coripp. Ioh. 6*, 186 c. r.p.) 2, 374 moles ... gigantum sacralæ cervicæ tumens. 2, 734 colla levas ... cervicæ soluta *vinculis*. 3, 695 constringit guttura cervix. IV 20 tumida cervicæ draconis. VIII 354 erecta cervicæ *leomis irati*. Or. 796 fulva cervicæ leones.

cervus] 1, 275 cervus in arva fugax palmatis cornibus errat (cf. *Verg. georg.* 3, 539 fugax ... cervus. Or. *trist.* 3, 11, 11). 1, 639 frontibus arboreis amittunt cornua cervi, anguibus assumptis sed mox palmata resurgunt. 2, 282 cervus ut occumbat: quaerit medicina medullas. cf. s. v. cerva et s. v. serpens.

cesso] 2, 705 poenae cessante flagello. 3, 109 verbera cessant. VIII 362 (precatus) venator si cesset iners. *Eug. praef.* 7 invidet, iam cessa, iam cessa, peride, cessa.

ceterus] *Mer. pros. (arg.)* 2 A 11 par ceteris honor. 18 vota ceterorum. *Drac.* 3, 713 cetera ... compago.

cetos] VII 148 inmania cete. 3, 640 Iona post viscera cetæ (*gen.*) cf. nota critica.

ceuj] c. ind. i. q. quasi: *Mer. c. 1*, 6. *Drac.* (1, 538?) i. q. ut in *comparatione*: 3, 392. X 61. 550. c. con. i. q. quasi: 2, 349 sat. 144 VII 76. *seq. nomen*: 1, 155. V 138. 212. 265 ceu nomen habens. VI 29 ut ... amet senior ceu nuper adultus. VIII 447. IX 215. X 44. 179. 215 ceu nauta venire.

chalybs] *Mer. poet.* 82 (incendant) gemmae chalybem. *Drac.* 1, 502 artificem chalybis. Or. 834 obstrue per chalybem (calium est cod.) ... fenestras.

chaos] 1, 8 caelum terra iubar chaos. 1, 23 taetrum chaos igne resolvens. 2, 13 credaturque chaos spatium sub noctis adesse. 2, 203 cum tu iusseris esse chaos. 2, 549 ne chaos (catos cod.) omne gravet ... Christus. 3, 68 inmane chaos. Or. 483 chaos crudele barathri. 784 extimit natura chaos (cf. nota). mens. 7 post chaos expulsum *hiemis*.

charta] *Eug. c. 99*, 2 missa ... carta.

chelydrus] 3, 308 in *Labya* securi spatiantur ubique chelydri (celsydri cod.). *Eug. c. 4*, 1 infestum ... vitare chelydrium (celidrum AF) i. diabolium.

chelys] I 11 chelys *Musea Orphei*.

cherubim] 2, 208 seraphim cherubimque (cf. nota critica).

chlamys] VIII 403 per(spicu)a chlamys ipsa fuit.

chorda] VII 31 quantiam ... pectine chordas. IX 107 cum chordas quateret plectro. 205 pollice chordas tangentem.

chorea] 2, 802 deo magnas in laude choreas certatim resonant. VI 33 cantare choreas. VII 11 ducens ... pompa choreas *Amores*.

chorus] 1, 186 arboreus ... chorus. 2, 209 v. s. v. angelicus. II 63 nymphaeum ... chorus. VI 33 mixtis saltare choris, cantare choreas. VII 147 ibunt Tritones ... spumante choro. X 523 saltantum fugere chori.

chrisma] *Eug. epist.* 1, 3 chrisimate praenotati. 1, 4 sancti chrisomatis unctio. et *passim in epist.* 1 et 2.

chrismo] *Eug. epist.* 1, 4 diaconos chrismare. *passim in epist.* 1 et 2.

cicatrix] V 240 cicatrices ... recentes ... monstret. VII 76 ceu iam sit plaga cicatrix.

cicuta] 1, 201 apibus labor est ceris formare cicutas. *videntur dici favorem tubuli; cf. Serv. Verg. ed.* 2, 36 (*inde Isid.* 17, 7, 57) cicuta ... est quod est inter cannam nodos.

cio] 1, 422 Luciferum ... flammisque ciere. (*Coripp. Ioh.* 3, 104 fl. ciens). 1, 652 ossa tenens venasque ciens udansque medullas. Or. 274 antra movens tripodasque ciens et plectra fatigans. 3, 17 fulmina ... cadunt hiemesque cient. 3, 437 cum bella daret pugnasque cieret. [VII 153 v. cito]. X 361 astra vocans et signa ciens *Medea*. 435 *Ditem* voce ciet *Medea*. 461 terra spatium (*locum quo stabat Medea*) tremibunda ciebat i. *percutiebat, movebat*.

cimex] *Eug. c. 101*, 23 olidusque cimex ... corpora pungit.

cingo] 3, 706 dentes cinxere palatum. sat. 154 cinctus apostolica discipulante manu *Christus*. I 21 cinge lauro tempora. II 5 collum violentis cinxerat ulnis. II 73 cura cinctus erat *Amor*. V 264 crura lacertis cinxit *supplex*. VI 6 tempora iam lauro vel myrto cingite frontes. VI 99 sponsas cinxere corona. X 337 regia lauro cingitur. Or. 306 caput cingit diadema.

cinis] 1, 697 saxa fluescunt in cineres. 2, 423 in cineres putrescit gleba solutos. 3, 300 solvatur in cineres coctæ saxa fervida glebas. cf. *carm. de Sodoma* 138. 3, 453 cinis omnibus unus.

- 3, 455 sic Numantini ... cremati in cineres iacere suos. *Or. 194* unaque natorum cinis est per templa Dianae. *Eug. c. 18, 3* en cinis ad cineres redii. 25, 17 en cinis hic redii.
- cinnamon] 1, 326 cinnamon interior profert sub Phoenice tellus. *X 105* cinnama ... folium nardum.
- circensis] *VII 89* caveis circensisus.
- circus] *Eug. c. 73, 1* circus aestivo ... gratus. 73, 2 circius aestivus conspexit flamine morbos.
- circulus] 2, 52 circulus haerebit, nisi tu deus iusseris ire meantem. 2, 54 elementa per circula morantes. *V 326* aetheri ... circulus orbis.
- circum] *Or. 693* muros circum inspicit [circumspicit 4] hospes; cf. 2, 191 sub circumspicio.
- circumdo] *Mer. poet. 80* auratae circumdant tela pharetrae. *Drac. V 126* circumdant funera testem. *V 179* circumdant famuli divitem. *X 79* cui brachia collum circumdant. *Eug. c. app. 4, 5* tegmine purpureo temet circumdet et ornet.
- circumdo] *V 43* delubra theatra circumdeat.
- circumfundo] *VIII 396* unda circumfusa rati.
- circumscribo] 1, 479 circumventa perit, sed circumscripta fefellit *Eva*.
- circumscripser] 1, 480 circumscripser serpens i. diabolus. cf. *Tert. adv. Marc. 2, 7* circumscripserem colubrum.
- circumspicio] 2, 191 telluremque novam circumspicit ... hospes; cf. *Or. 693 s. v. circum. V 276* nec se circumspicit unquam pauper.
- circumsto] 3, 712 pectora circumstant crates. *VIII 38* quae mala circumstant *Parin*.
- circumvallo] *Braul. epist. 2, 1* si immensa curarum genera non me circumvallarent.
- circumvenio] v. circumscribo.
- circus] *VII 80* equus circi iura ferre dicatus.
- cithara] *IX 108* cum ... citharam post lora daret *Chiron Achilli*.
- cito] *verb.*: *VII 153* rorante fluente ille (*Neptunus*) caput barbamque citi()et. cf. *Stat. Theb. 6, 746* nudi capitisque citati integer obsequio.
- cito] *adv.*: 2, 503 indulgere volens cito quam punire parata. 3, 103, 127, 247. *Or. 60* (hic cito). citius 3, 551. *Or. 58* (utrobique i. q. cito).
- citra] *Eug. c. 5, 26* citra terminum i. sine fine.
- citrum] *Eug. c. 64* de citri qualitate.
- citus] 3, 242 mors cita.
- civilis] 2, 300 civilia bella (*V 248*). 2, 301 civile certamen. 3, 462 urbs flammis civilibus arsit ab ipsis civibus accensis. *V 5* civili sub lege. *V 46* civilia iura (*V 234*). *V 127* civile cadaver i. civis. *V 275* civilia colla item pro gen.
- civis] *Mer. c. 4, 37* civis ... futurus *Vrbi*. *Drac. Or. 284* clade repentina premitur. 1, 467 clade perenni (2, 256 sub ... c. p. 2, 483). 1, 537 propter solacia cladis. 2, 117 mentibus obsessis insana clade furoris. 2, 121 praestatur de clade salus. 2, 424 nos sumus auctores nostris ... cladibus. 2, 441 pascendus erat sine coere laboris *Adam*. 2, 699 monitis, non clade coerecens peccatum sine clade reos clementior audis. 3, 259 animosae eladis amore clari *Romani*. 3, 370 de clade duelli. 3, 606 meam tanta sub clade ruinam. 3, 612 miser tot cladibus actus. 3, 669 gemitus cladesque diurnas. 3, 676 adfectum tali sub clade malorum. 3, 721 clade catenarum ... pressum. *sat. 285* diluvio perire re sine clade piorum. *V 23* patriae de clade pacisci. *VII 70* dederant quia carmina clades. *VII 126* clausum ... sub clade salutis. *X 416* cum clade suorum (*Or. 347*).
- clam] 1, 528 nec clam praesagia fallunt. *V 24* pacisci clam. *V 90* ne clam fernerius extet. clamo] 2, 731 vox tua cum sileat, tua sed sententia clamat. 3, 690 clamante propheta. *sat. 193* populum ... qui tibi clamat. *Or. 815* *Hermionen* clamantem nomen *Orestis* (*Ovid*). clamosus] *Eug. c. 8, 35* clamosos ... tumultus. clanculo] *Eug. c. app. 12, 2* clanculo ... rapiens. clangor] *VII 75* classica si subitis feriant clangoribus aures. *Or. 634* classica bellissimos quantiens (-ens *trad.*) clangoribus auras, v. s. v. classicum.
- claresco] 1, 137 luce clarescere cuncta creata.
- clarus] *Mer. c. 1, 10* clara ... aula. 4, 41 clarior inclyto parente. *poet. 112* claro genitore satus. *Drac. 2, 431* per clara poli. 3, 23 lumine clarior omni deus. 3, 210 clarissimus ille *Alcides*. *V subscr. Dracontius* vir clarissimus.
- classicum] *Mer. poet. 73* tua classi(ca). *Drac. V 17* dum classica rumpunt. *V 27* classica dum reboant. *VIII 647* classica Tydidis committere bella. *Or. 396* nullum nocturna cubantem classica sollicitent. 699 creperunt classica mortis. *VII 75* et *Or. 634* v. sub clangor, hoc tamen loco (*Or. 634*) *Bucheler* vult servari quatenus, ut classica iungatur adverbialiter more deducto ex *Lucan. 1, 238* sim.
- clava] *II 351* clavamque remisit *Hercules*.
- claudio] *Mer. poet. 20* clausas ... recepit ... vias. 151 clausos castris hostes. *Drac. 2, 536* monumenta clausa patent. 3, 203 arena ... clausa patensque simul. 3, 505 regale caput ... clausit in utro eror. 3, 613 precibus ne clauderes aures. *VIII 20* armatos dum clausit equo *Vergilius*. *IX 26* clausa[m] (clausura *Lucan*) tulisse carceris angusti animas. *X 503* pias animas mittis et claudis in aevum sol *Mithra*. *Or. 828* obice ... ianna cluditur. 833 claudet ... cardine portae. *Eug. c. 94* recta fides sensum pandit, non credere claudit.
- claudus] *Eug. c. 11, 9* hic clodis gressus dantur.
- claustrum] *Mer. poet. 153* claustra (ta tegebat) hostes. *Drac. 2, 93* claustra puerperii passus *Christus*. 2, 544 quos claustra tenebant carceris aeterni. *VII 120* me claustra fatigant temporis immoedici. *Or. 237* celatus adulter intra claustra latet. 699 claustra ligant auditus.
- clemens] 2, 565 clementior audis. 2, 700 clementior audis. 2, 621 clemens deus. 2, 694 pius et clemens deus. 2, 816 clemens (opp. cruentus). 3, 617 clementior atque modestus.
- clementia] 3, 595 tua quo, domine, clementia nota recessit? 3, 629 tua ... pater, clementia. *sat. 165* clementia parcens. 191 clementia simplex. 201 clementia ducum. *V 116* virtus clementia patrum *Romanorum*. *Or. 949* claudis caeli. *Eug. hex. praef. pros. 4* clementiae vestrae tui, o rex.
- clericus] *Eug. epist. 1, 2* cantantibus clericis.
- clerus] *Eug. c. app. 23, 7* nec vitio clerus debet succumbere.
- cliens] 2, 317 nobilium ... decepti claudet clientes. 3, 605 me tempore clientes. *V 56* superbum ... turba clientum (*V 180* cf. *Hor. c. 3, 1, 13*). *V 59* vota clientis ... habere. *VI 2* solamen grande clientum. *VII 147* Phorociae clientes ... pisces. *X 2* elementa clientes *Medeae*. *X 474* coepert aula ducis (*Creonis*) strepitum resonare clientum.
- clipeus] *Mer. poet. 67* clipei ... (in orbe). 158 stat clipei vallata cohors. *Drac. II, 26* clipeo rutilante *Iovis*. *V 320* sint clipei galeae contus lorica tropaeum.
- cluq] *Or. 531* cluat sub crimine multo laetus et indomitus.

coactu] 3, 10 unda ... maris totum factura co-
actu (queactus vel queatus *trad.*). cf. 2, 738?
coaduno] *Tains epist.* 4, 12 excerpta suis con-
ducta ordinibus.
coarto] *X* 498 elementa coartans sol.
codex] *Eug.* c. 8, 42 in codice missa simul *biblia*.
codiculus] *Eug. hex. praef. pros.* 11 si non inde
aliquid in hoc codiculo haberetur.
coeo] *VI* 61 iusta Libido coit. *X* 264 blanda
Libido coit, utriusque i. q. sequitur, comes est
Amori, ludendo tamen subest vis obscena. *Eug.*
c. 42, 7 lupus et catula formant coeundo lyciscam.
coepi] *VII* 139 Carales cum coeperit iri. *X* 178
Colchis ... coeperat ostendi. [*Or.* 639 iter
coeptum falso *B*] *Eug. hex. praef. metr.* 4
coeperis ut limen ... adire.
coerceo] 1, 103 vindicta coercens (2, 482). 2, 56
lege ... qua cuncta coerces *deus*. 2, 368 non
pietas, non ira dei nos ulla coercet. 2, 699
monitis, non clade coerces peccatum. *V* 233
quasi hostes sunt quos sanctio nulla coercet.
VIII 56 errantes talis vindicta coercet. *Or.* 105
retroque pedem cum voce coercet (repressit
Verg.).
cognatio] *Or.* 968 cognatio iuncta precatur i.
cognati.
cognatus] 1, 82 rerum cognata ... conservat
natura fidem. *sat.* 61 littera ... apibus cognata.
Or. 538 cognato ... ferro i. cognati *cuiusdam*.
cognosco] 1, 484 cognita simplicitas. 2, 192 non
cognitus advena. 3, 244 dominique vices cognos-
cit agentem *Petrum*. *III* 3 totum cognosce poli
opus. *VIII* 94 fratrem cognosce.
cogo] *Mer. poet.* 101 cupido cogat ... permittere.
Drac. 1, 267 elementa coacta. 1, 585 in nubila
... aer cogitur. 2, 416 censura dei super astra
coacta. 3, 322 amor ... implere coegit. 3, 660
delicta coegi ad caput ... hinc inde meum.
VIII 207 domibus ... pecus ... coegi. *VIII*
262 venisse ... quae causa coegit. *X* 173 bruma
... torpebat ... coacta gelu. *Drac. epist.* 2, 2
ut segnem ... attingere celsa coga[r]is.
cohibeo] 1, 31 poenam cohibet poenamque mi-
nistrat. 1, 547 ultio vitalis cohibetur limite mortis.
VIII 199 cohibete furorem. *X* 573 diros cohibe-
rete furores. *VIII* 502 pudibunda ... cohibente
pavore. *Or.* 859 cibos ut attingat furia cohibente
(accumbente interpolate *A*) vetatur.
cohors] *Mer. poet.* 158 clipei vallata cohors.
Drac. 2, 506 hostis (i. diaboli) ... cohortes. 2, 785
angelicas ... cohortes. 3, 281 una cohors *Leo-
nidae*. 3, 367 nemo suas stravit ... post bella
cohortes. 3, 373 victrices ... post bella cohortes.
Or. 813 ibo ego per gladios flammam et mille
cohortes.
coitus] 1, 389 ex coitu genitor.
collabor] 3, 236 ficta dei proles (*Simon magus*)
nimia est conlapsa ruina.
collacrimo] *Eug.* c. 25, 6 facite luxum conla-
crimando pium.
collaudo] 1, 245 conlaudant dominum meruisse
creari.
collegium] *Mer. pros.* 2 A 1 me in collegium
togae senatus adscivit.
collido] 1, 710 dat ... conlisis nubibus ignes.
3, 15 fulgura ... micant conlisis nubibus euro.
VIII 431 puppis in Ionium ... conlisa procellis.
VIII 575 collisus harenis ingemit *Melenclaus*.
colligo] 1, 664 luna per ascensus et cornua collig-
it ignes (*Verg.*). *X* 502 colligis ignis sol.
sat. 197 fama ... bellis collecta. *VIII* 23 quid-
quid contempsit uterque (*Homerus Vergilius*) ...
hoc vilis colligo (collego *cod.*) vates.
colloquium] *Mer. pros.* 1 B 11 in colloquiis
mansuetudo. *Drac.* *VIII* 365 colloquium com-

mune tenent. *VIII* 552 retardas pectora collo-
quius.
collum] 1, 306 fera colla leonum. *Or.* 608 fera
colla duorum. *IV* 48 fera colla (corda *trad.*)
draconum. 1, 297 tollunt ad vulnera colla ceras-
tae. 2, 734 colla levas attrita iugis. 3, 213 caput
per colla leonem. 3, 335 in subolis verit
pia colla secures (cf. *Or. met.* 15, 126). 3, 452
subducens et colla iugo. *sat.* 36 summisit ...
colla iugo. 136 colla subacta iugo. cf. *Prosp.*
epigr. 101, 8. 3, 695 quaerit colla caput. *VIII*
160 complexus ... dant per colla. *VIII* 111
iuvenem complexa tenet; per colla per ora os-
cula diffundunt. *VIII* 623 dulcia colla tenent.
Or. 644 in amplexum per dulcia colla rubeat.
IX 178 complexae per colla tenent. *Or.* 60
per ... colla pendit (229 v. s. v. pendeo).
2, 571 scelerata ad colla pendit *Iudas*. *V* 315
surgunt ingentes per colla tori *tauro*. *VIII* 353
spargit per colla per armos ... iubas leo. *sat.*
167 inimicorum Salomon non colla poposcit.
cf. *praeterea colla*: *II* 85. 155. *V* 24. 105. 246.
275. *VIII* 106. 556. 661. *X* 422. *Or.* 145. 214.
750. *Eug.* c. 43, 3 collus ac brachia.
collustro] 1, 214 luna conlustrans (perlustrat
Eug.) cornibus axem. *VI* 74 conlustrans car-
dinis oras sol.
colo] 3, 91 deum si verba colunt, et mens veneretur.
color] 1, 122 v. sub calor] [3, 316 colore *trad.*].
VII 86 plangente colore (dol-*cod.*) in circo.
columba] *sat.* 78 blanda columba avis est. *VI* 72
Cypris; subvecta columbis. *VI* 75 purpureas ...
columbas *Veneris*. *Eug.* c. app. 7, 5 ingenium
debet serpentis habere columba.
columna] 2, 796 candida dux fuerat nubes flam-
maeque columna (mba *trad.*) *Israhelitis*.
coma] *Mer.* c. 8; 5 silva (inter) tonsa comas. *poet.* 39
exarmat Bellona comas. *Drac.* 1, 196 arboribus
movet illa (aura) comas. 1, 257 silva comis
vestita viret. *X* 569 meliore coma perfunderet
orbem *Euboeus*.
comburo] *Eug. hex.* 536 combustusque (exustusque
Drac.) senex *Phoenix*.
comedo] 1, 481 comedit ... cibos. 1, 492 dapibus
... comesis (comessit *trad.*).
comes] *Mer. Christ.* 27 solus patrisque comes.
Drac. *sat.* 202 clementiae laus non habet ...
comitem participantem negat. 204 miles ...
comes ducis. *Or.* 426 verbero plectibilis (*Aegist-
hus*) comes ... Achilles i. par *Achilli*, eiusdem
ordinis. *adi.* *VIII* 487 turba comes.
comis] *II* 65 Alcidis comes est comis (-es *trad.*)
Hylas.
comitor] 1, 213 comitante quiete. 2, 177 nulla
comitante procella (*VIII* 385 c. pr.). 2, 310 ferro
comitante furem per umbras. 2, 640 lux ...
descensus comitata dei. 2, 554 magna comitante
caterva (cf. *nota*; *VIII* 449 socia c. c. *VIII*
620 populi c. c.). 3, 17 comitante fragore. 3, 233
Paulo comitante. 3, 547 comitata potentia an-
gelorum. *VI* 66 quicquid ... comitatur amores.
VII 62 comitante dea. *VIII* 84 comitante Polite.
IX 151 socio comitante. *X* 45 secum comi-
tante iuventa. *Or.* 98 comitante ... virgine.
631 Diomedes gressus comitatur *Vlixes*. *pas-
sive part. iunctum ablativo* (cf. ex gr. *Verg. Aen.*
1, 312. 2, 580). *VIII* 87 auribus comitata *Hecuba*.
Or. 694 comitatus amico. *nota*: *Eug. hex.* 473
comitantis (comercia *Drac.*) vitae.
commaculo] *Eug.* c. app. 49, 14 incestu turpi
commaculat sobolem.
commendo] *VIII* 29 *Vergilius* lingua Latina
commendat. *X* 554 rogis ... vos ... commendo.
Eug. c. 8, 1 regula quos fidei commendat nos-
cere libros.

commercium] 1, 591 flatibus alternis redeunt commercia vitae (cf. nota). 2, 152 nostro commercia mundo (cf. *Lucan.* 9, 443. *Claud.* 33, 91) consona ... infundens spiratus sanctus. 2, 515 dei commercia fiunt *Iesus venum* ū. IX 115 non sunt commercia iuncta mortibus et superis. Or. 61 oscula ... commercia mundi (*Manil.* 2, 382. *Lucan.* 8, 312). Or. 518 flatibus alternis perfians commercia somni.

committo] *Mer. poet.* 11 Cererem committere campis. *Drac.* 1, 404 arbitrio commissa. 2, 444 committens animam ventis (cf. nota; *Hor.* c. 1, 3, 10. *Claud.* 32, 3. *Anth.* 718, 15) VIII 419 bucula ... committit ... iuvenco in pugnam. VIII 647 classica Tydidis committere bella putares. Or. 79 *Clytaemestra* me commisit Vlix deducendam.

committio] *Eug.* c. 2 tit. commonitio mortalitatis humanae.

commoveo] 2, 706 quotiens commotus eris, placidissimus extas. Or. 102 his precibus commota (i. excitata) dea crudescit in iras.

communis] *Mer.* c. 3, 3 nec commune sibi silva tempus permittit et anno. *pros.* 1 A 21 te commune alacrit(ati ac la)bori ... natura forma(vit). 2 A 10 tibi ... nullum commune praemium. *Drac.* 1, 199 ver ibi perpetuum communes temperat auras. VIII 365 conloquium commune tenent. Or. 181 communis nos casus (causa B) habet. 182 est nobis commune bonum, commune periculum. 232 commune nefas. *subst. neutr.* sat. 200 triumphos in commune datos. V 200 in commune bonus (cf. nota et *Arator.* 2, 325).

como] 1, 575 amoena comantia virecta.

compago] 1, 346 vocem compago dedit homo recens. 2, 84 induitur compage deus. 2, 645 intra membra puer vinctus compagibus artis. 3, 713 membrorum ... compago. 3, 716 membra forent compage ligata.

compar] *Eug.* c. 9, 7 compar meritis Encratia. 87, 2 lactuca labris compar est. *subst.* 13, 13 ut turtur solus amisso compari plango.

comparo] IX 230 morti ... sepulcrum comparet.

compello] 3, 423 senatum compulsi ... ad ... pactum. 3, 440 fides ad ... bella Saguntum compulsi. sat. 27 caelesti demens compulsi ab ira. IV 18 concurrere ... compellor. VIII 57 compellunt audere virum fata. VIII 554 gressus celerare ministros imperio compelle tuo. X 137 sacrilega ... voce ... compellere caelum.

compendium] 1, 14 compendia damnum. 3, 140 praestat compendia damnum. 3, 41 sua damna vocat compendia publica mundi.

compenso] Or. 684 sol micat et melior compensat damna Thyestis.

comperio] *Mer. pros.* 2 B 12 hoc ut dux comperit.

compesco] 2, 136 ventos compescit in undis. 2, 485 compecere mores. 3, 209 saevas rabies compecere. 3, 666 compecere dolores. *Eug.* c. 14, 65 venia compecuit iras. 73, 2 circius aestivos compecit flamine morbos.

compingo] X 159 iuga sunt compacta rosis.

compitum] *Eug.* c. app. 18, 6 regnum per compita totum. 20, 31 tendit ... mundi per compita crines sol.

complaceo] *Eug.* c. 3, 3 olim complacet horrens. 14, 16 gaudere taedet, iulare complacet.

complector] 1, 601 omnia complectens spiritus sanctus. 2, 32 sanctus ... complectitur omnia ... spiritus. 2, 192 complexus amat ... advena cives. 3, 711 spina latus complectitur ... costis. VIII 111 iuvenem complexa tenet. IX 178 complexae per colla tenent.

compleo] *Mer. poet.* 26 milibus ... compleverat arces. *Drac.* 1, 746 voca precantia complens

deus. II 83 complere dolos. VIII 116 nuntius ... compleverat urbem. *Eug. hex. praef. metr.* 19 agenda qui complet.

complex] Or. 673 complicitibus scelerum. 758 scelerum complex.

complexus] VIII 160 rumpite complexus, quos dant per colla parentes.

compluo] 2, 418 nigrumque bitumen compluit deus; de usu transitivo cf. pluo.

compono] X 125 crines componit mater Amori. 220 componit spicula nervo. *Eug.* c. 89, 2 detrahit adversus famam, componit amicus.

compos] *Eug.* c. app. 49, 17 census honos libertas gloria compos, quod voluit fortasse passivo sensu quasi 'quorum compos es'; cf. tamen *xantos*.

comprimo] *Mer. pros.* 2 B 22 fugientes alacritate compressit. *poet.* 191 comprimit undas (*Vulcanus*). *Drac.* 1, 207 dies ... compresserat (i. superaverat) astra (sic G *Eug.*, ora B) rubore. 3, 406 una manus ... bellum compressit. IV 25 manibus ... compressi angues. VIII 99 ego iurgia divum compressi. 270 iacet ... Troia favillis excidii compressa sui. X 321 compressit voce furentem. *Eug.* c. 72, 3 sidera compressit nubila palla.

comprobo] IV 14 natum quem comprobat esse Tonantis. Or. 935 arguit unum iners quem comprobatur (i. purgat) ordo deorum.

compungo] VII 132 deus ... compungit corda regentis.

concaucus] 1, 314 concava ... saxa.

concedo] 1, 564 deus de quo speratum conceditur omne benignum. 2, 671 cui ... omnia concessit. 3, 129 concessum Isaac auferre parenti. 3, 302 portio telluris ... concessa Medusae. 3, 664 finem concede malorum.

concelebro] *Eug.* c. 27, 2 senatum concelebrare.

concentus] *Eug.* c. 34, 2 concentu pariles ... aves.

conceptus, -us] 1, 390 factus erat conceptus semine nullo. 2, 324 suos furti inripit mater conceptus damnae abortivum bibit. 2, 392 conceptu paritura simul iuvenesque senesque arca Noe. X 149 conceptus lucis adoptat Luna. Or. 563 conceptus portare meos i. me conceptum. *Eug.* sat. 25 domini conceptus i. filius.

concido] VIII 74 muri pars certa repente concidit et. IX 72 fractus concidit et. Or. 787 *Clytaemestra* moriens concidit et (cf. *Verg. Aen.* 2, 532). X 315 tristis Agenor concidit orbatus filia.

concino] I 5 concinente pollice. I 19 laudes ... concinam.

incipio] 1, 227 concepta virtute dei sol potens. 2, 61 semine verbo conceptum. 2, 601 deus conceptus mente fideli credentium. X 577 male conceptis praegratur terra venenis.

conciuis] VIII 83 concitus ac sonoro equus. Or. 707 una puellarem male concita currit.

concludo] 1, 687 aera concludit deus, i. fines aeri dat. VII 137 ne maesta canens concludat (*intrans.*; -dam *Bährs*) carmen amoris. VIII 185 concludit Pergama muro Apollo. X 170 pharetris concludit dorsa volantum Amor sedens in curru, i. agmen earum claudit.

conclusio] *Eug.* c. 76 tit. conclusio, carmen de suo loco remotum est.

concordia] I 10 natura rerum quis negat concordiam. VIII 286 pietas affectus amor concordia coniungalis. X 266 Concordia Gratia Iulus. *Mer.* c. 1, 1 Concordia imago in larario.

concordo] 1, 268 fetibus eductis concordant unda vel ignis.

concoro] 1, 368 pax animi concors paribus concurrere votis. 2, 193 foedere concordia. 2, 195 concordia lite. VII 63 concordores ... celebrent ... sacra Dionae.

concrepo] *Eug. c. 20, 35* tela belli concrepant.
 crescesco] *2, 79* sanguine femineo concretus
 spiritus almus.
 concula] *sat. 74* generat pelagi concula divitias.
 conculo] *3, 183* pruna ... conculcata.
 concupisco] *Eug. c. 5, 10* concupiscis falsa mundi
 gaudia.
 concurro] *1, 368* paribus concurrere votis. *sat. 208*
 certamina Martis concurrens. *IV 17* concurrere
 monstris (*concuratque*; *cf. Coripp. Ioh. 4, 109*). *V*
274 palmeris ... concurrere tellus. *V 180* divitis
 obsequio concurret turba clientum. *Or. 245*
 pignora ... concurrunt ... patri.
 concutio] *1, 243* aera concuties pennis. *1, 700*
 pondera mundi concutit deus. *sat. 313* sessorem
 ... si ... ungula concutiat ... equi. *II 78*
 concussit ... sonitus ... puellas. *VIII 404*
 pastores ..., quos nulla procella concutit. *VIII*
627 praesagia sensus concutiant animosque viri.
X 472 Lucifer ... concussus de crine iubar diffundit
 in orbem. *Or. 267* aper ... concutit ora
 ferox. *519* concussus (*i. fessus*) amore palaestrae.
Eug. c. praef. 9 livor ... te concutit.
 condemno] *Mer. poet. 4* condemnant proelia
 reges. *Drac. 2, 818* agmina condemnant et mores
 (*subi.*) agmina purgant. *3, 346* condemnanda
 libido. *V 234* condemnat solus civilia iura
 tyrannus.
 condignus] *Brault. epist. 4, 9* condignis ... laudi-
 bus. *Eug. c. 22, 11* tua condigne promere
 gesta.
 conditor] *1, 430* conditor aevi. *2, 306* conditor
 Urbis Romulus. *2, 594* deus, rerum fons,
 conditor et spes. *3, 3* naturae conditor et fons.
sat. 1 cunctorum conditor et spes. *VIII 479*
 Ganymedes, conditor artis *auguralis*. *Eug. c.*
18, 1 conditor almae deus.
 condo] *Mer. poet. 194* pax condidit urbes. *Drac.*
3, 11 deum, quia condidit omnia solus (*cf. nota*).
sat. 55 cum conderet orbem. *VIII 369* iam si-
 dera Phoebus elatis condebat (*i. aperribat*)
 equis. *IX 225* Patroclus Hectorem condetur
 dignus auro. *Eug. hex. praef. pros. 13* versiculis
 quos olim condidit. *c. 39, 2* Phoenices ... con-
 siderunt Atticas litteras.
 conector] *2, 194* elementa tenentur ... conexa
 (*passive*).
 confectio] *Or. 857* prandia dapibus conferta
 potentum.
 confero] *Mer. c. 1, 18* cui Larisa suum confertat
 (*i. comparet*) una virum. *pros. 2 A 9* praemia
 ... mihi sunt conlata. *Drac. 1, 218* loca
 contulit astris deus. *2, 583* contulit ... coronam
 Stephano Paulus. *2, 775* conferimus ... nihil
 pauperibus. *2, 780* diviti confert indiga dextra.
3, 90 demere ... quidquid dedit et cui confert. *sat.*
192 ut praestet bona dans conferat atque animae.
213 contulit absentis ... triumphos deus. *V 196*
 conferre metus, adferre pavorem. *Or. 679* armis
 conferre manum. *scil. verba: 1, 359* Adam cum
 quo conferret egebat. *VIII 357* conferet Atridi
 ... amator, ut virum linguam.
 confessio] *3, 579* confessio simplex.
 conficio] *2, 626* confectus senio. *3, 648* macie
 confectus. *sat. 67* cerva salutare ... medullas
 conficit (*cf. Eug.*).
 confido] *3, 282* manus haec (*Leonidae*) confisa
 (*-usa trad.*) periclis.
 confingo] *3, 527* conficti sermone dei. *cf. fingo*.
 confinis] *Mer. poet. 22* confinia reddidit arvis.
Eug. app. 49, 13 confinem ... de sorte iugalem
i. affinem.
 confirmo] *2, 584* dei confirmans verba. *Or. 317*
 accipitem confirmat in arte manere.
 confiteor] *Mer. c. 1, 21* vagitu[m] confessa deum.

Drac. 1, 4 auctorem confessa deum (*2, 212 vide*
s. v. auctor). *3, 185* dominum confessus. *3, 582*
 confiteor ... reatum plenum. *sat. 148* cum
 confessus erit crimina gesta reus. *159* confessus
 facinus veniam ... meretur. *II 22* confessum
 (*-us trad.*; *puto conversum, cf. 1, 4 Bruax*). *X 188*
 Triviam te, Luna Diana, confiteor. *X 300* se
 ... doloris auctorem confessa gemat. *327* fer-
 vescent amans ... Diana pastorem confessa virum.
330 meruit veniam generum (*scil. se*) confessus
 Achilles. *394* confessa reatum.
 confoveo] *2, 697* confovet abiectos deus.
 confrago] *Eug. c. app. 22, 5* ambrosium populis
 praesul conflagret odorem.
 confringo] *1, 265* contracta sonant ora. *2, 352*
 in sua regna furens confringitur mare. *3, 61*
 contractus (*i. defessus*) murice denso (*vesti*).
 confundo] *Mer. poet. 14* Geticis sulcum confundat
 aratris. *Drac. 1, 748* confusumque (*sic B*,
 confessumque *Eug.*, conatusque *C*) iuva. [*3, 282*
 confusa *B falso*.]
 congero] *V 113* congesta ruinis Carthago. *VIII*
163 mortibus urbem congeret Paris. *Eug. c.*
21, 13 auri congestit acervos.
 congruo] *IX 117* non congruit aether funeribus.
 congruus] *3, 737* nemo tua praeconia congrua
 dixit. *Or. 186* congrua vitae inpero *i. quae ad*
vitam prosint. *Eug. c. 66, 1* congrua pulmentis
 ... grana salis.
 conicio] *V 84* coniciter 'cuicumque bono'.
 conitor] *Or. 390* conisus viduare nurus.
 coniugalis] *Eug. app. 49 tit.* epitafium coniugale
i. de coniugio.
 coniugium] *2, 637* coniugii portabant nomen
 inane. *VIII 5* foedera coniugii. *i. q. coniunx*:
1, 365 coniugium se quisque vocet.
 coniungo] *Mer. poet. 106* coniunctus amor populi-
 que patrumque. *164* coniuncto ro(bore). *Drac.*
1, 399 ambos coniunxit in unum. *II 27* coniungat
 noctes Iuppiter amans Alcmeneam. *X 451* per
 thalamos ... coniungit natam Creon.
 coniunx] *Mer. c. 1, 5* cum coniuge princeps (*2, 9*).
1, 15 coniunx. *4, 15* coniunx, coniunx. *Or. 4*
 coniugis Iliacae Cassandrae.
 coniuvo] *1, 191* coniuratis ... procellis. *IV 3*
 in me coniurat ... (serpe)ntum ... manus.
VIII 124 coniurat in arma Graecia ... raptum
 punire Lacaenae. *Eug. epist. 1, 2* coniurans ut
 ... reticeret (*2, 5*). *Braultio epist. 2, 6* conu-
 rans meam incitavit, ut ... solvam. *2, 14* per Christum
 te coniuro, ut ... non ... pateat.
 conor] *Eug. hex. praef. poet. 11* conor rite lavare.
 conqueror] *X 308* bubo conqueritur defendenda
 gemens.
 consanguineus] *3, 265* consanguineos ... iugulare
 propinquos.
 conscendo] *Mer. poet. 17* Gallia ... conscendens
 ardua montis. *Drac. 3, 510* conscendit ... rogos.
3, 515 pyram conscendit. *VIII 381* conscendere
 ratem. *Or. 890* conscendere patres templum.
 conscientia] *Mer. pros. 1 A 9* non habere co(n)-
 scios, qui habent conscientiam. *2 A 13* habes
 praemiaticrem conscientiam tuam.
 conscius] *Mer. pros. 1 A 9* (*v. conscientia*). *poet.*
119 tanti sibi conscius heros sanguinis. *Christ. 15*
 conscia partus mater. *1, 538* conscius ... socius.
V 71 ad crimina conscius esto. *V 177* semper
 bene conscius insons. *V 184* incorruptus num-
 quam conscius ... erit *is rebus*, quis (*scil. celan-
 dis*) non sit forte redemptus tanto auro, quan-
 tum dives habet. *Or. 54* mens sibi conscia pravi.
 conscribo] *VIII 198* conscripta semel sunt verba
 Tonantis.
 conservo] *sat. 129* conservas animas. *136* bene
 conservas colla subacta.

- considero] *Mer. pros. 2 A 7* considera, ductor ... quanta ... debeantur.
- consilium] *Mer. pros. 2 B 10* in consiliis alacritas. 2 A 23 triumphum, qui consiliis tuis ... (partus est). *Or. 354* consilium mendax ... fingere. 611 dabo consilium. 939 consilium petitur.
- consisto] *Mer. poet. 172* (aeris) ... consistere castris. *Drac. 2, 67* constitit ipse parenti *ad eum accessit*.
- consocer] *VIII 152* consocer esse Tonantis vult *Priamus*.
- consolator] 2, 694 consolator herilis *i. dominorum*.
- consono] *Mer. pros. 2 B 4* in te mundi amor consonat. *Eug. c. 33, 10* consonat ... silva comis *philomelae*.
- consonus] 2, 153 commercia mundo consona dissimili infundens sermone *die pentecostes*.
- consors] 1, 359 consorte carens *Adam*. 2, 68 consors cum patre manens *Christus*. 2, 557 consors genitoris amatus. *VIII 264* consortes *legationis eiusdem*. 283 consortem sanguinis *sorem*. X 249 est consors (*i. coniux*) matrona decens. X 271 *Ingratae* consors Oblivio. X 408 consortem iuris amari *Proserpinam*. *Or. 760* consortes scelorum ... sors manet una malorum.
- consortium] *Mer. poet. 15* consortia gentis. *Drac. 1, 363* consortia blanda noverit *maritus*. *VIII 5* consortia blanda pudoris. *VIII 288* thalami consortia casti scindere. *Or. 967* consortia sancta cruoris.
- conspetus] *Eug. c. 97, 14* conspectus (*i. vultus*) immemor ... tui.
- conspicio] *Mer. poet. 78* conspeximus. *Drac. 2, 305* primordia mundi ... conspexere *Cain* perfusum sanguine fratrīs.
- conspicius] *Eug. c. 65, 1* conspicuum ... catinum.
- conspiro] 3, 462 urbs ... libera conspirans *Nunantiorum*.
- constabilio] *Eug. hex. praef. pros. 7* fracta constabilirem.
- consterno] *Mer. poet. 77* (con?)sterno domos.
- constipio] 3, 422 constipans (*inans trad.*) ... cum plebe senatum.
- consto] *Mer. poet. 139* quanto discrimine ... constet. *Drac. 3, 6* immobiles ... septem constare triones. 3, 558 praesens constat ubique *deus*. 3, 555 per quem celsa poli ... constant. *VI 108* certamen medico conamine (*cert-trad.*) constet. *VIII 9* quota portio patris omnis constat homo? *VIII 138* multis impia constas (*syn. haberis*). *IX 180* iniuria constat (*ferē i. q. est*) ... juvenis. *Eug. sat. 63* materia ferri simplex et noxia constat (*fertur Drac.*) c. 1, 1 *deus* ... quo nupta machina mundi. 42, 1 ambigua, quae nupta dispare constant. *adi.* *Drac. IX 67* quis *Aiacem* ... constans ... sustinet. *impers. constat c. acc. c. inf.* 2, 716 constiterit. 3, 245. *Or. 465*.
- constringo] 3, 695 constringit guttura cervix. *VII 60* Voluptas brachia constringat. *Eug. c. 57, 1* frigore constrictae ... lymphae.
- construo] 1, 455 paradisus constructus. 3, 514 pyram ... construxit ut aram. 3, 549 natura ... constructa elementis. *Eug. hex. 12* luce bene constructa (*alter Drac.*).
- consuetus] *Eug. c. 20, 48* consueti gratia.
- consul] *Mer. poet. 13* nostro sub consule. *Drac. 3, 331* gemino praestrinxit consule *Romam*. 3, 335 consul.
- consulo] 2, 650 puellas consulit. X 227 consultum det fata iecur.
- consummo] *Eug. hex. praef. pros. 13* decretum ... divale ... ut volui consummavi. c. 8, 26 visio *Iohannis* consummans omnia legis.
- consumo] 1, 622 consumpta ... post saecula. 1, 655 consumens dat membra rogos *Phoenici*. 3, 73 delicias consumpsit edax *dives*. 3, 127 vitasque nocentum non cito consumit *deus ultor*. 3, 598 *me* consumit egestas. *V 112* victa ... et consumpta *flammis Carthago*. X 354 *amicum* consumptum ... morte putant. *Or. 269* consumptus fine cruenta *Agamemno*. 703 *Hectore* consumpto.
- contabesco] *Eug. epist. 1, 1* contabescit anima mea (2, 4).
- contagium] *Mer. Christ. 26* adimis contagia terris. *Drac. X 455* contagia blanda mariti.
- contego] 2, 34 omnia contegit implens *spiritus*. *Eug. c. 2, 7* contege nudum.
- contemno] 2, 247 praeperta dei ... contemnimus omnes. 2, 252 iussa dei contemneret. 3, 95 contemnāt opes. 3, 99 contemnere velle pereane. 3, 103 natum contempsit *Abraham*. 3, 426 natos contempsit et *Vrbem Regulus*. 3, 138 sunt contemnenda pericla. 3, 563 iussa dei fieri contemnimus. *VIII 22* contempsit scribere.
- contempero] *Eug. hex. 184* contemperat (temperat *Drac.*) unda vaporem.
- contemptor] 3, 85 contemptor vitae.
- contemptus] 2, 501 est nobis contemptus atrox.
- contendo] *V 121* contendis c. *inf. i. id agis ut*.
- contentus] *Mer. poet. 6* *Rhenus* ... flecti contentus. *Drac. 1, 144* limitibus contenta suis elementa morantur. 2, 356 tantum contenta moratur tramite vincta suo tellus. X 206 sanguine tantum contenta. *Or. 130* tantum contenta quod absit. 2, 759 contentusque suis alienis non inhiarit. *Or. 92* contentus sanguine villi.
- contoro] 2, 755 pectore contritos. *Eug. c. 20, 3* contrita corda. 25, 5 contrito pectore.
- contoro] 1, 381 dividitur contexta cutis *Adae*. 1, 532 ex foliis vestis contexta. *Or. 252* vestis ... nostro contexta labore.
- contineo] *Eug. hex. 592* continet imbres (condidit ignes *Drac.*)
- contingo] *Mer. poet. 94* (indig)nis contingat honos. contingit c. *inf. Drac. 3, 50, 366*. II 63 corda ... continge veneno. *Or. 867* litora contigerat (*v. nota*).
- continuo adv.] 2, 511. *Or. 59*.
- continuo, -are] *Mer. c. 2, 14* dominos ... (c)continuat proprios dum creat aula novos. *Drac. 2, 40* continuanda manent. *intr.* 1, 561 continuans quodcumque. 2, 257 continuat (*i. pergit*) nobis ... poena manere. 3, 162 continuans ... manet *gens Isaac*.
- continuus] 1, 435 continua bonitate pius.
- contio] *Eug. c. app. 22, 6* concio *i. ecclesia*.
- contorqueo] III 9 contortus ... corymbus. X 401 brachia contorquens stellis *cancer*.
- contra] *Mer. c. 4, 22* contra fata deum. *Drac. 2, 57* stare ... contra tua iura (*B, iussa C*). 2, 346 contra iura dei. *Or. 445* contra vulnera luctus fortior igne fuit *Eudae*. *adv. X 502* contra rapis axe rotas *Luna*.
- contrahio] *technice*: 2, 519 proficit in nobis, qui non contraximus, emptus.
- contrarius] 3, 37 contraria vota duorum conveniunt. *sat. 13* contraria velle deo (*opp. bona*). 59 elementa ... contraria miscuit auctor.
- contrecto] X 345 contrectans pectora coniunx.
- contribuo] *Eug. hex. praef. pros. 15* contributa gratia.
- controversia] *V tit.* controversia de statua viri fortis. *V subscr.* controversia statuæ viri fortis, quam dixit *egs*.
- contundo] 1, 752 pectore contuso (*cf. Sen. Thyest. 1046*) lacrimans. IX 41 contusa lacertos virgo *plangens*. VII 411 ubera lactantes contundunt

- frontibus agni. *Eug. hex. 345* contusum dente (coctum serpente *Drac.*) venenum.
- conturbo] *Or. 559* mentem conturbat pietas (*praeposito acuto*). 739 conturbata parens.
- contus] *V 320* sint galeae clipei contus (*hasta*) lorica tropaeum.
- conubium] *VIII 288* conubium regni (*i. regis*) ... scindere. 306 conubium rescinde tuum. *i. q. coniux*: 3, 93 conubis (*coniunia trad.*) natos. *VIII 463* conubium ... praefulgens ore decoro. 524 conubio servus veniam sub lege mariti.
- convenio] 3, 38 contraria vota duorum conveniunt. 3, 593 facinus non uno tempore gestum, ut mea facta luam, tempus convenit in unum. *II 161* cum conventus ero. *VIII 226* Telamona ... conventum exposce sororem. *Or. 592* umbra ... te convenit Athenis. 799 conveniunt Danaï.
- X 479* conventum pactumque est. *cf. Iuv. 6, 25.*
- Or. 186* conveniens (*i. quod deceat*) tamen hortor opus. 308 magis ... convenerat *c. inf.*
- conventus] *VIII 452* turba praecantum vel conventus erat. *de conventu provinciali cogitasse videtur.*
- conversatio] *Mer. pros. 1 A 6* (nec enim) bonae conversationis est *c. inf.* 19 (*caena*) non adparatus, sed conversatio.
- converto] 1, 558 conversis corde. 2, 587 populus ... convertit *Paulus*. 2, 729 gaudia caelo conversus dat quisque reus. 2, 750 nos convertamur (-us?) ad illum. 3, 266 in se convertere ferrum. 3, 631 veniam donare suetus ... reis, veniam conversus adoro. *II 22* conversum (*confessus trad.*) per prata bovem. *VI 81* illo ... convertite ... volatus. *X 278* illo iam gressus ... convertite. *IX 51* luctus convertite tuos ad gaudia. *cf. verto.*
- convexo] *Eug. c. 11, 2* quem ... convexans ... valetudo quatit.
- convexus] 1, 138 altera ... dies caelo (-li *Eug.*) convexa meretur. *cf. Verg. Aen. 4, 451 et alibi.*
- convincio] *VIII 108* convictus ... pater *Paridis Priamus*.
- conviva] 3, 77 sibi dives erat dapibus conviva repletus. *V 79* cum gaudet conviva, perit veneno. *X 522* populi, conviva, ministri.
- convivium] *Mer. c. 1, 3* aeternas ... festa dapes convivia gestant. *Drac. 3, 81* quos sola iuvant convivia. *VI 119* convivia laeta celebrant. *VIII 363* convivia laeta parari.
- copia] *Mer. pros. 2 B 20* peditum copiis. 23 rex ipse cum reliquis copiis. *Drac. 2, 142* copia panis abest et copia panis abundat.
- copulo] 1, 407 cōpulate iugales. *VII 36* Bacchis cōpuletur Amor.
- coquo] 1, 200 poma coquantur *vera*. 1, 463 coctum serpente (contusum dente *Eug.*) venenum. 2, 421 succoso caespite cocto. 3, 300 coctas ... glebas.
- cor] *Mer. poet. 139* nescia regis corda. *Drac. 1, 360* haec illum corde movement. 2, 575 cor crudele patescit *Iudae mortui*. 2, 602 quod lingua tacet sub corde loquaci. 3, 633 lingua ... cordis imago (*i. echo*). 3, 743 suspexitur deum ... de corde trementer. *sat. 18* duraturus cor Pharaonis eras. 210 qui sua corda domat. *Or. 30* censens corde silenti. lumina cordis *v. sub* lumen. *pluralis praeterea*: *VII 132. VIII 104. 349. X 71. 223. 241. 328. Or. 104. 119. 583. 881. 923. translate*: 1, 157 arida materies rapitur de corde fluenti.
- coram] *sat. 105* te coram ... me ... paenitet. *Eug. c. app. 49, 2* coram te stat ... Origo.
- corneus] *sat. 313* cornea ... ungula.
- corniger] *Mer. c. 2, 6* cornigeras ... feras cervos. *Drac. V 316* cornigeros ... iuvencos (*cf. Or. met. 13, 926*). *VII 87* Pan corniger.
- cornipedus] *cf. quadrupedus. VII 81* orbita cornipedo ... ducta volatu equi.
- cornipes] 1, 58 fera belua piscis cornipēs effatur *futura*. *Or. 297* cornipedem ... levem frenabat habenis *cf. Coripp. Ioh. 4, 544. 2, 89.*
- cornix] *Eug. c. 49, 1* cornix inter aves loquaces.
- cornu] 1, 214 somnigeris conlustrans cornibus axem *luna*. 1, 664 per ascensus et cornua colligit ignes. *sat. 241* medulla ... observat cornua lunae. 1, 273 cornibus ... armata fronte iuveni. 1, 275 cervus ... palmatis cornibus. 1, 639 frontibus arboreis amittunt cornua cervi. *X 221* flammea cornua arcus Amoris. *Or. 633* indice cornu classica ... quatient ... auras. *Eug. c. app. 15, 2* regni pax cornua firmat quasi vires decus.
- corona] 3, 699 scaena capillorum fundens a fronte coronam. *Or. 243* Iuppiter ... fronte coronam ... fundebat. *X 513* accipe ... auratam in fronte coronam. *V 145* moenia ... ornata coronis. *Or. 233* puppis ... ornata coronam. *Eug. c. 1, 23* cui tollit culpa coronam imago de stadio.
- corono] *VIII 86* reginam ... turba coronat cingit, sequitur. *X 337* postes ... serta coronant.
- corporeus] 1, 338 linus ... membratur in artus corporeus (*2, 58 C*). 2, 39 corporeus artus (*2, 98*). 2, 110 corpoream ... figuram. *cf. Claud. de saluat. (c. min. 32) 5. Or. 793* verberare corporeo ... quatiebat harena moribunda.
- corpus] 1, 684 sine corpore ventus.
- correctio] *Eug. c. 1, 4* morum correctio.
- corrigo] 1, 97 corrigit errantem. 2, 704 mitis corrigis (-ipis *C* fortasse recte) omnes. *sat. 315* verberare corrigitur culpa. *Eug. hex. praef. poet. 7* correctus haberi libellus. *v. corripio.*
- corripio] 2, 136 corripit hic febres. 2, 435 tot gens nostra malis non est correpta. *cf. corrigo.*
- Or. 136* sacro correpta furore *Cassandra*. *cf. Coripp. Ioh. 3, 91* subito correpta furore.
- corrodo] *Eug. hex. 386* robigo ... viscera ferri conrodant (exedat *Drac.*). *c. 14, 49* conrodunt omnia vermes. *app. 12, 3* tinea nec ... valeat conrodere thesaurum.
- corrumpo] 1, 212 lunam ... ire ... nigra tenebrarum corrumpere (*i. adulterare*) tempora noctis. *sat. 76* corrupta temperies aeris. *IX 95* corrumpitur aer mortibus. *X 567* corrumpere ventos *Medeam volitantem*. *V 78* pocula ... corrumpens blanda veneno. *Eug. c. 14, 63* corrupti proprium lascivo vulnere corpus.
- corruo] *Or. 69* sic corruis ense deorum. *Or. 576* conruat *Aegisthus*. *VII 85* accipiat post crura rotas et conruat (cornua trad., *nobis* cernuet) ictus equus.
- cortex] 1, 631 ambrosio ... rumpunt de cortice fructus. *mens. 4* cortice turgidulo rumpunt in palnite gemmae.
- cortina] *Or. 273* Delphica ... cortina.
- coruscalis] *Or. 244* coruscalis fundebat vertice flammam Iuppiter. *coniecit Rothmaler*: coruscantes, *cf. sub* corusco.
- corusco] 2, 155 nubes ... ab imbre coruscant. 2, 219 te nubila crassa coruscant. 2, 497 coruscantes flammam. *II 25* mucrone coruscet; *v. sub* mucro. *VI 58* crine coruscans *Cupido*. *X 349* flamma caelum (-o trad.) rutilante coruscet. *Or. 51* pepla coruscabant variis gemmata lapillis. *Eug. c. 8, 16* Pauli monita doctrinae flore coruscant.
- coruscus] *II 6* coruscus ... vultus *Veneris*. *VIII 195* sole corusco. *Or. 306* diadema coruscum. *alia v. sub* mucro.
- corvus] 1, 527 corvus inter fatidicas bestias. 1, 721 dat corvorum pullis alimenta deus. *Eug. c. 49, 1* corvus inter aves loquaces.

corymbus] 1, 171 torta per obliquos it vitis in orbe corymbos. III 9 contortusque fluat nodo viridante corymbus. VI 67 Liber pampineis ornatus fronte corymbis.

cos] II 72 fricuisset cote sagittas Amor. V 110 cote[m] virtutis habendam Carthaginem Romanis; cf. nota.

costa] 1, 375 ablata ... iuveni sua costa. 1, 382 subducitur una sensim costa viro. 1, 400 remeat sua costa viro. 3, 711 curvis spina latus complectitur aspera costis.

cothurnus] X 20 longis sublata cothurnis ... Melpomene. Or. 13 Melpomene, tragicis descendit cothurnis.

crapula] Eug. c. 7 tit. contra crapulam. Cato lux. 19.

crassus] 2, 219 nubila crassa (2, 663 pro caecitate). 2, 491 crassas ... tenebras. 3, 62 crassius aurum anuli. Or. 209 crasso sanguine (Lucan. 6, 186, 7, 605. Stat. Theb. 12, 364).

crastinus] X 447 crastina ... Glance veniet.

crates] 3, 712 pectora circumstant crates.

creatrix] Or. 437 Graecia ... legum fecunda creatrix. cf. II 1.

creber] 3, 15 fulgura crebra micant. Or. 839 crebris ictibus. Eug. hex. praef. pros. 7 crebrius (-bro PF) repetita.

creditor] 3, 32 creditor ... arator.

credo] Mer. c. 1, 12 credas. Drac. 2, 685 non credentes. 3, 34 vota credentis (i. creditoris; reddentis trad.). avari. X 38 qui crederet umquam. Or. 150 mihi credite παρόντων. 278 non umquam credere fati. 591 credaris non esse suus. X 350 credis quia. Or. 129 credidit ... quod. 272 credere quis posset ... foderet quod. 2, 688 credere ... promissa Tonantis. VIII 159 provida non credor (cf. Verg. Aen. 2, 247). VIII 281 livor malus inde creditur (i. credunt malignis calumniatoribus). Or. 708 credita non est ancilla. 360 credat utinam mihi credant. Eug. c. 5, 16 nemo te, miselle, credet non recte FP, recte crede Bruc.

credulus] 1, 466 credula corda. 2, 667 credulus quia credit. 2, 684 plena fides et credula. Or. 79 nimis credula mater erat. 283 male credulus (antecebat credere qui non vult). 613 quae (acc.) turba ... credula dum fuerit i. crediderit.

crementum] sat. 237 luna crescente fretum cimenta (incr. M. Eug.) resumit. VI 101 progenies cimenta domus Victoris ... suscipit i. pr. V. s. cr. d.

cremo] 2, 420 imber ... quinque cremans urbes. 3, 454 Numantini pro libertate cremat(i). sat. 278 nec ... salices flamma triscula cremat.

creo] Mer. c. 2, 14 creat aula novos dominos. Christ. 8 quicquid mundo nascente crearas. Drac. 2, 88 qui cuncta creavit (3, 137 Eug. c. app. 20, 12. cf. Paul. Nol. carm. 32, 217. Carm. adv. Marc. 1, 101 Aldhelm hendecast. 1, 1, laud. virg. 35 saepius). 1, 684 qua cuncta creavit. 2, 605 transacta ... nobis ventura creantur. 2, 813 quid peccata creant. sat. 82 sol cuncta creanda parans, cuncta creata fovens. III 1 fructibus apta ... cunctis est terra creatis. VIII 503 qua stirpe creatus. 1, 412 totum quod terra creat (cf. nota et Sedul. praef. 1, 12 quicquid terra creat). 1, 9 natura ... praepareta creare. 1, 402 humus cum eo quicquid iussa creavit (cf. Alc. av. 1, 26. Mar. Vict. Aleth. 1, 118. 339). 2, 76 quicquid natura creavit. 2, 266 quodcumque malum ... natura creavit. v. sermo et natura.

crepito] 1, 243 crepitante volatu. 2, 785 angelicas flamma crepitare cohortes. Or. 443 flamma crepitante (cf. nota). 837 angue rogi crepitante

Clytaemestra quasi furia. 3, 193 crepitante sono productor verberat auras nescio quo instrumento. crepitus] Eug. c. 38, 2 ranarum crepitus (-um codd. dett.).

crepo] 2, 574 cecidit crepuiteque cadaver Iudae.

V 239 fora nostra crepant accusacionibus.

crepundia] VIII 70 rapiensque crepundia pastor Paris Troiam it. VIII 102 noscite ... crepundia, seq. testes generis.

creresco] Mer. poet. 7 ab alterna Thybrin sibi (Rhen) crescere. 170 (horribil)es crevere viae scalae vel aggeres. Drac. 2, 596 crescentibus annis (2, 638). sat. 239 Cynthia dum crescit, fontes et flumina crescut. II 82 longos ut crescat in artus. VI 30 lascivos ... mihi crescere sensus. VI 106 crescite fecundis gaudentes Insibus ambae novae nuptiae. VIII 69 quo sanguine cretus (VIII 509, cf. nota ad 69). VIII 443 Troiano sanguine cretum. 459 cretus de gente Melampi. VIII 384 prospera flamma crescut. X 117 florea semita crescit ante Amorem.

crimen] Mer. c. 4, 27 pellit crimina deus baptismo. poet. 10 saevo | crimine. Drac. 2, 254 nos miseri de crimine (i. coitu) nati. 2, 458 sine crimine tanto. Or. 435 in crimine tanto. VIII 651 sine crimine mortis. Eug. c. 19, 3 nunquam sine crimine vixi. c. app. 21, 1 ducis sine crimine vitam (cf. nota et Verg. Aen. 4, 550). Drac. 2, 411 crimine multo (Or. 531). 3, 293 crimine sancto. 3, 443 crimen amicitiae reputans. 3, 474 animos de crimine sumunt (cf. nota). sat. 148 crimina gesta. Or. 453 Parcarum crimina, pastor Aegistheus, ob quem invidiam facere licet Paris.

crinis] Mer. poet. 40 pulverum ... crinem Bellonae. Drac. 1, 633 crinibus herba renatis. 1, 662 erecto crine vagatus ignis. 3, 176 crinibus ignitis i. ignis. X 125 crines componit mater Amori. X 472 concussio ... crine Luciferi. Eug. c. app. 20, 31 igniferos ... crines solis.

crinitus] 3, 19 crinitum missile fulmen.

crispo] Mer. poet. 81 (cris)spatis ... lupatis. Drac. 1, 578 venti ... marmora crispant (cf. Val. Fl. 3, 311). 3, 704 laungine malae crispantur. II 86 vento crispante ... coma fluctat. mens. 11 flavae crispantur (crispae flavantur trad.) aristae. sat. 139 crispato (i. vibrato cf. Verg. Aen. 12, 165) lumine ferri. Cato lux. 21 crispare cachinos. intr.: 1, 240 crispante freto. VIII 412 cauda crispante agni. VIII 352 venabula ... venantis crispare manu ubi (ut verbo vibrare) splendor notatur.

crispus] Or. 528 laungine crispae. mens. 11 v. sub crispo. Eug. sat. 213 facies crispas (priscas Drac.) resumunt ... sidera quod de splendore intellexisse videtur.

crista] IV 21 frontem crista tegebat serpentum.

V 11 per proelia cristas dum quateret galeatus apex. V 123 in arbore cristas erexit troepaeum.

cristatus] Mer. poet. 41 cristatam ... foliis munsescere frontem Bellonae. Drac. 1, 250 cristatus apex (Claud. c. min. 27, 19 Phoenicis) avium. IV 4 (serpentum) cristata manus. X 489 cristata manus serpentum. X 558 cristato vertice serpentum.

croceus] 1, 247 est croceus his (avibus) pluma color. ros. 7 croceos ... per agros.

crucio] V 69 se ... cruciasse.

crudelis] Mer. poet. 61 crude(lis Enyo). Drac. 2, 575 cor crudele Iudae. 3, 65 supplicium crudele. 3, 68 crudele profundum Tartarus. 3, 129 non crudelis erat deus seq. inf. 3, 221 crudelis virginis (Dianae) ara. V 139 crudelis (gen.) ... ara Dianae. IX 32 crudelis in hoste. Or. 409 crudelis et impius hostis (cf. Ov. met. 14, 736).

crudescio] Or. 102 dea crudescit in iras.

cruento] *Mer. poet.* 187 (c)ruentatus ... cantus. *Drac.* 3, 285 strage cruentant *Persas*. IX 166 ore cruentato *sarivando cadaver*. X 22 cruentatam fecit de matre novercam. Or. 750 ducis tu colla cruentas.

cruentus] 1, 456 ore cruentas *aves*. 2, 295 mucrone cruento v. sub mucro. 3, 297 bella cruenta. 2, 816 clemens ... cruentus. 3, 104 nimia pietate cruentus *Abraam*. 3, 153 feritate cruentos. 3, 483 tela cruenta. *sat.* 131 sub morte cruenta. 137 leo ... ore cruento (V 309). 169 noluit esse cruentus. I 4 cruenta bestia. V 306 mente cruenta. Or. 2 festiva (subst.) cruenta. *adv.* Or. 187 tecum peritura cruenta. 737 moriere cruenta.

cruor] *Mer. poet.* 65 siccique rigent in veste cruo(res). 102 Latitque cruoris indocilis. 175 cruorem. *Drac.* 1, 63 unda cruores inficit. 2, 85 medullae ... cruor ... umor. 3, 691 cruore ... umor ... medullas. 2, 135 amne cruoris (2, 611). 2, 807 arma ... fusura cruorem. 3, 218 fuso gaudere cruore. 3, 691 reptante cruore. *sat.* 257 tempora sunt paces, sunt tempora certa cruoris.

crus] *sat.* 316 abscixi crura pedesque. V 263 cui crura lacertis cincti *supplex*.

crusta] 1, 320 flammantes viridesque tulit *Babylonia crustas lapides varios*, cf. *Solin.* 37, 7.

crux] 3, 223 crucis almae signifer *Petrus*. *sat.* 264 passio sancta crucis. V 65 tormenta crucis. V 124 cruci (civis *codex*) suspendit. *Eug.* c. 79 crucis almae fero signum. v. vexillum.

crystallinus] VIII 75 crystallina Xanthi ... uada.

crystallus] *Mer.* c. 2, 7 onerat crystalli fluentis. *Drac.* 1, 712 quo natus crystallus ventre creatus, candida materies, glacies imitatur aquarum.

cubile] *Mer. pros.* 1 A 15 tibi ... cubile (ex civile corr.) nuda rupes. *pros.* 167 montana cubilia.

cubo] Or. 395 cubantem classica sollicitent.

culex] *Eug.* c. 38, 3 mordaces culices. 101, 22 culex mordax.

culleus] Or. 906 cuius in exitium *sat* erit non culleus unus *paricidii poena*.

culmen] *Mer.* c. 2, 9 (cul?)mina celsa. *Pros.* 169 turris exarret culmin(e) pinnae. *Drac.* 1, 436 culmine celsior omni. 2, 234 messis aristatas acuit per culmina fruges. 2, 498 montes et culmina tangit *fulmine deus*. 3, 653 quanto cecidi de culmine lapsus. VIII 72 culmina turris. VIII 93 Hec tor, culmen et urbis apex. *Eug.* c. 9, 3 virtutum culmine celsos (281 v. c. celse). 12, 6 prima Felix culmina sanctus habet. *app.* 23, 4 culmen apostolicum *episcopus*.

culmus] III 6 culmos armet *aristis*.

culpa] 1, 542 quo par culpa tenet (cf. *nota*). 2, 258 nec similis nos culpa tenet. 2, 320 fecisset culpa reatum. 2, 665 culpas inpine fatetur. 2, 686 incurrit culpam. 2, 713 quo culpa premebat. 2, 730 medelas ... culpae sub voce requiri. 3, 364 nam nec culpa fuit. Or. 389 regis culpa fuit. 3, 587 culpam pondere presus. *sat.* 93 culpa mihi fuerat ... reticere. 97 populum sic culpa tenebat. V 83 sperant sua praemia culpae. *Eug.* c. 1, 22 cui tollit culpa coronam.

culpo] Or. 801 facinus verbis culpabat apertis i. *damnabat*.

cultor] Or. 55 cultro (-tor B) feriente. 83 rapior cultris (-ix B). 879 proicit cultum.

cultor] 1, 550 cultore deo i. *agricola*. Or. 275 cultor agelli (cf. *nota* et *Tib. priap.* 1, 1) *Aegisthus*. cultus] Or. 250 cultus deponere minaces i. *vestem bellicam*.

cum praep.] *Mer.* c. 1, 5. 12. 2, 9. 4, 15. *pros.* 2 A 2

2 B 11. 23. *poet.* 1 cum pace redit. *Drac.* 2, 107 terrenum sumpsit cum corpore pondus. 2, 755 genibus cum pectore flexos. 3, 615 ira hominis cum sole cadat. V 45 victor cum lege minatur. V 129 sanie cum tabe litetur. 638 duxerat uxorem pastor cum sorte sinistra. VIII 470 tendens cum lumine palmas (X 395 cf. Or. 686). IX 16 cum luce simul. X 51 fugisse simul cum puppe sodales. Or. 105 retroque pedem cum voce coeret. 623 somnia ... sensus monere suos cum nocte sopora. cf. *etiam* II 96. VIII 434. X 426. 508. 519. Or. 260. 312. 510. 794. cum seq. *emuniato* v. *ind. gramm. sub praeposito*.

cum coniunctio] c. *ind. Mer.* c. 1, 13. *pros.* 1 B 19. 2 B 2. c. *coni. Mer. poet.* 127. 144. cum *ind.* ubi *expectas coni.*, *sensu causali*: *Drac.* 2, 679. 3, 576; *adversativo*: 3, 563. 579 (fut.) *sat.* 96 (*coni. habet Eug.*); *recte* ex. gr. 3, 542 cum sit ..., tamen. *temporali*: 2, 166. 3, 504. VIII 558. X 386. Or. 430. c. *coni. nota*: 1, 93 ubi *ind. expectas. de modis variatis* cf. ex. gr. V 283 cum ... cadet, cum ... perfundat, ... cum mordet. cf. *etiam ind. gramm. s. v. tempora. particula remota a primo sententiae loco in secundum passim, in tertium* ex. gr. VII 20. X 198. Or. 379, in quartum ex. gr. 2, 130. 145. 147. V 254. VII 22. cf. *dum* et *mox*.

cumulo] *Mer. poet.* 155 naturam cumulante manu. *Drac.* Or. 380 muneribus cumulator opum. 901 crimen adulterii cumulat ... morte mariti.

cumulus] 2, 358 in cumulos montesque ... insurgere fluctus. *Eug. hex.* 47 colles tumidi cumulis iuga celsa supinant.

cunabula] V 297 cunabula praestans *Patia*.

cunctator] Or. 580 non cunctator amicus ... traxit.

cunctiparens] 2, 65 cunctiparens mens dei.

cunctipotens] *Eug. monost.* 8. c. *app.* 9, 3 *utribique cunctipotens deus*.

cunctor] 2, 688 credere cunctatus.

cunctus] *Mer. poet.* 51 cuncta *fem. sing.* 109 cunctorum *mascul.* *Drac.* 1, 241 post cuncta. 1, 228 per cuncta (1, 292. 348 cum *nota*. II 153. VI 65. VII 98. VIII 237. 491. X 100. 165. Or. 121).

cupido] *Mer. poet.* 95 tristisque cupido (cordibus) ... aestuet. Cupido v. Amor.

cupio] *Mer. pros.* 1 A 2 nihil quod cupias latere, deprehendi (potest). *Drac.* 3, 126 non cupit ire gradum. *Drac.* 131 celeri cupit ire gradum.

cupressus] 2, 499 cedros celsasque cupressus. X 487 sterili suffire cypresso coronam. X 560 rota cupressus fuit in curru *Medeae*.

cur] 2, 299 cur. 2, 261 cur non (337).

cura] *Mer.* c. 4, 21 trepidis anihla curis. *Drac.* 2, 186 est tibi cura ... de. 2, 187 stat cura minorum (cf. *Virg. Aen.* 1, 646). 2, 324 nec cura periculi est. 2, 685 dicere cura est (curae *trad.*). 3, 82 ventris curam ... ferentes. X 488 suffire ... cura fuit. Or. 932 cura (i. *curatio*) doloris erat ... nec poena reatus. *Eug. hex.* 503 fuerat succedere cura (nata *Drac.*). *praef.* 2 quae tibi cura manet?

curo] 3, 77 dependere curant. *sat.* 43 vulnera ... curat sua lingua molossi. IX 28 non curant vile sepulcrum *animae*.

curro] 2, 128 vapor ... in ossa cucurrit. 3, 242 vita redux verbo mandante cucurrit. 3, 536 currente die. 3, 713 membrorum currit compago per artus. VIII 388 suspensus aquis per nubila nauta cucurrit. X 42 vento currente carina. Or. 487 sua per vestigia current. *trans.* 3, 248 cuncta ... miracula currere. et 3, 257 historiae curram (-ant *cod.*) Danaum i. scribendo *percurrere*. *Eug. monost.* 23 post sex aetates, quas mundus in ordine currit.

currus] *Mer. poet.* 37 tela dei currusque silent.
Drac. IX 186 hoc currus fecit Achillis. *X* 556
currus ... petit *Medea*.

cursilis] *Eug. c.* 57, 2 et stat fixa loco cursilis
unda gelu.

cursim] *Eug. c.* 9, 12 nomina ... edicet cursim
... summa.

cursus] *Mer. poet.* 177 telorum cursus (cursos sic
cod.). *Drac.* 3, 5 stellas cursibus aptans. *sat.* 230
astra ... perdere cursus. 250 amittunt cursus
dies. *X* 9 fata reorquet ad cursus quoscumque
velit *Medea*. *X* 192 tempora ... regnis et cur-
sibus (*Dianae*) apta. *Or.* 44 quo non cursus
erat, sed quo dux inpulit *auster. 107 proscin-
dens cursibus aequor.

curulis] *Mer. poet.* 31 pacatam ... curulem. 44
ductoris sociam ... curulem.

curvo] 1, 160 terrae pars litora curvat i. *curvando*
format. *VII* 96 avis ... curvato vimine clausa.
VIII 387 gurgite curvato maris tempestate. *Or.*
398 curventur falcibus enses. *Eug. c.* 14, 1 misc-
rum captat curvare senecta. 20, 30 ut curvet
hostes.

curvis] *Mer. poet.* 61 curva sub rupe sedens
Enyo. *Drac.* 3, 649 genibus curvis (i. *curvatis*)
supplex. 3, 711 curvis ... costis.

cuspis] 3, 385 hostili cuspid. *II* 30 tractet reiecta
cuspid. (*VIII* 357) lanas.

custodia] 3, 668 custodia longa fatigat captivum.
custodio] 2, 316 promissa fides non custoditur
amicis. *Eug. hex. praef. pros.* 6 hoc moderamine
custodito i. *observato*.

custos] 1, 285 vagum nullo custode (*cf. Lucan.*
1, 26) *pecus*. 3, 45 avarus custos alieni, furis
odorus (?). *X* 33 pellis ... servata diu custode
dracone.

cutis] 1, 343 iam cutis est qui pulvis erat. 1, 381
dividitur contexta cutis. 2, 119 tabe fluens ...
cutis ... rubebat leprosi. 3, 694 iam tegit ossa
cutis.

cynus] *II* 24 cynus *Iuppiter*. *VIII* 453 nivei ...
cyni. *VIII* 475 cynus genitoris *Iovis*. *cf. olor*.
Eug. c. 33, 11 cynus *cantans*.

cymba] *IX* 137 conscendere cymbam *Charonis*.
cypressus] v. *cupressus*.

dactylicus] *Or.* 14 pede dactylico.

daemon] *ferē i. q. diabolus*. *Eug. c.* 11, 7 dispulsus
... daemon. 11, 14 daemon ... sua damna
gemit. 36, 7 perverse daemon et pestifer anguis.
77, 6 daemonum fraude maligna. 78, 1 procul
effuge daemon. 79 fuge daemon.

damma] 1, 279 timuit ... damma molossos (*cf.*
Mart. epigr. 30, 1). 1, 313 cornibus erectos ...
dammās (*de masc. cf. Verg. ecl.* 8, 28). 2, 283
damma vel hircus. *X* 154 cervos et figere dam-
mas. *X* 405 pantherae damma leones.

damnō] 1, 541 si par sententia damnet quos par
culpa tenet. 2, 324 conceptus damnare i. *abigere*.
2, 420 populos et moenia damnat *deus*. 2, 437
supplicia ... non damnata prava, sed augeo *homo*
improbus. 2, 710 damnetur meliore animo delicta
priora. 2, 719 damnare ... piacula. 3, 76 tales
damnare ... sub perpetue poena. 3, 95 con-
temnat opes, patrimonium damnet. 3, 415 tertia
sors ... damnata laborat. 3, 645 omne nefas
... nunc suspiria damnant. *VIII* 39 sententia
fertur damnaturque Paris ... damnantur morte
parentes, damnantur fratres ... damnantur
gentes, damnatur Graecia. *VIII* 160 qui damnet
Pergama flammis. *X* 599 Pallas damnetur Athe-
nis. *Or.* 957 nullo dampnante reatu.

dammum] 2, 407 damna subiret. 3, 41 sua damna
vocat compendia publica mundi. 3, 529 nihil
meriti sed vitae damna tulerunt. *sat.* 246 dam-

na vel augmentum dant quae elementa ferunt.
260 tempora dant lucrum, tempora damna ferunt.
Or. 178 per te fero damna pudoris. 684 sol ...
melior compensat damna *Thyestis*. 304 vitae
damna repensant *Castores*.

daps] *Mer. c.* 1, 3 aeternas ... dapes *Augusti*.
Drac. 3, 75 dapibus convivia replevit. *Or.* 857
prandia ... dapibus referta. *Eug. c.* 7, 1 dāpe
ciborum.

dapsilis] 2, 817 dapsilis et largus.

dator] 3, 89 animam praefere datori *deo*.

de] *Mer. c.* 1, 17 de prole licet sperare nepotem.
2, 13 securā ... de. *pros.* 1 *B* 15 de actibus tuis
aliquanta (omissis). 2 *A* 6 de ... meritis non
tacerem. 2 *A* 17 de actibus ... disserimus.
2 *B* 2 de actibus ... loquitur. 2 *B* 6 de fama
dubitāt. *poet.* 69 hanc ... de trami(te cernit).
desilit. de ut denotetur instrumentum vel causa
(pellucet fere ubique notio proficiendū ab): *Drac.*
1, 196 de flamine molli frondibus impulsis. 1, 405
replete solum ... de semine vestro. 1, 423 re-
ducem super astra diem de sole rubente. 1, 506
promittit saxis, et non de pulvere gemmas.
1, 673 aurora de sole perit. 2, 576 funestat ...
diem de corpore. 2, 801 laudavere deum ... de
morte natantum. 3, 270 scelere manus de
morte suorum. 3, 436 ut plus terreret Tyrios
de morte minaci quam gladiis. 3, 683 caput de
crine decorum. *VIII* 167 sacrilegi de morte
Iovem placate. 173 membrisque salutem membro-
rum de parte dabit medicina. 329 de nostris
est gloria summa ruinis. similiter cum passivo:

1, 327 de sole perusta. 1, 564 deus ... de quo
... conceditur omne benignum. 1, 682 de flucti-
bus orbe refecto. 2, 254 nos ... de crimine nati.
VIII 7 totum de matre venit, de matre creatur
(*cf.* 118) quod membratur homo. 459 cretus de
gente. 464 de gente ... genitum. *Or.* 431 viduata
viro de palceie. *saepe post mereri i. q. accipere*:
3, 565 nil de pietate merentes. 2, 96 haec ...
humana ... natura meretur de pietate dei. *VIII*
284 de rege mereri sororem. *Or.* 753 nil potuit
mulier de prole mereri. *cf.* *II* 49 opem de prole
rogat. *VIII* 108 veniam de prole rogabat. 2, 778
expectamus ... de paupera xenia. 3, 474 animos
de (*Iuvenal.* a) crimine sumunt (*Or.* 234). *Or.*
281 poenas ... petunt de sorte secunda. de

mutata conditione vel spe: 1, 581 similis qui factus
erat de pulvere Christo. 2, 121 praestatur de
clade salus (*IX* 227 p. d. morte s.). 2, 779 de
nobile pauper. 3, 345 planctus de pignore fecit
(*cf.* 3, 122). 3, 481 sibimet peperit ... de cri-
mine laudem. *II* 42 *Iuppiter* ... de fratre
maritus. *V* 218 meruit de clade triumphum.
(*Or.* 11 dat d. c. salutem.) *VIII* 334 fit felix de
sorte mala ... imperium de clade tenet. *IX* 155
dicens de rupe maritum. *X* 22 fecit de matre
novercam. *sat.* 38 de bove factus homo est.
cf. Or. 908 sibi sit de morte superstes. de
separatione et origine: 2, 169 de fluctibus ...
abesset. 2, 431 eripuit de morte truci. 2, 445
vinum de fontibus iret. 3, 600 exutus magna
de parte bonorum. 3, 615 ira ... cadat de corde
furentis (*aliter* 3, 743 suspensisse deum ... de corde
i. ex animo). 3, 370 ereptus ... de clade. *Or.* 375
de qua ... evasi. similiter ex gr. venire de
VIII 528. *X* 29. 480 *Orest.* 807, surgere de *IV* 49.
VII 149. 1, 151 terram de fluctibus actam. *VI*
73 apparet de. *VIII* 190 pellere ... de sedibus.
204 scindite ... de pectore vestes. *IX* 109 raptas
de flumine praedas (*X* 561). *X* 472 de crine
iubar diffundit. vi. *partitio*: *sat.* 90 de quinque
plagis ... duas. de relatione: 2, 129 quid de
parte viri fecit, de corpore toto praestitit. *VIII*
592 quid de pastore procella fecerit. *Or.* 441 pia

- coniugis, inopia de se. *IX 188* domino iam damna parant (*saxa*) de funere (*i. cadaverē*) tracto. *Or. 543* crimina purgabit . . . de tempore prisco quasi genet. de seq. enuntiatio v. ind. gramm. sub 'prae-positio'.
- debaccho] *Eug. c. app. 20*, 4 hostes debacchare tuos i. hostes bacchantes exuere furorē.
- debello] *3, 457* debellare (*reb. trad.*) rebelles.
- debeo] *Mer. pros. 1 B 17* (debet nosse quem loquitur. *2 A 8* quanta tibi . . . praemia deb(e)-antur. *Drac. 2, 183* tibi debent omnia quod sunt, tu tamen ipse quod es nulli debere probaris et quasi qui debes sic omnibus omnia reddis. *2, 261* cur non debuimus . . . peiora mereri. *2, 337* cur non graviora mereri . . . debuimus. *Eug. c. 25*, 3 Christus vobis dimittat debita.
- debilis] *V 91* quanda . . . erit . . . debilis audax? *V 173* debilis est pauper.
- debilitas] *sat. 217* debilitas puerorum feminarumque. *IX 9* debilitas quos lasa premit.
- debitor] *1, 401* accipit et fenus, cum non sit debitor ullus. *3, 35* debitor exoptat millesima reddere lucra.
- decanto] *1, 258* varias decantant garrula voces avis.
- decedo] *VIII 415* decedente die noctis venientibus umbris.
- decennalis] *Or. 507* praedo decennalis *Agamemno*. deceptor] *Eug. c. 25*, 23 luteae deceptrix gloria vitae.
- decerno] *Or. 947* decreta deum. *Eug. hex. praef. pros. 13* decretumque diuale de *VI* diebus.
- decet] *3, 143* decet promittere. *sat. 101* quem decet esse benignum. *VI 24* sponte venire decet, non te decet ire rogatam (*X 27*). *VII 130* poscere quem veniam decet. *VIII 263* insinuare decet. *X 15* haec vatum nescire decet. *Or. 596* sic decuit . . . dolere. *ros. 12* sic decuit doluisse deam. *nota: VIII 338* quam melius regnare decet ubi melius iunguntur cum decet. *seq. ut: V 286* sic decuit ut . . . ames. *sat. 120* non decet ira pium. *X 417* non decet ira deos. *II 87* frons nudata decet scil. *Amorem*. *IX 126* te . . . ista decet? *mens. 20* rusticitasque decet . . . plus. *Or. 905* decet ultio talis Athenas [*3, 546* falso decet *B*]. *nota: 3, 478* faciant quod honesta decet femina, personaliter pro honestam decet. *2, 452* pallore decenti. *X 249* matrona decens. *X 369* nata decens.
- decima] *Eug. c. app. 11* de decimis dandis. *11, 1* da decimas domino.
- decipio] *Mer. Christ. 13* decepta . . . pectora. *Drac. 2, 317* decepti fraude clientes (*cf. Verg. Aen. 5, 851*). *III 13* ager deceptus.
- declino] *IX 161* ut Martis declinet opus Paris.
- decoctio] *Eug. c. app. 25*, 3 auri decoctio pura i. aurum decoquenda massa paratum.
- decor] *VIII 1487* turba . . . Phrygio succincta decore i. veste. *VIII 501* fusus uterque decor pallor ruborque.
- decoro] *1, 250* has lingua decōrat aves. *Or. 332* auro decorantur honesta.
- decorus] *2, 777* quodcumque decorum. *3, 700* caput . . . de crine decorum.
- decreasco] *1, 737* luna decrescente decrescant aquae (*cf. sat. 240*). *Eug. c. 7, 3* decrescit sensu homo vorax.
- decreto] v. decerno.
- decurro] *2, 134* solitus decurrere (*disc- B*) sanguis. *Eug. hex. 252* paribus decurrere (*conc- Drac.*) votis.
- decus] *Mer. poet. 115* leti decus. *135* mirans pueri decus. *Drac. sat. 32* post decus impetis (*cf. Coripp. Inst. 1, 149. 333. Alvin. c. 1, 26. 82, 2*) *Eug. c. app. 29* non esse decus, sed (de)decus.
- dedecus] *2, 272* pro dedecus ingens.
- dedigno] *IX 28* dumulos aut . . . urnas designant animae. *cf. Corp. gloss. II 233, 11* dedigno dra- cōd. *Eug. hex. praef. poet. 23* cur dedignetur, quod . . . piavi?
- deduco] *2, 795* exutosque ingo deduxit per mare rubrum.
- defendo] *2, 758* inopes defenderit. *2, 765* defensus inops. *3, 309* chelydri, defendit quos flamma nocens.
- defensio] *1, 729* spes et defensio pressis deus. *2, 695* maior defensio pressis deus.
- defensor] *3, 658* defensor *Dracontius togatus*. *V 198* urbis defensor habetur.
- defero] *Mer. pros. 2 B 7* (delatus in . . . litoris sinum. *Drac. VII 128* mala mens hominis, quae detulit ore maligno. *Eug. c. 21, 24* qui vivo gratum detulit obsequium.
- defessus] *IV 7* defessus anhelis sideris oceanus *Iuppiter* (*Or. 310* defessus *A*).
- deficio] *sat. 235* tempore luna suo crescit vel deficit orbe.
- defigo] *Mer. pros. 2 B 24* (d)efixus . . . horrore subito rex. *Drac. VIII 619* spectatur ab arbore myrtus, quam sponus deficit. *IX 165* carnibus . . . defigunt oscula. *Or. 230* defigens basia labris.
- deflecto] *Or. 399* ossibus et nervis deflexus . . . arcus. *cf. nota ad l.*
- defleo] *2, 546* legem violari deflet. *2, 674* sterilem defleverat Anna *matricem. *3, 403* deflevit funera nati. *V 289* dolor ista daret defendis verba querelis. *IX 175* puerum deflere docet patrem. *Or. 862* deflent (deplecent *B*) omnes *Orestem*.
- defloro] *1, 689* ventus deflorat fructus et decutit arbore flores. *cf. nota crit.*
- defluo] *Eug. c. 14, 94* languida morbis caro defluebat.
- defodio] *1, 505* non defossa prodit tellure metalla. *Or. 310* res Danaum defossas (-ossa *B*, defessus *A*).
- deformis] *1, 337* limus adhuc deformis erat *Adam*. *II 133* deformis imago non bella.
- defunctus] *1, 683* defuncta renasci.
- dego] *X 250* caelibe vita degis adhuc.
- deicio] *1, 739* deicit elatos et mergit ab aere superbos. *sat. 146* ore verecundo deiciens oculos leo. *X 394* (a)stabat deiecta oculos *Medea*.
- dein] *Eug. praef. hex. metr. 8* dein prostratus. *arg. satisf. 4* dein.
- deinde] *Eug. monost. 29* altera dēinde.
- delecto] *Mer. pros. 2 B 5* veritas ipsa delectat.
- deliberativa] *IX tit.* deliberativa *Achillis*, an corpus *Hectoris* vendat. *subscr. deliberativa A.* deliberantis a. c. H. v. *audiveram* num titulus prae se ferret genuinam formam, quoniam nusquam in carmine ipse *Achilles* deliberans inducitur. haec adscriptis *Bucheler: 'videtur infima aetate usu abusive vocis scholastico deliberativa Achillis deliberantis potuisse dici rhetorica exercitatio in qua Achilles tractatur deliberatioque eius argumenti non ex ipsius sed etiam ex aliorum persona. meminerau Engraphii commentarii Terentianas fabulas: in Phormionis scena II 4 complures inducuntur personae, ille: haec scena deliberativam tenet, deliberat enim senex . . . ideo sententiae ab advocatis una dissuadentis, persuadentis altera. tertia . . . in Andriae I 6 haec scena deliberationem habet . . . deliberat quid faciat. hic omnes deliberativae partes sunt et ab ipso qui deliberat percurrunt; verum quoniam optima deliberatio est cui alius persuasor accedit, idcirco Mysis ancilla praesens invenitur egs. iam Iuven. 7, 162 Hannibal deliberat, an petat urbem a Cannis hoc modo interpretandum censeo non quasi ipse Hannibal secum deliberarit,*

- sed eius deliberationis causa a Maharbale comitibus eius prolata argumenta ac sententiae uno illo verbo comprehenduntur, in scholis breviter dicebatur "deliberativa Hannibalis deliberantis in Romanum petat" similia inveni apud Euphras. in Ter. Andr. I 1 (Ter. ed. Klotz I p. 175, 30). II 1 p. 188, 39. 189, 23. 34. IV 5 p. 207, 20. Eunn. I 2 p. 408, 7 haec igitur deliberativa duas partes in propositione deliberantis continet ex utraque parte argumenta. sed ea hic servus accedet, ut possit partem alteram persuadere. Hecyr. III 2 (II p. 350, 18 Klotz). V 1 p. 356, 30 Phorm. III 2 p. 512, 26 haec scaena petitionem tenet, quod deliberativae saepe genus diximus. Donat. ad Ter. Andr. I 5 p. 101, 8 Wessner quasi deliberatio est, in qua duae partes sunt, una patris, altera matris; pro suatore Mysis est. Phorm. II 4, 1 p. 444 Klotz.
- deliciae] I, 414 deliciaeque fluent vobis. I, 455 deliciis hominum ... constructus opacis paradisus. I, 549 otia delicias perdunt discuntque labores homines de paradiso pulsi. 2, 178 delicias (i. manna) portare parans ... imber. 3, 73 delicias consumpsit edax. sat. 73 delicias mortuae parat mare. 122 captivos ... deliciis epulas. Or. 401 deliciis epulisque bonis refovet senectam. 647 deliciis fruitur adulter Aegisthus. 854 delicias epulis regalibus aptas.
- delictum] I, 99 delicta sequendo. 2, 408 adherent delicta malis. 2, 466 delicta fatendo. 2, 710 si damnant delicta peiora. 3, 590 delictorum ... annes. 3, 623 saeva diu delicta peregi. 3, 660 delicta coegi ad caput ... meum. sat. 303 non laedunt delicta deum, sed laediunt auctor.
- delimo] VIII 3 mollia blandiflavo delimas dicta palato Homere.
- delphin] II 34 Thetis delphines amabunt. VII 151 delphine sedens Galatea minaci.
- delubrum] V 42 gana simul delubra theatra. V 146 delubris Saturni Sardois. VIII 458 delubra petens intravit ad aras. X 65 despiciat delubra deae. X 181 delubra subitant iamque propinquabant aris. X 284 delubra petebat. X 301 delubra tacent, sacraeria maerent. Or. 72 ad delubra deae. 649 delubra ducum (deum A).
- demens] Mer. poet. 96 demens furor ... auri. Drac. sat. 27 demens. Or. 927 quis ... sacrilegus, quis demens. Eug. hex. praef. metr. 19 sapiens, ... demens.
- demergo] 2, 170 demersus (dim-trad.) obit populus. 3, 408 demersus (dim-trad.) sponte per umbras Curtius. X 92 Phoebus ... oceano demergit equos. Or. 355 pelagus demersit (demersit B) Atridas. nota acc. Cato luc. 15 miseros ... demergere flammam (-is pars codd.).
- demitto] 3, 504 regale caput (Cyri) demissum (dim-trad.) sanguine multo.
- demo] I, 374 demere particulam de. 2, 135 dempto ... anne cruoris. 3, 90 demere ... quidquid dedit. sat. 9 nil addit demique tibi ... vetustas. Or. 95 dempsisse neci Iphigeniam. Eug. hex. praef. pros. 7 superflua demerem (ex Servio).
- demum] Eug. c. 58, 1.
- denego] VIII 110 dat celeres pietas gressus, quos denegat aetas. Or. 671 gaudia dant gressus celeres, quos denegat aetas. IX 92 causam lacrimis (i. sepulcrum) ... denegat hostis.
- denique] Mer. pros. I A 3 ... (de)nique. I A 14 tertio loco. item ut videtur 2 A 3, item 2 B 21. Eug. hex. praef. metr. 18 altero membro. carn. II, 1 tertio.
- dens] I, 287 quatitur sub dente (anguis) venenum. I, 462 venenum funereo sub dente parans. 3, 205 armata ... dentibus ora. IV 23 sibilis vibrabant linguas sub (ab cod.) dente trisulcis. VIII 355 dentibus inlisis. v. suspendo.
- denso] 3, 680 obessamque domant densata (denata Glaeser) repagula linguam. Eug. c. 56, 2 aethera cum densant nebulae.
- densus] 3, 61 murice (veste) denso.
- ? dentatus] v. denso.
- denuntio] Mer. pros. I B 19 quae pu(blica fa)ma denuntiat.
- deorsum] Eug. app. 20, 20 sursum ... deorsum.
- depello] Mer. poet. 52 depellim(ur undis). Drac. V 214 Scipio Minturnas depulsus obit.
- dependeo] I, 205 dependent poma.
- dependo] 3, 77 qui sibi, non aliis proprium pendere (def-trad.) curant. IX 221 dependat opes, det magna talenta. VIII 49 pro ... poenas dependit.
- depereo] Eug. c. 14, 14 pulcritudo deperit.
- depingo] Eug. hex. 88 cetera depingit variis pictura figuris (plane alia Drac.).
- deplaco] 3, 123 deplacandus (-untur trad.) Saturnus.
- depono] I, 681 reddit ... depositum natura suum i. diem. Or. 683 reddidit ... refundens depositum (subst.) natura diem. 3, 61 depositum ... murice veste. II 160 te mihi parvum deposuit mater. VIII 102 depositi infantis. X 594 Creta Tonantem depositum nutritis neget.
- deposco] 2, 443 peregrina vagus ... deprecetur undis. Eug. hex. praef. metr. 8 veniam deposite precatu.
- deprecor] I 21 deprecantis.
- deprehendo] Mer. pros. I A 2 nihil quod cupias latere deprehendi (potest). I A 5 lateant ergo hii quos deprehendi pudet. Drac. 3, 474 deprentis feminis.
- deprimo] VIII 414 mulgere ... depresso ubera mammis.
- depromo] Eug. c. 81, 1 frons hominis mentem proprio depromit amicu. 97, 14 depromit affectum pagina nostrum.
- depropero] Eug. c. 14, 41 cum tu deproperas Mors.
- deputo] Eug. c. 14, 30 terrena lucra deputare pulverem.
- derodo] Eug. c. app. 6, 5 absentum fratrum derodere vitam.
- deruo] Eug. c. 20, 47 cur deruisti, deus, de caelo.
- desaevio] Eug. hex. 166 v. descendo I, 282.
- descendo] I, 19 descendunt ex arce dei bona malaque. I, 282 ne Massyla fames duos descendat in armos apri (ac maxilla ferox duos desaevit in armos Eug.). 3, 25 pluvii descenditibus (sic A, disced-B). 3, 161 aetatem mundi retinens descendit origo. VIII 14 in Aonio descendit fonte poeta. Or. 13 tragicis descende cothurnis.
- descensus] 2, 540 descensum ... dei Christi ad inferos.
- desertor] Or. 276 desertor iners, qui non est in vita publica, Aegisthus pastor.
- deservio] Eug. hex. praef. pros. 4 iussis ... deserviens.
- desiccō] X 99 ut pinnae desiccet aquas.
- designo] Mer. pros. I B 20 designatur hoc nomine. Drac. I, 512 promittit fontes designans ante saporem aquilegus.
- desilio] Mer. poet. 70 desilit curru.
- desino] 2, 727 si desinat ... temptare nefas.
- despicio] Mer. poet. 51 despiciunt. Drac. I, 747 aspice despectum. 2, 318 canities despecta senum. 2, 377 despectit dominum. 2, 490 sidera despiciant umbram. sat. 25 praemia despicerem. 276 despexit ... talpas ... draco. X 73 despiciat Iunonem maritus. IX 220 se despiciens (contemnens, negligens) cives dilexit Hector. c. inf.: I, 60 despiciunt ... servare. sat. 275 despiciat irasci pastoribus ... tigris.

destino] 3, 189 *Daniel* cui destinatus insuper escam
in cava.
destituo] 1, 222 sidera solem destituit. *X 74*
Olympum destituit *Iuppiter*. *Or. 281* miseros
... destituit *dei*.
distringo] 1, 192 glacies dstricta (*cf. nota*).
X 217 dstricto mucrone.
desum] 3, 602 notus et ignotus desunt. *VIII 533*
coniugi non desum, famulus supplex. *Eug. c. 20, 27*
dēst qui ... allevet. *c. acc.: 1, 566* dicturum
(*vict-trad.*) effectus non desunt.
desuper] *VIII 393* desuper ... pelago veniente
rati. *IX 21* desuper orbem expectant (*h. despiciunt*)
animae.
detego] *Cato lux. 13* detexit.
deterior] *v. malus*.
deterreo] 3, 410 deterrens funere manes *Curtius*.
VIII 189 Helenus deterret Pergama verbis?
deterstor] *Or. 1* detestandosque triumphos.
detraho] 1, 612 detractus ab ignibus ignis. 1,
615 flammæ detractae. *Eug. hex. praef. pros. 7*
versiculos ... operi detrahendos.
detrimunt] 3, 540 incrementa deus vel detri-
menta recusat.
detrunco] *Cato lux. 11* luxuria ... sensus detrun-
cat acumen.
deveho] *Eug. c. 15, 1* nulla bona ... senilis de-
vehat aetas.
devius] *VIII 577* per devia.
devoro] *sat. 271* devorat ... tauros leo. *Eug. c.*
14, 8 cuncta pulchra fauce saeva devoras *senectus*.
cf. nota.
devotio] *Eug. c. 29, 7* pro te devotio summa est.
devoveo] 2, 343 devota pia *elementa*. 3, 112 *Isaac*
*devotus erat, qui ad vulnere colla parabat. *II 6*
mater devota *Amori obsequens*. *VI 65* Sobrietas
... devota. *Eug. c. 11, 3* devoto pectore (*99, 3*).
monost. 35 devota mente.
deus] *Mer. c. 1, 12* Castalium ... deum. 1, 21
confessa deum. 4, 22 contra fata deum. 4, 25
deus arbitrar lavacri. *poet. 87* tela dei. 87 (ture
suo) populare deos. *Drac. 2, 592* dei ficti ser-
mone vetusto. 3, 527 conficti sermone dei. *V 141*
per templa deum (*VIII 117*) *IX 124* deum so-
boles. *Or. 922* de iure deum (*937*). *924* nemo poli
... deum. *947* decreta deum.
dexter] *Mer. poet. 152* dex(tra) ... ducis. *Drac.*
2, 321 fera dextra (*3, 383*). 2, 329 dextra nov-
calis. 2, 557 dexter in arce sedens. 2, 560 ad
dextram laevamque iubens astare cathervas. 2, 696
tua dextra. 2, 780 indiga dextra. *sat. 119* da
dextram misero. *V 270* triumphalis ... dextera.
VIII 83 ad dextram genitoris erat ... Hector,
Troilus ad laevam. *Or. 960* laeva dextraque.
dextralis] *Eug. app. 12, 11* torques, dextralia,
mitra.
diaconus] *Eug. epist. 1, 4* diacones chrismare
persensimus (*2, 11*).
diadema] *VIII 335* diadema tiamam qui tulit ipse
dedit. *X 515* caput diademate regni splendebat.
Or. 6 diadema ducis foedatum tabe cerebri. 306
poenale caput cingit diadema coruscum. 820
diadema pulcher. *Eug. c. 25, 20* diadema
nitens.
diademalis] *sat. 33* diademalem ... frontem
(*Or. 260*). *Or. 319* diademales ... capsas.
dicio] 2, 21 solis vices ... praefixas dicatione tua.
2, 73 angelica dicatione preces ... canentes *ele-
menta quasi angeli celebrant* deum. 2, 353 pondus
dicionis (*i. servitutis*). 3, 560 simili dicatione (*ferre*
i. q. condicione) voluntas servorum dominique
manet.
dico, -ere] 3, 273 regna dicare *heredibus*. *VII*
80 equis circi iuxta ferre dicatus *i. destinatus*.
VIII 573 venientem sacra dicare *i. solvere, dedi-*

care. *X 452* dicavit mortibus impietas *gentem*
Thebanam Lai. *VII 114* apud Danaos sacra ta
mente dicatus sacerdos. *Or. 68* (eto) ... sa-
crata morte dicata Iphigenia. *Eug. monost. 35*
haec tibi ... devota mente dicavi (dikavi *M*).
dico, -ere] *Mer. c. 1, 15* dicas. *pros. 1 B 14* vera
me dicere. 16 dicturo obest igno(rantia). 2 *A 16*
qui in hac dicendi professione sunt. 2 *B 13* di-
ceret. *poet. 107* nec dicere mussant (*cf. nota*),
sed petiere palam. 141 dicere. *Drac. 2, 104*
pius et genitor ... dictus deus. *VIII 378* Priamo
tua dicta loquimur. *Or. 341* haec dicta loquun-
tur. *VIII 507* dictorum verbis. *VIII 527* numine
contempto non dicam, coniuge pulchra. *IX 155*
dicens de rupe maritum rupem alloquendo quasi
coniugem. *Or. 131* dictura, maritum non reducem
esse, moecho. 945 'purgandus Orestes' dicitur.
c. inf. pro ut vel com: sat. 307 non semel ignosci
dixit lex sancta reatum, sed quotiens culpa est,
sit totiens venia. *VIII 177* dicite pastorem ...
obire. *cf. VII 79 Bücheleri conjecturam. for-*
mulae: Or. 163 dic quid sit agendum. 557 dic ...
dic iam modo quid sit agendum. *V 290* dic ...
dic ... quid peccavit ...? *VIII 222* dic ubi vis
armare rates. *X 225* dic ... quid haeres? 248
dic ... est ... an ...? *Or. 71* dic igitur, qua sorte
manes ...? *cf. 205. 875*. dixit et ... *VIII*
540. *Or. 254. 514* dixit et abscedunt (*cf. 670 cum*
nota) 718, 724, 816, 837, 843, 882, 938. dixerat
et: *VI 111* (dixit *cod.*). *VIII 103. 211*. *X 237*.
281. 360. 461. 515. *Or. 412. 693*. dixerat at:
VIII 285. dixerat haec: *VI 90* dixerat haec ...
iam. *Or. 74. 204. 580. 663. 779* dixerat haec
genetrix, surdis tamen auribus inquit. *cf.*
similia sub loquor, effor, for, aio, ordior.
dicto] 2, 708 supplicium cunctis revocabile dictas.
Or. 31 dictabat dona Tonanti. *cf. III 15 cum*
nota critica.
dies] *Mer. c. 4, 2* festum ... diem. *pros. 1 A 17*
dies in laboribus. *poet. 173* (nulli)s sine Marte
dies. *Drac. de VI diebus creationis 1, 118* sqq.
Eug. monost. cf. carm. 37. 2, 65 ante diem
i. praepropere (*Or. 170*). 2, 662 gemino capite orbis
(*i. oculo*) diem. 2, 809 una eademque die. 3, 100
modico ... die (*i. tempore*) peritura 3, 536 cur-
rente die. 3, 679 amara dies. *Or. 803* funesta
dies. 3, 746 sit mihi longa dies *i. vita*. *nota:*
VIII 435 festa dies ... illa luce fuit.
differo] *Mer. c. 4, 34* distulit adultitque partum
Lucinae mora. *Drac. 2, 74* dilato fine manere.
2, 398 dilata in loco corrupto. 2, 783 quidquid
agamus ... differt (*def-cod.*) punire benignus.
3, 732 non me differes, subita sed morte necares.
Or. 729 genetrix dilata nondum necata.
diffugio] *X 522* diffugiunt omnes.
diffundo] 1, 180 locus ... diffundens quattuor
amnes. *II 85* diffusi ludunt per colla capilli.
VIII 112 per colla per ora oscula diffundunt.
VIII 484 purpura ... diffusa humeris tabula in
chlamyde ab altero ad alterum umerum pertinens.
X 310 diffundit ... querellas annis. *X 381* prae-
cepta tyrannus diffundit per regna. *X 473* iu-
bar diffundit in orbem *Lucifer*. *Or. 282* diffun-
dit testa cerebrum.
digo] 1, 604 dei formante manu digesta vomun-
tur ordine cuncta suo.
digitus] 1, 307 qualem possent digiti formare
Tonantis. 3, 710 unguibus armanter digiti.
dignor] *Mer. Christ. 9* dignatus ... aetatis sen-
tire vices *Christus*. *Drac. 2, 78* nasci dignatus
homo est. 2, 90 virginem intrasse sinus dignatur.
Or. 251 habitus dignare pios indu togam.
Eug. hex. praef. pros. 14 efficere dignetur.
dignus] *Mer. c. 4, 13* dignus rure. *pros. 2 A 15*
pretium dignum. *Drac. 2, 228* lumine dignior

omni est homo, quem libuit per se formare Tonantem. [3, 397 dignus *traditum*]. V 57 dignum servire putans indignus habetur. sat. 265 dignior ... iudicere esse. Or. 745 si dici sum digna parens. 3, 222 Petrus apostolico digne subnixus honore. IX 225 Hectoreo condetur dignius auro *Patroclus*.

digredior] X 469 maga digrediens.

dilaceror] 3, 109 unguibus ora dilacerans (dilatans *trad.*).

dilargus] *Eug. app. c. 14*, 2 dilargus ... omnibus esto.

dilectio] *Eug. app. 1. tit. de dilectione. 1, 1* domini dilectio.

diligor] 3, 48 se dum nescit amare, diligit heredem. 3, 84 non diligit ille, sed odit. 3, 208 horrorem faciat dilecta voluptas. X 142 diligit optet amet cupiat suspirat anhelet.

diluvium] 2, 400 diluviumque nocens. 2, 417 diluvium iam non dabit unda secundum. 2, 811 diluvio periere gravi *Aegyptii in mari rubro*. sat. 286 diluvio periere rei. 3, 586 non puto diluvium tantos punisse reatus.

dimitto] 2, 414 impune reos ... dimitteret. II 72 dimittens matrem *Amor i. relinquens* (cf. *Aegrit. Perd. 86*). item VIII 119 Helenus vates templum dimisit et aram. VIII 247 Seston dimisit *classis*. *Eug. c. 14*, 75 dimitte culpam misero, dimitte reatum. 25, 3 Christus vobis dimittat debita.

dinoseo] *Eug. c. 6*, 1 dinoscere verum. 16, 7 qui sim, dinoscere.

dirigo] sat. 12 quocumque iubes, dirigis ingenia. VII 90 directis auribus audax erecta cervice *equus*. X 48 quem sequitur directa *ad litus* manus.

dirimo] 1, 316 plurima *animalia* coniunxit ... caespites, mente diremit *deus*. 3, 348 causa pudicitiae naturae iura diremit. Or. 71 a matre dirempta *filia*.

dirumpo] II 14 matris dirumpens verba. *Eug. c. 70*, 10 instar Lucili cogor dirumpere versus. *c. app. 12*, 2 thesaurum ... quem rapiens nequeat dirumpere latro.

dirus] 2, 267 dira ... morte. X 573 diros ... furores (cf. *Aegr. Perd. 17*).

discedo] 1, 417 discedere solem. 3, 603 discessere propinqui ... discessit amicus. Or. 413 cunctos discedere (descend-*A*) iussit ab aula.

discerno] Or. 766 discretet iacebis a moeche. 920 a licito discerno nefas. *Eug. c. 16*, 1 discretam corpore mentem.

discerpo] *Eug. c. 41*, 11 miserum discerpere guttur *imitando bestiarum voces*.

discidium] X 423 ne *Glaucia* ... discidium pariat nautam ductura maritum.

discipulo] sat. 154 apostolica discipulante manu *Christi*. cf. famulo. Osborn. p. 181 discipulari: discere. *aliam vim habet glossa discipulati edocti Thea. gloss. VI p. 350*.

discipulus] 2, 145 discipuli famulique sui. 2, 516 discipulo ... suo *Iuda*. 2, 555 discipuli reducem laeti videre magistrum. 3, 223 Petrus ... discipulus domini. *non de apostolis: III 14* discipuli sic ... silent, si forte magister tollatur.

discludo] 3, 666 discludere (exclude *C*, disclute *A*) situm.

discolo] *Mer. poet. 11* discolit ... committere. *Drac. 1*, 491 homines didicisse pudorem. sat. 189 nobile praeceptum ... discite. VII 54 ut discat sacras flammis *nova nupta*. VII 79 dare ... discit tuba raucam salutem quae antea non *noverat nisi ad mortem vocare*. Or. 278 discite felices non umquam credere fati.

discolor] 1, 252 discolor ornat penna *aves*.

discordo] 1, 267 cum discordent inter se ele-

menta coacta. sat. 57 diversa creans et discordantia iunxit. cf. *Aegr. Perd. 158*.

discors] *Mer. poet. 181* discordibus armis. *Drac. 1*, 45 discors natura.

discrepo] Or. 943 sententia duplex discrepat. discretio] *Eug. c. app. 18*, 2 disponens ... discretio. *discrimen*] *Mer. poet. 91* nullo discrimine rerum, cf. *nota*. 139 quanto populis discrimine (*i. periculo*) constet. *Drac. 2*, 747 pluvias nullo discrimine fundit. VI 37 post tui discrimina vitae, cf. *nota*.

discurro] 2, 641 per membra vapor discurrit. VIII 628 Mors ... inter Troianos discurrit. Or. 849 tota discurrit in aula *Orestes*. i. q. *decurrere*, *abire*: 1, 279 timuit discurrens damna molossos. sat. 217 si debilitas faceret discurrere mortes.

discus] *Eug. c. 65* in disco argenteo; cf. v. 1 catinum, quo ... transit in ora cibis.

discutio] 1, 644 nube tenebrarum discussa. *Eug. c. 14*, 20 tremore foedo corpus omne discutus (sic *A*, succutis *FP*; *deest M*). falso 3, 666 discute *A*.

disertus] 3, 534 verba disert. VII 18 Apollo disertus.

disiungo] 2, 195 ut disiuncta tamen concordii lite probentur. si disiuncta fiant, solvitur machina rerum, si coniuncta forent, omnis natura periret.

dispar] 3, 710 sub dispare (-ri *cod.*) forma. Or. 940 dispar calculus iret. *Eug. c. 42*, 1 quae nupta dispare constant.

dispello] *Eug. c. 11*, 7 dispulsus pectora daemon ... linquit.

dispendium] 3, 141 dispendia vitae (*opp. lucra*). dispenso] VII 30 digitis sub harundine ventos (-us *cod.*) dispendent hinc inde melos perflante flabello. VIII 114 pius ardor affectus dispendat parentes alter alteri *filium adducunt*.

dispergo] 1, 304 dispersa per orbem. VIII 400 dispersos longo ... aequore Troas. IX 42 longis dispersa comis *virgo*. IX 153 dispersi marmora mariti. IX 164 Hectoris ossa, si qua iacent dispersa rotis.

displiceo] 3, 114 victima ... displicuit placuitque simul. X 292 displicet quandoque viro *Medea*.

dispono] 3, 332 annua festivis disponens fascibus acta *Brutus consul primus*. sat. 106 carminis ... quod male disposui. Or. 37 dona plurima ... genitor disponit (*i. destinat*) *Orestis*. c. inf.: 155 facinusque parare disponit (*i. constituit*) sub corde truci.

dissero] *Mer. pros. 2 A 17* de actibus tuis aliqua disserimus.

dissimilis] *Mer. Christ. 11* corporis huius (*humani*) dissimiles perferre modos. *Drac. 2*, 153 dissimili ... sermone *variarum gentium*. sat. 111 nec mihi (*i. erga me*) dissimilis quam quod solet esse catervis *i. permultis*.

dissipio] 1, 410 luna tenebras dissipat.

dissocio] *Eug. c. 9*, 8 sorte sepulchrali dissociata.

dissonus] *Eug. c. 41*, 1 dissona vox hominis (*absona in tit.*).

distendo] 3, 680 terra ... distenta. 3, 694 cutis multos distenta per artus.

distingo] 2, 348 gemmatum distinguunt sidera caelum. 2, 484 angelorum pars tanta ... distincta severe (cf. 481 cecidit ... caelo; districta *Arevalo*). 3, 684 *linguae* verbere distinctas ... voces. sat. 222 sex aetates ... distincta tenent tempora quaeque sua. VIII 486 auro distincta ... vestis. X 117 violas ... lilia distinguunt. X 259 sericus ... distinxerat aurum.

disto] *Eug. c. 2*, 2 nil pecude distas.

distraho] 2, 520 sanguine distracti (*i. divenditi*) *Christi* maculatur venditor emptor.

distribu[] 1, 218 tempora distribuit *stellis deus*.
 X 192 tempora distribuens *Luna*. 1, 293 distribu-
 it loca certa *deus animalibus*. 1, 315 cetera
 distribuit diversis semina terris.
 districtio] *Braulio epist.* 2, 11 districtiois vin-
 dictam.
 distringo] *Braulio epist.* 2, 13 praesumptores
 vehementer distinguere. cf. *sui distinguo*.
 dit[] 2, 737 ditas opibus ... egentes. VIII 653
 clade Pelasgum ditetur Ledaean ... propago.
 Or. 110 ducem ditatum sorte duelli.
 diu] *Mer. c.* 4, 36. *poet.* 13 *Drac.* 1, 98 peccare diu
 parcat. 2, 721 diu peccare ... permissa. 2, 727.
 3, 232. 3, 623. II 122 per saecula diu. Or. 562.
 divalis] *Eng. hex. praef. pros.* 13 decretum ...
 divale.
 diversus] 2, 94 diversi temporis aetas (2, 344).
 2, 396 diversi temporis ortus (cf. *sub ortus*).
 1, 315 diversis ... terris. 2, 230 diversa ...
 creantur.
 dives] 1, 317 divitis agri. 1, 318 ditior India.
 2, 780 dives eget. 2, 781 divitis usibus. 3, 44
 pauper sub divite nummo aestuat *avarus*. 3, 75
 sibi dives erat. X 32 dives apud Colchos ...
 pellis erat. X 411 dives pauper inops.
 divido] 1, 551 agricolam ... non diviserat *deus*.
i. eius officia; cf. *Cels. 7 praef. p.* 263, 18 *Dar.*
se diviserunt. 2, 165 fretum quod se divisit.
 3, 69 crudele profundum dividit (*i. limitem facit*)
 inter aquas ... et ... incendia. sat. 200 Gloria
 ... triumphos in commune datos dividit. II 87
 frons ... visio fulgida crine. *Eng. c.* 70, 2
 exipe DI ... VISUS versiculos (opp. nexos).
 divinus] 1, 308 divinos ... odores. 3, 180 divinae
 prolis imago (filius dei *vulgo*). Or. 655 vobis
 divina (*i. numina*) favebunt.
 divitiar[] 3, 656 divitias mea lingua dedit rapuit-
 que tenenti.
 diurnus] 1, 425 luce diurna (Or. 493. *Lucret.* 6, 873).
 1, 606 lege diurna. 1, 668 morte diurna. *Luciferi*.
 3, 669 cladesque diurnas *cotidianas*. IX 90 diurnis
 visibus *i. cotidianis*. adv. diurne: 1, 680. 3, 619
i. q. cotidie.
 diuturnitas] *Mer. pros.* 1 B 13 in amore (diu-
 turnitas).
 divus] *Mer. poet.* 69 diva nocens. *Drac.* II 17
 quem divum ... hominem. II 74 hominum
 divumque voluptas. VIII 55 dolor ... divum.
 VIII 80 ingratis ... divis. VIII 98 iurgia
 divum *i. deorum*. VIII 200 divum ... iudex
Paris. X 55 divum regina.
 do] *Mer. c.* 1, 9 cui natura dedit, victoria reddidit
 orbem. *poet.* 3 dedit otia ferro. 33 bella dedere
 locum. 42 tibi requiem ... dederunt. 136
 dederat gestare pharetras. 185 proelia dant ...
 famam. 194 (populi) quae iura dedit. *Drac.*
 1, 361 dēmus. 3, 751 dētur (VIII 314. IX 81.
 226; at dētur *Aegr. Perd.* 281). 2, 29 dās (*Aegr.*
Perd. 107 dāturus). 1, 161 terrae pars datur in
 tumulos. 1, 166 pars terrae data ... undantes
 ... agri (*pars praedicati*). 1, 304 multa locis
 data sunt variis dispersa per orbem. 2, 246 quae
 res fecerit ista dari: data sunt per crimina
 nostra. 3, 146 barbaries ... datur (*i. oritur*) de
 germine iusto. 3, 148 dat maior gentile genus
 germanus (*syn. eduxit*). VII 23 ut daret *Mars*
 ... Quirinum. 1, 375 ablata daret iuveni sua
 costa dolorem. 1, 494 dant agnita membra reatu-
 m. 2, 233 serpentes membrorum de parte sua
 dant saepe salutem. 3, 460 cui dent post bella
 salutem. 2, 111 daret princeps miracula carni
i. Christo homini. 2, 131 nec semel ista dedit
Christus. 2, 510 tot populus dantem miracula
Christum. 2, 380 dum litora nusquam terra
 daret. 2, 417 diluvium iam non dabit unda

secundum. 2, 448 mella darent vepres. 2, 729
 gaudia caelo convulsat dat quisque reus. 3, 240
 ut mortes vitasque daret *deus*. 3, 437 cum bella
 daret (*i. gereret*). 3, 450 sibi dat cum morte
 fugas *civitas Saguntina*. 3, 475 dat ... mulieribus
 ira furorem. 3, 535 cui tempora nil dant aut
 tollunt. sat. 246 damna vel augmentum dant
 quae elementa ferunt. 3, 646 lumina dant oculi.
 sat. 44 mibi vulnera lingua dedit. 274 pardus
 ... morsus dat. V 288 si vocem simulacra darent.
 V 309 fremitusque daret *leonem*. VII 95 dat ...
 cursus *equus*. X 601 religionis honos ... dat
 pro laude pericla. nota: 1, 128 lux quae dat
 tempora metis quae constituit metis quasi gignit
 tempora. 2, 805 non gladiis iaculisque datis
 missive sagittis gens oppressa perit. II 73
 dantur post terga pharetrae *Amori profecturo*.
 VIII 140 Hectoreum ... cadaver per montes,
 per saxa datum *i. tractum*. Or. 419 scepra ...
 data sub pastore tyranno. mens. 13 dant siccas
i. siccant. 16 mitia poma dabit mitigabit. VIII
 460 angur ... quem fors ad Cyprum dederat
i. venerat. V 326 quae se dat circulus *i. se prae-*
bet, se pandit. c. inf.: 1, 580 usibus humanis
 data sunt haec cuncta venire. 1, 622 daret ...
 resurgere. 2, 200 esse dedisti. IX 127 dabis
 ... juvenes Acheronta natare. cf. *Aegr. Perd.*
 121. c. comi. Or. 15 da valeam. v. s. v. verbum.
 doceo] *Mer. poet.* 41 docet foliis mansuescere
 frontem. 100 praeda docens scil. sectari praedam.
 140 docet arma ducem. *Drac.* 1, 530
 doceatur nosse quod instat. 2, 311 nos ... docent
 exempla priorum. 3, 54 exempla docent ...
 ignes ... et requies. 3, 101 Abraham doceant
 iam nos exempla. Or. 432 quid sit honestus
 amor, multae docere puellae. 3, 256 quoscum-
 que docet sancta scriptura fideles. 3, 546 quos
 doceat (deceat B) factura dei. *Eng. hex. praef.*
pros. 9 doceatur indoctus. IX 111 docuit quia.
 IX 157 docet ne.
 docilis] 2, 148 indociles docilesque.
 docitiloquax] sat. 61 littera docitiloquax.
 doctor] 2, 581 legis ... doctor *Paulus*. I 16 doctor voc.
 doctrina] 1, 474 doctrina malorum. III 15 ma-
 gister ... doctrina potens (appositive; ceterum
 cf. nota et *Theodulf. carm.* 41, 153). *Eng. c.* 7, 9
 doctrinis crescere mentem.
 dogma] 3, 226 veri dogmatis index *Petrus*.
 doleo] 2, 172 tali sub clade doletur qui fuit ante
 metus. 2, 304 primordia mundi hoc taetrum
 dolere nefas. 2, 543 augmentum dolet *Tartarus*.
 3, 606 doluerne meam ... ruinam. 3, 726 vota
 (nom.) ... amissa (acc.) dolent. sat. 304 peccata
 dolens. VIII 293 excidium ... si pectora ...
 dolerent. X 549 timere cruentam et doluerne
 simul. Or. 596 sic deest ... fata dolere. c.
 acc. c. inf. 3, 43; c. inf. IX 25. intr.: 3, 38
 dolet. Or. 589 Danaum ... dolentum. 730 pro
 pastore dolebat. impers. dolet: *Eng. c.* 27, 10 sic
 vixisse placeat, sic abiisse dolet.
 dolor] 1, 375 ablata daret ... costa dolorem. 3, 599
 dolor omnibus atque inimicus factus. V 279 do-
 lor est spectare. VII 99 intus habens captiva
 dolorem libertatis. VIII 583 redit ... dolore
 scil. mota. IX 161 suadente dolore. X 424 dolor
 est, non zelus fason. Or. 563 stimulante dolore.
 dolus] *Mer. poet.* 89 (te)cta dolis. *Drac.* 2, 513
 quaerit ... dolos. 2, 782 sceleris fraudisque
 dolique. Or. 162 feminini sexus armata dolis
Clytaemestra.
 domesticus] Or. 537 bella domestica in matrem.
 domicilium] mens. 13 umida ... domicilia *Lunae*.
 dominant[] 1, 331 ut dominanter (*sic Eng. codd.,*
 -tur B) eat homo inter animalia.

dominatio] 3, 465 dominati(o) sola (timetur).
 V 207 Caesar, dominatio prima senatus.
 dominor] 1, 335 dominator et auctor deus
 (2, 98) Or. 410 patriae dominator amarus Agamemno.
 dominor] 1, 335 dominatur cunctis hominem.
 1, 571 dominetur. ut orbi. 1, 582 his dominaretur
 cunctis. 2, 48 solis in orbem ... dominatur
 virtus dei. 3, 162 dominata manet gens Isaac.
 dominus] Mer. c. 2, 1 domini i. Caesaris. 2, 13
 dominos ... (c)ontinuat ... aula. 4, 37 dominae
 (adi.) ... Vrb. Drac. 2, 144 dominum ...
 polorum. sat. 107 regi dominoque. 110 rex do-
 minusque meus. de forma hispana domnus cf.
 p. 283 nota 1.
 domitor] II 8 o mundi domitor Amor. V 208
 domitor Libyae ... Scipio. Or. 139 triumphalis
 (i. victoris) domitor ... Egiste. 269 Asiae
 domitor Agamemno.
 domo] Mer. poet. 163 bellum domitu(r)a virtus.
 Drac. 1, 192 non glacies ... domat fructus.
 1, 449 tellus ... rastris iussa domari. 2, 500 ut
 terrore domet ... profanos. 3, 154 haec illum
 (adversarium) responsa domant faciuntque silere.
 3, 211 Alcidem monstra ... domuisse. 3, 492
 quem non bella domant, domuit promissa volup-
 tas. 3, 598 tormenta domant me. 3, 680 dentes
 domant ... linguam. sat. 210 qui sua corda
 domat. X 272 domitis ... ab Indis.
 domus] Mer. c. 4, 39 primas Latii domos. poet.
 77 (con)sterne domos (ex -us corr.). Drac. V 87
 res est nulla domi pauperis. X 400 Luna, cui
 cancer domus est. Or. 157 maesta domo ... redit.
 413 domibus remeare suis.
 donec] Mer. poet. 183 c. ind. c. con. Drac. 1,
 103. 2, 691. 3, 550. II 70. Or. 572. 630.
 dono] 1, 170 donanda poetis. 2, 566 donatque
 reatum i. ignoscit. Or. 90 luctibus omissis do-
 nans lamenta parentum dea mitis. VIII 169
 donare Salutem mortibus (abl.). v. s. v. venia.
 donum] 2, 140 mirabile donum.
 dorsum] IX 180 dorsa viri palpant. X 170 dorsa
 volantum i. columbarum.
 dos] VIII 469 Helenae dotem fera bella. VIII
 652 sanguine Troiano dabitur dos. X 378 dabi-
 tur pellis cum dote.
 doto] VI 88 inopes dotare. IX 62 dotata La-
 caena sanguine Troigenuum. Graium dotata
 cruore. X 23 dotata paellae flammis.
 draco] 1, 314 concava suscipiunt per montes saxa
 dracones. sat. 276 despiciet et talpas flammeus ore
 draco. IV 24 visus ... sonitusque draconum.
 IV 48 fera colla (corda cod.) draconum.
 dubito] Mer. pros. 2 B 6 nemo ... de fama du-
 bitat. 14 neque enim haec a te acta dubitabam.
 Drac. 3, 12 quis dubitet c. acc. c. inf. Or. 142
 quid dubitatis adhuc c. inf. 486 ne dubitate
 (657 c. inf.). Braulio epist. 2, 12 dubitas non
 esse i. negas esse.
 dubius] Mer. poet. 105 nec vota cadebant in du-
 bium (masc.). Drac. Or. 580 dixerat haec du-
 bius, sed non cunctator amicus ... increpitat.
 ducatus] Braulio epist. 2, 6 videnti praebere duc-
 atum (cf. Vulg.).
 ducor] Mer. pros. 1 B 2 ducit. Drac. 1, 323 Sernus
 fila trahit nullo sub pollice ducta. 1, 672 aurora
 ... ducit ubique diem. V 79 spes crimina ducit
 ad facinus. VII 81 orbita ... ducta.
 ductor] Mer. c. 4, 12 ductor. pros. 2 A 7 ductor
 invicte. poet. 30 ductor, 44 ductoris semper de
 Actio. Drac. VIII 271 ductor Priamus. Or. 25
 ductorum ductor Agamemno.
 dudum] 1, 643. VIII 495. 532. fere i. q. 'olim'
 VIII 298.
 duellum] 3, 370 de clade duelli. VIII 344 sors

cassa duelli (seq. 345 bella). Or. 110 sorte duelli.
 388 vos sic minuit saevius Bellona duellis.
 dulcedo] 1, 365 dulcedo recurrat cordibus inno-
 cuis. 3, 22 dulcedine dulcor omni deus. I 16
 dulcedo vestri ... oris. Or. 326 dulcedine
 linguae.
 dulcefluus] 1, 166 dulcefluus ... fontibus. Eng.
 c. 34, 4 verbis ... dulcefluus.
 dulcis] 2, 312 adulterium dulces male venit in
 usus. 2, 642 dulcor ... flamma amoris. v. s.
 nefas.
 dulcisonus] Eng. c. 33, 17 porridge dulcisonas
 attentis auribus escas.
 dum] Mer. c. 2, 14. poet. 30, hic quarta enuntiati
 sede, ut tertia Drac. 1, 61. V 81. VI 3. VIII 441.
 Or. 22. 590. quinta II 53. Or. 643, secunda pas-
 sim (etiam Or. 554). c. ind. praes. saepe ut 1, 61.
 3, 127. Or. 22. 186. 590. 923. 925; nota Or. 614
 dum fuerit ... favebunt. c. con. praes. post
 infinitivum 3, 90. cum con. imperf. pro cum:
 1, 703. 3, 381. 508 sat. 168 (cum Eng.). subser.
 dum esset in vinculis. V 12. Or. 49. 453. Eng.
 sat. 49 (cum Drac.). sensu finali: c. ind. praes.
 2, 647; c. con. imp. 1, 689. 2, 379; dum tamen cum
 con. praes. IX 226. sensu adversativo: c. con.
 imp. VIII 344.
 dumetum] VIII 409 capellas ... dumeta sequen-
 tes. ros. 7 dumeta.
 dumosus] Eng. c. 70, 3 dumoso in litore.
 duo] 2, 516 duobus (2, 809). 3, 87 duorum. 3, 156
 rebus ... duabus. 3, 201 duos ... leones. Or.
 26 post duo lustra redux et post duo (dua B)
 bella triumphans.
 duplex] 3, 702 duplex ... semita. Or. 942 sen-
 tentia duplex discrepat. Eng. c. 89, 10 duplex
 nec bello fortis nec pace fidelis.
 duresco] 1, 236 fluctus durescit in ossa. 1, 263
 durescunt ova tepore.
 duro] intrans: V 223 nemo quietus ... durabit.
 trans: sat. 18 duraturus cor Pharaonis eras.
 durus] Mer. poet. 66 dura ... retinacula. Drac.
 1, 698 terra dura rigeat (quem dura ligabat
 Eng.). 2, 108 mortalia dura subivit Christus.
 3, 196 dura sub pelle. Or. 721 durissima membra
 Egisti.
 dux] Mer. pros. 2 B 12 dux (poet. 131). poet. 36
 ducis (153. 163). 140 ducem; de Actio semper.
 Drac. 2, 363 mortis dux, terminus aevi homo.
 2, 796 candida dux (nota fem.) fuerat nubes.
 3, 223 crucis almae signifer et dux Petrus. 3, 697
 duces oculi. sat. 21 ducum ... meorum regum.
 34 duci Nebucadnezar. 183 dux ... Romanus
 ... Titus. Or. 936 duces legum in Aerei pago
 iudices. adiective: 1, 723 vulnere dux odor atque
 sagax ... invitat ad escam; cf. Or. 44 quo
 dux (lux B) inpulit auster.
 e] v. ex.
 ebr]io] 2, 141 fluminis ebr]iat una convivas.
 ebr]ius] VII 1 carminis Idalii cupere nunc ebr]ius
 esse. VII 38 ebr]ius ... nutet Silenus. X 275
 ebr]ia ... vestigia Baccharum. mens. 19 ebr]ius
 imber i. vinum.
 eburneus] 1, 307 eburnea monstra elephantia.
 ecce] Merob. c. 4, 1 nunc panditur ecce iam
 secundus. similiter ἀναγερθεὶς: Drac. 1, 524.
 2, 327. 809. sat. 282. IV 31 nunc ... ecce. IV 37.
 V 270. X 122. 134. 179 iam tunc ... ecce. 199
 videt ecce. 226 ecce feri. 270. Or. 470. 810.
 972. Eng. c. 8, 39 ecce (haec) ... meditare.
 14, 3. 35, 2. ecce quid Drac. 3, 240. sat. 165.
 191. cum nomin. 3, 533 ecce deus verus. Eng.
 c. 9, 20 ter.
 eccles]ia] Eng. c. app. 20, 11 totum diffusa per
 orbem/ecclesia. 21, 1 tu decus ecclesiae.

ecclesiasticus] *Braulio Eug. epist. 2, 11* ecclesiastici ordinis normam.

echenais] *Eug. c. 51* tit. de echenai (echina *M. chitna L.*) 51, 1 parvulus echenais (eichthna *codd.*) cf. *Birt de haliut. p. 161, Mayhoff ad Phn. nat. 32, 2. traditur echenais Or. hal. 99. Phn. nat. 32, 2. 148 Lucan. 6, 675 et schol. Bern. adl., non Serv. Aen. 8, 699.*

echo] 3, 683 echō voluntatis lingua.

econtra] *Eug. sat. 15.*

edax] 1, 657 ignis edax (3, 178. *IV 53; cf. Verg. Aen. 2, 758.*) 3, 723 delicias consumpsit edax dives. cf. s. v. livor. *passive: 3, 33 usura ... edax i. amona cerealis.*

edico] *Eug. c. 9, 12* nomina ... edicet ... summa tibi. 26, 11 restat edicere summam annorum. 33, 1 vox, philomela, tua cantus edicere cogit.

editor] 3, 24 editor (-ur *cod.*) omniparens, sed non tamen edite ab ullo.

ēdo] *VIII 413* potare cibos atque ēdere potus. cf. 1, 504 exēdat. item *Coripp. Ioh. 8, 75* ēdunt.

ēdo] 1, 149 tertia ... lux edidit aequor. 1, 194 flatus, quos mollior aura edidit. 3, 24 v. s. editor. *Eug. c. 39, 3* edidit Nicostrata litteras Latinas.

edomo] *Mer. poet. 132* edomuit quos pace puer.

educio] 1, 268 fetibus eductis (*Verg. georg. 4, 163.*) 3, 149 Iacob eduxit nos. *Eug. hex. 62* India ... pigmenta per herbas eduxit (*prod- Drac.*)

effectus] 1, 566 dicturum (vict-*cod.*) effectus non desunt. 2, 761 effectus facies oratio pura reportat. 3, 548 effectus iussa sequuntur. *II 11* des effectuum votis.

effero] 1, 739 deicit elatos deus. 3, 598 dei, quos fabula mendax extulit. *VI 85* non est elata potestas (*opp. modeste.*) *VIII 90* elata voce solatus. *VIII 370* sidera Phoebus elatis condebat equis. *VIII 397* elati percellunt carbasia fluctus. *Or. 819* elatus (*i. superbus*) caede.

effigies] *Or. 67* effigies et imago volatilis *i. umbra.*

effugio] *VIII 491* effugiat per cuncta virum *Parin Helena, i. sibi eius fingit speciem.*

effingo] *Eug. sat. 10* effingique bonis candida corda viris, deus.

effodio] *V 241* cicatrices ... pectoris effossii.

effor] *VIII 188* effatur (*asyndetos.*) 511 incipit ... effari (*Or. 163 c. nota.*) 556 sic e(f)facta (*X 509* s. e. adorat).

effringo] *Or. 727* ossibus effractis (*etfr- B.*) *Eug. c. 74, 2* effracta ... aemula colla.

effugio] 2, 538 effugiunt tormenta reos.

effundo] 3, 388 crinibus effusus. *sat. 211* effundere ... cruorem. *V 128* effundant ossa medullas.

egenter] 3, 71 non vixit egenter.

egenus] 1, 728 opulencia maior egenis. 2, 100 omnis rationis egenus (3, 155 *Prud. cath. 10, 82.*) 2, 627 prolis egenus. 2, 775 calcamus egenos. 3, 43 bene dives egenus. 3, 80 spoliatus egenus. *V 173* nudus mendicis egenus. *VI 88* pascere egenos. *Or. 894* humani iuris egenum.

eggeo] 2, 697 pascit egentes deus. 2, 737 ditas ... egentes. 2, 737 miseratus egentis. 2, 780 iam modo dives eget. *V 173* metuui nec dives egentem. *V 286* dives egentes ... ames. *VI 15* bellum, si tempus eget (*perferentibus*), perferre valetis.

egestas] 2, 438 mors, luctus, egestas. 2, 736 paupertate iubes opulentos turpis egestas (*V 88. Verg. Aen. 6, 276*) vestiat. 2, 774 egestas *i. q. egeni.* 3, 57 egestas *i. q. egenus.* 3, 598 me consumit egestas (*cf. Prisc. laud. Anast. 97.*) 3, 652 famem, quam maior traxit egestas. *V 174* quem frangit egestas. *V 194* pavidos informat egestas.

ego] *Mer. pros. 2 A 16. 2 B 7* ego. 2 A 9 mihi. 1 B 14. 15. 2 A 2 me acc. *Drac. VIII 94. 95* ego ante geminam consonam; *VIII 96* Hecuba mi genitrix. *sat. 265* ut mi[h]i irascaris. *IV 12*

nos pro me (*VII 135.*) 1, 743 et *IV 15* nobis mihi. *IV 18* in nosmet in me. *Eug. c. praef. 1* memet. c. 3, 1 mens nostri.

egredior] 2, 351 nec tamen egreditur transgresso limite punctum mare. 3, 185 'egrediantur ait. *Or. 213* egredere ex latebris. 959 egressum ex *Areo pago.*

egregius] *sat. 271* egregios ... tauros. *VI 1* egregii iuvenes. *adv. egregie: 3, 170* egregie ... temnere vitam.

ei] v. hei.

eicio] *X 336* eiecto terrore.

eiulo] *Eug. c. 5, 21* eiulando (hieul- *Bruux.*) flētibus. 14, 16 eiulare conplacet.

elabor] *Mer. Christ. 20* elapsas ... animas in corpora functa reducis.

elementum] *Mer. poet. 191* (exerc)ent elementa fidem. *Drac. 1, 210* cuncta ... rident elementa vapore. 2, 17 praefectus sol quattuor est elementis. 2, 54 mittent elementa vices v. s. v. vices. 2, 71 caelis, elementis, fluctibus, astris. 2, 193 foedere concordii ... elementa tenentur. 2, 289 quae natura negat, per nos elementa petuntur: per pelagus celebratur iter. 2, 658 geminis ... elementis (maris ... caeli). 2, 807 surgere iussa arma elementa (*i. mare*) deo. 3, 3 pax elementorum deus. 3, 14 ut sint elementa ministra deo. 3, 549 natura ... constructa elementis. *VII 157* elementa (*i. aquora*) ut vota celebrent. *IX 95* viva peremptis funestas elementa (*i. aera*) viris. 3, 14 ut elementa clientes *Medeae. X 498* elementa coartans sol. *Or. 775* sol, pietas, elementa (poli mare flumina tellus). 784 extimuit natura chaos, elementa tenebras.

(elephas)] 1, 286 instar montis habens incedit bestia moles. cf. *Anth. 195, 1* horrida cornuto procedit belua rostro *cf. Isid. orig. 12, 2, 14. cf. s. v. eburneus.*

elevo] 1, 741 elevat elisos deus (*v. sub* elido). *VII 90* favor elevat elisum equum.

elicio] *Or. 861* quae numina poscens eliciat supplex?

elido] 2, 696 erigit elisos deus. *Or. 152* elisam *i. defegatam. alia v. sub v. elevo. deest allido apud Drac.*

eligo] 2, 415 eligit e cunctis ... supplicio. *X 380* grates electus agit (*cf. nota.*)

elinguis] *sat. 10* elinguisque fuit *Zacharias.*

eloquium] *Eug. c. 6, 10* perdens eloquium ... lingua.

eludo] *VIII 579* elusa ... pietate.

eluo] *Eug. c. 16, 4* elue probra.

emaculo] *Eug. c. 14, 74* mentem vitii emaculare.

emeritus] *Mer. poet. 120* emeritum *i. defunctum. Drac. 3, 438* senis (*Reguli*) emeritum ... cadaver. *VII 6* emerito ... auspice nuptiali iam sub munere fungitur poeta.

emetior] *Or. 672* iamque iter emensum.

emico] 1, 670 iubar emicat *Luciferi.* 2, 8 *Lucifer* emicat ardens (*cf. nota.*) *VIII 322* Achilles emicat. *VIII 578* emicuit galeata cohors *Spartorum. sat. 182* Christi emicuit stella per astra poli.

emineo] 1, 250 eminet his cristatus apex. *IX 3* fama superstes eminet. *VIII 320* eminet *cod. emo]* *Or. 321* eminus ... favores muneribus.

emollio] *Or. 333* emollit Cytherea ... Martem.

emptor] 2, 517 venditor ... emptor. 520 venditor, emptor.

emptus, -us] 2, 519 proficit in nobis ... emptus.

en] *Mer. c. 1, 19* en nova iam suboles. *poet. 185* (proelia), ... in victis dant ultima famam. *Drac. 3, 611* paenitet in peccasse. 3, 649 en (et *O*) ... palmas extendo. *IV 33* en ... lues magis exiitit. *V 159* qualiter en pietas se vindicat (*nota ordi-*

nem). Or. 252 en tibi vestis adest. *Eug. sat.* 100 en (cf. *Drac.*) fateor. *Eug. c.* 8, 7 seq. nom. 18, 3 en cinis ad cinerem rediit. 25, 17 en cinis hic rediit. 34, 1 en ... queruntur aves. 97, 19 en ... dilige me. *app.* 49, 2 en coram te stat.

enatoj] 2, 391 enatat inter aquas ... arca.

enervoj] *Cato lux.* 14 luxuria ... enervat vires.

enim] *Mer. pros.* 1 A 8. 15. 2 A 5. 2 B 3. 6. 18.

entor] 1, 47 enixa puerpera natum (*Sedul.* 2, 63 e. p. regem).

enormis] *Mer. pros.* 2 B 1 quam enormis ... gratulatio.

ensifer] 3, 484 ensiferas ... catervas. VIII 602 ensiferas cohortes. X 579 ensiferis ... aristis.

ensis] *Mer. poet.* 83 ferroque micantes ... enses.

103 Latique cruoris indocilis ... ensis. 114

parentem ... falsa tecum prece perculit ensis. 127

cum Scythicus succumberet ensibus orbis. 159

ense minax (*Drac.* Or. 773 ense minaci). *Drac.*

3, 344 natam perculit ense. V 190 ense cruento.

X 319 fama ducem rapiebat in enses. Or. 69

ense deorum. 393 curventur falciibus enses.

495 ense severo. 724 exertum costis inmerserat

ensem. 756.

enudoj] 1, 641 enudat aves iam penna vetusta.

eo, ire] ad formas notanda: Or. 447 vit. 548

istis. 3, 315 issent. VII 139 iri. Or. 667 ite.

2, 587 eundo. 2, 570 ablit. 2, 108 subivit, at

2, 573 oblit. contracta: perit 3, 491 1, 479 VIII 339.

375 *Mer. poet.* 52; oblit V 214. IX 190. Or. 392, 954;

ablit IX 74 sat. 178; redit *Mer. poet.* 148; obisse

2, 526. obisti Or. 772. VIII 200 periet (Or. 169).

IX 151 exiet. X 272 rediebat. Or. 817 subientem.

Mer. pros. 2 A 22 euntes in Thracia(m). *Drac.*

1, 331 ut dominanter eat homo inter bestias. 1, 549

faucibus excurrens it (intrat) naribus aura. 2, 445

vinum de fontibus iret. 2, 587 eundo per mare

per terras de Paulo. 3, 315 nonne per extremos

issent? 3, 338 ibat in exequiis. 3, 739 formula

laudis temporibus tribus ire (i. decurrere) solet.

sat. 86 itque reditque (244; passim post Verg.

Aen. 6, 122). 220 tempora eunt vitae, tempora

mortis eunt (sunt bis *Columban.*), sunt ... erunt

Eug.). II 71 iret adhuc in verba dolor (cf. *nota*),

ni ... fricuisset. II 94 Thyrtius ibat victor

ovans. V 34 barbarus omnis eat in bella. V 137

hostia talis eat. VI 26 ire per artus Venerem.

VI 60 ibat in obsequium. VI 78 iubet ire iugales.

VII 76 it (i. ablit) dolor, ira redit. VII 83 plus eat

in frenos equus. VII 139 Carales cum coeperit

iri. VIII 304 victor ... ieiunus (sine praeda) eat

i. abeat. VIII 648 (c. *nota*) ite pares sponsi (Or.

547). X 431 non ire (i. moveri) polos. X 501 plus

ire per aethram solem. Or. 198 felicius ibis (fere

i. q. eris). 246 itur in amplexus (cf. *nota*). 447 ad

manes in pulvere coniugis ivit *Euadne*. 548 tar-

dus istis. 615 sic tintius itur. 667 ito prior. 839

it manus ad capulum. 940 quod dispar calculus

iret. *nota*: 764 criminibus nec fructus eat i. ob-

tingat. seq. inf.: 1, 211 ire ... corrumpere ...

et ... proferre. 1, 283 aper ... eat ... bella

movere. Or. 586 imus ... donare.

epigramma] *Eug. hex. praef.* metr. 15 inscribit ...

epigrammata vana libellis.

epilogus] *tit. ante V* 260 epilogi (*plur.*). cf. *Quint.*

inst. 6, 1, 54 sq., ante IX 140 epilogus.

epistola] Or. 76 formator (firm-E) epistola men-

dax.

epithalamium] VI *subscr.* epithalamium in fra-

tribus dictum. VII *tit. et subscr.* epithalamium

Ioannis et Vitulae.

epitaphion] *Eug. c.* 16 *tit.* epitaphion (-om F)

proprium. cf. c. 21. 23. 24. 25 *tit.* epitaphion

Chindasvintho regi conscriptum. 26 *tit.* epitaphion

in sepulcro Reccebergae reginae. 27 *tit.* epita-

phon Nicolao. *app.* 49 *tit.* epitaphium coniugale

a beato Eugenio editum glorioso domino Recces-

vintho regi, quod 'pitacione publice propositum'

vult intellegi Buehler; fortasse epitaphion simp-

liciter est i. q. carmen.

epulae] 2, 766 epulis. Or. 854 epulis regalibus.

epulo] *sat.* 122 captivos ... deliciis epulas. cf.

Ven. Fort. c. 10, 11, 24 epulare. *Prisc.* 8, 25

gramm. II p. 392, 13 apud vetustissimos ...

'epulo' pro 'epulor'.

equinus] *Eug. c.* 42, 3 equina matre.

equus] 1, 276 equus, pecus utile belli (cf. *nota*).

era] VII 4 eram.

ergastulum] V 68 vincla gerens ergastula portet.

ergo] *Mer. pros.* 2 A 15 ergo ... disserimus. *poet.*

164 ergo ... parat. *Drac.* 1, 463 ergo ibi (con-

tinuatur narratio, ut X 198) 2, 98 ergo ubi (VIII

563. Or. 626) 2, 527, 3, 91, 3, 582, 3, 643 ergo,

deus, miserere mei. 121 ergo ... cinge. VIII

11. Or. 494 ergo precor. *postpositum*: *Mer.*

pros. 1 A 5 lateant ergo. *Drac.* 2, 205 qualiter

ergo. 2, 703 agis non ergo severus. V 22 vos

ergo cavete. V 102 nil ergo relinquet. IX 13

iam rectius ergo putatur. X 253 vis ergo ...

esse ... ?

erigo] *Mer. poet.* 121 erexit gressibus ora. *Drac.*

1, 313 cornibus erectos ... dammas. VII 91

erecta cervice equis. 1, 662 erecto crine vagatus

ignis. 2, 39 artus fovet erigit spiritus. 2, 696

erigit oppressos deus (V 201). 2, 732 erigis

oppressos humiles. 3, 675 erige prostratum. V

124 in arbore trophaei cristas erexit. Or. 17 quem

... erigit ira. 258 erigit ille ... bipennem.

617 erigitur iuvenale fremens. 869 erectus mox

stat ... ad aras.

erilis] 2, 694 consolator herilis i. errorum. *Eug.*

monost. 34 iussu compulsus herili.

eripio] *Mer. poet.* 23 Scythibus erepta furoribus

Roma. *Drac.* 2, 431 eripitur de morte truci.

2, 433 ereptus Noe servatur in arca. 3, 370

moenibus ereptis patriae de clade. 3, 626 (cf.

nota) eripe me his invicte malis (X 207). 3, 629

eripuit ... clementia morti agmina pecantum.

sat. 76 temperies corrupta dies eripit (corripit

Eug.) atque animas. V 133 sorbebat ereptum

vel mortibus ... vel vivente ... iecur *Eritho*.

IX 81 si membra volucres eripiant. X 60 eripe

captivum. Or. 145 amputet eripiens vitricia

colla bipennis. 189 funereis nos casibus eripe.

286 faucibus eripiens germanum Electra paren-

tis (cf. *Coripp.* Ioh. 6, 12). 441 maritum manibus

eripuit Alcestis. 815 eripiam clamantem i. ser-

vem.

erro] *Mer. c.* 3, 1 ramis errantibus. *poet.* 178 (te)la

... errantia. *Drac.* 1, 275 cervus in arva ...

errat. 1, 493 errantes per prata reos. *sat.* 37

erravit per prata vagus. 2, 704 errantes punis.

2, 726 erranti i. q. peccatori. VIII 66 errantes ...

vindicta coerces. *Eug. sat.* 45 ipse meis parces

erratis i. peccatis.

error] *Mer. Christ.* 12 lubricus error. *Drac.* 2, 259

nos ... error (heros cod.) ... retinet captivos.

2, 471 error eos tenuit crimenque. 3, 399 plus

praestitit error. *Eug. hex. praef.* pros. 5 libellos

... erroribus involutos. *poet.* 7 errorum ...

nube carens liber.

erubescio] X 290 erubuit doluitque simul.

eructuo] 2, 66 deum deus auctor ovans eructuat

ore. 2, 495 cunctos si eructet (fluctuet cod.)

amnes gurgis.

erumpo] 1, 273 erumpunt ... iuveni.

eruo] 1, 152 eruitur tellus.

esca] 1, 723 odor ... invitat ad escam *vulturem*.

2, 179 esca polorum *manna*. 3, 26 annona datur

cunctis animantibus esca. 3, 189 *Danieli* destinat

insuper escam *deus. sat.* 270 ut sit esca leonis lepus. *Eug. c. 33.* 17 porrigit dulcisonas ... auri- bus escas *philomela.*
 esurio] *Or. 855* inter delicias ... esurit.
 et] *Mer. c. 2, 3, 3, 4, 2, 4, 10 [4, 13]. 4, 21. 28. 31. 37. 39. pros. 1 A 7 et tamen. 12. 1 B 16 et quidem. 19 et i. etiam. 23sq. quater. 2 A 20 et tamen. 2 B 1. poet. 2. 4. 6. 14. 17. 22. 50. 54 nec inulta ... et. 59 haec ait et ... pene- traverat. 68. 70. 77. 87. 90. 94. 98. 99. 107. 111. 113. 114. 117. 124. 126. 130. 135. 137. 141. 148. 150. 154. 162. 168. 175. 178. Christ. 4. 10. 13. 16. 21. 28. postpositum: Mer. poet. 9 perdidit et. 58 nobilis et. item secundo loco: Drac. ex. gr. 1, 172. 175. 204. 322. 2, 423. VIII 332 *Or. 34 passim; nota 2, 595* idem semper eris quod et es, quod et ante fuisti. 2, 815 quid ... quid et ... 3, 484 inter ... inter et. tertio loco: 1, 318sq. (ana- phora), 1, 602 (i. q. etiam, ut et X 326). X 332, *Or. 756; quarto loco: 1, 633 et (i. q. etiam 2, 579). 3, 696. pro etiam: 1, 63. 68. 231 cum luna et sidera ... ostentans. 1, 307 India cum gemmis et eburnea monstra minatur. (376?) 377. 401. 481. 490 sed et. 602 (tertio loco) 633 (quarto loco). 667. 704. 743. 2, 99. 104 (secundo loco). 276. 278. 579 (quarto loco) 726. 3, 9. 147. nec sola ... et. 617 (secundo loco). sat. 182 cuius et. VIII 548. X 326 (tertio loco) 332 (tertio l.) fig. 1, 3 *Or. 405 passim. et ipse: ex gr. 1, 231. 2, 787. 3, 618. et magis: Or. 308 [X 174 corruptum]. et pro atque id: Or. 896. et merito v. sub merito, et bene v. s. bene. et fortissima vi VIII 289. i. q. et tamen: 2, 718. et non 1, 506. X 132. et ... nec 3, 115. et nunquam IV 16. 34. et nullus IX 139. et nil VIII 390. non ... et 2, 763 [V 88 trad.]. ne ... et X 215. in initio novi enuntiat: 1, 650 quotiens ... iacebat ...? et ... nascitur. 1, 700 *deus mundum* concutit et subitum monstrat ... terra tremorem. item 2, 419. X 517 *Or. 758. cf. dixit et, dixerat et sim. s. v. dico. notabilia etiam propinqua haec: VIII 218* vix viderat ... et quaerit (71). VIII 260 postquam legatio ... sedit, et Antenor ... profatur, et enumerationis tertio loco positum v. ind. gramm. sub asyndeton.
 etenim] *Mer. pros. 2 A 13.*
 ethnicus] *Eug. c. 20, 20* (turbis ubique terri- t)amur ethnicis.
 etiam] *Mer. c. 1, 17. Drac. sat. 282.*
 etsi] *sat. 310* etsi peccavi (si bibl).
 evado] *3, 632* post scelus evasit ... honestas. *Or. 266* evadere retia. 345 *Penthesileam* vix eva- sit Atrides. 375 de qua (carina) ... evasi remige planta. 715 evadere iustas ... manus.
 euangelium] *Eug. c. 8, 13* euangelia.
 eveho] *Mer. pros. 2 A 5 me ... ad honoris maximi nomen ... imperator evehit.*
 eventus] *2, 112* sanctis ... eventibus i. miraculis.
 eversor] *Or. 899* eversorem Asiae *Pyrhum. 275 item (desertorem codd.) de Agamemnone; cf. nota.*
 evinco] *IV 11* superas evincit (intrans) in auras monstrum quale *Cerberus.*
 evolvo] *II 75* evolat armatus *Amor.*
 evomo] *1, 256* sexta dies ... herbas evomit. *1, 609 unda* aquas licet evomat. *Or. 461* evomit in gemitus voces et verba doloris.
 euros] *2, 161* recidentibus euris (*Or. 42*). 2, 463 populis spectantibus (pecc- B) euros. 3, 15 con- lisis nubibus euro.
 ex, e] *2, 125* simul ex utero statim post partum. 2, 288 aves ex nulla parte noctes. 2, 368 ex primo ... nunc usque. 3, 369 dantemque ex hoste tropaea. V 20 ex hoste manet ... amicus. VIII 555 e iussis secundum iussa.***

exactor] *3, 36* non exactorem pudor inprimit aut dolor ullus exactum.
 exaestu] *3, 65* exaestuatur ardens *dives.*
 exagito] *sat. 284* quos ... exagitat frigus inops- que fames. IX 135 nominis invidiam ... manes exagitant.
 exanimis] *1, 529* res exanimis. 2, 122 exanimis ... revocare salutem.
 exarm] *Mer. poet. 39* exarmat *Bellona* comas.
 exaro] *Eug. c. 39, 1* *Moyses* primus *Hebraeus* exa- ravit litteras.
 exaudio] *2, 602* exaudis quod lingua tacet. 2, 757 supplices exauditi. X 424 exaudi famulam. X 453 nihil est quod non me exaudiat unquam. *Or. 473* exaudi lacrimas.
 excanto] *2, 336* excantavit (esc- cod.) agens ani- mam maga.
 excelsus] *1, 103* ab excelsis veniat vindicta. 3, 21 celsior excelsis *deus.*
 excessus] V 118 tit. partis controversiae; cf. nota.
 excidium] VIII 271 favillis excidii *Troiae. 293* excidium *Troiae.*
 excido] *Mer. c. 3, 6* excisum ... latus *buzi.*
 excipio] *Mer. c. 4, 30* exceptit gremio ... Roma puerum. *Drac. 2, 395* exceptit ... tellus natosque patresque. 2, 586 *Paulus* bonus exceptit (con- tinuavit) quod tunc male fecit iniquus. 3, 171 pueros fornax exceperat ardens. 3, 754 exceptus ... de fasce malorum. X 438 funera mundi excipis o *Dis. Or. 958* excipiunt populi ... faventes *Oresten absolutum.*
 excito] *Mer. poet. 70* residem ... excitat. *Drac. 2, 702* ira furorem excitat. *Or. 17* quem ... pu- dor excitat. 606 excitet ingenium virtus. mens. 6 excitet ut turmas mensis *Martius.*
 exclamo] *Or. 137* Clytaemestra ... longius ex- clamat *Cassandra. VIII 189* invidus alter ex- clamat.
 excludo] X 176 excludit flammig *Amor* imbres. *Or. 883* omnibus exclusis secreta loquitur. cf. 3, 666 excludo C.
 excurro] *1, 594* faucibus excurrens et naribus aura vicissim.
 excursus] *Mer. pros. 1 B 6* excursus (aptior) locus.
 excusatio] *2, 276* forte sit et nobis haec excusa- tio certa.
 excuso] *Mer. poet. praef.* si hic litterae excusan- dae sunt. *Eug. hex. 418* reus excusat (acc- *Drac.*).
 excutio] *1, 387* excutitur somno juvenis. sat. 138 leo unguibus excussis cf. *Verg. Aen. 12, 7. VII 89* favor excussus carevis. VIII 420 metus excutit ... corda. VIII 510 quibus excussus ventis ad litora *Cypri* venerit. X 98 excussit per inane caput. X 100 ignis plausibus excussus pueri *Amoris. X 151* dominaeque (dat.) favillas excu- tiam ego *Amor.*
 exedo] *1, 504* rubigo latens quae viscera ferri exedat. cf. sub edo.
 exemplar] *Mer. pros. 2 A 20* nec ullum quod imi- tari velis exemplar extra te quaeris.
 exemplum] *3, 324* optima nam vindex exempla ac pessima *Brutus. 3, 54 et 101 v. sub doceo.*
 exeo] *Mer. pros. 2 B 12* manus universa ... exie- rat ... populatum. *Drac. 1, 64* apumis rubicundior alveus exit i. evadit. IX 161 exit *Andromache.*
 exerceo] *Mer. pros. 2 A 18* ingenia nostra exer- cemur. *Drac. II 122* *Pluton* exerceat amorem. VIII 322 exercet in arma biformes *Achilles. IX 88* hoc cuncta sepulchra exercent i. efficiunt. *Or. 294* exercebat opus iuvenum ... palaestrae.
 exercitus] *1, 74* niger umbrarum ... exercitus. 2, 209 laudans exercitus angelorum, v. s. v. thro- nus.
 exhaurio] VIII 564 exhaustus cursu *Paris. X* 305 exhaustis cod. *Or. 387* exhausti sanguine

fuso. 389 exhausit civibus urbem (cf. nota). mens. 14 fontanas exhaurit aquas mensis Iunius. exhibeo] 1, 258 silva ... nidos ... exhibet. 3, 498 exhibet infelix incesto pectore matrem. 3, 543 exhibet, impendit, praebet dens. Or. 570 exhibet affectus patrios mater lactando. 889 legibus exhibitum i. in publicum productum. exhinc] VIII 337 quae sit gens Dardana, ... exhinc nosce. Eug. hex. 551 exhinc ... iubar emicat (alia Drac.). exhorreo] X 456 innuptae nuptam exhorrete. exigo] 1, 476 temporis exacti spatia. 1, 653 Phoenicis exactam ... inventam. 2, 561 exigit (postulat) ut meritum. 2, 684 exegit quid plena fides ... dixi. 3, 37 v. sub exactor. 3, 216 exegit virtutis opus fides. 3, 240 ecce quid alma fides exegit ab arce Tonantis. 3, 245 exigit hoc semper spes. 3, 444 poenas exegit ab urbe (cf. Aegr. Perdiciae 129 exegit sese privando lumine poenam). 3, 479 quod fama pudoris exigit postulat. X 542 noctis rex exigat (sibi postulat) umbras. Or. 477 exige supplicium de coniuge. 480 exegit mortem de virgine. exiguus] 3, 63 exiguae ... gemmae. 3, 141 temporis exigui. 3, 663 grande vel exiguum. VII 123 exiguum ... poemam. exilium] 2, 505 exilio trusere gravi angelos malos. V 215 missus in exilium. eximius] 1, 318 eximias ... gemmas. 3, 352 virginis eximiae Verginiae. 3, 696 verticis eximii. Or. 384 eximii proceres Danaum. eximo] 2, 133 Lazarus ante sepultus, ... exemptus. 3, 655 exemi de morte reos. Or. 572 donec ab undecimis me aetas eximeret annis. exitialis] X 491 exitialis ... venenum. exitium] 3, 627 exitio succurre meo. VIII 422 ne tela minentur exitium crudele. Or. 7 matris in exitium (732). 406 operare ... corporis exitium. 906 cuius in exitum sat erit non culleus unus. exopto] 3, 35 exoptat ... reddere. VI 117 succedere noctem exoptant. VIII 186 poenas persolvat ... exoptat. exorabilis] Eug. c. 5, 22 o deus ... semper exorabilis. exordium] 2, 29 qui das exordia rebus et finem, sine fine parens exordia nescis. exorno] 3, 535 deum nunquam verba diserti exornant aut forte notant. exoro] 3, 234 exorat (exsecratur) precibus magicum. sat. 115 exorent haec pauca deum. 186 non exoratus. exosus] Eug. c. 46, 1 arborea exosa comas hirundo. expavesco] 1, 702 alveus expavit Iordanis. 2, 422 fecundus ager steriles expavit harenas. 2, 509 expavit Iudaea deum. 3, 184 illaesos pueros expavit Persa tyrannus. II 129 expavit sic raptus Hylas. X 38 ut ... conspexit ... expavit, nam monstra putat. X 261 expavit nutrix, omnes stupere ministri. X 314 expavit genitor. expello] Mer. poet. 21 expulsio praedone. Drac. 3, 331 fera regna tyranni expulit Brutus. Or. 871 expulsus terroris furore. mens. 7 post chaos expulsum. expendo] 2, 573 expensus obiit Iuda (cf. nota) 2, 767 expendebat opes (opus cod.) Tabitha. expensa] 2, 764 nec tamen expensis (dis cod.), sed puro corde litandum. 2, 766 vestibus, expensis, epulis ... expendebat opes Tabitha. mens. 12 rusticus expensas ... rescipit cf. 3, 32 sqq. exprior] Or. 536 Thesea Pirithous non sic expertus amavit. Brav. Eug. epist. 2 illud velle in me experire (inf. act.). expers] 2, 69 temporis expers (3, 739 sat. 5 Rust. Help. de les. benef. 14 Arator 1, 165. Aldhelm,

laud. virg. 2874) 2, 470 corporis expertes. X 203 sanguinis expers Amor. Or. 91 mucro ... expers sanguinis. expeto] Brav. Eug. epist. 2, 5 quid inde fieri debeat, a me iubet expetere cf. nota. expleo] 3, 571 explebo numerum. X 438 tantis non explet luctibus aulam o Dis. explico] VIII 43 cunctos mors explicat una. (v. ad Stat. silv. 5, 3, 258). X 232 cur explicat artus. X 402 toto vix explicat anno Phoebeus cursum. explorator] Or. 612 explorator eam. expono] VII 73 vacat expositis post proelia miles ab armis. exposco] VIII 226 Telamona ... exposce sororem. exprimo] II 18 exprime i. dic nomen. IX 159 exprimit herbas Andromache ut sanguinem mariti recuperet. expugno] 1, 468 corda viri non expugnanda per anguem. exsanguis] IX 44 exsangue cadaver. exsecro] 3, 338 excoeranda senectus Brutus. Or. 118 plantigeris execrans gaudia votis. 688 excoeranda prius, sed post veneranda manebas domus patria. exsequiae] 3, 338 ibat in exequias. exsequor] Eug. app. 3, 6 exequier (-queri C) factia. exsero] Or. 724 exertum ... ensem. 739 parens nudis exerta papillis. Eug. c. 90, 1 exerit iram. exserto] Or. 212 caput iudutum ... cupit exertare. exsilio] 1, 242 exilit inde volans gens plumea ... per auras. II 79 exiliunt nymphae perterritae. VIII 432 pastor harenis (in h.) ... exiliuit. X 470 exilit ... Lucifer. Or. 266 cupit exiliens evadere retia aper. exsisto] IV 33 lues magis exstitit (i. facta est) ardens. Or. 89 mitior existens facta. 573 immemor existam i. ero. cf. exsto. expecto] Mer. pros. 2 B 13 non expectavi ut diceret. Drac. 3, 752 expectat pia vota deus. IX 159 tardum ... expectat socerum. cum coni. Drac. 2, 778 expectamus adhuc de paupere xenia nobis afferat et praedam. pro spectro: 1, 356 procul expectat (spectat Eug.) iumenta. 3, 57 divitis ... tormenta expectat egestas. (3, 98 finem expectat C). IX 21 desuper orbem expectant animae piaae. Or. 777 expectate vices (syn. mercedem cernite). cf. Petron. 17. Paul. dig. 41, 1, 26, item traditur in versu corrupto Plant. Aul. 707. exspuo] Eug. c. 14, 23 tussis expuit putridua (obi.). exstinguo] 1, 661 cinis extinctus. 1, 669 extinctas flammis. 2, 630 extinctus cecidit genitalibus ignis. 3, 43 extinctam ... famem. 3, 57 divitis extincti. 3, 179 ignem extinxit ... angelus. 3, 213 vix unum extinxit ... leonem Hercules. 3, 366 extingui (3, 435). 3, 512 extincti coniugis. IV 47 quibus artibus angues extinguum. V 100 civibus extinctis. V 277 extinguere proelia campo. IX 176 extincti patris (Or. 574). Or. 21 extinctos titulos. 100 virginem extinctam. 206 extinguere regem. 338 extinctum sub fraude duocem. 506 quem ... coniunx ... extinxit. 596 extincti genitoris. extirpo] 1, 109 manus extirpanda reorum. exto] 2, 580 caput extans (eminens) grande malorum. Eug. hex. 43 cautibus extat montis apex. fere pro sum: Drac. 2, 376 omne quod extat. 2, 486 in nobis nullus timor extitit unquam. 2, 706 placidissimus extas. 2, 741 solus enim dominus dominum qui non habet extat. 3, 252 ne incredulus extet. 3, 298 extiterunt ... mentis avarae. sat. 156 pius extet homo. 169 exti-

tit hic prudens. *V* 90 ne clam temerarius extet. *VIII* 182 mysticus exstet uterque. *X* 65 licet immemor extet. *Or.* 67 effigies ... extas. 324 licet extet pulcra pudica. 768 sensus iners ... extas. *v. Rossberg, Archiv f. lat. Lex.* IV 48. *et supra* existo.

exsul] *Mer. c.* 1, 8 novus exul. *Drac. V* 216 exul ab urbe. 218 exul et extorris. *Eug. c.* 16, 5 sanctorum coetibus exul.

exsul] *Or.* 196 exulat interea Menelaus.

exsul] *Mer. c.* 4, 9 exulit ... timore Thybris. 3, 552 exultans iussisse sibi gavisia *deum natura*. *II* 162 exulta, genetrix. *III* 8 pampinus exultans. *VIII* 27 meruisse cibos ... exultant. *VIII* 326 exultant quod Troia redit. *VIII* 413 exultant potare cibos. *X* 184 exultat gavisia.

exsurgo] *I*, 195 aura ... exsurgens ... de fontibus horti. *I*, 544 exsurgit censura dei. 2, 132 exsurgit vel Lazarus ante sepultus. 3, 569 ora tot exsurgant. *VIII* 55 sic dolor exsurgit divum. *Or.* 660 hinc dolor exsurgat. *cf. Sen. Med.* 49 gravior exsurgat dolor.

extemplo] *X* 329.

extendo] 3, 316 qua flammeus axis extendit vel zona polos rubicunda. *cf. Verg. Aen.* 7, 226. *Drac.* 3, 620 extenso prostratus corpore plango. 3, 649 palmas extendo supinas.

externus] 2, 298 in externos ... hostes (*opp. civilia bella*; *V* 18). 2, 323 externos pariterque suos ... conceptus. 2, 328 externos genitos. *Or.* 866 externas ... ad oras.

exterreo] *Mer. poet.* 169 abies ... exterret culmine (pinnas).

extimesco] 3, 354 pondus dicionis honestas extimuit. *Or.* 784 extimuit natura chaos.

extorqueo] 2, 774 caelis extorsit egestas quod voluit. 3, 32 creditor extorquet ... faenus. *VIII* 543 nubem pulveris extorti. *VIII* 576 extorquet vertice crines. *IX* 162 ipsa sibi demens extorquet ut ... credat. *Or.* 180 an verbis ... extorqueo *scleris fructum*?

extorris] *V* 218 exul et extorris.

extra] *Mer. pros.* 2 A 15 nec ullum virtutum premium dignum ipsis extra ipas est. 20 nullum ... exemplar extra te quaeris.

extraneus] *Braul. epist.* 2, 8 a vero chrismate ... extraneos. *Eug. c. app.* 24, 8 vir nihil extraneum pacis amator habet.

extremus] *I*, 107 extremos gemitus (*Verg. georg.* 3, 517). 3, 182 extremae ... plantae. 3, 315 per extremos ... polos. *Or.* 790 extrema in morte (*cf. nota*).

extundo] *VIII* 394 extundit harenas pressa carina solo.

exu-] *v. exsu-*

exuo] *Mer. poet.* 2 Tanainque furore exuit. 27 hostem exutus. *Drac.* 1, 636 exuitur ... tegmine serpens. 2, 795 exutosque (ut uterq. *cod.*) iugo *Israhelitas*. 3, 600 exutus magna de parte bonorum. *II* 150 *v. sub* exuro. *X* 72 exutum telo candente Tonantem. *Or.* 354 dixit et exutum ... tegmine. 882 dixit et exutum vittis.

exuro] *I*, 654 exustusque (extus *cod.* combustus *Eug.*) senex *Phoenix*. 3, 297 limitis exusti solis. *II* 160 ignibus Idaliis exustas (exutas *cod.*) Herculeas spes. *IV* 51 flammis exure venena *i. serpentes*.

fabrica] *Eug. c.* 68, 2 fabricae ... onus.

fabula] 2, 456 fabula certa. 3, 527 fabula mendax. 3, 534 *deus* in quem fabula nulla cadit. *facies* *I*, 121 lux facies rerum. *I*, 704 visa dei facies. 2, 461 facies telluris. *sat.* 245 recipit facies priscae *sol.* *II* 20 dominum caeli facie vestire iuveni. *X* 497 o mundi facies pulc-

rima, Titan. *cf. Anth.* 389, 43 Sol facies mundi. *Eug. hex. praef. metr.* 1 principis insignem faciem visure.

facilis] 2, 761 effectus faciles. *sat.* 77 aspera vel facilis (*syn. blanda*) ... natura. *II* 92 facilis cui turba fluenti rem pandit. *II* 102 o faciles ... nymphae. *II* 125 faciles reseri puellae. *X* 266 dant faciles plausus. *Or.* 963 facilis ... aeris et pelagi ... potestas. facilis sum *c. inf.*: *Or.* 279 sunt faciles dare summa dei.

facinus] 2, 406 facinus reparare *noia committere scelera*. *Or.* 154 facinusque parare.

facio] *Mer. pros.* 2 A 13 recte factorum summus fructus est fecisse. *Drac.* 1, 751 facientis (*dei creatoris*) opus. 2, 14 cum faceres mundum. 1, 241 terrigenis factura cibos ... gens plumea. 2, 146 tanta gentibus innumeris omnes fecisse apostolos. 2, 520 quae ... parvis fecisset culpa reatum. 2, 582 martyrium Stephano qui fecerat. 2, 808 innumeras faciunt sine sanguine mortes. 3, 10 unda ... maris totum factura. 3, 119 hoc faceret puerosque neci subduceret (*cf. I, 10 IX 59*). 3, 208 horrorem facit dilecta voluptas. 3, 277 *alicui* fecerunt iurgia mortem. 3, 321 mensura facta (*ta. cod.*). 3, 495 nullo sub crimine facti (*neutr.*). 3, 681 lingua pontem factura ... sermonibus. 3, 691 ossa ... homines factura rubent. *sat.* 263 faciens miracula Christus. *X* 8 vitas mortisque facit *Medea*. *Or.* 298 hoc similis faciebat amor *i. amicus*. *cum. acc. duplici*: 2, 651 verecundos faciunt nova gaudia vultus. 3, 122 natos qui planctos (*subst.*) mortisque facit. 3, 341 patrem fecit amarum aut fecit non esse patrem *amor patriae*. 3, 638 mendacem ... facis famulum (*sat.* 193). *sat.* 143 cibos, quos non facit ipse cadaver (*VIII* 380). *VI* 4 facundos vos fecit amor. *X* 107 Phoenix ... sepulchrum consendit factura rogos. *Or.* 221 audacem faciebat amor. 650 pulvinaria ... fecisse lupanar. 970 thalamos fecere rogos. *seq. de*: 2, 129 quod de parte viri fecit, de corpore toto praestitit. 3, 351 fecit de patre novicem *se Verginius*. *VIII* 592 ignarus quid de pastore procella fecerit. *seq. acc. c. infinit.*: 1, 724 *deus* facit ... novierit ut vultur ... aut aquilae ... renovare iuventam. 2, 245 quae res fecerit ista dari. 2, 735 proceres servire facis. 2, 785. 3, 154. 170. 342. 3, 618 fac fieri. *sat.* 13. *VIII* 163 Priamum faciet non esse sepultum. *seq. coni.*: 1, 731 facit ... membra tegant animam. *VIII* 30 fecit Alexandrum ... spoliare (*t*) Amyclas. *Eug. c. praef.* 8 fac mihi crede. *nota* quid faciam *sim.* *Or.* 168. 602. 811. 860. facta *i. q. fata*. *Eug. c.* 2, 13 post mortis facta (*fata codd. rec.*). *cf. Drac. II* 1 Neap.

factio] *Eug. epist.* 1, 2 hoc genus factionis (*i. agendi*) invenit (2, 4) 1, 5 latebrosas nigritum cordium factiones. *Braul. epist.* 2, 6 cuius factio in tantum nefas prorupit.

factor] 2, 563 factorem temerasse suum. 3, 545 factoris imago homo.

factura] 3, 546 quos doceat factura dei.

facula] *Or.* 822 faculis armata rogi.

facultas] *sat.* 177 facultatem redhibens reparavit honores *Caesar habitus*.

facundia] *Mer. poet.* 93 (*n*) eglecto pereat facundia Phoebo.

facundus] *VI* 4 facundos vos fecit amor.

faenus] *I*, 401 accipit et faenus. 3, 32 creditor extorquet ... faenus. *mens.* 22 frumenta caput quae faenore terra refundat.

fallax] 2, 514 callida fallax *Indaea*. *Or.* 249 fallaci voce salutata. 359 fallacia vota iuvate.

fallor] 1, 508 retribus ... pisces fallat scrutator aquarum. 1, 523 veniet nec fallit hiems. 1, 628

- nec clam praesagia fallunt. 1, 565 nec ... fe-
fellit deus *mentem puram*. 2, 640 nec hos ...
spes incerta feffellit. 3, 398 ipse feffellit, non
manus audaces animos *Scaevola*.
falsus] *Mer. poet.* 114 falsa ... prece. *Drac.*
VIII 636 motibus ... falsis veras imitata figu-
ras *umbra*.
falx] *Or.* 398 curventur falcibus enses. *mens.* 6
truncet falce novellas.
fama] *Mer. pros.* 2 B 6 nemo ... de fama dubitat,
quotiens vicisse te narrat. *poet.* 118 famam sine
fine tenet. 185 (proelia) ... victis dant ultima
famam. *Drac.* 3, 470 fama superstes (IX 2.
Hor. carm. 2, 2, 8) 3, 478 quod fama pudoris exi-
git. VIII 117 fama volat per templa deum ...
quod. VIII 442 (cf. nota) nuntia fama ducis
totam repleverat urbem, advenisse Parin (cf.
VIII 116). *Or.* 109 fama ... repleverat oras,
advenisse ducem.
famen] *Eng. c.* 1, 6 linguae famine (flamine, ful-
mine, limine *boni codd.*) cautus.
fames] 1, 282 Massyla fames *i. ferae*. 2, 438 ob-
scaena fames (3, 652 *c. nota*). 3, 43 extinctam
dolet esse famem *avarus*. 3, 177 fastidita fames
ignis. 3, 301 hinc sitis inde fames. 3, 448 victa
caterva fame: gl. *sat.* 269 fames ... ieiunia leon-
is. 284 frigus inoposque fames. 312 verbera
vincla fames. *Or.* 856 inferna fames *Lapithae*
esurientes. *Eng. c. app.* 10, 3 famis clade.
familia] *Or.* 656 regia familia.
famulanter] 2, 72 famulante (-entur B) adoret.
familiaris] *Or.* 503 familiaris amor *i. famulorum*.
famulatus, -us] 3, 243 naturae famulatus adest
servire paratus *deo*.
famulor] *Mer. poet.* 5 famulantia foedera. *Drac.*
2, 25 militia famulante sua sol. 2, 340 deo famu-
lantur sidera. 3, 549 stat famulas natura deo.
3, 554 rerum natura parens famulata tremescit
deum. VIII 523 famulus supplex. VIII 560 famu-
lantibus undis. *Or.* 418 quibus ipse ... si
famularetur.
famulus] 1, 674 sol ... famulus super astra
Tonantis (v. s. v. sol). 2, 145 discipuli famulique
apostoli. 2, 429 Loth iustus famulusque dei.
2, 480 caelestes famulos *angelos*. 2, 667 domini
famulus *David*. 2, 735 proceres servare facis
famulosque iubere. 3, 217 dei famulus *Daniel*.
3, 353 ne sit arvis famuli *Verginius*. 3, 638 famu-
lum dei *Ionan*.
fanum] V 42 fana ... delubra theatra.
farcio] *Eng. c.* 7, 1 stomachum qui farcit dape
ciborum.
fas] 1, 495 illicitum fas ante putant (iustum re-
Eng.). *Or.* 838 non est fas (*i. non potest*) vincere
matrem.
fascis] *Mer. poet.* 46 triumphorum relegunt vesti-
gia fascies. *Drac.* 3, 332 festivus ... fascibus *con-
sulum*. 2, 337 fascibus (his) scelcerum *i. copis*
oneribus. 3, 754 exceptus ... de fasce malorum
(cf. nota).
fasti] *mens.* 2 fastorum permutat nomina.
fastid[i]o] 3, 177 fastidita fames. V 58 indignus
habetur vel fastiditur supplex.
fastus, -us] *Or.* 415 ipse sibi genium fastu facit.
Eng. c. 1, 11 divitiae, fastus et iurgia litis. 8, 33
ponit ... superbia fastus.
fatalis] *Mer. poet.* 24 fatalibus armis *Geiserici*.
35 Mavors, Latii fatalis origo. *Eng. c.* 50, 2 car-
mine fatali *bubonis*.
fateor] *Mer. pros.* 1 B 14 vera me dicere omnes
fateatur. *Drac.* 2, 240 tibi quicquid habet repu-
tans debere fateatur. 2, 263 quid serpens ...
iuvat, medicina fateatur. 2, 665 culpas inpune
fateatur. 3, 567 fatebor ... scelcerum simul omne
(esse B). 3, 573 solus peccasse fatebor. 3, 610
miserere fatenti. *sat.* 3 quem sol nox luna fa-
tentur autorem (cf. nota et s. v. tutor). II 29
fugiet viresque fateatur *scil. minores tuis*. II 50
fatemur hic nomen plus posse taum. V 253
fateor *naperveticus*, item IX 76; cf. ad *Stat. silv.*
2, 1, 67. VIII 594 hoc tantum nosse fateatur,
quod. X 69 Venerem numina cuncta fateatur
scil. dominam. X 255 te precor et dominam
fateor. *Or.* 70 vivam te membra docent actus-
que fateatur.
fatidicus] *Or.* 273 fatidicos ... recessus *Pythiae*.
fatigo] 1, 42 docens elementa fatigat *deus*. 1, 55
solis radii fatigantur dantes per tempora signa.
2, 725 impia vota fatigant bonos. 3, 668 custo-
dia longa fatigat *me*. *sat.* 281 sontes ... sua
culpa fatigat. VII 120 me claustra fatigant.
VIII 457 miluus ... clamore fatigat *columbas*.
Or. 274 plectra fatigans *Pythia*. 861 tertia regna
fatiget *precando*. 933 taedia ... mentem fati-
gant.
fatum] *Mer. c.* 4, 22 contra fata deum. *poet.* 99
instaurent fata triumphis. 110 fata iubent. 135
prodentia fatum lumina. 177 gnauros fatum
... cursus *telorum*. *Drac.* II 1 fata (facta *cod.*)
Hylae. V 191 gladium strinxisse ... in fata
potentis. VIII 68 mens et fata iubent. X 375
si Iuppiter auctor, si Lachesis, si fata iubent.
VIII 535 hoc nam fata iubent vel nos hoc
Iuppiter urget. *Or.* 144 fata iubent et culpa
perurget. VIII 198 fata manent. VIII 201
nec hoc fata sinunt. post fata v. sub vigeo.
fauces] *sing.*: *Or.* 225 venenum fauce parare.
Eng. c. 14, 8 cuncta pulcra fauce saeva devoras
senectus (cf. nota). *plur.*: 1, 594 faucibus excur-
rens it naribus aura vicissim. 2, 308 faucibus
obsessis cadit a latrone viator. V 72 ut teneant
fauces obsessas nocte latrones. 2, 714 faucibus
inferni raptos. *Or.* 286 faucibus eripiens germa-
num ... parentis (cf. *Coripp.* Ioh. 6, 12). *sat.* 270
leonis ... faucibus.
faveo] *Mer. c.* 4, 5 faveo Musae. *pros.* 1 B 21
favens fortuna. *Drac.* *Or.* 614 nobis mox corde
favebunt. 958 populi ... faventes.
favilla] VI 28 ignibus et gelidas calidis reparare
favillas de amore. VIII 270 Troia favillis ...
compressa.
favor] *Mer. poet.* 110 iuvat ... favorem ... virtus.
Drac. 3, 678 domini redeunte favore. *sat.* 16 ira
favorque dei. VIII 82 favoris alumnus *egvus*.
VII 89 favor excussus caveis. X 376 fortuna
favorem praestet. *Or.* 321 primus ... favores
muneribus. *Eng. hec. praef.* 6mos 15 respectus
vestri ... gratia vel favoris.
faustus] VII 115 omina fausta.
favis] VII 50 stimulis ... favos apis ... tuetur.
sat. 62 vulnera castra favos *apium*.
faux] v. fauces.
fax] *Mer. c.* 4, 45 intentas Latio faces. *Drac.*
VIII 122 fax ... prodita somno *Hecubae*.
febris] *Eng. c.* 14, 93 febris incerta terebrabat
ossa.
fecundus] 1, 391 fecunda quies. 1, 494 fecundos
artus (*puendana*). 2, 216 tellus fecunda (3, 312
Verg. georg. 1, 67). 2, 397 fecundior arca *Noae*.
2, 422 fecundus ager steriles expavit harenas.
2, 631 fecundus amor *Abrahae*. 2, 641 fecundus
per membra vapor discurrit. 2, 648 sterilis
fecunda parens. 2, 675 fecunda redit *Anna*.
II 10 fecundis inlita flammis *tela Amoris*. VI 106
fecundis ... lusiis *conium*. VII 54 fecundo
vulnere *novae nuptae*. VII 61 luno fecunda sorte
maritans.
fel] VIII 287 motus in pectore fellis amari. *Or.*
616 accensus felle doloris. *Eng. c.* 14, 66 nec
sine felle furens ... fui.

felio] *Eug. c. 41, 5* quod pardus felit.
 felix] *Mer. c. 1, 23* o felix, ... cui. *4, 34* felix ...
 Lucina. *Drac. 1, 183* hortus ... cunctis felicior
 hortis. *2, 517* venditor infelix, sed non felicior
 emptor. *3, 142* felicia lucra. *II 107* felix sorte
 sua, cui. *Or. 198* felicior ibis.
 femina] *Mer. c. 4, 18* cuius gloria feminam
 superstat.
 femineus] *1, 534* crimine femineo. *2, 79* sanguine
 femineo. *3, 491* femineo mucrone. *3, 524* femi-
 neis ... catervis (*Or. 113*). *IX 60* pectore femi-
 neo. *Or. 318* femineas ... opes gemmas.
 fenestra] *3, 698* lucis ... fenestras oculos. *Or. 256*
 tunicae ... fenestram. *834* mille fenestrae
 domus.
 fera] *Mer. c. 2, 6* cornigeras ... feras cervos. *Drac.*
1, 284 omne genus pecudum, genus omne fera-
 rum (*cf. nota*). *1, 458* omne genus pecudum,
 nescit genus omne ferarum. *cf. praeter Verg. Or.*
Anth. 389, 12. Coripp. Ioh. 2, 10. Paul. Albar.
carm. 4, 4. Drac. X 111 piscis aves armenta pecus
 fera pastor anhelant. *3, 204* hinc vir adest atque
 inde fera. *v. s. v. mos, pecus, ritus.*
 ferax] *1, 452* imbre ferax (-at *trad.*; imbriferis
Eug.) nullo telus. *3, 673* ad veniam sit poena
 ferax (pene ferax *trad.*).
 feretrum] *Eug. c. 26, 10* quodque paro feretrum
i. monumentum.
 ferio] *1, 89* nemo ferire volens. *1, 94* nullum feriat
 censura Tonantis. *1, 96* quemcumque ferit,
 moderanter temperat ictus. *2, 321* iam genitos
 ... fera dextra feriet. *2, 322* necdum natos ...
 in ventre ferire. *2, 354* feriant sub litorea fluctus.
3, 106 iam iam feriturus amatum filium. *3, 286*
 quemcumque ferit. *3, 523* solus ferendus (-andus
cod.) erat adulter. *sat. 277* fulmina non ferunt
 ... gramina ... sed ferunt celsas ... oedros.
V 312 gramina non tangunt, feriunt sed fulmina
 quercus. *V 189* ferietur inermis. *276* civilia
 colla ne ferias. *VI 114* corda ferit Amor. *VII 75*
 clissium ... ferient clangoribus aures. *VIII 21*
 Priamum Pyrrho feriente necavit Homerus. *179.*
X 208 iaces ferendus in armis. *219* iam ferior,
 Medea ferit. *226* ecce ferit. *418* te feriente *i.*
puniente. *421* qui mecum ferendus erat. *545*
 ense ... quo genitor ferendus erat. *Or. 55*
 cultro feriente litatam. *149* ferietur adulter.
173 gloria belligeri feriantur et arma tyranni.
223 absentemque ferit ... hostem. *259* ferit ...
 caput. *262* terque quaterque ferit. *344* iuvenem
 per bella feriet Amazo. *588* poenis ferienda
 duorum Clytaemestra. *745.* *842* feriere secundo.
 feritas] *3, 153* feritate cruentos filios Esan. *V 308*
 leones, quos feritas generosa iuvat. *VIII 361* leo
 ignoscens feritate pia (*sat. 274* pardus). *VIII 579*
 feritas *i. fera tigris.*
 fero] *2, 61* conceptum corde ferebas Christum.
2, 101 sic tulit artus Christum. *2, 244* vitas ...
 mors una tulisset *i. abstulisset.* *2, 447* liquores
 semper oliva ... ferret. *3, 616* veniam nox ipsa
 ferat secum. *3, 621* qui tanta fero *i. pator.*
sat. 69 materies ferri simplex et noxia fertur
 (constat *Eug.*). *114* iudiciumque dei regia verba
 ferunt *i. continent.* *246* damna vel augmentum
 dant quae elementa ferunt *i. auferunt.* *V 217*
 cum Romanorum Gallis vexilla tulisset *i. intulisset.*
VIII 92 ut vera feram *i. proferam.* *IX 36* si
 vera feruntur. *Or. 676* ut ... ferant ... ministro
scil. nuntium. *X 1* fert animus vulgare. *cf.*
sub sententia.
 ferox] *Mer. poet. 133* feroces ... Getae. *143* studiis
 ... ferocius. *166* silva ferox *Drac. II 29* virgo
 ferox Pallas. *IX 141* animos retinere feroces.
Or. 9 ratione feroci. *582* ferox Pylades [*3, 673*
v. sub ferax].

feratus] *3, 412* ferrato (*i. armato*) pectore. *3, 721*
 catenarum ferrato pondere. *V 28* ferratas acies
 (*Arator epist. ad Flor. 21*). *V 275* ferrata manus.
X 576 seges ferra(ta) Cadmi. *Or. 883* claude ...
 ferrato cardine portas.
 ferreus] *3, 427* ferrea vincla (*Ven. Fort. 2, 16, 78*).
3, 568 ferrea vox (*cf. nota*). *X 679* ferrea messis
 Cadmi. *Or. 385* ferrea lustra belli.
 ferriculus] *Eug. c. 80, 1* magnae ferriculus.
 ferrum] *Mer. poet. 3* dedit otia ferro Caucasus.
82 ferroque micantes ... enses. *102* ferri ...
 amor. *Drac. 1, 503* viscera ferri. *vide et sub*
lumen. *i. g. gladius passim, ut V 1 Or. 19, 190.*
405. 658.
 ferreo] *3, 368* gladio fervente (feriente *Arevalo*;
cf. sub ferio). *VIII 151* qui Priamum gladio
 fervens obruncet. *Or. 91* mucro ... fervet (febrer
trad.). *VI 23* tua gaudia fervent. *VIII 418*
 ferventes ... tauros. *X 90* aequora fervent merso
 Amore. *X 386* regis fervere domum nuptiarum
 die. *Or. 301* nec vincere fervens est quisquam.
 fervesco] *X 326* ferveiscit amans ... Diana.
 fervidus] *3, 300* plaga fervida.
 fervor] *3, 174* non fervor anhelat torridus ignis.
sat. 230 senectus nescia fervoris. *X 114* blando
 fervore vaporat Amor. *X 498* Titan, naturam
 fervore tenens. *Or. 122* fervore (*i. amore*) recenti.
 ferus] *Mer. c. 4, 14* ductor ... ferus. *poet. 139*
 feris ... populus. *Drac. 2, 321* fera dextra (*3, 383*).
3, 105 ferus ille sacerdos Abraham. *3, 330* fera
 regna tyranni. *3, 439* fera bella. *VIII 469*
 (*mens. 5*) fera bella minatur. *X 516* fera sarta.
Or. 210 rex ferus.
 fescenninus] *VI 17* fescenninus fremitus. *VIII*
644 fescennina silent. *X 288* sonuere ... fescen-
 nina. *de nuptiis.*
 fessulus] *X 123* Cupido fessulus.
 fessus] *1, 730* fessorum virtus deus. *3, 722* animae
 sint otia fessae. *IX 65* Pergama fessa. *Eug.*
c. 4, 7 pax fessis requies. *12, 7* hic fessis requies.
 festino] *VI 43* quanto ego festinem ... ferre *cf.*
nota et 2, 630 festinus ... quam. *c. conk.: Or.*
667 festinare ... audiat.
 festinus] *Mer. c. 2, 7* festinis ... fluentis. *Drac.*
2, 619 festinus adoptat ut praestet quam nos
 adoptamus ... mereri. *VIII 450* carpit iter
 festinus. *Eug. c. 45, 3* festinus navita.
 festivus] *3, 332* festivis ... fascibus. *VII 26*
 festivo in tempore. *VIII 308* festivas ... faces.
subst. neutr. plur.: 3, 377 festiva recedunt. *Or.*
2 festiva cruenta.
 festus] *Mer. c. 1, 3* festa ... convivia. *4, 2* festum
 ... diem. *Drac. 3, 198* spectacula festa. *VII 106*
 festis plausibus. *VIII 435* festa dies. *neutr.*
plur.: Mer. poet. 36 festa ducis. *Drac. VII 58*
 per festa iugalia. *VIII 460* per festa dierum.
X 382 festa parantur. *X 523* festa canentes.
 feto] *1, 311* tigris ... *vento fetata marito. *2, 89*
 verbo fetante (-ente *cod.*) marito Mariam.
i. g. gignere, proferre: *2, 223* per te, deus, fetat
 humus. *sat. 83* sol ... per quem fetat humus
 flores et messis aristas.
 fetural] *1, 453* arbitrio crescit fetura marito.
1, 616 nec carnale genus minuit fetura creando.
Eug. c. 70, 8 munera feturae.
 fetus] *1, 268* fetibus eductis concordant unda vel
 ignis. *1, 403* aeris et pelagi fetus. *IV 2* vipe-
 rei fetus hydra. *Eug. sat. 196* nec fetum partus
 ... reddit anus.
 fibra] *1, 593* fibrae pulmonis anhelant. *V 132*
 fibras pulmonis anhelii. *X 226* fibrae rapiantur
 et exta. *Eug. c. 9, 10* secta papilla fibras. *41, 10*
 pulmonum rumpere fibras. *77, 4* stringe fibras.
app. 3, 4 describere munia dei fibras *i. cordi*.

fibula] *VIII* 484 fibula mordex (*cf. nota*). *Eug.* c. 67 in fibulam matronilem.
 fidelis] 1, 83 v. *sub* fides. 1, 752 voce fidelis. 2, 429 Loth ... famulusque dei sine fraude fidelis (3, 571 numerum s. fr. fidelem). 2, 601 mente fidelis. 2, 667 domini famulus post ista fidelis. 3, 48 cui servat cuncta fidelis. 3, 114 corde fidelis. 3, 224 sub lege fidelis. 3, 241 sermone fidelis. 3, 245 vita fidelis. 3, 256 quosecumque docet sancta scriptura fideles. 3, 444 ab urbe fidelis *Sagunto*. 3, 544 fideles vivere. *Eug. hex. praef. pros.* 3 vestrorum fidelium servulus. 14 servuli fidelis. fidenter] *Eug. c. 11*, 15 fidenter poscere noris. fides] *Mer. c. 2*, 11 (mi)ra fides. *pros.* 2 A5 qua fide ... memorarem. *poet.* 28 Romanam vincere fidem. 109 sententia mundi cunctorumque fides. 131 voti rata fides. 191 (exercet) elementa fidem. *Drac.* 1, 83 fidelis conservat natura fidem. 2, 147 advena sermo fidem cum spargeret. 2, 316 promissa fides non custoditur amico. 2, 635 augebat spem sola fides. 2, 684 exegit quid plena fides (3, 215) et credula (*cf. nota*). 3, 240 alma fides (VI 63 alma Fides). 3, 253 pura fides (VI 83). 3, 419 Romana fides de *Regulo*. VII 59 cana Fides (VII 112 c. f.). VIII 104 verba fides pietas. Or. 323 in nostram transire fidem in nostras partes.
 figo] *Mer. poet.* 122 nivibus vestigia fixit. *Drac.* 1, 293 tempora fixit deus. 1, 623 ne sit fixum ... cordibus illorum. 2, 280 recte figit *apud venator*. VIII 131 quid fixos arceo casus. VIII 633 vultibus oscula figunt. IX 155 oscula fida dabit. X 144 Medeam fixurus eris. X 154 cervos et figere dammas adsolet *Diana*: hoc telum (*Amoris*) reges et numina figit. X 276 Medeam fississe sagittis. Or. 53 (*cf. nota*) oculos in virgine figit. *Eug. sat.* 214 sidera fixa polo. c. *praef.* 1 obliquo memet visu qui figis, ocellae. 1, 7 fixum semper amicum. 3, 1 fixum servare tenebrum.
 figura] 1, 60 proprii generis servare figuras (*cf. Mer. Vict. alth.* 1, 141). 2, 80 fit ... deus ... figura passibilis. v. s. v. corporeus.
 filum] 1, 323 Sernus fila trahit nullo sub pollice ducta.
 fimbria] *Eug. c. 10*, 9 Christi fimbria.
 findo] 1, 626 terram findenti aratri. 3, 321 mensura pruinis finderet. X 463 telluris hiatus finditur. Or. 474 findatur humus telluris hiatus (*pars praedicati*). sat. 46 ungula fissa bovis. Or. 41 *Agamemno* findebat iter per caerulea ponti. 214 finde secure caput.
 fingo] *Mer. c. 2*, 5 fictasque metallis cornigeras ... feras. *Drac.* 2, 592 dei ficti sermone vetusto; v. s. v. confingo. 3, 236 ficta dei proles *Simon magus*. 3, 480 Iudith Holofernem ... finxit amare. 3, 481 de ficto crimine. 3, 533 deus verus, de quo nil fingitur. X 511 insontem fingens (*pi-trad.*) se? an coronam? Or. 355 fingere quod. *Eug. c. praef.* 5 nasutus fingere sannas.
 finio] X 81 finierat matrona Iovis, sic orsa Dione. X 379 finierat senior. votum cognovit Iason.
 finis] *Mer. poet.* 117 proprio lucem qui fine refudit, sed famam sine fine tenet. *Drac.* 1, 560 fine salutis (*saltus causa Rivinus*). 3, 97 temporibus sine fine datis (*cf. Verg. Aen.* 1, 279. II 139 sine fine dierum. Or. 269 consumptus fine cruenta (-to A) *Agamemno*. 280 in fine postremo. *Eug. c. 8*, 17 *Paulus* bis septena concludens fine volumen. sine fine v. *sub* manere, perennis.
 fio] 2, 189 sic fit mater humus. 2, 196 si disiuncta fiant. 2, 515 dei commercia fiunt. 3, 140 sic iactura fiat. sat. 46 ut fieret rediens ungula fissa manus. 64 inde fit ut. *Eug. sat.* 14 fiunt (*bis*; item 204. *monost.* 15). c. 89, 1 fies.

firmit] 2, 739 tenues adiecto robore firmas. VIII 474 omina firma. [Or. 76 firmatur B].
 fistula] VIII 62 fistula dulcis *Paridis pastoris*. VIII 643 rustica fistula carmen pastorale canit. flabellum] 3, 686 rubicundo labra flabellum. VII 30 melos perlante flabellum.
 flabrum] 1, 597 tangunt flabra (*sic. Eug.*; labia B) palatum. *Eug. c. praef.* 16 aemula flabra i. *invidiam*. 14, 47 flabris vitalibus. 33, 4 musica flabra i. *Musarum cantus*. 34, 3 gelidus ... flabris i. *auris*.
 flagello] X 483 anguibz horrendis per regia tecta flagellant *Furiae*, obiecto praetermisso.
 flagellum] 1, 172 verberat et palmas ramos fluitante flagello *cf. Isid. orig.* 17, 5, 8. 2, 705 poenae cessante flagello. 3, 18 verberis igniti volitant ... flagella i. *fulmina*. 3, 611 iam parce flagello. 3, 672 prosint mihi tanta flagella. sat. 315 verberare conigit culpa equi plectentem flagello. X 159 *Amoris* fert dextra flagellum.
 flamen] 1, 707 ventorum flamina. VII 142 bona flamina (*flu-trad.*). VIII 384 prospera flamina crescut. *Eug. c. 73*, 2 flamen *circii*.
 flamma] *Mer. poet.* 184 (v)ictrices hauserunt moenia flammae. *Drac.* 1, 669 extinctas ... flammaz *Luciferi*. 1, 675 immensis ... flammis solis. 2, 642 dulcor ... flamma amoris. 3, 309 flamma nocens aestus. 3, 462 flammis civibus arsit *Saguntum*. sat. 3 sidera flamma dies. II 8 flamma Tonantis *Amor*. v. s. v. ultrix.
 flammeum] VIII 640 sponsamque tegunt sua flammae. X 291 nec prospera flammea sumat *Medea*.
 flammeus] 1, 216 flammeus ornatus caeli. 1, 221 flammae sidera (2, 655). 3, 165 flammeus urit sol. 3, 315 flammeus axis (VI 73). sat. 276 flammeus ore draco. IV 22 flammae lux oculis serpentis. X 221 flammae cornua arcus *Amoris*. ros. 12 flammae gemma i. *rosa*.
 flammiger] VIII 495 flammiger ales *Amor*. X 112 flammigero ... deo. X 176 flammiger *Amor*. X 473 flammigeri ... solis.
 flammipotens] 3, 397 Scaevola flammipotens. VI 5 flammipotens ... Cupido.
 flammio] *Mer. c. 2*, 3 tecta Phoebe flammata rotis. *poet.* 143 studiis flammare ... annos. *Drac.* 1, 190 paradisus non solis ... flammatur radiis. 3, 181 non vestis flammata viris, non crinis adustus. II 18 flammatur deus amore. II 19 ipsum flammare (*trans.*) Tonantem. II 44 tauro ... flammatur coniux. VII 157 aequora flammatur *Amor*. VIII 195 zona flammatur sole. VIII 494 albam *chlamyda* purpura fulgens flammabat. VIII 649 flammastis amore ... facem. X 62 igne tuo (*Veneris*) flammata cadat *Medea*. X 86 *Amor* deas ponti telo flammabat in undis. X 147 Luna ... pastorem flammata tenet. X 371 flammata nitore. Or. 104 flammari corda *Dianae ira*. 220 flammante timore. 429 flammata dolore. 541 natus amore pio flammatur morte paterna. *intr.* 1, 320 flammantes ... crustas. 1, 715 flammantibus horis.
 flatus, -us] 1, 194 placidi flatus *aurae*. 1, 289 missura flatus oris ... mortes. 1, 588 aestivo ... flatu. 1, 590 flatus accendit flammaz *spiritus*. 1, 591 flatus alternis redeunt commercia vitae. Or. 518 flatus alternis perfans commercia somni. 1, 596 modo ... gelidus, calidus nunc flatus ora ... vigent. 2, 161 reprimis flatus recedentibus eurus. 3, 314 vipereis ... noxia tellus flatus. Or. 272 centum flatus acta *Delphica* ... cortina. 635 tacitus sine flatus oris. *Eug. hex.* 395 sine flatus (*fluct-Drac.*) ullis i. *odoribus*. c. 25, 24 gloria vitae et flatus (*i. superbia inflati*) abiit.

flavesco] 3, 31 viridis flavescit ager.
[flavatur mens. 11 v. s. crispo].
flavus] VIII 520 flavis ornata comis *Helena*.
VIII 576 flavos ... crines *Mendela*.
flebilis] 2, 637 flebile coniugii portabant nomen inane.
flecto] *Mer. poet.* 6 flecti ... habenis. *Drac.* 2, 755 genibus ... flexos supplices. III 10 flectatur oliva i. vento *ludat*. V 163 numina saepe precati fleximus. VIII 58 fata ... flecti ... negant.
fleo] *Mer. c.* 1, 8 amissas ... flet ... exul opes. *Drac.* 2, 389 nec qui fletet erat. 2, 672 flevit Ezechias. 3, 380 miles bellorum prospera flevit. 3, 391 liades flevit Hecctora matres. *Or.* 457 flens ... regem. *sat.* 98 populus ... flens.
fletus] 2, 756 pandentis fletibus ulnas. II 18 fletu lumina tinguis v. s. v. tinguo. II 132 ora rigare fletibus. VI 95 fletibus ora rigat. *Or.* 473. *Eug. c.* 20, 17 (clades ... maerent ... fletibus.
flos] 1, 578 venti flantes.
floreo] 1, 175 florentia (flornancia B) rura cf. nota. *Eug. c. app.* 2, 6 florentia regna caeli.
floreus] 1, 355 florea regna (cf. nota). 3, 311 florea rura (*Verg. Aen.* 1, 430. *Eug. c.* 33, 7). VI 75 florea ... frena *Amoris*. X 117 florea semita *Amoris*. ros. 2 florea prata.
flos] 1, 553 horto perpetui floris. *sat.* 228 sub flore genae (*Or.* 528). VII 129 floribus et vestris (i. iuventae) crescat generata propago. *Eug. c.* 23, 5 morum flore venusta.
flosculus] VIII 493 in roseo prorumpat flosculus ore *lanuginis*.
fluctivagus] *Or.* 43 fluctivagi ... venti. *Eug. c.* 45, 2 fluctivagi ... unda sali.
fluctuo] 1, 198 fluctuat omnis honos i. *poma vento moventur*. 1, 578 quod fluctuat aequor. [2, 495 fluctuet *trad.*]. II 86 vento crispante gradu coma fluctuat acta. X 595 Delos in undas fluctuat.
fluctus] *Mer. poet.* 16 Tyrrenhis ... fluctibus. *Drac.* 1, 175 fluctibus (i. odoribus cf. *Lucr.* 4, 657) et variis redolent florentia rura. *sing.* 2, 799 salus ... fluctus.
fluentum] *Mer. c.* 2, 7 festinis ... fluentis. *Drac.* 2, 188 fluentis. II 92 turba fluenti i. *nymphae*.
fluensco] 1, 697 dei ab aspectu ... saxa fluenscunt in cineres.
fluidus] 1, 239 fluido ... natatu. II 61 fluidae ... puellae. VI 46 fluidis post terga pharetris. *Eug. hex.* 38 fluidis radicibus undae.
fluito] 1, 172 fluitante flagello *vitis*. II 84 fluitans vestis.
flumen] *Mer. pros.* 1 B 4 fluminum transitus. *Drac.* 3, 588 flumina me scelerum rapiunt. 3, 646 flumina dant oculi.
fluo] 1, 414 delicataeque fluent (*abundant*) vobis. 2, 119 tabe fluens ... cutis leprosi. 2, 140 Christus vertit aquas ut vina fluant. III 9 fluat nodo viridante corymbus. IX 87 ossa ... longa sub tabe fluant *putrescentes*. *Eug. c.* 10, 8 nare fluente ... cruor. 14, 49 tabe fluunt carnes. v. fluxus.
fluvialis] 2, 446 fluvialis (fluctualis *trad.*) aquae.
fluxus] 3, 195 lintea fluxa trahens. II 89 fluxus ... sub tegmine.
fodio] 2, 181 nullo fodiente ligone. *sat.* 207 qui fodit ... hostes. *Or.* 150 Pyladis fodiente manu. 275 eversorem Asiae foderet quod cultor agelli.
foedo] V 144 moenia foedas. V 151 plangentum foedabant ora parentum. V 293 patriae foedantur moenia. VIII 598 moenia iustitio foedant. IX 208 canos pulvere foedans. *Or.* 6 diadema ducis foedatum tabe cerebri. 433 foedarunt sanguine lectos. 509 foedere domum, maculare penates *nece coniugis*.

foedus, -eris] *Mer. c.* 1, 16 Nereia ... Thetidos foedera iuncta. 4, 44 foederis sequester. *poet.* 5 famulantia foedera. *Drac.* 2, 193 foedere concordia ... elementa tenentur. 3, 293 foedera naturae rumpuntur. VI 2 iuvenes ... foedus amicitiae.
foedus, -a, -um] *Or.* 332 auro foeda placent.
foetido] *Eug. c.* 101, 15 corpora sudor ... acora foetidat unda.
folium] *Mer. poet.* 41 olivae foliis mansuescere frontem. *Drac.* X 105 cinnama ... folium nardum tus balsama amomum. *folium est nardi* cf. *Fleck. Jahrb. suppl.* 19 p. 350 sq.
follis] *Eug. c.* 71, 2 forcipe folle batillo.
fomentum] *Eug. c.* 13, 3 fomenta salutis.
fomes] 1, 614 in fomite. 2, 643 recidivo fomite *amoris*. 3, 177 reiecto fomite pingui non fuit ignis edax.
fons] *Mer. c.* 4, 24 plenis numine fontibus *baptismi*. *Drac.* 1, 603 fonte perenni. 2, 366 ex fonte sceleris ... meamus. 2, 594 rerum fons *deus*. 3, 3 naturae conditor et fons. VIII 8 pater est fons auctor origo *infantis*.
fontanus] *mens.* 14 fontanas ... aquas.
fontigena] II 137 fontigenis ... comis *nympharum*.
for] II 115 incipiunt fari. VI 57 vix ea fatus eram, subito venit. VIII 241 sic fatus et ... iubet. VIII 379 sic fatus, dixere vale. X 84 sic fata Cythere quaerit. X 96 sic fatus, at ille (219. 255). X 144 sic fata ... Dione, risit Amor. X 194 sic fata ... perferit. X 300 sic fata ... abit. X 430 sic fata ... suspexit. X 510 sic fata ... tollit. X 538 suspendit ... ac fatur. X 554 sic fata ... mittit.
forceps] *Eug. c.* 71, 2 forcipe folle batillo.
fores] *Mer. c.* 1, 1 foribus ... mensae. *Drac.* V 89 egestas ... obsedit ... fores. V 192 divites ante fores.
forma] [1, 330 forma dei B; non recte in *textum recepti obstantibus C et Eug.*] 2, 714 inducere formas (cf. nota). X 351 stimulet quae forma (pro *aegritudine, formidine*) medullas.
formica] 1, 527 formicae ... praedicunt pluvias.
formidabilis] X 436 formidabile regnum Mortis.
formido] 3, 354 formido fuit lasciva voluptas. 3, 728 non est formido salutis. *Or.* 184 formidine mortis territa (cf. nota). 422 hos formido iubebat ... parere.
formido, -are] I 701 terra ... formidatos ostendit pendula motus. 3, 438 formidavere cadaver. *sat.* 128 formidat mortem. V 228 formido ... , vos ergo cavete. V 171 fortem timidus formidat et horret. VIII 424 procellas formidant.
formo] *Mer. pros.* 1 A 22 te ita ... natura forma(vit). 2 A 3 me ... aere formavit. *Drac.* 1, 201 ceris formare cicutas. 1, 330 homo formatur (sic recte C *Eug.*, forma dei B) virtute dei. 1, 604 artificis dei formante manu. 1, 618 formantur virtute dei mas unus et una. 2, 229 formare *hominem*. V 48 testis imago formatur virtutis. VIII 417 lacte ... caseus ... formatur. X 484 formare coronam. *Or.* 76 formatur (firm-B) epistula.
formosus] 3, 518 formosa nuda *Lucretia*.
formula] 3, 738 formula laurus temporibus tribus ire solet (cf. nota).
fornax] 1, 504 massa ... fornace liquecat. 3, 171 ignea tres pueros fornax exceperat.
fors] VIII 460 auro ... , quem fors ad Cyprum dederat. v. forte.
forsan] 2, 776 forsan spoliatus. V 89 'audacia forsant ... horretur obiecto. VIII 60 forsant ... sternitur. IX 85 forsant servabitur. X 65 forsant mactandus. *Or.* 896 'sed adultera forsant mater

erat' obiecio. *Eug. hex. 121* forsitan in (forsitan *Drac.*).
 forsitan] 1, 238 tot forsitan aequore pisces luserunt. 2, 466 forsitan opponant. *V 198* forsitan obicias. *Or. 931* forsitan obiciat.
 fortasse] 2, 763 non impugnat ... et fortasse iuvat. *VIII 550* fortasse cades.
 forte] *Mer. poet. 112* forte i. casu. *Drac. II 4* fuderat ... se forte i. casu (item *VIII 78. 435 X 199*). 1, 50 sed (forte ... sequitur (*IV 4. Or. 900* forte refert). 1, 615 cui forte iubar succidit igni? (sic in interrogatione *II 17*). 2, 23 aut gelidum dat forte (*V 192*). 2, 276 forte sit (item, at cum ind. *V 26*). 2, 777 spoliatus ... si forte ferat. 3, 217 ille dei famulus fuerat, non forte Dianae. 3, 251 si forte legat (*V 64; cum ind. IX 78. Or. 294*). 2, 565 paeniteat si forte reus. 3, 428 nec ferrea vincla tenebant ... forte ... iam liber agebat. 3, 535 numquam ... exornant aut forte notant. *V 185* quis (i. quibus) non sit forte redemptus. *VIII 516* quam forte merebor (*IX 158*).
 fortis] *Mer. pros. 1 B 18* (de v)iris fortibus. *poet. 92* (laudentur) fortes. *Drac. V* controversia de statu viri fortis.
 fortuna] *Mer. pros. 1 A 1* (fort)una. 1 *B 21* favens fortuna bellorum. *Drac. 3, 432* quem par fortuna tenebat. 3, 724 sit fortuna redux. *VIII 133* fortuna potens. *Or. 176* Priami fortuna nocens i. res adversae.
 fortunatus] *Mer. pros. 1 B 13* o fortunatissimum orationis (meae) tempus.
 forum] *V 41* moenia rostra forum. *V 278* mortes transferre foro. *V subscr. Dracontius* ... togatus fori proconsulis. *Or. 16* purgare foro.
 foveo] *Mer. poet. 88* foveo strue ... ignis. *Drac. 1, 24* igne creata foveat deus. 1, 226 qui foveat igne pio caelum (cf. *sat. 2*). *sat. 82* cuncta creata fovens sol. 1, 601 spiritus ... omnia complectens agitat foveat inserit urget. 2, 39 spiritus ... artus foveat erigit urget et auget. 1, 424 foveat hesterni in gaudia mentes. *III 4* arva ... sole foveat caelum. *V 184* munus (subi.) secreta foveat. [*V 306* foveat cod.] *VIII 28* Attica vox te, *Homere*, foveat (syn. commendat). *VIII 367* complexa foveat germana *Alexandrum*. *Or. 302* amat aequo foveat germanum *Castora Pollux*. *X 126* puerum complexa foveat. *X 333* gremioque nepotem foveat. *Eug. c. 3, 5* nunc sortita fovemus.
 fragilis] 1, 719 fragiles gemmae uocarum. 2, 95 fragilis humana ... natura. 2, 472 fragilis (is C) sub tegmine carnis homo. 3, 98 quod spectat finem, fragile est totumque caducum. 3, 469 fragili sub corpore femina. *VIII 508* fragiles mulieris pectore sensus. *IX 24* fragiles ... corporis usus mortalis. *Eug. c. 25, 26* terrae fragiles ... opes.
 fragmentum] 3, 715 longae fraumenta (sic trad.) ruinae. cf. *Salust. hist. frg. 3, 54* frumentis codd. *Nonii, pro fragmentis*.
 fragor] 3, 37 comitante fragore (sic A, fl-B). *VIII 425* resonatque fragore (fl-N¹) unda.
 fraglo] 1, 309 male fraglans (frangens *Eug.*) bestia elephas. *X 119* odoriferos ... fraglare volatus Amoris. *X 287* ambrosius sic fraglet odor.
 frango] *Mer. poet. 129* hostilem fregit rabiem. *Drac. 2, 505* serpentis (diaboli) frangeret artes. 3, 609 quem sic fregere dolores (cf. *Or. trist. 3, 14, 33*). 3, 628 tot fractus hinc inde malis. 3, 665 frange catenas. *sat. 147* frangitur ira. *II 154* fracta leonis colla. *V 174* quem frangit egestas. *VIII 363* Telamon frangitur i. eius ira. *VIII 572* quem nuntius horrens frergerat. *Or. 260* frangit cum vertice frontem. 662 rustica ... frangere

membra. 721 frangant ... membra secures. 618 frangebat murmura morsus. *Eug. hex. 193 v. s. v. fraglo. hex. praef. pros. 7* fracta constabilirem. *c. 14, 17* tu frangis ossa senectus. *intrans.: VIII 330* temperet invidia, frangat dolor, ira quiescat.
 frater] sensu christiano: 3, 617 *sat. 291 saepius*.
 fraternus] *Mer. c. 1, 14* fraterna luce Phoebe.
 Drac. *VIII 178* fraterno mucrone. *X 582* frater nuncque nefas. *Or. 507* fraternique ultor amoris.
 fraudo] *V 300* ne fraudatus abirem. *X 315* Agenor ... Europae ... fraudatus amore. *Eug. c. 70, 8* consumunt fraudulentis munera furtuae.
 fraus] 1, 278 fraudes ... luporum. 1, 460 serpens fraudibus imbutus mortis. 2, 317 decepti fraude clientes (cf. *nota et Verg. Aen. 5, 851*). 2, 429 sine fraude (3, 571. 639) fidelis. 2, 782 sceleris fraudisque dolique. 3, 336 secures ... funesta fraude profanas. *Or. 12* fraude pia. 162 sub fraude latenti. 338 extinctum sub fraude ducem. *fremitus]* 3, 483 belligeros fremitus. *sat. 224* non fremitus pigra senectus habet. *V 309* fremitus ... dare leonem. *VI 71* fescenninos fremitus.
 fremo] *Mer. poet. 164* immitte fremens ... miles. *Drac. 3, 157* aut pax est aut bella fremunt. *sat. 137* leo, terribile fremit. 208 in arma fremens miles. *V 198* turba fremit matrum iuvenumque. *VIII 127* castra fremunt. *VIII 324* Tydides Sthenelusque fremunt. *VIII 351* magna leonis ira fremit. *Or. 345* Pentesilea fremens. 549 ore fremunt famuli. 617 iuvenale fremens *Orestes*. 697 placentu gaudente fremunt. 713 ore fremens *Pylades*.
 freno] 1, 708 frenat ... procellas deus. *VII 141* ut frenet ventos *Aeolus*. *VIII 237* senectus ... frenat monitis ... iuventam. *X 157* roseis frenantur habenis columbae. *Or. 297* cornipedem ... frenabat habenis.
 frenum] 2, 436 criminibus laxare frenos. *VII 83* plus eat in frenos equus. *Or. 414* regnorum frena tenere.
 fretum] 1, 150 pelagi freta. 2, 163 post ima freti. 2, 599 caeli terraeque fretumque. 3, 10 per freta cuncta maris. *VIII 219* Aegaeum sulcare fretum.
 fretus] *IV 30* fretus manibus. *VII 82* fretus propria voluntate.
 frico] *II 72* fricuisse cote sagittas.
 frigidus] 1, 54 lunae frigida orbis. 1, 666 lux frigida lunae. 2, 10 frigida luna. 2, 636 frigida ... natura senis. 3, 173 frigidus ignis erat. *Eug. hex. 206* frigidus (Phrygius *Drac. reddidit Arevalus*) ... carbunculus ardet. *c. 13, 7* frigida me laedunt. *c. 82, 1* frigidus i. ignavus.
 frigus] *Mer. c. 3, 2* (f)rigoris arcani sive referta gelu. *Drac. sat. 284* frigus inopace fama referta.
 frivolus] *Brautio epist. 2, 8* frivolum.
 frondeo] *VIII 254* frondentis olivae.
 frondesco] 1, 168 frondescit oliva (cf. 2, 236 C). 2, 224 frondescunt silvae (*Alc. Avic. c. 1, 28*).
 frondeus] *Mer. c. 3, 4* frondea tecta. *Eug. c. 33, 10* frondea silva.
 frondisonus] *Eug. c. 34, 1* frondisonus ... ulmos.
 frons, -dis] 1, 187 frondibus intextis ramorum murus opacus stringitur. 1, 197 frondibus. 1, 200 ne laedant frondes. 1, 260 frondibus insidens vento cum fronde movetur avis.
 frons, -tis] *Mer. poet. 41* olivae foliis mansuescere frontem. *Drac. 2, 436* sine fronte pudoris i. pudica. 3, 699 scaena capillarum fundens a fronte coronam. *Or. 243* Iuppiter ... fronte coronam ... fundebat. *X 533* accipe ... auratam in fronte coronam. *II 87* frons nudata decet (cf. *Sen. Phaedr. 803*). *II 90* Amor sub fronte puellae. *V 240* subducta fronte irae et pudoris signum

cf. ad Stat. silv. 2, 5, 15. *Or.* 879 percussa fronte stupendi gestus. *Eug. c. praef.* 3 rugata fronte. frontosus] *Eug. c. app.* 16, 5 arguit ... frontosa voce superbos.

fructuosus] *Eug. hex. praef. pros.* 15 repensio fructuosa laboris.

fructus] *Mer. pros.* 2 A 14 recte factorum summus fructus est fecisse. *Drac.* 2, 445 sponte parans fructum (*i. fruendi copiam*) vinum de fontibus iret. 2, 652 fructus honestatis *i. partus legitimus. sat.* 164 sceleris fructus filius spurius. *Or.* 143 fructus (*i. lucrum*) amoris *i. regnum.* 179 sceleris reperdere fructum *i. lucrum.* 764 criminibus nec fructus eat.

frunor] *VIII* 115 cese frununt amplexando. *Or.* 454 incitici sese fruerentur amores. 820 solio fruitur patrio. *c. acc.;* *Or.* 232 (*cf.* 454) commune nefas ... frununtur.

frustra] *Mer. pros.* 1 A 7 mali frustra arbitros f(ugiunt). *Drac.* 2, 628 frustraue maritus Abram.

frux] *III* 18 reddo pro frugibus ipse poema. *Eug. c.* 38, 8 frugis nocuas frondique locustas.

fuga] *Mer. poet.* 183 (prope)rare fugam. *Drac.* 3, 202 harena ... praesidio sic apta fugae. 3, 450 sibi dat cum morte fugas *Saguntum.*

fugax] 1, 275 cervus in arva fugax (*v. s. v. cervus*). 1, 632 rosis est vita fugax. 3, 512 Dido fugax. *V* 91 quando fugax praesumptus erit. *VIII* 653 Ledaeva fugax ... propago *Helena.* *X* 248 nauta fugax Iason. *X* 346 mente fugaci Iasonis infidelis.

fugio] *Mer. pros.* 2 B 22 (f)ugientes. *Drac.* 2, 9 ut fugat astra poli, fugiturus lucis habenas *Lucifer* (*cf. Manil.* 2, 73). 2, 661 fugiunt cum paupertate tenebrae.

fugitivus] 2, 169 fugitiva manus *Israelitarum. sat.* 256 aetas ... fugitiva volat.

fugio] *Mer. poet.* 90 pectora prisca fugabo. *Drac.* 1, 67 pallore fugato (*Or.* 127). 1, 484 simplicitas ... corde fugata. 1, 704 visa dei facies et mar-mora glauca fugaret. 2, 9 *v. sub* fugio. 2, 540 lux ... orbe fugata. *I* 13 fugatas ... redditus urbi litteras.

fulcrum] *Eug. c.* 25, 22 aulica fulcra. 69, 2 vibrantia fulcra.

fulgeo] [*I*, 102 fulget corruptum puto].

fulgidus] *II* 87 frons ... diviso fulgida crine. *IV* 6 fulgidus ortu *Iuppiter.* *Eug. c.* 25, 4 summi fulgida porta poli.

fulgor] 1, 249 fulgor pennarum. *II* 105 nocturnae fulgore deae.

fulgur] 3, 15 fulgura crebra micant.

fulguro] *IV* 42 patrius cui (*Minervae*) casside fulgurat ardor.

fulmen] 1, 7 fulmina nimbus hiems. 3, 16 fulmina caelo missa cadunt. *sat.* 277 fulmina non ferunt ... gramina ... sed ferunt ... cedros. *V* 312 gramina non tangunt, ferunt sed fulmina quer-cus. *V* 208 bellorum scriptio fulmen. *VIII* 48 pereunt duo fulmina belli (365). *VIII* 157 sae-vum ... fulmen Achilles. *IX* 61 fulmina campi *i. fortes.* *II* 23 fulminis ales (*Hor. c.* 4, 4, 1). *v. sub* vibro.

fulmineus] 1, 710 fulmineos ... ignes. *II* 96 fulminei ... apri. *VIII* 560 fulmineus vector *Europae Iuppiter.* *Or.* 31 fulmineo ... Tonanti. *Eug. c.* 38, 7 fulmineum murmur cum grandine vibrat.

fulvus] 2, 265 fulvus leo. 2, 488 terga leonis ... fulva. *V* 311 rabies ... fulva leo. *X* 259 fulvum ... aurum. *Or.* 796 fulva cervice leones.

fumeus] *Eug. c.* 9, 5 fumea ... gaudia mundi.

fumo] *II* 33 fumantibus undis (*cf. nota.* *X* 86).

VIII 208 fumantia tecta (*cf. nota.*) *X* 392 sulphure ... fumans Medea.

fundamentum] 1, 155 terram portant ceu fundamenta liquores.

fundo] *Mer. pros.* 2 B 15 quantos ... fudisses *i. prostravisses.* 20 (f)usis ... copiis. *Chr.* 4 verbi-cum in semina fustum *Christum.* *Drac.* 1, 244 fundunt voces aues. 1, 620 propago ... , quam ... fudit origo. 2, 34 aer fusus. 2, 151 cum linguae funderet ignis. 2, 418 sulphureas hie fundit aquas. 2, 539 lux funditur umbris. 2, 575 viscera fusa iacent *Iudae.* 2, 677 fudere preces. 2, 692 fundatur de matre puer. 2, 772 miseris fundebat opes. 2, 807 arma ... nullum fusura cruorem. 3, 147 Romana manus hoc est de sanguine fusa *i. generata.* 3, 152 sanguine fuso (*cf. nota et Or.* 387). 3, 218 fuso ... cruore (2, 262). 3, 357 gemitus ... fudit. 3, 386 quem rabies ... si fudisset *i. prostravisset.* 3, 619 lacrimas ... fundo. *II* 4 fuderat Idalius gremio se ... parentis. 99 fuderit aprum. *VI* 23 per sensus te funde meos *Venus.* *VIII* 106 fusus in ora rubor. *X* 440 deae, quibus ... funduntur cerastae (*seq. pendens de vertice serpens.*) *Or.* 244 Iuppiter ... fronte coronam atque ... fundebat vertice flammam. 328 venenum auribus ... fundet *i. infundet.* 508 quem fudit (*i. necavit*) adultera coniux. 568 fundentia mella saporem. 604 ad tumulum patris fundantur membra reorum. 896 dextra fundente sua matrem.

funereus] 1, 463 funereo sub dente serpentis. 1, 482 funereos sine lege cibos. 3, 378 funereo ... luctu. *X* 224 funereum ... ferrum (*Or.* 561). *X* 309 funerea sub nocte. *Or.* 189 funereis ... casibus. 255 funereo ... amictu. *Eug.* 25, 5 funereum ... fletum.

funero] *Eug. c.* 14, 84 huius ut vitae mala funerem.

funestus] 2, 576 cor *Iudae* ... funestat ... diem de corpore tabe madenti. *V* 120 funestare triumphos *nece civis.* *V* 142 sacra peregrinus funestat. *V* 317 hostia victorem funestat lingua. *IX* 90 aspectusque tuos funestent ossa diurnis visibus. *IX* 95 viva peremptis funestas elementa viris.

funestus] 2, 516 commercia ... funesta duobus. 3, 336 funesta fraude. *X* 11 funesto pectore *Medeae.* *X* 555 corpora saeva parens funestus mittit in ignes. *Or.* 366 funestam ... urbem *Mycenas.* 485 mittite ... funesta in tecta cerastas. 803 funesta dies *paricidii.*

funor] *Mer. Chr.* 20 animas in corpora functa reducis (*cf. nota et Paul. Nol. carm.* 22, 143). *Drac.* *sat.* 6 vice functus. *Eug. c.* 8, 47 post mortem vivere functum. 11, 11 viva redit functis. 19, 1 functus morte resurgo. 89, 7 functa laena.

fungus] 1, 530 fungis crescentibus igne.

funus] 1, 472 cibos crudeli funere plenos. 1, 648 funera viva gemens (*v. s. v. cadaver*). 2, 564 post funera carnis. 2, 660 virum ... stabilem post funera septem. 3, 339 unus erat vitae nato-rum et funeris auctor. 3, 357 virginis ... funeris. 3, 403 non orbatu parens deflevit funera nati (2, 130 orba parens fletet cum funera nati). 3, 503 post tristitia funera nati (*cf. Verg. Aen.* 11, 53). *Or.* 148 post funera patris (734). *IX* 102 hinc sunt ... funera maesta fortibus. *X* 25 post funera tanta (*Or.* 202). *X* 437 funera mundi excipis o *Dis.* *X* 494 funus (*mun. cod.*) *Medea* parat haec munera *Glauciae.* *Or.* 917 post tot funera mentis *i. furoris.* *i. q. mortuus, corpus mortuum:* *Or.* 3 funeris affectus. *IX* 24 funeris abiecti ... et corporis. *IX* 34 funera. 44 fu-neris Hectorei ... cadaver. 118 non congruit aether funeribus nec funus amat sub sole iacere. 145 funera punis. 176 parvulus ... nec extincti

cognoscit funera patris. 188 de funere tracto. 231. nota personata: X 571 Mors, Funera, Livor.

fur] 1, 377 fur opifex deus vult esse suus (pro sui) 2, 309 fur nocturnus. VII 13 fur garrulus andax Amor. fortasse legendum 3, 45 custos alieni, furis odoratus.

furax] Eug. c. 69, 4 audacia furax.

furfur] Eug. c. 89, 1 esca fies canibus, fueris si furfure mixtus.

furia] 3, 263 Furiarum regna Thebas. II 120 Furias amat ipse Cupido (cf. nota). X 435 Furiasque precatur Medea. (439 anguicomae ... deae). 448 Furias admitte tuas (449 sorores Tartareae). 457 si Furias saevire precor nec sponte nocetis, non estis Furiae. Or. 488 non estis Furiae, si quaeritis ante rogari ad quodcumque nefas, si non licet sponte nocetis (potestis B.). X 539 Furiae (542. 571) Or. 497 Furiis. v. s. v. sorores. Allecto. Megaera. Tesiphone.

furialis] Mer. poet. 85 furialia murmura. Drac. 3, 266 furiale nefas (3, 476). Or. 475 furialibus umbris.

furiatus] 3, 505 mens furiata dolore. 3, 515 furiata Dido.

furibundus] II 141 furibundus adhuc Thyrtius ibat. VI 20 furibundus Amor. VIII 134 Cassandra venit furibunda sacerdos. X 62 furibunda virago Medea. X 531 natos furibunda premit Medea. X 537 genitrix furibunda.

furo] 1, 106 dominum ... furentem iratum. 1, 191 furit ... turbo. 1, 298 furit unda maris. 2, 352 furens mare. 2, 810 ira furens. 3, 434 in sua membra furens. 3, 615 ira ... cadat de corde furentis. sat. 140 acrius inde furit leo. 227 non furit in venerem puer. II 41 Perdica furens. IX 143 quidquid in hoste furis. Or. 809 mox furit Atrides. 847 ut furit Alcides. 846 ut furit ex Baccho ... Lycurgus. 848 ut quondam furuit ... Ajax. seq. infin.: 2, 323 furit ... mater conceptus demarre.

furor] Mer. poet. 1 Tanaisque furore exiit. 23 Scythicus erepta furoribus Roma. Drac. 1, 100 poena plectente furorem i. peccatum. 2, 117 insana clade furoris. 2, 701 non ira furorem dei excitat. 3, 192 amphitheatralis qui non tremuere furores? Or. 424 Hectoreos qui non timuere furores. 3, 475 datque nimis grandem mulieribus ira furorem. 3, 520 alieni poena furoris Lucretia. V 1 quis furor iste novus (cf. nota). VII 21 ipse furor, Mars. X 63 discat amare furor. X 529 precibus ... servare furores. Or. 19 dat furor arma pius. 20 medicinales ... furores 136 sacro correpta furore Cassandra. 155 furor urget amoris. 931 fuerant ... furores. personatus: X 563 Furor. X 570 saepe Furor.

furtim] 2, 277 ne furtim noceant angues. VIII 497 furtim ... uerberat Amor. X 183 furtim templa petit Amor. Or. 676 ut taceant furtimque ferant nuntium.

fusco] 1, 79 fuscata lampadae lunae. sat. 243 sol ... fuscatur ab umbra. IX 98 fuscantur cornua lunae. X 567 poterat fuscare diem Medea. translate: Eug. app. 23, 1 vestram fuscata serenam ... fidem.

fuscus] Eug. c. 69, 3 pars magna lecti regii ... fusca mutilaque.

futurus] v. sum.

gagates] Eug. c. 59 de gagate lapide. 59, 1 lenis piceo nigrore gagates (cf. nota).

galbanus] 1, 248 has aves aureus ornat galbanus (alb- trad.) scil. color.

galea] Mer. poet. 39 galeam ... remittens. 67

languet apex galeae. Drac. V 320 sint clipei galeae contus lorica tropaeum.

galeatus] 3, 412 vir galeatus adhuc Curtius. II 25 Alcmeneam galeatus amet Iuppiter. V 12 galeatus apex. X 578 galeata cohors sparti.

gannio] Eug. c. 41, 4 quod vulpecula gannit.

garrulus] 1, 258 silva ... garrula aves. VII 13 fur garrulus andax Amor. VII 405 male garrula avis captiva. Or. 319 garrula (sarr- trad.) Clytaemestra. 579 garrula eadem, loquacitate fallens. Eug. c. 33, 11 garrula ... hirundo.

gaudeo] Mer. poet. 7 gaudet ... Thybrin sibi crescere. 143 gaudebat flammare. Drac. Or. 697 planctu gaudent fremunt. 3, 152 gaudent sanguine fuso. 3, 218 fuso gaudere cruore. mens. 20 rusticitas ... gaudens ... musto. 3, 435 pervigil extingui gavisus Regulus. 3, 552 exultans iussisse sibi deum gavisia ministra (i. natura) perficit iniuncta. 3, 628 ignoscere gaudes. IV 48 gaudentque mori (cf. nota). VIII 561 Iuppiter gaudet caelestia colla gravantem Europen. 1, 347 hominis forma gavisia, quod esset.

gaudium] 1, 15 gaudia, nobilitas, virtus. 1, 18 bona, gaudia, tristitia, saeva. 2, 651 saepe verecundos faciunt nova gaudia vultus. VI 23. 71. Or. 1. 63. 101. 118. 128 et lasciva res pulcrescunt gaudia vultus. 159. 380. 671. personata: VI 91 occurrunt Gaudia cuncta Veneri. X 163 Gaudia concurrunt.

gaza] Or. 290 Troica gaze (neutr. plur.). Eug. c. 2, 9 mordaces effuge gazas. 25, 22 nec mihi gaze placet.

gazophylacium] Taio epist. 4, 15 in gazophylacium templi.

gelidus] 2, 642 gelidis inrepsit flamma medullis senum. 3, 173 gelidis ... flammis. 3, 304 gelidis ... cerastis. sat. 60 ignea cum gelidis.

gelo] Mer. poet. 123 gelatis imbribus. Drac. 1, 237 umore gelato.

gelu] Mer. c. 3, 2 silva referta gelu. Drac. X 173 bruma ... coacta gelu. mens. 24 glaciale gelu.

geminio] [1, 237 v. sub gemmo] Or. 205 geminare ... nefas i. duplex committere crimen. 260 geminantur et iocus, terque quaterque ferit. 439 crimen adulterii geminasti caede mariti.

geminus] Mer. c. 1, 23 geminam ... vitam. poet. 197 (gres)sus geminus. Drac. 2, 662 gemino caput orbe diem oculorum (1, 345. 3, 701 Ov. am. 1, 8, 16 et gemino lumen ab orbe venit). 2, 533 cardine sub gemino. 2, 658 geminis hinc inde elementis. 2, 797 gemina de parte. 3, 331 gemino ... consule. 3, 703 geminae ... genae. VIII 536 gemini sub sorte mariti Helena. Or. 888 gemino de crimine.

gemitus] 1, 107 in extremos gemitus (Verg. georg. 3, 517. Or. 608 i. e. gemitu). 3, 356 gemitus ... fudit. 3, 383 hostiles gemitus. VIII 183 gemitus ... futuros. VIII 401 solvitur in gemitus. Or. 461 evomit in gemitus voces. Or. 458 gemitum ... premit (tr- trad. cf. 159). multa alia v. sub mumpo.

gemma] Mer. c. 2, 8 gemma vehit laticem quae fuit ante latex crystallus. poet. 82 (incendant) gemmae chalybem. Drac. 1, 506 promittit saxis et non de pulvere gemmas. 2, 460 abstrusa nimis nec gemma lateret. 3, 63 exiguae ... pondera gemmae. sat. 71 gemmas pretiosos ... lapillos. Eug. c. 23, 5 virtutum gemmis ... venusta. Drac. mens. 4 rumpunt in palmite gemmae. ros. 12 flammea gemma i. rosa. Eug. hec. 512 v. sub gemmo.

gemmo] 1, 178 mundus ... gemmans. 1, 345 gemmantia lumina visus. 2, 123 oculos gemmare. 1, 181 gemmato caespite. 1, 237 oculi gemmantur [gemin- cod.] aquis humore gelato.

- 1, 630 gemmata rosis (gemma rosei *Eug.*) virgulta. 2, 235 palmitē gemmato (*Ven. Fort. c. 6, 1, 6*). 2, 348 quasi gemmatum ... caelum. 3, 697 oculi gemmato lumine vibrat. *Or. 51* pepala ... gemmata lapillis. *mens. 9* prata ... gemmata.
- gemo] *Mer. poet. 64* laetis maesta gemit *Etno Drac. 2, 789* populi pro libertate gementis. 3, 80 facta gemens plaudit. 3, 395 qui funus acerbum non gement reputando sum. *sat. 229* gemit ... senectus, non agit. *VIII 584* gemit infrendens amissum ... pignus tigris. *Or. 422* quis, rogo, non gement praecedunt accusativi. 500 ex imo gemit vox missa sepulchro.
- gena] 1, 395 gena pulcra rubore. 3, 703 geminae ruberrae genae. *sat. 228* nec sub flore genae marcidus est iuuenis. *VIII 517* blanda genis *Helena*.
- gener] *VIII 147* gener ... Tonantis *Paris. X 316* generum meruisse Tonantem *Agenora*.
- generalis] 2, 113 humanis vitium generale catervis. 2, 188 speciale ... tam quam generale tueri (*cf. Sedul. c. 3, 339, Alcin. carm. 9, 71*). 2, 434 nec generale malum sensit specialis (et) hostis. generaliter] 2, 35 singula non partim, generaliter omnia nutrit. 2, 748 generaliter una ... praerogat.
- genero] 1, 308 belua divinos inter generatur odores (*cf. nota*). 1, 579 quod generant terrae. 1, 685 generata (2, 38). *sat. 74* generat pelagi conchula divitias. *VI 122* floribus ... vestris (*i. iuventae*) ... generata propago.
- generosus] *V 308* leones, quos feritas generosa iuvat. *VII 6* generosas ... laudes. *VIII 105* nefas generosa mente fatetur ... rubor. *VIII 341* mens generosa ducis. *IX 148* generose *Achilles*. *IX 179* generoso in corpore *Hectoris*. *IX 214* generosum vende cadaver.
- genetrix] *Mer. c. 1, 12* cum genetrice deum *Apolinē*. *Drac. 2, 330* ante mori genetrix quam nasci pignora coget. *II 162* genetrix voc. *X 537* genetrix furibunda. *Or. 729* genetrix dilata. 779. 821.
- genialis] 3, 329 genialis praedo pudoris *Sex. Tarquinius*. *Or. 24* tori genialis (*Menelai*) amator *Agamemno*.
- genitalia] 2, 630 cecidit genitalibus *Abrahae* ignis.
- genitor] *Mer. poet. 112* claro genitore satus *Aetius*. *Drac. 1, 389* non tamen ex coitu genitor *Adam Evae*. 2, 104 pius ... genitor deus. 2, 557 consors genitoris *Christus*. 2, 629 officii genitoris iners *Abram*. 3, 292 et passim.
- genius] *sat. 300* genius prior ad veniam. *V 129* victoris genio ... litetur. *Or. 415* ipse sibi genium fastu facit *Aegisthus*; se dominum familiae regiae superbia proficitur ipse, nec tamen sponte agnoscitur a clientibus *versicue*.
- gens] *Mer. poet. 15* vicinae ... consortia gentis. 116 *Fabii* patria pro gente cadebant. *Drac. 1, 242* volans gens plumbea. 2, 639 prolem spondens cum gente nepotum. 2, 654 genibus et populis. 3, 145 replevit genibus orbem. 3, 414 pallida gens *Erebi*. 3, 565 gens scelerata sumus. *vide etiam* sub innumeris.
- gentilis] 2, 589 gentilesque deos et ... idola. 3, 148 gentile genus *i. paganos*.
- genu] 2, 755 genibus cum pectore flexos supplices.
- genus] 1, 624 genus hominum. 1, 616 carnale genus. 2, 108 immortale genus *Christus*. 2, 366 genus omne *i. cuncti homines*. 2, 383 genus aequorum *i. pisces (v. sub aequoreus)*. 2, 467 angelicum ... genus. 3, 160 generi ... *Isac*. 1, 602 unde genus ... trahunt (*cf. nota*). 2, 634 spes generis recidens. 3, 599 ludibrium generis
- ... factus. *VIII 70* quo sanguine cretus, qui genus, unde domus. *v. s. v. fera, mortalis, pecus, proprius*.
- germanus] *Mer. poet. 71* germana, tibi. *Drac. 2, 301* socerosque patresque germanosque petunt. 3, 148 maior ... germanus *Esau*. 3, 272 Creon locastae ... germanus. 3, 319 germanos *Philaenos*. *VIII 95* germanus sum vester ego ait *Paris*. *VIII 100* germana manus turba germanorum. *VIII 367* Hesione ... germana parentis *Priami*. *Or. 12* melior germana sacerdos *Iphigenia*. 86 plectriferi germana dei. 286 germanum *Electra servavit*. 302 amat ... germanum *Castora Pollux*.
- germen] 1, 48 sic peccata parant horrenda in germina partus. 1, 634 ligna renascentur reduci sub germine. 2, 189 humus, qua germina cuncta creantur. 2, 629 algente vapore germinis in sene. 2, 656 benedicti germinis *Isac*. 3, 146 de germine iusto. *Or. 29* Troica germina matrum. 409 germinis (*i. Iphigeniae*) ille sui ... hostis *Agamemno*. *Eug. c. 14, 10* mortale germen. 37, 3 cum germine terrae *i. herbis*.
- germino] 1, 573 quod germinat herba. 2, 224 germinat arbor.
- gero] *Mer. c. 1, 20* pectore sacra gerit. *pros. 1 A 4* quod gesseris. 2 *A 6* eius ... gesta. 2 *B 9* tuis recentibus gestis *peot. 99* non proelia mandet, sed gerat. 137 tela gerentem. 182 bella gerit. *Drac. 2, 44* deus, quem cuncta gerunt. 2, 200 caeli quaecumque gerunt. 2, 306 gessit hoc impietas *Cain*. 2, 475 gessit ... nefas (*X 582 Or. 370*). 3, 270 sceptrum ... quod gesserat *Oedipus*. 3, 587 quantos ipse gero reatus. 3, 592 facinus non uno tempore gestum. *sat. 14* ut bona cuncta gerant. 148 crimina gesta. *VI 34* vota gerantur (*X 288. 449*). *VII 9* prodere gestirem, quae nunc per vota geruntur. *Or. 371* quid mollior aetas gessit in liliacos ... campos. 478 quot membra gerit. *Eug. sat. 186* quod pereunt populi temporis ordo gerit (*regit Drac.*). 192 iremitus pigra senecta gerit (*-us habet Drac.*). *notandum: Drac. sat. 174* vir sine morte gerens nil habet ipse necis *i. est immortalis*.
- gestio] 2, 164 belua gestiat (*-titat cod.*) ingens. *VII 150* surget ... belua ... summās gestire per undas. *VIII 408* per campos gestire pecus. 3, 556 natura ... gestit servile pavens. 2, 384 pelagus vastas gestiret in undas *i. gestiendo moveret undas*. *c. inf.: VII 9* prodere gestirem. *IX 7* attollere gestiet. *Eug. c. 36, 2* gestit animum pax recreare meum.
- gesto] *Mer. c. 1, 3* dapes convivia gestant. *poet. 136* gestare pharetras. *Drac. II 96* *Hylas* gestans ... pellem ... gaudet quasi iam commune triumphum gestet. *VIII 575* navem gestare mulierum. *X 551* caput iuvenis mater gestabat. *Eug. c. 4, 3* mens ... quae *Christum* pectore gestat.
- gestus] *Mer. poet. 182* veniam ... poscere gestu. *gigas] 2, 373* rebellantum moles praesumpta gigantum (*-tarum B*). *Or. 242* post bella gigantum (*cf. nota*). 930 praesumat bella gigantum.
- gigno] 2, 60 genuisse deum ... *Christum*. 2, 67 corde sacer genitus. 2, 328 in externos genitos. 3, 544 nos genitos vocitare suos deum. *sat. 79* nubibus aggestis pluviae ... gignuntur. 232 floribus ... genitis. *Or. 778* quod genitus fuerit. *Eug. hex. 168* gignitur (*promitur Drac.*) omne genus pecudum.
- glacialis] *mens. 24* glaciale gelu.
- glacies] 1, 145 glaciem. 1, 192 glacies destructa. 1, 713 glacies (*pluv.*) ... aquarum. 2, 214 glacies nimbiq. 3, 305 inter serpentum glacies (*nota*

plur.) atque aeris aestus. 3, 317 hiemis glacies *sing.*; *plur. mens.* 3 hiemis glacies.
gladius] 2, 805 gladii iaculisque datis. *passim*, *cf. IV* 36. *V* 191. *Or.* 537. 615 rapiant gladios. 813, 843.
glandifera] *Eug.* c. 70, 6 glandiferae (fagi *Verg.*) ... sub tegmine.
glaucus] *Mer. poet.* 40 glauca ... oliva (*cf. nota*).
Drac. 1, 150 pelagi freta glauca (*VII* 145). 1, 704 marmora glauca maris. 2, 295 glaucum ... fretum.
gleba] 1, 158 in glebam. 2, 423 pinguis ... gleba. 3, 300 coctas ... glebas. 3, 312 ubere glebae (*cf. nota*).
globus] *Mer. poet.* 75 (coge *truces*) in bella globos. *Drac.* 1, 264 membrata globus ova. 1, 208 solis radiare globum. 2, 5 sidereus ... globus. 1, 79 lunarem ... globum (*V* 327; *plur.* 2, 49. *IX* 20). 1, 733 lunae ... globo (*plur. sat.* 242).
glomerio] 1, 140 glomeratis fluctibus.
gloria] *Mer. c.* 4, 15 cuius gloria feminam superstat. *poet.* 111 gloria patris. 148 nunc glo(ria maior), quod. *Drac. sat.* 206 gloria laudis (*Iuven.* 2, 681). *V* 49 statua honos et gloria campi. *Eug. hex. praef. pros.* 14 vestra ... gloria tua, o rex. *personata*: *Drac. sat.* 199 Gloria bellorum ... arripotens.
gloriosus] *Eug. hex. praef. pros.* 2 glorioso ... domino Chindasvinto.
gnarus] *Mer. poet.* 177 gnaros fatorum ... cursus telorum.
graculus] *Eug. c.* 49, 2 graculus et sturni verba referre solent.
gradior] 3, 183 gradientibus illis. *VIII* 622 ad patrem ... gradiens.
gradus] 1, 542 gradus ... temporis interest. *II* 86 gradu coma fluctuat acta.
gramen] *sat.* 37 mala gramina pastus. 277 repantia gramina terris. *v. s. e. fulmen.*
grammaticus] *I praef.* ad grammaticum Felicianum. *III praef.* ad Felicianum grammaticum.
grandesco] *Eug. c.* 7, 3 grandescit corporis auctu vorax. 98, 3 grandescat epistola.
grandis] 2, 149 supplicium patris grande crucis. 2, 326 grande nefas (2, 563. 3, 89. 3, 130. *Or.* 206. 585). 2, 360 est homo grande malum (3, 583). 2, 580 Paulus erat caput extans grande malorum. 3, 33 centesima grandis. 3, 382 maxima iustitium victoria grande paravit. 3, 663 grande vel exiguum. *VI* 2 solamen grande clientum. *VIII* 12 grandis Homere. *VIII* 355 grande remugit leo. *X* 20 grande boans ... Melpomene. *Or.* 241 grandis in aspectu *Agamemno*. 449 exemplum grande pudoris. 529 grandibus instructos studiis. *Eug. c.* 16, 3 grandis ... culpa.
grando] 1, 6 nix, imber, grando, pruinae. 2, 213 grando, procellae. *sat.* 79 pluviae, nix, grando, pruinae. 171 Stephanus ... lapidum sub grandine martyr.
granum] *Eug. c.* 66, 1 grana salis.
grassator] *V* 189 nocturnus grassator erit.
grassor] 2, 293 armati medias grassantur in undas nautae. 2, 408 grassante reatu. *Or.* 156 timor grassatur mente parenti.
grates] 3, 754 grates exceptus agam. *VIII* 212 grates securus agit. *X* 380 grates electus agit. *Or.* 336 grates gavius agit. *X* 193 iam grates audita loquor. *X* 269 grates Veneri facunda canebat *Iuno*. *Eug. hex. praef. poet.* 6 largas persolvere grates.
gratia] *X* 396 signorum gratia *Luna*. *Eug. hex. praef. pros.* 15 respectus vestri contributa gratia vel favoris. *personata*: *VI* 62 candida ... Gratia. *VII* 42 Gratia ... pulchra. *X* 266 Concordia Gratia *Lusus*.

gratio] *Eug. c.* 41, 6 quod gratit (*glatit cod. Paris.*) catulus.
gratulatio] *Mer. pros.* 2 B 2 quam insueta gratulatio sit.
gratus] *sat.* 81 sol ... species gratissima mundi. *VI* 94 Virginitas ... gratum pascens.
gravidus] *III* 7 matrem (*i. vitem*) gravidam.
gravis] *Mer. poet.* 79 gravis ardeat auro (balteus). *Drac.* 2, 337 graviora mereri. 2, 480 gravis ira. *VIII* 626 non membris, sed mente gravis *Troilus*.
gravo] 2, 118 spiritus inpatiens animas ... gravabat furiosus. 2, 549 ne chaos omne gravet iubar *Christi*. 3, 59 serica quem tenuis, quem mollia lina gravabant. 3, 597 gravor undique pressus. *VII* 129 mea facta gravavit delator. *VIII* 341 mens generosa ducis ... non vult regna gravare. *VIII* 561 caelestia colla gravantem *Europen*. *Cato lux.* 12 luxuria ... mentem sauciat atque gravat.
gremium] *Mer. c.* 4, 30 puerum excepit gremio micante Roma. *Drac. II* 4 gremio ... parentis. *V* 296 infanitem gremio tenui. *Or.* 468 gremio *Paridis* remanens ... *Lacaena*. *nota*: *VIII* 32 iam gremium (*iudicii area media*) caespes *cf. nota*.
gressus] *Mer. poet.* 121 prona novis erexit gressibus ora infans. *Drac. II* 88 velut invitos gressus ... movebat. *VIII* 110 dat celeres pietas gressus quos denegat aetas. *Or.* 671 gaudia dant gressus celeres, quos denegat aetas. 631 *Diomedes* gressus. 696 os *Agamemnonium*, gressus oculisque manusque.
grex] 2, 386 cum grege fit tractura lupus. *I* 4 benignus grex *baebes* cicures.
grunniis] *Eug. c.* 41, 2 grunitumque (*grunit-cod. Paris.*) suis.
gubernor] *VIII* 223 regnum sub pace gubernare. *Or.* 812 regna gubernare.
gurgis] 1, 705 gurgitis aequorei (2, 495. *VII* 148).
gustus] *Eug. c.* 53, 1 auditus, visus, gustus, olfactio, tactus.
gutta] *Eug. c.* 35, 5 da guttas oculis.
guttatus] *Eug. c.* 52, 1 stellio guttatus.
guttur] 1, 638 guttura pandens (*cf. nota*). 3, 82 convivia, praedae gutturis. 3, 695 constringit guttura cervix. *Or.* 484 rumpite tartareas proscisso gutture fauces *Furiae*. *Eug. c.* 14, 9 rictu voraci nigra pandis guttura, seneatus. 33, 16 suavi ... gutture *philomelae*. 41, 11 miserum disceperere guttur imitando bestiarum voces.

habena] *Mer. poet.* 6 *Hesperis* (*i. Romanis*) flecti contentus habenis *Rhenus*. *Drac.* 9 lucis habenas. *VIII* 193 solis habena. *Or.* 297 corripedem ... frenabat habenis (*cf. Coriipp. Ioh.* 4, 544. 2, 89). *alia v. sub roseus*.
habeo] *Mer. pros.* 1 A 8 habere. 9 habent. 2 A 12 habes. *poet.* 189 habet. *nota* 106 Aetium ... mens omnis habet i. A. est in omni mente, est unicuique in animo (non recte avert *Heinrich*). *Drac.* 1, 286 instar (*i. speciem*) montis habens ... bestia (*cf. V* 233). 1, 296 nec scorpis ictus semper habet. 2, 47 quae spiritus auctor non habet i. possidet regat. 2, 114 hoc credant quod visus habet. 2, 387 totum sors mortis habebat (*seg. tenebat*). 3, 158 mos tempus habet (*seg. teneat*). *sat.* 10 omnia tempus habent, nam tibi tempus abest. 65 anguis habet mortes, habet et medicamina serpens. 90 tempestes de quinque plagis vix habet ipsa duas. *II* 35 quidquid fluctus habet i. continet. *VII* 86 studium dolor omnis habet i. studii locum occupat dolor. *Or.* 445 habere necem i. obtinere. 296 socios venatus habebat i. una venabatur. *passivum* (*hic illic haberi fere idem est quod esse*): 2, 717 criminis et poenae limes semel unus habetur. 2, 720 maior

- habetur hic ratio (*i. agnoscitur, subest*). 3, 85 contemptor vitae magis ... habetur. 3, 131 non est temptator habendus *deus*. V 19 post aciem dominus mitis qui vicit habetur. V 57 indignus habetur vel fastiditur (*cf. Or. 135 Cassandra ... non habita indigne*). V 198 urbis defensor habetur. VIII 60 pastor habetur ... reus. VIII 63 non placet Oenone, sed iam prope turpis habetur. VIII 137 uni pia mater habetur ... sed multis inopia constas. X 600 crimen habetur religionis honos. *Eug. hex. praef. poet. 7 correctus habetur. V 265 virum fortem ceu numen habens. intransitive: 1, 554 hortus nec habet (i. manet) sub iure reorum.*
- habito] *Mer. Christ. 5 virgineos habitare sinus.*
- habitus] *Mer. poet. 32 triumphales habitus Aetii.*
- 79 ... es habitus. *Drac. Or. 261 habitus dignare pios i. vestem non bellicam.*
- haecenus] *Mer. pros. 1 B 15 Eug. praef. hex. pros. 5 haedus] VIII 210 haedus ... et agnos.*
- haereo] 1, 261 unguibus ad ramos infixa tenacibus haeret avis. 2, 52 circulus haerebit *i. cessabit*. 2, 53 sphaera ... haeret (*item*). 2, 165 fretum, quod se divisit et haesit in partes ... duas. 2, 648 miratur et haeret *seq. acc. c. inf. Or. 53 haeret (i. obstupescit) et ... figit. II 95 Herculi iunctus Hylas ... haeret. VI 60 Amplexibus haerens ... Libido (cf. adhaereo, inhaereo).*
- haeresis] *Eug. app. c. 23, 2 hèresis Simoniaci.*
- halcyon] *Eug. c. 45 de halcyone. 45, 1 halcyon. hamus] 1, 507 mordaces immittat fluctibus hamos.*
- harena] 2, 422 steriles ... harenas (3, 301). 2, 655 omnis harena maris (*proverbialiter*). 3, 8 qui numeras cunctas quas praefert litus harenas. 3, 191 harenā (*amphitheatri*). 3, 296 Libycas ... harenas. 3, 564 scelus ... meum numeros superba harenae, sat. 84 putris harena (*v. sub putris*). *plurialis etiam VIII 250. 394. 432. 575. IX 157. Or. 793.*
- harenosus] VIII 448 litus harenosum.
- hasta] *Mer. poet. 126 veras ... ad hastas.*
- hastile] *Mer. poet. 158 hastilia (torques).*
- haurio] *Mer. poet. 184 hauerunt moenia flammæ. Drac. 2, 326 ut non sibi mortem hauriat os. II 124 haurituras aquas. II 147 vocem deus Hercules hausit i. audivit.*
- haustor] 3, 361 sanguinis haustor (*hostis trad.*).
- haustos] 1, 592 itque reditque suos repetendo spiritus haustus.
- haut] *Mer. poet. 115 haut secus. Eug. epist. 1, 4 (aut trad.).*
- hebesco] *Eug. c. 14, 14 sensus hebescent.*
- hedera] *Mer. c. 4, 8 laureisq. sertis inserpant hederæ vagante nexu. cf. nota, in qua addendum Verg. buc. 8, 13 inter vitricas hederam tibi serpente laurus. cf. Apoll. Sidon. c. 9, 295. Drac. V 139 hederæ lauri quercus et palma.*
- hei] 3, 592 hei mihi, quod. *Eug. c. 13, 1 v. s. v. vae.*
- heiu] *v. eiulo.*
- herba] 3, 28 frondibus herbae vestiuntur (*opp. avis*).
- herbidus] II 130 herbida ... tellus (VIII 32).
- herbosus] VIII 33 fuerant herbosa tribunal. *Eug. c. 33, 7 herboso caespite (34, 1).*
- heres] 2, 613 unicus heres *Christus*. 3, 48 diligit heredem *avarus*. 3, 271 proximus heres. 3, 357 virginei ... funeris heres *Virginis. sat. 163 fit ... heres. IV 6 (heredes et luno. Or. 203 heredem sterno Thyestis. 307 legitimus ... heres Agamemnonis aulae. 545 pius ultor et heres. 845 Agamemnonis heres.*
- herilis] *v. erilis.*
- heros] *Mer. c. 4, 17 heroum suboles. poet. 119 heros Aetius. Drac. [2, 259 heros traditur, quod*
- qui ex heror, horror, error finxit voluisse opinor intellegi diabolum]. VIII 253 heros ... Telamon. 268. X 41 callidus heros ... Iason. Or. 480 Thessalus heros Achilles. 624 heros Achilles. 637 Laertius heros.*
- hesternus] 1, 424 hesternæ (*ext. B*) in gaudia. *heu] 1, 471 heu B Eug., iam C. 2, 257. 424. 618. 3, 121. sat. 44 VIII 37. 46. 137. 629. X 577 Or. 270. 844.*
- hiatus] 3, 407 vasto telluris hiatu (*Or. epist. 3, 63 subito t. h. Sat. Theb. 8, 19, 1, 134 Sil. 9, 540 Coripp. Ioh. 6, 134. 607. 7, 175*) ... demersus ... Curtius. X 462 quo steterat Medea loco, telluris hiatus finditur. *Or. 474 findatur humus telluris hiatus (-tu A). II 113 cunctis respirat hiatus oris. X 233 quid spirat hiatus oris? IX 184 quanto descendit hiatu hasta.*
- hibernus] *Mer. c. 4, 11 hibernis (neutr. plur.) ... serenis. poet. 5 hiberni ... orbis. Eug. c. 45, 1 hibernum ... nidum halcyonis.*
- hibris] *v. ibris.*
- hic pron.] huius *Mer. poet. 63, huius Chr. 10, hanc poet. 42, 69, hoc pros. 2 B 12, hac c. 1, 17 pros. 2 A 16, hoc c. 4, 41 (hoc ... clarior ... quod) pros. 1 B 20. plur. hii quos pros. 1 A 5; acc. haec pros. 2 A 8. 2 B 14. poet. 54. 59. 97; his c. 4, 29 pros. 2 A 2. 3. Drac. 2, 306 gessit hóc impietas, 2, 639 his pro iis, seq. hos. 3, 537 quod fuit hoc est, hoc erit aeternus. IX 84 hoc ... hoc fere i. q. idem. nota formulam: 1, 10 hoc agit et sequitur. 3, 119 hoc faceret puerosque ... subduceret.*
- hic adv.] *Mer. c. 1, 11 hic ubi. poet. praef. si hic litterae excusandae sunt. poet. 61. 152. Drac. 2, 611 hic (opp. post mortem). item Eug. c. 90, 2 hique pie cruciat deus, ne perpetualiter urat. app. 2, 6 hic et in aeternum (4, 6. 25, 8). Drac. 3, 215 hic i. hac in re.*
- hiems] *Mer. c. 3, 4 (privatamque hiemem frondea tecta tenent. Drac. 1, 510 pluvialis hiems. 2, 213 tonitrus hiemesque, 3, 17 fulmina ... hiemes ... cient. alia v. s. ver.*
- hinc] *Mer. poet. 16 hinc ... qua. 130. 162 hinc inde. Drac. de loco: 1, 186 hinc inde (2, 658. 3, 628. 661. VII 30. VIII 454. X 535. 565). 2, 186 in partes hinc (inde) duas (Or. 261). 3, 204 hinc ... atque inde. 3, 205 hinc ... hinc (Or. 660). 3, 301 hinc ... inde. de origine caesa: 1, II, 1, 63 unde ... hinc. 2, 438. 575. 3, 350. V 206 hinc ... hinc ... hinc ... inde. IX 102 hinc ... hinc. 131 hinc ... qua.*
- hinnitus] VII 88 hinnitus si forte sonent. 92 stabulum fessis hinnitibus implet.
- hio] 1, 287 anguis hians (*Or. 224*). 1, 638 hians anguis.
- hircinus] *Eug. c. 62, 2 hircino ... sanguine.*
- hircus] 2, 283 lepus ... damna vel hircus. *Or. 96 cervos hircosque suesque. Eug. c. 41, 6 miccit saetiger hircus. 42, 4 titirus ex ovibus oritur hircoque parente. 89, 3 si barbae sanctum faciunt, nil sanctius hircio (cf. nota).*
- hirundo] 1, 527 corvus hirundo praedicunt pluvias. *sat. 268 passer hirundo picus non sunt esca aquilae. Eug. c. 33, 11 garrula ... hirundo. 46 de hirundine. 46, 2 hirundo.*
- historia] 3, 257 historias curram Danaum.
- hodie] VII 3.
- homicida] 2, 664 David ... homicida. *fem. (de Medea) X 231 cur homicida vacas et stas rea? sed rea non es si fueris homicida magis. Or. 305 homicida et adulter Aegisthus.*
- homuncio] *Eug. c. 41, 12 quod homuncio sanus abhorret.*
- honestas] 1, 465 fallatur honestas simplicitasque cadat. 2, 753 purgatae mentis honestas. 3, 353 pondus dicionis honestas extimuit. 3, 632 vitae

melioris honestas. *VIII* 292 pudor ... aut ... honestas. *Or.* 965 mitis Honestas.
honestus] *1, 483* quid pravum, quid sit honestum. *3, 371* nullus hominum retinetur honestum. *3, 381* virtutis honestae. *3, 478* faciunt quod honesta femina decet. *V* 63 civis honestus. *Or.* 912 censors iuris honesti.
honor] *Mer. pros.* 2 *A* 3 honoris maximi nomen. *11* par ceteris honor. *poet.* 94 (indignis contingat honores et. *119* mortis amorem pensat laudis honor. *Drac.* 1, 170 linguae laurus honos. *1, 176* tellus non unum fundit honorem (odorem *Eug.*). *1, 198* arborum omnis honos et (*comae, flores*). *1, 322* roseo carbunculus ardet honore. *2, 53* stellatus honos *i. sidera*. *2, 452* marceret honos violae *i. decus*. *3, 358* libertatis honos (*-us cod.*). *3, 637* libertatis honorem. *3, 725* sit venerandus honos et gloria campi. *X* 397 caeli stellantis honos *Luna*. *Eug. sat.* 220 vitis amoenus honor.
honor] *VIII* 331 reginam frater honorat.
hora] *Mer. pros.* 1 *A* 14 horam. *Drac.* 1, 715 flammantibus horis (*Lucan.*) 1, 16 flagrantibus ... h.). *sat.* 263 horam quaevisit faciens miracula Christus, horam speravit (servavit?) passio sancta crucis.
horreo] *1, 539* scelus horrendum. *2, 719* horrenda piacula. *3, 356* toros ... horruit. *3, 421* horrendae mortis. *II* 100 horrent Alcideum nymphae. *V* 61 probus horretur. *V* 90 audacia ... horretur. *V* 171. *VIII* 61 iam grex horretur *Paridi*. *VIII* 572 nuntius horrens. *X* 483 angustus horrendis.
horresco] *3, 574* quod horrescit. *IV* 19 te ... coniux horrescit.
horridus] *2, 164* horrida monstra. *3, 374* post horrida proelia. *sat.* 137 leo ... horridus ore cruento. *208* certamina Martis horrida. *IV* 16 horrida bella. *X* 480 horrida ... virgo Tesiphone.
horror] *Mer. pros.* 2 *B* 24 (d)efixusque horrore subito. *Drac.* 3, 208 horrorem faciat dilecta voluptas. *3, 325* Brutus, horror amoris novus. *3, 591* gravis horror aquarum. *3, 651* carceris horrorem. *X* 439 impius horror angues *Furium*. *Or.* 241 pugnare horrore decorus.
hortor] *3, 458* debellare ... urguet et hortatur. *VIII* 503 hortatur ... indicet. *Or.* 186 hortor opus.
hortus] *1, 183* hortus ... dei, cunctis felicius hortis.
hospes] *Mer. poet.* 86 hospita numina. *Drac.* 2, 191 impiger hospes. *2, 296* manus hospita. *3, 220* catervis hospitibus. *VIII* 548 hospite turba. *Or.* 693 trepidus ... hospes. *Eug. c.* 46, 4 hospita membra.
hospitium] *VIII* 254 quos suscipit heros hospitio. *258* iura ... hospitii. *446* hospitio (*in hospitium aulam*) ... eat *Paris*. *499* pastor repetit ... hospitium.
hostia] *3, 113* hostia grata iacens *Isac*. *3, 117* hostia praestatur *3, 125* hostia (patris). *V* 137 hostia talis eat, talis tibi victima *pergat? *V* 317 hostia victorem funestat languida. *X* 193 iacet hostia templis ... advecta. *X* 204 sunt ... hostia flores *Amoris*. *X* 246 iam non erit hostia grata. *Or.* 881 non est haec hostia grata. *v. sub* victima.
hostilis] *Mer. pros.* 1 *B* 24 hostili caede. *poet.* 103 iugulis ... hostilibus. *129* hostilem ... rabiem. *Drac.* 3, 337 securus ... civibus hostiles. *3, 383* hostiles gemitus. *3, 385* hostili cuspide. *V* 271 hostiles iugulos.
hostis] *Mer. pros.* 2 *B* 19 hostium. *poet.* 23 hostem. *27* hostem exutus. *144* Teutonicum ... hostem. *151* hostes. *188* hostis. *Drac.* 2, 270 ut prorsus non sint ... hostes. *2, 434* specialis (et) hostis

cf. sat. 176 civis et hostis. *V* 58 inimicus et hostis (237). *X* 585 frater Polynices et hostis. *3, 148* hostis acc. plur. (*opp.* munera pacis amantes). *3, 326* natis et regibus hostis *Brutus*. *3, 361* hostis erat generis. *IX* 104 Hector in hoste fuit saevus. *Or.* 711 qualis in hoste fuit ... Aiax (*cf. nota*). *sat.* 204 victor ab hoste rediit. *Or.* 506 victor ... regressus ab hoste.
huc] *IV* 38 huc (*hoc cod.*) ... huc ades. *VII* 15 hu[n]c.
humanus] *1, 580* usibus humanis (*v. sub* usus). *1, 598* humanis ... membris. *2, 113* humanis ... catervis. *3, 132* mens humana. *3, 219* sanguinis humani. *3, 220* humana tabe. *sat.* 287 humani generis (*IX* 130 *Or.* 177). *V* 307 humana pietate cares.
humilis] *2, 210* humili te voce precatur. *2, 733* oppressos humiles. *2, 815* pius aut humilis. *V* 9 humiles servare catervas. *V* 50 laetantur humiles (mites *trad.*). *V* 54 semper egens humilis. *Eug. c.* 1, 5 sim carus, humilis, verax.
humus] *1, 158* nondum mater humus. *2, 189* sic fit mater humus. *2, 235* fetat humus (*sat.* 83). *Or.* 348 pede tractus humo (*h. humi*) iacuisset.
hyacinthus] *1, 249* hyacinthus adest ... fulgor. *VII* 45 socians violasque hyacinthis. *II* 136 nos Hyacinthus amat.
hydra] *IV* praef. hydrae serpentis capita pullare post caedes. *cf. IV* 2 viperei fetus. *4* (serpentum cristata manus. *33* lues. *46* angues (53). *51* gelida ... venena.
hymenaeus] *VII* 33 iungant ... hymenaeos. *X* 87 Hymenaeus (162).
iaceo] *perfectum, rarius praesens sensu inchoativo*. *1, 635* quae nunc herba fuit, lignum iacet. *1, 647* mortua pars hominis quotiens, pars viva iacebat (2, 126). *2, 95* fragilis humana iacens natura. *2, 696* relevat tua dextra iacentes. *2, 770* iacens post funera. *2, 792* captiva iacebant. *3, 113* hostia grata iacens. *3, 207* membra iacentis victi. *3, 455* Numantini ... cremati in cineres iacuere (*i. cecidere*) suos. *3, 681* pontem factura iacet lingua. *sat.* 84 sole perustus ager putris harena iacet. *142* si venator ... territus ... iaceat quasi victus. *214* Ma(u)rus ubique iacet victus. *316* absceci crura pedesque iacent. *V* 158 iacuit percussus (*Or.* 842 percussa iacens). *VIII* 174 iacerunt (*i. ceciderunt*) limina. *Or.* 393 proles iacuit *i. obiiit*. *752* ut iaceas (*i. cadas*) mucrone meo. *761* super ossa rogas moechi moribunda iacere (*i. cadere*). *788* ne mortua nuda iaceret.
iacio] *1, 348* atque oculos per cuncta (*cf. nota*) iacit (*Or.* 121). *3, 31* sine semine iacto.
iacto] *2, 492* iacet se rivulus unda.
iactura] *1, 610* iacturam ... unda negat sentire fluenti. *2, 439* clades, iactura, labores. *3, 140* sic iactura fiat, praestant compendia damnum. *VIII* 174 corporis aegri fit iactura salus. *IX* 10 iactura sepulcri temnitur.
iactus] *2, 507* praecipiti iactu (*3, 408*).
iaculor] *3, 508* iaculati (passive) fulminis. *VIII* 497 furtim iaculatus amorem *Cupido*. *nota* formam activam: *Eug. c. app.* 20, 28 nebula ... iaculet ... lapillos.
iaculum] *Mer. poet.* 123 iaculum petiere manus. *Drac.* 2, 805 gladiis iaculisque datis.
iam] *Mer. c.* 1, 19. *20.* *4.* *1.* *41.* *pros.* 1 *A* 17. *1 B* 19 iam vero. *2 A* 7. *2 B* 13 (*iam non. poet.* 8. *19* nil ... iam. *23.* *108.* *126* iam tunc. *134.* *149.* *181.* *Drac.* 1, 49. *203* iam ... futura. *206.* *343* (*bis*). *478.* *2.* *82.* *294* aut ... aut iam. *2, 321* iam genitos (*cf.* 329. 333) *417* iam non. (*VIII* 26) *780.* *798* non iam (*3, 342* non ... iam. *VIII* 538)

- 3, 106 iam iam feriturus. 531. 610 nunc iam c. *imprat.* 611 iam c. *imprat.* (668. 720). 637. 643. 645 iam nunc. 664. 693. 694. 717. VIII 504 i. q. nunc. Or. 664 iam non fere i. q. non iam. iambus] X 21 Melpomene, tragicum cum surgit iambus. Or. 14 pede dactylico resonante quiescat iambus. Eug. c. 14, 3 senectus nostris ipsa pandetur iambis (seq. senari).
- ianitor] 3, 227 ianitor aethereus Petrus.
- ianua] Or. 565 matris viscera, luter iter vel magni ianua mundi. 628 ianua claudit omnis.
- ibi] Mer. pros. 1 B 5. Drac. 1, 194. 199. 3, 290. 310. Or. 460 tunc ibi.
- ibris] Eug. c. 42, 6 saetosus ... ibris.
- icio] Or. 542 qui matrem straverit ictum. 719 praecipitate nefas solio de principis ictum i. *Aegisthum.* ros. 1 [D]icitur alma Venus.
- ictus] 1, 96 moderanter temperat ictus deus. 1, 192 non grandinis ictus verberat. 1, 295 nec scorpius ictus semper habet (cf. nota). 3, 508 sulphureos iaculati fulminis ictus. Or. 222 ictu quatiante. 261 geminantur et ictus. 268 perdit vacuos ... ictus aper. 839 crebris ictibus auras dividit. Eug. c. 14, 90 ferat mortis minaretur ictum.
- ideirco] Eug. hex. praef. pros. 11 c. 98, 2.
- idem] nota: 2, 670 eadem (2, 809. sat. 161), sat. 181 eodem. 1, 291 atque eadem. sat. 240 haec eadem. 2, 106 tertius unus idem neutr. quasi masc., at 3, 541 idem semper erit deus, atque etiam 2, 595 idem semper eris, quod et es, quod et ante fuisti. Eug. c. app. 15, 4 pax repprimat litem, concordet necit et idem pro eadem.
- ideo] V 202 non ideo ... nt.
- idolum] 2, 589 coribus idola pellant. sat. 96 idola vana colunt (cf. *Sedul. pasch. carm.* 1, 242). Eug. c. 20, 21 templa dicantur idolis.
- iecur] V 134 ereptum vel *mortuus (i. mortuus) ... vel vivente iecur. X 227 consultum det fata iecur.
- ieiunium] 2, 677 hi solas fudere preces, ieiunia nulla. 3, 647 ieiunia reddo (spectanda) pallidus.
- ieiunus] 3, 176 ieiuna alimenta ignis. 3, 190 ieiuno utroque leone. sat. 269 fames ... quamvis ieiuna leonis. V 89 egestas ... ieiuna. VIII 236 rabies iam non ieiuna. VIII 304 victor ... ieiunus eat sine praeda. X 80 mucro ... cadat ieiunus ad aras. Or. 91 mucro ... ieiunus et expers sanguinis. c. gen.: sat. 173 Stephani bona simplicitas ieiuna cruoris.
- igitur] 3, 476. Or. 71 dice igitur.
- ignarus] 3, 83 ignari quia. 3, 132 non ... aut ignarus erat, quem ... lateret. 3, 288 amputat ignarus fratrem. 3, 318 glacies ... ignara vaporis. 3, 564 nec sumus ignari, quid sit fas. VIII 592 ignarus quid ... fecerit. Or. 35 nescius uxoris scelerumque ignarus Egisti. 271 mens ignara futuri. 570 ignara soporis.
- igneus] [2, 786]. 3, 171 ignea ... fornax. sat. 60 ignea (neutr. plur.) cum gelidis miscuit deus. VI 45 Cupido, ignea progenies. IX 18 ignea virtus animarum. X 127 Pyrois, mens ignea mundi. X 220 ignea ... spicula Amoris. X 508 ignea mors per ignes. Eug. c. 72, 3 ignea sidera.
- ignifer] Eug. c. app. 16, 2 ignifer ... amore. 20, 31 igniferos ... crines solis.
- ignis] 1, 141 ignibus aethereis (2, 228. 3, 304). 2, 787 deus se prodidit igne loquaci. II 67 purpureus niveo natat ignis in ore. Or. 174 nostros ... ignes (II 28) i. amorem. 446 fortior igne fuit Eudae. plurals etiam II 36. 150. X 243. Or. 442. 824. v. edax.
- ignitus] [2, 124]. 2, 788 iubar ignitum domini. 3, 18 verberis igniti ... flagella fulmina. 3, 176 crinibus ignitis i. ignis. X 433 cursibus astra ignitis responsa dabant.
- ignobilis] Mer. poet. 160 non ignobile (factis) vulgus.
- ignorantia] Mer. pros. 1 B 16 multum dicturo obest igno(rantia). Drac. 2, 275 veniam ignorantia iure meretur.
- ignoro] 3, 13 quod tu scire vetas, ignorant omnia caeli. 3, 306 ignorat (i. nescit, non valem) mutare vices. IX 133 ignoroscere manes ignorant.
- ignosco] 2, 711 sint quibus ignoscas. sat. 144 leo ferus ignoscit cuo satis accipiat. 149 ignoscendo ... imitare Tonantem. 205 ut ignoscat. 206 qui ignoscit. 301 non homini ignosco. 307 non semel ignosci dixit lex sancta reatum (cf. nota). IX 133 v. sub ignoro. X 331 pater ignovit Lycomedes. 572 ignoscite mundo.
- ignotus] Mer. poet. 76 (i)gnotis ... in oris. 167 ignotumque vident montana cubilia (caelum). Drac. 2, 124 ignotumque (-itumq. B) diem mirantur nosse tenebrae. 2, 296 ignotis ... terris. 3, 602 notus et ignotus desunt. sat. 94 ignotum ... scribere vel dominum.
- ille] Mer. pros. 2 A 1 ille (2 B 16. poet. 146). Drac. 3, 654 ille (ego) qui (cf. nota). V 181 transitus ille pro illius v. ad Stat. silo. 1, 3, 90; item X 7 vox illa. X 124 illa occupat et ... componit mater. passim vi debili ut Or. 164 ille meus ... maritus. 409 ille ... Agamemno, at deicide 24. 846.
- illic] Mer. poet. 156. Drac. 2, 87. 231. 3, 308 (illi cod.). VI 83 illic ... illic. 98. Or. 827.
- illo] VI 81 illo ... convertite ... volatus. X 278 illo iam gressus ... convertite.
- imago] Mer. pros. 1 B 23 imago certaminum. Drac. 1, 338 caelestis imago (plura v. s. caelestis). 1, 525 Christi ... imago homo. 1, 646 vultusque (sing.) sepulti ... oculatur imago (facies sine visu nihil iam est nisi ipsius imago). similiter 1, 666 luna ... solis imago. 3, 683 lingua ... echo voluntatis ... vel cordis imago. 3, 180 angeli erat similis divinae prolis imago. 3, 545 factoris imago. II 81 dei vultus vestivit imago Naidis. II 107 talis imago i. puer tam pulcr. II 133 deformis imago. VIII 255 sub imagine pacis ... bella gerunt. IX 169 pietatis imago. Or. 67 vivis an effigies et imago volatilis extas?
- imber] Mer. poet. 124 Aetivus puer lusit ... gelatis imbribus quasi taculis. Drac. 1, 510 saxeus urgeat imber. 1, 522 imminet imber. 2, 178 novus ingruit imber manna. 2, 419 flammis ultricibus imber adussit ... urbes. 2, 521 imbre cruoris Christi. X 74 sit ut imber (in Danae) Iuppiter. Or. 62 imber rigat ora pius. mens. 19 ebris imber vinum. Eug. c. app. 17, 3 imbres laetitiae regis clementia fundat.
- imbrifer] 3, 179 roris spiritus ... imbrifer. Eug. hex. 334 imbriferis (imbre ferax Drac.) ... pluviis.
- imitabilis] 3, 237 imitatore sed non imitabilis ignis ... Salmoena.
- imitator] v. imitabilis.
- imitor] Mer. pros. 2 A 20 imitari ... exemplar. poet. 124 siccis imitatus missile lymphis. Drac. sat. 149 ignoscendo ... imitare Tonantem. V 307 miserando imitare leones. active: Eug. c. 23, 6 hunc imitare velis.
- imus] v. inferior.
- in c. acc.] Mer. pros. 1 B 1. 2 A 1. 22. 2 B 7. poet. 75. 79. 105 nec vota cadebant in dubium. 168 textur in turres abies. 171. Drac. de motu sive facto sive cogitato: 1, 380 noscere in uxorem ... sua membra maritum i. dum ad uxorem se confert. 2, 48 solis in orbem ... dominatur virtus dei. 2, 328 minus ecce noverca audet in externos genitos. 3, 533 in quoniam fabula nulla cadit. sat. 125 bello moriuntur in

hostes. 203 in arma ... fuimus. 208 in arma fremens. 227 fuit in venerem. 253 redit annus in annum. IV 18 in nosmet pessima coniunx. V 118 socios in bella. V 316 armant in bella iuvenços. VI 21 in praedam (i. ad celebrandam victoriam) venere dei. 60 ibat in obsequium. VIII 295 in bella lacessere (374). 322 exercet in arma biformes Achilles. IX 70 in clipeum surgens Diomedes. 211 mortalia fata in se nulla timet Thetis. 218 cunctos hortaris in hostem. X 472 iubar diffundit in orbem. Or. 220 in ferrum rapitur Aegisthus necaturus regem. X 319 fama ducem rapiebat in enses. Or. 668 audiat ... in aurem. 755 ulcisci genitorem ... in ambos.

de tempore: X 503 in aevum t. in perpetuum. de consilio aut eventu: 1, 158 in glaebam pars terrae membra ligat. 162 in scopulos pars certa riget. 1, 235 in corpus solidantur aquae. 236 fluctus durescit in ossa. 262 pennigerum vernare nemo ... in usus pignoris. 1, 424 foveat ... in gaudia mentes. 1, 698 saxa fluescunt in cineres. 2, 166 fretum ... se divisit et haesit in partes hinc inde duas. 2, 358 in cumulos. ... insurgere fluctus. 2, 384 pelagus vastas gestiret in undas. 2, 423 in cineres putrescit glaeba. 2, 644 venas in sobolem caluisse suas. 2, 798 fluctibus ... ligatis in scopulos. 3, 455 Numantini ... in cineres iacere suos. II 82 longos ut crescat in artus. V 191 gladium strinxisse ... in fata. potentis. VI 70 populosque movere in ... fremitus. VII 84 pulveris in nubem ... actas ... rotas. VIII 285 mentes armabat in iras. VIII 401 solvitur in gemitus. Or. 7 matris in exitum memorem ... parentis Orestem. 101 vertat ... in gaudia planctos. 102 dea crudescit in iras. 461 evomit in gemitus voces. 732 adest ... matris in exitum ... Orestes.

in c. abl.] Mer. pros. 1 A 3 in conspectu et iudicio omnium esse. 14, 16, 17. 1 B 10 (bis). 11, 12 (bis). 2 A 16. 2 B 4. 5, 17. poet. 65, 76, 87, 134, 173. Drac. 2, 619 proficit in (et C) nobis ... emptus. 2, 684 in se vera dei ... verba probavit. 3, 200 facie(n)s in morte ruborem. 3, 343 hostes qui in pignore praebet. 3, 626 in corpore sanum. V 85 in paupere dives quid timeat. 254 arderet in ira. 162 rediens ... victor in armis. VII 145 Cypris in ornatu veniens. VIII 291 succensus in ira. 346 victus in armis. X 134 in manibus iam luno meis (quasi ad manus) supplexque precatur. X 513 accipe ... in (del. Bücheler) fronte coronam. Or. 241 grandis in aspectu Agamemno. neglegitur motus vel derectio: 1, 171 it vitis in orbe. 1, 535 in coniuge facta redundat. 2, 802 deo magnas in laude choreas ... resonant. VI subscr. epithalamium in fratribus dictum. VIII 14 in Aonio descendit fonte poeta. IX 32 crudelis in hoste ... eris. 104 Hector in hoste fuit saevus. 143 quidquid in hoste furis. Or. 711 qualis in hoste fuit ... Ajax. de tempore: V 119 cives in pace necas. VII 26 reticere ... festivo in tempore. Or. 457 noctibus in mediis flens.

inaequalis] Mer. poet. 161 inaequali ... sorte. inaestimabilis] Taus epist. 4, 3 inaeestimabili accensus desiderio. 4, 10 inaeestimabili suavitate. utrobique codd. dant inextim., quae scriptura nescio an iam Taus sit. cf. interm Thes. I. L. I p. 1096, 75 sqq. Thes. gloss. sub voce extimo extimatio p. 425.

inani] Mer. poet. 159 nocens per in(ane sagittā). Drac. 1, 153 tellus ... per inane pendit (cf. Paul. Nol. Carm. 16, 188) 2, 637 coniugii portabant nomen inane (Or. ars 1, 740 nomen inane fides; Or. 313 regni nomen inane. ex Lucani

loco in nota allegato etiam fluxit Alc. Av. Carm. 6, 170 cum portet nomen inane coniugis Eva). 3, 18 voltant per inane fulmina. VIII 455 per inane vagari colombas. X 98 excussit per inane caput Amor. 118 per inane ... micat orbita florum Amoris. 465 verbera ... resonant per inane sororum. 665 nutant per inane rotas. VIII 610 tumultum ... inanem (IX 91). X 322 inanis religio. Or. 386 inanes (fame torti) visceribus vacuis. 745 inanes perdis ... lacrimas (cf. nota). 856 torquetur inane (acc. pro adv.).

? inauratus] X 212 pellis (in)aurata. inhuo] Mer. poet. 126 tenerosque ad proelia ludos imbuat. Drac. 1, 460 serpens fraudibus imbutus mortis. VI 112 imbutas melle sagittas. VII 39 oscula ... calamis imbuta rosatis. Or. 210 sanguine vestem ... imbutus (ind. trad.).

incantito] Eug. c. 89, 5 ponderoso incantitans (incantanti trad.) cf. nota.

incassum] X 212 incassum adorare. IV 51 mucro laborat incassum. Eug. c. 41, 9 incassum pandere labra.

incautus] Or. 259 ferit incautum caput.

incedo] 1, 286 incedit bestia elephas. II 89 gressus pudibunda movebat incendens.

incendium] 3, 69 saeva incendia mortis (3, 440) 3, 173 incendia flammis ... cecidisse.

incertus] Mer. poet. 175 mors incerta.

incessans] 2, 210 incessans ... precatur. adv. incessanter 1, 609.

incestum] 2, 313 incestique nefas.

incestus] 3, 498 incesto pectore. Or. 381 mentibus incestis.

incestus, -us] Eug. c. app. 49, 14 incestu turpi commaculat sobolem.

incido] 2, 258 semel incidit ille in culpam.

incipio] VIII 290 sic incipit ore. Or. 639 iter inceptum (coemptum B).

inclino] sat. 104 corda regentum ... inclinas (cf. nota). X 463 attonitas inclinat cautor aures.

inclitus] Mer. c. 4, 41 inclito (sic cod.) parente. Drac. sat. 299 inclitus arripotens Gensericius.

Eug. hex. praef. pros. inclito ... domino Chindasvintho.

includo] 1, 344 medullas ossibus includit. 3, 441 inclusis l. obsessis.

incho] Mer. c. 4, 3 vitalibus inchoatis (sic cod.) auri puer.

incola] Mer. poet. 8 mitior incola.

incolumis] 3, 411 fortis et incolumis Curtius. VII 143 natus incolumis. Or. 431 incolumi viduata viris. 536 incolumi Pylade. 919 incolumis.

incommodum] Eug. c. 101 de incommodis aestivi temporis.

incorruptus] 1, 147 servant ... tenorem incorrupta sum elementa. V 185 non concius umquam incorruptus (de pecunia) erit.

incredulus] 3, 252 ne[c] incredulus extet.

incrementum] 3, 540 incrementa deus vel detrimenta recusat. Eug. sat. 205 fretum incrementa (crem- Drac.) resumit.

increpito] IX 123 culpabit ... asper et increpitans. Or. 583 sic aggressus Oresten increpitat.

734 increpitans. 841 miser increpitat. seq. semper oratio directa.

increpo] 1, 496 hos increpat ore tonanti deus (cf. Alc. Av. 6, 323 illum terribili dominus tunc increpat ore). VIII 646 tuba ... aere canoro increpat (insonat, sonando praedicti) arma, duces.

X 185 strepitum (obi.) ... putat arma ... increpuisse. 226 increpat: ecce feri.

incultus] Eug. hex. 46 terrae pars riget inculta.

incumbo] Mer. c. 1, 1 incubit foribus ... Concordia. Drac. VIII 383 puppibus incumbit ventus.

- incurro] 1, 467 reatum incurrant. 2, 686 incurrit culpam. VIII 651 incurrant obitum.
- incentio] VIII 353 verbera caudae cruribus (narrad.) incutiens leo.
- indagatio] *Taus epist.* 4, 11 sub triplici indagatione id est historica, typica vel morali.
- inde] *Mer. poet.* 163 hinc ... inde. *Drac.* hinc ... inde v. sub hinc. 2, 582 inde (i. a. *Stephano*) recepit. 3, 476 unde ... inde. 3, 697. *Eug. hex. praef. pros.* 10. de causa? 2, 115 credimus inde. 479 inde ... quod (3, 73). *sat.* 64 inde fit ut. 70 (bis). 140. 178. V 204. 214. VIII 281. de tempore: 3, 751. de ordine: *Eug. c.* 9, 17.
- index] *Mer. pros.* 2 B 2 cum aliquis index de actibus tuis secunda loquitur. *Drac.* 1, 116 conlulit index deus i. indicans se servare velle. 1, 125 lux magni temporis index. 434 lux arbitri index deus. 2, 105 bonus arbitri index spiritus sanctus. 3, 164 sol luminis index. 226 veri dogmatis index *Petrus*. 682 secreti pectoris index lingua. II 66 indice *Sole Venerem depremsam*. VII 2 Fabiani sanguinis index i. praeco. Or. 633 indice cornu.
- indico] 3, 579 si confessio simplex indicet admissum. VIII 504 qua stirpe creatus fuerit, indicet. X 353 indicat et pellis causas vel ... quod lateat. Or. 673 indicet occulte paucis.
- indignatio] 1, 17 trux indignatio regum.
- indigne] Or. 135 non habita indigne captiva *Cassandra*.
- indigus] 2, 462 regio non indig[n]a mercis (adenda nota *Lucan.* 8, 446 terra suis contenta bonis, non indiga mercis aut Iovis *Aegyptus*). 2, 780 indig[n]a dextra.
- indo] 1, 518 gaudia luctibus indens.
- indocilis] *Mer. poet.* 103 cruoris indocilis. *Drac.* 2, 148 indociles docilesque.
- indoctus] *Eug. hex. praef. pros.* 9 mulceatur doctus aut doceatur indoctus.
- indoles] VIII 93 viribus indolis alme *Troile*. Or. 605 indole regni. 655 sodales indole *Cecropia Orestes Pyladesque*.
- indomitus] *Mer. poet.* 104 indomitum mitemque. Or. 46 indomitus infortunio. 532 sub crimine multo laetus et indomitus.
- indubius] *Mer. poet.* 176 indubia ... sub sorte. cf. 105 c. not. crit.
- induco] 2, 714 inducere formas (v. nota). Or. 166 moribus Argolicis leges inducere castas. 320 inducens ... monilia membris. 889 Orestem ... mediis induxit Athis.
- indulgentia] 1, 90 indulgentia poemam praevinit. 2, 608 indulgentia parta reatum praevinit. *Eug. c.* 5, 30 donat indulgentiam.
- indulgeo] 2, 712 saepius indulges. 784 indulgere paratus. 3, 674 pius indulges. II 7 indulget vultus osculando. *sat.* 99 indulge[n]s veniam poscentibus. 150 indulget culpas (-is *Eug.*).
- indultor] 2, 564 indultor mansit.
- indumentum] Or. 211 mutare ... indumenta.
- induo] *Mer. poet.* 83 lux induat enses. *Drac.* 1, 219 iubar induit stellis deus. [1, 460 indutus B]. 2, 84 induitur compage deus. 2, 99 corporeos artus dominator ... induit (cf. *Stat. Ach.* 1, 263 virgineos ... Iuppiter induit artus. *Ven. Fort. c. spur.* 1, 43). 2, 268 animalibus induit auctor ut sentire queant. 2, 764 pauper ... pastus et indutus. 3, 72 vestibus indutus *Tyris* (VIII 482. X 258. Or. 305 v. induitur T. 3, 276 v. i. famuli). VI 47 induc ... oscula ... sagittis, *Amor*. Or. 212 caput indutum.
- induviae] 3, 278 induvis ... inopem simulare.
- inco] *Mer. Christ.* 6 corporis arti ... inire vias.
- inermis] 3, 191 venator inermis. 3, 406 una manus ... inermis *Scaevola*.
- iners] *sat.* 134 praeda ... iners. 218 puer aut femina, sexus iners (hoc saepius, v. s. v. sexus). V 237 sacrilegus temerarius iners (i. pravus), inimicus et hostis. 313 taurus iners lassa cervicem. VIII 224 torpor iners. 362 venator si cesset iners. X 228 torpescit iners. 237 dextrae ... inertis. Or. 191 semper iners securus erit. 276 desertor iners. 453 iners ... pastor. 523 tristis iners tremulus. 583 sensus iners i. umbra (768). 935 unus iners i. malignus. c. gen.: 2, 629 officii genitoris iners *Abram*. 3, 155 iners animi, rationis egenus.
- inexhaustus] *Mer. poet.* 101 inexhaustia ... curis. *Eug. c.* 9, 9 inexhaustum ... triumphum.
- inexorabilis] 3, 423 inexorable pactum (cf. nota).
- inexpertus] *Mer. poet.* 11 inexpertis ... campis.
- inextimabilis] v. inaestimabilis.
- infamis] Or. 228 infames animos. 346 infami ... morte. 423 infami parere * novo. 533 infamis i. *Aegisthus*. 620 infamia membra *Aegisthi*.
- infandus] 2, 378 infanda propago gigantes. 568 infandae (in fraude trad.) ... culpa. Or. 551 coniugis infandae (v. nota).
- infans] 1, 49 infans. 1, 50 infans. 2, 319 infantumque animas.
- infantia] *sat.* 223 infantia simplex (X 533 *Eug. monost.* 28).
- infaustus] 2, 334 cantibus infaustus *magorum*. V 213 caput infaustum *Hannibalis*. VIII 161 infausto iuveni *Paridi*. 476 infaustos ... volatus. X 347 infaustum quodcumque cupis. 517 infaustas ... flammis. Or. 219 infausta *Clytaemestra*. 603 parit infaustus.
- infecundus] III 12 infecunda forent ... viscera terrae.
- infensus] VII 52 unguibus infensus novae nuptiae.
- inferiae] VIII 612 inferias ... mactare sepulchro. X 425 quinque dabo inferias. Or. 597 sic dabis inferias ... manibus. 600 umbris ingerat inferias. 625 cum posceret heros (*Achilles*) virginis inferias.
- inferior] sup. imus. *Mer. poet.* 16 ima ... Gallia. *Drac.* 2, 163 post ima freti mari ad imum usque turbato, sed iam pacato. 2, 738 ima levat et celsa premis. II 84 pedes fluitans vestis ... ad imos. Or. 787 tunicam ... tendebat ad imos usque pedes.
- infernus] 2, 714 faucibus inferni (subst.) raptos. 3, 511 infernam ... urbem (undam?) VIII 477 inferni ... raptoris *Ditis*. IX 119 inferni secreta dei. 226 infernis requies detur. X 434 infernum ... regemque ... barathri. Or. 886 inferna fames i. *Lapithae*.
- infero] 3, 362 nota pro laude periculum intulit (3, 443). 3, 380 cui gloria mortem intulit. 3, 434 tormentis intulit artus. Or. 217 luctibus inlatis avertere funera nostra. 463 victoria crimen intulit.
- inficio] 1, 342 rubor inficit artus. II 112 rubor inficit ora (cf. nota et *Lucan.* 5, 214, *Prud. cath.* 10, 98, *Alc. Av. c.* 1, 119). 3, 259 mentibus infectis ... amore. 303 nigris infecta venenis (i. serpentibus) terra. IX 99 sordibus ... nox inficit orbem (cf. *Claud.* 36, 87). IX 158 harenas, inficit quas forte cruor. *Cato lux.* 12 luxuria ... inficit et mentem. nota: *Drac.* 1, 63 unda cruores inficit quasi cruore se inficit.
- infigo] 1, 261 unguibus ad ramos infixa avis.
- infit] Or. 65 vocis iter reseravit et infit: 'falia ege. informis] *Mer. poet.* 64 infor(mia ...) ora. *Drac.* 2, 265 informes ursi.
- informo] V 194 pavidos informat (i. effingit) egestas. X 106 balsama ... informant ... pyram *Phoenixis*.
- infremo] V 245 infremere ... cives. IX 65 in-

fremis Aeacides? Or. 622 infremuit post somnia Pyrrhus. 830 infremuit conata loqui. 849 infremuit impatiens.

infrendo] VIII 584 gemit infrendens tigris. Or. 580 dentibus infrendens (cf. nota).

infula] Eug. c. app. 23, 8 sacra ... infula.

infundo] Mer. c. 4, 4 infusi ... aetheris. Drac. 1, 340 spiritus infusus. 2, 153 commercia mundo ... infundens spiritus sanctus. X 30 Pegaseo rore ... sensus infunde meos.

ingemino] Or. 873 miser ingeminans Agamemnona saepe vocavit.

ingemo] 2, 546 ingemit et (VIII) 3. 578. IX 43. X 310]. Or. 858 ingemit ac. 3, 409 Curtius ingemuit. VIII 73 ingemit et tellus. Or. 747 Ilias ingemuit domini Cassandra ruinae.

? ingenuus] v. ingenuus.

ingenium] Mer. pros. 2 A 18 ingenia nostra exercemus. Drac. sat. 12 quocumque iubes dirigis ingenia. 63 cera dat ingenium pueris. Or. 606 excitet ingenium virtus.

ingens] 3, 307 ingenti sole. sat. 271 ingenti corpore tauros. VIII 203 Atropos ingens (urgens Rossberg).

ingenuus] 1, 406 sanguinis ingenui (ingeniti C Eug.). 3, 347 ingenua cum libertate. 3, 466 mentibus ingenuis (V 29). VII 103 ingenuos dat capta sonos quasi libera avis.

ingero] Mer. poet. 154 ingestaque moenia c'olli]. Drac. 1, 472 ingerit ore (i. in os); via recte accipies 'commendat loquendo' cibos. [2, 38 ingerit falso B]. 2, 525 limina mortis ingerit aeterno (Christo). 3, 328 nefas, quod castae ingessit adulter. 3, 384 ingessit pietas ... dolorem. VII 95 ora lupatis ingerit equus. VIII 601 bella subire aut ingesta pati. IX 14 tormenta sepulcrum ingerit manibus. Or. 600 umbris ingerat inferias animam ... Orestis. 823 angues ingerit in faciem invenis.

ingluvies] Cato lxx. 18 ingluviem.

ingratia] X 270 Ingratia dura.

ingratus] 2, 250 primus homo ... ingratus, quia. sat. 95 ingratos sequitur culpa.

ingredior] 3, 482 castra ... ingressa virago. 3, 485 inter ... ingreditur. Or. 158 ingrediens thalamos.

ingruo] 1, 104 ingruit ira. 108 ingr[ua]t dominus. 2, 178 novus ingruit imber (cf. nota). V 309 super arma tenentes ingruere iram teonis. Eug. epist. 1, 6 ingruentibus aegritudinibus.

inguen] 3, 197 inguinibus strictis gladiator.

inhaereo] III 13 ager deceptus inhaeret limo (v. tamen notam criticam). X 264 simplex Affectus inhaeret Amori cf. haereo, adhaereo.

inhio] 2, 759 alienis non inhiari.

inhonestus] Eug. sat. 15 maligna inhonestas.

inhonorus] VII 4 non inhonorus eram ... adirem.

inimicus] 2, 363 inimicus et hostis | omnibus atque suis. 3, 39 inimicus amicis, omnibus adversus. 3, 280 castra inimica. V 18 hostibus ... inimicus. V 109 Carthago ... inimica senatus et populi Aeneadam. V 237 inimicus et hostis | publicus.

iniquus] Mer. poet. 73 iniqua quies. Christ. 9 iniquas aetatis ... vices. Drac. 2, 475 quod gessit iniquus ... nefas. 2, 512 livoris iniqui. 2, 609 facinus ... iniquum. 3, 38 captator iniquus. 3, 749 mens ... non sit iniqua. sat. 123 tu parcis iniquis. X 493 flores ... iniqui i. venenati. adr. inique. 2, 338 sic peccamus inique. V 143 tu, victor, inique sc. agis, ... qui. VII 127 nec rex iratus inique est.

initium] 1, 133 Initium factis lucem. 2, 526 nec fuit initium nasci nec finis obire.

iniungo] 3, 553 iniuncta (i. iussa) ... sermone iubentis.

iniuria] Mer. pros. 1 A 17 iniuria i. fere molestia.

inlabor] Mer. pros. 2 B 9 qua ... pelagus inlabitur.

inlaesurus] 2, 177 Africa ... inlaesurus adest.

inlaesus] 3, 184 illaesus pueros. V 143 inlaesus nam civis erat. 148 inlaesa cervice.

inlatro] 2, 487 quis canis inlatret.

inlecebra] Eug. c. 8, 30 inlecebras mundi.

inlepidus] Eug. hex. praef. pros. 8 versiculi verbis inlepidi.

inlicio] 2, 751 illectos donis.

inlicitus] 1, 446 inlicitumque sibi prorsus nihil esse putabant. 495 inlicitum fas ante putant. 2, 798 inlicitum temptare nefas. 3, 355 illicitosque toros (Lucan. 10, 76). II 37 inlicitos violare toros (cf. Aegr. Perd. 185). Or. 454 inliciti ... amores. sat. 20 pellit ad inlicita.

inlido] 3, 207 morsibus inlisis. VIII 355 dentibus inlisis (Or. 618. Egbert Leod. fec. rat. 1, 1341).

inlino] II 10 tela ... inlita flammis Amoris.

inluminio] Eug. epist. 1, 5 a te de his inluminari.

inlustri] Mer. c. 3 tit. viri inl. Fausti. Drac. 3, 389 inlustris matrona ... plebea. Eug. hex. 203 inlustrior (et ditior Drac.) India. c. 33, 12 inlustris psittacus ore. 48, 1 inlustrem tegmine pavum.

inlustris] 1, 596 calidis ... flatibus ora illustrata. 2, 43 praecordia mentem illustrat spiritus. 2, 347 illustrat Cynthia noctes. V 42 inlustrant?

inluyes] 2, 407 ne perderet usum criminis inluyes i. diluvium. Eug. c. app. 6, 6 simplicitas ... auferet inluyes (i. maculas) ... de pectore.

inmaculatus] 2, 613 inmaculatus adest tamen agnus.

inmanis] 3, 68 inmane chaos. VII 148 inmania cete. Or. 731 inmanior hoste. [611 inmane codd.].

inmemor] 2, 362 inmemor auctoris. 3, 350 inmemor ... generis ... non inmemor Urbis.

inmemor] 3, 426 inmemor uxoris. X 65 inmemor exbit religionis amor.

inmensus] Mer. poet. 72 pace sub inmensa. Drac. 1, 603 molis ab inmensa. 2, 33 inmensam ... molem. 64 inmensa mens dei. 105 spiritus inmensus. sat. 1 rex inmensae deus (Eug. c. 1, 1 rex deus inmensae). X 468 per inmensum i. aera.

immergo] Or. 724 costis immererat ensem.

immerito] Mer. pros. 1 A 21 nec immerito.

immineo] 1, 522 imminet imber. 3, 206 auxilio supra caput imminet alter gladiator. VIII 320 imminet (em. trad.) et quaerit. VIII 458 quas (columbas) super accipiter ... gravis imminet ales. X 213 cui pellis (in)aurata imminet i. continget.

inmitis] Mer. poet. 164 immitte fremens miles. Drac. 2, 278 immitis ... leones. 707 nil immitte iubens. 3, 58 immitis ... vices pauperis. 107 pius inmitis Abram. 152 immitis qui gaudet sanguine fuso.

inmittit] 1, 507 inmittat ... fluctibus hamos.

inmobilis] 1, 197 immobilis umbra. 3, 6 inmobiles ... constare triones.

inmodicus] sat. 20 temporis inmodici (VII 121).

immortalis] Mer. Christ. 23 mortisque latebras immortalis adis. Drac. 2, 108 immortale genus Christus.

imundo] VIII 589 albescentes imundat pulvere canos.

imunus] Or. 611 consilium sollers imune (=ane trad.) salubre.

innitor] Mer. pros. 2 A 19 tu tibi inniteris.

innocuus] 1, 366 cordibus innocui. VII 110 moribus innocui (Or. 481). IX 228 aeris innocui non corrupti.

innotesco] *Eug. epist. 1, 2* omnia singulariter innotesco. *item transit. 1, 4 Braul. epist. 2, 14.*
 innovo] *Mer. poet. 120 patrem emeritum praestantibus innovat actis filius.*
 innumerabilis] 2, 65 mens innumerabilis una dei.
 innumerus] 1, 221 agminis innumeri. 253 innumerae ... volucres. 2, 71 pietate modestus innumera. 77 innumeros ... ortus. 146 gentibus innumis (cf. *Verg. Aen. 6, 706 Paul. Nol. c. 19, 9 Drac. 3, 224 Prisc. perih. 292. Coripp. Ioh. 2, 7. 144. 3, 37.*) 2, 179 innumerae ... aves. 232 innumerae pestes. 481 sideris innumeri (3, 4). 577 innumerae ... catervas (*Sedul. 1, 148*). 808 innumerae ... mortes. 3, 506 innumera ... cervice. *sat. 194* vocibus innumis. *Or. 971* innumerumque nefas.
 inops] *Mer. poet. 73* inopes. *Drac. 2, 758* inopes defenderit. 765 defensu inops. 3, 44 semper avarus inops. 278 inopem simulare. *sat. 284* frigat inopsque fames. *V 53* pauper adest miserandus inops. *X 635* infantia ... inops. 586 Polynices inops. *c. gen.: 1, 469* pietatis inops (*II 160*). 3, 415 lucis inops. 730 mortis inops. *sat. 230* levitatis inops *senectus.*
 inpar] *VII 37* imparibus calamis. *VIII 213* iam regno non impar erat Paris (*lusus verborum*).
 inpatiens] 2, 118 spiritus inpatiens furoris. 299 inpatiens armata manus. *Or. 313* aestuat inpatiens *Aegisthus. 849* infremit inpatiens. *c. gen.: 2, 547* luminis inpatiens *Tartarus.*
 inpedio] *Mer. poet. 36* festa ... non inpedit armis. *c. dat.: Braulio Eug. epist. 2, 2* quod mihi nequeat inpedire *cf. Cassiod. var. 11 praef. 1.*
 inpeplo] 3, 516 impulit ... accurrere. *Or. 44* quo dux impulit auster.
 inpendo] 1, 744 medelam inpendes (-is *trad.*) cui. 2, 72 astris inpendens ut stare queant. 3, 230 inpendens Asiae ... salutem *Petrus. 253* inpendat quid pura fides. 543 exhibet inpendit praebet. 603 quibus inpendi, mox discessere propinqui. *sat. 165* ecce quid inpendit ... clementia (*191*).
 inperator] *Mer. pros. 2 A 5* nascenti soli proximus imperator.
 imperium] *sat. 32* post decus imperii. 108 cuius (regis) ab imperio (dabatur de Caesare). *VIII 199* 'imperium sine fine' dabit (*cf. nota*). *Or. 167* tristibus imperiis *Agamemnonis. 417* imperium non mite dabat *Aegisthus. Eug. hex. praef. metr. 2* cuius (regis) ad imperium.
 inperio] 1, 570 deus imperat ambos ... egressos ... dominantur ut orbi. 2, 132 sit sibi virgo superates imperat. 2, 747 procedere solem ... imperat (*c. acc. c. inf. etiam X 7. 563 Or. 46. 382 ubi cf. tamen B*). 3, 166 imperat et pelago *genus Isaac. VIII 478* sacris quibus imperat auctor.
 inperitio] *Eug. hex. 175* membris inperitura (vitae paritura *Drac.*) medelas.
 inpeto] 2, 349 ceu fluctibus astra inpetat *aequor.*
 inpetro] 2, 760 si inpetrare velit, vel ut inpetret ista meretur (imper- *utrobique trad.*).
 impetuo] *Or. 18* bonus impetus. *abl. impete: 1, 104* impete terribili. 1, 557 impete mortis (*Or. 259*). 1, 609 inpete pleno aquae. *Or. 229* inpete plecti(bili). 259 inpete mortis. 510 inpete mortifero.
 inpietas] 2, 306 gessit hoc inpietas. 325 quae bibit inpietas! ... venenum. *V 257* impietate pius (*cf. nota et Or. 8*). *X 571* Impietas.
 impiger] *Mer. poet. 161* dux ... impiger. *Drac. 2, 191* impiger hospes.
 impius] 1, 277 inopia ... terra. 2, 167 impia regna *Aegyptum. 323* impia mater. 725 impia vota. 3, 52 impius in se. *sat. 70* impius. *X 436* impie

rex Erebi. 439 impius horror angues *Furiarum. Or. 441* pia coniugis, inopia de se.
 impleo] *Mer. pros. 1 B 22* (audientum impleat animos. *Drac. 2, 34* omnia contegit implens spiritus. *V 121* quid ... triumphos ... luctibus implet. *VII 92* stabulum ... hinnitibus implet. *IX 39* caelum questibus implet. *X 477* tecta Creontis regibus implentur. 2, 332 quae Romanus amor patres implere coegit. 421 Regulus implevit ... odia. 560 qui vult sua vota venire, impleat ipse dei. *VII 111* implere pharetras *l. munere mittendi sagittas fungi.*
 implico] 2, 478 scelus ... socios ... implicat. *IV 99* restibus ... implicui *leonem. V 285* anguibus implicitum ... Lacoenta. *Or. 265* aper implicitus ... cassibus.
 imploro] *Eug. hex. praef. pros. 13* implorans ... ut. inpollutus] 3, 495 inpollutus adhuc nullo sub crimine facti.
 inpono] *Or. 107* puppibus inpositus. 287 germanum ... inpositus puppi. 938 inpositus ... silentia linguae.
 inportunus] 2, 271 gens inportuna probamur. 533 nox inportuna *Christo moriente.*
 inpos] *Eug. c. 11, 16* inpos (*scil. voti*) ... redit.
 inprimo] 3, 36 non exactorem pudor inprimit. *IX 74* qui inpressit vulnera Marti. *Eug. hex. praef. metr. 12* librum asperius impressa manus tenuando polivit.
 inprobis] 2, 275 nos inproba turba. 513 Iudaea ... inproba. 725 inproba ... rabies atque impia vota.
 inprovisus] *Mer. pros. 2 B 19* inprovisus, ut solet.
 inpubes] 2, 628 ut soboles inpubes erat. *II 46* inpubes (impudens *trad.*) lascive puer *Amor. VI 59* inpubes lascivus *Cupido. VII 12* inpubes, lascivus, atrox *Amor.*
 inpugno] 1, 147 non impugnata vicissim *elementa. 2, 762* oratio pura ... quam non impugnata ... precatio tristis et fortasse iuvat. *IV 36* propriis ... viribus ipse impugnor.
 inpullatus] *IX 98* non sidera noctis inpullata micant.
 inpulso] 2, 300 tela propinquis impulsant (*inplisant trad.*).
 inpune] 1, 480, 2, 325, 410, 414, 665, 721. *V 80. 203. VII 121. X 12. Or. 197, 481, 734, 953.*
 inpunis] *Or. 952* non erat inpunis Paris arbiter.
 inpunitas] 3, 659 inpunitates vendens poenasque.
 inpunitus] *Or. 125* inpunita ... crimina ... manere.
 inpurus] *Or. 115* inpura *Clytaemestra.*
 inquam] *Mer. pros. 2 B 11* inquit (*16*). *Drac. V 84* quod Cassius inquit. *V 167* subser. at inquires (*item post 182, 223. IX 37. 77*). *X 506* sint, inquam. *Or. 666* subicit Pylades et inquit.
 inquino] 2, 478 facinus quos inquit (*cf. nota*).
 inrepro] 1, 459 ibi inrepsit ... serpens. 2, 83 per cuncta vapor ... inrepsit. 642 inrepsit flamma medullis. *ros. 3* inrepsit spina *pedibus.*
 inrevocabilis] 1, 605 manet inrevocabile munus. *Or. 711* trux inrevocabilis Aiax.
 insanus] *Mer. poet. 100* aurique insana cupido. *Drac. 2, 117* insana clade furoris. 354 insani ... fluctus.
 inscribo] *Eug. hex. praef. metr. 15* inscribit ... epigrammata vana libellis.
 inserto, -ru] *VI 77* lilia sunt inserta rotis (-sis *trad.*). *X 205* insertae ... coronae.
 inserto, -ev] 1, 601 omnia ... inserit urguet spiritus dei. 2, 38 haec spiritus inserit (*ing-B*) almus.
 inserpo] *Mer. c. 4, 8* laureisque sertis inserpant hederæ (*v. s. v. hederæ*).
 inessor] *Mer. poet. 24* inessor Libyes *Gensericus.*

insideo] 1, 260 frondibus insidens avis. 2, 41 omnibus (mentibus *trad.*) insidet spiritus sanctus.
 insidiar] VII 96 avis insidiis curvato vimine clausa. Or. 646 cessimus insidiis. v. s. v. pateo.
 insidianter] V tit. post 167 insidianter . . . de morte divitis cogitare.
 insidiosus] 1, 471 insidiosus serpens.
 insido] Mer. poet. 81 insidat lamna lupatis. Drac. VI 9 rubor . . . crinibus insidat. X 505 insidant haec sarta comis.
 insignis] Eug. hex. praef. metr. 1 principis insignem faciem.
 insinuo] VIII 262 venisse . . . quae causa coegit, insinuare.
 insipiens] 2, 100 insipiens omnis rationis egenus. 3, 99 quam sit insipiens c. inf. Or. 117 constitit insipiens ut adultera.
 insisto] 3, 431 institit occidi Poenos Regulus. VIII 113 lambere . . . insistent.
 insolitus] 2, 134 insolitis in loco corrupto.
 insonnis] Eug. c. 31, 1 insonnem . . . noctem.
 insono] Eug. c. 5, 2 carmen insonare nitor.
 insons] 1, 478 capit insontem iam noxia femina. 2, 430 pius unus et insons. 514 improba perdat insontem. 723 mens insonitis. 758 insons contentusque suis. 3, 40 populis insonitibus. 126 insonum mortes (V 31) vitasque nocentum. 218 insonum fuso gaudere cruore. 660 poenasque nocentum insonumque simul. 755 insoni populo. X 544 punisse nocentes insonentes simul. Or. 10 insontemque reum.
 inspicio] 1, 513 inspecta tellure (505 non defossa). Or. 693 muros circum inspicit (circumsp. A) hostis.
 inspiro] 2, 15 tu, deus, inspiras ut . . . vocetur.
 instar] adv. Mer. c. 3, 5 marmoris instar. Eug. c. 70, 10 instar Lucili. subst.: Drac. 1, 286 instar montis habens elephas. V 233 instar habent hostis tyranni. Eug. monost. 26 mundanae molis ad instar.
 instauro] Mer. poet. 99 priscis instauret fata triumphis.
 insto] 1, 520 quod instat i. futurum. V 30 instat moribus insonum. 98 civibus instat ut pereant. 226 pro voto divitis instat pauper. 303 instas orbare. Eug. sat. 177 v. sub intro.
 instrumentum] Tausi epist. 4, 14 veteris instrumenti i. testamenti.
 instruo] Or. 529 grandibus instructos studiis. 553 proles instructa ab umbra patris. 887 Fama Molossus instruit.
 insuetus] Mer. pros. 2 B 2 (i)nsueta gratulatio.
 insulto] VII 28 plausibus insultent . . . puellae.
 insum] sat. 158 hic sceleris (puto -ri) . . . inest. 232 floribus . . . fructus inest.
 insuper] 2, 293. 3, 189. sat. 161 insuper et.
 insuperabilis] 2, 377 velut insuperabilis. 549 iubar insuperabile Christus.
 insurgo] 2, 358 in cumulos . . . insurgere fluctus. X 580 insurgunt clipeis . . . phalanges.
 intactus] 1, 271 intactis . . . floribus.
 integer] 2, 127 sanus et fidei.
 integritas] Eug. c. 93, 2 fidei integritate.
 intellego] Mer. pros. 2 A 5 intellexit.
 intemeratus] 3, 439 intemerata fides Saguntinorum (sensu christiano passim, ut Carm. adv. Marc. 3, 265 Prosp. epigr. 76, 2 Ven. Fort. c. 2, 15, 16 Bonifati. c. 1, 350). IV, 45 intemerata soror Minerva.
 intendo] Mer. c. 4, 45 intentas Latio faces. Drac. 1, 746 spes hominum intendens (cernens Eug.). 3, 619 lacrimas intende (i. cernere) meas. idem usus et III 2 altius intendens . . . causas perspicere et VIII 454 columbas . . . intendunt . . . vagari.
 intento] VIII 393 unda ratibus desuper intentans . . . ruina.

inter] 1, 285 inter prata vagum (3, 719 i. p. pecus). 2, 391 enatat inter aquas . . . arca. 3, 64 inter anhelantes (v. 669) . . . flammās. 69 dividit inter. 198 inter spectacula festa. 305 inter serpentum glacies atque aeris aestus. 413 inter Tartareas . . . descendisse tenebras. 429 liber agebat inter patricos. 483 inter belligeros fremitus . . . inter et ensiferas . . . catervas. 669 inter anhelantes (v. 64) gemitus cladesque. 752 inter . . . flores et . . . vireta. II 33 Neptunus . . . aestuet inter aquas. VII 123 inter iura poetam. 151. VIII 628. X 19 inter vincla iacens. Or. 854 inter delicias . . . esurit. 918 adsistens inter subsellia.
 intera] Eug. c. 43, 4 intera i. tā ērepa; cf. interanea.
 intercapedo] Mer. pros. 1 B 9 ipsa in (tercapedo) bellorum (intermissio non dat clausulam).
 interdum] Or. 884.
 interea] de tempore: VII 38. VIII 116. 586. X 470. 484. Or. 196. ut quocumque modo peragatur in narrando vel describendo: 1, 180. 2, 176. 552. II 94. 141. VIII 385. 453. X 156. 242. 272. 284. 311. 340. Or. 41. 108 (Prætera *trad.*). 682. paene adversativa vi: 1, 584. VIII 86.
 interfecit] Or. 201 interfecit tot regum Helenam.
 interior] 1, 326 interior . . . tellus Libyes. cf. intra.
 internus] Or. 126 internae mentis secreta.
 interpre] 3, 682 lingua interpretis mentis.
 intersum] Mer. pros. 2 B 10 tuis . . . gestis interfuisse. Drac. 1, 542 gradus illic temporis inter] est tantum. IX 88 tamen intererit, quod.
 intertondeo] Mer. c. 3, 5 silva . . . (int)ertonsa comas.
 intexo] Mer. poet. 29 sociamque intexere prolem domui Augustae. Drac. 1, 187 frondibus intextis.
 intolerandus] 3, 446 intoleranda semel toleravit mensibus octo.
 intono] Or. 714 intonat auctores scelerum Pylades. Eug. c. 101, 7 polus . . . intonat tristis.
 intonsus] 1, 395 caesaries intonsa comis. 3, 601 crinibus intonsus.
 intra] Mer. pros. 2 A 23 intra Hispanias. Drac. 1, 28 intra se retinens. 2, 645 intra membra puer. Or. 237 celatus adulter intra claustra latet. comp. pro positivo: VI 16 interius vos Musa . . . possedit. Or. 829 reperit interius matrem.
 ? intremesco] 2, 537 poena(e) intremuere ministri.
 intro] 2, 85 pinguescent intro medullae.
 intro-, -are] 2, 90 virgineo intrasse sinus. 3, 179 angelus intrans. 692 humor ad assumptas intraverat ante medullas. sat. 155 ne sol cadat intrans (qui intravit i. ortus est; cf. Stat. silv. 4, 1, 20 annos [subi.] intrare). 205 numquid ut ignoscet rector pars militis intrat (instat Eug.) i. postulat (cf. Phn. epist. 6, 31, 10). V 134 cor . . . intret dentibus mordendo. 164 victor . . . intrans patriam. VI 27 mentes intrare senum Venerem. VIII 640 regis ad aulam intratur. Or. 309 aulae . . . intrat. 363 fluctibus intrat.
 introgreder] Or. 695 postquam introgressus(e).
 introitus] Eug. c. 66, 1.
 intuitus] Eug. c. 14, 54 cuius (dei) ad intuitum cuncta creata tremunt.
 intumesco] 2, 646 intumescere sinus Sarae.
 intus] VII 99 Eug. c. 11, 17.
 invado] 2, 12 ne . . . invadant mundum . . . tenebrae. 356 tellus invasura fretum. 359 nec pavet invadi tellus quae nil invadit ab undis. 3, 280 castra . . . petens invasit . . . cohors Leomidae. 285 invadunt populos Graeci. 497 invasit thalamos filii Semiramidis. VI 5 invasit (inausit *cod.*) templi Cupido. VIII 19 Troianos invasit nocte poeta Vergilius. VIII 144 me pessimum Aiax

- invadet i. *stuprabit.* c. inf. fere i. q. *moliri*:
2, 314 invadunt ... iunxisse.
invalidus] II 97 licet invalidus haec pondera
fere laborat.
invehor] *Mer. poet.* 59 Zephyrus invecta (r)iones.
Drac. Or. 695 haec (obi.) vocibus astra lacessens
invehitur.
invenio] *Mer. pros.* 1 A 15 invenient. *Drac.* 3, 460
invenisse (ire *trad.*) ... cui dent. VIII 250
inventas ferrum ancorae pertundit harenas.
inventor] 2, 2 deus ... inventor ... cunctorum.
361 criminis inventor homo. *Eug. c.* 39 de in-
ventoribus litterarum.
invictus] *Mer. pros.* 2 A 8 ductor invicti. *Drac.*
3, 369 invictum. 626 invicti (X 207). *Eug.*
hex. 624 invicti deus.
invidia] 1, 464 venenum invidiae mordacis. VIII
280 nascitur invidia seq. acc. c. inf. IX 135
nominis invidiam vestri ... manes exagitant.
146 Aeacus invidiam sustinet.
invidus] 2, 511 invida Iudaea. *Eug. c. praef.* 7
invidi ... perfide.
invitus] 2, 538 invita pepercit ... manus. II 88
velut invitos gressus. V 117 invita volensque.
inivus] *Mer. poet.* 162 invius ... vertex.
inultus] *Mer. poet.* 53 nec inulta (feremus) haec
tamen. cf. *Verg. Aen.* II, 847. *Stat. Theb.* II, 269.
Drac. Or. 168 morietur inulti (cum *nota*; cf. 478).
511 nam nec inultus ero. 574 remanebit inultus.
inundo] VIII 107 natum fletu gaudentis inundat.
mens. 14 ut Nilus inundet.
involve] *Eug. hex. praef. pros.* 5 libellos ... errori-
bus involutos.
io] *Eug. c.* 35, 15 labor, io cari, labor.
ipse] *Mer. c.* 1, 5 ipse (*pros.* 2 B 20, 23. *poet.* 35,
134 *Chr.* 9 bis), 1 B 8 f. ipsa (*pros.* 2 B 5), c. 2, 2
n. plur. ipsa (*pros.* 1 B 22 *poet.* 32), *pros.* 2 A 15
ipsis extra ipsas. *Drac. fere* pro idem: 1, 151
ipsa dies. 2, 581 et tamen ipse. *sat.* 71 ipsa ...
ipsa. *passim* et ipse: 2, 614, 3, 618. *sat.* 248.
262. 306 *Or.* 122. ipse vi debilis fere i. q. is ille:
1, 387, *sat.* 310. VIII 243. 364 X 257 (*antecedit*
illa). 503 ipse pro tu. *Or.* 77. 136. 835 ipsa
pro ego; cf. *sat.* 283 ipse ego. *Eug. hex. praef.*
metr. 16. hex. 369 ipsa (illa *Drac.*).
ira] *Mer. pros.* 1 B 13 in ira brevitas. *Drac.* 1, 10
iras vel pia vota dei. 556 temperat iras (*sat.* 209).
2, 269 reddant sectantibus iras. 403 iraque
metusque. 480 gravis ira. 699 nescius irarum.
3, 615 ira ... cadat. *sat.* 142 perit ira cadens.
147 frangitur ira. VIII 291 iusta succensus in
ira (cf. *nota*). 330 ira quiescat. *pluralis praeter-*
itae. VII 130. VIII 385. IX 142. *Or.* 102.
irascor] 3, 607 irascente deo (*sat.* 29. *Coripp. Ioh.*
3, 457). *sat.* 13 iratus opp. propitius. 156 iras-
cente alio. 265 ut mihi irascaris.
is] *Mer. pros.* 2 A 5 is. 2 B 3 praeter id ...
quod. 17 in eo monte. 1 A 5 hii quos. 1 A 8
eis.
iste] 2, 131 nec semel ista dedit deus. 410 per-
tulit ista. 667 post (i)sta[t.]. 711 sed non semel
ista relaxas. 760 impetret ista. VII 64 ista
... hoc. *Eug. hex. praef. metr.* 14 iste quis est.
Braultio epist. 2, 6 in nullo isto ... sed potius
ille. 2, 7 ille ... iste. *ibid.* iste ... illi. 2, 9
quod iste fecit, ille egit.
istic] *Eug. c.* 17, 4 occubat istic (isto *Me*).
ita] *Mer. pros.* 1 A 21. 1 B 8.
item] *Eug. sat.* 163. 208.
iter] *Mer. pros.* 1 B 22 ipsa itinera. *poet.* 20 cap-
tivum reseravit iter. *Drac.* 2, 290 per pelagus
celebravit iter. 800 pedibus sicis iter est na-
vale peractum. *Or.* 65 vocis iter (itu *B.* at cf.
Verg. Aen. 7, 534. *Or. met.* 4, 69, 9, 370 *Sedul.* 5,
129. *Coripp. Ioh.* 8, 487) pietas reseravit. 565
viscera lucis iter. 639 iter (in)ceptum pera-
gunt (cf. *nota*). itiner (inter *trad.*) 2, 274.
iterum] 2, 122 iterum revocare. 202 reditura
iterum. X 355 iterumque reverti. X 169 nunc
... nunc ... iam ... iterum. 215 incipias
iterum. *Or.* 781 iterum de more.
itidem] *Eug. epist.* 1, 4.
itiner] v. iter.
iuba] VIII 354 spargit per colla ... iubas leo.
X 557 dracones ... iubas et colla levantes.
iubar] 1, 120 lux iubar aethereum. 219 iubar in-
duit deus astris. 409 solis micat ... iubar.
659 iubar ignis anhel (opp. fumus). 670 iubar
emicat. 2, 549 iubar insuperabile Christus. 788
iubar ignitum domini. 3, 2 iubar aetheris.
X 472 iubar diffundit in orbem *Lucifer.* 500
iubar omne poli sol.
iubeo] *Mer. poet.* 3 caruissae iubet. 31 iubet ...
nescire. 110 Fata iubent. 110 abies ... vincere
(muros) iussa. 172 iubet ... consistere. *Drac.*
2, 52 nisi iusseris (3, 609). II 43 si iusseris.
VIII 263 si iusseris ipse. 2, 176 virtute iubentis
dei. 2, 249 iussa Tonantis. 252 iussa dei.
701 veniale iubens. 735 proceres servire facis
famulosque iubere. 3, 14 tua iussa. 233 pia
iussa sequendo. 548 fit quodcumque iubes. 550
nescia quid iubeas. *sat.* 12 quocumque iubens
dirigis ingenia. 104 corda regentum ... incli-
nas mox ubicumque iubes. 262 tempora ser-
vare (-ri *Arevalo*) iussit et ipse deus; cf. 3, 609
nisi parcere ... iusseris. X 256 rumpi[t] vincula
(iubet). X 530 solos quos iusserat ignis adduxit.
Eug. hex. praef. pros. 4 clementiae vestrae iussis
... deserviens. seq. ut, ne: *sat.* 14, 49 [*non*
126] 155 ne. V 75. 108 ne. VIII 242 omnes
ut veniant rex ipse iubet. X 335. *Braultio epist.*
2, 6. seq. *nudus coni.* (hic illic post infinit.).
1, 733 iubet ... crescant. 2, 736 iubet ... vestiat.
3, 7 iubens ... constare ... stent. 3, 186
iubet ... adoret. VIII 445 iubet et famuli
veniunt ... eat. 553 Phrygius ... armam
capessant ... iube (cf. *infra* X 318). X 73 de-
spiciat ... iubet. X 197 tendere ... iubet vel
... supinet. [X 256 ex *coni.* *Bucheleri*]. *Or.* 77
quasi iusseris ipsa venirem (cf. *Or. met.* 4, 111).
c. dat.; 1, 217 officia stellis ... iussit. 332 natu-
rae iussit omnia princeps. 447 quibus omnia
iussit ad usus. 3, 552 iussisse sibi. IV 15 nobis
immensa iubet. VIII 553 v. *supra*. X 318 iubet
arma ministris (expedienda).
iueundus] X 274 iueunda manus saltare parata.
iudex] 1, 517 iudice viros. IX 217 iudice bello.
iudicium] *Mer. pros.* 1 A 4 in conspe(ctu et
iudic)io omnium esse. *Drac.* 3, 46 iudicio punita
suo mens semper avara dat poenas animi. *Eug.*
c. *app.* 8 de iudicio. 8, 1 dilige iudicium i. q. ius.
8, 4 iudicii callem.
iudico] *sat.* 266 dignior ... iudicere esse.
iugalis] *Mer. poet.* 37 vacuique iugales. *Drac.*
V 328 qua Phoebus agit ... iugales. VI 78
Cypris iubet ire iugales i. columbas (cf. *nota*).
X 166 iugales iam relevare suas columbas Amoris.
de coniugibus: 1, 407 copulate iugales. X 270
triumphantes ... iugales. 294 egregiam ...
iugalem. *Or.* 247 iugalem *Chlytemestram.* *Eug.*
c. *app.* 49, 13 confinem ducat ... iugalem. VII
58 per festa iugalia.
iugis] *Eug. c. praef.* 18 iugis pax. 5, 26 flamma
... iugis Avern. 13, 3 morbus adest iugis.
adv. iugiter *Drac.* I 9 (vide tamen ne cum 12
miscuit sit copulandum). *Eug. c. app.* 1, 2 iugiter
(3, 2).
iugo] VI 82 Victoris soboles felici iugantur.
VII 59 Fides Pietasque iugent sponso.
iugulatrix] *Or.* 590 iugulatricem patris.

ingulo] 3, 265 iugulare propinquos (V 6). 3, 288 iugulatque propinquum. V 15 ut cives iugularet ovars. 101 si iugulet miser. VIII 602 acie iugulare cohortes. Or. 4 iugularet Atriden. 738 manibus iugulata meis.

iugulus] Mer. poet. 103 iugulissime madens hostilibus ensis. Drac. 3, 425 ferrum per iugulos transire suos. 712 iugulique ligantur. sat. 157 inimicorum iugulis mucrone pepercit. V 271 ferrum ... in hostiles iugulos ... tulisti. X 239 iugulis male mucro minatur. Or. 630 donec in infames iugulos vindicta veniret.

iugum] 2, 734 colla adtrita iugis. 795 exutosque iugo. 3, 452 subducens et colla iugo (cf. sat. 36). 3, 456 iuga Romani ... senatus. 657 servile iugum. VI 77 iuga pulcra volucrum. mens. 23 iuga celsa montium.

iumentum] 1, 272 pascenda ... iumenta per agros. 356 expectat ... iumenta per agros. I 6 pavor iumenta (vide ap. crit.) reliquit.

iungo] Mer. c. 1, 16 foedera iuncta toro. 3, 8 (thalamos M)arti iunxit amica Venus. poet. 157 c(astris) ... iunctis. Drac. 1, 444 iungebant ... oscula. [478 B] 2, 428 non sociant poenae quos non iungere reatus. 3, 707 brachia iunguntur lacertis.

iurgium] 3, 277 fecerunt iurgia mortem. VIII 66 iurgia ... dearum. 98 iego iurgia divum compressi Paris. Eug. c. 1, 11 iurgia litis. 35 tit. de iurgio quod accidit. 35, 17 pelle ... pungentia iurgia.

iurgo] Eug. c. 4, 12 iurgantes perimet pax.

iuridicus] mens. 1 purpura iuridici sacros largitur honores i. iudicibus provinciarum regni Vandali, cf. L. Schmidt, Gesch. d. Wand. p. 184.

iura] Mer. poet. 19 nil nostri iam iuris erat. 194 iura dedit. Drac. 1, 572 totum ... sub iure tenentem (cf. 3, 310). 2, 346 contra iura (nolui iussa) dei. 740 iura potestatis retinens (2, 251; v. s. v. potestas). 3, 654 retinebant iura togatus. VIII 38 ausum dare iura Minervae Parin.

iussio] 1, 689 iussio ... una dei. Eug. hex. praef. metr. 17 maior (i. regis) iussio cogit. epist. 1, 2 iussioni principis. 1, 3 cita me iussione certifica.

iussor] 2, 231 illic (i)ussor erat.

iussum] v. iubeo.

iussus] 2, 127 usque dei iussus (vis. trad.).

iustitium] 3, 382 maxima iustitium victoria grande paravit. VIII 598 moenia iustitio foedant; utrobique pro luctu publico.

iustus] Mer. poet. 92 iustus. 113 iusta sorte. 161 iustus Mars. Drac. 2, 572 vix tandem iustus i. purgatus. 703 plus vires es quam iustus. 3, 146 de germine iusto i. genuino. 3, 625 cui iusta parasti. Or. 490 iusta peto (Or. met. 13, 466). 769 victima iusta est. 773 aetatis mora iusta fuit, quod. adv. 2, 702 iubeas vel iuste occidere fontes. 3, 151 merito iustequae.

iuvenalis] Or. 617 iuvenale fremens.

iuvenca] Or. 97 cornibus armatas lunata fronte iuvencas (cf. Stat. Theb. 6, 267). 797 caede iuvenearum.

iuvenicus] 1, 273 cornibus erumpunt armata fronte iuveni. VIII 419 armata fronte iuvenicos (cf. Or. 97 sub iuvenca). II 20 facie ... iuveni. V 316 armant in bella iuvenicos. VIII 557 terga iuveni Europam rapere dei.

iuvenilis] 2, 638 spes tantum iuvenilis erat Abrae.

iuvensis] i. q. filius ut virgo pro filia, matrona pro uxor: VIII 161. 220. 240 iuvenisque Dionaea Aeneas. 366 regis Alexandrum iuvenem. X 551 caput iuvenis mater gestabat Agave. item agr. Perd. 6. in allocutione ad amantem: VIII 551. Or. 163. 334 (confert Rossberg apte Auson. 19, 4).

iuventa] Mer. c. 2, 1 pulcrum domini ... iuventam i. progeniem. Drac. 1, 653 Phoenicis exactam renovat ... iuventam. 724 aquilae ... renovare iuventam. VIII 237 senectus ... frenat ... iuventam Parin. X 45 comitante iuventa.

iuventus] 3, 366 iuventus Torquati filius. VIII 251 Troiana iuventus Paris. 316 Graia iuventus (VIII 545). Or. 605 iuventus spes Orestes.

iuvor] Mer. poet. 33 iuvat ... iustare. 110 iuvitque favorem ... virtus. Drac. 1, 693 quem mens pura iuvat ... aut si paenitent. 2, 263 quid serpens ... iuvet i. prosit. 765 non impugnat ... et fortasse iuvat. sat. 102 quem non ulla iuvat ultio sed venia. VII 47 iuvet (-bet trad.) *rosulis ... herbas.

iuxta] Braul. epist. 2, 12 iuxta apostolum.

k littera scripta] Eug. c. 20, 28 (Ka)ptis amicis in abecedario.

labellum] II 7 roseoque est orsa labello Venus.

labes] Eug. c. 14, 73 peccati tollere labem.

labilis] Eug. c. 14, 99 labilem cursum fugientis aevi.

labo] X 223 oculique labant. 565 rotae hinc inde labantes.

labor] 2, 40 succidenda labuntur. Or. 404 labentibus annis.

labor] Mer. pros. 1 A 17 dies in laboribus. 22 (la)bori, labori; cf. 23. post. 12 labori. 48 successumque labor superat. 183 penetrata labore ... moenia. Drac. 1, 201 non apibus labor est ... formare. 716 lunae saltus statuit solique labores (cf. nota et Sidon. carm. 13, 80). 2, 205 labor nullus fuit ante iubendo. 206 nec labor ullus erit (Or. 190. 661). Or. 206 labor est extinguere.

laboro] 1, 230 totum (acc.) sub lege laborat sol. 3, 415 tertia sors ... damnata laborat. IV 50 mucro laborat incassum. Or. 469 laborastis ... ne ... haberet. c. inf. 3, 551 parere laborat. II 97 ferre laborat.

labrum] 3, 686 rubicundo labra flabello. II 108 dabit oscula labris. IX 207 adiungens oscula labris. X 265 resonabant oscula labris. Or. 230 defgens basia labris. 567 dedit ubera lactea labris.

lac] VIII 416 lacte novo. Or. 778 mercedem cernite lactis.

lacer] IX 143 lacerum ... cadaver. 150 laceros artus (179; 167) lacerum ... corpus.

lacro] 3, 388 lacerasse pectora palmis. Eug. c. 101, 13 sitis ora lacerat.

lacertus] Mer. c. 4, 14 prolem nodosis ... ambiat lacertis. Drac. 3, 196 dura sub pelle lacerto. 3, 389 lacertos scindere femina. 708 accedunt umeris remorum more lacerti.

laccio] 3, 194 ex arte lactens leonem. VIII 18 Pergama ... in bella lacessens Homerus. 295 in bella lacessere Graios (374 IX 73). IX 60 Veneris ... bella lacessit Paris. Or. 594 vocibus astra lacessens (cf. Sil. Pun. 17, 386).

lacrimo] Eug. c. 21, 2 res lacrimanda.

lacrimosus] VIII 401 gemitus lacrimosae vocis amarus.

lactens] Mer. c. 4, 13 lacteamque prolem unius anni. Drac. II 66 candor lacteus. V 325 quae lacteus axis vertitur. Or. 567 flumine pectore dedit ubera lactea.

lactuca] Eug. c. 87, 2 lactuca labris compar est (cf. nota).

lacus] Mer. c. 2, 5 rigat unda lacus.

laedo] 2, 318 laesique parentes. 511 Indaea ... semet laesura. 3, 182 pruna nec ... laesit vestigia. 327 pudicitiae laesae. sat. 303 non laedunt

- delicta deum, sed laeditur auctor. *V* 199 non opus est laeditur, ais. nec laedit honestos.
- laetitia] *1, 174* munera laetitia vinum (*cf. Iuven.* 2, 132 *Helpi* de *Christ. benef.* 87).
- laetus] *Mer. poet.* 64 laetis (*neutr.*) maesta (*f. sing.*) gemit.
- laevus] *v. s. v. dexter.*
- lambo] *1, 660* fax aera (aethera) lambit (*cf. nota*). *3, 175* additum lambetbat flamma camini. *V* 135 *Erichus* lingua lambente palatum prostrati civis. *VI* 48 lambens lingua palatum basiantium. *VIII* 112 lambere membra parentes osculando. *X* 490 lambere ... permittit sarta cerastis.
- lamentabilis] *Or.* 3 lamentabile votum.
- lamentatio] *Eug. c. 14 tit. v. s. v. lamentum.*
- lamentum] *3, 109* lamenta silent. *375* lamenta triumphis iungeret. *II* 51 lamenta parentis ... ulcisci. *V* 278 lamenta minora credimus auditu. *X* 524 ambusti lamenta sonant. *Or.* 90 donans lamentum parentum. *Eug. c. 14 tit. lamentum* (lamentatio *A*) de adventu propriae senectae. *14, 26* lamenta sola conferunt solacium.
- lamna] *Mer. poet.* 81 insidat lamna lupatis.
- lanaj] *II* 30 tractet ... lanas. *X* 35 rutilas ... lanas velleris auri.
- lingueo] *Mer. poet.* 67 languet apex galeae. *Drac.* *V* 246 pauperis ... languentia colla.
- linguesco] *1, 675* solis ab immensis languescunt sidera flammis.
- languidus] *sat.* 296 languida (*i. aegrotata*) membra. *V* 317 hostia victorem funestat languida.
- linguor] *1, 13* salus opulentia, linguor (*i. morbus*). *Or.* 525 tremulas languore manus morientis. *Eug. hex.* 626 languoris (*i. morbi*) ad aëstus.
- laniger] *2, 455* lanigeras ... oves. *Eug. c. 70, 7* lanigeras *i. oves*. *Drac.* *VII* 61 lanigera ... dea ... Minerva. *IX* 67 inter lanigeras gaudet latuisse puellas.
- lanio] *V* 165 civis lanietur. *IX* 41 plancit laninata gens. *78* canes laniare cadaver (*Or.* 909 laniano c.). *X* 443 manibus laninata meis ... victima.
- lanugo] *3, 703* lanugine malae crispantur. *VIII* 492 qua lanugine malas umbret. *Or.* 528 vestitos ... genas lanugine crisper. *clausulam* lanugine mala *sim. habent ex gr. Lucr.* 5, 889. *Verg. A.* 10, 324. *Or. met.* 13, 754. *Lucan.* 10, 135. *Stat. Theb.* 7, 655.
- lapillus] *1, 319* niveos ... lapillos margaritas. *sat.* 71 gemmas, pretiosos ... lapillos. *Or.* 51 pepla ... variis gemmata lapillis. *Eug. c. 101, 12* niveos grandio lapillis. *app.* 9, 5 digitus domini legum censura(m) lapillo scriptis. 20, 28 grandinis ... fractos ... lapillos.
- lapsus] *Eug. c. 14, 76* post lapsum.
- lar] *Mer. c. 1, 2* sexus uterque laris.
- largior] *2, 615* largitur peccata reis. *IX* 213 veniam largire prius. *Or.* 89 sacrum largita cruorem.
- largus] *2, 698* pocula larga parans. *737* bene largus deus. *817* dapsilis et largus. *Eug. hex. praef. metr.* 6 largas persolvere grates.
- larvalis] *VIII* 632 larvalis imago umbra.
- lascivia] *X* 263 mollis Lascivia saltat.
- lascivus] *3, 354* lasciva voluptas. *II* 46 impubes lascive puer (*cf. VI* 59. *VIII* 12. *X* 94. 587). *VI* 30 lascivos ... sensus. *VIII* 410 tondent lascivis dentibus herbas capellae. *X* 52 lasciva Venus (*132*). *Or.* 128 lasciva ... gaudia. 161 lascivus ... Egistus. 230 lascivis defogens basia labris.
- lasso] *3, 627* lassatus antelo. *X* 104 Phoenix ... senio lassata.
- lassus] *V* 163 captivos ... ex vulnere lassos. 172 non fortis lassum metuit. *VIII* 72 vix viderat arcem lassus. 564 pondere lassus. *Or.* 519 lassus uterque fuit.
- latebrae] *Mer. Christ.* 29 mortisque latebras ... adis. *Drac.* 1, 498 quaerunt ... latebras. 531 nescire latebras rupis.
- latebrosus] *Eug. epist.* 1, 5 latebrosas nigrorum cordium factiones.
- lateo] *Mer. pros.* 1 *A* 2 nihil quod cupias latere deprehendi (potes). 5 lateant ergo hi quos deprehendi pudet. *Drac.* 1, 224 lateat sub sole ... sidera. (2, 7 stellae sub luce latent). 510 si ... urgeat imber, non lateat agricolas. 731 lege latent. 2, 44 quidve lateat deum. 460 abstrusa nimis nec gemma lateret. 3, 4 numerus quem non lateat omnis. 132 quem mens humana lateret. 253 quem lateat lex sancta dei. *V* 100 credens sua vota latere. *X* 90 hic lateat Idalius, sed non lateat ... agnosco. 343 nec gemitus latuere magam. 353 lateat socios, quia ... regnat. 359 lateant ... mea facta draconem. *c. dat.:* *Eug. hex.* 393 non lateat agricolis (*sic M.* -as *FP* *Drac.* deest versus in *LQZ*).
- latex] *Mer. c. 2, 8* gemma vehit laticem, quae fuit ante latex. 4, 26 arcana laticum ... unda baptisma. *Drac.* 2, 141 pocula (*i. vina*) sunt latices (*i. aquae*). *Eug. c. app.* 20, 20 laticum fructus *i. pisces*.
- lator] *V* 46 lator legis.
- lätro] *2, 798* pelagi non iam latrantibus undis (*cf. VIII* 405 et *nota* ad 2, 798). *VIII* 145 Hecuba latrat (*v. s. v. Hecuba*).
- lätro] *2, 308* faucibus obsessis cedit a latrone (alugrisne trad.) viator (*cf. nota*). *V* 72 ut teneant fauces obsessas nocte latrones. 3, 329 latro (*iä trad.*) maritalis *Sect. Targuinus*. 641 in cruce pendente ... latronem.
- lätus] *Mer. c. 3, 6* (por)rigit excisum buxus ... latus. 4, 31 nudi lateris. *Drac.* 3, 711 spina latus completitur ... costis.
- lätus] *3, 168* lata propago.
- lavacrum] (*Mer. c. 4, 25* puri ... lavacri baptismi. *Eug. c. 75, 1* cura lavacri.
- laudabilis] *Or.* 15 nefas laudabile nati.
- laudator] *3, 741* si laudator abest, narrator plenus addeset.
- laudo] *Mer. poet.* 102 ferri laudandus amor. 137 laudabat. *Drac.* 2, 801 laudavere deum ... de. *V* 67 tortoris laudare manum. *Or.* 263 regina laudante manu rex concidit.
- lavo] *2, 621* lavet an lavetur? 611 peccata lavet pius amne cruoris. *Eug. hex. praef. metr.* 11 librum sordidulum ... rite lavare. *c. 25, 2* probra laventur aquis.
- laureus] *Mer. c. 4, 7* laureisque sertis. *Drac.* *VI* 12 laurea sarta (*Or. trist.* 2, 17. *Lucan.* 7, 42) comis imponet (*VIII* 8 l. s. c. religans). *Or.* 5 (laurea ... sarta).
- laurus] *Mer. poet.* 45 post lauros redire togae. *Drac.* 1, 170 linguae laurus honos (*cf. Hor.* c. 4, 2, 9). *V* 145 moenia foedas lauro cincta tua. 319 sint hederæ lauri quercus et palma triumphii. *X* 28 lauro succincta Caliope.
- laus] *Mer. pros.* 2 *A* 2 laudibus suis (22). 11 laus aliqua usit(a)ta. *poet.* 119 laudis honor. 189 (sat la)udis. *Drac.* 1, 749 memorare tuas hoc carmine laudes. 3, 736 cantare tuas per carmina laudes. *sat.* 23 cum laude salutis. 206 gloria laudis erit alicui. *V* 253 laudis erit ... perire. *VIII* 25 sperare ... laudis habent. *IX* 58 quod laudis habetur. 3, 362 nato pro laude periculum intulit (*3, 443*). *X* 601 dat pro laude pericla. *V* 232 legem dant pro laude triumphii. *Or.* 2 victoris pro laude necem.
- lautor] *Eug. hex. praef. metr.* 9 lautorisque tui o libelle (*cf. v. 11* lavare).

- laxo] *Mer. c. 4, 12* laxet pectora ... ductor. *Drac. 2, 436* criminibus laxare frenos. *II 84* pedes ... vestis laxatur ad imos. *X 224* laxavit dextera ferrum.
- laxus] *Eug. hex. 592* qui laxas (latas *M.* fortasse recte; saxis *Drac.*) abscondit aquas.
- leae] *Eug. c. 89, 7* sat melior vivens catula quam functa leaena.
- lectio] *Eug. c. 8, 38* lectio sancta *bibliorum*.
- lector] *Eug. hex. praef. pros. 9* lectoris. *c. 9, 21* lector (*21, 1, 23, 1, 35, 1*).
- legalis] *Or. 892* proceres, legalis origo *i. qui leges fertis*. *948* legali tramite quaeri. *Eug. c. app. 9, 4* vivere legaliter.
- legatio] *3, 419* legatio Punica missus *Regulus*. *VIII 259* legatio Troiae sedit. *429, 586* ubique *i. q. legatus*.
- legatus] *V 213* legatus *Scipio*.
- legitimus] *VI 62* legitimas ... taedas. *Or. 307* legitimus heres. *407* sperare sepulcra ordine legitimo. *783* non legitimam ... noctem interdiu.
- lego] *2, 146* discipuli ... cum tanta ... fecisse legantur. *577* legitimus ... veniam meruisse catervas. *3, 144* quid ... meruisse leguntur. *279* ausa Leonidae ... legantur. *IX 153* leget ... membra mariti *Andromache*.
- lentus] *II 126* lentum venisse putant amore captae tantum serum venisse dolent.
- leo] *1, 277* terribiles ... leones (*Or. 796*). *306* fera colla leonum. *2, 265* fulvus leo in medicina utilis. *2, 278* inimites ... leones. *487* terga leonis colla caputque. *3, 188* Daniele muros atque ora leonum non fetigare. *190* ieiunio ubique leone. *213* capter per colla leonem ab *Hercule*. *simulimae inter se comparationes de ira leonis V 306 sqq. VIII 350 sqq. sat. 137 sqq. cf. Claud. carm. 20, 20 sqq. IX 21* signa leonis.
- lepidus] *X 17* in lepidio ... theatro de pantomimo. *lepra] Eug. c. 11, 10* lepra repulsa.
- lepus] *2, 283* quid nocuit per rura lepus. *sat. 270* esca lepus non est leonis. *I 9* non lepus iam praeda ... molosso.
- letifer] *V 13* letifero mucrone (*Or. 171. Coripp. Ioh. 8, 536*).
- letum] *Mer. c. 4, 22* metusque leti. *poet. 115* mercatum vita leti decus. *178* letum errantia portant tela. *Drac. 2, 524* letique vias ... ingerit Christo. *IV 27* letum, non praeda fui serpentibus. *cf. Or. 68*.
- levis] *Mer. c. 4, 16* non levibus canenda musis. *Drac. 2, 707* nil imite iubens levis est sententia caeli. *Or. 297* cornipedem ... levem. *Eug. hex. praef. metr. 15* levis animi.
- levitas] *sat. 250* levitatis inops senectus.
- levo] *1, 687* terram levat deus. *2, 734* colla levas adtrita iugis. *738* ima levas et celsa premis. *3, 650* cum manibus tibi vincla levo. *III 19* si carmina nostra levavis (*cf. nota*). *VI 27* senum venas ... levare ignibus Venerem. *VIII 382* vela levant nautae. *567* nautae vela levant. *X 199* oculos per tecta levat. *564* mox (s) e tellure levabant angues *Medae*. *Or. 18* quem ... mens levat.
- lex] *Mer. poet. 13* susinet acceptas ... leges. *Christ. 21* lege recepti muneris. *Drac. 1, 448* arboris unius fructu sub lege negato. *2, 256* damnatur sub lege necis. *259* una lege reus Adam, nos multis legibus error contemptis retinet. *307* quasi lex fuerit. *333* animas mortis iam lege quietas. *345* legem servare. *525* cui lex ab origine mundi fuit, *Christo scilicet*. *530* violata lege polorum. *581* legis ... doctor *Paulus*. *3, 252* lex sancta dei. *272* quasi lex est ipsius aulae. *424* lege data. *sat. 305* poscit hac lege deum, ut. *307* lex sancta. *V 6* civili sub lege.
- 7 cum lege (*45*) *46* lator legis. *47* ut legem premat ipse suam, quam sanxerat ante. *224 tit. legi* parendum est, quae sanxit ut. *224* leges tractare. *228* lege perempta. *230* sub lege pia. *232* legis cauta. *235* legem temneret aut ... negaret. *238* legum secreta tribunal. *Or. 106* moribus Argolicis leges inducere castas. *938* duces legum. *Eug. sat. 94* legem ... dedit. *220* cum lege redit vitis ... honor. *c. 8, 3* quinque ... volumina Legis. *alia v. s. v. perennis et Parca*.
- libellus] *Eug. hex. praef. pros. 5* Dracontii cuiusdam libellos. *11* in fine libelli. *metr. 1* libelle. *15* libellis (*24* libri).
- liber] *2, 173* libera turba. *622* libera mens hominum est peccare aut vivere sancte. *3, 428* iam liber aegat.
- libertas] *2, 739* populi pro libertate gementis. *3, 427* Vrhem, libertatis opem (*cf. nota et Ven. Fort. carm. 7, 7, 8*). *454* Numantini pro libertate cremati. *657* libertatis honorem (*358*).
- libertus] *Or. 352. 460*.
- libet] *2, 60* libuit genuisse. *X 455* retinere ... si libet. *c. acc. 2, 229* libuit ... formare Tonantem. *3, 246* vivere quos libuit. *II 58* quas audire libet. *cf. Vict. Vit. 2, 34* nos libebat.
- libido] *2, 313* plectenda libido. *3, 346* condemnanda libido. *493* sperata licet, non est perfecta libido. *VI 61* iusta Libido coit (*X 264* blanda *L. c.*). *X 570* infausta Libido.
- libro] *Mer. poet. 137* librante et tela gerentem. *1, 266* rudibus librantur in aera plumis aces (*cf. Alc. Av. 1, 33*). *X 123* gremio matris librat *i. volando accedit Cupido*.
- liburna] *VIII 387* rapiuntur ad astra liburnae.
- licentia] *V 1* quae tanta licentia ferri? (*cf. nota*).
- licet] *Mer. c. 1, 17* licet sperare. *2, 11* optare licet. *poet. 53* regnare licet. *70* residem licet (*i. quamvis pigra sit*) excitat. *Drac. 1, 495* illicitum ... licitumque. *Or. 397* temporibus licitis. *290* a licito discerno nefas. *c. inf. 3, 729. V 203* civi. *VII 26* vati. *VIII 171. coniunctio: c. comi. 2, 353. 604* sint licet. *612. 3, 250. VIII 466. IX 81. 229. X 9. 65. 164. 196. Or. 146. c. ind. 3, 398. 493. 623* debueram. *I 20. II 97. 124. IX 210* (*cf. Aegrii. Perdicae 128*). *postpositum: II 124. IX 81. X 196. Or. 146. sine verbo finito: 2, 380 l. distenta. 653. 3, 7 abl. abs. 63. 183 particip. V 216. VII 123. VIII 564 particip.*
- ligo] *1, 235* nervique ligantur. *543* causa ligat communis utrumque. *2, 84* structura ligatur ossibus et nervis. *194* iuncta ligantur elementa. *797* fluctibus ... gemina de parte ligatis. *3, 405* nec bellum pax ulla ligat. *588* vincla ligant me. *693* nervis membra ligantur. *712* ingulique ligantur. *716* membra forent compage ligata. *sat. 48* verba ligata multi. *VI 10. VIII 616* ratis ... quam certa ligant fere *i. q. ornant*. *X 49* manibus post terga ligant Iasona. *486* pix et stuppa ligat coronam. *488. Or. 620* in amplexus ... membra ligare. *699* claustra ligant aditus. *725. 880. Eug. hex. 579* quem dura ligabant (*aliter Drac.*). *sat. 20* noxia culpa ligans corda.
- ligo] *2, 181* nullo fodiente ligone. *442* terram proscinderet ... ligone.
- lilium] *2, 451* lilia purpurea. *II 135* lilia pulcra. *VI 8* lilia mixta rosis (*VII 45* Ven. *Fort. carm. 6, 1, 108*). *VII 77* lilia sunt inserta rosis (*rosis cod.*). *X 117* candida ... lilia.
- limbus] *Eug. c. app. 11, 5* sericeo limbo (*lemtrad.*).
- limen] *Mer. c. 4, 7* vernent limina. *Drac. 1, 490* aures limina mortis. *2, 524* limina mortis (*587. Juven. 2, 343. 4, 353*). *VIII 74* limina portae

- (*Or.* 248, 593. *Verg. Aen.* 2, 752 *Stat. Theb.* 12, 558).
Eug. hex. praef. metr. 4 limen aliae ... adire.
 limus] *Mer. poet.* 18 limite nimbo Pyrenaei.
Drac. 1, 120 lux noctis limae et umbris. 219
 limitibus fixit stellas deus. 547 ultio vitalis co-
 hibetur limite mortis. 2, 717 criminis et poenae
 limes ... unus. 3, 97 sine limite perpes. 260
 multa licet maneant sub quovis limite longo.
 297 limitis exusti Libyes. 299 nec caespes fecun-
 dus erat, sed limites adustus. 320 limite ...
 posito. *IX* 116 divisit limite mundos inposito
 natura.
 limo] 1, 330 limatur in artus Adam. *Eug. hex.* 220
 limavit (plasmavit *Drac.*) per membra virum.
 limus] 1, 337 limus adhuc deformis erat Adam.
III 13 limus obducit terram (cf. nota).
 lingua] *Mer. pros.* 2 A 21 nulla ... lingua laudi-
 bus tuis vacua est. *Drac.* 1, 170 linguae laurus
 honos. 490 lingua suada mali. 2, 151 cum lin-
 guas funderet ignis spiritus. 3, 656 divitias
 mea lingua dedit rapuitque. *sat.* 44 mea ...
 mihi vulnera lingua dedit. 301 lingua meretur
 veniam. *VIII* 28 lingua Latina. *X* 13 quae
 carmina linguis murmuret Medea. *Or.* 292 gloria
 linguae. *v.* trisulcus.
 linquo] 2, 103 caeleste tribunal linqueret. 332
 mortua quin etiam non linquunt membra quieti.
nota: sat. 39 liquit et antistes (cf. nota).
 linteum] 3, 195 linteae fluxa trahens. *Eug. c.* 75, 2
 linteae clara.
 linum] 3, 59 mollia lig[na].
 liquefacio] *Eug. c.* 25, 24 gloria ... mox liquefacta
 perit.
 liqueo] 1, 736 aquae ... liquentes.
 liquesco] 1, 150 freta ... liquescunt. 504 fornace
 liquescat aes.
 liquidos] *Mer. poet.* 69 liquido de trami(te) per
 aera. *Eug. c.* 33, 16 liquidum ... melos philo-
 melae.
 liquor] 1, 155 molles ... liquores. 2, 138 stringi
 ... liquorem Christo super mare ingresso. 446
 liquores ... oliva ... ferret. 3, 9 pelagi quan-
 tos ferat unde liquores. 67 gelidum ... liquo-
 rem. 585 pelagi vincent mala nostra liquores.
 lis] *VII* 13 his pacis Amor, i. adversarius pacatus.
VIII 35 litem facit ipse suam Paris arbiter.
Or. 92 de lite mea sententia vestra ferenda est.
 lito] 2, 754 puro corde litandum. *V* 129 genio
 ... litetur. *Or.* 55 litata(m) Iphigeniam.
 littera] *Mer. poet. praef.* si hic litterae excusandae
 sunt. *Drac.* sat. 61 littera doctiloquax apibus
 cognata. 64 inde fit ut praestet littera vel
 noceat. *I* 1 priorum litterae. *Eug. c.* 39 de in-
 ventoribus litterarum.
 litus] *Mer. pros.* 203 angusti litus sinu. *Drac.*
 2, 379 dum litora nusquam terra ... daret.
 lituus] *Mer. poet.* 31 lituus nescire curulem. *Drac.*
V 28 lituosque sonantes. *VIII* 643 lituus nil
 dulce remugit.
 livor] 1, 463 livor edax (*VI* 85. *Ov. am.* 1, 15, 1.
rem. 389. *Alc. Av. c.* 3, 185). 2, 512 viam livoris
 iniqui. *VIII* 281 livor malus inde creditur.
X 571 Livor. *Eug. hex. praef. metr.* 13 livore
 perustus. *c. praef.* 9 livor adest et adhuc te con-
 cutit.
 loco] 3, 558 par causa locatur nostra deique.
VIII 566 media sed puppe locavit Paris Helenam.
X 516 capiti ... erta locat.
 locuples] *Eug. c. praef.* 13 sis vita locuples (cf.
hymn. Blume-Drees XXXVII 127, 9 sit v. l.).
 locus] *Mer. pros.* 1 B 6 locus (*D* 21). *poet.* 33
 bella dedere locum. *Drac.* 2, 687 pontificis loca
 sacra tenens Zacharias. *VIII* 180 loco ... meo
 pius (i. sacerdos) esse.
 locusta] *Eug. c.* 33, 8 nocuas ... locustas.

- longaevus] *Mer. poet.* 190 longaeva salus. *Drac.*
 2, 446 longaeva ... oliva.
 longifluus] *Eug. c.* 98, 3 longifluo ... tractu
 epistulae.
 longinquus] *Mer. c.* 1, 10 longinquos ... toros
 (cf. nota).
 longus] *Mer. poet.* 156 longo ... tempore. 171
 longis ... molibus. *Drac.* 3, 624 mors longa
 moratur. *VIII* 520 longior artus femina. *adv:*
 3, 194 longius adsistens. *Or.* 137 longius exclam-
 at, utribus pro positivo.
 loquax] 1, 257 nidosque loquaces (v. s. v. nidus).
 1, 732 vento spirante loquaci animae. 2, 602
 2, 787 igne loquaci. *VII* 13 loquax. 32 nervi-
 que loquaces. *VIII* 480 pinna loquax. *Eug.*
c. 49 de avibus loquacibus.
 loquor] *Mer. pros.* 1 B 17 debet nosse quem lo-
 quitur. 2 B 3 loquitur de. *Drac.* 2, 182 et ne
 plura loquar (*Or.* 512 sed n. p. l.). 681 quod ...
 duo testamenta loquuntur. 3, 214 hunc ...
 fama locuta est extinxisse. *II* 43 parva loquor
 (*Lucan.* 9, 783 et passim, v. ad *Stat. silv.* 4, 2, 52).
VIII 263 loquentur consortes nunc ore meo.
 378 Priamo tua dicta loquemur (*Or.* 341). *X* 33
 quid plura loquar? (*Eug. c.* 3, 8 quid iam
 plura loquar? 8, 37 quid iam multa loquar?).
Or. 74 cui sic est virgo locuta. 180 inimica
 loquens. 219 infauista loquens.
 lorica] *V* 320 sint ... contus lorica tropaeum.
 lorum] *IX* 108 citharam post lora dabat Chiron
 Achilli.
 lubricus] *Mer. Christ.* 12 lubricus error (*Verg. Aen.*
 7, 353 l. errat).
 lucerna] 1, 529 ardente lucerna (cf. nota).
 lucidus] *Mer. c.* 1, 6 lucida ... astra. *Drac.* 3, 23
 lucidus omnitus deus. 3, 687 lucida (cito trad.,
 lucis Buecher) ... tempora. *Eug. c.* 72, 2 lucida
 ... sidera (cf. Horat.).
 lucifer] v. Lucifer.
 lucifluus] *Eug. c.* 72, 2 lucifluus ... signis.
 lucrum] 3, 35 millesima reddere lucra. 142 felici-
 tia lucra dabuntur. *sat.* 260 tempora dant
 lucrum, tempora damna ferunt. *V* 80 lucra
 petunt.
 luctamen] [*VI* 108 coni. Haupt] *Or.* 295 pacatum
 luctamen erat.
 luctificus] *Eug. c.* 22, 1 luctificos ... modos.
 luctor] *Mer. poet.* 153 dex(tra) ... luctata.
 luctuosus] *Eug. c.* 5, 2 luctuosis gustibus.
 luctus] *Mer. poet.* 63 huius luctus erat, quod sit
 sine lucti(bus orbis). *Drac.* 2, 438 mors luctus
 egestas. *IX* 51 luctus ... convertit ad gaudia.
X 438 tantis non exples luctibus (i. defletis) aulam
 o Dis. 571 Luctus, Mors, Funera. *Or.* 90 luctibus
 omissis. 217 luctibus inlatis avertere funera nostra
 i. necando alios se ipsum servare. v. turbo.
 ludibrium] 3, 599 ludibrium generis factus sum.
 ludice] *X* 265 ludicra ... Oscula.
 ludifico] *Eug. c. app.* 51, 4 dominos ludificate
 novos, cf. nota.
 ludo] *Mer. poet.* 123 lusitque gelatis imbribus.
Drac. 1, 238 aequore pisces luserunt. 2, 163 lu-
 dant super aequora pisces. *II* 85 ludunt per
 colla capilli. *VI* 19 nudus ludit post arma
 lacertis Mars. *IX* 75 lusisse fuit plagare
 Cytheren.
 ludus] *Mer. poet.* 125 teneros ... ludos.
 lues] 2, 439 taedia bella lues. *Cato lux.* 18 musti-
 ceamque luum.
 lugeo] *Or.* 82 cerva ... lugenda ... nullis (cf.
 3, 117).
 lumen] *Mer. c.* 2, 2 primaevo lumine. *poet.* 136
 prodentia fatum lumina oculi. 177 (incipiti)
 ... lumine. *Christ.* 7 lumine primo vidisti
 i. recens natus. *Drac.* 1, 473 reserantur lumina

- cordis (cf. nota). Or. 911 sapientes, lumina (-e A) cordis. 2, 228 lumine (i. sidere) dignior omni est homo. 3, 1 luminis aeterni lumen deus. 3, 435 extingui gavinus lumine nudo *Regulus*. sat. 139 crispato lumine ferri (Val. Fl. 3, 100 l. f. Stat. Theb. 9, 802 f. l. diro). VIII 238 tria lumina gentis.
- luna] Mer. c. 1, 13 nitidae candentia Luna(e) sidera. Drac. 1, 54 lunae frigidos orbis (666 lux frigida solis imago). 1, 211 lunam iubet ire secundum . . . (215) quae numero est crescente brevis, sed plena minor. 1, 663 aurea luna (v. s. v. aureus). 773 lunae globo (cf. sat. 242). 2, 10 frigida luna. sat. 237 luna crescente minuitur. 241 medulla . . . observat (cf. X 403 s. v. verax) cornua lunae (v. s. v. cornu). X 146 Luna . . . pastorem flammata tenet. 148 Luna. 188 Luna Diana. 395 Lunam . . . precatur (multis nominibus celebratur). 431 nec Luna videtur sic tauros urgere suos. 539 Luna, decus noctis. 540 accipe . . . tu corpora, Luna. mens. 13 domicilia Lunae (v. s. v. cancer). Cynthia: sat. 239 Cynthia dum crescit . . . Cynthia dum minuit (utrubique quinta cod.). 2, 347 illustrat Cynthia (quinta cod.) noctes. X 190 tu caelo, Cynthia, regnas. 390 iam clauserat orbem Cynthia. cf. II 105 nocturnae . . . deae. Or. 804 redeunte sorore. v. etiam globus, lunaris, saltus.
- lunaris] 1, 79 lunaremq; globum (plura s. v. globus). 419 lunari luce (Iuven. 4, 150).
- lunatus] 1, 280 aper motus lunato dente minatur (cf. Stat. Theb. 11, 532. Ps. Claud. laud. Herc. 104). Or. 97 lunata fronte iuveni (cf. Stat. Theb. 6, 267; v. etiam s. v. iuvenus).
- luc] 3, 65 supplicium crudele luens. 381 lueret victor poenas. 593 ut mea facta luam. VIII 293 parva luitis supplicia. IX 147 vestri poenas luit ille doloris. Or. 575 facta luit pastor. 716 saeva luetis supplicia.
- lupanar] Or. 650 pulvinaria regum . . . fecisse lupanar.
- lupatum] Mer. poet. 81 insidat lamna lupatis. Drac. VII 94 ora lupatis ingerit equus.
- lupus] 2, 265 lupus audax utilis in arte medicinali; cf. Plin. nat. 28, 178. 2, 386 cum grege fit tractura lupus. Eug. c. 41, 4 quodque lupus ululat.
- luridus] 2, 531 lurida palla tegebat caelum.
- lustrum] Mer. poet. 8 lustrat . . . incola saltus. 34 lustrare securibus urbem. Christ. 17 lustrantes sidera visu magi. Drac. 2, 11 sua tempora lustrans luna. 3, 165 qua nescit lustrare polos sol. VIII 439 quod lustrat (i. inlustrat, decorat) Amyclas. Or. 825 fugit atria lustrans.
- lustrum] 2, 673 vitae tria lustra. Or. 26 post duo lustra redux. 385 ferrea lustra bellum Troianum. Eug. c. 96, 1 quinque trahit volvens annorum tempora lustrum. VIII 323 Centaurica lustra. 356 montes et lustra. Or. 295 per lustra ferarum (Verg. georg. 2, 471. Aen. 3, 646 Iuven. 1, 364).
- lusus] VI 106 fecundis . . . lusibus coniugum. 120 agmina saltantum miscentur lusibus aptis. X 266 Concordia Gratia Lusus. Or. 300 par bene lusus (insus B) erat pueris.
- luteus] Eug. c. 25, 23 luteae deceptrix gloria vitae.
- lutulentus] Eug. c. 14, 33 opes caducae, lutulenta praedia.
- lux] Mer. c. 1, 14 fraterna luce Phoebe. poet. 68 clipei . . . lux rubet. 83 lux induat enses. 117 lucem . . . refudit mortuus est. 192 lux alma diei. Drac. 1, 119—137 laus lucis. 2, 133 quattuor . . . transacta luce dierum (II 27 subtracta l. d.). 150 supernae lucis Christi. 529 noctem sub luce (i. interdiu) dedit. 3, 1 lux lucis origo (cf. 1, 133). 283 luce (i. vita) repulsa. 433 tempta luce (i. vita; cf. nota). 415 lucis inops Tartarus (cf. Lucr. 3, 1009 lucis egestas). sat. 185 perdidimus hac luce diem (verba Titi). 245 luesque resumit sol. IX 192 poenas in luce (i. vivus) dedit Hector.
- luxuriu] V 75 ut luxurietur adulter. Or. 646 luxuriatur adulter.
- luxuriosus] Cato lux. 8 luxuriosus homo. 20 luxuriosa crapula.
- lyscisc] Eug. c. 42, 7 lupus et catula formant coeundo lyciscam (cf. Isid. orig. 12, 2, 28).
- lymphae] Mer. poet. 124 siccis (i. gelatis) imitatus missile lymphis.
- macer] Eug. c. 7, 2 macra corda gerit vorax.
- machina] 1, 346 nova machina homo. 2, 55 sublimis machina rerum. 196 solvetur machina rerum (cf. Prud. Cath. 9, 14). X 499 mundi machina mergat. Eug. c. 1, 1 machina mundi (cf. nota et Lucr. 5, 96). 43, 1 humanae machina carnis.
- macies] 3, 648 macie confectus. V 174 pauper, quem macies suprema tenet.
- macte] Eug. c. 10, 1 macte decus proprium (2).
- mactio] V 150 pueros mactabat ad aras (Verg. Aen. 2, 202). 318 pauper si mactatus erit. VIII 165 macteturque nefas i. Paris. 170 mactate nocentem. 612 inferias . . . mactare sepulcro. X 30 cur hospes amatur qui mactandus erat, vel cur mactatur amatus. 59 mactandus ad aras (cf. nota). 78. Or. 169 mactabit utrumque. 770 macta Clytemnestram.
- macula] 2, 612 ferat maculas et crimina nostra Christus. 3, 519 post maculam thalami Lucretia . . . , quam tulit. Or. 209 bellorum maculis (240 cum nota).
- maculabilis] 1, 130 numquam maculabilis (mutabilis Eug.) auctor.
- maculo] 2, 520 sanguine Christi . . . maculatur venditor emptor. [521 maculatur cod.]. Or. 509 foedare domum, maculare penates. 832 macularet sacra deorum. Eug. c. app. 12, 3 tinea nec maculam valeat conrodere thesaurum.
- maculosus] 1, 288 maculosa . . . viscera serpentis. 2, 263 serpens maculosa.
- maefacio] 2, 119 tabe fluens . . . cutis maefacta rubebat. IX 86 ut maefacta (maef. cod.) cadant . . . ossa et longa sub tabe fluant.
- mado] Mer. poet. 103 iugulique madens hostilibus ensis. Drac. 2, 576 corpore tabe madenti. ros. 10 sanguine planta madet.
- madesco] 3, 220 humana tabe madescens . . . ara. 647 lacrimis madere genae. Eug. c. 5, 3 lacrimis ora madescant.
- madido] Eug. c. 101, 15 corpora sudor madidans.
- madidus] Eug. c. 17, 5 horrendo madidus tepore.
- maereo] X 301 sacra maerent.
- maeror] Or. 559 maeror (Eug. c. 11, 1).
- maestus] Mer. poet. 64 maesta f. sing. Drac. 2, 157 poli post nubila maesta serenant. X 174 plaga maesta serenat.
- magicus] 3, 234 magicum (magnum trad.) . . . Simona.
- magis] 1, 558 quae . . . magis i. q. tamen. 2, 479 magis . . . rea. 2, 605 aut . . . magis (V 99). 2, 784 vel . . . magis. 3, 85 magis i. q. potius. 460 magis . . . quam pro potius q. VIII 295 non magis pro non amplius. 532 magis i. q. tamen. X 232 si . . . magis pro si potius. Or. 587 magis . . . dignior. 827 magis i. q. eo amplius. Eug. c. 14, 52 mague quid verear.
- magister, -ra] 3, 231 virtute magistri i. Christi. 546 pietate magistra. I 12 sancte pater, o magister. III 14 magister, . . . doctrina potens.

16 magister. *Or.* 276 ovium pecorumque magister *Aegisthus*.
 magnanimus] *Mer. poet.* 153 magnanimi ... ducis.
Drac. VIII 192 magnanimum Aeaciden. IX 181 magnanimi iuvenis *Hectoris*.
 magnes] *Eug. c.* 60 de magnete. 60, 1 magnes. magnifico] *Eug. c.* 8, 48 magnificatur opus. magnificus] *adv.* VI 34 magnifice ... vota geruntur.
 magnus] *Mer. pros.* 2 A 4 honoris maximi (*cf. nota*). 2 B 18 maximam hostium partem. *poet.* 111 magni ... patris. 146 magnis opibus. 179 pars magna. *Drac. comp. pro elativo:* 1, 728 opulentia maior egenis. 2, 635 praesumptio maior. 695 maior defensio pressis. 3, 88 maius scelus. *cf. etiam* 2, 720 maior ... ratio. *Eug. hex. praef. metr.* 17 maior iussio regis. *Or.* 902 rea maxima. *Eug. c. app.* 1, 4 maxime rex (2, 2).
 magus] *Mer. Christ.* 19 magi. *Drac.* 2, 336 maga apud *Endor*. X 235 an magus est *Iason*? 343 magam *Medeam*. 469 maga (496).
 mala] (3, 199?) 3, 703 lanugine malae crispantur. *cf.* VIII 492 et v. s. v. lanugo.
 male] v. malus.
 malignus] 1, 470 sermone maligno. VII 128 detulit ore maligno. *Eug. sat.* 15 maligna, inhonestia. *adv.:* 1, 95 perstando maligne. 2, 426 peccando sponte maligne.
 malisnadus] *Eug. hex.* 372 lingua malisvada (suada mali *Drac.*).
 malo] *Mer. pros.* 141 mavult. *Drac.* V 106 mallet. malus] *Mer. pros.* 1 A 7 mali plur. *Drac.* 2, 380 est homo grande malum (3, 583). 2, 580 caput ... malorum. *sat.* 37 mala gramina pastus. *comp.* 2, 331 facienti peiora nocentes. 412 in peius hominum procedere ... pessima vota. *sat.* 42 peior sum factus deteriorque cane. 176 quod erat peius. *superl.* 2, 413 pessima vota. 3, 324 optima ... exempla ac pessima, Brutus. IV 18 in nosmet pessima coniunx. *Or.* 503 pessima coniunx. *adv. male:* 1, 509 male venturas ... procellas. 2, 312 adulterium dulces male venit in usus. *sat.* 106 male disposui carmen. VII 105 male garrula avis captiva. 127 non male peccavi. 129 male suggestit. 130 male suscitavit iras. X 239 iugulis male mucro minatur. 244 male palpitavit. 577 male conceptis ... venenis. *Or.* 283 male credulus (*praecedit* credere qui non vult); *item pro negatione* 846 male sobrius ... *Lycurgus*. at 707 male concita quae malum ferat nuntium. 728 male partitos ... artus. *comp.* 1, 476 procedere peius asum ... nefas. 2, 633 femina deterius praemortua membra trahebat. *Eug. c.* 25, 14 omnia commisi, peius et inde fui.
 mālus] VIII 391 malo venit altior unda.
 mamma] VIII 414 mulgere ... depressis ubera mammas.
 manceip] *Eug. c.* 5, 25 nolo me ... Avernii manceipes incendio.
 mand] *Mer. poet.* 98 non proelia mandat, sed gerat. *Drac.* 2, 155 te mandante (157). 3, 242 verbo mandante. 314 flatibus ... mandarent sibila mortes. *sat.* 109 prospera mandat rex de poeta. VI 81 convertite, mando, volatus. VII 155 igne sagittas mandat ad aequoreos comites fere i. q. mittit. VIII 445 mandante Lacena. X 178 mandante tyranno. *Or.* 121 mandante timore.
 mane] 1, 678 mane resurgit sol. 682 mane resurgente. *Eug. c.* 55, 1 mane rubens caelum. maneo] 1, 88 deum post saecula manentem. 428 quae ... fecit sanxitque manere. 619 mansura propago. 2, 24 imperii per saecula tui sine fine manentis (*v. notam*). 74 dilato fine manere. 2, 97 quem fecit sanxitque regens per saecula

manere. 203 solus mansure superstes. 3, 250 maneant i. praeterritantur. V 20 ex hoste manet ... amicus. 227 ut maneant lex lata. IX 104 cum vita maneret (*cf. nota*). *Or.* 71 qua sorte manes a matre dirempta. 688 veneranda manebis. *c. acc.:* IV 16 me ... horrida bella manent. VII 136 nomina vestra ... praeconia nulla manebunt. VIII 143 me stuprum ... manet. 301 me maneat ... honos. IX 94 te ... poena manet (223). 107 cum bella manerent te. X 211 quem fata manent. *Or.* 146 vos ... maneat censura. 183 sors ... nos una manet (760). *c. dat.:* 2, 257 contin(u)a nobis similis ... poena manere (*Claud. Eutr.* 2, 479 poena manet generi). *Eug. c.* 12, 7 victus manet egenis.
 manes] *Mer. Christ.* 23 ad manes penetras. *Drac.* 2, 550 nigros ... manes. 3, 410 armato deterrens funere manes (*cf. nota*) *Curtius*. V 125 manes ... et umbras. IX 132 ignoscere manes ignorant. 135 nominis invidiam ... manes exagitant. X 444 vestros ad manes pervenit homo. *Or.* 441 maritum manibus eripuit. 447 ad manes ... ivit. 597 dabis inferas ... manibus.
 manifestus] VIII 601 manifestum vulgat amorem. *adv.* 3, 160 manifestus.
 mano] VIII 591 fletu manante genis.
 mansuesco] *Mer. poet.* 41 foliis mansuescere frontem.
 mansuetudo] *Mer. pros.* 1 B 11 in colloquiis mansuetudo].
 manus] *Mer. pros.* 2 B 13 manum contulit. *poet.* 123 iaculum petiere manus. 137 manus librantem. 155 naturam cumulate manu. i. q. turba: *pros.* 2 B 11. *poet.* 12. 162. *Drac.* *sat.* 135 sine morte manus dat hostibus hostis i. se conciliat (*cf.* 119 da dextram misero). 226 attrahere ... tela manu. 296 manus medici ... petunt. *Or.* 263 manu rex occidit. X 444 manibus ... meis (*Or.* 738). X 135 in manibus iam luno meis i. coram me est (*cf. Verg. georg.* 2, 45). i. q. turba: 1, 109 manus ... reorum. 2, 169 fugitiva manus. 296 manus hospita. 299 armata manus. 722 nocentum ... manus. 3, 147 Romana. 282 manus haec *Leonidae*. 486 tanta manus ... viroorum. *sat.* 154 apostolica discipulante manu. IV 4 (serpe)ntum cristata manus. VII 87 adversa (-so *cod.*) plaudente manu. VIII 100 germana manus. 568 adveniunt collecta manus. X 48 quem sequitur directa manus capiuntque.
 marceo] 1, 182 nunquam marcentibus herbis. 2, 452 nec marceret honos violae. *Eug. c.* 3, 6 nunc pollent sobria, nunc marcent ebria corda.
 marcesco] *Eug. c.* 7, 7 marcescent ossa tempore.
 marcidus] 2, 632 marcidus *Abram senex*. *sat.* 228 nec sub flore genae marcidus est juvenis. VI 19 Veneri militat ... marcidus *Mars*. X 224 marcida ... dextra *Medeae amantis*. 272 marcidus ... Liber.
 mare] 2, 795 per mare rubrum. X 139 mare sidera terras. *Or.* 369 mare (*abl.*) vindice Troiae. alia v. s. v. caelum, caeruleus, naviar, pelagus, purpureus.
 (margarita)] v. 1, 319.
 maritalis] 3, 329 latro (*Iam cod.*) maritalis *Sex. Tarquinus*. VI 50 maritales ... vapores. 104 lege maritali. *Or.* 238 morte maritali (540). 433 maritali ... sanguine.
 marito] III 3 rore maritat arva suo polus. VII 61 luno ... fecunda forte maritans.
 maritus] 1, 311 tigris ... vento fetata marito. 453 arbitrio crescit fetura marito. 2, 89 verbo fetante marito. V 5 viduare maritis matronas (*similita alia v. s. v. viduo*). VIII 4 thalami ... iura mariti. 229 faciet te luno maritum.
 marmor] *Mer. c.* 3, 5 Spartani marmoris. *Drac.*

1, 578 venti ... vaga marmora crispant ponti.
 704 marmora glauca (*Cypr. Gall. exod. 761*) ...
 gurgitis aequorei. 2, 162 mare ... tranquillo
 marmore tendis. *VII 141* caerula marmora ten-
 dant. *V 229* non marmora surgant statuae.
 marmoreus] *Mer. c. 2, 5* marmoreos ... lacus.
 martyr] *sat. 171* Stephanus ... martyr. *Eug. c.*
9 tit. basilica XVII 151 martyrum. 9, 7 Eneatris
 martyrum.
 martyrium] 2, 582 martyrium Stephano qui
 fecerat inde receipt.
 masculus] *X 487* mascula tura.
 massa] 1, 502 quae massa caminos sustineat.
 mater] 1, 157 nondum mater humus. 2, 189 sic
 fit mater humus. 647 fit mater anus. 3, 391
 Iliades ... matres. *III 7* matrem gravidam
 vitem. *V 160* matris patriae. 272 matris i. pa-
 triae (273 parentis). 297 Vrbis mater. v. viscus.
 materies] 1, 391 materiem ... amoris. 2, 242
 materies ... necis bestiae mortiferae. [675 ma-
 teriem *cod.*] 3, 472 laudis mala femina sum-
 mae materiem retinere potest. *sat. 69* materies
 (-ia *Eug.*) ferri. 297 materiem laudis praebet
 tibi culpa reorum (*cf. nota*). *VIII 6* materiem
 generis conubium.
 maternus] 2, 634 vis materna i. parienti. *X 87*
 maternis ... aquis *Veneris*. *Or. 350* materna
 noverca Clytaemestra. 561 materna in viscera.
cf. patris.
 matrix] 2, 675 sterilem ... matricem (materiem
cod.).
 matrona] 3, 389 inlustis matrona. praeterea semper
 i. g. uxor (*cf. iuvenis, virgo*): *V 6* viduare ma-
 ritis matronas. *X 55* matrona Tonnant. 81
 matrona lovis. 249 est consors matrona decens
 an caelibe vita degis. *Or. 770* Clytaemestram,
 matronam regis Egisti.
 matronalis] *VI 53* matronali ... catervae. 99
 matronali sponsas cinere corona. *Or. 421* ma-
 tronale (i. coniugis) nefas.
 matronilis] *Eug. c. 67* in fibolam matronilem.
 maturus] 1, 384 virgo ... matura. *sat. 229* ma-
 turus tractat (*opp. et infans et senex*).
 maxilla] *Eug. hex. 166* maxilla (Maxyla *Drac.*)
 apri.
 medela] 1, 291 membris vitae paritura medelas
 (-ullas *B*). 743 medelam impendens cui ... tuam.
 2, 729 medelas ... culpa sub voce requiri. *Or.*
216 haec una medela est. 446 crudelibus usa
 medelis *Eudne*.
 medeor] 2, 264 aspidis ... quid ... membra me-
 dantur (*cf. nota*).
 medicabilis] *IX 105* medicabilis ille ... Chiron.
 medicamen] 1, 744 medelam impendens ... medi-
 camine nullo. *sat. 65* habet et medicamina ser-
 pens.
 medicina] 1, 204 optatae vivax medicina salutis
 (*cf. Arator 1, 481 Paul. Nol. c. 19, 297*) i. medica-
 mina. 2, 607 medicinam ... parasti. 773 medi-
 cina catervae paupertatis erant. *VII 49* medicina
 cerastis conficitur. 78 fit medicina furor (*cf. Or.*
20). ars: 2, 263 quid serpens ... iuvat, medicina
 fatetur. 283 quaerit medicina medullas. 284
 medicina iubet haec ut capiantur. *VIII 173*
 augere dolores, ut resecet (relevet *Bucheler*),
 medicina solet.
 medicinalis] *Or. 20* medicinales ... furores (*cf.*
VII 78) *Orestis*. 923 medicinales ... salutem.
 medicus] 2, 773 Petrus enim medicus fuerat
Tabithae. *sat. 296* manus medicus. *V 192* medicos
 ... ministros (*cf. Aegrit. Perdic. 141* vitae ...
 magister).
 medicocris] *V 201* medicocris pauper.
 mediator] 1, 281 mediator proelia aper.
 medius] *Mer. c. 1, 5* tecti medium. *Drac. 1, 128*

lux aevi media est i. dimidia; dies dimidium
 temporum occupant. 2, 22 medios nec temperat
 ignes sol. 106 primus mediusque perennis spiri-
 tus sanctus. 3, 663 grande vel exiguum, medium
 minimunque profundum. *sat. 88* medium ...
 orbem i. dimidium. *IX 148* medium (dimidium)
 ... cadaver. *Or. 806* tempus ... medium ...
 noctis. 889 Orestem ... mediis induxit Athenis.
 medulla] 1, 343 terra medullas ossibus includit.
 2, 41 caput ossa medullas. 2, 85 medullae ...
 cruor ... umor (*cf. 3, 693*). 282 quaerit medi-
 cina medullas cervorum (*sat. 67*). 649 inrepsit
 flamma medullis. *sat. 241* medulla latens obser-
 vat cornua lunae. *V 128* putres effundant ossa
 medullas. *X 29* medullas et sensus infunde
 meos. 140 tua tela medullis excipiat. 351
 stimulet quae forma medullas. *Eug. c. 5, 23*
 fletum profundum de medullis intimis.
 mel] 1, 202 sudant ex arbore mella (*cf. nota*).
 2, 448 mella darent vepres. *II 110* permiscens
 mella venenis (*VII 48*). *Or. 568* dulcia ... mella
 lac maternum.
 melior] v. bonus et bene.
 mellifico] *Taius epist. 4, 2* spatia paradisi ...
 pomis ... mellificantia.
 mellifluus] *IX 207* mellifluus ... labris.
 mellitus] 1, 461 mellitum ... venenum.
 melos] 15 melos *Orpheus*. *VI 69* calamis perfare
 melos. *VII 30* melos perlante flabello. 101
 omne melos retinens (-cens *cod.*) aris captiva.
Eug. c. 33, 16 pange melos flomela.
 membro] 1, 264 membrata globis ova. 337 mem-
 bratur in artus homo. 2, 78 membratur in alvo
Christus. *VIII 8* de matre creatur quod mem-
 bratur homo.
 membrum] *Mer. poet. 134* membra. *Drac. 1, 61*
 turpia membra i. pudenda. 1, 158 in glebam
 pars terrae membra ligat. 2, 645 intra membra
 puer. *cf. pudenda*.
 meminij] *VIII 266* meminisse fatemur. *Or. 915*
 meminisse ... primaevi temporis annos.
 memoro] *Mer. pros. 2 A 6* gesta memorarem.
 2 B 10 se ... interfuisse memoraret. *poet. 188*
 semper memorabitur hostis. *Drac. 1, 749* ut va-
 leam memorare (narrare *Eug.*) tuas hoc carmine
 laudes. 3, 297 fratrum memoranda sepulcra.
Or. 15 da valeam memorare nefas. *deponens*
 i. g. meminij *cf. Lachmann ad Lucr. 2, 112 p. 80*:
Eug. c. 8, 40 haec memorare (*imp.*) tacens. 12, 11
 horum memorare benigne.
 mendax] 3, 235 Simona mendacem. 527 fabula
 mendax. 638 mendacemque facis famulum. 639
 mendacia verba. *sat. 193* ne facias populum
 mendacem. *Or. 128* fraude pia mendax. 76
 epistola mendax. 354 consilium mendax. 358
 mendacibus ausis.
 mendicio] 2, 781 non sibi mendicans. *IX 292*
 Priamus mendicet.
 mendicus] *V 70* mendicus (*opp. dives*). 173 nudus
 mendicus egenus.
 mens] *Mer. poet. 97* sine mente Iovis. 107 pro-
 cerum mens omnis. *Drac. 1, 2* hoc carmen, sed
 mente, legat dum voce recenset. 565 mens ...
 pura (569). 3, 46 mens ... avara. 132 mens
 humana. 134 qua mente rogetur deus. 682
 lingua interpres mentis. *VII 128* mala mens
 hominis, quae detulit. *VIII 68* mens et fata
 iubent. 285 mentes armabat in iras. 289 et,
 quod mens nulla tulisset, *egs.* *IX 194* mentibus
 adsciscit ... vota. 201 mente oculis attenta.
Or. 232 nefas aequali mente fruuntur. 627 men-
 tibus armantur, non arma sumunt, contenti mu-
 cronibus. 657 accendere mentes.
 mensa] *Mer. c. 1, 1* pictae ... mensae. *Drac. Or. 855*
 prohibetur tangere mensas (*cf. Arator 2, 1006*).

mensis] 3, 446 mensibus octo (Or. 455).
 mensura] 1, 225 mundum monstrat mensura minorem sole. 3, 320 limite ... posito ... mensura pruinās finderet ... facta (tacta cod.).
 mentior] 1, 67 viola est mentita rosam. 73 Herculeos ... mentitia furores. 666 mentiturque diem lux frigida lunae. 3, 238 fulmina mentium ... Salmoena. 500 iuvenem mentita sub armis Semiramis. X 492 aurum mentita ... corona.
 meo] 2, 52 ire meantem circum. 366 ex fonte sceleris genus omne meamus. VII 142 mollior aura means.
 mercator] 2, 190 mercator nauta vagatur.
 merces] 2, 559 reddere mercedem cunctis. 749 mercedem iustis ... praerogat. 3, 230 nulla mercede, 523 mercede pudoris ut pudor vindicaretur. sat. 23 unde mihi merces posset ... magna venire. VI 56 poenae sit merces amor. 87 mercede sua multos coniunxit egentes. Or. 198 sceleris ... sic merces, non poena datur. 420 mercedem sanguinis ostrum. 531 promotus in arce sanguinea mercede (i. sanguinis). 778 mercedem cernite lactis. mens. 18 mercedem vina laborum.
 merco] Mer. poet. 115 mercatum vita leti decus. merco] fere pro merendo petendo accipere, obtinere, impetrare (c. acc. vel. c. inf.): 1, 142 unda ... meruit teota polorum. 152 ipsa dies meruit terram de fluctibus actam. 245 meruisse creari. 2, 878 meruit ... pati. 577 veniam meruisse (2, 682. V 51. X 330). 583 et meruit ... quam contulit ante coronam. 660 virum meruit. 680 votum meruere suum. 770 meruit ... vitam amissam reparare. 3, 444 quid ... meruisse leguntur. 212 virtute polorum meruisse (cf. V 329) et astra Herculem. 247 omnia nam constat precibus cito posse mereri (pass.). sat. 92 quod ... non meruere. 180 meruit ... habere. V tit. statuam petiit et meruit (bis). 218 meruit de clade triumphum. VIII 25 meruisse cibos. X 316 generum meruisse Tonantem. 595 partus meruisse deorum Delon. Eug. hex. praef. metr. 2 meruisti sorde carere. 21 censuram ... meruere ... subire.
 mereor] eadem fere vi qua activum: 1, 138 altera ... dies caeli convexa meretur i. obtinet. 2, 261 peiora mereri. 275 veniam ... meretur (2, 666 sat. 159 veniam pro clade). 337 graviora mereri. 559 reddere mercedem cunctis, quam quisque meretur. 569 nil iam veniale mereri. 620 quae purget causa, mereri. 624 facile est nam posse mereri. 673 vitae tria lustra meretur. 813 quid iusti vita meretur. 3, 67 ut gelidum digito mereatur (i. accipiat) lingua liquorem. 562 optamus nostra spe vota mereri. 670 posse mijsereri. 736 ut merear cantare tuas ... laudes. sat. 301 lingua meretur ut ei ignoscam. V 60 nec (haec) tamen ipse meretur. 125 imago ... manes mereatur. 329 poteris sic astra mereri (cf. 3, 212). VIII 333 regnum captiva meretur. 516 merebor uxorem. IX 1 virtus ... praemia cuncta meretur. X 417 mereor pro crimine poenam. 592 funera tanta merentur. Or. 814 sibi ... mereri pro se aliquid assequi. seq. ut: 2, 760 ut impetret ista, meretur. additur de: 2, 95 haec ... humana ... natura meretur de pietate sua. 3, 565 nil de pietate merentes. VIII 284 non valuit ... de rege mereri sororem. Or. 753 nil potuit mulier de prole mereri.
 meretrix] Or. 842 meretrix voc. de Clytaemestra.
 margo] transit.: 1, 677 dies ... aequore mersus abit (cf. Coripp. Ioh. 2, 420). 739 mergit ab aere superbos deus. 2, 387 venator et ursus mergitur. 3, 590 me delictorum merserunt fluctibus amnes.

II 128 se nymphae ... mersere sub undas. X 468 fluvio corpus mergatur. Or. 129 rex sit mersus in undas. 365 undis mersus. 386 quos ... mersere neci. 803 sol merserat undis ... rotas. intransit.: 1, 160 terrae pars flumina mergit i. fit flumina dum mergitur. X 499 ne ... mundi machina mergat. Or. 373 vidi ego mergentes.
 meritum] Mer. pros. 2 A 7 de absentis meritis. poet. 45 meritum. Drac. 2, 427 merita. 561 meritum vitae pravaeque bonaque. 5, 529 nihil meriti (me cristi cod.) ... tulerunt. VI 44 meritis animisque (Or. 39). Eug. c. 16, 5 pro meritis i. culpis. abl. quasi adv.: 1, 22 et merito quia (1, 501). 2, 671 merito genitoris amati i. propter genitorem. 2, 791 merito ... ut i. propterea ut (V 14). 3, 151 merito iusteq. V 295 merito ... laeta. Eug. c. 8, 24 sanctus merito.
 merx] 2, 462 regio non indiga mercis (cf. Lucan. 8, 446). sat. 196 publica merx procerum fama.
 messis] 1, 344 surgunt in messe capilli. 438 inter odoratas messes (cf. Mer. poet. 88). sat. 251 retinet sua tempora messis. X 579 ferrea messis Cadmi. mens. 11 messibus armatis. 13 siccas messes.
 messor] 1, 552 messor, arator.
 meta] 1, 128 lux quae dat tempora me[s]tis. 555 vitae mors meta datur.
 metallum] Mer. c. 2, 5 fictasque metallis ... feras. Drac. 1, 505 prodit ... metalla. 2, 459 viscera ... terrae ... metallum serevant.
 metior] Mer. pros. 1 B 5 (viarum) spatia metiris.
 meto] V 148 comam ... metunt.
 metrum] Eug. c. 9, 13 sed quia cuncta (nomina) simul metrum non suscipit unum (scil. distichon dactylicum), accipe diversis haec variata metris.
 metuo] 3, 456 iuga ... fuerant metuenda senatus. 482 castra ... metuenda viris. X 556 metuenda Medea. Or. 203 nec metuum Danaos (610 n. m. quemquam). 791 metuens in funere famam. 826 metuenda parens. Eug. c. 92, 2 deum metuens.
 metus] Mer. c. 4, 22 contra fata deum metusque leti. Drac. 2, 173 qui fuit ante metus i. metuatur. 403 iraeque metusque. V 196 conferre metus, adferre pavorem. VIII 420 metus ingens (Or. 863).
 meus] Mer. poet. 51 mei ... (regni).
 miccio] Eug. c. 41, 6 miccit ... hircus.
 mico] Mer. c. 1, 5 micans ... princeps. 14 Lunae sidera fraterna luce micare. 4, 30 gremio micante Roma. poet. 82 ferroque micantes ... enses. Drac. 1, 62 micat ... polo ... cometes. 345 orbe micant ... lumina visus. 409 solis micat axe iubar (Or. 684 sol micat). 339 stellaeque micantes. 663 acies ... micantes oculorum. 3, 15 fulgura crebra micant. V 52 asylum ... in arce micans. 114 renovata micat Carthago. 229 non aera micent i. ne statuae ponantur. VI 58 ore micans Amor. 121 pignora pulcra micent i. nascentur. X 99 micat ignis ut astra. 118 micat orbita florum. 191 venatrix terrena micans Diana. 576 inde seges ferrea micat i. emicat.
 migro] Or. 886 ablata migrat cum fratre Diana Iphigenia. Eug. hex. 299 migrare (mirata Drac.) diem.
 miles] 1, 231 miles et ipse dei sol; cf. 2, 25. 341. militia] 2, 25 militia famulante sua sol. 341 deo famulantur sidera ... militia per clara poli. 484 militiae (gen.) ... poli angelorum. sat. 258 militiaeque labor.
 milito] IV 44 Minerva cui militat impia Gorgon. VI 18 Venerem ... cui militat omnis Mars (cf. nota et Ov. am. 1, 9, 1 Sidon. carn. 5, 478 Reposian. 2).

mille] *Mer. poet.* 26 milibus Arctoï. *Drac. fere pro numero infinito:* 1, 310 per mille colores. 727 per mille pericula mortis. 2, 116 per mille catervas. 143 milia virtutum *Christi*. 225 peccatorum ... tot milia. 343 per saecula mille. 682 milia ... reorum. 624 milia ... exempla (*sic; nisi exempla cum praedicato est iungendum*). IV 10 nullus honos et mille pericla (*VIII 591*). VIII 126 Danaï cum mille carinis (646). 473 numina mille tenens *Venus*, artes cui mille favendi dat pater (*cf. Anth.* 389, 45). X 60 mille catenae. 393 mille sepulchra. *Or.* 593 per mille vias. 727 per mille securēs. 813 per ... mille cohortes. 834 mille fenestrae. millenus] 3, 284 millenus petiere viros. millesimus] 3, 35 millesima reddere lucra. miluus] VIII 456 insanus ... rapidusque ... | miluus. 465 miluus horrida fata promittit. minae] *Mer. poet.* 181 ... are minas. minax] *Mer. poet.* 159 ense minax. *Drac.* 2, 241 stridore minaci serpentum. 3, 436 morte minaci *Reguli*. V 158 ore micans ac fronte minax et crine coruscans (*similiter Or.* 713). VII 151 delphine ... minaci. X 609 sic effata minax *Medea*. *Or.* 250 cultus deponē minaces i. *sagochlamydem*. 415 ore minaci. 763 ense minaci. minister, -a, -um] 2, 477 socios cunctosque ministros *sceleris*. 537 poena(e) ... ministri diaboli. 578 mortis ... ministros *scarios*. 3, 14 ut sint elementa ministra. 714 cuncta ministra. 552 ministra dei *natura*. VIII 242 propter ministro. *Or.* 58 ministrae dat. 613 turba ministra (695). ministerium] *Eug. c.* 8, 44 ministerium pontificale gerens. ministro] 1, 229 quaecumque ministrat *sol.* 2, 36 totus ubique ministrans *deus*. 465 dulcia subducunt mores et amara ministrant. 698 alma ministrat *deus*. 767 miseris alimenta ministrans *Tabitha*. 3, 277 natura ... cuncta ministrat. VIII 87 pia vota ministrans *Hecuba*. minito] *Eug. c.* 14, 90 aegritudo, quae ... mortis minitaret ictum. minor, -us] 1, 31 poenam cohibet poenamque minatur *deus*. 84 quaecumque ... mundo ... minentur. 93 supplicium ... inde minetur *deus*. 280 aper ... mortes ... dente minatur (*cf. Verg. Aen.* 10, 900. 11, 348 *Stat. Theb.* 11, 295). sat. 138 dente minante neces. 2, 232 mortale minantes (*Or.* 617 mort(al)e minatus. 823 m. minatur). 3, 110 minatur exitum. VIII 421 ne tela minentur exitum crudele. IV 2 mala fata minantur serpentes. V 119 fata minaris impia supplicibus. X 581 mutua fata minantur *sparti*. 1, 307 India ... monstra minatur. 2, 496 caelestis pietas veniale minatur. sat. 121 culpis veniale minaris. VIII 392 unda naufragium ... ratibus ... minatur. VIII 469 fera bella minatur (*mens.* 5). *Or.* 706 quasi vindex saeva minatur. *Eug. c. app.* 8, 2 taliter et vestris censoribus ipse minator. *c. inf.*: 2, 350 pelagus ... terram ... operire minatur. *Or.* 165 minatus ... leges inducere. minor, -us] *v. parvus*. minuo] *transit.*: 1, 612 nec minuit quidquam destructus ab ignibus ignis. 736 minuatur aquae. 2, 596 nil addens minuensque tibi. 3, 42 nil opibus ... minutis. 3, 539 omnia qui tollit minuitque ... tempus. *Or.* 388 vos sic minuit ... Bellona duellis. 727 membra ... minuunt per ... securēs. *Taius epist.* 4, 15 velut duo minuta (*Luc.* 21, 2 duo minuta aera). *intransit.*: 1, 736 luna minuente. sat. 238 luna ..., qua minuente. 240 haec eadem minuunt (et minuuntur item *Eug.*), Cynthia dum minuit. *cf. Coripp. praef. ad Anastas.* 31.

mirabilis] 2, 140 mirabile donum. miraculum] 2, 111 daret princeps miracula carni i. per hominem facienda curaret. 510 populis dantem miracula *Christum*. 3, 216 miracula summa. 229 turbis miracula fecit. 248 miracula currere percurrere narrando. sat. 263 faciens miracula *Christus*. miror] *Mer. poet.* 32 mirantia ... bella. 135 rex ... miratus pueri decus. 166 nudi mirantur sidera (fontes). *Drac.* 2, 124 diem mirantur nosse tenebrae *sol.* se. 138 cum miraretur stringi natura liquorem. 174 turba ... miratur mutatum itiner. 357 ripis mirantibus aequor. 648 miratur et haeret (*seq. acc. c. inf.*). 3, 174 incendia ... mirantur cecidisse *sol.* se. 268 nemo ... miretur ... tam saeva piacula. 360 miramur populi. *acc. c. inf.* 411 incolumis populo mirante sepultus. VIII 340 miranda ... mens ... ducis. X 263 mirata ... quod *cf.* 368. *Or.* 73 et, quod plus miror. mirus] *Mer. c.* 2, 11 (mi)ra fides. *Drac.* 1, 525 nec mirum ... si. misceo] *Mer. c.* 2, 4 aetheris ac terrae sidera mixta. *poet.* 157 occasum miscui (t) ortu). *Drac.* 2, 267 miscuit ... cum morte salutem *natura*. 3, 376 laetis misceret tristia rebus. sat. 58 bona mixta malis et mala mixta bonis. 59 sic elementa ... contraria miscuit auctor. *Eug. c.* 14, 58 mixtus amore timor. 72, 4 cum caelum mixtum est. misellus] *Eug. c.* 5, 7 Eugeni miselle. 5, 16 te miselle. 16 *acrostichon et telestichon*: *Eugenius miselus*. miser] *Mer. poet.* 71 miseros ... (artus). *Drac.* 1, 11 miseris ... atque beatiss. 2, 307 miserum ... venit in usum (*v. s. v. usus*). 3, 621 me miserum (653). *Eug. hez. praef. pros.* 15 mihi misero; *cf.* misellus. miserialis] *Or.* 462 rex quondam, sed nunc miserialis umbra. miseratio] 3, 594 ubi sit miseratio prisca dei. misereor] *c. dat. vel gen.*: 3, 610 miserere fatenti. 618 miserere rogantis (*sic BA.*, -ti *C*). 643 misere-re mei (668). sat. 311 da veniam, miserere, precor (*Or.* 744). X 504 miserere tuae ... nephi. *Or.* 744 miserere parenti (-te *B.*, -tis *A*). miserior] 1, 361 miseratus ait. 2, 757 si quis erit miseratus egentis (*acc. plur.*). 773 miserata rogantem. 3, 120 pietas ... miseranda (*Or.* 965) parentum. 552 miseranda mente. V 53 pauper adest miserandus inops. *Or.* 81 miserante *Diana*. 185 miserandi femina sexus. 195 miseranda *Electra*. 876 miserandus *Orestes*. missa] *Eug. epist.* 3, 4 missam sancti Hippolyti. *ibid.* missam ... votivam. missile] *Mer. poet.* 124 siccis imitatur missile lymphis. *Drac.* 3, 19 crinitum missile i. fulmen. mitesco] X 334 Scythia mollitus ... pietate mitescit. mens. 21 mitescit oliva. mitis] *Mer. poet.* 8 iam mitior incola. 104 indomitum mitemque. *Drac.* 2, 704 mitis corripit (-pis *C*) omnes. 3, 179 mitissimus angelus. 608 parcere mitis. 727 iratus vel ... mitissimus. V 139 mitis ... *Dianae*. *Or.* 81 mitis ... deae. 89 mitior existens *Diana*. mitra] *Eug. c. app.* 11, 4 impositus gemmis ornatam vertice mitram *deus regi.* 12, 11 torques, dextralia, mitra. mitto] *Mer. c.* 1, 19 missa sub (auras) suboles. *Drac.* 1, 289 serpens ... missura flatibus oris ... mortes. 312 montibus *Hycranis* ... mittitur tigris. 504 quae massa missa semel fornace liquescat. 2, 54 mittent (i. omittent; mutant c) elementa vices. 329 natos mittet ad umbras. II 114 ad crines digiti mittuntur amantum.

- X 234 ad zonam digiti mittuntur inermes. 555 corpora ... mittit in ignes. *Eug. c. 8, 43* in codice missa (i. scripta) simul omnia biblia.
- moderamen] V 305 iniusto censens moderamine fatum fortuna. VIII 233 laetatur ... moderamine (i. animo modesto) nati. *Eug. hex. praef. pros. 6* hoc ... moderamine custodito, quo.
- moderant] I 96 moderanter temperat ictus.
- moderator] IV 1 celsi moderator Olympi.
- moderatus] I 331 moderator omnibus unus homo. VI 61 moderata Voluptas. Or. 938 moderata (i. modesta) silentia.
- moderor] VIII 345 te moderante. Or. 459 temperie moderante. *passive: Cato lux. 23* ventris moderentur habeneae.
- modestus] I 29 pietas ... dei virtute modesta est. 435 virtute modestus deus. 2, 70 pietate modestus (VII 110). 3, 561 pietate modesta. I, 464 sub fronte modesta. 2, 315 non iure modesto. 723 paenitet esse modestum optaturque nefas. 768 modesta Tabitha. 3, 390 vultus ... modestos feminarum. 617 clementior atque modestus. sat. 93 dominos reticere modestos. V 104 servare modestos. VIII 258 iura ... nemo parat violare modestos. 517 ore modesto. *adv. VI 107* viris certate modesto, o novae nuptae.
- modicitas] *Brault. epist. 2, 10* pro modicitate capacitatis nostrae.
- modiculus] *Eug. epist. 1, 6* scientiolae modiculae.
- modicus] 2, 398 pace quidem modica. 600 modico ... corde. [673 v. praemodicus]. 3, 100 modico ... die. 254 modico pro tempore (*opp. aeternum*). 525 modicae i. paucae feminae. sat. 187 princeps modico sermone poeta M. Aurelius. 278 modicas salices (*opp. celsas ... cedros*). VI 108 modico *conamine. Or. 909 tempore ... modico (*Coripp. Ioh. 6, 44*). *adv. modicum: 1, 750* nemo valet narrare creatus vel modicum facientis opus.
- modo] *Mer. c. 1, 19* vix modo. *poet. 130 i. nunc.* *Drac. 2, 248* nec modo ... olim. 303 nec modo (*opp. primordia mundi*). 780 iam modo dives eget. sat. 8 idem semper eris qui es modo vel fueras. II 17 modo (i. nunc) forte. 163 ante ... modo *opp. VII 71 i. nunc.* 158 modo ... *opp. quandoque de futuro.* Or. 393 modo i. brevi ante. 557 dic iam modo. 716 modo (i. statim) ... luetis.
- modulamen] I, 244 modulamine blando avium. sat. 47 tacitae modulaminae linguae.
- modulor] 3, 707 dentibus modulantis ora. VII 102 modulatis cantibus. 108 qui me modulante canentur.
- modus] *Mer. Christ. 11* corporis huius dissimiles perferre modos.
- moechus] Or. 132 moecheo. 579 moechum. 761 moechi ubique de Aegitho.
- moenia] *Mer. poet. 154* moenia (184). 163 moeniibus. *Drac. 1, 3* moenia caeli (*Or. met. 2, 401*). 3, 370 moeniibus ... patriae (453). 449 cum moeniibus urbis (455). V 41 moenia rostra forum. VI 34 per moenia i. in urbe.
- mola] X 195 per aras ... molam perfert.
- molest] *Mer. poet. 171* longis ... molibus. *Drac. 1, 286* bestia moles. 603 molis ab immenso. 2, 33 inmensam ... molem. 373 moles praesumpta gigantum. *Eug. hex. praef. metr. 25* carmina ... nugarum mole piavi. c. 7, 4 carnea fit moles homo edax. 17, 1 mole culparum graviter onustus.
- molior] X 344 nefas moliris.
- mollifluus] VII 11 agmine mollifluis Amorum.
- mollis] *Mer. c. 4, 11* vada molliat Thybris.
- mollis] *Mer. c. 1, 22* mollia ... ora infantis. *Drac. 1, 194* mollior aura (*Or. fast. 2, 148*). 196 de
- flamine molli. 263 molli ... tepore. 2, 82 vapor iam mollior igni. 3, 469 fragili sub corpore mollis femina. Or. 370 mollior aetas (*Sedul. pasch. c. 3, 328*) infantes. *adv.: VIII 455* columbas mollior ... per inane vagari.
- mollissus] I, 279 raudos timuit ... damma molossos (*cf. Mart. epigr. 30, 1*). 2, 285 cadant ... ante molossos. sat. 43 vulnera vexati curat sua lingua mollosi. I 9 non lepus iam praeda saevo tunc molosso. v. canis.
- momentum] *Eug. c. 3, 9* quot currunt saecula momentis.
- monachus] *Eug. c. 12, 8* monachis ... piis. 17, 7 corde monachi. *app. 24* de admonendo monachos. 24, 1 monachos.
- monoe] sat. 83 Sirius hoc monuit (*syn. docuit*). VIII 12 monitis edoctus. 68 monitus Paris omnia norat. Or. 556 mentes monuisse duorum. 623 somnia ... sensus monuere Pyrrhi. *nota acc.: 1, 56* ventura monet ... somnus. 85 ostentis ventura ... monens. 526 cum nos venturum moneant animalia. c. acc. c. inf.: I, 683 exemplis moniti (i. edocti) defuncta nasci. II 56 me ... prensam ... monet fere i. q. narrat. c. inf.: 2, 148 audire moneret. Or. 612 monebo ... sperare. c. con.: IX 166 monebunt, oscula det. X 467 res melior tempusque monet, redeatur.
- monile] Or. 320 pretiosa monilia (*Ps. Ven. Fort. carm. app. 1, 303*).
- monitor] 3, 20 iustitiae monitor.
- monitum] 2, 699 monitis, non clade coercens peccatum. Or. 675 monitis urgentibus omnes.
- monostichon] *Eug. hex. tit. p. 67* monosticha recapitulationis.
- mons] *Mer. pros. 1 B 3* angustias montium. 2 B 16 montem ... Colubrarium. *poet. 17* aerii ... montis. *Drac. 2, 358* in cumulis montesque ... insurgere fluctus. VIII 391 montibus aequoreis.
- monstro] *Mer. Christ. 12* monstrare deum (*cf. nota. Drac. 2, 109*). *Drac. 1, 700* monstrat vaga terra tremorem. 3, 134 voluit monstrare deus, qua mente rogetur. X 2 captivos monstrare (*i. describere*) deos.
- monstrum] I, 307 eburnea monstra elephantii. 2, 164 horrida monstra natent (*cf. Hor. c. 1, 3, 18 Verg. Aen. 6, 729*). 3, 211 monstra ... nefanda (*cf. Sedul. pasch. carm. 2, 192*). IV 17 truibus ... concurrere monstris (*v. s. v. concurro*). X 38 monstra putat Scythia navem.
- montanus] *Mer. poet. 167* montana cubilia.
- monumentum] 2, 534 monumenta (i. sepulcra) piorum. V 292 imago, virtutis monumenta tuae.
- mora] *Mer. c. 4, 35* Lucinae mora. 44 bellorum mora Aetius. *poet. 127* nec mora cum. *Drac. 1, 371* nec mora, iam venit. VIII 245 nec mora, consentant (*Or. 111*). 2, 194 elementa tam longa conexa mora. 726 erranti mora non brevis esse. sat. 140 et mora si fuerit, acrius inde furit leo. VI 117 spatiumque morarum lucis. X 453 cur mora? Or. 130 nec vult scire moras. 147 sit ... mora longa reis. 662 quae sit mora frangere (*syn. nec labor ullus erit*). 773 aetatis mora iusta fuit quod tardius hoc fit.
- mordax] I, 464 venenum invidiae mordacis. 507 mordaces ... hamos. VIII 381 ancora mordax. 484 fibula mordax. *Eug. c. 2, 9* mordaces effuge gazas. 6, 2 mordax effuge vinum. 38, 3 mordaces culices.
- mordeo] V 284 solo cum mordet harenam (*Or. met. 9, 61* harenas ore momordit; *cf. etiam Verg. Aen. 11, 418*). VIII 249 ancora mordet litus. Or. 786 pallia ... dente momordit Chytraemstra moribunda.
- moribundus] 2, 382 moribunda ... silvestria

- cuncta. *V* 264 membra ... moribunda. *Or.* 761 moribunda iacere.
- mori] *Mer. Christ.* 24 finisque mori. *Drac.* 1, 643 mortua ... caecorum lumina. 656 mortua flamma. 661 gelida moriente (*i. q. mortua*, *cf. VIII* 538. *IX* 33) favilla. 663 mortua nox sub luce cadit. 667 moriuntur et astra.
- moror] *Mer. c.* 4, 35 praestitit morari *Lucinam. Christ.* 6 parvae in sede morari. *Drac.* 1, 144 limitibus contenta suis elementa morantur. 2, 54 vices per circa morantes *elementorum*. 343 elementa devota pie per saecula mille morantur. 356 tellus ... contenta moratur tramite victa suo. 618 tardius accipimus heu nostro corde morati. 3, 624 vita brevis est, mors longa moratur. *VII* 119 apud tales oblivio longa moratur nominis inclusi. *X* 375 nil ipse morabor.
- mors] *Mer. poet.* 118 mortis amorem. 175 mors incerta. *Drac.* 1, 118 prima dies ... mors una tenebris (*v. s. v. unus*). 280 aper ... mortes ... minatur. 290 serpens ... sparsura ... mortes. 296 agit ... vipera mortes. 668 morte diurna *Luciferi*. 2, 326 ut non sibi morte hauriat os. 431 eripitur de morte truci (*713*, *3, 111*). 3, 69 incendia mortis (*440*). 3, 361 prolis mors *i. interfecto*. 624 mors longa moratur. *sat.* 217 discurrere (*i. cessare*) mortes. *X* 8 vitas mortesque facit *Medea*. 320 poenas mortesque parat. *Or.* 259 impete mortis *i. mortifero*. 343 bipennis ... turpi morte (*392* sub morte securis). 343 morte periret (*346*). 717 non una morte peremti. limina mortis *v. s. v. limen*. *i. q. cadaver, mortuus*: 3, 510 mors viva. 689 antiquis mortibus. *V* 133 vel mortibus (*sic nunc lego, mortibus cod.*) ... cruentis vel vivente. *VIII* 162 mortibus urbem congeret. 170 donare Salutem mortibus insontum. *IX* 96 corrumpitur aer mortibus. 115. 116. 218 mors pretiosa viri. 229. *X* 427. Mors: *VIII* 156 vos repetunt mortis. 627 Mors ore cruento inter Troianos discurrit. *IX* 103 Morte cruenta. *X* 437 regnum Mortis. 571 Mors.
- morsus] 2, 281 sub morsu dentis adunci *apri*. 3, 207 morsibus inlisis *leonis*. *Or.* 268 confisis morsibus *apri*. 618 dentibus inlisis frangebatur mormura morsus. *sat.* 274 nec reduces morsus dat leo mitigatus. [*V* 133 morsibus *cod. v. s. v. mors*]. *VI* 48 morsibus alternis *amantium* (*VII* 41). *Eug. hex.* 180 agit ... vipera morsus (mortes *Drac.*). *c.* 67, 1 vincire est tegmina morsu *fibulae*.
- mortalis] *Mer. Christ.* 14 pectora ... mortalia (*Verg.*). *Drac.* 1, 40 mortale genus (*Mar. Vict. alath.* 2, 399). 2, 108 mortalia (*quasi subst.*) dura subivit *Christus*. 3, 249 mortalis tempora vitae. *Or.* 225 fati mortalius. *Eug. c.* 19, 3 mortalis numquam sine crimine vixi. *active*: 2, 232 mortale minantes (*v. sub v. minor*). *Or.* 497 mortale venenum.
- mortalitas] *Eug. c.* 2 *tit.* communitio mortalitatis humanae.
- mortifer] 2, 268 mortiferis animalibus. *V* 78 mortifero ... veneno (*212*). *Or.* 510 impete mortifero. 893 mortiferum ... Orestem.
- mos] *Mer. poet.* 9 perdidit et mores tellus. 90 (*maiorum*) mores ... fugabo. *Drac.* 2, 446 in morem ... aquae. 766 de mor[t]e (*II* 11. *VI* 53. *Or.* 781). 3, 358 quicumque duorum alterum moris (*mos cod.*) tempus habet *i. aut pax est aut bella fremunt*. 708 remorum more. *sat.* 197 fama ducum mos est bellis collecta cruentis (*v. nota*). *I* 20 mos (*mos cod.*) tamen gerendus est. *IX* 169 mor[t]ibus his *Andromachae Priami*. *Or.* 870 (*ex*) more. 940 mos erat arbitrii quod.
- motus] 3, 477 pios animi ... motus. *Or.* 227 motibus his.
- moveo] *Mer. c.* 1, 22 tremulo moverat ora sono. *Drac.* 1, 295 moret arma leo (*cf. nota*; *Prisc. laud. Anast.* 69). 360 haec illum corde moventem. 2, 176 Africa ... motus virtute iubentis. 3, 16 fulgura ... tonitrus imbresque movent. *Or.* 913 apud vos causa movetur. 951 caelestia iura movere *i. migrare*.
- mox] *Mer. poet.* 123 ut ... mox. *Drac.* 1, 112. 208. 342. 382. 386. 484. 640. 2, 173. 573. 690. 794. 3, 116. 172. 438. 603. 750. *sat.* 104. *V* 188. *VIII* 104. 106. 111. *X* 77 nunc ... mox. 103. 175. 187. *Or.* 62. 88. 516. 809. 869. *de tempore praeterito VIII* 608. *relatione expressa: praecedit particip.*: *sat.* 231. *VIII* 227. *X* 509. *Eug. sat.* 162 (*non Drac.*) *post abl. absol.*: 1, 699 semel. 2, 422. 1, 424. *ast ubi ... mox* (*Or.* 754). 2, 723 si ... mox (*sat.* 142). *X* 448 cum veniet ... mox ... admittit. *V* 223 das otia servo: mox liber (*i. simul ac liberatus est*) vult esse suus. 1, 483 postquam ... mox (*2, 405*). *VIII* 249 ut ... mox (*444* (*ut*). *X* 334. *Or.* 887). *in prothesi: VIII* 529 mox haec est verba locutus, ... quatiunt. *cf.* 2, 253. *similiter Iuven.* 1, 384. 398. 2, 816 (*c. com.*). 4, 21. *cf. ind. Leonis ad Ven. Fort.* p. 408 s. v. mox.
- muculentos] *Eug. c.* 14, 19 dentes retundis, muculentos efficias, *senectus*.
- mucro] *Mer. poet.* 68 pereunt mucroni (*bus hastae*). *Drac.* 2, 295 mucrone cruento (*-um cod.*) (*cf. Aldh. laud. virg.* 1749). 3, 105 nudato mucrone (*X* 181). 491 femineo mucrone perit. *sat.* 157 iugulis mucrone pepercit (*cf. Sedul. pasch.* c. 5, 77). *II* 25 mucrone coruscet (*Or.* 713 m. coruscus *cf. Verg. Aen.* 2, 333). *IV* 29 quem nullo mucrone peti. 47 mucronis acumen. 50 mucro laborat incassum. *V* 13 letifero mucrone (*Or.* 171 et *v. s. v. letifer*). 276. *X* 80 mucroque cadat ieiunus ad aras. *Or.* 91 mucro ... ieiunus. *X* 217 districto mucrone. 239 iugulis male mucro minatur. 247 sicco mucrone cadet *hostia*. *Or.* 627 solis mucronibus usi. 752. 841 meus est hic mucro cruentus. 954 iusto mucrone peremptus.
- mugio] 1, 76 mugire solum (*cf. nota*). *II* 21 mugire per herbas *Iovem taurum cf. Stat. Theb.* 11, 214 *Iovem* falsum mugire per undas, *Claud.* 10, 112. 46, 53.
- mugitus] *sat.* 34 mugitus pecudis. *V* 282 mugitus ... dabit ... pauper moriens. *Eug. c.* 41, 3 quod bos mugitu fingit.
- mula] *v. mulus*.
- mulceo] *II* 140 his dictis mentem pueri mulcebat amica (*cf. nota*). *VII* 97 cantu mulcere solet ... nemus avis. *X* 328 mulcentur iam corda ducis. *Eug. hex. praef. pros.* 9 quo ... animus ... mulceatur doctus. *c.* 8, 18 corda pia mulcet *Pauli liber*.
- mulgeo] *VIII* 414 mulgère balantum ... ubera. muliebribus] *Or.* 336 muliebribus ausis. 505 muliebribus armis.
- mulier] *Or.* 204. 753 mulier ante consonam; *praeterea formae oblique productae semper ē*: muliēris *VIII* 508. *X* 5, muliērem *Or.* 661, muliēre *2, 135*. 670. *sat.* 161, mulieribus 3, 475.
- muliercula] *Or.* 578 muliercula *Chytaemestra*.
- multifidus] *Eug. epist.* 1, 6 curarum multifidis tempestatibus.
- multimodus] *Taus epist.* 4, 3 multimodis dapibus. *ibid.* spatia pulcherrima quaeque ad multimoda. 8 doctrinā multimodis *Gregorius*.
- multiplex] 2, 70 multiplici virtute potens *deus. adv.*: *Eug. c.* 43, 2 multipliciter ... numentur.
- multus] *Mer. pros.* 1 *B* 16 multum dicturo. 2 *B* 22 nec multo post. 2 *B* 20 copis, quae plurimae erant. *Drac.* 2, 63 mens sancta parentis, multa profunda. *Or.* 179 tam multi sceleris. *v. plus*.

- mulus, -a] *Eug. c. 41, 2* raucae murmura mulae. 42, 3 mulus ab Arcadicis et equina matre creatur.
- mundanus] 1, 559 more mundanorum requies ... laborum. *Eug. monost. 22* mundana ... actio. 26 mundanae molis.
- munditia] *Cato lux. 2* munditiam corporis atque animae.
- mundus] *Mer. c. 2, 10* mundus i. *Romani omnes. 4, 46* mundi pretium (*poet. 130*) fuit paventis Aetidis obses. *pros. 2 B 4* in te mundi amor consonat. *poet. 108* sententia mundi. *Christ. 8* mundo nascente. 13 varii sollertia mundi. *Drac. 1, 134* mundi ... principe luce. 2, 152 nostro ... mundo. 525 ab origine mundi (v. s. v. origo). 3, 41 compendia publica mundi. 118 mundi (*opp. caeli*). 134 mundum i. vitam tibi nullus ademit. *Or. 61* oscula ... commercia mundi (v. s. v. commercium). 565 magni ianua mundi (*cf. Lucr. 5, 464 Catull. 66, 1, 1 Cris. 7*). *plur.:* IX 116 diuisit limite mundos ... natura mortuorum et viuorum.
- mundus adi.] 1, 487 pars mundior lingua. *Cato lux. 3* munda domus mundi dominum retinere valebit. 5 mundo corde.
- munia] *Eug. c. app. 3, 4* describere munia dei fibris.
- munifico] *Eug. c. app. 14, 2* munificans cunctis.
- munimen] *Mer. pros. 1 A 18* (lorica) non tam munimen quam vestimentum.
- munio] (3, 197 *com. Bücheler* munio). 281 cohors ... munita tenebris. 485 munita pudore Iudith. *munus*] *Mer. poet. 48* munera Fati. *Christ. 21* lege recepti muneri i. officii. *Drac. 1, 174* munera laticitiae i. vinum. 2, 579 perpetuae sumpsisse et munera vitae (3, 467 aeternae ... m. v.). 3, 149 munera pacis. 232 munera Christi. 723 sit nox cum munere noctis (somni CA). *sat. 162* munus honoris habet (ros. 6 m. odoris h.). II 49 munere in isto i. amore.
- muratus] 3, 706 ordine muratum (mor-*cod.*) dentes cinxere palatum.
- murex] 2, 455 muricis ostrum. 3, 61 murice denso. VIII 205 murice Serrano (*cf. nota*) rutilans ... purpura. 882 murice regni.
- murmur] 1, 578 murmure ... venti flantes. 2, 674 murmure sub tacito (*cf. nota et Or. met. 6, 203*) ... defleuerat. 3, 684 spargit per murmura voces. VII 40 sonet noxa murmura lingua. VIII 283 murmur erit Phrygibus *seq. oratio directa*. X 201 murmur sollicito (236. *Or. 341*). 209 hominum nam murmura sentit Amor. 230 strident in murmure dentes. *Eug. c. 11, 17* cumque precum murmur ... fuderis. 38, 7 septima plaga fulmineum murmur ... vibrat. 41, 2 raucae murmura mulae.
- murmuro] VII 139 quid sit factura Dione, murmure os tacitum. X 14 carmina linguis murmure Medea.
- murus] 1, 187 ramorum murus opacus. VIII 377 murus erit sociis Aiax. 395 murus stat celsior erit. IX 64 Dardanidis quis murus erit post Hectora campo.
- musca] *Eug. c. 38, 4* muscas ictu sonituque pendas. 101, 21 musca nunc saevit.
- musculus] 1, 236 musculus umor erat. 2, 86 solidatur musculus omnis.
- musmo] *Eug. c. 42, 5* musmonem capra veruono semine gignit.
- musso] *Mer. poet. 107* nec dicere mussant (*cf. nota*).
- musticeus] *Cato lux. 18* musticam luem (*cf. nota*).
- mustum] 1, 720 ubera dulcia musti. *mens. 20* rusticitas ... gaudens ... musto.
- mutabilis] 3, 541 nunquam mutabilis aevo deus (*sat. 7* nullo m. a.) *cf. Eug. hez. 13*.
- mutabilitas] *Eug. c. 3 tit. de mentis humanae mutabilitate.*
- mutilo] *sat. 48* ne mutilante (ut mutilata *Eug.*) sono verba ligata daret lingua Zachariae (*cf. Phn. nat. 7, 70*), quod non pro verbo intransitivo accipio.
- mutilus] *Eug. c. 69, 3* mutila.
- mutio] *Mer. poet. 149* mutatos. *Drac. [2, 54 v. s. v. mitto]* 2, 174 mutatum itiner. 345 tempora mutant sidera. 597 tempora mutantur (*cf. nota*), te nunquam saecula mutant. 751 non poenis mutat adactos deus, 3, 306 mutare vices (*cf. nota*). 536 qui saecula mutat, nec mutant hunc saecula tamen. *sat. 29* mentes mutantur et artus. II 45 vultu mutata (*cf. Stat. Theb. 2, 655* vultu *Put. et Aegr. Perd. 78*). *nota:* X 75 quodcumque meum placuit mutare maritum (i. Iocem).
- mutus] 1, 526 animalia muta.
- mutuus] X 581 mutua fata minantur.
- myrtus] VI 6 myrto cingite frontes. VII 8 religans et tempora myrto. VIII 61 Veneris ... myrtos (*cf. Aegr. Perd. 27*).
- mysticus] *Mer. c. 1, 20* mystica ... sacra i. baptismum. *Eug. c. 8, 27* iuris haec mystica divi. *monost. 12* pandat mystica nobis. *mysticus vel -a i. q. pontificis minister vel -ra:* VII 113 Latialis mysticus aulae. VIII 182 mysticus extet uterque relicta pontificis dignitate. X 195 mystica nutrit. *Or. 59* mystica (*prae.* ministrare).
- nam] *Mer. pros. 1 B 19, poet. 112, 118, 153. Drac. ponitur nam secundo enuntiat loco 3, 81. 324. IV 35. V 143. VIII 432. X 209. 384. Or. 361, tertio 1, 118, 2, 624. IX 177, quarto IX 60, quinto 1, 753, pandit nagesderov 2, 320. nam orationem continuat: vi copulativa 3, 658, *sat. 201. V 208. VIII 37. 432. 500. Or. 381; vi aduersativa: sat. 10. V 143. IX 75. Or. 436. 511* (nam nec v. sub nec) 941. *Eug. c. app. 26, 2.**
- namque] (*cf. 121 com. Arevalo*). 181 secundo loco. *Eug. c. app. 92, 2* vi aduersativa.
- nanciscor] *Mer. pros. 2 B 9* nactus sum quendam.
- nardus] 1, 328 nardi flores. X 105 folium, nardum, tus.
- nares] 3, 702 naribus obductis. [VIII 353 naribus *cod.*] *Eug. c. 10, 8* nare fluente. 53, 2 nare.
- narratio] V 53 tit. narratio pars declamationis.
- narrator] 3, 741 narrator plenus addeset (*opp. laudator*).
- narro] 3, 742 opus narrare tuum sermone.
- nascor] *Mer. pros. 2 A 4* nascenti soli proximus imperator. *Christ. 8* mundo nascente. 23 nasci ... principium. *Drac. 1, 621* parva deo fuerant succedere nata. 2, 322 iam genitos ... necdum natos. 3, 693 nascuntur venae. *sat. 231* nates segetes. VIII 280 nascitur invidia (*seq. acc. c. inf.*).
- nasutus] *Eug. c. praef. 5* nasutas fingere sannas (*cf. nota*).
- natabundus] 1, 259 cum natābunda (vagabunda *Eug.*) volat ... ales.
- natalis] *Mer. c. 4, 38* natalem tibi regiam Quirini. *Drac. VIII 435* festa dies natalis ... Dionae.
- natus] 1, 259 luserunt fluido ... natatu. X 43 litora ... natatu ... petit.
- natio] 1, 531 natio viperea (i. q. *Vulg.* progenies viperarum).
- natio] 2, 164 horrida monstra natus. 801 de morte natantum. II 67 natat ignis in ore (*cf. nota*). *nota c. acc.:* IX 137 Acheronta nare. *Eug. c. app. 20, 24* natans.
- natura] *Mer. c. 1, 9* cui natura (i. origo, *genus*) dedit, victoria reddidit orbem. *pros. 1 A 22* natura forma(vit). *poet. 141* mavult naturae dicere pignus, quam pacis. 155 naturam cumulate

manu (*i. arte*). 165 naturae certare. *Drac.* 1, 61 contra naturam (*Alc. Ar.* 5, 579) ... rebellant. 83 rerum cognata fidelis conservat naturam fidem. 88 naturae caelique deum. 332 naturae iussit quae protulit omnia princeps. 2, 37 quae vibrans natura dedit. 76 quidquid natura creavit (*X* 203 q. n. creat). 95 fragilis humana ... natura. 3, 3 naturae conditor et fons. 27 natura parens (*IX* 117 *Eug. hec.* 156). 554 rerum natura parens (*Or.* 776). 348 naturae iura. 333 naturae bella. 293 foedera naturae. *I* 10 artifex natura rerum (*cf.* *Sidon. carm.* 7, 141). *X* 3 naturam servare *Medeae*. 140 mare, sidera, terras, naturam turbare. *Or.* 245 pignora naturae.

natus] *Mer. c.* 1, 11 placidi ... na(t)i. 4, 21 natum (*poet.* 140).

navalis] 2, 800 iter ... navale.

naufragium] 2, 172 vindice naufragio *Aegyptorum in mari rubro*. 379 naufragium terrestre diluvium. *VIII* 392 unda naufragium ... ratibus ... minatur.

naufragus] *X* 488 naufraga puppis.

navigator] 1, 164 mare navigerum (*Lucr.* 1, 3 *Aldhelm. laud. virg. praef.* 31).

navigium] *VIII* 389 navigium vectante salo.

navigo] 2, 291 seclusus (sed iussus *trad.*) ab undis navigat.

navis] *VIII* 399 nave.

navita] *VIII* 447 ceu navita vilis. *Eug. c.* 45, 3 navita. saepius nauta ut *VIII* 382. 388. 567. *X* 44 nudatus ceu navita. 200 (*pro Iason*) al.

-ne] 3, 510 viduamne.

ne] *passim*, ut 2, 277. 279. 281. 3, 232. 353. 431. 468 ne forte. 470. *IX* 157 docet ne. *X* 254 ne ... precor. in sententia primaria ut sat. 193 ne facias. secundo loco: *V* 221. 273. *Or.* 469; tertio *V* 276.

nebula] *Eug. c. app.* 20, 27 nebula discurrens.

nec] *Mer. pros.* 2 *B* 14 neque enim. nec ante vocalem *Mer. c.* 3, 7. 4, 10. *pros.* 1 *A* 21. 2 *A* 14. 19. *poet.* 53. 145. *Mer. c.* 2, 12 (3, 3). 3, 7 i. q. ne-quidem. 4, 10 nulla rutilus nec asper unda. 4, 27. *pros.* 1 *A* 11 nec tantum ... (sed et). 1 *B* 17. 2 *A* 11 nullum ... nec ... aut. 2 *A* 14 nec ullum (19). *poet.* 47. 53. 67. 92 nullo ... nec. 107. 127 nec mora cum. 145. 155. 193. abnegat unam vocem: *pros.* 1 *A* 21 nec immerito. 2 *B* 22 nec multo post. *poet.* 53 nec inulta (feremus). 105 nec ... dubium. secundo enuntiat loco: *poet.* 67 (193?).

Drac.: secundo enuntiat loco: 1, 106. 190. 430. 450. 2, 480. 3, 146. 182. sat. 87 *passim*, tertio: 1, 221. 2, 460. quarto: sat. 89. nota: 3, 404 non ... non ... non ... non ... nec. 3, 254 ne[c] ... nec tamen. 2, 351 nec tamen egreditur ... punctum. 372 nec tamen ulla. *IX* 131 nec tamen. 2, 572 nam nec i. q. neque enim (3, 364. *Or.* 511). nec modo (*v. s. v. modo*) 2, 248. 303. quasi 'neque vero': *Or.* 80 nec vocor ad thalamos. 3, 146 nec sola ... et. 163 nec tantum ... (*asyndeton*). necnon et *Eug. c.* 28, 6. pertinet ad unum enuntiat vocem: *Drac.* 2, 301 nec ... sat. *II* 38 ut non pia ... nec ... dulce (*pro* et non dulce). *VII* 92 nec ... fessis. *X* 73 nec castus. 383 nec tardius. *cf.* *Eug. sat.* 88; cognata etiam sat. 89. *VII* 121. eadem vi qua 'ne-quidem': 'auch nicht' 1, 148 sed nec. 616. 2, 102. 206. 480. 3, 169. 405. sat. 89. *VII* 121. *IX* 137. *Eug. c.* 29, 9. 'nicht einmal': 1, 456. 2, 175. 678. 679. 3, 78. 267. *V* 186. 187. *Or.* 377. 584. maxime notabilis *Or.* 859, insignis locus negatione geminata: ciborum, quos nec ut (necet *B*) attingat ... vetatur: iubetur ne attingi quidem.

necdum] 3, 466 nec(dum). *X* 527; *pro* 'nondum' 2, 322 et necdum, fortasse etiam 1, 514, qui usus ride ne redeat ad male intellectos locos quales *Verg. ecl.* 9, 26 *Plin. paneg.* 14, 1.

necesse] *Or.* 667 necesse est audiat.

neco] 1, 110. 3, 368. 732. *II* 155. *V* 7. 26. 95. 101. 119. 203. *VIII* 31. *IX* 113. *X* 445. 544. *Or.* 23. 540. 756 bis. 898.

nectareus] *Or.* 568 nectareum ... saporem lactis.

necto] *Eug. c.* 70. *I* versiculos nexos (*opp. di-visos*).

nefandus] 2, 334 arte nefanda magorum. 471 crimenque nefandum. 3, 211 monstra ... nefanda (*v. s. v. monstrum*). *IV* 34 *pro* fata nefanda. *X* 578 aciesque nefanda *Spartorum*. *Or.* 434 facinusque nefandum. 585 scelus ... nefandum.

nefas] 2, 300 nefas *napereus*. 304 taetrum ... nefas. 313 incestive nefas. 326 grande nefas (562. 3, 89. 130. *Or.* 206. 585). 476 quodcumque nefas (*Or.* 489). 3, 266 furiale nefas (476 f. n. assumere). *II* 39 nec ... dulce nefas (*Stat. Theb.* 5, 162). *X* 582 nefas gessit (*cf.* 2, 475. *Or.* 370). *Or.* 904 cui prius est in matre nefas. i. q. homo nefarius: *VIII* 165 *Paris*. *Or.* 638 adfne nefas. 719 nefas et 735 tuum ... nefas *Aegisthus*, 766 supplicio sociante nefas *Aegisthus* et *Chlytaemestram*. personatum: *X* 570 crudele Nefas (*cf.* *Coripp. Ioh.* 8, 3).

nefastus] 3, 564 quid sit fas quidve nefastum.

neglego] *Mer. poet.* 93 (n)electo ... Phoebo. *Drac. Or.* 351 quaerere neglexit.

nego] *Mer. c.* 4, 36 spebus ... diu negatus filius. *Drac.* 2, 14 chaos ... quod tu virtute negasti (nec astu *B*) fere i. q. ad nihilum redegit. 3, 115 et pater obtulerat nec natus vota negabat i. repudiabat, irrita reddebat. *V* 236 legem ... negaret. 250 dives ... tua iura negat (necat *trad.*). *VIII* 430 una ... negatur puppis i. non adesse nuntiator. *IX* 48 femina bella dedit, sed femina bella negaret. dativo vel addito vel suppledo: alii: 1, 448 quibus ... fructu ... negato. 2, 125 caeco visum natura negavit. 289 quae natura negat, per nos elementa petuntur, *cf.* sat. 28. 2, 636 progeniem senibus natura negarat. 3, 74 miseris alimenta negabat. 277 cui bella negant, fecerunt iurgia mortem. *V* 251 praescriptio ... populo vitam libertatemque negavit. *VII* 144 nec negat haec *Eolus Veneri*. *X* 254 ne vita negetur mihi. *Or.* 677 hoc scire negatur concipibus. 781 sol negat ... equos ... Mycenis. sibi: 3, 53 sibi ... solacia tota negavit (607 solacia cuncta negantur mihi). 581 qui negat se in culpa esse, ipse sibi veniam ... negavit. sat. 28 aspera cuncta petat, prospera cuncta negat; *cf.* 2, 289 et *Aegrit. Perd.* 136 undas *Cereremque negat aeger*. sat. 202 participemque negat (*syn.* non habet). fortasse huc pertinet *VIII* 108 pater veniam de prole negabat (*sic cod.*, rogabat cum *Iannetho edidi*) ut voluerit poeta dicere, *Priamum* se ipsum accusando negarisse dignum esse cui *Paris ignoscere*, c. acc. c. inf.: 3, 501 quis neget (*sat.* 32). *X* 596 te *Venerem* freta vestra negent. *Or.* 883 non se negat esse sororem. *cf.* 3, 68. cum inf.: 1, 610 negat sentire. 2, 345 legem servare negent. *VIII* 58 fata ... flecti ... negant.

nemo] *Mer. pros.* 2 *B* 5.

nempe] 2, 165 *Aegr. Perd.* 264.

nemus] 3, 753 in nemus aeternum veniam.

nepos] *Mer. c.* 1, 17 de prole ... sperare nepotem. *Drac.* 1, 406 natis; nutrit nepotes. *Or.* 402 pignora natorum dulces nutrit nepotes. 2, 639 prolem spondens cum gente nepotum. *X* 324 expecta dulces de prole nepotes. 2, 394 avum serosque nepotes (*cf.* *Verg. georg.* 2, 58 *Val. Fl.* 8, 398. *Alc. Av. c.* 5, 264).

neptis] *X* 504 tuae ... nepti. 568 neptis gen. nequeo] 3, 612 nam nequeo tolerare.

nervus] 1, 235 nervique ligantur. 2, 85 structura ligatur ossibus et nervis (*o. e. n.* [*ex Lucr.* 1, 866.

811. 3, 567. 697] *etiam* 120. *Or.* 399 *cf. nota*). 3, 693 nervis membra ligantur. 12 cantitasse ... voce nervo pectine. VII 32 nervique loquaces. 40 nervo cedente (cad. cod.) sonet nova murmura lingua (*v. s. v. cedo*). X 220 sidereo componit spicula nervo Amor.
- nescientia] *Eug. epist.* 1, 4 praesumptio ... aut nescientia (*Braul. epist.* 2, 11). *Braul. epist.* 2, 2 pernicioosa nescientia et scientia praesumptuosa. 10 quod videtur nescientiae meae.
- nescio] *Mer. poet.* 31 lituos nescire curulem. *Christ.* 15 auctorem nescire sumum. *Drac.* 1, 92 fine carens primordia nescit. 415 nescite saporem. 3, 165 nescit lustrare, 286 nescit quemcumque ferit. X 316 cum nesciret adhuc ... meruisse scil. se.
- nescius] *Mer. poet.* 138 pro nescia regis corda. *Drac.* 1, 440 nescia corda ruboris. 2, 699 nescius irarum. 3, 550 natura ... nescia quid iubeas. sat. 6 nescius alterni. 230 senectus nescia fervoris. II 93 quasi nescius esset. VIII 37 heu nescia mens est seq. *interrog. obl.* *Or.* 35 nescius uxoris scelerumque ignarus Egisti. 414 nescius atque rudis ... tenere.
- nex] *Mer. pros.* 2 B 19 neci dedit *hostes*. *poet.* 175 pinna ... (illatu)ra neces. *Drac.* 2, 242 materies ... necis serpentes. 256 damnatur sub lege necis. 542 gaudere neci. 3, 119 pueros ... neci subduceret. 451 poscit ab igne (nec)es *Saguntinus*. sat. 68 pellunt ipsa venena neces. *Or.* 225 venenum ... necis (*cf. ind. gramm. sub 'genet.'*).
- nexio] *Eug. epist.* 1, 3 solvat Christus culpae vestrae ... nexionem.
- nexus] *Mer. c.* 4, 8 vagante nexu *hederarum*. *Drac.* 3, 70 stant sub perpetuo nexu.
- nij] *v. nisi*.
- nidus] 1, 257 nidosque loquaces (*cf. nota*).
- niger] *Mer. poet.* 2 nigro candentes aethere terras. *Drac.* 2, 418 nigrumque bitumen. 531 tunc niger axis erat. 3, 303 nigris infecta venenis (*i. serpentibus*) terra.
- nigrior] *Eug. c.* 59, 1 piceo nigrore (*sic L.* colore *M*) *gagates*.
- nihil] *Mer. pros.* 1 A 2 nihil. *poet.* 19 nil. *Drac.* 2, 201 esse ... ex nihilo. 202 ad nihil reditura. 359 ni[hil] invadit ab undis terra. 3, 42 nil opibus ... minutis. 662 nil (670. 671). sat. 295 nil peccasse. VIII 231 nihil est quot insua recusem. 390 nil (643). 613 nil (*i. cenotaphium*) satiari cruce. X 375 nil ipse morabor. *Or.* 885 nil sano sermone loqui.
- nimbivomus] *Eug. c.* 72, 3 nimbivoma ... palla *nubium*.
- nimbosus] *Mer. poet.* 18 limite nimboso *Pyrenaei*.
- nimbus] 2, 160 nimbi *pluv.* 179 dat nimbus aves. 214 te glacies nimbique pavent.
- nimis] *Mer. pros.* 1 A 6 nimis pet(ere secre)tum. *Drac.* 3, 475 nimis grandem. *ferē i. q. admodum:* 1, 142 beata nimis. 325 nimis ambrosium. 327 tellus solis amica nimis. 2, 460 abstrusa nimis. 3, 312 fecunda ... nimis. X 56 nimis acceptus. 184 gavisia nimis.
- nimius] cum *vituperatione:* 3, 104 nimia pietate (292) cruentus. *i. q. immensus:* 1, 754 nimia pietate dei. 3, 236 nimia ... ruina. *neutr. pro adv.:* *ferē i. q. admodum:* II 109 nimium laudatur *Hylas*. 162 nimium laetare. *Or.* 291 nimium fidus.
- nisi] ni 1, 272. 676. 3, 292 sat. 304. II 71. V 216. [VIII 110 cod.]. X 568. 2, 110 non nisi. 3, 608 nisi ... iusseris. sat. 27 quis nisi.
- niteo] *Mer. c.* 1, 4 nitent ... fulcra. 2, 2 tecta nitent. *Drac.* 1, 246 niveo candore nitent (*cf. s. v. candor*).
- nitesco] *Eug. c.* 2, 11 auro gemmisque nitescas.
- nitidus] *Mer. c.* 1, 13 nitidae ... *Lunae*. *Eug. hex. praef. metr.* 3 nitidam ... pallam.
- nitor] 3, 197 venabula ... pectore nisa (*uisa cod.*). 231 Petrus ... nixus virtute magistri. V 25 colla ... nititur truncare. [V 60 nisura?] X 12 prece nixa virago *Medea*. *Or.* 475 nixus et armatus ... furialibus umbris. 732 famulorum nixus Orestes agmine.
- niveus] 1, 246 niveo candore nitent (*cf. s. v. candor*). 394 corpore ... niveo *Eva*. 3, 320 niveas ... pruinis. II 67 purpureus niveo natat ignis in ore. VII 22 niveos ... virginis artus. VIII 204 niveo de pectore *Paridis*. 453 nivei ... cynci. IX 75 niveam ... *Cytheren*. X 156 niveas ... columbas. 485 niveis ... ceris.
- nivo] *mens.* 23 bruma nivans onerata iuga celsa pruinis.
- nivosus] *Eug. c.* 101, 11 nivosis grandio lapillis.
- nix] *Mer. poet.* 123 reptatis nivibus. *Drac.* 1, 6 nix imber grandio pruinae. sat. 79 pluviae nix grandio pruinae. [*mens.* 3 nives trad.].
- nobilis] *Mer. poet.* 160 nobile ... vulgus (*opp. ignobile*). *Drac.* 2, 317 nobilium plures decepti fraude clientes. 779 de nobile (*li trad.*) pauper factus. sat. 189 nobile praecipitum. V 310 nobilis ira *leotum* (*cf. nota*). VIII 564 nobile pignus *tigridis*.
- nobilitas] 1, 321 Persica nobilitas (*i. gloria*) pretiosis litora gemmis.
- nobilito] *Eug. hex.* 205 Persida nobilita(n)t pretiosis litora gemmis *cf. nobilitas*.
- noceo] *Mer. poet.* 69 diva nocens. 159 cohors ... nocens ... (sagitta). *Drac.* 2, 283 quid nocuit ... lepus. *part:* 2, 243 omne nocens scil. animal. 288 aves ex nulla parte nocentes. 292 fluctus ... nocentes. 331 faciunt peiora nocentes. 381 nocens ... imber. 400 diluviumque nocens. 721 nocentum ... manus. 3, 126 insontum mortes vitasque nocentum. 309 flamma nocens. 659 poenases nocentum insontumque simul. II 69 haec illis sit poena nocens. X 543 punisse nocentes insontesque simul. *Or.* 176 Priami fortuna nocens *i. res adversae*. *transitive:* 1, 561 continuans (*intrans.*) quodcumque nocet pravamque bonumque; *excidit in contextu interpunctio(-):* post *v. 560;* *intelleget:* condicio vitae morte non abrupta nec mutata nocet et bono et malo homini. 2, 725 pia turba nocetr. IX 115 mundique salutem mors (*i. cadaver*) neglecta nocet. *Or.* 250 miseros (*-ris A² floril. interpolate*) in fine nocent dei.
- nocturnus] 1, 646 nocturnos ... dies patitur caecus. 670 Lucifer ... nocturnus eques. 679 vespere nocturno mane. 2, 309 fur nocturnus. 3, 279 nocturna ... bella. II 105 nocturnae ... deae *Lunae*. V 189 nocturnus grassator. *Or.* 395 nocturna ... classica. 632 nocturnus ... viator.
- nocuus] *Eug. c.* 38, 8 frugi nocuas ... locustas. (nodus)] *Mer. c.* 4, 14 nodosis ... lacertis *Aeti*.
- nodus] III 9 contortusque fluat nodi viridante corymbus.
- nolo] 1, 367 velle pares et nolle pares. *Or.* 293 velle fuit commune viris et nolle duobus. *Eug. c.* 5, 25 nolo me ... manicipes. 33, 18 nolo tacere velis. *Braul. epist.* 2, 7 qui noluit ut iste presbyter esset.
- nomen] *Mer. pros.* 1 A 13 peregrina Lacedaemoniorum ... nomina *i. homines celebres*. 1 B 20 designatur hoc nomine. 2 A 4 ad honoris maximi nomen ... exivit me *Caesar*. *poet.* 49 nomina rara. 140 nomine natum nuncupat obsidem *rez.* *Drac.* 2, 568 infandae ... et sine nomine culpae *Iudae*; *cf.* 3, 267 hoc facinus nec nomen habet. 2, 637 coniugii ... nomen inane *cf. nota et ind. s. v. inanis*. sat. 22 nominis (*i. gentis*) *Asdingui*.

- 288 pium (*i. pii*) nomen ... habere. 290 nomen habet placidum. VII 120 obliuio ... nominis inclusi *i. poetae*.
- non] *Mer. c. 4, 16, 19 pros. 1 A 8, 18, 19, 1 B 21 non tamen. 2 A 7, 2 B 13, poet. 36, 98, 100, 160 bis. Drac. 1, 75 invadens non pro n. i. 2, 110 non nisi. 2, 315 non iure modesto pro i. n. m. 459 non ... tantum. 3, 54 non pro nonne (Or. 591. 701). 181 non ... non ... nec. 492 quem non bella domant pro b. n. d. 596 obliuiscere non me ... , sed facta mea. sat. 167 inimicorum ... non colla poposcit pro n. i. c. p. VIII 613 sepulcro, non ubi corpus erat pro u. c. n. e. Or. 4 non quae pro q. n. 44 quo non pro non quo. 664 prope iam non pro non iam pr. 708 statim credita non est pro non st. cr. e. nondum] *sat. 227. X 171 nondum ... stat et iam ... erat. Eug. hex. 433 nondum ... umquam. nonne] 3, 315, sat. 155, 296. V 235. Or. 469. norma] Braul. epist. 2, 11 ecclesiastici ordinis normam sub poena ... persentiant. nos] v. ego. nosco] 2, 274 iustitiam noscentes temnimus. 598 deum qualem prima dies, talem simul ultima noscet. 3, 727 nosco quid ... des. II 64 noscant quid sit amor. Or. 554 sua somnia noscit ab ipso. 771 solacia nosce. perfectum: *Mer. pros. 1 B 7* nosse quem loquitur. *Drac. 1, 364 consortia blanda noverit homo. 522 signa poli nostis. 722 noverit ut vultur, qua sit regione cadaver. 2, 28 te novimus omnia patrem (cf. nota). 207 cum plurima saecula (acc.) norint creata (nom.). 3, 11 omnia nosse deum (subi). 12 quod nosse iubes, caelestia norunt (opp. ignorant). -sat. 96 cum dominum norunt. VIII 68 monitus ... omnia norat. VIII 317 Graia inventus, quam nost[r]is per bella, Phryges. c. inf. nudo: 2, 122 reparare sepultos novit. 719. V 197 (no)vit. Eug. c. 11, 15. seq. quia: 2, 101. seq. quod: *Eug. hex. praef. metr. 16. seq. acc. c. inf.: Dar. sat. 233. Or. 56 litata esse.****
- noster] *Mer. c. 1, 7, 10 (stro). 2 A 18 nostra, poet. 13 nostro (i. hoc) sub consule. 19 nostri ... iuris. 138 noster erat i. nostrae gentis. Drac. 3, 530 deus ... noster. pro meus (cf. vester): I 17. VIII 136 et saepius.*
- noto] 1, 420 notant i. observant c. acc. c. inf. sat. 236 plurima (acc.) ... notant homines. 3, 535 deum numquam verba diserti exornant aut forte notant i. foedant. Or. 530 ut pastor mea regna notet i. foedet. II 48 nemo notet (i. reprehendat) Venerem quod. IX 123 te ... iusta voce notabit (syn. culpabit). X 482 Allecto testis ceras adamante notavit. *Eug. sat. 17 Moysae praescripta notante. hex. 396 necdum serpente notato (probato Drac.).*
- notus] *Mer. poet. 105 notumque fuit, quem posceret Orbis. 111 nota viri virtus. Drac. 3, 602 notus et ignotus desunt.*
- novella] *mens. 6 truncet falce novellas.*
- noverca] 2, 327 noverca (opp. mater). 3, 351 fecit de patre novercam. X 22 fecit de matre novercam. II 40 privigno ... potiatu[r] ... noverca. 158 dat fera bella noverca Iuno Herculi. IV 13 bella geruntur, Iuno noverca furens potuit quae ... parare privigno. 40 soboles ... novercae Iunonis. X 82 Iuno ... blanda noverca (134) Veneris. 547 quasi noverca transegit pueros Medea. Or. 350 materna noverca Clytaemestra. *Eug. c. 14, 10 lo noverca senectus.*
- novercalis] 2, 329 dextra novercalis iam natos mittit ad umbras.
- noviter] v. novus.
- novu] *Mer. c. 4, 28 vitam novat deus baptismo. Drac. VI 40 fortunam ... mihi reducem pietate*
- novarunt. VIII 79 Pergama ... Priamus ... novarat.
- novus] *Mer. c. 1, 8 novus exul. 1, 19 nova iam suboles. 2, 14 novos dominos. poet. 121 novis ... gressibus infantis. Christ. 17 nova ... sidera. Drac. 1, 179 sub sole novo. 232 sub vere novo. 2, 178 novus ... imber manna. 191 tellurem ... novam. 650 nova nupta (cf. s. v. nubo). 651 nova gaudia (Ov. Pont. 4, 4, 21). X 484 novam (i. inauditam) ... coronam. adv. noviter: 2, 303 temptatur noviter.*
- no] *Mer. pros. 1 A 16 nox (in vigiliis). poet. 173 nox omnis in armis. 192 noctisque vices. Drac. 2, 220 nox obscura tenebris (3, 289, 487 v. s. v. obscurus). 3, 280 nocte silenti (v. s. v. sileo). 282 nox erat umbo viris. Or. 457 noctibus in mediis poenas persolvit adulter. 723 sit nox cum munere noctis (somni CA). Or. 457 noctibus in mediis.*
- noxius] *Mer. Christ. 19 noxia pectora solvis. Drac. 1, 478 caput insontem iam noxia femina. 488 noxia ... magis lingua. 2, 514 rea noxia Iudaea. 814 noxia vota (opp. simplicitas). 3, 313 sit vipereis non esset noxia tellus flatibus. 749 noxia mens non sit, non sit rea. sat. 160 noxius inipune vel sine morte reus. 282 insontes noxia (i. noxiorum) poena petit.*
- nubes] 1, 710 conlisis nubibus (3, 15 c. n. euro). 2, 155 pluunt nubes. 796 candida ... nubes. VII 84 pulveris in nubem. *Eug. hex. praef. metr. 7 errorum ... nube carens liber.*
- nubilus] *neutr. plur.: Mer. poet. 60 nubila ... algida. Drac. 2, 157 post nubila maesta. 219 nubila crassa (663 caecitiati). sat. 261 nubila (opp. serenum). 279 pulsantes nubila cedros. VIII 388 per nubila nauta cucurrit. neutr. sing. Eug. c. 72 tit. pro nubo. fem. sing. Eug. c. 72, 3 nubila.*
- nubo] 2, 650 tamquam nova nupta (Ov. fast. 3, 690 ut n. n.). VIII 333 non sic ... nuberet Hesione. X 313 nupsisse marito. Or. 450 nupsit ... marito.
- nudo] 2, 401 litora nudantur. 3, 105 nudato mucrone. 698 palpebra tegunt lucis nudantque fenestras. VIII 371 oceano nudante rotas Phoebi. X 44 nudatus ceu nauta.
- nudus] *Mer. c. 4, 31 nudi lateris. poet. 166 nudi ... (fontes). Drac. 2, 758 texitur et nudos. 3, 143 non nudo sermone, sed exemplis. 435 lumine nudo i. nudato Reguli. 644 patrimonium nudis divitiis mea lingua dedit. VIII 27 nuda ossa.*
- nugae] *Eug. hex. praef. metr. 25 carmina ... nugarum mole piavi. c. praef. 11 nostras ... nugas perlegis.*
- nugax] *Eug. c. app. 7, 3 torporem ... calcare nugacem.*
- nullus] *Mer. pros. 2 A 21 nullus (poet. 87). 2 A 21 bis: nulla. 2 A 10 nullum. 1 A 14 nullum. 1 A 13 bis nullum. c. 4, 10 nulla. poet. 91 nullo. poet. 84 nulla. 109 nullis. Drac. 2, 371 et nullus hominum. 387 et nullus ... leones. 807 nullum ... cruorem. II 134 nullus i. nemo (VIII 54. Or. 395. 702). V 244 nemo ... nullus. Or. 82 nullis nemini. saepe abl. absol. ut Mer. poet. 91 nullo discrimine rerum. Drac. 2, 181 nullo fodiente ligone. 253. 3, 441 (521). sat. 19 Or. 192. 621. 957.*
- numen] *Mer. c. 4, 24 plenius numine fontibus baptismi. poet. 86 hospita numina. 97 sine numine summo. Drac. III 19 tu mihi numen eris. VII 117 ex hac progenie iunctis ... speremus numina nasci. X 54 numen amantum Venus (182 Amor).*
- numero] 3, 8 numeras ... harenas.
- numerosus] 3, 747 numerosa propago.

- numerus] *Mer. c. 2, 12* numerum (*i. copiam*) regum. *Drac. 3, 571* explebo numerum. *584* numeros superabit harenae.
- nummus] *3, 44* sub divite nummo.
- numquid] *pro num:* [2, 77 *numquid codd.*] 2, 768. *3, 51. 152. 740. sat. 205. 223. 231. Or. 897 secundo loco.*
- nunc] *Mer. c. 4, 5. 6. pros. 2 B 18. poet. 27. 148. 197. Drac. X 166* nunc ... nunc ... iam ... iterumque.
- nuncupō] *Mer. poet. 141* nomine natum nuncupat.
- nunquam] 3, 319.
- nuntio] *Mer. pros. 2 B 6* nuntiat. *Eug. c. 5, 4* mundus ... ruinam nuntiat *i. minatur.*
- nuntius] 1, 668 nuntius aurorae ... *Lucifer (2, 8). VIII 116* nuntius ... compleverat urbem (*v. s. v. repleo*). 442 nuntia fama ducis. *X 40* barbarus ... regi iam nuntius ibat. *Or. 160* quid rumor, quid fama ferat, quid nuntia portent (*non placet mutare portet, quamquam legimus VIII 442* nuntia fama; *nec tamen certum est heterocliton, cum possis nuntia nuntiorum ad fama et rumor referre*).
- nuper] *Mer. pros. 2 A 3* nuper. *Drac. VI 29* nuper adultus.
- nuptus] *Eug. c. 43, 1* nuptu dispare bestiarum.
- nurus] 3, 401 Romana nurus (*Or. trist. 2, 244*). 518 formosa nurus *Lucretia. VI 102* nuribus natos inuxere parentes. *VIII 87* nuribus comitata *Hecuba. 124* sortem ... nurus (*gen.*). 147 praestat Bellona nurum. 557 Priami ... nurus. 630 nurus viduare (*opp. viros*). *Or. 29* Iliacasque nurus (*cf. nota*). 435 Scythicae ... nurus.
- nutquam] 2, 379 *VIII 223.*
- nuto] 1, 198 nutant pendula poma. *VII 38* ebrus ... nutet Silenus asello. *X 241* nutantia corda amantis. 565 nutant per inane rotae. *Eug. c. 4, 5* mundus ecce nutat aeger. 6, 8 gressus poplite nutans.
- nutrimentum] 1, 730 dans nutrimenta salutis *deus. X 541* corpora ... nutrimenta animae.
- nutrio] 1, 265 nutrita avium pignora. 1, 406 nutritae nepotes (*Or. 402*). 2, 35 omnia nutrit spiritus. 3, 29 nutrita seges. *II 153* o frusta nutritae puer *Hyla. X 594* Creta Tonantem ... nutrisse negat. *mens. 24* gelu nutrit sub matribus agnos.
- nutritor] 1, 685 vigent sub nutritore Tonante. 2, 2 genitor nutritor *deus. Dorylas* nutritor *Orestis Or. 460. Or. 353* pueri. 374 Atridum. 639.
- nutrix] *Mer. c. 4, 33* nutricem ... papillam. *Drac. VIII 69* nutrice *Paridis. X 195* nutrix *Medeae. (225. 302* anus).
- nutus] *IX 43* tantum nutu sine voce precatur.
- nymphal] 1, 394 quasi nympha profundi. 3, 392 nympharum ceu turba suum tunc planxit Achillen. *II 1* nympharum calore. 53 nympharum ... chorus. 55 nymphis (*90. 111. VII 33*). 56 nymphas. 68 nympharum turba. 100 nymphae (*128*). 102 o faciles, Penei numina, nymphae. 122 nymphae collective. *VII 17* nymphae *t. Thetidis* ... amore. 146 cum pelagi nymphis. *II 61* fluidae ... puellae. 92 facilis turba fluenti. 125 faciles ... puellae. 149 fontis ... puellas.
- o] *Mer. c. 1, 23. pros. 1 B 13. Drac. I 12. II 8. 16. 103. 142. V 246. 260. (VI 1). X 94. 497. Or. 537.*
- obduco] 3, 702 narius obductis. *III 13* limus obducit agrum *cf. Phin. nat. 15, 48.*
- obeo] 2, 170 demersus obit populus. 526 fuit ... finis obisse. *V 214* depulsus obit *Scipio. Or. 392* percussus obit.
- oberro] *VIII 526* Menelaus oberrat.
- obesus] *Eug. c. 7, 5* fauces ... obesas. *Cato lux. 22* venter obesus.
- obicio] *Mer. c. 4, 43* obiectus Geticis puer catervis (*cf. poet. 71*). *Drac. 2, 475* quid culpa aliena obicitur. *V 198* forsitan obicias (*f. -at Or. 931*). *Or. 930* obiciat facinus divis.
- obiex] 2, 489 obice terra (*alia vi Alc. Avit. 5, 212* obice terrarum). *Or. 828* obice posthumo ... ianua cluditur.
- obitus] *VIII 651* Phryges incurrant obitum.
- oblatus] *VIII 462* oblative ... avium responsa.
- obliquo] 1, 281 aper ... latus obliquans *cf. Or. met. 8, 344.*
- obliquus] 1, 171 obliquos ... corymbos. 2, 264 aspidis obliquae. *Eug. c. prae f. 1* obliquo memet visu qui figis.
- oblivio] *VII 119* oblivio longa poetae. *X 271* Oblivio.
- obliviscor] *Mer. poet. 138* oblitus quod. *Drac. 1, 427* tot bona facta deus non obliviscitur. 3, 351 sanguinis oblitus (*Or. 894*). 596 oblitusne mei es? precor. obliviscere non me. *sat. 98* deum oblitus. *II 21* oblitumque poli *Iovem. Eug. c. 97, 7* oblitum passive.
- obluctor] *Mer. poet. 12* manus obluctata labori.
- obodio] *Eug. c. app. 25, 5* obediunt.
- obreptio] *V 182* subser. venenum ... diviti secreta obreptione supponere.
- obrigesco] *II 151* obrigit gemuitque. *VIII 398* obrigit per membra Paris.
- obruo] *Mer. c. 4, 28* obruitque poenam deus. *poet. 71* sopor obruit artus (*cf. nota critica. Drac. 2, 381* cum flumina pontus obrueret. 3, 589 me ... peccatorum torrens ... obruit unda. *X 575* obruit ... semina sulcis).
- obscaenus] 2, 438 obscena fames (*3, 652 c. nota*). 3, 355 obsceno crimine. *V 135* dentibus obscenis *Erichus. Eug. c. 25, 11* impius obscenus.
- obscurio] 1, 131 deum non obscurant ... tenebrae.
- obscurus] *Mer. poet. 174* obscuras ... umbras. *Drac. 2, 220* nox obscura tenebris. 3, 285 obscura strage. 289 obscura ... nocte (*Verg.*). 3, 487 nocte sub obscura.
- obsequium] *V 55* divitis in obsequio famulari. 180 divitis obsequio concurret turba clientum. *VI 60* ibat in obsequium Risus. 92 obsequium latura deae. *Eug. c. 11, 12* servit ad obsequium. 21, 24 vivo gratum detulit obsequium. 27, 4 funeris obsequium.
- obsequor] 3, 244 obsequitur natura deo.
- obervo] *sat. 241* medulla ... observat cornua lunae *i. cum vis mutatur. item 242* observant (*servant et Eug.*) lunae ... cerebra globos.
- obses] 1, 753 obses sermo tuus nostro nam corde tenetur.
- obsideo] *Or. 594* per limina portae obsidet umbra *cf. Val. Fl. 2, 237. 681* pars obsidet altera muros.
- obsido] 2, 117 mentibus obsessis ... clade furoris. 2, 308 faucibus obsessis (*V 72 -es -as; Verg. Aen. 11, 516 Liv. 29, 32; alia vi Anth. 181, 7*). 3, 304 gelidis obsessa cerastis terra. 680 obsesamque domant ... linguam dentes. *V 69* egestas obsedit ... fores. *Or. 224* anguis ... obsessio fonte.
- obsto] *c. acc. 1, 533* an ... posset ... vestis ... aspectus obstare dei? *cf. usum Venantii (Leo p. 409). carn. Centulens. PMA III p. 342 n. 114, 6.*
- obstringo] *V 23* hostibus obstrictis (*98*).
- obstruo] *Or. 834* obstrue (*estru B*) per chalybem ... fenestras.
- obstupesco] *I 15* ordines ... obstupescimus auditori. *VIII 109* obstupescere omnes (*cf. nota*). *Or. 54* obstupuit pietas.

- obsum] *Mer. pros. 1 B 16* dicturo obest igno-
rantia].
obtentu] *Eug. epist. 3, 3* vestrae orationis obtentu.
obtrudo] *Taus Eug. epist. 4, 4* oris obstrusi adi-
tum (*cf. Prud. peristeph. 5, 95*).
obtruncō] 3, 287 obtruncat socium. *VIII 151*
Priamum obtruncat ad aras (*Or. 818 cum nota*).
obundo] 1, 499 magis obtusi homines.
obvius] *VIII 58* fatis obvia nunquam res quae-
cumque venit, quis semita nulla tenetur, obvia
dum veniunt. *Eug. c. 1, 3* fides ... falsis obvia
sectis.
obunco] *Eug. c. 1, 9* non me ... langor obuncet.
obuncus] *VIII 477* volucres ... obuncas. *Eug.*
hex. 606 rostro ... obunco (adunco *Drac.*).
occeasus] *Mer. poet. 157* occasum miscui (t ortu).
IV 8 sideris occasu. *Or. 352* tradere captos
patris in occasus.
occido] *VIII 545* occidimus (*X 228 Or. 164 cum*
nota). *IX 219* occasus in armis.
occido] 2, 702 occidere fontes. *IX 54* occisi ...
amici. 127. 183.
occludo] *Eug. c. 14, 46* naribus obclusis.
occebo] *Eug. c. 17, 4* occubat istic.
occulte] *Or. 673* indicat occulte paucis.
ocumbo] 2, 282 cervus ut occumbat. *Or. 174*
prior occumbat *Aegamemno*.
occupo] *X 125* volatent occupat *Venus Amorem*.
occurro] 2, 493 unda velit ... occurrere flammae.
sat. 198 ex quibus (*bellis*) occurrit saepe reatus.
Or. 112 occurrunt oculi ... de turribus urbis
navibus appellentibus. 593 umbra ... occurret
per mille vias.
oceanus] 2, 533 oceano spondente diem. *VIII*
301 oceano nudante rotas solis. *X 91* Phoebus
... oceano demergit equos. *Or. 804* oceano
stridente.
ocellus] 1, 248 pennae solidantur ocellis avium.
Eug. c. 1, 1 ocellis invidi.
ocius] *Or. 78*.
octo] 3, 446 mensibus octo.
oculo] 1, 646 vultus (*gen.*) ... oculatur imago in
caeco.
oculus] 1, 674 sol, oculus caeli (*sat. 243*). 1, 348
atque oculos per cuncta iacit (*cf. nota*; *Or. 121*).
Or. 199 forte oculos per tecta levat. *sat. 146* ore
verecundo deiiciens oculos leo.
odi] 2, 619 oderunt pia vota moras. *X 84* oderunt
mea castra moras. 3, 84 non diligit ille, sed
odit.
odium] 3, 422 Regulus inplevit ... odia. *Or. 546*
noster amor Danais, sunt odia saeva duorum
i. me amant Danaei, illos duos oderunt. *Eug.*
c. app. 6, 4 odia (*15, 6*).
odor] 1, 177 permiscunt odores (odorem *Eug.*
etiam in v. 1, 176). 723 dux odor. 2, 451 flos
omnis staret odore.
odoratus] *Mer. poet. 88* (messis odi) oratae. *Drac.*
1, 438 odoratas messes. 3, 752 odoratos flores.
odorifer] 1, 182 odoriferis ... herbis. *X 119*
odoriferos ... volatus Amoris.
odorus] *mens. 10* caespes ... odor. *c. gen.:*
3, 45 custos alieni, furis odoratus (*sic nunc lego,*
trad. thuris odoret).
offendo] 1, 553 offendunt hunc ambo deum. *V 269*
quem nihil offendi. *Or. 314* regni nomen inane
offendit *Aegisthus*.
offero] 3, 115 et pater obulterat nec natus vota
negabat. *V 216* ni satis offerret. *Or. 769* acci-
pito inferias, quas offero. *Eug. hex. praef.*
pros. 14 servuli fidelis oblatum.
officium] 2, 629 officii genitoris. 3, 106 stabat
in officio. 3, 714 usibus officii aptantur cuncta
creata. *Or. 58* officium ... dedit ... ministratae.
236 officio stat quisque suo.
- oleo] *II 138* quidquid floris [s]olet.
oleum] 1, 530 scintillare oleum (*cf. nota*).
olfactio] *Eug. c. 53, 1* olfactio (*sic M.*) sensus.
olidus] *Eug. c. 101, 22* olidusque cimex.
olim] *Mer. poet. 115. Drac. 2, 248* nec modo ...
... olim. olim. 3, 661. 705. *X 146. Or. 774* olim
velle fuit (*opp. nunc*). *Eug. hex. praef. pros. 12*.
oliva] *Mer. poet. 40* glauca ... oliva. *Drac. 1, 168*
et semper vestita comis frondescit oliva. 2, 236
et nunquam caritura comis pinguescit (frondescit
C) oliva. *III 10* et nunquam positura comas
flectatur oliva. 2, 447 semper oliva virens,
VI 13 Pallados ... oliva. *VIII 254* ramos fronden-
tis olivae portantes. *mens. 21* mitescit oliva.
olor] *VIII 464* olantes. *X 74* sit ut imber olor
Iuppiter. *v. cynus*.
omen] *VII 115* quos omina fausta iuvabant.
VIII 474 omina firmā, quae cynus ... agit,
quae ... columba prodidit. *IX 209* omine non
tali. 230 omen erit, si. *X 188* omen adest.
290 non omine fausto coniungatur *Medea*.
omitto] *Or. 90* luctibus omissis non factis.
omnino] *Eug. hex. praef. pros. 10*.
omniparens] 3, 24 editor omniparens.
omnipotens] 2, 1 omnipotens aeternae deus (*cf.*
nota). 2, 103 omnipotens nunquam sine patre
probatas *Christus*. 3, 116 pater omnipotens
(*Verg. Aen. 1, 60*). 125 deus omnipotens. 135.
IV 1 Iuppiter omnipotens.
omnis] *Mer. poet. 107* mens omnis. *c. 4, 5* omnes
(*4, 6 pros. 1 B 14*). *pros. 1 A 3* omnia. *1 A 4* om-
nium. *c. 4, 32* omnibus dat. *Drac. 2, 100* omnis
rationis egenus. 127 omnis i. q. totus. 243 non
omne (*i. ultum*; *item 3, 4. 574. Eug. c. 62, 1*)
nocens. 338 graviora ... omnia. 786 spiritus
omnis (2, 45). 3, 13 omnia caeli. 92 deus omnis
amor sit. 185 omnis ... *Partichus*. 570 caput
omne. 584 scelus omne meum i. omnia scelera.
667 omne ... facinus.
omnituus] 1, 500 omnituum (omne tuum *trad.*)
... deum. 3, 23 omnituus (omnituus *A*, omni-
tus *B*).
omnivorax] *Eug. c. 14, 37* o mors omnivorax.
onero] *Mer. c. 2, 7* unda ... onerat crystallā
fluentis. *Drac. IX 42* onerata pudore virgo.
Or. 502 meque piis onerare malis (*opp. relevare*).
mens. 23 bruma ... onerat iuga ... pruinis.
onus] 2, 691 ventris onus (*Sidon. carm. 7, 165. Alc.*
Avit. carm. 3, 144). 3, 470 laudis onus metuens
femina.
onustus] *IX 108* mentis onustae doctrinā *Chiron*.
Eug. c. 17, 1 mole culpamur graviter onustus.
opacus] 1, 455 deliciis ... opacis paradisi.
opera] *V 83* cuiusque furori est operae pretium.
Or. 765 operae pretium capiat.
operarius] 2, 231 nos ... operarius aptat deus,
i. ipsius manibus, non verbis solum.
operio] *Mer. poet. 77* aperta metallis (culmina).
Drac. 2, 350 terram spumis operire mare. *sat. 115*
mentis operatae ... condita vota.
opifex] *Mer. Christ. 9* ipse opifex, opus ipse tui,
Christe. Drac. 1, 377 opifex deus (434 opis et
trad.).
oppo] 2, 466 forsitan opponant homines *c. acc.*
c. inf.
opportunus] *III 11* temperies rerum opportuna.
oppressor] 1, 740 oppressores deus opprimet.
opprimo] 1, 740 *v. supra*. 2, 732 erigis oppressos.
806 gens oppressa perit. 3, 377 oppressit votiva
dolor. 661 delicta ... quibus opprimor.
ops] *Mer. c. 1, 8* amissas ... opes. *poet. 146*
magnis opibus. *Drac. 1, 429* huic ... pietatis
opem (*cf. Ven. Fort. c. 6, 3, 16*) subducere. [434]
2, 767 expendebat opes (-us *trad.*). 772 quis
proprias fundebat opes *Tabitha*. 3, 42 opibus

- propriis . . . minutis. 437 Vrhem, libertatis opem (cf. nota). sat. 168 sapientis opem i. sapientiam. II 49 ignis (i. amoris) opem de prole rogat Venus. Or. 318 feminas ostentat opes i. cimelia. Eug. monost. 31 gerit virtutis opem.
- opto] Mer. c. 2, 11 optare licet qui sceptras capessant. poet. 185 (optatam . . . famam. Drac. i. 204 optatae . . . salutis. 2, 267 optandam . . . salutem. 548 ut iam remearet . . . optat dominum. 724 optaturque nefas. VIII 318 optata propago. X 355 optareum revidere. Or. 372 optata . . . aequora. seq. q. c. inf.: II 36. VI 30. Or. 598 cf. exopto, adopto. seq. coni.: V 15 optate . . . vincant.
- opulentia] 1, 728 opulentia maior egenis deus. opulentus] 2, 736 opulentos . . . egestas vestiat.
- opus] Mer. Christ. 9 v. s. opifex. Drac. 2, 50 pietatis opus (sat. 290. 298. Paul. Nol. c. 15, 327. Paul. Petroc. 5, 167 Coripp. Iust. 2, 407). 2, 116 virtutis opus (3, 216 Verg. Aen. 10, 469. Mar. Vict. prec. 57. Paul. Petroc. 5, 47). 2, 273 anguis agit ignarus opus. [767 trad.] Or. 294 exercebat opus iuvenis . . . palaestrae. Eug. hex. praef. pros. 7 huic operi i. libello. 3, 86 nil opus est praeferre deo (92). V 199 non opus est laedatur. X 279 estis opus, mea turba, deo. Or. 907 talibus hic (hoc trad.) opus est.
- opusculum] Eug. hex. praef. pros. 10 opusculum i. libellus.
- ora] Mer. poet. 76 (ignotis . . . in oris. Drac. VI 74 australes . . . cardinis oras. X 400 ora clarissima mundi. Or. 109 Mycenaean . . . oras. oratio] Mer. pros. 1 B 13 fortunatissimo orationis (meae) tempus. i. q. precatio: Drac. 2, 761 oratio pura. Eug. c. 1 tit., cf. app. tit. 20.
- orbatrix] 3, 337 secures . . . orbatrices . . . suorum. orbi] Mer. c. 1, 9 victoria reddidit orbem. poet. 6 hiberni . . . orbis. 78 toto Latii . . . orbe. 105 orbes (127). Drac. i. 1, 171 tora . . . vitis in orbe. 345 orbe . . . gemino i. oculis (alia v. s. geminus). 3, 202 spatiosior orbis amphitheatrici. 227 primus ni orbe sacerdos Petrus. VII 84 radiatis orbibus currus.
- orbita] VII 81 orbita cornipedo . . . ducta volatu. IX 152 tristior orbita tracti Hectoris. X 118 orbita florum Amoris.
- orbo] 1, 312 tigris . . . orbata. 3, 117 hostia . . . non orbatura parentes (cf. Or. 82). 121 non orbaret . . . pignore parentes. 263 pater orbatus Creon. V 5 orbare patres. 303 orbare parentem pignore percusso. VIII 46 orbatur Eous Memnone. 654 orbentur superi filii. Or. 309 orbatum . . . Oresten patre. 390 orbare parentes.
- orbis] 2, 130 ora parens. VIII 583 ora tigris.
- ordino] Eug. c. app. 5, 3 sermones ordinet omnes. Eug. epist. 1, 2 ut eum presbyterum ordinaret (2, 4). cf. monost. 15 s. v. ordior.
- ordior] II 7 roseoque est ora labello Venus. VIII 402 et sic orsus ait (461. Or. 892). 531 et sic ora refert. X 81 sic orsa Dione. Or. 383 quae sic est orsa (extorsa B) profari. 809 qui sic est orsus (extorsus B) amico. Eug. sat. 99 carminis illius ora (ausu Drac.). monost. 15 iam tunc ordita (ordinata Wigb. et FP; ordine nata Peiper).
- ordo] 1, 605 ordine . . . suo. 3, 706 ordine. sat. 216 temporis ordo. I 15 ordines auditorii. Or. 935 ordo deorum i. dei ex ordine (opp. unus iners).
- oriens] Bravlio epist. 2, 7 orientem et omnem Italiam.
- origo] Mer. poet. 35 Mayors, Latii fatalis origo. Drac. i. 333 lucem dat lucis origo (3, 1 lux lucis origo. cf. carm. adv. Marc. 4, 17 Alvin. 121, 1 Theodulf 23, 3). 1, 445 origo pudoris. 485 prolis origo pudenda. 608 origo annuum. 696 deus . . . quem nulla traxit origo. 709 nivis . . . origo. 2, 525 ab origine mundi (Verg. Georg. 2, 336). 634 gentibus . . . est pater unus origo. 693 deus . . . rerum caelestis origo (c. o. ex Slat. Theb. 4, 768. cf. Alvin. 66, 1, 5, utriusque alius est sensus). sat. 299 vestrae pietatis (i. regis) origo (i. avus). VI 45 rerum perpes origo Eros. VIII 8 pater est fons auctor origo (X 129 f. a. o.). Or. 38 origo paterna fere i. q. amor patrius. 357 pietas est origo polorum di. 892 procere, legalis origo i. legum auctores. Eug. c. app. 49, 2 humanae stirpis origo i. stemma. i. q. proles: Drac. 3, 161 descendit origo. 166 origo sancta prophetarum. VIII 197 Troum . . . origo.
- ornamentum] IX 23 ornamenta poli sidera. ornatus] 1, 216 flammeus ornatus caeli per sidera fulsit. VII 145 Cypris in ornatu veniens. ornus] I 3 inter ornos propter amnes.
- oro] sat. 134 c. coni.: [floravit . . . , vinceret aut certe praeda fuisset. 172 Stephanus . . . hostibus orabat . . . suis veniam. I 21 oro nequid dero. X 420 non puniat, oro.
- orsus] Mer. poet. 70 tali . . . o(r)su).
- ortus] 1, 49 ante suos ortus. 2, 77 innumeros diversi sanguinis ortus i. homines. 396 diversi temporis ortus homines. IV 6 ortu solis. cf. v. s. occasus.
- os, oris] Mer. c. 1, 22 mollia . . . ora infantis. poet. 65 infor(mia . . .)ora. 121 erexit . . . ora. 197 oris (an ab ora?). Drac. [1, 207 non recte edidi ex B ora, debui cum Eug. et G astra; dvaxpovici ipse Drac., ut 179]. 596 flatibus ora . . . vigent. 2, 239 sibilat ore [v. s. v. sibil]. 327 [h]os quodcumque bibit. 3, 188 ora leonum. 200 ab ore leonis. 205 dentibus ora armata leonis. 569 si mihi . . . ora tot exurgant (cf. nota). 681 sermonibus oris. 707 dentibus modulantibus ora. sat. 296 oris in ore. II 54 pudet ore referre. 132 ora rigare (Or. 62, 219) flētibus. VII 20 ora. 135 tacet os. 139 murmuret os tacitum. VIII 106 ora. 111 per colla, per ora. 264 loquentur . . . ore meo. X 505 ora. Or. 154 ora (267 apr. 624). 635 sine flatibus oris. 697 sine vocibus oris. 696 os (i. facies) Agamemnonium Orestis.
- os, ossis] 2, 85 ossibus et nervis (plura v. s. v. nervus). 3, 509 ossa mariti (Or. 738, 762 super o. m.). 3, 569 quot dentes ossibus alient. 659 arida . . . reparas . . . ossa. 694 tecti ossa cutis. 696 verticis . . . ossa. 704 revertitis (ventus trad.) adhuc post ossa senectae mortua.
- osculum] Mer. c. 1, 11 petit oscula. Drac. II 38 non pia patris oscula nata petat. Or. 61 oscula pura petens (cf. Oulex 293. Sil. 13, 652. Homer. 567). II 6 oscula pura rogans. 1, 444 publica iungebant . . . oscula. personata: X 163 Rixus atque Oscula. 265.
- ostendo] 1, 701 terra . . . ostendit . . . motus. 2, 712 ostendens limina mortis. 812 omnibus ostendit domini sententia lata, quid. 3, 136 ostendit cunctis, ut . . . debeat. 282 Menoece . . . Status ostendit, quia . . . perdidit. VIII 194 solis habena ostendunt tolluntque diem. X 178 iam Colchis . . . coeparat ostendi volantibus.
- ostento] 1, 232 sidera . . . ostentans sol (cf. nota). Or. 318 ostendat opes.
- ostrum] Mer. c. 2, 3 principis ostro. Drac. 2, 455 muricis ostrum. 3, 60 aestivum . . . ostrum. 72 indutus . . . ostro. Or. 420 mercedem sanguinis ostrum i. regnum.
- otium] Mer. poet. 3 dedit otia ferro. Drac. i, 549 otia . . . perdunt discuntque labores. 3, 722 animae sint otia fessae. sat. 258 otia tempus habent (opp. labor). Or. 395 otia pacis erunt.
- ovile] Eug. c. 12, 8 hic . . . monachis extat ovile

ovis] 1, 278 simplicitas ovium. 2, 455 lanigeras ... oves.
ovo] *Mer. c.* 2, 10 mundus ovans. *Drac.* 2, 66 deus auctor ovans. *II* 95 victor ovans. 147 Amor ... ovans. *V* 15 ovans *i. victor* (orbans trad.). *VIII* 230 paremus ovantes. 340 Graecia ... ovans.
pabulum] *Mer. poet.* 38 ingales pabula ... retegunt. *Drac.* 1, 270 pabula mundus erat, sed non qui pasceret herbas adfuit.
pacificus] *sat.* 170 pacificusque fuit.
paciscor] *V* 23 patriae de clade pacisci. *X* 479 conventum pactumque. *v. pactum.*
paco] *Mer. poet.* 31 pacatam ... curulem. *Drac.* *Or.* 295 pacatum luctamen.
pactum] *Mer. poet.* 27 pactis prop[ri]ioribus. *Drac.* 3, 423 inexorable pactum.
paelex] *Or.* 431 de paelice Glauce.
paenitentia] *Eug. c.* 20, 24.
paenitet] *c. inf. vel acc. c. inf.* 1, 475. 748. 2, 723. 3, 379. 611. *IV* 9 paenitet ... creatum esse. *c. acc.* 3, 644 me paenitet ante quod egi. *IV* 9 Alcidem. 1, 694 aut si paeniteat (*sic* B) sceleris mala vota reorum (*at Eug.*: ut se paeniteant s. m. v. r.). *sat.* 106 me carminis illius ... paenitet. *absolute* 2, 784 si paeniteat. *usus personalis*: 2, 565 paenitet si forte reus (-os B, -um C). *sat.* 100 si sceleris facti mens rea paeniteat. 304 ni peccata dolens paeniteat sceleris.
pagella] *Taus epist.* 4, 15 brevem pagellam conscribere.
pagina] *sat.* 152 ut canit ad populos pagina sancta dei bibbhorum. *cf. Alcein. carm.* 9, 92 (*PMA I* p. 231) auriibus ut cecinit pagina sacra tuis. *Eug. c.* 97, 4 pagina maesta. 97, 19 deprompsit affectum pagina nostrum.
paginula] *Braul. epist.* 2, 14 in hac paginola.
palaestra] *Or.* 294 opus ... palaestrae. 519 concussus amore palaestrae.
palam] *Mer. poet.* 108 petiere palam.
palatium] *Mer. poet.* 89 palatia celsa. *Drac.* 2, 507 celsa palatia caeli (*Ven. Fort. c.* 7, 14, 7 c. p. regis). *VII* 112 sacra palatia *Augustorum*.
palatum] 1, 462 spumante palato *serpentis*. 597 tangunt flabra palatum. 3, 66 ardere palato *divitis sitientis*. 706 dentes cinxere palatum. *V* 135 lingua lambente palatum. *VI* 48 lambens lingua palatum. *VIII* 13 blandifluis ... palato *Homeri*. 412 mollicie palato *agni*.
palla] 2, 531 caelum lurida palla tegebat (*cf. Stat. Theb.* 2, 527). *Or.* 805 roscida ... palla *noctis*. *Eug. hex. praef. metr.* 3 capere nitidam ... pallam. *c.* 9, 10 palla cruore rubens *Encratiæ*. 67, 2 fibula tensa ... palla *matronae*. 72, 3 nimbiuoma ... palla *nubilorum*.
palleo] *Mer. poet.* 88 palleat ignis. *Drac.* *III* 18 pallens *i. pavidus*. *VII* 46 gemmae pallente rubore. *VIII* 499 regina venit pallente rubore. *X* 116 violas pallentes. *Eug. c.* 72, 4 pars caeli pallet ab umbris.
pallesco] *II* 112 pallescent omnes *amore*.
pallidus] 3, 414 pallidus gens Erebi. 648 pallidus *ieiunio*. *X* 442 pallida colla *furiarum*. *Or.* 524 pallida puniceo perfuderat ora cruore.
pallium] *Or.* 786 pallia purpurea *reginae*.
pallor] 1, 67 pallore fugato *violae* (*Or.* 127 p. f. *reginae*, *cf. Sen. Med.* 866). 2, 452 violae pallore decenti. *V* 18 candor pallorque ruborque (*Stat. Theb.* 1, 537 p. q. r. *cf. II*, 336 *Maximian.* 4, 29). *X* 229 permixto pallore rubens. *Or.* 154 it pallor super ora redux.
palma] 2, 803 palmis tympana pulsant. 3, 388 lacerasset pectora palmis. 649 palmas extendo supinas. *VII* 29 tympana ... percutiant palmis.

VIII 470 ad caelum tendens cum lumine palmas. 569 quatiunt omnes palmis ... frontes.
palma] *V* 319 sint hederæ lauri quercus et palma triumph. *VII* 58 amoriferas ... palmas (*cf. Claud. c.* 100, 66).
palmatum] 1, 275 cervus ... palmatis cornibus. 640 palmata resurgunt *cornua cervi*. *Or.* 111 palmatis puppibus *i. remipedibus* (*cf. Catull.* 64, 7 abiegnis ... palmis).
palmes] 2, 235 palmitē gemmato vitis (*v. s. v. gemmo*). *III* 8 palmes verberet ulmos (uvas *cod.*). *mens.* 4 rumpunt in palmitē gemmae.
palmifer] *V* 274 palmiferis ... telis *victoris*.
palor] *Mer. pros.* 2 B 21 (palantes turmas).
palpebrum] 3, 698 palpebra.
palpo] *V* 134 cor cum palpat. *X* 244 *victima* male palpat, artus erigit impatiens. *V* 281 gemit et moriens tremibundus palpat artus. *Or.* 728 male partitos per vulnera palpat artus. *clausula sumpta ex Luciano* 6, 754 omnis palpat artus videtur male intellecta esse *a Dracontio ita ut artus non nominativum, qui est, sed acc. limitationis quem dicunt accipere*.
palpo] *IX* 180 dorsa viri palant. *Eug. c.* 38, 9 piceas tactu palpante tenebras. *Eug. c.* 313 sessorem ... si cornea palpas (pulsans *Arevalo*) ungula concutiat ... equi fortasse recte *Bücheler* pro palpitans dictum esse coniecit.
palus] 3, 321 Scythicas ... paludes.
pampineus] 1, 173 pampineus ... campos. *VI* 67 pampineis ... corymbis. *X* 275 pampineis ... thyrsis.
pampinus] 1, 629 pampinus uviferae vitis. 2, 235 pampinus admovent uvas (*cf. Verg. g.* 1, 448). *III* 8 pendebitis uvas pampinus exultans.
pando] *Mer. c.* 4, 1 annus panditur. *Drac.* 2, († 279 passis). 756 suppliciter ... pandentes ... ulnas. *II* 93 cui ... rem pandit. *Or.* 208 pandens regina viam. *Eug. c.* 14, 5 nostris ipsa (*senectus*) pandetur (*i. inlustratur*) iambis.
panegyricus] *Taus epist.* 4, 10 panegyricis (paralogicis *M*) ... eloquiis.
pango] *Eug. c.* 33, 16 pange melos *filomela*.
pannus] 3, 601 pannis squalentibus.
panthera] *X* 405 pantherae damma leones.
papilla] *Mer. c.* 4, 33 nutrice tibi praebruit papillam. *Drac.* *Or.* 739 papenis nudis exserta papillis. *Eug. c.* 9, 10 secta papilla fibris *Encratiæ*.
par] *Mer. pros.* 2 A 11 par ceteris honor. *poet.* 150 bellare pares. *Drac.* 1, 367 velle pares et nolle pares. 1, 541 si par sententia damnet quos par culpa tenet. 3, 432 quem par fortuna tenebat cum duce. 3, 558 par causa locatur nostra deique simul. *sat.* 203 in arma pares (simul *Eug.*) fuimus cum principe. *VIII* 545 occidimus ... pares. 648 ite pares, sponsi (*cf. nota*). *X* 338 thalamos subiere pares. *Or.* 547 ite pares animis. *adv. pariter*: 2, 29. 323. 395. *VIII* 533 (q. q. una). *Or.* 183 *de tempore*: 2, 384. 3, 201. *II* 128. *V* 250. *X* 364.
[paralogicus] *v. s. v.* panegyricus.
parco] 2, 480 his nec ... ira pepercit. 538 invita pepercit tortorum ... manus. 3, 437 parcere victor amat. 608 parcere ... afflicto. 611 parce flagello. *sat.* 157 rex inimicorum iugulis mucrone pepercit (*cf. Sedul.* 5, 77 parci mucrone). 165 clementia parcens. 175 hosti post bella pepercit (*VIII* 54. *Or.* 377). 306 parcere ... reo. *X* 573 parcite iam Thebis. 588 parcite vos saltem, Thebis. *Or.* 973 vestro iam parcite mundo. 600 parentis Orestis. 603 parcitur ab infautis. *Eug. sat.* 45 meis parcat erratis. *II* 155 telo parente *i. cessante, non usurpato*. *X* 96 ut venias parente mora. *seq. inf.*: 1, 98 peccare

- diu parcat. *Or.* 501 parcite ... vexare. *cf.* VIII 155 Troile, quid cessas? quid parcis, ... Hector?
- pardus] *sat.* 273 dat ... veniam post vulnera pardus. *Eug. c.* 41, 5 quod pardus felit.
- parens] *Mer. c.* 1, 11 sacra parens *Augusta*. 4, 15 cum socio parente coniunx. 21 parente *masc. poet.* 28 Latioque parentes. 112 parentem *masc. Christ.* 3 matrisque parens. *Drac.* 3, 27 natura parens (*IX* 117 *Eug. hex.* 156). 554 rerum natura parens (*Or.* 776). 2, 130 orba parens. 3, 403 orbata parens. *Or.* 744 miserere parenti, si dici sum digna parens.
- parentatus] *Eug. c.* 23, 4 clara parentatu.
- pareo] 2, 742 cui cuncta pārent.
- parilis] *Eug. c.* 34, 2 concentu pariles ... aves.
- pario] 1, 291 membris vitae paritura medelas *serpens*. 2, 392 arca conceptu paritura simul iuvenescit senesque *i. emissura*. 2, 608 indulgentia parit. 647 anus paritura prophetam. 3, 481 sibimet peperit ... laudem. 3, 583 reatum ... non uno crimine paritur. *sat.* 71 parit gemmas terra. V 322 partus. X 423 ne ... *Glauce* discedium pariat *i. excitet*. *Or.* 464 mortem peperit ... triumphus.
- paro] *Mer. poet.* 165 certare parat. 180. (p)a(r)at? *Drac.* 1, 48 peccata parant horrenda in germina partus. 2, 170 saeva parabat *i. minabatur* ... plebi. 445 sponte parans (-ens *trad.*) fructum vinum. 698 pocula larga parans. 3, 112 ad vulnera colla parabat *Isaac*. 3, 625 cui iusta parasti. 636 vitamque parabas. X 320 poenas mortesque parat. 346 furta parat. *c. inf.*: 2, 178 portare parans. VIII 219. 258. 612. X 78. 520. *Or.* 554. 595. 643. *Eug. c.* 8, 31. *nota acc. c. inf.*: IX 78 canes laniare cadaver ipse parat. *c. com.*: X 422 colla paro feriat. *seq. ut*: 3, 14 tua iussa parant, ut sint. *part.* paratus *c. inf.*: 2, 617 sit ... praestare paratus. 2, 784. 3, 243. X 274.
- pars] *Mer. pros.* 2 B 19 hostium partem. *poet.* 182 (pars) ... pars. *Drac.* 1, 485 partem, quae est prolis origo. 2, 180 angelica de parte cibus de caelo. 233 membrorum de parte sua. 2, 481 pars tertia *i. mali angeli*. 3, 42 quaecumque ex parte. *sat.* 205 pars militis *i. militum*. IX 139 pars nostra dicit *Aeacus*. 1, 157 pars decies repetitum, partim quasi adverbium. 1, 647 pars ... pars. 2, 518 pars ... pars altera (*Or.* 500). *Or.* 680 pars vernula ... altera pars ... pars altera.
- particeps] 1, 362 participem generis. 537 participem culpa. *sat.* 202 non habet haec laus comitem participemque negat. X 408 participem regni. *Or.* 316 participem sceleris. 495 participes scelorum.
- participio] 1, 84 natura ... participans (*i. nutians*) quaecumque forent.
- particula] 1, 374 demere particulam de.
- partim] 2, 35 non partim, generaliter. *mens.* 17 partim variantibus uvis.
- partior] 2, 11 partita cum fratre vice[s] luna (*cf. Sedul.* 1, 255). *Or.* 728 male partitos (*passive*) ... artus.
- parturio] 1, 169 poma ... profert, non parturit arbor. 574 quod ramis parturit arbor (*cf. nota*).
- partus] *Mer. c.* 4, 34 distulit adultitque partum Lucinae mora. *Drac.* 1, 48 peccata parant ... partus. 390 somnus erat partus *Evae*. 2, 670 tempore partus (? parcis *trad.*). III 2 causas ... partus terrae. VIII 497 Ledaei partus *Helenae*. X 595 partus meruisse deorum *Delon*.
- parumper] 1, 339. 747. 2, 4. *Or.* 237.
- parvulus] IX 175 parvulus *i. Astyanax*. *Eug.* *hex. praef. metr.* 24 parvula praeparvi Draconti carmina libri parvulus Eugenius ... piavi.
- parvus] 1, 621 parva. 2, 292 parva putant homines. parva loquor *v. s. loquor*. V 236 parvi pendens. 2, 187 stat cura minorum (*neutr.*). 327 minus ... audet ... quam. X 280 minor est *i. minus valet*. 554 minorum *i. puerorum*.
- pasco] 2, 441 pasceus erat sine clade laboris *Adam*. 697 pascit egentes *deus*. 763 pauper ... pastus et indutus. VI 88 pascere egenos. VIII 206 pavit oves. *dep.*: 2, 186 omnia ... nubibus et radiis solis pascentia. *sat.* 37 mala gramina pastus. 67 pasto serpente *i. devorato*. VIII 25 pasta (*i. satira*) ... viscera leonis.
- pascua] VIII 61 fontes casa pascua silvae. 407 pascua luna nemus, fontes et flumina, prata.
- passer] *sat.* 268 passer non est praeda aquilae. *Eug. c.* 34 de ulmis et passeribus.
- passibilis] 2, 81 figura passibilis *Christus homo*.
- passim] *Mer. poet.* 32 *Drac.* 1, 189 (*cf. Verg. ecl.* 7, 64). 292 passim per cuncta. 2, 247 passim ... omnes (414). 408. 461 omnia ... passim. VII 34. *i. q. temere*: X 813. *Or.* 811, *cf. etiam* 2, 247.
- passio] 2, 527 salutaris ... passio *Christi*. *sat.* 264 passio sancta crucis. VIII 174 vires passio praestat. *Eug. c.* 10, 5 passio sacra *Vincenti*.
- pastor] II 104 pastor ab *Ida* (*cf. nota et Verg. g.* 3, 2). VIII 403 felici sorte creati pastores sequitur laudatio vitae rusticae. *Or.* 469 pastor *Paris*. 470 pastor *Aegisthus* (*cf. s. v. Egistus*). 479 et pastor tua regna tenet. 530 ut pastor mea regna notet.
- pastoralis] VIII 2 pastoralia ... ausum *Paridis*. 643 rustica fistula carmen pastorale canit. *Or.* 270 pastoralis ... securis *Aegisthi*.
- pastus] *Eug. c.* 87, 1 carduus ... pastum praebet asello.
- pateo] *Mer. c.* 4, 32 *Roma* bellis procul omnibus patebat. *Drac.* 3, 203 clausa pateusque simul harena. *Or.* 192 patet insidiis (*V* 169, ubi tamen iacet *trad.*).
- pater] *Mer. c.* 4, 43 pater. *poet.* 35 pater *Mavors*. 106 populique patrumque. *Drac.* 2, 301 socerosque patresque ... petunt. 3, 322 patres maiores. 326 iure pater patriae *Brutus*. 1 12 sancte pater, o magister.
- paternus] *sat.* 164 scepra paterna tenet. *Or.* 38 origo paterna. 361 de sorte paterna. 391 pietate paterna (*Coripp.* *Iust.* 4, 195). 891 amore paterno (*obi.*).
- patesco] 1, 474 patuit doctrina malorum. 500 cui cuncta pateant. 2, 575 cor ... pateat *Iudae lapsi ab arbore*. VIII 60 fatis omnia clausa pateant.
- patior] 1, 278 fraudes passura. 3, 78 quid passurus erit, qui. 3, 651 verbera passus. IX 20 quas ignea virtus ... solis in orbe recondit lunares non passa globos. X 535 passura necem mucrone parentis. *Or.* 878 non ultra passa loquentem scil. loqui.
- patrator] *Eug. c.* 25, 10 patrator scelorum.
- patria] 3, 341 dulcis amor patriae. V 294 Patriae ... gementis ... verba.
- patricius] 3, 429 inter patricios praetores atque tribunos.
- patrimonium] 3, 95 patrimonium dedit. 655 patrimonium nudis ... mea lingua damnet.
- patrius] *Mer. poet.* 116 patria pro gente. *Drac.* *Or.* 60 patria cella. 576 patrios manes. *Or.* 570 affectus patrios *i. q. maternos*.
- patro] *Eug. sat.* 19 lingua patrans reatum. *c.* 14, 69 patrentur ... probra. 38, 6 *plaga Aegypti* sexta putrescenti vesicas vulnere patrat.

patronus, -a] *X* 399 tenebrarum splendens patrona *Luna*. *Eug. hex. praef.* patronus.
 patulus] *Eug. c. 14, 45* patulae ... aures.
 paveo] *Mer. c. 4, 46* mundi ... paventis. *Drac.* 3, 556 servile pavens *natura*. *sat.* 36 pavens. *Or.* 156 mente paventi. *Eug. c. praef.* 4 non pavet Eugenius. *c. acc.* 2, 314 te glacies nimbi-
 que pavent. *V* 107 verba pavens. *VIII* 209 Alcestant ... pavens deus. 423 gladios ... pavent et ... procellas. *Eug. c. 14, 42* umbra pavenda. 51 multa pavenda. *c. inf.* 2, 359 nec pavet invadi. *V* 595 paveat ... meruisse.
 pavesco] *VI* 94 Virginitas ... gratum ... paves-
 cens.
 pavidus] *Or.* 223.
 paulatim] 2, 402.
 pavo] *Eug. c. 48* de pavone. 48, 1 acc. pavum.
 pavor] 2, 388 pavor unus erat *i. omnes tenebat*. 3, 465 nec pavor est (mortis). *V* 37 minor est pavor. *Or.* 119 quatiuntur corda pavore. *Or.* 157 terrente pavore (*cf. nota*; 459).
 pauper] *V praef.* pauper et dives inimici. *passim* in *V*.
 pauperies] 2, 777 spoliamus avari pauperiem. *Eug. c. 1, 9, 2, 9*.
 paupertas] 2, 661. 736 paupertate inbes opulentes ... egestas vestiat. 744 ceterave paupertatis.
 pax] *Mer. poet.* 1 Danubii cum pace redit. 43 Pax armis accita venit. 72 pace sub immensa. 98 sub pace. 132 edomuit quos pace. 142 pignus ... pacis. 189 *sqg. lusus* in voce pax (*cf. Tibull. 1, 10, 45 sqq.*). *Drac.* 3, 2 pax elementorum deus. *V* 112 pax longa. *VII* 13 lis pacis (*pro adi.*) Amor. *Eug. c. 4* de bono pacis. *app.* 15 de pace. 15, 4 pax reprimit litem. 15, 5 lis pacem metnit.
 peccamen] *Eug. c. 20, 22* peccamina.
 peccator] 2, 255 peccator Adam. 3, 566 plus quam peccator.
 peccatum] 2, 225 peccatorum ... tot milia. 700 montis, non clade coercens peccatum.
 pecco] 2, 253 nullo peccante creatus Adam. 338 sic peccamus inique. 709 peccantes. *sat.* 19 nostro peccante reatu. *c. dat. pro in aliquem*: *sat.* 41 peccando regi ... deoque.
 pecten] *I* 2 cantitase ... voce nervo pectine. *VII* 31 quantat ... Museo pectine chordas.
 pectino] 3, 571 quantos caput omne capillos pectinat. *X* 103 Aurora capillos pectinat.
 pectoreus] *Or.* 567 flumine pectoreo ... ubera lactea.
 pectus] *Mer. c. 1, 20* tenero pectore. 4, 12 pectora bellicosa. *poet.* 72 pecto(r)a. 90 pectora prisca fugabo. *Drac.* *VIII* 293 pectora victa *q. victi*. *sat.* 118 pectore mente rogans, voce manique petens. *Or.* 85 numen veneratus ... prece p(ect)ore ture, *cf. Ven. Fort. app.* 23, 2 pectore mente colo. *plur. etiam* 2, 42. *VI* 114. *IX* 183. *Or.* 558. 742. 837.
 pecus] *Mer. Christ.* 16 pecudum ... timores. *Drac.* 1, 52 quid fera, quid pecudes, quid peccavere volucres. 2, 237 te fera, te pisces pecudes armenta volucres laudant. *cf. Lucr. 4, 1190 et s. v. fera*. 1, 53 volucres pecudesque locuntur (*cf. Verg. g. 1, 478*). 3, 719 inter prata pecus. *sat.* 34 mugitus pecudis. 45 pecudis post membra. *Or.* 96 mille dabo pecudes. *Eug. c. 2, 2* nil pecude distas.
 pedes] *Mer. pros.* 1 B 5 pediti. 2 B 20 peditum.
 pedestris] *Eug. hex. praef. pros.* 11 quamvis pedestri sermone.
 pelagus] *Mer. pros.* 2 B 8 qua ... pelagus inlabitur. *Drac.* 2, 290 per pelagus celebratur iter (*Sedul.* 1, 227 p. p. sicavit iter) 3, 9 pelagi ... liquores (585) utrique de numero immenso.

V 73 pelagi rabidos fluctus. *VIII* 595 pelagi rabies. *VIII* 405 rabidum pelagus (*Or.* 355 p. r.).
 pellis] 3, 196 dura sub pelle. *de vellere aureo*: *X* 33 dives ... pellis. 212 pellis (in)aurata. 352 pellis causas. 358 aurea pellis (366). 363 pellis (378).
 pellitus] *VIII* 204 pellitas ... vestis Paridis ad-
 huc pastoris.
 pello] *Mer. c. 4, 27* pellit crimina deus baptismo. *poet.* 86 hospita numina pelle. *Drac.* 2, 482 pars tertia angelorum ... pulsa. 589 cordibus idola pellant. 3, 666 pelle famem. *sat.* 20 mea corda deus ... pellit ad illicita. 68 pellunt ipsa venena neces. *V* 96 pellere bellum.
 penates] *Mer. c. 4, 40* Martios penates Aetii.
 pendeo] *Mer. poet.* 66 pendent retinacula. *Drac.* 2, 533 cardine sub gemino nox ... pependit. 571 ad colla pependit Iudas (*cf. Or.* 60 per patria colla pependit. 229 p. rustica c. p. *Verg. Aen. 1, 715* colloque p. *Prop.* 4, 5, 41 per barbara colla pependit). *III* 7 pendentibus uvis (*1, 174*). *VIII* 408 pendere capellas ... de rupe (*cf. nota*). *X* 93 stellante polo pendentibus astris, *cf. s. v. pendulus*. *Eug. c. 5, 8* ira pendit (*sic optimi cod.*) caelitus. *X* 5 pendere (*i. cum metu exspectare*) Tonantem, quod iubeat Medea nefas. *recte explicavit Ziehen, Philolog.* 1893, 416.
 pendo] 2, 226 quod parvi pendimus omnes. *I* 18 illud ... pendere *i. deliberare seq. interrogatio*. *V* 236 parvi pendens. *VIII* 312 pendit amorem germanae rex scil. magni.
 pendulus] 1, 198 pendula poma. 701 terra ... pendula. 2, 6 pendula ... sidera. 355 pendula ... tellus.
 penes] 1, 567 pēnes quem ... locuntur. 2, 603 pēnes te (circa te C).
 penetrare] *Or.* 829 in penetralibus aulae.
 penetra] *Mer. c. 3, 7* buxus ... quam nec Achae-
 meniae possent penetrare sagittae. *poet.* 66 penetraverat algida montis. 383 penetrata ... moenia. *Christ.* 22 ad manes penetras. *Drac.* 2, 33 spiritus ... penetrans ... molem. 41 penetrat caput spiritus. *X* 7 penetrat vox illa per auras.
 penna etc.] *v. pinna etc.*
 pensio] *Eug. c. 1, 12* ventris pensio turpis. *cf. propense*.
 penso] *Mer. poet.* 49 quae munera fati acta viri pensare queant. *VII* 19 mortis amorem pensat laudis honor. *Drac.* *VII* 92 caput ... et artus pensat equus *i. experitur*. *IX* 216 quantum pensabit Hector. *X* 187 se pensare volatu[m].
translate: 1, 251 brevitatis formae pensatur voce canora. (*V* 305 v. s. censeo). *mens.* 8 tempora pensantur noctis cum luce diei. *Eug. c. 35, 14* frustra lacrimas penso (*i. mecum reputo*) perire meas.
 pensum] *II* 53 pensa revolvit nendo. 61 carpen-
 tes pensa.
 peplum] *VIII* 617 candida pepla volant. *X* 116 violas pallentes candida pepla lilia distinguunt. *Or.* 51 pepla ... variis gemmata lapillis.
 per] *Mer. pros.* 2 B 8 *poet.* 159. 174. *Drac.* *de agendi auxilio vel subiecto*: 2, 229 homo, quem libuit per se (*non iussa natura*) formare deo. 2, 246 data sunt per crimina nostra (*ferre i. q. ob*). *sat.* 290 per pietatis opus nomen habet placidum. *IV* 12 per nos ... bella geruntur. *V* 210 per bella (302. *VIII* 317. 630). *VII* 7 per vota (9). *VIII* 556 rapitur per colla tyranni. *X* 450 per thalamos ... coniungit natam. *Or.* 727 membra ... minuunt per mille secures. 728 partitos per vulnera ... artus. 834 obstrue per chalybem ... fenestras. 919 sanctum per iura tribunal. *cf.* 178 per te casta negor,

- per te fero damna pudoris (*ferre i. q. ob.*)
in obsecratione. Or. 740 per haec, puer, ubera,
 parce, per superos . . . , per cara sororis pectora
 . . . et per Pyladen . . . testor. *de loco:* 1, 122
 per cuncta (228. 292. 348. 2, 82. II 153. VI 65.
 VII 98. VIII 491. X 100. 165. Or. 121). 1, 288
 repit squamis per viscera serpens. 2, 83 *spiritus*
 parat per viscera *Mariae corpus Christi.* 116
 per mille catervas. 399 revocantur aquae per
 viscera terrae (*quo?*). 283 quid nocuit per rura
 lepus? 3, 213 captum per colla leonem. 221
 Taurica per Colchos . . . ara. 3, 713 per artus
 (V 65. Or. 231). *sat. II* per singula (Or. 309).
 267 per aetherias aquila volitante rapinas. V 39
 per urbem. 65. 141 per templa (243. VIII 143.
 X 10. 70. 205. 262. Or. 194. 465). 315 per colla
 (VIII 111. 160. 353. 556. IX 178. Or. 60. 229. 644).
 VI 34 per moenia. VII 34 per prata. 36 per
 castra (IX 101. 145). VII 112 per . . . palatia.
 150 per undas. VIII 111 per ora. 353 per armos.
 408 per campos. 453 per litora. 468 per im-
 mensum. 577 per devia. 614 per freta. IX 101
 per castra. 135 per flumina. X 98 per inane
 (118. 465. 565). 112 volat . . . per altum. 171
 per Scythicas glacies. 191 per tecta (305). Or.
 827 per secreta domus. 836. 923 per corda. *de*
tempore: 1, 669 per sidera *i. noctu.* 3, 27 per tem-
 pora (306). *sat. 52* perque sua proles *i. nepotibus*
regnantibus. V 11 per proelia (Or. 333). VII 58
 per festa iugalia. VIII 129 per bella (630.
 IX 68. Or. 344). 237 per cuncta. *repetitur per*
anaphoram: V 65 per membra, per artus. 243
 per templa Iovis, per templa Minervae. VIII
 111 per colla, per ora. 353 per colla, per armos.
 X 39 per freta, per . . . procellas. 70 per templa,
 per aras. Or. 609 per tela, per ignes (*cf. nota*).
 836 per freta, per campos, per silvas.
 perago] 2, 137 iter . . . peregit (800. Or. 639). 300
 peragunt . . . civilia bella (3, 333. 502. V 202). 476
 scelus . . . peractum (Cypr. Gall. gen. 1338). 634
 vis materna peracta *i. absoluta, pessumdata.* 664
 facinus . . . peregit. 3, 519 quid . . . Lucretia
 . . . peregit. 575 nefas . . . peractum. 623 de-
 lecta peregi. Or. 566 nascendi iura peregi.
c. inf.: Or. 662 * peregit . . . portare.
 peragro] VIII 228 Dorica regna peragras navi.
 X 401 mense peragras, o luna, Phoebe cursum
 annum.
 percello] Mer. poet. 114 ducent perculit ensis. Drac.
 3, 344 natam perculit ense. VIII 21 qui moenia
 Troiae perculit. 309 patriam qui perculit hosti.
 397 percellunt (per coelum *trad.*) carbasa fluctus.
 Or. 191 perculit hostem (Claud. 15, 16). Eug. c.
 8, 33 perculsa (-clusa *trad.*) superbia.
 percipio] 3, 678 munera percipiam (picipuum C).
 percursor] IX 77 *subscr.* percussorem Patrocli.
 percutio] 2, 238 percussum fulmine. 375 quis . . .
 percuteret . . . caput. IV 33 totiens percussa
 lues *i. hydra.* V 156. 158 iacuit percussus (Or.
 842). 304 pignore percussus. VII 29 tympana
 . . . percutiant palmis. X 525 tympana plausu
 percutiunt. VIII 426 unda . . . puppim
 percussit aquis. Or. 392 percussus obit. 495 par-
 ticipes scelerum percusserit ense. 522 percussa
 fronte bipenni. 621 percuit absentes. 691 per-
 cussam . . . ictu. 772 percussus obiisti. 879 per-
 cussa fronte stupendi signum. 902 percutienda
 fuit rea.
 perdo] Mer. poet. 9 perdidit et mores tellus. Drac.
 1, 492 pudorem, perdidierant quem fraude truci.
 549 otia delicias perdunt. 2, 68 si perdere ius-
 seris orbem *ministros tuos.* 96 non vult per-
 dere mundum. 406 ne perderet usum criminis
 inluvies. 413 ne perderet orbem deum. 513 do-
 los, quibus improba perdat insontem. 518 pars
 pretium perdit, perdit pars altera mercem.
 3, 49 bona . . . perdere. 50 perdunt bona. *sat.*
 185 perdidimus hac luce diem. 233 novimus
 astra poli confectos perdere (*i. relinquere*) cursus.
 Or. 143 perdit, ne pereat . . . fructus. 268 aper
 . . . perdit vacuos . . . ictus. 746 inanes perdis
 lacrimas (*cf. nota*).
 perduro] Eug. *sat. 18* perduratum cor Pharaonis.
 peregrinus] Mer. pros. 1 A 12 (pe)regrina Lace-
 daemoniorum . . . nomina. Drac. 2, 443 pere-
 grina (*neutr.*) merces externas. X 198 peregrinus
 . . . lason.
 perennis] Mer. Christ. 25 perenni ordine. Drac.
 1, 21 laudes sine fine perennes (2, 81 *cf. Alc.*
Avit. c. 4, 191). 603 fonte perenni. 737 lege
 perenni (2, 20 sub l. p. VII 56). 2, 106 perennis
spiritus. 256 clade perenni (483. 1, 467). 536
 vita perennis *Christus.* 3, 99 perenne *opp.* peri-
 tura. Or. 408 tumultum . . . post busta perennem.
 Eug. c. 5, 11 perennia, *opp.* caduca.
 perennitas] Eug. *epist. 3, 2* perpetua perennitate.
 pereor] Mer. poet. 52 reverentia . . . perit. 68
 pereunt . . . (hastae). 93 percat facundia. Drac.
 1, 606 non tamen intereunt pereuntia lege diurna.
 672 diem periturum noctis ab umbris. 673 au-
 rora de sole perit. 2, 135 fluxus sanguinis de
 muliere perit. 281 vinea ne pereat sub morsu
 dentis adunci. 483 agmina caelicolum pereuntia
 clade perenni. 489 solis pereunte die. 513
 quaerit peritura dolos, quibus . . . perdat. 590
 pereant Saturnus et Arcas. 646 rugis pereun-
 tibus. 811 diluvio periere (*sat. 285*). 3, 100 peri-
 tura *opp.* perenne. *sat. 142* perit ira cadens.
 VIII 200 periet . . . iudex. Or. 169 periet . . .
 amor. 343 morte periet (346. VIII 44). Eug.
app. 49, 18 cuncta simul periet.
 perfero] Mer. Christ. 11 corporis huius dissimiles
 perferre modos. Drac. 1, 457 hortus nescit per-
 ferre volucres. 2, 410 pertulit ista deus . . . in-
 pune vagari. VI 15 bellum . . . perferre. X 41
 quae nova perferret pelagus ad Colchos. 195
 per aras virgo . . . molas perferit. Or. 448 per-
 tulit urna duos.
 perficio] 2, 794 sua promissor perfecit verba
 fidelis. 3, 487 quod tanta manus non est ad-
 gressa virorum, . . . perfecit femina sola. 493
 sperata licet, non est perfecta libido. 563 ministra
 perficit iniuncta. VII 50 medicina cerastis per-
 ficitur. X 469 quod magna . . . mox perficit. Or.
 928 perfecta potestas (955).
 perfidus] 3, 418 perfida . . . uxor Eriphyle. 445
 perfida . . . turba.
 perflo] 1, 240 perlabant naribus undas *pristes*.
 VI 69 calamis perfilare melos. VII 30 melos
 perlante flabello. Or. 518 Pylades . . . perlans
 commercia somni cum Oreste.
 perfundo] 1, 209 flamma . . . perfundit lumine
 mundum. 2, 305 perfusum sanguine frater (Or.
 895 p. s. matris *cf. Verg. Aen. II, 88*). 3, 264
 perfudit sanguine muros (Or. 723 p. s. dextram).
 II 130 herbida . . . vitreum tellus perfunderat
 antrum. V 284 fumida cruore perfundat, *cf.*
 VIII 519 roseo perfundens membra rubore. Or.
 524 puniceo perfunderat ora cruore. VII 152
 Neptunum perfundet aquis *Galatea.* VIII 500
 flammis perfusa genas *Helena.* X 103 *Aurora*
 mox perfundat Eoum. 569 meliore coma per-
 funderet orbem sol. Or. 255 perfundit corpus
 amictu.
 perfuro] Or. 845 remanente furore perfuri *cf.*
Verg. Aen. 9, 342 Coriipp. Ioh. c. 711.
 pergo] V 137 hostia talis est, talis tibi victima
 pergat (parcat *trad.*). VII 119 pergitur ad thala-
 mos (Or. 248 pergit et [per]tinget B] ad thalamos).
 VIII 89 dum pergunt et templa petunt. 235

- tecum pergere *i. proficisci*. 267 pergere ... ad tua regna. *X* 163 Risus atque Oscula pergunt *veniunt ex ordine*. 358 pariter pergamus, ait *i. una proficiscamur*. 510 tempus (ad)est, pergamus, ait. *Or.* 99 Mycenae ... pergo ... redere. 665 perginus, inquit.
- periculum] 3, 138 contemnenda pericla. 3, 362 pro laude periculum (443. *X* 601). *sat.* 26 peterem ... pericla. *IV* 10 mille pericla. 19 tu causa pericli es. 39 succurre periclis.
- perimo] 1, 621 peremptus ... daret ... resurgere. 649 funera ... vitali in morte perempta. 3, 51 iam morte perempto illi (*similia IX* 136. *X* 856. *Or.* 717 [perenti *B*], 722 regem morte peremit, *cf. Verg. Aen.* 6, 163). 2, 527 passio membra peremit. 3, 290 nati pietate peremptus. 342 prole perempta. 346 filiam perimit. 365 hoste perempto. *V* 82, 238 lege perempta. *IX* 94 peremptis ... viris. 191 perempto. *X* 586 Poly-nices ... germani morte peremptus (terentus *trad.*). *Or.* 954 mucrone peremptus.
- peritus] *VI* 23 Venus ... docta ... facunda perita. 41 sapiens scholasticus apte peritus. *VII* 124 facunda mente periti. *adv.* *Or.* 328 blandita perite.
- periurium] *VIII* 297 periuria gentis solvere. periurum] *II* 93 periurat Amor, quasi nescius esset. perluo] *Eug.* c. 22, 4 perluo rore genas.
- perlustro] *Eug. hex.* 97 luna perlustrat (conl-*Drac.*) cornibus axem.
- permaneo] 2, 572 nec permansit avarus.
- permisceo] 1, 747 permiscuntur odores (*cf. Mar. Vict. aleth.* 1, 246). *II* 110 permiscens mella venenis. *X* 229 permixto pallore rubens. *Or.* 127 permixtus candore rubor.
- permitto] *Mer.* c. 3, 3 (nec) commune sibi tempus permittit et anno silva. *Drac.* 2, 243 non angues ... permittere nasci potuit deus. 722 peccare nocentem si fuerit permissa (praem-*trad.*) manus; *nota constructionem personalem*. *X* 490 lambere ... permisit sarta cerastis.
- permuto] *sat.* 7 omnia permutans. *mens.* 2 nova fastorum permutat nomina.
- pernix] *Or.* 838 pernicio ... vincere matrem.
- perpendo] *Or.* 562 perpendo (-da *B*) diu.
- perpes] 2, 63 perpes mens dei. 608 sub perpetue culpa. 3, 70 sub perpetue nexu. 76 sub perpetue poena. 97 sine limite perpes. 747 perpes felix ... propago. *sat.* 250 perpetue lege poli. *VI* 45 rerum perpes origo Cupido. *Eug.* c. 27, 5 perpes quem fama loquetur.
- perpetior] 1, 646 nocturnos perpressa dies ... imago cacci. (*Or.* 562? *cf. app. crit.*)
- perpetualiter] *Eug.* c. 90, 2 ne perpetualiter urat.
- perpetuus] 2, 579 perpetuae ... munera vitae (*cf.* 3, 467 et *Sedul.* 1, 341). 3, 160 perpetui (*per posteros*) ... Isaac.
- perplacidus] *Eug.* c. 22, 29 et 30 sit tibi perplacidum quasi 'perplacidum'.
- perquiro] *II* 91 causas perquirat Amor.
- persentio] *X* 168 sublatum ... persentit ... aurigam quadriga. *Eug. epist.* 1, 4 diacones chrismare persensimus *i. comperimus*. *Braultio epist.* 2, 2 velle tuum bonum persentio.
- persequor] *Mer. pros.* 2 *B* 21 turnas persecutus.
- persolvō] 3, 494 poenas persolvit adulter. *VIII* 80 persolvens ... munera divis. *Eug. hex. praef. metr.* 6 largas persolvere grates.
- persono] *Mer. pros.* 1 *B* 19 victoria per(sonat). *Drac.* 2, 215 te spiritus omnis personat, deus.
- perspicuus] *VIII* 443 pers(picu)a chlamys ipsa fuit. *Eug.* c. 2, 11 quamvis perspicuus auro gemmisque nitescas.
- persto] 1, 95 perstando maligne. 99 perstat homo semper delicta sequendo. *X* 189 confiteor perstans.
- perstringo] *Mer. poet.* 18 Gallia ... limite ... terras perstringit Hiberas.
- persulco] *X* 118 persulcans ... polos micat orbita Amoris.
- pertundo] *VIII* 250 ancorae ferrum pertundit harenas.
- perturbo] 2, 159 perturbent cuncta procellae.
- pervado] 2, 287 pervasit gens nostra fretum, pervaditur aer.
- perveho] *VIII* 571 per rura ... sudanti per-
vectus equo.
- perversus] *Eug.* c. 36, 7 perverse daemon.
- pervigil] 3, 345 pervigil extinguī ... lumine nudo *Regulus*.
- pervolo] *VIII* 449 hospes ad aulam pervolat.
- perurgo] *Or.* 144 culpa perurgitur. *Eug.* c. 20, 35 fames perurguet.
- peruro] 1, 327 non de sole perusta terra. *sat.* 84 sole perustus ager; *cf. Claud.* 1, 218 *Paul. Nol.* 28, 249 *Coripp.* *Ioh.* 6, 271. *Drac.* *IV* 52 caput ... perurat ignis. *Eug. hex. praef. poet.* 13 quisquam livore perustus. c. 14, 24 cutem perurit vulnerum profusio.
- pes] *II* 84 (usque) pedes fluitans vestis laxatur ad imos. *Or.* 787 ad imos usque pedes. 348 pede tractus (720). 526 pede vincla trahens. 725 membra trahunt famuli pede vincla ligantes. 635 pede suspensio. *Or.* 14 pede dactylico resonante.
- pessum] *Eug.* c. 14, 32 abite pessum, vana mundi gaudia.
- pestifer] *Eug.* c. 36, 7 pestifer anguis diabolus.
- pestis] 2, 232 innumerae pestes beluae.
- peto] *Mer.* c. 1, 11 petit oscula na(ti). 2, 10 Augusti petit pignora mundus. *pros.* 1 *A* 6 pe(ter) secre)ta. *poet.* 108 petiere palam. 123 iaculum petiere manus. *Drac.*: *i. q. oro*: 2, 659 dominum petiere rogantes. *sat.* 168 dum peteret dominum. *II* 16 quid petis uri. *VIII* 279 quod peters, ... scelus est. *Or.* 534 peto Cecropidas vindictam. *Eug. sat. arg.* 3 omnipotenti deo veniam petit. *c. coni.* *X* 76 peto filia ... amet et laudet. *i. q. niti, moveri ad*: 2, 302 germanos ... petunt ... certamine fratres. 3, 191 petit (*i. aggreditur*) ... venator. 233 *Romam Petrus petit i. profectus est*. 280 castra ... petens invasit. 284 millenos petiere viros. *sat.* 26 peterem ... pericla. 28 aspera cuncta petat, prospera cuncta negat. 282 insontes poena petit. 296 manus medici languida membra petunt. *IV* 29 leonem nullo mucrone peti (*perf.*). *X* 212 quem regna petunt *i. manent*. *Or.* 281 poenas ... petunt de sorte secunda *diu*. 939 consilium petitur.
- petra] 2, 181 flumina petra dedit.
- petulans] *V* 75 petulans ... adulter.
- petulantia] *VI* 63 Petulantia simplex.
- phalanx] *X* 580 rapiunt simul aera phalanges.
- pharetra] *Mer. poet.* 75 faetras (egerat) ... Tanais. 80 auratae circumdant tela faetras. 136 gestare faetras. *Drac.* *VI* 111 implere pharetras *v. s. v.* impleo.
- pharetratus] *X* 61 pharetratrum puerum ... Amorem. 64 pharetratae ... Dianae.
- philomelaicus] *Eug.* c. 30 disticon filomelaicum (*cf. nota ad* 30, 2). 33 carmen filomelaicum.
- piaculum] *I*, 539 saeva piacula (2, 370. 409. 3, 268) mortis. 2, 719 terrenda piacula. *Eug.* c. 77, 6 maligna sentiant piacula.
- pica] *Eug.* c. 49, 1 garrula pica.
- piceus] *Eug.* c. 16, 2 picei poenam ... barathri. 38, 9 piceas ... tenebras. 59, 1 piceo nigrore. 101, 21 piceaque blatta. *Cato lux.* 15 piceas ... flammās.

pictura] 1, 205 sollers pictura. 253 per innumeras currens pictura volucres.

picus] sat. 268 passer, hirundo, picus.

pietas] 1, 83 pietatis parentis (726). 102 pietatis amore (cf. 692, 3, 349. Or. 659 Claud. 40, 48. Paul. Nol. c. 26, 13. Paul. Petr. 3, 229. Coripp. Ioh. 1, 148). 1, 429 pietatis opem (v. s. v. ops). 1, 644 pietate severa. 1, 556 magna dei pietas (3, 190). 1, 754 nimia pietate (3, 104. 292). 2, 50 pietatis opus (sat. 290. 298 v. s. v. opus). 2, 368 non pietas (1, 11 pia vota), non ira dei nos ulla coerct. 2, 680 pietate Tonantis (3, 215). 2, 705 sub pietate bonus (sat. 188 vir pietate bonus). 3, 561 pietate modesta (plura s. v. modestus). VIII 286 pietas affectus amor concordia. V 147 vera pietate parentes (cf. Catull. 67, 29). personata: VII 59 Fides Pietasque cf. Or. 965. pietas audacter pro ipsis parentibus, vel patre vel matre (cf. Or. 391 natos spoliare rudes pietatis paterna; 3, 120 quos pietas flebat ... parentum); 3, 110 pietas i. deus. 3, 349 pietatis amorem. sat. 299 inclitus amipotens (Geisericus), vestrae pietatis (i. patris) origo (i. pater). VII 137 immemor heu pietas (i. mater). 177 gladio pietatis i. patris, seq. fraterno mucrone. 221 pietatis (i. parentum) amor. Or. 333 pietatis (i. patris) amor. 54 pietas i. pater (65). 357 pietas (i. parentes) et origo polorum dñ. 351 pietatis (i. matris) vulnus. Eug. hex. praef. pros. 14 vestri solii praelargissimam pietatem.

piger] Mer. poet. 59 pigros ... t(r)iones). Drac. 1, 301 freta pigra lacebant. 3, 7 polo stent sidera pigra. sat. 224 pigra senectus. V 111 per tempora pigra pacis. mens. 21 pigra ... torpescit hiems.

pigeat] VIII 62 flumina rura pigent Parin. 202 pigeat napévetor. X 597 Idaliu pigeat coluisse Dionen.

pigmentum] 1, 178 pigmenta per herbas producant (intr.). 2, 449 omnis ager pigmenta daret vernantibus herbis.

pignus] Mer. c. 1, 10 pignora Augusti liberi. poet. 129 pignus ... foederis obess. 141 mavult naturae dicere pignus quam pacis. Drac. VIII 319 non vilis pignoris Aiax i. de quo magna praevidetur. ceteris locis de hominibus dilectis atque bis de coniuge: 1, 366 sit pibi pignus uterque (Adam et Eva), X 251 mihi pignora nulla coniugis aut sobolis dicit Iason. sacpissime de liberis vel pullis: 1, 263 vapor urguet aves in usus pigneris. 2, 104 genitor ... sine pignore Christo. 330 genitrix ... pignora. 3, 121 orbaret dilecto pignore parentes. 343 hostes qui in pignore praebet (v. notam). 345 genitor planctus de pignore fecit. II 160 quae pignora (i. quem filium) reddam matri (cf. Or. 94). VI 56 pia pignora, nati. 121. VII 55 sic fiunt ... pignora ... parentes. VIII 6 pignora prolis. 101 nec mater pignus abhorret. 164 pignus acerbum Paris. 261 regis pignus Paris. 578 pignora mater perdit tigris. 584 amissum nobile pignus tigridis. X 365 singula pignora portant. 428 natos, mea pignora. 514. Or. 245 pignora naturae concurrunt ... patri. 289 pignora regis. 312 regis cum pignore (Orestes et Electra). 378 pignoribus Danaum (videtur). 402 pignora naturae ... nepotes.

pingo] Mer. c. 1, 1 pictae ... mensae. Drac. Or. 50 stamina purpureum pingebant serica velum.

pinguesco] 2, 85 pinguescant intro medullae. 236 pinguescit (frondescit C.) oliva. Eug. c. 54, 1 pinguescit messibus aestas.

pinguis] 2, 264 aspidis ... pinguis membra. 423 pinguis ... gleba. 3, 177 fomite pingui.

pinna] Mer. poet. 174 bellatrix pinna. Drac. (in

laud. dei plerumque penna B¹, pinna B²). 1, 254 rudibus ... subtextunt aera pennis aves. 266 rudibus librantur in aera pennis (v. s. v. aer).

pinnol] 1, 264 pennantur ... ova. pinnatus: II 146 pinnatus Amor (X 216. 240). VI 47 pinnatus ... sagittis. X 404 tu mors pinnata ferarum Diana.

pinniger] 1, 262 pennigerum ... nemus anibus completum. II 5 Idalius ... pinniger (X 280). 71 pinniger audax (X 173).

pinnivola] Eug. c. app. 20, 21 plebs pinnivola (bula cod.) i. aves.

pio] 2, 678 vota pia rent ieiunando vel precando. VIII 165 Pergama nostra pientur necato Paride. Eug. hex. praef. metr. 25 carmina ... nugarum mole piavi i. liberavi.

pirata] 2, 294 aquas ... pirata vagatur. V 73 fluctus pirata vagetur. X 210 pirata decore Iason. 411 raptor, pirata.

pisciculus] Eug. c. 51 tit. de echenai pisciculus. piscis] v. s. v. armentum et ludo.

pius] 1, 11 pia vota (2, 619). 226 qui fovet igne pio caelum (cf. PMA. III p. 279 qui lavat igne pio). 386 sine lacte pio matris. 470 sub voce pia, sermone maligno. 2, 504 pium ... Christum. 724 pia turba (786). 3, 51 eris pius c. dat. pro erga. 233 pia iussa. 3, 547 rex pie (2, 708) deus. sat. 180 Augustus meruit tempus habere pium. 274 feritate pio pardi. 288 unde pium (i. pi) nomen posset habere deus. II 37 ut non pia patris oscula nata petat. nota gen.: Or. 441 pia coniugis, impia de se Alcestis. i. q. sacerdos: VIII 180 loco ... meo pio esse. adv.: 2, 343 devota pie.

pix] X 486 pix et stuppa.

placeo] 3, 114 victima ... displicuit placuitque simul. 645 omne nefas placitum. II 117 placet, ... Hylas rapiatur. VII 43 pudicitia ... placitura marito. VIII 193 Troianos regnare placet sc. dis. Eug. c. praef. 2 si mihi rite placet scil. poetari. 76, 8 sic nobis placeat nec tibi displicat princeps. iunctura personali: VI 70 Bacchaeque rotari ... placent i. Bacchis placet rotari. II 28 si Pallas placeat scil. uri tibi.

placidus] Mer. c. 1, 11 placidi ... na(ti) cf. nota. 4, 9 exultet placido tumore Thybris. poet. 98 placidus sub pace pudor. Drac. 1, 194 placidi flatus. 456 placidas ... aves. 571 sedibus ... placidis paradisi. 2, 745 placidus saevisque. 3, 25 placidos ... imbres. 228 temporibus placidis. sat. 112 sit bonus et placidus rex. VIII 454 placidas ... columbas. Or. 394 placidam sperate quietem (v. s. v. quies). Eug. hex. praef. pros. 15 placida ... gratia. de deo: 1, 1 iratum placidumve. 2, 706 et quotiens commotus eris, placidissimus extas. 3, 553 placido sermone iubentis. sat. 290 nomen habet placidum.

placo] 3, 34 utque placet vota. VIII 166 placetur Iuno, placetur virgo Minerva, sacrilegi de morte Iovem placate. Or. 446 placata (non exorata tamen) negabant numina proventus.

plāga] 1, 5 quinque plagae (sat. 90 Verg. georg. 1, 233. Aen. 7, 226. Or. met. 1, 45). 1, 300 pro regione plagae. 3, 300 plaga fervida. 319 haec plaga. sat. 244 ad solitas itaque reditque plagas sol. X 174 plaga maesta serenat (intr.).

plāga] VII 76 ceu iam sit plaga cicatrix. IX 181 plagam, qua concidit Hector. Eug. c. 38 de decem plagis Aegypti. c. 38, 1 prima plāga Aegypti.

plago] IX 75 plagare Cytheren.

plancitiger] Or. 118 plancitigeris ... votis.

plancitus] 3, 122 natos qui planctus (sic cod.) mortuos facit. 3, 345 genitor planctus de pignore fecit i. filium vel filiam ita affectu ut

- plangi deberent.* VIII 607 fit planctus in urbe.
IX 199 planctibus. *Or.* 101 vertat proprios in gaudia planctos (*sic B*, luctus *A*). 697 planctu gaudente fremunt.
- plango*] 2, 534 planxit natura deum. 3, 392 planxit Achillem. 393 Brutum planxit. 396 propago sic est planctus diu. 3, 620 extenso prostratus corpore plango (*cf. V* 264). VIII 589 Paridem genitor ... planxit. 598 plangitur urbe (*imperson.*), *cf. Or.* 862 totā plangitur aulā. X 526 non sua funera plangunt.
- planta*] 3, 182 vestigia plantae. V 264 ad plantas *divitis* prostratus plangit egenus. VIII 433 tremulis post aequora plantis. IX 171 Priamus iacet oscula plantis ... dans ... tuis. *Or.* 375 evasi remige planta e naufragio. ros. 4 plantas vulnere ... lacerat. 10 sanguine planta madet.
- planus*] *Eug. c.* 8, 25 plana versis et plena figuris visio Iohannis *i. apocalypsis*.
- plasma*] 1, 430 plasma suum dei homo.
- plasmio*] 1, 336 plasmavit (limavit *Eug.*) per membra virum. 2, 87 et caro plasmatur. *cf. Prud. apoth.* 864.
- plaudo*] 3, 80 *divitis* facta gemens plaudit (*cum plangere non liceat*) spoliatus egenus. X 465 verbera plaudentum ... sororum. *Or.* 533 plaudat et (plaudat *B*) infamis (*Egistus*), vos iam ... perisse.
- plausus*] 1, 259 volat non motis plausibus ales. VI 79 remigat admotis pinnarum plausibus ales. VII 28 plausibus insultent ... puellae. VII 106 festis plausibus. X 100 ignis ... plausibus excussus pueri *Amoris*. 110 puer Iadalis spargebat plausibus ignes. 266 dant faciles plausus. 524 tympana plausu percutiunt.
- plebeus*] 3, 389 industris matrona ... plebea. *Eug. c.* 97, 3 conscriptos plebeio carmine versus.
- plebs*] V 254 pro Verginia cum plebs arderet in ira. 259 plebs. *Eug. hex. praef. metr.* 13 de plebe quisquam.
- plectibilis*] 2, 275 actu plectibili. 464 plectibiles ... mores. *Or.* 229 impete plecti(bili). 426 verbero plectibilis.
- plecto*] 1, 100 poena plectente furorem. 2, 313 plectenda libido. sat. 315 plectente flagello. *Or.* 362 mater pl(ect)enda.
- plectifer*] X 285 plectiferi germana dei (*Or.* 86).
- plectrum*] IX 107 cum chordas quateret plectro. *Or.* 274 plectra fatigans.
- plenus*] *Mer. c.* 4, 24 plenis numine fontibus baptismi. *Drac.* 1, 379 plenus amor. 472 cibos crudeli funere plenos. 2, 583 meruit plenum ... coronam. 679 plena ... hora. 684 plena fides (3, 215). 3, 583 reatum plenum. 741 narrator plenus. *adv.*: 3, 186 plenus (*i. melius, perfectius*) ... suum (*i. dei*) solum ... adoret Parthicus.
- ploro*] *Mer. poet.* 50 populis ploratis (Osiris). *c. acc. effectae rei*: *Drac.* 1, 324 balsama (*obi.*) ... plorant virgulta. *Or.* 63 vultus gaudia plorant.
- pluma*] 3, 28 plumis vestitur avis.
- plumbeus*] X 561 plumbeus axis in curru Medaeae.
- plumeus*] 1, 242 gens plumea aves (*Iuenc.* 2, 818 p. turba). *Or.* 140 plumea ... stramina.
- plumiger*] *Eug. c.* 37, 5 plumigeras volucres. 50, 1 plumigeras ... catervas.
- pluo*] 2, 155 pluunt nubes. X 349 si pluēt. *c. acc. rei effectae*: 1, 65 calidas pluit imber aquas. II 23 divitias ut tecta pluant; etiam passive V 27 tela pluunt. *c. acc. rei effectae*: VII 193 pluunt (*i. consperguntur*) tellus sudore.
- plus*] 2, 314 plures pro multi, item 317. 535. sat. 236 plurima neutr. plur. X 441 plurimus ... serpens. plus nomen: 2, 415 quos plus peccare videbat. 3, 399 plus praestitit error. 566 plus quam peccator habendus. sat. 210 plus quam turba facit. X 153 hos arcus dominae plus posse pharetris. X 501 plus ire *i. amplius iusto*. *Or.* 207 quod plus scil. est. 743 quod plus est. *adv. fere i. q. 'magis'*: 2, 497 plus ... flammās quam fulmina vibrat deus. 703 plus plus es quam iustus. 724 plus ... turba nocetur. 801 laudavere deum, sed plus de morte natantum. 3, 20 iustitias monitor, sed plus pietatis amator. 436 ut plus terreret ... de morte ... quam gladiis. VI 109 plus urit (*Aegr. Perd.* 188). VII 83 plus eat in frenos. IX 105 plus post fata nocet. 189 plus te laudamus. *Or.* 57 plus iam cognoscere patrem coeperat, officium citius dedit illa ministris (*i. quo magis, eo citius*). 73 quod plus miror. 234 plus magis audaces animos de crimine sumunt, ubi magis cum audaces, plus cum verbo iungendum. mens. 20 rusticitasque decet ... plus.
- pluvia*] 1, 452 pluviis absentibus. 528 praedicunt pluviās. 2, 747 pluviās ... fundit deus. 3, 25 pluviis ... descendentibus. sat. 79 pluviā nix grando pruinae. 293 solem ... pluviāsque dedisset deus.
- pluvialis*] 1, 510 pluvialis hiems.
- poculum*] *i. q. potio* 1, 203 pocula blanda (*V* 78. 212). 2, 141 pocula (*i. vina*) sunt latices. 698 pocula larga parans. *Eug. c.* 70, 5 petunt lympharum pocula ... armenta.
- podagra*] *Eug. c.* 14, 22 podagra dura gignit tubera. poemā III 18 reddo ... poemā.
- poena*] *Mer. c.* 4, 28 obruitque poenam. *Drac.* 1, 51 poenam capit ante reatum. 1, 548 poena mori crudelis erat. 2, 537 poena(e) ... ministri diaboli. 3, 47 mens ... dat poenas animi. 414 poenarum portio tristis inferi. 444 poenas exegit ab. 494 poenas persolvit adulter. 530 alieni poena (*i. punita*) furoris *Lucretia*. *Or.* 281 poenas ... petunt de. 477 solvat adulter ... poenas. 932 nec poena reatus erat. poena manet v. sub maneo.
- poenal*] *Or.* 306 poenale caput *Aegisthi*.
- poeta*] sat. 187 modico sermone poeta (*cf. nota*). VII 123 exiguum tamen inter iura poetam. VIII 14 in Aonio descendit fonte poeta. 19 poeta *Vergilius*. X 28 poetae *Draco*ntio.
- polio*] *Eug. hex. praef. metr.* 12 tenuando polivit librum.
- polleo*] VII 112 fides per sacra palatia pollens. *Eug. c. praef.* 14 sermone pollens. 3, 6 nunc pollut sobria, nunc marcescit ebria corda. 21, 6 doctrinā pollens. 74, 3 pacis munere pollens.
- pollex*] 1, 323 fila ... nullo sub pollice ducta. 15 melos ... concinente pollice. IX 205 pollice chordas tangentem.
- polluo*] V 128 simulacra ... cadaver polluat. 160 patriae ... polluis arcem. *Or.* 647 polluta matre adulterio.
- polus*] *Mer. c.* 1, 6 summi ... astra poli. *Drac.* 1, 3 templa poli. 1, 5 septemque poli (*cf. Prud. cath.* 7, 36 caeli ... septemplies *Paul. Nol. c.* 18, 141. 32, 184). 1, 119 lux datur ante polum (*sic G Eug., polos B*). 2, 217 polus omnis. 3, 212 polos meruisse ... et astra. sat. 151 regna polorum (*Alldelm. de basil.* 31. laud. virg. 755. 2160). 233 astra poli. 238 luna minuentem polis. 260 perpetue lege poli. 280 montes vastos proxima saxa polo. VIII 55 ira polorum. X 398 regina polorum *Luna*. 431 non ire polos. *Or.* 146 censura polorum. 357 origo polorum dii. 924 nemo poli ... deum.
- pomarium*] 1, 411 pomaria nostra paradisi.
- pompa*] VI 100 pompa catervarum nuptialis. VII 11 pompa *Amorum*.

posco gemens veniam ab. 305 qui poscit hac
lege deum, ut . . . *II* 9 nimen posco tuum
i. improcor. V 2 poscitur, ut. *VIII* 270 posceris
Hesione. 289 te scindere poscebat. 540 puppes
et litora poscunt *i. petunt*, cf. reposito. *Or*. 860
quae numina poscens elucit. *Eug*. c. 30, 55 te
confutens . . . poscimus *precamur*. 35, 5 posco
παύειν *ερω*.

possessioni 1, 354 sibiinet data sit possessio (*i.*
quasi p.) mundus. *VIII* 196 Troianis dabitur
totus possessio mundus.

possideo] *Mer*. c. 1, 6 tecti medium . . . ceu . . .
possidet astra poli *Augustus*. *Drac*. sat. 89 tem-
peries medium caeli nec possidet orbem. X 11
possidet . . . pectore caelum *Medea*. [*Or*. 427
possidet *trad.*].

possum 3, 166 caelum possedit *gens Isaac* (168).
296 ara . . . possedit harenas. V 355 possessor
polos. X 322 mentem possedit inanis religio.
possum] *Mer*. c. 3, 7 possent. *Christ*. 12 possis.
30 potuisse . . . poteras. *Drac*. 1, 749 ut valeam
memorare tuas . . . laudes quas potero. 3, 359
tantum potuisse dolorem. X 528 numquam sic
posse venena credidit *i. tam valida esse*. cf.
Eug. hex. 430 ceu femina possit ad (*cf. nota*).
Or. 780 quod potuit pietas, vultus averit
Orestes. *Eug*. c. 98, 4 quod possum breviter.
cf. Rossberg, Fleck. Jahrb. 1884, 645 sqq. *cf.*
potens.

post] *Mer*. prod. 2 B 23 nec multo (p)ost. *post*. 45
post lauros redire togae. 148 post bella (195)
redit. *Drac*. de loco: VII 85 accipiat post
crura notas *equus in circo currens*. 95 post praese-
pe. *Or*. 726 post . . . fores portae. (*de or-
dine*: sat. 107 post te. de tempore: adv. 2, 127,
3, 719. V 112. VIII 149. quasi subst.: 3, 740 nec
'post' cadit in te. *praep.* *plurimum brevit*
uncta cum nomine ita ut, quid factum sit per
illud vel ad illud, subaudi oportet: 1, 58 post
tempora certa. 88 post saecula (622). 241 post
cuncta. 2, 80 post templi dei possessa a Christo.
157 post nubila maesta (2, 663 p. n. crassa cae-
citiatis). 163 post alia freti disiecta. 509 post
viscera matris inita a Christo. 564 post funera
carnis. 660 post funera septem *septem maritis*
necatis. 3, 55 post sua membra *i. mortuus*. 225
retia post pelagi . . . praeco. 276 post arma
tyranni. 667 post (i)sta[t]i. 3, 503 post tristia
funera nati. 508 post . . . fulminis ignes. 519.
640 post viscera cetae. 704 *revertitis adhuc
post ossa senectae. 718. 748 post corpus (tempus
C). sat. 32 post decus imperii. 35 post
Parthica regna. 45 pectus post membra. 159
rectores . . . post me. 273 post vulnera (IV 53).
VI 19 post arma. VIII 79 post Herculis arma.
214 post caeleste tribunal. 428 post signum
datum. 433 post aequora. 498 post sacra.
IX 2 meritum post prima (pama trad.) manet.
X 268 post templa. 414 post regna. *Or*. 47
post vota soluta. 140 post pelles. 141 post
tectae casae. 682 post astra mane. 748 Andro-
mache famulam post Hectora (IX 64. 76 p. H.
tractum). *creberrimae uncincae*: post bella:
sat. 175. II 94. IV 28. V 17. 48. 97. 121. 163.
VIII 54. 296. IX 34. 196. *Or*. 243 (*cf. nota*) 377.
464. 521. post busta: V 115. *Or*. 408. post fata:
V 323. VII 24. VIII 17. IX 12. 16. 105. X 413.
Or. 443. 450. 471. 472. *Eug*. hex. *praef.* *metr.* 21
(*cf. Verg. Oc. Lucan*). post funera: 2, 564. 660.
770. 3, 503. X 25. *Or*. 94. 148. 202. 734. post
membra: 3, 55. IX 15. 18. *Or*. 471 (*cf. nota*) 599.
postea] 2, 806.

posteritas] 3, 145 horum posteritas *i. posteri*.
posthac] *Eug*. sat. 6 posthac (idem *Drac*). semper
eris qui modo vel fueras.

- postpono] 3, 94 natos postponat ... deo. *VIII* 168 *Iunonem* postpositens *Venerem* laudat *Paris*.
postquam] 1, 36. 2, 399 postquam revocantur et suscepit. 3, 330. *Or.* 695 postquam introgressus est. *postpositum*: *VIII* 588.
postremus] *Mer. pros.* 1 *A* 19 postre(mo). *Drac.* *Or.* 72 postremum (posterarū *B*) *i. ad mortem tempora vincta Iphigenia*.
postulo] *Eug. epist.* 1, 5 a te de his inluminari me postulo.
potens] 2, 70 virtute potens (cf. *Paul. Nol. carn.* 20, 271. *Alc. Avit. carn.* 6, 297). *III* 15 doctrina potens (cf. *Prop.* 2, 5, 28 *Cynthia* forma potens et s. v. doctrina). *VIII* 346 potens voc. o *rea*. *IX* 185 hasta potens *Achillis*. *Or.* 857 dapibus ... potentum. *Eug. c.* 9, 21 turba potens *mar-tyres* (cf. *Blume-Dreves, anal. hymn. XXVII p.* 254 *hymn.* 176, 14).
potentia] 3, 547 bellantum ... potentia supplex *i. angeli*. *V* 108 Romana potentia *senatus*. *VIII* 239 *Hectori* tota potentia (*i. omnes bellatores*) cedit. *Or.* 555 quae tanta potentia patris ... monuisse.
potestas] *Mer. pros.* 1 *A* 22 labori ac potestati. *Drac.* 2, 251 iura potestatis (cf. *Sedul.* 4, 156. *Alc. Avit.* 5, 288) retinent (2, 740). 3, 309 nulla potestas est ibi sertorum. *Or.* 928 deos, quibus est perfecta potestas, 955 fuit et perfecta potestas ... deis *seq. inf. pro ipsis hominibus potentibus*: 1, 17 ira potestatum. 2, 791 alma potestas *deus*. *VI* 4 potestas *Delphica Apollo*. *VIII* 181 pontifices ..., sacra potestas. 334 fit praeda potestas *scil. regina*.
potior] *Mer. poet.* 113 iusta sorte potitum. *Drac.* *II* 40 privigno ... potitur ... noverca.
potius] *Mer. pros.* 1 *A* 1 potius quam. *Drac.* 2, 779. 3, 634. *Or.* 548.
poto] *VIII* 413 potare cibos atque edere potus agnos.
potus] 1, 720 cibus et potus. *VIII* 413 edere potus.
praebeo] *Mer. c.* 1, 10 praebuit aula toro(s). 4, 33 nutricem tibi praebuit papillam. *Drac.* *Or.* 890 consendere ... templum praebente (praes-*Rossberg*) *Minerva*.
praecaveo] *Eug. c.* 2, 5 praecavē ..., ne.
praecedo] 1, 135 *huc* totum praecessit opus. 2, 609 facinus venia praecedit. *X* 473 *Lucifer* ... praecedens solis habenas. *Or.* 670 abscedens senior praecessit ad urbem.
praecipio] 2, 507 praecipiti iactu (3, 408). *VIII* 237 senectus praecipitem frenat ... iuventam.
praecessor] *Brail. Eug. epist.* 2, 4 praecessori vestro. 2, 5.
praecido] *Or.* 427 praecidit (*trad.* possedit) regnum *i. regis caput abscedit*.
praecingo] *Mer. poet.* 40 crimem praecingit oliva. *Drac.* *VI* 13 *Pallados* ... crimem praecingit oliva. *Eug. c.* 82, 1 praecingitur armis miles.
praecipio] 3, 616 praecipis ut. *nota acc. c. inf.*: 2, 159 surgere ventas praecipis (cf. *Ven. Fort. Mart.* 3, 522. 4, 334). *etiam passive*: 1, 9 quidquid natura dedit praecipio creare. *abiter VIII* 450 praecipium (per-*trad.*) dum carpit iter. *subst.* praecipium: 2, 342 accepta dei praecipia reservant. 346 contra praecipia Tonantis. 3, 531. 550. 614 das praecipia benignus ..., cadat ... et ... ferat. *sat.* 155 dei praecipia iubent. 189 nobile praecipium.
praecipito] *Or.* 719 praecipitate *Egistum* ... solio de principis.
praecipue] *Eug. c.* 1, 4.
[praecisus] v. pretiosus.
praeco] 3, 226 praeco dei sollers *Petrus*.
praeconium] 3, 737 nemo tua praeconia congrua dixit. *VII* 136 nomina vestra ... praeconia nulla manebunt.
praecordia] 1, 341 tenuit praecordia sanguis (cf. *Coripp.* 3, 56 gelidus p. s. turbat). 567 sensu praecordia muta loquuntur. 2, 42 animam praecordia mentem (*Or.* 558 animum p. m.). 3, 646 gemitus praecordia rumpunt; v. s. rumpo. *VI* 25 praecordia dura. *X* 222 rapiunt praecordia flammās.
praecursor] *Eug. c. app.* 48, 1 praecursor domini ... Iohannes.
praeda] *Mer. poet.* 100 praeda docens *scil. avarum esse*. *Drac.* 3, 81 convivia, praedae gutturis. *VI* 21 in praedam venere dei vincente *Dione*.
praedico] *Mer. pros.* 1 *R* 18 (de *viris* fortibus praedicanda sunt. *Drac.* 1, 528 animalia praedicant (*sic B*, non recte *mutari*) pluvias. 3, 637 exitium mortis iam praedicante propheta.
praedico] 1, 515 praedicit *Psyllus* vim ... veneni 522 praedictis 'imminet imber'.
praeditus] *VIII* 615 ratis ... regali praedita signo.
praedives] *Eug. c. app.* 12, 4 praedives nimium thesaurus.
praedo] 2, 817 praedo aut raptor avarus. 3, 79 qui aliena rapit praedo temerarius audax. 329 genialis praedo pudoris. *sat.* 143 praedo *i. leo* (*VIII* 360). *VIII* 1 Troiani praedonis *Paridis*. 581 praedonis (*adict.*) equi. *X* 368 freta ... felix praedo (*Iason*) vagetur. *Or.* 507 praedo (credo *trad.*) decennalis *Agamemno*.
praedor] *Or.* 808 *Pyrrhi* praedante rapina.
praedurus] *Eug. c.* 62, 1 praedurus adamas.
praedux] 2, 23 praeduce iussu dei. *III* 15 doctrina praeduce. *X* 131 te praeduce.
praeo] *Or.* 46 praedam praere (*scil. sibi*) *Mycenis* (*quo?*).
praefatio] *I tit.* praefatio *Dracontii*.
praefero] *Mer. praef.* 44 victoria ... traxit praefata crulem. *Drac.* 3, 8 quas praefert litus harenas. 3, 86 nil opus est praefere deo (92). 89 animam praefere datori (cf. 87. 88 = *Iun.* 8, 83). *VIII* 239 *Hectore* praelato. *Or.* 750 praelato pastore.
praefigo] 2, 21 vices ... praefixas soli. *Eug. c. app.* 28, 1 vitiis praefigere theta (cf. *nota*).
praefor] *Eug. hex. praef. pros.* 10 praefatus (*i. supra dictus*) auctor.
praefulgeo] *VIII* 463 conubium (*i. uxorem*) ... praefulgens ore decoro.
praefulgido] *Eug. c. app.* 12, 8 angelica praefulgida vestis.
praegno] *X* 577 male conceptis praegnatur terra venenis.
praegravo] *Eug. c.* 77, 5 quiete praegravantur viscera.
praeindico] *V* 249 dives praeinducat urbi.
praelargus] *Eug. hex. praef. pros.* 14 vestri solii praelargissimum pietatem.
praemiatrīx] *Mer. pros.* 2 *A* 12 habes ... praemiatrice(m) conscientiam tuam
praemitto] *Mer. poet.* 189 paci tot praemisimus arma. *Drac.* 1, 206 auroram ... dies praemisera undis. *Eug. hex.* 17 vita mundo praemissa est principe luce.
praemium] *Mer. pros.* 2 *A* 8 quanta tibi ... praemia debeantur. 10 nullum commune praemium. *poet.* 30 togae recipit ... praemia. 47 vincit sua praemia virtus. *Drac.* *sat.* 25 praemia despicerem. *X* 491 praemia taetra coronam *Medae*.
?praemodicus] 2, 673 prece praemodica (sub modica *C*). . .

praemoneo] 1, 41 praemonet ante pius quam (mittat) . . . pericla. 89 se praemonet ante cavendum.
 praemortuus] 2, 633 praemortua (prope m. C pro m. B) membra.
 praeniteo] *Eug. c. 75, 3* candifico praenitent (-teat cod.) teguina luxu.
 praenotat] *Eug. epist. 1, 3* chrismate praenotati.
 praeparus] *Eug. hex. praef. poet. 24* praeparvi Draconti . . . libri.
 praepes] 1, 724 praepetis . . . aquilae. *Eug. c. 14, 88* praepete cursu. 36, 1 praepetibus . . . votis.
 praepollo] *Eug. c. 8, 19* Iacobus . . . praepollens.
 praepono] 3, 136 nil praepoñer (-nerent cod.) unquam debeat . . . deo.
 praerogo] 2, 750 iniustus munera nobis praerogat.
 praeruptus] VIII 409 praerupta de rupe.
 praesagium] 1, 56 monet per tot praesagia somnus. 528 nec clam praesagia fallunt. VIII 468 praesagia ferre. 626 praesagia sensus concutunt. Or. 754 Phrygiae praesagia vatis.
 praescio] 1, 519 homines praescire futura.
 praescius] *Mer. pros. 2 B 17* quasi praescia . . . antiquitas.
 praescribo] *Eug. sat. 17* lex . . . Moyse praescripta notante. c. 8, 41 praescripta i. supra dicta. subst. praescriptum: *Drac. Or. 589* Danaum praescripta. 949 praescripto capimur.
 praescriptio] V 250 praescriptio surgit.
 praesens] *Mer. pros. 2 A 5* eius pr(ae)sentis. *Drac. 3, 49* bona praesentis . . . vitae (83. 170). VIII 610 absentis tumulum formabat inanem, ut iacuisse putes praesentis morte cadaver (*Or. 890 v. s. v. praebere*). *Eug. c. praef. 17* praesens . . . saeculum. 1, 4 sit mihi . . . correctio praesens.
 praesentia] V 266 divitis optata praesentia . . . apparet.
 praesentio] 1, 469 fortia cordia viri . . . praesensit diabolus.
 praesento] IX 209 matrem praesentet ab undis.
 praesepe] VII 95 vacuos dat post praesepe (praesentia trad.) cursus equus.
 praeses] *Mer. c. 1, 7* pro praeside (i. Augusto) (nostro).
 praesideo] *Eug. c. 8, 45* episcopus pastor praesidet urbi.
 praesidium] 3, 202 harena . . . praesidio sic apta fugae.
 praesigno] *Braul. epist. 2, 13* chrismate . . . praesignan.
 praesto] *impers.: Mer. c. 4, 35* praestitit morari. *part.: poet. 120* praestantibus (i. insignibus) . . . actis. *Drac. i. q. praebere, donare: 1, 560* requies . . . praestatur homini. 2, 121 praestatur de clade salus, cf. IX 227 praestatur de morte salus. 2, 129 quod . . . de corpore toto praestitit. 617 semper praestare paratus deus (opp. accipimus). 620 ut praestet causam. 3, 33 usura praestatur. 78 nec sibi praestitit unquam quidquam. 117 hostia praestatur. 124 minus . . . ademit quam praestare potest. *ibid.* (quod) si non praestat. 125 deus . . . omnia praestans. 140 praestat compendia damnum. *sat. 173* haec bona simplicitas praestat. 184 si non praestaret quidquam. 186 si nulla dedisset praestitia supplicibus. 192 ut praestet bona dans. IV 52 praestent (-em cod.) cum morte rogos flammae. V 149 Carthago . . . praestabat funera templis. VIII 147 praestat Bellona nurum. 238 egregios comites praestem. IX 231 vetigial . . . funera praestent. Or. 88 praestas quod(cum)que rogaris. *fig. 1, 3* felicitibus . . . et praestare volunt dei. c. inf.: 2, 74 his praestat sine fine manere deus. seq. quod: *Eug. c. 13, 3* hoc solum praestat

tetigisse (est subi.) senectam quod. *ferre idem valet quod* prodesse; 2, 262 vipera quid praestet. 3, 399 plus praestitit error. *sat. 64* ut praestet (prosit V) littera vel noceat.
 praestringo] 3, 331 gemino praestrinxit consule Romam Brutus. Or. 786 pallia . . . praestricto dente momordit moribunda.
 praesul] VIII 348 te praesule. *Eug. c. 21, 19* praesul episcopus; item c. app. 22, 5. 52, 21 Clemente Romae praesule.
 praesumo] i. q. confidere, audere: 1, 565 nec mens quaecumque praesumpsit pura fefellit deus. 3, 210 compescere . . . praesumpsit. Or. 930 praesumat bella gigantum. *Eug. epist. 1, 5 c. inf., Braulio epist. 2, 11* talia. *part.* praesumptus i. q. superbus, audax: 2, 373 moles praesumpta gigantum. 738 praesumpta (i. superbos) . . . atteris, deus. V 91 quando fugax praesumptus erit vel debilis audax. c. abl. i. q. fretus: 3, 283 spe mortis praesumpta suae manus Leonidae. Or. 326 praesumpta suae dulcedine linguae femina.
 praesumptio] i. q. fiducia, spes firma: 2, 635 praesumptio maior affuit his prolem spondens. 3, 253 pura fides, praesumptio simplex. *Eug. hex. 447* praesumptio nulla fefellit (aliter *Drac.*). cum vituperatione: *Eug. epist. 1, 4. Braul. epist. 2, 11* nescientia aut praesumptione, cf. 2, 2.
 praesumptor] *Braul. epist. 3, 12* a praesumptoribus presbyteris. 2, 13 ter.
 praesumptuosus] *Braul. epist. 2, 2* in quibus est pernicioosa nescientia et scientia praesumptuosa, cf. 2, 11.
 praetendo] *Eug. c. 75, 2* praetende membris lineae.
 praeter] *Mer. pros. 1 B 9. 2 B 3* praeter . . . id quod. *Drac. 3, 442* praeter quod fuerant. Or. 405.
 praeterea] 1, 317. 454. 643. VIII 440. Or. [108. 133 trad.]. 662.
 praetereo] V 182 hoc praetereunte.
 praetervolo] *Eug. c. 5, 6* bona praetervolant.
 praetextatus] V 298 praetextatum iaculis produdere.
 praetor] 3, 429 inter . . . praetores atque tribunos. VIII 31 caelicolum praetor Paris.
 praevaleo] *Eug. epist. 1, 2* iussioni principis resistere non praevaleuit.
 praevohor] X 471 puniceo praevectus equo Lucifer.
 praevenio] 1, 91 indulgentia poenam praevenit. 136 hac solis praevenit iter. 2, 609 indulgentia . . . reatum praevenit.
 praeventor] Or. 213 egredere praeventor atrox.
 prandium] X 387 magna parantur prandia (praemia trad.). Or. 857 prandia . . . dapibus conferta.
 pratum] 1, 274 per prata vagum (*sat. 37*) . . . taurum. 285 inter prata vagum pecus. 493 errantes per prata roes. 3, 719 inter prata pecus. II 22 per prata bovem.
 pravus] 1, 483 quid pravum, quid sit honestum. 561 pravumque bonumque. 2, 309 fur . . . pravo velatus in actu. 437 prava gens hominum. 561 vitae pravaeque bonaerque. 744 iustus . . . pravis. *sat. 15* bona tristia prospera prava.
 precatio] 2, 762 precatio tristis.
 precator] *Eug. c. 11, 15* quisque precator ades (12, 11).
 precatu] Or. 885 quem nocte precatu[m] purgat. *Eug. hex. praef. metr. 8* veniam deposce precatu.
 precor] 1, 746 vota precantia complens. 2, 210 humili te voce precatur (cf. *Verg. Aen. 9, 403*). 208 sqq. multa synonyma. 3, 725 quicquid vota precantur. *sat. 101* te precor, omnipotens. 311 miserere, precor. VI 31 precor aspergant. VIII 337 nosce, precor. IX 43 nutu sine voce precatur. X 395 Lunam manibus tensis cum voce

- precatur. *Or. 656 scelus hoc punire precantur vos.*
- prehendo] *II 56 Venerum prensam ... indice Sole.*
- premo] *Mer. poet. 128 tela ... premerent ... se- cures. 131 dux premat hostes. Drac. 1, 729 spes et defensus pressis (2, 695 maior defensus p.) deus. 2, 713 quos culpa premebat. 738 ima levas et celsa premis. 3, 587 calvarum pondere pressus. 597 gravor undique pressus. 721 ferrato pondere pressum. V 31 funera pressa (i. neces oppressas finitas) reformat. 47 ut legem premat ipse suam. VIII 153 patriam ... premit. X 531 natos ... premit i. opprimit necat Medea. Or. 284 clade repentina premitur. 793 verbere corpore pressas ... harenas. Eug. sat. 26 aspera cuncta premat. nota: X 481 signumque premit ... Megaera i. subsignat. 1, 222 luce pre- muntur solis stellae, i. superantur. Or. 159 corde premens gemitus. 340 haec tacito sub corde premunt (cf. Verg. Aen. 4, 332). 459 gemitum premit. seq. inf.: X 12 superos ... pre- mit ... parere sibi Medea.*
- presbyter] *Eug. epist. 1 et Braul. epist. 2 passim. Eug. c. app. 23 de presbyteris. nota presbyterem epist. 2, 7, presbyteres ibid.*
- presbyterium] *Eug. epist. 1, 2 presbyterii gradu. Braulio epist. 2, 6 officium presbyterii.*
- pretiosus] *2, 454 pretiosus ... sandix. 459 vis- cera ... terrae ... pretiosa. sat. 71 gemmas, pretiosos ... lapillos. IX 218 mors (i. cadaver) pretiosa Hectoris. Or. 320 pretiosa monilia. Eug. c. 29, 5 debui edere pretioso (precioso cod.) marmore cf. Hübner, inscr. Hisp. 144 (Oveti, saec. VII—IX) inclusi tenerum praetioso marmore corpus, quem lapidem continere imitationem versus Eugenii certum est.*
- pretium] *Mer. c. 4, 46 mundi pretium fuit (poet. 130) Aetius obsec. pros. 2 A 15 virtutum pretium. Drac. 2, 515 pretium dat turba, dei commercia fiunt. 3, 39 annonae pretiique vorax. 405 nec bellum ... pretium ... redemit. 660 pretio delicta coegi. V 183 venena ... pretio maiore parantur. VIII 39 iudicis Idaei pretio senten- tia fertur. IX 214 fac pretium. Or. 420 pro pretio scelus.*
- prex] *Mer. poet. 114 falsa ... prece. Drac. 1, 114 lacrimis prece corda. Or. 85 prece p(ec)to- re. 2, 73 preces ... canentes angeli. i. q. devotio: X 12 prece nixa virago. 139 precibus elementa quatit. 529 precibus ... servire fu- rores.*
- pridem] *Eug. hex. 368 (non habet Drac.).*
- primaevus] *Mer. c. 2, 2 primaevo lumine. 4, 23 primaevos ... art(us). poet. 136 primaevas ... faetras. Drac. Or. 915 primaevi temporis annos. Eug. c. 22, 13 primaevo flore inventae.*
- primas] *Braul. epist. 2 tit. Eugenio primati epis- coporum.*
- primatus] *Eug. c. 21, 19 praesul primatum gessit. primitiae] Mer. c. 4, 29 his ... primitiis ... sacra- tum i. baptismo.*
- primordium] *1, 22 fine carens primordia nescit deus. 124 primordia mundi (mens. 7, 2, 303; 1, 129 m. pr.; cf. Or. met. 15, 67). 2, 440 primor- dia nostra Adam. sat. 63 cera dat ingenium pueris, primordia sensus. Or. 564 primordia vitae (Iuven. 2, 502). Eug. hex. 449 (praecordia Drac.). c. 37 tit. de primordio mundi. 37, 1 lucis primordia. 38, 10 prolis primordia.*
- prior] *v. prior.*
- princeps] *Mer. c. 1, 5 cum coniuge princ(eps) (2, 9). 2, 3 principis ostro. pros. 2 A 2 Roma cum principe. Drac. 1, 134 mundi ... principe luce. 2, 167 Moseo principe gentis. 3, 371 dux princeps. sat. 151 principis augusti regnum. 183 dux princeps Romanus erat de principe Titus. 187 alter ... princeps M. Aurelius. 203 cum principe miles. X 131 tu princeps pietatis, Amor. 396 astrorum princeps Lama. Or. 27 bellipotens ... princeps Agamemno. 207 in principis aula. 323 principis (i. nobilis) uxor. de deo: 1, 332. 378. 399 deus et princeps. 2, 31 rerum princeps. 32. 111. 410. 3, 159.*
- principium] *Mer. Christ. 24 principium finisque. Drac. 2, 255 principio i. Adae temporibus. sat. 5 principio seu fine carens.*
- prior] *2, 311 exempla priorum. 710 delicta priora. 3, 717 ante ... quam ... iam prior auris erat. VII 53 prior ante sui vindex est. Or. 174 prior occumbat quam ... sentiat. 667 ito prior. 904 cui prius est in matre nefas. minus eccle- siasticum: Eug. c. app. 22, 1 ipse prior. sup. primus: Mer. c. 4, 39 primas Latii domos. poet. 122 prima ... vestigia. 142 primum adv. Drac. 2, 367 ex primo ... nunc usque. 2, 607 primum ... quam faceres quod interpretor prius quam (non iungo primum cum hominem). cf. IX 138 primum pro prior. IX 2 si meritum post prima (i. post- quam egregia ipsa periere; pama trad.) manet. priscus] Mer. poet. 90 pectora prisca. 99 priscis ... triumphis. Drac. 2, 163 aquae reduces repe- unt loca prisca i. priora. 174 via prisca (i. prior) salutis. 3, 86 sententia prisca est Iuven- nalis. 594 ubi sit miseratio prisca i. prior. sat. 245 recipit facies priscas i. priores sol. Or. 543 de tempore prisco. 687 prisca domus.*
- pristinus] *sat. 312 pristina ... verbera.*
- privatus] *Mer. c. 3, 4 (privatam ...) hiemem silvae per aestatem. Drac. VI 86 privato sub more.*
- privignus] *II 40 privigno ... potitur ... no- verca. IV 14 luno noverca ... potuit ... bella parare privigno.*
- privilegium] *Braul. epist. 2, 7.*
- proj interiectio] *Mer. poet. 138 pro nescia ... corda. Drac. 2, 272 pro dedecus ingens. IV 34 pro fata nefanda. Or. 367 pro Iuppiter. Cato luc. 10 pro dolor.*
- proj praepositio] *Mer. c. 1, 7 pros. 1 A 17. 2 A 2. 3. 9. poet. 116. Drac. 1, 154 sunt pro radicibus undae. 2, 427 segregat ... merita pro moribus. 789 populi pro libertate gementis. 3, 172 nomine pro domini. 254 aeternum modico pro tempore quaerat. VIII 599 gemit non pro virtutis ho- nore. X 601 dat pro laude pericla. Or. 2 victoris pro laude necem. 55 agmine pro Danaum ... litatam. 369 pro Phrygius (i. iis fauens) pelagus saevit.*
- probo] *Mer. pros. 2 B 4 probasti mundi amorem. poet. 104 ensis indomitum mitemque probet. Drac. 1, 385 nata probatur Eva. 514 necdum serpente probato praedicat Pyllus vim. 524 genus hominum ... scire probatur. 2, 26 ser- vire fidelis ... probatur. 103 omnipotens num- quam sine patre probatus Christus. 184 nulli debere probaris. 195 disuncta ... probantur. 271 gens importuna probamur. 593 nihil esse probentur. 726 mora ... esse probant. 3, 130 vota probare. 295 Persas sua iura probant thalamis asciscere matres. 323 vero sermone probato antecedit interrog. obliqua. 729 res ipsa probavit veniam sperari posse. sat. 4 deum do- minum saecula ... probant. 17 hoc tua verba probant. 295 qui nil peccasse probatur. VIII 648 iam somnia taetra probastis matris. Or. 923 qui me purgasse probantur.*
- probrosus] *Eug. sat. 15 probrosa, maligna. c. 25, 11 probrosus, turpis, iniquus.*

- probrum] *Eug. c. 5, 21* pande Christo probra cordis. 14, 69 patenter ... probra. 16, 4 elue probra, pater. 25, 2 probra laventur.
- procedo] 1, 476 procedere peius ... nefas. 607 procedere fontibus amnes (cf. nota et s. v. amnis). 2, 372 simul processit poena reorum. 412 in peius procedere ... vota. 552 tertius ... processit lucifer. 745 procedere solem. 3, 72 ostro indutus ... processit divēs. X 293 Medaeae turpiter ... processit amor.
- procella] 1, 312 vincat currens ... procellas tigris. 509 male venturas ... procellas. 708 rapidas ... procellas (2, 159). 2, 177 nulla comitante procella. 3, 588 me scelerum ... quantiant ... procellae. V 74 validas sub tempestate procellas (1, 708 rapidas in t. p.). VIII 431 ravidis ... procellis (X 39).
- proceres] *Mer. poet.* 107 populiue patrumque et procerum. *Drac.* 2, 735 proceres servire facis. 3, 387 pullati proceres (cf. nota). 489 ad patriae (Iudaeae) proceres. *sat.* 196 publica merx procerum i. fama. VIII 235 Iliacos proceres. *Or.* 384 eximii proceres Danaum populiue pusilli. 892 proceres (i. q. 890 patres; 932 cf. V 16). 946 procerum sententia Aerei pagi.
- proceritas] *Taius epist.* 4, 2 nemorum proceritatus.
- procerus] VIII 521 procerā ... membra Helenae. procinctus] *Mer. pros.* 1 A 20 qui aliis procinctus, tibi usus est.
- proconsul] V *subscr.* togatus fori proconsulis almae Karthaginis apud proconsulem Pacideium. hic sub Vandalis regibus non iam erat proconsul Africae (not. dign. acc. 1, 22), qualem novimus ex. gr. patrem Paulini Pellaei (fere a. 380; cf. *Euchar.* 35; cf. etiam *Mart. Cap.* 999 proconsulari ... culmini) neque opinor hunc Pacideium aut Victorianum, item proconsulem Carthaginis (Vict. Vit. 3, 27), versatos esse in administranda provincia proconsulari (id quod ponit L. Schmidt, *Gesch. d. Vandalen* p. 185 et 176), sed solum Carthagine iuri dicundo praefuisse inter Romanos Vandalis subiectos.
- procul] *Mer. c.* 4, 32 procul ... patebat. *Drac.* sat. 221 sex sunt aetates hominum procul usque senectatem. VIII 120 procul exclamat. 208 procul a villa. *praep.*: *Eug. c.* 5, 18 cuncta te procul abibunt.
- procombulo] 3, 290 procombui ... peremptus. 521 ut rea procombuit Lucretia. VIII 72 procombunt culmina turris.
- proditor] 1, 57 somnus proditor.
- prodo] *Mer. poet.* 135 prodentia fatum lumina. *Drac.* 1, 505 non defossa prodit tellure metalla. 2, 787 deus se prodidit igne loquaci. 3, 52 qui proditor impius in se. 639 Iona ... mendacia verba prodidit. V 21 quod sentio prodam. VII 9 prodere gestirem haec quae nunc per vota geruntur.
- produco] *trans.*: 1, 71 caelo producere manes. 269 producit flamma volucres. 277 producit terra leones. 714 noctes hiemis producit. 2, 394 una dies produxit avum seroque nepotes. 769 vitam (cf. *Verg. Aen.* 2, 637) largum produxit in aevum. 3, 291 vitam longo produceret aevo. 103 natum ... produxit ad aram Abram. VIII 559 Iuppiter ... taurus ... produxit cornua fronte. *intrans.*: 1, 179 pigmenta ... producunt sub sole novo i. q. *prodeunt*. quater de progredientibus in hostes: 2, 298 ut ... in hostes ... produceret ... armata manus. V 38 advena campo producat armatus. *Or.* 298 producere telis. 816 accinctus capulo produxit in hostem.
- productor] 3, 193 productor verberat auras in amphitheatro. vocabulum non extat nisi in glossis, ex quibus II 416, 4 προαγωγός productor nihil est nisi versio ex graeco, altera III 278, 32 productor προβλήτωρ, προβλεῖς redit ad scriptorem christianum qui de deo creatore verba fecerat. apud Dracontium technice dictum est pro eis qui ut in Hispania 'Banderillos' vel 'Capecadores' tauros, sic olim feras iritantur.
- proelium] *Mer. poet.* 4 condemnant proelia reges. 98 non proelia mandet, sed gerat. 125 ad proelia ludos imbut. *Drac.* 1, 281 meditantur proelia aper. i. q. 'proelior': IV 37 proelia victa.
- profano] 1, 497 sacrilegos se ... iura dei calcasse profanant i. produnt, cf. *Pallad.* 1, 35, 2 *Apul. met.* 5, 11 p. 103, 26 *Vliet.* 1, 624 qui legis sancta profanant. *Or.* 972 Mycenaea triplex iam scaena profanat Graiugenum famam.
- profanus] 1, 98. 2, 500. 715. 3, 251. 269 sceptrum ... profanum. 336 funesta fraude profanas securus. *sat.* 95 mente profana. VIII 178 opp. sacerdos. X 15 quae nosse profanum est. 236. *Or.* 510 cum fraude profana. 900 mater erat scelerata profana. *adv.* profane: 2, 511.
- profecto] *Mer. pros.* 1 A 13. *Drac.* 1, 495. 3, 267. 671. 1 15. *Or.* 417.
- profectus] *Eug. c.* 70, 9.
- profert] 1, 169 poma ... profert, non parturit arbor. 213 proferte diem (perf. B). 2, 385. 3, 153. 164 profert tollique diem sol. II 110 profert arcum Amor.
- professio] *Mer. pros.* 2 A qui in hac dicendi professione sunt.
- proficio] *Mer. pros.* 1 B 8 ad bellum proficit. *Drac.* 2, 519 proficit in (et C) nobis, qui non contraximus, emptus.
- profiteor] *Or.* 411 me profitente maritum. an me(me) prof?
- proflo] *Eug. c.* 20, 49 rivos aquarum profluamus transitive dictum (o. s. v. aqua).
- profor] VI 105 Venus ... hac voce profatur. VIII 260 placida sic voce profatur. 327 ait submissa voce profatus. 372 sublimi voce profatur. *Or.* 383 sic est orsa profatur. *Eug. sat.* 163 modico sermone profatur (poeta *Drac.*).
- profundus] 1, 152 vasto ... profundo. 3, 68 crudele profundum inferi.
- profusio] *Eug. c.* 14, 24 vulnere profusio.
- progenies] 2, 636 progeniem senibus natura negarat. VI 45 Cupido, ignea progenies. 101 progenies ... domus ... suscipit. VII 116 ex hac progenie. X 376 progenies mea.
- prognosticum] *Eug. c.* 55 tit. 56 tit.
- programma] *Eug. c.* 22, 29 te programme signo i. epitaphio.
- progredior] *Mer. pros.* 2 B 13 progressus est. *Drac.* *Or.* 237 mulier progressa parumper. 636 ibat ... progressus.
- prohibeo] 3, 319 prohiberet euntes. *Or.* 853 prohibetur tangere.
- proicio] *Or.* 79 proiecit cultrum. *Eug. hex.* 312 proicere (addicit *Drac.*) nec plasma suum.
- proles] *Mer. c.* 1, 17 hac ... de prole licet sperare nepotem. 4, 13 lacteam ... prolem. 40 proles Martia Aetii filius. *poet.* 29 intexere prolem. *Christ.* 1 proles vera dei, cf. nota, praeterea *Verg. Aen.* 8, 301 vera Iovis proles. *Drac.* 1, 485 partem quae est prolis origo. 2, 378 terrigena proles gigantum. 627 prolis egenus. 639 prolem spondens cum gente nepotum. 3, 236 ficta dei proles Simon magus. 342 prole perempta. 497 regnum prolis amatae. *sat.* 52 suas proles. II 49 opem de prole rogat. VIII 6 pignora prolis. 108 veniam de prole rogabat. 264 regia proles Paris. *Or.* 753 nil potuit mulier de prole mereri. 393. 553 Agamemnonia proles.

- prolixitas] *Tains epist. 4, 12* prolixitate voluminum.
- proloquor] *Eug. c. 1, 15* proloquar.
- proludo] *V 298* praetextatum iaculis proludere.
- VI 14* armis proludere.
- proluo] *Mer. c. 2, 6* unda ... proluat amne feras.
- promereo] *Eug. c. 9, 2* promeruit sors ... polum.
- depon. 11, 20* veniam promerere.
- promico] *Eug. c. 75, 4* meritum promicet ante deum.
- promissor] *2, 794* sua promissor perfecit verba.
- promitto] *1, 506* promittit saxis ... gemmas.
- 512* providus undae promittit fontes. *2, 316*
- promissa fides non custoditur amico. *688* credere ... promissa Tonantis. *3, 143* promittere tanta. *492* promissa voluptas.
- promo] *1, 284* promitur omne genus pecudum.
- 287* promitur anguis. *mens. 19* promitur mustum.
- Eug. hex. 50* promitur (prodit *Drac.*) herba.
- c. 1, 16* te, deus, ... mea actio promat.
- promoveo] *IX 219* me via vita promovit ad urnam (*seq. con.*) dicit *Aeacus*. *Or. 530* promotus in arcem *Egistus*.
- promulgo] *Eug. hex. praef. metr. 18* iussa ... promulgantur agenda.
- pronuba] *VII 61* pronuba Iuno (*X 268*). *Or. 451* pronuba flamma fuit.
- pronus] *Mer. pros. 2 B 8* pronum pelagus inlabitur. *poet. 121* prona ... ora infantis reptantis.
- Drac. [2, 210]* pronus falso *ACI*. *sat. 300* pronior ad veniam. *V 265* pronus adhaeret *statuae supplex*. *X 197* pectora prona supinet.
- propago] *Mer. c. 4, 17* propago regum *Aetii conuinc.* *Drac. 1, 418* terrena propago (*v. s. v. terrenus*). *619* mansura propago. *2, 365* scelerata. *378* infanda. *3, 150* sanctorum vera propago *Isaac*. *168* benedicti lata propago. *395* Torquata propago. *747* numerosa. *VI 122*. *VIII 10* mater fit tota propago. *318* optata.
- prope] *praep. Mer. pros. 2 B 24* calcata prope cadavera. *adv. Drac. [2, 633]* prope mortua *Cf. VIII 63* iam prope turpis habetur *Oenone Paridi*. *Or. 664* prope (*de loco*) iam non esse *Mycenas*. *propior v. sub propius*. *proximus v. s. v.*
- propense] *Eug. c. 7, 1* propense stomachum qui facit dape ciborum: *inest lusus ut cogitur de ventris pensione turpi* (*cf. 1, 12*).
- propereo] *VI 107* nocte ... properante i. veniente. *X 279* properate, ministri (*448* pr., sorores. *Or. 654* pr., sodales). *c. inf. 2, 322*. *Eug. c. 14, 38* cur properata venis, o mors.
- properus] *Mer. poet. 117* propero ... fine.
- propheta] *1, 35* prophetarum dictis sonuere futura. *2, 336* animam prophetae *Eli*. *647* prophetam *Jacob*. *3, 167* prophetarum patriarcharum. *637* praedicantem propheta *Iona*. *690* clamante propheta *Ezechiele*. *sat. 17* Moseo ... prophetae. *309* pia verba prophetae (*ex sapientiae libro*). *Eug. c. 8, 6* bis octoni ... (pro)phetae.
- propinquo] *V 187* propinquat ... ad.
- propinquus] *2, 299* tela propinquus impulsant. *3, 265* consanguineos ... iugulare propinquos. *plura v. s. v. iugulo*.
- propitius] *sat. 14* propitiusque iubes (*opp. iratus*). *Eug. c. 76, 2* accipe propitius.
- proprius] *Mer. c. 2, 14* proprios dominos. *non credo poet. 27* pactis propriioribus esse probum; fuerit propriioribus. *fere vi debitata vices agens pron. poss. reflex. Drac. 1, 60* proprii generis (*cf. Coripp. Ioh. 4, 93*) servare figuram. *2, 772* pauperibus proprias fundebat opes. *3, 77* sibi, non aliis proprium dependere. *42* opibus propriis. *514* manibus propriis. *Or. 101* vertat proprios in gaudia planctos. *Eug. c. 13* tit. querimonia aegritudinis
- propriae. *c. 14* tit. de adventu propriae senectutis. *16* tit. epitafium proprium. *cf. Aegr. Perd. 56. 197. 223. 225.*
- propter] *de loco: I 3. de causa: 1, 428. X 34* (*postpos.*). *445* (*postpos.*). *Eug. c. 11, 17* (*postpos.*).
- prora] *VIII 382* proras a litore torquent.
- prorsus] *1, 431* nihil prorsus. *446* prorsus nihil. *2, 270* prorsus non. *3, 734* ut non essem prorsus.
- prorumpo] *1, 69* tertia sors Erebi terrae prorumpit hiatu. *276* velox prorumpit equus. *V 244* prorumpat in hostem. *VIII 39* prorumpit in agmen *Paris*. *461* ait prorumpens voce sagaci *augur*. *493* in roseo prorumpat fosculus ore. *Braul. epist. 2, 6* cuius factio in tantum nefas prorupit.
- proruo] *Eug. c. 14, 56* proruit ante thronum.
- proscindo] *2, 442* vomere ... terram proscinderet. *X 37* undosum proscissis fluctibus aequor. *Or. 107* proscindens cursibus aequor. *484* proscisso gutture.
- prosilio] *X 43* prosilit in fluctus.
- prosper] *3, 380* bellorum prospera (*Or. 175* pr. b.) *cf. Lucan. 5, 782. sat. 15* tristia, prospera. *28* aspera ... prospera. *109* prospera mandat *rex*. *Eug. c. 9, 21. 11, 4* prospera cuncta geret.
- prosperitas] *Or. 463* prosperitas qui saeva fuit.
- prosterno] *Mer. pros. 2 B 18* prostrata sunt. *Drac. 3, 287* prosternit amicum. *396* scelere prostrata parentis. *620* extenso prostratus pectore plango (*cf. Iuven. c. 442*). *675* erige prostratum. *sat. 145* dat prostrato veniam *leo*. *V 2* prosternere cives. *136* prostrati civis. *190* prostratus inops. *256* prostravit morte puellam. *264* prostratus plangit. *VIII 192* prosternet *Achillem*. *Or. 346* infami prostratus morte. *577* prostrato ... *Egisto*. *726* quibus est prostratus *Atrides*, ... secures. *Eug. hex. praef. metr. 8* prostratus veniam deposce.
- prostituio] *Or. 650* delubra ... pulvinaria ... crimine prostituentis gaudet fecisse lupanar.
- prosto] *Or. 505* fama prost[itu]ante sua.
- prosum] *Mer. pros. 1 A 8* quid ... prodest non habere. *Drac. ros. 8* quid prodest ... fugisse. [*sat. 64* prosit *V*].
- protendo] *1, 715* solis protendit iter *deus*.
- protervus] *VIII 130* virtute protervus *Troilus*. *305* cum voce proterva. *Or. 221* terrorque protervum faciebat *Egistum*. *381* regina proterva.
- protinus] *X 124*.
- provenio] *VII 57* bona proveniant sponsis. *Eug. c. 14, 13* salus recedit, aegritudo provenit.
- proventus] *Or. 467* negabant numina proventus votorum.
- providus] *1, 511* providus undae. *VIII 159* provida non credor *Cassandra*. *Or. 153* provida ... dicta *Cassandrae*.
- proximitas] *Mer. pros. 1 A 24* proximitas tua.
- proximo] *Eug. c. 14, 12. 35. 20, 37.*
- proximus] *Mer. pros. 2 A 4* nascenti soli proxi(i)mus imperator. *Drac. 3, 271* locastae proximus heres. *Eug. c. 20, 49* proximi i. rivales.
- pruina] *Mer. poet. 38* Rhiphaeis ... pruinis. *Drac. 1, 6* grando, pruinae (*sat. 79*). *1, 193* gelidis ... pruinis (*Verg. georg. 2, 263*). *3, 320* niveas ... pruinas. *mens. 23* pruinis.
- pruna] *3, 182* pruna ... conculcata.
- psalterium] *Eug. c. 8, 7* psalterium liber.
- psittacus] *Eug. c. 33, 12* inlustri psittacus ore. *49, 1.*
- pubeo] *v. s. v. annus*.
- puber] *Eug. c. 4, 42* puberibus ... sub annis.
- pubesco] *3, 30* ceres pubescit adulta. *II 70* donec pubescat *Hylas*.
- publicus] *Mer. pros. 1 B 18* pu(blica) fa(m)a. *2 B 18* rei p. venena. *Drac. 1, 444* publica ...

- oscula. 3, 41 compendia publica mundi. 378 publica . . . gaudia (*Or.* 118). sat. 196 publica merx procerum fama. V 238 hostis publicus. VI 34 publica . . . vota. *Or.* 248 post publica limina portae.
- pudet] *Mer. pros.* 1 A 5 quos deprehendi pudet. *Drac.* 2, 271 non pudet hoc homines. II 64 pudet ore referre *παρὰ δέ τοι*. VIII 206 nec pudeat quod pavit oves. *Or.* 527 non pudet . . . ut pastor mea regna notet. 903 quid iam peccasse pudebit (*eum*), sed potest etiam 'is' suppleri, cf. *usum personalem verborum* paenitet et piget), cui prius est in matre nefas. pudendus: 1, 443 pudenda scil. membra. 485 membra pudenda. *Or.* 504 amore pudendo.
- pudibundus] II 88 pudibunda Amor ut virgo. VIII 502 pudibunda Helena. IX 171 pudibunda soror.
- pudicitia] 3, 327 pudicitiae laesae . . . ultor Brutus. 343 causa pudicitiae. VI 64 casta Pudicitia (VII 43).
- pudicus] 3, 518 pudica . . . Lucretia. *Or.* 790 vix semel . . . in morte pudica Clytaemestra.
- pudor] *Mer. poet.* 98 placidus . . . pudor. *Drac.* 2, 436 sine fronte pudoris i. pudica; item 632 de ventre pudoris. 3, 478 fama pudoris (VIII 279; hic fere i. g. 'pudenda'). 3, 36 non exactorem pudor imprimit. 87 animam praeferre pudori (*Iuvenal.*, item 88). 329 genialis . . . pudoris. 485 Iudith munita pudore (cf. *Alc. Avit.* c. 6, 363). VI 55 rapiat hac nocte pudorem (cf. *Or. met.* 1, 600). VIII 292 si pudor . . . aut mentibus esset honestas. V 122 nec pudor est variasse viro? 277 sit pudor atque nefas seq. inf. VIII 201 pudor est seq. inf. 224 torpor iners pudor est. *Or.* 971 quod sit narrantur pudoris (-ri A); at cf. *ind. gramm.* s. genitico.
- puella] v. s. v. tener.
- puer] *Drac.* c. 4, 2. 23. 29. 43. *poet.* 132. 135.
- puerilis] sat. 225 non catulaster agit puerilia. II 65 puerilibus annis.
- puerpera] 1, 47 enixa puerpera natum (*Sedul.* 2, 63 enixa p. regem).
- puerperium] 2, 93 claustra puerperii passus Christus.
- pugna] *Mer. poet.* 125 temptavit pugnās.
- pugnax] *Mer. poet.* 116 pugnaces Fabii.
- pulcer] *Mer. c.* 2, 1 pulchram . . . inventam.
- pulcresco] *Or.* 128 pulcrescunt (*transit.*) gaudia vultus.
- pulex] *Eug. c.* 101, 23 suetus . . . nocte vigilare pulex.
- pullatus] 3, 387 pullati proceres (cf. *nota*).
- pullo] IV praef. Hydrae . . . capita pullare post caedes. cf. *Calp. ecl.* 5, 20 pullat, item *Colum.* 3, 18, 4 traditum esset pampinus pullat.
- pullus] 1, 721 corvorum pullis.
- pulmentum] *Eug. c.* 66, 1 congrua pulmentis . . . grana salis.
- pulmo] 1, 593 fibrae pulmonis. V 132 fibras pulmonis anhelii (cf. *Aegr. Perol.* 163). *Eug. c.* 14, 47 spirat pulmo . . . auras. 41, 10 pulmonum rumpere fibras.
- pulsus] 2, 803 palmis tympana pulsan. sat. 279 pulsantes nubila cedros. *Eug. c.* 14, 36 iam mors cruenta nostra pulsant limina (cf. *nota*). 20, 34 mors ecce dira nostra pulsant pectora.
- pulvereus] *Mer. poet.* 40 pulvereum . . . crinem.
- pulvinar] *Or.* 649 pulvinaria regum.
- pulvis] *Mer. pros.* 1 B 24 hostili caede pulvis cruentatus. *Drac.* 1, 506 de pulvere petrae. *Or.* 447 et simul ad manes in pulvere coniugis ivit Euae. *Eug.* 14, 30 terrena lucra deputare pulverem.
- punctum] 2, 672 sub puncto temporis uno. *Eug.* c. 3, 9 quot punctis horae . . . currunt. 97, 17 volvent puncta dies. *nota:* *Drac.* 2, 531 nec tamen egreditur . . . punctum i. nihil.
- pungo] *Eug. c.* 35, 17 pungentia iurgia. 38, 10 quamvis pia pectora rixis punxeris, o diabo.
- punicus] 1, 66 sanguine puniceas . . . aristas. 3, 307 puniceum . . . ruborem. X 102 puniceos . . . Aurora capillos pectinat. 158 candida puniceis subduntur colla rosetis. *Or.* 792 candida puniceo rutilantur membra cruore. 524 pallida puniceo perfererat ora cruore. X 471 Lucifer . . . puniceo praevectus equo. ros. 10 puniceo sanguine.
- punio] 2, 704 errantes punis (3, 610). 783 differt punire, 3, 46 iudicio punita suo. 398 constituit punire manum Scaevola. 586 diluvium . . . punisse reatus (acc.). X 543 punisse nocentes, cf. *Or.* 170, 539.
- pupillus] 2, 764 viduae, pupillus et aeger. *Eug. c. app.* 13 tit. 13, 2.
- puppis] *Or.* 107 puppibus impositus, cf. 287.
- purgo] *Mer. Christ.* 26 purgatis . . . terris. *Drac.* 1, 536 non purgandum agebat. 2, 475 purgare . . . nefas. 630 quae purget causa. 733 purgatae mentis (cf. 3, 750) honestas. 818 mores agmina purgant (*Opp.* condemnant). X 257 ut facinus purget proprium. 329 natamque tyrannus purget apud animum. *Or.* 10 purgantia templa Orestem. 16 purgare foro (*Opp.* damnare). 151 purgandum Orestes (945). 543 crimina purgabit matris. 886 precatum] purgat Orestem soror. 922 di me purgasse probantur. 937 purgatum sub iure deum.
- purpura] 1, 246 aves purpura vestit. VIII 305 murice Serrano rutilans hunc purpura velet. 483 chlamyda purpura fulgens (cf. *nota*) flammabat. X 160 purpura . . . mollis. mens. 1 purpura iuridici sacros largitur honores.
- purpureus] *Mer. c.* 1, 2 purpurei . . . laris. 1, 4 purpureis . . . toris. *Drac.* 1, 80 mare purpureum (2, 162 *Verg. georg.* 4, 373). 2, 451 lilia purpurea. II 67 purpureis niveo natat ignis in ore. VI 75 purpureas . . . columbas. 78 verberare purpureo: et columbae et flagellum rosis erant ornata. *Or.* 253 purpureo . . . colore.
- purpureo] VII 46 purpuret et niteat. *Taius epist.* 4, 2 violarum purpurantium.
- purus] *Mer. c.* 4, 25 puri . . . lavacri baptismi. *Drac.* 1, 334 purior aer (2, 467, sat. 91). 1, 565 mens . . . pura (569, 3, 94). 2, 754 puro corde. 761 oratio pura, 3, 253 pura fides. II 6 oscula pura (*Or.* 61).
- pusillus] *Or.* 384 populi . . . pusilli (*Opp.* proceres). *Eug. c. app.* 10, 2.
- puto] *Mer. c.* 1, 14 putes. 21 putare(s). *Drac.* 1, 245 puto *παρὰ δέ τοι* (*Or.* 924). 2, 491 superare putent (*Or.* V 51). 3, 586 non puto seq. acc. c. inf. VIII 277 te repetisse puta. 647 putares [non recte *Or.* 145 iam putet B]. *Eug. epist.* 3, 3 puto . . . quod c. coni.
- putredo] *Eug. c.* 14, 59 vermis, putredo, favilla *Eugenius misellus*.
- putrefacio] *Eug. c.* 14, 50 sic species hominis fit putrefacta cinis.
- putresco] 2, 423 in cineres putrescit gleba solutos. IX 89 putrescant cadavera. *Eug. c.* 38, 6 putrescenti . . . vulnere (*transitive dictum*).
- putrifuus] *Eug. c.* 14, 23 tussis exspuit putrifua (*neutr.*).
- putris] sat. 84 putris harena (*Lucan.* 8, 830. *Stat. silv.* 4, 3, 126). V 128 putres effundant ossa medullas. IX 117 putre cadaver.
- pyra] 3, 514 pyram . . . construxit. X 106 informant . . . pyram *Phoenixis*. *Or.* 451 thalami rogos et pyra lectus Euae.

qua] *Mer. pros. 2 B 7. poet. 16. Drac. 1, 20. 486. 3, 164 (Qui trad.). 165 bis. 315. sat. 11 qua vis ... ducis. Or. 628 qua semita ducit euntes. V 325. 326. 327. 328. VIII 193. 194. IX 152. Or. 694 (cf. nota).*

quadriga] *X 169 quadriga volans columbarum. quadrupedans] sat. 314 quadrupedantis equi. quaero] Mer. pros. 2 A 20 exemplar extra te quaeris. 2 B 15 quaesivi. poet. 10 crimine quaesitas ... rapinas. Drac. 1, 498 quaerunt ... latebras. 3, 100 modico quaesisse peritura. 254 aeternum modico pro tempore quaerat. 471 fama ... tormentis quaesita. 631 veniam donare ... ad *quaesita reis i. ad preces. 695 quaerit colla caput. sat. 263 horam quaesivit faciens miracula Christus. 295 quaerit veniam. nota: VIII 154 quaerit viduare. Or. 488 quaeritis ante rogari. 629 quaerentes ausa latere. 948 posset Orestis opus legali tramite quaeri i. inquiri de.*

quaesitor] *IX 36 quaesitor ... avus Aeacus. quaeos] παρίστωρ 3, 613. Or. 589. Eug. c. 22, 27 nunc te ... quaeos. c. com. IV 40. Or. 936. Eug. c. 35, 1. semper quaeos, praeter IV 40 quaeos.*

quaestio] *technice pars controversiae in titulis post V 168. 182. 223.*

quaestus] *1, 614 hi quaestus cui damna parant? qualis] sat. 95 culpa ... qualis. X 305 qualis ... strix ... sonat in comparatione pro 'qualiter'. Or. 242 qualis erat (comparatio). 521 non qualis erat ... sed qualis cecidit. 711 qualis in hoste fuit (comparatio). adv.: Mer. pros. 2 B 15 ubi, qualiter quantosve fuisses. Drac. 2, 89. 205 qualiter ... sic. 433. 3, 153. 562 (interrogative). 644. V 159 qualiter, en, pietas se vindicat. Or. 622. qualitas] Eug. c. 64 tit. de citri qualitate. 72 tit. 73 tit.*

quam] *Mer. pros. 1 A 1 potius quam. 1 A 10 quam volunt severi iudices. 18 non tam ... quam. 2 B 1 quam enormis ... et quam inusitata. poet. 142 mavult ... quam. Drac. 2, 188 tam quam. 328 minus ... quam. 3, 99 quam sit insipiens. Eug. hex. praef. metr. 6 quam primum. post positivum quasi comparativum: Drac. 2, 503 indulgere volens (quasi 'malens') cito quam punire parata. 620 festinus adoptat ut praestet quam nos ... mereri. Tainus epist. 4, 1 ut saltim ... possit explere quam ... remanere.*

quamvis] *c. comi. Mer. poet. 14. Drac. II 13. 50. IV 41. VIII 603 (sequitur periodus irrealis q. d.). Or. 653. Eug. c. praef. 3. c. ind.: 2, 787. 3, 367. 737. VIII 374. 528. IX 10. sine verbo: Mer. poet. 24. 176. Drac. sat. 269. Eug. hex. praef. ped. 11. quamvis mensuratur 2, 787. VIII 603, ceteris locis ante consonam.*

quando] *interrogative, ut negative respondeatur: 3, 201. 345. 567. sat. 92 (coniunct.). 267. 269. II 103 dicite, quando ... dedisset. relative: c. ind.: sat. 98. X 22 Eug. c. 20, 25. c. comi.: 2, 623. quandoque] indefinite: 2, 743 sunt quandoque futura. VII 159 (opp. nunc). VIII 58 flecti quandoque (i. q. umquam) negant fata. IX 132. X 292.*

quantus] *Mer. pros. 2 A 8 quam multa ... praemia. 2 B 15 quantos i. q. quot. poet. 139 quanto ... discrimine. Drac. 1, 134 quanta spes. 3, 653 quanto cecidi de culmine. VI 43 quanto ego festinem i. celerius eam. pluralis pro quot: 3, 9. 229. 570 (praecedit tot ... quot). 587 tantos ... quantos. VIII 629. 630.*

quasi] *sine verbo: Mer. pros. 2 B 17. Drac. 1, 394 (ceu Eug.). 2, 34 quasi ... sic (185). 348. 3, 272. c. comi.: 2, 307 quasi lex fuerit, sic. 3, 469. 577 quasi ... putem. II 93. 98. Or. 77. 619.*

quasso] *Eug. c. 2, 6. 14, 95. 26, 3.*

quater] *v. s. v. ter.*

quatio] *1, 164 mare ... quatitur ... undis. 190 quatitur nec flatibus ullis hortus. 287 quatitur sub dente venenum anguis. 2, 291 audaces quatiens super aequora remos. 3, 588 me scelereum ... quatiunt ... procellae. V 12 cristas dum quateret galeatus apex. 239 tribunal (acc.) ... quateret strepitu. VII 31 quatiunt ... chordas. 122 quatiene pudore vos. VIII 104 verba ... quatiunt corda. 530 quatiunt suspiria sensus. 569 quatiunt ... palmis ... frontes. 642 tympana iam quatiunt. IX 107 cum chordas quateret plectro. X 98 quatit ... alas. 139 precibus elementa quatiunt Medea. Or. 20 Orestem medicinales quatiunt ... furor seg. inf. 119 quatiuntur corda pavore. 222 movet ... ictu quatiene lacertos. 264 saucius et tremulo quatiebat corpore terram. 793 pressas quatiebat harenas. 273 Delphica fatidicos quateret cortina recessus. 634 classica ... quatiunt (-ens trad.) clangoribus auras. Eug. c. 11, 2 quem ... valetudo (i. morbus) quatit.*

quattuor] *2, 16. 17. 18. IX 340.*

que] *Mer. c. 1, 2. 4. 10. 2, 2. 7. 3. 4. 4. 7. 13. 22. 28. 34. pros. 2 B 20. 24. poet. 1. 9. 12. 20. 21. 28. 29. 31. 37 bis. 39. 41. 45. 48. 56. 65. 75. 82. 95. 100 (praecedit non). 102. 103. 104. 105 (praec. nec). 106 que ... que. 109. 110. 122. 123. 125. 128. 129. 132. 137. 146. 154. 159. 162 -que et. 167. 170 que ... (que). 172. 180. 192. Christ. 1. 2. 3. 4. 6. 11. 18. 20. 22. 24. 25. 27. 28. Drac. nota: sat. 41 regi dominoque deoque. VI 8 candor pallorque ruborque. Or. 96 certos hircosque suesque. 696 gressus oculosque manusque. VI 16 Musa, Venus Phoeбусque, Cupido et ... Hymen. tertio loco: 2, 204. 295. II 39. 100. nota: IX 133 mecumque (similia Or. 149. 287. 705. Aegr. Perd. 290).*

queo] *Mer. poet. 49 queant. Drac. 2, 269 queant. quercus] V 32 servati civis ... praemia quercus. 312 gramina non tangunt, ferunt sed fulmina quercus. 319 hederæ, lauri, quercus et palma. querela] V 289 defendis ... querelis. quærimonia] Eug. c. 13 tit. quærimonia aegritudinis propriae.*

querulus] *VII 105 querulas ... voces avis captivæ. Or. 367 querula sic voce boat.*

qui] *adv. 2, 87 [non I 19].*

qui] *interrogat.: v. quis.*

qui] *relat.: Mer. c. 1, 9. 18. 19. 23. 2, 3. 8. 10. 11. 3. 7. 4. 3. 18. 19. 25. 32. pros. 1 A 2. 3 ut qui scias. 4. 5. 14. 20. 1 B 10. 17. 18. 2 A 6. 9. 16. 19. 23. 2 B 4. 9. 16. 20. poet. 78. 100. 108. 117. 132. 152. 170. 189. 190. 194 bis. Drac. quis i. q. quibus: 1, 632. 2, 772. sat. 62. IV 21. V 314. cuius: 3, 62. 80. 138. 180. quique i. 'et qui' sat. 47. cui i. q. 'cuius' (praecedit quidquid) 3, 90. ex quo VII 64. 375. omne quot 3, 574. 687. de positione cf. sat. 3 quardo loco, item VII 81. porro sat. 123 puniat ut sit quod Christus. 124 vindice quo. neutr. pro genere finito: sat. 111 nec mihi dissimilis quam quod solet esse catervis. Or. 791 vix semel ... in morte pudica, quod non ante fuit. crebra talia: 1, 343 iam cutis est qui pulvis erat. 635 quæ nunc herba fuit, lignum inest. 698 pulvis erit quæ dura rigeat. Or. 569 fit nutritrix quæ mater erat. cf. Alc. Aris. 3, 370. παρίστωρ: sat. 176 et — quod erat peius — civis et hostis erat. VI 39 et, quod maius erat. VIII 289 et, quod mens nulla tulisset. Or. 207 quod plus est. 780 quod potuit pietas. Eug. c. 98, 4 quod possum breviter. quia] *post verba sentiendi dicendis (seg. indicativos): 2, 101 novit quia. 3, 83 ignari quia. 360 mira-**

- mur ... quia. VII 10 cantarem quia. 16 vulgare quia. IX 111 credit quia ... quia. X 346 agnovi quia. 350 credis quia. 363 lateat ... quia. Or. 673 indicat ... quia. 760 testabitur ... quia. 900 refert, quia. cf. Aegr. Perd. 37 memini quia. causahis: 2, 417. 3, 11. IV 10, saepius sed quia 2, 496. sat. 289. VII 25. Or. 949. postpositum: VII 70. VIII 607.
- quicumque] *relative cum verbo: seq. ind.*: 1, 370. 2, 37 quaecumque ... haec. 101. 118. 119. 367 (plural). 374. 3, 133. 139. 256. 286. 548. 604 quicumque fuit (Or. 851). 679. IV 11. 38. V 124. VIII 608. X 75. 421. Or. 34. 87. 88. 483. seq. coni.: X 9. infinite fere i. q. quisque: 1, 62. 515. 3, 157 quicumque duorum i. q. alteruter. V 32. 236. VII 149. 547. X 574. Or. 324 cuiuscumque libet pro cuius libet. 676. in sententia negativa pro quisquam, ullus: 1, 92. 106. 131. 222. 450. 500. 2, 476. 3, 42. 575. V 301. VIII 59. post si i. q. quis, aliquis: 1, 98 quicumque profanus (VIII 179). 2, 777. VIII 635. Or. 489. item post quia X 347. quasi interrogativum infinitum: 3, 286 nescit quemcumque ferit. V 84 conicitur, cuicumque bono sit.
- quidem] Mer. pros. 2 B 9 quendam qui. quidem] Mer. pros. 1 B 36 et quidem. 2 A 10 tibi quidem.
- quies] Mer. poet. 73 tua pectora ... mersit iniqua quies. Drac. 1, 213 comitante quiete (-ti cod.). 371 iam venit alta quies (cf. Verg. Aen. 6, 522) [872 quietem Bj]. 2, 332 mortua ... non linquunt membra quieti. Or. 394 placidam sperate quietem (cf. Claudian. 85, 5 pl. ... servare q.). 701 promisi Danais ... quietem; utrobique opp. bellum.
- quiesco] 3, 56 Abrahæ portante sinu per saecula quiescit. 750 animae, quae mox peritura quiescat. VIII 330 ira quiescat. Or. 14 pede dactylico resonante quiescat iambus. 950 iuris censura quiescat.
- quietus] 2, 333 animas mortis iam lege quietas. 3, 113 victima mente quieti (VI 64). II 79 quietas. V 222. Or. 192 nullo terrente quietus. adv. Or. 202 vivere ... quiete (an abl. subst.?).
- quin] 2, 332 quin etiam. [3, 248 trad. qui].
- quin] Mer. poet. 147 bis quinos ... (annos). Drac. 2, 691 bis quinis mensibus. Or. 562 bis quino mense.
- quinque] 2, 420. X 561 axis ... raptus de quinque sepulchris.
- quippe] 1, 110. 477. 3, 52. VIII 467. Or. 517. 814 (an quoque?). postpositum: sat. 44. III 14.
- quis, quid interrogat.] subst.: Mer. pros. 1 A 8 quid (poet. 133). poet. 105 quem. adi.: 1 B 5 (quinguis) quis ... locus. 2 A 5 qua fide. poet. 48 quae munera. 71 quis ... sopor. Drac. subst.: 3, 501 quis neget (sat. 32). sat. 265 qui sim. I 19 pendere ... qui ... concinam. VIII 70 qui genus, unde domus. Eug. 26, 7 qui sim dinoscere (de nomine). Drac. 3, 507. 518. sat. 292 (hic omisso verbo). in transitu sine verbo: 3, 248 qui(d)? si. 362 quid Torquata manus? 407 quid Romanus eques? 419 quid Romana fides? quid quod: 2, 268. 312. 726. ecce quid seq. indic.: sat. 165. 191. quid faciam sim. v. s. v. facio. adi.: 2, 563 quod crimen. 3, 592 quod facinus. I 19 mente ... qua.
- quis, quid indefinik.] Mer. pros. 1 B 2 si quid a bellis vacat.
- quisnam] sat. 283 quaenam est ... culpa.
- quisquam] in sententia non negativa: 2, 585 hoc patietur homo quod quisquam fecerit ulli. 3, 150 subiciat quisquam. Eug. hex. praef. metr. 13 si de plebe quisquam ... dixerit. Or. 301 nec ... quisquam i. q. neuter.
- quisque] 2, 559 reddere mercedem cunctis, quam quisque mereret. 729 gaudia caelo conversus dat quisque reus: sibi quisque medelas arbitretur homo ... requiri. sat. 222 hae ... quisque sua. quisque pro quisquam. 2, 762 quem non impugnat cuiusque (cuiusquam trad.). precatio tristis. i. q. uterque: Or. 236 officio stat quisque suo. 665 quisque (quidque trad.). dolent iuvenes. i. q. alteruter: Or. 297 si quisque. i. q. quisquis: Eug. monost. 15 quaeque fiunt. c. 11, 15. 12. 11. 17, 11. 91, 1.
- quisquis] Mer. pros. 1 B 20 quidquid. Drac. 2, 50. 3, 83. 139. 679. 688. 725. II 133 bis. VI 41. VIII 22. 537. c. coniunct.: 2, 782.
- quavis] 3, 250 sub quovis limite longo.
- quo finalis] 1, 379 Eug. hex. praef. pros. 6.
- quo de loco] interrog.: 3, 595. relat.: Or. 44 bis.
- quo causahis] Eug. sat. 25 i. q. ideo.
- quocumque] sat. 12. X 113.
- quod] Mer. c. 4, 42 hoc ... clarior ... quod. 2 B 3 praeter id ... quod. poet. 63 huius luctus erat, quod. 131. 138 oblitus quod. 140. 149. 150. 151. Drac. 1, 573 quod ... quod ... quod (13 es) ... haec cuncta. 2, 5 quod ... quod ... (anacoluthon) ... (27) sic opus omne tum. 2, 183 tibi debent omnia quod sunt, tu tamen ipse quod es nulli debere probaris. 2, 527. 3, 729 res ipsa ... quod. sat. 215. 216. IX 88 intererit quod ... at. IX 136. X 368 quod ... quod. Or. 380. 778. nota: Or. 761 quod super ossa rogas moechi ... iacere, ... melius recides super ossa mariti. quod si Eug. hex. praef. metr. 20. post verba sentiendi dicendi: c. indic.: 3, 156 non agnoscit ... quod. sat. 13 verba ... dicta ... quod. VIII 260 nec pudeat quod. 217 ut celet quod. Or. 355 fingere quod. 870 vidit ... quod. Eug. hex. praef. metr. 26 noverit ... quod. c. 19. 1 spes mihi ... quod. c. coniunct.: VIII 117 fama volat ... quod. 595 nosse ... quod. X 286 mirata ... quod. 368 miratur ... laudatur ... quod. 353 indicat et pellis causas vel ... quod lateat. Or. 129 credidit ... quod. 130 contenta quod absit. 275 credere ... quod. Eug. epist. 3, 3 puto ... quod. cf. Or. 940 mos erat ... quod. c. coni. quod postpositum ex. gr.: IX 136. Or. 275. 870.
- quondam] Mer. poet. 152. Drac. 3, 391 ut quondam. X 314 sic quondam. 550 ceu quondam. Or. 462 quondam ... nunc. 476 velut quondam. 492.
- quoniam] Mer. poet. 72. Eug. hex. praef. pros. 9.
- quoque] Mer. poet. 16. Drac. quoque solum II 8, alias quoque 1, 443. 2, 245. IV 15 me quoque triumphis i. me etiam vicero. VIII 637. X 439 (cf. Or. 814?). similibus usus est in Aegr. Perd.: (hinc vel tunc) quoque 18. 21. 112. 137, quoque 91. 109.
- quot] 3, 569 tot ... quot.
- quotiens] Mer. pros. 2 A 17. 2 B 6. Drac. 2, 706. sat. 133. 308 quotiens ... totiens.
- quotus] 3, 556 quota portio rerum nos sumus.
- VIII 9 quota portio patris omnis constat homo. cf. Inv. 3, 61. Auson. 341, 8.
- rabidus] 2, 443 rabidis (rap- trad.) ... undis. V 73 pelagi rabidos fluctus. VIII 403 rabidum pelagus (Or. 355 p. r.). 431 rabidis ... procellis (X 39 tab- cod.). sat. 269 rabidi ... leonis.
- rabies] Mer. poet. 129 hostilem ... rabiem. Drac. 2, 725 improba ... rabies malorum. 3, 188 saeva ... rabies ... leonum. 209 tam saevae rabies i. leones. V 311 rabies ... fulva leones. VIII 595 pelagi rabies. 3, 385 barbara ... rabies hostes.

- racco] *Eug. c. 41, 5* raccat (ratcat *L.*, rahat *P.* cf. *raccans Albari*) pessima tigris.
 racemus] 1, 179 rudibosque racemis.
 radio] *intrans.*: 1, 208 solis radiabat globum ... igne ... salutis. *sat.* 243 sol ... radians. 3, 19 rutilat radians crinitum missile flamma. *VIII* 486 auro distincta micat radians per stamina vestis. *X* 260 blattea puniceo radiabant stamina filo. 558 cristato radiabant vertice flammae angulum. *Eug. hex. praef. metr.* 5 auro ... radiantem ... sedem regis. *trans.*: *Or.* 253 aurea purpureo radiantur fila colore. 1, 223 radiato vertice solis. 679 radiata luce rubentem solem. *Eug. c. 14, 42* lux radiata. *translate*: *VII* 17 arserit Aeacides nymphae radiatus amore. *de rotis*: *VII* 84 radiatis orbitibus.
 radix] 1, 154 sunt pro radicibus terrae undae. 627 surgit radicibus arbor (cf. *Alc. alt. 1, 28*).
 ramus] *Mer. c. 3, 1* ramis errantibus (cf. *nota*). *Drac.* 1, 172 verberat et palmes ramos (calamos *Eug.*) ... flagello.
 ramusculus] *Tauis epist. 4, 3* ramusculorum floscula ... deceptis.
 rana] 1, 527 rana praedicit pluvias. *Eug. c. 38, 2* ranarum crepitus tabemque apud Aegyptios.
 rancidulus] *Eug. c. praef. 3* quamvis rancidulum ... susurres (cf. *nota*).
 rapax] 2, 775 nos turba rapax calcamus egenos.
 rapidus] *Mer. c. 2, 6* rapido ... amne. *Drac.* 1, 708 rapidae ... procellae (2, 159).
 rapina] *Mer. poet. 10* silvis celare rapinas. *Drac. sat.* 267 per aetherias aquila volitante rapinas. *VIII* 544 adloquuntur comitantem praedo rapinam *i. ipsam Helenam*. *Or.* 934 vindex ... rapinae.
 rapio] 2, 160 mare ... rapiant super aethera nimbi. 3, 477 inde pios animi rapiant ... motus. 588 flumina me scelerum rapiunt. *IV* 37 non rapit ... meus gladius hostes. *V* 34 rapiant ... arma Germani (*X* 580). 123 de cive troepaum nemo ... rapuit. *VIII* 70 rapiens ... crepundia pastor *i. arripiens*. *IX* 85 rogos ossa rapit. *X* 222 rapiunt praecordia flammis. 226 fibrae rapiuntur et exta. 319 fama duce[m] rapiebat in enses. 360 stratis rapitur *i. rapit[m] surgit a*. 502 rapis axe rotas, o sol. *Or.* 83 rapior (*i. eripior*) cultris. 93 tu rapis ex aris animas. 220 in ferrum rapitur *i. arripit gladium*. 235 illa rapit tunicam, pastor rapit inde bipennem. 468 est rapta (*i. erepta*) Lacaena. 615 pro te rapiunt gladios. 742 te ... rapuere furori.
 raptim] *Eug. c. 69, 4*.
 raptio] 2, 319 animas ... raptant (-tas *trad.*). *Or.* 311 Troianas raptaret opes. 379 raptatus ad aulam.
 raptor] 2, 817 praedo aut raptor avarus. *VIII* 11 raptor ... adulter Paris, de eodem 158. 563. 477 inferni raptus *Ditis*. 580 raptoris. *Or.* 934 Pyrrhus erat raptor; de eodem 954.
 raptus] *VIII tit.* de raptu Helenae. *VIII* 1 raptumque Lacaenae (125). 30 raptu spoliaret Amyclas.
 rarus] *Mer. poet. 49* nomina rara.
 rastrum] 1, 449 rastris (cf. *nota*).
 ratio] 2, 721 maior habetur hic ratio. 748 nec ratione caret pietas (cf. *Or. fast. 3, 119*). 3, 133 cum ratione iubet fieri. 155 rationis egenus (2, 100. *Prud. cath. 10, 82*). *V* 306 si ratio te nulla movet. 324 virtutis ratione. *Or.* 9 ratione feroci. *Eug. hex. praef. pros. 8 versiculi* nulla probantur ratione subnixi.
 ratis] *VII* 143 ut ratis incolumis ... litora tangat. *VIII* 222 armare rates. *Or.* 239 rate descendens. 289 ratis advexit regem.
 rancus] [1, 279 v. s. v. raudus] *VII* 28 tympana rauca. 79 tuba rauca (*VIII* 645). *Eug. c. 41, 2* raucae ... mulae.
 raudus] 1, 279 raudos (sic *B*², rancos *B*¹ *Eug.*) ... molossos. *componendum adiectivum cum ravin, ravire, ravulus, ut fere sit i. g. rancus. de syncope cf. Skutsch, Plant. u. Roman. p. 45.*
 reatus] 1, 51 poenam capit ante reatum. 91 nullos capiunt tormenta reatus. 114 abiectione lacrimis ... reatum. 466 corda reatum incurrant. 494 dant agnita membra reatum. 533 voce reatus (v. s. v. vox). 540 relevare reatum. 2, 260 sorte reatus. 320 quae ... fecisset culpa reatum. 408 grassante reatu. 428 quos non iungere reatus. 566 dat veniam donatque reatum. 608 indulgentia ... reatum praevent. 709 agnoscant corda reatus. 3, 441 nullo surgente reatu (521). 567 reatum pectoris et carnis. 582 confiteor ... reatum plenum. 587 reatus ... gero. *sat.* 19 nostro peccante reatu. 53 gravis ... reatus. 198 ex bellis ... occurrit saepe reatus atrox. 307 ignosci ... reatum. *X* 394 confessa reatum. *Or.* 66 noster, nata, reatus peccavit in filia. 932 poena reatus. 937 nullo dampnante reatu.
 rebellis] 3, 457 debellare rebelles (cf. *nota*). *sat.* 127 rebelis. *V* 112 victa rebelis Carthago.
 rebello] 1, 61 contra naturam ... membra rebellant. 2, 373 rebellantum moles ... gigantum (versus destructus in *B*). *sat.* 133 turba rebellantum. [3, 457 reb-falso *trad.*]
 reboeo] *V* 27 classica dum reboant.
 recapitulation] *Eug. hex. praef. pros. 11. tit.* monosticha recapitulationis p. 67.
 recedo] 3, 377 festiva recedunt *i. cessant*. 595 tua quo ... clementia ... recessit. *VIII* 35 laudata recedit (*i. abiit*) contempta Iunone Venus. *X* 516 laudata recedit Colchis. *Eug. c. 1, 14* pravum posse recedat *i. cesset*. 2, 4 gaudia ... recedunt.
 recens] *Mer. c. 4, 23* pueri rec(entis). *pros. 2 B* 9 tuis recentibus gestis. *Drac. Or.* 122 fervore recenti (*dat.*) *i. Clytaemestrae recenti ab amore* (cf. *Verg. Aen. 9, 455*).
 recenseo] 1, 2 carmen ... voce recenset *i. clara voce legit*.
 receptus] *Mer. pros. 1 B* 7 receptui tutior locus.
 recerpo] *Or.* 397 blandos rēcepit somnos *i. demuo carpite*.
 recessus] *Or.* 273 fatidicos ... recessus Delphicos. 826 petit ille recessus per secreta domus.
 recidivus] 1, 558 vita ... [precidiva ... resurgit. 2, 643 recidivo fomite vigor. *V* 115 recidiva viget post busta resurgens Phoenicis in morem Carthago (cf. *Anth. lat. 389, 37*). *VIII* 311 Priami recidiva domus.
 recido] 1, 107 recidente ruina *i. ingruente*. 2, 161 recidentibus eiris (*Or.* 42) *i. cessantibus*, 634 spes ... recidens. *VIII* 428 recidente (res-*trad.*) procella *i. cessante*. *Or.* 195 Electra sexus iners recidens. 578 ante oculos recidente suos Aegistho. 757 ut super ossa ruam recidens ... Egisti. 762 recides super ossa mariti.
 recido] v. s. v. cervix.
 recingo] *Mer. c. 4, 31* reincta vestem.
 recipio] *Mer. c. 4, 26* deus ... receptus unda baptismo. *poet.* 20 clausasque recepti expulso praedone vias. 30 togae recipit dum praemia ductor. 180 recepta. *Christ.* 21 lege recepti muneris. *Drac.* 1, 489 mortem protulit atque recepti (redegit *Eug.*) lingua. 2, 582 martyrium Stephano qui fecerat inde recepti. *sat.* 245 recipit priscas facies sol. *Eug. hex.* 563 de fluctibus orbe recepto (refecto *Drac.*) solis.
 recogito] *Eug. c. 14, 27* haec ... dum recogito.
 recoilo] *Eug. c. 17, 3* recoles (*i. meminervis*) seq. acc. c. inf. item *epist.* 3, 4 recoilo.

- recondo] *Mer. poet.* 192 noctisque voces lux alma recondit. *Drac. IX* 19 animas siles in orbe recondit virtus.
- recrepo] *Eug. c.* 33, 9 cantibus . . . recrepant arbusta.
- recte] *Mer. pros.* 2 A 13 recte factorum. *Drac.* 2, 658 rectius.
- rectitudo] *Taius epist.* 4, 6 rectitudinem.
- rector] de deo: 1, 434, 2, 2. *Eug. sat.* 1, i, q. rex: 3, 718 Persarum rector *Nebucadnezar*. *sat.* 189 rectores i. *Augusti*. 205 rector. *VIII* 78 rector infelix *Priamus*. 336 rector voc. et 362 rector *Achivus Telamon*. X 322 rector voc. *Aeetes*. 374 rector *Thebanus Creon*. *Eug. c.* 74, 1 rector voc. *Reccesvinthe*.
- rectus] *Or.* 467 danaos si vincere rectum est (tecta B). *Eug. c. app.* 1, 5 callem . . . caeli rectum.
- recubo] *Eug. c.* 21, 3 hic raptus recubat. 23, 3 recubans . . . quiescit.
- recurso] 1, 112 vota recurrit (-it *trad.*) ad. 365 dulcedo recurrit. 599 cunctis animantibus aura recurrit *respirando*. *VIII* 109 mater . . . recurrit.
- recuso] c. dat. i. q. *negare, se auferre*: 3, 176 ignibus alimenta (*subi*) recusant. c. acc. 3, 540 detrimenta recusat i. non minuitur. *VIII* 25 cibos . . . recusant viscera. 231 iussa recusem. c. inf.: 3, 352 pater impius esse recusat. 464 servire recusat. 118 non recusans . . . pendere. *VIII* 180 pius esse recusat.
- reddo] *Mer. c.* 1, 9 victoria reddit orbem *Augusto*. *poet.* 22 confinia reddidit arvis. *Drac. c. acc. duplici*: 2, 127 sanus et integer omnis redditur. c. acc. vel c. acc. et dat.: 1, 680 redditue diurne depositum natura suum diem (*Or.* 682 reddidit . . . depositum natura diem; cf. *Anth. lat.* 389, 48). 2, 185 quasi qui debes, sic . . . reddis. 269 redunt sectantibus iras ferace. 402 arida tellus redditur iterum *apparere*. 559 reddere mercedem cunctis. 3, 34 centesima grandis redditur. 35 millesima reddere lucra. 647 ieiunia reddo pallidus (*cf. nota*). 687 lucida reddet . . . tempora. *VII* 159 qui modo iure taecemus, omnia reddemus quandoque nepotibus. *VIII* 82 reddere vota Iovi (437). *Or.* 94 pigmora reddet . . . patri. 246 reddunt oscula danti. *Eug. sat.* 196 nec fetum . . . reddit anus.
- redemptio] *Eug. monost.* 16 nostra redemptio Christus.
- redemptor] *Eug. c.* 20 *epiphonema*: parce redemptor.
- redeo] *Mer. poet.* 1 cum pace redit. 45 post lauros rediere togae. 148 senior post bella redit. *Christ.* 25 in caelum patremque redis. *Drac.* 1, 382 costa . . . mox reditura marito *Adae*. 628 redeuntibus annis (*cf. nota*; *item* 2, 222). 2, 202 ad nihilum reditura iterum. 352 redit in se aestus et unda maris. 403 redeunt cunctis iraeque metusque. 409 redeunt ad . . . piacular mores. 529 rediere tenebrae. 545 animas . . . redituras lucis ad usus. 3, 678 domini redeunte fudit. 960 ossa membris rediere suis. *sat.* 46 ut feret rediens (*i. denuo mutata*) ungula . . . manus. 204 victor ab hoste redit. V 48 victor post bella redit (*cf. Mer.*). *Or.* 164 redit . . . post bella. *sat.* 253 redit annus in annum. 255 omnia cum redeunt, homini sua non redit aetas. V 162 sospes rediens et victor. *VIII* 326 Troia redit i. *resurgit*. 586 rediens legatio. X 272 rediebat ab Indis Liber. 284 venatu . . . rediens *Diana*. 467 redeatur ad urbem. *Or.* 754 redicant animo . . . praesagiat; *cf. Aeg. Perd.* 79 Perdiciae rediit . . . mater. *Eug. c.* 25, 17 in cinis hic redii.
- redhibeo] *sat.* 177 facultatem redhibens (retinens *Eug.*) reparavit honores *divus Iulius*. *Or.* 231 vicem redhibens. 777 vices nato redhibente parenti.
- redigo] *Eug. hex.* 371 protulit atque redegit (recepit *Drac.*).
- redimio] II 137 redimitque capillos *flos*.
- redimio] 3, 405 bellum . . . pretium (*subi*) . . . redemit (*cf. Verg. Aen.* 9, 213 pretiove redemptum). V 185 redemptus i. *corruptus*. VII 4 laude redemptus i. solutus. *Or.* 100 vestra pietate redemptum filiam.
- redintegratio] *Eug. c.* 36 tit. pacis redintegratio.
- reditus] 1, 608 reditūs annuum. 623 reditus non esse sepultis. 2, 149 reditumque supernae lucis.
- redivivus] 1, 633 fit rediviva vires herba. 650 rediviva salus (*cf. nota et Paul. Nol. c.* 31, 176). 657 redivivo lumine (*sic Eug.*, divino B).
- redoleo] 1, 175 fluctibus . . . redolent . . . rura.
- reduco] *Mer. c.* 4, 2 festum puero diem reducit annus. *Drac.* 1, 658 scintilla . . . incendia . . . reducit.
- redundo] *transit*: 1, 535 in coniuge facta redundat (*i. refert, reicit ad*) et reus accusat. *intr.*: *Eug. c.* 16, 3 tu pietate redundas.
- redux] 1, 423 reducem . . . diem. 516 reducisque salutis (*cf. Beda, mirac. S. Cuthb.* 8, 27). 593 reduci vento. 631 reduces . . . fructus. 634 reduci . . . germine. 650 reduci per membra vapore. 703 reduces . . . aquas (quae non defluunt; at 2, 168 quae denuo decurrunt). 2, 555 reducem . . . magistrum *Christum*. 662 reducesque sereno lumine sunt acies oculorum. 3, 242 vita redux. 724 sit fortuna redux (*VI* 40). 745 sint reduces sensus. *sat.* 274 nec reduces morsus dat. *Or.* 26 post duo lustra redux *Agamemno*. 99 redux *idem*. 132 maritum non reducem. 154 it pallor super ora redux. 961 quattuor . . . reduces. *mens.* 21 redux . . . hiems. c. dat.: 2, 554 reducem vitae i. ad vitam. *Or.* 957 sitque redux patriae.
- refello] *Eug. hex.* 447 refellit (fef. *Drac.* et *Eug. cod. M*).
- refero] *Mer. pros.* 2 A 9 referenti. 12 laus . . . referenda est. *Drac.* 2, 114 spernunt . . . relata i. narrata; eodem sensu *sat.* 61 littera . . . apibus cognata refertur (probat *Eug.*). *II* 54 pudet ore referre. *VIII* 594 ore refert. *VII* 6 referens . . . laudes. *II* 11 ille refert i. respondet. *Or.* 900 forte refert i. obicit. *sat.* 153 referens caelestia iura ceteris. *Or.* 27 referebat classica princeps. *Eug. c.* 21, 5 nomine baptistam referens (*i. reddens*) et mente *Iohannem*. refertus] *Mer. c.* 3, 2 silva referta gelu. *Eug. c.* 22, 9 omnibus his opus quondam *Basila* referta. reficio] 1, 669 *Lucifer* extinctas reficit . . . flammam suas. 682 orbe refecto solis. *sat.* 85 corpora sol reficit radiis et corpora vexat.
- reformo] 3, 726 totum pietate reforma. *sat.* 47 reformavit tacitae modulamina linguae i. sanavit nutum. IV 37 proelia victa reformat i. hostes victos excitat denuo. V 31 funera pressa reformat i. clades iam oppressas restituit.
- refoveo] *VIII* 434 se . . . tacta tellure refovit ex procella servatus. *Or.* 401 epulis . . . refovet senectam.
- refreno] *Eug. c.* 5, 30 iram refrenat.
- refrigerium] *Taius epist.* 4, 15 sempiternis solari . . . refrigeriis (*cf. nota*).
- refugio] *Mer. poet.* 15 refugit consortia gentis, refugus] *Mer. poet.* 62 refugum . . . f(u)rorem.
- refulgeo] 2, 7 et stellae sub luce latent, sub nocte refulgent.
- refundo] *Mer. poet.* 117 lucem . . . refudit i. obicit. *Christ.* 24 nocte refusa in caelum . . . redis: puto legendum refusus i. a nocte redditus. *Drac.* 1, 28 quidquid . . . refundit natura. 2, 397 homines . . . arca refundit i. terrae reddit. *VIII* 269 ger-

- manam ... refundas reddas. IX 148 medium Priamo ... refunde cadaver. Or. 682 reddidit ... refundens depositum natura diem. mens. 22 frumenta capit quae fenore terra refundat.
- regalis] 3, 338 post regale nefas in *Lucretiam*. 504 regale caput *Cyri*. VIII 615 ratis ... regali praedita signo. Or. 5 regali ... cruore. 141 regalis ... aulae (*Eug. hex. praef. metr. 4*). 416 famulus regalibus. 456 tumulus regalibus. 648 regalia tecta potentum. 795 regalia limina (*Aegr. Perd. 84*). 854 epulis regalibus. cf. regius.
- regia] Mer. c. 4, 38 regium Quirini. Drac. X 336 regia lauro cingitur.
- regimen] *Eug. c. app. 26*, 2 sum gravibus regimen ait *daculus*.
- regina] VIII 366 regina Pelasgum (*Or. 137. 436*).
- regio] Mer. pros. 2 A 21 nulla regio. Drac. 1, 220 caeli regionibus. 722 qua ... regione. 2, 462 regio non indiga mercis (*cf. nota*).
- regius] Mer. c. 1, 4 regia fulcra. Drac. 3, 333 regia bella in reges (*aliter Marsus carm. fig. 7, 4*). sat. 36 regia colla. 52 regia vito canam. 114 regia verba. Or. 60 regia virgo. cf. regalis.
- regnator] 1, 562 deus est regnator et auctor. sat. 147 voc. regnator de rege. X 446 regnator Avernii. Or. 877 regnator Atrides.
- regno] Mer. poet. 53 terris regnare. Drac. 3, 228 Christo regnante. 719 regnavit in arce *Nebucadnezar*. sat. 24 munere regnantis i. regis. 309 regnanti domino regi.
- regnum] Mer. c. 2, 13 stemmate regni. poet. 25 Elissaei ... regni. Drac. 2, 468 caeli regna tenebant (*cf. Or. 479. 482*). 3, 263 furiarum regna (*Thebas*) teneret. 330 fera regna tyranni expulsi *Brutus*. sat. 151 regna polorum (*superna Eug.*; cf. s. v. polus). VIII 482 murice regni. X 515 diademate regni. Or. 313 regni nomen inane. 530 ut pastor mea regna notet. i. q. rex: VIII 118 regni de stirpe. 288 conubium regni. Or. 427 regnum i. *Cyrum*. fortasse etiam servandum fuit IV 8 maestos tua regna relinquis, ut regna sint subiecti. v. gubernio.
- rego] Mer. poet. 177 cursus ... (te)lla regunt. Drac. 2, 97 regens deus. sat. 2 qui regis igne polum. 103 corda regentum (*cf. VII 132*). 216 quod pereunt populi, temporis ordo regit (*gerit Eug.*).
- regredior] Or. 506 victor ... regressus ab hoste. regula] *Eug. c. 8*, 1 regula ... fidei.
- reicio] 3, 95 salutem reiciat. 177 reiecto fomite. II 30 tractet reiecta (*ret-trad.*) cuspidem lanas. VIII 357 venator reiecta cuspidem ... sponte cadit.
- relator] IX 17 fama relatrix.
- relaxo] 2, 711 non semel ista relaxas deus. 763 pauper peccata relaxat (*i. facit ut relaxentur*) pastus et indutus. 3, 677 crimenque relaxa. sat. 289 peccata relaxans (*305. Coripp. Iust. 4, 305*). VII 133 veniamque relaxat deus regis.
- relego] Mer. poet. 46 relegunt vestigia.
- relevo] 1, 540 relevare reatum (duos r. reatu *Eug.*). 2, 696 relevat tua dextra iacentes (*cf. VIII 342*). X 167 inguales iam relevare suas. Or. 142 relevare timores. Or. 502 relevare sepulcrum (*i. sepulchrum*).
- religio] X 66 licet immemor extet religionis amor. 323 inanis religio. 601 crimen habetur religionis honos. *Eug. c. 17*, 8 corde monachi retentans religionem. 22, 14 ad Christum celeri religione venis.
- reliquo] VII 8 laurea certa comis religans et tempora myrto. nota *mutatam structuram*.
- relinquo] Mer. poet. 21 relictis urbibus. c. acc. c. inf.: Or. 481 impune relinques tot scelorum auctores ... regna tenere? c. inf.: 2, 99 caelum patri servire reliquit.
- reliquiae] 3, 368 reliquias gladii. V 7 reliquias belli.
- reliquus] Mer. pros. 2 B 23 cum reliquis copiis. reductor] 2, 57 contra tua iura reluctans.
- remaneo] Or. 463 gremio Paridis remanens est raptā Lacaena. 473 post membra solutae si remanent animae. 574 remanebit inultus. 844 remanente furore.
- remeo] Mer. Christ. 21 vitam remeare iubes. Drac. 1, 400 remeat sua costa viro. 418 lucem remeare. 2, 547 remearet ad auras aetherae. II 145 remearet ad (astra). Or. 413 domibus remeare suis.
- remex] 2, 799 sine remige. Or. 375 evasi remige planta.
- remigo] VI 79 remigat admotis pinnarum plau-sibus ales.
- reminiscor] *Eug. c. 2*, 1 mortis reminiscere casus. remitto] Mer. poet. 39 galeamque remittens. Drac. II 151 clavameque remisit *Hercules*. VIII 511 voce remissa.
- removeo] Mer. c. 4, 45 intentas Latio faces removeo *Aetius*. Drac. Or. 348 ab arce remotus.
- remugio] VIII 355 pectus grande (*acc.*) remugit leonis. 643 litus nil dulce remugit.
- remulceo] Mer. c. 4, 9 pax gaudia tota remulcet.
- remus] 2, 291 audaces quatenus super aequora remos. 3, 718 accedunt ueris remorum more lacerti.
- renarro] I 1 Orpheum ... (r)enarrant ... litterae cantitantes. II 45 renarrat respondet.
- renascor] 1, 625 agris frumenta renasci. 633 crinibus herba renatis. 634 ligna renascuntur. 637 pelle renascenti. 683 defuncta renasci. VII 5 renatus i. e. vinculis liberatus.
- renideo] *Eug. c. 8*, 19 Iacobus hic ... renidet (-tet trad.).
- renitor] Mer. poet. 169 renitentes ... (pinnas).
- renoto] *Eug. praef. hex. pros. 12 versus*, quos olim condidi, renotavi (*adn. P. den. F.*).
- renovo] 1, 653 Phoenicias exactam renovat deus igne iuventam. 724 aquilae ... renovare iuventam. 3, 417 alium vatem casus renovasse sinistros, Amphiarae, tuos. V 114 renovata micat *Carthago*.
- reor] Mer. poet. 131 rāta fides (*cf. Optat. Porph. 16, 27*) habens tibi debita rāta. Drac. 3, 294 nec reor esse nefas. VII 136 *napēdētor* reor (*Eug. c. 27, 6*). Or. 915 et meminisse reor.
- repagulum] 3, 680 densata repagula linguae i. dentes.
- reparator] VIII 265 Priamus, gentis reparator et urbis.
- reparo] 1, 642 reparatas ... volucres. 665 reparato lumine lunae. 2, 122 reparare sepultos. 770 vitam amissam reparare suam *resurgere*. 3, 689 arida ... reparas antiquis mortibus (*i. mortuis*) ossa. *Eug. c. 18*, 4 cineres tuo reparare vales. Drac. 3, 676 repara adfectum. 720 me ... iam repara. 735 servatum reparare. sat. 177 (re)paravit honores *divus Iulius*. VI 28 ignibus et gelidis calidis reparare favillas *Venerem* (*cf. Anth. lat. 389, 31*). VIII 282 Iliacas ... reparare ruinas. 312 Priami ... domus reparata. Or. 335 animos repa(r)avit amantis. nota: 2, 406 facinus reparare i. iterare.
- repello] 3, 283 luce repulsa i. spreta vita. V 46 lator legis civilia iura repellit. Or. 603 pietate repulsa.
- rependo] 2, 765 plus quam sumpsero rependunt. 3, 58 inmitesque vices alterna sorte rependit (*respondit trad.*). *Eug. c. 5*, 27 hic repende quod meremur.

- repensio] *Eug. hex. praef. pros. 15* repensio fructuosa laboris.
- repensio] *Or. 304* mortibus alternis et vitae damna repensant *Castores* (cf. *Coripp. Ioh. 2, 302*).
- repente] *1, 97. 104. 2, 59. 566* (i. q. cito; cf. *722. 3, 100*), *2, 689. 3, 550. Or. 280*.
- repentinus] *1, 30* clade repentina (*Or. 284*).
- reperdo] *Or. 179* sceleris reperdere fructum i. iterum perdere.
- reperio] *2, 326* reperit hoc quis grande nefas. *Or. 817* (829) reperit.
- reperor] *Mer. Christ. 2* lucisque repertor (*ex Iuvenc. 4, 479* lucis vitaeque repertor). *Drac. 2, 361* scelerum repertor et auctor.
- repeto] *1, 592* itque reditque suos repetendo spiritus haustus. *2, 168* aquae reduces repetunt loca prisca. *556* repetit sua regna triumphans. *3, 416* praedam repetisse secundam. *sat. 234* repetisse vias. *VIII 156* vos repetunt Mortes pro rapta Helena. *X 242* repetita sacerdos ignibus Amoris. *Or. 795* repetunt ... limina. *Eug. hex. praef. pros. 7* crebris repetita.
- repingo] *Eug. c. 41, 7* absona cuncta sonat et dulcia nulla repingit i. alterna vice cum absonis pangit.
- repleo] *2, 43* viscera replet spiritus. *3, 75* dapibus conviva repletus. *145* replevit gentibus orbem. *696* replentur ... ossa cerebro. *VIII 442* fama ... repleverat urbem (*Or. 109 f. r. oras*). *Or. 59* vas igne replevit. *113* moenia ... replentur ... catervis.
- repono] *1, 288* maculosa reposit ... per viscera serpens. *X 491* exitiale reposit mox praemia taetra venenum i. serpentes adrepunt qui brevi donabuntur Glaucæ.
- repono] *1, 145* non ... glaciem ... reponit (i. reicit, restringit) ... ignis aquae. *2, 600* te corde reponis deus.
- reporio] *2, 761* effectus faciles oratio pura reportat. *814* quid noxia vota reportent. *VIII 587* Priamo Telamonis dicta reportat. *Or. 28* Pergama victa reportans Agamemno.
- reposco] i. q. repeto, reverter ad; *Or. 797* lustra repositum leones. *mens. 12* rusticus expensas et fluctus nauta reposit (*lusum in verbo*). cf. posco.
- reprehensio] *Eug. c. app. 27* de reprehensionibus.
- reprimio] *2, 161* rursus reprimis flatus. *Eug. c. 4, 9* pax lites reprimat. *36, 3* vivenscut sensus bello ... repressi.
- reprobus] *Or. 8* reprobae (prebe B) pietatis. *Eug. c. app. 16, 5* arguat et reprobos ... superbos.
- repto] *Mer. poet. 122* reptatis nivibus a puero. *Drac. 1, 638* reptant hians anguis. *3, 691* ossa ... rubent reptante cruore. *sat. 277* reptantia grammata terris. *IV 20* mihi reptanti i. infanti. *Eug. c. 37, 6* reptans collectivè: animalia reptantia.
- repudium] *X 295* amara repudiâ mittat.
- repugno] *3, 286* quicumque repugnat.
- reputo] *2, 58* tibi quis reputet, si perdere iusseris orbem. *240* tibi quidquid habet reputans debere fatetur. *376* nil reputando deo (dat.). *3, 395* funus ... gemeret reputando sumum. *443* crimen amicitiae reputans. *V 69* se reputat cruciasse. *Eug. hex. 377* inlicitum iustum reputant (putant *Drac.*). nota: *Or. 962* regia divitiis reputantur tecta relatis i. splendorem recuperant regalem, cf. 813.
- requies] *Mer. poet. 42* tibi requiem ... dederunt. *Drac. 1, 369* requies cordis. *3, 722* ait vitae requies. *750* sit requies animae. *Eug. hex. 307* temporis et requiem (esse vicem *Drac.*) noscentes.
- requietus] *Eug. monoth. 10* semper requietus agit deus.
- requiro] *1, 333* non habet unde requirat. *357* de se tacitus quae sint haec cuncta requirit. *2, 650* consulit et trepidans ... requirit. *730* medelas ... requirit. *752* non tura requirit deus. *V 268* mea fata requirens i. ut moriar.
- res] *Mer. pros. 2 B 18* rei p. *poet. 91* nullo discrimine rerum. *94* pondera rerum. *Drac. 2, 328* mater agit rem. *3, 156* rebus ... duabus. *158* nec tertia res est. *376* laetis misceret tristitia rebus. *386* res publica tota. *729* res ipsa ... quod.
- rescindio] *Mer. poet. 25* solium rescindere. *Drac. VIII 306* conubium rescinde tuum.
- resesco] *VIII 172* augere dolores ut reseret medicina solet.
- resero] *Mer. poet. 20* captivum reseravit iter. *Drac. 1, 473* reserantur lumina cordis. *Or. 65* vocis iter (itu B) pietas reseravit. *Eug. c. 8, 11* reserare ... carmine scripta novi testamenti.
- reservo] *2, 342* accepta dei praeperta reservant. *3, 127* venias ... cuncta reservat. *3, 730* pietate reservor.
- reses] *Mer. poet. 70* residem ... excitat.
- resideo] *3, 198* residens caveis inter spectacula ... populus. *Eug. hex. 46* residet pars terrae valle profunda. *trans. X 166* Amor nunc hanc, nunc illam residet columbam. *273* Liber ... residens ... tigres.
- resido] *VIII 427* carina ... Cypro ... resedit.
- resisto] *II 115* mediaque in voce resistunt i. cessant loqui.
- resolvio] *2, 120* resoluta carne. *Or. 824* resolutos orbibus anges cf. *Sil. 6, 227. Or. 936* sententia vestra resolvat me.
- resono] *VII 102* altera si resonet ... cantibus ales. *VIII 356* flumina ... resonant mugiente leone. *425* resonante fragore unda. *X 265* resonabant oscula labris. *465* verbera ... resonant per inane. *474* strepitu resonante clientum aulam. *Or. 14* pede dactylicum resonante quiescat iambus. *transit. 2, 803* choreas certatim resonant. *Eug. c. 101, 2* dura ... resonare i. cantare.
- respecto] *Eug. c. 11, 13* sua signa deus respectans.
- respectus] *Eug. hex. praef. pros. 15* respectus vestri ... vel favoris.
- respicio] *Mer. pros. 2 A 19* ad te respicis. *poet. 126* respexit ad hastas. *Drac. 2, 477* scelus ... respicit auctorem. *sat. 50* ut me respiciat restituaque.
- respiro] *II 113* cunctis respirat hiatus oris. *X 121* ambrosio totum respirat odore. cf. spiro.
- responsum] *2, 335* responsa petunt de. *474* sic vobis responsa dabo. *3, 154* haec illum responsa domant. *274* tripodis responsa petivit.
- restringo] *Eug. hex. 28* nec flammam restringit (restr. *Drac.*) aqua.
- restis] *IV 29* nec restibus (vest. trad.) ullis implicui leonem.
- restituo] *3, 688* restituens quidquid malus hostis ademitt. *sat. 45* restituit ... tyrannum. *50* ut me respiciat restituaque.
- resto] *2, 528* solis restantibus horis interdiu.
- restringo] *1, 145* nec flammam restringit (rest. *Eug.*) aqua.
- resulto] i. q. resono: *Mer. poet. 16* qua fluctibus ima resultat Gallia. *Drac. VIII 346* montes et lustra resultant mugitu leonis.
- resumo] *2, 405* impia gens ... scelorum ... vota resumit. *Or. 227* resumit infames animas. *sat. 237* fretum crementa resumit. *245* luesces resumit sol. *V 195* divitiae vires praestant animosque resumunt i. faciunt ut resumas. *Eug. c. 44, 2* vitam morte resumo (resurgo L).
- resurgo] *1, 558* vita ... resurgit. *622* resurgere vitae (c. dat.). *640* cornua cervi ... resurgunt.

- 3, 677 spes nostra resurgat (*opp. cecidit*). IV 32
 tertia bella (*i. hydra*) ... caedes passa resurgunt.
 V 115 post busta resurgens Carthago.
- retardo] VIII 551 retardas pectora colloquiis.
Eug. hex. 577 deus ... quem nulla retardat
(traxit Drac.) origo.
- rete] 1, 580 quibus ... retibus ... pisces fallat.
 2, 280 apro retia figit venator. [3, 225 Petrus ...
 retia post pelagi ... praeco dei sollers. X 406
 retia cum veniunt. Or. 266 evadere retia.
- retego] *Mer. poet. 38 equi pabula ... retegunt*
abstrusa. Drac. 2, 120 ossibus ... resoluta carne
retractis.
- retempto] *cf. 2, 398 nota crit.*
- retento] *Eug. c. 17, 8 ore, non corde monachi*
retentans religionem. 88, 2 qui canem cauda
retentat.
- reticeo] 1, 514 sibila dum reticent. 568 lingua
 reticente. VII 26 reticere. [101 falso traditum
 reticens.] *Eug. hex. praef. pros. 10 de die septimo*
... reticuit. c. acc.: 3, 579 mens mea quod
reticet. sat. 93 dominos reticere modestos i. non
cantare.
- retinaculum] *Mer. poet. 66 dura supinato pen-*
dent retinacula (curru).
- retineo] 2, 56 tu lege tua retines mundum ne
 pereat. 3, 321 mensura ... retineret facta paludes.
 VII 101 melos retinens (-icens *cod.*) avis. Or. 152.
 267 manum retinens non auxiliata marito. fere
 i. q. sibi conservare, defendere, tenere: 2, 251 iura
 potestatis retinens (740). 259 nos error (heros *cod.*)
 ... retinet captivos (X 60). 225 quos peccatorum
 retineat tot milia vinctos. 272 iustitiam retinente
 fera. 371 nullus hominum retineret honestum.
 632 steriles retinebat ... artus Abram. 3, 161
 aetatem mundi retinens gens Iacob, de eadem.
 163 tempus retinet. 301 sitis atque fames ...
 retinebat harenas. 307 tellus retinens ... rubo-
 rem. 473 laudis ... materiem retinere. 654
 retinebat iura togatus. sat. 77 retinet natura
 volucres. 251 retinet sua tempora messis. IX
 140 sortem retinere suam. X 454 retinere pud-
 rem. Or. 680 retinet pars vernula portas.
- retorqueo] *sat. 117 ad te ... vela retorqueo*
supplex (cf. Or. trist. 1, 1, 84). X 8 fata retor-
quet Medea. Or. 718 ad famulos ultroque verba
retorsit.
- retracto] IX 213 haec ... retracta i. pensita.
- retro] Or. 105 retroque pedem ... coercent.
- retundo] *Eug. c. 14, 19 dentes retundis, senecta.*
- revello] VIII 376 ter cuncta domans, ter cuncta
 revellens Aias.
- reverendus] VII 66 reverenda senectus.
- reverentia] *Mer. poet. 51 mei reverentia) regni.*
92 nec sit reverentia iustis. Drac. Or. 560 pudor
reverentia fama.
- revertor] 1, 110 nolle reverti a peccatis. 2, 550
 inde reversus abit ab inferis Christus. 3, 334 ab
 hoste reversus. X 355 iterumque reverti.
- revestio] 1, 629 pampinus ... sarmentum revestit.
 revideo] X 355 revidere meos.
- revireo] 3, 704 reviruntis (uentis *trad.*; viventis
Bücheler) adhuc post ossa senectae.
- revocabilis] 2, 708 supplicium ... revocabile.
- revoco] 1, 424 revocata foveat ... in gaudia
 mentes. 2, 122 exanimas ... revocare salutem.
 399 revocantur aquae diluvii per viscera terrae.
 411 ut revocarentur a crimine. 551 ad superos
 revocans animas. 713 ostendens limina mortis
 et revocans a morte truci. V 4 hostiles patriae
 revocare sagittas. 97 revocat post bella neces.
 272 ferrum ... in patria revocare velis. X 237
 gladium dextrae revocabat inertem. Or. 840 vacuum
 revocat sine vulnere dextram.
- revolvō] II 53 pensa revolvit i. net. Or. 282
 Priameia fata revolvat in animum revocet.
- reus] *Mer. poet. 179 reorum. Drac. 2, 245 nos ...*
rei. 259 una lege reus Adam. 372 poena reo-
rum. 479 magis mens nostra rea est. sat. 107
regi ... reus sum. X 231 stas rea. Or. 128
reos ... vultus reae reginae.
- rex] *Mer. c. 2, 12 numerum regum i. Caesarum.*
 4, 17 propagare regum. pros. 2 B 23 rex ipse Theode-
 ricus. poet. 4 reges. 85 (gentes at) que ... reges.
 134 rex ipse Alaricus. 133 regis. Drac. 1, 17
 trux indignatio regum. 617 rex deus auctor.
 1, 738 reges et regna domat deus. 2, 548 domi-
 num regemque polorum Christum. 554 rex
 Christus. 708 rex pie (3, 547) deus. sat. 194 rex
 dominusque pius (similia 107. 110) Gunthamun-
 dus. Or. 25 regum rex ... Agamemno (cf. *Plaut.*
capt. 825 regum rex regalior). Eug. c. 8, 5 bis
bini Regum ... libri.
- rictus] *Eug. c. 14, 9 rictu voraci senectutis.*
- rideo] 1, 210 rident elementa vapores. mens. 7
 rident primordia mundi.
- rigator] 1, 552.
- rigeo] *Mer. poet. 65 sicque rigent in veste*
cruo(res). Drac. 1, 163 in scopulos pars certa
terrae riget (cf. paneg. in Messal. 156). X 173
bruma rigens.
- rigo] *Mer. c. 2, 5 rigat unda lacus. 4, 24 artus*
... fontibus rigavit baptizavit. Drac. 1, 451 cam-
pos aliquo de fonte rigare. II 132 ora rigare
fletibus cf. VI 95 fl. o. rigat. Or. 62 mox imber
rigat ora (ore B) pius. 219 lacrimis simul ora
rigabat. Eug. c. 14, 3 fletibus ecce rigo ...
malas. exempla erant Verg. Aen. 6, 699. 9, 251
similia ut Sen. Oed. 978; cf. etiam Boeth. carm.
1, 1, 4. Coripp. Iust. 1, 161.
- ripa] *Mer. poet. 7 ab alterna ... ripa.*
- ripas] *personatus VI 60. X 163.*
- rite] 1, 19. IX 140 *Eug. hex. praef. metr. 11. monost. 7.*
c. praef. 2. c. 8, 44. 14, 71. 23, 2.
- ritus] 1, 439 pecudum ritu.
- rivulus] 2, 492 aut siccante freto iactet se rivulus
 unda.
- rivus] *Eug. c. 20, 49 rivos aquarum v. aqua.*
- rixa] *Eug. c. 8, 35. 36, 9.*
- robigo] 1, 503 rubigo latens quae viscera ferri
 exedat.
- robur] *Mer. pros. 2 B 21 stantes robore, fugientes*
alacritate compressit. Drac. 2, 739 tenues adiecto
robore firmas.
- rogalis] Or. 407 flammis ... rogales.
- rogito] *Eug. c. app. 1, 2 rogitare.*
- rogo] 1, 431 esse nihil prorsus praeter se ... ro-
 gandum. 3, 122 per sacra rogatus. 134 qua
 mente rogetur deus. 3, 720 rogo παρὲς θεον
 (item sat. 283, atque quis, rogo, 3, 209. 720. Or.
 422. 927). II 49 opem de prole rogat. VII 144
 Veneri sua iura roganti. VI 24 sponte venire
 decet, non te decet ire rogatum. X 27 nec te
 decet ire rogatum. Or. 488 si quaeritis ante ro-
 gari. 88 quodcumque rogaris. c. inf.: Or. 781
 rogas ... iacere.
- rogus] 3, 452 rogus omnibus unus. 510 conscendit
 ... rogus (X 107). IV 52 rogus. X 507 sint ...
 munera nostra rogi. 521 rogus est mox aula
 tyranni. 552 rogus. Or. 277 caret igne rogi.
 451 thalami rogus Evadne (970 thalamos fecere
 rogus). 822 faculis armata rogi Clytaemestra.
 837 rogi i. capitis sui faculis armati.
- roro] VII 152 rorante fluente. *Eug. c. 14, 3 ro-*
ranti vertice flentis.
- ros] 3, 178 roris spiritus ... angelus. X 29 Hippo-
 crenes rore medullas ... infunde meos. *Eug. c.*
22, 4 salso ... rore lacrimarum.

- rosa] *sat.* 72 vepres ... rosas (*appositive*). *II* 135 nos rosa, nos violae ... coronant. *VI* 8 lilia mixta rosas (*VII* 45). *VI* 76 rosa ... rutilans [*77* rosas *trad.*]. *VII* 49 rosa miscetur spinis. *X* 159 rosas. *carm. tit.* de origine rosarum. *ibi* 8 et sancit vepres astra imitata rosa. *cf.* 12 flammae gemma. *cf. etiam Aegr. Perd.* 36.
- rosarium] *I*, 437 tota rosaria paradisi. *X* 85 per tota rosaria quaeritur Amor.
- rosatus] *VII* 39 oscula ... calamis imbuta rosatis.
- roscidus] *I*, 65 roscida tellus sanguine. 671 roscida ... aurora. *Or.* 805 roscida ... palla *Noctis*.
- rosetum] *i. corona rosea*: *VIII* 616 ornata rosetis candida pepla. *X* 158 columbarum candida puniceis subduntur colla rosetis (nam inga sunt compacta rosis). *cf. Reposian. anth.* 253, 58. 79. *epith. Laur. anth.* 742, 32. *Althelm aenigm. polyst.* 15.
- roseus] *I*, 322 roseo carbunculus ardet honore. *II* 66 rubor ... roseus (*Eug. hex.* 512). *II* 7 roseo ... labello. 108 roseis ... labris *Hylae*. *X* 157 roseis frenantur habenis columbae *Veneris*. 493 roseas ... solis habenas. 495 roseis ... sol ... habenis.
- rostrum] *I*, 725 rostro crescente ... adunco aquilae. *V* 41 moenia rostra forum. 266 rostris.
- rosula] *I*, 717 rosulis stellare nemus. 2, 450 rosulas proferret hiems. *VII* 47 rosulis (posculis *cod.*) Stitensibus.
- rota] *Mer. c.* 2, 3 tecta ... Phoebe flammata rotis. *Drac.* 3, 303 tellus solis adusta rotis. *VIII* 371 oceano nudante rotas stridentibus undis. *Or.* 804 sol merserat undis oceano stridente rotas. *VI* 77 lilia sunt inserta rotis (rosis *cod.*). *X* 560 rota cupressus in curru *Medeae*.
- roto] *I*, 154 axe rotante (portante *cod.*) solum. 219 axe rotavit stellae deus. 2, 5 sideres ... ab axe globus ... rotatur *sol*. *VI* 69 Bacchaeque rotari (pot- *trad.*). *X* 283 Bacchaeque rotantur.
- rubere] *Mer. poet.* 68 lux rubet. *Drac.* 1, 341 rubens ... sanguis. 2, 119 tae ... cutis ... rubebat. 3, 691 ossa ... rubent reptante cruore. *VIII* 73 crystallina Xanthi ... unda rubet. *X* 229 permixto pallore rubens. 475 luce ru(b)ebat ... ventura dies.
- rubet] *I*, 319 litora rubra. 2, 795 per mare rubrum.
- rubescere] *I*, 342 mox rubuere genae. 3, 703 geminae rubuere genae. 2, 488 terga leonis ... sanguine fulva rubescant. *X* 568 ni Phoebeus rubuisset ... de crimine neptis.
- rubicundus] *I*, 64 rubicundior alveus exit. 2, 454 rubicunda ... veller. 3, 316 zona ... rubicunda colore. 3, 686 rubicundo labra flabore.
- rubor] *I*, 68 rubor ... lilia tinxit. 207 rubore diei. 342 rubor inficit artus. *II* 112 subitus rubor inficit ora (*v. nota ad I. et s. v. inficio*). 1, 395 pulchra rubore *Eva*. 630 virgulta ruboris (*i. rubra*); *cf.* *II* 138 quiquid dant prata ruboris. 2, 532 sanguineum monstravit luna ruborem. 3, 200 faciens in morte ruborem *leo*. 307 puniceum ... ruborem telluris *Lilycae*. *II* 66 rubor ... roseus (*Eug. hex.* 512). *VII* 8 candor pallorque ruborque (*v. s. v. pallor*). *VII* 46 gemmae pallente rubore. *VIII* 499 regina venit pallente rubore. 106 fusus in ora rubor. *i. g. pudor*: 1, 440 nescia corda ruboris. *cf.* 445 nec rubor ullus erat cum staret origo pudoris.
- rubus] *I*, 788 rubus asper.
- rudens] *Or.* 152 elisam retinent per transtra rudentes.
- rudis] *subst. Mer. c.* 4, 13 dignus rude.
- rudis] *adi.*: *Mer. poet.* 145 ad bella rudem. *Drac.* 1, 254 rudibus ... pennis (266 r. ... plumis). 384 puella rudis matura (*cf. nota*). *II* 12 nil rude ... precor nec ... improba posco. *Or.* 414 nescius atque rudis *seq. inf.*
- ruga] 2, 646 rugis pereuntibus alvi. *Eug. c.* 14, 7 membra rugis asperas.
- rugatus] *Eug. c. praef.* 3 rugata fronte.
- rugio] *Eug. c.* 20, 51 clamemus omnes, rugiamus acriter.
- rugitus] *Eug. c.* 41, 1 rugitum (*debutit ruditum*) ... aseli.
- ruina] *I*, 107 recidente ruina. 3, 236 nimia est conlapsa ruina *Simon magus*. 606 meam tanta sub clade ruinam. 715 longae fragmenta ruinae. *V* 113 congesta ruinas *Carthago*. *VIII* 282 Iliacas ... reparare ruinas. 329 de nostris ... ruinis *Troiae*. 393 unda ... rutilibus ... intentans ... ruinam. *X* 305 in exustis ... ruinis strix ... sonat. *Or.* 747 domini ... ruinam.
- rumor] *Or.* 160 quid rumor, quid fama ferat.
- rumpo] *transit.*: 1, 265 rumpuntur ova. 639 dum iussio rumperet una mundum. 2, 574 vincula rumpuntur. 733 rumpendo ... vincula. 3, 293 foedera naturae rumpuntur. 646 gemitus praecordia (*acc.*) rumpunt (*cf. Coripp. Ioh.* 7, 198 gemitus pia pectora rumpunt). *Or.* 64 gemitus (*nomin.*) ... singultibus oscula rumpunt. 523 gemitu suspiria rumpens. 553 gemitus somni rupere quietem. 474 rumpe solum, findatur humus. 484 rumpite Tartareas ... fauces *Furiae*. *intrans.*: 1, 631 rumpunt de cortice fructus. *mens.* 4 cortice ... rumpunt in palmitte gemmae. *X* 579 rumpert ensiferus cum ferrea mistic arista. *V* 17 classica rumpunt. *X* 223 suspiria rumpunt.
- ruo] *Mer. poet.* 79 in tela ruant. *Drac.* *VIII* 342 regna ... qua ruerint virtute tua. 421 metus ... ne bella ruant. *Or.* 644 in amplexum per dulcia colla rubeat. 757 super ossa ruam recidens ... Egisti. 955 per templa ruit.
- rupes] *Mer. poet.* 61 curva sub rupe (puppe *man. I*) *pros.* 1 *A* 16 cubile nudae rupes.
- rursus] *Mer. Christ.* 25 *Drac.* 2, 161 tu rursus reprimis flatus recidentibus uris. 168 rursus aquae reduces repetunt loca prisca. 413.
- rus] 2, 283 quid nocuit per rura lepus.
- russeus] *Or.* 941 mortem rursus urget calculus.
- rusticitas] *mens.* 20 rusticitas ... sordida.
- rusticus] *sat.* 70 rusticus unde (*a ferro*) placet. *VIII* 642 rustica fistula. *Or.* 229 rustica colla et 662 rustica ... membra *Egisti*. *Or.* *praef.* 13 rustica verba ipsius poetae.
- rutilo] *I*, 207 rutilante polo. 3, 19 rutilat radians, crinitum missile, flamma. *II* 26 clipeo rutilante tonet (*IV* 43 c. r. tonas). *VI* 76 rosa ... rutilans. *VIII* 205 murice ... rutilans ... purpura. *X* 97 rutilante capillo *Amoris*. *X* 103 rutilans Aurora. *Or.* 5 rutilantia sarta cruore. 240 bellorum maculis rutilabat. *Eug. c.* 4, 3 mens pace rutilat. *passivum*: 1, 660 rutilatur apex. *Or.* 792 rutilantur membra cruore.
- rutilus] *Mer. c.* 4, 10 nulla rutilus nec asper unda *Thybris*. *Drac.* *X* 35 rutilans ... lanas velleris aurei. 471 rutilusque micansque *Lucifer*. 501 rutilam ... per aethram. *Or.* 682 rutilum ... depositum diem. *Eug. hex. praef.* 5 auro rutilo.
- sabanum] *Eug. c.* 75 ad sabana. *cf. Veget. mul.* 3, 47 sabanis validioribus abstergetur. *Marcell. med.* 15, 93 linteo vel sabano. 26, 94 post balneum in sabanis adhuc constitutus. 26, 105 exeunti statim a balneo ... dum sabano operitur. *etiam Pallad.* 7, 7, 3. *Marcell. med.* 5, 1, 7, 17.

- cf. *Thes. Gloss. VII* p. 220: *κάσανον*, linteum villosum. linteum ad balneum.
- sacer] *Mer. c.* 1, 2 sacer sexus uterque laris. 1, 11 sacra ... oscula *Caesaris*. 1, 20 mystica ... sacra *baptismi*. 2, 10 sacra ... pignora *domus Augustae*. *Drac. mens.* 1 sacros ... honores iudicum. v. sacrum.
- sacerdos] 2, 687 magnusque sacerdos *Zacharias* (*antecedit* pontificis; *sat.* 39 antistes). 3, 227 primus in orbe sacerdos *Petrus*. *VIII* 187 *Helenus*. *fem.*: *V* 130. *Or.* 12.
- sacerdotium] *Eug. c.* 21, 23 iura sacerdotii (*app. c.* 21, 4). cf. *Sedul. pasch. carm.* 1, 357 et *Huemer p.* 366 ad l.
- sacrarium] *X* 301 sacraria maerent.
- sacrilagus] 1, 497 sacrilegos *Adam* et *Evam*. 2, 374 sacrilega cervice *gigantum*. 512 sacrilega ... arte. 3, 239 sacrilegum ... *Salmona*. 577 sacrilega ... mente. *sat.* 153 sacrilegis ... catervis. *V* 237 sacrilegus temeror. *IX* 94 sacrilegi ... poena. *de Medea*: *X* 137 sacrilega ... voce. 293 sacrilegus ... amor. 429 sacrilegos ... fructus *i. natos*. *Or.* 450 sacrilegus ... marito *Capaneo*. 927 quis ... sacrilegus, quis demens. *ros.* 3 sacrilega ... spina *quae Venerem laeserit*. *c. gen. obi.*: *Or.* 895 sacrilegum ... superum.
- sacro] *Mer. c.* 4, 29 his te primitiis ... sacramentum *baptizatum*. *Drac. VII* 114 sacra mente dicatus pontifex. *Or.* 68 (leto) ... sacra mente dicata. *VIII* 181 pontifices ... sacra potestas. *Or.* 492 moenia *Tartareis* quondam sacra tenebris. *Eug. c.* 20, 26 illi nil sacramum gratiae.
- sacrum] 3, 122 per sacra (sacra cod.) rogatus. *Or.* 73 per ... sacra *Dianae*.
- saeculum] *Mer. Christ.* 14 tam multis ... saeculis. *Drac.* 1, 88 post saecula manentem. 2, 24 imperii per ... saecula ... manentis. 97 per saecula manere. 3, 536 qui saecula mutat, nec mutant hunc saecula tamen. 2, 33 penetrans per saecula molem. *X* 298 sterilem ducat per saecula noctem. 2, 558 post saecula (653). *sat.* 4 saecula cuncta.
- saetiger] *Eug. c.* 41, 6 saetiger hircus.
- saetosus] *Eug. c.* 42, 6 saetosus ... ibris.
- saevio] *VII* 131 regem ... saevire coegit. *VIII* 56 ira polorum saevit. *X* 457 furias saevire precor. *Or.* 369 pelagus saevit. *c. inf.*: *Eug. c.* 101, 10 saevit spoliare.
- saevus] *Mer. poet.* 4 saevi ... reges. 9 saevo crimine. 96 saevi ... auri. *Drac.* 1, 18 tristia, saeva. 1, 539 saeva piacula (2, 370. 409. 3, 268) mortis. 2, 170 populus, qui saeva parabat ... plebi. 302 saevo certamine *inter propinquos*. 311 saeva ... exempla priorum. 2, 745 placidis saevisque. 3, 69 saeva incendia mortis (440). 188 saeva ... rabies ... leonum. 209 saevas ... rabies *leonum*. 340 tam saevo crimine. 484 saevo sub *Marte*. *V* 131 apta tuis antistita saevior aris (*cf. Iuv.* 15, 115). *IX* 104 Hector in hoste fuit saevus. *Or.* 463 prosperitas cui saeva fuit *i. nocuit*. 625 in Pergama saevior umbra *Achilles*.
- sagax] 1, 723 odor ... sagax. *VIII* 461 voce sagaci *auguris*. *Eug. c.* 39, 2 mente ... sagaci (*Arator* 1, 104). 37, 6 (= *monost.* 6) hominesque sagaces.
- sagitta] *Mer. c.* 3, 7 Achaemeniae ... sagittae. *Drac.* 2, 805 missive sagittis.
- (sal)] cf. *Eug. c.* 66, 2 grana ... concreta lymphis aut nutrita montibus.
- salarius] *Eug. c.* 66 de vase salario.
- saliva] *Eug. c.* 89, 5 verba perdit et salivam.
- salix] *sat.* 278 nec modicas salices flamma trisulca cremat.
- salsus] 2, 799 salsus ponti ... fluctus. *Eug. c.* 22, 4 salso ... rore lacrimis.
- saltem] *V* 86 (-im). 248. *VIII* 159. 235. *X* 588 (-im). *Or.* 147.
- salto] 2, 804 celebrant ... saltando triumphum. *VII* 11 saltet *Apollineum* ... agmen. 33 mixtis saltare choros. 70 Sileno saltante. 120 agmina saltantum. *VII* 37 saltet ... Pan. *VIII* 641 saltatur in urbe. *X* 263 mollis *Lascivia* saltat. 274 *Bacchi* manus saltare parata. 283 *Byliades* saltant. 523 saltantum ... chori. *mens.* 19 agricolis ... saltantibus. *nota acc.*: *VI* 17 Mars saltat amores.
- saltus] *Mer. poet.* 8 *Aremoricos* ... saltus.
- saltus] 1, 716 lunae saltus. *X* 390 *Cynthia* sideris transcendens saltibus astra.
- salvator] *Eug. c.* 20, 52 salvator alme.
- salubris] *Or.* 611 consilium ... salubre.
- salve] *VIII* 91 salvete sodales. *Or.* 137 salve regina. 687 salve prisca domus, patriae salvete *Mycenae*.
- salvo] *Eug. c.* 10, 10 tactu ... salvat ... tunica *martyris*.
- salum] *VIII* 389 navigium vectante salo. *Eug. c. app.* 20, 22 sali (losus cod.) fluidis ... in undis.
- salus] *Mer. c.* 1, 7 terrarum veneranda salus *Augustus*. *poet.* 190 (pax mundi) longaeva salus. *Drac.* 1, 13 vita, salus (*Ps. Damas.* 67, 1). 208 igne salutis *i. salutari* (item *sat.* 23 cum lande salutis). 516 reducere salutis (v. s. v. *redux*). 2, 121 praestatur de clade salus (*cf. Or.* 11). 122 exanimis ... revocare salutem. 174 via ... salutis. 233 dant ... salutem (3, 460. *Or.* 11 dat de clade s.). 3, 94 totamque salutem reiciat. 610 spes una salutis (*cf. nota*). *Or.* 171 spes nulla salutis. 403 morbis finire salutem. *personata*: *VIII* 169 donare Salutem moribus insonantem.
- salutaris] 1, 209 flamma salutaris. 2, 527 salutaris ... passio. *sat.* 67 salutaris ... medullas.
- salutifer] 1, 210 salutifero ... vapore.
- salutiger] *Eug. c.* 99, 3 salutigerum ... carmen.
- saluto] *VIII* 90 attonitis elata voce salutat. *Or.* 249 fallaci voce salutat (*cf. Coripp. Ioh.* 4, 59). *VIII* 259 rege salutato (*cf. nota*). 379 regemque salutant (*cf. nota*). 622 matremque salutans. *X* 200 salutantem puerum *Amorem*. *Or.* 799 regis sub honore salutant *Orestem Danai*.
- sancio] 1, 416 sanxit natura quod inquit *deus*. 428 fecit sanxitque manere (2, 97). 624 legis sancta. *V* 47 legem ... sanxerat ante. *V* 223 tit. lex sanxit ut. *X* 489 anguis sancire iubetur *mixturam Medae*. *Or.* 919 sanctum per iura tribunal. *ros.* 8 sancit vepres ... rosa. *cf.* sanctus.
- sanctio] *V* 233 quos sanctio nulla coercent.
- sancitatis] *Bravul. epist.* 2 vestra ... sanctitatis *i. tu, episcopo*.
- sanctus] vos sancte (*i. deus*) 1, 744. 2, 607. 3, 614. 733. 2, 112 sanctis eventibus *i. miraculis*. 469 neutr. plur. casta et sancta. 657 caeli sancta. 3, 167 origo sancta prophetarum. *sat.* 307 lex sancta *dei*. 1, 12 sancte pater, o magister. *Or.* 768 sancte parens *Agamemno*. *adv.* 2, 622 vivere sancte.
- sandix] 2, 454 pretiosus ... sandix (*cf. nota*).
- sane] *Mer. pros.* 1 A 9. *Eug. hex. praef. pros.* 7.
- sanguineus] 2, 532 sanguineum ... ruborem. *Or.* 531 sanguinea mercede. 798 sanguineus ... sodales *Oresten Pylladenque*. *ros.* 11 sanguineis *Cytherea* genis.
- sanguis] *Mer. poet.* 120 tanti sibi conscius heros sanguinis. *Drac.* *VII* 115 quorum sanguis adest *i. proles*. *Or.* 209 crasso sanguine (v. s. v. *crassus*). *X* 246 sanguine membra carent (302 s. templa c. *Or.* 881 s. corda c.).

sanes] *V* 129 victoris genio sanie cum tabe litetur? *VII* 77 saniem sistit furor militis sancii.
 sanna] *Eug. c. praef. 5* nasutas fingere sannas (*cf. nota*).
 sano] *Or. 20* sanare ... extinctos titulos i. redintegrare.
 sanus] *2, 127* sanus et integer. *3, 626* in corpore sanum. *745* mens sana in corpore sano (*cf. nota*). *Or. 885* furentem nil sano sermone loqui.
 sapiens] *Or. 288* studiis sapientibus i. sapientum.
 sapio] *1, 483* sapit ..., quid pravum, quid sit honestum. *2, 101* quicquid sapit.
 sapor] *1, 415* arboris unius ... nescite saporem. *512* designans ante saporem fontis. *Or. 568* nectareum ... saporem lactis.
 sapor] *1, 718* autumnii (*subi.*) ... dulcia poma saporant (*transit.*); autumnii (*gen.*) ... poma saporat deus: voluit *Eug.*
 sarmentum] *1, 629* pampinus ... vitis sarmenta revestit.
 sat] *cum esse: 2, 297. 301. VIII 16. IX 50. X 425. Or. 906. 969. VII 158* haec dixisse sat est. *Or. 831* non sat erat, ... ut. *Eug. sat. 95* sat deest. *c. 89, 7* sat melior (*inde Paul. Albor. carm. 12, 7.*) *cf. satis.*
 satelles] *V* 62 satelles i. consocii scelerum, opprobrius. *VIII 243* satelles (243 ministro). *547* satelles ... Atridis. *X 311* nuntius ... volat ... satelles.
 satiabilis] *2, 541* tartarus ... numquam satiabilis umbris.
 satio] *2, 411* satiati crimine multo. *V* 66 flammis ... satiare cruore (*VIII 613* nil s. c., *Or. 576. 689.*) *X* 527 necdum satiata (*cf. nota et Claud. 5, 206.*) *Or. 797* caede iuvencaur satiati leones. *c. gen. (ut Sil. 4, 435): 3, 219* sanguinis humani numquam satiata Diana.
 satis] satis est *c. inf. 3, 572. 743* (*cum quod Aeg. Perd. 127.*) *nota: 3, 613* accipie ... satis. *sat. 144* ceu satis accipiat de eo cui satis fit. *cf. sat.*
 satisfactio] *Drac. tit.* satisfactio Dracontii ad Gunthamundum regem. *cf. Eug. argum. p. 67* auctoris satisfactio et in titulo s. pro se.
 sator] *1, 552.*
 satyrus] *II 24* satyrus Iuppiter mutatus, v. s. v. Antiopa. *VII 33* Bybliades satyris iungant ... hymenaeos.
 saucio] *Eug. c. 14, 10* saucias. *11* sauciatum. *Cato luc. 12* sauciat.
 saucius] *V* 74 saucius. *Or. 264. 725* saucia membra. *de animo: Or. 876* saucius. *Eug. c. 5, 1* reatu saucius.
 saxeus] *1, 510* si ... saxeus urget imber. *Eug. hex. 42* pars saxea turget (*aliter Drac.*).
 saxificus] *IV 44* pectore saxifico Minervae ... militat impia Gorgon. *cf. Sen. Herc. 902.*
 saxum] *1, 158* pars saxa tumescunt. *506* promittit saxis et non de pulvere gemmas.
 scaena] *3, 699* scaena capillorum. *Or. 972* Myce-naea triplex iam scaena.
 scaenaesus] *2, 457* famam scaenaei verax aries arietis haberet. *cf. nota.*
 (scalae)] *Mer. poet. 170* (horribiles) crevere viae.
 scando] *X* 475 iam Phoebus scandebat equos.
 scaphula] *Taius epist. 4, 14* vehiculo parvae scaphulae.
 sceler] *3, 260* scelerare manus de morte suorum. *part. perf. pass.: 2, 365* scelerata propago. *571* scelerata ad colla Iudae. *3, 565* gens scelerata sumus. *VIII 2* scelerati pectoris Paridis. *Or. 540* morte maritali sceleratam. *737* scelerata parens. *832* scelerata manus. *893* sceleratae mentis Orestem. *900* mater erat scelerata profana.
 scelus] *3, 330* quod scelus admisit. *sat. 162* quae

scelus admisit (*ros. 6*). *Or. 811* scelus est, ... rapiatur.
 sceptrum] *Mer. c. 2, 11* scepra capebant. *Drac. 3, 269* sceptrum transire profanum ad successores. *sat. 164* scepra paterna tenet. *V* 170 scepra vigent. *VIII 213* scepra tiam imperium tra-beas.
 scholasticus] *VI 41* sapiens scholasticus.
 scientiola] *Eug. epist. 1, 6* aliquantula scientiolae modiculae venula.
 scilicet] *Or. 929.*
 scindo] *2, 355* non audet scindere tellus ... fretum. *3, 390* lacertos scinderet mulier plangens. *VIII 150* Pyrrhus ..., qui scindat muros. *204* scindite ... de pectore vestes. *289* thalami consortia ... scindere. *384* fluctus scindunt navigia. *X* 445 viscera matris ... scindens Medea abortivo.
 scintilla] *1, 658* scintilla volans.
 scintillo] *1, 530* scintillare oleum. *X* 101 scintillare diem.
 scio] *Mer. pros. 1 A 3* scias. *Drac. 1, 1* qui cupit ... scire Tonantem (*cf. Prosp. epigr. 9, 1* scire deum cupiens). *1, 524* ventura scire.
 scopulus] *1, 162* in scopulis pars certa riget. *2, 798* fluctibus ... ligatis in scopulis (*-la trad.*).
 scorpius] *1, 295* nec scorpius ictus semper habet. *Eug. c. 101, 19* scorpius ictu cruciat. *cf. Ov. hal. 116* nociturus scorpius ictu.
 scortum] *Eug. c. 3, 5* nunc scorta fovemus.
 scribo] *sat. 94* ignotumque mihi scribere i. canere. *Or. 32* Iunoni scribebat munera i. statuebat.
 scripto] *Eug. c. 39, 3* quas Latini scriptitamus litteras.
 scriptura] *3, 256* sancta scriptura.
 scrutator] *1, 508* scrutator aquarum i. piscator; *cf. nota.*
 secerno] *VIII 582* parens ... natos secerni conspexit aquas.
 secludo] *2, 290* seclusus (*sed iussus trad.*) ab undis.
 seco] *3, 390* ungue secans vultus. *V* 146 natorum colla secabat.
 secretus] *Mer. c. 4, 20* secretis Stygos ... undis. *Drac. 2, 616* pectoris affectu secreto. *3, 682* secreti pectoris index lingua. *X* 393 campum secreta petens Medea. *Or. 688* audiat haec servilis amor (*i. servi*) secretus in aurem. *neutr. plur.: 2, 4* caeli secreta (*2, 47; cf. X* 347 secreta polo-rum *Claud. 33, 26* secreta poli). *V* 238 legum secreta tribunal. *Or. 827* per secreta domus. *comp.: 1, 441* quid pars membrorum secretior esset habenda.
 secta] *Eug. c. 1, 3* recta fides et falsis obvia sectis.
 sector] *2, 269* reddant sectantibus iras ferac. *280* sectatur venator aprum. *VIII 580* raptoris sectatur iter tigris. *631* sectatur vestigia vestra Polites.
 secundo] *I* 17 nostra vota ... ut secundes. *VIII 233* tua vota ... di iusta secundent.
 secundus] *Mer. c. 4, 1* annus ... secundus. *pros. 2 B 3* secunda i. bona. *Drac. 1, 211* ab ... secundam. *2, 304* hominum ... secundum Cain. *417* diluvium ... secundum. *676* vox ... secunda (*opp. vota priora*). *3, 416* praedam ... secundam. *Or. 819* caede secunda. *adu. secundum: 1, 113* *V* tit. *2. Or. 842.*
 securis] *Mer. poet. 34* arcans lustrare securibus urbem consulens. *128* Tarpeias ... secures. *Drac. 3, 335* in sobilis vertit pia colla secures. *Or. 214* inde secure (*nota abl.*) caput. *727* membra ... minuunt per mille secures.
 securus] *Mer. c. 2, 13* secure ... de. *Drac. 3, 96* securus erit vitae melioris amator. *110* pietas

- secura. 308 securi ... chelydri. 723 sit secunda dies. *sat.* 127 securus agit (*Or.* 191). *V* 221 securi *potentes*. *VIII* 212 grates securus agit. *IX* 131 securus eris. *Or.* 700 securi stupere rei. 818 securum obtruncat. 913 gaudeo securus. *c. gen.*: 3, 169 spes secunda futuri. 450 secunda sepulcri turba. *Or.* 730 securi sui *cf.* 2, 324 *nota crit.*
- secus] *Mer. poet.* 115 haut secus.
- sed] *Mer. pros.* 1 A 19 non ... *sed.* *poet.* 19. 95 (non) ... *sed* (99. 102. 108 nec ... *sed.* 156 nec ... *sed.* 160 non ... *sed* non ignobile.) 112. 118. 140. 186. *Christ.* 24. *secundo enuntiati loco*: *Mer. poet.* 156. *Drac.* 1, 111. 2, 732. 3, 21. 320. *sat.* 53. 1 19. *V* 312. *VIII* 566, *tertio*: 1, 194. 640. *III* 2. *VIII* 303. *seq. negatio*: *ex. gr.* 2, 517 *sed* non (711. 3, 237. *X* 526). 3, 24 *sed* non tamen. 169 *sed* nec. 267 *sed* nemo. *nota in apodosis*: 2, 731 vox tua cum sileat, tua *sed* sententia clamat. *oppositione admodum debiti*: 3, 21. *X* 200. 341. *opponitur vel acuitur unum verbum vel colon*: 1, 2 hoc carmen, *sed* mente legat. 316 plurima coniuncti, *sed* caespites; mente diremit. 382. 692 *sed* voto. 2, 530. 801 *sed* plus. 3, 237 imitatore *sed* non imitabilis ignis. *X* 526 et flentes *sed* non sua funera plangunt. *Or.* 738.
- sedeo] *Mer. poet.* 61 sedens. *Drac.* 3, 62 in digitis non sedit crassius aurum. *sat.* 128 praeda quiescit sedet. *V* 161 arcem, in qua templa sedent. *X* 124 gremio matris ... quo sessurus erat *Amor*.
- sedes] *Mer. Christ.* 6 parvaque in sede morari, quem sedes non ulla capit. *Drac.* 3, 753 sedesque beatas. *Eug. hex. praef. pros.* 5 auro ... radiantem ... sedem regis. *v. s. r. caelestis.*
- sedo] 2, 494 flammam sedare fluentia.
- seduco] 1, 477 deducta. *Eva*.
- seges] 1, 256 seges omnis. 3, 29 calamos nutrita seges. *sat.* 231 mox natus segetes.
- segnis] *IX* 17 segnibus et pueris mentitur fama.
- segrego] 2, 427 segregat omnipotens merita pro moribus orbis.
- semel] 2, 683 una semel vox. 717 semel unus. 2, 131 nec semel ista dedit. *VII* 1 non semel ista relaxas. 3, 446 intoleranda semel toleravit mensibus octo. *sat.* 273 semel iratus (*opp. nec reduces morsus*). *VIII* 198 conscripta semel (*i. in aevum*) sunt verba Tonantis. *c. participio i. q. 'simulac'* cum verbo finito: 1, 473. 504. 513. 699 visa ... semel (*simul Eug.*) mox.
- semen] *Mer. poet.* 149 semi(ne?). *Christ.* 4 verbi-que in semina fuserunt *Christum*. *Drac.* 1, 315 semina. 602 diversa ... semina rerum. 2, 198 feceris orbem semine *eodem*, quo. 3, 31 flavescit ager sine semine (*Or. met.* 1, 108. *Alph. aen. pentast.* 3, 1) iacto. *Or.* 564 conceptus ... meos ... semina naturae. *Eug. c.* 33, 5 curarum semina.
- semeideus] *V* 323 semeidei post fata vigent. *VIII* 296 semeideum ... ducum.
- semilatratus] *Eug. c.* 6, 10 ebrui lingua ... profundit semilatratum.
- semiplenus] *Eug. hex. praef. pros.* 6 semiplena supplerem.
- semita] 2, 175 via prisca salutis semita mortis erat *de transitu maris Rubri*. 3, 685 duplex data semita vento maribus. *VIII* 59 fatis semita nulla tenetur. *X* 117 flos semita crescit *Amoris*. *Or.* 628 qua semita ducit euntes (*cf. nota*).
- semper] *Mer. poet.* 43. 188. *Drac. ex. gr.* 1, 99. 3, 44. 46.
- semus] *Eug. hex. praef. pros.* 10 semum mihi opusculum videbatur, si non. *cf. Gloss. II* 182, 3 semum *quixevor*.
- senatus] *Mer. pros.* 2 A 1 me in collegium togae senatus adscivit. *Drac.* 3, 393 cum plebe senatus.
- 422 *constipans magnum cum plebe senatum. 463 iram ... clari ... senatus. *V* 109 senatus et populi Aeneadam. *VII* 23 deos faceret super astra senatum *Quirinus*. *Eug. c.* 27, 1 Romulidum fasces clarumque senatum *qui versus formatus videtur ad Auson.* 167, 1 sq.
- senecta] 2, 718 usque senectam (3, 724. *sat.* 221). 3, 704 (re)(v)(ir)entis adhuc post ossa senectae. *Or.* 401 deliciis ... refotere senectam.
- senectus] 1, 632 par cum flore senectus. 3, 338 execranda senectus *Brutus*. *sat.* 229 tremebunda senectus (*cf. nota et Ven. Fort. arm.* 4, 6, 1). *V* 166 senectus i. q. senes (*VII* 66. *VIII* 236). *sat.* 224 pigra senectus; *cf. Tib.* 1, 10, 40.
- senesco] 1, 271 senescent ... herbae. *VIII* 316 senuit ... inventus. 373 felix in pace senesce. *Or.* 705 mecumque senescat Egistus.
- senex] 1, 654 senex *Phoebus* (*B* habet senes, *item Eug. codd. plerique, ut et in arm.* *M* velut *app.* 35, 1. 36, 1. 37, 2). 2, 318 cantantes despecta senum. 636 senibus et 643 senes de Abram et Sarra. 3, 438 senis *Reguli*. *Eug. c. app.* 26, 1 senem. *comp. senior*: *Mer. poet.* 148 senior post bella redivit *divus Iulius*. *Drac.* *IX* 173 rex senior. *ferre i. q. senex*: *Drac.* 2, 689 senior *Zacharias*. 3, 102 Abraham. 344 *Verginis*. *IX* 197 senior *Lycomedes*. *X* 379 finierat senior *Creon*. *Or.* 663 dixerat haec senior *Dorylax*. 667 *idem*.
- senium] 2, 626 connectus senio Abram. *X* 104 Phoenix ... senio lassata vetusto.
- sensim] *Mer. poet.* 180. *Drac.* 1, 105. 382.
- sensulus] *Eug. hex. praef. pros.* 6 pro tenuitate mei sensuli.
- sensus] 1, 567 penes quem (*deum*) sensus praecordia muta locuntur *sine verbis*. 651 calidus ... sensus. 3, 745 sint reduces sensus. *sat.* 63 cere dat ingenium pueris, primordia *Homeri*. 116 sensibus aetheris dei. *VIII* 16 sensus *Homeri*. 508 fragiles mulieris pectore sensus. 530 faciles ... sensus. 626 praesagita sensus concutunt animosque. *IX* 12 si sensus post fata perit. *Or.* 471 si sensus post fata manet. 583 sensus iners. 768 sensus iners et spiritus. 783 somnia ... sensus monuere suos. *Eug. hex. praef. pros.* 8 *versiculi* sensu tepidi. *c.* 35, 1 non sensus (*i. argutus*) lector, ... non verba requiras. 43, 4 intera, sensus iners.
- sententia] *Mer. poet.* 108 quod sententia mundi ... ambit. *Drac.* 1, 545 vitae mortisque simul sententia fertur (*fretida codd. B³*). *cf. VIII* 39 sententia fertur (*Iuv.* 2, 62). *Or.* 946 talis sententia fertur (*perra B*). 2, 707 levis (*i. mitis*) est sententia caeli. 731 tua ... sententia clamat. 812 domini sententia lata. 3, 86 sententia prisca est (*seq. versus Iuvenalis*). *Or.* 494 sententia mortis. 921 de lite mea sententia vestra ferenda est. 936 sententia vestra resolvat me.
- sentio] *Mer. c.* 1, 21 sentire. *Christ.* 10 aetatis sentire vices. 16 te ... pecudum sensere timores. *Drac.* 1, 228 quem sphaera ... sentit dominum. 525 sentit ... futurum homo. 610 iacturam ... unda negat sentire. 2, 269 sentire i. sensus habere. 434 malum sensit *Loth*. *II* 28 nostros iam sentiat ignes. *Or.* 174 quam nostros sentiat ignes. *IX* 142 non sentiet ... tenuisse (*pro se tenuisse*). *Or.* 101 redemptam sentiat mater. 547 vobiscum ... sentiet.
- sentis] 2, 448 sentis sudaret amomum.
- seni] 3, 203 bis senio cardine.
- sepelio] 1, 645 vultusque sepultri caecorum. 681 sub nocte sepultum diem. *Or.* 21 victriciaque arma sepulta.
- septemplex] *Or.* 712 clipeo septemplex tectus *Aiac*.
- septentrio] 3, 6 septem constare triones. *cf.* 1, 5 septemque poli sol luna triones.

- septies] 3, 617 septiēs (sepūs B).
sepulchralis] *Eug.* c. 9, 8 sorte sepulchrali dissociata.
sepulcrum] 3, 450 securā sepulchri turba. X 507 dent praemia tanta sepulchrum i. mortem. i. *sepultus, mortuus*: 2, 335 responsa petunt . . . de voce sepulchri. *Or.* 502 relevare sepulchrum.
sequa] VIII 546 gladio . . . sequi. 632 umbra sequax.
sequester] *Mer.* c. 4, 44 foederis sequester *obses Actus*.
seque] *Mer.* poet. 45 meritumque secuti . . . fasces. *Drac.* 1, 10 natura sequitur . . . iras vel pia vota dei. 51 noxa caput sequitur. 99 delicta sequendo. 2, 479 poena secuta est caelestes famulos. 3, 233 pia iussa sequendo. 548 effectus iussa sequuntur. 580 venia sperata sequitur *confessionem*. sat. 95 culpa ingratos sequitur. VIII 409 capellas . . . dumeta sequentes. 456 sequente volatu. 550 si tela sequitur nos. 655 crimen . . . talis vindicta sequatur.
serenitas] *Eug.* c. 72 serenitate.
sereno] *intr.*: 2, 157 poli post nubila maesta serenant. X 174 plaga maesta serenat.
serenus] 2, 64 serena mens dei. 662 sereno lumine *Tobias* a caecitate sanati. *Eug.* hex. praef. pros. 4 serenissime princeps. sat. 1 rectorque serenus deus. c. app. 23, 1 fuscare serenam . . . fidem haeresi. *subst.*: serenum: *Mer.* c. 4, 11 hibernis . . . serenis. *Drac.* 1, 70 violare serenum. 586 placidumque serenum. 2, 811 splendente sereno. sat. 261 nubila . . . serenum.
sericus] *Or.* 50 stamina . . . serica. *subst. masc.* (quasi 'clavus'): VIII 617 carbasa sericus ornat. X 160 flagellum . . . tenuis quod sericus ornat. 258 vestes sericus ambit mollis. *fem.* (incertum utrum sit supplendum 'vestis' an cogitandum de *metaplasmo ex neutro plurali*): 3, 59 serica . . . tenuis.
sericeus] *Eug.* c. app. 11, 5 sericeo limbo (*cf. nota*).
sermo] 1, 470 sermone maligno. 568 lingua reticente sonat super aethera sermo orationis pia. 747 sermonis in loco corrupto. 2, 147 a(d)vena sermo in ore apostolorum. 230 diversa dei solo sermone creantur. 3, 531 omnia praecepti solo sermone creantur (2, 59 solo sermone creasti). 3, 592 dei ficti sermone vetusto i. *fabulis*. 3, 527 ficti sermone dei. 553 placido sermone iuventis dei. 681 sermonibus oris. *Eug.* hex. praef. pros. 11 quamvis pedestri sermone (*de versibus*).
sero] *Mer.* poet. 112 claro genitore satus. *Drac.* VIII 48 Telamone satus. *Eug.* c. 29, 9 quo non serente nec esseim.
serpens] v. anguis, aspis, cerasta, draco, vipera. 1, 288 maculosa . . . viscera serpentis (2, 263 serpens maculosa). 289 missura flatibus oris et subitas sparsura gravis per sibila mortes (3, 314) atque eadem membris vitae paritura medelas *cf.* 2, 233. 262 sqq. sat. 65. *Plin.* nat. 29, 69 sqq. *Isid.* orig. 12, 4 passim. 1, 514 nequum serpente probato. 639 amittunt cornua cervi, anguibus assumptis sed mox palmata resurgunt. *cf.* sat. 67 cerva salutare pasto serpente medullas conficit. 2, 282 cervus ut occumbat; quaerit medicina medullas. *Lucan.* 6, 673 inter medicamina cervi pastae serpente medullae. *Plin.* nat. 8, 118 sq. 28, 149. *Solin.* 19, 13. 2, 505 serpentis (i. diaboli) . . . artes. 3, 305 serpentum glacies. *Eug.* c. app. 7, 5 ingenium debet serpentis habere columna. v. venenum.
sertor] 3, 310 sertorum i. colonorum; *cf.* Gloss. sertor: cultor.
sertum] *Mer.* c. 4, 7 laureis . . . sertis. similia v. sub v. laureus. *Drac.* VIII 616 navem sarta

- ligant. X 337 postes pia sarta coronant. 490 sarta.
servator] 3, 85 vitae . . . servator.
servilis] 3, 556 servile (quasi *adv.*) pavens natura *cf.* Stat. silv. 3, 1, 40. 657 servile iugum. *Or.* 668 servilis amor i. servi.
servio] 2, 99 patri servire. 735 proceres servire facis famuloque iubere. 3, 464 qui liber erat, servire recusat. X 529 precibus . . . servire furor. *Or.* 83 servio . . . alumna.
servo] 2, 175 nec servans membra sepulchro via per mare. 345 legem servare. 390 servatur aquis quasi ex aquis. 432 servatus abit. 433 Noe servatur in arca. 727 servatusque diu veniae peccator. sat. 262 tempora servare Christum. V 32 servati civis . . . praemia querens. X 207 ego victima servor, atque utinam server.
serus] 2, 394 serosque nepotes (*v. s. v. nepos*). sat. 39 * serus pater ille Iohannis. *Or.* 52 turbula sera.
servulus] *Eug.* hex. praef. pros. 3, 14. monst. 35, sessor] i. eques sat. 313 sessorum. VIII 551 sessoris anhel.
seu] v. sive.
severitas] *Mer.* pros. 1 B 11.
severus] *Mer.* pros. 1 A 10 severi iudic(es). *Drac.* 2, 573 ultore severo. 703 agis . . . severus. *Or.* 495 ense severo. *adv.*: 2, 484 distincta severe. *Or.* 479 post busta severe exegit mortem de virgine.
sexus] *Mer.* c. 1, 2 sexus uterque laris. *Drac.* 2, 802 sexus uterque (VIII 53. 599). 3, 394 non aetas, non sexus erat, qui . . . non. 469 quasi sexus iners. sat. 313 pueri aut femina, sexus iners. *Or.* 195 sexus iners de virgine; *cf.* Stat. Ach. 1, 848. II 29 sexu. *Or.* 162 sexus armata dolis. 185 miserandi femina sexus. 318 femineas ostentat opes quas sexus habebat. 350 sexus i. g. feminae. 334 de sexu femina tracto.
si] *Mer.* c. 1, 15. pros. 1 B 2. 22 poet. praef. *Drac.* si secundo loco passim, tertio II 52. V 235. VIII 3. VIII 293. 593. IX 47. 169. X 455. *Or.* 299. 418. quarto loco V 29. 64. 68. VIII 316. 359. sexto loco 3, 386. septimo IX 182. VIII 359 turpe putans . . . non . . . si. 3, 214 si tamen. si duplex 2, 757 sqq. si quis . . . si . . . item interposita apodosis sat. 184 sqq. in obsecratione repetitum X 443 sqq. *Or.* 467 sqq. in protasi conclusionis: sat. 283. V 291. si non pro nisi: *Or.* 98 *Eug.* hex. praef. pros. 10. i. g. num: 1, 510. VIII 593. IX 203 (*c. ind.*).
sibilo] 2, 238 genus omne veneni sibilat ore fero (*Verg.* Aen. 11, 754 sibilat ore).
sibilus] 1, 290 sparsura . . . per sibila mortes. 514 sibila dum reticent. 3, 314 mandarent sibila mortes. IV 23 sibila vibrabant angues. X 466 sibila . . . vibrant . . . angues.
sic] *Mer.* c. 1, 22 putares, sic. poet. 30. 51. *Drac.* 2, 101 Christus sic tulit artus, . . . ut nec caeleste tribunal linqueret. 338 sic peccamus inique. 471 et sic. 3, 140. 202 sic apta. 290. 413. 454. 461. sat. 234. septies repetitum in anaphora VIII 516 sqq. *Or.* 705 vindico, sic vivam. in protasi et apodosis comparationis: sat. 137–47. VII 48–51. VIII 350–62. 577–85. 632–7 (sic . . . sic quoque). X 102–10. *Or.* 265–9. 631–8 (sic . . . sic . . . sic et); simplex usus ex. gr. II 76. V 108. *Or.* 302. *cf.* sic solet: VIII 577. 632. *Or.* 224. in interrogatione: VIII 65 bis. X 322 bis. *Or.* 368. 583. 595 ter.
siccio] transit.: VIII 75 Simois siccat aquas. intransit.: 2, 492 siccante freto. IX 86 siccantibus ossa medullis vix est particip. praes. passivi.

- siccus] *Mer. poet.* 65 sicque rigent in veste cruores. 124 siccis (*i. gelatis*) ... lymphis. 193 (Phoebo) siccas ... terras. *Drac.* 1, 80 mare ... siccum. 2, 800 pedibus siccis. *sat.* 60 umida cum siccis. X 247 sicco mucrone cadet *hostia*. *Or.* 365 litore sicca petivit. *mens.* 13 siccas messes. 16 siccas ... fruges.
- sidereus] 2, 5 sidereus ... globus *sol.* VIII 472 sidereus ... Tonantis. X 220 sidereo ... nervo *Amoris*. sidereis ... saltibus *lunae*. *Or.* 556 tempore sidereo *noctu*.
- sido] X 478 sederat.
- sidas] *Mer. c.* 1, 14 Lunae sidera. 2, 4 aetheris ac terrae sidera mixta *Phoebus et Caesar*. *poet.* 166 sidera. *Christ.* 17 nova ... sidera. *Drac.* 1, 221 flammea sidera (2, 655). 1, 669 per sidera *noctu*. 2, 156 sub sidera caeli. 481 sideris innumeri *i. angelorum* (*proprie* *c.* 4). 504 caeli per sidera descendit *Christus*.
- signifer] *Mer. poet.* 155 signi(fer). *Drac.* 3, 223 crucis almae signifer et dux *Petrus*.
- signo] VIII 466 Ditis ... signatur avis *miluus*. X 479 signate tabellas *nuptiales*. *Eug. c.* 22, 29 te programme signo *i. orno*. 41, 1 vox ... rugitum signat *i. repraesentat, imitatur*.
- signum] 1, 616 signa videt mortis medicus. 2, 211 signa et sidera. X 481 signumque premit ... *Megaera subscritbit*. *Eug. c.* 11, 13 sua signa (*i. copias*) ... crescere gaudet. 16, 8 signa priora lege *i. acrostichon*.
- silentium] 2, 690 longa silentia linguae *muti*. *Or.* 938 inpositi moderata silentia linguae.
- sileo] *Mer. poet.* 37 tela dei (*Martis*) curtusque silent. *Drac.* 3, 280 nocte silenti (V 193 sub n. s. X 360 *Verg. Aen.* 4, 537, 7, 87). *sat.* 40 voce tacente silens. VII 101 tacet sub voce silenti. *Or.* 30 corde silenti. V 63 nefas ... siletur.
- silva] *Mer. c.* 3, 2 silva. 4, 6 Latiae ... silvae. *poet.* 10 silvis celare rapinas. 166 silva ferox. *Drac.* 1, 257, 2, 224 (*v. s. v. frondescit*).
- silvestris] 2, 382 silvestria cuncta *i. ferae*.
- similis] 1, 581 similis ... *Christo*. 3, 180 (*c. gen.*) similis ... imago. 459 pacis et armorum similes ... triumphos. 560 simili dicatione. *Or.* 298 hoc similis faciebat amor *i. amicus*. *seq. ad* (*cf. Thes. l. l. I 548, 63*): *sat.* 151 principis augusti regnum simile est ad regna polorum.
- simplex] *Mer. Christ.* 28 tripliciter in nomine simplex. *Drac.* 1, 353 simplex *Adam*. 3, 579 confesso simplex. *sat.* 69 materies ferri simplex (*i. innocua*) et noxia fertur. 191 clementia simplex. 223 infantia simplex (X 533). V 20 simplex ac fidus amicus. VI 63 Petulancia simplex. 83 prudentia simplex. VII 65 simplex aetas *infantia*. *ade.* 1, 439 simpliciter pecudum ritu.
- simplicitas] 1, 273 simplicitas ovium fraudes passura luporum. 436 simplicitate bonus. 466 simplicitasque cadat. 484 cognita simplicitas, sed mox est corde fugata. 2, 814 bona simplicitas (*item sat.* 173. *Or.* 966) opp. noxia vota.
- simul] *Mer. poet.* 91. *Drac.* 1, 292. 545. 683. 699 emel (*B.* simul *Eug.*). 2, 12. 50. 201. 550. 598. 659. 743. 810. 3, 93. 153. 174. 203. 231. 511 (*cf. Or.* 447). 559. 567. 589. 660. *sat.* 24. 92. V 34. 42. 296. *Or.* 39. 3, 114 displicuit placuitque simul. X 290 erubuit doluitque simul. *Eug. sat.* 62 vulnera mella simul (*omisso que*). *cum abl. absoluto vel participio vel simili indicatione i. q. statim post* (*cf. simulac*): 2, 125 simul ex utero matris. 135. 372. 719. *sat.* 354. 316. V 113.
- simulacrum] semper plur. V 127. 263. 288. 294 (*gen.*). VIII 77. *i. q. falsa imago*: V 228 venialis imago aut valet aut certe simulacrum est.
- simulo] 3, 278 inopem simulare.
- sin] V 103 si ... sin.
- sine] *Mer. poet.* 63. 97 *bis*. 118 sine fine. 173 sine Marte dies. *Drac.* 1, 21 sine fine (2, 73. 81. 716. 3, 70. 97). 2, 62 quo sine. 530 sine more suo. 615 sine voce rogatus. 799 sine remige. 808 sine sanguine. 810 sine nubibus ullis. 3, 31 sine semine iacto. 82 sine laude (*sat.* 212). 97 sine limite perpes. 111 sine morte (*sat.* 160. 174). *sat.* 212 sine peccato, non sine laude. 285 sine clade. *nota*: IV 17 hoste sine.
- singulariter] *Braul. epist.* 2 tit. domino singulariter meo *Eugenio*.
- singuli] *sat.* 11 per singula ducis (*Verg. Aen.* 6, 888 per. s. duxit). *Or.* 309 per singula quaerit. X 365 singula pignora portant *Medea et Iason*. *Eug. hex. praef. pros.* 12.
- singultus] *Or.* 64 crebris singultibus. *Eug. c.* 22, 3 concute singultu pectus.
- sinister] 3, 417 casus ... sinistros. VIII 638 cum sorte sinistra.
- sino] *Mer. c.* 4, 27 nec sinit fuisse crimina deus *i. ignoscit*. *Christ.* 14 pectora ... sineret ... nescire. *Drac.* V 56 sineret. *Or.* 950 non sinit audiri.
- sinuo] X 442 sinuant orbes ... dracones. 3, 197 *sinuato pectore.
- sinus] *Mer. pros.* 2 B 7 litoris sinum. *Christ.* 5 virgineos habitare sinus. *Drac.* 2, 90 virgineos intrasse sinus. 3, 56 Abrahæ portante sinu.
- sisto] 1, 703 sisteret amnes *Iordanis*. VII 77 saniem lege furor.
- sitibundus] *Eug. c.* 70, 5.
- sitio] 1, 81 piscibus ... sitientibus undas. 2, 180 sitientibus ... flumina petra dedit. 698 pocula larga parans sitientibus.
- sitis] 3, 301 hinc sitis, inde fames.
- situs] *Mer. pros.* 1 B 3 situs urbium. *poet.* 65 squalent ... ora situ.
- sive] *sat.* 5 seu. II 36 si(ve).
- sobrietas] VI 65 Sobrietas ... vigil.
- sobrius] *Or.* 846 male sobrius ille *Lycurgus*. *Eug. c.* 1, 8 sôbrium ... ministrum.
- socer] 2, 301 socerosque patresque germanosque. 659 Sarra socerque (*Tobia*). VIII 316 soceri *Laomedontis*. IX 159 socerum *Priamum*. X 337 soceri *Aetææ*.
- socio] 1, 540 supplicio sociante duos. *Or.* 766 supplicio sociante nefas. 2, 428 non sociant poenae quos non iunxere reatus. VI 53 has matronali societ ... catervae. X 164 sociarint frena columbas.
- socius] *Mer. c.* 2, 9 socia cum coniuge princeps. 4, 15 cum patre parente coniunx. *poet.* 22 sociis ... arvis. 29 sociam ... prolem. 36 ducis socii. 44 sociam traxit ... curulem. 172 socios. *Drac.* 3, 287 obruncat socium. V 118 socios in bella.
- socrus] 3, 499 sibi socrus erat fili turpissima coniunx *Semiramis*.
- sodalis] *Or.* 443 viro flamma crepitante sodalem *Euadnen*. 553 sodali *Pyladi*. 654 sodales indole *Cecropia Orestes et Pylades*; de *sisdem* 798 sanguineos ... sodales.
- sol] *Mer. pros.* 2 A 4 nascenti soli; *cf. c.* 1, 14 fraterna luce. *Drac.* 1, 179 sub sole novo (*Verg. georg.* 1, 288). 231 sol ... miles et ipse dei (*cf.* 2, 25). 2, 15 ut sol auriga vocetur; *cf. nota ad* 2, 18 et *Cassiod.* var. 3, 51, 6. 3, 307 ingenti sole. *sat.* 86 solibus alternis. 293 solem ... pluviasque. *Or.* 684 sol ... melior *cf. X* 569. 1, 674 sol oculus caeli (*sat.* 243 *cf. Or. met.* 4, 228. *Macrobi.* *Sat.* 1, 21, 12. *Mart. Cap.* 185 vers. 4. *Ambr.* hex. 4, 1. *Noe* 7. *Anth. lat.* 389, 41). 1, 674 sol ... famulus super astra *Tonantis* (*cf. s. v. famulus*; *Prud. Symm.* 1, 343). II 55 Solis amas ... *Clymene*. 56 indice Sole. X 148 Solas ...

- orbem . . . fratris. 509 Solis . . . numen. 538 Sol . . . avus, Sol Persice Mithra. 540 Sol radians. mens. 15 atria Solis habet *Augustus mensis*. X 497 o mundi facies pulcherrima, Titan.
- solacium] 1, 537 solacia cladis. 3, 53 cunctis solacia tota negavit. 358 solacia planctibus egit. 607 solacia cuncta negantur. Or. 138 captas solacia Troiae *Clytemestra*.
- solamen] II 3 solamen dulce malorum *Hylan*. VI 2 iuvenes . . . , solamen grande clientum.
- solo] *Mer. pros.* 2 B 19 ut solet. *Drac.* 2, 134 solitus decurrere sanguis. sat. 184 dicere saepe solens. 244 ad solitas . . . plagas. VIII 577 sic saepe solent. 632 sic solet (Or. 224). adv. solite: VI 66 solite comitatur.
- solido] 1, 153 solidante globo *terrae materiam*. 235 in corpus solidantur aquae (cf. *Ennod.* 1, 6, 24). 248 pennae solidantur oculis. 2, 86 solidatur musculus. X 560 solidarat frena venenum.
- solidus] *Eug. hex.* 38 solidam terram.
- solite] v. soleo.
- solum] *Mer. poet.* 25 solum . . . regni. *Drac.* 3, 186 sol(i)um dei. Or. 719 praecipitate nefas solio de principis. 820 solio frui patrio. *Eug. hex. praef. pros.* 13 vestri soli . . . pietatem.
- sollemnis] VIII 78 dies sollemnis.
- sollers] 2, 18 sol sollers quadriga. 63 sollers mens dei. 3, 226 praeco dei sollers *Petrus*. 248 velum miracula currere sollers. VIII 45 Graecia sollers. 357 venator . . . sollers. 459 sollers augur. 580 vestigia sollers insequitur *tigris*. IX 52 gaudia . . . sollers in funera vertis. 200 sollers . . . attenta. 225 sollers *Patroclus*. Or. 189 nos casibus eripe sollers. 292 studium sollers. 335 sollers animos reparavit. 354 solerti pectore (cf. *Homer.* 176. 705). 460 libertus sollers. 611 consilium sollers. 637 sollers *Vlaxes*. 874 sollers *Iphigenia*. *Eug. hex. praef. metr.* 9 sollers patronus.
- sollertia] *Mer. Christ.* 13 varii sollertia mundi.
- sollitico] 2, 295 sollitico . . . fretum mucrone *pirata*. 333 sollitico animas *magi*. V 193 medicos . . . sollitico. Or. 185 formidine mortis territa sollitico. 396 cubantem classica sollitico.
- sollitico] *Mer. Christ.* 19 sollitico . . . visu. *Drac.* VII 70 sollitico *poetae*. 72 sollitico. X 143 sollitico . . . cautusque. 301 murmure sollitico (236. Or. 341). Or. 119 sollitico . . . pavore. 156 solliticoque timor. 633 solliticoque carpebat iter.
- solor] 1, 419 solantur . . . luce tenebras. Or. 316 participem sceleris solatur. *passive: Taurus epist.* 4, 15 solari (cf. *nota*).
- solum] sat. 2 omne solum.
- solvō] *Mer. Christ.* 19 noxia pectora solvis. *Drac.* 1, 157 pars *terrae* solvit harenas i. *solvendo se facit* h. 170 laurus . . . solvit donanda poetis. 372 in dulcem solvuntur membra quietem (v. s. v. *sopor*). 2, 196 solvetur machina rerum. 423 cineres solutos. 3, 300 solverat in cineres . . . glebas. 720 solutum clade catenarum. VIII 34 solverat caeli-vadimoniam pastor. 401 solvitur in gemmat. X 236 sacra *Dianae* . . . prohibet solvitque profanus. Or. 471 post membra solutae . . . animae (cf. *nota*). 477 solvat adulter . . . poenas.
- solus] *Mer. pros.* 1 B 17 nec sola (*neutr. plur.*). *Drac.* 2, 59 solo sermone (230. 3, 531). 301 nec solum. 677 solas . . . preces. sat. 201 cubibus solis (tantum *Eug.*).
- somniger] 1, 214 somnigeris . . . cornibus *lunae*. Or. 805 somnigerum . . . soporem.
- somnium] VIII 648 (s)omnia taetra *Hecubae*. Or. 554 narrare . . . sua somnia. 632 post somnia. somnus] 3, 723 nox cum munere somni *CA. recte noctis BJ*. VIII 122 fax . . . prodita somno *Hecubae*, pro somnio igitur, item Or. 709 somnumque putant et vana locum.
- sonipes] *Eug. c.* 42, 2.
- sono] *Mer. poet.* 188 bella sonant i. *canuntur* (*aditer Or. trist.* 2, 529). *Drac.* 1, 35 prophetaur dictis sonere futura. 265 contracta sonant ova i. *statim canunt pulli*. 3, 707 ut bene verba sonent. sat. 195 vox vera (*fem.*) sonat. II 57 sonat . . . catenas *narrat* de. 143 litus et unda *Hercule* cum voce sonat. V 28 lituosque sonantes. 64 scelus hoc si forte sonet i. *vulgetur*. VI 115 quorum vota sonant i. *canuntur*. VII 40 sonet nova murmura lingua. X 373 sonuit genitoris ad aures filia i. *fatigavit cum precibus*. 479 sonat i. *clamat*. 524 ambusti lamenta sonant (*transit*). Or. 645 sonans i. *clamans*.
- sonorus] VII 83 axe sonoro currus in circo.
- sons] 2, 702 occidere sonens. sat. 281 sonens peccantes. *Eug. c.* 6, 5 vites umor . . . sontior est igne, viroso sontior angue.
- sonus] *Mer. c.* 1, 22 tremulo . . . sono. *Drac.* 3, 193 crepitante sono.
- sopio] *Eug. hex.* 275 sopita (*fecunda Drac.*) quies.
- sopor] *Mer. poet.* 71 sopor ob(ruit artus). *Drac.* 1, 372 in dulcem solvuntur membra soporem (*clausulae similes Lucr.* 4, 453. *Verg. Aen.* 8, 406. *Iuven.* 4, 205). 392 blandi . . . sopores. Or. 570 ignara soporis. 805 somnigerum . . . soporem. X 361 Soporem personatum.
- soporifluns] *Eug. c.* 7, 7 soporifluis . . . tepore.
- soporo] Or. 592 soporat(um) . . . te.
- soporos] Or. 623 nocte sopora.
- sorbeo] 3, 410 cum vivum terra cadaver sorberet. V 133 sorbeat ereptum mortuis . . . iecur *Ericho*. 212 sorbere . . . venenum. Or. 373 fluctu sorbente carinam.
- sordeo] VIII 66 sordent arva viro i. *contemnuntur*.
- sordes] IX 99 sordibus . . . nox inficit orbem. *Eug. hex. praef. metr.* 2 meruisti sorde carere libelle.
- sordido] *Cato lux.* 14 luxuria . . . sordidat hominem.
- sordidulus] *Eug. hex. praef. metr.* 11 sordidolum . . . lavare libellum. *Cato lux.* 6 sordiduli. 20 sordidulum . . . alvum.
- sordidus] Or. 337 sordida mens *Egisti*. mens. 20 rusticitas . . . sordida.
- soror] *Mer. c.* 1, 13 soror *Augusti*. *Drac.* II 101 cunctas adfata sorores (cf. *nota*). 131 cunctas hortata sorores (cf. *nota*). sorores i. *q. furiae*: X 448 sorores *Tartareae*. 465. Or. 10.
- sors] *Mer.* 113 iusta sorte. 161 inaequali . . . sorte. 176 indubia . . . sub sorte. *Drac.* 1, 69 tertia sors inferi (3, 416). 655 sine sorte sepulcri. 2, 260 sorte reatus. 261 sortis peiora mereri. 388 totum sors mortis habebat. 692 sub sorte beata (Or. 937 s. s. benigna). 3, 58 alterna sorte. 245 sors pia. 755 sub sorte piorum. VIII 123 regnum . . . in sortem dabit. VIII 344 sors cassa duelli (Or. 110 sorte d.). Or. 133 sors regis . . . Cassandra. 183 sors pariter nos una manet. 760 consortes scelerum quia sors manet una malorum. 765 sorte malorum.
- sortior] *Mer. c.* 2, 1 (aula) . . . domini sortita inventam i. *propaginem*. *Drac.* 1, 306 umida sortitur tellus fere colla leonum. 313 sortita est Africa dammas. Or. 566 sortitus nascendi iura peregi.
- sospes] V 162 sospes rediens et victor. VIII 605 Hectore . . . sospite. Or. 534 sospite nato. c. gen.: 918 mentis . . . sospes.

spargō] 1, 290 serpens ... sparsura ... mortes. 671 spargens aurora ruborem (cf. *Aegr. Perd.* 35 et v. s. v. aurora). 2, 147 sermo fidem cum spargeret ore piorum. 279 gregibus sparsis (passis *trad.*). 3, 684 lingua spargit per murmur voces. II 111 spargit spicula nymphis *Amor.* VIII 353 leo spargit per colla ... iubas. 386 sparsit in aequore classem *ventus*. 596 pelagi rabies ... sparserit ... in tempestate carinas. X 110 spargebat plausibus ignes *Amor.* 120 spargitur aer floribus.

spatiōr] 1, 706 pelago spatiante freta. 2, 383 genus aequoreum (*pisces*) ... spatiatur montibus altis. 3, 163 spatiatur in orbem *genus Isac.* 308 securi spatiatur ubique chelydri.

spatiosus] 3, 202 spatiosior orbis *harenae*.

spatium] *Mer. pros.* 1 B 5 (viarum) spatia metiris. *Drac.* 1, 476 temporis exacti spatia. 2, 13 spatium sub noctis. 45 temporis et spatii. 600 aeris ... spatium. X 461 terra spatium ... ciebat. *Or.* 455 annorum septem spatias.

specialis] v. s. v. generalis.

species] 1, 338 species hominis. 745 species humana i. *genus hominum*. 3, 21 specie ... pulcrum omni *deus*. sat. 30 vertitur ... species. 81 sol ... species gratissima mundi. X 14 urens species effigies humanas; item 486 species ... quattuor artis i. *Jasonis Glaucis et filiorum ipsius*. *Eug.* c. 14, 50 sic species hominis fit putrefacta cinis.

spectaculum] 3, 198 inter spectacula festa.

spectator] II 162 spectator ubique virtutes ... meae. *Eug.* c. app. 27, 2 praecedentis spectator (cf. *nota*).

specto] 3, 98 quod spectat finem (finem exspectat C), fragile est. 3, 235 spectante Nerone. 518 populo spectante (V 154. *Prisc. Anast.* 175. *Anth.* 199, 4). V 283 vulgo spectante. *Or.* 23 thalamo (i. *coniuge*) spectante. IX 34 nec spectant (i. *patiuntur*) funera poenas.

specular] *Eug.* c. 63 de speculari. 63, 1 specular.

sperno] 3, 284 spernendo salutem.

spero] *Mer. c.* 1, 17 sperare nepotem. *Drac.* 1, 426 sperare dies. 564 speratum conceditur omne benignum. 608 redivit ... sperat origo. 2, 720 veniam sperare (3, 729. V 220) tuam. 3, 493 sperata licet, non est perfecta libido. 680 venia sperata sequitur. sat. 264 horam speravit passio sancta crucis; cf. *nota*. V 83 sperant sua praemia culpa. VIII 24 reliquias praedae vulpes sperare leonum. 446 sperant *Helenae Paris*. *Or.* 406 sperare licet et praeter vulnera ferri corporis exitium; fas est sperare sepulcra ordine legitimo, flammis sperare rogales. 669 speret nos ... venire. 716 evadere sperastis vos posse.

spes] *Mer. c.* 4, 36 spebus ... diu negatus. *Drac.* 1, 134 spes ... promissa est. 434 spes opifex dominus. 2, 31 spes hominum *deus*. 594 rerum fons, conditor et spes (sat. 1 cunctorum conditor et spes). 2, 610 Christus ... spes una salutis (cf. *nota*); cf. *Or.* 171 spes nulla salutis (cf. *nota*). 2, 634 spes generis (*obv.*). 638 spes ... iuvenilis. 3, 103 tardius ... spe. 169 spes securi futuri. 245 spes, sors pia. 670 spes est mihi posse mereri. II 150 ignibus Idalhis exu(s)tas Herculeas spes. *Or.* 204 spes est data maior Egisto. 290 spes ... Agamemnonias *Electram Orestemque*. 311 raptaret spes una manebat.

sphaera] 1, 227 sol quem sphaera polorum sustinet (X 500). 2, 53 sphaera volubilis haeret.

spico] *intrans.* 1, 266 spicans acuit seges omnis aristas. 574 quod spicant messes. *transit.* 587 ventus spicat aristas.

spiculum] II 111 spargit spicula nymphis. VII 18 spicula ..., quibus arsit Apollo. X 146 spicula

saeva legit *Amor.* 220 ignea ... componit spicula nervo *Amor.*

spina] 3, 711 spina latus complectitur aspera costis. VII 49 rosa miscetur spinis. ros. 3 inrepsit spina in plantam *Veneris*. 5 vestitur spina rubore. 12 ut spinam flammeae gemma tegat. *Eug.* c. 87, 1 carduus et spina ... pastum praebet asello.

spineus] sat. 73 vepres, spinea ligna, rosas.

spiramen] 1, 598 spiramina membris sunt data.

spiritus] *Mer. Christ.* 27 tu spiritus insons (?). *Drac. passim*, 1, 600 spiritus ille dei ... omnia complectens (cf. 2, 32). 2, 33 sanctus ... spiritus. 38 spiritus ... almus (*Mar. Vict. aleth.* 1, 5). 45 temporis et spatii quem spiritus omnis et ignis (cf. 786 cum *nota*) laudat. 118 spiritus inpatiens i. furor. 214 te spiritus omnis personat. 3, 178 roris spiritus; his ultimis locis est i. q. angelus, daemon.

spiro] 1, 732 vento spirante loquaci. 2, 224 spirat flos. X 233 quid spirat hiatus oris. *Or.* 757 spirantis (i. *viventis adhuc*) Egisti. *Eug.* c. 14, 47 non spirat pulmo flabris ... auras.

splendeo] 2, 347 splendet sole dies. 811 splendente sereno; cf. *Claud.* 26, 49 splendere serenum.

splendifluus] *Eug.* c. 37, 2 splendifluus ... in oris.

spolio] 2, 550 spoliēt toto ... agmine manes *Christus*. 776 spoliatus avari pauperiem. 3, 80 spoliatus egenus. VIII 30 raptu spoliare (t) Amyclas *Paris*. *Or.* 391 natos spoliare ... pietate paterna.

spondeo] 1, 509 male venturas spondet sibi nauta procellas. 517 negat aut spondet victurum *medicus*. 2, 553 oceano spondente diem. 639 praesumptio ... prolem spondens. VIII 463 concubium spondent alites. *Or.* 394 spondes iam requiem. mens. 18 autumnus ... spondens ... vina. v. sponsum.

sponsalis] VI 10 sponsalia sarta.

sponso] *intrans.* *Or.* 78 coniux sponsantis Achillis i. qui sponsus est.

sponsus] II 139 tu noster iam sponsus eris. *Or.* 916 amor sponsae.

sponte] 2, 426. 445. 3, 262. 408. 581. sat. 172. 177. X 534. VI 24 sponte venire decet, non te decet ire rogatum. X 457 nec sponte nocetis. *Or.* 489 si non et sponte nocetis (potestis *trad.*).

sportula] *Eug.* c. app. 23, 4 maculat parva sportula multa bona.

spuma] 1, 64 spumis. 2, 350 terram spumis operire. IV 22 pro spumis taetra venena erant *serpentibus*.

spumeus] *Eug.* c. 45, 2 spumea ... unda sali.

spumo] 1, 164 spumantibus undis (*Or.* 108. 364; cf. *Verg. Aen.* 3, 268). 280 spumat aper (cf. *nota*). 283 spumantia bella *apri*. 462 spumante palato *serpentis*. VII 147 spumante choro *deorum marinorum*. *Or.* 267 ora ... spumantia *apri*.

squaleo] *Mer. poet.* 64 squalent ... ora situ. *Drac.* 3, 601 pannis squalentibus. III 12 squalentia viscera terrae.

squama] 1, 288 repit squamis ... serpens.

squameus] 1, 636 squameus ... serpens. X 24 squamea ... colla *draconum* (558).

squamosus] 1, 459 squamoso corpore serpens. *Eug.* c. app. 20, 22 plebs ... squamosa *pisces*.

stabilio] *Eug.* c. 36, 6 refugos ... stabilire.

stabilis] 2, 660 virum meruit stabilem post funera septem.

stabilum] VII 87 stabilisque refertur *equus*. 92 stabilum ... hianitibus implet.

stadium] *Eug.* c. 1, 20 vitae stadium ... percurrere.

stamen] VIII 486 radians per stamina vestis. *Or.* 60 stamina ... serica.

statim] *Mer. pros.* 2 B 15. *Drac.* *Or.* 708 statim ... non pro non statim.

statio] *Mer. pros. 1 B 7* quis stationi uberi(or) locus.

stella] *sat. 182* emicuit stella *Christi*.

stelliger] *X 500* stelligeri . . . poli.

stellio] *Eug. c. 52 tit. de stellione. 52, 1* stellio guttatus. *101, 20* paratque stellio pestem.

stellio] *intrins. 1, 686* regna poli . . . stellantis.

X 90 stellante polo pendentibus aetris. *397* caeli stellantis; *cf. Verg. Aen. 7, 210* stellantis regia caeli. *1, 717* rosulis stellare nemus (*cf. Claud. 35, 130* stellata rosis). *transit. 1, 636*

stellato tegmine serpens. *2, 53* stellatus honos *i. stellae. Or. 243* stellata fronte *Iovis. mens. 10* floribus . . . caespes stellatur. *Eug. c. 52, 2* stellata maculis . . . membra trahens stellio.

stemma] *Mer. c. 2, 13* stammate regni. *Drac. Or. 968* stemmata . . . generis.

sterilis] *1, 44* sterilis fecundior *alvus. 2, 422* steriles . . . harenas (*3, 301*). *632* steriles . . . artus. *648* sterilis fecunda parens *fit. 674* sterillem . . . * matricem. *VIII 303* sterili . . . laude sine praeda. *X 298* sterillem . . . noctem viduae. *487* sterili . . . cupressu.

sterno] *Mer. poet. 144* hostem cum ste(rneret). *Drac. 1, 738* sternitque potentes *Eug. 2, 732* erigis oppressos humiles sternisque superbos. *3, 235* Simona . . . sternit *Petrus. 367* nemo suas stravit post bella cohortes. *IV 34* nunquam sternenda venit *hydra. VIII 51* sternitur invictus (*cf. Verg. Aen. 10, 730. 781*). *129* iam sterneris. *Or. 190* victorem sternere ferro. *203* heredem sterno *Thyestis. 542* qui matrem straverit ictam. *661* mulierem sternere turpem.

sterto] *Eug. c. 7, 8* ambulat et stertit.

stimulo] *V 197* in miseros . . . stimulare potentes. *VIII 578* affectu stimulant. *X 351* stimulet quae forma medullas. *Or. 563* stimulant (tumultu) dolore. *624* Aeaecide stimulant. *659* hunc stimulet pietatis amor. *891* stimulatus amore paterno.

stimulus] *VII 50* stimulisque favos apis alma tuetur.

stipo] *V 179* stipantur amici. *VIII 85* turba stipata subibat.

sto] *Mer. pros. 2 B 21* stantes opp. fugientes. *poet. 158* stat . . . cohors. *Drac. 1, 367* stans una voluntas. *445* cum staret origo pudoris. *2, 57* quis stare queat contra tua iura reluctans. *72* ut stare (*i. manere*) queant. *187* stat cura minorum (*cf. Verg. Aen. 1, 646*). *451* flos omnis staret odore. *3, 29* nutrita seges stans. *70* manent et stant sub perpetuo nexu. *106* stabat in officio. *204* stans unus ad unum in pugna. *532* per quem stant (sunt *B*) cuncta per aevum. *549* stat famularis natura deo; *cf. Or. 236* officio stat quisque suo. *IV 16* stare . . . hoste sine. *VII 56* genus humanum sic stat sub lege perenni. *VIII 33* surgens heribida tellus stabat *i. adstabat. 191* stant iussa deorum. *X 171* per Scythicas glacies stat barbara Colchis. *Or. 472* si stat post fata superstes spiritus.

stomachus] *Eug. c. 7, 1* stomachum qui facit dapem.

strages] *3, 261* de strage sua. *285* obscura strage. stramen] *Or. 140* praestant post pelles stramina lectum *Egisto*.

stratum] *X 360* stratis rapitur *i. surgit a*.

streptitus] *sat. 223* adulatorum strepitus. *VII 88* strepitusque rotarum.

strideo] *1, 659* strident iubar ignis anhelii. *3, 650* stridente catena. *665* stridentes frange catenas. *VIII 371* stridentibus undis (*cf. nota et Or. 683*). *Or. 804* oceano stridente. *X 91* stridere fretum latente Amore. *230* strident in murmure dentes. *306* strix . . . rostro stridente.

stridor] *2, 241* stridore minaci.

stridulus] *X 222* stridula tela volant.

stringo] *1, 188* ramorum murus opacus stringitur. *350* stringenti gurgite ripas. *2, 138* stringi . . . liquorem sub pedibus Christo. *3, 197* inguinibus strictis gladiatoris. *V 191* gladium strinxisse. *VI 52* brachia . . . stricta. *VII 43* stricto . . . marito (*husus videtur inesse obscaenus, tectus significatione severitatis*). *Eug. c. 77, 4* tolle monstra, stringe fibras.

strix] *X 306* strix nocturna . . . rostro stridente. structura] *2, 84* structura ligatur ossibus et nervis.

strues] *Mer. poet. 88* strue turis.

studium] *Mer. poet. 110* studia. *143* studiis . . . ferocibus. *Drac. V 17* nec studium (*i. odium*) post bella manet. *VII 86* studium equi dolor omnis habet. *Or. 288* studiis sapientibus.

stupeo] *Mer. poet. 133* stupore . . . Getae. *Drac. I 5* audiens melos stupebat *grex bestiarum. VIII 187* stupore Phryges. *X 261* stupore ministri. *Or. 555* stupet attonitus. *700* stupere rei.

stuppa] *X 486* pix et stuppa.

stuprum] *VIII 143* stuprum *Cassandrae*.

sturnus] *Eug. c. 49, 2* sturni.

suadeo] *IX 161* suadente dolore.

sua dus] *1, 490* lingua sua da mali.

sub] *c. acc. Mer. c. 1, 19* missa sub (auras) suboles. *Drac. 2, 156* fluctibus assumptis . . . sub sidera caeli. *2, 354* feriant sub litora fluctus. *X 410* sub tua . . . rapiuntur sceptrum tyranni. *c. abl. Mer. c. 4, 20* sub undis. *42* puberibus . . . sub annis. *poet. 13* nostro sub consule. *52* alterna sub sorte. *61* curva sub rupe sedens. *62* sub pace (98). *72* pace sub immensa. *142* sub iudice. *176* indubia . . . sub sorte. *Drac. vi locali (etiam de ordine, imperio): 1, 287* quatiens sub dente venenum anguis. *685* vigent sub nutritore Tonante. *1, 448* fructu sub lege negato (*230* sub lege laborat. *3, 224* sub lege fidei). *1, 413* sub iure manebit (*572* sub iure teneant. *3, 310* sub iure tenentur). *1, 323* nullo sub pollice dicta fida. *1, 582* sub carne creatis . . . corporibus (*2, 80* fit deus . . . sub carne figura passibilis). *2, 139* fluctibus . . . domini sub pondere victis. *172* tali sub clade. *2, 281* vinea ne percat sub morsu apri. *285* ut sub fraude cadant venantum feras. *508* sub perpetuo culpa. *602* quod lingua tacet sub (*i. in*) corde (*3, 477* sub pectore) loquaci. *740* sub nomine vero. *3, 32* sub vomere. *44* sub divite nummo aestuat avarus. *76* damnare . . . sub perpetuo poena. *445* sub iusto vindice. *469* fragili sub corpore femina. *479* vitae sub laude (*cf. V 3*) futurae. *484* ensiferos . . . sub Marte catervas. *495* nullo sub crimine. *500* iuvenem mentita sub armis. *502* bella . . . sub fraude (*V 82. VI 54. VII 155. Or. 162. 338*) peracta. *572* reum sub crimine cuncto. *606* meam tanta sub clade ruinam. *676* adductum . . . sub clade (*VII 126*). *720* sub libertate solum. *sat. 171* lapidum sub grandine martyr. *Or. 799* regis sub honore salutant *Orestes. sat. 131* nemo cadet sub iure tuo sub morte cruenta. *Or. 937* purgatum sub iure deum, sub sorte benigna. *V 21* si bellum sub pace cadat. *VI 54* blanditus sub fraude dolor, sub vulnere casto. *VIII 536* vivere . . . sub sorte. *X 412* adveniant sub lege pari, non sorte sub una. *Or. 392* obit sub morte securi. *419* sceptrum . . . data sub pastore tyranno. *528* vestitus sub flore genas. *531* sub crimine multo. *V 93* sub hoste *i. quasi hostis. vi fere modali: 1, 470* aggreditur sub voce pia (*2, 666* veniam sceleris sub voce meretur. *730* medelas . . . culpae sub voce requiri). *1, 634* reduci sub germine. *2, 674*

- murmure sub tacito ... defleuerat. 692 sub sorte beata (3, 755 s. s. piorum. Or. 937 s. s. benigna). 705 sub pietate bonus. 3, 70 sub perpe nexu. 246 sub tali tramite vitae. VI 86 privato sub more. VII 97 sub voce canora. 101 sub voce silenti. VIII 223 regnum sub pace gubernio. IX 87 longa sub tabe. *vi temporali*: 1, 179 sub sole novo. 185 sub vere perenni. 232 sub vere novo, sub tempore primo, sub tirone die. 224 latent sub sole corusco sidera (2, 7 stellae sub luce latent, sub nocte refulgent). 2, 364 sub tempore parvo. 529 noctem sub luce (V 194. IX 89. Or. 493 s. l. diurna. 674 s. l. futura) dedit. 672 sub puncto temporis uno. 3, 250 sub quovis limite longo. 487 nocte sub obscura (V 193 sub nocte silenti X 360). V 74 sub tempestate. 105 sub pace sua. sat. 228 sub flore genae (Or. 528 sub flore).
- subarundino] 1, 173 vinea ... subarundinat ... campos.
- subcorripo] *Eug. hex. praef. pros.* 6 subcorrexii.
- subdo] X 24 subdentes colla dracones *curvii Medae*. 158 subduntur colla rosetis. *cf. Or. 419* data sub.
- subduco] 1, 381 subducitur una ... costa viro. 429 huic ... opem subducere. 668 subductus morte diurna Lucifer. 2, 465 dulcia subducunt mores et amara ministrant. 631 amor, quem iam subduxerat aetas. 3, 119 puerosque neei subduceret. 452 sua ... triumpho subducens et colla ingo. V 81 vindex subducitur. 240 subducta fronte *trae signum*, *cf. ad Stat. silv.* 2, 5, 15. VIII 381 subducitur ancora mordax. 394 ventus subduxit aquas *navibus*. X 35 subduceret arbore lanas. Or. 678 se subducere *poenae*. *Eug. hex.* 301 subductis ... tenebris. 439 vita ... subducitur (succiditur *Drac.*) impete mortis. c. 21, 1 subdue suspiria lector.
- subeo] *Mer. poet.* 89 palatia celsa subibo. *Christ. 11* hominemque subire (*cf. nota*). *Drac. intransit.*: VIII 85 turba stipata subibat. *transit.*: 2, 94 quaecumque (*acc.*) subit ... aetas. 108 mortalia dura subivit *Christus*. (204 sub(h)is?). 407 damna subiret. V 244 nemo aciem subeat. VIII 481 templa subibat (Or. 817 subientem templa). X 338 thalamos subiere pares. *Eug. hex. praef. metr.* 21 censuram ... subire.
- subiaceo] II 46 Amor cui subiacet omne quod natura creat (*cf. nota*).
- subicio] 3, 150 subiciat quisquam. 187 imperio subiectus. sat. 209 dat veniam subiecto. 292 subiectis. V 310 subiectis parere gaudent *leones*. X 70 numina ... imperio subiecta tua. Or. 666 inquit ..., subicit ... et inquit. 774 subicit ... mater *post verba fili*.
- subigo] *Mer. poet.* 33 axe subacto. 179 (sub)ac-torum bello. *Drac.* 1, 583 servant ... subacta. sat. 136 colla subacta ingo.
- subito] *Mer. c.* 1, 8. *Drac.* 2, 682 (*i. q. statim*). 3, 604 sat. 232 nec floribus ... genitis fructus inest subito *simulac geniti sunt*. VI 37 vix ea fatus eram, subito venit aliger.
- subitus] *Mer. pros.* 2 B 24 horrore subito. *Drac.* 3, 732 subita ... morte (*Verg. Aen.* 11, 796).
- sublevo] 1, 408 terram sublevat aer.
- sublimis] 2, 55 sublimis machina rerum. 3, 375 sublime caput *victoris*. II 15 sublimia (*i. ardua*) manda. Or. 330 sublimes ... amicos.
- submitto] sat. 36 submitis ... colla ingo. II 127 urnam submitis aquis. VIII 211 submitissus adorat. 327 submitissa voce profuit (*cf. nota*). 418 submittit ... bucula tauros *ad coitum*. X 87 submitissus aquis.
- submovo] V 231 non submovet umquam legis canta furor. Or. 882 Orestem submovit ab ara.
- subnecto] *Eug. hex. praef. pros.* 13 subnexui.
- subnitor] 3, 196 poplite subnixo (*cf. Reposian. Anth.* 253, 71). 222 apostolico ... subnixus honore. VIII 548 satelles ... Atridis, subnixus et hospite turma. *Eug. hex. praef. pros.* 8 nulla ... ratione subnixi *versiculi*.
- suboles] *Mer. c.* 1, 19 nova ... suboles. 4, 17 heroum suboles. *Drac.* 1, 385 coniugii subolisque capax. 2, 628 ut suboles impubes erat. 644 venas in sobolem caluisse. 3, 292 sobolem. 335 subolis. sat. 166 suboli. IV 40 suboles ... novercae. VI 82 *plur.* suboles. VIII 6 subolis spem. X 589 suboles. Or. 864 Andromachae suboles.
- subrepto] 2, 248 peccatum ... subrepsit moribus. *cf. subripio*.
- subrideo] X 240 subrisit Amor. Or. 37 subridens.
- subripio] sat. 130 ne sit vita gravis subripiente fame *quod esse i. q. 'subrepente', 'obrepente' me docuit Traube, cf. eius ind. in Mommsen Cassiod. p. 587. metri igitur causa quod hoc loco sponteum non fert usui vulgari indulsit aliquid poeta*.
- subrogo] 3, 116 arietem subrogo aris.
- subsellium] Or. 918 adsistens inter sellia *Arei pagi*.
- substerno] *Eug. c.* 14, 55 substernit ... turba coronas.
- subtexo] 1, 254 subtexunt aera pennis. Or. 782 tenebroso subtextitur aere caelum.
- subtraho] 2, 570 veniae subtractus *Iudas*. 3, 687 tempora subtrahis lob aspera. II 27 coniungat noctes subtracta luce dierum. 109 se subtrahit ales *Amor*. X 145 matrisque sinu se subtrahit ales. 363 pellis subtracta. Or. 866 Pylades Orestem tollit et externas subtractum mittit ad oras.
- subvehor] VI 72 Cypris, subvecta columbis. X 132 ad regem subvectus equo.
- subvenio] 1, 432 nisi subveniat *deus*, succurrens non erit ullus.
- subverto] VIII 595 subverso gurgite ponti.
- subvestio] 1, 642 nova subvestit ... pluma volucres.
- succedo] 1, 695 nova succedunt animorum corda piorum. VI 116 transire diem: succedere noctem. VIII 317 successit in armis ... propago. IX 193 Pyrrhi succedat imago ante oculos.
- succendo] II 35 totum succendo pharetris. VIII 291 iusta succensus in ira (*cf. accendo*). Or. 504 criminibus succensus sua.
- successio] X 128 successio rerum *Amor*.
- successor] 3, 270 sceptrum transire ... ad successores.
- successus] *Mer. pros.* 2 B 5 successibus tuis. *poet.* 48 successumque labor superat. *Drac.* 1, 16 successus egestas. X 134 successu redeunte novo.
- succido] 1, 557 vita ... subciditur (subducitur *Eug.*) impete mortis. 615 iubar subciditur igni. 2, 40 succidentia labuntur. *Eug. c.* 54, 2 autumnus uvae, bruma succidit olivas.
- succingo] X 28 lauro succincta *Calpurne*. Or. 832 subcincta cerastis *umbra Clytaemestrae*.
- succumbo] *Mer. poet.* 127 Scythicis succumberet ensibus orbis. *Drac.* 2, 87 ne tantum succumbat opus *i. pereat*. Or. 216 consilio succumbe meo *i. obedi*.
- succurro] 1, 432 (*v. subvenio*). 3, 627 exitio succurre meo (*cf. nota*). sat. 311 succurre roganti. IV 39 succurre periculis (*Coripp. Iust.* 1, 175). 41 tu succurre. 46 succuri succurre meo. X 218 succurre Venus, succurre Cupido.
- succutio] *v. discutio*.
- succosus] 2, 421 succoso caespites.

- sudor] 1, 202 su[n]dant ex arbore mella. 2, 448 sentis sudaret amomum (cf. nota ad 1, 202). 3, 60 membris sudantibus. VIII 76 sudat ... Palladium.
- sudor] 1, 450 quaerere nec sudor fructus ... cogitur. II 157 quis mihi sudorem ... terget. IV 46 sudori succurre meo. VII 93 pluitur tellus sudore furoris.
- suesco] 3, 458 veniam donare sūvit (630 v. d. sūetus). 735 pietate sūeta.
- sufficientia] Eug. c. 1, 10 sufficientia victus.
- sufficio] 2, 331 haec mala sufficient. 3, 249 non mihi sufficient ... tempora. sat. 312 pristina sufficient verbera. VI 25 sufficient tibi vota, Venus.
- suffio] X 487 suffire cupresso.
- suggesto] IV 36 gladius mihi suggerit hostes. VII 129 male suggestit ... mea facta regi accusator. Eug. epist. 1 tit. suggerendum domino meo. 1, 4 suggero ut (3, 6). Brautio epist. 2, 10 suggessi.
- sui] sibi Mer. c. 3, 3 poet. 7, 29, 119. se Mer. pros. 2 B 9. Drac. 1, 28, 89, 267, 352, 357, 358 secum. 365, 366, 369 passim. nota haec: 1, 354 sibimet (3, 481). 534 semet (2, 511). VIII 489 in sese. usus non reflexivi haec sunt exempla: sat. 166. X 45. Eug. c. 69, 3 cf. Aegr. Perd. 290 secumque. saepius ita legitur suus, quod videndum.
- suillus] v. Psyllus.
- sulco] VIII 219 Aegaeum sulcare fretum. 574 sulcari puppibus undas. X 478 tabulas calamo sulcabat.
- sulcus] Mer. poet. 14 quamvis Geticis sulcum confundat aratris. Drac. X 575 obruit ... semina sulcis.
- sulpur] X 391 sulphure puro (-ura lauro cod.). 485 miscebat sulphura ceris. 559 sulphur iuga fuerunt Medaeae.
- sulpureus] 2, 418 sulphureas ... aquas. 3, 508 sulphureos ... fulminisictus. X 496 sulphuream ... coronam a Medea factam.
- sum] Mer. pros. 2 B 1 es. 1 A 6 est (20, 2 A 14, 15, 22). 2 A 17 sunt. 1 A 4 esse. Christ. 2 eras. poet. 19 erat (63, 138). pros. 2 B 20 erant (poet. 152). 2 B 2 sit (poet. 63, 92). poet. 133 forent i. essent. c. 4, 46 fuit (2, 8, poet. 105, 130, 156. Christ. 23). c. 4, 27 pellit crimina nec sinit fuisse. 4, 37 civis ... futurus. Drac. sat. 203 in arma ... fuimus. Or. 425 ius Agamemnonio fuerat i. nunc perit. 440 Alcestis meminisse fuit tēp. forem sim.: 1, 84 participans quaecumque forent (i. futura sint) mundoque minentur. 2, 446, 463, 793 ut ... foret pro esset. 3, 312 si ... foret ... aut si ... non esset. 716 ante ... quam ... forent ... ligata. III 12 si ... negetur, ... forent. V 238 si temneret ... foret. futurus: 1, 203 iam pocula ... futura. 3, 479 vitae ... sub laude futurae. 748 vita futura. Or. 674 sub luce futura i. die futuro.
- summas] Or. 911 summates Danaum.
- summus] Mer. c. 1, 6 s(u)mmi ... poli. 2 A 14 summus fructus. poet. 97 sine numine summo. Eug. c. 4, 11 pax tria summa deus (cf. nota). f. subst. summa: Eug. c. 9, 12 subdita summa i. enumeratio. 26, 11 edicere summam aetatis annorum, cf. Hor. c. 4, 7, 17.
- sumo] 2, 107 terrenum sumpsit cum corpore pondus Christus. 579 sumpsisse ... munera vitae. 765 plus quam su[m]miserē rependunt. 3, 474 animos de crimine sumunt (Or. 234; cf. nota ad 3, 474). V 259 plebs nisi sumpsisset cum libertate triumphum. Or. 354 consilium ... pectore sumpsit (i. constituit) fingere.
- super] adv. sat. 129 victum super ipse ministras. praep.: 1, 423 super astra (674, 2, 416, 468). 1, 677 super aequora sole cadenti. 2, 163 ludant super aequora pisces. 2, 291 quatiens super aequora remos. 2, 160 mare ... rapiant super aethera nimbis. 217 unda super caelos. 251 iura potestatis retinens super omnia solus. VIII 458 quas super accipiter volans. Or. 738 iugulata ... super ossa mariti. 757 super ossa ruam ... Egisti. 761 super ossa rogas moechi ... iacere, ... melius recides super ossa mariti. Eug. c. 68, 2 nititur ... me super ... onus.
- superaddo] X 427 moribus ... superaddo Creonta. Or. 200 exemplum ... recens ... superaddo.
- superbus] Mer. poet. 129 superbi foederis.
- supercilium] 3, 701 supercilium gemino superinminet orbi.
- superfluus] Eug. hex. praef. pros. 6 superflua demerem.
- superinmineo] v. supercilium.
- supernus] 2, 149 supernae lucis Christi. Eug. sat. 127 regna superna (polorum Drac.).
- superor] Mer. poet. 48 successumque labor superat. 151 hostes supera(vit). Drac. 2, 482 superat vindicta angelos. 3, 584 scelus ... numeros superabit harenae. Or. 386 adhuc super(at)is i. vivitis.
- superstes] c. gen. vel dat. 2, 31 rerum principes mundique superstes deus (Tiberian. c. 4, 8); cf. 203 solus mansure superstes mundi deus. 131 sit sibi virgo superstes; cf. 3, 470 ne sit sibi fama superstes (IX 2 Hor. c. 2, 2, 8), Or. 908 sibi sit de morte superstes (adfert Rossberg: Prud. perist. 4, 115 morti propriae superstes. Sedul. hymn. 2, 64 factus superstes est sibi. Coripp. Ioh. 6, 725. Apul. met. 1, 14 ipse mihi supervivens et postumus). 2, 171 facta superstes plebs. 793 turba domini victura superstes. 3, 431 ne esset post bella superstes hostis. 522 mansitque superstes adulter. X 211 cum vita superstes (Paul. Nol. c. 18, 363. Coripp. Ioh. 6, 623) restat adhuc. 546 si ingrata maneant nullus de gente superstes. Or. 472 si stat post fata superstes spiritus; cf. carm. epigraph. 618, 2 post fata superstes fama viget. Or. 575 superstite matre.
- supersto] Mer. c. 4, 18 cuius gloria feminam superstat.
- supersum] 3, 608 hoc superest ut. sat. 126 qui superest pugnae. VIII 390 nil superesse ... montibus aequoreis i. undas quam maximas esse. Or. 654 superest cito poena reis i. eos manet. Eug. c. 8, 41 nunc superest fari.
- superus] IV 11 superas ... in auras (Verg. Ov.). Or. 895 sacrilegum superum (gen. plur.). 917 dis superis grates, quod. Eug. c. app. 20, 8 superus ... et infimus ordo. 16 superum ... olympum ... mundum ... et imum.
- supino] Mer. poet. 66 supinato ... (curru). Drac. 1, 164 colles tumidi iuga celsa supinant. 371 oculosque supinat somnus. X 197 pectora prona supinet.
- supinus] 3, 649 palmas extendo supinas. IX 182 versate supinum corpus. Or. 532 tumida cerice supinus.
- suppleo] VIII 474 artes cui ... dat pater et natus supplet simul. Eug. hex. praef. pros. 7 semiplena supplerem.
- supplex] 1, 693 victima supplex. 2, 543 supplex Tartarus. 3, 547. sat. 186 supplicibus. adv.: 2, 756 suppliciter ... pendantis ... ulnas.
- supplicium] 1, 540 supplicio sociante duos. 546 supplicium infelix. 2, 149 supplicium post grande crucis. 437 supplicia scelorum (3, 622. Or. 120, 717 cum nota). 708 supplicium cunctis revocabile dictas. 783 supplicio dignum. 3, 65 supplicium crudele luens (cf. nota; VIII 298 luistis

- supplicia. *Or.* 716 luetis supplicia scelerum). *IX* 144 supplicium non Hector habet. *Or.* 120 supplicium expectans scelerum. 477 exige supplicium de coniuge.
- supplico] 2, 217 unda ... tibi supplicat deus.
- suppono] *V* 182 tit. venenum ... diviti secreta obreptione supponere.
- suppungo] *Eug.* c. 6, 16 subpungit anhelitus artus.
- supra] 3, 206 supra caput imminet alter.
- supremus] *V* 174 macies suprema.
- surculus] 1, 167 ite surculus ... in auras.
- surdusco] *Eug.* c. 6, 9 surdescent aures (14, 45).
- surdus] *Or.* 779 surdis ... auribus inquit.
- surgo] 1, 346 homo surgens auctorem laudare (*item c. inf.* *VII* 149). 344 surgunt in messe capilli. 2, 158 surgere ... ventos. 2, 806 surgere iussa arma elementa deo. 3, 441 nullo surgente reatu (3, 521). sat. 179 *Caesaris* ab imperio surgens et origine ... Augustus. *V* 229 non marmora surgant i. statuuntur. 250 praescriptio surgit. *VIII* 32 surgens herbida tellus (*cf. nota*). *IX* 70 in clipeum surgens *Diomedes*. *Or.* 476 surge velut quondam tumulo surrexit *Achilles*.
- sursum] *Eug.* c. app. 20, 20 sursum ... deorsum.
- sus] 1, 527 sues praedicunt futura. *II* 95 post bella suis *Herculis*. v. aper.
- suscipio] 1, 305 angues suscepit harena (3, 201 s. h. leones). 3, 104 concava suscipiunt ... saxa dracones. 3, 302 natum ... susceptum tardius ... spe. *VI* 102 cremenata ... suscipit. *X* 332 pectore natae ... *Pyrrhum* suscepit avus. *Or.* 959 suscipit egressum ... amicum. *Eug.* c. 62, 1 adamans ferrum non suscipit i. non patitur, non laeditur eo.
- suscipio] [2, 216 suscitavit C]. *VII* 130 suscitavit iras.
- suspendium] 3, 651 carceris horrorem, suspendia, verbera passus.
- suspendo] *V* 124 cruci suspendit civem. *IX* 30 *Phoebus* suspendit ad axem animas. *X* 256 vincla suspendit ab aris *Medeae*. 537 manum suspendit et ense i. ad caelum tendit. *partic.*: 1, 143 unda ... iussu suspensa tonantis (*cf. VIII* 392). *VI* 49 uidentur suspensis dentibus ora in basio; *item VII* 41 suspensio dente. *VIII* 388 suspensus aquis per nubila nauta cucurrit. 392 unda ... suspensa (*cf. I*, 143). *Or.* 635 pede suspensus i. furtime.
- suspicio] 2, 216 te suspicis (*sic B*, suspic- *A*, suscitavit *C*) aer (*cf. Tiberian.* c. 4, 1). 3, 743 suspexisse deum ... de corde trementer. *X* 431 *Medea* suscepit non ire poles.
- suspirium] 3, 645 nefas ... suspiria damnant. *X* 223 suspiria rumpunt (*intransit*). *Or.* 158 suspiria longa trahebat. 581 suspiria traxit ab imo pectore. *Eug.* c. 14, 15 suspiriis. 20, 29 deum precemur corde cum suspiriis; *cf. hymn. Blumee XXVII* 154, 6, 3 corde cum suspiriis *Christum* sequamur.
- suspiro] *X* 77 hunc suspiret anhelet i. perdit amet (143). 342 nocte iacens suspirat *Iason*. *Eug.* c. 25, 7 suspirare deo i. ad deum.
- sustento] 1, 456 locus sustentat aves. sat. 103 dei manus sustentant corda regentum. *Eug.* hex. 38 terram sustentant (*alia Drac.*) ... undae.
- sustineo] *Mer. poet.* 13 sustinet acceptas ... leges. *Drac.* 1, 503 quae massa caminos sustineat. 1, 228 sol, quem sphaera polorum sustinet (*X* 500). *X* 148 nec sustinet ignes *Luna Cupidinet*, Solis quae sustinet orbem.
- susurro] *Eug. praef.* 3 rancidulum ... susurros (*cf. nota*).
- susurrus] *Eug.* c. 33, 15 tremulos ... susurros *filomela*.
- suus] *Mer. c.* 1, 18 suum. 2, 13 sui. *pros.* 2 *B* 23 suis. *poet.* 3 sua. 47 sua. *Drac. ex. gr.* 1, 49. 144. 147. 211. 303. 375 *passim*; *nota haec fere*: 1, 377 fur opifex vult esse suus. 3, 260 de morte suorum. *V* 222 das otia servo: mox liber vult esse suus i. sui iuris. *cf. Or.* 591 ne ... credaris non esse suus. usu non reflexivo (*cf. sui*) quasi 'eius, eorum': 2, 96. 145. 516. 3, 186. 295. sat. 51. 52. *VII* 11. *VIII* 281. *Or.* 393. 535. 591. 623. 821. 903. *Eug.* c. 61, 2.
- tabella] *X* 479 signate tabellas nuptiales. *cf. tabula*.
- tabes] 2, 119 tabe fluens ... cutis. 576 de corpore tabe madenti. 3, 220 humana tabe madesens ara *Taurica*. *V* 129 genio sanie cum tabe litetur. *IX* 87 ossa ... longa sub tabe fluant. *Or.* 6 diadema ducis foedatum tabe cerebri. *Eug.* c. 14, 49 tabe fluunt carnes. 38, 2 tabem plagam *Aegypti*.
- tabesco] *IV* 31 tabescens ... bella gero. *Eug.* c. 14, 15 tabescit aegrum pectus in suspiriis.
- tabidus] *VII* 72 sollicitus, tabidus. [*X* 39]. *Eug.* c. 11, 1 morbi tabida (*neutr. plur.*). 56, 11 vanaeas tabidus.
- tabula] *X* 478 tabulas calamo sulcabat *Iason*. v. tabella.
- taceo] *Mer. pros.* 2 *A* 7 de ... meritis non tacerem. *Drac. sat.* 25 tacitis (*non celebratis*) tot regibus.
- tacitus] 2, 674 murmure sub tacito (*v. s. v. murmur*). 3, 683 voluntatis tacitae. *Or.* 612 tacita ... voce monebo. c. *gen.*: *Eug.* c. 1, 6 secreti tacitus.
- tactus] *Eug.* c. 10, 10 tactu ... salvat ... tunica. 38, 9 piceas tactu palpante tenebras. 53, 1 tactus sensus.
- taeda] *X* 559 currus taeda fuit *Medeae*.
- taedet] *Eug.* c. 13, 10 taedet animum ... ferre.
- taediosus] *Eug.* c. 14, 27 taediosa mente.
- taedium] 1, 14 taedia, tristitia. 518 taedia laetitiae ... indens. 2, 439 taedia, bella, lues. *Or.* 933 taedia sollicitant animos.
- taeter] 2, 304 taetrum ... nefas. *IV* 22 taetra (*tecta cod.*) venena (*V* 183. *cf. Dirae* 23. *Prop.* 2, 24, 27). *X* 175 taetra ... nubila. 563 taetros ... angues.
- talentum] *IX* 221 det magna talenta.
- talis] *Mer. poet.* 70 tali ... o(r)nu. 142 tali ... sub iudice. *adv. Drac.* *I* 12 ut ... taliter.
- talpa] sat. 276 despicit ... talpas ... draco.
- tam] *Mer. pros.* 1 *A* 18 non tam ... quam. *Drac.* 2, 188 tam quam. 3, 209 tam saevas. 340 tam saevo.
- tamen] *Mer. pros.* 1 *A* 7 et tamen (2 *A* 20). 2 *A* 12. *poet.* 146 ille tamen. *Drac.* 1, 364 uxor erit, cui sit tamen iste maritus. 606 nec tamen (2, 754. 3, 254. 537 et *X* 528 nec ... tamen). 2, 195 ut disiuncta tamen concordi lite probentur. 201. 551 et tamen (502. 770. 808. 3, 206. sat. 244). 2, 654 licet ... tamen. 791. 3, 24 sed non tamen. 214 si tamen. 461 sic ... tamen. *VII* 5 si non tamen. *VIII* 201 voluisse nocere et non posse tamen. *Or.* 903 non tamen. 815 dum tamen (*cf. Lucan.* 5, 7). *oppositio debili, rhetorica, pergendis causa facta*: *IX* 163. *X* 204 et ... tamen. 302. 385. *Or.* 515.
- tamquam] 1, 362 tamquam si. 2, 407. 650. 3, 298. 366. 645. *Or.* 307.
- tandem] *Mer. poet.* 186 sed ... tandem. *Drac.* 2, 372 vix tandem. 647 dum tandem. *X* 63. *Or.* 65. 794.
- tango] 3, 189 ora leonum non tetigere pium. [321 tacta trad.] *VIII* 249 ut portum tetigere rates. 434 se ... tacta tellure refovit. *Or.* 239 rex

rate descendens t[r]iacta tellure triumphat. 855 tangere mensas.

tantillus] *Eug. c. 5, 12* tantilla lucra.

tantum] *v. tantus.*

tantundem] *Eug. c. 69, 2.*

tantus] *Mer. pros. 1 B 10* tanta . . . alacritas. 2 A 9 tanta praemia. *poet. 119* tanti (*i. tam clari*) . . . sanguinis. *Drac. 2, 145* tanta . . . fecisse. 3, 586 tantos (*i. tot*) . . . reatus, quantos. X 25 funera tanta (*i. tot*), *item 592. Or. 202. neutr.: 1, 690* tantum pius est, quantum decet. 2, 144 tantum potuisse (3, 359). 2, 298 tantum produceret *i. adeo egrederetur*. 669 in tantum, ut, 3, 255 tantum fecisse. 400 tantum laudis. IX 216 cadaver veniat (*i. teneat*) tantum quantum pensabitur Hector; *cf. Traube, ind. Cassiod. p. 589. Eug. c. 21, 9* tantum celebratus . . . ut. "nur": 1, 543, 2, 244 tantum mors una (3, 281) 321. *Or. 215* tantum . . . sola. 2, 356 tantum contenta (X 206. *Or. 130*). 397 non . . . tantum (459). 638. 806. 3, 49 nec . . . tantum. 302. 468. VIII 234 hoc tantum. X 264 tantum ne *i. q. dum ne*; *cf. 420* solus non. *Or. 853. Eug. sat. 173* ducibus tantum (solis *Drac.*).

tardo] *Mer. poet. 180* tardata. *intransit.: Drac. 1, 523* nec fallit hiems nec tardat adesse.

tardus] *Eug. c. 17, 6* tardus ad sanctum. *adv. comparat.: 2, 618* tardius accipimus. 3, 102 natum . . . susceptum tardius . . . spe. X 383 cognovit . . . nefas nec tardius illud credidit. *Or. 548* tardius istis. 773 tardius hoc fit.

taurus] *sat. 271* devorat . . . tauros *loco. X 431* nec Luna videtur sic tauros urgere suos. *cf. bos.*

tectum] *Mer. c. 1, 5* tecti medium. 2, 2 tecta. 3, 4 frondea tecta. *Drac. 1, 142* tecta polorum. V 188 divitis ad tectum.

tegmen] 1, 636 exiit stellato tegmine serpens. 2, 472 homines . . . fragili sub tegmine carnis. II 89 fluxoque latent sub tegmine pinnae Amor. VI 38 porrexere . . . pro tegmine dextram. *Or. 254* exutum tutanti tegmine regem. *Eug. c. 25, 19* biblatte tegmina regni. 70, 6 glandiferae sub tegmine (*cf. nota*).

tego] *Mer. poet. 62* texerat . . . sub pace f(u)rem. 74 tege casside (vultus). 114 falsa tectus prece sicarius. *Drac. 2, 404* tecta tellure feris gregibusque. 758 texerit et nudos. 3, 694 iam tegit ossa cutis. 698 palpebra tegunt . . . nudante oculos. X 470 tecturus Lucifer astra.

tellus] *Mer. poet. 9* perdidit et mores tellus. *Drac. 3, 191* telluremque novam (*Hor. c. 1, 7, 29. Lucan. 1, 694*). 216 tellus fecunda (3, 312 *Verg. georg. 1, 67*). 402 arida tellus. 3, 302 portio telluris. 306 tellus. VIII 423 tellure . . . pelagoque. *persona: II 156* Antaeum . . . Telluris alumnus. *v. Gaea.*

telum] *Mer. poet. 37* tela dei curruque silent. 79 in tela ruant. 80 tela. 128 tela . . . Arctoa. *Getarum. 137* tela gerentem. 178 (avia te)la. *Drac. 2, 299* tela propinquis *impulsant. *sat. 226* Martia tela (V 27; *cf. Verg.*). V 37 in nos tela parent. 274 concurrere tellis. *Or. 609* per tela, per ignes.

temerarius] 3, 79 praedo temerarius. V 90 pauper ne clam temerarius exstet.

temerator] V 237 sacrilegus temerator. X 34 pelagi temerator primus Iason. *Or. 951* quis temerator erit *seq. infinitivo*.

temero] 2, 563 factorem temerasse suum. *Eug. c. 8, 28* sacra temerare.

temno] 2, 274 iustitiam noscentes temnimus actu. 562 tempsisse potentem. 3, 170 praesentem temnere vitam. 397 cum temneret ignis. 433 templa luce (*cf. nota*). 605 tempere clientes me. *v. contemno.*

temo] X 559 temo bitumen in curru Medaeae.

temperies] 2, 221 te bona temperies, te tempora cuncta precantur. *sat. 75* aera temperies auri vitalibus aptat. 76 temperies corrupta. 81 sol dat temperies (em? *cf. Or. met. 1, 51 Mart. Cap. 2, 186* sol dans solus amicam temperiem superis). *sat. 89* temperies caeli. III 11 temperies rerum opportuna. *Or. 459* temperie animi moderante.

tempero] 1, 199 ver . . . temperat auras. 556 venia qui temperat iras (*sat. 209*). 590 temperat aestus ventus (III 4). *intransit.: VIII 330* temperet invidia, frangat dolor.

templum] 1, 3 templa poli. *plur. etiam V 41. 243 bis. VIII 89. 481. X 64. 302. Or. 10. 81. 194. 463. 648. 817. 867. 955.*

temptator] 3, 131 non est temptator habendus deus.

tempto] *Mer. poet. 125* temptavit pugnans. *Drac. 2, 303* temptatur nefas. 738 temptare nefas.

tempus] *Mer. c. 1, 23* uno . . . tempore (*poet. 150*). 3, 3 nec commune sibi permittit tempus et anno silva. *pros. 1 A 13* tempus. 1 B 14 o fortunatissimum orationis (meae) tempus. *poet. 156* longo . . . tempore. *Drac. 2, 69* temporis expers (3, 739. *sat. 5 v. s. v. expers*). 3, 27 per tempora cuncta (306). 249 mortalis tempora vitae (*cf. Orest. 727*). 705 ossa . . . mortua temporibus multis. 739 formula laudis temporibus tribus ire solet (*cf. nota*). *sat. 219* omnia tempus agit, cum tempore cuncta trahuntur, tempora eunt vitae, tempora mortis eunt *sequitur longa de tempore declamatio*. 235 tempore . . . suo. 247 sqq. passim. X 510 tempus adest (*Or. 144*). *pars capituli: 3, 700* tempus et omne caput.

tenacitas] *Taus epist. 4, 6* quodam vinculo tenacitatis.

tenax] 1, 261 unguibus . . . tenacibus. 2, 733 rumpendo *tenacia vincla (*cf. nota*). *sat. 170* consilique tenax. *Eug. c. 74, 4* iustitiaeque tenax (*cf. nota*).

tendo] 1, 160 planities . . . tensa. 2, 162 mare . . . tranquillo marmore tendis. VII 141 caerulea marmora tendat Aëolus; *cf. Anthol. 718, 18* tende . . . profundum. II 82 tendit membra puer . . . ut crescat. 113 tendunt membra nymphae. 127 dextramque tetendit hausturus aquas. VIII 354 tenditur altus leo. 470 ad caelum tendens cum lumine palmas. X 395 manibus tensis cum voce. *Or. 686* dextram cum voce tetendit. X 116 via pulcra rosarum tenditur. 197 tendere colla hostiam. *Or. 43* tendebant carbasa venti. 787 tunicam manibus tendebat ad imos usque pedes. *Eug. c. 67, 2* tensa . . . palla fibula.

tenebrae] *Mer. poet. 175* tenebris. *Drac. 2, 124* diem mirantur nosse tenebrae caeci. 661 fugiunt . . . tenebrae caecitatis.

tenebrosus] *Or. 782* tenebrosus . . . aere.

teneo] *Mer. c. 2, 4* tecta (*subi.*) . . . sidera mixta tenent. 9 (.)mina celsa tenet . . . princeps. 3, 4 hiemem frondea tecta tenet. *poet. 118* famam sine fine tenet. *Drac. 1, 341* tenuit (*i. obtinuit*) praecordia sanguis. 542 quos . . . culpa tenet (*cf. 2, 268. sat. 97*). 572 sub iure tenentem aliquid (*cf. 3, 310*). 2, 193 foedere . . . elementa tenentur. 389 cunctos mors una tenebat. 468 angelos caeli regna tenebant. 471 error eos tenuit occupavit. 512 tenet . . . viam livoris. 687 pontificis loca sacra tenens. 3, 159 nec tertia res est tempora quae teneat. 656 divitias . . . rapuit . . . tenenti. V 174 quem macies suprema tenet. 188 pro fure tenetur. VIII 11 complexa tenet (IX 178 complexae . . . tenent. *Or. 960* amplexaeque tenent). VIII 365 conloquium commune tenent. 429 Cyprum tenere rates. 473 Venus numina mille tenens. *Or. 77* epistola . . .

nomina vestra tenens. 652 cuius promissa tene-
mus.
tener] *Mer. c. 1, 20* tenero pectore infantis. *poet.*
125 teneros ... ludos pueri. 134 in tenero puero.
142 teneros ... annos. *Drac. 2, 83* tenerum ...
corpus fetum. 393 matres ... tenerasque puellas
(649; cf. *Or. med. fac. 17*). ros. 4 tenero ... vul-
nere spinæ.
tenor] 1, 146 servant sub lege tenorem ... suum;
cf. *nota*. *Eug. c. 3, 1* fixum servare tenorem.
tentorium] *Mer. pros. 1 B 1* tentorio. 2 tentorium.
tenuis] *Mer. pros. 1 A 16* tenue velamen. *Drac.*
2, 82 tenuis ... vapor. 491 tenui igne. 739
tenuis adiecto robore firmas.
tenuitas] *Eug. hec. prae. pros. 5* pro tenuitate mei
sensuli.
tenuo] *Eug. hec. prae. metr. 12* tenuando polivit
libellum. c. 35, 12 pax tenuata dolis.
tepeo] 1, 595 membra tepentia.
tepesco] 3, 172 mox tepere calores. *VIII 349*
regis ... corda tepescunt, quae fuerant accensa
nimis. *Eug. c. 97, 12* affectum ... tepuisse.
transit.: *Or. 583* sensus iners tua corda te-
pescit.
tepidus] *VIII 513* coniux a tepido deserta viro.
Eug. prae. hec. pros. 8: versiculi sensu tepidi.
tepor] 1, 263 molli durescunt ova tepore. *Eug.*
c. 7, 7 marcescunt ossa tepore. 17, 5 horrendo
madidus tepore animi.
teporo] *Eug. hec. 28* glacieme teporat (reponit
Drac.).
ter] *VIII 376* ter cuncta domans, ter cuncta re-
vellens Aiaz. *Or. 263* tepore quaterque ferit
(cf. *nota*, et *Verg. georg. 2, 399 passim*).
terebro] *Eug. c. 14, 93* febris incerta terebrabat
ossa.
tergo] *II 157* quis mihi sudorem ... terget (*fut.*).
VI 49 lambens lingua palatum tergat saviando.
Eug. c. 5, 19 terge noxam fetibus.
tergum] *plur. II 73* post terga (*VI 46*). *VIII 557*.
IX 186.
terminus] 2, 362 terminus aevi proprii homo.
Eug. c. 5, 26 citra terminum sine fine.
teroj mens. 16 siccas terit area fruges.
terra] *Mer. c. 1, 7* princeps ... terrarum vene-
randa salus (*opp. poli*). 2, 4 aetheris ac terrae
(cf. *nota*). *pros. 2 B 8* per anfractus terrae.
poet. 2 terras (18. 193). 53 terris (86). *Drac.*
sal. 277 reptantia gramina terris. *II 42* terris.
76 tenet terras. 92 terras ... petit.
terrenus] 1, 418 terrena propago (*Paul. Nol. c. 9, 64*.
Arator 2, 102). 745 species terrena homines.
2, 107 terrenum sumpsit cum corpore pondus.
470 corporis ... terreni ponderis (cf. *Orient.*
1, 45). *X 191* venatrix terrena Diana. *Eug. c.*
14, 30 terrena lucra.
terreo] 1, 90 qui terret, amat. *sat. 142* territis
et iaceat. *Or. 157* terrente pavore (cf. *nota*.
Or. 459). 192 nullo terrente. 700 terretur
Egistas.
terrestres] 2, 379 naufragium terrestre pati
diluvio.
terribilis] 1, 277 terribiles ... leones (*Or. 796*).
sat. 137 leo terribile fremit. *VII 150* belua terri-
bilis. *X 599* Gorgone terribilis Pallas. *Or. 733*
Orestes ... terribilis.
terrigena] 1, 241 terrigenis ... post cuncta cre-
dantes i. hominibus. 2, 378 terrigena proles gi-
gantes.
territo] *Eug. c. 8, 18* terreat (*at*) impia corda Paulus.
terror] 3, 430 terror Aeneidum Regulus. 517
veniens ... terror larbae. *IV 24* terror erat
visus cunctis sonitusque draconum.
tertius] *de inferis*: 1, 69 tertia sors Erebi (*Manil.*
1, 155 tertia sors alio sensu; *Sen. Herc. f. 609*.

833. cf. *Claud. 33, 100*. *Drac. 3, 415* tertia sors
... lucis inops). *X 407* tertius heres (cf. *nota*).
Or. 861 tertia regna (cf. *nota*). 1, 149 tertia
... lux. 2, 481 sideris ... pars tertia (inest
lusus verborum). 552 tertius ... lucifer. 3, 158
alterutrum ... tertia res. *adv.*: *V tit. secundo*
... tertio.
tessera] *VII 78* vox tessera Martis i. tessera quae
ad pugnam vocat. cf. *Hygin. mun. castr. 43* ut
viva tessera suo vocabulo citationis audiant.
testa] 1, 529 res exanimis, testas. *Or. 262* diffundit
testa (exta trad.) cerebrum.
testamentum] 2, 681 quod vetus atque novum,
duo testamenta locuntur. *Eug. c. 8, 10* testa-
menti veteris. *II (no)vi*.
testis] 3, 576 iudex et testis ades deus. *V 48*
testis imago ... virtutis (cf. 126). *VIII 103*
testes generis crepundia.
testor] 1, 520 testante deo (seq. locus *Matthaei*).
2, 771 testantibus illis. 3, 543 testatur adoptat
nos genitos vocitare suos. *X 175* plaga ...
serenat adventum testata dei. *Or. 743* per ...
per ... testor (i. obtestor) ... da veniam. 759
mixtus ... cruor testabitur ... umbris, ... quia.
texo] *Mer. poet. 168* textur in turres abies. *Drac.*
VII 44 floribus ex varitis textat ... coronas. *Eug.*
c. 76, 12 texit in aeternum saecula cuncta deus.
textura] *VII 32* vocis textura sonet.
thalamus] 3, 295 thalamis asciscere matres. 497
invasit thalamos ... prolis. *VIII 641* thalamis
... sedet. *IX 69* pugnam thalamis exceret
adulter. *X 338* thalamos subiere. 356 thalamos.
450 per thalamos ... coniungit natam. *Or. 78*
venirem ... ad thalamos. 80 vocor ad thalamos.
158 ingrediens thalamos. 248 pergit ... ad
thalamos. 451 thalami rogos fuere. 970 thalamos
fecere rogos. i. q. coniunc: *VIII 575* puppes
thalamos gestare suos. *Or. 23* thalamo spectante.
Eug. c. 47, 2 non repeto thalamum atq. turris
mas.
theatrum] *V 42* fana simul delubra theatra. *X 17*
in lepido ... theatro.
thema] *Eug. c. app. 49, 5* quod lex tali de themate
narrat.
thermae] *V subser.* in Gargilianis thermis.
thesaurus] 1, 707 de thesauris ventorum flamina
mittit. *Eug. c. app. 12* de thesauro in caelo
conlocando. 12, 1 thesaurum condere caelo.
theta] *Eug. c. 28, 1* nigrum ... theta (cf. *nota*).
tholus] *X 186* tholo.
threnus] *Eug. c. 17, 12* relegis amarum | carmine
threnum (cf. *Auson. 197, 4. 211, 3*).
thronus] 2, 150 thrōnumque parentis dei. *Eug.*
c. 14, 56 prouit ante thrōnum. c. *app. 24, 4*
thrōno. angelus summus: 2, 210 thrōnus; de
angelorum ordinibus cf. *ex. gr. Isid. orig. 7, 5, 4 sqq.*
Corp. Gloss. III p. 279 Traube, *poet. med. aev.*
III p. 800.
thyrsus] *VI 68* Liber uviferos vibrat ... thyrsos.
X 275 pampineis ... thyrsis.
tiara] *VIII 213* sceptrā tiam imperium trabeas.
335 diadema tiam.
tigris] 1, 310 tigris ... montibus Hyrcanis *vento
fetata marito mittitur ut vincat currens orbata
procellas (cf. *nota* et *Lucan. 5, 405* oecior ...
tigride feta). *sat. 275* despiciat irasci pastores
optima tigris. *VIII 577* Hyrcanae ... tigris
orbatae in comparatione. *X 273* Liber ... resi-
dens ... tigris. 278 tigris voc. *Eug. c. 41, 5*
raccat pessima tigris.
timeo] *Mer. c. 2, 12* vota timent seq. *inf. Drac.*
3, 718 timuit ... bubulcum (cf. *sat. 35. Or. 423*).
V 74 nec timeat. 177 nec timeat. *Or. 509* nec
timuit (seq. *inf.*). *X 549* timuere ... et doluere
simul.

timidus] *Mer. c. 4, 36* spebus timidis.
timor] *Mer. Christ. 16* pecudum ... timores. *Drac. Or. 121* mandante timore. 220 flamman te timore. 142 vestros relevare timores.
tinea] *Eug. c. app. 12, 3* tinea mordax.
tinguo] *II 18* quid fletu lumina tinguis (*cf. Stat. Theb. 5, 304* lumina tinguere fletu. *Claud. 31, 157* quid lumina tinguat).
tiro] *I 233* sub tirone die veterana in saecula parato.
titubo] *Eug. c. 14, 56* titubante genu.
titulus] *sat. 298* titulos famae dat pietatis opus. *VIII 216* addere famam maiorum titulis. *IX 3* titulis ornare sepulcra. *Or. 21* extinctos titulos.
tityrus] *Eug. c. 42, 4* tityrus ex ovibus oritur hircoque parente.
toga] *Mer. pros. 2 A 1* collegium togae senatus. *poet. 30* tranquilla togae ... praemia consulatum. 45 post lauros redire togae.
togatus] *3, 654* retinebam iura togatus. *V subser. Dracontius* ... togatus fori proconsulis. *VII 116* ex ... gente togati est *Iohannes sponsus Vitulae Caraitanus*.
tolero] *I, 725* famem tolerabat. 2, 297 terrae tolerant ... bella. 3, 66 tolerat (*absolute i. q. laborat, item 3, 612*). 449 intoleranda ... toleravit.
tollo] *I, 297* tollunt ad vulnera colla cerastae. 2, 353 licet aequora tollat ventus. *VIII 426* sublata (*sic*) carina tollitur. *X 20* sublata cithurnis ... Melpomene. *Or. 226* anguis ... pectore sublatus. *I, 611* de flammis tollere flammis. 3, 164 profert tollitque diem sol (*cf. VIII 194* solis habena ostendunt tolluntque diem). 3, 347 libido tollerit ... cum libertate pudorem. 536 cui tempora nil dant aut tollunt (recolunt *B*). 539 omnia qui tollit. *Or. 361* tollere (*i. servare*) ... insontes ... de sorte paternae. 866 Pylades Orestem tollit.
tonans, tonanter] *v. s. v. tono*.
tondeo] *VIII 410* capellae tondent (*tun- cod.*) ... dentibus herbas.
tonitrus] *I, 7* nimbus hiems tonitrus. 2, 213 te tonitrus hiemesque tremunt. 3, 16 fulgura ... tonitrus imbresque movent.
tono] *I, 302* polus ... grande tonat. 496 hos increpat ore tonanti deus. *II 26* clipeo rutilante tonet *Iuppiter miles*. *IV 43* clipeo rutilante tonas *Minerva*. *VIII 167* loven ... tonantem. *VIII 570* clipeosque tonantes. *IX 67* umbone tonantem *Asaeum*. *adv.* 3, 228 tonanter ... docens *Petrus*.
Tonans i. q. *Iuppiter*: *II 8, 19, IV 14, 45, V 313, VIII 147, 152, 198, 464, 473* siderei ... Tonantis. 528. *X 5, 55, 72, 138, 316, 415, 593*. *Or. 31* fulmineo ... Tonanti. 953, 963. *deus christianus*: *1, 1, 19, 94, 228, 397, 674, 685, 2, 173, 249, 229, 346, 680, 3, 215, 240, 717, sat. 149*.
tormentum] *I, 91* nullos capiunt tormenta reatos. 2, 425 tormenta dolores. 538 effugiunt tormenta reos. 3, 57 divitis ... tormenta. 64 anhelantes tormenta ultricis flammis. 434 tormentis intulit artus *Regulus*. 471 fama ... tormentis quaesita suis. 598 tormenta domant me. 748 sine tormentis ... vita futura. *V 65* sponte petens tormenta cruce. *IX 146* tormenta *Patroclus* sustinet. *Or. 499* reis tormenta paratis.
torpeo] *3, 318* glacies ... torpens ignara vaporis. *X 173* bruma ... torpebat. *Eug. c. 35, 3* torpente carmina.
torpesco] *X 79* torpescens armata manus *Medeae*. 229 torpescit iners *Medea*. *mens. 21* pigra ... torpescit hiems.
torpor] *V 112* pigra lacertis torporem pax longa daret. *VIII 224* torpor iners. *Eug. c. app. 7, 3* torporem ... calcare nugacem.
torqueo] *I, 171* torta ... vitis. *VIII 382* proras a

litore torquent. *Or. 498* torquent auctores sceclorum ... Enyo. 856 inferna fames (*i. Lapithae*) animo torquetur inane. *Eug. c. 89, 6* tortus erit animo fuerit qui corpore tortus.
torques] *Eug. c. app. 12, 11* armillae, torques, dextralia.
torreo] *I, 702* alveus *Iordanis* ... violento vertice torrens. *subst.* 3, 589 peccatorum torrens.
torridus] *3, 175* fervor anhelat torridus.
tortor] *2, 539* tortorum metuenda manus apud inferos. *V 67* tortoris laudare manum. *Or. 496* Acherontis tortoribus addite flammis.
torus] *Mer. c. 1, 4* purpureis ... toris. 10 longinquos ... toros *i. coniugem Byzantinam*. 16 *Hae monio* ... toro. *Drac. 3, 355* illicitosque toros (*v. s. v. illicitus*). *II 37* illicitos violare toros. *Or. 24* ante toros iacet ille tori genialis amator. 520 stetit ante toros. 812 sponsa toris promissa meis. *V 314* tauris surgunt ingentes per colla tori.
torvus] *1, 281* torvus aper (*Or. 266*). *V 56* *torva ... turba clientum. *VIII 322* torvos ... bifformes centauros. 682 torva parens tigris.
tot] *Mer. poet. 42, 189*. *Drac. 1, 117, 177* quot ... tot (238. 3, 569. *VII 57, X 296*) 1, 427. 683. 2, 225 tot milia (682). 430. 435. 510. 3, 612. 628 passim.
totiens] *Mer. Christ. 28* toties unus. *Drac. 3, 183* totiens. *sat. 308* quotiens ... totiens. *IV 33*.
totus] *Mer. poet. 68* totae ... (hastae) i. omnes. 78 toto ... orbe. *Drac. 2, 36* totus ... totus. 3, 94 totamque salutem. *V 202* bellum tota virtute peregit. *plur. i. q. omnes*: 1, 342. 437. 3, 53. *II 1, V 200, 209*. *neutr. sing.*: 1, 24 totum (*i. universum*) flamma vaporat. 230. 412 totum quod (572) 2, 388. 3, 10 maris totum. 98. 736 quidquid ... totum (*II 35*). *III 3* totum ... poli. *VIII 215, X 121*.
trabea] *VIII 213* sceptrā tiamam imperium trabeas.
tracto] *absolute*: *sat. 229* maturus tractat i. negotiosus est. *Or. 920* tractate i. consulti. *seq. de*: *V 76* tractet de clade viri, de morte mariti *uxor*. *Or. 334* de sexu femina tracto. *seq. acc.*: *II 30* tractet lanas. *V 175* necem ... tractare. 224 leges tractare. *IX 163* tractentur (*i. manibus pertractentur*) pectora regis. *Or. 939* facta tractentur *Orestis*. 947 decreta deum ... tractare.
tractura] *2, 386* cum grege fit tractura lupus diluvio. *IX 149* *Hectoris* partem tractura tenet.
tractus] *2, 150* ad aethereos tractus i. caelum. *Eug. c. 98, 3* ne longifluo grandescat epistola tractu.
trado] *Or. 351* tradere captos natos patris in occasus.
tragicus] *X 21* tragicus cum surgit iambis *Melpomene*. *Or. 13* tragicus ... cithurnis.
trahio] *Mer. poet. 44* Victoria ... sociam trahit ... curulem. 147 bis quinos certamina traxit in annos. *Drac. 1, 323* Serus fila trahit nullo sub pollice ducta. 577 quod pelagi trahit unda fretum. 602 unde genus diversa trahunt. 696 deus quem nulla trahit origo. 2, 633 praemorsa membra trahabat *Sarra*. 3, 195 linteā fluxa trahens. 652 famem, quam ... traxit egestas. *sat. 219* cum tempore cuncta trahuntur (creantur *Eug.*). *II 69* ut vota trahantur ipsarum in longum. *V 163* captivos ... trahens. *VIII 128* *Hectora* tractant (*IX 76*). *IX 162* exiet *Andromache* ... *Astyanacta* trahens. *Or. 163* suspiria longa trahabat. 581 suspiria trahit ab imo pectore. 323 proceres ... trahemus in nostram transire fidem. 348 pede tractus (720). 526 pede vincla trahens. 725 membra trahunt famuli pede vincla ligantes. 733 captam crine trahabat.

- Eug. sat. 20* traxit (pellit *Drac.*) ad illicita. c. 13, 2 languida membra traho.
- trames] *Mer. poet. 69* liquido de tramite *volantis*. *Drac. 1, 12* tramite vitae (3, 246. 746. *CIL. VI 31934*, 6 vitae ... tramite). 2, 357 tramite vincta suo *tellus*. *Or. 205* tramite quo i. quomodo. 404 tramite naturae. 948 legali tramite.
- Eug. c. 74, 1* innumero saeculorum tramite.
- tranquillus] *Mer. poet. 30* tranquilla togae ... praemia. *Drac. 2, 162* mare ... tranquillo marmore tendis. *Or. 42* tranquilla ... carbasa.
- transadigo] *V 273* ne viscera matris transadigas gladio; *cf. Stat. Theb. 5, 127*.
- transcendo] 2, 249 homo transcendit iussa *Tonantis*. *IX 138* nisi ... aquas transcenderit *Hector*. *X 390* *Cynthia* ... transcendens saltibus astra.
- transcurro] *Eug. c. praef. 17* transcurras ... saeculum.
- transco] *intrans. 2, 799* transierat ... fluctus i. proterierat, superat^{us} erat, *cf. nota d. VIII 582 s. v. transigo*. 3, 679 sceptrum transire ... ad successores. 424 *Poenorum* in viscera ferrum per ingulos transire suos. *VI 116* transire diem (*Or. 803. Auson. 334, 206*). 118 diem transire in tempora noctis. *VIII 398* transire parabat (*Or. 643* dum transire parant). *X 39* per freta ... hominem transire. *Or. 323* in nostram transire fidem. *transit. 2, 20* transire vices suas. 292 fluctus transire nocentes. *VIII 246* *Tenedon* classis transibat.
- transfero] 2, 296 bellum ignotis transfert manus impia terris. 3, 674 haec ad gaudia transfers. *V 278* mortes transferre foro.
- transfigo] *VI 113* ambarum sensus transfixit harundo *Cupidinis*.
- transgredior] 2, 351 transgresso limite. 365 transgreditur praecepta dei.
- transgressor] 2, 360 legis transgressor.
- transigo] 2, 133 quattuor ... transacta luce diurnum. 369 saecula ... fuerant transacta. 605 transacta ... nobis ventura creantur. 743 transacta ... futura. *sat. 234* transactas ... vias *astrosum*. *VIII 682* transacto flumine *pro transitu fluminis*; *cf. 2, 799 s. v. transco*. *X 340* quattuor ... *Phoebus* transegerat annos. 548 ense noverca transegit pueros. *Or. 661* transigo ... in viscera ferrum, *cf. V 272 s. v. transadigo*.
- transitus] *Mer. pros. 1 B 4* fluminum transitus (*acc. plur.*). *Drac. V 181* sic transitus ille (i. illius *divitis*; *seq. hoc praetereunte*) paratur, ut. *Or. 470* si transitus est mora. *Eug. c. 5, 27* sit quies post transitum i. post mortem.
- transno] *X 57* transnaverat *Istrum*.
- transstrum] *Or. 152* per transra rudentes.
- transverbero] *Eug. c. app. 20, 23* transverberet auras avis.
- tremebundus] *sat. 229* tremebunda senectus (v. s. v. senectus). *V 281* moriens tremebundus palpat artus. *IX 72* moriens tremebundus porrigit artus. *V 297* mater tremebunda. *VII 91* tremebundus equus. *X 196* nutrix ... tremebunda. 461 terra ... tremebunda.
- trementer] v. s. tremo.
- tremesco] *X 464* terra tremescit. 3, 554 natura ... tremescit deum. *Eug. c. 14, 71* talia ... dum corde tremesco.
- tremo] *intrans. 2, 626* membrisque trementibus aëro. *VIII 412* cauda crispante tremunt *agni*. *transit. Mer. poet. 85* tremant furialia murmura reges. *Drac. 2, 154* quem terra tremit. *sat. 2* quem tremit (timet *V*) onne solum. 2, 213 te tonitrus ... tremunt. (2, 537?) 3, 192 qui non tremuere furores (*cf. Or. 424*). 530 deus ... noster ubique tremendus. *adv. part. 3, 743* suspensie deum ... de corde trementer.
- tremulus] *Mer. c. 1, 22* tremulo ... sono *lactantis*. *Eug. c. 33, 15* tremulos ... susurros *filomela*. *Drac. 2, 6* tremula ... face *stellarum*. *VIII 433* tremulis post aequora plantis. *X 230* tremuli ... in murmure dentes. 310 tremulas ... que-relas anus. *Or. 458* tremulis ululatus (v. s. v. ululatus). 594 tremulis ... vocibus. 264 tremulo ... corpore *sauvici* (*cf. Catull. 64, 307*). 523 tristic iners tremulus. 525 tremulas langore manus morientis.
- trepido] 2, 650 trepidans (*sat. 141*). *Or. 640* trepidantibus illis.
- trepidus] *Mer. c. 4, 21* trepidis anheila curis. *Drac. 1, 213* *trepidum ... diem. *Or. 693* trepidus ... hospes.
- tribulatio] *Brul. epist. 2, 14* molestias meas tribulationesque.
- tribulo] *Tanus epist. 4, 8* tribulantium (vi passiva) consolator.
- tribunal] 2, 102 caeleste tribunal dei (item *Alcivn. c. 6, 2. Aldhelm. laud. virg. 2348. Theodulf. 23, 19*), at *VIII 214* caeleste tribunal *Paridis*, ut 33 aetherium. 2, 469 ante tribunal erant angeli. 790 lacrimas ... ante sumum ... ascendens tribunal. *V 238* legum secreta, tribunal, ... quaerit. *Or. 919* sanctum per iura tribunal *Areopagi*. *Eug. c. 14, 63* iudicis altithroni ... tribunal. 16, 6 sanctum vidisse tribunal.
- tribunus] 3, 429 praetores atque tribunos.
- tribuo] *sat. 150* veniam tribuit. *IX 230* si reddat Troia tributum. *Eug. hex. praef. pros. 5* Christo ... tribuente valorem mihi.
- trietris] *Eug. c. 96, 3* tribus annis impletis trieterida solvere mos est.
- trinus] 1, 563 virtus trina deus (*cf. nota*). 2, 69 trina mente deus. *Eug. hex. 445* trinus (triplex *Drac.*) deus ... et unus. c. 76, 11 regnans trinus et unus.
- triones] *Mer. poet. 59* pigros ... t(ri)ones. *Drac. 1, 5* septemque poli sol luna triones. 3, 6 septem constare triones.
- triplex] *Mer. Christ. 18* triplicem in nomine simplex. *Drac. 1, 563* triplex (trinus *Eug.*) deus ... et unus. *X 398* triplex regina polorum Luna. *Or. 972* Mycenaea ... triplex saena. *Eug. c. 8, 21* triplex ... doctrina Iohannis.
- tripus] 3, 274 Apolline(i) tripodis responsa. *Or. 274* tripodasque ciens.
- tristifico] *Eug. c. praef. 6* animum ... tristificare.
- tristificus] *Eug. c. 97, 6* tristifico ... sono.
- tristis] *Mer. poet. 67* clipei ... trist(is ...) lux. 95 tristisque cupido. *Drac. 1, 18* bona, gaudia, tristia, saeva. *sat. 15* bona, tristia, prospera, prava. 56 tristibus amotis gaudia sola dare. 3, 317 glacies aeterno frigore tristis. 414 poenarum portio tristis inferi. *VIII 37* tristis abii (*X 301 cum nota*). *IX 152* tristior orbita *tracti Hectoris*.
- tristitia] 1, 14 taedia, tristitiae. 2, 695 tempore tristitiae.
- trislucis] 2, 239 lingua vibrante trisluca (*cf. IV 23. Or. 226 et Verg. georg. 3, 439 = Aen. 2, 475* linguis micat ore trislucis). *sat. 278* flamma trisluca fulminis. *IV 5* fulmenque trislucum.
- triticeus] *Eug. c. 70, 4* triticea ... germina.
- triumphalis] *Mer. poet. 32* triumphales habitus. *Drac. 3, 374* triumphales ... currus. *V 270* triumphalis ... dextera. *Or. 139* triumphalis (i. victoris) domitor ... Egiste.
- triumphator] *V 123* nemo triumphator.
- triumphiger] *sat. 22* bella triumphigera.
- triumpho] 1, 480 nec ... serpens impune triumphat. 2, 556 triumphans *Christus*. *VI 20* Amor Veneris per castra triumphat. *VIII 320* quaerit, de qua iam gente triumphat. *IX 50* de victore

- triumphas. *X* 270 triumphantes . . . iugales
i. sponso laetos. 339 laetatur lason sponsus et
in castris Veneris Medea triumphat. *Or.* 26 post
duo bella triumphans. 207 regem . . . trium-
phantem. 239 rex . . . tacta tellure triumphat
i. laetatur.
- triumphus] *Mer. pros.* 2 *A* 23 triumphum. *poet.* 46
triumphorum . . . vestigia. 99 triumphis. *Drac.*
2, 804 celebrant . . . triumphum. 3, 364 patriae
pugnando triumphum . . . dedit. 375 lamenta
triumphis iungeret *Torquatus*. 451 hostis sua
. . . triumpho subducens . . . colla. 459 pacis et
armorum . . . portasse triumphos. 490 civibus
. . . dedit cum libertate triumphum; *cf. V* 259
sumpsisset cum libertate triumphum. 3, 751
detur . . . triumphus. *sat.* 213 deus contulit ab-
senti terrae pelagique triumphos. *II* 146 matri-
que triumphum apportaret ovals. *IV* 15 trium-
phis i. dum triumpho. 26 tribuere mihi . . . pro
morte triumphum. *V* 3 crimenque triumphum
dicat. 218 meruit de clade triumphum. 302
tribuit per bella triumphos. *VIII* 148 capietque
triumphum. *IX* 77 spectante triumpho i. victo-
re. *X* 202 si caelum, si terra tui sunt, alme
Amor, triumphi t. victi. *Or.* 464 post bella
triumphos (*cf. Coripp. Ioh.* 8, 582). *Eug. sat.*
arg. 5 de triumphis illius (*cf. sat.* 22). *neutr.*:
II 98 commune triumphum; *cf. Georges*, *Wort-*
formen s. v.; possunt etiam ex reliquis apud *Drac.*
locis non pauci pro neutro genere accipi.
- tropaeum] 3, 369 dantemque ex hoste tropaea.
V 122 de cive tropaeum nemo triumphator rap-
uit. 320 sint clipei galaeae . . . tropaeum.
- truculentus] 2, 325 impietas truculenta. 3, 357
truculentus funeris heres *Verginius*. *Or.* 731
truculentus adest . . . *Orestes*. 752 truculenta
virago *Chlytaemestra*.
- trudo] 1, 553 truduntur ab horto. 2, 508 exilio
trudere gravi. *Eug. c.* 14, 45 surdescent patulae
trusis (4, *detrusis*, *deletis*) anfractibus aures.
- truncus] 3, 488 duce truncato. *V* 25 insontes . . .
truncare. 247 colla . . . carnificis truncare manu.
Or. 608 ensis . . . truncet . . . colla. *mens.* 6
truncet falce novellas.
- truncus] *adi.*: 1, 627 truncis . . . radicibus. *subst.*:
Eug. c. 43, 3 truncus hominis opp. membrs.
- trux] *Mer. poet.* 36 trubicus . . . armis. *Drac.*
1, 17 trux indignatio regum. 492 fraude truci
diaboli. 2, 431 eripitur de morte truci (713,
3, 111). 3, 74 pauperibus . . . trux alimenta
negabat. 558 contemnamus acerbe imperium
caeleste truces. *IV* 17 trubicus . . . monstros.
V 210 Hannibalis . . . truem . . . furorem. *Or.*
155 sub corde truci. 258 truem . . . bipennem.
333 truem . . . *Martem*. 486 truces furiae. 494
truces adulteros (715). 624 Aeacide . . . truci.
711 trux . . . *Aiax*.
- tu] tu: *Mer. pros.* 2 *A* 19. *Christ.* 19, 21, 27 bis.
tibi: *Christ.* 9. tibi: *c.* 4, 33, 38, *pros.* 1 *A* 15, 20.
2 *A* 8, 10, 19. *poet.* 42, 71. *Christ.* 23, te acc.:
c. 4, 29, 1 *A* 21, 2 *A* 19, 20, 2 *B* 6. *Christ.* 15,
17, 30, te abl.: 2 *B* 14. *Eug. c. app.* 4, 5 temet.
5, 6 tibimet (11, 1).
- tuba] *V* 247 arma tubasque. *VII* 79 tuba rauca
(*VIII* 645). *Or.* 396 nullas tuba verberet aures.
tuber] *Eug. c.* 14, 22 podagra dura gignit tubera.
tueor] 2, 188 speciale . . . tam quam generale
tuen.
- tum] *Mer. pros.* 2 *B* 4 praeter id . . . quod . . .
tum.
- tumesc] 1, 384 tumentibus annis (*cf. ad X* 370).
2, 374 sacilegia cervice tumens *gigas*. *X* 370
cui virginitas annis natura tumbat.
- tumescio] 1, 153 terrae pars saxa tumescunt.
- tumidus] 1, 163 colles tumidi. *IV* 20 tumida
cervice (*Or.* 532). *adv.*: *Or.* 364 tumide spuman-
tibus undis.
- tumor] *Mer. c.* 4, 9 exultat placido tumore *Thybris*.
tumulo] *Or.* 349 tumultatur nocte cadaver. *Eug.*
c. 17, 9 tumultatur ipse.
- tumulus] 3, 453 moenia sunt patriae tumulus.
VIII 610 absenti tumulum formabat inanem.
IX 10 prohibes tumulos. 91 tumulum sibi formet
inanem. 126 tumuli caesis et busta negentur.
Or. 408 tumulum sibi . . . paret . . . perennem.
456 ibat . . . tumulis. *neutr.*: *Eug. c.* 27, 4 ad
hoc tumulum.
- tunc] *Mer. pros.* 1 *B* 2, 2 *B* 16. *poet.* 126 iam tunc.
145. *Drac.* 2, 791 (tusus cod.). 3, 392. 428. *VIII*
36, 75, 119. *Or.* 460 tunc ibi. *Eug. sat.* 31 (et
Drac.).
- tundo] 1, 577 quod litora tundit; *cf. Catull.* 11, 4
litus . . . tunditur unda. 3, 648 pectora tundo.
- tunica] 3, 30 et tunica vestita ceres. *Or.* 211
tunicam dabo vertice clauso. 787 tunicam . . .
tendebat ad imos . . . pedes *Clytaemestra* mori-
bunda. *Eug. c.* 10, 9 tunica martyr.
- turba] *Mer. poet.* 156 turba fuit (opp. unus).
Drac. 2, 166 turba piorum i. q. 173 turba *To-*
nantis scil. *Israhelidae*. 2, 238 turba cerastarum.
286 turba volucrum (*Or. met.* 10, 144). 420 inter
tot scelerum turbas pius unus. *Loth.* 724 pia
turba i. piorum, ut 786 pia turba dei. 775 nos
turba rapax. 793 turba *Israhelitarum*. 3, 445
perdita turba. *II* 92 turba fluenti *nymphae*.
V 50 turba reorum. 56 turba clientum (180).
VIII 85 natorum turba (86 natorum t.). 487
turba comes. *X* 279 mea turba tiges. *Or.* 647
verulna turba. 613 turba ministra (695). *Eug.*
c. 14, 55 caelorum turba angeli. *tere i. q. po-*
puli (*cf. caterva*). 2, 515 pretium dat turba.
3, 229 docens populos turbis miracula fecit *Petrus*.
sat. 210 plus quam turba facit qui sua corda
domat. *V* 178 multos metuit quem turba ver-
tetur. *X* 403 verax . . . turba faetatur.
- turbidus] *V* 266 divitis . . . praesentia turbida.
VIII 291 turbidus Aeacides . . . succensus in ira.
386 Africanus . . . turbidus. *Or.* 170 mactabit . . .
turbidus. 220 turbidus in ferrum rapitur flam-
mante timore. 366 turbidus . . . currit.
- turbo] 1, 191 fuit . . . turbo. 2, 158 ventos . . .
crescere turbine facto. *IX* 71 turbine belligeri.
Eug. c. 2, 6 praecipiti . . . turbine mortis.
- turbo] 2, 542 turbatur amarè *Tartarus*. 722 tur-
bata repente mens insontis erit. 3, 378 turbantur
gaudia luctu (*Verg. Aen.* 12, 620 t. moenia l.).
X 140 naturam turbare *Medeam*. *Or.* 837 pectora
turbat.
- turgeo] *Eug. hex.* 42 pars saxea turget (saxa
tumescunt *Drac.*). 583 alveus . . . turgens (torrens
Drac.) *c.* 8, 33 turgens . . . superbia.
- turgidulus] *mens.* 4 cortice turgidulo.
- turibulum] *Or.* 52 turibula sera ferentem, ubi
turbula *Peiper* coniecit. *at cf. Thes. gloss.* *VII*
p. 375.
- turma] *Mer. pros.* 2 *B* 21 palantes turmas. *Drac.*
VIII 548 hospite turma. *IX* 69 turma. *mens.* 6
excitet ut turmas.
- turpis] 2, 736 turpis egestas (*V* 88 *Verg. Aen.*
6, 276). 3, 499 fili turpissima coniux. *VIII* 446
turpe videri . . . *Paris* . . . teneat. *adv.*: *Or.* 228
resumpsit turpiter infames animos.
- turpo] *sat.* 33 turparunt cornua frontem regis.
- turris] *Mer. poet.* 168 turris. *Drac.* *VIII* 896
vastarum turris aquarum.
- turritus] *Mer. poet.* 154 turritus apex.
- turtur] *Eug. c.* 35, 13 ut turtur solus percusso
compare plango. 47 de turture. 47, 1 turtur.
- tus] 2, 753 expectat pia vota deus, non tura re-
quirat. [3, 45 thurs corruptum]. *V* 321 accipe

tura. X 487 mascula tura cremans. Or. 83 turis alumna sacerdos.

tussis] *Eng. c. 14, 23* anhela tussis expuit putridua. tutor] *Or. 254* tutanti tegmine.

tutus] *Mer. pros. 1 B 7* receptui tutior locus. poet. 190 tutam ... fidem. adv.: *Or. 615* sic tutius itur.

tuns] tua: *Mer. pros. 1 A 1. 24 poet. 72, 73. tuam: 1 A 24. 2 A 13. Christ. 3. tuis: 1 A 14. 1 B 15. 2 A 2. 17. 22. 23. 2 B 3. 5. 9. tuos: poet. 84.*

Drac. Or. 470 tuam nunc pastor habet.

tympa-num] 2, 803 palmis tympana pulsant. VII 28 tympana rauca pulnae percutiant palmis. VIII 642 tympana iam quatiunt. X 524 tympana plausu percutiunt.

typicus] *Eng. monost. 11* typicis ... figuris. *Taius epist. 4, 11* triplici indagatione, id est historica, typica vel morali.

tyrannus] 3, 184 Persa tyrannus (*cf. sat. 45*). 276 post arma tyranni (*Or. 173*). 278 tyranno (*opp. inopem*). 330 fera regna tyranni. 488 castra tyranni. VIII 556 tyranni *Paridis*. X 178 mandante tyranno. 328 tyrannus.

vacatio] *Braultio epist. 2, 14* vacatio dictandi.

vacio] 2, 47 nec caeli secreta vacant quae spiritus auctor non habet. V 44 nullus ab insidiis locus est qui fraude vacabit. VII 73 vacat ... miles ab armis. VIII 224 turpe vacare credis. 344 sors cassa duelli te moderante vacat. 555 vacat ... turba ministris (*dat.*). IX 159 non vacat *Andromache*, sed exprimit herbas. X 231 cur homicida vacas i. cessas. *Or. 398* aspera tela vacant cessant. 525 cervice vacanti (*vag-trad.*) cui paene deest caput.

vacuus] *Mer. pros. 2 A 22* nulla ... lingua laudibus tuis vacua est. poet. 37 vacui ... iugales. Drac. VII 95 vacuos (*i. inutiles*) dat post praesepia cursus equus vulneratus. X 281 vacuos *Liber bello*. *Or. 268* perdit vacuos ... ietus. 387 inanes visceribus vacuis. 840 vacum revocat sine vulnere dextram quae hostem non assecuta est.

vadimonium] 3, 387 vadimonia nulla fuissent. VIII 34 solverat Iliacus caeli vadimonia pastor.

vadam] *Mer. c. 4, 11* Thybris ... vada molliat serenus.

vae] *Eng. c. 13, 1* vae (*ei Julian.*) mihi, vae misero. vagabundus] *Eng. hex. 141* vagabunda (*nata-bunda Drac.*) volat ... ales.

vagitus] *Mer. c. 1, 21* vagitu[m] confessa deum puella.

vagor] *Mer. c. 4, 8* vagante nexu *hederarum*. Drac. 1, 197 umbra vagatur. 2, 410 pertulit ista ... inipune vagari *crimina deus*. c. acc. loci: 2, 190 mare ... mercator ... vagatur. 294 aut bellator aquas aut iam pirata vagatur. V 73 fluctus pirata vagatur. VII 145 Cyprus ... freta glauca vagatur. X 368 quod freta, quod terras sic felix praedo vagetur.

vagus] 1, 274 per prata vagum (*sat. 37*) ... taurum. 285 inter prata vagum *pecus*. 578 vaga marmora *pelagi*. 660 igne vago *rogi*. 700 monstrat vaga terra tremorem. 2, 443 vagus *navita*. 746 stellae ... vagas *πλανήτας*.

valeo] c. inf.: *Mer. poet. 47. 84. Drac. 1, 749* ut valeam memorare. *Or. 15* da valeam memorare. VI 32 ut valeam cantare. 1, 750 nemo valet narrare ... opus dei. 3, 742 quis opus narrare ... valebit dei. 3, 323 dicere si valeam ... , probabo. *Or. 205* geminare valebo. *absolute*: 2, 376 per quem valet omne quod extat. I 20 nos licet nihil valenmus. V 228 venialis imago ... valet. *Eng. c. praef. 5* nil valet ... fingere sannas. *hex. praef. 4* plus volendo ... quam valendo. 13 si non ut volui, vel ut valui. *praef.*

metr. 17 non velle valet, sed maior iussio cogit.

Drac. VIII 379 dixere 'vale'.

valetudo] *Eng. c. 11, 2* convexans ... valetudo. validus] *Mer. poet. 131* validis ... armis *ducis*.

Drac. 3, 199 valida in loco corrupto. V 74 validas ... procellas.

vallo] *Mer. poet. 158* clipeis vallata cohors.

valor] *Eng. hex. praef. pros. 5* Christo ... tri-buente valorem.

vanescio] *Eng. c. 36, 11* vanescas tabidus auris, diabole.

vanus] 3, 526 pro numine *vaeo*. *sat. 96* idola vana colunt. *Eng. hex. praef. poet. 15* epigram-mata vana.

vapor] 1, 210 salutifero ... vapore solis. 262 vapor urget cupidinis. 650 reduci per membra vapore. 2, 21 non ... vapores anget sol. 82 tennis ... vapor vitae, mollior igni. 128 vapor vitalis in ossa occurrit. 629 algente vapore germinis in senibus. 641 flexans per membra vapor discurret utrique. 3, 318 glacies ... semper anhelantis torpens ignara vaporis. *sat. 80* vicibus igne vapore gelu *gignitur*. VI 50 sponsa maritales cognoscat ... vapores. X 138 vapor fecunde poli *Amor*.

vapor] 1, 214 totum flamma vaporat. X 114 omnia blando fervore vaporat *Amor*. *intrans.*: II 9 *Amoris* sub iure vaporat.

vario] *intrans.*: V 122 nec pudor est variasse viro? mens. 17 variantibus uvis. *trans*: *Eng. c. 9, 14*. diversis haec variata metris.

varius] *Mer. Christ. 13* varii sollertia mundi. Drac. 1, 244 varias fundunt voces. 258 varias decantant ... voces.

vasto] 2, 279 vastent cultoribus agros (*cf. nota*). vastus] 3, 407 vasto telluris hiata (*cf. nota*). *sat. 280* montes vastos. X 359 vastum ... draconem.

vates] 3, 417 alium vatem atque *Amphiarum*. I 1 Orpheum vatem. VII 26 vati et VIII 23 hoc vilis colligo vates, item X 15 vatem de se dicit *Dracontius*. *Eng. hex. praef. metr. 20* vatum summus *Homerus*. *fem.*: *Or. 754* Phrygiae ... vatis *Cassandrae*.

uber adi.] *Mer. pros. 1 B 7* quis stationi uberi(*or*) sit locus. Drac. 1, 452 uber caespis.

uber subst.] 1, 720 ubera dulcia musti. 3, 312 ubere glebae (*cf. nota*). 3, 509 ubera C. viscera *Bj*. V 296 ubera parvo ... dedi. VIII 209 deus ubera pressi. 411 ubera lactantes contundunt frontibus agni. 414 mulgere balantum depressis ubera mammis. IX 38 ad ubera parvum ... tenet. *Or. 567* dedit ubera lactea labris. 740 per haec, puer, ubera parce.

ubi] de loco: *Mer. c. 1, 3. 11* hic ubi. *pros. 2 B 15. Drac. X 102* (*non de tempore intellegendum*) et *passim*. pro 'quo': VIII 292 (*cf. 244*) dic, ubi vis armare rates, ubi carbasa tendis. X 6 ubi mittere flammam imperet. *cf. ubi* ubique. de tempore: *Mer. poet. 69. Drac. 2, 98* ergo ubi (*cf. 1, 463 Eng.*) postpositum: X 371. *Or. 867. 868.*

ubique] IX 167. X 114. pro 'quocunque' (*cf. ubi*): *sat. 104* corda regentum ... inclinas ... ubique ubi iubes.

ubique] *Mer. pros. 2 B 1. Drac. 1, 299* nec semper adurit solis ubique calor. 689, 2, 32. 36 bis. 464. 617 semper ... ubique. [641] ubique *Cj*. 3, 306. 11 152. X 94. 286. *Or. 851.* de tempore *fere i. q. 'semper'*: 1, 672. *sat. 306.*

udo] 1, 652 udansque medullas. 3, 108 lacrimis udando genas. VI 49 udentur suspensis dentibus ora saviando.

udus] X 113 iam volucer non udus erat *Amor*.

ve] *Mer. pros. 2 B 15* ubi qualiter quantosve fudisses. Drac. 1, 1 iratum placidumve. 1, 145

nec ... ve. 2, 44 quidve latet i. *'an quid latet'*.
805 non ... que ... ve. 3, 405 nec ... ve.
564 quid ... quidve. VIII 304 quis ... quivse.
X 344 quam ... quodve.

vectigal] IX 231 vectigal ... praesent.

vector] VIII 389 navigium vectante salo.

vector] VIII 560 fulmineus vector *Europes Iup-*
piter.

veho] Mer. c. 2, 8 gemma vehit laticem. *Drac.*
V 213 caput *Hannibalis* ... vexit ad urbem
Scipio. *Eug.* c. 7, 2 viscera crassa vehit, sed
macra corda gerit. dep. vehor: Or. 372 per
aeguora vectis. 374 carinam, in qua vectus
eram.

vel] postpositum hic illic, velut altero coloris loco
Drac. sat. 8. II 63. IX 231, tertio X 295. Mer.
pros. 2 A 16 vel ego vel alii. *Drac.*: i. q. etiam,
in gradatione: 1, 559, 2, 132 nec semel ista dedit
Christus ..., exurgit vel *Lazarus*. 298 ut vel
in externis tantum produceret hostes. 750 vel
sic. 760 vel ... meretur. sat. 94 ignotumque
mihi scribere vel dominum non solum eum can-
tare sed etiam domini loco vereri. VIII 102 si
credis ..., noscite ... vel. 314 si ..., ...
vel. Or. 505. 550. item in sententia negativa
vel deminutiva: 1, 751 nemo valet narrare creatus
vel (*'auch nur'*) modicum facientis opus dei.
2, 567 si vel speraret, haberet. 702 non ira
furorem excitat, ut iubeas vel iuste occidere
sontes. VII 5 ve(l) recreatus agens, si non
tamen ... renatus. VIII 305. IX 148; cf. etiam
Carm. de aegr. Perd. 110. 192. *Eug.* hex. praef.
pros. 13 si non ut volui, vel ut valui. proxime
accedit ad sententiam mere copulativam aut pro
ipso *'et'* habetur: 1, 9. 268. 358. 397 (ut *Eug.*)
408 (ut trad.). 439. 466. 539. 717. 737 (ut trad.,
ac *Eug.*). 2, 94. 183. 200. 256. 340. 341. 370. 468.
592. 742. 743. 784 (ut trad.). 3, 23. 53. 139. 227.
258. 309 (ut trad.). 316 (velut trad.). 440. 540.
604. 747. sat. 8. 160. 230. 257. II 63. V 155. VI 6.
36. 88. VIII 77. 182. 452. 515. 535. 564. 613.
IX 38. 61. 133. 231. X 197. 203. 295. 335. 352.
362. 534. 553. 576. Or. 38. 271. 565. 649. *Eug.*
hex. praef. pros. 15. non desunt tamen exempla
ubi vel disunctivam servaverit vim, velut 2, 655.
3, 657, sat. 64. 77. 235. 246. III 4. V 133 vel ...
vel ..., vel. 181. VII 21. VIII 492. X 20. 31, aut
solito more suum habeat locum in sententia nega-
tiva, ut 3, 256. 740. comoda est vis copulativa
poetae praecipue post caesuram (cf. 3, 296 sollers
et at 227 aetherens vel); sic legitur post vocalem
vel m: 1, 539. 2, 341. 370. 3, 258. 440. sat. 160.
VI 6. VIII 77. 182. 564. X 335. 362. 534. Or. 271.
649, post syllabam brevem: 1, 466. 717. 2, 256. 468.
743. 3, 23. 227. 316. 540. sat. 257. V 155. VI 36.
88. VIII 516. 613. IX 38. 61. X 197. 295. 576.
Or. 38. 362. 565, ut tamen non desint loci quibus
invenitur post syllabam brevem in caesura et:
1, 293. 2, 657. IX 206. X 503. Or. 66. 405 quibus
locis in triplici traditione pro et substituitur vel
sane facilius quam cautius est, praesertim cum
ars *Dracontii* tales in arsi productiones non
omnino vitaverit.

velamen] Mer. pros. 1 A 16 tenue velamen in
caespite. *Drac.* 1, 393 nullo velamine tecta
Eva.

velivolium] 2, 190 mare velivolium (cf. nota).

vellus] 2, 454 rubicunda ... vellera. 456 Phrixei
velleris aurum (X 32 Stat. Theb. 2, 281). *Eug.*
c. 57, 1 frigore constrictae pendent ut vellera
lymphae.

velo] 2, 309 fur ... pravo velatus in actu. VIII

205 hunc purpura velet.

velocitas] Mer. pros. 1 A 24 velocitatem tuam.

velum] sat. 117 ad te nunc, princeps, mea vela

retorqueo (*Or. trist.* 1, 184) supplex. VIII 244
quo vela parantur. Or. 50 purpureum ... velum
pepli.

velut] 2, 377. sat. 256 velut ... sic. II 88. Or. 476.
692.

vena] 2, 643 venas in subolem caluisse suas.
3, 693 nascentur venae. VI 27 mentes intrare
senum venasque levare ignibus *Venerem*.

venabulum] 3, 195 venabula longa tenenti. sat.

141 venator trepidans venabula ponat. VIII 351
lata procul venabula cernens venantis crispare
manu leo. X 406 cum venabula vibrant.

venator] 2, 280 sectatur venator aprum. 386
venator et ursus. 3, 191 quis petit et vixit
venator inermis harena; agitur de gladiatore
bestiario. sat. 141 (v. s. venabulum). VIII 357.
362. X 191 venatrix terrena *Diana*.

venatus] X 284 venatu ... rediens. Or. 296
socios venatus habebat.

venditor] 2, 517 venditor ..., ..., emptor. 530
venditor emptor.

vendo] 2, 516 discipulo vendente suum *Christum*.
3, 418 quem perfrida vendit uxor. 659 impu-
nitates vendens. IX 214 vende cadaver. nota
passivum: VIII 140 venditur *Hector*. IX 215
vendatur *Hector*. cf. veneo.

venenum] 1, 461 melitum ... venenum diaboli.
2, 325 bibit ... venenum. II 63 dulci contingit
veneno. *Amor*. Or. 327 dulce venenum ... fund-
det. X 577 praenatur terra venenis. pluralis
etiam sat. 68. II 110. IV 22. V 183. VII 48. X 528.
saepo i. q. serpens, anguis: Mer. pros. 2 B 18
apud montem *Colubrarium* reip. venena prostrata
sunt. *Drac.* 1, 515 vim ... veneni. 2, 238 genus
omne veneni. 3, 303 nigris ... venenis. sat. 68
pellunt ipsa venena necesse. IV 51 gelida ...
venena. X 491 repetit ... venenum. Or. 497
furis augete ... venenum. v. taeter. mel.

veneo] IX 216 sed veniat tantum quantum pen-
sabitur *Hector*. 219 veniens *Hector*.

veneranter] v. sub veneror.

veneror] Mer. c. 1, 7 veneranda salus. *Drac.*
3, 725 sit venerandus honos. V 160 patriae
venerandam ... arcem. VIII 236 veneranda
senectus. IX 58 mater veneranda. 2, 46 quem
... veneratur cuncta parentem. 3, 91 deum
... mens veneretur. Or. 85 nomen veneratus ...
prece pectore ture. 199 veneror ... tribunal.
adv. part. veneranter: 1, 4 veneratur (-entur
C) adoret. Or. 48 veneranter adorat numina.
cf. *Sedul.* *carm.* 5, 431 et similia s. v. adoro.
3, 744 veneranter (-ur cod.) adire.

venia] Mer. poet. 182 veniam ... poscere (*Drac.*
sat. 108. VII 130. *Eug.* hex. praef. metr. 8 veniam
deposce precatu). *Drac.* 3, 733 ne peterem veniam.
Eug. sat. arg. 4 deo (dat.) veniam petit. *Drac.*
VIII 108 veniam de prole rogabat. sat. 172
hostibus orabat ... veniam. 3, 631 veniam ...
adoro. sat. 295 quaerit veniam. 1, 83 veniam
... mereri (sic, vel merere), 2, 275. 577. 666.
3, 640. 641. sat. 159 veniam pro clade meretur.
V 51). 1, 92 non negat ... veniam ... roganti
(3, 531. 733). 1, 112 tempus adest veniae (-ens
cod.). 556 venia qui temperat iras. 2, 566 dat
... veniam (sat. 209). 3, 458 veniam donare
(630. sat. 291. VII 68. Or. 586). 3, 664 da mihi
iam veniam (IX 49. Or. 69). sat. 311 (Or. 744)
da veniam, miserere, precor. X 416 da veniam,
Medea precor. sat. 150 veniam tribuit. IX 23
veniam largire pius. sat. 119 veniam concede
(IX 191) precanti. VII 133 veniamque relaxat.
3, 616 veniam nox ipsa ferat. 636 veniam mis-
surus eras. 2, 567 veniam, si vel speraret, habe-
ret. 2, 720 veniam sperare tuam. 3, 580 venia
sperata sequetur. 2, 570 veniae subtractus. 609

- facinus venia praecedat iniquum. 727 servatur ... veniae. 3, 673 ad veniam sit poena ferax. sat. 53 culpa ... veniā ... digna.
- venialis] 2, 496 veniale minatur. sat. 121 veniale minaris. 2, 569 nil iam veniale mereri. 701 ante preces veniale iubens. V 227 venialis imago statua asylos. VIII 361 veniale precatu (venatus cod.).
- venio] Mer. pros. 1 A 9 veniant. poet. 43 Pax armis accita venit. Drac. 1, 18 omnia quae veniunt i. accidunt. 62 veniens ... cometes. 103 veniat vindicta. [112 veniens trad.]. 229 cuius ab imperio veniunt quaecumque ministrat. 294 tempore non uno veniunt ... saeva. 523 imber ... venit (586). 580 uisibus humanis data sunt haec cuncta venire. 709 nivis venientis. 2, 151 veniens ... ignis spiritus. 3, 517 veniens ... terror larbae. 559 qui vult sua vota venire. sat. 23 unde mihi merces posset ... venire. IV 34 nunquam sternenda venit hydra. VIII 436 veniunt ... reddere vota (cf. 537). X 406 retia cum veniunt. Or. 511 veniet his poena cruenta. 2, 137 Petro veniente super aequora. VIII 524 conubio (i. coniugii) servus veniam. 2, 307 miserum ... venit in usum parricidum. 312 dulces ... venit in usus adulterium. X 366 ventum erat ad Thebas. V 224 si leges tractare placet, veniat ad illas. 2, 558 iudicio venturus erit ... reddere mercedem. Or. 674 venturus erit vindex. part. fut.: 1, 509 male venturas ... procellas. 524 ventura scire. 526 nos venturum moneant. 2, 605 transacta ... ventura.
- venor] 2, 285 sub fraude cadant venant[i]um. VIII 352 venantis ... manu. Or. 265 venantum cassibus.
- venter] 1, 486 ventris ... digestio. 712 quo ... crystallum ventre creatus. 2, 322 necdum natos ... in ventre ferire (X 445). 652 fructus ... datus est de ventre. 691 ventris onus (v. s. v. onus). 3, 82 ventris curam. Eug. c. app. 20, 28 nebula ... grandinis ut ... iaculet de ventre lapillos.
- ventilo] 1, 588 ventilat aristas ... aura. III 7 ventilet et matrem (i. vitam) ... uvis pampinus.
- ventus] 1, 311 *vento fetata marito tigris (cf. nota).
- 3, 702 nariibus ... data semita vento.
- venula] Eug. epist. 1, 6 scientiulae modiculae venula. 3, 4 venula tantilla sermonis.
- venustas] X 53 venustas amoris Venus.
- vepris] 2, 448 mella darent vepres. sat. 72 vepres ... rosas (appositive). IX 154 vepribus ... mediis. ros. 8 sancit vepres ... rosa.
- ver] 1, 199 ver ibi perpetuum (cf. nota). sat. 253 ver aestas autumnus hiems; cf. Hier. in Ezech. 1, 7 quattuor temporum circulum, de quibus pulcre uno versiculo dictum est: v. a. a. h. et mensis et annus. Anth. 389, 49 sol a. a. h. sol ver quoque gratus. Carm. cod. Escorial. O III 2 (Hartel-Löwe bibl. pat. Hisp. I p. 98) ver a. a. h., ver floribus igne.
- verax] 2, 467 famam scaenaei verax arietis haberet. 3, 214 verax ... fama. X 403 Lunam corporis et dominam verax ... turba fatetur i. homines cum concedunt sua corpora Luna regi verum dicunt. Or. 513 verax Cassandra sacerdos. Iros. 12 veracem trad.]. Eug. c. 1, 5 sim ... verax.
- verber] 1, 691 verberis ira. 2, 523 cruce verberare. 3, 18 verberis igniti ... flagella fulmen. 109 verbera i. q. plianctus. 651 suspensia, verbera passus. 684 linguae verberare distinctas ... voces. sat. 312 verbera vincula flammes. 315 verberare corrigitur equus. VI 78 verberare purpureo Cypris iubet ire iugales. VIII 352 verbera caudae (Coripp. Ioh. 5, 233) *cruribus incutens. X 465 verbera plaudentum ... sororum furiarum. Or. 793 verberare corporeo i. corporis. mens. 3 verberare solis.
- verbero] 1, 172 verberat et palmas ramos fluitante flagello. 193 non grandinis ictus verberat paradisum. 3, 193 productor verberat auras. III 8 palmas verberet ulmos. X 526 turba gemens ... lacertos verberat. Or. 396 nullas tuba verberet aures. nota: X 108 verberat alba Phoenix aves.
- verbero subst.] Or. 426 verbero plectibilis Aegisthus. verbum] Mer. Christ. 4 verbiq. in semina fusum Christum. nota verba dare non pro 'decipere, fallere', sed pro 'loqui proloqui' positum: 3, 468 viris tantum data verba. sat. 48 ne mutilante sono verba ligata daret. V 289 dolor ista daret ... verba. Or. 767 dat verba. Eug. c. 8, 7 verba dierum libri paradiipemon.
- verecundus] 2, 651 verecundus faciunt ... gaudia vultus (cf. Or. met. 14, 840). sat. 146 ore verecundo. Or. 40 verecundae ... puellae. 789 verecundo ... visu.
- vereor] Mer. poet. 134 verendum ... pueri decus. II 122 cur nympha veretur amare. VIII 220 pater ... sermone verendo. Or. 920 verendi (adloquitur Aereopagitas). Eug. c. praef. 16 nec vereare libris aemula fabula tuis.
- veritas] Mer. pros. 2 B 5 veritas.
- vermis] Eug. c. 14, 49 conrodunt omnia vermes. 59 vermis putredo favilla.
- vernalis] X 115 Amorem sequitur vernalis odor.
- verno] Mer. c. 4, 7 vernali limina. Drac. 1, 262 vernare aves ... in usus pigneris. VII 103 vernans ... avis. 2, 449 vernantibus herbis. VI 9 rubor ... vernat in ore puellis. VII 42 vernantes ... dolores (cf. nota). mens. 9 prata per innumeros vernant gemmata colores.
- vernulus] Or. 547 vernula turba. 680 pars vernula, utrobique quasi gen. 'vernarum'.
- vero] Mer. pros. 1 B 9 iam vero. Eug. hex. praef. pros. 12.
- verro] Eug. c. 70, 4 por- triticea verrentes germina cellos.
- versiculus] Eug. hex. praef. pros. 12 versiculis. c. 70, 1 versiculos.
- verso] IX 182 versate supinum corpus. X 198 versatur lason ut supinus iaceat. Or. 123 animo versatur adulter.
- vertex] Mer. poet. 162 inivis hinc vertex arcis. Drac. 1, 702 violento vertice torrens Iordanis. 3, 696 verticis eximii ... ossa. V 147 verticis ... comam ... metunt. X 558 radiabant vertice flammae. Or. 244 fundebat vertice flammam. Or. 211 tunicae dabo vertice clauso.
- verto] Mer. poet. 187 vertant ad foedera cantus. Drac. 2, 140 vertit aquas ut vina fluant (cf. Carm. adv. Marc. 1, 49. Sedul. carm. 3, 4). 3, 203 bis seno cardine verso. 335 in sobolis vertit pia colla secures. sat. 30 vertuntur (i. mutantur) sensus, vertitur et species. II 1 fata ... versa ... in melius. IX 52 gaudia in funera vertis. Or. 101 vertat ... in gaudia plantatos; cf. s. v. convert. Eug. hex. 433 agricola ... verterat terram (alia Drac.). intr.: VIII 452 vertit iturus (iter cod.) ad aras.
- vervenus] Eug. c. 42, 5 verveno (verb- codd. plerique) semine.
- verus] Mer. pros. 1 B 14 vera ... dicere. poet. 126 veras ... hastas (opp. 'glacies'). Christ. 1 proles vera dei. Drac. 3, 125 verus deus (opp. 'ficti dei'). 150 sanctorum vera propago. 226 veris dogmatis. 238 fulmina mentium percussit fulmine vero. 323 vero sermone. sat. 195 ut vox vera sonat 'dominus', sic vera 'pius' sit.

vesica] *Eug. c. 38, 6 plaga Aegypti sexta putrescenti vesicas vulnere patrat.*
 vesper] 1, 679 vespere nocturno i. mane. *Eug. c. 55, 2 vespere (opp. mane).*
 vester] blande pro singulari (cf. noster): sat. 299 vestrae pietatis ad regem (at 109 pietas tua ad deum). I 16 vestri ... oris et III 16 de vestro fonte ad magistrum. IV 9 ad Iovem. V 126, 127. 145 lauro ... tua, vestris ... coronis. VIII 375. 631. IX 135. 147. X 95. 596. Or. 77. 610.
 vestigium] *Mer. poet. 46* praedant vestigia. 122 nivibus vestigia fixit. *Drac. 3, 182* pruna nec extremae laesit vestigia plantae pro pede dictum. *Or. 106* celerat vestigia ad fluctus. 487 sua per vestigia current furiae.
 vestimentum] *Mer. pros. 1 A 18* vestimentum (v. not. crit.).
 vestio] 1, 168 vestita comis ... oliva. 257 silva comis vestita. 628 arbor ... foliis vestita. 186 arboreus ... chorus vestitur amoene. 246 has aves purpura vestit. 2, 455 vestiret oves ... ostrum. 737 paupertate ... opulentos ... egestas vestiat. 3, 28 sic plumis vestitur avis, sic frondibus herbae. 30 tunicis vestita ceres. 485 vestita fide, munita pudore Iudith. 700 crinis caput vestit. II 20 dominum caeli facie vestire iuvenci. 81 dei vultus vestivit imago Naidis. VI 89 nudas vestire puellas. *Or. 328* vestitus sub flore genas langvine crispas. 505 vestitur spina rubore. *Columbia epist. ad Seth. 67 (p. 128)* vestitur gramine campus.
 vestis] *Mer. c. 4, 31* recincta vestem. *poet. 65* rigent in veste cruores. *Drac. 2, 766* vestibus, expensis, epulis. *alia v. s. v. Tyrius.*
 veteranus] 1, 233 sub tirone die veterana in saecula parato. VI 29 ut veteranus amet senior cue nuper adultus. VII 66 cantit hoc veteranus amor.
 veto] 1, 93 supplicium cum saepe vetet (nitet cod.). VIII 131 quid fata veto? *Or. 859* ut attingat cibos furia colibante vetatur. *Eug. c. 28, 5* vetavit.
 vetustas] sat. 9 tam longa vetustas.
 vetustus] 2, 592 dei ficti sermone vetusto. X 104 Phoenix ... senio lassata vetusto.
 vexillum] 2, 506 vexilla crucis (*Sedul. carm. 1, 337*). V 217 cum Romanorum Gallis vexilla tulisset.
 vex] 1, 743 et nobis vexata salus. 3, 208 ne bestia membra iacentis vexet. sat. 43 vulnera vexati curat sua lingua molossi. 85 corpora sol reficit radiis et corpora vexat. VIII 127 Pergama vexat Achilles. 504 vexante procella. *Or. 501* mentem vexare dolore.
 via] *Mer. poet. 21* clausasque recepit expulso praedone vias. 170 (horribiliter) crevere viae scalae vel aggeres. *Christ. 6* corporis arti ... inire vias. *Drac. 2, 515* tenet ... viam livoris. 524 letique vias et limina mortis. VIII 3 meliore via (v. s. v. bonus). X 115 via pulcra rosarum tenditur Amori.
 viator] *Or. 632* nocturnus ... viator *Diomedes*.
 vibex] 2, 487 vibices sic colla leonis ... ferant.
 vibro] transit.: 1, 422 Luciferum vibrare iubar. 2, 6 tremula vibrant face sidera flammis. 2, 497 fulmina vibrat (IV 43 *Claud. 24, 167*). IV 23 angues sibia vibrant (X 466) linguis ... trisulcis. VI 68 Liber ... vibrat super agmina thyrsos. X 229 non lumina vibrat *Medea*. *Or. 258* erigit ille truncem dextra vibrante bipennem. intrans.: 2, 37 vibrans natura. 64 vibrans mens dei. 239 lingua vibrante (*Eug. c. 33, 15*) trisulca (*alia v. s. v. trisulcus*). 3, 697 oculi gemmato lumine vibrant. X 406 cum venabula vibrant.

vicariatus] *Braulio epist. 2, 12* dominus reliquit suum episcopis vicariatum.
 vicarius] *Or. 82* pro me cervia datur, lugenda vicaria nullis.
 vicinus] *Mer. poet. 15* vicinae ... gentis. *Drac. Or. 491* Thebis vicina (neutr.) petuntur. 851 vicinus (subst.) ubique aspis et ignis erat.
 viciis] *Mer. poet. 192* nocturnae vices lux alma recondit. *Christ. 10* aetatis sentire vices. *Drac. sing. 2, 11* paritua cum fratre vices de luna. sat. 6 nec vix functus agis, deus. *Or. 231* ille vicem reddibens dabat oscula; cf. 777 vices nato reddibente parenti. plur.: 1, 425 temporis esse vices. 2, 54 mittent elementa vices pereunte mundo. sat. 247 (X 132) alternant elementa vices (cf. *Or. met. 15, 409* alternare vices; *Mar. Vict. aleth. 3, 30* servabant elementa vices, similia *Helpid. de Iesu benef. 6*, *Theodulf. carm. 25, 56*). 3, 58 immitesque vices in vita pauperis. 244 dominique vices ... agentem *Petrus*. 306 ignorant mutare vices ... tellus (cf. nota). abl. vicibus pro adverbio: VIII 115 vicibus ... cervice frauntur, atque adeo pro praepositione c. abl.: sat. 80 vicibus igne vapore gelu gignitur.
 vicissim] 1, 477. 594. sat. 249.
 victima] 1, 693 victima supplex. 2, 753 victima sola placet purgatae mentis honestas. 3, 113 hostia ... iacens et victima. X 207 ego victima servor. *Or. 601* victima servaris, fuerit nisi victima mater. X 239 victima sum, pereor. 243 non est haec victima digna (v. s. v. hostia). *Or. 80* victima trador ad aras. 148 victima carnicis nati ... eris. 720 victima regis i. in honorem regis mactata.
 victor] *Mer. poet. 152* victoris. *Drac. 3, 371* victoribus. sat. 204 victor ab hoste redit. *Or. 506* victor eram regressus ab hoste. *Mer. poet. 184* (vi)trices ... flammis. *Drac. 3, 373* viatrices ... cohortes. VIII 339 Graecia victrix. *Or. 21* vic(tr)icia ... arma. 482 victicia regna.
 victorica] *Mer. c. 1, 9* victoria reddidit orbem. *pros. 1 B 19* cum victoria per(sonat). *poet. 43* Victoria. *Drac. 3, 382* maxima ... victoria.
 victrix] v. victor.
 victus] sat. 129 victum ... ministras.
 videlicet] *Eug. hex. praef. pros. 6*.
 video] *Mer. c. 4, 39* videres. *poet. 167* ignotumque vident montana cubilia (caelum). *Drac. [1, 234 non recte elidit ex B vidit, legendum cum G et Eug. addit].* 1, 699 qui visa tellure semel mox pondera mundi concutit deus. [2, 270 videntibus corruptum]. X 100 videres. *Or. 373* vidi ego (cuius formulae exempla iam inde a *Plauto congesti Haase, miscell. philol. III* progr. *Vratil. 1861 p. 33*). 737 vides naevioveror. 870 vidi ... quod. *Eug. hex. praef. metr. 1* principis ... faciem visure libelle. passive: 2, 182 tua sunt quaecumque videntur vel quae nemo videt. 431 sine crimine visus *Loth. 3, 412* visus est ... descendere.
 vidua] 2, 764 viduae pupillus et aeger. 3, 510 viduam.
 viduo] 3, 488 duce truncato viduavit castra tyranni *Ludius*. V 5 viduare maritis matronas, orbare patres. VIII 154 Andromachen ... viduare marito (X 297, cf. *Carm. de aegr. Perd. 181. Coripp. Ioh. 7, 190*). VIII 46 Graecia ... magnis viduanda viris. VIII 630 nurus viduare (*Or. 390 v. n.*). *Or. 431* *Medea* incolumi viduata viro de paecice *Glauc*.
 vigeo] 1, 597 ora ... vigeat. 685 cuncta ... generata vigeat. 2, 75 ut vigeant homines. sat. 124 deo vigilante vigeat. IV 49 caesa vigeat capita hydrae. V 170 si sceptra vigeat sub regis avari imperio. 323 semidei post fata vigeat.

- VIII* 17 *Homerus* post fata viget. *cf. Anth.* 389, 33 post fata vigorem.
- vigil] *X* 345.
- vigilo] *sat.* 124 deo vigilante viges.
- vigor] *Mer. c.* 4, 4 aetheris vigorem. *Drac.* *V* 324 fide pietate vigore.
- vilesco] *Eug. c.* 97, 7 oblitum te ... gemis viles-
cent nobis.
- vili] 2, 463 villior illa (*merx*) foret. 3, 225 retia
... villissima. *VIII* 23 villis ... vates. 98 nec
pastor sit vile. 215 totum vile putat. 319 non
villis pignoris *Aiax*. 447 ceu navita villis. *IX* 28
vile sepulcrum. 219 si non villis erit veniens.
Or. 92 contentus sanguine villi. 177 vilem putet
esse cruorem. 413 villis adulter. *Eug. hex. praef.*
pros. 14 vile ... oblatum.
- villa] *VIII* 208 procul a villa.
- vimen] *VII* 96 avis ... curvato vimine clausa.
- vincio] *Mer. poet.* 28 pactis ... Romanam vincere
fidem. *Drac.* 2, 225 retinent ... vinctos (-clos
trad.). 357 tramite vincta suo tellus. 645 intra
membra puer vinctus compagibus artis. *Eug.*
sat. 130 *Christus* vinctus (cinctus *Drac.*) aposto-
lica ... manu. *c.* 67, 1 vincire ... tegmina
morsu fibulam.
- vinco] *Mer. pros.* 2 *B* 6 vicisse. *poet.* 47 vincit
sua praemia virtute. 168 vincere (murus) iussa
abies. 185 victis. *Drac.* 1, 312 vinctat ... orbata
procellas tigris. 2, 804 vincente deo. 3, 448
victa caetera fame, gladios ut vinceret hostis,
incendit *eqs.* 585 pelagi vincent mala nostra
liquores. *sat.* 208 vincit. *II* 13 magis ardua
vincas. 33 igne meo vincuntur aquae. *IV* 13
bella ... victa in quibus viceram. 37 proelia
(*i. proeliores*) victa. *Or.* 838 perniciem ... vin-
cere matrem celeritate.
- vinculum] 2, 574 vincula rumpuntur. 3, 427
ferrea vincula (*v. s. v. ferreus*). 598 vincula ligant.
665 vincula solve mea. *sat.* 312 verbera vincula
fames. *sat. subscr.* dum esset in vinculis.
- vindex] *Mer. poet.* 190 qua vindice. *Drac.* 2, 172
vindice naufragio. 266 vindex natura. 3, 209
rabies compescere vindex. 324 vindex ... Brutus.
445 poenas ... lueret sub iusto vindice (*ind-*
cod.). 675 vindex (*voc.*) deus. *sat.* 124 vindice
quo (*Christo*) regnas. *VII* 53 sui vindex est
ipsa cruoris. *VIII* 18 Dardanidum vindex *Ho-*
merus. *Or.* 23 thalami vindex. 369 mare vindice
Troiae. 393 vindice fluctu. 690 vindice nato.
428 vindex fuit illa suorum. 432 Mycenaei ...
vindictis *Agamemnonis*. 674 venturus erit vindex.
706 quasi vindex saeva minatur. 845 *Inachus*
vindex *Orestes*. 934 *Pyrrhus* erat raptor, vindex
post bella rapinae iam profugit bello tamen
praedam sibi vindicavit.
- vincio] 3, 383 vindicat hostiles gemitus. *V* 159
pietas se vindicat. *Or.* 544 quem vindicat armis.
705 vindico, sic vivam. 925 matrem vindicat
(*defendit*) ultor. *ros.* 14 vindicat ut ... vulnera
muneribus. *i. g. postulo:* *sat.* 224 non adul-
torum res infantia ... vindicat. *VIII* 314 ne
vindict *Aiax* quod.
- vindicta] 1, 103 donec ... veniat vindicta coer-
cens. *Or.* 630 donec ... vindicta veniret. 2, 492
superat vindicta coercens angelos. 690 vindicta
datur. *VIII* 56 errantes ... vindicta coercent.
655 crimen ... vindicta sequatur. *Or.* 534 peto
Cecropidas vindictam.
- vine] 1, 173 vinea ... subarundinat ebria cam-
pos. 2, 281 vinea ne pereat sub morsu *apri*.
- vinum] *v. s. v. verito.*
- viola] 1, 67 viola est mentita rosam pallore fugato.
II 135 rosa ... violae ... lilia. *VI* 7 violis
ornate comas. *VII* 45 socians violasque hya-
cinthis. *X* 116 violas pallentes.
- violentus] 1, 702 violento vertice torrens *Jordanis*.
II 5 collum violentis cinxerat ulnis. *V* 268 vio-
lentus atrox (*Or.* 710). *VII* 12 atrox violentus
(*Or.* 213) amoenus *Amor*; *cf. Lucan.* 8, 599 imma-
nis violentus atrox.
- violo] 1, 481 violata (-enta *B*¹) mente *Adam*
seductus. 2, 530 violata lege polorum. 546 legem
violari ... *Averni*. 3, 447 fidem violat. *II* 37
inlicitos violare toros.
- vipera] *v. serpens.* 1, 296 nec semper agit fera
vipera mortem. 2, 262 vipera quid praestet cauda
et cervice recisa. *sat.* 66 vipera saepe iuvat,
vipera saepe nocet. *Eug. c.* 101, 18 amica silvis
vipera laedit.
- vipereus] 1, 305 vipereus angues. 461 pectore
vipereo. 521 natio viperea *Pharissaei* (*cf. nota*).
3, 313 vipereis ... flatibus. *IV* 2 viperei fetus
(*plur.*) *hydra*. *X* 24 viperei ... dracones. 440
viperae ... cerastae. 466 vipereis ... sub den-
tibus angues. 557 dracones viperea cervice.
- vir] *Mer. c.* 1, 18 virum *Achillem*. *pros.* 1 *B* 18
viris fortibus. *poet.* 49 acta viri. 111 nato viri
virtus.
- virago] 3, 482 virago *Iudith*. *de Medea:* *X* 12.
62 furibunda. 252. *Or.* 752 truculenta virago
Chlytaestra.
- directum] 3, 752 amoena directa (*cf. nota*).
- vireo] *Mer. c.* 2, 1 (aula) viret. 4, 6 virete silvae.
poet. 146 Romaque vire(nte). *Drac.* 2, 447 semper
oliva *virens.
- viresco] 2, 223 herba virescit.
- virga] *Eug. c. app.* 26, 4.
- virgineus] *Mer. Christ.* 5 virgineus habitare sinus
(*cf. nota*). 2, 90 virgineus intrasse sinus (*cf.*
nota). 3, 357 virginei ... funeris (*ludit in nomine*
Virginiae). *X* 206 sanguine virginei ... pudoris.
Or. 485 virgineas ... cerastas *furiarum*.
- virginitas] *V* 167 virginitas ... casta (*virgines*).
VI 94 Virginitas pudibunda fugit (*cf. Reizenstein*,
Hermes 35, 99). *VII* 51 pia virginitas ... tollitur.
X 325 virginittatis onus ... tolerare. 370 cui
virginitas annis matura tumbet. 454 virginitas
si casta placet. *Or.* 11 virginitas *i. Iphigenia*.
translate: *Eug. c.* 21, 6 virginittate nitens *epi-*
scopus. 93, 1 virginittas carnis ... , virginittas
animae.
- virgo] *sat.* 181 est natus de virgine *Christus*. *i. g.*
filia (*cf. iuvenis, matrona*). *X* 422 virgo *Creontis*.
virgultum] 1, 324 balsama (*aca*) ... plorant
virgulta. 630 virgulta ruboris.
- viridarium] *Mer. c.* 3 *tit.* (in *vi*)ridarius viri
inl. Fausti; *cf. nota critica ad l. et praeter locos*
in lexicis adlatos etiam Capitol. Gordian. 32, 6
CIL VI 17073. 25658.
- viridis] 3, 31 viridis favescent ager. *Eug. hex.*
134 has virides (*cf. Drac.*) penna reddit.
- virido] *III* 9 fluat nodo viridante corymbus.
- viror] *sat.* 231 segetes viror non armat aristis.
virosum] *Eug. c.* 6, 5 viroso ... angue.
- virtus] *Mer. pros.* 1 *A* 11 iudic(es ...) ... virtu-
tum. 2 *A* 14 nec ullum virtutum pretium dignum
ipsis extra ipsas est. *poet.* 47 vincit sua prae-
mia virtus. 111 viri virtus. 163 ducis virtus.
196 virtute. *Drac.* 1, 227 virtute dei (330, 618).
691 nulla virtute minor nisi verberis ira deus.
563 virtus trina deus. 728 debilibus virtus. 730
fessorum virtus. 2, 70 virtute potens (*v. s. v.*
potens). 116 virtutis opus (3, 216; *cf. s. v. opus*).
143 milia virtutum *Christi*. 3, 22 virtutum virtus
deus. 336 virtute doloris.
- vis] *Mer. poet.* 170 virga (manuque). *Drac.* 1, 515
vix cuiuscunque veneni. 2, 634 vis materna *i.*
pariendi.
- viscus] 1, 503 viscera ferri. 2, 83 parat per viscera
corpus mater. 399 viscera terrae (459 cum *nota*);

- III 12; *Paul. Petr. Mart.* 1, 269. *Aldhelm aen. pentast.* 10, 1). 2, 509 post viscera (ubera *O*) matris (*Or. met.* 2, 274). 575 viscera fusa iacent *Iudae.* 3, 640 post viscera cetae (*de Iona*). *Or.* 565 matris viscera lucis iter. 3, 424 in viscera ferrum ... transire. *V 272* ne viscera matris transadigas ferro. *Or.* 561 transigo ... materna in viscera ferrum. *cf. Lucan.* 2, 148 domini per viscera ferrum exegit. *Coripp. Ioh.* 2, 480. 5, 70. visibilis] 2, 27 opus ... tuum visibile. visio] *Eug. c.* 6, 8 visio (*sensus*) fallax. 3, 26 visio Iohannis liber. visus] *Mer. Christ.* 17 sollicito lustrantes sidera visu. *Drac.* 1, 517 iudice visu. 645 caecorum lumina ... ad visus rediere suos. 2, 114 hoc credant quod visus habet. [127 dei visus trad.] 661 meruit ... hic visum i. receipt. *IV 24* visus (*passive*) ... sonitusque draconum. *IX 90* diurnis visibus (*passive*). *Eug. c. praef.* 1 obliquo memet visu qui figis, ocellis. 53, 1 visus *sensus*. vital] *Mer. c.* 1, 93 geninam ... vitam carnalem et spiritalem. 4, 28 vitam novat. *poet.* 115 mercatum vita leti decus. *Drac.* 2, 241 auctorem vitae (*Iuvenec.* 3, 503). 432 vitae melioris amator (3, 96). 2, 536 vitas mors ipsa dedit. 536 vita perennis *Christus*. 2, 579 perpetuae ... munera vitae. 3, 142 aeternae ... vitae (467 a. munera v. *Sedul.* 1, 841). 2, 554 reducum vitae (*dat.*). 2, 769 vitam ... produxit (3, 291 *Verg. Aen.* 2, 637). 2, 813 iusti vita. 3, 242 vita redux. 3, 249 mortales tempora vitae (*cf. Or. 72?*). 3, 748 vita futura. sat. 190 sit bonus in vita. *IX 104* cum vita maneret (*cf. nota*). *X 8* vitas mortisque facit *Medea*. vitalis] 1, 547 ultio vitalis. 595 vitales ... *sensus*. 1, 649 vitali in morte. 651 repetit vitalia *sensus*. 2, 128 vapor vitalis. sat. 75 auris vitalibus (*IX 96*. *Mer. c.* 4, 3. *Lucr.* 3, 577. *Verg. Aen.* 1, 388. *Anth.* 376, 23). *Or.* 172 vitalem ... salutem. *Eug. c.* 14, 43 vitali ... motu. 47 flabris vitalibus. *c. app.* 2, 4 vitalia pocula. viteus] *Eug. c.* 6, 3 viteus amor. vitio] *II 39* frater vitiet ... sororem. *Or.* 884 vitata mente furentem. vitis] 1, 171 torta per obliquo it vitis in orbe corymbos. 629 uviferae vitis sarmenta. vitium] 1, 95 vitium peccantis (*Prosp. epigr.* 88, 1). 2, 113 vitium est generale ... hoc credant. vitreus] *II 78* vitreo ... sub fonte. 130 vitreum ... antrum. vitricus] *Or.* 362 vitricus (*biticus B*) hostis. 598 vi[c]tricus. vittatus] *Or.* 869 stat vittatus ad aras. vitulus] sat. 98 vitulum coluit *Israel*. vivax] 1, 204 vivax medicina salutis. 648 vivax in morte cadaver (*Or.* 909 v. laniando c. *cf. s. v.* cadaver). *VIII 216* vivaces quaerere laudes. *Eug. hez.* 440 vivaci corde. vivesco] *Eug. c.* 36, 3 vivescent *sensus* ... repressi. vividus] 1, 72 vivida funeres admiscens ora. 2, 65 vivida ... mens dei (*cf. Paul. Petr.* 2, 723. *Theodulf. carm.* 47, 46). vivo] *Mer. pros.* 2, A 2 victuro aere statuae. *Drac.* 1, 517 negat aut spondet victurum aegrum medicus. 2, 793 domini victura superstes turba. 3, 71 non vixit egerter. 191 quis petit et vixit i. sercatu est. 291 viveret et vitam ... produceret. sat. 132 scit se victurum. *Or.* 67 vivis, an eqs. 645 vivis alumne? ... quia vivis, vivimus omnes. vivus] 1, 647 mortua pars hominis ... pars viva. 648 funera viva (3, 516). 3, 409 vivum ... cadaver (*V 280*). *Or.* 550 carpere dentibus ... corpus Egisteum vel vivum. vix] *Mer. c.* 1, 19 vix ... missa ... iam ... gerit.

- 4, 42 vix puberibus ... sub annis. *poet.* 121 ut vix ... erexit ... , mox ... petiere. *Drac.* 2, 572 vix tandem iustus. 3, 213 vix unum. *Or.* 251 vix (*de tempore*) pacis amator. 790 vix semel ... pudica. *II 75* vix ... liquerat ... , iamque tenet. *VI 67* vix ea fatus eram, subito venit. *VIII 217* vix viderat ... , et ... quaerit. item 71. ulciscor] *II 52* lamenta ... si placet ulcisci (*Or.* 755). *Or.* 368 sic placet ulcisci Troes. 755 ulcisci genitorem ... in ambos. *passive*: *Or.* 926 si ulciscenda rea genitrix. 690 sentiet umbra ... ultam se. ullus] *Mer. pros.* 2, A 14 nec ullum ... pretium. 19 nec ullum ... exemplar. *Christ.* 7 sedes non ulla. *Drac.* 1, 432 succurrens non erit ullus. 1, 445 nec rubor ullus erat. 2, 206 nec labor ullus erit (*Or.* 661). 2, 368 non ira ... ulla. 810 sine nubibus ullis. 3, 24 sed non tamen edite ab ullo (*subst.*; illo trad.). 118 si deus ullus erat Saturnus. sat. 102 quem non ulla invat ultio. in sententia affirmativa: 1, 498 dum quaerunt ullas ... latebras (*sane non invenit*). 2, 585 hoc patietur homo quod quisquam fecerit ulli. ulmus] *III 8* palmes verberat ulmos (*uvae cod.*). *Eug. c.* 34 tit. de ulmis et passeribus. 34, 1 frondisonas ... ulmos. ulna] 2, 756 suppliciter ... suas pendentes ... ulnas. *II 5* collum violentis cinxerat ulnis. ultim] *Mer. poet.* 185 (*proelia*) ... ultima. *Drac.* 2, 598 prima dies ... ultima. *Or.* 215 ultima res caedes. ultio] 1, 547 ultio vitalis. sat. 102 non ... ultio, sed venia. *V 157* ultio digna relata est. *Or.* 138 ultio (*i. ultrix*) Dardanidum. 905 decet ultio talis Athenas. ultor] 1, 740 pius ultor (*Or.* 545; *cf. Prud. Cath.* 6, 93 benignus ultor). 2, 419 flammis ultatricibus (*Verg. Aen.* 2, 587). 573 obit se ... ultore severo. 3, 64 tormenta ultricia. 327 pudicitiae laesae ... ultor. 503 ultrix facta sui ... nati. 512 Dido ... coniugis ultrix. *IX 54* occisi cursurgens ultor amici. *Or.* 22 criminis ultorem (167. 218). 285 ultorem patris. 507 fraternique ultor amoris, ultor adulterii. 718 ultricia verba. 925 matrem vindicat ultor. ultra] 2, 676 non est ultra vox expectata secunda. *Or.* 878 non ultra passa loquentem. *cf. ultimus*. ultro] 2, 485. 3, 563. ultroneus] *Eug. epist.* 3, 1 ultronea benignitate. ululatus] *Or.* 458 tremulis ululatibus usa turba (*cf. nota*). ululo] *Eug. c.* 41, 4 quodque lupus ululat. umbo] 3, 282 nox erat umbo viris. *V 11* defendens umbone latus. *VI 36* quorum umbone tegor. *IX 67* umbone tonantem *Aiacem*. umbra] *Mer. c.* 3, 1 aestivas ... umbras memoris. *Drac.* 1, 197 immobilis umbra vagatur. 2, 329 natos mittit ad umbras. 3, 408 demersus sponte per umbras Curtius. *Or.* 462 optime rex quondam, sed nunc miserabilis umbra. umbro] *VIII 493* qua lanugine malas umbret. umerus] 3, 708 accedunt umervis ... lacerti. umidus] sat. 60 umida cum siccis (*cf. nota*). mens. 13 umida dant siccas menses domicilia Lunae. umor] 1, 236 musculus umor erat. 237 umore gelato. 2, 86 hinc cruror, hinc umor. 3, 692 umor ad ... intraverat ... medullas. una] 2, 748 generaliter una. unctio] *Eug. epist.* 1, 4 chrismatis unctio. unda] *Mer. c.* 2, 5 rigat unda lacus. 4, 20 Stygos ... sub undis. 26 arcana laticum ... unda baptismi. *poet.* 191 comprimit undas (*Volcanus*). *Drac.* 1, 164 spumantibus undis (*Or.* 108. 364. *cf. Verg. Aen.* 3, 268). 2, 798 latrantibus undis

(VIII 405). II 33 fumantibus undis (cf. nota et X 88). VIII 371 stridentibus undis (Or. 683). VIII 560 famulantibus undis. cf. Anth. 389, 19 vernantibus undis. I, 142. 154. 511 passim. unde] 2, 200 unde esse dedisti. 3, 476 unde ... inde. 529. sat. 23. 288. VIII 50 unde haec causa fuit. 70 qui genus, unde domus. undecies] Eug. c. 26, 14 undecies binis annis. undecimus] Or. 572 ab undecimis ... annis. undifluus] I, 607 undifluus ... amnes. Eug. hex. 234 undituo (undisono Drac.). ... gurgite. undique] Mer. poet. 23. Drac. 3, 597. undisonus] 1, 350 fontibus ... undisonis. cf. undifluus. undivagus] Or. 363 undivagis ... fluctibus. Eug. c. 37, 3 undivagum mare. cf. Coripp. Ioh. 7, 343. 8, 344. Iust. 1, 110. Anthol. 584, 3. undoj] 1, 166 undantes fontibus agri. undosus] 2, 349 undosum pelagus. X 37 undosum ... aequor. Eug. c. 1, 17 undosum fletibus imbre. ungen] Braultio epist. 2, 7 unguine sacro. unguis] 1, 457 unguibus armatas ... volucres. 3, 108 unguibus ora dilacerans. 390 ungue secans vultus. 710 unguibus armarunt digiti. sat. 183 unguibus excussis leo. VII 52 unguibus infensis novae nuptae. IX 184 ungues. ungula] sat. 46 ungula fissa bovis. unicus] Or. 403 unica mors restat morbis finire salutem. Eug. c. 9, 4 unica ter senos continet urna viros. 10, 2 unica spes nobis. 44, 1 unica sum Phoenix ... ales. universus] Mer. pros. 2 B 11 Gothorum ... manus universa. unquam] 3, 118 si deus ullus erat Saturnus ... unquam. 136 nil ... unquam. 371 quis ... unquam. in sententia positiva: 3, 270. unus] Mer. c. 1, 18 Larisa ... una i. sola. 23 uno ... tempore (poet. 150). Drac. 1, 118 prima dies nam lucis erat, mors una (communis omnibus) tenebris. 2, 388 nam pavor unus erat ... (389) cunctos mors una tenebat. Or. 717 non una morte perempti. cf. Stat. Theb. 1, 209 populi mors una venit. Drac. 1, 331 moderator omnibus mors. 2, 244 tantum mors una. 672 sub puncto temporis uno. 809 una eademque die (3, 576 unus et idem). 3, 204 stans unus ad unum. 490 una Iudith. 592 facinus non uno tempore gestum, ut mea facta luam, tempus convenit in unum. Eug. c. app. 4, 1 uno dat. vocatio] Brault. epist. 2, 6 in ... vocatione ... esse. vocito] 3, 544 nos genitos vocitare suos. voco] Mer. pros. 2 B 17 montem ... Colubrarium ... vocavit antiquitas. Drac. 2, 668 domini famulus ... fidelis ... caelestis voce vocatur. 3, 41 sua damna vocat compendia publica. sat. 178 Caesar ... vocatus ... *deus. 215 quod pereunt hostes, regis fortuna vocatur. vola] 3, 709 vola nascitur et manus omnis. volatilis] 3, 539 volatile tempus (cf. Or. met. 10, 519). Or. 67 imago volatilis umbra. volatus] 1, 243 crepitante volatu. 265 volatus temptant pulli. VI 81 illo ... convertite ... volatus. VII 81 cornipedo ... volatu equi. VIII 456 sequente volatu mitui. 476 infastuos ... cohobere volatus. X 119 odoriferos ... fragilare volatus Amoris. 167 se pensare volatu[m]. volito] 3, 18 volitant ... flagella fulminis. sat. 267 aquila volitante. VII 154 volucer ... volitans super aequora. VIII 453 volitant per litora cygni. 458 quas super accipiter volitans. X 101 volitant super aequora flammæ. 566 volitans quadriga Medæe. Or. 109 fama ... volitans (cf. nota). 515 volitans Agamemnonis umbra. volo, velle] Mer. pros. 1 A 10 veniant ... (qui vo)-

lunt arbitri, quam volunt severi iudic(es). 2 A 20 velis. Drac. 1, 89 ferire volens. 367 velle pares et nolle pares (Or. 293 velle fuit commune viris et nolle duobus). 2, 193 quia vis (IX 11 quod vis). 716 peccare volentes. 3, 99 contemnere velle. 134 voluit monstrare. 135 se vult et iussit amari. 542 se vult tamen esse parentem. 559 qui vult sua vota venire. V 117 invita volensque. Or. 130 nec vult scire moras. 179 nec volo ... reperdere. Eug. c. 1, 14 hex. praef. pros. 4 plus volendo ... quam valendo. c. 33, 6 hanc imitare velis. 33, 18 nolo tacere velis. quasi subst. (cf. Leo, index Venantii s. v. inf.): Or. 774 olim velle fuit; cf. supra 293. Eug. epist. 2, 2 velle tuum ... persentio. alia in ind. gramm. s. v. infinit. i. q. 'malo': 2, 503 volens ... quam. volo, -are] 1, 653 scintilla volans. 3, 234 *magicum per celsa volantem. sat. 196 orbis in ore volat fama. 256 velut ... avis sic fugitiva volat aetas. VIII 243 redit ... volans. 571 volans ... pervertus equo. 617 candida pepula volat. IX 201 Dejdamia ... volat trepidat. X 311 volat ... subvectus equo. volubilis] 2, 53 sphaera volubilis haeret. volucer] Mer. poet. 159 volucris ... (sagitta). Drac. 1, 52 volucres. 2, 75 armenta volucres (237). 286 turba volucrum (Or. met. 10, 144). VII 145 volucer Veneris. volumen] Eug. c. 8, 3 quinque ... volumina Legis. 17 concludens fine volumen. voluntas] Mer. pros. 1 A 17 iniuria iam pro voluntate. Drac. 3, 683 echo voluntatis tacitae lingua. VII 82 fretus propria voluntate equus. volvo] Or. 247 lumina volvebat (789 v. l.). 806 tempus adhuc mediumolvebant sidera noctis. voluptas] 3, 208 dilecta voluptas circensium. II 74 hominum divumque voluptas Amor. VI 59 erat cui (Cupidini) castra voluptas. 61 moderata Voluptas. VII 59 casta Voluptas. X 161 blanda Voluptas. voluto] 1, 358 quare secum non sint haec cuncta, volutat. vomer] 1, 449 vomere non tellus, non rastris inassa domari (cf. nota). 2, 442 vomere non terram proscinderet atque ligone. 3, 32 extorquet sub vomere fenus arator. vomo] 1, 604 artificis formante manu digesta vomuntur ordine cuncta suo. X 517 vomuerunt munera flammæ. vorago] Or. 776 atra vorago Tartari. vorax] 3, 39 annonae pretilique vorax avarus. Eug. c. 14, 9 rictu voraci nigra pandis guttura senectus. 26, 7 flamma vorax. votiva] i. q. carmina festiva: 3, 377 oppressit votiva dolor. VI 100 pompa ... felix votiva canebat. votum] Mer. c. 2, 12 nec poscere vota (subi.) timent. pros. 2 A 18 aut ingenia nostra exercemus aut vota ceter(orum). poet. 104 nec vota cadebant in dubium. 130 voti rata rides. Drac. 1, 11 pia vota dei (opp. iras). 368 paribus concurrere votis (VI 117. Or. 303). 2, 619 oderunt pia vota dei moras. 1, 694 mala vota reorum. 746 vota precantia complens. 2, 405 impia gens hominum scelus mox vota resumit. 413 in peius hominum procedere vidit pessima vota deus. 623 libera vota (i. arbitrium) dedit homini deus. 675 fecunda redit per vota priora. 678 vota piaerent. 725 impia vota. 752 expectat pia vota deus. 814 quid noxia vota reportant. 3, 34 utque placet vota ... avari. 130 vota (vita cod.) probare i. experiri. 199 vota facit populus, ne. 559 vult sua vota venire. 562 nostra ... vota mereri. 735 quicquid vota precantur. sat.

- 52 perque suas proles regia vota canam. *V* 59 vota clientis ausus habere. *VII* 9 proder gestiem quae nunc per vota geruntur. *IX* 195 adsciscat... vota parentis. *Or.* 3 lamentabile votum *Cassandrae*, i. q. *nuptiae*: *VI* 3 cantatis dum votis carmina vestris. 32 cantare tuos per vota triumphos, *Venus*. 121 pignora (*subi*)... vota celebrent (*VII* 157 elementa ut v. c.). *VII* 7 Vitulae canerem taedas per vota Iohannis. *VII* 62 comitante dea per vota Minerva. 138 post haec vota. *X* 288 sponсорum vota geruntur. 382 veniant ad vota duces. 449 Thebis iterum iam vota geruntur.
- vox**] 1, 251 voce canora (*Or. ars* 3, 311). *VII* 97 sub voce canora. 1, 244 varias fundunt voces. 258 varias decantat... voces. 346 vocem compago dedit. 533 voce reatus... faretur. 2, 666 veniam scelere (*s*) (celerem *C*) sub voce meretur. 730 medelas... culpa sub voce requiri. 2, 615 sine voce rogatus (*V* 261 sine voce rogantis), 2, 668 voce vocatur. *Or.* 697 tremunt sine vocibus oris. *sat.* 194 vocibus innumeris. 195 vox... 'dominus'. *VIII* 327 submissa voce profatur (*cf. nota*). 609 tantum voce dolebat. 619 vocis iter (*itu* *B*).
- urax**] *ros*. 12 u[e]racem spinam.
- urbs**] *Mer. c.* 4, 37 dominae... *Vrbi. pros.* 1 *B* 3 situs urbium. *poet.* 22 urbis. 34 *Vrbem*. 194 condidit urbes. *Drac.* 2, 306 conditor *Vrbis* (*orb-trad.*). 3, 350 non inmemor *Vrbis*. 511 infernam... ad urbem (*undam?*)? *Tartarum*. *V* 297 *Vrbs* mater non *Roma*.
- urceus**] *Braultio epist.* 2, 14 dum urceum facere nitor, amphorum finxit manus. *Taius epist.* 4, 15 cum *nota* ad p. 290, 12. *notandum*, quod *Horatii versum* in fine *epistulae* adfert iam *Sidon. epist.* 9, 16, 4.
- urgeo**] *Mer. poet.* 171 urget. *Drac.* 1, 510 si... saxeus urget imber, non latet agricolas. 601 spurgeus... omnia... agitatur foveit inserit urget (*cf.* 2, 39). 2, 478 facinus... urget peccatores. *VIII* 535 hoc nam fata iubent vel nos hoc lupiter urget. *X* 180 urgetque ministros. *Or.* 941 mortem ruseus urget calculus *i. minatur. seq. ut:* *Or.* 675 monitis urgentibus omnes, ut. 751 haec mihi Pylades meus imperat et soror urget, ut. *seq. inf.*: 1, 262, 3, 458 urget et hortatur.
- urna**] *II* 124 urnam... tenebat. 127 urnam submisit aquis. *IX* 27 urnas. 29 urna polorum caelum quasi urna. 81 ad Persas... nulla detur licet ossibus urna. 129 *Aeacum* vita pia promovet ad urnam. 131 ad urnam advenies *Aeaci*. *Or.* 443 pertulit urna duos. *Eug. c.* 1, 21 cumque suprema dies mortis patefecerit urnam.
- uro**] *Mer. poet.* 193 nec... urit Titania terras. *Drac.* 3, 165 qua flammeus urit sol. 3, 622 acrius urit *i. puniri. II* 36 ignibus ustos (*Or.* 442). *II* 62 quas ure sagittis *Amor*.
- urusus**] 2, 265 informes ursi in medicina, *cf. Plin. nat.* 8, 127. *Drac.* 2, 386 venator et ursus. *I* 7 mitis ursus adfuit. *X* 405 ursus cervus aper. usitatus] *Mer. pros.* 2 *A* 11 laus aliqua usit(a)ta. usque] *Mer. pros.* 2 *B* 7 Salonas usque. *Drac.* 2, 127 usque dei iussus (*vis-* *cod.*). 718 usque senectam (*3*, 724. *sat.* 221 procul u. s.). 3, 591 usque animam venit unda meam. *II* 84 (*usque*) pedes. *Or.* 787 tunicam tenebat ad imos usque pedes. 365 mersus ad usque caput.
- usura**] 3, 33 usura praestatur edax fruges. *Eug. c. app.* 23, 5 deditus... usuris terrenis.
- usus**] *Mer. pros.* 1 *A* 20 qui aliis prociunctis, tibi usus est. *Drac.* 1, 262 aves vernare... in usus pigneris. 447 quibus omnia iussit ad usus esse. 580 usus humanis data sunt haec cuncta venire (*Mar. Vict. aleth.* 1, 302. *Anth. lat.* 196, 6. *Alc.*
- Avit. c.* 1, 142. *Aldhelm. laud. virg.* 2691. *Beda hymn. de celebr. temp.* 71). 2, 284 quos... capiantur ad usus. 307 miserum... venit in usum. 312 dulces venit in usus. 406 ne perderet usum criminis inlucies. 473 corporis usus (*sing.*). 545 redituras lucis ad usus. 781 quod divitis usibus addit. 3, 714 usibus officia aptantur cuncta. *Or.* 176 sanguinis usu. 974 usum sceleris... arcete Pelasgis.
- ut**] in *comparatione*: *Mer. c.* 4, 19 *pros.* 1 *A* 3 ut qui scias. 1 *B* 22 ut si. 2 *B* 19 ut solet. *Drac.* 3, 514. 521. *II* 66 ut... sic quasi 'et'... *et*. *Or.* 117. 821. 2, 143 ut quid miremur. *finale*: *Mer. c.* 4, 36. *consecut.*: *Mer. pros.* 2 *B* 13 non expectavi ut. *Drac.* 3, 557. *post verba insolite*: *cf.* adopto. decet. iubeo. veto. ostendo. pudet. *concessivum*: *Drac.* 2, 282. 298 (*cf.* utinam 321). *temporale*: *Mer. pros.* 2 *B* 12 ut... comperit. *poet.* 121. *Drac.* 2, 207 iusseris ut. *II* 77 ut venit... proicit. *VIII* 574. *X* 549. *de positione*: 1, 722 noverit ut. 2, 207 iusseris ut. *sat.* 51 avi ut. *sat.* 123 puniat ut sit quod Christus. 126 fortasse interpingendum vivat ut, ipse iubeus; *cf.* *Anth. lat.* 21, 36 natus ut, ignotum est. *Or.* 870 vidit ut, armatur quod. *duae diversae particulae* in eadem periodo: 2, 284 sq. *sat.* 21–26.
- uter**] 3, 505 *Cyri* caput... clausit in utre cruor. *uterque*] *Mer. c.* 1, 2 sexus uterque (*Drac.* 2, 802 *VIII* 53. 599). *Drac.* 2, 641 utrique (*ubique* *C*). 3, 190 utroque leone. *VI* 50 sponsa... utra(que) (*nom.*). *VIII* 22 uterque... Musagenes. 114 utrique. 182 uterque. *Or.* 299 uterque. 759 mixtus uterque cruor. 943 uterque (*gen.*) coloris. *uterus*] 2, 125 simul ex utero matris. 649 uterum crevisse.
- utilis**] 1, 276 pecus utile belli (*cf. nota*). *superl.*: utilissimus *Eug. c. app.* 3, 5.
- utinam**] 2, 321 (*cf.* ut 282). *VIII* 44 atque utinam (*X* 208. *Or.* 344). *Or.* 771 Clytaemestra, matronam regis Egisti atque (utinam non!) ante tuam.
- utor**] *Or.* 627 usi callibus occultis. 642 nullis vocibus usi.
- uva**] 1, 174 pendentibus uvis (*III* 7).
- uvifer**] 1, 629 uviferae vitis. *VI* 68 uviferos... thyrsos.
- vulgo**] *II* 116 tot signis vulgatur amor. *VII* 16 vulgare quia. *VIII* 29 vulgate, ... quae causa... fecit. 501 color manifestum vulgat amorem. *X* 1 vulgare nefas.
- vulgu**] *Mer. poet.* 161 non ignobile (factis) vulgu. *vulnus*] *Mer. pros.* 1 *B* 23 vulnere. *Drac.* *IX* 178 vulnere ferri (*Or.* 405). *Or.* 831 pietatis vulnus acerbum.
- vulpecula**] *Eug. c.* 41, 4 quod vulpecula gannit. *vulpes*] *VIII* 24 reliquias praedae vulpes sperare leonum. *Eug. c.* 20, 18 vulpibus.
- vultur**] 1, 722 noverit ut vultur, qua sit regione cadaver. *sat.* 78 aspera vultur avis.
- vulturinus**] *Eug. c.* 73, 1 vulturinus frigore (*abl. temp.*) gratus.
- vultus**] 1, 645 vultus... sepulti nocturnos dies caecitatem. *II* 45 Venus... vultu mutata.
- xenia**] 2, 778 expectamus... de paupere xēnia (*se-* *cod.*).
- zelo**] *II* 119 Lycastum zelat (*i. amat*; *celat* *cod.*) Amazon. *Eug. c. app.* 16, 3 zelare.
- zelus**] *X* 424 dolor est, non zelus lason. *Or.* 165 armatus zelo mordente. *Eug. c. app.* 16, 1 zelus ut in numerum virtutum transeat.
- zona**] *X* 234 ad zonam digiti mittuntur *Medeae stupentis*. 3, 316 extendit... zona polos rubicunda calore. *VIII* 195 zona flammatur sole coruscus.

INDEX LIBRORVM

quos adhibuerunt Mer. Drac. Eug. asseclae.

- LVCILIVS Eug. c. 70, 10 (cf. nota). 87 (ex Hieronymo).
 CICERO Drac. V 84.
 CATVLLVS Mer. c. 4, 36? Drac. VII 22? VIII 576? IX 208? Eug. c. 14, 8.
 LVCRETIVS Drac. II 10. 74. V 208. VIII 455? IX 15?
 SALLVSTIVS Drac. 1, 367?
 VERGILIUS passim.
 HORATIVS Drac. 3, 44. sat. 277. I 8. VIII 507. 535. 638? Or. 350. Braulio p. 286, 12 et Tais p. 290, 12 cum nota.
 PROPERTIVS Mer. c. 3, 7. Drac. 3, 58. VII 73.
 TIBVLLVS ? (cf. IX 60 cum Tib. 1, 10, 53).
 OVIDIVS Mer. c. 1, 21 (cf. Ov. fast. 2, 405). Drac. 1, 393. 2, 379. 386. 441. 459. 633. 3, 221. 339. 376. 647. sat. 38. 72. 258. II 2. 101. 112. V 181. VI 4. VII 38. 151. VIII 109. 254. 297. 300. 379. 435. 436. 490. 614. 623. IX 93. X 1. 13. 38. 59. 258. 268. 561. 562. Or. 12. 56. 178. 221. 223. 233. 581. 792. 797. 815. 940.
 MANILIVS V 326.
 CALPVRNIVS Mer. c. 3, 1. poet. 66 (cf. Calp. ecl. 6, 38).
 LVCANVS Mer. c. 4, 44. Drac. 1, 45. 46. 289. 408. 593 (cf. V 132). 2, 462 (cf. Luc. 8, 446). 2, 478. 610. 637. 3, 33. 152. sat. 67. II 29. V 1. 32. 200. 206. 310. VIII 282. 434. 479. IX 18. 23. 26. 116. 187. X 272. 368. 413. 431. Or. 64. 98. 143. 175. 189. 273. 279. 396. 403. 507. 532. 784. 867. 907. ffg. 1.
 PETRONIVS Drac. 1, 308. Eug. c. 37, 1.
 PERSIVS Drac. 1, 502. Eug. c. praef. 5. c. app. 27. 28.
 SENECA Agam.: Or. 252. 265. Troad.: Or. 250. 271. exhort. ffg. 14 (Haase III p. 421 ex Lactantio): Mer. pros. I A 7 sqq.
 VAL. FLACCVS IX 39.
 STATIVS silvae: Mer. c. 4 passim. (poet. 135?) Drac. II 17. VIII 224. Theb.: Mer. poet. 66. 159. Drac. 1, 276. 508. 668. 2, 456. 3, 19. 93. 262 nominatur Statius. 264. 409. 410. 414. 450. 484. 507. II 29. 102. 140. VI 91. VIII 115. 131. 550. 581. 582. IX 112. 184. X 187. 272. 343. 366. 436. 441. 490. 500. Or. 6. 240. 377. 382. 471. 483. 487. 670. 694. 745. 746.
 Ach.: II 12. 67. 131. VI 78. VIII 31. 147. 192. 259. 323. 324. IX 124. X 370. 380. Or. 240. 275. 810. 839.
 MARTIALIS Drac. 1, 279 (cf. Mart. epigr. 30, 1).
 SILIVS Drac. 3, 407. II 33. VIII 205. IX 43. Or. 157. 293. 395. (563?)
 HOMERVVS Drac. VIII 204. IX 38. X 526. Or. 860.
 IVVENALIS Drac. 2, 308. 322. 444. 3, 60. 87. 'sententia prisca' (= Iuv. 8, 83). 387. 473. 745. sat. 15. V 183. VIII 229. 433. X 301. 445. 479 (cf. et Iuv. 6, 25) 527. Or. 237 (Iuv. 6, 237). 649. 906. Eug. c. app. 26, 1 (Iuv. 3, 27 sq.)
 COMMODIANVS Drac. 3, 118.
 NEMESIANVS- III 6.
 IVVENCVS Mer. Christ. 2 (cf. Iuv. 4, 479). Drac. 2, 520. 737. (VIII 363?) Eug. c. 78, 1.
 CLAVDIANVS Mer. pros. 2 A 14 poet. 39. 40. 64. 155. Christ. passim. Drac. 1, 72. 146. 607. 2, 405. 646. 3, 157 (cf. Claud. 22, 149). 433. 627. sat. 204. 275. II 71. 76. III 3. V 123. VI 75. 112. VII 52. VIII 86. 358. X 175. 275. 296. 432. 471. 482. 495. 504. 569. Or. 273. 398.
 PRVDENTIVS Drac. 1, 488. 555. sat. 5.
 PAVLINVS NOLANVS Mer. Christ. 20 (cf. Paul. Nol. c. 22, 143). Drac. 2, 703. 3, 488.
 AVSONIVS Eug. c. 27, 1 (cf. Auson. 167, 1). 41. 101, 4.
 PROSPER Drac. 3, 20. Eug. c. 93.
 CLAVDIVS MARIVS VICTOR alethia: Drac. 1, 380 sq.
 SEDVLIVS Drac. 2, 1. 24. 93. 278. 3, 426. Eug. c. 11, 9.
 PS. AVSONIVS septem sapientium sententiae (p. 406 P): Drac. VIII 201.
 MEROBAVDES Drac. 2, 89. 94. 108. 526. VI 13 (cf. Mer. poet. 40).
 SIDONIVS Drac. 1, 180. 199. Eug. c. 9, 13 (compara Sidon. epist. 9, 16, 3 vers. 81 sqq.). Tais epist. 4, 15 (nota ad p. 290, 12 compara Sidon. epist. 9, 16, 4).

III. NOTABILIA GRAMMATICA.*)

I. de formis.

declinatio: abl. sing. in -e: mare Or. 369 (non 364). secure 214 (at bipenni 522). nave VIII 399. pro forte IX 4. de nobile 2, 779 (-i cod. contra metrum). [inane Or. 856 acc. pro adverbio positum puto]. Eug. c. 42, 1 dispare. in -i: foedere concordi 2, 193, gaudere neci 2, 542, morte truci 2, 713. 3, 111, reduci 1, 593. 650, loquaci 1, 732. 2, 602. 787, minaci 2, 241. feroci Or. 9, [quieti 1, 213 B, at quiete Eug.]. stringenti (-te trad.) 1, 350. pelle renascenti rursus redeunte iuventa 1, 637, decrescētē (an -i?) 1, 737, madēti 2, 576. IX 56, minuēte 1, 736, silēti 3, 280, tutanti Or. 254, crepitanti 837. graviōri pōdere 1, 108, minōre 1, 215. 714. pro dativo videtur accipiendum 1, 472 ingerit ore cibos (v. s. v. ingero).

gen. plur. in -um: deum Mer. c. 4, 22. Drac. passim, divum passim, superum Or. 895, virum VI 44, semideum VIII 296, caelicolum 2, 484. VIII 31, agricolum VII 99, [viz miserum 2, 307 nec campum X 393], Agenoridum, Aeneadum, Atridum, Danaum, Dardanidum, Graium IX 63, Graugenum, Pelasgum, Troigenum.

spebus Mer. c. 4, 36. uno dat. Eug. c. app. 4, 1. utrique gen. Or. 943. censura acc. Eug. c. app. 9, 6. nare Eug. aliquod pro aliquid v. sub aliquis.

heterochita: serica f. sing. pro neutr. plur. (vide tamen s. v.). [anxia Or. 559 non est f. sing.; v. s. v.]. domus acc. plur. 2, 315, domo dat. (cf. 413) pro domum Or. 158, humo paene pro humi Or. 348, planctos pro planctus 3, 122. Or. 101, cursos pro cursus Mer. poet. 177. impete abl. passim. Troica gaza acc. plur. Or. 290, viscera cetae 3, 640, palpebra nom. plur. 3, 698. nuntia plur. Or. 160 (cf. tamen sub voce nuntius). II 98 commune triumplum (v. s. v.). [viz dua cum B Or. 26]. Alcestem VIII 209. collus Eug. c. 43, 3. pavum Eug. c. 48, 1. aethera plur. Eug. c. 72, 1. semum ... opusculum Eug. hex. praef. pros. 10. Eug. hex. 207 Seres nom. sing. incestu Eug. c. app. 49, 14. Aeētis gen. sing. pro Aetæae X 59. Alcestes gen. Or. 440. Babylonæ gen. sat. 31. Alcaones Eug. epist. 1, 4, presbyterem et -es Braul. epist. 2, 7.

ad genus: auctor quasi fem. II 163 (at ex. gr. IX 17 fama relaxit). homicida fem. X 231 (bis) Phoenix fem. scil. avis v. s. v. ceta, gazum, palpebrum v. supra. frenos 2, 436. VII 83, at frena Or. 414. Eug. c. 27, 4 ad hoc tumultum.

pro cerastes Drac. dixisse videtur cerasta gen. fem., quamquam ipse nominativus non legitur; v. s. v.

comparatio sim.: utilissimus Eug. c. app. 3, 5. Drac. 2, 703 plus pius es quam iustus. 2, 479 magis ... rea. 784 magis ... paratus. Or. 587 magis ... dignior. 2, 737 bene largus. 3, 43 bene dives. Or. 288 bene sollicita. 300 par bene. Or. 227 melius gavisus. Or. 283 male credulus. 846 male sobrius.

coniunctio: furuit Or. 848. quasisse 3, 100. peti IV 29, petit 3, 233, petit pro petivit 3, 191. VI 96. addit pro addidit 1, 220. 234. Or. 288. abscondit perf. 1, 711. perdit Or. 314. vetavit Eug. c. 28, 5. hauriturus II 124, feriere Or. 842, feriendus (-andus trad.) 3, 523 (feriendus X 208. 545. Or. 588), feriturus 3, 106. ? ordita pro orsa Eug. monost. 15. praeponier (-erent trad.) 3, 136. ex compositis verbi eo: abii, subivii, obiit, obiit, obisse, abii, redit, perit; exiet, periet; rediebat; subientem. v. sub voce eo. Mer. poet. 52 perit et 148 redit perfecta, utrumque ante consonam. insideo v. sub metr. productio. mulgère VIII 414, sorbere V 212, sorberet 3, 410 (at sorbeat V 133), medantur 2, 264, terget fut. II 157, cluat Or. 531, pendit Eug. c. 5, 8. permiscuntur hex. 60; tamen futura esse non recte dici in annotatione fatetur II 29, tenetur V 188, tueretur IX 65; mutantur licenter tempora, id quod agnoscat qui legerit ex. gr. v. IX 64—72; plura v. infra sub teminate futurum. IX 216 veniat pro veneat. 219 veniens.

deponentia mutata in activa: epulas sat. 122, dedignant IX 28, imitare Eug. c. 23, 6, minitaret Eug. c. 14, 90, experire Braul. epist. 2, 2, iaculet Eug. c. app. 10, 28, solari vi passiva Iunius epist. 4, 15, preco Eug. epist. 3, 5. non recte traditum puto cogaris pro cogas Braul. Eug. epist. 2, 2.

coniunctio periphrastica: perf.: 1, 621 fuerant ... nata. 2, 369 fuerant transacta. 2, 440 sic factus homo fuerat. 2, 722 si fuerit permessa. VIII 350 fuerant accensa. 604 fuerit ... pulsus. Or. 778 genitus fuerit. 2, 196 si disiuncta fiant. 2, 197 si coniuncta forent.

fut.: 1, 86 sunt ventura. 2, 202 reditura ... sunt. 2, 743 sunt ... futura. 3, 636 missurus eras. sat. 18 duraturus ... eras. X 124 sessurus erat. 2, 558 venturus erit (Or. 674). IX 31 adventurus eris. 3, 78 passurus erit. 3, 738 dicturus erit. X 144 fixurus eris. Or. 674 venturus erit. Eug. c. 19, 2 moriturus ero. Carm. de aegr. Perd.

*) in hac et insequentibus partibus non semper carminum adscripti vereus qui facile si opus erit ex verborum indice poterunt peti. in rebus minus gravibus adlego Bern. Westhoff, quaestiones grammaticae ad Dracontii carmina minora et Orestis tragoediam spectantes, diss. Monasterii 1883.

123 dicturus ero. 3, 456 fuerant metuenda. 3, 523 feriuendus erat (X 421. 545). II 160 cum conventus ero.

praes.: 1, 432 succurrere non erit ullus. *sat.* 183 erat... solens (non 99). *Or.* 468 remanens est. *Eug.* c. 76, 10 sit... gerens et... gemens (*ahius generis est* 60, 2 sit praesens). *tamen fortasse non recte suppleri est cum Baehrensio* *Or.* 301 nec vinci (est) quisquam metuens nec vincere feruens, *cum etiam abibi omittatur copula, ut* 1, 115 volentem esse. 1, 396 gerens. 2, 634 recidens. 3, 220 madescent. 318 qua... torpens. VII 11 ducens. *cognata v. infra p. 438.*

usus creber part. futuri: *Mer. poet.* 163 domitu(r)a. 175 (illatu)r)a. *Drac.* 1, 56 ventura saepius (cf. X 387. 476). 1, 113 reditura (1, 382. VI 95. X 106). 1, 241 factura (3, 10. 681. 691. X 107). 1, 278 passura. 1, 289 missura. 1, 290 sparsura. 1, 291 puritura. 2, 647. 1, 335 denominatur. 1, 482 futurus. 1, 517 victurum (2, 614). 1, 566 dicturum (3, 685. *Or.* 131). 1, 619 mansura. 1, 672 periturum (2, 513). 2, 9 fugiturus. 2, 203 mansure. 2, 236 caritura. 2, 511 laesura. 2, 606 peccaturus. 3, 106 feriturus. 3, 117 oratura. II 124 hauriturus. III 10 positura. V 325 possessure. VII 60 visura (*Or.* 114. 247). VII 140 aditura. VIII 139 emptura. VIII 452 iturus (iter cod.). VIII 629 raptura et datura (seq. 630 viduare parata). X 19 regnurus. X 109 consumpturus. X 423 ductura (*paene sensu praesenti*). *Or.* 47 securus. *maxime notabile*: 2, 177 inlaesurus.

II. syntaxis.

membra liberius concordantia:

numero: *Mer. c.* 1, 5 cum coniuge princeps... possidet. 2, 9 tenet... cum coniuge princeps, cf. 4, 15. *poet.* 96 cupido... (et)... furor aestuet. *Drac.* 1, 366 sit (sint *Eug.*) sibi pignus uterque. 1, 418 putat (2, 366) terrena propago solaturque. 1, 620 homines... doceatur(?) 1, 618 formatur (antur *Eug.*)... mas unus et una. 2, 292 parva putant... transire. 2, 481 cecidit pars tertia (484. *Or.* 680. 681. 800). 2, 786 pia turba dei sunt spiritus (omnis et ignis). 2, 792 ut quae captiva iacebant libera turba foret. 2, 802 sexus uterque... resonant. 3, 188 rabies atque ora leonem... tetigere. *sat.* 16 admittunt (-it D) ira favorque. 92 meruer. I 5 grex... stupebat. V 50 gaudebat turba... et... putant. VIII 294 gens... auferent. 568 adveniunt collecta manus. X 48 sequitur... manus capiuntque. *Or.* 656 familia... precantur. 695 cognoscit turba... et fremunt. 2, 467 angelicum... genus. quos. 2, 499 arboribusque caput, cedros. 3, 342 prole... pro quibus. *sat.* 15 quidquid... (*secuntur pluralia*)... hoc. 2, 375 quodcumque... cuncta. *Or.* 751 haec... soror urget, ut.

persona: 2, 28 te novimus omnia patrem. 2, 185 quasi qui debes. 2, 271 gens inopportuna probatur. 2, 775 nos turba rapax calcamus.

genere: 1, 404 fetus, elementa... commissa. 1, 649 pars... cadaver... perempta. 679 rubentem... depositum... resurgentem. 2, 250 homo factus erat caelestis imago. 3, 637 quod fuit, hoc est, hoc erit deus. 2, 106 tertius unus idem (*neutr.*). 2, 595 idem semper eris quod et es quod et ante fuisti. 1, 343 cutis est qui pulvis erat. *sat.* 316 abscisi crura pedesque. *sat.* 111 nec mihi dissimilis quam quod solet esse ceteris. *Or.* 791 pudica quom non ante fuit. [IV 8 maestas tua regna? v. s. v. regnum].

casu: *Eug. hex. praef. pros.* 7 versiculos (-li FP) quos... detraxi, sunt.

apposita (hoc genere positionis Drac. admodum licenter audacterque utitur):

ad nomina: 1, 114 scelus, abiection... reatum. 1, 286 bestia moles (*molui gen. mollis*). 1, 310 incertusque color tigris. 1, 440 ibant... nescia corda. 2, 61 semine... verbo. 2, 140 vina... mirabile donum. 2, 440 homo... primordia nostra. 2, 499 arboribusque caput, cedros. 549 iubar insuperabile Christus. 2, 681 vetus atque novum, duo testamenta. 3, 54 exempla... ignes... et requies. 3, 64 anhelantes, tormenta ultroque flammis. 3, 216 virtutis opus, miracula summa. 3, 253 pura fides, praesumptio simplex. 3, 275 Codrus... alieni causa triumphus. 3, 296 ara Philaenorum... fratrum memoranda sepulchra. 3, 324 optima... vindex exempla et pessima Brutus. 3, 719 rector... pecunia. *sat.* 71 ipsa pariter gemmas pretiosas terra lapillos, ipsa dat et vepres spinea ligna rosas. 280 montes vastos, proxima saxa polo. V 238 legum secreta tribunal. VIII 562 aquas freta magna. X 164 Phoenix, sola genus quae sola genus efficit. X 566 volitans quadriga venena (i. serpentes). *Or.* 12 melior germana sacerdos. 61 oscula... commercia mundi. 66 filia, noster amor et noster, nata, reatus. 453 iners, Parcarum crimina, pastor. 562—5 quae... semina... primordia... viscera... ianua. 758 scelerum complex et... criminis auctor... crur. mens. 18 mercedem vina laborum. *audacissima haec*: X 439 anguicomae... deae, quibus impius honor turpia viperae funduntur membra cerastae i. quibus cerastae, impius honor, sunt pro membris. *Eug.* c. 46, 4 est namque facinus hospita membra cibis: i. membra pro cibo sumi est scelus. in his artificis peccatur mutato casu: IX 124 tene, deum suboles, caeli pelagique nepotem atque Erebi gens clara mei, te, fortis Achilles, ista decent? cf. etiam *Or.* 565 ianua.

nomine apposito expletur praedicatum: 1, 156 materies rapitur... nondum mater humus. 158 terrae pars saxa tumescunt et cautes stant montis apex, pars flumina mergit, planities pars tensa iacet... pars aspera rupibus horret. 1, 301 modo bellantes fluctus freta pigra iacebant. 354 sibimet data sit possessio mundus (VIII 196). 441 quid pars membrorum secretis esset habenda. 584 spiritus... servit... ventus. 635 quae nunc herba fuit, lignum iacet, herba futura. 647 mortua pars hominis... pars viva iacebat (2, 126). 659 quod fumus erat, stridet iubar. 663 mortua nox... cadit. 665 caeca latet luna. 670 nocturnus equus lignum emicat. 678 mersus abito, novus... resurgit. 698 pulvis erit quae dura rigeat. 2, 78 qui nasci dignatus homo est. 2, 103 omnipotens... probatus. 2, 190 mercator nauta vagatur (294). 192 non cognitus advena. 2, 203 mansure superstes (793 victura s.). 231 nos operarius aptat deus. 557 dexter... sedens. 2, 605 transacta... nobis ventura creantur. 610 Christus... datus est nobis spes. 664 David... facinus homicida peregit. 692 ventris onus... fundatur... puer. 703 agis non... severus. 704 mitis corrigis. 753 victima sola placet... honestas. 806 surgere iussa arma elementa deo. 3, 7 stent sidera pigra. 3, 19 rutillat radians crinitum missile flamma. 3, 26 annona datur... esca. 3, 179 spiritus... angelus intrans. 3, 419 legatio Punica missus... Regulus. 3, 516 adcurrere funera viva. 3, 544 fideles vivere. 3, 558 par causa locatur. 3, 633 tu pius et clemens... iratus non es. 3, 714 aptantur cuncta ministra. *sat.* 38 qui homo bos fuerat. 84 ager... harena iacet. 195 vox vera sonat. V 55 famulari... alumnus. 61 pauper quasi probus

horretur. *VIII* 8 quod membratur homo. *31* praetor ... sederat arbiter Idae. *395* murus *sat* ... unda. *537* quisquis me duxit amator. *IX* 36 quaesitor quos torquet avus. *54* consurgens ultor. *77* Pergama ... non bellum, sed praeda patent. *144* poena Pelasgum servantur ... funera. *X* 33 pellis ... servata ... custode dracone. *74* Iuppiter bacchetur adulter. *207* ego victima servor. *444* victima ad manes pervenit homo. *Or.* 83 servio turis alumna. *78* venirem ... coniunx. *337* cupit dux sceptrare tenere. *360* advertat mendax adsertor honestus. *720* eat victima Egistus. *per accusativum:* *14* auctorem confessa deum (*2, 212*). *228* quem ... sentit dominum. *1, 478* caput insontem ... victum. *576* flumina quod mittunt fontes. *577* quod pelagi trahit unda fretum. *578* quod venti ... vaga marmora crispant. *2, 28* te novimus omnia patrem. *46* te venerantur cuncta parentem. *3, 737* nemo tua praeconia congrua dixit. *sat.* 4 quem ... dominum saecula ... probant. *VIII* 469 accipiter dote fera bella minatur. *X* 508 ignea mors rapiat sponsum cum paelice busta.

adiectiva cum praedicto quasi adverbia iuncta compositus Westhoff p. 7.

de numeris: *sat.* 205 pars militis *i. militum. plur. insolite:* v. acies. rabies. *audacter poeticus:* *Or.* 572 ab undecimis ... annis. *alia exempla pluralis poetici quem dicunt cf. Westhoff p. 4 sq.*

de casibus:

genetivus:

saepe vice adiectivi positus: *1, 630* virgulta ruboris *i. rubra.* *2, 151* linguas ... ignis *i. ignea.* *366* fonte sceleris. *430* inter tot scelerum turbas. *436* sine fronte pudoris *i. pudica* (*3, 107* fronte doloris). *652* fructus honestatis datus est de ventre pudoris. *774* catervae paupertatis. *3, 178* roris spiritus. *440* incendia mortis. *sat.* 23 cum laude salutis *i. salutare.* *VIII* 13 his pacis *i. quieti.* *51* virginitas ... pudoris. *VIII* 177 gladio pietatis. *279* fama pudoris cuius pudet. *X* 436 species ... artis formae arte factas. *Or.* 225 venenum ... necis *i. mortiferum.* *259* impete mortis. *419* sceptrum triumphorum *i. victorica* (*cf. 648* templa tr.). *461* verba doloris. *616* felle doloris. *659* foedus amici. *699* classica mortis.

cognata haec: *V* 253 laudis erit ... perire. *VIII* 25 sperare ... laudis habent. *IX* 58 quod laudis habetur. *Or.* 971 quod sit narrare pudoris.

post neutr. adi.: *Mer. pros.* 1 B 4 (vasta) camporum. *poet.* 17 ardua montis. *60* nubila ... algida montis. *Drac.* 1, 603 molis ab immenso. *624* legis sancta. *676* caerulea ponti (*Or.* 41). *2, 3* celsa polorum. *2, 4* caeli secreta (*47. cf. Or.* 827). *2, 163* post ima freti. *2, 261* sort(i) peiora. *2, 341* per clara poli. *2, 657* caeli sancta. *3, 10* maris totum. *III* 3 totum ... poli. *3, 567* scelerum ... omne. *3, 400* tantum laudis. *3, 13* omnia caeli. *3, 380* bellorum prospera. *VIII* 485 ornatus ... plus.

post adi. (via recte sat. 158 sceleris certus); VII 1 carminis ... ebris esse; *sat.* 173 ieiuna cruroris (*cf. Or.* 91); ignarus passim; *2, 462* indiga mercis; *Mer. poet.* 103 cruroris indocilis; *Drac.* 2, 629 officii ... iners; *3, 153* iners animi; *V* 109 inimica senatus; inops passim; *2, 547* luminis in-patens; *Eug.* c. 11, 16 inops voti; nescius passim; *VIII* 442 nuntia fama dicit; *Or.* 441 pia coniugis, impia de se; *Or.* 895 sacrilegum superum; *3, 219* sanguinis ... satiata; securus tr.; *Or.* 918 mentis ... sospes; *1, 490* lingua suada mali; *sat.* 170 consilique tenax; *Eug.* c. 74, 4 iustitiaque

tenax; *3, 39* annonae pretiique vorax; *1, 276* pecus utile belli.

iuncturae quales regum rex v. s. v rex.

origines: *VIII* 321 fratris ... Achilles. *325* Nestoris Antiochus. *Or.* 622 Pyrrhus Achilles.

dativus:

post nomen: *1, 121* dux lux cunctis elementis. *122* lux genitis per cuncta calor. *2, 499* arboribusque caput, cedros. *2, 554* reducum vitae. [*VII* 71 Cytherae cantibus absens abl. opinor.]

post nomen cum copula: *1, 433* malo bonus est homini dens. *2, 424* sumus auctores ... cladibus. *2, 654* genitibus ... est pater unus origo. *sat.* 270 ut sit ... faucibus esca lepus. *3, 51* eris pius ... illi ... qui. *3, 298* extiterunt aliis tam quam sibi mentis avarae. *sat.* 107 regi dominoque reus sum. *VIII* 137 uni pia mater haberis ... sed multis impia constas regibus. *Or.* 367 sitque redux patriae.

post verbum: *Mer. c. 4, 2* puero diem reducit. *Drac.* 1, 366 dulcedo recurrat cordibus. *382* subducitur una costa viro. *400* remeat sua costa viro. *580* usibus ... venire. *622* resurgere vitae. *2, 122* exanimis ... revocare salutis (*V* 4 patriae r. sagittas. *X* 237 gladium dextrae r.). *2, 416* eligit ... supplicio. *2, 558* iudicio venturus erit. *3, 690* ossa ... membris redire suis. *sat.* 41 peccando regi ... deoque. *193* tibi clamat. *V* 180 obsequio concurrat. *Or.* 74 cui sic est virgo locuta. *506* cui ... eram regressus. *754* redeunt animo ... praesagia. *cf. misereor.*

post phrases: *1, 444* iungebant affectibus (*i. coniungibus*) oscula. *2, 279* vastent cultoribus agros. *2, 418* sulphureas his fundit aquas. *2, 539* lux funditur umbris. *2, 745* placidis saevisque ... procedere solem. *2, 773* quis ... fundebat opes. *3, 229* turbis miracula fecit. *3, 650* cum manibus tibi vincla levo (*cf. Eug. sat. arg. 3* omnipotenti deo veniam petit). *sat.* 121 culpis veniale minaris. *172* hostibus (pro h. *Eug.*) orabat ... veniam. *238* luna minuente polis. *V* 183 venena neci ... parantur. *217* Gallis (*i. in Gallis*) vexilla tulisset. *VIII* 524 conubio (*i. coniugis*) servus veniam. *X* 40 barbarus ... regi ... nuntius ibat. *Or.* 398 currentur falcibus enses.

dativus drectionis: *1, 594* it naribus aura. *2, 296* bellum ... transfert ... terris. *2, 508* exilio trusere. *2, 535* mundo redire sepulti. *II* 4 fuderat ... gremio se ... parentis. *V* 37 campo producat (*i. prodeat in campum*). *124* cruci suspendit. *273* mortes transferre foro. *VIII* 87 stabulisque refertur equus. *VIII* 207 domibus ... pecus omne coegi. *VIII* 432 pastor harenis ... exiluit. *VIII* 446 hospitio ... eat. *IX* 66 puppibus ... deriget ignes. *X* 193 hostia templis ... adnecta. *X* 515 capiti ... sarta locat. *Or.* 46 praedam praere Mycenis. *157* domo ... redit. *242* referens caelo ... coronam. *245* pignora ... concurrunt ... patri. *287* fratrem adduxit Athenis. *356* pelagus ... demersit Atridas fluctibus. *386* mersere neci (*cf. X* 92. 468. *Or.* 803). *363* fluctibus intrat. *413* domibus remeare suis. *456* ibat ... tumulis. *516* venit Athenaeis ... sedibus. *889* mediis induxit Athenis Orestem.

nota haec: *1, 132* nec celantur ei. *VI* 107 viris certate. *Brault. epist.* 2, 2 quod mihi nequeat impedire. *cf. iubeo.*

cum passivo: *VIII* 59 quis ... tenetur. *87* nurbibus comitata (*Or.* 694). *146* Astyanax Danais muro iactatur ab alto. *296* quibus ... victa iacet.

accusativus:

de relatione: *Mer. c. 4, 31* recincta vestem. [*poet.* 149 mutatos semi(na)?]. *Drac.* *VIII* 520 lon-

gior artus. *IX* 41 planctu laniata comas, contusa lacertos. *X* 394 delecta oculis *Medea*. de *X* 104 cf. p. 432 sub apposita. *Or.* 255 regem ... corpus perfundit amictu. cf. palpitio.

obiecti: post abhorreo (cf. exhorreo, horreo); curro pro 'percurro'; 1,565 dicturum effectus non desunt; doleo c. acc. *passim*; 3,37 exigo; fleo; feto *sat.* 83; *Or.* 232 commune nefas ... fruuntur; gemo; 1,496 hos increpat; indulgeo; libet; lugeo; *IX* 127 Acheronta natare; nocere c. acc. *passim*; obstupesco; paveo; 2,732 peccare nocentum si fuerit permissa manus; praecipio; peto; exposco, posco, rogo c. acc. *etiam* cum *abl. duplici* v. s. vocibus; *VII* 93 pluitur tellus sudore; resideo; tremo; 2,294 bellator aquas ... vagatur (*alia* s. v.); *VIII* 535 nos hoc Iuppiter urguet. cf. *dat.* post celare, impedire.

nota post phrasin: *Or.* 613 quae turba ... credula dum fuerit i. crediderit.

per figuram: *Mer.* c. 1, 21 confessa deum (*similia apud Drac.* v. s. confiteor). *Drac.* 1,56 ventura monet (*alia* v. s. v.). 65 pluit imber aquas. 67 viola est mentita rosam (*alia* v. s. v.). 157 pars solvit harenas. 160 pars litora curvat. 324 balsama plorant ... virgulta. 573 quod floret humus, viridis quod germinat herba, quod spicant messes *eqs.* 2, 219 te nubila ... coruscant. 2, 418 bitumen compluit *deus*. 3, 29 calamos nutrita seges. *sat.* 208 certamina ... concurrens. *Eug. monost.* 23 aetates ... mundus ... currit. *Drac.* *II* 23 divitias ut tecta pluant. *V* 27 tela pluuunt. *VI* 17 Mars saltat amores. *VIII* 547 pervenit iter ... satellites. 646 tuba ... increpat arma, duces. *X* 75 quodcumque meum placuit mutare maritum. *X* 185 strepitum (*obi.*) ... arma increpuisse. *Or.* 63 vultus gaudia plorant.

adi.: 1,302 grande tonat. 2,232 mortale minantes (*Or.* 617. 833). 2,496 veniale minatur (*sat.* 121). 2,701 veniale iubens (*cf.* 707). 3,556 servile pavens. *sat.* 137 leo terribile fremit. *VI* 94 gratum ... pavescent. *VIII* 361 veniale (*prec*)atus. *X* 308 conqueritur defenda gemens. *Or.* 706 saeva minatur. *Or.* 617 juvenale fremens, mortale minatus. 856 torquetur inane. 904 cense te severa.

vocativus: 2,203 mansure. 204 adorandi. 3,24 editor omniparens, sed non tamen edite ab ullo. [*V* 143 tu ... inique non 'es' supplendum, sed 'agis' vel 'probas']. *II* 152 o frustra nutritre puer. *V* 325 possessore polos. *VIII* 130 animose puer, virtute protervus. 3,418 casus ..., Amphiaræ, tuos.

ablativus: 1,504 missa ... fornace liquescat *massa*. *VIII* 395 pressa carina solo. 427 Cypro ... resedit *navis*. 566 Lacaeam litore non posuit, media sed puppe locavit. cf. 1,459 ibi inrepsit et multa sub in c. *abl. collecta*. *IV* 38 Olympo es. *V* 146 delubris natorum colla secabat. *V* 277 extinguere proelia campo (*IX* 64). 284 solo cum mordet harenam. *VI* 67 ornatus fronte corymbis. *VII* 38 nutet Silenus asello. 104 ramo. 151 delphine sedens. *VIII* 321 Emathia ... nutritus Achilles. 400 dispersos longo ... aequore Troas. 423 tellure ... pelagoque. 508 pectore. 598 plangitur urbe. *IX* 26 corporibus vixisse suis *animas*. 31 pietas ... manebit corpore. 59 pugnam thalamis (*VIII* 641) exercet adulter. 201 fluctibus. *X* 116 populo. 183 sonnerunt tela pharetris. 186 tholo. 190 tu caelo Cynthia regnas. *sat.* 238 polis. 277 reptantia gramina terris. *Or.* 123 animo versatur adulter. 856 animo torquetur. 156 timor grassatur mente. 243 fronte. 628 callibus oculis ibant. 3,100 modico ... die peritura. *IV* 42 casside fulgurat

ardor. *V* 133 ereptum vel mor(t)ibus (*i. mortuis*) ... vel vivente iecur. *VII* 71 cantibus absens. 89 faver excussus caveis. *VIII* 161 muris depellite fratrem. 164 pectore ... rapiatur pignus. 427 carina ... classis] depulsa. 484 purpura ... diffusa umemis. 576 extorquet vertice crines. 591 fletu manante genis. *X* 35 subduceret arbore lanas. 78 solvat cervice catenas. 99 ut pinnas desiccet aquis. 145 sinu se subtrahit. 284 venatu ... rediens. 360 stratis rapitur. 558 radiabant vertice flammae. 564 (s) e tellure levabant. *Or.* 124 descendere puppe (239). 244 fundebat vertice flammam. 476 tumulo surrexit.

cum passivo: *VIII* 69 monitus ... nutrice.

duo ablativi: *Or.* 541. 616.

singula: v. s. v. abdicio.

de personis verborum: verba impersonalia ad personas referuntur haec: 3,478 quod honesta femina decet facere; ter paenitet; *Or.* 903 peccasse pudebit (*cf.* s. v. pudet); *VI* 70 Bacchaeque rotari ... placent. *aliter VIII* 62 rura pigent Parin; et exempla sub decet. impersonalia insolita: dolet *Eug.* c. 27, 10.

de temporibus:

praesens: inter perfecta vel pro perfecto: 1,152 eruitur. 306 sortitur. 317. 319. 342. 443. 2,396. 399 postquam revocantur et suscepti. 535. 571. 574. 3,60. 90. 346. 352. 377sq. 405. 447. 485. 492. 498. *II* 77. 148. 155 (post cum). *VIII* 162 et 168 post relativum. 287. 427. 609. *Or.* 37. 62. 69. 415. 748. 750. 785. 828. 846 sq. 901. post cum pro imperf. coni.: 2,167.

perfectum: inter praesentia: 1,67sq. 239 luserunt. 279 timuit (*non metuit legendum?*). 313. 336. 346. 426. 454. 459. 474. 484. 645. 2,128. 131. 137. 181. 287. 419. 422. 434. 555. 744. 811. 3,149. *sat.* 157. *II* 81. *V* 311. *VI* 65. 72. 102. *VIII* 252. 388. 426. 645. *X* 221. 321. 364. 431. 517. *Or.* 129. 257. 365. 961. ante praesens ita ut hoc res consequens indicetur: 1,400. 401. 469. 2,422. 428. 552. 644. 3,242sq. 274. *Or.* 817. *gnomicum*: 1,565. 3,367. *sat.* 88. *V* 311.

imperfectum: inter praesentia: *Mer.* poet. 63. *Drac.* 1,178 erat. 236 erat. 359. 486. 536. 548. 2,175. 231. 3,175. *II* 88. 94. *V* 60. *VI* 60. 75 sq. 100. *VIII* 108. 219. *IX* 77. *X* 265. 564. *Or.* 158. 219. 238. 247. 318. 730. 733. 801. 942. 944.

plusquamperfectum: refertur ad praesentia: *Mer.* c. 1, 22. *Drac.* 1,206 sq. 488. 491. 551. 2,125 (-vit B). 672. 3,466. 692. *sat.* 8. 93. 302. *VII* 19. 57. *VIII* 217. *X* 259. 360. 518. *Or.* 798. 825. 864. 867. pro imperfecto (saepissime fuerat): 2,369. 440. 773. 796. 799. 3,217. 456. *X* 317. 363. 369. *Or.* 296. 299. 685. 802. 867. 931. saepe item debueram: v. sub indicativi usu.

futurum: refertur ad praesentia vel praeterita: 1,300 modo bellantes ... pigra iacebant. 698 pulvis erit quae dura rigeat. 2,417 quia ... non dabit ... fundit. 3,133 cum ratione iubet fieri quaecunque iubebit. *sat.* 49 imperat atque iubebit. 113 quaecunque gerit, quaecunque iubebit. 131. 132 scit ... qui volet. *II* 106 non fuit ... nec ... erit. *Or.* 634 non ... quatenus (*i. non quassura erant*) ... sic ... ibat. *VIII* 359 turpe putans, non dente suo si praedia iacebit. *IX* 82 condentur. 164. 165. 168. in precatione: 1,744 impendens (-is trad.). inter coniunctivos: 1,364 erit. *futuris* admissentur praesentia vel indicativi vel coniunctivi: 1,430 non vult, addicet nec. 432 scit ... et ... non erit. 1,523 et venit imber, nec fallit hiems nec tardat adesse. 633 fit ... renascuntur. 2,53 haeret ac mittent ... et cadet. 2,706 quotiens commotus eris, placidissimus extas. 757 sqq. 3,83 sqq. *sat.* 140

mora si fuerit, acrius inde furit; at si ... ponat ..., perit. 148 frangitur ira, cum confessus erit ... reus. II 29 fugiet viresque fateur vel ... tractet. 32 aestuet ... vincuntur ... amabunt ... succedunt. 44 flammatur ... redde- tur. II 158 quis comes alter erit, cum dat fera bella noverca? V 163 rapiuntur ... et perit ... aut ... cadet. 188 mox ... tenetur ... erit, ferietur ... armabitur. 283 cum ... cadet, cum ... perfundat ... cum mordet. 317 funestat ..., si mactatus erit. VII 140 petet ... nec negat ... vagatur ... ibunt ... perfundet ... ci(t)et ... mandat ... flammatur. VIII 124 con- iurat ... petent ... fremunt eqs. 182 cedent ... extet. 229 dat ... faciet. 238 praestem ... adest ... erunt. 652 dabitur ... ditetur ... orbentur ... plangat ... sequatur. IX 64 quis murus erit ..., quis ... tuetur, ... quis dirigit ..., quis ... sustinet aut ... tolerat. 91 formet ... faciet. 126 negentur? nec dabis. 156 in qua ... erit ..., vocat. 218 hortaris quia si ... erit. X 231 non es, si fueris. 348 si ... erit, si ... parentur, si pluet aut ... coruscet. 425 dabo ... superaddo. Or. 210 veniet ... est ... dabo. 321 eminus ... trahemus. 395 erunt ... solli- citent ... verberet ... vacant. 478 morieris ... tenet. 543 purgabit ... nam ... docet. 593 occurret ... obsidet ... invehitur. 614 favebunt ac ... rapiant. 763 nec ... miscebitur ... nec ... eat ... aut ... capiat.

imperf. coniunctivi pro praesenti: 1, 373 (sensu irreali quem dicunt). 572 imperat ... dominan- tur orbi et ... tenerent. 2, 298. 321. 406 sq. 413 sq. 547 ut remearet ... optat. 599 (irreal.) 669. 3, 347. 448. sat. 25. Or. 380. 678. 749.

coni. praes. pro imperf.: Mer. poet. 63. Drac. 1, 541. 2, 327. 2, 383 *inter imperfecta*, 2, 588 sqq. 3, 154. 363. 460. 546. sat. 270. V 109. IX 130. Or. 702. ros. 14.

coni. perf. pro plusquamperf.: 2, 307.

coni. plusquamperfecti: 1, 292 ne ... fuissent, ... fixit. 2, 244 poteras ... permittere ... ut ... tulisset. 320. sat. 134. 185. II 103 dicite, quando ... dedisset.

consecutionis temporum liberioris exempla data sunt sub coni. imperf. praes. plusquam- perfecti.

ex periodis conditionalibus q. d. addo has: 1, 271 tenuissent ..., ni ... darent. 2, 196 si disiuncta fiant, solvetur machina rerum; si con- iuncta forent, omnis natura periret. 2, 251 re- tinens ..., nisi ... contemneret. 3, 248 si ... velim ..., non mihi sufficient. 323 dicere si valeam, ... probabo. III 11 si ... negetur, ... forent. V 288 si ... darent, ... rogassent et ... daret. cf. etiam sub *indicativo*. *sine parti- culis:* 3, 140 sic iactura fiat; praestot compen- dia damnum. V 221 das otia seruo: ... vult esse suus. Or. 296 venandum fuerat: socios venatus habebat. 778. 929 sq. *similiter* ut 2, 282. 298, utinam 2, 321.

de modis:

indicativus: 2, 242 poteras ... permittere (2, 718. sat. 55). 261 debuimus (338. 485. 3, 153. 545. 623). 1, 621 fuerant ... nata, ... ni ... daret. sat. 293 si ... dedisset nec daret ..., quae fuerat pietas? 3, 118 si ... erat ..., hoc faceret. II 61 si ... placebat, ... cantarent. cf. Or. 955. V 92 si fortis erat ..., peteret.

saepè legitur ind. pro vel cum coni. in inter- rogationibus secundariis: 1, 712 scit, quo ... crea- tus ... imitatur. 2, 684 exegit quid ..., quid ... mereantur, dicere. 182 ostendit ..., quid ... creent, quid ... meretur. 3, 134 monstrare

..., qua mente rogetur, qualiter ... se vult et iussit amari. 625 scio cui iusta parasti. II 92 causas perquirat ..., cur ... petit. V 86 quid timet aut optet, ... adverte. VIII 30 vulgate ..., quae causa ... fecit. 222 dic, ubi vis ..., ubi ... tendis. 244 cognoscunt ..., quo vela parantur. 262 quae causa coegit, insinua- re. IX 184. 203 perquirens, si Troia ruit, si concidi Hector. X 46 ut nosset, quid puppis erit. 337 monstrare ..., quid ... valent (non 536). Or. 71 dic ..., quae sorte manes. 350. 875 (cf. coni. 557). *similiter* post ecce quid 3, 240. 165. 191. *rarius in aliis enuntiatis alternat ind. c. coni.:* 3, 62 sq. *in relativo:* 154 haec illum re- sponsa domant faciantque silere. 594 ubi sit ... aut ... quo ... recessit. sat. 28 quis ... aspera cuncta petat, prospera cuncta negat? *nota ind. in enuntiativo relativo:* 2, 741 solus enim do- minus, dominum qui non habet extat vel cui cuncta parent.

de voculis cum, dum, licet v. ind. verborum.

coniunctivus:

Mer. poet. 1 B 22 non ... (sic) ... impleat animos, ut si. Drac. [1, 3 agnoscat C]. 1, 31 adsumat, 1, 77 quis neget. 1, 397 qualem pos- sent ... formare. 2, 57 quis ... queat. 58 quis reputet. 144 ut quid miremur. 3, 12 quis dubi- tet. 3, 89 si ... est ..., quam sit. 150 sub- iiciat quisquam. 3, 268 nemo ... miretur. 577 quasi ... putem. 594 ubi sit ... aut ... quo ... recessit. sat. 92 hoc homo quando habet? Or. 662 quae sit mora. 860 quid faciat? quos ... eliciat? vel ... fatiget? Or. 927 quis ... audeat. cf. forte, forsitan.

irrealis: 1, 441 quid ... esset. 442 unde ... scirent. 531 an ... posset. 3, 63 non ferret. 2, 331 haec mala sufficerent. 3, 445 quae lucret. VIII 289 quod mens nulla tulisset. Or. 4 non quae lugularet. Or. 584 ut facienda putes quae nec dicenda fuissent.

X 355 optarem i. opto. VII 1 cuperem.

2, 111 quaecumque daret ..., putarent. 2, 782 quidquid agamus.

hortativus: 1, 2 legat. 361 demus. 364 nove- rit ... sit. 365 vocet ... recurrat. 369 sint. 370 sit. 625 conspiciant. 3, 91 veneretur. 92 sit. 94 sq. 101 doceant iam nos exempla. 124 absit. 154 faciant. 3, 185 egrediantur. 279 legantur. 477 rapiant ... et faciant. 560 im- plect. 613 ne clauderis. 672 prosint. 673 sit. 677 resurgat. 722 sit et *passim*, *nota personam:* Or. 612 eam. *in longa periodo* 2, 442—463 *coniunctivi primo iussivi transiunt in irrealis.*

pendet a verbis vel phrasibus: Or. 15 da valeam. VIII 186 poenas persolvat ... exoptat. 2, 778 expectamus adhuc de paupere xenia nobis afferat et praedam. 1, 731 facit ... membra tegant animam (cf. *infra* VII 30). Or. 667 festinare ... audiat. VIII 503 hortatur ... indicet. *octiens fere post iubeo partim mixtus cum imp. (v. ind. verb.). bis post moneo (v. ind. verb.). nolo (Eng.).* V 15 optate ... vincant. V 199 non opus est laedatur. sat. 134 oravit ... vinceret aut certe praeda fuisset iners. X 420 non puniat, oro. X 422 colla paro feriat. X 76 peto filia ... amet et laudet. II 117 placet ... Hylas rapiatur. 3, 614 das praecipua ..., ... cadat ... et ... ferat. VI 31 precor asper- gent. IX 129 me vita pia promovit ad urnam, ... quacram. *ter post quaevo (v. ind. verb.).*

Or. 811 scelus est, ... rapiatur. Or. 311 rap- tare opes spes una manebat. VIII 446 turpe videri, ... Paris ... teneat. 2, 113 vitium est generale ..., hoc credant.

structura mixta ex coni. et acc. c. inf.: Or. 343 (cf. etiam 482 cum nota critica) Lachesis . . . censuraret regem tanta turpi morte periret (sic B, -re A). VIII 30 quae causa nocentem fecit Alexandrum raptu spoliare(t) Amyclas. cf. 1,570 deus imperat ambos sedibus egressos placidis dominetur ut orbi. 2, 547 ut iam remearet . . . optat dominum regemque. 3, 261 Menoecea . . . Staius ostendit quia . . . perdidit. sat. 307 non semel ignosci dixit lex sancta . . . sed quotiens culpa est, sit totiens venia. 1, 721—4. 2, 620. et supra 2, 778.

imperativus: passim, nota: 1,415 nescite. V323 (VIII 225) adesto (huc ades X 94). X 143 para cautusque memento. 214 esto. Or. 667 ito. 769 accipito.

infinitivus:

inf. perf. pro praes.: Mer. poet. 3 caruisse iubet. Drac. 2, 60 libuit genuisse. 90 intrasse. 526 obisse (mori Mer.). 562 tempissime. 563 temerasse. 3, 100 quaeisse. 459 portasse. 460 invenisse . . . quam punire. 743 suspensisse . . . satis est . . . et . . . adire. sat. 234 perdere et repetisse. V 95 voluisse. VIII 201 voluisse . . . et non posse tamen. 262 venisse. 611 iacuisse. IX 57 latuisse. 75 luisse. 160 robuisse. X 16 vulgasse. 600 coluisse. Or. 903 peccasse.

inf. praes. pro perf.: sat. 32 esse.

inf. quasi subst.: Mer. pros. 2 A 14 recte factorum summus fructus est fecisse. Christ. 23 nasci tibi non fuit uni principium finisque mori (cf. Drac. 2, 256 nec fuit initium nasci nec finis abisse). Drac. 1, 548 poena mori crudelis erat, sed vivere peius. 3, 278 mors est inopem simulare tyranno. Or. 293 velle fuit commune viris et nolle duobus (cf. 1, 367). 774 olim velle fuit: Eug. c. 1, 14 sic 'bene velle' quam quo 'pravum posse' recedat. 15, 38 hoc solum praestat miseram tetigisse senectam, quod. 94 recta fides sensum pandit, non credere claudit. hex. praef. metr. 17 non velle valet, sed . . . iussio cogit. Braultio epist. 2, 2 velle tuum bonum persentio, sed posse meum non ignoro.

inf. pro gen. gerundi: Or. 166 nescia mens illis, fieri quae causa fuisset.

inf. act. pro pass.: 2, 702 ut iubeas vel iuste occidere fontes (viz occidere intellegendum). 3, 608 nisi parcere mitis iusseris afflicto. V 247 colla sinetis carnificis truncare manu.

VII 139 cum coeperit iri. X 178 cooperat ostendi.

inf. misceri cum aliis structuris (coni., ut, quia) vide in capite paginae; addé 1,432 ubi solvitur acc. c. inf. in enuntiatum finitum.

inf. pendet a nomine: 1, 367 velle pares et nolle pares. 368 pax animi concors paribus concurrere votis. *nomini adiuncta est copula*: 2, 622 libera mens hominum est peccare aut vivere sancte. 3, 129 non crudelis erat . . . auferre. Or. 279 sunt faciles dare summa dei. 951 qui temerator erit caelestia iura movere.

inf. nudus, ubi expectas acc. c. inf. id est ad-dita se, me pronomina: 1, 245 conlaudant dominum meruisse creari. IX 25 doleant . . . vixisse. 2, 124 mirantur nosse (3, 174). 2, 240 debere fabetur (573 nom. c. inf.; VIII 594). 2, 491 superare putent (V 51). 569 credidit . . . nil iam . . . mereri. 3, 480 finxit amare. 544 testatur adoptat . . . vocitare. 572 satis est me dixisse reum. 670 spes est mihi posse mereri. VIII 27 meruisse cibos . . . exultant (413). IX 143 non sentit . . . tenuisse. X 316 nesciret . . . meruisse. 695 paveat . . . meruisse. Or. 266 minatus . . .

inducere. 761 rogas . . . iacere. *aliter post putare* V 168. 191.

inf. liberius iunctus pendet a verbis vel phrasibus his: VII 21 Mars est accensus amare. Or. 663 spes haec accendit amicos accelerare gradus. V 211 populatorem . . . adegit sorbere. Or. 317 accipiem confirmat in arte manere. VIII 124 coniuurat in arma Graecia . . . raptum punire Lacaeae. IV 18 concurrere . . . compellor (acc. c. inf. VIII 57. 554). VIII 22 contempsit scribere. V 121 funestare . . . contendis. 3, 77 dependere curant. contingit 3,50. 366. continuet . . . manere 2, 257. 1, 60 despiciunt . . . servare (sat. 275). Or. 165 facinusque parare disponit sub corde truci. 2, 783 differt punire. Or. 745 dici sum digna. 1, 580 data sunt . . . venire (1, 622. 2, 200). Or. 586 imus . . . donare (1, 211. 283). 3, 35 exoptat . . . reddere. X 1 fert animus vulgare. 2, 323 furit . . . damnare. 3, 458 debellare . . . urget et hortatur. 3, 306 ignorat . . . mutare. 3, 516 inpulit . . . accurrere. VIII 113 lambere . . . insistent. V 303 instas orbare. 2, 314 invadunt . . . iniunxiss. 3, 551 parare laborem (II 97). 1, 245 meruisse creari (2, 378. 770. sat. 180. Eug. hex. praef. metr. 2). 2, 350 operire minatur (Or. 165). 2, 148 audire moneret (Or. 612). Mer. poet. 107 nec dicere mussant. Drac. 1, 621 fuerant succedere nata. 1, 610 negat sentire (2, 345. VIII 58). Or. 351 quaerere neglexit. V 25 nititur truncare. Mer. poet. 165 certare parat (Drac. 2, 178. VIII 219. 258. 612. X 78. 520. Or. 554. 595. 643). Drac. 1, 98 peccare . . . parcat. 2, 359 nec pavet invadi. Or. 562 *peragit . . . portare. Or. 99 pergo . . . reddere. X 490 lambere . . . permisit (2, 721). VIII 82 capitollia . . . petebat reddere vota Iovi, laturus sacra Minervae. 2, 74 his praestat . . . manere. Or. 656 punire precatur. X 12 superos . . . premit . . . parere sibi (cf. 2, 714). VIII 154 quaerit viduare. Or. 20 quatuor sanare fueros. 2, 99 caelum patri servire reliquit Christus. 1, 428 sanxitque manere (2, 97). 1, 346 surgens auctorem laudare suum (VII 149). Or. 322 proceres . . . trahemus . . . transire. 2, 558 iudicio venturus erit . . . reddere mercedem cunctis (VIII 437. 573). 1, 262 aves vernare . . . vapor urget (3, 458).

inf. alternat cum acc. obiecti: 1, 421 sqq. 2, 314 sqq. 3, 341 sq. V 65 sq.

nom. c. inf.: 2, 146 discipuli . . . cum tanta . . . fecisse legantur. saepius cum probari.

acc. c. inf. liberius pendet ex verbis vel phrasibus his: 3, 563 iussa dei fieri contemnimus. IX 127 dabis occisos iuvenes . . . natate. sat. 307 non semel ignosci dixit lex sancta reatum, sed quotiens culpa est, sit totiens venia. VIII 177 dicite pastorem . . . obire (cf. VII 79). VI 117 succedere noctem exoptant. 1, 724 deus facit . . . noverit ut vultur . . . aut aquilae . . . renovare inventam. 2, 245 quae res fecerit ista dari (2, 735. 3, 154. 170. 342. 3, 618. sat. 13. VIII 163). 2, 747 procedere solem . . . imperat (X 7. 563. Or. 46. 382). 3, 431 institit occidi Poenos. VIII 280 nascitur invidia . . . sororem . . . servire. 2, 648 miratur et haeret sic utrum crevisse suum (3, 360). opto v. ind. verb. IX 78 canes laniare cadaver . . . paras. 2, 243 angues . . . permittere nasci (722 passiva). II 16 quid petis uri. 2, 159 surgere ventos praecipis (passive 1, 9). Or. 629 quaerentes ausa latere. Or. 481 impune relinquas . . . scelerum auctores . . . regna tenere. Or. 200 exemplum . . . superaddo Lacaeam . . . vivere felicem. 3, 542 se

vult ... esse parentem. 559 qui vult sua vota venire.

omittitur acc. subi.: 1, 517, 3, 552. V 191. Or. 55. 709. 807. cf. infra sub particip.

de usu voculae ut v. ind. verb.

de quia quod post verba sentiendi dicendi vide item ind. verb.

ad ablativi absoluti usum cf. 2, 573 expensus obiit se mox ultore severo. bis positus in uno enuntiato 1, 153 sq.

nomin. absolutus: Taurus epist. 4, 13 p. 289, 36. cave huc trahas Drac. 2, 634. VIII 379. IX 193. Agr. Perd. 226.

participia:

omittitur pronomen Mer. poet. 137. Drac. 1, 679. 2, 52. Or. 878. 884. 937, at Or. 465 cuius ... preant. cf. etiam exempla sub 'acc. c. inf.' allegata.

part. praes. sensu perfecti: 1, 661 moriente (VIII 538. IX 33; non Or. 764). 2, 804 vincente deo. sat. 155 sol ... intrans qui intravit. Or. 353 fugientis. 703 Hectore consumpto, Troia pereunte sub armis. cf. Rossberg, Archiv f. lat. Lex. IV, 1887, p. 49 sq.

part. fut. pass. quasi adi. in -bilis: 1, 468 non expugnanda esse. 2, 92 non capiendus ab isdem. 115 deum mundo venisse videndum.

part. fut. quasi praes.: Or. 187 ne moriar tecum peritura.

abl. gerundi: 1, 87. 616. 2, 506. 733. 804. sat. 149. liberius, quasi part. praes.: 1, 95 vitium ... agat perstando. 99 perstat ... sequendo. 592 itque reditque ... repetendo. 2, 376 putabant nil reputando. 2, 466 opponant ... fatendo. 2, 587 convertit eundo. 3, 108 stabat ... non ... udando ... non ... dilacerans. 3, 233 petit ... sequendo. 3, 284 petiere ... spernendo. 3, 364 patriae pugnando triumphum vulneribus dedit ille suis. 3, 395 gemere reputando. 3, 685 dictura loquendo. V 101 iugulet ... necando. Or. 226 vibrando. 514 abscedunt ... linquendo.

supinum: Mer. pros. 2 B 12 exierat ... populum. Drac. VIII 647 captatum pervenit.

de verborum generibus:

de deponentibus v. p. 431.

ad passivi usum nota haec: VIII 96 abdicor. Or. 708 credita non est. 2, 172 doletur. 3, 37 exactum a quo exactum est. VII 93 pluitur tellus sudore. V 27 tela pluuunt. I, 9 natura ... praecipite creare. Mer. poet. 122 reptatis nivibus. pass. verb. intr.: X 366 ventum erat. 467 redeatur. 474 conventum pactumque.

verba intransitiva vi transitiva praedita: cf. in-esco haec: horresco, innatesco, pulcresco, putresco, tepesco. alia: doleo, nato, ploro, pluo, profluo, redundo, repto, resideo, sono, vago (de palpito v. s. v.).

verba transitiva vi intransitiva usurpata: ango Eug., concludo; crispo; evinco; flagello; frango; mergo; portendo; produco; rumpo; sereno; sicco; sponso; tardo; tempero; tribulo Taurus; verto; vibro.

de usu substantivorum:

abstracta quae dicuntur pro hominibus (locos v. in ind. verb.; cf. Westhoff p. 589): affectus; amor (passive, semel active Or. 668 servilis amor i. servi amantes cf. VII 66. X 66); pietas i. q. deus vel parentes; simplex aetas VII 65, mollior aetas Or. 370. infantia; iuventus (-ta); senectus; sexus; virginitas; posteritas; adulterium ... Egisti Or. 619; cognatio, coniugium I, 365; conubium; thalamus; barbaries; doctrina; egestas; honestas; ignorantia; impietas; nefas; paupertas; rabies; sudor; bellum i. hostis IX 77; Hector, culmen et urbis apex VIII 93;

conceptus ... meos i. me conceptum Or. 563. culmen apostolicum episcopus Eug. c. app. 22, 4; defensio i. defensor; dolor omnibus atque inimicus factus 3, 599; dolor est, non zelus Iason X 424; dominatio i. dominus V 207; inferna fames Lapithae Or. 856; famulatus i. famuli 3, 243; funus i. cadaver; furor; legatio i. legatus vel -ti; lis pacis Amor VII 13; luctus i. defletus X 438; tria lumina gentis VIII 238; sapientes, lumina cordis Or. 911; prolis mors i. interfectio 3, 361; mors saepe i. q. mortuus; origo i. q. avus sat. 299; legalis origo auctores legum Or. 892; origo ter i. q. proles; plantus i. q. defleti 3, 122. 345; poena i. q. punitus 3, 520; potentia i. q. potentes; potestas i. q. potentes; praesentia; primordia nostra Adam 2, 440; proelia i. proelatores IV 37; rapina i. rapta VIII 544; redemptio i. redemptor; regnum i. q. rex; regna i. q. subiecti IV 5? v. s. v. regnum; reliquiae; sepulcrum i. q. sepultus; tenebrae i. q. caeci 3, 124; spectante triumpho IX 77, at X 202 triumphi i. q. victi; ultio i. ultrix Or. 135; zelus v. supra dolor. de bestis: 1, 282 Massyla fames ferae; VIII 579 feritas i. tigris; 3, 305 serpentum glacies; 3, 209 tam saevas rabies i. leones; cf. V 311 rabies ... fulva. cognatum: 3, 182 vestigia plantae i. pedes. in allocatione: Eug. praef. hex. 4 clementiae vestrae. 14 vestri solii ... pietatem. 14 vestra ... gloria. epist. 1, 3 vestra prudentia. 1, 4 vestra pietas (saepius). 3, 2 vestrae ... dignationis. 3, 3 vestrae potestati.

de adiectivis:

pro subst.: sing.: 3, 77 proprium dependere. 99 contemnerem ... perenne. 254 aeternum ... quaeat. sat. 6 nescius alterni. plur.: Mer. pros. 2 B 12 Romana i. fines Romanorum. poet. 64 laetis maesta gemit. Drac. 1, 13 bona gaudia, tristitia, saeva. 103 ab excelsis veniat vindicta. 170 donanda poetis. 294 quae saeva vocantur, 2, 108 mortalia dura subivit. 387 cura minorum. 230 diversa. 278 deserta. 292 parva putant homines ... transire. 331 peiora. 337 graviora mereri. 443 peregrina. 455 dulcia ... et amara. 469 casta et sancta. 698 alma ministrat. 738 ima levas et celsa, premis, praesumpta ... adters. 3, 12 caelestia. 21 celsior excelsis. sat. 15 bona, tristitia, prospera, prava. 20 inlicita. 28 aspera ... prospera. Or. 2 festiva cruenta. 655 divina. 872 adversa. passim; nota maxime Or. 559 anxia.

adi. per figuram pro genetivo substantivorum passim, ut: 2, 724 pia turba pro t. piorum; 735 improba rabies pro r. impiorum; 3, 245 sors pia. 280 castra inimica. sat. 282 noxia poena. 288 pium nomen. 290 nomen ... placidum. II 137 fontigenis ... comis. V 66 carnifices flammis (cf. Or. 721). 127 civile cadaver (cf. 275). V 271 hostiles iugulos. VI 17 Bromius ... Hymen. 50 maritales vapores. 53 matronali ... catervae (cf. 99. Or. 421). VIII 2 pastoralis ... auseum. IX 20 lunares ... globos. Or. 139 triumphalis (i. victoris) domitor. 145 vi(c)tricia colla. 238 more maritali (540). 288 studiis sapienti(bu)s. 321 Argolicos ... favores. 433 maritali ... sanguine. 503 famularis amor (cf. 668). 531 sanguinea mercede. 547 vernalis turba. 662 rustica ... membra. 793 verbere corpore. 892 legalis origo i. auctores legum. cf. etiam 1, 377 fur ... suus pro 'sui'.

comparativus hic illic non legitur ante quam v. ind. verb. sub v. quam. cf. etiam s. v. festino.

comparativus debilis quasi positivus: 1, 64 rubicundior. 728 maior (2, 635. 695. 3, 88. 420. 652).

2, 314 plures (317. 535). 2, 565 clementior (700. 3, 617). 2, 642 dulcior. 658 rectius. 3, 202 spatiosior. 551 citius (Or. 58). sat. 91 purior. V 131 saevior (X 177. Or. 625. 835). VII 142 mollior (Or. 370). VIII 92 fortior Hector (165. 624). VIII 520 longior. 534 dignior. IX 152 tristior (X 172). IX 224 carior. X 325 melior (467). 554 minorum (i. infantum). Or. 78 ocios. 89 mitior. 137 longius. 607 crudelior (830). cf. Or. 829 interius pro 'intra'. cf. etiam senior.

positivus pro comparativo: Or. 637 fortior Oenides, sollers Laetius heros.

superl. pro comparativo: primus 2, 607. IX 138.

adverbium:

quasi adi.: 1, 495 fas ante. II 152 spectator ubique.

quasi subst.: 3, 740 numquid habes, deus, 'ante' tuum vel 'post' cadit in te?

de pronominibus:

personalia: plur. pro sing. v. ind. verb. s. v. ego. tu. noster. vester. reflexivum pro is. v. sub sui et suus. nota: 2, 606 qui ... tu ... vides.

demonstrativa: V 181 transitus ille pro 'illius'. v. ad Stat. silv. 1, 3, 90.

relativa:

enuntiatum relativum praecedit: Mer. c. 4, 32. Drac. 1, 155. 2, 289. 385. 475. 792. sat. 83. X 536. pron. rel. (vel interrogat.) remotum ab initio sui enuntiati in locum secundum passim (cf. Westhoff p. 39). in tertium: Mer. poet. 117. Drac. 1, 503. 2, 119. 297. 507. Or. 87. 175. 662. IV 44. V 327; in quartum: 1, 385. 488. 2, 45. 118. 3, 4. sat. 3. I 10. IX 22. 66. Or. 275. 383. 901; in quintum: 1, 709. 723. IV 13. V 209. atque adeo in sectionem: 2, 473. V 40. Or. 195.

complura relativa pendent ab uno nomine ex. gr. I, 225 sq. sat. 209 sq. Or. 374 sq. 867 sq. saepe tamen in membro posteriore pro relativo subditur demonstrativum vel nomen: I, 131 quem non obscurant ... nec celantur ei. 1, 567 penes quem ... ac ... deum. 1, 688 qui ... et una manus. I, 740 qui ... deus. 3, 309 quos ... ibi. 3, 537 qui ... hunc. 3, 656 qui ... mea lingua. sat. 104 cuius ... et ... inclinas. X 124 quem ... et ... Amori. cf. 3, 620. Or. 915.

licenter iuncta: 2, 47 nec caeli secreta vacant quae spiritus auctor non habeat. 2, 741 solus enim dominus dominum qui non habet extat vel qui cuncta parent ubi flagitas coniunctum.

relativum pandit enuntiatum primum passim, velut 1, 157. II 62. 142. 148. Or. 291. 383. 562. 612. 632. 850. 868. 885. 906. 910.

pronomen indefinitum: in altero membro eius vice ponitur pronomen brevis: 3, 90 quidquid dedit et cui confert. qui usus latius patet: Verg. catal. 4, 1 quocumque ... quas ... quosque. Chris 89 quidquid et ut (i. ut) quisque est tali de clade locutus. Gratt. 451 quisquis ... fregit, quis (sic) ... ausus.

negatio geminata: v. s. v. nec in fine.

praepositio iuncta cum enuntiato relativo: 1, 374 demere particulam de quod (de quo Eug.) plus ipse parat. item de 2, 186, cum 1, 402 (et Eug.).

postpositae: propter sine, super, usque.

breviter dicta v. s. ad, ante, post.

alteri membro addita: 1, 506 promittit saxis et non de pulvere gemmas. X 598 sq.

particulae postpositae: secundo loco mltae (Westhoff p. 40), tertio cum, dum, et, licet, nam, ne, postquam, quod, quia, sed, si, ubi; quarto cum, quippe, quod, si; quinto dum, et, licet, si, ubi (V 32); sexto et septimo si.

de enuntiatorum ordine turbato: 1, 404 his 'crescite' dixit et 'replete solum' omnipotens 'de semine vestro ... natis'. sat. 270 ut sit, adoptavit, faucibus esca lepus. 123 punitur ut sit quod Christus. sententia primaria interponitur variis secundariis: 1, 352 sqq. 2, 262 sqq. (cf. et 1, 442). sat. 184 sq. 209 sq.

ellipsis verbi substantivi (cf. Leo, Sen. I p. 185 sqq.): in enuntiato libero (de participio praes. nudo v. p. 432): 1, 321 Persica nobilitas sunt littera (mutavit Eug.). 1, 396 erat. 398 erat. 455 constructus est. 477 ausum est. 556 est. 559 est. 743 vexata est. 2, 104 dictus est. 754 litandum est. 806 iussa sunt. 3, 340 hoc scelus admissum est? 412 visus est. 443 victa est. II 107 erit. IV 22 erat, erant. V 1 est. 116 est. 139 sq. est. 215 missus est. VI 83 est. VIII 162 est. VIII 241 sic fatus est et ... iubet. 245 nec mora est. 340 est. 379 sic fatus est. 402 creati sunt. 416 est. X 81 sic orsa est. X 96 sic fatus est. at ille (219. 255). X 144 sic fata est. 251 sum, sunt. Or. 269 consumptus est. 513 est. Or. 677 iamque iter emensum est. 871 expulsum est.

in structura acc. c. inf. om. esse (v. etiam p. 432 sub part. praes.): Mer. c. 1, 12. 16. Drac. 1, 77 visas esse. 1, 225. 447. 468. X 277 populatum esse. Or. 70. 100 extinctam. 132. 310 defossas. 312 captas. 691 ultam. 709 locutam. 807 raptam. cf. VIII 390. X 354. 384.

in sententia relativa vel interrogativa: 2, 171 quae facta est, 3, 260 qui[d] ... ausi sunt. II 145 in quo raptus erat. IV 10 quia nullus honor est. V 60 qui ... ausus est. VII 15 quod amoriferum esset. VIII 69 quo sanguine cretus sit. 503 qua stirpe creatus sit, indicet (cf. 1, 712?). Or. 555 stupet ... quae tanta potentia fuerit ... monuisse. 695 postquam introgressus est. (cf. nota).

ellipsis verbi dicendi saepius: ex. gr. X 248. verbi agendi V 143 tu, victor, inique, qui ... probas. X 637 sic solet umbra ... sequi eqs ... sic quoque Polites.

aeſivā:

deminutiva rariora: arula Eug., catula (-us) Eug., concula, facula, fessulus, flabellum, flosculus, formula, misellus Eug., modiculus Eug., muliercula, pagella Taius, paginola Braulio, pisciculus Eug., porcellus Eug., pusillus, ramunculus Taius, rancidulus Eug., rivulus, rosula, scaphula Taius, scientiola Eug., sensulus Eug., servulus Eug., sordidulus Eug., tantillus Eug., turgidulus, venula Eug., vernulus, versiculus Eug., vulpecula Eug. per syncope formati: circla, pericla, saecla, vincla.

nomina rariora in -mentum: blandimentum Eug., crementum, detrimentum, incrementum, fomentum Eug., fragmentum, fundamentum, indumentum, nutrimentum, ornamentum, pigmentum, pulmentum Eug., sarmentum, testamentum, tormentum, vestimentum Mer.

in -tor, -trix: aestimator Mer., altor, assertor, bellator, circumscripitor, consolator, cunctator, deceptor Eug., dominator, editor, emptor, evorator, exactor, factor, grassator, *haustor, imitator, indultor, insessor Mer., interfectrix, inventor, iugulatrix, lator, laudator, lautor Eug., moderator, narrator, nutritor, nutritrix, oppressor, oratrix, patator Eug., percussor, populator, praecessor Braulio, praecursor Eug. app., praemiatrux Mer., praesumptor Braulio, praeventor, preator Eug., proditor, productor, promissor, quae-sitor, raptor, rector, regnator, relatrix, reparator, repertor, rigator, sator, scrutator, sertor, servator, sessor, spectator, successor, temptator, tortor,

transgressor, triumphator, venditor, viator, victor, ultor.

in -tus (-sus): adeptus(?), adoratus, aggestus *Eng.*, ducatus *Brauhio*, famulatus, iactus, natus, parentatus *Eng.*, primatus *Eng.*, procinctus *Mer.*, profectus *Eng.*, proventus, raptus, receptus *Mer.*, recessus, rugitus *Eng.*, semilatratus *Eng.*, situs *Mer.*, tractus, vagitus *Mer.*, vicariatus *Brauhio*, visus, volatus.

fem. in -tas: modicitas *Brauhio*, proceritas *Taius*, prolixitas *Taius*, proximitas *Mer.*, rusticitas, sanctitas *Brauhio*, serenitas *Eng.*, severitas *Mer.*, sobrietas, tenacitas *Taius*, tenuitas *Eng.*
in -tura (-sura): factura, fetura, iactura, mensura, scriptura, textura, tractura, usura.

adiectiva (subst.) in -alis: aequalis, amphitheatralis, australis, carnalis, coruscalis, decenalis, dextralis *Eng.*, diademalis, divalis *Eng.*, exitialis, fatalis *Mer. Eng.*, *fluvialis, furialis, generalis, genialis, genitalis, glacialis, iugalis, iuvenalis, latialis, larvalis, legalis, maritalis, matronalis, medicinalis, Minervalis, mortalis, navalis, nevercalis, pastoralis, perpetualiter *Eng.*, pluvialis, poenalis, pontificalis *Eng.*, regalis, rogalis, sepulcralis *Eng.*, specialis, sponsalis, triumphalis, venialis, vernalis, vitalis, famularis, lunaris, salutaris, singulariter *Brauhio*.

in -ilis: altilis *Eng.*, cursilis *Eng.*, dapsilis, fragilis, labilis *Eng.*

in -ilis: civilis, juvenilis, matronilis, servilis.
in -ibilis: febilis, formidabilis, inaestimabilis *Taius*, lamentabilis, maculabilis, medicabilis, mirabilis, miserabilis, mutabilis, passibilis, plectibilis, revocabilis, satiabilis, terribilis, visibilis, volubilis.

in -undus: furibundus, moribundus, natabundus, pudibundus, rubicundus, sitibundus *Eng.*, vagabundus *Eng.*

in -ax: edax, fallax, ferax, fugax, furax *Eng.*, loquax, mendax, minax, mordax, nugax *Eng.*, pugnax *Mer.*, rapax, sagax, sequax, tenax, verax, vivax, vorax, (urax)?

in -fer: aestifer *Eng.*, amorifer, astrifer, ensifer, glandifer *Eng.*, ignifer *Eng. app.*, imbrifer, letifer, lucifer, luctifer, mortifer, odorifer, palmiter, pestifer *Eng.*, salutifer, signifer, uvifer.

in -ger: aliger, astriger, belliger, corniger, flammiger, laniger, naviger, pinniger, plauctiger, plectrifer, pluniger *Eng.*, saetiger *Eng.*, salutiger *Eng.*, somniger, stelliger, triumphiger.

in -osus: formosus, frontosus *Eng. app.*, fructuosus *Eng.*, ponderosus *t. g. hermosus Eng.*, probrosus *Eng.*, saetosus *Eng.*, squamosus, succosus, virosus *Eng.*, undosus.

singularia: acorus *Eng.*, catulater, inlaesurus, inpullatus, philomelaicus *Eng.*, scaenaeus, semus *Eng.*

composita: altithronus *Eng.*; altitonans *Eng.*; ambigenus *Eng.*, fontigena, terrigena; armipotens, bellipotens, cunctipotens *Eng.*, flammipotens, omnipotens; armonisus, bellisonus, dulcisonus *Eng.*; frondisonus *Eng.*, undisonus; biblatus *Eng.*; blandifusus, dulcifusus, longifusus *Eng.*, lucifusus, mellifusus, mollifusus, putrifusus *Eng.*, soporifusus *Eng.*, splendifusus *Eng.*, undifusus; candifusus *Eng.*, luctifusus, pacifusus, saxifusus, tristifusus *Eng.*; cornipedes, sonipes *Eng.*; cunctiparens, omniparens; doctiloquax; elinguis; fatidicus; ferricolor; fluctivagus, undivagus; malisadus *Eng.*; multifidus *Eng.*; multimodus *Taius*; nimbivomus *Eng.*; omnitus; omnivorax *Eng.*; pinnivolus *Eng. app.*, velivolus; semiplenus *Eng.*

verba rariora in -are: adlampadare *Eng.*, anxiare *Eng.*, blaterare *Eng.*, capulare, coadunare

Taius, debacchare *Eng.*, delimare, ebriare, epulare, excantare, foetidare *Eng.*, incantare *Eng.*, impulsare(?), madidare *Eng.*, mellificare, tristificare *Eng.*, minitare *Eng.*, munificare *Eng. app.*, nivare, obuncare *Eng.*, plagare, praegnare, racicare *Eng.*, recrepare *Eng.*, retentare *Eng.*, scriptitare *Eng.*, sordidare *Cato*, sponsare, subarundinare, teporare *Eng.*, terebrare *Eng.*, terrire *Eng.*, discipulari.

adverbia a participiis: dominanter, egerenter, famulanter, fidenter *Eng.*, incessanter, insidanter, moderanter, tonanter, trementer, veneranter.

rhetorica quaedam:

abundantia sermonis:

in substantivis amplificandis: 1, 695 animorum corda. *VIII* 507 dictorum verbis. *Or.* 380 muneribus ... opum. 3, 265 consanguineos ... propinquos. *VIII* 365 colloquium commune. *X* 104 senio ... vetusto. *Or.* 805 somnigerum ... soporem. 915 primaeveri temporis. *X* 468 fluvio ... et undis. *V* 58 inimicus et hostis. *sat.* 118 pectore mente. *VIII* 93 culmen ... apex. 430 fretis et fluctibus. *Or.* 451 rogos et pyra. 461 voces et verba (cf. *Aegr. Perd.* 67. 124). 473 lacrimas fletusque. 3, 22 virtutum virtus. *Or.* 25 ductorum ductor, regum rex (cf. *not.*).

in adiectivis: 2, 244 tantum ... una (3, 281). *Or.* 215 tantum ... sola. 2, 356 tantum contenta (*X* 206. *Or.* 130). 2, 683 una semel (717). 3, 716 ante tamen quam ... iam prior. *VII* 63 prior ante. *sat.* 281 fontes peccantes. *V* 142 peregrinus et advena. *V* 218 exul et extorris. *X* 238 impia turpis. *Or.* 193 brevis est et parvus. 414 nescius atque rudis. 704 furens irata. 710 violentus atrox (*V* 268).

in adverbis sim.: *Mer. c. 1, 19* vix modo. *Drac. II* 152 ubique ... per cuncta. *Or.* 146 licet et. *Or.* 781 iterum de more. 873 ingeminans ... saepe vocavit.

in verbis: 1, 41 praemonet ante (89). 1, 113 reditura secundo (2, 202 r. iterum; *X* 355 iterumque reverti). 528 clam ... fallunt. 2, 122 iterum revocare. 161 rursus reprimis ... recidentibus. 168 rursus aquae reduces repetunt loca prisca. *sat.* 184 saepe solens (*VIII* 577). 1, 555 recidiva ... resurgit (*V* 115). 2, 419 adussit ... cremans. 2, 659 petiere rogantes. 3, 66 poscitque rogans. 653 cecidi ... lapsus. 3, 685 dictura loquendo. *II* 101 adita ... ait. *VIII* 426 sublata ... tollitur. *VIII* 609 laetata gaudens. *X* 308 conqueritur defendenda gemens. *Or.* 236 celatus ... latet. 670 abscedens ... praecessit. 682 reddidit ... refundens. *Eng. c. 23, 3* recubans ... quiescit. 35, 9 dilexit amatum. *Mer. c. 1, 13* nitidae candentia Lunae sidera. *Drac. 2, 668* attestante deo caelesti voce vocatur. 3, 416 praedam repetisse secundam. 3, 736 cunctare ... per carmina. 742 narrare ... sermone. *sat.* 40 voce tacente silens. *VII* 101 tacet omne melos retinens (-cens trad.) sub voce silenti. *VIII* 606 lugeret corde dolenti. *Or.* 180 verbis ... loquens. *Eng. hex. praef. metr.* 8 depose precatur. *sat.* 118 pectore mente rogans, voce manque petens. 192 ut praestet ... dans conferat atque. *Or.* 183 iubeoque rogoque ... monens.

accumulationes:

substantivorum: 1, 5 quinque plagae septemque poli sol luna triones sidera signa noti nix imber grandio pruinae fulmina nimbus nubes tonitrus lux flamma procellae caelum terra iubar chaos axis flumina pontus vel quidquid natura dedit. *similia:* 1, 13 sq. 18. 52 (anaphora in quid). 120 (anaphora in lux). 333 (anaphora in non). 434. 527. 2, 2. 42 (= *Or.* 558). 71. 75.

105. 215. 222. 227. 237. 339. 401. 425. 438sq. 523. sat. 3 (*dirupta pronomine relativo*). I 2. V 35. 41. VIII 286. 325. 407. X 105. 111. 129. 139. 266. 317. 405. 411. 570. Or. 1—12. 559. 775. 836.

verborum vel sententiarum: 1, 218 sqq. 264. 408 (*anaphora in dum*). 573 (*anaphora in quod*). 601. 2, 208 (*anaphora in te*). 574. 813 (*anaphora in quid*). 3, 543. 598. 664 sqq. II 119. VIII 58 (*anaphora relativo*). 127 (*anaphora in iam*). 175. 381. X 142. 162. 223. Or. 175sq. 965 (*anaphora in vos*).

adiectivorum: 1, 384. 2, 63. 514. V 173. VII 12. 14. VII 72. X 52. Or. 523. 611.

in his adamata figura est *anaphora*, quorum exempla aliquot adnotavi supra; alia notabilia (cf. Westhoff p. 41): 1, 52sq. quid repetitur octies, 1, 119 sq. lux vicies (cf. et Mer. poet. 189), 1, 295 semper secies, 3, 722 sqq. sit septies, 745sq. sit octies. sat. 251—262 tempora quater decies. VIII 40sq. damnatur secies. V 104 servare pios, servare modestos. X 3 servare reae, servare puellae. cf. etiam Mer. c. 4, 5 omnes nunc Latiae favete Musae, omnes nunc Latiae virete silvae. Drac. 1, 299 pro tempore temperat ignes ..., pro tempore temperat undas. 1, 357 quae sint haec cuncta requirit vel quare secum non sint haec cuncta volutat. 2, 142 copia panis abest et copia panis abundat. IX 48 femina bella dedit, sed femina bella negaret. crebra *anaphora praepositionum*: V 43 cum cive malo, cum cive cruento. 76 de clade viri, de morte mariti (VIII 7). V 65 per membra, per artus. 243 per templa lovis, per templa Minervae. Or. 471 post. 1, 12 pro (I, 299). VI 54 sub (Or. 937; cf. et sat. 131?). passim.

frequens in his *asyndeton* cf. Westhoff p. 28sq. (*diruptum pronomine* sat. 3 cf. et II 121) vel in *bimembribus*: 1, 51. 400. 403. 582. 2, 520. 571. 3, 624. 714. sat. 118. II 144. V 65. 86sq. 268 (Or. 213. 710). VIII 232sq. 335. IX 201. X 74. 77. Or. 550. 658. 679. 704. 711. tamen saepe etiam variatur: ex. gr. Mer. pros. 2 B 15 ubi qualiter quantosve. Drac. 1, 69 prorumpit ... et discit ..., ..., andet. 4, 620 putat ... solanturque ..., ..., notant. 3, 669 si ..., ..., aut. 651 in quarto membro que. sat. 51 respiciat restitutaque ..., servet. 2, 75 homines pisces armenta volucres et pecus atque feras, quidquid natura creavit. 2, 215 et in secundo membro. 227 caelo tellure fretis atque aere toto, ignibus ... et lumine. II 12 sq. V 237. 319. VIII 407. 646. IX 170. X 458sq. 559sq. Or. 679. similia passim. polysyndeta ex. gr. 1, 652. 2, 301. 392sq. 395. 403. 404. 746 passim.

asyndeton in oppositione: Mer. pros. 2 B 13 non expectavi ..., quaesivi statim. cf. poet. 155. Drac. 1, 316 plurima coniunxit, sed caespites; mente diremit. 2, 35. 301. 303. 331. 352. 712. 768. 3, 110. 163. 406. Or. 827 (magis) et passim.

anaphorae cognatae sunt nuncturae repetitis vocabulis coartatae ut: 1, 23 chaos igne resolvens igne creata fovet. 2, 818 agmina ... agmina. sat. 195 ut vox vera sonat dominus, sic vera 'pius' sit. 205sq. 239 Cynthia dum crescit, fontes ..., crescent, haec eadem minuunt, Cynthia dum minuit. 241sq. 246sq. 251. 303. VII 118—120 celebrant ... celebrent. IX 62sq. dotata. Mer. Christ. 6 et passim. verbum repetitum interdum mutato accentu variatur: 1, 184 fructus inest anni, cum tempora nesciat anni. 1, 269 unda creat volucres, producit flamma volucres. 1, 284 omne genus ... genus omne.

item *epanaleptes, quales*: Mer. c. 4, 15 coniunx, coniunx. pros. 1 A 21 alacrit(at)i ac la(b)ori, labori ac potestati. Drac. 1, 19 arce ..., arce,

ubi. VII 78 fit medicina furor, furor et vox terrara Martis. VIII 57 fata, impii fata. Or. 756. in apodosis: VI 35. Or. 850.

ordo *ἀνὰ νοῦν* (exempla non perscribo nisi *impeditiora*): Mer. c. 1, 9 orbem. 2, 14 dominos ... continuat proprios dum creat aula novos. pros. 2 A 18 exercemus. poet. 98 non proelia mandat, sed gerat (*Sidon*. non mandat, sed bella gerat). 141. Christ. 2 lucisque repertor ante tua(n) lucem. 29. Drac. 1, 97. 311 cuius ab igne suo igni lunam iubet ire secundam. 258 decantat ..., cum ... volat ... ales. 279 timuit. 327 portio. 456. 507 scit, quibus immitat mordaces fluctibus hamos, retibus aut quibus fluctibus pisces fallat. 596. 2, 28. 301 civile supple 'certamen'. 303 temptatur nefas. 457 famam scaenaei verax aries arietis haberet. 525 fuit. 585 quisquam. 589 coribus. 604 futura. 696 tua dextra. 775. 818 agmina condemnant mores et mores agmina purgant. 3, 28. 110 non dat pectoribus exitum pietas, pietas secura minatur exitum. 115 vota. 254 aeternum tempus. 274 accipit responsa. 277 negat mortem. 316. 548 iubet fieri. 560 vota. 594 tua bis. 612 tolerare flagellum. 687 lucida tempora. sat. 12 iubet dirigi. 151 principis augusti regnum simile est ad regna polorum. 204 comes dicit. 246 dat elementa quae elementa ferunt. II 93 cauta turba. IV 6 ortu anhelis sideris. X 434 infernum regem. 481. Or. 35 uxoris scelus. 554 dum narrare parat, sua somnia nescit ab ipso. 677 nosse hoc. mens. 22 capit terra. zeugma est: Braulio epist. 2, 2 quod mihi nequeat impedire et (possit) peritiam ... ostendere.

affines verborum collocationes liberiores: dispersa in varia cola substantivum et attributum Mer. c. 4, 12 laxet pectora ... ductor ... lac-teamque prolem ferus ambiat. Drac. 3, 451 hostis sua iure triumpho subducens et colla iugo. 698 palpebra tegunt lucis nudantque fenestras. IV 36 saevos gladius mihi suggerit hostes, non rapit ecce meus (-os trad.). VIII 507 sed, pastor ... ut sensit ..., incipit Iliacus. V 254 cum plebs arderet in ira, montis Aventini tenuit Romana cacumen. VIII 292 si pudor Iliacis aut mentibus esset honestas. X 82 me Venerem, me, luno, decet me, blanda noverca. X 89 'hic aliger' inquit, 'hic latet Idalius'. X 124 quem ... illa volentem occupat et crines componit mater Amori. X 276 amoriferum Scythicam fixisse ... et volucrum puerum populatum esse templa. Evg. c. 4, 7 pax fessis requies, pax denique certa laboris, partitio fallax, cf. Drac. X 89. Evg. c. 21, 5 nomine baptistam referens et mente Iohannem. alia audacia: Mer. pros. 1 B 16 multum dicturo obest, ubi multum iungendum cum obest. Drac. 3, 335 in sobolis veritit pia colla secures. VIII 93 Hector, culmen et urbis apex. IX 27 tumultos aut ossibus urnas dedignant animae. X 154 feras, cervos et figere dammas. Or. 767 ad patris veniens dat verba sepulcrum. mens. 20 rusticitasque decet gaudens plus sordida musto. Evg. c. 3, 3 olim complacet horrens. cf. etiam supra de enuntiatorum ordine p. 438.

chiasmi exempla aliqua (cf. Westhoff p. 42): Mer. c. 4, 17 heroum suboles, propago regum. Drac. 1, 255 folium ramis et floribus herbas evomit. 269. 2, 749. 751. sat. 15 bona, tristia prospera, prava, dupliciter: I 7. V 178sq. 301sq. cf. Or. 17. sententiarum: 1, 298sq. sat. 239sq. enallage: 2, 233 membrorum de parte sua pro 'suorum'. 3, 517 veniens (pro 'venientis') aut terror larbae. IX 42 dispersa comis virgo. Or.

29 Troica germina matrum. 159 gaudia vultibus aptans (quasi 'vultus gaudis').

ocymoron: Mer. c. 4, 34 distulit adulterque.

Drac. 1, 261 molli durescent ... tepore. 646

nocturnos ... dies caeci. 648 funera viva (3, 516)

... vivax in morte cadaver (3, 409. V 280. Or. 909)

ac sine morte tamen vitali in morte perempta.

674 famulus super astra. 2, 124 ignotum ...

nosse. 134 insolitis solitis. 195 concordi lite.

3, 4 sideris innumeri numerus. 43 bene divus

egenus. 80 gemens plaudit. 107 pius immitis.

114 displicuit placuitque simul. 173 frigidus

ignis ... gelidis ... flammis. 203 clausa patens-

que simul. 293 crimine sancto. 446 intoleranda

... toleravit. sat. 274 feritate pia (VIII 361).

V 257 impietate pius (Or. 8; cf. 444). VII 13

lis pacis tacitusque loquax ... nudus et armatus,

ferus et pius, improbus insons. VIII 121 pietas

crudelis. 413 potare cibos atque edere potus.

499 pallente rubore (cf. X 229). X 18 mul[li]ta

loqui (cf. VII 139. Or. 612). Or. 1 gaudia maesta.

2 festiva cruenta. 7 memore oblitumque.

8 *reprobae prohibitis. 9 iniustus, sed iure, deos.

10 insontemque reum. 12 fraude pia. 15 nefas

laudabile. 84 doluit gavisus. *alia multa.*

Iusus verborum varii: Mer. c. 2, 8 gemma vehit

laticem quo fuit ante latex. 4, 40 proles Martia

Martios penates vidit. poet. 63 huius luctus erat

quod sit sine luctu (bus orbi). 140 nomine nam

num nuncupat. 160 nobile non animis, sed non

ignobile (factis) vulgus. Christ. 9 ipse opifex,

opus ipse tui. Drac. 1, 176. 183. 277 terribiles

producti terra leones. 299 pro tempore temper-

at. 589 deformat fructus et decuit arbore

flores (cf. tamen nota critica). 606 nec tamen

intereunt perennia. 2, 9, 44 quem cuncta gerunt,

quo cuncta reguntur. 240 reputans de reptanti.

661 illa virum meruit ... hic visum. 3, 1 lu-

minis aeterni lumen, lux, luctus origo. 21 celsior

excelsis. 22 virtutum virtus dulcedine dulcor

omni. 33 usura ... edax. 105 ferus ... feritatus.

287 imitatore sed non imitabilis ignis. 238 ful-

mina mentium percussum fulmine vero. 3, 341

amor ... fecit amarum. 3, 357 virginei ...

funeris de Verginia. 3, 397 flammipotens, cum

temneret ignes. 499 sibi socrus erat. 701 super-

cilium ... superiminet orbi. sat. 124 quo vigil-

ante viges. 140 fuerit ... furit. VII 43 stricto

... marito (iusus obscenus ut in epithalamio).

VIII 213 regno non impar erat Paris. 508 sensit

... sensus. IX 133 ignoscere ... ignorat.

X 306 strix ... sonat rostro stridente. cf. Or.

22-24. Mer. pros. 2 B 16 originatio montis

Colubrarii. vertitur quasi Drac. X 127 Pyrois,

mens ignea mundi.

formulae tritae: Mer. c. 1, 15 dicas. Drac. 2, 182

et, ne plura loquar (Or. 512). 2, 113 addo quod

(232). 2, 226 illud praetereo ... quod. 2, 268

quid quod (312. 726). 3, 362 quid ... ? (407.

419. 2, 254. 274. 472). ut pergatur interrogatur

varie etiam 1, 52. 441. 531. 2, 487. 3, 340. 501 quis

neget et. 507. passim. humilia etiam talia qualia

apte, nam; et merito, quia; et bene. molestis-

sima transitio 2, 684 sq. obiectiones; 2, 466 forsitan

opponent. 3, 150 subiciat quisquam similia;

interpellat ipse adversarius 1, 48. 50. 2, 98. 275.

parentheta: Mer. pros. 2 B 17. Drac. 1, 308 sq.

375 sq. 542 sq. 552 (an 713?). 750 sq. 2, 300 nefas.

306. 320. 401-4. 3, 131. 133. 194-7. 271. 394 sq.

498-9. 630-1. 670. sat. 123-48. 176. 253. 14-

11. II 43 parva loquor. 52 advertit. 54 pudet

ore referre. 153-6. III 13. IV 14. V 77-9. VI

25-9. VII 11-14. 78-9. 93. 113 sq. VIII 50.

100 sq. 110. 289. 356. 361 sq. 466. 603-6. IX 45.

X 27. 108-9. 141. 159. 168-9. 209. 387. 405-7.

410-4. 425 sq. 441-2. 549 sq. Or. 19. 50-1. 69 gaudeo, da veniam. 119. 144. 150 mihi credite. 221. 289 sq. 308. 469 sq. 488-90. 502. 516-9 quippe. 533 non fama est? 562 perpendo diu. 588 ah scelus indignum. 618. 633-7. 706. 737 vides. 771 utinam non. 814. 868 sq.

anacolutha: Mer. pros. 2 B 12. Drac. 2, 15. 28. 100. 696 tu ... tua dextra. sat. 152 pagina ... cinctus. Or. 603 cf. structuras mictas sub coni. p. 436 et sub inf. p. 436.

proverbia vel proverbiale dicta: v. canis. columba. lactuca. sat. 114 iudiciumque dei regia verba ferunt. turtur. velum. urceus. 3, 367 nemo suas stravitt post bella cohortes. cf. maxime Eug. c. 82-89, app. 35 sqq. aenigma Eug. c. 58.

allegationes: Vergili: VIII 199 'imperium sine fine' dabit. Stati: 3, 262 Statius ostendit. Iuvenalis: 3, 86 sententia prisca est 'sumum crede nefas animam praefere pudori'. Titus: sat. 183 sqq. M. Aureli: sat. 189 sq. Gensericus: sat. 301. cf. de Homero et Vergilio dicta VIII 123-29. bibbimus: 1, 520 testante deo. 2, 584 dei ... verba. sat. 17 tua verba ... Moseo dicta prophetiae. 152 ut canit ad populos pagina sancta dei. 309 pia verba prophetiae. cf. 1, 360. 404.

ipsum praeceptum rhetorices: 3, 738 formula laudis temporibus tribus ire solet; cf. nota. controversia: carm. V. deliberativa: carm. IX. describuntur iudicia: VIII 81 sqq. Or. 890 sqq.

notabilia varia:

errores: v. Creon; Scipio nota ad V 214; Commodus. Mycenae (cf. Thebae Plautinae).

singularia in rebus mythicis (cf. Barvinski, quaestiones ad Drac. ... pertinentes II, progr. gym.

Deutsch-Krone 1888): Achilles proles Graecae IX

229; Agamemno pugnavit cum Penthesilea Or. 345;

Ajax Telamonius filius Hesiones (Homer. lat. 624.

Dares 19 p. 25, 3 Meister); Amor Furiarum amator

(II 120. X 460); Antenor legatus qui Hesionen

reduceret VIII 240. 260 sqq. (cf. Dares 5); Dorylas

nutritor Orestis; Erichon quasi Enyo; Helena

raptā Cypro (VIII 427 sqq.); Cythera: Dares 10;

Lycastus Amazonis amor; Paris crepundius agnitus VIII 70. 102 (cf. Nero Troica apud Serv.

Aen. 5, 370); Polles et Ganymedes auctores artis

augurum; Troili gloria (cf. Dares). Agamemno

Taurus pulsus ibi Iphigeniam invenit (Or. 45-

107); Clytaemestra in litore expectat maritum (cf.

Serv. Aen. 11, 267); Orestes et Pythades Athenas

bonas artes discunt; Molossus Orestem apud nesc

Athenienses in templo Minervae sedentes in ius

vocat de caede Neoptolemi et Clytaemestrae.

christiana in Romuleis: VII 132 (cf. sat. 49.

109). IX 116. Or. 146. 357. 496. 949.

de re metrica:

de synaloepha: absumuntur vocales breves et syllabae in -m exeuntes raro apud Mer. (II ies

que, nusquam tamen in 46 hendecasyllabis; praeter-

ea poet. 17 Gallia et, 27 hostem exutus, 137

librantem et, 164 ergo immitte, 178 letum errantia,

185 -tam en, Christ. 9 ipse opifex), passim

apud Draconitum; nota clausulas: 1, 26 pascentia

anhehi, 2, 474 culpa aliena, 3, 24 edite ab ullo,

II 49 munere in isto. VI 51 corpore in uno.

raro apud Eug. que (aque) her. praef. 5.

monost. 4, c. praef. 6, 3, alia c. 6, 7 (8, 39).

28, 5, 32, 4, 38, 1, 53, 2, 99, 2.

vocales longae nullae apud Mer.; hae apud

Drac.: 1, 231 cum luna et. 649 vitali in. 2, 262

cauda et. 493 caelesti occurrere. (527 poenae

intremuere?) 702 iuste occidere. 8, 34 vitae

animaeque. 190 ieiunio utroque. 258 regno alieno

(clausula). 260 aui omnes (Verg.). 328 caestae

ingessit. 610 punisti errantem. sat. 209 sub-

iecto et. V 245 uno agmine. VI 43 quanto ego. VII 26 festivo in. IX 110 puerili in. 179 generoso in. X 284 venatu interea. Or. 373 vidi ego (antiquum exemplum). 577 matri ut. 790 extrema in. sat. 51 avi ut. X 4 poli et. 2, 153 dissimili infundens. 275 plectibili at. 491 tenui igne. 3, 676 repara adlictum. sat. 16 fieri admittunt. 218 pueri aut. 301 homini ignosco. V 110 populi Aeneadam. VII 134 domino ignoscente. praeterea absorbentur monosyllaba haec: me 3, 626 (VIII 133?). X 207. 453. Or. 572; mi sat. 265; te 2, 211. IV 18. VIII 462. Or. 746; se 1, 207; qui 3, 79. 112. 343. sat. 8. 38. 121. 150. V 30. IX 74. Or. 389; quae 1, 488. 3, 717. sat. 246. Or. 38; si (1, 375?). 2, 760. sat. 283. X 546. Or. 926; ne 3, 252. 431. apud Eug.: 8, 9 Tobi et ludith. 8, 42 studio in.

hiatus: nullus in versibus Merobaudis; Drac.: 1, 431 praeter sic ubique (sic B et Eug.). X 426 cum Iasone (nisi maluit i pinguescere). 2, 60 deum || ante (adest solus B). X 173 gelu || et corruptum. [I 1 vatem (renarrant correctum)]. VI 103 enim || et versus non plenus. reliqua exempla sunt ante h: 3, 205 hinc ... ferro, || hinc. X 327 virum. || haec. X 565 rotae || hinc inde. Or. 216 meo: || haec. 289 regem, || haec. 894 oblitum, || humani. 947 deum || homini. Eug. hex. 269 quo apta. c. 5, 18 quae amasti (in quadrato). 12, 2 afflicti || huc. 70, 9 pro tibi ut nostro in artificio. sat. 86 quando habet (quando habeat Drac.). c. app. 24, 6 Antonii || atque.

de synizesi: Mer. c. 1, 15 Pêlei (peli cod.). Drac. 3, 261 Menoecea Creontis. 2, 670 eadem dissyllabum (2, 809. sat. 161), eodem sat. 181.

nota u vocalem: 1, 490 suada. 3, 458 sivevit (cf. 630. 735). V 34 Süevit; at IX 161 svadente. Eug. c. 20, 48 consuetä.

de correpta vel producta o finali cf. Barwinski, Progr. Deutsch-Krone 1889—90 p. 7 sq.

producitur brevis syllaba:

vocalis finalis in arsi ante initia vocabulorum a duabus consonis (potest, non debet initia ante br, pr, tr, fr, cr, gr, pl, fl, cl, gl) incipientia: 1, 137 ope || clarescere, 140 aqua || glomeratis, 145 aqua || glacienvē. 217 officia stellis. 290 subita sparsura. (338?). 476 spatia procedere. similia: 1, 521. 565. 2, 339. 366. 378. 427. 437. 451. 609. 3, 33. 34. 204. 256. 396. 525. 553. 562. 566. 580. 595. 597. 622. 624. 665. 737. sat. 137. 315. IV 17. 51. V 266. 309 ingruerē || fremitusque darē || procul orē cruento. VI 64. VII 43. VIII 2. 85. 94. 95. 195. 280. 299. 330. (483?). IX 129. X 400. 461. 512. Or. 87. 102. 213. 288. 393. 553. 656. 717. 786. 939. 972. ros. 3. incidit haec productio saepe in caesuras, nec tamen semper; vocalis producta saepe est ultima longioris vocabuli, tamen saepe etiam pyrrhichii (ope, aqua, fera, ego, mea, tua, sua, sine, dare, pia, dea) vel trochaei (luna, vota, sancta, nostra, vita, turba, zona, culpa, facta, ora, terra).

vocalis in thesi item ante duas consonas: 1, 1 placidumvē scire. 134 quantā spes. 289 misurā fatibus. 524 venturā scire. 696 nullā traxit. cf. 592 repetendō spiritus.

Eugenii artis inertis est omnis generis vocales finales producere (quam licentiam esse natam ex illo ante duas consonas usu conicio): exempla sint c. praef. 14 sermonē pollens. c. 1, 12 invidia luxus. 1, 15 nil turpē cupiam. 6, 12 ecclē. talia iste etiam obtrusit Dracontio suo, ex. gr. hex. 17 vitā. 11 mediā. 46 incultā etc.

Dracontion non ausus est nisi haec: 2, 11 partita cum fratre vice (-ces trad.). Or. (359 correctum).

Or. 926 si ulciscenda reā genetrix. et bis in ego: VIII 522. X 251; praeterea in medio pentametro: sat. 160 impunē. 262 servarē.

syllaba clausa producitur in arsi (in caesura): Drac. 1, 167 prodit || (iti). 737 decrecente (possis -ti) || decrecet. 2, 273 agit || ignarus (ranus trad.). 573 expensūs obit ||. 657 datur || et (cf. 1, 293 deus || et. IX 206 caput || et. X 503 mittis || et. Or. 66 amor, [set. 405 licet || et. substitui vel non probo; v. s. v. vel). III 13 et limus obducit; ager. V 35 Gothus || Alamannus. VI 60 Risus, || Amplexibus. X 139 dum precibus elementa quatit. 519 uritur ingratus || iusta. Or. 197 quidquid agis, impune geris. 784 chaos, || elementa. in medio pentametro; sat. 80 vicibus. 140 fuerit. apud Eugenium talia passim.

in thesi Or. 196 Menelaüs alter Atrides in versu centonario.

legitima est (h. e. potest, non debet fieri) haec productio in arsi vel apud Dracontium ante h initialem (saepissime ante hic haec similia): 1, 186 arboreus hinc inde choruss. 247 est croceus his pluma color, has aureus ornat. 252 est unus his pluma color, has discolor ornat. 428 propter hominem. sic etiam: 471. 519. 524. 557. 617. 693. 2, 95. 257. 284. 371. 472 quid homines. 506. 618. 664. 719. 3, 49. 147. 215 sed hic. 251. 268. 343. 421. 628. sat. 13. 62 at habeant. 92. 166. 185. 191. [207?]. 252 habet hiemes. 305. II 45 at his. 97. V (607?). 136. 167. 182. 206 bis. VI 55. 108 sed hoc. VIII 37. 189. 201 nec hoc. 290. 338. 608. IX 69. quis hostis. 102. 160. 173. 212. 217. 223. X 141. 303. 494. Or. 307. 457 per haec. 511. 660. 944. Eug. passim.

eadem productio ante h vel in thesi conceditur, rarius tamen multo: 3, 674 cum plus indulges (-ens vel e trad.). et haec (me O) ad gaudia transfers. sat. 135 dat hostibus hostis. V 60 nec (haec). 93 sub hoste. IX 89 at hic. Or. 740 per haec.

vitia prosodiaca: cf. Consens. gramm. V 392, 3: fit barbarismus per adiectionem temporis, ut quidam dicunt 'piper' producta priore syllaba, cum sit brevis, quod vitium Afrorum familiare est. item 12: per detractionem temporis, ut si quis dicat 'orator' correpta priore syllaba, quod ipsum vitium Afrorum speciale est. similia sunt apud Dracontium:

producta: pēnes 1, 567. 2, 603. [3, 234 māgum?, at 5us recte māgus, māga]. pāter I 12 (saepe recte). stātim Or. 708. Initium I, 133, 2, 526. decōrat 1, 250 (at Or. 332 decōrantur). exēdat 1, 504, edere VIII 413. praedicant 1, 528 (sic B), praedicante 3, 637. abdicor VIII 96, abdicas IX 29. visibile 2, 27. insidet 2, 41, insidens 1, 260. ōdia 3, 422, Or. 546. impunitates 3, 659. repūdia X 297. turbula Or. 52. prōfiteŋte Or. 411. eximeret Or. 572. familia Or. 656 (semper recte famul-). domicilia mens. 13. graeca: thrōnus 2, 150, 210. xēnia 2, 778. scholasticus VI 41. in his insunt quae propter tres breves syllabas in versum non intrant; alia cum similibus confusa sunt ut decorat, edere, -dicare, -sistere. praeterea: arietis 2, 457, arietem 3, 116, et saepius mulieris, -re, -rem, -ribus (v. ind.). quōque (fortasse ob qv productum ut VI 50 utrāque) quinquies, semel quōque (v. ind.). prōptius sat. 14. prōfiteŋte Or. 411. ōmissis Or. 90. rēpōrtor 2, 361. rēpērdere Or. 179. rēcēpīte Or. 397 (in his verbis acutur vis praepositionis), rēgrēssus Or. 506. insolitum temporis 2, 730 arbitretur (cf. Or. 940 arbitri in B).

nomina propria: Dantiëlem, *non* Dione II 119/, Hécuba semper, Héléna et Hélienam, Holófernem, Íphigeníam et Íphigēnia, Leonídeas, Lýcastum, Náidís et Náidas, Nūmantini, Óreadas, Perdica, Phrygís, Polydamás, Polyxēne, Pyládes, Romulídas, Simona, Stéphanus et Stéphanó, Titus.

correcta: natábunda (vagábunda *Eug.*) 1, 259. anhelantis 2, 91. adhèrent 2, 408. feritulus 3, 106. adorande 2, 204. adorare 3, 528 (*saepe recte*). voluntate VII 82 (*recte* 3, 683). cōpulate 1, 407. cōpuletur VII 36. nititur V 25. tābidus VII 72. vniat IX 216. vniens IX 219. alitēm X 109 (*passim recte*). lābuntur 2, 40 (*recte* Or. 404 lābentibus). tābescens IV 31 (*recte* semper tabes). flābello VII 30, 3, 686. averturus VII 478. mitescit X 334 (*at mens. 21 mitescit et passim mitis*). X 327 aiebat. rēpit 1, 288, X 491 (*cf. subripio in ind. verb.*). frēnos 2, 436 (*recte* VII 83). pārent 2, 742. plācet 3, 34 (*bis recte*). pīcus sat. 268. āmens VIII 574. dēmus, dētūr v. ind. s. v. do. immōbilisque 3, 6 (*recte* 1, 197). vībices 2, 487. prodīcat V 38 (*passim recte*). idōla sat. 96, 2, 589. cornīvis 1, 58. quamvis 2, 787, VIII 603. impār VIII 213. venustās X 53. senectūs sat. 224. septiēs 3, 617. merōis VI 56. āer 2, 34 (*alias recte*). fiant 2, 196. fiat 3, 140 (*at* 2, 515 fiunt). intrō 2, 85. echō 3, 683. postea 2, 306. semper abl. ger. in -dō (*tantum* 1, 592 -dō ante sp-). hōc 2, 306.

insunt etiam in his quae confundendis similibus peccata sunt (nili, nitere; veneo, venio; labi, labare; flabellum, flagellum *alia*), *plura recte ad scabram pronuntiationem Afri referes.*

nomina propria: Admētus, Aēētis, Éolus sed Aëolus *recte*, Égistus et Égistus semper, Clōthō (?), Éons bis, Íphigeníam et Íphigēnia, Isac et Ísac, Láocōn bis, Mīnos, Muságēnes, Náidís et Náidas, Optātianus (?), Pegasēus, Phoenícis, Trōilus semel, quinq̄ues recte, Verginia (*usus cum virgineus*). Agamemnōn, Iasōn ter (*reliqua exempla in sexto pede*). Chrysēs, Eteoclēs, Orestēs (*Or. 708*). Polynícēs (*X 586*). Pyládes *passim* (semel ante consonam), Polydamás; David *bis* (*David Eug.*), Iudith.

in Merobande solum notandum: poet. 161 rāta fides (*v. ind. verb. s. v. reor*).

ex Eugenio compono haec:

correcta: c. 1, 8 sōbrium (3, 6 sōbria ... ēbria; 6, 11 ēbria). 1, 16 desideret. 2, 5 praecavē. 3, 9 mōmentis. 6, 10 semilātratum. 8, 7 psaltērium. 8, 9 Maccabaeorum. 8, 19 Iacūbus. 8, 36 adquiriturque. 21, 23 sacerdoti. 27, 5 Nicolāus. 38, 1 plāga. 45, 1 alcyōn. 51, 1 ēchenāis. 89, 1 fies. *hex. 141 vagābunda.*

producta: c. 7, 1 dāpe. 8, 26 Íohannis (*etiam Íoh-*). 9, 7 Encrātia. 9, 16 Euodius. 12, 7 mānet. 14, 33 lūlulenta. 21, 18 Grégorius. 26, 9 Recceberga. 29, 9 sērente. 40, 6 Gōtus. 41, 1 rūgītum (*cf. 20, 51 rūgiāmus*). 43, 4 fēmora. 51, 1 ēchenāis. 75, 3 praenitent (?). *hex. 146 glōbis, 372 malis-vada. c. 14, 51 mutāque. 15, 1 gratāque. 69, 3 mutlāque. 101, 21 picēque. c. 20, 27 dēest quī. hex. praef. metr. 8 dēin prostratus. monost. 29 dēinde.*

ex appendice notanda haec: 1, 2 iūgiter (3, 2). 2, 3 mīnantes. 7, 3 nūgacem. 11, 6 purpurā abl. 12, 2 clanculō. 20, 11 ecclēsia (21, 1). 21, 4 sacerdoti. 22, 6 fiat. 23, 2 hēresis. 23, 5 úsuris. 24, 6 Antōni. 24, 8 extrāneum. 25, 5 censōribus ... obēdiant. 28, 2 brabūtum. 48, 2 possidē. 48, 5 tertiō. 48, 6 aera nōnāgesimā nona. 49, 8 hac ... formā. 6, 4 ōdia (15, 6). 10, 3 fāmis.

12, 3 tinea. 20, 24 nātāns. 20, 26 tōñtrua. 20, 27 nēbula. 23, 2 Simoniāca. 25, 5 obēdiant.

notanda varia:

monosyllaba in fine hexametri (nusquam in Mer.): Drac. 1, 429 non vult. 2, 143 sed ut quid. 183 quod sunt. 202 cum tu. 245 quae res. 352 in se (3, 52. 740 in te). 594 et spes (*sat. 1*). 742 quae sunt. 3, 3 et fons. 158 res est. 223 et dux. 340 non est (VIII 51. IX 55. Or. 708). 533 in quem. 535 nil dant. 537 hoc est. 568 vox sit. 596 non me. 616 ut sit. *sat. 189 post me. V 16 mens est (VIII 37). VI 109 et plus. X 231 non es. Or. 470 est mors. 441 de se. 773 hoc fit. audaciōra: 2, 206 erit iam. 328 agit rem (Verg. Stat.). 616 fide, spe. 3, 92 amor sit. sat. 107 reus sum. 195 pius sit. II 150 Hercules spes. in quadratis: I 12 canendus es. 20 gendus est. coniectura nititur I 6 iumenta, tunc.*

vocabula longiora (nullum apud Mer.): 2, 759 non inhiarit. 3, 91 mens veneretur. VI 97 Maximianas. VII 109 Optatianus. VI 103 Rufinianus (*bene fratres in medio versu addidit Bährrens*).

tnesis: Drac. 1, 542sq. inter- est. *versus hypermetri:* 1, 273 iuvenice | et (*vide tamen notam*). X 212 pellis (in) aurata imminet. *non vitat* Drac. ne in finibus versuum inter se proximorum recurrant eadem vel similia vocabula: velut 2, 321sq. ferret ... ferre. 3, 21. 22. 23 omni. 452sq. omnibus unus. V 172 egentem ... 173 egenus ... 174 egestas. VI 87 egentēs ... 88 egenos. 119 celebrant ... 121 celebrent. IX 49 triumphos ... 50 triumphas. 129 ad urnam ... 131 ad urnam. Or. 171 salutis ... 172 salutem. 343 et 346 morte periret. *cf. etiam Iusus 3, 87sq.*

totos versus repetit plane eodem vel lenissime mutatos: 2, 42 = Or. 558. sat. 143 = VIII 360. sat. 162 = ros. 6. VIII 110 fere = Or. 671. X 246 fere = Or. 881.

Eugenii artificia:

pentametri quales praef. c. 4 non pavet Eugenius, non pavet Eugenius *leguntur etiam* 33, 18. 97, 20. *disticha epanaleptica:* c. 4, 11 sq. 9, 21 sq., 10, 1—10, 22, 27—30, 25, 9—10, 29 totum. 36, 9—10. *cf. 97, 23sq. 21, 29sq.*

versus 'disrupti': c. 70 *cf. nota ad c. 70, 10, in qua addas Porph. ad Hor. epist. 2, 2, 93.*

variatio metrorum in uno carmine: disticha et hexametri ita ut hexametri inserviant enumerationi c. 8. varia cola inter disticha c. 9, 15—20 ut recte enumerentur nomina martyrum. disticha, trimetrorum quoniorum strophae, disticha, sapphica c. 14. acrosticha et telesticha: c. 16. 28; hymnus abecedarius c. 20.

conspectus metrorum praeter heroicis et disticha dactylia: Phalaecii: Mer. c. 4. *Eug. c. 9, 18.*

trochaici tetrametri catalectici: Drac. I. *Eug. c. 5* (trimi versus in stropham ligantur *cf. Prud. cath. 9. perist. 1*). 39. 77. 89, 5.

iambici senarii *Eug. c. 14, 7—36* (strophae quoniorum versuum ut *Prud. cath. 7. perist. 10*). 20 (strophae ternorum cum recurrente adonio).

systema Sapphicum: *Eug. c. 14, 81—100*. 17. 101. distichon ex hexametro et senario: *Eug. c. 66.*

disticha ex hexametris et colis iambicis vel trochaicis: *Eug. c. 86—88.*

versus unus tribus ionicis a minore compositus *Eug. c. 79.*

cola: alcaemicum *Eug. c. 9, 15, 17.*

ithyphallicum: *Eug. c. 9, 15, 16, 17. 20.*

iambicum penthemimeres: *Eug. c. 9, 16.*

trochaicum dimetrum non catalectum: *Eug. c. 9, 20.*

IV. INDEX REI ORTHOGRAPHICAE.

I. de Merobaudis

codice S. Galli 908 saec. V—VI.

scriptus est litteris uncialibus, quarum per omnia folia est miranda puritudo et aequalitas. p. 273 inspicere potest apud Zangemeister-Wattenbach, *exempla cod. Lat. tab. 51.* notis non utitur scriba nisi quod B^o et Q^o semper dat pro bus et que (semel usque plene atque id in correctione paneg. pros. 2 B 7), semel scripsit reip. pros. 2 B 18, hic illic sed tantum in versuum finibus = conspicitur loco M; raro, dumtaxat ubi verebatur ne spatium versui desset conectebat litteras velut ae c. 3, 7, paneg. poet. 184, vel re paneg. poet. 183, ut paneg. poet. 107. 178. 187, vel (ur)h(os)tis paneg. poet. 188, interdum pingebat S gratiorem solito ut paneg. poet. 131. 174. 191. 194. codicem qui scripsit ipse (sic mihi videbatur) postea ad exemplum suum correxit non ita paucis locis atque etiam verba omnino omissa supplēvit. quae correctiones ad unam omnes verum restituunt, sunt hae:

carm. I, 1 concordiaē

11 placidā

15 dicas superscriptum

aemonio in hoc versu expunctum, insequenti additum

4, 17 rerum

40 prolis corr. in -les (F)

41 hic

pan. pros. 1 A 16 ciulle

1 B 11 salubritas

II A 5 eueixt enim

8 tibiā

10 prēm

20 ēstra

2 B 1 enormēs

8 totus archetypi versus omissus et inter lineas additus

11 rex | xierat

24 subicalcata

pan. poet. 17 condens āpēr ardua

51 despiciū

56 parēns

61 puppe corr. in rupe

91 discrime

100 insanīa

101 curūs

104 cedebant

108 ^{s d t}repperiere

^{ten}sentia

110 studisqⁱ iuuatqⁱ.

122 repitatis

131 ratasfides

155 natura^m

162 uerux corr. in -ex (F)

mamb^q et

165 gadit corr. in cadit

170 uiās

178 te^lra

186 sub^{ed}

vitia non correctae sunt duo: c. 1, 21 uagitum pro uagit; 4, 13 et pro est, cf. etiam poet. 27 prioribus.

orthographia utitur librarius plerumque optima, neque tamen ubique sibi constat. adpono notabilia:

e ae: c. 2, 4 aethers (4, 4 poet. 2). 3, 7 achae-memae et passim similia, at pros. 1 A 12 lacaedemorum, poet. 9 saeuo, 96 saeui, at 4 seui; cf. pros. 2 A 10 prēmum, 8 praemia.

ad aspirationem: c. 2, 3 foebi (at poet. 93 phoebo), 4, 3 inchoatus, 4, 9 tybris (at poet. 7 thybrin), 1, 16 tethdos (at 4, 19 thetis), pros. 2 A 23 triumphum, poet. 99 triumfis (at poet. 32 triumphales, 46 triumphorum), poet. 38 rifaes, 60 rifaet, 82 calybem, 124 lymfis, 56 fasiaco, 75 faretras (80. 136), 127 scythicus (at scyth- poet. 23. 33. 75), cf. etiam c. 2, 1 pulchram, pros. 2 A 22 thracia, 2 B 11 gothorum, poet. 5 rhenus, 16 tyrrhenis, 59 zephyris; semel peccatum est in verborum initis c. 1, 16 aemonio, at recte scripta legimus c. 3, 4 hiemem, 4, 8 hederae, 4, 21 anihela, poet. 119 heros, 94 honos pros. 2 B 24 horrore, 65 ora (121), 105 orbis et similia, quare non probabilis est Heinrichii coniectura, qua poet. 107 habet intellegi uel auet. recte etiam poet. 158 cohors. alius uultus est pros. 1 A 5 hu pro hi, non pro ii.

y seruatum: c. 1, 20 mystica, 2, 7 crystalla, 4, 20 stygos, 4, 9 tybris (poet. 7 thybrin), poet. 59 zephyris, 82 calybem, 124 lymfis, 127 scythicus (scyth- 23. 33. 75), 16 tyrrhenis. utrum 158 clypeis an clipeis fuerit in codice, non constat; legi autem 4, 41 inelyto, ubi Bücheler sibi uisus est cernere incho.

de compositis: 2, 34 adtulit, pros. 1 A 19 adparatus, poet. 9 adueta, 29 adnumerare, pros. 2 A 1 adscivit, at pros. 1 B 6 accommodator, poet. 43 accita; pros. 1 B 11 conloquus, 2 A 9 conlata, 2 B 22 compressit, poet. 26 compleuerat,

191 conprimit; at pros. 2 A 1 collegium, c. 3, 3 commune (pros. 1 A 21, 2 A 10), pros. 2 B 12 comperit, poet. 11 committere; c. 1, 8 exul; pros. 2 B 19 inprovisus, 1 A 21 immerito, 2 B 9 inlabitur, poet. 36 inpedit, 72 immensa, at pros. 1 B 22 impleat, poet. 126 imbuit, 131 impiger, 164 immitte.

de consonis singula: pros. 1 A 11 adq, at 1 B 5 atq (poet. 86); pros. 2 B 16 inquit, at 2 B 11 inquit; poet. 93 (n)ectecto; c. 1, 12 larisa, poet. 25 elissaei; poet. praef. litterae.

pronuntiationem sequitur scriptura c. 1, 15 peli pro Peleii.

II. ex codicibus Draconti et Eugeni.

praemoneo me omisise quidquid in conlationibus non bonis dubium esse videbatur. mere orthographicis addidi ea vitia ex quibus de litterarum in archetypis formis aliquid conicere liceat.

Eugeni codices visigothici et cognati

(cf. Traube PMA III p. 791 sqq.) Ausonius, ed. Schenkl p. XXXIII not. 22.

M(atrit. 14, 22 saec. IX—X; de huius codicis orthographia comparanda sunt quae in editione Corippi p. LIV sq. composuit Partsch), F (Paris. 8093 saec. IX (= G), quibus cum adnoto ubi consentiant PLQ), A (Legion. frag. 8 saec. X), L (Legion. 22 saec. X), E(scorial. d I 1 saec. XI), M(atrit. Cogolla 1 saec. XII/XIII).

aphaeresis: stud L p. 283, 23. sti L p. 285, 27. pse L p. 284, 37.

aspiratio:

h male omisita:

aberetur, aberis, abens, abet, abenda tales formae verbi habere passim.

abitum M Eug. c. app. 5, 5.

ac G Eug. hex. 23. MLQ 241, MF sat. 161; actenus MF praef. pros. 5; as F hex. 130, MF¹ 134; aec F hex. 462, etiam ec M 554, F¹ sat. 142, 149. 174 monost. 34, M Eug. c. 8, 38, F 9, 21, 22; cf. et pro haec M hex. 462 sat. 149; ex comite pro haec comitem M sat. 174; e (= haec) F hex. 129 (Hee LQ).

erens (i. haerens) F hex. 143.

amos MF hex. 389.

arenas F hex. 41; arena F 189 (har- PLQ).

ausit M Eug. c. app. 3, 6; austus MFLQ hex. 474. aut L p. 283, 19.

ebescent (ab- A) AMF Eug. c. 14, 14.

ec v. aec.

eptametron F (epitameron L, ebtametron Mon.) c. 37 tit.

erba passim; erbosi M Eug. c. 34, 1.

erili F¹ monost. 34.

eroicum passim in titulis A.

externa (i. hesternum) M hex. 306.

eu F¹ hex. 353. sat. 40.

iacin(tus) MFPLQ hex. 132.

ibernum L c. 45, 1.

ic F¹ sat. 145; inc M (hinc F) hex. 69. 381. c. 8, 4 (bis); cf. M c. 61, 1 calidos hi pro calido si, F c. 97, 8 incque pro inque; is F¹ hex. 130. 288.

iemis F hex. 392; iemis F 595.

ians M hex. 171 (at hians M 530); cf. ians B Drac. 1, 287 et reptantia F hex. 520 pro reptat hians.

ircino L c. 62, 2; ircus L 41, 6; irco A 42, 4. L 89, 3.

irundo MF hex. 409. M c. 33, 11.

oc . . . oc F¹ sat. 82; os M hex. 378, c. app. 24, 3 L p. 285, 9.

omerus F praef. poet. 20.

omo, omis, ominum sim. passim in FP; cf. uno pro homo M sat. 132, modo pro homo F sat. 86.

onore M hex. 206 c. 29, 3 FP sat. 154; onoris F¹ sat. 133. 153; onestus, onestas passim in MF; cf. onus i. honos FP hex. 53, omne conus (omne onus LQ) pro omnis honos F hex. 81; mores pro honores M sat. 153.

oris FP¹ hex. 596; ore A, orae F (hore PCTR) c. 3, 9.

orret FP hex. 45; orrendum FP 421; orridus FP sat. 113; orrens FA c. 3, 3; orrende FP 14, 93; orrendo M 17, 5.

ortus sim. passim in MFP (hortus F hex. 66 initiali h).

ospes AL c. 46, 2; ospita AL 46, 3.

ostis sim. passim AMF; cf. ortivi (i. hosti) F sat. 151; onestis (i. hostis) F sat. 152.

unc F¹ hex. 560.

umanis F¹ hex. 462. 480.

umus, umilis, umilitas passim in FM (at humus F hex. 60).

aborret L c. 41, 12 p. 285, 36.

aduc M¹ hex. 221; exinc (cf. exin P) F 551.

anelus, anelo, anelitus (MFP c. 6, 16) passim in AMFPL (at anhelant M hex. 146).

exausta F hex. 535; inexaustum AMF c. 9, 9.

exibet M hex. 140; quolibet (i. cohibetur) F 429;

peribetur M c. 83, 1; proibente F 273; proibere FM c. 83, 2 bis; adibeas L p. 284, 29;

exibiles E p. 286, 24.

inonesta F sat. 15.

trait F hex. 459, M c. 31, 3, F 96, 1; traunt F 484; trao MF c. 13, 2; traens ML 52, 2; detrait ML 89, 2.

carta FP c. 99, 2; cartis M app. 9, 6.

chiludrum AF (chel- PTRC) c. 4, 1.

corus M app. 20, 9.

crisma L semper in epist. 1 et 2; cristo M hex. 463, c. 36, 12; cristum M 63, 2.

talamum AML c. 47, 2; talam- semper M app. 29 sqq.

tesaurus F hex. 588.

tronum AMFP c. 14, 56; trono M app. 24, 4; altitroni AMFP c. 14, 53.

aristarcus F praef. poet. 22.

bracia M c. 43, 3.

concula MFP sat. 68.

debaccare M c. app. 20, 4.

disticon M passim in titulis; monostica M (monast-) F c. 38 tit.

macina F hex. 230; macine M c. 43, 1.

monacis AMF c. 12, 8 M app. 24 tit.; monaci M 17, 7.

stomacum FP c. 7, 1 (-cum etiam M); stomachus AMFP 13, 1.

olimparium (i. tympharium) M c. 70, 5.

spera PLQ hex. 110 (sphaera F).

aetera F c. 10, 5.

bibliotheca M c. 8, 2.

ester M c. 8, 8.

iacintus (-thus M) FP hex. 132.

udit M c. 8, 9.

mattus M c. 8, 15.

soptim M c. 8, 4.

h male addita:

habite A c. 14, 32; habit P sat. 154 (hauit F¹ ut videtur).

hac G hex. 18, MLQ 451, M 454, M 531, MF 587, F c. 14, 91, M 25, 8, M 43, 3, F 97, 13, E c. app. 49, 17, E p. 286, 29.

- hactu *F* c. 5, 19 (actum *P*), *F* 28, 2; hactum *L* p. 285, 28.
 hamore *M* c. 8, 30.
 haspice *F*¹ hex. 628.
 hec *F* hex. 58 pro et.
 heulare *P* c. 14, 16; heulando *Brux.* c. 5, 21 (eul- *FP*).
 heu *M* sat. 100, c. 18, 3.
 hevomit *M* hex. 137.
 hibant *LQ* hex. 319.
 hictum *MFLQ* hex. 179, *A* c. 14, 90; hictus *M* 14, 67; hictu *MF* 38, 4, *LF* 101, 19.
 hymbres *LQ* hex. 592.
 himpertitura *LQ* hex. 175.
 hisdem (*pro* idem) *M* p. 290, 1.
 hitque *M* hex. 474.
 hobitum *M* c. 8, 48.
 homnis, homne, homnia, homnibus *sim. passim* in *MF*; nota hominibus *LQ* hex. 315, *M* hex. 493; quid hominium *pro* qui dominum *M* c. 8, 39.
 honus *M* c. 68, 2, *L* p. 285, 10.
 horbata *M* hex. 196.
 horbis *M* (orbis *A*) *pro* oris *M* monost. 2.
 hordo *M* p. 288, 16.
 hornat *F* hex. 130 (at 134 ornat).
 hortum *F* monost. 28.
 hore *Q* hex. 343.
 humbra *F* c. 14, 42.
 cebu *M* hex. 420.
 cohita *LQ* 273.
 obhorte *L* p. 283, 3.
 perhacta *F* c. 18, 5; perhactis *F* 37, 7.
 perhennis *A* c. 20, 40 bis, *C* app. 12, 5.
 chintia *M* sat. 207, 208 *pro* Cynthia; *cf.* cbalet *A* c. 14, 48.
 rhut *M* c. 8, 4.
 sthstomacum *M* c. 7, 1.
 thonitrua *M* c. app. 20, 26.
 archē *E* p. 286, 23.
 archāna *M* p. 287, 23; 289, 13.
 olimphum *M* app. 20, 16.
 metha, methis *F* hex. 11.
 trietherida *M* (tricheeria *F*) c. 96, 3.
 vetheris *M* c. 8, 10.
cf. ecichtna *L* c. 51 tit.; ecichtnas *ML* c. 51, 1.
 toth *F* c. 13, 10; 101, 25; toht *F* (toth *Q*) hex. 60.
 tobt (*sic*) *M*^b c. 13, 10; toh *L* c. 101, 25.
pro h scriptum c in mici et nicil *passim* in *LMF*;
 nichil *E* p. 286, 20; nichilominus *M* p. 289, 37.
 assimilatio praeter composita: suppollice *M* hex. 207;
 epitaphium proprium *F* c. 16 tit.
 b scripta u *passim* in omnibus (saepissime in antiquissimo *F*), ut liuellos, constaulirem, prouantur, prouitas, laouris, reuus, uene, nautaulis, glouo, siulla, nella, uonns, liceuit, ciuos, inuer (i. imber), mouilis, nouile, iacemat, auit, superuon, nouem, uenigna, auct (i. habet), iueus (i. iubes), perfluant alia multa.
 saepius tamen (etiam hac in re *F* superat copia exemplorum ceteros) legitur *pro* u littera b, ut in his: faboris, labare, putabi, ebi, serbant, nibeo, mobet, lebibus, ebomit, oba, seba (i. saeva), noba, iubente (i. iuventae), volbantur, berbis, belle balet, bult, basta, barias, bibrare, benturas, bago, bulnere, sescenta alia.
 adiungo aliquot vitia ex his confusionibus nata:
 Ireparabi *pro* praeparvi *M* hex. praef. poet. 24.
 iuaet *F*, iubat *P* *pro* iubet hex. 94.
 iuaeris (*om. P*) *F* *pro* brevis hex. 98.
 uacuū da *L*, uacuum da *Q* *pro* vagabunda hex. 141.
 preliat orbis *pro* proelia torvus *LQ* hex. 165.
 sibilus *P* *pro* Psyllus v. sub p.
 iubente *M* *pro* iuenta hex. 519.
 bella *MF*² *P* (uella *F*¹) *pro* velle sat. 11.
pro b scripta f: rufigo *F*¹ hex. 385.
pro b scripta p: pruma *M* c. 54, 2.
 c omitta:
 cunta *F* hex. 124, 465.
 autor *M* hex. 434.
 olfatio (*M*) c. 53, 1.
 c male addita: deflecta *M* c. 26, 11.
pro c scriptae qu vel q:
 quoaeta *MFL* (*om. P*) hex. 149.
 quodiculo *M* hex. praef. pros. 11.
 quoeundo *LMF* c. 42, 7.
 quogor *P* c. 101, 2.
 quobetur *F* (i. cohibetur) hex. 429.
 quommodus *F* sat. 164.
 quontinet *F* hex. 18; *cf.* quodplacet β c. 3, 3 *pro* conplacet.
 quoquantur *F* hex. 83.
 apostoliquos *M* c. 8, 23.
 aquit *F* hex. 138.
 quius *F* hex. 41.
 quum *passim* (etiam praepositio *G* *Drac.* 1, 403) in *MLF* (*L* p. 284, 11); cuiusquumque *F* hex. 397; quaequumque *F*¹ 447; quodquumque *F* 443; quum *AF* c. 14, 41, *A* 11, 8, 11, 17; quomque *F* hex. 105; quodquumque *M* 443; quiquumque *A* c. 14, 81.
 quur *M* hex. 401, *F* praef. poet. 23, *M* c. 32, 1, *L* p. 285, 11, *Brux.* c. 5, 10, 11; quur *F* c. 5, 10, 11, *MF* bis 14, 38 (ubi *Qur* ... quur *A*).
 qurba *F* c. 14, 1.
pro c scriptae ti in recentioribus:
 gazophilatio *M* p. 290, 16.
 sautius *P* c. 5, 1.
 sotius *P* hex. 420; sotium *Sang.* c. 6, 2.
 speties *P* sat. 28.
pro c scripta g:
 agri *A* c. 14, 91.
 eglesia *L* p. 284, 19.
 engratia *MLF* c. 9, 7.
 logum *A* c. 23, 2.
cf. gelu *P* hex. 218 *pro* caelum.
pro d scripta t:
 aliquid *F* hex. praef. pros. 10 et saepius in *M* et *L* c. 89 sqq.; quit *M* hex. 365, *F* sat. 141, *L* p. 283, 4; numquit *FP* sat. 177, *P* 191.
 illut *L* p. 284, 13, 21, 285, 3 saepius.
 dauniticos *MC* c. app. 2, 2.
 retis (i. reddis) *M* c. 14, 79.
 set *F* *passim*.
 e, ae, oe in vetustis fere non distinguuntur; ita semper fere q̄ *pro* quae.
 falso moetis *M* hex. 11.
pro e scripta i:
 dimersa *LQ* hex. 36 (item *G* *Drac.* 1, 152).
 elimentis *LQ* hex. 4.
 limis *G* *Drac.* 1, 120.
 stillio *L* 52, 1, *F* 101, 20; stillio *L* 101, 20.
pro f scripta u:
 imbruiuers *M* hex. 334.
 uerat *A* c. 10, 12.
 epitauium *E* c. app. 49 tit.
cf. Fuit *LQ* hex. 515 *pro* Fit.
pro f scripta b:
 abrica *F* hex. 197.
 bubo *L* 101, 13.
 probatur *FP* sat. 163.
 estiber (-ba *F*) *FP* c. 101, 6.
 g abiit in c:
 nucarum Wigbodi cod. hex. praef. poet. 25.
 tecmine *M* c. 48, 1, *MF* c. 70, 6; tecmina *M* 67, 1, 75, 3.
cf. temma *pro* gemma *M* hex. 512.
 uacuū da *L* *pro* vagabunda hex. 141.

pro g scripta i in F:

aienda *F* hex. *prae*f. poet. 18; aiit *ut videtur F*¹
 hex. 113, aiit *F* 467 (alit *P*); redeiit *F*¹ 371.
 ierens *F* 531; iesta *F* sat. 125.
 letarum *F* c. 39, 6.
cf. fuit *pro* fugit *M* hex. 384.
 hiemis *LQ* 600 *pro* gemmis.

geminatio omnia:

accepto *L* p. 283, 6.
 eclesie *M* c. app. 21, 1; ecclesiastici *L* p. 285, 40.
 micit *L* c. 41, 6.
 occupat *M*⁰ 17, 4.
 recesuintus *M* app. 48, 3, *E* app. 49 tit.
 redit *F*¹ sat. 196.
 successus *M* c. 9, 19.
 agestis *M* sat. 73.
 molior *LQ* hex. 470.
 police *FLQ* hex. 207.
 steliene *L* c. 52 tit.; stilio *L* c. 52, 1.
 comisit *M* c. app. 9, 2.
 comodus *P* sat. 164.
 comunis *F* hex. 425.
 dama *M* hex. 163 (at 197 dammas).
 genis *LQ* hex. 191. 205; gemantia *LQ* hex. 229.
cf. 600 hiemis *LQ* *pro* gemmis.
 flama *M* c. 14, 70, 78; flame *F* hex. 8; flamea *F*
 hex. 104; flamarum *Q* hex. 73.
 iminet *F* hex. 404.
 sumus *M* c. 8, 43; consumavi *MFP* hex. *prae*f.
pros. 13.
 aprobationem *M* p. 289, 19.
 oportunitate et oportunas *M* p. 289, 13, 14.
 suplerem *P* hex. *prae*f. *pros.* 7.
 suplicio *MP* hex. 422; simplex *corr. in* supplex *F*
 hex. 574.

coripit *F* sat. 70.
 cures i. currens *F* hex. 135.
 eraset *F* sat. arg. 4.
 narare *Q* hex. 630.
 Basilla *AM* c. 22, 9, 11, 23, 3.
 erraset *M*, eraset *F* sat. arg. 4.
 mesor *F* hex. 434.

geminatio falsa:

accerrimus *M* p. 288, 34.
 recoleto *E* p. 287, 7.
 redditura *FP* hex. 266; reddit *LQ* 474; reddis
M c. app. 34, 1.
 affrica *LQ* hex. 197.
 stollide *M* c. app. 31, 1.
 commitante (-mitta-*Q*) *LQ* hex. 96.
 faunna *M* sat. 169.
 repperio *passim*; *cf.* subpremo *M* c. app. 37, 2.
 ferrus *M* sat. 120.
 deprössit *F* c. 97, 19.
 dulcessonas *M* c. 33, 17.
 frondesscit *F* hex. 51.
 obsses *F* hex. 634.
 vessicas *PTR* c. 33, 6.
 blatterat *L* c. 41, 3.
 tritticea *M* c. 70, 4.

pro i scripta g:

geiuna *F* sat. 149.
 rugina *A* c. 14, 35; ru/inam *A* c. 5, 4.
cf. cignens *pro* ciens *M* hex. 534.

i interposita:

depromisi i. deprompsi *L* p. 286, 17.

pro i scripta y:

hyems *M* hex. 392; hyemis *M* 395.
 hymbres *LQ* 592.
 tyrone *P* hex. 116.

abiit in e:

aspes *M* sat. 59; *cf.* *F* apes (*sic*).
 baselica *M* *passim in* titulis c. 9—12.

dulcessonas *M* c. 33, 17.

emeliani *M* c. 11 tit.

pro m scripta n:

anforam *M* p. 290, 12.
 autumnii *MF* hex. 599.
 canpos *F* hex. 56.
 corinuos i. corymbos *F* hex. 54.
 inber *F* c. 100, 9; inuer *hex.* 404.
 menbra *P* hex. 42 (-mb-*F*), *F* c. 13, 17, *P* c. 14, 48.

pro mp scripta m:

peremta *M* hex. 531; peremtis *F* 503 (at *M*
 peremptis).
 peremtor *seu* *A* c. 20.
 promsi *FP* c. 14, 100; promseris *AFP* c. 11, 18;
 promsit *LF* 39, 6; deprössit *F*, depromsit *P*
 97, 19; *cf.* depromisi *L* p. 286, 17.
 sumsi *M* *Wigb.* *AF* monost. 1, *F* c. 37, 1, *ML*
 52, 1; sumtus *MF* 6, 4; adsumtis *FLQ* hex. 355.
MF 522; consumta *M* 504; praesumtio *F* 447.
 temtat *FL* hex. 359 (-mpt-*Q*), *M* c. app. 27, 1.

pro n scripta m:

volumtatem *E* p. 286, 34.

pro o scripta u:

humuncio *L* c. 41, 12.
 iacubus *M* c. 8, 19.
 litura *M* hex. 459.
 lucustas *FPCT*^a c. 38, 8.
cf. sultat *MFP* sat. 75 *pro* sol dat.
pro *oe* *ferre scripta e*, *ut in his*: ceperis, amenus,
 pena, fenix, phebus, cetus, fedus, fedat, fetidat;
 metro *fulium* *ē*: obediunt *M* c. app. 25, 5.

ordo litterarum turbatus:

hien *pro* hinc *M* c. 8, 23, 9, 7, 13, 4.
cf. toht *sub* 'aspiratione'.

pro p scripta b:

abtant *F* hex. 42; abtavit *F* 103; abta *F* 87;
 abtare *M* c. app. 41, 2; coabata *M* p. 287, 31;
 coabarent *M* p. 289, 34.
 babtistam *M* c. 21, 5; babtista *M* app. 48, 1;
 babtizati *L* p. 283, 14; babtisma *L* p. 285, 23.
 concebtum *F* hex. 110.
 inobs *FLQ* hex. 351; *F* sat. 198.
 labsum *A* c. 14, 76.
 lebra *M* c. 11, 10.
 nubtura *L* c. 89, 4; nubtiale *M* c. app. 29, 2.
 obtate *F* hex. 87; obtare (*debut* obstare) *F*
 415 (hebetare *P* *interpolavit*); obtaveram *M*
 p. 288, 10; Obtatus *MFA* c. 9, 18.
 obtima *F* sat. 50; *M* c. 8, 32, 25, 12; obtimi *FP*
 5, 17; obtime *L* p. 285, 14.
 scribsit *M* c. app. 9, 6; circumscribita *MQ* hex. 362;
 conscribere *M* c. 8, 14; conscribsit *8, 24*; scribiti-
 tamus *L* 39, 3.

pro ph scripta f passim:

at pheui *F*¹ hex. 597;
 triumphat *Q* 362; epitaphiom *F* c. 16 tit.;

nota saffico *LEP* c. 101, 3.

pro ps scripta s:

salterium *M* c. 8, 7.
 suillus *M* *Isidor.*, siuillus *F*, sibilus *P* *pro* Psyllus
 hex. 397.

pro qu scripta c:

ecore *LQ* hex. 303.
 licores *FP* hex. 39, *F* 617.
 locor *M* c. 76, 2.
 oblicos *F* hex. 54.
 condam *A* c. 22, 9.
 cod *L* c. 41, 6; *cf.* qod *F* hex. 18.
 scamoso *F* hex. 341.
cf. cuia i. quia *M* hex. 383; cui est *MLQ*; Cuius
 est *FP* *pro* Quis *hex.* 514.

ante s *impuram addita i* (*passim* *erasa a correcto-*
ribus):

//sceleris *F* sat. 134.

//scire *M* hex. 237, iscire *M* c. 84, 2.

iscorpius *L* c. 101, 19.
 ispecies *M* sat. 28, 75.
 //spectat *M* hex. 240; cf. expectat *F* 240.
 ispem *L* c. 101, 11; //sperare *M* hex. 308; isperabit
M 490.
 ispicat *M* 469.
 ispinā *L* c. 87, 2.
 //spiritus *F* hex. 474; ispiramina *M* 480.
 //spondens *M* hex. 57.
 ispone *M* sat. 153.
 //stellato *M* hex. 518; istellis *M* c. 72, 4.
 cf. //solvuntur *M* hex. 256; ipopuli *M* sat. 186.
 mēda: ista sunt pro stans una *M* hex. 251; ipsum
 ante pro spumante *M* 344; Scribit pro Inscrit
MF hex. praef. poet. 15; Srahelitarum *M* sat. 91.
 pro s scripta x:
 externa i. hesterna *M* hex. 306.
 extivo, extivos *M* c. 73, 1, 2 pro aest-
 inextimabili *M* p. 287, 34, 289, 7.
 luxerunt *M* hex. 122.
 milēx *FLQ* hex. 114; comex *F*¹ ut videtur hex. 176.
 pro t scriptae dst:
 adst *A* c. 21, 27; *F* sat. 37 (ubi adse *M*).
 pro t scripta s: *F* monost. 19 pos mille.
 pro t scripta d:
 adque semper ni fallor in *MFL*.
 ad si *F* praef. hex. poet. 13 sat. 117; ad lupus
MLF c. 42, 7; ad nunc *M* c. 26, 9; ad tamen
MFL hex. 259; ad tu *M* c. 36, 7, *F* 100, 2.
 ud *L* p. 285, 15; velud *M* p. 287, 16, 288, 13.
 quod passim in *MLAF*.
 verborum terminations in -id, -ad, -ed passim in
MLAF, ut idque, inquit, linquid, nequid,
 iussid vel fluctuad, patead, nocead, cread vel
 possed (*M* hex. 261).
 in mediis verbis: petendi *M* c. 14, 77; fluidante *F*
 hex. 55; fondes *F* 458; profluendum *F* c. 5, 23.
 pro t scriptae ct:
 facta *AFPCTRa* c. 2, 13; facti *M* 6, 15.
 pro ti scriptae ci:
 preciosis *FQ* hex. 205 (cf. preciso *M* c. 29, 5 pro
 pretioso?).
 nuncios *LQ* hex. 549.
 marcialis *P* c. 9, 21.
 saepius in recentiore (saec. XII—XIII) *M*: saciari
 p. 287, 34; iusticia p. 288, 37; tocius p. 289, 12.
 16, 19; lactencium p. 289, 21; praefaciunculas
 p. 290, 2.
 pro u scripta f:
 deforas *A* c. 14, 8.
 pro u scripta b passim; v. supra sub b.
 u falso addita:
 restringit *F* hex. 28.
 fluuidis *F* hex. 38; fluuido *M* 122.
 u omitta (solebat superscribi):
 gadia *F* c. 10, 12.
 olio *L* 59, 2.
 pro u scripta o:
 pecodum *FLQ* hex. 168, *MLQ* 340, *LQ* 321;
 pecodis *MF* sat. 32. *F* sat. 41.
 guttoris *R* c. 7, 5.
 purpureus *M* c. 10, 4; purporeis *LQ* hex. 561.
 robore *Q* hex. 279; *G* hex. 207.
 orcium i. urceum *L* p. 286, 12.
 in diminutivis: fibolam *M* c. 67 tit.; paginola *L*
 p. 286, 15; parvolam *M* c. 68 tit.; rosolia *LQ*
 598; sordidolum *M* hex. praef. poet. 11; tremo-
 lentus *M* c. 14, 64.
 pro x scriptae xs: convexsa *P* hex. 21; fixsa *L* c. 57, 2.
 cf. exurgens *F* hex. 78.
 pro x scriptae cx: sancxit *P* hex. 298, 310.
 coniunx *P* 417.
 cf. contexta *M* 265 pro contexta.
 pro x scripta s:
 senes *MFQ* hex. 536; *M* c. app. 35, 1, 36, 1, 37, 2.

cimes *L* c. 101, 22.
 conius *M* c. 85, 1.
 ausilium *M* hex. 610.
 coniunxit *FP* (-xit *LQ*, -git *M*) hex. 283.
 effluisse *F* c. 10 tit.; cf. iussit *FP*, iungit *M*
 pro iunxit sat. 51.
 conmistus *F* c. 42, 2.
 estitit *F*² *P*.
 pro y scripta i fere semper; notanda corinnos
 corymbos *F* hex. 54.
 chintia i. Cynthia *M* sat. 207, 208.
 yppoliti *E* p. 287, 3.
 cf. olimparum pro lympharum *M* c. 70, 5.
 z omitta: baptiavit *L* p. 285, 6.
 admodum crebro in vetustis codicibus *F* et *M*
 exciderunt syllabae plerumque similibus vici-
 nae vel finales ut in *F*: undant(es) hex. 49,
 vesti(ta) 51, feli(c)or 66, geli(di)s 76, forma(re)
 84, el(em)enta 93, cor(pus) 118, p(ec)tora 132,
 hirca(nis) 195, BREBI(TA)TE c. 5 tit., BA(SI)-
 LICA c. 10 tit., in *M*: bisbi(ni) c. 8, 6, unde
 (pro)phete 8, 6, (no)vi 8, 11, EGRITU(DI)NIS
 c. 13 tit., cuique(re)or 27, 6, sed(de)decus c. app.
 29, 3, rarius in *A* ut in(de)dolore c. 14, 2; qua
 ex re saepe ortae sunt interpolationes, cf. ex. gr.
 app. crit. ad hex. 51, c. 14, 1.
 rarius falsae syllabae sunt adiectae ut in *M*
 magni[tudo] doctrina c. 8, 21, dei uiui pro divi
 c. 8, 27, per nomen pro pronomen c. 8, 39.

notas rariores deprehendi has:

hex. 55 ffl *L*, fflō *Q* i. flagello.

c. app. 49, 15 ñ i. naturae *E*.

rarae sunt in his codd. etiam hae: ^g i. igitur *B*
 3, 476, *M* p. 289, 18, ^o i. ergo *E* c. app. 49, 11.

Ex Dracontii codicibus.

sat. VD

44 eu *D*; cf. 166, ubi *V* aberravit ab haec ad et.

74 concula *VD*.

95 prophana *D*.

16 labor *VD*, 62 fabos *VD*, 38 bobes *D*.

242 cereura *V*, cf. non uis *V* pro nobis.

47 modolamina *D*.

17 museo i. Moseo *D*.

57 iunxit *D*.

5 expers *D*.

88 syrius i. Sirius *V*.

239 et 240 quinta pro Cynthia *V*

menda notabilia: 214 marus i. Maurus *V*; 246 dam-
 nave lamentum pro damna vel augmentum *V*.

laud. dei *CAB* (ex *B* non recepi quae sunt
 recentioris aevi ut ei pro ti scriptum fere semper,
 sydera, dampna, hiemps similia) et Romuleo-
 rum *N* (ex hoc item neglectis novitiis).

aspiratio:

h male omitta:

abenae *N* VI 76. VIII 193. X 157. 473.

ac *N* VI 55.

amos *B* 1, 507.

armonia *N* X 591.

cf. et pro haec *N* IX 223.

Ecuba *N* semper (⁵¹²).

erbas *B* 1, 178.

erret pro haeret *B* 1, 259.

Esionem *N* VIII 227 (Hes- 270); cf. VIII 52

Esto ne.

externa pro hesterna *B* 1, 424.

iacinctus *B* 1, 249, lacynus *N* II 136.

ians *B* 1, 287.

is *C* 2, 418.

ylas *N* semper.
 omnium *B* 1, 465 *pro* hominum.
 ora *B* 2, 679, oris *C* 1, 715.
 erba *C* 1, 345 *pro* orbe.
 oror *B* 3, 325 *pro* horror, orrorem *C* 3, 651,
 orrescit *N* IV 19, oret *pro* horret *B* 1, 161.
 ortus et ortis *C* 1, 181; orti *B* 1, 195; ortu *B*;
 orto *C* 1, 553.
 calibis *B* 1, 502.
 celsydri *i.* chelydri *B* 3, 308.
 celis *i.* chelys *N* I 11.
 cordas *N* VII 31. IX 107. 205.
 cryses *N* IX 102.
cf. Necatos *pro* Ne chaos *B* 2, 549.
 spera *B* 1, 227.
 stenelus *N* VIII 324.
 te uanos *i.* Thebanos *B* 3, 264.
 tesa *N* VIII 604.
 tronum *B* 2, 150; at thronus *B* 2, 210.
 tyrsos *N* VI 68; tyrsis *X* 275.
 anelo *C* 3, 637, anelantes *C* 3, 669.
 exibet *B* 1, 256. 3, 485. 543.
 iniari *B* 2, 759.
cf. Polymnia *N* X 17.
 baratri *N* IX 134. X 414. 434.
 cartaginis *B* 3, 420.
 cerucis *N* VIII 389.
 cloto *N* VIII 203.
 coturnis *N* X 20.
 ericto *N* V 130.
 pantere *N* X 405.
 particus *B* 3, 187.
 Xanti *N* VIII 75.
h male addita:
 habraham *B* 2, 625, *cf.* 3, 144. 255.
 habitare petit *B* *pro* abit repetit *B* 2, 556.
 habundat *A* 2, 142.
 hac *C* 1, 474. 3, 657.
 hastra *C* 1, 334. 3, 212, *cf.* 2, 552.
 herebi *B* 3, 414, *N* X 436.
 heros *pro* error *B* 2, 259.
 himber *A* 2, 215.
 hircas *pro* iras *B* 2, 269.
 hisdem *AB* 2, 92; his *B* 1, 611.
 hodoris *B* 1, 325.
 hidippus *B* 3, 270 *pro* Oedipus.
 honus *BC* 2, 691; honustae *N* IX 108.
 hos *BC* 1, 489, *B* 2, 327.
 chartago *N* V 109.
 choibet *B* 1, 31.
 cholcos *B* 3, 221.
 choruscum *B* 1, 136, *cf.* 224. 2, 219.
 iuret hogatus *C* *pro* iura togatus *B* 3, 654.
 thoros *B* 3, 355.
 throchaico *N* I tit. subscr.
 coercens *B* 1, 103. 2, 482. 699, *cf.* 2, 368; *B* 2, 56
 coheres *pro* coeres.
 iochaste *N* X 450.
 tamhirus *i.* Tamyris *B* 3, 501.
cf. exhaustis *pro* exustis *N* X 305; neque hoc
 aptus *pro* nequeo captus *N* VII 69.
 assimiliatio: impeius *C* 2, 142.
pro b scripta u:
 uellis *B* 3, 461.
 uiuit *B* 2, 325. 327.
 acernum *B* 3, 394; *cf.* 3, 557 acerue.
 iuiet *N* V 75.
 lauantes *N* X 565.
 liuicas *i.* libycas *B* 3, 296.
 liuido *B* 3, 346.
 nouis *B* 1, 743.
 -uit *pro* -bit *C* 3, 584 *N* V 64. 223.

SCRIPTORES ANTIQUISSIMI XIV. 1.

cf. menda haec:
 conuiuia *pro* conubia *B* 3, 93.
 caneret *pro* haberet *B* 2, 457.
 Iauant *pro* Ibant *B* 1, 437.
 Paruula *pro* Pabula *B* 1, 270.
 dauita *pro* Tabitha *B* 2, 766.
 te uanos *pro* Thebanos *B* 3, 264.
 tui *pro* tibi *N* VIII 534.
 uer *pro* uber *B* 1, 437.
versa vice pro u scripta b:
 bella *i.* vela *N* VIII 244.
 bene *i.* venae *B* 3, 693; *cf.* bernas *pro* venas *B*
 2, 643.
 bis *B* 2, 193.
 equebos *i.* aequaeuos *B* 2, 396.
 albeus *B* 1, 64.
 aberni *B* 2, 546.
 aberrantes *pro* anerrunces *N* VIII 476.
 caterbis *B* 3, 524.
 cur bis *B* 3, 711.
 indubiis *B* 3, 278.
 iuba *B* 1, 748; iubans *C* 2, 36; iubet *B* 2, 263,
N IX 56.
 labet *B* 2, 611.
 longeba *B* 2, 446.
 Scebola *B* 3, 397.
 seibere *i.* severe *B* 2, 484.
 turbus *i.* torvus *B* 1, 281.
 ubi fere *B* 1, 629.
 uiuices *B* 2, 487.
 -bit *pro* -vit *B* 2, 108. 3, 53. 145. 274; retibit *i.*
 petiuit 368, *N* X 451; *cf.* laudabere *i.* -vere *B*
 2, 801.
cf. menda haec: Vtvena *i.* advena *B* 2, 147; apes
pro aves *B* 2, 179; glabes *pro* graves *B* 1, 419;
 orbans *pro* ovars *N* V 15.
pro b scripta f: bufo *N* X 307.
pro c scripta g: *cf.* gemunt *pro* cernunt *B* 1, 421;
 dignata *i.* die nauta *N* X 248.
pro c scripta qu:
 qui *i.* cui *B* 3, 734.
 quinta *i.* Cynthia *B* 2, 347.
 quiro *i.* Cyro *B* 3, 502.
cf. queatus *B*, que actus *A* *pro* coactu *B* 3, 10;
 esquaticas *pro* et Scythicas *B* 3, 321 et esquite
pro et Scythicae *B* 3, 501; loquutus *pro*
 locatis *B* 1, 141.
pro ci scriptae ti:
 delitit *C* 1, 414; delitias *C* 1, 549; glaties *C* 2, 214.
pro et scripta t:
 cintus *N* II 8.
 cuntas *N* II 101.
 extintis *N* V 100.
 Fata *N* VII 129; *cf.* II 1 facta *i.* fata.
 vetus *B* 2, 16.
pro d scripta t: at scelus *B* 1, 539.
pro e scripta i:
 comites *B* 1, 62.
 elimentis *B* 1, 121. 2, 17. 71.
pro f scripta u:
 feuellit *B* 1, 479.
 conuersa *pro* confessa *B* 1, 4 (*an* confessum *pro*
 conuersum *N* II 22?).
pro f scripta ph:
 prophanos *B* 2, 715; -as *B* 3, 336.
pro g supposita c:
 cloria *N* VIII 329.
 crassante *B* 2, 408.
 curgite *N* VIII 387.
 mulcere *N* VIII 414.
 necat *N* V 250.
cf. nec astu *pro* negasti *B* 2, 14; parcat *pro*
 pergat *N* V 137; liquoris *pro* ligatis *C* 2, 797.
pro g scripta i: *cf.* iuria *pro* iurgia *B* 3, 277.
pro gu scriptae um: fraumenta *B* 3, 715.

gn: cf. *conosce* N III 3; *cognoscite* N VIII 94.

geminatio omissa:

iacet pro lacche N X 589.

reditur N VII 77.

solers B 2, 18.

pulare N IV tit.

dama B 1, 279.

flamantibus C 1, 715.

iminet B 3, 701.

oportuna N III 11.

suplex B 1, 693. 3, 547; *suplicium* B 3, 65.

offere N IX 198.

oret i. horret B 1, 161; *oror i. horror* B 3, 325;

cf. *heros pro error* B 2, 259.

adusit C 2, 419, N X 530.

elisaeus B 3, 432.

incasum N IV 51.

intrase A 2, 90.

amittunt B 1, 639; *committens* B 2, 444; *mittent*

B 2, 54; *promittet* B 1, 512; *promittis* B 1, 754.

blatea N X 260.

gutura B 1, 638. 3, 695; *guturis* B 3, 78.

geminatio falsa:

oceani B 1, 81.

redditura B 1, 382; *redditurum* B 2, 149.

africa B 1, 313; *affricus* B 2, 176.

mollis B 1, 603.

pallatia N VII 112.

pellago N VIII 423.

squallentia N III 12.

tollerabat B 1, 725; *tollerare* B 3, 612.

comancia B 1, 375.

immitatur B 1, 713.

summo N III 17.

concinente N I 5.

connubium N VIII 288. 306. 463. 524.

Neptunus N I 31.

Appollo N II 106.

erret pro haeret B 1, 259.

tyranni N VIII 556.

admissi ? C 3, 667.

cegis N IX 126.

controversia N V tit.

lachessis N VIII 903.

cf. *comes sit pro comesis* B 1, 492; *iussa pro iura*

C 2, 57.

attavos B 2, 627.

Gotthus N V 35.

pro i scripta y:

Phryxei N X 32.

sibyla N X 466.

ulyxes N VIII 325.

pro i scripta e:

collego N VIII 23.

venea i. vinea B 2, 281.

uergenia N V 254.

pro mp scripta m: cf. *suum serere pendunt pro*

sumpsere rependunt B 2, 765.

terentus N X 586 *pro peremptus*.

pro o scripta u:

munumenta C 2, 534.

pucula B² 2, 698.

pulorum B 2, 179.

pro oe scripta i:

finice B 1, 326.

hidippus i. Oedipus B 3, 270.

pro p scripta b:

cf. *abstans pro aptans* A 3, 5; *abstantur* B 3, 714.

cf. *uolo pro polo* C 1, 62.

pro ph scripta f:

amfarae B 3, 428.

delfine N VII 151.

cf. *Frigidus pro Phrygius* B 1, 332.

pro ps scripta s:

sibilus pro psyllus B 1, 515.

cf. *spaltando* B 2, 804.

pro qu scripta c:

comissa pro quo missa B 1, 673.

ante s impuram addita vocalis:

intraturisponsam N VIII 640.

extaret i. staret C 1, 445.

cf. *Fascibus (his) scelerum* B 2, 337; *pro sup-*

plicia scelerum legitur -cii sc. in B, -cia his

sc. in C 3, 622; *stadium pro ista diu* B 2, 410;

post stat pro post ista B 2, 667.

pro t legitur d: *inquit* B 1, 521.

pro t legitur ct: *iacinctus* B 1, 249.

pro ti legitur ci *passim* in BN; in *vetustiore* A

haec tantum:

cicius 3, 550.

inpaciens 2, 118.

iusticiae 3, 20.

milicia 2, 25.

nuncius 2, 8.

tercius 2, 106.

u: *nota:* *tonitruus* C 1, 7. 2, 213. A 3, 16.

u *omissa:* *adet i. audet* B 2, 328.

nata i. nauta N X 294; cf. *dignata i. dic nauta*

N X 248.

pro u scripta o:

robore C 1, 395.

sobolis B 1, 385.

sopinat B 1, 371.

cf. *peto des pro pecudes* B 1, 52.

pro x scriptae ex:

coniunxit C 1, 399.

finexit C 3, 481; cf. *fincto* 481.

planxit C 2, 534.

cf. *text(ur) pro tectum* B 1, 79; *texta pro tecta*

B 1, 142.

pro x scripta s:

escantavit B 2, 336.

cf. *externa pro hesterna* B 1, 424.

sensitque C 1, 428 *pro sanxitque*.

senia i. xenia B 2, 778.

senes i. senex B 1, 654.

cervis i. cervix B 3, 695.

pro y scripta i: *fere semper*; cf. *Tyrint(h)ius* N

II 94. 141; *hyacinthis* N VII 45; *puram pro*

pyram B 3, 514.

syllabae omissae:

C(ae)s(ari)es C 1, 395. Ex(us)us B 1, 654. uen(en)i

C 2, 238. Pers(picu)a N VIII 483. ferra(ta)

N X 576. alia.

syllabae male additae:

f[ec]it B 1, 386. plasmatur [his] qui BA 2, 87.

humili[ta]te C 2, 210. m[is]ereri A 3, 670.

po[pu]li A 2, 80. dom[in]ant A 3, 598; dom[in]

ator N V 208. alia.

vestigia scripturae insularis, per quam videtur

traditio laudum dei et Romuleorum hispana transi-

isse, extant hae:

pro f erratae r vel p:

arrectibus pro aff- B 1, 444.

ridem B 3, 447.

perire pro fe- C 1, 89.

portis N V 127.

pingens N X 511.

cf. *pater pro fratre* B 2, 11; *pater pro frater* N

IV 38.

pro p scripta f:

defendere B 3, 77.

fatuit B 1, 474.

pro p scripta r vel n:

retribit i. petivit B 3, 274.

constinans i. -pans B 3, 422.

pro r (vel s) errata p vel n:
 pectus pro rectius *N IX 13*.
 posculus pro rosulus *N VII 47*.
 potari pro ro- *N VI 69*; cf. portante pro rotante
B 1, 164.
 pcediva pro recidiva *B 1, 558*.
 inceptus pro incertus *B 1, 310*.
 genendus pro ger- *N I 21*.
 captissima pro cast- *B 3, 480*.

Orestis tragoediae B (pauca ex A).

aspiratio:

omissa h:

arena 793.
 Aet 340 et et 779 pro haec.
 ectoreos 424.
 elenam 469.
 ermione 807.
 eros 480.
 eu 844.
 ians 224, iatu 474.
 omicida 305.
 onesta 332.
 orrore 241.
 os 852.
 ospes 693.
 oste 711; ostem 191. 223.
 ostia 875.
 umus 474.
 calium est pro chalybem 834.
 caos 433.
 talamo 23; talami 451; at thal- 78. 80.
 tebanis 442; at Theuis 491.
 tessalus 480.
 tesera pro Thesea 536.
 tiestis v. sub y.
 tertia pro Thracia (tracia A) 11.
 aduc 586.
 anelans 707.
 cibente (sic) pro cohibente 859.
 coortes 813.
 euad(n)en 442 BA.
 exausti 387; exaustit 389.
 exhibitum 889.
 traunt 725; traebat 733; trēmus 322.
 aceronteis 496.
 acillis 78. 426. 476; -en 535; at ach- 622.
 andromace 748. 864.
 uaco pro Baccho 846.
 inacius 845.
 lacessis pro Lachesis 342.
 moecos 132; moeci 761; mecum 579.
 retibens 231.
 egistus semper.
 atenas passim; athen- 516.
 baratri 483.
 cuturnis 13.
 citerea 333.
 pentesilea 345 BA.
 piritous 536.
 squitice pro Seythicae 435.
h falso addita:
 hec sarta pro exertare 212.
 censet hec pro censete 904.
 herinis A 785 (er- B).
 his 945.
 horestis B 353 et semper A.
 choronis 233.
 choruscum A 306.
 thartareas 484.
 thoros 520.
 thuribula A 52; thuris A 83.
 perhennem 408.
 inheret pro iners 453.

pro au scripta e:
 ester B; aether A pro auster; quod scriptum
 fuisse pulo oster.
 pro b scripta u (saepo u in b correcto iam a B¹):
 uaco pro Baccho 846.
 uella 394. 537. 930; uellorum 175. 371; uelligeri
 173; uellona 388; inde uela 164. 243. 377 BA.
 464. 521; etiam duella 702.
 uipennis et casus 235. 258. 342. 522.
 uie pro bis 562.
 uonus et casus 18. 139. 182. 573; etiam uene 300;
 cf. 423 et una pro bona 966.
 uoat (uocat A) 367.
 aceruum 831.
 amuo 172.
 caruasa 43.
 dauo 96. 211.
 duuitatis 142; duuitate 486. 657; cf. diuius pro
 dubius 580.
 hauita 135.
 lauor 206; lauore 252.
 liuertus 352.
 miserauils 462.
 nouis 182; siui 54; tiui 95. 252; siue pro sibi 418.
 ouiciat 930.
 ornatum 309; oruare 390.
 plectiulis 426.
 pronuna 451.
 ruuor 127.
 scriuebat 32.
 soruente 374.
 Theuis 491.
 turna 547; turuidus 170. 366.
 turiuula 52.
 ualeuo 205.
 uruis 112.
 cf. nulla stipulaverat pro nullas tuba verberat
 596; conuium pro conubium 449; oscuri pro
 obscuri 629; truiere pro tribuere 872; calium
 est pro chalybem 834.
 pro u scripta b (passim a man. 1 correcto in u):
 balē pro valeam 15.
 beneris 434; benient 486.
 biolentus 213.
 biticus pro vitricus 362.
 cf. hos pro vos (b mutata in h) 968.
 passim -bit pro -vit 65. 270. 365. 447. 536. 882.
 abertit 103; abertere 217.
 abexit pro aduexit 289.
 brbis pro brevis 193.
 cadaber 349. 909.
 captibos 114.
 caterbis 113.
 fabebant 34.
 febet i. fervet BA 91.
 iubabit 215; iubate 359; cf. iubant pro iubent 144.
 lascibus 161, -bis 230.
 lebat (labat A) 18; relebare 142.
 minerbales 33.
 mobens 274.
 pabenti 156.
 parbus 193.
 prabi 54.
 proterbum 221.
 pulbinaria 649.
 salbe 137.
 serbatat 40.
 serbis 416; serbilis 668; cf. serbus pro saeuus 878.
 sebere 479.
 torbus 266.
 Vibo 737.
 cf. sere abit pro servavit 285; repabit pro re-
 paravit 335.
 cognata etiam haec: accipit pro accivit 257; penti
 pro venti 43; pupenis pro bipennis.

pro c scripta g:

gapsas 319.
gasta 178.
grasso 209.
iliagas 29.
liget *B*¹ 146.
ligurgus *A* 846.
migans 684.
regens *BA* 200.
seriga 50.

pro c scriptae qu:

dactiliquo *A* 14.
heque *pro haec* 289.
quosquitice *pro quod* Scythicae 435.

pro ci scriptae ti:

constia 54.
nestius 35.
commertia *B*, commertia *A* 61.
cf. atihilleus *pro Ach-* 891.

pro et scripta t:

autor 22; autores 714.
cunta 113.
fata 939.
frutus 143.
mato 770.
peletriuri *pro plectriferi* 86.
plantig[en]eris 118.
succinta *A* 822.
uitricia 21. 145.

pro d scripta t:

retibens 231; rethibente 777.

pro e scripta i:

cicropides 534.

pro f scripta u:

peletriuri *pro plectriferi* 86.

pro g scripta c:

cenitor 63.
cari *pro Grai* 150.
acmine 55.
conticera *pro contigerat* 867.
dicne 36.
lucenda 82.
neclexit 351.
pelasca 45; pelascum 436.
sincultus 64.
tecmine 254.
cf. sacros *pro agros* 75.

pro g scripta i: cf. fuit pro fugit 825.*geminatio:**omissa:*

uaco *pro Baccho* 846.
pecasse 903.
feracula *pro fera colla* 608.
subselia 918.
culeus *A* 906.
comertia *A* 518.
flamari *BA* 104; *item flam- pro flamm- saepe in*
A 220. 277. 407. 429. 451. 496. 541. 550. 813.
pupenis *pro bipennis* 145.
pupe *BA* 124; pupibus *BA* 107 (*A* 111. 636);
pupis *BA* 233.
suplex 48. 95. 861; suplicium 120; -io 766; supli-
(ci)a 717.
feret *A* 49.
casandra 747.
molosus *A* 864; -sum 887.
osa 761.
prosciso 484.
atollunt 18.
atonitos 53.
uitatus 869; uitis 882.

falsa:

obtruncat 818.
paccatum *BA* 295.

reddit 157.

sicacullus *pro sicalculus* 300.

pellice *A* 431.

uellum *A* 50.

agammemn- 553. 696. 873.

comitante.

clitēmestrā 770.

dupplex *A* 942.

laccessis *pro Lachesis* 342.

obsesso 224.

pro i scripta e:

inlesis 618.

recedens 757.

pro m scripta n:

inber 52.

anfiarat *pro Amphiarai* 692.

pro mp scripta m:

[e]sumtum 59; sumsit 354; sumserunt 432; con-
sumtus 269; -mto 703; resumisit 227; demsisse
95; praesumta 326.

redemtam 100; peremtus 954.

inde n:

perenti *pro perempti* 717.

pro n scripta m:

tamdem 794.

pro o scripta u:

cuturnis 13.

feracula *pro fera colla* 608.

munilia 320.

pulorum 146; *cf.* [po]pulorum 357.

pro oe scripta i:

inides 637.

ordo litterarum inversus:

cultor *pro culto* 55.

demserit *pro demersit* 355.

expres *pro expers* 91.

febet *pro fervet* *BA* 91.

pigneat 50.

refret *pro refert* 876. 900.

ramipotens *pro arnipotens* 104.

pro p scripta b:

abtabat *B*¹ 38.

inobs 375.

prescribo 949.

pro ph scripta f:

anfiarat 692.

delfica 273.

erifile(i) 691.

ifigeniam 52; -a 874.

foebe 86.

friges 114; frigibus 369; frigum 749; frigie 754.

triumf- 26. 134. 139. 419. 648; *at triumphantem*

207.

s impura cum i: nullum exemplum; cf. tamen esum-

tum 59 *pro* sumptum.

pro s scripta x:

cultrix *pro -ris* 83.

exta *pro testa* 262.

extuat *pro aestuat* 313.

extorsa 383; extorsus 809 *pro* est orsa.

iuxto 954.

*pro st scripta s: 47 pos uota.**pro t scriptae et:*

lectuia *pro letoia* 86.

uicticus 598.

pro t scripta d:

ad genetrix 729.

adque 207. 251. 283. 433. 538. 771. 974.

inquit 665. 666. 779. 830.

tot . . . quod 478.

crepidante 443.

pro ti scriptae ci:

inpaciens 849.

percucienda 902.

preciosa 320.

saciabor 576, -bo 689, -ari B, -ati A 797.
spaciis 455.
ex forma lata t visigothicae orti videntur errores hi:
n *pro* t: erā *pro* erat 291; annū *pro* annuite 359; erū *pro* erunt 499; dicebā *pro* -bat 704.
omissa t: exte 324; censuera 343; maculare 832; conticera 867; cf. cruen(ta) 490; minis(tra) 613; salve(te) 687; mater *pro* matrem 800.
pro u scripta o:
exolat 196.
incolomi 431.
inpone 953.
luxoriatur 646.
soboles 864.
totius (ocius A) 615.
u *falsa:*
censuera(t) 343.
faucibus 855.
adtinguat 859.
u *omissa:*
actores *pro* auct- A 482. 498. 714.
agurus *pro* auguris 692.
anges 824.
claditur 828.
urget 155. 751.
pro x scripta s:
contesta 252.
quanis *pro* quam uix 345.
ad x: iuncxerat 292; cf. rexit *pro* rex sit 129.
pro y scripta i fere semper; nota tyrannus 212; tyriis 305. inde pro Thyestis et tiestis ut 203, et tiestis 308, et testis 486. nota etiam crudeli senio pro crudelis Enyo 498.
pro y scripta oe: moeceneas 109; cf. doloiras pro Dorylas 640.
syllabae omissae:
prebe *pro* reprobae 8.
balē *pro* valeam 15.
gēlis *pro* genialis 24.
sincult(ib)us 64.
p(ec)tore 65.
reple(ue)rat 109.
dan(a)e 112.
lo(co) 116.
delfica (fa)tidicos 273.
sapient(i)bus 288.
repa(ra)bit 335.
pl(ect)enda 362.
crudelibus(us)a 446.
sibi *pro* subito 640.
supli(c)ia 717.
ne(ce)t necet 756.
fune(re) 791.
Verbe(re) 793.
(matrem) matrem 850.

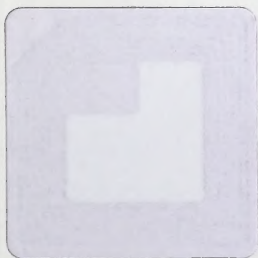
conspi(c)iens 857.
a(du)ltera 896.
sent(ent)ia 936.
narr(ar)e 971.
syllabae male additae:
dea [crudea] crudescit 102.
plantig[en]eris 118.
dar[dar]danedum 138.
arma[ra] 173.
an[ti]cipitem 317.
claj[m]ide 347.
po[pul]lorum 357.
Fortior[tior] 446.
pastor[ali] 469.
[lic]et 489.
[ne]scire negatur 677.
cri[m]ine 733.
[deum] deum 948.
nota rarior: D pro dixit vel dic:
Dicitur *pro* Dic igitur 71.
Det *pro* Dixit et 152. 254. 363.
d in fine versus dixit 356.
vestigia scripturae insularis ne in Orestis quidem tragoedia desunt, licet certa non sint:
pro n scripta r vel p:
insortes *pro* -ntes 361.
potestis *pro* nocetis 489.
pro p errata r vel s:
talamos rectante *pro* thalamo spectante 23.
castas *pro* captas 312.
pro r vel s errata p vel n:
uenendi *pro* ver- 920.
recessus *pro* recessus 826.
spe *pro* re 350.
pro t scripta p:
deplectent *pro* deflent 862.
panores BA 321.
periret 344.
perra *pro* fertur 946.
ad scripturam uncialem redire videntur peccata haec:
pro B scripta R: uoluerant 806.
pro C scripta S: presantis 465.
pro C scripta G vel pro G scripta C v. supra sub c et g, quae litterae etiam in scriptura visigothica facile inter se commutari possunt.
pro D scripta S: suplex 942.
quos 940.
pro G scripta S: seminantur 261; seminasti 439.
sarrula 319.
pro R scripta B: audi benefandum pro audire nefandum 585.
pro R scripta D: cadens 349; dodilas 352.
admodum singularis in B est scriptio vocabuli iuuenis his locis:
iubalenis 298.
iualenem 344, iualenes 665, iualenis 823.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- p. 3 Mer. carm. 1, 21 not. cf. Oc. fast. 2, 405.
 p. 5 " " 4, 8 not. cf. Verg. buc. 8, 13.
 p. 7 " paneg. pros. 1A 8: sententiam paene ad verbum sumpsit ex Seneca frg. 14 (Haase III p. 421). cf. F. X. Burger, Minuc. Felix und Seneca, München 1904 p. 30. potest Merobaudes Senecam popularem ipse legisse.
 p. 12 Mer. paneg. poet. 40 not. cf. Stat. Theb. VI 13.
 p. 17 " " 166 not. cf. Stat. Theb. 6, 89.
 p. 19 " Christ. 20 not. cf. Paul. Nol. carm. 22, 143.
 p. 28 sqq. quae ex G in Eugenii apparatus aemendata sunt, referri oportet sub Dracontium emendata secundum praef. p. XXII. XXIII; quae in contextu mutata sunt composui praef. p. XXIV.
 p. 29 sqq. ex photographis haec (omissis minimis) inveni corrigenda in conlatione Wotkinsia cod. F: 11 ebi metha F¹ 12 Qua F¹, Quia F² 14 quicumque F¹ 15 gerentur F¹ 17 uitā F¹ 19 peruenit inter F¹ 20 iussu F¹ 28 restringit F¹ 35 cautam F¹ 49 undant F¹ 51 Et semper nesti comis frondescit oliba F¹ 54 oblicos F¹, oblicū F² 66 fellior F¹ 73 fluctibus re vera F¹ 76 gelis F¹ 83 sed ut F (ut P) 85 ethriis F¹ 99 quarti F¹ 93 elenta F¹ 98 plena F¹ v. 101. 102 tribus versibus perscripserat F¹, recte distribute F² 103 Cursib; abtauit F¹ 116 in seclis faratus (an par-?) F¹ 117 profundo etiam F¹ 121 pisces om. F¹, add. F² 125 aulas F¹, auras F² 129 Enibeo F¹ 132 p(er)tora F¹ 135 cures F¹ 136 tenue F¹
 p. 29 Eug. hex. 21 not. cf. Paul. Alb. 10, 34.
 p. 32 Drac. 1, 189 not. cf. Verg. buc. 7, 54.
 p. 34 " " 1, 215 not. cf. Ov. met. 15, 198.
 p. 35 Eug. hex. 132 not. cf. Paul. Alb. 9, 106.
 p. 36 Drac. 1, 279 not. cf. Mart. epigr. 30, 1.
 p. 37 Eug. hex. 159 not. cf. Paul. Alb. 11, 43; 164 not. cf. Paul. Alb. 11, 44.
 p. 38 Drac. 1, 311 not. cf. Varro rust. 2, 1, 19; Verg. georg. 3, 249. 274 cum Servianis; Colum. 6, 27; alia congestit Carrio emend. 1, 17. 2, 4.
 p. 39 Eug. hex. 169 not. cf. Carm. de Benedicta 395.
 p. 40 Drac. 1, 330 cf. praef. p. XIII not. 27.
 p. 41 Eug. hex. 207 not. cf. Paul. Alb. 6, 8. 9, 108.
 p. 45 Eug. hex. 280 not. versum repetit Carm. de Benedicta 240.
 p. 46 Drac. 1, 435 sq. cf. praef. p. XXVII not. 3.
 p. 54 post Drac. 1, 560 pone signum:
 p. 63 Eug. hex. 589 not. cf. Paul. Alb. 5, 8.
 p. 66 Drac. 2, 9 not. cf. Manil. 2, 73.
 p. 67 Eug. hex. 630 not. cf. Paul. Alb. 7, 13.
 p. 67 et 69 ad monosticha haec ex photographis codicis F corrigo: tit. MONASTICA F¹ 15 noba qq sunt iam tunc ordinata F¹ 18 di/ feci F¹ 19 quos nos posmille F¹ 21 ni supcit F¹ 34 continet etiam verba serbulae eugenius, 35 incipit ab denota ad recensendum Wigbodum, non Eugenium valent quae excerpti ex editione H. Omont (Notices et extraits des mss. de la

- bibl. nat. 38, 1903, p. 23 w = cod. S. Maximini, nunc Paris. nouv. acq. lat. 762 saec. X; non adnoto nisi quae a Wigb. discrepant): 9 requiescere w 15 iam tunc w 26 cursum w 31 spectiosa iuuentem w 32 Quintus w
 p. 67 Eug. in app. ad monost. 2 pro A lege L.
 p. 69 " monost. 15 iam tum ordine nata Peiper.
 p. 72 Drac. 2, 131 malo nunc: nam ut sit sibi.
 p. 73 " 2, 159 not. cf. VIII 388.
 p. 74 post Drac. 2, 192 excidit punctum.
 p. 79 Drac. 2, 383 app. pascens in Arealo.
 p. 81 " 2, 462 not. cf. Lucan. 8, 446.
 p. 86 " 2, 623 post dedit pro , pone .:
 p. 93 " 3, 45 conieci custos alieni, furis odoros.
 p. 96 " 3, 166 post urit pone ;
 p. 102 " 3, 369 not. cf. Verg. georg. 3, 32.
 p. 103 " 3, 421 not. c. Thes. ling. Lat. s. v. amator.
 p. 104 " 3, 468 not. cf. Flor. epit. 1, 10, 7.
 p. 109 " 3, 621 erratum: adest in C.
 p. 110 " 3, 653 not. cf. Sedul. p. c. 5, 135.
 670 not. cf. Carm. epigr. 727, 3.
 p. 112 " 3, 745 sqq. not. cf. Hor. epist. 1, 18, 107 sqq.
 p. 116 " sat. 53 mutuatus est qui composuit ante Alcinum miracula Niniae (c. praef. p. XV) v. 131 (sed uenia digna reatus).
 p. 122 Drac. sat. 143 not.: 380 corrige in 360.
 p. 123. 125. 127 et F haec corrige in apparatu:
 140 tenent F² (ut P) 143 ec F¹ 157 Tempori F¹ 160 diceret F¹ 162 exortatus F ut P 163 probatum F ut P 167 clementia F¹ 168 conferatq; animam F¹ 169 mos F¹ 171 populusq; triumphus F¹ in rasura (F¹ evanuit) 173 post clemem evanuit F¹, tie laudem F² 176 comex F¹ 184 Anсила F (non -lia) 187 in F versus deesse signis adpictis monuit aliquis 193 adet F post 198 in F tres ultimi in folio versus vacui.
 p. 133 Drac. II 5 nolentis et 6 devicta Haupt.
 " II 22 conieci: conversum cf. laud. dei 1, 4 B.
 Drac. II 29 ad lusum compara Stat. Theb. 5, 397. Iuv. 6, 253. fatetur non est futurum; vide ind. gramm. p. 431.
 p. 135 " II 94 sqq. not.: cf. Val. Fl. 1, 107 sqq. 3, 486.
 p. 136 " II 130 quod iam Hauptius coniecerat, qui 129 voluit videbat.
 p. 143 " V 133 corrige: mortibus (morsibus N).
 p. 145 " V 195 not. cf. Maximian. el. 5, 149.
 p. 148 " V 308 not. cf. Coripp. Ioh. 6, 426.
 p. 149 " VI 13 not. cf. Merob. poet. 40.
 p. 150 " VI 60 lege Amplexibus.
 p. 160 " VIII 180 app. esset recusat N.
 p. 174 " IX 24 not. cf. Stat. Theb. 8, 378.
 p. 175 " IX 60 not. cf. Tibull. 1, 10, 53.
 " IX 66 scripserit Dracontius deriget.
 p. 176 " IX 80 not. cf. Herodot. 1, 140.

- p. 187 Drac. X 264 Amplexus coniecit Gudeman ob VI 60; non probro.
- p. 189 " X 344 not. cf. Maximian. el. 5, 65.
- p. 192 " X 479 not. cf. Iuv. 6, 25—30.
- p. 203 " Or. 221 not. cf. Sen. de ira 1, 13, 4.
- p. 204 " " 237 not. cf. Iuv. 6, 237.
- p. 207 " " 248 et 269 not. cf. Verg. Aen. 11, 267.
- p. 212 " " 328 pro peritet lege perite.
- p. 212 " " 525 not. cf. Verg. Aen. 2, 272sq.
- p. 212 " " 539 app. lege punire HDX (non LHDX).
- p. 225 " " 927 app. : 927 non habet L.
- p. 227 " mens. 5 not. cf. VIII 469.
- p. 228 " " 11: post aristae pone „
- p. 228 " ros. 1 not. cf. Ps. Anacreontea 33.
- p. 236 Eug. carm. 5, 30 not. cf. Prud. cath. 7, 172.
- p. 236 " " 6 extat etiam in F fol. 94 manu saec. X scriptum.
- p. 239 " " 8, 45 not. cf. Auson. 417, 88.
- p. 238sqg. ex F haec in conlutione errata secundum photographa corrigenda inveni: 7, 1 Propenset stomachum etiam F 9, 7 engratia etiam F 9, 9 Huius inexistum F¹ 13 metrum non F 10 tit. DE BALICA F in cesaragusta F 10, 6 sacratum F¹ (ut 5) 10, 12 Gadia F 11, 3 cursum F 11, 4 depones propera F¹ 11, 14 qui est ultimus in fol. 17^r genuinum scripserat F¹ (lego etiam nunc E d aliasque litteras), tum erasit et falsum Gestit et adletam
- eqs. supposuit F² 11, 15 in initio olim erratum esse videtur Inpos 12, 9 eterius F¹ 14, 3 roranti (non rotanti) F
- p. 240 Eug. carm. 9, 13 not. cf. Sidon. epist. 9, 16, 3 vers. 81sqg.
- p. 246 " " 17, 12 not. cf. Auson. 197, 4. 211, 4.
- p. 247 " " 20, 16—21 not. cf. psalm. 78, 2. 3
- p. 247 " " Taurus sent. praef. 2 (Migne 80 p. 728 B).
- p. 252 " " 27, 1 not. cf. Auson. 167, 1.
- p. 253 " " 29, 5 cf. ind. s. v. pretiosus et praef. p. XLIII not. 7. non sufficient ad defendendum praeciso Anth. 131, 1. Carm. epigr. 788, 1. 789, 2.
- p. 256 " " 37 habet etiam cod. Zvettalensis 70 saec. XIII fol. 79^a.
- p. 256 " " 37 et 38 not. cf. Auson. 366.
- p. 257 " " 39 habet etiam cod. Vindob. lat. 3261 fol. 26^r.
- p. 265 " " 80—85 v. praef. p. XLI not. 4.
- p. 266 " " 89, 8 not. cf. Pindar. frg. 233 (257).
- p. 269 " " 100, 2 subscriptus est carmini imp. Karoli PMA I p. 76 n. 43.
- p. 277 Ps. Eug. carm. 26, 1 not. cf. Iuvenal. 3, 27.
- p. 290 Taurus epist. 15 not. 12: cf. Sidon. epist. 9, 16, 4.
- p. 305 s. v. Lycastus scribe: Lycastum.
- p. 311 s. v. Virginia scribe: Verginia.
- p. 323 s. v. burdo excidit: sonipes.

GETTY CENTER LIBRARY

3 3125 00969 6119

